

INSTITUTUL DE CERCETĂRI ETNOLOGICE ȘI DIALECTOLOGICE

Cîntecul epic eroic

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

~~Hand.~~

D. N. 106

Alina

INSTITUTUL DE CERCETĂRI ETNOLOGICE ȘI DIALECTOLOGICE
COLECȚIA NAȚIONALĂ DE FOLCLOR

AL. I. AMZULESCU

CÎNTECUL EPIC EROIC

Tipologie și corpus de texte poetice

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

1981

La Collection nationale de folklore
Le chant épique héroïque

Национальная коллекция фольклора
Эпико-героическая песнь

Colecția națională de folclor a fost elaborată pe baza unor contracte de cercetare științifică încheiate de Institutul de cercetări etnologice și dialectologice cu Consiliul Culturii și Educației Socialiste și Academia Republicii Socialiste România

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
R 79717, București, Calea Victoriei 125

CUVÎNT ÎNAINTE

Ca toate „cuvintele înainte”, și al meu nu este decât un sumar metatext la un text complex și dificil, Corpusul folclorului românesc — Corpus Carminum Romaniae, pe care îl preconizase în 1948 D. Caracostea¹ și pe care l-au dorit foarte mulți dintre folcloriștii de mai înainte.

Susținutele contacte cu realitatea vie, nu sau nu numai pentru a descoperi ceea ce este vechi, supraviețuirile trecutului, ci și pentru a cunoaște subtilul proces de trecere în contemporan; adunarea unui foarte mare număr de piese de cîntece populare, de basme și alte povestiri, de muzică instrumentală și de dansuri, dar și de descrieri și texte de obiceiuri, materiale și date informaționale rezultate din minuțioase cercetări de teren făcute de specialiști, nu doar din culegerile întâmplătoare ale unor amatori mai mult sau mai puțin avizați, constituie baza, în felul ei unică, a acestui corpus.

Adunat mai întîi în Arhiva de folclor a Societății compozitorilor români, apoi în cea a Institutului de folclor, mai tîrziu Institutul de etnografie și folclor, iar astăzi Institutul de cercetări etnologice și dialectologice, acest tezaur se cerea sistematizat și apoi completat prin referire la materialele aflătoare în alte arhive din țară sau publicate anterior în volume, reviste și chiar ziare.

Etaplele cercetărilor de teren și ale sistematizărilor, ale discutării principiilor de sistematizare fiind conturate, în chip firesc etapa următoare era cea a publicării.

Punînd în valoare părerile interesante ale discuțiilor anterioare, ideea alcătuirii și publicării corpusului sub forma publicării unor cataloage tipologice însoțite de colecții de piese selectate care să ofere un instrument de lucru absolut indispensabil cercetărilor viitoare, dar și o imagine cît mai completă, cît mai rotundă a folclorului românesc, a fost formulată la nivelul actual acum doisprezece ani (în 1969)².

¹ Cf. D. Caracostea, *Schiță tipologică a baladei populare românești*, în *Poezia tradițională română*, București, Editura pentru literatură, 1969, II, p. 380—387.

² Cf. M. Pop, *Corpus-ul folclorului românesc*, în „*Revista de etnografie și folclor*”, 14 (1969), nr. 3, p. 169—177.

Ideea simplă în formularea ei generală s-a dovedit, în abordarea concretă și de amănunt, de mare complexitate, necesitând o muncă tenace și migăloasă, mai cu seamă în despuierea materialelor din alte surse, a ceea ce C. Brăiloiu numea fondul auxiliar, din colecțiile anterioare, din reviste și ziare. Dar poate și mai anevoioase s-au dovedit dezbaterile teoretice cu implicații de concepte fundamentale și de principii cu aplicabilitate în operațiile concrete de alcătuire a diferitelor volume ale corpusului³.

Lucrul acesta este firesc în dezvoltarea actuală a folcloristicii nu numai la noi în țară, ci și în cele mai importante centre internaționale de cercetare folclorică. După orientările date acțiunilor de acest fel de către școala finlandeză⁴, după catalogul tipologic internațional al basmelor populare alcătuit de A. Aarne și completat de St. Thompson⁵ și după indexul de motive ale literaturii populare⁶, contactul cu noile orientări în antropologia culturală, în lingvistică și teoria literaturii și mai cu seamă publicarea în ediție engleză a lucrării lui V. I. Propp⁷ au obligat folcloristica să-și reconsidere vechile concepte și îndeosebi vechile sisteme de clasificare, tributare clasificărilor primordial tematice. Deci odată cu publicarea în sistemul Aarne-Thompson a cataloagelor tipologice ale basmelor diferitelor popoare și în același spirit tematic a cataloagelor proverbelor și zicătorilor, s-a dezvoltat o amplă dezbateră mai cu seamă asupra genurilor literaturii orale și principiilor de clasificare, a modalităților de a elabora taxonomii care să aibă în vedere și alte elemente constitutive, nu numai subiectele. Rezultatele acestor dezbateri desfășurate răzleț la început, la congrese sau în paginile revistelor de specialitate din străinătate, dar și de la noi, și-au găsit formulări clare în ultimul deceniu în două simpozioane: cel organizat de The American Folklore Society și cel organizat în 1970 la Palermo sub auspiciile revistei „Uomo e Cultura”⁸. Se adaugă la acestea, în chip firesc, preocupările post-proppiene ale semioticienilor sovietici pentru analiza diferitelor categorii ale literaturii orale, mai cu seamă a celor narative, studiile făcute în aceeași direcție de către folcloristica și antropologia culturală americană, interesul etnologilor și semioticienilor francezi pentru structurile și sensurile literaturii narative și nu în ultima instanță acțiunile revistei finlandeze „Proverbium” pentru elaborarea celor mai adecvate sisteme de clasificare ale acestei categorii.

Prezența folcloristicii române la acțiunile și dezbaterile de acest fel, într-o cuprindere mai largă a lor, se vedește tradițională prin lucrarea lui L. Șăineanu

³ Cf. Al. I. Amzulescu, *Cintecul epic în „Colecția națională de folclor”*; A. Bucșan, *Un proiect de catalogare a materialului coregrafic*; R. Niculescu, *Privire critică asupra unor procedee actuale de sistematizare și clasificare a liricii populare*; E. Cernea, *Contribuții la tipologizarea muzicii colindelor românești*, ibidem, p. 179—242. (Vezi și alte contribuții apărute în „Revista de etnografie și folclor”, în anii următori).

⁴ Cf. K. Krohn, *Folklore Methodology: Formulated by Julius Krohn and Expanded by Nordic Researchers*, Austin, 1971.

⁵ Cf. St. Thompson, *The types of Folktale*, Helsinki, 1964 (FFC 184).

⁶ Idem, *Motif-index of Folk-literature*, I-VI, Bloomington, 1955—1958.

⁷ Cf. V. I. Propp, *Morfologija skazki*, Leningrad, 1928; *Morphology of the Folktale*, 1958 (ed. a II-a, 1968); *Morfologia basmului*, București, Editura Univers, 1970, p. VI, nota 2. (Cf. și „Introducerea” la A. Dundes, *The Morphology of North American Indian Folktales*, Helsinki, 1964 — FFC 195.)

⁸ Cf. D. Ben-Amos, *Folklore genres*, Austin — London, 1976.

despre basme, prin preocupările lui B. H. Hasdeu, prin catalogul tipologic al lui A. Schullerius, prin modurile în care și-au clasificat materialele alcătuitorii multiplelor culegeri, dintre care aș aminti-o doar pe cea a lui O. Papadima⁹, prin catalogul tipologic al snoavelor alcătuit de S. Stroescu și cele — încă în manuscris — al legendelor și al poveștilor cu animale, alcătuite de T. Brill, dar și prin unele studii apărute în ultimele decenii.

Efortul făcut de D. Caracostea de a fundamenta teoretic mai profund și mai larg cuprinzător clasificarea genurilor și tipologia literaturii narative, mai cu seamă a epicii orale în versuri și apoi și a liricii, constituie o remarcabilă încercare de a depăși viziunea tradițională a genurilor și tipologiilor¹⁰.

Studiile destul de numeroase de analize structurale, de formalizări matematice și chiar de interpretări semantice au încadrat folcloristica noastră în sfera orientărilor actuale inovatoare, ce tind nu numai la cunoașterea sincronică și diacronică a faptelor, ci și la cea a modelelor categoriale, a funcționalității și înțelesurilor mai profunde ale lor. Ceea ce s-a obținut în această direcție în domeniul literaturii orale s-a reflectat și în cel al muzicii și coregrafiei și în cel al studierii obiceiurilor. Lor li se adaugă unele lucrări de retorică și altele cu caracter de vocabular tematic sau de moduri de expresie¹¹.

În acest cadru, primul volum al Colecției naționale de folclor — Cîntecul epic eroic —, pe care l-a alcătuit și îl publică Al. I. Amzulescu, nu face numai să înceapă lunga serie de volume ale corpusului, ci pune și premisele teoretice în care se desfășoară și se va desfășura în viitor această acțiune de păstrare scrisă și răspîndire prin tipar a tezaurului nostru folcloric. Al. I. Amzulescu a prezentat mai de mult sistemul său de clasificare tipologică a epicii populare cîntate¹², dar volumul pe care îl publică acum arată prin cîte dificultăți și reflecții trece munca de alcătuire a unui corpus și la ce rezultate de bun nivel poate duce ea.

Dincolo de aspectele teoretice privind clasificarea genurilor și alcătuirea tipologiilor, aspecte pe care pe plan internațional folcloristica de astăzi caută să le rezolve nu numai prin considerații estetice, ci și prin viziune funcționalistă ce ține seamă de clasificările etnice și prin aportul teoriei comunicației și informaticii, alcătuirea corpusului de texte propriu-zise pune și ea o serie de probleme. Textele ce i ntră în laboratorul alcătuiturilor corpusului prezintă mari varietăți de timp și loc și implicit de calitate. Ele reprezintă de fapt un secol de folcloristică românească, diferite moduri de a culege și de a transcrie, ce se mișcă între entuziasmul romantico-patriotic și raționalismul scientist. A selecta

⁹ Cf. O. Papadima, *Cu cît cînt, atîta sînt*, București, Editura pentru literatură, 1963.

¹⁰ Cf. D. Caracostea — O. Birlea, *Problemele tipologiei folclorice*, București, Editura Minerva, 1971.

¹¹ Cf. G. Vrabie, *Retorica folclorului*, București, Editura Minerva, 1978; M. Pop, *Obiceiuri tradiționale românești*, București, Consiliul Culturii și Educației Socialiste — Institutul de cercetări etnologice și dialectologice, 1976; O. Birlea, *Mică enciclopedie a poveștilor românești*, București, Editura științifică și enciclopedică, 1976.

¹² Cf. Al. I. Amzulescu, *Balade populare românești*, București, Editura pentru literatură, 1964, I, p. 5 — 100.

chiar și numai pe criteriul tematic piesele cele mai „reprezentative” înseamnă nu numai a le alege pe cele mai frumoase, ci, depășind criteriile estetice, a situa variantele în timp și loc în raport cu funcțiile și sensurile lor, cu schimbările ce intervin în aceste funcții, pentru a ne opri asupra acelor care într-adevăr exprimă în anumite etape și în diferitele zone normele, conceptele, comportamentele, viziunea despre lume și viață a oamenilor care le-au creat și re-creat ca expresii verbale și muzicale ale vieții lor, de cele mai multe ori plină de tensiuni interne și de presiuni din afară. În această perspectivă, variantele care vor alcătui alături de catalogul tipologic și de datele bibliografice corpusul propriu-zis trebuie să vorbească nu numai la nivelul sincron, ci și la cel diacronic despre metatextele folclorice ce constituie expresiile metonimice sau metaforice ale referențelor conceptuale, ale normelor vieții imaginare și reale, ca o unică realitate a culturilor tradiționale de factură orală.

Mai avansată în realizare, acea parte a corpusului care cuprinde ceea ce în general numim literatura orală pune probleme de principiu, ce odată rezolvate pot fi indicate și pentru partea de muzică și dansuri, deși acestea, prin înseși modurile proprii de exprimare, cer rezolvări ce le sînt proprii.

Discursuri diferite despre om și viața lui, cu toate complexitățile ei, creațiile folclorice înțelese ca atare este bine să țină seama în elaborările taxonomiilor științifice și de taxonomii etnice, variate și nu întotdeauna clare în delimitările categoriilor. Să țină seama de faptul că la nivelul etnic fiecare categorie are moduri proprii de a-și realiza discursurile, structuri compoziționale proprii și folosește un vocabular de semne cu sensuri simbolice ce se pot exprima verbal în cuvinte și în imagini, muzical în structuri și formule, coregrafic în pași și grupaje de pași, dar și în gestică și mimica ce le însoțesc în complexe forme în care se realizează obiceiurile și riturile.

Am prezentat numai sumar aspectele fundamentale ce formează dezbaterea laboratorului de alcătuire a Corpusului folclorului românesc. Volumul pe care îl publică Al. I. Amzulescu arată în Introducere și în cele trei studii ce o urmează, ca și în selectarea variantelor, că dificultățile pot fi depășite atunci cînd cunoașterea este profundă și împreună cu necesitatea de a înțelege sensul lucrurilor.

Corpusul este împlinirea celei mai importante etape a dezvoltării folcloristicii noastre pînă în prezent. El va fi o carte de referință, care va da noi temeuri, mai sigure și mai larg cuprinzătoare, cercetărilor viitoare asupra folclorului românesc. Va asigura posibilitatea de a avea cu ușurință o informație mai completă decît pînă acum. Va da posibilitatea de a aprecia cu mai exactă cunoaștere ceea ce în general numim folclorul — exprimările multiple și complexe, de multe ori frumoase, dar întotdeauna dintr-o anumită perspectivă trepte ale culturii noastre de factură orală.

MIHAI POP

INTRODUCERE

Concepută în cadrul seriei de volume ce alcătuiesc *Colecția națională de Folclor*, lucrarea de față este menită a cuprinde o primă (și substanțială) parte din poezia narativă a cîntecelor bătrînești — poezia cîntecului epic eroic românesc ¹.

Atît prin cerințele Colecției ², cît și în perspectiva activității autorului, această lucrare presupune o etapă superioară de sinteză.

Pe de o parte, spre a se înscrie cum se cuvine în rama Colecției, ea trebuie să ofere o imagine cît mai deplină și mai sistematică a bogatului tezaur de poezie epică eroică din creația tradițională orală a poporului român; sprijinindu-se pe cît mai mult din tot ce e cunoscut, ca operă de sinteză se cere ca lucrarea de față, înglobînd, să depășească dialectic, atît prin informație cît și prin sistematizare, mulțimea — niciodată deplin explorată — a colecțiilor, antologiilor, a volumelor și broșurilor și a periodicelor de tot felul, care au publicat pînă acum, între altele, și cîntece bătrînești, fără a da uitării măcar o parte din materialele arhivistice inedite.

Pe de altă parte, în perspectiva activității autorului, după cercetări de teren și culegeri începute în anul 1950, după primele tatonări și însăilări editoriale din micile antologii *Vechi cîntece de viteji* ³ și *Voinicii* ⁴ (ambele din 1956), după studiile și articolele publicate începînd din 1957 (mai cu seamă în „*Revista de folclor*”, apoi „*Revista de etnografie și folclor*” ⁵ și

¹ Ne îngrijim, în continuare, de a alcătui tipologia, bibliografia și corpusul poetic selectiv al baladei familiale.

² Cf. M. Pop, *Corpusul folclorului românesc*, în „*Revista de etnografie și folclor*”, 14 (1969), nr. 3, p. 169—176.

³ [Al. Amzulescu și Gh. Ciobanu,] *Vechi cîntece de viteji*, București, Editura de stat pentru literatură și artă, [1956].

⁴ Al. Amzulescu, *Voinicii. Balade populare prelucrate*, București, Editura tineretului, 1956.

⁵ Cf. îndeosebi: *Răscoală a țăranilor din 1907, oglindită în cîntecul popular*, în „*Revista de folclor*”, 2 (1957), nr. 1—2, p. 125—148; *Cîntecul nostru bătrînesc*, ibidem, 5 (1960), nr. 1—2, p. 25—58; *Ion ăI Mare — balada clăcașului răzvrătit*, ibidem, 8 (1963), nr. 3—4, p. 11—59; „*Vlăduș*”. *O variantă recentă a baladei „Radu vodă și Drăgan”*, în „*Revista de etnografie și folclor*”, 9 (1964), nr. 2, p. 175—182; *Modelul funcțional al eposului eroic românesc*, ibidem, 16 (1971), nr. 3, p. 189—206; *Modelul actanțial al eposului eroic românesc*, ibidem, nr. 4, p. 267—282; *Structura baladei familiale*, ibidem, 19 (1974), nr. 2, p. 87—94; *Observații despre evoluția contemporană a cîntecului epic în Oltenia*, ibidem, nr. 4, p. 271—290; *Observații istorico-filolo-*

în volumul colectiv *Studii de folclor și literatură* ⁶⁾, lucrarea de față, deși încă departe de a fi opera exhaustivă dorită (de alții ca și de mine), reprezintă un mare pas înainte față de toate colecțiile ce s-au realizat pînă acum în acest domeniu, constituind etapa superioară de sinteză spre care autorul a năzuit sistematic, după cele consecvent arătate în volumele *Balade populare românești* ⁷⁾ (din 1964) și *Cîntece bătrînești* ⁸⁾ (din 1974).

S-ar putea spune, fără exagerare, că toate străduințele și contribuțiile anterioare ale autorului (cercetări de teren, de bibliotecă și de arhivă, transcrieri după înregistrări sonore de cîtece bătrînești din culegerile Institutului de cercetări etnologice și dialectologice, studii, volume antologice) sînt de fapt premise și tot atîtea etape și „exerciții” în pregătirea treptată, deloc ușoară, a acestei ediții.

Lucrarea de față încearcă așadar să fie opera cuprinzătoare care să răspundă, cît mai apropiat, atît viselor de mult exprimate și înscrise în istoricul aspirațiilor către un Corpus ⁹⁾ științific al folclorului românesc în genere, cît și progresului dobîndit în culegerea și studierea poeziei epice.

Ca și celelalte volume ale Colecției naționale de folclor, această lucrare oferă deci o sinteză cît mai deplină, în acest caz, a poeziei narative din cîntecele epice eroice publicate în volume, broșuri, periodice și a marelui fond de înregistrări din arhiva națională a Institutului de cercetări etnologice și dialectologice, *pînă la limita anului 1970*.

Cunoscute fiind dificultățile din ce în ce mai mari de a putea găsi astăzi nu numai serii complete ale vechilor periodice, dar și unele din vechile volume și broșuri, ba chiar și unele din publicațiile recente, apărute pe plan județean, principiul exhaustivității este sortit să rămînă un veșnic deziderat, orice încercare de explorare în întregime a materialului folcloric fiind mereu iluzorie. *Bibliografia generală a etnografiei și folclorului românesc*, în curs de elaborare (din care s-a publicat pînă acum numai volumul întâi, pentru anii 1800—1891) ¹⁰⁾, ne va ajuta să putem completa, probabil, cîndva unele din lacunele informației actuale.

În felul acesta, deși desigur încă departe de a fi exhaustivă, cuprinderea informativă a lucrării de față este, oricum, destul de bogată, fiind fără îndoială cea mai amplă însumare de izvoare ale cîtecului epic, dacă se ține seama că, pe lîngă atît de numeroasele materiale din volume, broșuri și periodice tipărite pînă în anul 1970, lucrarea aceasta catagrafiază și din materialele arhivistice cel puțin marele fond de variante culese, din ce în ce mai sistematic, în cursul anilor 1930—1970, prin înregistrări pe cilindri de fonograf (pînă în anul 1951) și pe bandă de magnetofon (începînd din același an), aparținînd arhivei ICED.

gice despre „Miorița” lui Alecsandri, ibidem, 20 (1975), nr. 2, p. 127—158; *Noi observații despre implicațiile folclorice ale evenimentelor anului 1907*, ibidem, 22 (1977), nr. 2, p. 133—156; *Noi observații despre Miorița—colind*, ibidem, 24 (1979), nr. 1, p. 55—61; *Marcu și Gerul. Epilog doljean la o faimoasă controversă*, ibidem, nr. 2, p. 153—175 (vezi și cap. *Eposul eroic (Cîntecul bătrînesc)*, în volumul *Istoria literaturii române*, I, București, Editura Academiei R.P.R., 1964, p. 102—119).

⁶⁾ Cf. Al. I. Amzalescu, *Balada populară în Muntenia*, în volumul *Studii de folclor și literatură*, București, Editura pentru literatură, 1967, p. 247—332.

⁷⁾ Idem, *Balade populare românești*, 3 vol., București, Editura pentru literatură, 1964 (vezi deosebi I, p. 93 și 101).

⁸⁾ Idem, *Cîntece bătrînești*, București, Editura Minerva, 1974 (vezi deosebi p. V-VI și IX-XIII).

⁹⁾ Cf. nota 2.

¹⁰⁾ [A. Fochi,] *Bibliografia generală a etnografiei și folclorului românesc*, I (1800—1891), București, Editura pentru literatură, 1968.

În ciuda inexhaustivității — veșnică fata-morgana a folclorului —, larga documentare obținută (cu atât de uriașe dificultăți) asigură lucrării de față calitatea unui instrument de lucru ce depășește cu mult, în întindere și în adâncime, posibilitățile oferite pînă acum în volumele *Balade populare românești* (1964) și *Cîntece bătrînești* (1974).

Păstrînd în liniile generale, dar dezvoltînd și îmbunătățind structura acestor lucrări (și îndeosebi a celei din 1964), lucrarea de față cuprinde la început clasificarea tipologică și bibliografică, iar apoi o amplă antologie slujind drept „corpus” minimal, ca un tezaur foarte selectiv de texte, în care s-a reținut consecvent o singură piesă-model pentru fiecare (dar pentru toate) tipurile și subtipurile.

În ce privește tipologia, urmînd fîgașul ediției *Balade populare românești* (1964), și aici se dă mai întîi „rezumatul” de sinteză a subiectului fiecărui tip narativ, care tinde să rețină tot ce e caracteristic și esențial pentru fiecare tip și subtip de subiect, indicînd, în paranteze sau în note, numai abaterile și „contaminările” cele mai izbitoare (față de schema narativă din rezumatul fiecărui tip). Fiecare rezumat e îndată urmat de înșiruirea bibliografiei variantelor, așezate în genere în ordinea cronologică a publicării sau a culegerii, în paragrafe separate: volume și broșuri; publicații periodice (reviste și ziare); apoi culegeri pe magnetofon (mg.), cilindri de fonograf (fg.), „material informativ” (i. — culegeri fără document sonor) din arhiva ICED.

Împotriva dorinței celor care ar fi așteptat, poate, o desfășurare mai analitică a variantelor în cadrul fiecărui tip, trebuie arătat că principialitatea care ne-a călăuzit a fost de a pune această lucrare mai degrabă sub semnul unei consecvente sinteze și „viziune a totalității”¹¹, decît al rătăcirii fără ieșire din cotloanele tuturor variațiilor și variantelor.

În această privință, încă în *Balade populare românești*, din 1964, afirmam: „Clasificarea este însă numai un mijloc, și nu un scop în cercetare. Cea de față poate deveni o bază de discuție și un stimulent pentru noi cercetări și studii pe calea cunoașterii mai adînci și a valorificării cît mai temeinice a cîntecului nostru bătrînesc”¹².

Se cuvine menționat în ce privește tipologia că, pe lîngă o seamă de îmbunătățiri aduse rezumatelor de subiecte narative, s-au adăugat noi rezumate ale tipurilor și subtipurilor de subiecte descoperite și introduse în clasificare odată cu substanțiala îmbogățire a bibliografiei, față de „Indicele tematic și bibliografic” din *Balade populare românești* (1964).

O nouă și foarte importantă contribuție la adîncirea sistematizării tipologice o constituie însă partea intitulată *Motiv-Index* (*Inventar alfabetic de momente funcționale și elemente motivice relevante — narative și descriptive*) de la sfîrșitul „Catalogului subiectelor”.

Acesta e mai mult decît o recapitulare a „Catalogului subiectelor”. Izvorît din dorința de a urmări consecvent aceeași „viziune a totalității”, baza de pornire spre integrare și generalizare a acestei noi forme de sistematizare tipologică se situează la un nivel analitic mai minuțios, totuși pe o altă cale decît aceea — greoaie și inutilă — a descrierii analitice a fiecărei variante.

¹¹ Cf. D. Caracostea — O. Birlea, *Problemele tipologiei folclorice*, București, Editura Minerva, 1971, p. 342.

¹² Cf. [Al. I. Amzulescu,] *Balade populare românești*, I, p. 100.

Dealtfel, dacă prin cele trei studii reproduse aici după „Revista de etnografie și folclor“, s-a căutat oarecum descoperirea unora din legile „gramaticii“ implicite și de adâncime care guvernează construcția subiectelor narative ale cîntecelor noastre epice, prin acest Motiv-Index se încearcă a pune bazele a ceea ce ar putea fi socotit un „dicționar“ al elementelor care, asemenea unui „vocabular“, intră în alcătuirea „discursului“ și a structurii narative a cîntecului epic eroic românesc. Segmentarea discursului și a structurii narative a diverselor tipuri de subiecte constituie o modalitate de explorare mai adîncă a universului cîntecului narativ, oferind noi posibilități de apropiere și asociere, dar și de distanțare și disociere tipologică mai rafinată decît tipologia oarecum globală, întemeiată pe asemănările și deosebirile subiectelor globale, ca atare.

Cu conștiința deplină a relativității cricărei forme de clasificare și de tipologie, am considerat totuși că alcătuirea acestui Motiv-Index poate sluji ca mijloc cert de orientare și de scurtare a ocolșurilor cercetării.

După nenumărate noi căutări și frămîntări, am socotit în cele din urmă util și deplin întemeiat ca lucrarea de față să păstreze neschimbată rama generală a clasificării cîntecului epic, pe care am propus-o în *Introducere* și în *Indice tematic și bibliografic* la *Balade populare românești*, din 1964, continuînd a subscrie și astăzi în întregime la motivația și argumentarea teoretică desfășurată în studiul introductiv al acelei lucrări.

Pentru cine ar dori o reluare a dezbaterii acestei probleme, reamintim aceste considerații, pline de înțelepciune, ale lui G. Călinescu: „Unii sînt obsedați de problema, mărunț didactică, a clasificării. În cîmpul poeziei culte, am rîde dacă cineva s-ar sili să clasifice poeziile lui Eminescu, *exempli gratia*, în astronomice, forestiere, lacustre. Baladele păstorești sînt adesea haiducești, cele pescărești sînt fantastice, cutare baladă istorică este oierească, alta voinicească e curat fabuloasă. [...] Tematologia e tolerabilă, dacă ajută la fixarea condițiilor materiale, altfel, atît în literatura cultă cît și în folclor e o petrecere profesorală care ametește ca opiul și face pe cel care îi cade victimă să se înece într-un vis monstruos“¹³.

Textul lui C. Gălinescu ne scutește de orice comentariu.

Față de clasificarea globală a cîntecului epic, din 1964, ceea ce aduce nou lucrarea de față este străduința de a desprinde din ansamblul repertoriului și din fiecare categorie de tipuri de subiecte narative din ramele acestei clasificări pe cele care laolaltă constituie tipologia eposului eroic.

Cercetările de structură a cîntecelor narative, concretizate în cele trei studii reproduse din „Revista de etnografie și folclor“ în paginile ce urmează, oferă temeiul teoretic mai adînc pentru această distincție care ne-a făcut să reținem din ansamblul cîntecului narativ „de ascultare“, ca aparținînd eposului eroic, 211 tipuri de subiecte, celelalte putînd fi considerate ca aparținînd „baladei familiale“ (cu conținut preponderent senzational și cu o atmosferă dramatică cel mai adesea tragică, dar și cu o structură narativă proprie) și de ale cărei tipologie, bibliografie și corpus poetic selectiv în cadrul Colecției naționale de folclor ne ocupăm în continuare.

În cele din urmă, această încercare consecventă de despărțire concretă a *eposului eroic* de *balada familială*; îmbogățirea simțitoare a bibliografiei, în tendința de epuizare a „izvoarelor“ pînă la nivelul anului 1970 (de unde, pe lîngă înmulțirea în genere a numărului de variante atestate, au apărut

¹³ Cf. G. Călinescu, *Arta literară în folclor*, în volumul *Istoria literaturii române*, I, București, Editura Academiei R.P.R., 1964, p. 215—216.

și 49 tipuri și 2 subtipuri ce nu au fost identificate în limitele bibliografiei din 1964); în sfârșit, alcătuirea unui *Motiv-Index* (ca un început de „dicționar” narativ al cîntecului epic românesc, după încercarea de a descoperi bazele unei „gramatici” a cîntecului nostru epic) — acestea sînt principalele aspecte inovatoare care fac ca ediția de față a cîntecului epic eroic din cadrul Colecției naționale de folclor să depășească toate colecțiile de sinteză anterior realizate în acest domeniu.

În ce privește corpusul selectiv de texte, de asemenea cele 220 variante (consecvent, cîte o piesă pentru fiecare tip și subtip) alcătuiesc un volum sistematic și reprezentativ, de foarte zgîrcită sinteză selectivă a poeziei cîntecului epic eroic în cadrul Colecției naționale de folclor, cu mențiunea că peste o treime (79 de piese) din aceste texte poetice sînt variante nou transcrise și selecționate după înregistrări pe bandă de magnetofon (și cîteva de pe cilindri de fonograf) din arhiva ICED și care, pe lângă valoarea lor antologică, oferă posibilitatea unei cunoașteri concrete a modului pe deplin autentic de desfășurare spontană, orală a textului poetic, în împletirea sa cu latura „zicerii” muzicale (aspect de asemenea inovator, la care ne-am referit pe larg în alcătuirea volumului *Cîntece bătrînești*, din anul 1974) ¹⁴.

Pentru relativismul și insuficiența acestui corpus, oricît de antologic și sistematic — ca în toate cazurile —, reamintim iarăși considerațiile lui G. Călinescu în această privință: „E un chip îngust, pe de altă parte, pentru critic cel puțin, de a căuta și a recepta numai exemplarul cel mai frumos, după regulile artei. [...] Nu perfecțiunea unei variante constituie valoarea specimenului, ci totalul de imaginație pe care îl realizează în cariera ei balada” ¹⁵.

Asupra importanței și a valorii artistice și istoric-culturale a eposului eroic nu este cazul să revenim aici, spre a nu repeta cele pe larg și de atîtea ori arătate în toate studiile și prefetele noastre anterioare. (Dealtfel, rostul acestei *Introduceri* — ca și în cazul celorlalte volume ale Colecției naționale de folclor — nu este acela de a fi un „studiu”, ci numai o prezentare de ansamblu, precum și a particularităților structurii și a concepției călăuzitoare în alcătuirea, de la caz la caz, a acestor lucrări, menite abia să ofere, ele înseși, o bază superioară de pornire, în viitor, pentru noi cercetări de adîncime asupra diversității de probleme ale folclorului nostru.)

Se cuvine totuși măcar din treacăt relevat că, separînd din ansamblul cîntecului nostru epic și publicînd aici cu precădere cîntecele epice eroice ale tradiției noastre orale, Colecția națională de folclor aduce o prețioasă contribuție la alcătuirea eposului nostru național, între ale cărei principale izvoare se numără și eposul nostru eroic tradițional, cu bogata sa tematică, istoric constituită, pe măsura înseși dezvoltării noastre naționale și sociale, și cu deosebitele sale virtuți estetice, specifice și originale, de la început întrezărite încă de scriitorii generației revoluționare de la 1848, care au inițiat opera pioasă de culegere și publicare a folclorului nostru.

Peste un veac de istorie și de cultură românească se așază între opera de generos pionierat național a lui V. Alecsandri și A. Russo, de la începuturile culegerii și editării cîntecelor noastre bătrînești, și acest volum din cadrul Colecției naționale de folclor, care se străduie să fie o sinteză cît mai cuprinzătoare a realizărilor obținute în acest răstimp în culegerea cîntecului

¹⁴ Cf. *op. cit.*, p. V-LIV.

¹⁵ Cf. G. Călinescu, *ibidem*.

nostru epic și în lumina deosebit de bogatei bibliografii a studiilor care s-au ocupat pînă acum de deslușirea unora din problemele tradiției sale orale.

În condițiile create cercetării de folclor în epoca actuală, de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate în România, volumele Colecției naționale de folclor, între care și acesta, reprezintă una din formele cele mai depline ale operei de conștiincioasă valorificare a moștenirii culturale a creației populare și de asigurare a progresului neconținut în cercetarea științifică a creației artistice, tradiționale și contemporane a poporului nostru.

În sfîrșit, în ce privește evoluția contribuției autorului la cunoașterea și valorificarea științifică a cîntecului epic românesc, autorul socotește — cu deplină luciditate și cu adîncă modestie — că a făcut aproape tot ce i-a stat omeneste în putință pentru ca, după o activitate de peste 30 de ani, dedicată în cea mai însemnată parte a ei cercetării cîntecului epic, să se poată îndrepta cu seninătate către „iubitul cetitoriul” cu vorbele din „Predoslovie adecă voroava către cititoriul” a cronicarului de odinioară: „Și priimește această dată această puțină trudă a noastră, care amî făcut [...] și létopiseț întrég să aștepti de la noi, de om avea dzile[...].”¹⁶.

¹⁶ Cf. Miron Costin, *Opere. Lctopisețul țării Moldovei de la Aron vedă încoace...*, Ediție critică de P. P. Panaitescu, București, ESPLA, 1958, p. 42.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Menționăm următoarele indicații utile pentru orientarea cititorului:

Numărul de ordine care precedă, în fiecare caz, „tipul” din *Catalogul subiectelor narative și al variantelor*, ca și titlul variantelor selecționate în *Corpus de texte poetice*, cuprinde în paranteză (pentru ușurarea comparației) vechiul număr de ordine din ediția **Balade populare românești**, București, Editura pentru literatură, 1964. Ex.: 3(8) *Scorția*.

În cadrul trimiterilor bibliografice la variantele fiecărui tip din *Catalogul subiectelor narative și al variantelor*, s-a folosit paranteza normală când indicarea localității de origine se putea face cu precizie, ex.: (Turburea — Gorj); paranteza dreaptă, când se cunoaște numai regiunea geografică sau județul, ex.: [Banat] sau [Dolj]; s-au indicat în croșete localități sud-dunărene, ex.: <Rîtcova — Serbia>.

Abrevierile privind materialele din colecțiile Institutului de cercetări etnologice și dialectologice (ICED) semnifică:

mg. = înregistrare pe bandă de magnetofon;

fg. = înregistrare pe cilindru de fonograf;

i. = „fond informații” (notație directă după auz, fără document înregistrat sonor);

ms. = manuscris;

D. sau Disc = înregistrare pe disc de patefon.

În *Corpus de texte poetice* au fost selecționate cu precădere variante din colecțiile arhivei ICED.

În cazul acestor texte, transcrise după documente înregistrate sonor, pentru a sugera unele aspecte semnificative ale împletirii versului poetic cu muzica, s-a procedat consecvent astfel:

Seria majusculor de pe latura din stînga a textelor: A, B, C etc. indică segmentarea episodică a textelor (în „strofe libere”) datorită interludiilor muzicale instrumentale, care constituie pauze ale cîntării vocale.

Majusculele s-au notat în paranteze: (A), (B), (C) etc., cînd au existat dubii în apariția interludiilor instrumentale.

Majuscule marginale nu apar:

— Cînd segmentarea episodică a textului cîntat e cu totul îndoielnică, interpretul limitîndu-se doar la fugare sublinieri instrumentale care nu se dezvoltă în interludii mai ample.

— La variantele provenind din fondul „informații” sau din manuscrise, lipsite de document sonor.

Pentru versurile, sau secvențele de versuri, repetate în cîntare de două sau de mai multe ori, s-au folosit semnele obișnuite în grafia muzicală: /: :/; /: :/; :: ::/; și chiar /:: ::/, arătîndu-se că versul a fost reluat de două, trei, patru și chiar cinci ori.

Cînd repetarea cuprinde o secvență de două sau mai multe versuri, semnele respective indică începutul și încheierea pasajului repetat:

/: Joi dă dimineață,
Pă roauă, pă ceață, :/

(Cîntat: Joi dă dimineață, / Pă roauă, pă ceață, / Joi dă dimineață, / Pă roauă, pă ceață,/.)

Formele mai complicate de repetare a versurilor au fost explicate în notă la subsolul paginii.

Semnul + arată că versul, cuvîntul sau silaba care urmează se află rostite în zicere *parlato*. Ex. versul: +Acestea ce sînt? Sau silaba: Dar ea ce țe[+]sea? Sau anacruza: +bre 'ce +Rău am făcut pe lumea-asta!

În cazurile cînd versurile repetate au fost rostite alternativ, în recitativ melodic și în zicere *parlato*, s-a indicat dacă rostirea *parlato* are loc la prima rostire a versului sau la cele următoare:

+a /: Care-ngheață pe opincă :/

(Versul a fost întia oară rostit *parlato*, +a, iar la reluare cîntat.) Sau:

+ab /:: Peste noapte, ger de moarte ::/

(Repetat de patru ori, versul a fost prima și a doua oară rostit *parlato*, +ab, iar apoi de două ori cîntat.)

În cazurile cînd majuscula marginală (care indică începutul unei strofe) este însoțită de indicația b sau c sau d, aceasta arată că strofa începe cu a doua sau a treia sau a patra reluare a versului respectiv. Exemplu:

Hc—d +a/:: Pe Ioviță-l însurta. ::/

(Strofa H începe cu a treia și a patra repetare a versului; repetările a—b aparțin încheierii strofei precedente, după care s-a intercalat interludiul instrumental.)

Sunetele, silabele și cuvintele „de completare” ale versului cîntat au fost totdeauna subliniate prin litere cursive:

păi Io mi-am umblatî
Și mi-am trăpădatî ...

În cazul versurilor repetate s-au marcat, prin indice cifric, detaliile diferențierilor sonore, subliniate. Exemplu:

/: Pe mini₁ m-ai tăiatî₁! :/

(Numai la prima rostire a versului apare alterarea lui e în i și sunetul final î.)
Sau:

/: Cum oi₂ să rămîie :/

(Sunetul subliniat apare doar la reluarea versului.) Și:

/: Dacă mi-oi făcea, :/ *măi*₁

(Silaba de completare a versului cîntat, *măi*, apare numai la prima rostire a versului.)

La sfîrșitul fiecărui text se indică în dreapta numărul documentului din arhiva ICED, dedesubt culegătorul; în stînga, numele informatorului, dedesubt localitatea de origine, apoi data culegerii.

În cazul textelor selecționate din publicații, se indică la sfârșit în dreapta volumul și pagina, dedesubt numele culegătorului când acesta diferă de al autorului volumului; în stînga, numele informatorului, dedesubt localitatea de origine, sau numai județul ori regiunea, după cum rezultă din volumul folosit, apoi anul culegerii.

MODELUL FUNCȚIONAL AL EPOSULUI EROIC ROMÂNESC

Considerațiile despre valoarea estetică și importanța istoric-culturală a cîntecelor narrative au devenit, ca și în cazul altor popoare, aproape un truism al folcloristicii noastre. S-au adăugat între timp unele încercări pătrunzătoare spre deslușirea firelor genezei, evoluției, tipologiei, dar, asemenea, ca și alte probleme, rămîn încă departe de a fi elucidate.

Neîntrecut în statornicia pasiunii cu care o viață întreagă s-a dedicat cu precădere studiului epicii populare, după mai bine de patru decenii de activitate D. Caracostea ajungea să socotească, în 1957, „balada poporană română, după limbă, cea de a doua mare instituție a poporului nostru”¹, ceea ce nu poate fi decît expresia fierbinte și tîrzie a unei inocente exagerări. Vremea entuziasmului romantic este de mult depășită, iar voci chemătoare la prudență și cumpătare s-au făcut auzite încă din primele decenii ale acestui veac, ba chiar și mai înainte. Este timpul ca, învățînd din pildele cele mai bune ale înaintașilor, să preluăm mai cu seamă latura neobositei lor frămîntări scrutătoare, ascultînd mai ales apelul lor înțelept către „sfînta muncă tăcută, neștiută, nemulțumirea, frămîntarea, ochiul mereu atent asupra a tot ce se face aiurea, nu pentru a imita, dar pentru a făuri tăindu-ți propria cale”².

O însemnată problemă, încă nesatisfăcător rezolvată, este desigur și cea a delimitării cît mai coerente a eposului nostru eroic, pentru a desprinde cu mai multă limpezime tipologia acestuia din ansamblul cîntecului narativ.

În perspectiva istoriei culegerilor și cercetărilor, s-au ivit, tot mai stăruitor în ultimele decenii, semnele necesității de a acorda o atenție aparte și ale străduinței de a distinge din privirea cuprinzătoare cu care de la Alecsandri și Russo ne-am deprins a considera laolaltă întregul patrimoniu al cîntecului narativ — de ei pentru înfiia oară denumit cu termenul generic „baladă” — acele cîntece care s-ar putea socoti mai curînd ca o categorie deosebită, a cîntecelor despre voinici și viteji, constituind eposul nostru eroic.

Confuzia și șovăiala, care mai dăinuie și astăzi, purced în mare măsură din felul cum a procedat însuși Alecsandri, care, deși teoretic afirma că „bala-

¹ Cf. D. Caracostea, *Poezia tradițională română*, București, Editura pentru literatură, 1969, II, p. 389.

² Cf. *ibidem*, I, p. 16.

dele sînt mici poemuri asupra întîmplărilor istorice și asupra faptelor mărețe³, în practica alcătuirii și a publicării colecției sale a așezat alături, amestecînd între cele 55 de piese ale ediției sale definitive, din 1866, de-a valma cîntece eroice și balade familiale. (Este suficient să privim înșiruirea tablei de materii a colecției.)

S-a vorbit de ajuns despre inadecvarea termenului cînturăresc și cosmopolit „baladă”, ca și despre egala imprecizie a termenului tradițional-popular „cîntec bătrînesc” (pe care dealtfel Alecsandri l-a și folosit în subtitlul primei sale ediții, din 1852—1853), și s-au explicat temeiurile viziunii cultural-politice, europenizante și romantice pentru care Alecsandri și Russo au înțeles să împămîntenească la noi termenul occidental.

Izvorul confuziei nu pornește însă atît din ambiguitatea celor doi termeni, cît din însăși natura larg și obiectiv ambiguă a cîntecelor noastre narrative. Caracterul, mult asemănător, de concentrare „poematică”, preponderența cadrului familial al subiectelor și atmosfera adesea tragică — mai cu seamă în încheiere — îngreuiază mult și fac nesigură posibilitatea unei mai clare și ușoare distincții între *eposul* și *balada* românească. Așa, spre exemplu, numai în aparență unele variante ale temelor eroice ajung să depășească 1 000 de versuri în colecția G. Dem. Teodorescu ⁴. (Aceasta decurge de fapt din chipul original în care culegătorul a înțeles să aștearnă în scris versurile variantelor sale, pentru a scoate mai mult în evidență numeroasele paralelisme, repetiții, gradații și rime interne, atît de frecvente în cîntecele narrative.) Dealtfel, în zonele de bună tradiție a cîntecului bătrînesc, sînt, pînă în vremea din urmă, destul de numeroase și cazurile cînd, în ciuda așa-zisei tendințe spre concentrare lirico-narativă, atîtea variante de balade „propriu-zise”, cu subiecte din ciclul vieții strict familiale, se desfășoară obișnuit în 200—300 de versuri (ca și majoritatea repertoriului eroic). În ce privește atmosfera sumbră, atît de proprie mai cu seamă repertoriului baladelor „domestice”, apoteoza tragismului — îndeosebi final — întunecă oarecum optimismul funciar, al biruinței prealabile, chiar și în atîtea cazuri de autentic epos avîntat (vezi, spre pildă, *Iorgovan*, *Șarpele*, *Doicin*, *Toma Alimoș* ș.a.).

S-ar putea astfel spune că o firească undă de flux și de reflux al conviețuirii acoperă și omogenizează oarecum cîntecul narativ, prin pendularea neîncetată a unei influențe reciproce, cu tendința de apropiere și de asimilare între epos și baladă. Aceasta sporește uneori suflul narativ al baladei propriu-zise, prin extensiunea ei sub înfrîurirea eposului eroic, dar și face să filfie, cel puțin în răstimpuri, umbra unui zăbranic mohorît nu numai peste mult discutata „afirmare optimistă” a dragostei de viață și de profesiune a ciobanului mioritic, ori peste profunda și generoasă autodăruire a Icarului argeșean (spre a ne referi la cele mai clasice „balade”), ci și peste neașa voinicie de Siegfried carpatic a lui „Iorgu Iorguțu”, ucigătorul balaurului, sau peste bărbăția crîncenului Toma Alimoș.

Foarte sugestivă rămîne, în această privință, însăși marea indecizie din conspectul variantelor unor acelorași teme și subiecte, cînd, de la caz la caz, pendulînd neconținut între epos și baladă, spre pildă, Antofiță încălcînd tabu-ul părintesc cade răpus de neascultarea și semeția lui, *sau*, ajutat de vîtaf-Vioară, biruie voinicește, dobîndind pescuitul miraculos; ginerele Letinului izbutește să treacă toate „probele”, dispensîndu-se aproape de ajutorul ini-

³ Cf. V. Alecsandri, *Poesii populare ale românilor*, București, 1866, p. XII.

⁴ Cf. G. Dem. Teodorescu, *Poesii populare române*, București, 1885, p. 538—550 (Badiul); p. 561—573 (Stansilav).

țiatric al nunului, *sau*, ezitant și poltron, nu izbîndește decît cu ajutorul protector al nunului, dar în cele din urmă moare prin accident, lăsînd mîreasa moștenire mezinului; iar voinicul înghițit de șarpe, *cînd* scapă cu viață, devenind frate de cruce al Iortomanului salvator din grea cumpănă, *cînd* piere, cu toată inutila medicație — probabilă rituală — a scaldării în jgheabul cu lapte dulce de la stîna mocănească ...

Dezvoltîndu-se și cristalizîndu-se în condițiile istorice diferite ale Europei feudale, este firesc ca eposul nostru „poematic” să se apropie mai mult de atmosfera preponderent întunecată, de forma relativ concentrată și de fiorul tragic al eposului sîrbo-croat și al *romancero*-ului iberic, deopotrivă zămislite sub amenințarea crepusculară a flăcăurilor islamice și sarazine, decît de lumina însoțită, plină de amestec olimpic, sub care evoluează și se deapănă în lărgimi de epopee asediul Ilionului antic cu isprăvile viteazului Achile, ori aventurile mediteraneene ale iscusitului Ulise.

Cu toate acestea, și eroii eposului nostru ies de cele mai multe ori victorioși din încercările peste care trec cu bărbăție sau viclenie. Și Dălea-Dămian biruitorul Samodivei, și fratele viteaz ucigașul zmeilor pețitori, și neastîmpăratul Ioviță al temelor novăcești, și Tinerelul moldovean, și Marcu viteazul, și Doicin, și Tanislav, și Badiu, și Corbea, și Mihai Copilul, și Miu haiducul, și Ghiță Cătănuță sînt eroi triumfători, prin luptă sau alte „probe” și încercări voinicești, asupra semeției, cîmpiriei, perfidiei, lăcomiei sau uneltirilor adversarului.

Se poate afirma că în cursul recentelor două decenii s-a făcut relativ mult și în spirit evident inovator mai ales pentru determinarea eroicului *ca o categorie istorico-tematică* a cîntecului narativ, dar s-a realizat comparativ prea puțin pentru delimitarea și definirea eposului *ca specie artistică* în cadrul cîntecului narativ⁵.

Paralel și simultan cu cercetările românești, cercetătorul sovietic V. M. Gațak militează și el perseverent, începînd din 1960, pentru o tranșantă delimitare a „speciilor” cîntecului narativ, propunînd chiar „trei specii, și nu una” — cum sună titlul uneia din lucrările sale — și aducînd o valoroasă contribuție la precizarea istorico-tematică, definirea și analiza estetică a eposului eroic⁶.

Nu este un punct de vedere și de plecare greșit acela de a fi insistat mai întîi asupra problemelor conținutului, genezei și evoluției. (Prin analogie cu unele considerații ale lui V. I. Propp cu privire la studiul morfologic al bas-

⁵ Cf. înleosebi tratatul *Istoria literaturii române*, București, Editura Academiei, 1964, I, p. 102—133; Al. I. Amzulescu, *Balade populare românești*, București, Editura pentru literatură, 1954, I, p. 5—100; G. Vrabie, *Balada populară română*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1966.

În literatura internațională au apărut, în ultimele două decenii, cel puțin eminentele sinteze și contribuții ale lui: V. I. Propp, *Russkij geroičeskij epos*, Moscova, 1958; A. B. Lord, *The Singer of Tales*, Cambridge Mass., Harvard University Press, 1960; M. Braun, *Das serbokroatische Heldenlied*, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1961; V. Schirmunski, *Vergleichende Epenforschung*, Berlin, Akademie Verlag, 1961; D. Burkhart, *Untersuchungen zur Stratigraphie und Chronologie der südslavischen Volksepik*, München, O. Sagner, 1968; L. Renzi, *Canti narrativi tradizionali romeni*, Firenze, L. S. Olschki, 1969.

⁶ Cf. V. M. Gațak, *Trei specii, și nu una*, în „Limba și literatura moldovenească”, III (1960), nr. 4, p. 32—37; idem, *Drei Gattungen, nicht eine... Versuch zur Erstellung einer Struktur der Gattungen der Volksdichtung*, în „Acta Ethnographica Academiae Scientiarum Hungaricae”, XIV (1965), fasc. 1—2, p. 99—116; idem, *Eposul eroic*, în volumul [I. G. G. Botezatu, V. M. Gațak, I. D. Ciobanu,] *Schife de foclor moldovenesc*, Chișinău, Editura „Cartea moldovenească”, 1965, p. 189—240.

mului, aceasta s-ar putea socoti drept etapa încă „prelinneană“⁷ a cercetărilor românești despre epos.) Ar rămâne însă lucrul neîmplinit dacă va continua să lipsească cercetarea corespunzătoare structural-morfologică, necesară pentru o mai deplină clarificare a problemelor eposului. V. I. Propp accentuează chiar că „nu se poate vorbi de originea vreunui fenomen decât după ce acesta a fost descris [...] este absolut inutil să vorbești de genetică fără a zăbovi în mod corespunzător asupra problemei descrierii, așa cum se întâmplă de obicei“⁸. Călea este acum mult ușurată, după cunoașterea, fie și parțială, a premiselor de conținut tematico-ideologic, după progresele realizate în alcătuirea și organizarea „provizorie“ a „corpusului“ de materiale și îndeosebi ca urmare a stimulentei ispititor spre noi analize și sinteze, prin perspectiva pe care a deschis-o în ultima vreme metodologia cercetărilor structuraliste.

Considerăm dat postulatul existenței unui epos eroic românesc, necontestat, dar care nu a fost încă precis, nici consecvent delimitat pe criterii structurale.

Considerăm de asemenea dat corpusul necesar de documente, sintetizat într-o primă ipoteză de lucru în *Indicele tematic și bibliografic* din volumul întâi al colecției *Balade populare românești*⁹, unde tipologia eposului eroic este însă amestecată printre celelalte elemente ale acelei clasificări (utilă, dar de valoare „prelinneană“). Bibliografia, destul de bogată, a variantelor de acolo se află acum mult sporită prin adaosul unor noi cercetări realizate între timp, și îndeosebi prin numeroasele documente din colecțiile inedite ale Institutului de cercetări etnologice și dialectologice, grupate și integrate în aceeași clasificare.

Încercarea de a privi deocamdată numai *nivelul funcțional* al structurii cîntecelor narative prin prisma sugestiilor provenind din metodologia structuralistă actuală¹⁰, dar cu obârșia în „opera profetică“¹¹ a lui V. I. Propp din anul 1928, ar putea contribui la o mai certă delimitare și tipologie a eposului eroic față de categoria larg cuprinzătoare a cîntecului narativ.

Cunoașterea coordonatelor de bază ale „Morfologiei“ lui V. I. Propp (și îndeosebi teoria generală a „funcțiilor“) oferă premisele unei cercetări limitate *numai* asupra nivelului funcțional al eposului nostru eroic, fără intenția de a aborda — și cu atît mai puțin de a epuiza în această etapă — și alte nivele ale „discursului“ narativ. Cercetarea analitică și comparativă asupra structurii a numeroase variante de cîntece narative, în lumina acestei metodologii, creează posibilitatea schițării unui *model*¹² funcțional propriu eposului eroic. Căutînd în „discursul“ narativ doar elementele fundamentale și constante ale funcționalității, privite la un grad superior de generalizare față de fenomenologia concretă a „variantelor“, vom putea obține *modelul* funcțiilor esențiale ale eposului nostru eroic.

⁷ Cf. V. I. Propp, *Morfologia basmului*, București, Editura Univers, 1970, p. 17.

⁸ Cf. *ibidem*, p. 9 (vezi și considerațiile de la p. 22).

⁹ Cf. Al. I. Amzulescu, *op. cit.*, p. 105—279.

¹⁰ Cf. îndeosebi studiile lui R. Barthes, Cl. Brémond, A. J. Greimas și Tz. Todorov din „Communications“, nr. 4 (1964) și nr. 8 (1966), și I. M. Lotman, *Lecții de poetică structurală*, București, Editura Univers, 1970.

¹¹ Cf. Cl. Lévi-Strauss, *La struttura e la forma*. Riflessioni su un'opera di Vladimir Ja. Propp, a. Vl. Ja. Propp, *Morfologia della fiaba*, Torino, Einaudi, 1966, p. 164.

¹² Față de terminologia „formalistă“ folosită în „Morfologia“ din 1928, însuși V. I. Propp folosește, în 1966, termenul actual „model“ în răspunsul polemic la aprecierile lui Cl. Lévi-Strauss (din lucrarea citată în nota precedentă), intitulat *Struttura e storia nello studio della favola*. Cf. *ibidem*, p. 219.

Prin analogie cu cele cunoscute din domeniul cercetării lingvistice, modelul funcțional constituie un fenomen de categoria limbii (*langue*), în timp ce fenomenologia variantelor se situează la nivelul vorbirii (*parole*). Este așadar o cercetare de „gramatică”¹³ a narațiunii, intenționând o contribuție preliminară la cunoașterea „literarității”¹⁴ și a „narativității”¹⁵ eposului eroic.

Demersul cercetării inițiale presupune calea firească de la analiza și comparația materialului însuși spre concluzie și generalizare — respectiv către descoperirea treptată a modelului funcțional. Necesitatea „expunerii” cât mai rezumative a rezultatelor reclamă însă calea inversă, mai concentrată, de la conturarea modelului spre dezvăluirea manifestărilor și a aplicațiilor sale¹⁶.

Alcătuirea eposului eroic cuprinde „situația inițială”¹⁷ și desfășurarea funcțională propriu-zisă, care se poate grupa în trei secvențe¹⁸, succesive și opozitive:

1. Secvența prejudicierii/lipsei.
2. Secvența confruntării adversarilor.
3. Secvența remedierii.

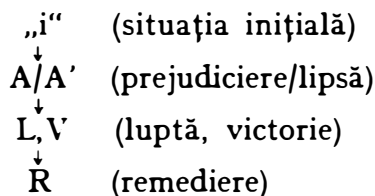
Elementele funcționale esențiale sînt, respectiv:

1. A (corespunzător funcției a VIII-a din „Morfologia” lui V. I. Propp) — prejudicierea înfăptuită (ex. de clase de forme: dușmanul cotropește, răpește, ține în captivitate etc.) — sau A', cînd exordiuul acțiunii este „lipsa” (exprimarea lipsei și a dorinței de împlinire a acesteia, ex.: dorința pescuitului fabulos — în *Vidros*, căsătoria eroică — în temele novăcești).

2. L (lupta) și V (victoria) — funcții „pereche” caracteristice pentru secvența confruntării.

3. În secvența remedierii (R) — pedepsirea dușmanului (și a trădătorului), eliberarea (victimei sau a eroului-victimă); respectiv, împlinirea lipsei și a dorinței (față de un A').

Cadrul funcțional fundamental al eposului eroic s-ar putea astfel concentra și schița *in nuce*, prin succesiunea și opoziția între:

¹³ Cf. și sugestia, repetată, a lui V. I. Propp privitoare la „gramatică” narațiunii, în *Morfologia basmului*, p. 4 și 22.

¹⁴ Pentru înțelesul termenului „literaturnost”, utilizat de R. Jakobson, cf. B. Eikhenbaum, *La théorie de la « Méthode formelle »*, în volumul *Théorie de la littérature*. Textes des formalistes russes réunis, présentés et traduits par Tzvetan Todorov. Préface de Roman Jakobson, Paris, Éditions du Seuil, 1965, p. 36.

¹⁵ Pentru „narativité”, cf. R. Barthes, *Introduction à l'analyse structurale des récits*, în „Communications”, 1966, nr. 8, p. 21 și 25. (Un paralelism în folosirea, asemănătoare, a termenului „dramaticitate”, cf. S. Marcus, *Poetica matematică*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970, p. 311—312).

¹⁶ Vezi și considerațiile privitoare la raportul dintre „studiere” și „expunere”, a V. I. Propp, *op. cit.*, p. 28. (Pentru necesitatea, mai tranșant exprimată, a unei „teorii” prealabile, cf. R. Barthes, *op. cit.*, p. 2).

¹⁷ Cf. V. I. Propp, *op. cit.*, p. 30—32 și 86—87 (vezi și observațiile critice, judicioase, din studiul introductiv al lui R. Niculescu, *ibidem*, p. XXX).

¹⁸ Cf. considerațiile despre „secvență” a. R. Barthes, *op. cit.*, p. 13—14 și 24, și Cl. Brémond, *Le message narratif*, în „Communications”, 1964, nr. 4, p. 4—32.

În jurul funcțiilor-nucleu ¹⁹ gravitează și alte funcții, care contribuie la dezvoltarea celor trei secvențe.

Înfăptuirea prejudicierii presupune „acțiunea incipientă” a dușmanului (ex. de clase de forme: uneltirea, ademenirea, amenințarea, provocarea etc.). Se conturează astfel o funcție *a* (acțiunea incipientă), care precedă pe *A* (prejudicierea), adică:

$$\begin{array}{c} \text{„i”} \\ a \\ A \end{array}$$

Realizarea acțiunii agresive inciente, a dușmanului, reclamă adesea o funcție mediatoare *m*, a „mijlocirii”, prin care dușmanul se apropie de înfăptuirea prejudicierii (ex. de clase de forme: iscodirea, divulgarea, complicitatea), ceea ce se înscrie în conturarea treptată a secvenței prejudicierii ca:

$$\left. \begin{array}{c} a \\ m \\ A \end{array} \right\} \text{secvența prejudicierii}$$

Pentru ușurarea înțelegerii simbolurilor care generalizează și concentrează astfel funcțiile secvenței prejudicierii, să ne imaginăm, spre pildă, începutul clasic al subiectelor cotropirii: *Badiu*, *Tanislav* etc. Acțiunea incipientă a cetei dușmane pe plaiurile dunărene se dezvoltă prin „mijlocirea” — mai mult sau mai puțin naivă — a frumoasei Bădiulese, a fetelor nălbitoare de pînză, a mamei voinicului, a slugii Nedea (= duplicarea, triplicarea funcției *m*), și astfel voinicul ajunge captiv.

A', „lipsa”, reprezintă o variantă funcțională alternativă, în raport de sau/sau față de prejudicierea înfăptuită (*A*). Cu alte cuvinte, după „situația inițială”, unele structuri încep de-a dreptul cu *A'* (exprimarea lipsei și a dorinței de împlinire a ei: *Gerul*, *Vidros*, cele mai multe dintre subiectele novăcești etc.). Și într-un caz, și într-altul (exordiul în *A* sau *A'*) este necesară, în continuare, secvența confruntării spre a obține — sau nu! — remedierea.

Pentru a pregăti desfășurarea secvenței confruntării (cu funcțiile ei esențiale *L* și *V*), se distinge o secțiune intermediară, „pivot”, secțiune a „riscului”, a „opțiunii” și a „deciziei” eroice, alcătuită din funcții opozitive față de *m* și *a* din secvența precedentă. Este necesară o nouă funcție mediatoare, *m*, cu rol de „comunicare” a prejudicierii sau lipsei, care creează condițiile pentru dezvoltarea unui nou *a* („contraacțiunea” eroului prejudiciat, sau „acțiune incipientă” față de manifestarea lipsei). Adăugarea unui indice (*a*₁, *a*₂ ...) marchează diferențierea între cei doi *a* și cei doi *m* opozitivi. Constituirea treptată a modelului funcțional devine așadar:

$$\left. \begin{array}{c} a_1 \\ m_1 \\ A/A' \end{array} \right\} \text{secv. prejudicierii/lipsei}$$

$\begin{array}{c} m_2 \\ a_2 \end{array}$

secțiune pivot

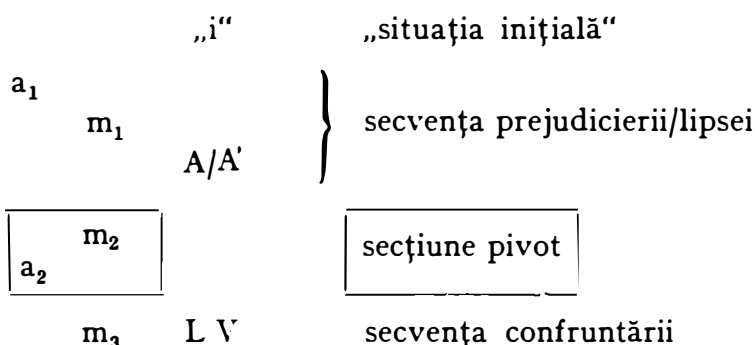
¹⁹ Cf. considerațiile despre funcții „cardinales (ou noyaux)” a. R. Barthes, *cf. cit.*, p. 9—10.

S-ar putea spune că m_1 favorizează acțiunea dușmanului, m_2 „mijlocește” acțiunea eroului. Definirea fiecărei funcții se face însă, consecvent, în raport de urmările ei ²⁰. Pe de altă parte, în conformitate cu observația lui V. I. Propp, pentru delimitarea funcțiilor urmărim consecvent „*ce* anume fac personajele” și mai puțin „*cine* și *cum*” ²¹ (sublinierile aparțin lui V. I. P.). Așa, spre exemplu, este posibil ca în planul actanțial (al personajelor) același personaj să constituie referentul actanțial pentru m_1 și m_2 (aceeași Bădiuleasă, care a „mijlocit” prejudicierea soțului, este sfătuită, îndemnată, implorată de voinicul legat de dușmani, să „mijlocească” apariția ajutorului salvator — chemarea fratelui Nicolcea, împreună cu care Badiul va lupta și va birui, în secvența confruntării, obținînd remedierea finală).

În ce privește a_2 , și acesta concentrează o foarte variată fenomenologie, ale cărei limite și clase de forme pot cuprinde pregătirea, înzestrarea, plecarea, „încercarea grea” preliminară confruntării, aducîndu-l spre pildă pe eroul „lipsit” în preajma primejdiei capitale (față de un precedent A' — ex. Anto-fiță pescuind în Vidros, Ioviță răpind fata Cadiului etc.) ; sau desfășoară premisele și străduințele manevrelor contraofensive prin care eroul-victimă se pregătește să se confrunte cu dușmanul său — în cazul unui precedent A (în *Toma Alimoș*, după dialogul eroului rănit cu calul său — m_2 —, voinicul își strînge pîntecele spintecat și se avîntă în urmărirea perfidului Manea — a_2).

Pentru secvența confruntării — care urmează —, se schițează posibilitatea ca, prin dezvoltarea opoziției, împinsă la extrem, a celor doi m precedenți, desfășurarea Luptei și a Victoriei (ca funcții esențiale ale acestei secvențe) să se producă cu concursul / opoziția unei extreme „mijlociri”, concretizată drept trădarea / ajutorința salvatoare (sau și una, și cealaltă) și cuprinsă sub simbolul succesiv m_3 . Se poate vorbi așadar de o funcție m_3 numai dacă trădătorul sau ajutorul salvator (sau și unul, și celălalt) participă direct, și activ, la desfășurarea confruntării (ca participanți la Luptă și Victorie) ; spre exemplu, fratele Nicolcea ajută pe Badiu în lupta cu turcii. În unele cazuri, ajutorul salvator preia în întregime ²² asupra lui sarcina Luptei și a Victoriei (ex.: intervenția bătrînului Novac în lupta cu fata sălbatică și în încheștarea cu Cadiul ; voinicul Iortoman în lupta cu șarpele).

Recapitulînd toate cele de mai sus, modelul funcțional se conturează și se completează astfel treptat:

Logica desfășurării pozitive a acțiunii eroice cere ca Lupta să fie urmată de Victorie, condiție și premisă necesară desfășurării secvenței finale — Remedierea (cu funcțiile sale esențiale: pedepsirea dușmanului, eventual și a tră-

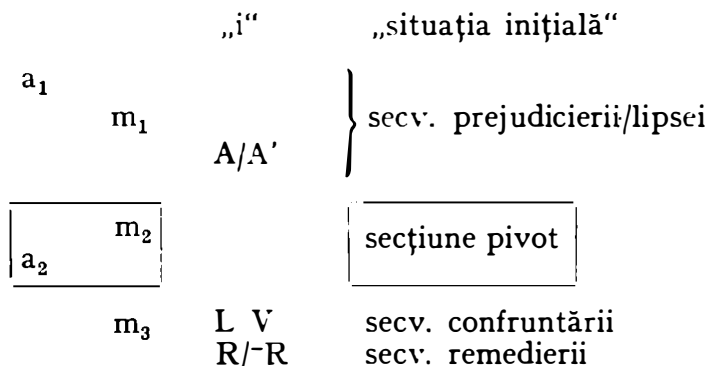
²⁰ Cf. V. I. Propp, *op. cit.*, p. 67.

²¹ Cf. *ibidem*, p. 25.

²² Cf., în acest sens, și observația lui V. I. Propp, *op. cit.*, p. 84.

dătorului, și răsplata ajutorului, eliberarea victimei sau a eroului-victimă; respectiv, împlinirea lipsei). Nu este totuși exclus ca victoria să nu fie totală (să fie doar parțială), tinzând să se manifeste ca non-Victorie (funcția negativă -V) sau chiar ca funcție „inversă“, „contrară“²³ (înfrângerea eroului), iar astfel însăși Remedierea să devină non-Remediere (-R). Din analiza concretă a materialului rezultă că funcția V (pozitivă) constituie regula generală mai cu seamă în structurile care încep cu A (prejudicierea). Funcția negativă (-V) reprezentând Victoria zero sau non-Victoria, și chiar funcția inversă (=V) — Înfrângerea, e posibilă mai ales în structurile care încep cu A' (lipsa), precum *Gerul*, unele variante de *Vidros* ș.a.

În felul acesta, desfășurarea globală a modelului devine:

Aceasta reprezintă schema de maximă concentrare, indicînd pilonii modelului funcțional generalizat și unitar al eposului nostru eroic și alcătuiind, în terminologia lui V. I. Propp, o „mișcare“²⁴ simplă dar completă, saturată. Modelul maximal se manifestă, în diversele sale actualizări din fenomenologia variantelor, în conformitate cu cele două legi generale sugerate de V. I. Propp: legea succesiunii obligatorii a funcțiilor și legea defectibilității relative sau a omisibilității unor funcții²⁵, de la caz la caz.

Pentru un început de tipologie și clasificare pe criterii structurale, din această bază comună, a celei mai largi generalizări, se desprind mai întii două varietăți tipologice principale.

1. Majoritatea subiectelor eposului nostru eroic se desfășoară ca *eșos al eliberării și răzbunării*, cu dezvoltarea de la $A \rightarrow R$ (prejudicierea pedepsită).

2. Categoria, mai puțin numeroasă, a subiectelor cu funcția inițială A' (lipsa), care s-ar putea exprima concentrat, prin limitele funcționale, $A' \rightarrow R/-R$ și s-ar putea denumi *eșosul încumetării* sau, folosind vechea sugestie a lui D. Caracostea, „Hybris și Nemesis“²⁶. Este, prin excelență, eșosul eroului agresiv, al eroismului temerității, al cutezanței, dar și al semeției și nesocotinței pedepsite (*Marcoș-pașa*, *Antofiță al lui Vioară*, majoritatea subiectelor novăcești, în care eroul arde de dorința biruinței trufașe, ori a însurătorii, sau de a da o nouă raită pe ulițele Odriului și ale Țarigradului).

²³ Pentru funcții „negative“ și „contrare“, vezi observațiile, risipite și neindeajuns subli-niate, ale lui V. I. Propp, *op. cit.*, p. 45, 47, 49, 54, 64, 109, nota 1.

²⁴ Pentru termenul „mișcare“, cf. *ibidem*, p. 59–60 și 94 sqq.

²⁵ Cf. *ibidem*, p. 27.

²⁶ Cf. D. Caracostea, *op. cit.*, II, p. 326.

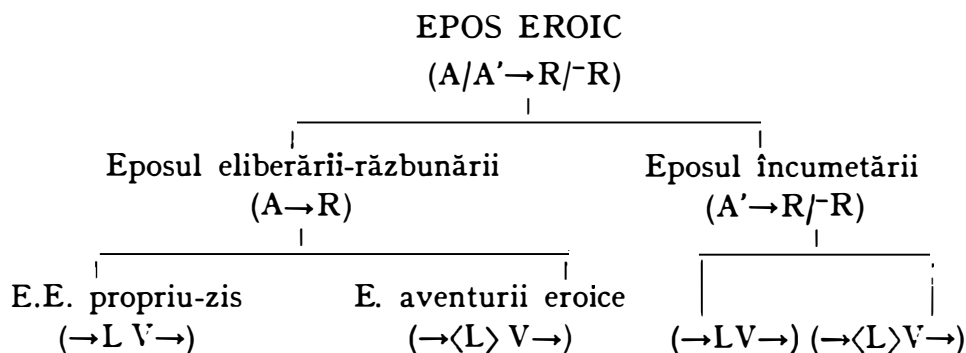
Considerarea atentă a secvenței confruntării ne face să distingem câte două subtipuri ale fiecăreia din categoriile precedente, după cum:

a) Victoria este urmarea unei lupte ca atare (în majoritatea subiec-
telor); sau

b) funcția Luptă se limitează la nivelul „probelor” și al „încercării grele”²⁷ la care eroul (sau ajutorul său salvator) este supus de dușman.

Pregnanța funcției *Luptă* asigură desfășurarea eposului eroic consec-
vent, „propriu-zis” (*Badiu, Toma Alimoș, Mișu Copilul* sînt dintre cele mai
clasice exemple), în timp ce eroismul „probelor” tinde spre un epos al aventurii
eroico-senzaționale sub influența, mai mult sau puțin mai directă, a basmului
(*Mizilca, Letinul bogat, Cea fată de frînc, Corbea* etc.).

S-ar putea schița astfel „graful”²⁸ tipologiei preconizate:

Sînt necesare cîteva observații asupra relațiilor dintre elementele sec-
vențiale și funcționale și asupra raporturilor lor cu întregul. (Observații amă-
nunțite vor putea fi făcute numai după o prealabilă descriere, cît mai bogată
— de dorit exhaustivă —, a claselor de forme în care se realizează concret
fiecare dintre elementele funcționale simbolizate în model.)

Structura funcțională a eposului eroic rezultă din interdependența,
strînsă, dintre secvențele *prejudiciere* — *confruntare* — *remediere*, inclusiv „sec-
țiunea pivot”, intermediară între prejudiciere și confruntare. Pentru totala
coerență sînt necesare toate aceste articularții, cu „momentele”²⁹ lor funcțio-
nale. Secvența confruntării e însă nu numai centrală, dar și predominantă.
S-ar putea spune că legea fundamentală a eposului eroic constă în pregnanța
secvenței confruntării (cu funcțiile ei esențiale L, V), ca urmare a prejudicierii
sau lipsei și condiție determinantă a remedierii. Atenuarea confruntării,
prin modul de manifestare al luptei și victoriei, este posibilă, cu mențiunea că,
lupta fiind funcția focală a secvenței centrale — și deci a întregii structuri —,
acesta este în ultimă instanță elementul funcțional care, prin relațiile sale
de vecinătate și în raport cu întregul, asigură tonalitatea cea mai proprie,
caracteristică a eposului eroic.

Confruntarea trebuie să fie în măsură să răstoarne prejudicierea și să
împlinească lipsa, asigurînd o remediere corespunzătoare. Logica eposului

²⁷ Termenul este folosit în accepția generalizată drept cea mai grea dintre „încercări”,
depășind definiția concretă a funcției a XXV-a din „Morfologia” lui V. I. Propp.

²⁸ Cf. și S. Marcus, *op. cit.*, p. 159 — 165 și 257.

²⁹ Pentru folosirea termenului „moment”, cu accepție funcțională, cf. V. I. Propp, *op. cit.*, p. 17, 38, 41, 42.

eroic impune astfel nu numai lupta (sau „probele”) și victoria, în cadrul confruntării, dar și înfăptuirea corespunzătoare a remedierii finale.

Necesitățile descrierii strict relaționale determină introducerea unor categorii de concepte care oferă posibilitatea de a cuprinde și analiza, nuanțat, aspectul dialectic al interdependenței structurale. Acestea sînt conceptele de structură *saturată* / *catalectică* / *expansivă* (referitoare la modul global de manifestare concretă a modelului, în aplicarea și actualizarea sa fenomenologică); gradul de *densitate* / *diluare* (referitor la modul de realizare concretă a fiecărei funcții și secvențe în parte); gradul de *adecvare* / *inadecvare* (referitor la raporturile de aderență și de solidaritate ce se pot stabili între funcțiile, sau secvențele, privite în relațiile lor de vecinătate imediată sau ca relații îndepărtate).

Pentru o descriere relațională complexă a oricărei variante de epos, după ce vom delimita cu precizie funcțiile concrete ale cazului dat, raportîndu-ne la model vom putea observa mai întîi dacă ansamblul funcțional concret reprezintă o structură saturată (dacă cuprinde toate funcțiile), dacă structura globală este catalectică (în cazul eventualelor omisiuni ale unor funcții), sau dacă avem de a face cu o structură expansivă (dacă unele funcții apar hipertrofiate sau duplicate, triplicate etc., în cadrul discursului narativ). Cum se vede, dacă structura saturată este posibilă, este de asemenea posibil ca o anumită concretizare dată să apară catalectică (prin lipsa unor funcții) sau chiar în același timp catalectică, dar expansivă (prin lipsa unor funcții, dar cu reluarea altora). În virtutea legii omisibilității, s-ar putea spune că structura cea mai firească și frecventă a „variantelor” este de fapt cea catalectică și, eventual, expansivă. S-ar putea vorbi și de o structură suprasaturată, dacă toate funcțiile există, dar unele se află în expansiune. În acest caz apare dealtfel o contradicție implicită, structura așa-zisă suprasaturată fiind totuși o structură defectuoasă, dezechilibrată.

Dar considerarea exclusivă a concretizării modelului prin prisma acestor prime concepte relaționale este încă insuficientă. Făcînd mai departe apel la conceptele de *densitate* / *diluare* (privitoare la felul cum se înfățișează fiecare funcție și secvență, în realizarea ei concretă), vom considera că o funcție, sau o secvență, se află realizată cu un grad mai înalt sau mai redus de densitate, tinzînd spre diluare, după cum, în realizarea sa concretă, funcția sau secvența respectivă manifestă plener, sau numai parțial, defectuos, „negativ”, sau chiar „invers”, virtualitățile cerute de descrierea modelului. Spre pildă, dacă prejudicierea se înfățișează ca fapt împlinit de o deosebită gravitate, sau doar ca amenințare și provocare; dacă remedierea cuprinde atît pedepsirea dușmanului, pedepsirea trădătorului, răsplata ajutorului, eliberarea victimei, respectiv împlinirea lipsei (maximă densitate), numai unele din acestea, sau împlinirea parțială a lipsei, eliberarea victimei muribunde, ba poate chiar cruțarea dușmanului-trădătorului, ceea ce revine ca o remediere parțială, diluată, sau chiar ca non-remediere. Sau, în ce privește lupta, dacă cuprinde cît mai multe ori numai unele dintre însușirile acestei funcții: ciocnire violentă, athletică, înarmată (sau numai încercări ori „probe”); sau, respectiv, în privința victoriei, dacă victoria este radicală ori numai parțială, tinzînd spre non-victorie.

Observînd, în continuare, gradul de *adecvare* / *inadecvare* în relațiile de vecinătate sau în relațiile îndepărtate ale funcțiilor, este posibil ca unei funcții realizate cu maximă densitate să-i urmeze o funcție de asemenea cu un înalt grad de densitate (ceea ce revine ca o adecvare), sau unei funcții cu un înalt grad de densitate să-i urmeze o funcție palidă, diluată, negativă, sau inversă,

ceea ce reprezintă o inadecvare. De remarcat că, dacă unei funcții diluate îi urmează sau îi corespunde (în opoziție) — cum este firesc — o funcție diluată, aceasta reprezintă o adecvare a inadecvării, ceea ce revine totuși ca o inadecvare!

După cum se vede, aplicarea consecventă a celor trei categorii de concepte oferă posibilitatea unei mari varietăți combinatorii și deci a unei descrieri relaționale foarte complexe și nuanțate.

Descrierea prealabilă, exhaustivă, a claselor de forme și a cerințelor relaționale ale fiecărei funcții ar îngădui poate chiar o cuantificare, acordînd, spre pildă, fiecărui aspect al manifestării pozitive, pregnantă a modelului, valoarea 1, absența sau diluarea notîndu-se cu zero, iar funcția inversă cu -1 și însumînd apoi totalul, astfel reprezentativ și concret comparabil, sau reținînd pentru necesitățile comparației însăși seria (neînsumată).

Realizarea cît mai deplină a eposului eroic necesită, în orice caz, din punct de vedere structural, cît mai fericita echilibrare în corelația dintre Prejudiciere, Confruntare și Remediere, dar, dată fiind poziția centrală și esențială a Confruntării, s-ar putea spune că echilibrul rezultă în ultimă instanță din gradul de densitate și de adecvare al secvenței Confruntării, în raporturile sale relaționale interne (între funcțiile ei) și în relație cu formele și modalitățile Prejudicierii și ale Remedierii.

Cîteva sumare aplicații, prilej de observații suplimentare și concrete, sînt desigur binevenite.

Mai întîi, în privința primei secvențe, subiectul 86(89) — *Toma Alimoș*³⁰ oferă un caz de ambiguitate inițială. S-ar părea că acțiunea începe cu A' (lipsa pe care eroul o resimte neavînd un părtaș la libațiile sale generoase). E însă doar idilicul „situației inițiale” („i”), dealtfel foarte dezvoltată. Nu aceasta determină însă declanșarea acțiunii. Eroul nu pornește în căutarea împlinirii acestei lipse. Începutul acțiunii îl constituie prejudicierea eroului-victimă prin actul perfid al Manei (deci A).

Deosebit de interesantă e fenomenologia primei secvențe a variantelor subiectului 85 (88) — *Corbea*. Numeroase variante încep cu prejudicierea de mult înfăptuită. În „situația inițială”, eroul se află de multă vreme în temniță. Apariția și întrebările mamei, împreună cu răspunsul eroului, constituie funcția m_2 („comunicarea” prejudicierii), cu care începe acțiunea propriu-zisă. Există însă și variante cu structura saturată, cuprinzînd și funcțiile anterioare lui m_2 . Situația inițială descrie banchetul lui vodă cu boierii. Banchetul oferă prilejul dezvoltării funcțiilor anterioare prejudicierii: a_1 — uneltirea, ademenirea, provocarea (din partea domnului) și m_1 — iscodirea, divulgarea, complicitatea unui pîrîș (care îl acuză pe Corbea ca pretendent la gugiumanul și scaunul domnesc). De aici întemnițarea eroului — funcția prejudiciere propriu-zisă (A).

Un paralelism vădit se află în conspectul variantelor subiectului 6(7) — *Șarpele*. O serie de variante comportă „situația inițială” — voinicul înghițit de șarpe (prejudicierea anterior înfăptuită). Acțiunea începe de asemenea cu funcția m_2 — apariția voinicului Iortoman, la care cel prejudiciat face apel de salvare, dar căruia șarpele îi „comunică” antecedentele prejudicierii (mama și-a blestemat pruncul din leagăn). Alte variante zăbovesc mai întîi, pe larg, în desfășurarea acestei „motivări”:

La un colțuleț de țară,
O femeie văduvioară
Un prunculeț că năștea ... („i”).

³⁰ Numărul corespunde clasificării din *Indice tematic și bibliografic al baladei* (pentru care vezi nota 9).

Blestemul este a_1 — acțiunea dușmănoasă incipientă, după care abia urmează prejudicierea ca atare (A — voinicul înghițit de șarpe).

Cele arătate sînt de ajuns spre a putea interpreta în chip asemănător, spre pildă, și variatele începuturi ale subiectului 5(6) — *Iovan Iorgovan* (cu sau fără *Trei surori la flori*) ș.a.

Rezultă astfel necesitatea atenției analitice cu care trebuie privită structura, adesea catalectică, în care se produce o anumită concentrare prin omisibilitatea unor funcții, nu însă și răsturnarea efectivă a seriei funcționale.

Considerarea secvenței centrale, a confruntării, și secvența finală, a remedierii, prilejuiesc observații prețioase pentru delimitarea și clasificarea nuanțată a eposului eroic.

S-a accentuat în cele de mai sus asupra importanței capitale pe care o are, pentru delimitarea strictă a eposului eroic consecvent („propriu-zis”), funcția *Luptă*, privită ca ciocnire violentă la care participă eroul, ajutorul său (eventual, numai „ajutorul salvator”) și dușmanul, eventual și trădătorul. Densitatea acestei funcții oferă, în ultimă analiză, gradul de plinătate al eposului eroic. Această funcție, cu posibilitatea expansiunii sale (prin dublicare, triplicare etc.), se află în numeroase subiecte, ca: 5(6) — *Iovan Iorgovan*, 6(7) — *Șarpele*, 3(8) — *Scorpiia*, 4(9) — *Trei frați și nouă zmei*, 2(10) — *Sila-Samodiva*, 37(47) — *Doicin*, 42(52) — *Badiu*, 46(53) — *Chira-Chiralina*, 74(63) — *Moldovean Dobrogean*, 86(89) — *Toma Alimoș*, 87(90) — *Mihu Copilul* (enumerarea nu este limitativă, ci selectivă).

Față de majoritatea cazurilor de epos eroic „propriu-zis”, cu secvența confruntării mai mult sau mai puțin adecvată în corelație cu prejudicierea și remedierea, prin densitatea corespunzătoare a funcțiilor m_3 , L, V, se conturează categoria eposului în care mesajul eroic consumă virtualitățile confruntării la nivelul „probelor” și al „încercării grele”, categorie a eposului aventurii eroico-senzaționale. În atare subiecte, sub influența vădită a basmului, eroul își dovedește vitejia rezistînd și trecînd cu succes probele și încercările grele la care este supus de adversar (spre ex.), 13(19) — *Mizilca*, 15(21) — *Letinul bogat*. Eroul e totuși biruitor. Victoria nu necesită, în aceste subiecte, pedepsirea dușmanului în secvența remedierii. Dacă totuși pedepsirea se produce, aceasta conferă un spor tonifiant de densitate secvenței respective (14(20) — *Cea fată de frînc*, 41(51) — *Tanislav*, 85(88) — *Corbea*).

Eposul naufragiază însă cu totul în sfera baladei familiale și a jurnalului oral cînd înseși probele și încercarea grea se încheie de fapt cu martiriul eroului, rămas exclusiv erou-victimă a prejudicierii, lipsind astfel funcția *Luptă*, dar și Victoria (47(54) — *Ilincuța Sandrului*, 201(229) — *Constantin Brîncoveanu*). În asemenea subiecte prejudicierea hipertrofiată devine predominantă. Întreaga serie funcțională este tulburată. Desfășurarea se îndepărtează cu totul de modelul eposului eroic.

Secvența remedierii constituie articulația cea mai susceptibilă de efectul dizolvant al tendințelor spre diluare, inadecvare și treptată naufragiere a eposului eroic în domeniul baladei familiale.

Mai întîi efectul tragic al căderii eroului (funcție statistic sporadică, accidentală), după ce remedierea (și în primul rînd pedepsirea dușmanului), ca urmare a luptei și a victoriei, a adus compensarea sau a anihilat prejudicierea, nu diminuează cu nimic, ba poate chiar sporește și nuanțează favorabil adecvarea eposului eroic (37(47) — *Doicin*, 86(89) — *Toma Alimoș*). Eroul a luptat, a învins și a pedepsit prejudicierea. Mesajul său îndeplinit îi dă dreptul la odihnă. Moartea eroului, ulterioară luptei și victoriei, revine totuși ca o firească apoteoză. Efectul tonic, optimist, al remedierii împlinite nu este diminuat prin aceasta.

Cum apare însă căderea finală a lui 198(214) — *Radu Calomfirescu*, răpus de trădare? Acest subiect relevă străduința, desigur tardivă, de plâsmuire a unui „jurnal oral” după cerințele structurale ale eposului eroic. Acțiunea începe de fapt cu funcția m_2 („situația inițială” — banchetul din cortul domnesc; sosește în mare goană eroul, „comunicînd” prejudicierea — năvălirea tătarilor — și implorînd ajutorul lui vodă). În secvența confruntării, funcția luptă (împotriva năvălitorilor) se desfășoară cu plinătate. Funcția victorie e însă inadecvată, prin diluare, deoarece eroul și sluga sa Neda (m_3 — ajutorul) nu biruie și nu lichidează odată cu dușmanul și pe Buzeștii trădători (m_3 — trădare). De aici inadecvarea finală: lipsa de densitate a victoriei transformă remedierea diluată (parțială) într-o non-remediere sau chiar în „funcție inversă” (Buzeștii răpun ei pe erou, în cele din urmă).

Apariția (de asemenea sporadică) a unei funcții parazitare, neorganice, a „recunoașterii” în secvența remedierii, reprezintă principalul element de bruij și „distonarea”³¹ modelului eposului eroic. „Recunoașterea” poate înlătura pedepsirea dușmanului și a trădătorului. Au loc uneori, dimpotrivă, iertarea și împăcarea eroului cu presupusul dușman, descoperit a fi înrudit cu eroul. Efectul este încă tonic, optimist. Eroismul a fost probat prin „încercări” și chiar prin luptă, dar remedierea este diluată (12(16) — *Copilaș de turc*, unele variante novăcești). Tendința spre balada familială, senzațională, este evidentă.

Relații familiale ajunse în nefirească ciocnire în cursul desfășurării mesajului eroic conferă adesea secvenței remedierii o tonalitate tragică accentuată, punînd sub semnul îndoielii natura secvenței finale, ca remediere sau non-remediere (5(6) — *Iovan Iorgovan*, 205(286) — *Ghiță Cătănuță*). Contradicțiile care apar în cazul finalului tragic al unor relații familiale neașteptate nu sînt însă de natură să anihileze cerințele desfășurării firești a relațiilor funcționale. Esențială rămîne logica opozițiilor funciare ce se cer rezolvate între prejudicierea sau lipsa care cer confruntarea și remedierea cît mai adecvate. Calitatea familială a relațiilor dintre actanți este în orice caz un aspect ținînd de alt nivel al structurii (nivelul actanțial), iar V. I. Propp a accentuat stăruitor asupra necesității de a urmări și reține înainte de toate *ce se face*, și nu *cine* și *cum* acționează pe plan funcțional. (Puțin importă, în acest caz, dacă 87(90) — *Mihu Copilul* descoperă — „recunoaște” —, în unele variante, că Ianoș, dușmanul ucis, era însuși tatăl lui!)

„Integrarea”³² — necesară — a relațiilor funcționale la nivelul actanțial nu va putea face însă abstracție de noile opoziții, care, creîndu-se în planul actanțial, aduc nu numai un efect de bruiere a mesajului eroic, ci și îmbogățirea evidentă a structurii mesajului eroic prin efectul unor „așteptări frustrate”. Se întrevide astfel posibilitatea unei *negări* treptate a modelului funcțional, a îndepărtării de acesta prin efecte de ordin secundar, dar care capătă o anumită pondere în cadrul complexității evoluției structurale. Negarea nu înseamnă în acest caz lipsa de veridicitate și anihilarea modelului funcțional al eposului eroic, conturat în cele de mai sus. Efectul diferențierilor create de negare ajută tocmai la o mai deplină precizare și cristalizare a modelului.

Interpretarea *Mioriței*, spre pildă, prin confruntarea cu modelul eposului eroic poate aduce argumente, de natură structurală, funcțională, spre a înțelege și aprecia frumusețea non-narativității acestei capodopere (lirico-narative). Cum se înfățișează *Miorița*, privită prin prisma modelului eposului eroic? După „situația inițială” (perindarea turmelor), funcția mediatoare (m_2) „comunică” ciobanului amenințarea acțiunii dușmănoase incipiente

³¹ Pentru „distonare”, cf. V. I. Propp, *op. cit.*, p. 114–115.

³² Despre relațiile „distribuționale” și „integrative”, cf. R. Barthes, *op. cit.*, p. 5.

(a₁, catalectic). Tot ce urmează este o fundamentală așteptare frustrată. Lipsește secvența confruntării. „Contraacțiunea” (a₂) se îndreaptă precipitat spre o pseudoremediere, cuprinsă în „testamentul” ciobanului. Totul se desfășoară mai curînd sub semnul aluziei și al non-acțiunii, decît al acțiunii funcționale saturate. Împlinirea mesajului eroic, în varianta fabricată de V. Bumbac, nu ne oferă o *Mioriță* mai măreață, ci una alterată. Adevărata frumusețe a *Mioriței* rezultă tocmai din mesajul eroic frustrat, ba chiar negat, *Miorița* situîndu-se la antipodul modelului eroic, tinzînd spre o altă categorie de model.

În încheiere, se poate spune că modelul este, în genere, o aproximare cu un grad mai înalt sau mai redus de veridicitate, a realității discursului narativ, o configurație parțială, dedusă și derivată, a structurii. El nu posedă o existență anterioară, nici autonomă, în vreo lume a ideilor platoniciene, ci este o reducere și o generalizare a esențialului și trăiește încorporat în fenomene (variante). Singura lui rațiune este de a circumscrie anumite limite ale logicului structurii, dar el se confruntă în permanență cu ilogicul varietății existenței, care îl confirmă, dar îl și infirmă adesea. El decupează și organizează logic unele compartimente din ilogicul fenomenologiei. Se poate vorbi de o anumită tiranie a modelului, între anume limite. Realitatea nu este însă aberantă. Ea există, cu întreaga ei multiformitate, în care modelele se exclud și mai ales se interferează neconținut. (Vezi, spre exemplu, contradicția variantelor de 7(11) — *Vidros*, care se încheie cu realizarea finală a pescuitului fabulos, prin intervenția „ajutorului salvator”, vâtaf-Vioară — m₃³³ —, în comparație cu cele cu final tragic — pedeapsirea tabu-ului încălcat.) Există un frumos în cadrul normei și al modelului. Așteptarea frustrată îmbogățește și încălzește însă sărăcia și frigiditatea modelului, prin contradicțiile crescînde pe care le deschide. (Unul din temeiurile frumuseții deosebite a variantelor lui 5(6) — *Iovan Iorgovan* constă în însăși „disonanța” modelului eposului eroic prin cumularea de diverse elemente și influențe din lumea basmului și a legendei, iar 88(91) — *Mîu haiducul* reprezintă un caz deosebit de interesant, am zice de „parodie originală” a eposului eroic; este oarecum eposul eroic „à rebours”, în care patosul acțiunii eroice triumfătoare se desfășoară în cadrul modelului, dar sub semnul vicleșugului și al sarcasmului.) Formula „clasică” a lui Horațiu, care nu îngăduie ca o femeie frumoasă să se termine în pește (*Desinat in piscem mulier formosa superne*³⁴), nu exprimă decît o anumită categorie a logicului și a frumosului, în conformitate cu normele limitative. Dincolo de acestea există însă un logic al sirenei, care nu e mai puțin frumos, ilogicul contestării și al neadecvării. Într-un anumit sens, neadecvarea și contestarea contribuie la precizarea și cristalizarea, dar și la distrugerea și înlocuirea treptată a structurii anterioare — niciodată stabile —, fiind o rațiune a progresului.

Dincolo de morfologie și structură, istoria își spune cuvîntul!

Dealtfel însăși cercetarea, strict limitată, a nivelului funcțional al eposului nostru eroic prilejuiește cel puțin o primă observație cu implicații de sinteză istoric-culturală. Trebuie subliniat faptul că eposul nostru eroic se înfățișează mai puțin ca un epos al agresiunii (caracteristic în ipostaza exordului prin funcția „lipsă”), cît mai cu seamă ca epos al rezistenței, al eliberării și pedepsirii (bizuit pe începutul prin funcția „prejudiciere”). Direcția principală de dezvoltare a istoriei noastre se confirmă și se oglindește în această caracteristică predominantă, verificabilă de la daco-geți pînă în ultima vreme.

³³ Cf. *Folclor din Oltenia și Muntenia*, IV, București, Editura pentru literatură, 1969, p. 71 și 76.

³⁴ Cf. Horatius, *Ars poetica*, vs. 4.

LE MODÈLE FONCTIONNEL DES CHANTS HÉROÏQUES ROUMAINS

L'emploi conventionnel et généralisé du terme, livresque et romantique, *ballade*, pour désigner tous les chants narratifs traditionnels roumains est, sans doute, impropre. On a souvent souligné, particulièrement pendant les dernières décennies, la nécessité de distinguer au moins deux « espèces » :

- la poésie héroïque
- la ballade « proprement dite ».

La distinction, empirique et douteuse, au niveau des thèmes et des sujets doit être appuyée sur l'analyse structurale visant le niveau fonctionnel du récit. « L'œuvre prophétique » de V. I. Propp (*La morphologie du conte populaire russe*, 1928) et les suggestions puisées au structuralisme actuel constituent le point de départ pour esquisser « le modèle » fonctionnel des chants héroïques roumains.

Le schéma fondamental des « variantes » peut être réduit à la succession et à l'opposition fonctionnelles :

- « situation initiale »
- séquence du préjudice/besoin
- séquence de l'affrontement des adversaires
- séquence de la réparation.

Les fonctions-noyaux sont :

« i »

A/A' (préjudice/besoin)

L, V (lutte, victoire)

R (réparation).

En ajoutant les « catalyses » fonctionnelles de chaque séquence, on obtient le modèle :

« i » situation initiale

a_1 m_1 A/A'	action initiale (de l'ennemi) médiation (favorable à l'ennemi) préjudice/besoin	}	s. préjudice/ besoin
----------------------------	---	---	-------------------------

m_2 a_2	médiation (favorable au héros) action contre-offensive	section pivot
----------------	---	---------------

m_3 L, V	intervention de l'adjuvant/du traître lutte, victoire	}	s. de l'affrontement
-------------------	---	---	----------------------

R/-R	punition de l'ennemi (et du traître) délivrance de la victime accomplissement du besoin	}	s. de la réparation
------	---	---	---------------------

La logique de l'évolution fonctionnelle positive constitue la règle ; le final négatif (-R) n'est pas exclu (à la suite d'une — possible — *non*-victoire).

Si la séquence de l'affrontement occupe une position centrale, la fonction *lutte* représente le noyau spécifique de la chaîne fonctionnelle.

Les lois du récit, établies par V. I. Propp, régissent aussi la phénoménologie des structures narratives héroïques: la succession obligatoire, ainsi que l'omission aléatoire des fonctions.

Quant à la classification typologique, une première dichotomie sépare les structures qui commencent par la fonction A (préjudice) et les structures qui commencent par A' (besoin): d'un côté c'est le préjudice puni ($A \rightarrow R$), l'héroïsme vengeur, l'héroïsme de la résistance et de la délivrance — la plupart des sujets; de l'autre, c'est l'héroïsme orgueilleux de l'outrecuidance, l'héroïsme agressif de la témérité et de la jactance, souvent punies ($A' \rightarrow R/\neg R$).

Chacune de ces deux premières catégories typologiques est susceptible d'une seconde dichotomie: si la victoire est la conséquence d'une collision violente des adversaires (fonction *lutte* proprement dite), c'est le chant héroïque « proprement dit »; si la victoire est la conséquence de l'accomplissement des « épreuves difficiles » subies par le héros (lutte remplacée par *épreuves*), c'est le chant de l'aventure héroïque.

Une description relationnelle complexe devient possible en utilisant trois catégories de concepts:

- structure saturée/catalectique/expansive
- degré de densité/dilution de chaque fonction (ou séquence)
- degré de l'adéquation/inadéquation (regardant les liaisons de correspondance relationnelle entre deux fonctions, ou deux séquences, voisines ou opposées).

La structure d'une certaine variante est saturée si toutes les fonctions du modèle sont utilisées dans le récit; catalectique, si certaines fonctions manquent; expansive, par l'hypertrophie (duplication, triplication) de certaines fonctions. (Il y a la possibilité que certaines structures soient à la fois catalectiques et expansives si certaines fonctions manquent, tandis que d'autres fonctions apparaissent hypertrophiées).

Une certaine fonction (ou séquence) est plus ou moins dense/diluée selon la manière, plus ou moins plénière, dont elle accomplit les virtualités requises par la logique positive du modèle (par exemple: lutte — collision, plus ou moins violente et athlétique; les adversaires, plus ou moins acharnés manifestant, plus ou moins, le désir ardent de riposte, etc.; séquence finale — punition capitale de l'adversaire ou non-punition de l'adversaire épargné, etc.)

Le degré de l'adéquation/inadéquation est le résultat de la correspondance et de la solidarité, plus ou moins étroites, l'effet des rapports d'enchaînement possibles entre deux fonctions ou séquences. Si une fonction (ou séquence), réalisée à un haut degré de densité, est suivie d'une fonction (ou séquence) également dense, c'est l'adéquation. Si une fonction (ou séquence), manifestant un haut degré de densité, est suivie d'une fonction (ou séquence) diluée, c'est l'inadéquation. L'inadéquation est également l'effet de l'enchaînement possible entre deux fonctions (ou séquences) diluées.

Les dernières pages sont consacrées à l'analyse sommaire de quelques exemples.

La *négation* progressive du modèle héroïque devient possible par l'effet de « l'attente déçue », à cause de l'éloignement graduel des variantes par rapport au modèle.

MODELUL ACTANȚIAL AL EPOSULUI EROIC ROMÂNESC

Datorăm „Morfologiei” lui V. I. Propp descoperirea *funcției* ca „mărime constantă”¹, delimitată drept cel mai mic fragment semnificativ de enunț cu conținut narativ în basm. Procedul identificării funcțiilor ca „părți componente elementare”² sau „elemente primare”³ ale acțiunii și ale compoziției narative se bazează pe observarea sistematică a ceea ce V. I. Propp numește „legea transferabilității”⁴ sau a „repetabilității funcțiilor”⁵, din treacăt denumită și a „similitudinii de acțiune”⁶ și enunțată astfel: „Basmelor au următoarea proprietate specifică: părțile alcătuitoare ale unuia pot fi transferate altuia fără nici un fel de modificări”⁷. Această lege cu aplicabilitate universală în domeniul basmului — ba chiar al întregului folclor — explică rațiunea adâncă a identității în varietate, de unde și posibilitatea reductibilității variantelor pentru delimitarea și definirea funcțiilor, iar în cele din urmă pentru aflarea stereotipiei structurale, mai mult sau mai puțin ascunse la prima vedere.

E astfel meritul lui V. I. Propp și al „Morfologiei” sale de a fi găsit în „funcție” („mărimi constante și repetabile”⁸) prima verigă pentru analiza structurii enunțului narativ: „Funcțiile personajelor reprezintă acele părți componente care pot înlocui « motivele » lui Veselovski sau « elementele » lui Bédier”⁹. Sintetizând aceasta și în formularea primului său principiu, V. I. Propp subliniază: „I. Funcțiile personajelor constituie elementele fixe, stabile ale basmului, independent de cine și în ce mod le îndeplinește. Ele sînt părțile componente fundamentale ale basmului”¹⁰.

„Morfologia” abate astfel atenția, care se îndreaptă în chip firesc spre lumea pitorească și caleidoscopică a personajelor (ca entități despre care se

¹ Cf. V. I. Propp, *Morfologia basmului*, București, Editura Univers, 1970, p. 25.

² Cf. *ibidem*, p. 17.

³ Cf. *ibidem*, p. 19.

⁴ Cf. *ibidem*, p. 12 și 14.

⁵ Cf. *ibidem*, p. 25—26.

⁶ Cf. *ibidem*, p. 26.

⁷ Cf. *ibidem*, p. 12.

⁸ Cf. *ibidem*, p. 25.

⁹ Cf. *ibidem*.

¹⁰ Cf. *ibidem*, p. 26.

povestește), către nivelul dramatic, *acțional*, al narațiunii: „[...] oricât de diferite ar fi ele, personajele basmului *fac* [sublinierea lui V.I.P.] adeseori unul și același lucru[...]. Dar funcția ca atare este o mărime constantă”¹¹. S-ar putea spune că din punctul de vedere al acțiunii și al compoziției, după Propp, *acta* sau *res gestae* și nu *agentes* trebuie să constituie obiectul principal al atenției. Devine memorabilă această formulare din ultimele pagini ale „Morfologiei”: „Toate *predicatele* alcătuiesc compoziția basmului, toate *subiectele*, *complementele* [sublinierile lui V.I.P.] și celelalte părți de propozițiune determină subiectul. Cu alte cuvinte: aceeași compoziție poate sta la baza mai multor subiecte diferite”¹².

Această afirmație considerată *tale quale* ar însemna însă, în operația fundamentală a segmentării, totala atomizare a compoziției, dacă nu s-ar ține seama de a doua verigă a descoperirii lui Propp: abaterea atenței de la aspectul atomistic al elementelor luate ca atare, ca fragmente ultime ale narațiunii, către aspectul lor relațional-implicativ. În acest sens, *numai* acele „predicate” capătă cu adevărat valoare funcțională, care se înscriu semnificativ într-o consecuție, apropiată sau îndepărtată, în cadrul succesiunii: „[...] acțiunea nu poate fi definită fără să se țină seamă de rostului în desfășurarea povestirii. Semnificația funcției respective în desfășurarea acțiunii trebuie neapărat luată în considerare”¹³, de unde și definiția finală și completă a funcției: „Înțelegem dar prin funcție o faptă săvârșită de un personaj și bine definită din punctul de vedere al semnificației ei pentru desfășurarea acțiunii”¹⁴. Aceasta e astfel o definiție relațională, în care „elementul” ca atare dobândește semnificație și conținut narativ numai prin poziția și opoziția care stabilesc legătura de consecuție a funcțiilor. Prin această definiție funcțiile capătă caracter dialectic și dinamic-operational, fiind de natură să pună în lumină calitățile succesiunii prin consecuție, alcătuind țesătura coerentă a unui nivel organizat, și deci ca fenomen de structură.

Din aceasta rezultă că binecunoscuta formulare a lui Propp: „*Ce* anume fac personajele basmului constituie o problemă de primă însemnătate pentru studierea basmului; *cine* și *cum* [sublinierile lui V.I.P.] anume face sînt probleme suplimentare de studiu”¹⁵ ar putea fi și ar trebui completată prin precizarea îndreptării atenției nu numai asupra lui *ce*, ci și a lui *cînd*, *de aceea* și *deci*, fiind totdeauna important de observat, pentru delimitarea și definirea funcției, și aspectul relațional al consecuției în succesiune.

Foarte simptomatic, în legătură cu aceasta, apare faptul că în diverse situații contextuale Propp pomeniște *sponte sua*, spre pildă, de „momentul prejudicierii” și „momentul următor”¹⁶, „momentul mijlocirii”, „importanța acestui moment” și „momentul de legătură”¹⁷, sau, la funcția a X-a (contraacțiunea), unde utilizarea termenului *moment*, sinonim ideii de funcție și de element, revine cu insistență: „Acest moment este caracterizat prin cuvinte ca: [...] Se întîmplă ca el să nu fie marcat prin cuvinte, dar se înțelege, firește, că hotărîrea eroului precedă căutarea propriu-zisă. Acest moment este specific doar pentru basmele în care eroul este un căutător[...]”¹⁸.

¹¹ Cf. *ibidem*, p. 25.

¹² Cf. *ibidem*, p. 118.

¹³ Cf. *ibidem*, p. 26.

¹⁴ Cf. *ibidem*.

¹⁵ Cf. *ibidem*, p. 25.

¹⁶ Cf. *ibidem*, p. 38.

¹⁷ Cf. *ibidem*, p. 41.

¹⁸ Cf. *ibidem*, p. 42.

Prin toate cele arătate, demersul lui Propp se înscrie în cerințele cele mai actuale ale metodologiei structuraliste: „Elementele nu există decât prin raporturile care le țin unite. A descifra aceste raporturi și a construi plecând de la ele modele, care la rândul lor vor permite să desenăm funcțiuni, aceasta este, rezumată în mare, activitatea structuralistului” — afirmă B. Pingaud ¹⁹; iar pentru ceea ce constituie „dialectica analizei funcționale”, reamintim considerațiile lui I. Lotman: „Considerând elementele textului artistic, tradițional privite ca « formale », cu scopul de a defini sensul lor conținutistic, cercetătorul structuralist pornește de la faptul că elementele rupte din sistem nu pot avea nici un sens. Așadar, în fața cercetătorului se pune sarcina de a defini unitățile elementare semiotice din sistemul dat (fiecare din ele va reprezenta o înșiruire de indicii diferențiale) și legile contopirii lor în unități mai complexe. Metodica științifică aplicată în acest caz va fi aceeași pentru toate categoriile de opere artistice (de la cele mai simple până la cele mai complexe) și va coincide cu procedeele de studiere a altor sisteme de modele (limba, mitul etc.). Bineînțeles că și elementele înseși, și legile îmbinării lor, se vor deosebi de la caz la caz. Elementele semiotice ale unei structuri date vor fi acelea care își au contrariile (sînt incluse într-o opoziție) în sfera ei. Esența elementului nu ni se dezvăluie prin descrierea naturii lui izolate, ci ca rezultat al elucidării contrariului, care i se opune” ²⁰.

Intuirea funcției drept *constituent ultim* al compoziției narațiunii este de cea mai mare importanță pentru problema segmentării discursului narativ, funcția fiind, prin analogie cu cele cunoscute din lingvistică, cu adevărat *sintagma minimală*, întrucît îndeplinește condițiile necesare ale unei atare sintagme: relativă autonomie în procesul de comunicare; poate alcătui singură o comunicare narativă ²¹.

Pe de altă parte, în raportul fundamental dintre o tranșă sonoră și semnificația ei în cadrul narațiunii, funcția capătă valoare incontestabilă de *semn*, avîndu-și semnificantul (în planul expresiei) în însăși desfășurarea diferită a enunțului prin variantele sale (spre ex.: răufăcătorul răpește, fură, vatămă, cere, izgonește etc.) și un semnificat (în planul conținutului) în conceptul larg cuprinzător, descoperit de Propp și care se află încorporat în toată această variabilitate a claselor de forme (răpire, furt, vătămare, izgonire etc.), de unde rezultă, prin reducția multiformității „substanței” concrete a variantelor în sinteza semiotică a funcției respective (= prejudiciere).

O privire mai atent îndreptată asupra problemei funcțiilor ne duce însă la considerația că numai voința metodologică deliberată a lui Propp de a se limita exclusiv la analiza planului acțiunii, pentru descoperirea legilor compoziției narative, face ca funcția, ca ultim constituent al acțiunii, împreună cu corelațiile ei în înlanțuire, să stăruie în centrul preocupării sale mărturisite, funcțiile devenind astfel pentru Propp „elementele fundamentale” ²², „părțile componente fundamentale” ²³ ale basmului. De aceea Propp se ocupă înainte de toate de identificarea prin reducție, din mulțimea variabilă a

¹⁹ Cf. B. Pingaud, *Este Sartre depășit?*, in „Secolul 20”, 1967, nr. 5, p. 92.

²⁰ Cf. I. Lotman, *Interpretarea literaturii trebuie să devină știință*, ibidem, p. 144.

²¹ Cf. S. Marcus, E. Nicolau, S. Stati, *Introducere în lingvistica matematică*, București, Editura științifică, 1966, p. 24.

²² Cf. V. I. Propp, *op. cit.*, p. 26, 71 (vezi și folosirea termenilor: *elemente*, p. 4, 14, 19; *elemente primare*, p. 19; *elemente constitutive*, p. 24; *elemente fixe, stabile*, p. 26).

²³ Cf. *ibidem*, p. 26, 29, 98 (vezi și folosirea termenilor: *părțile alcătuitoare*, p. 12; *părțile componente*, p. 3, 9, 17, 22, 24, 25; *părțile componente elementare*, p. 17).

enunțurilor, a elementelor funcționale — ca elemente constante — și de problema esențială a înlănțuirii lor, maximale (în cadrul modelului) sau eliptice (în desfășurarea concretă a variantelor).

Afirmarea importanței primordiale a funcției pune desigur voit în umbră interesul pentru personajele ca atare, dar, în ciuda insistenței că „definirea nu trebuie în nici un caz să țină seamă de personajul care îndeplinește funcția respectivă”²⁴, în cele din urmă Propp nu poate face totală abstracție de referința la personaje. Oricât de variabil și instabil, personajul este și el un element corelativ al funcției, ca și urmarea și consecunța acesteia: funcția, ca *predicat* al narațiunii, nu poate fi gândită făcând totală abstracție de *subiectul* (agentul) ei, după cum personajul nu devine agent decât prin implicarea în acțiune, și deci într-o funcție și într-o „sferă de funcții”. În felul acesta, chiar izolarea funcției în abstract nu poate duce la totala dizolvare a personajelor și reducerea lor la „sfere de acțiuni”²⁵. E doar un procedeu metodologic pentru a pune în evidență importanța precumpănitoare a funcției pentru planul acțiunii și al compoziției narative. De aceea se poate spune că numai pentru necesitatea demonstrației Propp accentuează constanța și repetabilitatea funcției, minimalizând voit rolul personajului ca suport al funcției. Dar funcția e în orice caz expresia acțiunii personajului. De fapt nu numai funcția e repetabilă și deci reductibilă la o tipologie finită, ci și mulțimea și diversitatea aparentă a personajelor. Din înseși considerațiile lui Propp rezultă că personajele sînt chiar mai puține decât funcțiile și deci foarte repetabile. Dealtfel Propp însuși afirmă: „personajele se repetă tot așa cum se repetă și funcțiile”²⁶. Aceasta și face ca, în una din încercările sale de definire a basmului, Propp să apeleze tocmai la personaje: „Am putea numi drept basme fantastice basmele relevînd o schemă cu șapte personaje”²⁷.

Dacă în cele din urmă funcțiile sînt 31, iar personajele doar 7 (deci cu mult mai puține), cum se împacă atunci aceasta cu afirmația că „funcțiile sînt foarte puține la număr, iar personajele — foarte multe”²⁸? Această aparentă contradicție este rezultatul unei evidente imprecizii și disparități a nivelului terminologic, oglindind diferența de nivel conceptual și de generalizare pe care ne aflăm cînd punem laolaltă *funcția* și *personajul*. Personajele concrete sînt într-adevăr foarte multe, dacă le privim individualizate și întrupate la nivelul concret al narațiunii, după cum înseși funcțiile, ca entități abstracte — de fapt „construite”²⁹ —, se află încorporate în chip foarte divers, apărînd ca foarte numeroase fenomenologic în caleidoscopia variantelor, numai prin reducere obținîndu-se, spre pildă, invariantul „prejudiciere” din mulțimea variatelor forme și clase de forme concrete existente în fiecare narațiune. Zmeul, vrăjitoarea, maștera etc. — fură, răpesc, vatămă, izgonesc, deci „prejudiciază”. Nicăieri în basmul ca atare nu se spune însă „răufăcătorul săvîrșește o prejudiciere”, ci doar că „zmeul răpește pe fata de împărat” etc. Este nevoie să ne ridicăm la un anumit nivel (al doilea grad) de abstractizare³⁰ pentru a cuprinde sub definiția succintă a funcției multitudinea de ipostaze concrete ale prejudicierii. Aceasta e valabil și în cazul personajelor. La nivelul narațiunii concrete personajul are o stare civilă, o poziție socială

²⁴ Cf. *ibidem*, p. 26.

²⁵ Cf. *ibidem*, p. 80 sqq.

²⁶ Cf. *ibidem*, p. 117.

²⁷ Cf. *ibidem*, p. 102.

²⁸ Cf. *ibidem*, p. 26.

²⁹ Cf. *Elemente de lingvistică structurală*, București, Editura științifică, 1967, p. 87, și E. Vasiliu, *Fonologia limbii române*, București, Editura științifică, 1965, p. 37.

³⁰ Cf. *ibidem*.

sau familială, însușiri psihologice etc., toate într-un continuu proces de transformare, narațiunea fiind chemată tocmai pentru a dezvălui împrejurările și cauzele care condiționează continua evoluție a situației și devenirii personajului de la o ipostază la alta, personajul transformându-se neconținut în pas cu evoluția nivelului dramatic al „funcțiilor” în înlanțuirea lor. Toma Alimoș cel pașnic și îmbietor din situația inițială a cîntecului narativ nu e același cu Toma cel spintecat după apariția și intervenția mișlească a Manei. Odată cu starea sa fizică, schimbată prin intervenția răufăcătorului (prejudicierea înfăptuită), s-au schimbat înseși psihologia și mobilele sale acționale, și deci funcționale, de la pașnica îmbiere la îndîrjirea răzbunătoare.

„Răufăcătorul”, spre pildă, e deci o abstractizare a personajului la nivel *actanțial*. La acest nivel se produce reducția multiformității personajelor de același fel, întocmai cum s-a operat reducția formelor intenției dăunătoare și ale fărâdelegii pentru a deduce „prejudicierea”. S-ar putea spune că privirea personajelor cu ochi funcționali (ca participanți îndeplinind anumite roluri funcționale) face ca din mulțimea ipostazelor concrete ale personajelor să reținem actantul. În acest caz, într-adevăr „personajele se repetă tot așa cum se repetă funcțiile”³¹, sau „funcțiile sînt foarte puține la număr, personajele — foarte multe”³², cum zice Propp, *dar actanții sînt și ei foarte puțini*, subliniem noi.

Trebuie precizat așadar că actantul constituie de fapt al doilea grad de abstractizare. Și Toma, și Manea, ca și Iorgovan, și Miu etc. sînt *personaje* — primul grad de abstractizare. Personajele, constituite în clase de personaje, sînt însă *actanți* la nivelul însumării tipologice și al reducției funcționale: Eroul, Răufăcătorul etc. Cu alte cuvinte, V. I. Propp se exprimă impropriu vorbind de personaje, dar operînd de fapt cu actanți.

Este deci limpede că, după cum funcțiile constituie un nivel operațional al descrierii structurale, personajele reduse la actanți constituie și ele un nivel corespunzător de descriere. Vom zice deci nu funcții și personaje, ci Funcții și Actanți. „De la Propp, personajul nu încetează să impună analizei structurale a povestirii aceeași problemă: [...] personajele (*drammaticis personae*, *actanți* ș.a.) formează un plan de descriere necesar [...]. Analiza structurală, foarte grijulie să nu definească personajul în termeni de esențe psihologice, s-a străduit pînă acum să definească personajul nu ca o ființă, ci ca un participant [...]. Principalul este să definim personajul prin participarea lui la o sferă de acțiuni, aceste sfere fiind puțin numeroase, tipice, clasabile” — observă R. Barthes³³.

În ce privește problema strînsei corelații dintre funcție și personaj (mai exact Funcție — Actant), cu toată voita, stricta delimitare a lui Propp la nivelul acțiunii, considerînd funcția ca ultim constituent fundamental al compoziției narațiunii și definind-o prin relația sa opozitivă cu consecința ei, trebuie să observăm că din corelația intimă a Funcției cu Actantul care o îndeplinește rezultă o a doua valență relațională a funcției, care nu e astfel numai fragment de acțiune cu consecuție, chiar dacă în definiție se accentuează doar latura ei acțională, „predicativă”. Funcția rămîne, negreșit, cel mai mic segment de acțiune, fără a fi însă și un element atît de simplu cît pare — sau ar voi să pară — în „Morfologia” lui Propp. Prin bipolaritatea ei, funcția se leagă și se definește printr-o valență a ei, principală, în consecuție,

³¹ Cf. V. I. Propp, *op. cit.*, p. 117.

³² Cf. *ibidem*, p. 26.

³³ Cf. R. Barthes, *Introduction à l'analyse structurale des récits*, în „Communications”, 1966, nr. 8, p. 16—17 pass.

iar prin cel de al doilea pol se leagă de nivelul actanțial, funcția fiind astfel un element fundamental, dar și dublu relațional. În felul acesta, bipolaritatea sau dubla valență a funcției trebuie imaginată ca acționând printr-o latură a ei în planul orizontal, al succesiunii și consecuției acțiunii (din care funcția e cel mai mic fragment semnificativ, constituentul ultim), iar prin a doua latură sau valență a sa, în sens vertical, către nivelul paralel, actanțial.

Cele două nivele, funcțional și actanțial, își au fiecare propria lor distribuție, dar sînt în același timp izomorfe și reciproc integrative, Funcția aflîndu-și deplina semnificație prin integrarea la nivelul actanților, iar Actantul căpătîndu-și întreaga semnificație prin integrarea la nivelul funcției. „Nici un nivel nu poate el singur să producă înțeles. Orice unitate care aparține unui anumit nivel nu capătă înțeles decît dacă ea poate să se integreze într-un nivel superior [...] Teoria nivelelor (așa cum a enunțat-o Benveniste) furnizează două tipuri de relații: distribuționale (dacă relațiile sînt situate pe un același nivel), integrative (dacă ele sînt luate de la un nivel la altul). Rezultă că relațiile distribuționale nu sînt de ajuns pentru a da seama de înțeles. Pentru a întreprinde o analiză structurală, trebuie deci mai întîi să distingi mai multe trepte de descriere și să așezi aceste trepte într-o perspectivă ierarhică (integratoare)” — afirmă R. Barthes³⁴.

S-ar putea spune că viziunea, oarecum simplificatoare, a funcției în geometria plană a lui Propp trebuie îmbogățită prin reprezentarea ei într-o geometrie în spațiu, după schema

Nivel actanțial: $(p)A \rightarrow [(p)A]$

↑

Nivel funcțional: $(m)F \rightarrow [(m)F]$,

în care, un segment („moment”) al acțiunii (m) devine Funcție — F, avînd o consecuție orizontală $[(m) F]$, în același plan, funcțional, și o valență verticală spre planul actanțial, paralel, al personajelor — Actanți, (p) A.

În geometria plană, funcția și succesiunea ei (apropiată sau depărtată) se înscriu în planul (nivelul) funcțional, determinat de cele două axe ale acestui plan: *axa contextuală*, a contiguității, a înlănțuirii și succesiunii „momentelor” acțiunii (= axa sintagmatică) (furtul, sau răpirea, sau izgonirea; urmate de consecința și opoziția lor: reacția, decizia eroului; iar în cele din urmă de recăpătarea obiectului furat sau regăsirea victimei), și *axa categorială* (paradigmatică), a claselor de forme funcționale, operînd prin translația și proiectarea la fiecare etapă a contiguității și succesiunii, ca prejudiciere — contraacțiune — remediere etc.

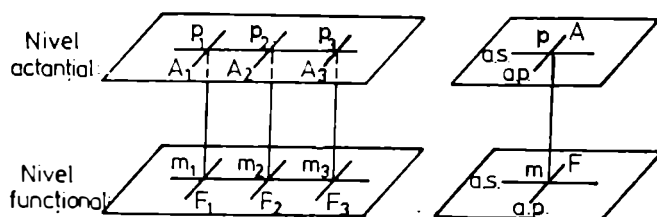
În geometria în spațiu, fiecare „moment” al axei contextuale din planul funcțiilor dezvoltă și o valență verticală (de legătură și corespondență integrativă) către un punct de impact din cel de al doilea plan, actanțial, de asemenea determinat printr-o axă categorială, de reducere paradigmatică a claselor de personaje (Actanți) (Eroul, Răufăcătorul, Mijlocitorul etc.), din care provin, prin translație și proiecție pe orizontala sintagmatică a contiguității, personajele ca atare, înlănțuite în șirul contextual al amicitiei, al adversității sau al figurației, polarizînd spre unul sau altul dintre protagoniști (uneori doar ca personaje „de racord”³⁵).

O încercare de reprezentare grafică a acestei viziuni în spațiu ne duce astfel la schema în care A = Actanți, p = personaje, m = momente func-

³⁴ Cf. *ibidem*, p. 5.

³⁵ Cf. V. I. Propp, *op. cit.*, p. 81.

ționale, F = Funcții, a.s. = axa sintagmatică, a.p. = axa paradigmatică. Cele două „valențe” relaționale ale funcției m_1 sînt: valența succesiunii orizontale $m_1 \rightarrow m_2$ (în planul funcțional) și valența integrativă, a impac-
tului vertical $\begin{matrix} p_1 \\ \uparrow \\ m_1 \end{matrix}$ (de la nivelul funcțional spre cel actanțial).

Rezultă izomorfismul evident al celor două planuri. Ca și în cazul nivelului sau planului funcțional, la rîndul său nivelul actanțial se constituie ca plan propriu distribuțional, în care descoperim opoziția esențială Eroul \leftrightarrow Dușmanul lui și o seamă de opoziții și relații secundare, subordonate, derivate, auxiliare, ca cele între Erou și Mediator, între Erou și Ajutorul său, Erou și Trădător etc. Și în acest nivel operează numeroase posibilități transformazionale: Mediatorul, spre pildă, este cînd Ajutor al Eroului, cînd Ajutor al Dușmanului, și deci Trădător; atît Eroul, cît și Adversarul trec pe rînd prin starea de Victimă etc.

În felul acesta, natura complexă a structurii operează simultan la cele două nivele — reciproc integrative — ale compoziției narațiunii, pe lîngă care trebuie imaginate și alte nivele, „aspectul verbal”³⁶ etc. Prin înlănțuirea și integrarea progresivă s-ar putea urmări, spre pildă, și consecuția și izomorfismul distribuției planului „formulelor” narrative, în evoluție paralelă și semiotic concatenată cu nivelele funcțional și actanțial.

Se verifică astfel intuiția pătrunzătoare a definiției lui J. Tînianov, din același an cu cel al apariției „Morfologiei” lui Propp (1928): „Numesc *funcție* [sublinierea lui J. T.] constructivă a unui element al operei literare privity ca sistem posibilitatea lui de a intra în corelație cu celelalte elemente ale aceluiași sistem și deci cu întregul sistem. La o privire atentă, se vede că această funcție e o noțiune complexă...”³⁷.

Observațiile de mai sus nu sînt chemate să minimalizeze valoarea descoperirii fundamentale a lui Propp în domeniul funcției, ci sînt menite să încerce o îmbogățire a viziunii inițiale a funcției narrative, față de care Propp a procedat cu ireproșabilă consecvență, menținîndu-se voit în hotarele unui singur nivel. Rămîne meritul, incontestabil inovator, al lui V. I. Propp de a fi văzut în funcție prima și cea mai importantă verigă pentru deslușirea firelor compoziției narrative. După vigoarea demonstrației inițiale, strict limitate, a lui Propp, la nivelul funcțiilor, care-și păstrează o neștirbită contribuție teoretică și metodologică, îmbogățirea acestei viziuni unilaterale e reclamată însă de concepția evoluată actuală a complexității structurii,

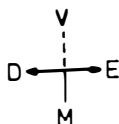
³⁶ Cf. Tz. Todorov, *Introduction à la littérature fantastique*, Paris, Éditions du Seuil, 1970, p. 24.

³⁷ Cf. [idem] *Théorie de la littérature. Textes des formalistes russes réunis, présentés et traduits par...*, Paris, Éditions du Seuil, 1965, p. 123.

pe care Propp nu a contestat-o nicăieri ³⁸. S-ar putea spune că tocmai aportul viziunii originale, a lui Propp, strict limitate la nivelul acțiunii, face posibil demersul pentru abordarea, asemănătoare și progresivă, și a altor nivele ale compoziției narațiunii.

După ce, într-o lucrare anterioară ³⁹, am analizat nivelul funcțional al eposului eroic românesc, cu unele referiri, din treacăt, în privința nivelului actanțial, cercetarea corespunzătoare a nivelului actanțial se impune de la sine, în spiritul celor arătate mai sus.

Reducând mulțimea și varietatea fenomenologică a personajelor eposului eroic la sinteza lor actanțială, obținem următoarea schemă de maximă concentrare a nivelului actanțial: în care D = Dușmanul, E = Eroul, M = Mediatorul, V = Victima.

Discursul narativ al eposului eroic fiind, în esență sa, un mesaj al ostilității, evoluția tensiunii conflictuale a celor doi parteneri principali (Dușmanul și Eroul) reprezintă relația opozitivă fundamentală pe care se clădește întreaga distribuție a rețelei actanțiale.

Din aceasta derivă următoarele observații:

1. Ambele posibilități de declanșare a conflictului sînt utilizate:

a) Dușmanul are inițiativa, în structurile cu exordiul funcțional în A (prejudicierea) = $D \rightarrow E$.

b) Eroul — în structurile care se dezvoltă din începutul A' (lipsa) = $D \leftarrow E$.

2. Dușmanul și Eroul care-i stă împotriva fiind cei doi termeni *sine qua non* ai principalei opoziții din nivelul actanțial, ei nu pot lipsi din nici o structură.

3. Cele mai simple structuri ale eposului eroic se limitează la dezvoltarea și evoluția acestei unice opoziții (ex.: Dălea-Dămian și Sîla-Samodiva, Fata de frînc și Nicola-Nicolcea, Toma Alimoș și Manea).

4. Valoarea artistică incontestabilă a exemplelor citate (îndeosebi *Toma Alimoș*) e o dovadă că nu complexitatea rețelei actanțiale (prin numărul sporit al personajelor) asigură „frumusețea” eposului eroic, ci mai curînd tendința spre economicitatea distribuției actanțiale, a cărei expresie de maximă concentrare se află cuprinsă în însăși opoziția (esențială și minimală) $D \leftrightarrow E$. (Aceasta nu înseamnă că structurile actanțiale complexe ar putea fi socotite *de plano* mai puțin „frumoase”. Sublinierea valorii artistice a structurilor de maximă simplitate are numai menirea de a releva posibilitatea maximei concentrări „poematice”, astfel operante și la nivelul actanțial al eposului eroic.)

³⁸ Este de remarcat că V. I. Propp folosește foarte frecvent în „Morfolgia” sa, din 1928, termenul *structură* (cf. *op. cit.*, p. 4, 9, 11, 17, 102, 104, 118), iar în răspunsul polemic la observațiile critice ale lui Cl. Lévi-Strauss adoptă și termenul *model* (cf. Vl. Ja. Propp, *Morfolgia della fiaba*, Torino, Einaudi, 1966, p. 219).

³⁹ Cf. Al. I. Amzaulescu, *Modelul funcțional al eposului eroic românesc*, în „Revista de etnografie și folclor”, 16 (1971), nr. 3.

Dacă atacul și apărarea (ofensivă și defensivă) reprezintă principalele forme de exprimare narativă ale „codului” propriu acestui mesaj — ca mesaj al ostilității —, una din formele specifice de manifestare ale aceluiași cod este, în chip firesc, și ocolirea și învăluirea (înșelarea și derutarea) adversarului. Agresorul își ascunde adesea intenția dușmănoasă de care este animat, în timp ce al doilea partener, la rîndul său, se străduiește să ocolească primirea loviturii directe, să se ferească și să se ascundă din calea adversarului. Căutarea reciprocă, tenace și înverșunată, se conjugă astfel în mod necesar cu tendința de evitare, sistematică și alternativă, în egală măsură proprie celor doi adversari.

Din aceasta se naște necesitatea apariției actantului Mediator, expresie personificată a funcției „mijlocirii” (care ocupă un rol atît de însemnat în cadrul rețelei funcționale). Mediatorul îndeplinește oarecum, în planul actanțial, rolul canalului de legătură, de contact și de „control fatic” (dar și de „bruiere” și de întrerupere a contactului) între cei doi principali parteneri, care pot fi considerați rînd pe rînd Emițător și Receptor în evoluția mesajului eroic ⁴⁰. (Limitîndu-ne aici, nu vom forța, mai mult decît este necesar, analogia transpunerii nivelului actanțial al eposului în termenii „clasici” ai teoriei comunicației. Evocarea acestui paralelism analogic apare totuși ca folositoare.)

Mediatorul — ca actant deocamdată generalizat și încă nediferențiat — este așadar cel de al treilea termen, mai mult sau mai puțin necesar, dar adeseori existent, în rețeaua distribuțională a nivelului actanțial.

Izomorfismul funciar al celor două planuri (funcțional și actanțial) devine operant pentru distincția, nuanțarea și plasarea în rețea a actantului Mediator ca M_1 , M_2 , M_3 , corespunzător celor trei momente succesive ale nivelului funcțional (m_1 , m_2 , m_3). Ca și în cazul delimitării și definirii funcțiilor, și pentru definirea relațională a actantului Mediator vom ține consecvent seama de opoziția și succesiunea în care acesta se înscrie „după principiul definirii funcțiilor în raport cu *consecințele* lor [sublinierea lui V. I. Propp]”⁴¹. Față de cele arătate la definirea momentelor funcționale m_1 , m_2 , m_3 , rezultă că M_1 este actantul care „mijlocește” înfăptuirea prejudicierii (ex. Bădiuleasa); M_2 — favorizează desfășurarea contraacțiunii (muma Corbei); M_3 — participă *efectiv* (ca Ajutor/Trădător) la momentele decisive (lupta și victoria) din secvența confruntării (fratele Nicolcea, ajutorul Badiului; vâtaf-Vioară, salvatorul lui Antofiță; bătrînul Novac, ajutorul lui Ioviță; Vidra, trădătoarea lui Cătănuță).

Este de reținut că pentru diferențierea și definirea celor trei ipostaze ale actantului Mediator trebuie urmărite atît relațiile succesive și reciproc opozitive dintre M_1 , M_2 , M_3 , cît și relațiile de contiguitate ale lui M (în fiecare din ipostazele sale) cu principalii actanți, Dușmanul și Eroul, Mediatorul aflîndu-se în permanență în opoziție cu unul dintre aceștia, favorizîndu-l pe unul în dauna celuilalt.

Pe de altă parte, se verifică și în eposul eroic remarca lui V. I. Propp că „eroul izbutește să învingă de multe ori fără nici un fel de ajutoare. Am

⁴⁰ Cf. R. Jakobson, *Linguistică și poetică*, în volumul *Probleme de stilistică*, București, Editura științifică, 1964, p. 88.

⁴¹ Cf. V. I. Propp, *op. cit.*, p. 67.

putea considera acest tip de erou drept propriul său ajutor[...]. Se întâmplă, dimpotrivă, ca ajutorul să îndeplinească uneori funcții ce sînt specifice eroului”⁴². Dălea-Dămian este tipul eroului de sine stătător. M₃ (Ajutorul salvator) colaborează de obicei cu eroul în încheștarea luptei și obținerea victoriei (fratele Nicolcea, ajutorul Badiului; Mircea ciobănașul, ajutorul salvator în *Scorpio*); același M₃ preia uneori însă în întregime asupra sa sarcina luptei și a victoriei (voinicul Iortoman în *Șarpele*; vâtaf-Vioară în unele variante de *Vidros*; bătrînul Novac în *Fata Cădiului*; nunul mare în *Letinul bogat*).

Este de asemenea de remarcat că rolul calului ca „ajutor năzdrăvan”⁴³ face ca, în unele structuri de maximă simplitate, calul să capete de fapt valoarea actanțială de M₃ (*Toma Alimoș*). Calul voinicului este de asemenea un M₃, în *Mihu Copilul*, și M₃, în *Corbea*.

Cel de al patrulea element actanțial V (Victimă) prilejuiește următoarele observații:

1. Se conturează numai uneori drept personaj aparte (ca terțiu între Dușman și Eroul) — ex. *Chira-Chiralina*. În acest caz, el constituie obiectul competiției și sursa conflictului celor doi actanți fundamentali (Dușmanul și Eroul).

2. Chiar și în cazurile cînd V se actualizează ca personaj concret, acesta rămîne un element actanțial secundar, adeseori cu rol de pură figurație (sora lui Doicin; sora celor trei frați în luptă cu nouă zmei), de aceea și este plasat pe axa intermediară ce se întretaie cu axa opozitivă esențială, ai cărei poli sînt totdeauna Dușmanul și Eroul.

S-ar putea spune chiar că tendința de subliniere și de proiectare în prim plan a acestui actant constituie unul din simptomele trecerii (treptate) de la modelul eposului eroic spre „balada” dramelor senzaționale și familiale (*Ilincuța Șandrului*). O importanță deosebită capătă în această privință finalul cîntecului narativ: prejudicierea pedepsită în secvența remedierii asigură apartenența cîntecului la categoria eposului eroic (*Chira-Chiralina*, *Trei frați și nouă zmei*, *Scorpio*); perpetuarea martiriului Victimei denotă trecerea și apartenența cîntecului narativ la categoria baladei senzaționale și familiale (*Ilincuța Șandrului*).

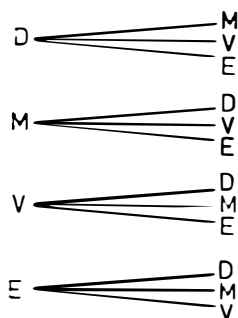
3. În numeroase cazuri, Victima, nefiind un terțiu actanțial ca atare, constituie mai curînd o stare actanțială de trecere. Atît Eroul, cît și Dușmanul „trec” pe rînd prin situația de Victimă: Eroul-Victimă, în secvența prejudicierii, Dușmanul-Victimă, în secvența remedierii, reprezintă formula actanțială firească; nu este însă exclusă răsturnarea acestui echilibru (în „eposul încumetării” — tip *Marcoș-pașa*, unele variante de *Vidros*).

Cu toate că schema actanțială limitată la cele patru elemente ar putea presupune, la prima vedere, prin însăși această extremă reducere și simplificare sărăcia aparentă a posibilităților combinatorii proprii nivelului actanțial, trebuie observat că, în ciuda acestei aparențe, înșelătoare, chiar și această concentrare oferă de fapt o rețea cu 12 direcții de legături relaționale, ce pot fi dezvoltate și întreșute în structura nivelului actanțial, dacă considerăm că fiecare dintre cei patru actanți poate fi privit, în cadrul discursului narativ,

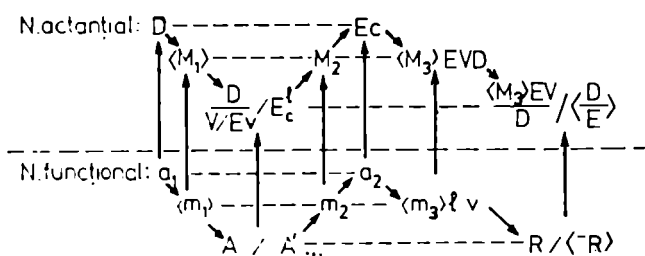
⁴² Cf. *ibidem*, p. 84.

⁴³ Cf. *ibidem*, p. 83.

În relațiile sale — posibile —, de ostilitate sau de întovărășire, cu fiecare dintre ceilalți trei actanți, după cum urmează:

Se conturează, în sinteză, următoarea schemă distribuțională și integrativă a celor două nivele, funcțional și actanțial:

Această schemă cuprinde atât desfășurarea paralelă a relațiilor distribuționale (succesiunea și opozițiile din fiecare nivel), cât și relațiile integrative (rezultând din corelarea celor două nivele). Nivelul funcțional e alcătuit din: a_1 (acțiunea incipientă a Dușmanului) — m_1 (mijlocirea care favorizează acțiunea Dușmanului) — A (prejudicierea)/A' (lipsa) — m_2 (comunicarea prejudicierii/lipsei) — a_2 (contra-acțiunea) — m_3 (ajutorința salvatoare/trădarea) — v (lupta, victoria) — R/R (remediarea/non-remediarea). În nivelul actanțial se înscriu: D (Dușmanul) — M_1 (Mediatorul₁) — $\frac{D}{V/E_v}$ (Victima

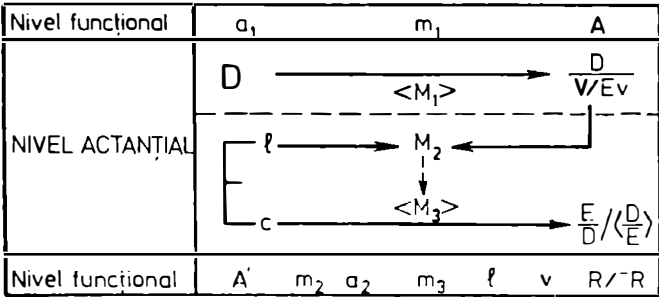
sau Eroul-victimă sub cotropirea Dușmanului)/ E_c^1 (Eroul-lipsit devenind Erou-căutător) — M_2 (Mediatorul₂, care „comunică“ Eroului situația Victimei sau căruia Eroul-lipsit îi „comunică“ lipsa și dorința de împlinire a ei) — E_c (Eroul-căutător) — M_3 (Mediatorul₃, ca Ajutor salvator/Trădător în cadrul confruntării Eroului cu Dușmanul) — $\frac{\langle M_3 \rangle EV}{D}$ (Ajutorul salvator, singur sau

împreună cu Eroul și Victima, biruie pe Dușman) sau $\frac{D}{E}$ (Dușmanul biruie pe Eroul „încumetării“, în lipsa Ajutorului salvator).

Relațiilor seriei funcționale le corespund relațiile seriei actanțiale, scoțînd în evidență izomorfismul celor două nivele.

Îndreptîndu-ne cu precădere atenția spre desfășurarea nivelului actanțial, s-ar putea imagina o schemă, tot atât de sugestivă, care oferă o subliniere și o concentrare mai pregnantă a opozițiilor funcționale și actanțiale, între prejudiciere/lipsă — remediare/non-remediare (A/A' — R/~R) și, respectiv, între

Dușman și Erou (D — E), ca și în evoluția opozitivă a celor trei Mediatori (M_1, M_2, M_3):

În această a doua schemă, deasupra liniei punctate se află desfășurarea inițială a structurilor bazate pe prejudiciere. Direcția de desfășurare este, în plan funcțional, de la „acțiunea incipientă” a Dușmanului către înfăptuirea prejudicierii ($a_1 > A$); în plan actanțial, de la D către $\frac{D}{V/Ev}$. Pe parcursul

acestei secvențe poate apărea, dar și poate lipsi, intervenția Mediatorului₁, care facilitează Dușmanului înfăptuirea prejudicierii. Momentului funcțional A (prejudicierea) îi corespund, în plan actanțial, două posibilități: obiectul prejudicierii poate fi o Victimă (spre ex. *Chira-Chiralina*) sau însuși Eroul-victimă (*Corbea*). S-ar putea spune că Ev este de fapt Victima care se dovedește animată de voința propriei contraacțiuni eliberatoare. În ambele cazuri, în continuare direcția de desfășurare se răstoarnă, de la Victimă și Eroul-victimă către Dușman (sub linia punctată). Este necesară apariția celui de al doilea Mediator (mama Chirei „comunică” nenorocirea sa și face din M_2 agentul contraacțiunii sale; Bădiuleasa va trebui să cheme în sprijin Ajutorul salvator; mama Corbei mijlocește aducerea calului salvator).

În structurile funcționale care încep cu A' (lipsa), Eroul „lipsit” (Anto-fiță, Ioviță) „comunică” de asemenea Mediatorului₂ (lui vâtaf-Vioară; bătrî-nului Novac) lipsa care îl chinuie și manifestă dorința de împlinire a acesteia. Desfășurarea e, în acest caz, îndreptată de la Eroul-lipsit (E'), care devine Erou-căutător (E_c), către Dușman. M_2 sfătuiește și „înzestrează” pe Erou cu cele necesare (calul, armele, vasele de pescuit și ceata de pescari). Contra-acțiunea (a_2) pune în primejdie viața Eroului-căutător. Dacă Mediatorul₃ (Ajutorul salvator) se ivește, succesul e asigurat: Eroul ajutat (*Badiu, Corbea*) sau Ajutorul salvator, el singur, biruie pe Dușman în secvența remedierii ($\frac{E}{D}$); dacă M_3 nu apare, Dușmanul biruie el pe Erou ($\frac{D}{E}$) (non-remedierea: *Gerul, Vidros*).

Două ultime observații privitoare, în genere, la nivelul actanțial:

1. În timp ce opoziția, ireductibilă, dintre Dușman și Erou impune ca acești doi actanți să fie totdeauna concretizați în personaje diferite, personificarea actantului M îngăduie ca același personaj să poată fi M_1 și M_2 (ex. Bădiuleasa) sau M_2 și M_3 — Ajutor (vâtaf-Vioară, bătrînul Novac), ori M_2 și M_3 — Trădător (Vidra față de Cătănuță). Efectul acestei economii distribuționale este o creștere implicită a potențialului concentrării dramatice; deși varietatea funcțional necesară rămîne aceeași, ea se rezolvă prin utilizarea unui număr restrîns de personaje ca atare.

Pe de altă parte, observațiile prilejuite de aplicarea conceptelor de structură *saturată*/*catalectică*/*expansivă* își găsesc reflectarea și în nivelul actanțial, în ce privește posibilitatea absenței unor elemente actanțiale (în-deosebi $\langle M_1 \rangle$ și $\langle M_3 \rangle$) sau posibilitatea „expansiunii” (duplicarea, triplicarea unui actant) prin personaje succesive (M_1 triplicat în *Tanislav*: fetele nălbitoare de pînă, mama eroului, iar în cele din urmă sluga trădătoare).

2. Se cuvine menționată aici intuiția îndrăzneată și originală a lui D. Caracostea, care, năzuind independent spre găsirea unui „sistem unitar de raporturi” pentru „principiul de clasificare” a „tipurilor” baladei noastre populare, și-a îndreptat spontan atenția către „raporturile care există între «agenți»”⁴⁴. Necunoscînd, probabil „Morfolegia” lui V. I. Propp și importanța pe care acesta o acordă primatului observării nivelului funcțional al narațiunii, soluția propusă de D. Caracostea se întemeiază vizibil pe primatul relevării nivelului actanțial. Observînd „raporturile care există între «agenți»”, Caracostea se apropie de fapt de descoperirea funcționalității pe o cale ocolită, prin generalizarea personajelor — „agenți”. Funcționalitatea implicită a „agenților” lui D. Caracostea presupune, negreșit, cel de al doilea nivel de abstractizare a personajelor (privite ca participanți). Foarte semnificativ, D. Caracostea reține însă și „situația pe care o ocupă în cadrul grupurilor sociale”⁴⁵ agenții săi, prin calitatea raporturilor familiale, sociale și profesionale care îi leagă. Corelarea „raporturilor care există între «agenți»” (personajele privite ca participanți la acțiune) cu „situația pe care [agenții] o ocupă în cadrul grupurilor sociale” e o idee fecundă, care deschide o perspectivă bogată în consecințe. Din suprapunerea relațiilor funcționale, privite ca atribuții logic necesare respectivilor actanți, peste relațiile familiale proprii fenomenologiei personajelor utilizate în concretizarea rețelei actanțiale, rezultă adesea o seamă de opoziții suplimentare cu efect de „așteptare frustrată”, sporind și colorînd într-o mare diversitate înlănțuirea purilor relații abstracte, actanțiale și funcționale. Funcționalitatea Mediatorilor, spre pildă, intrînd în contradicție cu calitatea relațiilor familiale și sociale care îi leagă — sau ar trebui să-i lege — de Erou, prin relații prietenești și constructive (mama, soția sau sluga — trădători), dezvoltă un evident spor dramatic și conflictual (vezi *Marcu Viteazul*, *Badiu*, *Tanislav*, *Ghiță Cătănuță*). Dealtfel, aceasta constituie o punte de legătură și de trecere treptată de la eposul eroic spre dramele senzaționale, proprii domeniului baladei familiale. Cu cît acest contrast conflictual, al „raporturilor care există între «agenți»” în contradicție cu „situația pe care [agenții] o ocupă în cadrul grupurilor sociale”, devine mai pregnant subliniat și accentuat *ca dramă familială*, cu atît ne îndepărtăm de structura actanțială a eposului eroic, gravitînd spre structura baladei. (Din punctul de vedere al nivelului actanțial, *Soarele și luna*, spre exemplu, nu poate aparține eposului eroic deoarece însăși opoziția fundamentală a protagoniștilor din structura respectivă e vădit subordonată contradicției — puternic reliefate — a relațiilor familiale, frățești, dintre „adversari”. Preponderentă e, negreșit, în această structură narativă, drama familială a incestului, proprie structurii baladei. Dealtfel, și în plan funcțional această structură se îndepărtează de modelul eposului eroic, succesiunea *necesară* între prejudiciere/lipsă — confruntare — remediere, proprie eposului eroic, desfășurîndu-se în acest caz sub alte coordonate.)

⁴⁴ Cf. D. Caracostea, *Poezia tradițională română*, București, Editura pentru literatură, 1969, II, p. 384.

⁴⁵ Cf. *ibidem*.

Cercetarea modelului funcțional și actantial constituie baza studiului structural al eposului eroic. E necesară, în continuare, analiza corespunzătoare, progresivă, a altor nivele.

LE MODÈLE ACTANTIEL DE LA POÉSIE ÉPIQUE HÉROÏQUE ROUMAINE

Après avoir esquissé (dans le numéro précédent de la « Revista de etnografie și folclor ») le modèle fonctionnel, c'est le niveau actantiel de la poésie héroïque qui constitue l'objet de cette recherche.

L'étude commence par l'analyse critique du concept de *fonction* dans la « Morphologie » de V. I. Propp. L'insistance, délibérée et déclarée, de Propp sur l'aspect relationnel des « faits » considérés comme « éléments primaires », « constants et répétables » de l'*action* narrative, met en ombre l'attention accordée aux personnages. En effet, V. I. Propp souligne que « la définition ne doit nullement tenir compte du personnage qui accomplit la fonction ».

Une évidente contradiction apparaît, quand même, entre l'affirmation que « les fonctions sont très peu nombreuses, les personnages — très nombreux » et l'affirmation que « l'on pourrait nommer contes de fées les contes relevant un schéma à sept personnages ». Si V. I. Propp identifie 31 fonctions, tandis que le nombre des personnages se réduit à sept, c'est sans doute parce que « les personnages sont également répétables comme les fonctions ». La contradiction de V. I. Propp est la conséquence de l'évidente inégalité du degré de généralité et d'abstraction dans la perspective sous laquelle V. I. Propp présente la corrélation entre fonction et personnage. La série des fonctions (méfait, contre-action, réparation, etc.) est obtenue par la réduction des variantes (l'abstraction des actions concrètes) ; une semblable réduction des différents personnages — considérés comme participants aux actions — est possible et nécessaire pour obtenir les *quelques* « actants » (Malfaiteur, Victime, Médiateur, Héros). V. I. Propp utilise « le personnage » en opérant, quand même, avec les actants (deuxième niveau d'abstraction). Pour mieux préciser les termes, la juste corrélation réclame donc d'affirmer la liaison entre Fonction et Actant (le même degré d'abstraction) et non pas entre fonction et personnage.

La fonction est une notion bi-relationnelle. Une première « valence », horizontale, relie la Fonction (concrétisée comme « moment » de l'action) avec sa conséquence (son opposé) — dans le niveau fonctionnel ; une deuxième « valence », verticale, relie la Fonction avec l'Actant, qui doit être également inscrit, à son tour, dans son propre plan relationnel — le niveau actantiel, selon le schéma

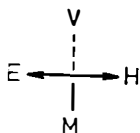
niveau actantiel: $p(A) \rightarrow [p(A)]$

niveau fonctionnel: $m(F) \rightarrow [m(F)]$

(m = « moments » de l'action ; F = Fonctions ; p = personnages ; A = Actants).

Une première conséquence: l'isomorphisme des deux niveaux (fonctionnel et actantiel). La deuxième conséquence: chacun de ces deux niveaux nécessaires de description structurale est à la fois distributionnel et intégratif.

En réduisant la variété des personnages pour obtenir les actants de la poésie épique héroïque, on obtient le schéma actantiel:

(E = Ennemi; H = Héros; M = Médiateur; V = Victime).

Le niveau actantiel est bâti sur l'opposition fondamentale et irréductible (double implication) des principaux adversaires: l'Ennemi et le Héros, actants qui ne peuvent jamais manquer. (Selon la théorie des communications, ils sont l'Émissaire et le Récepteur du message héroïque — message foncièrement hostile. Le Médiateur est l'actant secondaire, moyennant le contact — parfois interrompu — entre les principaux partenaires). La Victime est parfois le quatrième actant — objet de la dispute et source de l'hostilité des adversaires; parfois, seulement « état de transition » (chacun des adversaires subit à son tour l'état de Victime).

En dépit de l'apparent appauvrissement du schématisme actantiel, le chant héroïque peut développer un réseau à douze « valences », qui constituent l'ensemble des liaisons possibles de chaque actant considéré dans ses relations avec les autres.

La partie finale de l'étude relève le parallélisme des relations (oppositions) distributionnelles et intégratoires du niveau actantiel par rapport au niveau fonctionnel.

STRUCTURA BALADEI FAMILIALE

Din dorința, și din necesitatea, de a dobîndi criterii mai temeinice pentru clasificarea cîntecului epic, am folosit sugestii provenite din „Morfologia” lui V. I. Propp — îmbogățite prin aportul metodologiei, mai recente, a structuralismului și din semiologie — în încercarea de a contura profilul specific al eposului nostru eroic ¹.

Cercetarea se cerea, firește, continuată cu egală atenție asupra baladei „propriu-zise” — categorie larg cuprinzătoare a cîntecelor narative cu subiecte din domeniul relațiilor domestice, pentru care am adoptat (în ediția din 1964 a *Baladelor populare românești*) termenul de „familiale” ².

Recapitulînd mai întîi cele anterior stabilite, sînt de reținut următoarele:

Cadrul fundamental al modelului funcțional, obținut prin analiza, comparația și reducția treptată a „variantelor” discursului narativ în cîntecele eroice românești, este alcătuit din succesiunea și opoziția între:

- „situația inițială”
- secvența prejudicierii/lipsei
- secvența confruntării adversarilor
- secvența remedierii.

Elementele funcționale esențiale (funcțiile - „nucleu” ale secvențelor) sînt:

- „i”
- A/A' (prejudiciere/lipsă)
- L,V (luptă, victorie)
- R (remediere).

¹ Cf. Al. I. Amzulescu, *Modelul funcțional al eposului eroic*, în „Revista de etnografie și folclor”, 16 (1971), nr. 3, p. 189—206; *Modelul actanțial al eposului eroic românesc*, ibidem, nr. 4, p. 267—282.

² Cf. *Balade populare românești*, București, Editura pentru literatură, 1964, I, p. 193—228; cf. și considerațiile cu privire la clasificare, *ibidem*, p. 97—98.

Adăugînd „catalizele” funcționale ale fiecărei secvențe, rezultă următoarea schemă tipologică, desfășurată în partitură contrapunctată spre a releva articulațiile opozitive pe care se clădește modelul eposului eroic:

		„i”	situația inițială	
a_1	m_1		acțiunea inițială (a dușmanului) mediere (în slujba dușmanului)	} s. prejudicierii/ lipsei
		A/A'	prejudiciere/lipsă	
	m_2		mediere (în slujba eroului) acțiune contraofensivă	} secțiune pivot
a_2				
	m_3		intervenția ajutorului/trădătorului	} s. confruntării
		L. V	luptă, victorie	
		R/-R	pedepsirea dușmanului/ trădătorului, eliberarea victimei, împlinirea lipsei	} s. remedierii

Legile povestirii, stabilite de V. I. Propp; succesiunea obligatorie și ireversibilă, ca și omisibilitatea aleatorie a funcțiilor, se verifică și în structura cîntecelor eroice românești.

Logica evoluției funcționale pozitive ($A/A' \rightarrow R$) constituie regula; finalul negativ ($\neg R$) nu este exclus (în urma unei — posibile — *non-victorii*).

Dacă secvența confruntării ocupă o poziție centrală, funcția *luptă* reprezintă nucleul specific al întregului lanț funcțional.

Funcțiile A/A' se află în raport de disjuncție logică. De aceea funcțiile a_1 și m_1 lipsesc din structurile care conțin funcția A'.

Pentru clasificarea tipologică finală, o primă dihotomie desparte structurile care cuprind funcția A (*prejudiciere*) de structurile întemeiate pe funcția A' (*lipsă*):

De o parte e *prejudicierea pedepsită* ($A \rightarrow R$), eroismul răzbunării, eroismul rezistenței și al eliberării — majoritatea subiectelor (ex. *Badiu*).

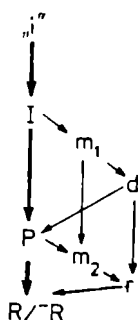
De altă parte e eroismul orgolios, eroismul agresiv al îndrăznelii și încumetării, adesea pedepsite — *tipul Hybris-Nemesis* ($A' \rightarrow R/\neg R$) (ex. *Gerul, Vidros*).

Fiecare din aceste prime două categorii tipologice e susceptibilă de o a doua dihotomie:

Dacă victoria e urmarea unei ciocniri violente a adversarilor (funcția *luptă* propriu-zisă), e cîntecul eroic „propriu-zis” (ex. *Novac și fata sălbatică*).

Dacă victoria e urmarea împlinirii „încercărilor grele” suferite de erou (*lupta înlocuită prin probe*), e cîntecul aventurii eroice (ex. *Mizilca, Corbea*).

Analizînd și comparînd, în continuare, numeroase subiecte din șirul baladei familiale, am obținut în cele din urmă această schemă tipică esențială, care stă la baza structurii eposului familial:

Comentarii: Și în balada familială acțiunea narativă propriu-zisă este de obicei precedată de „situația inițială”. Așa cum arăta V. I. Propp, „situația inițială comportă descrierea unui trai fericit și a unei bunăstări materiale aparte [...]. Această bunăstare constituie, se înțelege, un fundal contrastant pentru nenorocirea care se apropie”³.

E cazul începutului în diverse subiecte de baladă, precum: *Oleac*, *Tudor dobrogean*, *Uncheșei* ș.a. Această parte introductivă a narațiunii eposului domestic e uneori destul de dezvoltată (ca în *Oleac* și *Tudor dobrogean* — unde se narează mai întâi însurătoarea eroului, prin utilizarea motivului „cearta fetelor: bogata și săraca”, apoi se stăruie în povestea îmbogățirii sale — sau în *Uncheșei*, unde se arată cum după multă vreme s-a născut feciorul mult dorit, cum a crescut, s-a îndrăgostit și cum s-a însurat...).

Alteori, mult mai concentrată, situația inițială se rezumă la localizarea acțiunii (apar adesea aici, *ab initio*, prepozițiile *la*, *pe* sau adverbul de loc):

La cea casă mare...
Pe-un picior de plai....
Pe Argeș în jos. . .
Sus, la Inindioară...

Îndată apoi, după cum remarca și V. I. Propp, „sînt enumerați membrii familiei sau, alteori, viitorul erou este pur și simplu introdus în scenă, fie prin menționarea directă a numelui său, fie prin descrierea condiției sale”⁴. Exemplu:

Pe-un picior de plai,
Pe-o gură de rai,
Iată vin în cale,
Se cobor la vale
Trei turme de miei,
Cu trei ciobănei.
Unu-i moldovan,
Unu-i ungurean
Și unu-i vrâncean.

³ Cf. V. I. Propp, *Morfologia basmului*, București, Editura Univers, 1970, p. 32.

⁴ Cf. *ibidem*, p. 30—31.

Situația inițială cuprinde astfel antecedentele încordării dramatice, după care încep conflictul și acțiunea narativă propriu-zisă.

Am denumit cu termenul *impas* (simbol I) elementul narativ, al momentului critic — moment esențial —, care prinde să destrame liniștea și bunăstarea din cadrul situației inițiale.

Pentru ceea ce constituie problema segmentării, a delimitării „marilor unități semnificante” (după terminologia lui R. Barthes⁵), această articulație apare adesea marcată în discursul narativ prin conjuncția adversativă *dar, iar:...* *Iar* cel ungurean/Și cu cel vrâncean...; ...*Dar* orice lucra,/Noaptea se surpa...

Tipologia situațiilor din balada domestică se concentrează aici, cel mai frecvent, în câteva elemente funcționale din sferele semantice: amenințare/cerere/provocare/laudă trufașă/pîră.

Mențiune importantă: ca și în cazul basmului și al eposului eroic, tulburarea vine câteodată **din afară**, înscriindu-se în aspectul funcțional conturat de V. I. Propp drept *prejudiciere* — A'⁶ [vezi *Moșneag bătrîn, Soacra rea* — feciorul e chemat la oaste; *Oleac* ajunge în sapă de lemn:

Dușmanii l-au pus la bir. . .

Eroul este pîrît la ospățul domnesc (*Dobrișan, Iordăchiță al Lupului*). Amenințarea malefică dărimă de asemenea zidul lui *Manole*, iar ortacii ucigași amenință viața ciobanului din *Miorița*].

În alte cazuri însă, pricina tulburării și a destrămării situației inițiale o constituie un mobil **lăuntric**, psihologic, asimilabil cu ceea ce V. I. Propp a denumit *lipsa* — A' (unuia din personaje „îi lipsește ceva, dorește să aibă un lucru oarecare”⁶). Este, spre pildă, pornirea pătimașă a fratelui incestuos, din *Soarele și luna*; *Sora otrăvitoare* dorește dragostea și căsătoria (pentru care își va uide fratele); *Neguța* dorește dragostea lui Vlaicu pîrcălabul (pentru care va uide pe Oancea chirigiul) etc.

Ca și în eposul eroic, momentul critic al impasului (conturat astfel, fie ca prejudiciere, fie ca lipsă) este urmat de articulația funcțională pe care am denumit-o „mediere”¹ [m₁]. („Nenorocirea sau lipsa sînt comunicate” — observa V. I. Propp⁷.)

Medierea se realizează semantic în eposul domestic mai frecvent ca: rugămintă/legămînt/sfat/poruncă. Rugămintă adresează feciorul chemat la oaste mamei, să îngrijească „cu colac și lapte dulce” pe nora ei, în *Soacra rea*; legămînt pe șapte ani de așteptare lasă celor rămași la vatră feciorul *Moșneagului*, plecînd la oaste; Soarele poruncește Ianei să se gătească de cununie, în *Soarele și luna*, iar *Oleac* poruncește soției să se gătească de tîrg; Constantin, „legăior dintîi”, sfătuiește pe *Voica* să-și dea fata după negustorii nadoli, care o pețesc; *Milea* „strigă dintre munți” nenorocirea-i prefăcută și roagă, rînd pe rînd, tată, mamă, frate, soră, să-i scoată șarpele din sîn; *Manole* comunică zidarilor visul său, „iar cea *Mioriță*” destăinuie stăpînului complotul și primejdia etc.

Următoarea articulație funcțională a baladei e momentul narativ des-părțire (plecare) [d], asupra căruia nu este necesar a stăruii în exemplificări, pentru a concentra comentariul. Se cuvine însă menționat că prin aceasta secvența prejudicierii își rotunjește conturul.

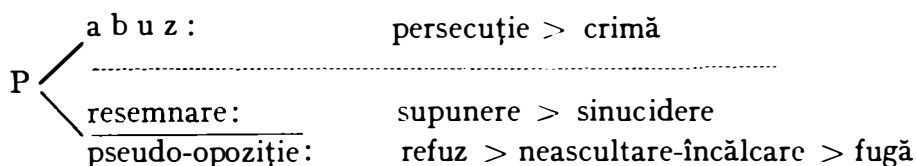
⁵ Cf. R. Barthes, *Éléments de sémiologie*, Paris, Gonthier, 1971, p. 81.

⁶ Cf. V. I. Propp, *op. cit.*, p. 39.

⁷ Cf. *ibidem*, p. 40.

Urmează secvența centrală, a confruntării, pe care am însemnat-o în modelul propus cu inițiala P — probe, în înțelesul de „épreuves” — încercări dramatice.

Aceasta constituie partea de maximă încordare, de nod al conflictului narativ. Se confruntă totdeauna aici două atitudini, două moduri contrastante de comportare. Stau față în față, sub diverse forme funcționale concrete, pe de o parte *abuzul*, care împinge la persecuție și crimă; pe de altă parte, două varietăți principale de comportament, care semnifică starea de victimă a abuzului. În fața abuzului stă, de cele mai multe ori, totala *resemnare*, cu variantele funcționale: supunere și chiar sinucidere; alteori, un fel de *pseudo-opoziție*: refuz, neascultare-încălcare, fugă (toate acestea, cum se vede, varietăți atât de îndepărtate de funcționalitatea tipică de manifestare a energiei combative din eposul eroic prin funcțiile, acolo specifice modelului eroic: luptă-victorie!).

Cîteva exemple: cel mai ușor de descifrat e poate cazul *Soacra rea* (abuz manifestat prin persecuție cvasicriminală — respectiv, totala resemnare și supunere a norei claustrate și hrănite în rînd cu dobitoacele curții); abuz e atitudinea lui *Oleac* îndemnîndu-și soția să se gătească de tîrg „la cei negustori” — soția se supune docilă, chiar dacă textul narativ o arată uneori lăcrimînd în resemnarea ei; resemnare combinată cu o vagă pseudo-opoziție e în atitudinea *Moșneagului*, care-și taie via, în loc să... întoarcă coada sapei spre nora abuzivă, ce se nuntește acasă, în sat, cu logodanii ei...

Necesitatea concentrării expunerii nu îngăduie a evoca și comenta mai multe exemple din această articulație esențială — cea mai complexă și cea mai variată sub raportul concretizării ei funcționale, ca fenomenologie narativă.

Pentru ceea ce constituie caracterul implicit, de lecție etică, exemplară, cuprins în oricare din aceste modeste, mai mult sau mai puțin complicate, istorioare cîntate din balada familială, trebuie însă menționat că momentul maximei încordări dramatice din secvența probelor declanșează efectul psihologic de *catharsis* — în înțelesul aproape terapeutic pe care Aristotel, ca fiu de medic, l-a dat acestei noțiuni eticoestetice⁸. În secvența probelor se confruntă *frica și mila* în sufletul ascultătorului, urmărind de o parte *triumful răutății*, de altă parte *suferința inocenței*, ceea ce duce, negreșit, în același timp la revoltă și înduioșare, pentru că *ab uno disce omnes!* Căci în aceasta trebuie căutat rostul existenței și al perpetuării tuturor acestor subiecte.

Urmează secvența remedierii — respectiv, în terminologie clasică, dez-nodămîntul.

Ca articulații funcționale proprii acestei secțiuni narrative, apare uneori aici mai întîi o a doua funcție a medierii [m_2], un nou moment al comunicării și confesiunii. [Ex.: fiul *Moșneagului* află de la bătrîn pricina înverșunării cu care acesta își scoate via din rădăcină; aici este și locul dialogului revelator dintre „fata popii Oprii” — nevasta vîndută — și turculețul cumpărător (*Oleac*); sau al dialogului, cu ciudate întrebări și răspunsuri, între Voichița

⁸ Cf. Aristotel, *Poetica*, București, Editura științifică, 1957, p. 39 și 123—132.

și fratele strigoi (în balada *Voica*); *Sora otrăvitoare*, ca și *Neguța* (ucigașa lui Oancea), își cheamă zadarnic iubitul înspăimântat de crimă; ciobanii ajunși într-un târziu la casele lui *Tudor dobrogean* — ucis din nesocotință de soție și de mamă — fac cunoscut că stăpînul lor se întorsese acasă în timpul nopții; etc.]

Urmează momentul funcțional regăsire (întoarcere)/recunoaștere (de-mascare) [R] — moment atît de larg comentat și teoretizat încă de Aristotel, în ce privește „recunoașterea” pentru structura tragediei⁹. Ca și pentru tragedia antică, se cuvine a sublinia pregnanța acestui moment funcțional, ca momentul organic necesar al eposului nuvelistic. (Exemplele ar fi aici de prisos¹⁰.)

Momentul funcțional „recunoaștere” face să se precipite însăși dezlegarea finală a acțiunii, prin ceea ce am denumit articulația „remediere” [R], cu aspectele ei semantice de **pedeapsă (răzbunare)**, concretizată sub o destul de largă varietate de situații concrete: de la lamentație (în *Vălean* spre pildă) la blestem (în *Logodnicii nefericiți*, *Mogoș Vornicul*), izgonire sau ucidere (*Soacra rea*, *Sora otrăvitoare*), hecatombă (*Lenore*, *Meșterul Manole*, *Iordăchiță al Lupului*) și/sau **răsplată (împăcare)**: domnul împărțind scaunul cu *Dobrișan* recunoscut ca frate; soția vîndută, redată lui *Oleac*; Stăncuța cea trufașă, dar înșelată, devenind soția vicleanului *Iencea*, iar soția lui *Tudor dobrogean* alegîndu-și de soț pe cel mai chipeș dintre argații soțului ucis din imprudență, etc.

Se învederează astfel dihotomia articulației finale a modelului: sfîrșit tragic, întunecat/sfîrșit optimist, luminos. Această ambiguitate funciară a modelului eposului domestic ne îndreptățește să socotim că nu atît deznodămîntul final, ci mai curînd secvența probelor stă la baza efectului catartice al lecției etice deslușite din structura narativă a baladei familiale.

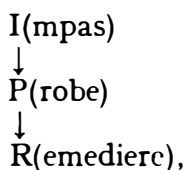
Mențione aparte: o varietate subtilă de răsplată și împăcare e, desigur, metamorfoza metaforică a arborilor îmbrățișați crescuți din mormintele *logodnicilor nefericiți*, interpretabilă ca o reînviere a victimelor inocenței supuse persecuției; *Meșterul Manole*, victimă inocentă a nobilei sale înverșunări creatoare, prăbușit din înaltul mănăstirii, se prefăce și el în „fîntînă curată”, ce susură și azi în preajma mănăstirii; Soarele și Iana sinucigașă se metamorfozează în *Soarele și luna*, astre în veci strălucitoare pe cerul zilei, respectiv al nopții; însuși ciobanul din *Miorița* se complăce în subtila alegorie moartea-nuntă cu natura, fără a se prăbuși cu totul în neant; etc. (Voi reveni asupra *Mioriței*.)

Trebuie subliniat, în privința celor două legi ale narațiunii stabilite de V. I. Propp, mai întîi că, în ce privește legea succesiunii obligatorii a funcțiilor (ele urmîndu-se neclintit și decurgînd în mod firesc unele din altele), aceasta se manifestă pe deplin și în balada familială. Se verifică de asemenea legea omisibilității aleatorii a unora dintre funcții. Față de o serie de subiecte cu schema funcțională saturată, înfățișîndu-se ca o concretizare neștirbită a modelului funcțional, în toată plenitudinea sa (ba chiar cu posibila reluare a unora dintre funcții, prin duplicare și triplicare) — exemplu de model saturat: *Moșneag*, *Soacra rea*, *Oleac* ș.a.; exemplu de duplicări și triplicări ale unor funcții în *Milea* sau în *Cucul și turturica* —, sînt, în schimb, destule

⁹ Cf. *ibidem*, p. 34—37 și 51—55.

¹⁰ Unele observații utile în acest sens, a. S. Ispas, *Observații cu privire la funcția „recunoașterea” în baladă*, în „Revista de etnografie și folclor”, 16 (1971), nr. 3, p. 225—230.

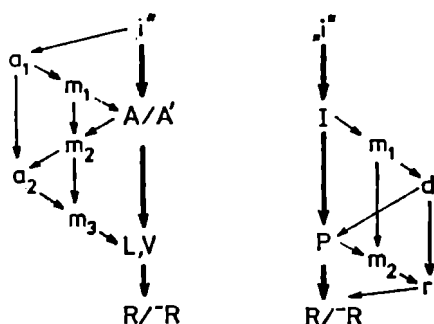
cazuri de subiecte construite eliptic, cu mențiunea că nu pot lipsi nicidecum funcțiile-pilon sau nucleu:

funcții omisibile fiind doar cele secundare, și îndeosebi d (despărțirea, plecarea — cu pandantul său, întoarcerea; exemplu: despărțirea lipsește, spre pildă, totdeauna din *Milea*).

Este de menționat, în sfârșit, că ciudata transpoziție în ipotetic din partea a doua a cîntecului *Mioriței* nu e un fenomen cu totul singular. În ipotetic, ca un subtil și antrenant „suspense”, se desfășoară și caruselul amoroș din *Cucul și turturica* (sau din celelalte forme ale metamorfozelor din același tip: *Tudorița și moșneagul*, *Neghinița neagră* etc.).

În cele din urmă, chiar și cea mai sumară privire comparativă a celor două modele (Eposul eroic/Balada), puse față în față, reliefează destul de sugestiv sensibilă diferență de modalitate a construcției între structura tipică a celor două categorii fundamentale din sistemul global al cîntecului nostru narativ:

Se știe că pentru același mecanism generativ sînt, desigur, posibile mai multe modele ¹¹. În volumul *Educație și limbaj* ¹², R. Niculescu a și propus, dealtfel, o versiune proprie a modelului baladei familiale, aspirînd către o formulă mai apropiată de ceea ce poate fi un model matematic. Fără a se exclude, formula sa și cea propusă aici se întregesc negreșit reciproc. Am socotit totuși folositor a imagina un model care să ofere o posibilitate mai grăitoare de comparație nemijlocită a structurii baladei față de modelul structural pe care l-am propus pentru eposul eroic, scoțînd astfel mai ușor și mai direct în evidență ceea ce este pînă la un punct comun în cele două structuri narative, care, deși atît de deosebite, dovedesc cel puțin unele evidente elemente de contact și asemănare.

¹¹ Cf. S. Marcus, Ed. Nicolau, S. Stati, *Introducere în lingvistica matematică*, București, Editura științifică, 1966, p. 73; vezi și *Elemente de lingvistică structurală*, București, Editura științifică, 1967, p. 14.

¹² Cf. R. Niculescu, *Model și sens în balada populară românească*, în volumul *Educație și limbaj*, București, Editura didactică și pedagogică, 1972, p. 149—158.

Dealtfel, considerațiile metodologice din studiul despre *Gramatica basmului*, recent publicat de S. Fotino și S. Marcus ¹³, legitimează demersul nostru, ca o etapă preliminară, necesară unei cercetări ulterioare, în condiții consecvent matematizante, a mecanismului generativ propriu diverselor structuri din cîntecele noastre narative.

LA STRUCTURE DE LA BALLADE FAMILIALE ROUMAINE

L'article continue la recherche commencée par *Le modèle fonctionnel* et *Le modèle actantiel* de la poésie épique héroïque roumaine (contributions publiées dans la „Revista de etnografie și folclor“, t. 16/1971).

L'analyse comparative des sujets qui constituent la catégorie de la ballade « familiale » — la ballade « proprement dite » (selon « Indice tematic și bibliografic » dans l'édition *Balade populare românești*, București, Editura pentru literatură, 1964, I, p. 105—279) — aboutit à établir le schéma essentiel des fonctions spécifiques pour cette catégorie morphologique des chants narratifs roumains.

La comparaison des modèles: poésie épique héroïque/ballade familiale relève d'une manière plus précise et profonde les différences et les ressemblances morphologiques qui réunissent et séparent les deux structures narratives fondamentales dans les chants épiques roumains.

¹³ Cf. S. Fotino și S. Marcus, *Gramatica basmului*, în „Revista de etnografie și folclor“, 18 (1973), nr. 4, p. 225—261, și nr. 5, p. 285—361.

CATALOGUL
SUBIECTELOR NARATIVE
ȘI AL VARIANTELOR

Autorul mulțumește tinerilor colegi din Institutul de cercetări etnologice și dialectologice *Cornelia Călin* și *Ion Moanță*, pentru ajutorul lor prețios, în etapa care a precedat redactarea lucrării de față, adus prin operația migăloasă de revizuire parțială, *pe original*, a unora din textele tipărite în publicații periodice cuprinse în „Catalogul subiectelor narative și al variantelor“.

I. FANTASTICE

1(4) *Gerul*

Bătrînul, dar semețul Marcoș (Colceag etc.) - pașa, viteaz nebiruit, se încumetă să provoace la luptă Gerul (Crivățul), care își are sălaș în adîncul unei fîntîni. Gerul îl sfătuiește să-și pregătească bine oastea; el dă apoi îngheț după ploaie călduță și suflă pustiitor cu puterea lui de gheață și de zăpadă. În pragul pieirii, oștirea cere sfat bătrînului pașa. Urmînd sfatul acestuia, ostașii ard mai întîi armele și echipamentul lor; sînt sacrificați apoi și caii, în ale căror pîntece zadarnic se adăpostesc oamenii, căci nu pot scăpa de îngheț. Biruitor, Gerul înfruntă în cele din urmă pe nechibzuitul pașa, dojenindu-l pentru pierderea atîtor vieți nevinovate.

În unele variante ostașii sînt readuși la viață, iar trufașul cutezător e prefăcut în stană de piatră sau sloi de gheață.

Marienescu, II, 75: Imperatul Salabeg; *Densusianu*, Flori alese, 140: Marcu viteazul și Crivățul (Turburea — Gorj); *Codin*, Din Muscel, 206: Marcoș-pașa (Priboieni—Argeș); *Mateescu*, 105: Arcoș-pașa și Gerul (Albești — Argeș); *Tocilescu*, 1228: Marcoș-pașa și Crivețul (Bragadiru—Teleorman); *Candrea — Dens.*, Din popor, 87: Marcoș; *Codin*, Legende, 93 (Beleți—Argeș); *Giuglea — Vîlsan*, 275: Colceag-pașa < Rîtcova — Serbia >; *Codin*, Îngerul..., 326: Cîntecu Gerului; *Diaconu*, Ț. Vrancei, 221—227: Cînticu Jerului (Colacu, Nerej, Nerej — Vrancea); *Diaconu*, R.-Sărat, I, 52: Cîntecul Gerului (Dumitrești — Vrancea); II, 15: Cîntecul Crivățului (Dedulești — Buzău); *Sandu-Timoc*, 130: Vîntu Crivetu < Alexandrovăț — Serbia >; *Monogr. Dolj*, v. I, p. III, 149: Marcu și Geru (Plenița — Dolj); *Diaconu*, R.-Sărat, III, 76: Cîntecul Crivățului (Mihălceni — Vrancea); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 68: Colceag-pașa; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 94: Moșneagu și Geru (Drăgășani — Vîlcea); IV, 442: Cîntecul gerului (Brebeni — Olt); V, 172: Cîntecul lui Malcoci-Pașa (Rasa — Ialomița); *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 52, 55, 58: Marcu și Geru (Plopșor, Leamna de Sus, Suharu Mare — Dolj); *Popescu*, 20, 22, 26: Marcu și Geru (Drăgoaia, Vîrvor, Terpezița — Dolj); 29: Geru (Căciulatu — Dolj); *Țara Loviștei*, 121: La fîntîna Gerului Cucoiu — Vîlcea)

Familia (Pesta — Oradea) 1(1865), 83: Imperatul Salabegu¹; *Ron anul* (București) 35(1891), 38: Moș Crivăț (Maluri — Vrancea)²; *Revista critică-literară* (Iași) 2 (1894), 377: Marcu Viteazu (Turburea — Gorj); *Standardul* (Ploiești) 1(1899), nr. 6, 2: Criveț (Bucov — Prahova); *Arhiva Dobrogei* (București) 1(1916), 104: Marcoș-Pașa și Crivățul (Tortoman — Constanța); *Ion Maiorescu* (Craiova) 1(1931), nr. 6—7, 37: Cîntecul gerului (Băilești — Dolj); *Anuarul arhivei de folklor* (Cluj) 1(1932), 64 (Reghiu — Vrancea); *Neamul românesc pentru popor* (București) 22(1934), 410: Gerul (Catane — Dolj)³; *Izvorașul* (Bistrița — Mehedinți) 13(1934), 20: Cîntecul Gerului (Vaideeni — Vîlcea)⁴; 16 (1936), 323: Cîntecul lui Geru (Răchita de Jos — Dolj); *Milcovia* (Focșani) 5—7 (1936), 108: Cîntecul gerului (Sihlea — Vrancea); *Ethnos* (Focșani) 1(1941), fasc. 1, 218: Criviț (Dedulești — Buzău)

mg.: DOLJ: 587 g, 588 a, 1801 c, 1804 b, 3499 Vd (Desa, 30, 30 XI 1955, 11, 13 II 1961, 25 X 1968, M. Constantin); 1586 Rf (Cerăt, 30 VI 1959, Fl. Pucă); 2109 b (Sadova, 8 XII 1961, Șt. Neagu); VÎLCEA: 3596 II b—c (Cucoiu, 25 VII 1968, G. Dăvidaru); TELEORMAN: 2202 b (Ciuperceni, 18 VII 1962, M. Dorcea); ILFOV: 2393 Vc (Giurgiu, 9 XI 1962, M. Pinzaru); 2398 Vb (Malu, 13 XI 1962, Fl. Mustăța); DÎMBOVIȚA: 2874 Vd (Ungureni, 7 IX 1965, G. Andrei)

fg.: DOLJ: 4885 (Ciuperceni, 30 XII 1936, G. Budulică); 14525 b (Galicea Mare, 6 XII 1951, G. Alecu Poenaru); 14532 c (Izvoare, 8 XII 1951, D. Sanda); TELEORMAN: 8411 (Caravaneți, 4 IV 1940, I. Pantea); 4007 b (Merenii de Sus, 17 VII 1937, M. Burcea); ILFOV: 4315 a (Naipu, 10 VII 1937, N. Grigoraș); 6730 a (Hotarele, 7 VII 1938, St. Șerban)⁵; ARGEȘ: 6875 a (Berindești, 7 VIII 1938, G. Anca); DÎMBOVIȚA: 426 (Tîrgoviște, 19 I 1932, I. Puceanu); 6122 (Teiș, 16 I 1938, N. Dobrică)⁶; BUZĂU: 6956 b (Dedulești, 10 IX 1938, V. Mircea)⁷

i.: TELEORMAN: 26298 (Blejești, 1 IV 1966, C. Staicu); ILFOV: 3488 (Pădureni, f.d., f.inf.)

2(10) *Sîla-Samodiva și Dălea (Bogdan)-Dămian*

Tînărul Dălea (Bogdan)-Dămian e amenințat să fie ucis de groaznica Sîla-Samodiva. Fac rămășag pe întrecere la alergare. Sîla, cu căruța ei infernală, zboară mai repede decît poate fugi Dălea, cu calul său. Pierzînd rămășagul, Dălea e gata să-și piardă și capul. Prefăcîndu-se că ar vrea să-i mai privească o dată fața minunată, Dălea o răpune pe Sîla cu o lovitură neașteptată și-i ia ochii, care luminează noaptea ca ziua.

Vulpian, 41: Delea-Damian (Efitimie Murgu — Caraș-Severin); *Cătană*, 170: Sîla-Sămăndila și Dălea-Dămian (Brădișoru de Jos — Caraș-Severin); *Corcea*, 27: Dămean și Sîla <Coștei — Banatul sîrbesc>; *Popovici*, 65: Dăli-Dămian (Pietroasa — Timiș); 66: Dălea-Dămian (Ilidia — Caraș-Severin); *Păsculescu*, 179: Bogdan Damian (Silistraru — Brăila); *Vechi cîntece de viteji*, 45: Sîla-Sîmodiva și Dălea-Dămian (Borlova — Caraș-Severin); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 98: Sîla Samodiva (Drăgășani — Vîlcea); *Dumitrescu*, 262: Bogdan Damian (Corabia — Olt)

¹ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4201.

² *Ibidem*, 4239.

³ Cf. și *Revista istorică* (București) 20(1934), 384.

⁴ Cf. și *Izvorașul* (Bistrița—Mehedinți) 14(1935), 28 și *Arhivele Olteniei* (Craiova) 19 (1940), 182.

⁵ Cf. și D. 953.

⁶ Cf. și D. 717 și 1520.

⁷ Cf. și D. 1309 a.

Albina (Viena — Pesta) 5(1870), nr. 105: Delia Damian și Sila Semon-dina [Banat]⁸; *Tribuna* (Sibiu) 6(1889), 833: Dămean și Sila <Coștei — Banatul sîrbesc>⁹; *Familia* (Pesta — Oradea) 26(1890), 574: Sila Sămândila și Dălea Damian (Brădișoru de Jos — Caraș-Severin)¹⁰

mg.: DOLJ: 2107 f (Sadova, 8 XII 1961, Șt. Neagu); OLT: 1146 a (Corabia, 19 VI 1957, G. Pitulice); 1398 b, 2221 b (Corabia, 10 IV 1958, 28 VII 1962, D. Candoi); TELEORMAN: 2213 c (Ciuperceni, 20 VII 1962, M. Dorcea)

fg.: CARAȘ-SEVERIN: 5954 (Borlova, 3 XI 1935, I. Radu)¹¹

i.: CARAȘ-SEVERIN: 6997, 7046 (Dalci, 18 IV 1949, L. Ioviță)¹²

3(8) *Scorpia*

Lîngă un puț în cîmp zace, prefăcîndu-se greu bolnav, un tinerel voinic. Cu cuvinte ademenitoare, el abate din drumul lor pe trei feciori, plecați după vînat. Pretinzînd că și el a fost cîndva ca dinșii și că i-ar fi căzut în puț hri-soavele domnești și desagii săi cu galbeni, le cere să scoată lucrurile pierdute, să-i dea hîrțiile și să-și oprească galbenii. Lacomii, frații cei mari coboară unul după altul în puț, dar nu se mai întorc. Cel mic întreabă atunci pe voinicul bolnav de soarta fraților săi. Acesta îi răspunde că ei zăbovesc din cauza lăcomiei cu care își împart banii. Al treilea frate se pregătește să intre și el după ceilalți, cînd apare un viteaz, care îi spune că și el și-a pierdut frații în acest chip: în puț se află *Scorpia*, ce înghite pe voinicii amăgiți de bolnavul mincinos de afară, care nu-i altul decît *Samodia*. Prefăcîndu-se în șarpe și încercînd să se strecoare degrabă în puț, *Samodia* e ucis sau izbutește să ducă vestea *Scorpiei*. Cînd *Scorpia* apare cu gura căscată pentru a-i înghiți și pe cei doi, e despîcată de tăișul paloșului pe care vitejii îl țin peste gura puțului. Din pîntecele monstrului răpus sînt eliberați frații înghițiți.

Burada, 188: Zmeu și zmeoaica [Dobrogea]; *Teodorescu*, 439: Șearpele (Lacu Sărat — Brăila); *Codin*, Din Muscel, 201: La puțul porumbului (Zgripcești — Argeș); *Mateescu*, 125: *Scorpia* (Pietrari — Dîmbovița); 130: Sila-Samodiva (Păduroiu — Argeș); *Codin*, Chira Chiralina, 30: *Scorpia* [Muscel]; *Diaconu*, R.-Sărat, II, 37: La puțul porumbului (Gugești — Vrancea); *Vechi cîntece de viteji*, 58: *Scorpia* (Bogați — Argeș); *Carp — Amzulescu*, 89: *Scorpia* (Priboieni — Argeș); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 79: *Scorpia*; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 96: Sila Samodiva (Catane — Dolj); V, 183: Trei coconi, feciori de domn (Dărgănești — Olt)

Convorbiri literare (Iași — București) 30(1896), II, 92: *Scorpia* (Pietrari — Dîmbovița); *Viitorul* (Iași) 1(1899), nr. 22—23, 9: Sila Samodiva (Păduroiu — Argeș); *Moldova de Sus* (Botoșani) 3(1909), nr. 7, 2: Mircea Ciobanul (Codrești — Vrancea); *Ion Creangă* (Birlad) 5(1912), 294: *Scorpia* (Furești — Argeș)

mg.: TELEORMAN: 2210 a (Ciuperceni, 19 VII 1962, M. Dorcea); 2878 Ra, 2996 b (Blejești, 10 IX 1965, 1 IV 1966, C. Staicu); ILFOV: 3090 Ia (Greaca, 12 X 1966, A. Cotîrlă); ARGEȘ: 1992 a (Furești, 4 X 1961, Al. Manea)

⁸ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4221.

⁹ *Ibidem*, 4032.

¹⁰ *Ibidem*, 4133.

¹¹ Cf. și D. 651 II, 973.

¹² Cf. și D. 1734 I.

fg.: ARGEȘ: 1485 (Priboieni, 12 VI 1936, P. Onilă)¹³; 7469 (Bogați, 14 VI 1939, C. Voicu)¹⁴

i.: ARGEȘ: 19563 (Boteni, 11 XI 1958, M. Aldoiu)

4(9) *Trei frați cu nouă zmei*

Nouă zmei jinduiesc la frumoasa fată cu trei frați. Din lașitate, cei doi frați mai mari ai acesteia sînt gata să o dea, dar al treilea înfruntă cu curaj primejdia. Punînd soroc de bătaie, în trei rînduri el luptă vitejește cu ceata zmeilor, răpunînd o dată trei, a doua oară încă trei sau cinci. Dîrzenia sporește la a treia încheștare, cu zmeul cel mic, singurul rămas în viață. Pe acesta, fratele cel viteaz îl biruie cu ajutorul frumoasei lui surori, căreia-i cere, în toiul luptei, să-și arate fața. Apariția fetei înmoaie inima zmeului, care cade astfel răpus. Scăpată de zmei, fata va fi măritată cu un fecior din sat. Frații cei lași sînt pedeșiți prin ordalia sulitelor aruncate spre cer.

Tocilescu, 1225: Cei trei frați și simei (Bragadiru — Teleorman); *Vechi cîntece de viteji*, 48: Ai trei frați cu nouă zmei (Ghimpați — Ilfov); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, III, 17: Trei frați în luptă cu nouă zmei sau Căftița (Catane — Dolj)

Arhivele Olteniei (Craiova) 9(1930), 238: Căftița

mg.: DOLJ: 1585 e, 1589 Ra (Cerăt, 29 VI, 2 VII 1959, Fl. Pucă); 2108 c (Sadova, 8 XII 1961, Șt. Neagu); 2100 d (Dăbuleni, 7 XII 1961, N. Șteolea); ILFOV: 2398 Rc-Va (Malu, 13 XI 1962, C. Mustăța); 84 b + 189 b (Renașterea, 17 IV 1953, N. Fircă)

fg.: DOLJ: 12280 (Marotinu de Jos, 23 IV 1930, I. Vlad); TELEORMAN: 4011 (Merenii de Sus, 17 VII 1937, M. Burcea); ILFOV: 4042 (Clejani, 14 V 1949, D. Moțoi); 4301 (Naipu, 31 VIII 1935, C. Lăcătuș)¹⁵; 7877 (Renașterea, 3 XI 1939, N. Fircă); 6728 b (Hotarele, 6 VII 1938, St. Șerban); 6904 a (Budești, 17 VIII 1938, I. Baie)

5(6) *Iovan Iorgovan*

Voinicul Iorgovan, călare pe un cal semeț și însoțit de vizla (căteaua) și ogarii săi, vînează pe valea Cernei în sus. El își caută sora, rătăcită¹⁶ sau fugită de la curtea domnească, unde slujeau împreună, pentru a scăpa de pornirea lui incestuoasă. Uneori voinicul e îndrumat pe urma fetei de însăși apa Cernei, pe care o roagă să-și înceteze vuietul pentru a auzi glasul fetei. Iorgovan găsește fata cu ajutorul vizlei și al ogarilor săi, fie cuprinsă de un groaznic balaur ce pustiește regiunea, fie fată sălbatică, îngropată în stîncă. Pentru că nu ascultă ruga fetei de a-și ține cîinii, care o mursecă, aceasta îl blestemă să se facă și el stană de piatră, ceea ce se va și întîmpla în cele din urmă. Alteori, luînd fata în brațe și sărutînd-o, ea îi descoperă că sînt frați. În alte variante, îndeosebi în cele oltene, Iorgovan ucide mai întîi balaurul, din capul căruia vor ieși în veci muștele veninoase ce vor fi flagelul regiunii (musca columbacă). Plecînd cu fata eliberată, blestemul acesteia se împlinește: Iorgovan se prefăce în stană de piatră, ce poate fi văzută și azi în munții Cernei, sau se îneacă. Fata se mărită sau piere și ea în valurile Cernei, ori se prefăce în floare. (În unele variante înstrăinarea s-a făcut din blestemul părinților.)

¹³ Cf. și D. 667 II a.

¹⁴ Cf. și D. 1143 II.

¹⁵ Cf. și D. 549 a.

¹⁶ Îndeosebi în variantele bănățene și oltene, ca în balada *Trei fete surori*.

Alecsandri, 14: Erculean; *Marienescu*, II, 9: Iovan Iorgovan; *Burada*, 145: Iorga Iorgovan [Dobrogea]; *Teodorescu*, 415, 419: Iovan Iorgovan (Lacu Sărat — Brăila, București); *Vulpian*, 105 (nr. 322): Sus pe Cerna în sus (Optași — Olt); *Cătană*, 45: Iovan Iorgovan [Banat]; *Codin*, Din Muscel, 196: Ivan Iorgovan (Micloșani-Dîmbovița); *Alexici*, 103, 109: Iovan Iorgovan <Straja — Banatul sîrbesc>; *Tocilescu*, 33: Cîntecul lui Iorgu Iorgovan (Roșiori de Vede — Teleorman); 34: Ivan Iorgovan (Piatra — Teleorman); *Marian*, Insectele, 337 [Banat]; 339 (Coveiu — Dolj)¹⁷; *Popovici*, 1: Iorgovan (Borlovenii Vechi — Caraș-Severin); *Hodoș*, 16: Iorgovan și șerpele (Bogîltin — Caraș-Severin); *Domaschin*, 8: Iovan Iorgovan și șerpele [Banat]; *Mateescu*, 115: Ivan Iorgovan (Albești — Argeș); *Păsculescu*, 180: Ivan Iorgovan (Celeiu — Olt); *Costin*, Mărgăritarele, 39: Balaurul (Oravița — Caraș-Severin); *Brăiloiu*, 31: Iorgu Iorguțu (Zlătărei — Vîlcea); *Cocișiu*, 47: Iovan Iorgovan (Ciuperceni — Dolj); *Ursu*, 46: Balada lui Iovan Iorgovan (Sîrbova — Timiș); *Sandu-Timoc*, 51: Iovan Iorgovan <Alexandrovăț — Serbia>; *Monogr. Dolj*, v. I, p. III, 143, 145¹⁸, 148: Iovan Iorgovan (Plenița, Orodol, Plenița — Dolj); *Vechi cîntece de viteji*, 34: Iovan Iorgovan (Desa — Dolj); *Ursu*, Almăj, 253: Iovan Iorgovan <Kobilje Mlavski — Serbia>; *Meșterul Manole*, 52: Iovan Iorgovan (Negoiu — Dolj); *Brezeanu — Nadoleanu*, 81: Iovan Iorgovan (Cazasu — Brăila); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 72, 74: Iovan Iorgovan; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 545: Iovan Iorgovan (Rast — Dolj); III, 11: Iovan Iorgovan (Negoiu — Dolj); 576: Corbu Iorguțu (Cîmpofeni — Gorj); IV, 45, 48, 50: Ivan Iorgovan (Cucuești, Măldăieni — Teleorman, Gîldău — Ialomița); 446: Iovan Iorgovan (Hîrsești — Argeș); V, 177: Ivan Iorgovan (Chirnogi — Ilfov); *Ardeu*, 225: Iovan Iorgovan (Petros — Hunedoara); *Popescu*, 37: Iovan Iorgovan (Mărăcinele — Dolj)¹⁹

Telegraful romanu (Sibiu) 3(1855), 96: Erculean (Iorgovan)²⁰; *Foae pentru minte, inima și literatura* (Brașov), 23(1860), 94: Iovan Iorgovan și șerpele²¹; *Educatorul* (București) 1(1883), 268: Iorgovan (Zănoaga — Dolj)²²; *Țara nouă* (București) 3(1886), 175: Ivan Iorgovan²³; *Șezătoarea* (Fălticeni) 1 (1892—1893), 113: Iorgu Iorgovan (Fișcălia — Vîlcea); *Gazeta Transilvaniei* (Brașov) 56(1893), nr. 52, 3: Iovan Iorgovan; *Poporul* (Budapesta) 5 (1898), 444: Iovan Iorgovan; *Viitorul* (Iași) 1(1898—1899), nr. 5, 4: Iovan Iorgovan (Albești — Argeș); *Gazeta Transilvaniei* (Brașov) 66(1903), nr. 198: Legenda lui Iovan Iorgovan; *Calendarul unirii* (Blaj) 5(1904), 119: Iovan Iorgovan; *Ion Creangă* (Bîrlad) 4(1911), 201: Iovan Iorgovan (Boureni — Dolj); *Unirea* (Blaj) 23(1913), nr. 65, 2 [Banat]; *Izvorașul* (Bistrița — Mehedinți) 8(1930), nr. 7—8, 8: Iovan Iorgovan (Cîmpu lui Neag — Hunedoara); *Grai și suflet* (București) 5(1931—1932), 278: Ivan Iorgovan (Căpățineni — Argeș); *Plaiuri românești* (Craiova) 1(1934), nr. 2—3, 5: Legenda lui Iovan Iorgovan (Rast — Dolj)²⁴; *Doina* (R. Vîlcea) 2(1937), nr. 18, 10: Iovan Iorgovan; *Arhivele*

¹⁷ Cf. și *Densusianu*, Flori alese, 131: Iovan Iorgovan.

¹⁸ Cf. și *Balade olteneste*, 118.

¹⁹ Cf. și *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 38: Novac și șarpele (Predești — Dolj), variantă locală contaminată cu t. 10 (15): *Novac și șarpele*. [Vezi și *Petrovici*, 2: Iovan Iorgovan (Pecinișca — Caraș-Severin) — fragm.]

²⁰ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3902.

²¹ Cf. *ibidem*, 4198.

²² Cf. *ibidem*, 4424.

²³ Cf. *ibidem*, 4356.

²⁴ Cf. și *Revista societății tinerimea română* (București) 59(1940—1941), 70 și *Ethnos* (Focșani) 2(1942—1943), fasc. 1—2, 253.

Olteniei (Craiova) 19(1940), 177: Iovan Iorgovan (Horezu — Vâlcea); *Avântul* (Bistrița-Năsăud) 7(1957), nr. 325, 3: Ioan Bîrgovan (Susenii Bîrgăului — Bistrița-Năsăud)

mg.: DOLJ: 25 a, 1804 a, 3499 Vc (Desa, 22 II 1951, 13 II 1961, 25 X 1968, M. Constantin)²⁵; MEHEDINȚI: 3029 Ij (Ieșelnița, 22 VI 1966, E. Rădulescu); ILFOV: 196 a (Tamași, 9 V 1953, G. Stancu); CARAȘ-SEVERIN: 2487 I (Berliște, 13 III 1963, E. Murgu); 3033 IIb (Berzasca, 29 VI 1966, A. Curea)

fg.: DOLJ: 4880 (Ciuperceni, 30 XII 1936, G. Budulică); 4826 b (Goicea Mare, 26 VIII 1935, I. Gaie); 14533 c (Craiova, 12 XII 1951, I. Stavarache); ILFOV: 6723 (Hotarele, 5 VII 1938, St. Șerban); 6899a (Budești, 16 VIII 1938, I. Baie); IALOMIȚA: 12860 a (Roseți, 15 VIII 1929, M. Matac); CARAȘ-SEVERIN: 5846 a (Efitimie Murgu, 19 IV 1936, Achila Radu); TIMIȘ: 5934 a (Sîrbova, 12 XI 1936, I. Fanu); 6789 b (Jdioara, 6 VIII 1938, E. Blidariu)

i.: GORJ: 2413 (Runcu, f.d., P. Dan); CARAȘ-SEVERIN: 6996 (Caransebeș, 18 III 1949, L. Ioviță)²⁶

6(7) Șarpele

Copilul din pîntece sau din leagăn nu-și contenește plînsul; de aceea mama îl blesteamă să fie supt de șarpe. După ce crește, e prins în cîmp de șarpele ce crescuse sub talpa casei odată cu pruncul. Șarpele nu-l poate înghiți decît pe jumătate, din pricina armelor și a curelelor din cingătoare. Apare un viteaz călăreț, care, la rugămintea voinicului în suferință, se apropie și lovește balaurul fără a-l putea ucide. Cuprins de mare furie, șarpele urmărește pe călăreț și e gata să-l prindă, cînd viteazul, scăpărînd din amnar, dă foc cîmpului. Șarpele e cuprins de flăcări și tăiat în bucăți. Revenind la voinic, călărețul salvator îl scaldă în baie de lapte, fără ca totuși să-l poată scăpa de la moarte, în unele variante. În alte variante, cei doi se găsesc frați înstrăinați sau se prind frați pentru viitor.

Alecsandri, 11: Balaurul; *Teodorescu*, 444: Balaurul (Lacu Sărat — Brăila); *Vulpian*, 14 (nr. 20): Alexe hoțul (Putna — Caraș-Severin); *Popovici*, 80: Iosumel (Ilidia — Caraș-Severin); 84: Fiuțu și Șarpele (Burjuc — Hunedoara); *Bologa*, 42 (Geoagiu de Sus — Alba)²⁷; *Mîndrescu*, 177 (Ripa de Jos — Mureș); *Cătană*, 82: Voinicul blestemat [Banat]; *Weigand*, Banat, 83 (Bănia — Caraș-Severin); *Codîn*, Din Muscel, 191: Șearpele (Cîmpulung — Argeș); *Ionașcu — Mîndreanu*, 72: Voinicul Iortoman; *Alexici*, 42: Blastămul mării <Straja — Banatul sîrbesc>²⁸; *Tocilescu*, 6: Cîntecul Șearpelui (Roșorii de Vede — Teleorman); 8: Cîntecul Șerpoaicei (Săcelu — Gorj); 10, 12: Cîntecul Șearpelui (Novaci — Gorj); 1068: Sus în cîmpchii Nistrului (Șona — Alba); 1227: Voinicu și Șarpili (Bragadiru — Teleorman); 1258: Verdi foaia bobului (Cerna — Tulcea); *Novacovici*, 28: Baladă (Răcășdia — Caraș-Severin); *Maican*, 29: Blăstăm de mamă (Ticuș — Brașov); *Tulbure*, 43: Cîntecul voinicului [Făgăraș]; *Mateescu*, 119: Șarpele²⁹ (Pietrari — Dîmbovița); *Făgețel*, 21: Cîntecul Șarpelui (Deveselu — Olt); *Păsculescu*, 170:

²⁵ Vezi și filmul din seria *Encyclopaedia Cinematographica*, E 1690/1972.

²⁶ Cf. și D. 1734 II.

²⁷ În loc de voinicul salvator, o nevastă.

²⁸ În loc de al doilea voinic, sfîntul Petre, care, ascultînd povestea șarpelui, lasă voinicul să fie înghițit.

²⁹ Voinicul pleacă la țară după lucru, se oprește să bea apă și atunci îl prinde șarpele.

Mistriceanu³⁰ (Celei — Olt); *Apostolescu*, 42: Moldoveanu și Șarpele (Antonești — Teleorman); *Constantinescu*, 8: Mistriceanu (Potlogeni — Olt); *Giu-glea — Vîlsan*, 269: Pătru al cu Șarpele <Costol — Serbia>; *Pamfilc*, 73: Șandru [Tulcea]; *Codin*, Chira Chiralina, 40: Șarpele [Muscel]; *Rusu*, 22: Blăstăm³¹ul unei mame [Transilvania]; *Kiriatic*, 15: Cîntecul Șarpelui (Bogdănești — Bacău); *Diaconu*, T. Vrancei, 269, 270: Cînticu lu Iorgovan (Nereju — Vrancea); *Diaconu*, R.-Sărat, I, 70, 73, 80: Cîntecul Șarpelui (Mihălceni, Obilești, Popești — Vrancea); II, 58 (Tătărănu — Vrancea); *Brăiloiu*, 67: Șarpele (Beleți — Argeș); *Monogr. Tîrnava-Mare*, 470: Șarpele (Retiș — Sibiu); 471: Balada: Șarpele (Vulcan — Brașov); *Fierăscu — Neagu*, 138: Șarpele (Viile — Constanța); *Vecchi cîntece de viteji*, 52: Șarpele (Merenii de Sus — Teleorman); *Monogr. Dolj*, v. I, p. III, 132—141: Iortoman^{31/9} var.; din Plopșor, Plenița; unele fără loc.; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești 76: Voinea; *Dumitrescu*, 243: Mistriceanu (Stăvaru — Olt); 247: Șarpele (Ștefan cel Mare — Olt); *Cărăbiș*, Șiraguri, 60: Cîntecul Șarpelui (Călnic — Gorj); 61: Foaie verde colilie (Ghindeni — Dolj); *Brezeanu — Nadoleanu*, 92: Cîntecul șarpelui (Dedulești — Brăila); *Ruxăndoiu*, 141: Șarpele și feciorul (Mărgineni — Brașov); *Jarník — Birseanu (Fochi)*, 481 (nr. II) (Maioresți — Mureș); 875 (Poarta — Mureș); 875 — fragm.; *Sassu Ducșoara*, 483: Șarpele și feciorul (Mărgineni — Brașov); *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 25: Gruită și șarpele (Lcamna de Sus — Dolj); 34: Iortoman (Orodel — Dolj); *Georgescu*, 29, 31, 37: Șarpele (Celaru, Ghizdăvești — Dolj, Gostavățu — Olt); *Veselău*, 201: Cîntecul șarpelui (Fărășești — Timiș); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 209 (nr. 408): La Cheia Vîlcănuului (Broșteni — Mehedinți); 557: Voinicu iortoman (Poiana Mare — Dolj); II, 100: Șarpele (Drăgășani — Vîlcea); III, 411: Șarpele lui Novac (Ghindeni — Dolj); 413, 581, 773: Cîntecul șarpelui (Leu — Dolj, Cireșu, Rătești — Argeș); 776: Șarpele (Căteasca-Siliștea — Argeș); 780: Cîntecul șarpelui (Hîrșești — Argeș); IV, 52: Șarpele (Gîldău — Ialomița); 58: Cîntecul șarpelui (Didești — Teleorman); 63: Șarpele (Măgureni — Teleorman); 67: Bistriceanu (Crîngeni — Teleorman); 449, 452: Cîntecul șarpelui (Strejeștii de Jos, Hîrșești — Argeș); V, 181: Iortoman (Poroschia — Teleorman); *Popescu*, 41, 44: Cîntecu Șarpelui (Drăgoaia, Vîrvor — Dolj); 47: Iovan Iorgovan (Panaghia — Dolj); 50: Cîntecu Șarpelui (Terpezița — Dolj); *Brezeanu*, În vadul Brăilei, 25: Șarpele (Tufești — Brăila); *Vîrtic*, 161: În mijlocul drumului (Sînicoară — Bistrița-Năsăud); 171: Șarpele (Tăure — Bistrița-Năsăud)

Bucovina (Cernăuți) 3(1850), 133: Bălaurul³²; *Calendariu pentru poporul românesc* (Brașov) 3(1854), 37: Bălaurulu³³; *Albina* (Viena — Pesta) 2(1867), nr. 4: Șierpele și blastemul mamei³⁴; *Revista societății tinerimea română* (București) 5(1886), 52: Șarpele [Romanati]³⁵; *Lumina pentru toți* (București) 4(1888), 746: Șarpele (Budești — Ilfov)³⁶; *Telegraful român* (Sibiu) 41(1893), 134 [„din jurul Avrighului”]; *Amicul copiilor* (București) 4(1894—1895), 344: Bălaurul; *Familia* (Pesta — Oradea) 30 (1894), 7 (Brădișoru de Jos — Caraș-Severin); *Poporul* (Budapesta) 1(1894), nr. 9, 8: Voinicul și bălaurul [„din comitatul Timișului”]; *Șezătoarea* (Fălticeni) 3(1894), 64 (Bucu — Ialomița)³⁷; *Convorbiri literare* (București) 30(1896), 196: Șarpele

³⁰ Cf. și *Monogr. Dolj*, v. I, p. III, 151.

³¹ Cf. și *Balade oltenești*, 113, 125.

³² Cf. *Bibliografia generală*, I, 3883; *r. și Zimbru* (Iași) 1(1850), 75.

³³ *Ibidem*, 3897.

³⁴ *Ibidem*, 4397.

³⁵ *Ibidem*, 4428.

³⁶ *Ibidem*, 4108, cf. și *Șezătoarea* (Fălticeni) 13(1913), 207.

(Pietrari — Dîmbovița); *Poporul* (Budapesta) 4(1897), 397: Cel viteaz de otoman; *Convorbiri literare* (București) 32(1898), 480: Șarpele; *Stindardul* (Ploiești) 1(1899), nr. 4, 2: Cîntecul șarpelui (Românești — Prahova); *Tribuna poporului* (Arad) 3(1899), nr. 194, 3: Blestemul de mamă³⁸; 4(1900), nr. 233, 3; *Revista tinerimea română* (București) 5(1900), 348: Șearpele; *Floarea darurilor* (București) 2(1907), 331, 332: Cîntecul Șarpelui (Burila Mare — Mehedinți); 460; *Muscelul* (Cîmpulung) 1 (1907—1908), 124: Balaurul; *Țara Oltului* (Făgăraș) 2(1908), nr. 14—15, 7: Voinicul (Comana de Jos — Brașov); *Calendarul neamului românesc* (Vălenii de Munte) 1911, 50: Cîntecul șarpelui; *Prietenul nostru* (Priboieni) 1 (1911), 54: Șarpele; *Albina* (București) 16(1912—1913), 150: Balada Șarpelui (Plătărești — Ilfov); *Șezătoarea* (Făl-ticeni) 12(1912), 66: Șarpele (Priboieni — Argeș); 68 (Dănești — Gorj); *Neamul românesc pentru popor* (Vălenii de Munte) 4(1913), 108 [2 fragmente]; *Ghilușul* (Balota) 1(1913), 25: Mistricean (Potlogeni — Olt); *Satul* (București) 3(1933), nr. 29, 13 [„din partea Oraviței”]; *Izvoarașul* (Bistrița — Mehedinți) 15(1936), 68: Balada șarpelui (Fișcălia — Vîlcea); 16(1937), 101: Mistrician (Gura Padinii — Olt); *Ethnos* (Focșani) 1(1941), fasc. 1, 235: Cîntecul șarpelui (Obilești — Vrancea); 2(1942—1943), fasc. 1—2, 266: Voinicu iortoman (Poiana Mare — Dolj); *Anuarul arhivei de folklor* (Sibiu) 7(1945), 74: Bălaurul (Poiana — Bihor)

mg.: DOLJ: 2099 g (Dăbuleni, 7 XII 1961, N. Șteolea); OLT: 1151 c (Corabia, 19 VI 1957, G. Pitulice); 1395 (Corabia, 10 IV 1958, D. Candoi); 388 f (Comani, 21 X 1954, I. Constantinescu); 3659 Ra (Topana, 27 II 1969, N. Grigore); MEHEDINȚI: 1936 a, 1938 a, 1979 i (Lupșa de Sus, 30 VI, 2 VII, 26 X 1961, G. Popescu); VÎLCEA: 1970 h (Scundu, 11 IX 1961, D. Mătuțescu); 1976 b, 2447 f (Ștefănești, 15 IX 1961, 14 XII 1962, M. Băărănescu); TELEORMAN: 2912 Vf — 2913 Ra (Islaz, 12 X 1965, G. Belea); 2208 m — 2209 a (Ciuperceni, 19 VII 1962, M. Dorcea); 2684 a (Mavrodin, 16 VI 1964, O. Dulceanu); 2990 a (Blejești, 31 III 1966, C. Staicu); ILFOV: 158, 598 a (Clejani, 21 XI 1952, 18 VI 1955, G. Moțoi); 2403 Rb (Malu, 14 XI 1962, C. Mustăța); 2394 Vc (Giurgiu, 10 XI 1962, N. Stan); 2395 Rb (Giurgiu, 10 XI 1962, M. Pînzaru); 3089 I (Greaca, 11 X 1966, A. Cotîrlă); IALOMIȚA: 3405 Ih (Bogata, 5 VIII 1967, C. Dobre); 11498 h (Mircea Vodă, 12 XII 1958, M. Moraru); 3405 Iie (Roseți, 7 VIII 1967, I. Cristache); ARGEȘ 528 g (Corbi, 3 VI 1955, M. Poenariu); 1118 e (Cîmpulung, 20 VI 1957, Al. Cercel); 2430 b (Cîmpulung, 18 VI 1962, L. Anghel); 1993 a (Furești, 5 X 1961, Al. Manea); DÎMBOVIȚA: 2876 Va (Pătroaia, 9 IX 1965, I. Geambașu); 2874 Rf (Ungureni, 7 IX 1965, G. Andrei); CONSTANȚA: 1640 II i (Ciobanu, 5 XI 1959, D. Holban); 1643 Ih (Ciobanu, 8 XI 1959, N. Matei); TULCEA: 1363 l, 1364 b (Somova, 14, 15 III 1958, I. Ichim); VRANCEA: 786 b, 887 d (Tulnici, 23, 25 V 1956, V. Baci); BISTRIȚA-NĂSĂUD: 2578 p (Maieru, 26 VI 1963, I. Butnariu)

fg.: DOLJ: 4889 a (Ciuperceni, 30 XII 1936, G. Budulică); 12184 (Sadova, 15 VIII 1929, G. Tuță); 12269 (Marotinu de Jos, 21 IV 1930, I. Vlad); GORJ: 3063 (Preajba Mare, 27 IX 1934, M. Lumînăraru); 6506—6507 (Bîrzei, 22 VI 1938, Al. Ciucurescu); VÎLCEA: 7519 (Fișcălia, 3 VII 1939, M. Bondoc)³⁹; TELEORMAN: 9401 (Mavrodin, 9 IV 1941, O. Dulceanu); 4027 (Merenii de Sus, 18 VII 1937, M. Burcea); ILFOV: 4282 a (Ghim-

³⁷ Cf. și *Foaia poporului* (București) 1(1898), nr. 15, 4 și *Izvoarașul* (Bistrița — Mehedinți) 15 (1936), 112.

³⁸ Cf. și *Călimdarul poporului român* (Budapesta), 1908, 76.

³⁹ Cf. și D. 1025 II.

pați, 30 VIII 1935, N. Grigoraș); 10 a (București, 13 VI 1931, G. Cimpoeiru); 7882 (Renașterea, 3 XI 1939, N. Fircă); 9069 (Vidra, 17 XII 1940, I. Sălcioară); 6597 (Hotarele, 4 VII 1938, St. Șerban); 9489 (Curcani, 3 V 1941, Al. Răducanu); IALOMIȚA: 12853 b, 12855 a (Cunești, 9 IX 1928, I. Anghel); 1561 a (Bordușani, 31 VIII 1935, Cr. Dinu); ARGEȘ: 4410 a (Izvorul de Sus, 12 VII 1936, I. Gheorghe); 6414 (Smeura, 30 I 1938, M. Mihalcea); 789 (Pădureți, 9 VIII 1935, M. Dură); 7759 (Gliganu de Sus, 18 VIII 1939, M. Baicea); 9952 (Slobozia, 17 V 1943, M. Tudor); 1473 (Priboieni, 9 VI 1932, P. Onilă)⁴⁰; 7468 (Bogați, 19 VI 1939, C. Voicu); DÎMBOVIȚA: 6502 b (Strîmbu, 22 VI 1938, M. Benguș); 7530 (Gura Șuții, 11 VII 1939, N. Iordache); 67—68 a (Tîrgoviște, 3 II 1932, N. Dobrică); 70 a (Tîrgoviște, 2 VI 1932, I. Soare); PRAHOVA: 10938 b (Ploiești, 12 IV 1949, E. Pascu); 7074 c (Izești, 10 X 1938, G. Măceșe); CONSTANȚA: 13214—13216, 13220 (Gîrliciu, 1928, G. Necula)⁴¹; 2382 (Dunăreni, 1932, Z. Popescu); TULCEA: 8524 (Dăeni, 14 VI 1940, T. Vlădilă); BACĂU: 6063 b (Bogdănești, 2 IX 1927, I. Istrati Delivan); NEAMȚ: 2561 a (Călugăreni, 27 VIII 1930, P. Gâlbează); MUREȘ: 9098 b (Ibănești, 19 XII 1940, N. Gliga); ALBA: 9061 b (Biia, 13 XII 1940, I. Ignat); SIBIU: 946 a (Mohu, 16 IV 1931, N. Dănilă și M. Muțiu); 5086 b (Retiș, 15 IV 1931, I. Porfil); 5167 a (Retiș, 1 I 1933, Fl. Negru); BRAȘOV: 7622 a (Șinca Nouă, 9 VII 1939, A. Ciujdea); TIMIȘ: 5930 a (Sîrbova, 11 IX 1936, I. Stepan); CARAȘ-SEVERIN: 6398 (Borlova, 15 V 1938, I. Radu)

i.: DOLJ: 13803 (Craiova, 11 XII 1951, D. Armeanu); VÎLCEA: 8161 (Știrbești, 1936, C. Bondoc); ARGEȘ: 14694 (Dîmbovicioara, 25 VI 1954, V. Băncilă); MUREȘ: 25587 (Hodoc, 18 VI 1962, Z. Pop); TIMIȘ: 8742 (Luncani, 1931, P. Marinescu)

7(11) *Antofiță al lui Vioară*

Vioară, pescar bătrîn și priceput, bea și se veselește cu oamenii săi. Numai Antofiță, fiul lui, stă deoparte, îngîndurat. El roagă pe tatăl său să-i îngăduie un pescuit pe socoteala sa, căci are de gînd să se însoare și-și dorește o nuntă îmbelșugată. Bucuros, bătrînul îi dă pe mînă uneltele și oamenii săi, dar îl sfătuiește că nu cuteze a intra în apele adînci și primejdioase ale Vidrosului. (În unele variante, Antofiță pleacă pe furiș la pescuit cu oamenii și uneltele lui Vioară.) Neascultînd sfatul, el pescuiește în apa Vidrosului, dobîndind vînat peste orice așteptări, căci în mulțimea cea mare a peștilor căzuți în năvoade se află însuși fiul Vidrei sau puil Iudei, prințul tînăr și lipsit de experiență al împărăției tihnite și neatinse din fundul apelor. Antofiță îl chinuie și de aceea Vidra cea bătrînă, sau Iuda, crăiasa împărăției adîncurilor, apare în mare grabă. Ea făgăduiește, în schimbul eliberării puilului, jertfă bogată de pește ce va intra în năvoade. În unele variante Vidra pedepsește îndată pe Antofiță, lăsîndu-l orb printr-o izbitură cu aripa peste ochi. În alte variante, sedus de făgăduință, Antofiță eliberează puilul captiv, dar noul pescuit îi va fi fatal. Mulțimea peștilor răsculați de Vidra cea bătrînă, involburînd apele, răstoarnă bărcile pescarilor, care pier în valuri. Izbit peste ochi de aripile peștilor sau ale bătrînei Iude, Antofiță rămîne orb. Numai iscusința lui de bun înotător îl scapă de primejdia morții, dar rămîne agățat într-o salcie. Pescarul sau văcarul vestește pe Vioară. Plîngînd nenorocirea ce s-a abătut asupra sa, Vioară dojenește și blestemă pe Antofiță

⁴⁰ Cf și D. 643 a.

⁴¹ Cf și D. 362 II — 363 I-II.

pentru că nu l-a ascultat. În alte variante, bătrînul Vioară aleargă în ajutorul feciorului, pedepsește pe Vidra sau Iuda și dobîndește pescuitul îmbelșugat.

Vulpiu, 13: Antofiță a lui Vioară (Parepa — Prahova); *Negoescu*, 45: Antofiță [Muntenia]; *Tocilescu*, 49, 52: Antofiță al lui Vioară (Roșiori de Vede, Piatra — Teleorman); *Graiul nostru*, I, 71: Antofiță a lu Vghioară (Gîngiova — Dolj); *Ciobanu Plenîța*, 286: Antofiță-a-lu Vioară (Cetate — Dolj); *Păsculescu*, 175: Antofiță lui Vioară (Celei — Olt); *Giuglea — Vîlsan*, 121: Antofiță-al lu Vioară <Geanova — Serbia>; *Constantinescu*, 16: Antofiță (Potlogeni — Olt); *Brăiloiu*, 35: Vătaf Vioară (Zlătărei — Vîlcea); *Segarcea*, 7, 13: Antofiță al lui Vioară (Beciu — Teleorman), [Teleorman]; *Monogr. Dolj.*, v. II, p. I, 1: Antofiță a lu Vioară (Plenița — Dolj); *Balade populare*, 27: Vidrosul (Plopîi-Slăvitești — Teleorman); *Dumitrescu*, 249, 253: Antofiță al lui Vioară (Vădăstrița, Ștefan cel Mare — Olt); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 81: Antofică a lui Vioară; *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 19: Antofiță a lu Vioară (Celei — Olt); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 554: Antofiță al lu Vioară (Poiana Mare — Dolj); II, 105: Antofică; IV, 71: Antofiță a lu Vioară (Didești — Teleorman); 76: Antofiță-a lui Vioară (Măldăieni — Teleorman); 455: Antofiță (Strejeștii de Jos — Olt); V, 187: Vătaful de pescari, Vioară (Giurgiu — Ilfov); 190: Vidrosul (Ciocănești — Dolj); *Folclor din Teleorman*, 217: Antofiță al lui Vioară (Crîngeni — Teleorman)

Țara nouă (București) 2(1885), 462: Antofiță (Cernica — Ilfov)⁴²; *Revista tinerimii române* (București) 2(1899), 233: Antofiță (Catane — Dolj); *Ion Creangă* (Bîrlad) 6(1913), nr. 3, 76: Antofiță (Potlogeni — Olt); *Șezătoarea* (Fălticeni) 16(1915), 114: Vataf-Vioară (Zlătărei — Vîlcea); *Ethnos* (Focșani) 2(1942—1943), fasc. 1—2, 263: Antofiță al lu Vioară (Poiana Mare — Dolj)

mg.: DOLJ 20 a, 1801 e, 1804 c, 3499 Ra (Desa, 22 II 1951, 11, 13 II 1961, 25 X 1968, M. Constantin); 3027 IIa (Măceșu de Jos, 2 XII 1966, N. Marcu); 1591 Ve (Bîrca, 29 VI 1959, M. Ciovică); OLT: 1150 c, 1380 (Corabia, 18 VI 1957, 8 IV 1958, D. Candoi); TELEORMAN: 2191 a (Ciuperceni, 17 VII 1962, V. Tetin); 2214 c — 2215 a (Ciuperceni, 20 VII 1962, M. Dorcea); 2682 a (Băduleasa, 15 VI 1964, V. Burcea); 90 d (Merenii de Sus, 23 III 1951, M. Burcea); 4087 (Putineiu, 4 X 1956, Fl. Burcea); ILFOV: 3603 Ic (Vadu Lat, 13 II 1968, R. Constantin); 2401 Vb (Malu, 14 XI 1962, I. Cristache); 3088 Ia (Greaca, 11 X 1966, A. Cotîrlă)

fg.: DOLJ: 14523 a (Desa, 30 XI 1951, Fl. Constantin); 4861 a (Goicea Mică, 28 XII 1936, D. Calopăreanu); 14526 c (Galicea Mare, 6 XII 1951, G. Poenaru); 14528 c (Izvoare, 8 XII 1951, St. Poenaru); 12166 (Amărăștii de Jos, 20 VIII 1928, P. Ochea); TELEORMAN: 4484 (Plopîi Slăvitești, 14 VII 1933, St. Tincu); ILFOV: 10148 b (Vadu Lat, 21 VII 1946, C. Sandu); 1 a (București, 26 V 1931, G. Cîmpoieru); 6596 (Hotarele, 4 VII 1938, St. Șerban)

i.: DOLJ: 2113 (Poiana Mare, 12 IV 1950, D. Ibraș); OLT: 17861 (Ștefan cel Mare, 27 VI 1957, N. Dămureanu); TELEORMAN: 11321 (Plopîi-Slăvitești, 15 VII 1933, I. Tincu); 11463 (Izvoarele, iulie 1951, I. Anghe-lache)

8(12) *Novac și zîna*

Tip I: Zîna orbește, sau ucide, pe Gruia cînd îl aude cîntînd, dar Novac o silește să-i redea vederea sau să-l reînvie.

⁴² Cf. *Bibliografia generală*, I, 4351.

Popovici, 101: Gruia și zina (Cliciova — Timiș); *Corcea*, 125: Gruia lui Novac și zîna <Coștei — Banatul sîrbesc>; *Sandu-Timoc*, 101: Novac ⁴³ <Alexandrovăț — Serbia>; *Sandu Timoc*, Cîntece bătrînești, 148: Baba Novac ⁴⁴; *Brezeanu*, În vadul Brăilei, 56: Gruia lui Novac ⁴⁵ (Ianca — Brăila) *Tribuna* (Sibiu) 7(1890), 21: Gruia lui Novac și zina ⁴⁶ <Coștei — Banatul sîrbesc>

Tip II

Subtip 1: Novac fură hainele zînei la scaldă, silind-o să-l urmeze pentru a-i fie soție.

Vulpian, 85: Novac porcărașu [Banat]; *Weigand*, Banat, 108: Vom alten Novak (Prilipeți — Caraș-Severin)

Columna lui Traian (București) 9(1882), 354: Însurătoarea lui Novac ⁴⁷; *Luminatoriul* (Timișoara) 10(1889), nr. 90-Foisióra: Purcarasiu Novac <„din părțile Bisericii Albe“> ⁴⁸; *Făclia* (Caransebeș) 2(1923, nr. 1—2, 5: Gruia lui Novac și zîna (Reșița — Caraș-Severin)

mg.: TULCEA: 3096 j (Făgărașu Nou, 24 VIII 1965, I. Sîn) ⁴⁹

Subtip 2: Gruia, vroid să se însoare, e trimis după zîna. Se întoarce speriat. Novac i-o aduce, îi face nuntă, dar zîna fuge.

Bibicescu, 306: Însuratul lui Gruia [Banat]

Luminatoriul (Timișoara) 10(1889), nr. 13-Foisióra: Gruia lui Novac <„din părțile Bisericii Albe“> ⁵⁰

Subtip 3: Bătrînul Novac salvează zîna, al cărei pat îl poartă valurile mării infuriate. El plănuiește s-o dea mireasă Gruii și să facă nunta în Țarigrad, dar zîna se teme că se vor întîlni cu Arapul buzat, din pricina căruia se refugiase ea în mărul de pe mare. Bătrînul învață pe Gruia să se travestească în fecioară și să ucidă pe Arap.

Corcea, 101: Novac și zîna <Coștei — Banatul sîrbesc>

Tribuna (Sibiu) 6(1889), 629: Novac și zina ⁵¹ [Banat]

9(13) *Novac. Însurătoarea lui Gruia cu fata sălbatică*

În cerdacul novăcesc, toți Novacii petrec la masa îmbelșugată, numai tînărul Gruia stă deoparte, supărat. Întrebat de bătrînul Novac de ce e supărat, el răspunde că ar vrea să se însoare. Bătrînul îi spune că e încă prea tînăr. La stăruințele lui Gruia, Novac îi dă calul său și-l trimite să lupte cu fata sălbatică, pe care s-o ia de nevastă dacă o va putea birui. Feciorul abia scapă cu fuga, dar bătrînul intervine la timp și biruie pe fata sălbatică, pe care o ucide.

Vulpian, 56: Moș Novac (Mehadia — Caraș-Severin); *Bibicescu*, 302: Dorul lui Gruia [Transilvania]; *Cătană*, 108: Gruia copilul (Măgura—Caraș-Severin); *Weigand*, 97: Wie Gruja, Sohn des Novak, freien will (Ramna — Caraș-Severin); *Hodoș*, 100, 105: Gruea la-nsurat (Maciova, Ciclova — Caraș-Severin); *Popovici*, 99: Gruia înainte de-nsurat (Ilidia — Caraș-Severin); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 83: Baba Novac și fata sălbatică;

⁴³ La început, p. 93, contaminare cu t. 27: *Gruia captiv*.

⁴⁴ La început, p. 146, ca la nota precedentă.

⁴⁵ La început, p. 47, ca la nota precedentă.

⁴⁶ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4040.

⁴⁷ *Ibidem*, 4228.

⁴⁸ *Ibidem*, 4443.

⁴⁹ Variantă provenind din prelucrarea lui *P. Dulfu*, cînturile I-II.

⁵⁰ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4023 (la început, contaminare cu t. 30: *Gruia la arat*).

⁵¹ *Ibidem*, 4028.

Cărăbiș, Șiraguri, 29: Gruia lui Novac (Cîmpofeni — Gorj); *Locusteanu — Mitu — Popescu*, 65: Gruia lui Novac (Arcani — Gorj); *Veselău*, 204: A lui Novac (Fîrdea — Timiș); *Popescu*, 59: Gruia lui Novac și fata sălbatică (Zănoaga — Dolj); 65: Gruia lui Novac⁵² (Dioști — Dolj)

Familia (Pesta — Oradea) 7(1871), 326: Gruia, Novac și Fata de Latin⁵³ [Banat]; *Columna lui Traian* (București) 9(1882), 619: Gruia lui Novac⁵⁴; *Tribuna* (Sibiu) 9(1892), 333: Dorul lui Gruia; *Convorbiri literare* (București) 38(1904), 740: Gruea la-nsurat (Ciclova Montană — Caraș-Severin); *Luceafărul* (Budapesta) 3(1904), 136: Gruea la-nsurat (Maciova — Caraș-Severin)

mg.: DOLJ: 2103 c (Dăbuleni, 6 XII 1961, Șt. Dragu)⁵⁵

fg.: CARAȘ-SEVERIN: 5948 (Borlova, 3 IX 1935 și mai 1940, I. Radu)⁵⁶: 6188 (Petroșnița, 8 II 1938, T. Gau)⁵⁷

i.: CARAȘ-SEVERIN: 27789 (Caransebeș, 3 XI 1935, I. Radu)⁵⁸

10(15) *Novac. Gruia și șarpele*

Gruia făgăduiește să ucidă balaurul în schimbul unei jumătăți de împărăție pe care o oferă împăratul. Alungat de balaur, el scapă dînd foc cîmpului. Văzîndu-se răpus, balaurul îi spune că el este un fecior blestemat, care mîncase mulți voinici. Gruia îi taie capul și, încingîndu-se cu trupul balaurului (sau cerînd nouă care ca să-l încarce), merge să-și primească răsplata. El nu are însă nevoie de scaunul împărătesc și se mulțumește cu ce poate lua în cele nouă care.

Corcea, 131: Gruia lui Novac și Șerpele <Coștei — Banatul sîrbesc>; *Domaschin*, 94: Gruia lui Novac; *Popescu*, 55: Gruia și șarpele⁵⁹ (Vîrvor — Dolj)

Tribuna (Sibiu) 6(1889), 625: Gruia lui Novac și șerpele⁶⁰ [Banat]

11(14) *Novac și Dîrvij*

Printr-un chiot înfiorător, Dîrvij își arată dorința de a da piept cu Novac. Nedeslușind bine, Novac trimite pe Gruia să cerceteze, dar acesta se întoarce înspăimîntat. Bătrînul se preface în călugăr, iese înaintea lui Dîrvij și, spunînd că se pricepe la covăcie, pune mîna prin viclenie pe sabia lui Dîrvij, pe care-l ucide. Despicîndu-i inima, iese o năpîrcă și-l fugărește pînă la cerdac.

Vulpian, 78: Moș Novac (Coștei — Timiș); *Corcea*, 95: Novac și Dîrvij <Coștei — Banatul sîrbesc>

Tribuna (Sibiu) 6(1889), 620: Novac și Dîrvij⁶¹ [Banat]

⁵² Cf. și *Ursu*, Naidăș, 109: D-alu Gruia lu Novac (Năidăș — Caraș-Severin) — contaminare cu t. (164): *Arîmbașa și feciorii de țară*.

⁵³ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4223.

⁵⁴ *Ibidem*, 4228.

⁵⁵ Variantă provenind din prelucrarea lui *P. Dulfu*, cînturile I, III.

⁵⁶ Cf. și D. 657 II a, 972 a; vezi și fg. 8432 (28 V 1949, același inf.) — motiv final în contaminare (inițial) cu t. 27: *Gruia captiv*.

⁵⁷ Cf. și D. 1022.

⁵⁸ Variantă fragmentară, asemănătoare cu fg. 5948.

⁵⁹ Cf. și *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 38: Novac și șarpele (Predești — Dolj), versiune locală în contaminare cu t. 5: *Iovan Iorgovan*.

⁶⁰ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4027; cf. și *Familia* (Pesta — Oradea) 10 (1874), 109: Ion Iorgovan și șarpele negru [Caraș-Severin]; *Foaia poporului* (Sibiu) 7(1899), 135: Pătru Unguru (Comoriște — Caraș-Severin) — variante îndepărtate.

⁶¹ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4026.

12(16) *Copilaș de turc*

În codrii Mamului s-a născut un copil năzdrăvan. După ce a supt numai o dată, și-a luat un topor uriaș și a pornit în codru ca un viteaz. Înfigînd securea într-un fag, s-a culcat la umbră cu fața în sus. Respirația lui apleacă crengile fagului, apoi le ridică în slava norilor. Auzind de el, împăratul trimite o ceată de voinici să-l caute. Găsindu-l adormit, aceștia încearcă zadarnic să-i fure toporul, pînă ce, trezindu-se, copilul îi fugărește sau e gata să-i ucidă. E poftit la curte, și împăratul se înfricoșează văzîndu-l. Copilul cere să fie chemată acolo și mama lui, pentru a-l alăpta. Voinicii o găsesc în codru, și ea aleargă într-un suflet să-și alăpteze copilul. Acesta mai cere să-i fie adus și calul lui uriaș, cu un corn în frunte, pe care însă trimișii împăratului nu-l pot prinde. Numai copilul izbutește să-l domolească izbindu-l cu toporul în ceafă. Astfel hrănit și pregătit, copilul cere împăratului să-i dea viteji cu care să se lupte. Îi apare atunci în față, înfruntîndu-l voinicește, Marcu Cralievici. Izbindu-se cu buzduganul sau întrecîndu-se în alergarea cailor, copilul e gata să-și ucidă adversarul. Marcu îl întreabă din ce viță se trage și află că micul viteaz e chiar fiul său, născut dintr-o birtășiță. Alteori mama copilului se ivește la timp pentru a descoperi că cei ce se luptă sînt frați buni, fiii săi. Se încinge o mare petrecere de bucurie ⁶².

Vulpian, 76: Mîrza Iotrișoru [Banat]; *Alexici*, 1: Copilașul de turc și Marcu Cralovici <Straja — Banatul sîrbesc>; *Giuglea — Vîlsan*, 82: Copilaș de turc <Geanova — Serbia>; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 87: Ceal copil de turc; *Ursu*, Naidăș, 102: A lu copil mic dă turc (Naidăș — Caraș-Severin)

Convorbiri literare (București) 58 (1926), 428: Copilașul de turc și Marcu Cralievici <Straja — Banatul sîrbesc>

13(19) *Mizil-crai*

Tihna lui Mizil-crai e tulburată de scrisoarea prin care dușmanul său îi cere în slujbă ostășească un fiu, și el nu are decît trei fiice. Aflînd pricina supărării, fetele iau una după alta hotărîrea să se travestească și să plece. Ținîndu-le calea prefăcut pe rînd în lup, urs, șarpe, pentru a le încerca curajul, împăratul sperie pe primele două fiice, făcîndu-le să se întoarcă acasă. Numai fata cea mică, Mizilca, îmbracă hainele de ginere ale împăratului, ia cu sine calul lui din tinerețe și pe cățelușa năzdrăvană și se dovedește a fi vitează, rezistînd încercării. La curtea celui alt crai, fata se poartă ca un ostaș desăvîrșit, dar împărăteasa bănuiește înșelăciunea și de aceea o supune unor probe. Prevenită de cățelușa năzdrăvană, Mizilca trece cu bine prin încercările la care e supusă, dar, în timp ce împăratul se lasă înșelat, împărăteasa stăruie pentru o ultimă încercare. În cele din urmă, fata se prefăce că a primit veste rea de acasă sau ajunge la împlinirea sorocului de serviciu tocmai la proba cea mai grea, care ar fi putut s-o dea în vileag. Mulțumit de slujba Mizilcăi, împăratul dă poruncă să fie eliberată și petrecută cu mare alai. Abia atunci, aflîndu-se în afara primejdiei, fata vitează își deschide haina, rîzînd de prostia celor pe care atîta timp i-a înșelat prin iscusința și viclenia ei.

Negoescu, 7: Mizil-crai [Muntenia]; *Popovici*, 73: Landru (Cliciova — Timiș); *Tocilescu*, 126, 128: Mizil-crai (Roșiori, Săceni — Teleorman); *Giuglea — Vîlsan*, 88: Mizilca <Costol — Serbia>; *Brăiloiu*, 52: Mizil-crai (Zlă-

⁶² În final apar unele contaminări episodice cu tema t. 40: *Pătru haiducul* și ciclul novăcesc.

tărei — Vilcea); *Sandu-Timoc*, 174: Mizilcuța Mizil-crai <Alexandrovăț — Serbia>; *Monogr. Dolj*, v.II, p.I, 11, 13: Mizilca (Orodel, Cornu — Dolj)⁶³; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 113: Mizil-crai (Catane — Dolj); IV, 83: Mizil-crai (Cucueți — Teleorman)

Invetiatorul (București) 3(1880), 483: Mizil Crai⁶⁴; *Țara nouă* (București) 3(1886), 251: Mizil-Craiu⁶⁵ (Bălăceanca — Ilfov); 4(1887), 252: Mizilic Craiu și Mizilica⁶⁶ (Budești — Ilfov); *Tinerimea română* (București) 9(1894—1895), 87: Mizil-Crai; *Șezătoarea* (Fălticeni) 7(1902), 57: Mizil Crai (Lipov — Dolj); *Ion Creangă* (Bîrlad) 7(1914), 6: Mezer-Craiu (Vulturești — Argeș); *Șezătoarea* (Fălticeni) 16(1915), 78: Mizilca (Zlătărei — Vilcea); 152: Mizil-Crai; *Izvoarașul* (Bistrița — Mehedinți) 14(1935), 408: Mizilca (Cîrna — Dolj)

mg.: DOLJ: 1589 Vb (Cerăt, 2 VII 1959, Fl. Pucă); TELEORMAN: 2204 d (Ciuperceni, 19 VII 1962, M. Dorcea)

fg.: DOLJ: 14524 c (Băilești, 3 XII 1951, B. Tereca); TELEORMAN: 8406 (Caravaneți, 4 IV 1940, I. Pantea)⁶⁷; BUZĂU: 4534 (Largu, 25 VIII 1935, D. Fieraru)

i.: DOLJ: 13899 (Băilești, 3 XII 1951, E. Mănucu)

14(20) *Fata de frînc*

Fata de frînc strigă din cetatea sa că va lua de soț pe cel care-i va împlini dorințele. Nicola-Nicolcea, uneori ajutat de calul lui năzdrăvan, îi face vie pe mare, de unde îi aduce struguri, fîntînă în vîrf de munte, de unde îi aduce apă, și devine soțul fetei. În alte variante, fata îi mai pretinde să vîneze soarele și luna (sau luceferii) de pe cer. Atunci voinicul îi săgetează ochii sau o ucide.

Marienescu, I, 1: Riscogel; *Burada*, 134: Necola-Neculcea [Dobrogea]; *Păsculescu*, 160: Fata de frîng (Orlea — Olt); *Giuglea — Vîlsan*, 164: Rusca Rusculița <Genova — Serbia>; *Cocișiu*, 49: Nicola-Nicolcea (Ciuperceni — Dolj); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 91: Rusca și Miu; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 122: Nicola Nicolcea (Catanele — Dolj); 126: Fata frîncului; III, 19: Nicola Nicolcea și fata de frînc (Catanele — Dolj); *Duicu-Lădăriu*, 140: Ionel voinicu

Foaia poporului (Sibiu) 8(1900), 258: Fata îndărătnică (Salva — Bistrița-Năsăud); *Ion Creangă* (Bîrlad) 2(1909), 67: Nicola Nicolcea (Bîrca — Dolj); *Steaua roșie* (Țirgu Mureș) 21(1969), nr. 109(3464), 3: Ionel Voinicul [Mureș]

mg.: DOLJ: 589 a, 1804 d (Desa, 30 XI 1955, 13 II 1961, M. Constantin); 1586 Rc (Bîrca, 30 VI 1959, Al. Stîngă); 2111 a (Sadova, 8 XII 1961, Șt. Neagu)

fg.: DOLJ: 4876 a (Ciuperceni, 30 XII 1936, G. Budulică)

i.: DOLJ: 2109 (Poiana Mare, 12 IV 1950, D. Ibraș)

15(21) *Letinul bogat*

La curtea domnească s-au strîns multe căruțe împodobite pentru nuntă. Se însoară un domn și-l cunună un altul. Mireasa e fiica „Letinului”, bogat și spurcat. Alaiul pornește primăvara ca să ajungă spre toamnă la curtea socrului. Zărind de departe convoiul nuntașilor, socrul neînduplecat zăvorăște porțile, hotărît să nu-i primească. Urcînd în foisor, el strigă că nu-i va lăsa

⁶³ Cf. și *Balade oltenești*, 156.

⁶⁴ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4137.

⁶⁵ *Ibidem*, 4435.

⁶⁶ *Ibidem*, 4107; vezi și 4253.

⁶⁷ Cf. și D. 1333 II.

să între decît dacă mirele îi va împlini toate poruncile, și îi cere să sară porțile, apoi buțile de vin și teancurile de postav grămădite de dînsul. În locul mirelui, nașul biruie cu bărbăție și viclenie toate încercările, dar Letinul rămîne neînduplecat, născocind mercur altele. În cele din urmă, mireasa va trebui să fie descoperită între trei fete cu totul asemenea. Îmbinînd ispita cu amenințarea, nașul face ca, de teama sabiei, mireasa să ridice singură de jos mărul aruncat. Nunta pornește atunci cu tot alaiul și veselie.

Alecasandri, 175: Bogdan; *Mariencescu*, II, 68: Coconul Raducanu și Iancu Sibinianu; *Burada*, 211: Sava Letinul [Dobrogea]; *Teodorescu*, 653: Nunul mare (Lacu Sărat — Brăila); *Vulpian*, 83: Nunta lui Neagu-vodă [Banat]; *Popovici*, 75: Minceleanu (Cliciova — Timiș); *Tocilescu*, 110: Cîntecul lui Minea (Roșiorii de Vede — Teleorman); 112: Cîntecul lui Mirea (Novaci — Gorj); 1260: Fecioru lu Petru-vodă (Giubega — Dolj); 1268: De-l oraș din București (Călăreții-Șcinoiu — Ilfov); *Gratul nostru*, I, 38: Pătru Letinu bogat⁶⁸ (Popești-Măciuca — Vilcea); *Mateescu*, 93: Nunul (Albești — Argeș); *Făgețel*, 38: Letin bogat (Deveselu — Olt); *Păsculescu*, 203: Cîntecul nașului (Celei — Olt); *Apostolescu*, 33: Letin bogat (Antonești — Teleorman); *Pamfile*, 63: Ștefan-Vodă (Țepu — Galați); *Breazul*, Carte de cîntece..., 94: Cîntecul nașului [Oltenia]; *Diaconu*, R.-Sărat, I, 63: Cîntecul nunului (Obilești — Vrancea); *Monogr. Dolj*, v. I, p. II, 124: Iancu-Vodă; 126: Nunta lui Iancu-vodă (Siliștea Crucii — Dolj); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 317: Sinca, doamnă mare; 320: Nunta lui Barbu copilu; *Dumitrescu*, 256: Cîntecul nașului (Siliștioara — Olt); *Mitu* — *Popescu* — *Locusteanu*, 43, 47: Letin bogat (Orodel, Leamna de Sus — Dolj); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 562: Letinu și nunu (Poiana Mare — Dolj); II, 130: Letinu bogat (Scundu — Vilcea); 136: Letinu (Drăgășani — Vilcea); III, 23: Se însoară Iancu-vodă cu fata lui Letinu bogatu (Lipov — Dolj); 784: Cîntecul Letinului (Căteasca — Argeș); IV, 94: Cîntecul nașului (N. Bălcescu — Teleorman); 458: Cîntecul lui Letin bogat (Coteana — Olt); 462: Cîntecul nașului sau cîntecul lui Letin bogat (Brebeni — Olt); V, 198: Letinul (Alexandria — Teleorman); *Popescu*, 70: Cîntecul nașului (Dioști — Dolj); 76: Letin bogat (Mîrza — Dolj); 80: Cîntecul nașului (Căciulatu — Dolj); 84: Letin bogat (Panaghia — Dolj)

Albina (Viena — Pesta) 1(1866), nr. 12: Coconulu Raducanu si Iancu Sibinianu⁶⁹; *Albina* (București) 4(1900—1901), 369: Cîntecul nunului (Albești — Argeș); *Revista tinerimea română* (București) 5(1900), 321: Mihnea Vodă (Catane — Dolj); 6(1901), 78: Letin (Lipov — Dolj); *Tribuna poporului* (Arad) 5 (1907), nr. 12, 3: Iancu vodă ca naș; *Calendarul neamului românesc* (Vălenii de Munte) 1911, 62: Cîntecul lui Ștefan Vodă (Nereju — Vrancea); *Zorile Romanatului* (Caracal) 1(1927), 225: Cîntecul nașului (Celaru — Dolj); *Neamul românesc pentru popor* (București) 21(1933), 241: Letinul cel bogat (Catane — Dolj); *Izvorașul* (Bistrița — Mehedinți) 17(1938), 203: Cîntecul nunului (Caracal — Olt); *Ethnos* (Focșani) 1(1941), fasc. 1, 241: Cîntecul Nunului (Sihlea — Vrancea); 2(1942—1943), fasc. 1—2, 272: Letinul și nunul (Poiana Mare — Dolj)

mg.: DOLJ: 15 b, 1801 f, 1805 c (Desa, 22 II 1951, 11, 13 II 1961, M. Constantin); 2496 f (Izvoare, 11 II 1963, I. Rudăreanu); 1590 Vb—Ra. (Bîrca, 29 VI 1959, I. Pipoi); 3027 IIb (Măceșu de Jos, 2 II 1966, N. Marcu); 3487 Ra (Amărăștii de Jos, 30 IX 1968, I. Călin); 2106 c (Călărași, 7 XII 1961,

⁶⁸ Cf. și *Vîrcol*, 64.

⁶⁹ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4209; vezi și *Banatul literar* 4 (1938), nr. 5—7, 3 (Slatina — Caraș-Severin).

N. Nițu); OLT: 1155 h (Ianca, 25 VI 1957, T. Sarcea); 1154 d, 1394 (Celei, 21 VI 1957, 10 IV 1958, M. Căpățînă); 1672 i (Comani, 14 III 1960, I. Constantinescu); TELEORMAN: 2212 b (Ciuperceni, 19 VII 1962, M. Dorcea); 2991 a (Blejești, 31 III 1966, C. Staicu); ILFOV: 200 a (Tamași, 11 V 1953, G. Stancu); 1368 e (Periș, 21 VII 1957, N. Togoi); 1789 b (Fierbinți, 14 XI 1959, I. Herciu); 178 b (Renașterea, 15 IV 1953, C. Chiriță); 185 a (Renașterea, 16 IV 1953, N. Fircă); 2401 Rb (Malu, 14 XI 1962, Fl. Mustătea); 1947 c (Greaca, 12 XI 1961, V. Anghelache); 1953 c (Hotarele, 14 XI 1961, G. Diu); VÎLCEA: 2410 d (Mălaia, 8 XI 1960, G. Bidiligă); ARGES: 2430 a (Cîmpulung, 18 VI 1962, L. Anghel); 1993 c (Furești, 5 X 1961, Al. Manea); 3763 Ia (Căpățineni, 20 XI 1969, G. Borcan)

fg.: DOLJ: 14520 a (Desa, 29 XI 1951, C. Gabăr); 14530 d (Izvoare, 8 XII 1951, Fl. Poenaru); 4828 b (Goicea Mare, 28 VIII 1935, St. Cioroianu); 4864 a (Goicea Mică, 28 XII 1936, D. Calopăreanu); 12625 a (Craiova, 30 VIII 1929, I. Milian); 12232—12233 (Sadova, 16 VIII 1929, G. Tuță); 12101 a, 12140 (Amărăștii de Jos, 19 IV, 14 VIII 1928, P. Ochea); 6518 a (Dioști, 26 VI 1938, D. Buică); OLT: 4595 b (Dobrosloveni, 9 I 1935, St. Cumpănașu); GORJ: 3133 (Bengești, 5 IX 1936, C. Gilea); TELEORMAN⁷⁰: 8412 (Caravanești, 4 IV 1940, I. Pantea); 9404 (Mavrodin, 9 IV 1941, I. Dumitrescu); 4267 (Merenii de Sus, 15 VIII 1937, M. Burcea); ILFOV: 6726 (Hotarele, 5 VII 1938, St. Șerban); 9527 (Preasna Nouă, 17 V 1941, R. Florea); IALOMIȚA: 12854 a (Cunești, septembrie 1928, I. Anghel); ARGES: 2054 a (Stănești, 15 VII 1936, A. Cocoșatu); 6413 (Smeura, 30 I 1938, M. Mihalcea); 7481 (Bogați, 21 VI 1939, C. Voicu); DÎMBOVIȚA: 428 (Tîrgoviște, 18 I 1932, I. Puceanu); PRAHOVA: 9418 (Vălenii de Munte, 11 IV 1941, M. Grama); BUZĂU: 4539 (Largu, 26 VIII 1935, D. Fieraru); TULCEA: 6607 b (Dăeni, 7 VII 1938, T. Vlădilă); 8238 a (Somova, 12 II 1940, I. Ichim)

i.: DOLJ: 2119 (Poiana Mare, 12 IV 1950, D. Ibraș); 19706 (Bîrca, 7 VI 1958, C. Opri); ILFOV: 3646 (Renașterea, 4 XI 1939, N. Fircă); 13749 (Ileana, 27 VIII 1952, E. Manolidi)

16(22) Voinicul adormit

Voinicul doarme la umbra deasă a nukului. Calul său, priponit alături, îl trezește, strănutînd sau bătînd din copită. Supărat că i-a curmat visul minunat în care se cununa cu o mîndră crăiasă, voinicul își blestemă calul, dar acesta, ca un tovarăș credincios, îl cheamă să-și împlinească visul. Alteori calul arată stăpînului primejdia în care se află, căci dușmani numeroși îl pîndesc, iar voinicul încalcă și pleacă să lupte cu dușmanii⁷¹.

Teodorescu, 686: Voinicul (Lacu Sărat — Brăila); *Vulpian*, 35: Cheiță! Cheiță!⁷² (Cornea — Caraș-Severin); *Tulbure*, 65: Foaie și-un năut [Făgăraș]; *Păsculescu*, 153: Jăman-crai⁷³ (Silistraru — Brăila); *Giuglea — Vîlsan*, 63: Miu znobiu⁷⁴ <Geanova — Serbia>; *Densusianu*, Antologie dialectală, 20 [Brăila]; *Giuglea*, Note și fapte..., 525: Domnul Dumitrașcu și calul <Rîtcova — Serbia>; *Diaconu*, Ț. Vrancei, 217, 219: Cîntic dim bătrîni⁷⁵ (Spinești, Tulnici — Vrancea); *Cocișiu*, 57: Voinicel străin (Pădureni — Ilfov); *Diaconu*, R.-Sărat, III, 51 (nr. 121) (Obilești — Vrancea); *Nicolescu* —

⁷⁰ Cf. și D. 1463 II a (Plosca, 8 VI 1943, G. Ivașcu).

⁷¹ Multe variante încep prin contaminare cu t. *Voinicel străin*.

⁷² Cf. și *Sevastos*, 286: Frunză verde romaniță.

⁷³ Contaminare, ca episod inițial, la t. *Jăman-crai*.

⁷⁴ Contaminare cu t. *Mihu Copilul*.

⁷⁵ Cf. *ibidem*, II, 216 (nr. 343) (Nereju — Vrancea) — calul, legat de alior uscat, se duce la mindra...

Prichici, 52: Voinicul și calul (Tulnici — Vrancea); *Voicu — Avramescu — Brazdeș*, 127: Foaie de-avărmeasă; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 117: Cuconu Pătrașcu; *Jarník — Bîrseanu (Fochi)*, 481 (nr. III) (Totoiu — Alba); *Folclor din Moldova*, II, 104: Voinicul codrului (Negrilești — Vrancea); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, V, 201: Voinicul rănit (București)

Familia (Pesta — Oradea) 8(1872), 339: Codreanul florilor și calul lui⁷⁶ [Banat]; *Tara nouă* (București) 2(1885), 751: Voinicul bogat și voinicul sărac⁷⁷; *Ramuri* (Craiova) 3(1908), 330: Voinic străin; *Calendarul ziarului Universul* (București) 1928, 42 (Frătești — Gorj); *Grai și suflet* (București) 5(1931—1932), 248: Manea⁷⁸ (Căpățineni — Argeș); *Anuarul arhivei de folclor* (București) 3(1935), 68: Ciniriel voinic (Bănia — Caraș-Severin), fragment; *Ethnos* (Focșani) 1(1941), fasc. 1, 235 (Obilești — Vrancea)⁷⁹

mg.: OLT: 1391 a (Corabia, 10 IV 1958, N. Candoi); TELEORMAN: 2682 c (Băduleasa, 15 VI 1964, V. Burcea); 92 a (Merenii de Sus, 23 III 1951, M. Burcea); 2879 Vc, 3000 a (Blejești, 10 IX 1965, C. Staicu); ILFOV: 157 b (Clejani, 21 XI 1952, G. Moțoi); 84 a (Renașterea, 15 IV 1953, N. Fircă); 2393 Rb + Va (Giurgiu, 9 XI 1962, M. Pinzaru); 2398 Vd (Malu, 13 XI 1962, I. Cristache); 2403 Rc (Malu, 14 XI 1962, C. Mustăța); ARGEȘ: 1989 c, d (Furești, 4 X 1961, Al. Manea); DÎMBOVIȚA: 2874 Ve (Ungureni, 7 IX 1965, G. Andrei); VRANCEA: 790 a, 888 a (Tulnici, 26 V, 26 X 1956, V. Baciuc)

fg.: GORJ: 6508 (Bîrzei, 22 VI 1938, Al. Ciucurescu); 11931 a (Bibești, 4 XI 1950, C. Busuioc); TELEORMAN: 8397 a (Caravaneți, 4 IV 1940, I. Pantea); 9929 a (Plosca, 6 V 1943, A. Grigore); 9375 (Mavrodin, 6 V 1941, St. Dulceanu); 9673 a (Izvoarele, 25 VII 1941, M. Ivănescu); 4184 (Merenii de Sus, 26 VII 1937, M. Burcea); ILFOV: 4314 a (Naipu, 10 VII 1937, N. Grigoraș); 3726 a (Pădureni, 13 IV 1935, F. Tudor); 7879 (Renașterea, 3 XI 1939, N. Fircă)⁸⁰; 6717 (Hotarele, 5 VII 1938, St. Șerban); IALOMIȚA: 647 (Urziceni, 14 IV 1933, M. Ursaru); TULCEA: 6610 (Dăeni, 8 VII 1939, T. Vlădila); VRANCEA: 5720 b (Tulnici, 26 X 1937, N. Stanciu)⁸¹; 6691 b (Năruja, 23 VII 1938, V. Vînoagă, I. Dudu); 6766 a (Vetrești, 24 VII 1938, A. Dudu); CARAȘ-SEVERIN: 5853 a (Eftimie Murgu, 19 IV 1936, R. Brîndușa)

17(24) *Trei crai*

La masă domnească, domnul Sila Miai și Mezăr-crai cer să li se aducă dovezi ale bătăliei turcilor cu frîncii. Rînd pe rînd, craiul nemțesc, muscănesc și cel unguresc încearcă să îndeplinească porunca. Numai craiul unguresc cu ajutorul calului năzdrăvan, izbutește să urce pe „Munții de Criș” și apoi să zboare la „Mica Corlată”, de unde aduce „mîină de frînc, cap de haiduc, sînge de paș și cap de arambaș”.

Alexici, 56: Trei crai <Straja — Banatul sîrbesc>

Revista pentru istorie, arheologie și filologie (București) 7(1894), 426: Mihai Viteazul [Vîlcea]; *Revista critică-literară* (Iași) 4(1896), 295: Muntele de Criș (Mănești — Dimbovița); *Poporul* (Budapesta) 5(1898), 315: Trei crai <Straja — Banatul sîrbesc>; *Vremea nouă* (Tulcea) 2(1911), nr. 4, 15: Domn' Ștefan Opriș; *Revista de folclor* (București) 2(1957), nr. 4, 113: Domn'

⁷⁶ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4225.

⁷⁷ *Ibidem*, 4082—4083.

⁷⁸ În contaminare cu t. 86: *Toma Alimoș*.

⁷⁹ Cf. și *Junimea literară* (Suceava) 3(1906), 150: Frații (Zaharești — Suceava), prelucrare a motivului folosind și elemente din t. *Armaș Dragomir* (din *Balade familiale*).

⁸⁰ Cf. și D. 1279 I.

⁸¹ Cf. și D. 1255 I.

Ștefan Opriș (Gemenea — Dîmbovița); 115: La Șoiman Opriș (Vulturești — Argeș)

18(17) *Trei lebede*

Pe trei turnuri de biserică, sau cetate, au poposit din zbor trei lebede albe. Trei tineri vînători se pregătesc să le săgeteze, dar păsările prind grai și le spun că ele nu sînt lebede, ci trei zile ale săptămîinii. Dacă le vor ucide, timpul se va scurta și pîrjol se va abate pe pămînt. În unele variante, înspăimîntați de amenințare, vînătorii își caută de drum; în altele, nesocotind cele auzite și încordîndu-și arcurile să tragă, ei sînt prefăcuți în stane de piatră.

Teodorescu, 421: Trei lebede (București); *Bălășel*, I, 51: Colea-n vale la Cerneți (Catane — Dolj); *Brăiloiu*, 28: Pîrcălabul și lebedele (Zlătărei — Vîlcea); *Monogr. Dolj*, v. II, p. I, 33: Trei păsări lebede albe; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 89: Lebegioarele; 90: Trei feciori, coconi de domni; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, III, 579: Pîrcălabul și lebedele (Cîmpofeni — Gcrj); V, 196: Lebejoarele (Ciocănești — Ilfov)

Șezătoarea (Fălticeni) 16(1915), 75 (Zlătărei — Vîlcea); *Arhivele Oltenici* (Craiova) 9(1930), 239: Trei păsări lebede albe (Unirea — Dolj)

mg.: DOLJ: 14 b, 1801 a, 1805 b, 3499 Va (Desa, 22 II 1951, 11, 13 II 1961, 25 X 1968, M. Constantin); 3025 Iv (Măceșu de Jos, 2 XI 1966, I. Marcu); 1586 Rd (Bîrca, 30 VI 1959, Al. Stîngă); 1591 Vb (Bîrca, 29 VI 1959, M. Ciovică); 2111 b (Sadova, 8 XII 1961, Șt. Neagu); 2100 c (Dăbuleni, 7 XII 1961, N. Șteolea); TELEORMAN: 2210 b (Ciuperceni, 19 VII 1962, M. Dorcea); ILFOV: 2397 Ra (Malu, 12 XI 1962, C. Mustăța)

fg.: DOLJ: 12194 a (Sadova, 15 VIII 1929, G. Tuță); 12164 (Amărăștii de Jos, 20 VIII 1928, P. Ochea); ILFOV: 6705 a (Hotarele, 3 VII 1938, St. Șerban); 6903 b (Budești, 17 VIII 1938, I. Baie); CONSTANȚA: 2381 (Viile, 1932, Z. Popescu)

i.: DOLJ: 2110 (Poiana Marc, 12 IV 1950, D. Ibraș)

19(18) *Ion Botezătorul (Sfînta Vineri)*

La masa sfinților vine Sfînta Vineri plîngîndu-se de nelegiuirile păgînilor care au devastat raiul și cerînd ajutor pentru pedepsirea lor. Refuză ajutorul blîndului Pătru, preferînd pe Ilie, care îi pedepsește într-o atmosferă cu totul laică, eroi-comică.

Giuglea — Vîlsan, 246: Ion Botezătorul <Geanova — Serbia>⁸²

mg.: DOLJ: 588 b, 1801 b, 1805 c, 3499 Vb (Desa, 30 XI 1955, 11, 13 II 1961, 25 X 1968, M. Constantin); 1448 d (Bîrca, 5 VI 1958, Al. Stîngă); 1590 Va (Bîrca, 29 VI 1959, I. Pipoi); 2104 c (Călărași, 7 XII 1961, N. Nițu); OLT: 1155 g (Ianca, 25 VI 1957, T. Sarcea)

fg.: DOLJ: 14524 a (Desa, 30 XI 1951, Fl. Constantin); 14526 b (Galiția Mare, 6 XII 1951, G. Poenaru); 14531 d (Izvoarele, 8 XII 1951, I. Oprișoreanu)

i.: DOLJ: 13821 (Desa, 29 XI 1951, M. Constantin); 13796 (Craiova, 23 XI 1951, P. Matei)

20(30) *Ardiu-crăișor*

Împăratul nu se poate bucura de merele de aur din grădină, căci în fiecare noapte le fură o zîină. Numai feciorul cel mic, Ardiu-crăișor (Chilidor), veghind neobosit, izbutește să prindă și să ia de soție pe zîină. Rămînînd

⁸² Cf. și *Ursu*, Almăj, 255: Cinciecu sfinților <Kobilje Mlavski — Serbia>.

grea, zîna îl adoarme și fuge. Ardiu pleacă în căutarea ei. Pe drum, el ia mai întîi papucul și fesul miraculos de la trei fii de tartor care se certau pentru moștenire. Apoi, tartorul cel mare îi dă pe diavolul șchiop drept călăuză pînă la palatul zînelor, de unde-și fură copilul. Zîna se vede silită să-l urmeze.

Giuglea — *Vîlsan*, 229: Ardiu-crăișor <Grabovița — Serbia>; 251: Childir <Geanova — Serbia>; *Sandu-Timoc*. 205: Arghiu-crăișoru <Alexandrovăț — Serbia>⁸³

21 Ciocîrlanul

Crescut (în văduvie) pînă la douăzeci de ani. Pătruță e dus de maică-sa la balta zînelor. Flăcăul fură hainele zînelor venite la scăldat și o silește pe cea mică să-i fie soție. După un an, zîna îl părăsește fugind cu copilul lor în zbor. Pătruță pleacă în căutarea ei. Pe drum, înșală pe diavolii care se sfădesc pentru pălăria, ipingeaua, papucul și toiagul moștenite de la tatăl lor, și cu aceste obiecte miraculoase ajunge la împăratul păsărilor măiestre, unde scoală din amorțire orașul adormit. Drept răsplată, de la ciocîrlanul întrebare de împărat află locul unde petrec zînele. Însoțit de ciocîrlan și cu ajutorul obiectelor miraculoase, ajunge la casa zînelor. E recunoscut de copil. După o petrecere de despărțire cu surorile ei, zîna pornește cu Pătruță și cu copilul în zbor, urmați de ciocîrlan, pînă la împărat, care-l lasă moștenitor.

Sandu-Timoc, Cîntece bătrînești. 106: Ciocîrlanul.

22 Arian al mic

Împăratul are o fată, care a rămas nemăritată. Fata cere împăratului să-i aducă patruzeci de voinici, dintre care să-și aleagă un mire. De trei ori împăratul îi aduce cîte patruzeci de voinici (din Brașov, Craiova, Moldova), dar toți pier în încercarea la care-i supune împăratul (neputînd să sară peste o groapă foarte lungă, lată și adîncă). În cele din urmă sosește Bujorel din Țara de Jos, singurul care izbutește să biruie încercarea. În timp ce se fac pregătirile de nuntă, mirele se trezește cu greu din somnul în care a căzut și pleacă cu mireasa să facă o plimbare. El se preschimbă în cocoș, apoi în vultur, și luînd fata în gheare zboară cu ea. Zadarnic împăratul trimite slugi în căutarea mirilor. În cele din urmă, însuși împăratul pornește în căutarea lor. Ajuns într-un mic cătun, întreabă o bătrînă de știrea mirilor. Dintre cei trei fii vînători ai bătrînei, abia Arian cel mic a zărit-o pe fată la casa zmeilor, care-i sug sîngele din degete și laptele din piept. Luînd ficatul și inima unui vițel, Arian se furișează în casa zmeilor adormiți. Lăsîndu-i să sugă ficatul și inima vițelului, el fuge cu fata. Cînd zmeii se trezesc și vin în căutarea fetei, Arian îi ucide pe toți în luptă și devine ginerele împăratului.

Sandu-Timoc, Cîntece bătrînești. 111: Arian al mic.

23(31) Ghiol Dumitru

Soarele întreabă pe Ghiol Dumitru cine i-a dat pana minunată cu care e împodobit și de ce se poartă așa de mîndru. Fac rămășag pe pană că Ghiol va fura pe sora Soarelui. Din cei trei cai pe care-i are, numai al treilea izbutește să-l treacă marea, și Ghiol răpește pe sora Soarelui de la horă. Soarele lasă ceața pe mare și o ridică abia a patra zi, dar Ghiol nu e răpus de valuri și își continuă alaiul de nuntă. Soarele se vede mai prejos și roagă pe Ghiol Dumitru să-și acopere floarea care întunecă raza lui, iar el apune.

Giuglea — *Vîlsan*, 211: Ghiol Dumitru <Geanova — Serbia>; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 124: Ghiol Dumitru și soarele

⁸³ Cf. și *Tocilescu*, 1078: Istoria lui Arghir și a Elenei (Văleni — Prahova) — fragment.

Împăratul dă veste că are fată de măritat și se strâng șaptezeci de pețitori. Deși cu toții socotesc că Filip Măgerină poate fi alesul, împăratul le amintește că încă nu a sosit „Craliu Marcu cel de mult, cu Gruicea copil mic“, care nu știe nimic. Sosesec și cei doi, unul pe un cal de 500 de ani, celălalt pe unul de 250. Legându-și caii la iesle, se așază și ei în coada mesei. Filip Măgerină nu renunță însă cu ușurință la mireasă. El vrea să se convingă că într-adevăr Gruicea nu știe nimic. Auzind aceasta, micul Gruicea iese afară și începe să se joace singur pe vatră, făcând ulcelușe din cenușă. Craliu Marcu le spune celorlalți că a crescut pe Gruicea la stână, iar cu laptele din nouă ciubere abia ajungea să-i ude o măsea. Pentru a merita mireasa și împărăția, Gruicea e supus la câteva încercări: mănincă nouă cuptoare de pîine și bea nouă buți de vin. Împăratul mai cere ca micul Gruicea să-i aducă patru mere din mărul de argint de peste Marea Neagră, care e păzit de trei zîne. Plecînd cu calul lui Marcu, Gruicea fură mărul cu totul, dar zînele se trezesc și-l ajung. Calul îl învață cum să prindă zînele, și, „numai în zece minute“, Gruicea sosește la împărat cu mărul și cu zînele captive. El capătă mireasa și împărăția, și apoi pleacă din nou la stână, pentru a sorbi lapte. Craliu Marcu îl ucide, pentru a-i lua mireasa. Aceasta moare de supărare, iar Craliu Marcu, cutreierînd munții, cade bolnav și moare și el.

Sandu-Timoc, 75: Gruicea⁸⁴ <Alexandrovăț — Serbia>; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 131: Gruicea copil mic

25(34) *Deli-Marcu. Fratele lui Negru-vodă*

Frații își împart moștenirea, din care Deli-Marcu nu pretinde decît mînzul minunat, născut în herghelia domnească. El cosește într-o singură zi livada lui Negru-vodă, pe care acesta nu izbutea s-o cosească într-o vară întreagă cu oamenii lui. Luîndu-și mînzul, pleacă de la domnie și ucide balaurul Craiovei, ale cărui otrăvuri explică, în imaginația povestitorului, apariția muștelor columbase.

Păsculescu, 215: Deli-Marcu. Fratele lui Negru-vodă (Orlea—Olt)

26(35) *Andronim și Filana*

Păstorul Andronim își vede amenințată logodnica, Filana, de „diavolul“ care fură fete. Andronim se luptă, dar logodnicii sînt răpiți. Puterile satanei se irosesc însă, și el poposește cu prada lui pe o stîncă. Acolo Andronim îl răpune, și „diavolul“ se prefăce în stei de piatră, iar iubiții merg și se cunună în sat⁸⁵.

Marienescu, I, 54: Andronim și Filana seau Peatra dracului; *Alexici*, 183: Andronim și Ileana (Botiza — Maramureș)

Poporul (Budapesta) 5(1898), 652: Andronim și Ileana (Botiza — Maramureș)

⁸⁴ Cf. și *Calendarul românilor de pretutindeni* (București), 1944, 215: Gruicea <Alexandrovăț — Serbia>.

⁸⁵ Autenticitate indoicnică.

II. VITEJEȘTI

1. CICLUL COTROPITORILOR (TURCI — TĂTARI)

27(37) *Novac. Gruia captiv în Țarigrad*

Tip. I: La ospăț cu tot neamul novăcesc, bătrînul Novac sfătuiește pe Gruia, fiul său, care dorește să meargă la Țarigrad, să fie prudent și cum-pătat. Ajuns în Țarigrad, Gruia bea cu lăconie în crîsmă, iar Anița, crîsmărița, se furișează și duce veste împăratului despre mușteriu-l ei ciudat, în care împă-ratul recunoaște îndată pe unul dintre Novaci. El pune la cale prinderea și întemnițarea lui Gruia. Prin gratiile închisorii, Gruia roagă un corb să ducă veste tatălui său despre soarta lui. Bătrînul Novac se travestește în călugăr și capătă încuviințarea de a împărtăși pe captiv înainte de spînzurare. Înșe-lînd astfel pe turci, Novac dezleagă pe fiul său și împreună nimicesc pe dușmani.

Alecsandri, 144: Novac și corbul; *Marienescu*, I, 75: Gruia și tatăl seu Novac; *Frîncu — Candrea*, 199: Gruia lui Novac (Lupșa — Alba); 206, 211 (Mogoș — Alba); 213 (Benic — Alba); 215, 218: Gruia, și 219 (Ponor — Alba); *Bibicescu*, 284: Gruia lui Novac (Vîlcele — Covasna) și 292¹ (Cehal — Satu Mare); *Cătană*, 124: Gruia lui Novac [Banat]; *Vasilie*, 14: A lui Gruia² (Tătărăuși — Iași); *Popovici*, 107: Gruia lui Novac³ (Cliciova — Timiș); *Alexici*, 14: Novac și Gruia (Beiuș — Bihor); *Ildoș*, 111, 126: Gruia-n Țarigrad (Caran-sebeș, Văliug — Caraș-Severin); 134: Novac și Gruia (Borlovenii Vechi — Caraș-Severin); *Tulbure*, 19: Gruia și Novac [Făgăraș]; *Păsculescu*, 259: Gruia⁴ (Siliștraru — Brăila); *Bartók*, Bihor, 96 (Budureasa — Bihor)⁵; *Hetcon*, 33: Legendă despre Gruia lui Novac (Leheceni — Bihor); *Bilyea*, I, 13: Gruia lui Novac (Boșna — Maramureș); *Densusianu*, Ț. Hațeg., 183: Gruia lui Novac (Băuțaru de Jos — Caraș-Severin); *Papahagi*, Maram., 87: A lui Gruia lu Novac (Budești — Maramureș); 106: Horia lu Gruia (Vad — Maramureș); *Furtună*, 71: Gruia lui Novac; *Gregorian*, 42: Gruia lu Novac (Clopotiva —

¹ La început (p. 233 — 292), contaminare cu t. 30; *Gruia la arat*.

² Contaminare cu t. 85: *Corbea*. (Cf. și t. 48: *Corbac*, nota.)

³ Începutul trunchiat: Gruia e dus la spînzurătoare.

⁴ De la p. 261, contaminare cu t. 29, 1: *Însurătura lui Ioviță cu fata Cadiului*.

⁵ Cf. și *Bartók* (*Suchoff*), III, 516 (nr. 1187).

Hunedoara); *Monogr. Tîrnava-Mare*, 47: Gruia lui Novac⁶ (Șalcău — Sibiu); *Muntean*, 32: Gruia lui Novac (Bilca — Suceava); *Nicolescu — Prichici*, 64: Ce stai, Gruie, supărat (Fundu Moldovei — Suceava); *Locusteanu — Mitu — Popescu*, 62: Gruia lui Novac (Gilcești — Gorj); *Dumitrescu*, 109: Gruia lui Novac (Stăvaru — Olt); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, III, 589: Gruia și tatăl său Novac; *Folclor din Botoșani*, 111: Gruia lui Novac; *Folclor din Moldova*, II, 648: Gruia lui Novac (Vicovu de Jos — Suceava); *Brezeanu*, În vadul Brăilei, 47: Gruia lui Novac⁷ (Ianca — Brăila); *Folclor din Teleorman*, 200: În Țarigrad

Șezătoarea (Budapesta — Oradea) 1(1875), 25: Novacu și fiulu seu Gruitia [„din Ardeal”]⁸; *Tribuna* (Sibiu) 3(1886), 201—202, 205—206: Gruia lui Novac⁹; *Gazeta poporului* (Timișoara) 3(1887), nr. 4: Gruia Lui Novac¹⁰; *Gutinel* (Baia Mare) 1(1889), nr. 5-Foița: Gruia lui Novac¹¹; *Gazeta Transilvaniei* (Brașov) 52(1889), nr. 46-Foiletonul: Gruia lui Novac [„din Selagiu”]¹²; *Foaia ilustrată* (Sibiu) 1(1891), 369, 377: Novac și Gruia [„Poiana—Transilvania”]¹³; *Tribuna* (Sibiu) 8 (1891), 389—390, 393—394: Gruia lui Novac (Poplaca — Sibiu)¹⁴; *Gazeta Transilvaniei* (Brașov) 55(1892), nr. 99, 4: Gruia lui Novac (Jibert — Brașov); *Șezătoarea* (Fălticeni) 1(1892), 107: Novac (Staroșilța — Botoșani); 2(1893), 32: Gruia lui Novac (Avrig — Sibiu); *Telegraful român* (Sibiu) 41(1893): 217, 221, 225, 229: Gruia lui Novac [„din Țara Oltului”]; *Poporul* (Budapesta) 1(1894), nr. 7, 9: Gruia lui Novac [Caraș-Severin]; *Lumea nouă ilustrată* (București) 2(1896), nr. 15, 5: Gruia lui Novac (Ocna Sibiului — Sibiu); *Controla* (Timișoara) 3(1897), nr. 36, 2: Nedea [„de pe lunca din Biharea”]; *Poporul* (Budapesta) 4(1897), 797: Gruia lui Novac; 5(1898), 205, 221, 237: Novac și Gruia (Căpălăș — Arad, Beiuș — Bihor); *Șezătoarea* (Fălticeni) 4(1897), 7: Gruia lui Novac [Năsăud]; *Tribuna poporului* (Arad) 1(1897), 72: Gruia lui Novac; *Șezătoarea sateanului* (Bumbești de Jiu) 3(1901), 377: Gruia lui Novac (Catane — Dolj)¹⁵; *Convorbiri literare* (București) 38 (1904), 887: Gruea-n Țarigrad (Caransebeș — Caraș-Severin); *Idealul nostru* (București) 1(1911), 77: Novac și Gruia (Cîrțișoara — Sibiu); *Steaua noastră* (New York) 5(1916), nr. 215, 3; 216, 3; 217, 3; 218, 4: Gruia lui Novac; *Junimea* (Timișoara) 2(1926), nr. 63, 1; 64, 2: Gruia lui Novac; *Tudor Pamfile* (Dorohoi) 4(1926), 21: Gruia (Ilva Mare — Bistrița-Năsăud); *Anuarul arhivei de folklor* (Cluj) 1(1932), 162: A Gruii (Boinești — Satu Mare); 6(1942), 178: A Gruii (Gherța Mare — Satu Mare); 7(1945), 72: Gruia lu Novac (Călugări — Bihor); *Revista institutului social Banat—Crișana* (Timișoara) 13(1944), 100—114, 277—292: Gruia lui Novac (Pojejena de Sus — Caraș-Severin); *Familia* (Oradea) 4(1968), nr. 8, 13: Gruia lui Novac (Lăzăreni — Bihor)

mg.: DOLJ: 2105 b (Călărași, 7 XII 1961, N. Nițu)¹⁶; SUCEAVA: 1160 b (Fundu Moldovei, 22 VII 1957, E. Bîrsan)¹⁷; BISTRIȚA-NĂSĂUD:

⁶ La început, contaminare cu t. 203: *Marcu și Filip*.

⁷ De la p. 56, contaminare cu t. 8.I: *Novac și zîna*.

⁸ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3969.

⁹ *Ibidem*, 4476.

¹⁰ *Ibidem*, 4242.

¹¹ *Ibidem*, 4341.

¹² *Ibidem*, 3966 (inițial, contaminare cu t. 30: *Gruia la arat*).

¹³ *Ibidem*, 4505.

¹⁴ *Ibidem*, 3949.

¹⁵ Inițial, contaminare cu t. 30: *Gruia la arat*.

¹⁶ Provine din prelucrarea lui P. *Dulfu*, cîntul XII („Lupta”).

¹⁷ Fragment neconcludent (cf. și fg. 3592 c/22 IX 1931, aceeași inf.).

2225 1 (Leșu, 4 VIII 1962, M. Precup)¹⁸; ALBA: 2725 Ij (Galați, 27 XII 1964, T. Avram)¹⁹; SIBIU: 3686 Ia (Rășinari, nov. 1968, I. Dendiu); BIHOR: 1877 b (Cresuia, 23 IX 1961, V. Cornea)

fg.: SUCEAVA: 3589 (Fundu Moldovci, 21 IX 1931, D. Grămadă); COVASNA: 1373—1376 a (Vilcele, 5 VIII 1933, B. Lingurar); SIBIU: 6177 a (Șalcău, 7 I 1938, A. Sas)²⁰; TIMIȘ: 5921 a (Beregsău, 9 IX 1936, I. Negru)²¹; CARAȘ-SEVERIN: 8432 (Borlova, mai 1940, 28 V 1949, I. Radu)²²

i.: MEHEDINȚI: 4283 (Isverna, 27 VIII 1950, V. Pîrvănescu); SATU MARE: 6694 (Tur, ian. 1939, M. Berinde); HUNEDOARA: 11055, 11312 (Cerbăl, 24 X 1 XI 1951, I. Pătru, Al. Oneșan); 15139 (Muncelu Mare, 18 XI 1954, P. Dinga); 12401 (Clopotiva, f.d., I. Păduran); 9460 (Boșorod, ian. 1951, I. Sînziana — C. Munteanu)

Tip II: Gruia, beat, doarme în corabia sa pe Dunăre. Sluga ce-l priveghează îl vinde turcilor înspăimîntați. În preajma spînzurătorii lui Gruia apar vulturii și corbii, pe care captivul îi trimite să vestească pe bătrînul Novac. Acesta, travestit în călugăr, întrebă pe fetele nălbitoare de pînze de urma lui Gruia și încearcă să cumpere cu aur, de la vizir sau de la turci, pe robul încă bun de muncă. Neputînd dobîndi înduplecare în acest chip, bătrînul folosește un nou vicleșug. Vărsînd, ca din greșeală, galbenii din sacul său, în timp ce turcii se năpustesc cu lăcomie asupra aurului, Novac dezleagă pe Gruia și împreună ucid pe dușmani.

Corcea, 87: Gruia lui Novac <Coștei — Banatul sîrbesc>; *Tocilescu*, 106: Cîntecul lui Baba Novac (Urdarii de Jos — Gorj); *Giuglea — Vilsan*, 19: Novac cel bătrîn <Costol — Serbia>; *Monogr. Dolj*, v. I, p. I, 39, 40: Gruia²³ (Ploșor — Dolj); 41: Gruia (Teiu — Dolj); *Sandu-Timoc*, 93: Novac²⁴ <Alexandrovăț — Serbia>; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 146: Baba Novac²⁵

Tribuna (Sibiu) 6(1889), 633: Gruia lui Novac [Banat]²⁶; *Șezătoarea* (Fălticeni) 12(1905), 173 (Dănești — Gorj)

fg.: MEHEDINȚI: 837 a (Gruia, 8 XI 1931, G. Răducan)²⁷

28(38) *Novac. Anița (Lidva, Libra) crișmărița*

La crișma Aniței, în variantele ardelen, sau a Lidvei (Librei etc.) în celelalte variante, poposesc trei voinici chipeși, cu apucături ciudate. Ei uimesc pe gazda crișmăreasă, care se îndoiește că vor putea să plătească băutura pe care o pretind. De aceea ea aleargă pe ascuns la stăpînul crișmei, împăratul, în variantele ardelen, sau nașul ei, Lagu, în celelalte variante, pentru a-i spune încurcătura în care se află. Recunoscînd firea novăcească a mușterilor, împăratul (sau Lagu) sfătuiește pe crișmăriță să le împlinească întru totul voia, pentru a nu primejdi tihna tîrgului prin supărarea lor. Revenind

¹⁸ Fragment neconcludent.

¹⁹ Idem.

²⁰ Vagă contaminare (inițial) cu t. 203: *Marcu și Filip*.

²¹ Cf. și fg. 5918 (Beregsău, 8 IX 1936, I. Ginga), fragm. neconcludent.

²² Varianta din 28 V 1949 continuă cu t. 9: *Novac. Însurătoarea lui Gruia cu fata sălbatică*. Din jud. Caraș-Severin, cf. și fg. 5941 a (Caransebeș, 31 X 1935, N. Zgăvirdea), 6004 a (Borlova, 23 VIII 1936, I. Cocirlă) — fragmente neconcludente.

²³ Cf. și *Balade oltenesti*, 53.

²⁴ De la p. 101, contaminare cu t. 8. I: *Novac și zîna*.

²⁵ De la p. 148, idem, iar de la p. 149 cu t. 36: *Novac și negustorii*.

²⁶ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4029.

²⁷ Cf. și i.: MEHEDINȚI: 4038 (Gruia, 8 XI 1931, G. Răducan).

acasă, Anița (Lidva) e plătită de voinici pentru risipa pricinuită sau e pedepsită pentru trădarea ei.

Cîteva variante dezvoltă povestea copilului miraculos al Lidvei și al lui Novac, care își silește mama (prinzîndu-i țîța sub talpa casei!) să-i spună cine îi e tată, pornește în căutare, biruie pe Novăceștii trimiși să-l întîmpine și se recunoaște prin încheștare voinicească cu tatăl său.

Pauletti (a. Lupeanu-Melin), 27 (nr. 82) (Roșia — Hunedoara); *Marian* (1873), 171: Voinicii ardelenesci (Ilișești — Suceava); *Bibicescu*, 315: Variantă²⁸ (Crucea-Broșteni — Suceava); *Popovici*, 103: Tri haiduci (Cliciova — Timiș); *Corcea*, 81: Novăcescii <Coștei — Banatul sîrbesc>; *Păsculescu*, 255: Novac Baba-Novac²⁹ (Orlea — Olt); *Cardaș*, 116: Trii voinici ardilinești (Broșteni — Suceava); *Sandu-Timoc*, 84: Gruia lui Novac <Alexandrovăț — Serbia>; *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 95: Novac Baba Novac³⁰ (Celei — Olt); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 143: Nița Talanița (Drăgășani — Vîlcea); III, 42: Litva (Catane — Dolj); V, 210: Cîntec despre Novac (Giurgiu — Ilfov); 213; Ligva cîrciumărița³¹ (Cucueți — Ilfov)

Luminatoriul (Timișoara 10(1889), nr. 29 — Foisoara: Cei trei haiduci (Ciuta — Caraș-Severin)³²; *Tribuna* (Sibiu) 6(1889), 1137: Novăcescii <Coștei — Banatul sîrbesc>³³; *Șezătoarea* (Fălticeni) 1(1892), 44 (Crucea — Suceava); *Revista critică-literară* (Iași) 4(1896), 118; Novac și Lida (Găvănești — Buzău)³⁴; *Ion Creangă* (Birlad) 3(1910), 33: Liva-crîșmărița (Goleștii Badii — Argeș)³⁵; *Șezătoarea* (Fălticeni) 20(1924), 8: Trii voinici ardelenesci (Broșteni — Suceava); *Arhivele Olteniei* (Craiova) 20(1941), 185: Litva

mg.: OLT: 1152 d, 1377 a (Celei, 20 VI 1957, 8 IV 1958, N. Candoi)³⁶; TELEORMAN: 2190 a (Ciuperceni, 17 VII 1962, M. Dorcea)³⁷; ILFOV: 2394 Vb (Giurgiu, 10 XI 1962, M. Pînzaru); 2397 Vc (Malu, 12 XI 1962, Fl. Mustăța); DÎMBOVIȚA: 146 h (Fîntînele, 9 X 1952, St. Ganea)

fg.: TELEORMAN: 4173 (Merenii de Sus, 26 VII 1937, M. Burcea); ILFOV: 4282 a (Ghimpați, 30 VIII 1935, N. Grigoraș); HUNEDOARA: 5797 b, 5803 (Clopotiva, 16, 17 X 1935, I. Pădureanu); 10197 b (Alun, 13 VII 1946, M. Pop); BRAȘOV: 9753 (Săcele, 28 XI 1941, B. Drăgoi)

i.: VRANCEA: 6630 (Sihlea, 7 VI 1940, C. Trandafir)³⁸

29(39; 42) *Novac. Însurătoarea lui Ioviță (Gruită)*

Tip I: *Fata Cadiului*

La ospățul novăcesc, numai Ioviță (Gruită), fiul sau nepotul bătrînului Novac, stă deoparte, supărat. El e îndrăgostit de frumoasa fată a Cadiului, nepoata împăratului din Țarigrad. Împotriva sfaturilor bătrînului, tînărul îndrăgostit e hotărît să-și încerce norocul și vitejia. Novac îi îngăduie atunci

²⁸ Cf. și *Negoescu*, 206: Fiii lui Novac.

²⁹ De la p. 257, contaminare cu t. 29. I: *Însurătoarea lui Ioviță cu fata Cadiului*.

³⁰ De la p. 101, ca la nota precedentă.

³¹ Cf. și *Dumitrescu*, 156: Liva cîrciumăreasa (Orlea — Olt), variantă degradată, mai indepartată.

³² Cf. *Bibliografia generală*, I, 4297.

³³ *Ibidem*, 4039.

³⁴ Variantă cu motivul *fiul lui Novac și al Lidvei*.

³⁵ Cf. și *Ion Creangă* (Birlad) 7(1914), 167: Foiliță și ună (Pleșești — Suceava), motiv relativ asemănător, deși e vorba de „feciorul Banului, din munții Herțanului” ajuns „la crîșmă la Braniștea”.

³⁶ În continuare, contaminare cu t. 29. I: *Novac. Însurătoarea lui Ioviță cu fata Cadiului*.

³⁷ Strofele A—D, provenind din prelucrarea lui *P. Dulfu*, cîntul VI — „În Țarigrad” (continuă cu alte patru episoade din aceeași proveniență).

³⁸ Varianta continuă cu motivul *fiul lui Novac și al Lidvei*; apoi, contaminare finală cu t. 29. I: *Novac. Însurătoarea lui Ioviță cu fata Cadiului*.

să plece, încredințându-i chiar calul său cel mai bun. Ioviță află pe frumoasa cadină plimbându-se în grădină, însoțită de alaiul său de roabe, și o roagă să-i dea cu mîna ei o floare. De două ori rugămintea nu-i este împlinită, și Ioviță calcă în picioare floarea trimisă prin roabe. A treia oară, însă, fata Cadiului e înșelată, și Ioviță o fură. Roabele duc îndată veste Cadiului. Din îngîmfare, acesta nu pornește în urmărirea lui Ioviță decît după ce ospătează, bea cafeaua și fumează trabucul, împlinindu-și astfel tabieturile. Graba plecării face ca bătrînul turc să încalece calul sfrijit de la sacaua de apă. El ajunge însă cu ușurință pe Ioviță și e gata să-i ia capul. Numai că de sus, din cerdacul său, bătrînul Novac vede primejdia în care se află Ioviță și aleargă, călărind și el, din graba plecării, pe catîr. Zadarnic Novac încearcă mai întîi să înduplece pornirea ucigașă a turcului, amintindu-i că nesăbuiința tinereții nu trebuie să pună în cumpănă dreapta judecată a bătrînilor. Cum turcul nu cedează, Novac îi taie capul. Luînd trofeu cealmaua, ciubucul și calul Cadiului, bătrînul spune acasă că socrii s-au și împăcat și potolește lacrimile miresei pregătind-o de nuntă.

Alecsandri, 149: Fata Cadiului; *Marian* (1869), 48: Ioviță (Ilișești — Suceava); *Marian* (1873), 71: Ioviță și moșul său Balaban (C. Porumbescu — Suceava); 142: Ioviță și fata Cadiului (Horodnicu de Jos — Suceava); *Negoescu*, 125³⁹ [Muntenia]; *Tocilescu*, 733: La cerdacu lui Novac (Oancea — Galați); 1238: Cîntecul lui Ioviță; *Păsculescu*, 257⁴⁰ (Orlea — Olt); 261⁴¹ (Siliștaru — Brăila); 263 (Cudalbi — Galați); *Apostolescu*, 60: Ioviță (Antonești — Teleorman); *Pamfile*, 89: Ioviță (Țepu — Galați); *Giuglea — Vîlsan*, 155: Novac <Velesnița — Serbia>; *Sandu-Timoc*, 106: Ioviță a lui Novac <Alexandrovăț — Serbia>; *Monogr. Dolj*, v. I, p. II, 94: Novac ⁴² (Izvoarele — Dolj); *Vechi cîntece de viteji*, 67: Novac. Însurătoarea lui Ioviță (Merenii de Sus — Teleorman); *Diaconu*, R.-Sărat, III, 96: Novac (Obilești — Vrancea); *Brezeanu — Nadoleanu*, 34: Gruia lui Novac⁴³ (Gropeni — Brăila); *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 89: Însurătoarea lui Ioviță (Cetate — Dolj); 101⁴⁴ (Celei — Olt); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, III, 33: Ioviță; V, 193: Baba Novac (Giurgiu — Ilfov)

Amicul poporului (Pesta) 2(1868), 48, 56: Jovitia și mosiulu seu Balabanu [Moldova]⁴⁵; *Țara nouă* (București) 3(1886), 124: Novac și Balaban (Bălăceanca — Ilfov)⁴⁶; *Revista critică-literară* (Iași) 4(1896), 27: Ioviță, nepotul lui Novac (Dolhești — Suceava); *Șezătoarea sateanului* (Bumbești de Jiu) 4(1902), 245: Ioviță [Prahova]⁴⁷

mg.: DOLJ: 2598 Rj (Cetate, 6 I 1964, I. Drăguț); 2110 b (Sadova, 8 XII 1961, Șt. Neagu); OLT: 1152 d, 1377 a (Celei, 20 VI 1957, 8 IV 1958, N. Candoi)⁴⁸; TELEORMAN: 2192 b (Ciuperceni, 17 VII 1962, M. Dorcea); 92 f (Merenii de Sus, 26 III 1951, M. Burcea); ILFOV: 1423 e (Cocioc, 26 VI 1958, T. Ganea)

fg.: DOLJ: 14525 a (Galicea Mare, 5 XII 1951, G. Poenaru); TELEORMAN: 4009 (Merenii de Sus, 17 VII 1937, M. Burcea); ILFOV: 3750 (Pădu-

³⁹ La început, p. 118, t. 34: *Novac și Balaban*.

⁴⁰ La început, p. 255, t. 28: *Novac. Anița (Lidva) crîșmărița*.

⁴¹ La început, p. 259, t. 27: *Novac. Gruia captiv în Țarigrad*.

⁴² Cf. și *Balade oltenesti*, 89.

⁴³ De la p. 36, contaminare cu t. 85: *Corbea*.

⁴⁴ La început, p. 95, t. 28: *Novac. Anița (Lidva) crîșmărița*.

⁴⁵ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4179.

⁴⁶ *Ibidem*, 4434 (inițial, contaminare cu t. 34: *Novac și Balaban*).

⁴⁷ Cf. și *Izvoarașul* (Bistrița — Mehedinți) 15(1936), 110.

⁴⁸ Motiv final, în contaminare (inițial) cu t. 28: *Novac. Anița (Lidva) crîșmărița*.

reni, 24 II 1936, M. Găuță); 4300 b (Ghimpați, 31 VIII 1935, C. Lăcătuș); 4074 (Clejani, 15 V 1949, B. Grejdan); 6729 a (Hotare, 6 VII 1938, St. Șerban)

i.: DOLJ: 13904 (Galicea Mare, 5 XII 1951, St. Poenaru); ILFOV: 3477 (Pădureni, f.d., M. Găuță); PRAHOVA: 28259 (Vlădari, 31 VIII 1938, C. Goicea)⁴⁹; VRANCEA: 6630 (Sihlea, 27 VI 1940, C. Trandafir)⁵⁰

Tip II: *Fata împăratului*

La masa novăcească, Gruia, supărat că a rămas neînsurat, e îndemnat de bătrînul Novac să plece vitejește în căutare. Luînd calul și armele din tinerețe ale bătrînului, Gruia se travestește în negustor, pătrunde în grădina Țarigradului și răpește pe fata împăratului, care a venit să cumpere podoabe. Bătrînul Novac zărind că oastea împărătească îl urmărește pe fugar, le iese înainte cu plosca de nuntă, întîmpinînd pe împărat ca pe cuscru, iar oastea ca pe nuntașii tinerilor însurăței.

Lumina satelor (Țirgu Jiu) 2(1899), 69: Cîntecul lui Gruia lui Novac (Vădeni — Gorj); *Șezătoarea* (Fălticeni) 12(1912), 92: Gruia (Dănești — Gorj); *Izvoarașul* (Bistrița — Mehedinți) 16(1937), 141: Cîntecul lui Gruia [Gorj]

fg.: GORJ: 2802 c, 2857⁵¹ (Runc, 13, 18 VIII 1930, I. Ianăș, N. Zlătaru)

Tip III: *Fata din Dodrin*

Bătrînul Novac trimite pe Gruia să-și caute mireasă în Dodrin. Luîndu-și o furcă, un fus și o cloșcă cu zece pui de aur, Gruia se preface negustoraș în piață. Fata birtășiței, îndemnată de slujnică, vine să vadă marfa. Gruia o fură și fuge cu ea acasă, dar cununia e oprită în chip miraculos (biserica tremură, icoanele lăcrimează), căci mireasa e și ea fiica lui Novac.

Novacovici, 24: Însurătoarea lui Gruia al lui Novac (Răcășdia — Caraș-Severin)⁵²

Tip IV: *Fata de latin din Buda*

Novac îndeamnă pe Gruia să meargă la fata de latin, din Buda, care stă la fereastră cosînd veștminte. Gruia se avîntă pe cal pînă la fereastra fetei și-i cere un cojoc. Fata îl asemuie cu Gruia lui Novac (pe care l-a văzut în Țarigrad, i-a scris chipul pe hîrtie și l-a ascuns în ladă). Prefăcîndu-se că cere alt cojoc, Gruia fură fata și pornește degrabă spre Novac, arătîndu-i că i-a împlinit gîndul.

Gazeta poporului (Timișoara) 2(1886) nr. 8: Gruia lui Novac⁵³

30(40) *Novac. Gruia la arat*

Mama îndeamnă pe Gruia să-și schimbe viața, să-și vîndă hainele voinești și armele și să-și cumpere plug și boi pentru a se apuca de plugărie. Gruia o ascultă și pleacă la arat împreună cu sora lui. Apare o mare mulțime de turci. Gruia îi înfruntă și-i căsăpește. Întrebat acasă de mama sa dacă a arat cu spor, Gruia răspunde cu tîlc că munca i-a mers din plin de vreme ce nu numai că a arat, dar a și semănat și a cules rod bogat, pe care o poștește să meargă să-l vadă.

⁴⁹ Fragment neconcludent.

⁵⁰ Cf. nota 48.

⁵¹ Cf. și D. 718.

⁵² Varianta începe prin contaminare cu t. 31: *Novac. Gruia... femeie și turcii*, folosit ca episod introductiv (spre a proba maturitatea lui Gruia).

⁵³ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4141.

Marienescu, I, 68: Gruia lui Novac și muma sa; *Bugnariu*, 72: Marcu și turcii (Telciu — Bistrița-Năsăud); *Bibicescu*, 289: Gruia lui Novac⁵⁴ (Cehal — Satu Mare); 309: Gruia a lui Novac <„din părțile Bisericii Albe“ — Banatul sîrbesc>; *Alexici*, 13: Novac și Gruia (Căpîlș — Arad); *Popovici*, 110: Vitejia lui Gruia (Ilidia — Caraș-Severin); *Bîrlca*, I, 10: Petrea, viteazul mare (Ieud — Maramureș); 16: Novac (Berbești — Maramureș); *Papahagi*, Maram., 89 (Budești — Maramureș)⁵⁵; *Cărăbiș*, Șiraguri, 30: Gruia (Băbiciu — Olt); *Bîrlea (Dăcu)*, II, 428 (Berbești — Maramureș); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, IV, 473: Gruia la arat (Valea Mare — Olt); *Folclor din Moldova*, II, 653: Gruia lui Novac (Vicovu de Jos — Suceava)

Gazeta Transilvaniei (Brașov) 50(1887) nr. 234: Marcu și turcii⁵⁶; 52(1889) nr. 46 — Foiletonul: Gruia lui Novac [„din Selagiu“]⁵⁷; *Luminatorul* (Timișoara) 10(1889), nr. 13—Foisoara: Gruia lui Novac <„din părțile Bisericii albe“>⁵⁸; *Foaia poporului* (Sibiu) 8(1900), 109: Novăcel (Salva — Bistrița-Năsăud); *Tribuna poporului* (Arad) 4(1900) nr. 132, 3: Moldovean [„din Cîmpia Ardealului“]; *Șezătoarea săteanului* (Bumbești de Jiu) 3(1901), 377: Gruia lui Novac⁵⁹ (Catane — Dolj); *Șezătoarea* (Fălticeni) 22(1926), 118: Gruia lui Novac și mumă-sa (Cornea — Caraș-Severin)

mg.: MEHEDINȚI: 1945 i (Lupșa de Sus, 6 VII 1961, I. Roman); OLT: 1156 c (Ștefan cel Mare, 26 VI 1957, N. Dămurcanu); TELEORMAN: 2190 a (Ciuperceni, 17 VII 1962, M. Dorcea)⁶⁰; MARAMUREȘ: 3244 Ic (Berbești, 8 X 1966, D. Codrea); BIHOR: 1909 b (Cresuia, 26 IX 1961, V. Șora)

fg.: ILFOV: 10136 a (Vadu Lat, 21 VII 1946, G. Goneață); ARGEȘ: 6569 a (Smeura, 13 VI 1938, M. Mihalcea)

i.: MEHEDINȚI: 4285 (Isverna, 27 VIII 1950, V. Pîrvănescu); MARAMUREȘ: 14197 (Turț, 25 V 1953, N. Feier)

31(41) *Novac. Gruia...femeie și turcii*

Bătrînul Novac îndeamnă pe Gruia să se travestească în femeie și să se bocească pe țărml Dunării, prefăcîndu-se că blestemă apa care a văduvit-o înecîndu-i bărbatul; turcii se vor înșirui în urma sa, iar Gruia va alerga înapoi, spre Novac, căsăpînd pe dușmanii prinși la mijloc. Gruia împlinește sfatul bătrînului și împreună măcelăresc pe turci. Ei dobîndesc mulți bani, cu care merg să petreacă în tihnă⁶¹.

Popovici, 111: Vitejia lui Novac și a lui Gruia (Ilidia — Caraș-Severin)

32(43) *Novac vinde pe Gruia*

Vîndut ca rob împărătesei văduve sau doamnei Bula turcoaica, Gruia se întoarce acasă cu toată averea acesteia. Novacii căsăpesc pe turcii care-i urmăresc.

Corcea, 118: Novac vinde pe Gruia <Coștei — Banatul sîrbesc>; *Weigand*, Banat, 101; Vom alten Novak und seinem Sohne Gruja (Ramna — Caraș-Severin)

Tribuna (Sibiu) 7(1890), 33: Novac și Gruia <Coștei — Banatul sîrbesc>⁶²

⁵⁴ De la p. 292, contaminare cu t. 37. I: *Gruia captiv în Țarigrad*.

⁵⁵ La început, p. 87, t. 37. I.

⁵⁶ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3994.

⁵⁷ *Ibidem*, 3966 (în continuare, contaminare cu t. 37: *Gruia captiv în Țarigrad*).

⁵⁸ *Ibidem*, 4023 (în continuare, contaminare cu t. 8. II. 2: *Novac și zina*).

⁵⁹ În continuare, contaminare cu t. 37: *Gruia captiv în Țarigrad*.

⁶⁰ Strofele J—O (în contaminare cu alte patru episoade provenind din prelucrarea lui P. Dulfu).

⁶¹ Cf. și t. 29. III: *Novac. Însurătoarea lui Ioviță (Gruia) cu fata din Dădrin*, nota 52.

⁶² Cf. *Bibliografia generală*, I, 4041.

Turcul făgăduiește împăratului să prindă pe Novaci. El intră în codru și-i provoacă prin strigăte amenințătoare. Novac trimite pe Gruia și pe Ioviță să vadă cine le tulbură liniștea. Turcul prinde pe cei doi și pe bătrînul venit în căutarea lor. Pe drum, turcul ucide pe bădița codrilor, propriu-i frate. Novac îl învie pe cel ucis și, drept răsplată, toți sînt eliberați. Turcul moare însă la rămășagul pe strigate⁶³.

Corcea, 108: Turcul și Novăceștii <Coștei — Banatul sîrbesc>; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 151: Novac și fiul turcit

Tribuna (Sibiu) 6(1889), 837: Turcul și Novăcescii <Coștei — Banatul sîrbesc>⁶⁴

mg.: MARAMUREȘ: 315 a (Turț, 25 V 1953, N. Feier)⁶⁵

i.: MEHEDINȚI: 4274 (Isverna, 27 VIII 1950, V. Pîrvănescu)⁶⁶

34(45) *Novac și Balaban*

De la masă, Novac și Balaban aud strigătul provocător al Voinicului sărac. Bătrînii își încearcă pe rînd vitejia, dar sînt biruiți la aruncarea buz-duganului. Întrebîndu-l din ce neam este, află că viteazul e Ioviță, fiul vădu-viței din Țarigrad și al lui Novac, care-i recunoaște inelul.

Negoescu, 118: Novac și Balaban [Muntenia]⁶⁷

Țara nouă (București) 3(1886), 124: Novac și Balaban (Bălăceanca — Ilfov)⁶⁸

35(46) *Novac. Gruia scapă pe Novac legat de turci*

Iancu Sibiancu strigă cît îl ține gura că ar vrea să dea ochi cu Novă-ceștii, cît mai e în viață. Auzind provocarea, bătrînul Novac îi iese în cale, dar turcii, numeroși, îl împresoară și-l leagă. Novac le cere să-i aducă fiul, ca să-l mai vadă o dată înainte de moarte. Înșelați astfel, turcii sînt măcelăriți de Gruia. Împăratul se sperie și poruncește ca Novacii să fie duși la birt și tratați cu generozitate, socotind că-i va îmbăta și le va adormi mînia. Înțelegînd planul împăratului, bătrînul Novac sfătuiește pe Gruia să nu fie lacom și, chemînd pe frumoasa birtășiță, o pun să țină poala pentru a-și primi plata, dar, în loc de bani, cade capul acesteia în poală.

Popovici, 104: Novăciască (Borlovenii Vechi — Caraș-Severin)

36 *Novac și negustorii*

Însoțit de haiducii lui, bătrînul Novac travestit în călugăr ține calea negustorilor cerîndu-le să-l ducă la Dii, pune prin înșelăciune mîna pe sabia lor, cu care-i căsăpește, și le ia hasnalele.

Sandu-Timoc, Cîntece bătrînești, 149⁶⁹

37(47) *Doicin bolnavul*

Harapul buzat pustiește satele, pretinzînd cu lăcomie mari cantități de hrană și băutură, precum și numeroase fecioare. Doicin, odinioară voinic

⁶³ Pentru unele asemănări, cf. și t. 11, 12 (var. *Alexici*, p. 8 și urm.), 34, 35.

⁶⁴ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4033.

⁶⁵ Variantă provenind din prelucrarea lui *P. Dulfu*, cîntul XIV („Turcul viteaz”). Cf. și ILFOV: 1422 i (Cocioc, 26 VI 1958, N. Năstase), fragment neconcludent.

⁶⁶ Variantă din aceeași proveniență.

⁶⁷ De la p. 125, în contaminare cu t. 29, I: *Novac. Însurătoarea lui Ioviță cu fata Cadiului*.

⁶⁸ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4434 (e varianta preluată în antologia lui *Negoescu*).

⁶⁹ La început, p. 146: Baba Novac, t. 27. II: *Gruia captiv în Țarigrad*; apoi (p. 148), t. 8. I: *Novac și zîna*.

viteaz, zace bolnav, sub privegherea devotată a surorii sale, amenințată să cadă pradă Harapului buzat. Aflînd chinul fetei și cuprins de înverșunare, el cere surorii sale să-i lege bine oasele și carnea putredă și să-i aducă armele și calul lui de altădată. Văzînd pe Doicin, pe care îl socotea de mult mort, contropitorul se cutremură de spaimă. Doicin îl răpune și apoi merge la împărat, pe care-l apostrofează și uneori îl pedepsește pentru lașitatea cu care a îngăduit abuzurile Harapului. Întors acasă, anunță surorii sale biruința asupra dușmanului și-i cere să-l pregătească de moarte. Voinicul se preface în țărînă, iar calul lui pornește în codrul verde.

Alecsandri, 112: Doncilă; *Maricnescu*, I, 96: Radu și calugeritia; *Teodorescu*, 577: Doicil (București); *Eminescu*, 284: Istoria unui viteaz anume Doncilă; *Vasiliu*, 27: Doncilă (Tătărăuși — Iași); *Popovici*, 8: Doicin (Cliciova — Timiș); *Alexici*, 98: Radu și soru-sa Anghelina <Straja — Banatul sîrbesc>; *Corcea*, 71: Iovan bolnavul <Coștei — Banatul sîrbesc>; *Tocilescu*, 1241: Doicin (Bragadiru — Teleorman); *Popovici*, 10: Ducin (Borlovenii Vechi — Caraș-Severin); *Hodoș*, 48: Ducin (Borlovenii Vechi — Caraș-Severin); *Păsculescu*, 252: Doicin bolnavul (Orlea — Olt); *Pamfile*, 93: Doncilă (Negriștești — Galați); 83: Donici (Țepu — Galați); *Giuglea — Vîlsan*, 29: Doicin bolnavu <Costol — Serbia>; *Pamfile*, Cîntece bătrînești, 30: Nălbaru și Doncilă; *Diaconu*, R.-Sărat, II, 24: Doncilă (Oreavu — Vrancea); *Pr. Ionescu*, 20: Voinicul Doicilă [Tulcea]; *Sandu-Timoc*, 117: Doiecin <Alexandrovăț — Serbia>; *Monogr. Dolj*, v. I, p.I, 23, 25: Doicin bolnavu (Pleșița — Dolj); *Vechi cîntece de viteji*, 73: Doicin bolnavul (Izvoarele — Dolj); *Diaconu*, R.-Sărat, III, 78: Doncilă (Dedulești — Buzău); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 146: Doicin bolnavu (Bogdănești — Vîlcea); 150: Sultan căpitan; III, 36: Doicin (Ștefănești — Vîlcea); IV, 475: Cîntecul lui Doicin bolnavu (Coteana — Olt); *Dumitrescu*, 146: Doncilă (Gîrcov-Olt); *Locusteanu — Mitu — Popescu*, 37: Doicin (Fărcașele — Olt); *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 84: Doicin bolnavu (Celei — Olt); *Ursu*, Naidăș, 104: A lu Arapu (Naidăș — Caraș-Severin)

Calendarul pentru toți (București) 3(1864), 125: Doicin și arapul⁷⁰; *Țara nouă* (București) 2(1885), 746: Doicin⁷¹; *Luminatoriul* (Timișoara) 10(1889), nr. 96-Foisioara: Arapul la imperatul <„din părțile Bisericeii-albe“ — Banatul sîrbesc>⁷²; *Biblioteca familiei* (București) 1(1890), 410: Doicim [Oltenia]⁷³; *Controla* (Timișoara), 3(1897), nr. 74, 1—2; nr. 75, 1—2: Radu <Coștei — Banatul sîrbesc>; *Convorbiri literare* (București) 42(1908), 10: Doncilă — un vechi cîntec vitejesc; *Șezătoarea* (Fălticeni) 13(1913), 198: Doicin Bolnavu (Voicești — Vîlcea); *Ion Creangă* (Bîrlad) 8(1915), 271: Nălbaru și Doncilă [Tutova]; *Doina* (Braniște) 2(1935), nr. 5, 59: Voinicul Doicilă [Tulcea]; *Milcovia* (Focșani) 5—7 (1936), 112: Doncilă (Dedulești — Buzău); *Ori zonturi* (Galați) 2(1940), 475: Arad și soră-sa călugăriță (Bistra — Mureș); *Revista Banatului* (Timișoara) 10(1944), nr. 4—6, 76: Harapu (Naidăș — Caraș-Severin)

mg.: DOLJ: 2109 a (Sadova, 8 XII 1961, Șt. Neagu); OLT: 1152 e-1153 a, 1387 (Celei, 20 VI 1957, 9 IV 1958, N. Candoi); TELEORMAN:

⁷⁰ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4096.

⁷¹ *Ibidem*, 4355.

⁷² *Ibidem*, 4444.

⁷³ *Ibidem*, 3957.

2209 b (Ciuperceni, 19 VII 1962, M. Dorcea); ILFOV: 179 a (Renașterea, 15 IV 1953, N. Fircă); 1369 j (Periș, 21 VII 1957, N. Togoî) ⁷⁴

fg.: DOLJ: 4828 a (Goicea Mare, 26 VIII 1935, St. Cioroianu); 4863 a (Goicea Mică, 28 XII 1936, D. Calopăreanu); 14527 b (Izvoarele, 8 XII 1951, I. Oprișoreanu); 14533 d (Craiova, 12 XII 1951, Fl. Badea); OLT: 4552 b (Dobrosloveni, 6 I 1935, T. Tudorașcu); ILFOV: 7892 (Renașterea, 3 XI 1939, N. Fircă); 6724 (Hotarele, 5 VII 1938, Șt. Șerban); 8040 b (Cri-văț, 9 XII 1939, Maria Rotaru); ARGEȘ: 1488 (Priboieni, 13 VI 1936, P. Onilă) ⁷⁵; 7470 (Bogați, 20 VI 1939, C. Voicu) ⁷⁶; TULCEA: 6606 b, 8518 (Dăeni, 7 VII 1938, 13 VI 1940, T. Vlădilă)

38(48) *Marcu viteazul*

La casele Marcului, benchetuiesc Marcu viteazul și Turcul bolunul. Mama Marcului le umple paharele. Cei doi se iau la întrecere, convenind să i se taie capul celui ce se va îmbăta. Fiind „ibovnica“ Turcului, mama lui Marcu nu ascultă rugămintea fiului ei de a turna mai multă și mai tare băutură dușmanului. Când beția grea a adormit pe Marcu, mama îndeamnă pe Turc să-i taie capul. Sluga lui Marcu, pretextînd o veche răfuială, cere voie să se răzbune și să-i dea stăpînului său o palmă. Trezit din somn, Marcu află de la sluga credincioasă uneltirea mamei trădătoare. Cuprins de mînie, el ucide pe Turc, o arde fără milă pe mamă, suflîndu-i cenușa în vînt, și continuă a benchetui cu sluga credincioasă ⁷⁷.

Pompiliu, 21: Marcu și Turcu (Gura Rîului — Sibiu); *Caranfil*, 34: Marcu viteazul [Moldova]; *Teodorescu*, 663, 667: Marcu viteazul (Lacu Sărat — Brăila). [Vilcea]; *Iulpiu*, 33: Călin viteaz bun (Eftimie Murgu — Caraș-Severin); *Popovici*, 47: Călin (Cliciova — Timiș); *Candrea-Dens.*, Din popor, 120: Marcu viteazul; *Păsculescu*, 266: Marcu viteazul (Celei — Olt); *Constantinescu*, 19: Marcu viteazu (Potlogeni — Olt); *Giuglea — Vîlsan*, 298: Marcu viteazu <Costol — Serbia>; *Pamfile*, 42: Marcu (Țepu — Galați); *Papahagi*, Maram., 123: A Marcului (Bîrsana — Maramureș); *Monogr. Dolj*, v.I, p.I, 63: Marcu (Daneti — Dolj); v.I, p. II, 66, 67: Marcu (Orodelu, Cornu — Dolj); *Sandu-Timoc*, 69: Marcu viteazu <Coilova — Serbia>; *Dumitrescu*, 114, 119: Marcu Viteazu (Corabia, Stăvaru — Olt); *Locusteanu — Mitu — Popescu*, 70: Marcu Viteazu (Celei — Olt); *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 105, 108: Marcu Viteazu (Orodel — Dolj, Celei — Olt); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 550: Marcu Viteazu (Rast — Dolj); II, 168: Marcu (Bogdănești — Vilcea); III, 417: Cîntecul lui Marcu (Ghîndeni — Dolj); IV, 123: Marcu Viteazul (Măldăieni — Teleorman); 126: Cîntecul lui Marcu (Gîldău — Ialomița); V, 233: Marcu și turcul ⁷⁸ (București); *Popescu*, 93, 97: Marcu viteazu (Dioști, Palilula — Dolj); 101: Turcu bolunu (Căciulatu — Dolj); *Brezeanu*, În vadul Brăilei, 73: Cîntecul Marcului (Ciocile — Brăila)

Columna lui Traian (București) 1(1870), nr. 34: Marcu și Turcu ⁷⁹; *Romania* (București) 1(1884), nr. 144: Marcu Viteazu ⁸⁰ [Vilcea]; *Biblioteca*

⁷⁴ Cf. și variantele provenind din prelucrarea lui *P. Dulfu*, cîntul V („Tătarul”): DOLJ: 3027 a (Măceșu de Jos, 2 XII 1966, M. Marcu); 2102 a (Călărași, 6 XII 1961, P. Boulean); 2099 d (Dăbuleni, 6 XII 1961, N. Șteolea); 3018 Ra (Dăbuleni, 13 X 1965, G. Rănțoi); TELEORMAN: 2190 a (Ciuperceni, 17 VII 1962, M. Dorcea), strofele F—I.

⁷⁵ Cf. și D. 658 II a.

⁷⁶ Cf. și D. 1144 II.

⁷⁷ În variantele bănățene, sora în loc de mama trădătoare.

⁷⁸ Contaminare în final cu t. 173: *Ghimiș*.

⁷⁹ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4325.

⁸⁰ *Ibidem*, 4289.

familiei (București) 1(1890), 649: Marcu [Oltenia]⁸¹; *Revista critică-literară* (Iași) 2(1894), 332: Marcu Viteazu (Văcăreni — Tulcea); 3(1895), 94: Marcu Viteazu (Ciocile — Brăila); 301: Marcu Viteazu (Bordei Verde — Brăila); 336: Marcu Viteazu (Teslui — Olt); *Ovidiu* (Constanța) 2(1899), 66: Marcu Haiducu [Mehedinți]⁸²; *Revista tinerimea română* (București) 2(1899), 234: Marcu Viteazu (Catane — Dolj); 4(1900), 212: Marcu Viteazul (Catane — Dolj); *Șezătoarea* (Fălticeni) 12(1905), vol. IX, 172 (Dănești — Gorj); *Neamul românesc pentru popor* (București) 24(1936), 116: Muma Marcului; *Doina* (Rîmnicu Vilcea) 2 (1937), nr. 19, 13: Marcu; *Izvoarașul* (Bistrița — Mehedinți) 16(1937), 355: Cîntecul lui Marcu Viteazul și Turcu Bolunu (Răchita de Jos — Dolj); *Ethnos* (Focșani) 2(1942—1943), fasc. 1—2, 258: Marcu viteazu (Rast — Dolj)

mg.: DOLJ: 20c, 1801 d, 1806 b (Desa, 22 II 1951, 11, 13 II 1961, M. Constantin); 1591 Vc (Bîrca, 29 VI 1959, M. Ciovică); OLT: 1390 b, 3018 Ru — 3019 Ra (Celei, 10 IV 1958, 14 X 1965, M. Căpățînă); 1151 b (Corabia, 19 VI 1957, G. Pitulice); TELEORMAN: 2789 Ap (Saiele, 11 VI 1965, M. Gavrilă); 2212 c — 2213 a (Ciuperceni, 20 VII 1962, M. Dorcea); ILFOV: 2399 Rd-Va (Malu, 13 XI 1962, Șt. Mustăța); 3089 Ib (Greaca, 12 X 1966, A. Cotîrlă)

fg.: DOLJ: 14531 c (Izvoarele, 8 XII 1951, I. Opreșoreanu); 14526 a (Galicea Mare, 6 XII 1951, G. Poenaru); 4860 a (Goicea Mică, 28 XII 1936, D. Calopăreanu); 12615 a (Craiova, 30 VIII 1929, P. Rentea); ILFOV: 6719 (Hotarele, 5 VII 1938, St. Șerban); TULCEA: 8532 b (Niculițel, 14 VI 1940, M. Stîngă)

i.: DOLJ: 2107 (Poiana Marc, 12 VI 1950, D. Ibraș)

39(49) *Iancul Mare*

Turcii îmbie pe Iancu să-și lase legea creștină și să treacă la cea turcească. Hotărît să înșele pe turci, el le pretinde bogate ofrande de animale și invită mare mulțime de agale și pașale pentru a asista la ceremonie, unde Iancu îi silește pe turci să-și calce ei legea și să mănînce, sub amenințarea sabiei, carne de porc.

Marienescu, II, 60: Iancu-voda; *Teodorescu*, 480: Iancul Mare (București); *Tocilescu*, 731: Iancu-vodă (Oancea — Galați); *Domaschin*, 23: Pașa din Bosna; *Popovici*, 90: Iancu Sibiiiancu (Ilidia — Caraș-Severin); *Giuglea — Vîlsan*, 283: Iancu-vodă <Geanova — Serbia>; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 155: Iancu-vodă

Calendarul unirii (Blaj) 5(1904), 113: Savu creștinu; *Arhiva Dobrogei* (București) 1(1916), 14: Iancu-Vodă (Tortoman — Constanța)

40(50) *Pătru haiducul*

Împăratul dă de știre că va răsplăti pe cel care-i va aduce pe viteazul Pătru (Petre, Bîcu). Trei turci lași și vicleni îl înduplecă să vină de bunăvoie. Neînfricat, haiducul se înfățișează împăratului și, pentru a face dovada bărbăției sale, cere să i se dea oștire cu care să lupte. În unele variante, intervin mai întîi cîteva probe: haiducul, legat de un copac, se eliberează smulgîndu-l din rădăcină; prinde din goană și azvîrle peste ziduri un cal etc. Pătru nimicește o întreagă oștire adusă să-l înfrunte, după care e răsplătit pentru marea-i viteză și lăsat să plece încărcat de daruri. În

⁸¹ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3961.

⁸² Vezi și *Revista societății „Reuniunea profesorilor români din Craiova”* (Craiova) 1 (1900), nr. 6, 16.

alte variante, împăratul, mîniat, poruncește întemnițarea voinicului pînă la venirea oștirii sale. Cînd haiducul e scos din țești și pus în fața unei oștiri foarte numeroase, recurge la un vicleșug. Cerînd să i se elibereze mîna ca să se poată ruga, el își face drum printre dușmani și, după ce înfruntă pe împăratul care s-a ascuns de teamă, ia calea codrului.

În cîteva variante haiducul ajunge la împărat prin viclenia femeii trădătoare, care, chemîndu-l să-i boteze copilul, îl predă împăratului. Văzînd înșelăciunea, Pătru se răzbună ucigînd pruncul și se eliberează luptînd vitejește cu toată oastea împărătească.

Teodorescu, 605: Bîcul haiducul (Valea Lungă — Dîmbovița); 609: Pătrul haiducul (Bujoreni — Vîlcea); *Heigand*, Banat, 93: Heiduk Peter, Sohn des Novak genannt „Ungur Pătru“ (Ramna — Caraș-Severin); *Graiul nostru*, I, 51: Pătru haiducu (Plenița — Dolj); *Domaschin*, 84: Haiduc Petru; *Păsculescu*, 218: Petre, haiduc Petre (Orlea — Olt); *Constantinescu*, 32: Pătru haiducu (Potlogeni — Olt); *Giuglea — Vîlsan*, 95: Pătru haiducu (Costol — Serbia); *Codin*, Chira Chiralina, 58: Petre haiducul [Muscel]; *Dumitrescu*, 122: Haiduc Pătru (Siliștioara — Olt); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 157: Pătru haiducu; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 210 (nr. 410): Pătru (Tismana — Gorj); 513: Cîntecu lu Pătru haiducu (Dăbuleni — Dolj); IV, 573: Pătru haiducu (Potcoava — Olt); *Popescu*, 104: Pătru haiducu (Drănic — Dolj)

Invetiatorul (București) 4(1881), 524: Haiducul Pătru (Poiana de Sus — Gorj) ⁸³; *Educatorul* (București) 1(1883), 207: Petre Haiducul (Gîrbovăț — Mehedinți) ⁸⁴; *Romania* (București) 1(1884), nr. 133: Petru Haiducu [Vîlcea] ⁸⁵; *Luminatoriul* (Timișoara) 10(1889), nr. 41-Foisoara: Haiducul Petru (Ciuta — Caraș-Severin) ⁸⁶; *Transilvania* (Sibiu) 45(1914), 499: Petru haiducul (Sebeșel — Alba); *Arhivele Oltenici* (Craiova) 9(1930), 65: Pătru haiducul; *Doina* (Rîmnicu Vîlcea) 2(1937), nr. 22, 14—15: Haiduc Pătru (Plenița — Dolj); *Timocul* (București) 9(1942), 88: Pătru Haiducu (Rîtcova — Craina); *Ethnos* (Focșani) 2(1942—1943), fasc. 1—2, 218: Cîntecu lu Pătru haiducu (Dăbuleni — Dolj)

mg.: DOLJ: 1586 Rg (Cerăt, 30 VI 1959, Fl. Pucă); OLT: 1149 a, 1374 a (Corabia, 18 VI 1957, 8 VI 1958, N. Candoi); ILFOV: 2497 d (Dragomireștii din Vale, 11 XII 1963, I. Manolache); 3961 Ie-IIa (Dragomireștii din Vale, 16 X 1967, I. Petre)

fg.: DOLJ: 4841 (Goicea Mare, 27 VIII 1935, N. Budulică); 12199 (Sadova, 15 VIII 1929, G. Tuță); 12108 (Amărăștii de Jos, 18 VIII 1928, P. Ochea)

41(51) Tănislav

O ceată de turci, veniți cu corabia pe Dunăre, caută să dea de urma voinicului Tănislav (Stanislav, Vulcan etc.). Cu daruri și bani, ei ispitesc mai întîi fetele ce-și nălbesc pînzele, de la care află că mama voinicului spală hainele acestuia în vadul apropiat. Înșelînd buna-credința a bătrînei, care-i socotește tovarăși de vitejie ai fiului ei, dușmanii află locul retras între gîrle unde Tănislav doarme în barcă. Ajunși acolo, turcii nu cutează să se apropie. Sluga îl trădează pe Tănislav și îl leagă cu frînghia pe care i-o dau turcii. (În unele variante, rolul slugii trădătoare îl joacă cel mai mic,

⁸³ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4393.

⁸⁴ *Ibidem*, 4102.

⁸⁵ *Ibidem*, 4287.

⁸⁶ *Ibidem*, 4298.

dar cel mai isteț, mai curajos și mai înverșunat dintre turci.) Dușmanii îi leagă de gît o piatră de moară, și voinicul e aruncat în apele Dunării. Trezindu-se din somn, Tănislav înțelege că e victima trădării. El izbutește să iasă la suprafața apei, unde cere ajutor. E auzit de însăși fata care pusese turcii pe urmele sale. Cuprinsă de remușcări, ea aleargă la fratele și la tatăl ei, pe care-i înduplecă să vină în ajutor. Salvat de la înec, Tănislav pornește în căutarea turcilor și a slugii trădătoare. Travestit în călugăr cerșetor, el umblă pe ulițele Țarigradului pînă cînd îi găsește benchetuind într-un birt. Turcii, care tocmai se certau pe paloșul voinicului, cheamă pe călugăr să le fie arbitru. Punînd astfel mîna pe paloșul său, viteazul măcelărește pe turci, iar pe trădător îl aruncă la rîndul lui în Dunăre. Apoi viteazul continuă a hărțui pe turcii ce-i ies în cale ⁸⁷.

Alecsandri, 134: Vulcan; *Tcodorescu*, 550: Vilcan [Teleorman]; 558: Iorgovan (Zănoaga — Dolj); 561: Stanislav voinicul (Lacu Sărat — Brăila); 573: Stanislav (București); *Cătană*, 22: Tănislav [Banat]; *Negoescu*, 74: Tanislav [Muntenia]; *Ionașcu — Mîndreanu*, 51: Stănislav; *Vasiliiu*, 24: A lui Stănislavu babi (Tătăruși — Iași); *Tocilescu*, 80: Stanislav (Șerbănești — Olt); 84: Cîntecul lui Tanislav (Roșiorii de Vede — Teleorman); *Candrea — Densusianu*, Din popor, 91: Tenislav copilul; *Păsculescu*, 244: Tănislav (Orlea — Olt); *Pamfile*, 74: Tănislav (Negrilești — Galați); *Giuglea — Vîlsan*, 3: Stănislav voinicu <Costol — Serbia>; *Codin*, Chira Chiralina, 22: Tanislav [Muscel]; *Monogr. Dolj*, v.I, p. II, 110, 112: Tănsilav; 115 (Plenița — Dolj) ⁸⁸; *Diaconu*, Ț. Vrancei, 282: Tănislav (Spulber — Vrancea); *Diaconu*, R.-Sărat, II, 61: Tănislav (Dumitrești — Vrancea); *Vechi cîntece de vileji*, 83: Tănislav (Izvoarele — Dolj); *Diaconu*, R.-Sărat, III, 104: Tănislav (Dedulești — Buzău); *Folclor din Transilvania*, II, 553: Tanislav; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 159: Tănislav voinicu; *Dumitrescu*, 129: Vulcan (Stăvaru — Olt); *Locusteanu — Mitu*, — *Popescu*, 75: Vulcan (Maglavit — Dolj); *Brezeanu — Nadoleanu*, 43: Balada lui Vulcan (Independența — Galați); *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 120: Tanislav (Leamna de Sus — Dolj); *Georgescu*, 87, 90: Tanislav (Soreni, Celaru — Dolj); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 539: Stănislav (Rast — Dolj); II, 154: Tenislav [Dolj]; III, 419: Cîntecul lui Tanislav (Leu — Dolj); IV, 127: Tănislav (Măldăieni — Teleorman); 470: Cîntecul lui Gruia (Potcoava — Olt); 478: Cîntecul lui Tanislav (Coteana — Olt); V, 217: Stanislav (Alexandria — Teleorman); *Popescu*, 109, 116, 123, 129: Tănislav (Dioști, Benești, Mîrza, Vîrvor — Dolj); *Brezeanu*, În vadul Brăilei, 29: Vulcanul (Tichilești — Brăila); 35: Vilcan (Unirea — Brăila)

Revista romana pentru științe, littere și arte (București) 3(1863), 309: Vulcan ⁸⁹; *Telegraful romanu* (Sibiu) 16(1868), 62—63, 66—67, 70—71: Tanislav (Craiova) ⁹⁰; *Țara nouă* (București) 2(1885), 366: Tanislav (Cernica — Ilfov) ⁹¹; *Tribuna* (Sibiu) 5(1888), 737: Țărislav ⁹²; *Revista tinerimea română* (București) 4(1900), 214: Stanislav (Catane — Dolj); *Noua revistă română* (București) 1(1901), nr. 8, supliment II, 125: Stanislav copilu (Catane — Dolj); *Ion Creangă* (Bîrlad) 6(1913), nr. 2, 36: Tanislav (Almăjel — Mehedinți);

⁸⁷ Pentru desfășurarea asemănătoare a începutului, cf. t. 27. II: *Novac. Gruia captiv în Țarigrad*.

⁸⁸ Cf. și *Balade oltenesti*, 106.

⁸⁹ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3909.

⁹⁰ *Ibidem*, 4060.

⁹¹ *Ibidem*, 4350.

⁹² *Ibidem*, 4486.

Izvorașul (Bistrița — Mehedinți) 14(1935), 363: Vulcan (Carpen — Dolj); *Orizonturi* (Galați) 2(1939), 54: Vulcan (Crăiești — Galați); *Ethnos* (Focșani) 2(1942—1943), fasc. 1—2, 246: Stănilav (Rast — Dolj)

mg.: DOLJ: 17 a, 1805 d, 3500 Va (Desa, 22 II 1951, 13 II 1961, 25 X 1968, M. Constantin); OLT: 1821 h (Perieții de Jos, 30 X 1960, I. Marin); TELEORMAN: 2203 a (Ciuperceni, 18 VII 1962, M. Dorcea); 11 a (Măldăieni 9 II 1951, M. Vlad); 2878 Va, 2995 h — 2996 a (Blejești, 10 IX 1965, 1 IV 1966, C. Staicu); ILFOV: 3603 II d — 3604 Ia (Vadu Lat, 13 II 1968, R. Constantin); BRAILA: 2576 Vb (Brăila, 5 X 1963, G. Tatu)

fg.: DOLJ: 4881 (Ciuperceni, 30 XII 1936, G. Budulică); 14527 a (Izvoarele, 8 XII 1951, D. Iliuță); 4826 a (Goicea Mare, 26 VIII 1935, I. Gaie); 6561 (Dioști, 27 VI 1938, G. Buică); 12107 (Amărăștii de Jos, 18 VIII 1928, P. Ochea); OLT: 4561 (Dobrosloveni, 6 I 1935, St. Cumpănașu); GORJ: 6492 (Bîrzei, 21 VI 1938, Al. Ciucureșcu)⁹³; TELEORMAN: 4264 Merenii de Sus, 14 VIII 1937, M. Burcea); ILFOV: 6705 b (Hotarele, 3 VII 1938, St. Șerban); 6904 b (Budești, 17 VIII 1938, I. Baie); IALOMIȚA: 12854 b (Cunești, 9 IX 1928, I. Anghel); ARGEȘ: 784 (Pădureți, 8 VIII 1935, M. Dură); PRAHOVA: 8663 b (Izvoare, 9 VII 1940, A. Gaftoi); BUZĂU: 4526 (Largu, 25 VIII 1935, D. Fieraru); TULCEA: 8532 a (Niculițel, 14 VI 1940, M. Stîngă); VASLUI: 11977 a (Ferești, 22 XI 1950, M. Nicolaie); 14003 a (Ferești, 23 XI 1950, A. Țipău); CARAȘ-SEVERIN: 8396 (Borlova, 5 V 1940, I. Radu)

i.: DOLJ: 2212 (Poiana Mare, 12 IV 1950, D. Ibraș); 13895 (Băilești, 1 XII 1951, B. Tereca); 13801 (Craiova, 10 XII 1951, P. Matei); OLT: 22864 (Perieții din Vale, 30 X 1960, I. Marin); ILFOV: 14233 (Comana, 21 III 1954, N. Constantin); VRANCEA: 5933 (Nereju, 20 VII 1938, P. Porojnică)

42(52) *Badiu circiumarul*

O ceată turcească bîntuie melcagurile dunărene întrebînd de cîrciumarul Badiu (Badu), vrăjmaș de moarte al turcilor. Ei găsesc pe frumoasa nevastă a Badiului într-un grup de femei ce-și nălbesc pînzele. Fără să le bănuiască șiretlicul, femeia spune turcilor că Badiul e acasă, unde doarme cu paloșul pe piept. Turcii năvălesc și-l leagă pe Badiu, batjocorindu-l și chinuindu-l de moarte. La îndemnul lui Badiu, nevasta vestește pe viteazul lui frate, Nicolcea, pe care îl află benchetuind. Nicolcea spune femeii să meargă înapoi acasă, el urmînd să vină ca geambaș de vite și vechi client al cîrciumii. Înșelînd bănuiala vrăjmașilor, Nicolcea bea în cîrciumă și cere turcilor să-i îngăduie a uda gîtlejul vinovatului pe care ei îl chinuie. Apropiindu-se astfel de fratele lui, îi dezleagă mîinile și împreună măcelăresc pe dușmani și dau foc casei. Badiu răspunde în șagă trecătorilor, care-l compătimesc, că nu-i pare rău de casă cît de carnea grasă, nu prea bună de mîncat, care arde înăuntru.

Alecsandri, 124: Badiul; *Caranfil*, 76: Badiul crîșmarul [Moldova]; *Marian* (1873), 128: Badiul (C. Porumbescu — Suceava); *Baronzi*, 31: Badea Haiducul; *Teodorescu*, 538: Badiul (Lacu Sărat — Brăila); *Vasiliu*, 8: Badiu (Tătăruși — Iași); *Ionașcu — Mîndreanu*, 41: Badea cîrciumarul; *Alexici*, 27: Badiu, crîjmar Badiu <Straja — Banatul sîrbesc>; *Tocilescu*, 71: Cîntectul lui Badu cîrciumarul (Frîncești — Vîlcea); 75: Cîntecul Badului (Gura Beliei — Prahova); 729: Badiu (Oancea — Galați); 1245: Cîntecul Badului

⁹³ Cf. și D. 863 a.

(Schitu — Olt); *Graiul nostru*, I, 331 (Independența — Galați); *Popovici*, 86: Bagiu (Ilidia — Caraș-Severin); *Căndrea — Densușianu*, Din popor, 115: Badea; *Păsculescu*, 280: Badea cârciumarul (Celei — Olt); 283: Badu cârciumaru (Corabia — Olt); *Mateescu*, 71: Badiu (Peretu — Teleorman); *Pamfile*, 81: Badiu și Neculcea (Țepu — Galați); *Constantinescu*, 39: Badu (Potlogeni — Olt); *Codin*, Chira Chiralina, 26: Badiu cârciumarul [Muscel]; *Monogr. Dolj*, v. I, p. I, 7, 9⁹⁴: Badu⁹⁵ (Cornu, Orodel — Dolj); *Furtună*, 23: Badiul (Vișoara — Botoșani); 26: Bidiul (Hănești — Botoșani); *Kiriak*, 17: Cîntecul Badiului (Bogdănești — Bacău); *Diaconu*, Ț. Vrancei, 175, 182, 186, 188, 191: Cînticu Badiului (Colacu, Vetrești. Nerej, Vrîncioaia — Vrancea); *Diaconu*, R.-Sărat, 15: Cîntecul Badiului (Obilești — Vrancea); *Carș — Amzulescu*, 105: Badu (Priboieni — Argeș); *Sandu-Timoc*, 158: Badiu <Alexandrovăț — Serbia>; *Vechi cîntece de viteji*, 78: Badu cârciumarul (Desa — Dolj); *Cărăbiș*, Șiraguri, 40: Cîntecul lui Badea (Cîmpofeni — Gorj); 42: Bădulcasa (Birșești — Gorj); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 166: Badiu; *Brezeanu — Nadoleanu*, 68: Badiu cârciumarul (Independența — Galați); *Folclor din Moldova*, II, 93: Cîntarea Badiului; *Georgescu*, 75, 81: Badiu cârciumarul (Soreni, Celaru — Dolj); *Dijmărescu*, 31: Badea (Țirgu Jiu — Gorj); *Cioabanu*, 18: Cîntecul lui Badea (Lunca Banului — Mehedinți); *Ursu*, Naidăș, 96, 97: A lu Bagiu (Naidăș — Caraș-Severin); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 624: Badiu (Scăiești — Dolj); II, 159: Badu (Lungești — Vîlcea); III, 423: Badiu Cârciumarul (Leu — Dolj); 600: Badiu (Cîmpofeni — Gorj); IV, 134: Badu (Crîngeni — Teleorman); 484, 489: Cîntecul lui Badu (Coteana, Oporelu — Olt); V, 222: Badea haiducul (Găița — Ialomița); *Popescu*, 133, 140: Badu cârciumaru (Dioști, Vîrvor — Dolj); *Folclor din Teleorman*, 147: Badiul (Balta Sărată — Teleorman); 151: Badiul Cadiul (Botoroaga — Teleorman); 157: Badul-Cârciumarul (Crîngeni — Teleorman)

Calendarul poporului român (Brașov) 2(1853), 56⁹⁶; *Amicul poporului. Călindariu* (Sibiu) 1(1867), 286: Badiulu si Turcii [Bucovina]⁹⁷; *Invetiatorul* (București) 3(1880), 468: Badiu carciumarul⁹⁸; *Educatorul* (București) 1(1883), 180: Badea (Gîrbovățu — Mehedinți)⁹⁹; *Țara nouă* (București) 2(1885), 520: Badea (Cernica — Ilfov)¹⁰⁰; *Contemporanul* (Iași) 6(1888), 512: Badea¹⁰¹; *Lumina pentru toți* (București) 3(1888), 358: Tidor¹⁰²; *Revista pentru istorie, archeologie și filologie* (București) 7(1894), 424: Badiu Cârciumariu [Vîlcea]; *Convorbiri literare* (București) 30(1896), vol. I, 257: Badiu (Peretu — Teleorman); *Poporul* (Budapesta) 5(1898), 253: Badiu, crijmar Badiu <Straja — Banatul sîrbesc>; *Albina* (București) 14(1900—1901), 1092: Cîntecul Badului (Cleanov — Mehedinți); *Șezătoarea* (Fălticeni) 6(1901), 119: Badiu și Băduleasa (Tătăruși — Iași); *Convorbiri literare* (București) 44(1910), 771: Badu (Vlădaia — Mehedinți); *Calendarul neamului românesc* (Vălenii de Munte) 1911, 35: Badea (Voicești — Vîlcea); 37: Neculcea (Craiova); 56: Cîntecul lui Badiu (Colacu — Vrancea); *Șezătoarea* (Fălticeni) 12(1912), 205 (Mădulari — Vîlcea); *Arhiva Dobrogei* (București) 1(1916), 107: Badea

⁹⁴ Cf. și *Balade oltenesti*, 19.

⁹⁵ Cf. și v. I, p. II, 91: Niță circiumaru (Teiu — Dolj), variantă provenind din prelucrarea lui P. Dulfu, Gruie-al lui Novac, cîntul XVI („Niță”) (v. și *Balade oltenesti*, 80).

⁹⁶ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3894.

⁹⁷ *Ibidem*, 4177.

⁹⁸ *Ibidem*, 4136.

⁹⁹ *Ibidem*, 4101.

¹⁰⁰ *Ibidem*, 4352.

¹⁰¹ Cf. *Ibidem*, 4391.

¹⁰² *Ibidem*, 4375.

(Tortoman — Constanța); *Ion Creangă* (Bîrlad) 9 (1916), nr. 2, 42: Badea (Micești — Vaslui); *Izvorașul Bistrița — Mehedinți* 3(1921), nr. 1—3, 11: Cîntecul Badului (Cleanov — Mehedinți); *Suflet oltenesc* (Plenița — Dolj) 1(1927), nr. 3, 69: Badul (Păușești, Otăsău — Vîlcea); *Adevărul literar* (București) 18(1938), seria III, nr. 917 bis, 4: Dediu (Ivești — Galați); *Tinereță* (Iași) 5(1941), 34: Cîntec haiducesc (Dănești — Vaslui)

mg.: DOLJ: 23 a, 1806 a (Desa, 22 II 1951, 13 II 1961, M. Constantin); 1593 Ra (Bîrca, 30 VI 1959, I. Stîngă); TELEORMAN: 2193 a (Ciuperceni, 17 VII 1962, M. Dorcea); 2683 b (Băduleasa, 15 VI 1964, St. Burcea); ILFOV: 2401 Vd-Ra (Malu, 14 XI 1962, Fl. Mustătea); 1957 b (Herăști, 16 IX 1961, G. Diniță); 1422 m (Cocioc, 26 VI 1958, N. Năstase); BRĂILA: 2574 Ra (Șuțești, 2 X 1963, C. Drogeanu); ARGEȘ: 427 d (Jugur, 24 XI 1954, V. Ghinescu); 1992 e (Furești, 4 X 1961, Al. Manea); BUZĂU: 3150 Ad (Gura Teghii, 22 VII 1966, S. Sterian) ¹⁰³

fg.: DOLJ: 4891 a (Ciuperceni, 30 XII 1936, G. Budulică); 6560 (Dioști, 27 VI 1938, D. Buică); OLT: 7560 (Morunglav, 20 VII 1939, I. Morunglăveanu); GORJ: 12748 b (Runcu, 6 VIII 1930, A. Pircă); TELEORMAN: 8405 (Caravaneți, 4 IV 1940, I. Pantea); 3219 a, 12891 a (Scurtu, 15 XI 1931, 28 XII 1928, R. Albu); 4265 (Merenii de Sus, 14 VIII 1937, M. Burcea); ILFOV: 3764 (Pădureni, 24 II 1936, C. Buzdugan); 7894 (Renașterea, 3 XI 1939, N. Fircă); 6902 a (Budești, 17 VIII 1938, I. Baie); 7798 a (Crivăț, 15 X 1939, M. Stoica); 6732 a (Hotarele, 7 VII 1938, St. Șerban); ARGEȘ: 6575 (Smeura, 30 VI 1938, M. Mihalcea); 1476 (Priboieni, 9 VI 1936, P. Onilă) ¹⁰⁴; 7477 (Priboieni, 20 VI 1939, I. Scaloi) ¹⁰⁵; 9780 (Bogați, 7 VII 1942, M. Rudaru); BUZĂU: 6630 a (Gura Teghii, 10 VII 1938, C. Cristea); CONSTANȚA: 2384 (Dunăreni, 1932, Z. Popescu); VASLUI: 1651 a, b (Dodești, 28, 29 VII 1936, P. Safta, D. Popa); BACĂU: 3974 a (Cetățuia, 30 VIII 1932, I. Cătană); 6062 a—b (Bogdănești, 2 IX 1927, I. Delivan)

i.: ILFOV: 3554, 3555 (Pădureni, 24 II 1936, C. Buzdugan); ARGEȘ: 4773, 24790 (Zgripțești, 19 XI 1949, 3 X 1961, G. Scaloi)

43(55) *Banul*

În vreme ce Banul e la plug, un turc îi răpește frumoasa nevastă (în alte variante, sora sau fiica). Finul Banului, apărînd cîntea casei nașului său, aleargă, ucide pe dușman și se întoarce cu nașa.

În unele variante, Banul se sperie cînd vede pe finul lui travestit, în glumă, cu hainele turcului ucis, iar Băneasa, nevastă trădătoare, care de bunăvoie a fugit cu turcul, e ucisă.

Tocilescu, 77: Cîntecul Banului (Săceni — Teleorman); *Popovici*, 15: Răpirea Ileanei (Ilidia — Caraș-Severin); *Păsculescu*, 196: Banul Brîncoveanul (Celei — Olt); *Apostolescu*, 71: Banul (Antonești — Teleorman); *Giulea — Vîlsan*, 172: Fica lu Banu Măgureanu (Geanova — Serbia); *Sandru Timoc*, Cîntece bătrînești, 173: Ficuța lui Banu Măgureanu; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, IV, 151: Ban plugarul (Măldăieni — Teleorman); 158:

¹⁰³ Cf. și MEHEDINȚI: 1945 g (Lupșa de Sus, 6 VII 1961, I. Roman), variantă provenind din prelucrarea lui *P. Dulfu*, Gruie-al lui Novac, cîntul XVI („Niță”).

¹⁰⁴ Cf. și D. 1377 I a.

¹⁰⁵ Cf. și D. 1143 I.

Banu (Didești — Teleorman); *Folclor din Teleorman*, 164: Banu' 'Plugaru' (Crîngeni — Teleorman)

fg.: TELEORMAN: 8396 (Caravaneți, 4 IV 1940, I. Pantea) ¹⁰⁶

44(56) *Marcu*

În lipsa lui Marcu, Turcul îi devastează casa, îi ucide mama și-i robește soția. Pentru a-și pedepsi vrăjmașul, Marcu se travestește în călugăr și cerșește pe sub ferestrele Turcului. Rîvnind la cal, pe care ar vrea să i-l cumpere, Turcul cheamă călugărul în casă și se încing la băutură și la joc. Jocul călugăresc minunează pe Turc, dar în vîltoarea jocului Marcu azvîrle anierul. Înțelegînd înșelăciunea, Turcul cere îndurare, făgăduind daruri bogate, dar Marcu îl ucide, își dezrobește nevasta și se întoarce acasă cu carele încărcate din averea dușmanului răpus ¹⁰⁷.

Jarnik—Bîrseanu, 395: Marcu; *Tocilescu*, 1071 (Ludoșu Mare — Sibiu); *Maican*, 20: Cîntecul Marcului (Ticușu — Brașov); *Tulbure*, 14: Cîntecul lui Marcu [Făgăraș]; *Folclor din Transilvania*, II, 405 (nr. 335)

Gazeta Transilvaniei (Brașov) 45(1882), nr. 6-Foiletonu: Marcu ¹⁰⁸; *Convorbiri literare* (Iași — București) 24(1890), 448; *Revista critică-literară* (Iași) 2(1894), 265: Cîntecul Marcului (Făurești — Maramureș) ¹⁰⁹; *Tribuna poporului* (Arad) 3(1899), nr. 179, 3: Cîntecul Marcului (Ticușu — Brașov) ¹¹⁰; *Țara Oltului* (Făgăraș) 2(1908), nr. 48, 3: Cîntecul Marcului; *Țara noastră* (Sibiu) 1(1907), 137: Cîntecul lui Marcu ¹¹¹; *Nădejdea* (Vrșac) 2(1928), nr. 30, 31: Marcu Viteazu <Biserica Albă — Banatul sîrbesc>

fg.: TELEORMAN: 856 b (Năsturel, 15 XI 1931, Fl. Logofătu)

45(82) *Ioneasa cîrcimăreasa*

Căutînd adăpost la crîșma Ionesei, voinicul descopere turcul ascuns în crîșmă, pe care-l ucide sau îl alungă, pedepsind-o și pe gazda tăinuitoare a vrăjmașului.

Corcea, 60: Ioneasa cîrcimăreasa <Coștei — Banatul sîrbesc>; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, III, 57: Molac și Pribeag

mg.: TELEORMAN: 2200 a (Ciuperceni, 7 VII 1962, M. Dorcea)

46(53) *Chira-Chiralina*

Venind în portul dunărean cu corabia sa încărcată de prețioase mărfuri orientale, negustorul turc, „arapul buzat“, se îndrăgostește de frumoasa Chira-Chiralina. Rugămințile îmbietoare ale turcului, ca și splendoarea ademenitoare a mărfurilor și a bogăției sale, nu înduplecă pe fată să-l urmeze. Turcul o răpește atunci și, dezlegînd corabia de la țarm, pornește cu iubita captivă spre patria lui. Vitejii frați ai Chirei pornesc în urmărire, ucid pe arap și-și dezrobesc sora, pe care apoi o mărită sau o ard de vie, socotind-o vinovată.

¹⁰⁶ Cf. și D. 1332 II a. Vezi și variantele îndepărtate, înregistrate pe bandă de mg., provenind din prelucrarea lui P. Duifu, Gruic-al lui Novac, cîntul VII („Prinzul”): MEHEDINȚI: 1945 h (Lupșa de Sus, 6 VII 1961, I. Roman); TELEORMAN: 2190 a (Ciuperceni, 17 VII 1962, M. Dorcea), strofele P—T.

¹⁰⁷ Unele asemănări cu t. 60: *Marcu iagărul* și 69: *Pătru di la Izvor*.

¹⁰⁸ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4143.

¹⁰⁹ Contaminare inițială cu t. 203: *Marcu și Filip*.

¹¹⁰ Cf. și *Calendariu pe anul comun de la Christos 1903* (Sibiu) 52(1903), 157: Cîntecul Marcului (Ticușu — Brașov).

¹¹¹ Cf. și *Șezătoarea* (Fălticeni) 12(1912), 69: *Marcu* [„din Ardeal”].

Alecsandri, 116: Kira; *Burada*, 107: Chira Chiralina [Dobrogea]; *Teodorescu*, 643, 647: Kira (Lacu Sărat — Brăila, București); *Ionașcu — Mîndreanu*, 27: Arap Sangiac; *Vasilu*, 22: Cira (A Kirei Kira) (Tătăruși — Iași); *Tocilescu*, 87: Chira (Rîmnicu Vîlcea — Vîlcea); 203: Chera Cheralina (Bucovicioru — Dolj); *Graiul nostru*, I, 53: Chera (Plenița — Dolj); *Păsculescu*, 288: Kira, Kira Lina (Orlea — Olt); *Apostolescu*, 27: Arap (Antonești — Teleorman); *Kiriace*, 22: Chira Chiralina (Roseți — Ialomița); *Codin*, Chira Chiralina, 5: Chira Chiralina [Muscel]; *Tîstu*, 53: Kira Kiralina (Corbu — Buzău); *Brăiloiu*, 94: Chira Chiralina (Beleți — Argeș); *Diaconu*, R.-Sărat, II, 34: Chira Chiralina (Dumitrești — Vrancea); *Cocișiu*, 51: Chira Chiralina (Priboieni — Argeș); *Segarcea*, 16, 19: Chira Chiralina (Beciu — Teleorman), [Teleorman]; *Sandu-Timoc*, 191: Chera Cheralina <Alexandrovăț — Serbia>; *Monogr. Dolj*, v. II, p. I, 4: Chera Cheralina (Plenița — Dolj) ¹¹²; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 170: Chira Chiralina; *Dumitrescu*, 133, 137: Chira Chiralina (Stăvaru, Gîrcov — Olt); *Locusteanu — Mitu — Popescu*, 39: Chera Cheralina (Celei — Olt); *Brezeanu — Nadoleanu*, 51: Harapul buzat (Gropeni — Brăila); *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 73, 79: Chera Cheralina (Celei — Olt, Leamna de Sus — Dolj); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 504: Chera (Orlea — Olt); II, 164: Kera-lina (Bogdănești — Vîlcea); IV, 141, 144: Chira Chiralina (Bejgani — Ialomița, Crîngeni — Teleorman); 492: Cîntecul Chirii Chiralina (Hîrsești — Argeș); 495: Chera Cheralina (Curtișoara — Olt); *Popescu*, 145, 149, 153: Chera Cheralina (Palilula, Drăgoaia, Vîrvor — Dolj); 157: Chira Chiralina (Panaghia — Dolj); *Brezeanu*, În vadul Brăilei, 63, 67: Chira Chiralina (Șuțești, Oancea — Brăila) ¹¹³

Foaie pentru minte, inimă și literatură (Brașov) 10(1847), 100: Ana și Arapul ¹¹⁴; *Telegraful romanu* (Sibiu) 16(1868), 74: Hera și Arapul ¹¹⁵; *Contemporanul* (Iași) 5(1886), 501: Chira (Mizil — Prahova) ¹¹⁶; *Țara nouă* (București) 3(1886), 376: Chira (Grind — Ialomița) ¹¹⁷; *Calendarul pentru toți romani din țara* (București) 1(1887), 80: Chira [Ilfov] ¹¹⁸; *Contemporanul* (Iași) 7(1888), 141: Chira [Ilfov] ¹¹⁹; *Foaia ilustrată* (Sibiu) 1(1891), 273: Chira [„din valea Hațegului”] ¹²⁰; *Gazeta Transilvaniei* (Brașov) 58(1895), nr. 96, 5: Chiralina; *Revista tinerimea română* (București) 1(1898), 422: Cîntecul Cherulinei <„de la românii din Serbia”>; *Tribuna* (Sibiu) 16(1899), nr. 200, 201: Chira [„din valea Hațegului”]; *Albina* (București) 3(1899—1900), 1049: Chira; *Revista tinerimea română* (București) 5(1900), 346: Kira-Kiralina; *Șezătoarea* (Fălticeni) 6(1901), 115: A Ciri (Tătăruși — Iași); *Șezătoarea săteanului* (Bumbești de Jiu) 4(1901), 25: Chira; *Lumina* (Bitolia) 5(1907), nr. 10, 17: Cîntecul Cherulinei; *Ion Creangă* (Bîrlad) 1(1908), 53 (Crucea — Suceava); 4(1911), 310 (Dobroteasca — Olt); *Calendarul neamului românesc* (Vălenii de Munte) 1911, 52: Harap buzat; *Ghilușul* (Balota — Dolj) 1(1913), nr. 7—8, 23: Kira Kiralina ¹²¹; *Neamul românesc pentru popor* (București) 21(1933), 332: Chira Chiralina [Prahova]; *Izvorașul* (Bistrița — Mehedinți)

¹¹² Cf. și *Balade oltenesti*, 146.

¹¹³ Cf. și *Ursu*, *Ohaba* 45 (nr. 64), melodie cu un scurt fragment de text.

¹¹⁴ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3975.

¹¹⁵ *Ibidem*, 4061.

¹¹⁶ *Ibidem*, 4388.

¹¹⁷ *Ibidem*, 4466.

¹¹⁸ *Ibidem*, 4361.

¹¹⁹ *Ibidem*, 4440.

¹²⁰ *Ibidem*, 4348.

¹²¹ Cf. și *Izvorașul* (Bistrița — Mehedinți) 8(1929), nr. 3—4, 6.

14(1935), 277: Chira (Bucu — Ialomița); *Flamuri* (Chișinău/Craiova) 2(1935—1936), 91: Kira Kiralina (Cegani — Ialomița); *Ethnos* (Focșani) 1(1941—1942), fasc. 2, 181: Kera (Orlea — Olt); *Înainte* (Craiova) 23(1967), nr. 7063: Chira Chiralina

mg.: DOLJ: 20 b, 1806 c, 3500 Vb (Desa, 22 II 1951, 13 II 1961, 25 X 1968, M. Constantin); 1587 Rb (Cerăt, 1 VII 1959, Fl. Pucă); 2102 c (Călărași, 6 XII 1961, P. Boulean); OLT: 1155 f (Ianca, 25 VI 1957, T. Sarcea); 1156 d (Ștefan cel Mare, 27 VI 1957, N. Dămurcanu); 1154 a, 1388 (Celei, 20 VI 1957, 9 IV 1958, N. Candoi); 1147 b (Corabia, 19 VI 1957, G. Pitulice); VÎLCEA: 3601 Ib (Găujani, 24 VII 1968, L. Popa); TELEORMAN: 2203 b — 2204 a (Ciuperceni, 18 VII 1962, M. Dorcea); 1694 r (Zimnicele, 7 VI 1960, N. Peia); 2925 Vi (Cervenția, 22 VII 1962, I. Epure); 2881 Va (Blejești, 11 IX 1965, C. Staicu); ILFOV: 1368 g (Periș, 21 VII 1957, N. Togo); 1422 b (Cocioc, 26 VI 1958, N. Năstase); 195 b (Tamași, 9 V 1953, G. Stancu); 3758 j (Țegheș, 25 VII 1969, G. Petre); 3961 Ic (Dragomireștii din Vale, 16 X 1967, I. Petre); 85 a (Renașterea, 15 VI 1953, N. Fircă); 1950 e (Hotarele, 13 XI 1961, G. Diu); 2403 Vb (Malu, 14 XI 1962, C. Mustătea); 2396 Ra (Giurgiu, 10 XI 1962, M. Pînzaru); 129 c, 3759 g (Minăstirea, 9 IX 1952, 25 VII 1969, P. Novac); BRĂILA: 2574 Rc (Șutești, 2 X 1963, C. Drogeanu); ARGEȘ: 526 h, 1033 d (Slatina, 30 V 1955, 16 II 1957, V. Tefeleu); 1111 b (Cîmpulung, 28 VI 1957, Al. Cercel); 1991 c (Furești, 4 X 1961, Al. Manea); DÎMBOVIȚA: 2876 Rb (Pătroaia, 9 IX 1965, I. Geambașu); 2874 Rg — 2875 Va (Ungureni, 7 IX 1965, G. Andrei); 148 d, 1366 b (Fîntînele, 9 X 1952, 21 VII 1957, St. Ganea, V. Stoica); BUZĂU: 3147 j (Furtunești, 28 VII 1966, G. Fieraru); CONSTANȚA: 3912 Iib (Zorile, 2 VII 1970, N. Sandu); GALAȚI: 3708 Id (Frumușița, 26 IX 1969, Șt. Schiopu)

fg.: DOLJ: 14516 b (Desa, 28 XI 1951, S. Mitran); 14528 d (Izvoarele, 8 XII 1951, St. Poenaru); 4861 b (Goicea Mică, 28 XII 1936, D. Calopărcanu); 12633 b (Mischi, 30 VIII 1929, Cr. Mihăilescu); 12193 a (Sadova, 15 VIII 1929, G. Tuță); 12096 a (Amărăștii de Jos, 18 VI 1928, P. Ochea); OLT: 4562 (Dobrosloveni, 6 I 1935, F. Cumpănașu); TELEORMAN: 8403 (Caravaneti, 4 IV 1940, I. Pantea); 12915 a (Scurtu, 15 I 1929, R. Albu); 4166 (Merenii de Sus, 25 VII 1937, M. Burcea); ILFOV: 4313 (Naipu, 10 VII 1937, N. Grigoraș); 4070 (Clejani, 15 V 1949, D. Moțoi); 3748 (Pădureni, 24 II 1936, M. Găuță); 5048 b (Joița, 26 VIII 1937, I. Tudor); 12841 a (Coadele, 8 IX 1928, G. Rădulescu); 9 a (București, 13 VI 1931, G. Cimpoiu); 9055 (Militari, 16 XII 1940, R. Preda); 7875 (Renașterea, 3 XI 1939, N. Fircă); 9503 (Prasna Nouă, 17 V 1941, R. Florea); 6731 b (Hotarele, 7 VII 1938, St. Șerban); 9067 (Vidra, 17 XII 1940, I. Sălcioară); IALOMIȚA: 1531 (Dorobanțu, 4 IX 1934, M. Mălăieru); ARGEȘ: 6876 a (Berindești, 7 VIII 1938, G. Anca); 7456 (Filfani, 9 VI 1939, I. Constantin); 4409 a (Izvorul de Sus, 12 VII 1936, I. Gheorghe); 9951 (Slobozia, 17 V 1943, A. Pasăre); 1481 (Priboieni, 11 VI 1936, P. Onilă)¹²²; 7474 (Bogați, 20 VI 1939, C. Voicu); DÎMBOVIȚA: 57 (Teiș, 16 III 1932, N. Teișanu); 77 b (Țirgoviște, 21 IV 1932, I. Soare); 7531 a (Gura Șuții, 11 VII 1939, N. Iordache); 1954 a (Fîntînele, 28 III 1935, Gr. Stoica); PRAHOVA: 8663 a (Izvoare, 9 VII 1940, A. Gaftoi); 7074 b (Izești, 10 X 1938, G. Măceașe); BUZĂU: 6631 a (Gura Teghii, 10 VII 1938, C. Cristea); 6956 b, 6963 a (Dedulești, 10 IX 1938, St. Gogonea, D. Moise); 2331 b (Săgeata, 11 II 1933,

¹²² Cf. și D. 665 I b.

A. Mihăilescu); 4530 a (Largu, 25 VIII 1935, D. Fieraru); TULCEA: 6604 b (Dăeni, 6 VII 1938, T. Vlădilă); CONSTANȚA: 13223 a (Gîrliciu, 1928, G. Necula)

i.: ILFOV: 3553 (Pădureni, 24 II 1936, M. Găuță); 3824 (București, 27 V 1950, J. Diaconescu); ARGEȘ: 602 (Arefu, 7 VIII 1938, G. Anca); DÎMBOVIȚA: 1956 (Teiș, 5 II 1932, N. Dobrică)

47(54) *Ilincuța Șandrului*

Mergînd să aducă apă sau măturînd curtea, fata zărește în depărtare pe turcii care vin să o răpească. Ea își vestește părinții, care o ascund și spun turcilor că fata a murit. Dar turcii nu se lasă amăgiți, ci o caută și chinuiesc pe părinți pentru a-i face să mărturisească adevărul. În cele din urmă fata este descoperită, și turcii se îndreaptă cu ea spre țara lor. Pe cînd trec Dunărea, fata cere turcilor să o dezlege, pentru a-i ușura chinurile, și se aruncă în apă, preferînd să moară decît să rămînă captiva lor.

Mariencescu, I, 45: Ilonca; *Marian* (1869), 19: Fata Sandului [Rădăuți] și (1873), 86 (Gălănești — Suceava); *Teodorescu*, 635: Ilincuța Sandului ¹²³; *Jarnik — Birseanu*, 402: Chiruța ¹²⁴; *Popovici*, 21: Ilinca (Burjuc — Hunedoara); *Frîncu — Candrea*, 230: Floarea (Ponor — Alba); *Bugnariu*, 57: Ileana Gușuleana (Coșbuc — Bistrița-Năsăud); *Mîndrescu*, 182: (Rîpa de Jos — Mureș); *Bibicescu*, 261: Fata Bărbulesei (Vîlcele — Covasna); 267: Floarea [Săla]; 271: Ileana Petri (Nadiș — Săla); 273: Irina Pinte (Crucea — Suceava); *Cătană*, 140: Lină-Rujălină [Banat]; *Vasilin*, 35: Latî-i frunza bobului (Tătăruși — Iași); *Negoescu*, 70: Irina și cu Pinte (Moldova); *Popovici*, 24: Ana (Clinciova — Timiș); *Alexici*, 70: Lenca <Straja — Banatul sîrbesc>; *Tocilescu*, 35: Ilinca Șandrului (Runcurel — Gorj); 1248: Fata robită de turci (Stroiești — Gorj); 1269: Cîntecul Ilincuței (Călăreți-Șeinoiu — Ilfov); 1273: Frunzișeana de-avramască (Marginea-Uscăți — Bacău); 1277: Irina cea frumoasă (Tazlău — Neamț); *Vasilin*, 34: A Ilincuței (Tătăruși — Iași); *Popovici*, 18, 23: Ilinca (Cinciș, Cerbăl — Hunedoara); *Voronca*, Datine, 716 [Botoșani]; 716—717 (Berchișești — Suceava); *Hodoș*, 25: Ileana (Domașnea — Caraș-Severin); 29 (Sintești — Timiș); *Bud*, 8: Horea Firulinei [Maramureș]; *Ciuncanu*, 29: Sănduleasa (Dumbrăveni — Gorj); *Apostolescu*, 52: Ilincuța (Antonești — Teleorman); *Pamfile*, 48: Catincuța Gendrulesei (Zebil — Tulcea); 49 ¹²⁵ (Tîrgu Ocna — Bacău); 51 [Argeș]; *Birlea* I, 24: Irinca (Ieud — Maramureș); *Codin*, Chira Chiralina, 9: Ilincuța Șandrului [Muscel]; *Papahagi*, Maram. 90: Turcii și Sirolina, 93: Ilonca și turcul, 123: Linca și turcii (Budești, Crăcești, Săpînța — Maramureș); *Rusu*, 10: Maria și Ilinca [Transilvania]; *Cardaș*, 113: Ilinca (Broșteni — Suceava); *Furtună*, 19: Dochița Sandului (Darabani — Botoșani); *Moroianu*, 23 (nr. 9) (Săcele — Brașov); *Brăiloiu*, 98: Ilincuța Șandrului (Priboieni — Argeș); *Diaconu*, R.-Sărat, II, 56: Șandru (Dragosloveni — Vrancea); *Cocișiu*, 52: Ilincuța Șandrului [Muntenia]; *Din folclorul nostru*, 180: Ilincuța Șandrului (Smeura — Argeș); *Cocișiu*, 53: Ilincuța Șandrului (Dragosloveni — Vrancea); *Sandu-Timoc*, 184: Ilincuța Șandrului <Alexandrovăț — Serbia>; *Monogr. Dolj*, v. II, p. I, 6: Ilinca Șandrului, 7: Ilinca ¹²⁶, 8: Ilincuța, 9, 10: Ilincuța Șandrului (Tei, Scăești, Vîrtop, Plenița, Orodol — Dolj); *Muntean*, 27: Sănduleasa (Bilca — Suceava); *Diaconu*, R.-Sărat, III, 101: Șandru (Gu-

¹²³ Variantă compilată din două versiuni.

¹²⁴ Sora popii viteaz, care moare în luptă cu turcii fără a-și putea salva sora iubită.

¹²⁵ La început, contaminare cu t. 42: *Badiu circiumarul*.

¹²⁶ Cf. și *Balade oltenesti*, 153.

gești — Vrancea); *Desmireanu*, 168 (Topa Mică — Cluj); *Folclor din Transilvania*, I, 538 (nr. 264); III, 173: Marioara și tătarii; IV, 124: Șade Hira (Rafira)-ntre crin verde; 136: Fata lui Marcu; 142: Cîntecul lui Șandru; *Bartók (Suchoff)*, III, 492 (nr. 1180 a), 494 (nr. 1180 b), 496 (nr. 1180 c) (Banloc, Petrovaselo, Igrîș — Timiș); *Cărăbiș*, Șiraguri, 57: Ilincuța cea frumoasă (Băbiciu — Olt); *Dumitrescu*, 142: Ilincuța Șandrului (Dăbuleni — Dolj); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 171: Ilincuța Șandrului; *Brezeanu — Nadoleanu*, 55: Ilinca Șandrului (Rogojeni — Galați); *Jarnik — Bîrseanu (Fochi)*, 484 (nr.V) (Maiorești — Mureș); *Delapetica* (1968), 51: Linca lui Landru (Bodrogu Vechi — Arad); *Georgescu*, 93, 100: Ilincuța Șandrului (Frunzaru — Olt, Celaru — Dolj); *Duicu — Lădăriu*, 153: Sub poală de codru verde (Săcalu de Cîmpie — Mureș); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 609: Ilinca (Scăești — Dolj); IV, 149: Ilincuța (Noieni-Ialomița); 501: Ilincuța Șandrului (Coteana — Olt); V, 227: Cîntecul fetii Șendrulesci [Ilfov]; 229, 231: Ilincuța Șandrului (Pantelimon — Ilfov, Craiova); *Folclor din Moldova*, II, 96 (nr. 97): Cîntecu Bădulesii (Vădeni — Galați); 657 (nr. 656), 660 (nr. 657): Sănduleasa (Vicovu de Jos — Suceava); *Brezeanu*, În vadul Brăilii, 70: Ilincuța Sandului (Unirea — Brăila); *Folclor din Teleorman*, 196: Ilincuța (Suhăia — Teleorman); *Vîrtic*, 157: Șica și turcii (Năsăud — Bistrița-Năsăud); *Cupcea*, 53: Tîrîrîna (Sarasău — Maramureș)

Familia (Pesta — Oradea) 9(1873), 101: Giralina ¹²⁷; *Siedictôrca* (Budapesta — Oradea) 2(1876), 9: Ilincuția [„din Ardeal“] ¹²⁸; *Ilfovul* (București) 1(1878), nr. 2, 3: Baladă ¹²⁹; *Gazeta Transilvanici* (Brașov) 45(1882), nr. 3-Foiletonu: Chirutia ¹³⁰; *Foișoara* (Sibiu) 1(1886), 51: Floarea [„Sălagiu“] ¹³¹; *Gazeta poporului* (Timișoara) 2(1886), nr. 40, 6: Mireasa turcului [„din jurul Năsăudului“] ¹³²; 3(1887), nr. 17—18: Lenca ¹³³; nr. 43, 5: Ileana Gusiuleana [„din jurul Naseudului“] ¹³⁴; *Tribuna* (Sibiu) 5(1888), 773: Ileana Petri (Nadiș — Sălaj) ¹³⁵; *Gazeta poporului* (Timișoara) 6(1890), nr. 19: Lenca ¹³⁶; *Revista poporului* (București) 2(1891), 547 (Ocnele Mari — Vîlcea) ¹³⁷; *Romanulu literar* (București) 1(1891), 170: Ilinca ¹³⁸; *Șezătoarea* (Fălticeni) 1(1892), 43, 76 (Crucea — Suceava); *Telegraful roman* (Sibiu) 40(1892), 325: Mustafa, Iîndreasa și Ilinca; 41 (1893), nr. 26, 102 [„din jurul Avrîgului“]; *Șezătoarea* (Fălticeni) 2(1893), 137 (Cotîrgaș — Suceava); 3(1895), 211: Ilincuța (Prundeni — Vîlcea); *Revista critică-literară* (Iași) 3(1895), 24: Ilinca Călina (Rogojeni — Galați); *Familia* (Pesta — Oradea) 32(1896), 164: Ileana (Luncșoara — Bihor); *Șezătoarea* (Fălticeni) 4(1897), 221 [Suceava]; *Poporul* (Budapesta) 5(1898), 349: Lenca <Straja — Banatul sîrbesc>; *Telegraful român* (Sibiu) 48(1898), 189: Valinca (Gura Rîului — Sibiu) ¹³⁹; *Tribuna* (Sibiu) 16(1899), nr. 214, 3: Alinca [„din Bîrgău“]; *Revista socie-*

¹²⁷ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4237.

¹²⁸ *Ibidem*, 3942.

¹²⁹ *Ibidem*, 4048.

¹³⁰ *Ibidem*, 4142.

¹³¹ *Ibidem*, 4157.

¹³² *Ibidem*, 3987; vezi și 4051.

¹³³ *Ibidem*, 4365.

¹³⁴ *Ibidem*, 3992.

¹³⁵ *Ibidem*, 4497.

¹³⁶ *Ibidem*, 4328.

¹³⁷ *Ibidem*, 4066.

¹³⁸ *Ibidem*, 4065.

¹³⁹ Cf. și *Calendariu pe anul visect de la Christos 1904* (Sibiu) 53(1904), 162: Valinca.

tății „Reuniunea profesorilor români” din Craiova (Craiova) 1(1900), nr. 6, 10: *Ilincuța cea frumoasă* (Roșia-Jiu — Gorj); *Șezătoarea săteanului* (Bumbești de Jiu — Gorj) 4(1901), 86: *Lixandrina* [„de pe valea Cricovului”]¹⁴⁰; *Familia* (Pesta — Oradea) 40(1904), 68: *Floarea* (Șardu — Cluj); 41(1905), 115: *Voica lui Șandru* [Bucovina]; *Albina* (București) 10(1906—1907), 1278: *Ilincuța*; *Tribuna* (Arad) 10(1906), nr. 15, 2: *Foicica bobului* (Turcoaia — Tulcea)¹⁴¹; *Floarea darurilor* (București) 1(1906), 183: *Foicica lemnului* (Zebil — Tulcea); 2(1907), 189: *Ilinca Șandrului*; 252: *Ilincuța* (Voicești — Vâlcea); *Deșteptarea* (Brașov) 3(1907), nr. 3, 2: *Fata Șandrului* (Scheii Brașovului); *Ungaria* (Cluj) 1(1907), nr. 8, 6 [„din jurul Branului”]; *Buciumul* (Cîmpulung Moldovenesc) 1(1908), nr. 3, 33 (Vatra Dornei — Suceava); *Țara Oltului* (Făgăraș) 2(1908), nr. 50, 3: *Cîntecul Șandrului*; *Ion Creangă* (Bîrlad) 4(1911), 107 (Vatra Dornei — Suceava); *Drum drept* (Vălenii de Munte) 1(1913), 515 (Oltina — Constanța); *Ion Creangă* (Bîrlad) 7(1914), 131: *Voicuța* (Nemțișor — Neamț); 167: *Vîrculeasa* (Lozna — Botoșani); *Transilvania* (Sibiu) 45(1914), nr. 4, 145: *Fata Iancului* (Sebeșel — Alba); 146: *Fata Șandrului* (Sebeșel — Alba); *Vocea poporului* (Ploiești) 6(1914), nr. 164, 6: *Ilincuța Șandrului*¹⁴²; *Ion Creangă* (Bîrlad) 10(1917), 106: *Ilinca* (Broșteni — Suceava); *Copiii neamului* (Ploiești) 1(1922), nr. 2, 11: *Kira* [„din Transilvania”]; *Tudor Pamfile* (Dorohoi) 2(1924), 80: *Ilincuța* (Hancea — Suceava); *Frîngurele* (Dorohoi) 1(1927), nr. 3—4, 3: *Ilinca* (Vlăsinești — Botoșani); *Cele trei Crișuri* (Oradea) 6(1928), nr. 11—12, 22: *Ilincuța Sandului* [„baladă dobrogeană”]; *Izvoarașul* (Bistrița — Mehedinți) 8(1929), nr. 1—2, 16 (Marmanu — Mehedinți); *Semenicul* (Lugoj) 3(1930), nr. 5—6, 56: *Rădivoi cu sora-sa Ilincuța* (Agadici — Caraș-Severin); *Grai și suflet* (București) 5 (1931—1932), 276, 276 (Mușătești, Sălătrucu de Jos — Argeș); *Anuarul arhivei de folklor* (București) 3(1935), 62: *Lină Rujălină* (Eftimie Murgu — Caraș-Severin); *Școala Ialomiței* (Călărași) 6(1935), nr. 5—6, 26: *Ilincuța* (Borcea — Ialomița); *Albina* (București) 39(1937), 422: *Ilincuța Șandrului* (Dragosloveni — Vrancea); *Neamul românesc pentru popor* (București) 25(1937), 57: *Ilincuța Sandului*; *Izvoarașul* (Bistrița — Mehedinți) 17 (1938), 319: *Ilincuța Șandrului* (Caravaneți — Teleorman); 18(1939), 123: *Ilinca*

mg.: DOLJ: 589 b, 1808 c—d (Desa, 30 XI 1955, 14 II 1961, M. Constantin); 1594 Va (Bîrca, 1 VII 1959, M. Ciovică); 2103 b (Călărași, 6 XII 1961, P. Boulean); 2099 a (Dăbuleni, 6 XII 1961, N. Șteolea); GORJ: 1214 h (Bălești, 5 IX 1957, N. Coiculescu); VÎLCEA: 3585 IIa, 3599 IIb (Boișoara, 21, 26 VII 1968, A. Cenușă, S. Mihai); 3601 If (Găujani, 24 VII 1968, L. Popa); TELEORMAN: 2880 Vb, 2997 a (Blejești, 11 IX 1965, 1 IV 1966, C. Staicu); ILFOV: 1422 a (Cocioc, 26 VI 1958, N. Năstase); 184 a (Renașterea, 16 IV 1953, N. Fircă); 2401 Rc — 2402 Va (Malu, 14 XI 1962, C. Mustățea); 2394 Ra (Giurgiu, 9 XI 1962, N. Stan); 3089 IIa (Greaca, 11 X 1966, A. Cotîrlă); 1951 a (Hotarele, 13 IX 1961, G. Diu); 336 a (Curcani, 11 VI 1954, A. Simion); 3399 d (Oltenița, 24 VII 1963, I. Preda); ARGEȘ: 428 k (Jugur, 26 XI 1954, V. Zipsiș); 1991 b (Furești, 4 X 1961, Al. Manea); TULCEA: 1641 Ia, 1643 IIb (Ciobanu, 5, 8 XI 1959, D. Holban, N. Matei); 1603 a (Niculițel, 28 VI 1959, V. Plînge); IAȘI: 3452 d (Ruginoasa, 29 V 1968,

¹⁴⁰ Cf. și *Deșteptarea poporului* (Cernăuți) 1(1902), nr. 2, 15.

¹⁴¹ Cf. și *Floarea darurilor* (București) 2(1907), 109.

¹⁴² Proză, cu un fragment poetic.

I. Sava); SUCEAVA: 3465 Rh (Calafindești, 23 VII 1968, V. Diaconescu); MARAMUREȘ: 595 p (Văleni, 6 XI 1955, V. Darvai)¹⁴³

fg.: DOLJ: 12248 (Sadova, 21 VIII 1929, G. Tuță); GORJ: 2770 b, 2840 (Runcu, 11, 18 VIII 1930, I. Voiculescu, M. Popescu); TELEORMAN: 8409 (Caravaneți, 3 VI 1940, I. Pantea); 1524 (Adămești, 28 I 1934, N. Săileanu); 4169 (Merenii de Sus, 25 VII 1937, M. Burcea); ILFOV: 4282 b (Naipu, 30 VIII 1935, N. Grigoraș); 4076 (Clejani, 15 V 1949, I. Burcină); 3814 (Pădureni, 24 II 1936, M. Găuță)¹⁴⁴; 9993 b (Dumitrana, 21 VIII 1943, N. Floraru); 12837 a (Coadele, 8 IX 1928, G. Rădulescu); 7893 (Renașterea, 3 XI 1939, N. Fircă); 6903 a, 11320 (Budești, 17 VIII 1938, 23 V 1950, I. Baie, N. Constantin); 6731 a (Hotarele, 7 VII 1938, St. Șerban); IALOMIȚA: 12852 a (Bogata, 9 IX 1928, I. Lazăr); ARGES: 2131 (Slatina, 19 II 1936, M. Cîrstoiu)¹⁴⁵; 6412 (Smeura, 30 I 1938, M. Mihalcea); 1976 c (Jugur, 24 VIII 1930, V. Radului); 7472 (Bogați, 20 VI 1939, C. Voicu); TULCEA: 8578 a—b, 8585 a (Somova, 17 VI 1940, I. Bonțoiu, I. Mocanu); 1613 a (Pecineaga, 8 VIII 1936, S. Pușcuță); 6604 a (Dăeni, 6 VII 1938, T. Vlădilă); 13221—13222 (Gîrliciu, 1928, G. Necula)¹⁴⁶; VRANCEA: 3514 b (Dragosloveni, 21 V 1937, R. Spînu); BACĂU: 13044 c (Vultureni, f.d., E. Dugăișescu); SUCEAVA: 5275 a (Fundu Moldovei, 23 IX 1937, O. Zlăvoacă); SIBIU: 941 b, 943 b, 960 a (Mohu, 10, 15 VI 1931, 14 I 1933, A. Iancu, M. Nica, A. Bîlt); 5388 a (Vecerd, 27 V 1935, A. Iefta); BRAȘOV: 7695 c (Dridif, 20 VII 1939, M. Lungoci); 7621 b (Șinca Nouă, 9 VII 1939, M. Ciujdea)

i.: GORJ: 2443 (Țirgu Jiu, f.d., M. Arbagic); ILFOV: 9535 (Naipu, 15 III 1951, Z. Nicolaie); 8263 (Clejani, 14 V 1949, D. Moțoi); 3556 (Pădureni, 24 II 1936, ?); 13753 (Ileana, 28 VIII 1952, E. Manolidi); NEAMȚ: 6113 (Boghicea, 24 VII 1949, N. Erpan)¹⁴⁷; TIMIȘ: 7659 (Banloc, 29 VIII 1936, A. Cîrciu); CARAȘ-SEVERIN: 18772 (Bucova, 14 XI 1958, A. lui Glud)

48(66) *Corbac*

Corbac zace de trei ani în închisoarea sultanului din Țarigrad. Privind printre zăbrele, el blestemă corbul, socotind că îi vestește mcartea. Corbul îi răspunde că e trimis de maica sa și îl caută de trei ani. Întemnițatul cere corbului să-i aducă de acasă trei fuioare de mătase și iarba-fierului, făgăduindu-i răsplată leșurile dușmanilor. Corbac se eliberează împletind funie din mătase și rupînd gratiile cu iarba-fierului. El trimite corbul să dă că vestea mamei sale și făgăduiește că din funie va face spînzurătoare turcilor.

Alecsandri, 141: Corbac; *Folclor din Botoșani*, 115: Corbac¹⁴⁸

Familia (Pesta — Oradea) 21(1885), 6: Voinicul și corbul [„din ținutul Borgoului”]¹⁴⁹

49(67) *Serb-sărac*

Apărînd în chip de călăreț pe ulițele Țarigradului, voinicul sărac e îndemnat de nepoata sultanului să ia parte la jocul de halcă, pentru ca,

¹⁴³ Cf. și mg. 4006 c (culegere fără date).

¹⁴⁴ Cf. și D. 824 a.

¹⁴⁵ Cf. și D. 675 b.

¹⁴⁶ Cf. și D. 368 Ib și 369 I.

¹⁴⁷ Variantă în contaminare cu ciclul Novăceștilor.

¹⁴⁸ Variantă sub influența t. 27: *Novac. Gruia captiv în Țarigrad*.

¹⁴⁹ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4073.

biruind, s-o scape de primejdia de a fi dată arapului. Viteazul se avîntă în întrecere, biruie pe arap și primește fata în căsătorie.

Alecsandri, 105: Serb-Sărac; *Brezeanu*, În vadul Brăilei, 78: Sîrb Sărac (Însurăței — Brăila)

Bucovina (Cernăuți) 3(1850). 35: Serbu-saracu ¹⁵⁰; *Revista pentru istorie, arheologie și filologie* (București) 7(1894), 419: Viața unui copil de sîrb vestit [Vîlcea]

50 *Fecioraș de sîrb*

Feciorașul sîrbului aflîndu-se la arat e provocat de Arap Colțea, pe care îl ucide și îi ia calul, cu care continuă să brăzdeze cîmpul.

Folclor din Oltenia și Muntenia, II, 145: Fecioraș de sîrb (Ștefănești — Vîlcea)

51 *Brăilenii*

Doi brăileni cutreieră localitățile românești de pe malul Dunării. Pretutindeni sînt primiți cu teamă. Își aleg cai de călărit și iau cu sila bani de la negustori, pînă ce, atacînd la drumul mare un turc, unul dintre brăileni moare odată cu turcul.

Folclor din Oltenia și Muntenia, II, 179: Brăilenii [Dolj]

52(70) *Niculca*

Turcul a îndrăgit pe Niculca, una din cele două fete ale Sîrbei. El încearcă zadarnic s-o ademenească cu bani. Profitînd de o clacă la prașilă, turcul o trimite la fîntînă, de unde o fură de-a călare. Cînd s-o treacă Dunărea, fata se aruncă în apă. Mama o pescuiește și o aduce acasă. Vin turcii să o caute și o iau din nou cu ei.

Tocilescu, 36: Niculca (Cucueți — Teleorman)

53 *Stan al lui Stăvrui*

Stan al lui Stăvrui s-a ascuns în timpul iernii în pădurile Călmățuiului. Cînd s-a imprimăvărat, trece cu ceata peste Dunăre, își schimbă hainele prefăcîndu-se zarzavagiu și pătrunde în curtea pașei din Vidin. După ce se orientează în timpul zilei, în cursul nopții atacă cu ceata doborînd pe rînd toate străjile, ucide pe pașă, apoi sărînd zidurile se îndreaptă, la adăpostul codrilor, spre Rusciuc, unde va căuta o răfuială asemănătoare cu un pașă și un bei.

Folclor din Oltenia și Muntenia, IV, 498: Stan al lui Stăvrui (Turnu Măgurele — Teleorman)

54 *Goia*

Îndată ce s-a imprimăvărat, Goia și ceata lui au pornit în haiducie. Prins de puterile împăratului și osîndit la decapitare, Goia cere să fie spovedit. Eliberîndu-se prin acest șiretlic, haiducul se duce la curte, ucide pe boieri și-l silește pe împărat să-i lase lui împărăția, dar după trei luni pleacă cu visteria împărătească, pe care o împarte cu cetașii.

mg.: TELEORMAN: 2213 d — 2214 a (Ciuperceni, 20 VII 1962, M. Dorcea)

¹⁵⁰ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3880; v. și *Zimbrul* (Iași) 1(1850), 68: Sirbul săracul.

Deși ibovnica Voichița îl trădează turcilor, Dragu se luptă cu dușmanii, îi ucide și rămîne în codru cu ibovnica.

fg.: TELEORMAN: 4269 (Merenii de Sus, 15 VIII 1937, M. Burcea).

56(71) *Gheorghiță Zătreanu*

Gheorghiță Zătreanu petrece în codru cu Dobrița de la Ialomița. Cînd Gheorghiță îi cere să cînte, Dobrița se arată îndurerată că s-a despărțit de surata ei. Trec doi turci ce duc în robie pe surata Dobriței. Luptînd voinicește, Dobra ucide pe unul dintre dușmani, iar Zătreanu pe al doilea.

Pamfile, 43: Gheorghiță Zătreanu (Țepu — Galați)

57(72) *A lui Șoimănel*

Îndată după nașterea lui Șoimănel, turcii îi robesc mama, iar pe el îl aruncă pe apă într-o lădiță. Fata împăratului descoperă pruncul și îl arată împăratului, hotărîta să se mărite cu dînsul după ce va crește. După nuntă, cuprins de dorul mamei, pe care o știe roabă la Vidin, Șoimănel pleacă și-o dezrobește.

Vasiliu, 36: A lui Șoimănel (Tătăruși — Iași)

58(78) *Ana Ardeleana*

În vadul apei, fata spală rufe și plînge. Turcii o roagă să-și înceteze lacrimile pînă trec ei vadul. Fata îi întreabă dacă nu i-au văzut fratele, pe care îl descrie. Turcii îi cer atunci să-l facă să nu se mai bată cu ei. Voinicul refuză și o învață pe soră unde să-l îngroape dacă va muri.

Marienescu, I, 132: Iliana Brailana; *Popovici*, 14: Ana Ardeleana (Poiana Răchițelii — Hunedoara)

59(80) *Manuilă și Mustafa*

Turcii pradă și robesc în Moldova. Manuilă cere adăpost Aniței. Acolo află pe turcul Mustafa beat, pe care-l ucide.

Marienescu, II, 112: Manuilă și Mustafa

Albina (Viena—Pesta) 1(1866), nr. 29: Manuila si Mustafa ¹⁵¹

60(81) *Marcu iagărul*

Marcu primește carte împărătească și e întemnițat. În lipsa lui, dușmanii îi robesc soția. Eliberat, se întâlnește cu aceasta lafintînă în Țarigrad, se răzbună și revin în țară ¹⁵².

Cătană, 32: Marcu iagărul [Banat]

Foaia poporului (Sibiu) 2(1894), 46: Marcu Iagărul [Banat]; *Revista critică-literară* (Iași) 2(1894), 420: Marcu Viteazu (Valeadeni — Caraș-Severin)

61(84) *Iancu și turcul*

Urmărit de turc, Iancu cere nevestei să-i deschidă, dar nu e ascultat. Atunci, el se întoarce, ucide turcul și se travestește în hainele acestuia. Astfel e primit în casă, și femeia trădătoare își primește pedeapsa.

Hodoș, 46: Iancu și turcul (Drăgoiești — Timiș)

¹⁵¹ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4216.

¹⁵² Cf. unele asemănări tematice la t. 44: *Marcu* și 69: *Pătru di la Izvor*.

Lumina pentru toți (București) 3(1887—1888), 460: Patima Iancului (Măderat — Arad) ¹⁵³; *Revista critică-literară* (Iași) 2(1894), 333: Marcu Viteazu (Opațița — Timiș)

fg.: TIMIȘ: 5932 a (Sirbova. 11 IX 1936, I. Stepan)

62(83) *Sora și fratele*

Fratele întreabă codrul de ce îngălbenește. Află că turcii i-au robii sora. Aleargă și o scapă din robia cotorpitorilor ¹⁵⁴.

Popovici, 51: Sora și fratele (Cliciova — Timiș)

63(58) *Stoian bulibașa*

Turcii se plîng begului din Cladova de abuzurile lui Stoian bulibașa, căpitan de Craina. Prin trădarea nașului său, Stoian e prins și spînzurat sau, izbutind să scape, pedepsește fără milă pe nașul trădător.

Picot, 32, 61, 64: Stojan, le bölükbaşı <Serbia>; *Tocilescu*, 58, 60: Stoian-bulibașa (Cucueți, Băneasa — Teleorman); *Giuglea — Vîlsan*, 38: Stoian-bulibașa <Rîtcova — Serbia>; *Sandu-Timoc*, 253: Stoian-bulibașa <Alexandrovăț — Serbia>; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 176: Stoian bulibașa din Craina; 228: Begu de la Ada-Kaleh; *Ruxăndoiu*, I, 293: Stoian Bulibașa (Beuca — Teleorman); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, III, 788: Stoian Bulibașa (Hîrsești — Argeș)

Ion Creangă (Bîrlad) 4(1911), 338: Stoian Bulibașa (Caravaneți — Teleorman)

64(86) *Vidu țaranul*

Printre robii aduși la Țarigrad e și muma Vidului. Recunoscînd-o, Cara-Mustafa o întreabă unde este Vidu. Ea spune că a murit, dar turcii, spre încredințare, scormonesc mormîntul ce li se arată. Între timp, mama își vestește fiul. Vidu alungă pe turci și intră într-o cafenea. Nechezul calului îl cheamă afară, unde vede mulțimea amenințătoare a turcilor care se apropie. Calul îl ajută să biruie pe dușmani. Învîingător, Vidu merge la împărat și-i cere oaste cu care să se bată. Speriat, împăratul îi dă fata de soție și-l lasă să împărătească în locul lui.

Giuglea — Vîlsan, 110: Vidu țaranul <Geanova — Serbia>; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 182: Vidu; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 188: Vidu țăranu

Foaia poporului (Sibiu) 11(1903), 269: Vidu și turcii; *Ion Creangă* (Bîrlad) 6(1913), 276: Vidu; *Izvorașul* (Bistrița — Mehedinți) 21(1940), nr. 1, 28: Vidu (Giubega — Dolj)

65(168) *Rădoiță*

Prins și întemnițat de împărat, haiducul recurge la un vicleșug: se prefăce mort. Bănuț de împărăteasă, e supus la probe grele: i se pune un șarpe pe piept, i se bat cuie sub unghii, se joacă hora pe el, dar haiducul rezistă. În cele din urmă, e pus în cosciug și azvîrlit pe apă. Își reface ceata, se întoarce și judecă pe împărat, apoi se însoară cu fata împăratului și își continuă haiducia.

Giuglea — Vîlsan, 15: Rădoiță <Costol — Serbia>; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 222: Rădoiță

¹⁵³ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4499.

¹⁵⁴ Cf. unele asemănări tematice la t. 74: *Moldovean Dobrogean*.

Captiv la turci, eroul povestește cu vicleșug că s-a făcut vinovat de mari păcate, cerînd să i se îngăduie spovedania creștinească, dar travestit în hainele preotului se eliberează și se răzbună, măcelărind pe dușmani ¹⁵⁵.
Sandu-Timoc, Cîntece bătrînești. 187: *Goescu*

67(169) *Aiduc Velcu*

Plecînd cu fratele său Milotin să cumpere pește, se întâlnește cu un pîlc de turci, pe care-i înșală spunîndu-le că e din Craiova. Turcii se prind frate cu el și chefuiesc împreună în Negotin. În timpul nopții Velcu se scoală și trage un foc de armă, provocînd învîlmășeală între turci, care se taie între ei. Mai tîrziu, în luptele cu turcii, haiducului nu-i place așezarea tunurilor și dă o palmă unui ostaș. Stana îi spune că această nesăbuiță îl va face să-și piardă capul, dar haiducul nu se teme. Drept răzbunare, soldatul trădează turcilor ceasul cînd haiducul va ieși să-și așeze tunurile. Velcu e ucis. Stana se îmbracă cu hainele lui și se luptă cu turcii, pustiindu-le rîndurile.

Giuglea — Vîlsan, 70: *Aiduc Velcu* <Geanova — Serbia>; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 255: *Haiducul Velcu*

Revista institutului social Banat-Crișana (Timișoara) 9(1941), 248 <„de la un prizonier român din armata jugoslavă“>

mg.: 2573 Rd <Iabunovaț — R.S.F. Iugoslavia, 18 VII 1963, D. Georgevici>

68(167) *Stîngă*

Stîngă adună o ceată de haiduci, cu care cutreieră cramele și ține calea turcilor. Se travestește și-și schimbă mereu gazdele, pînă ce nașul său Nicolcea îl trădează, dîndu-l în mîinile pașii. Se turcește pentru a scăpa cu viață, apoi, sub pretext că pleacă la vînătoare, trece Dunărea. Se întoarce și se răzbună pe nașul trădător. Căzînd din nou în mîinile turcilor, i se taie capul cu propria-i sabie.

Bucuța, 103, 110, 114: *Cîntecul lui Stîngă* <Negovaniț, Stanotîrn, Rabovița — Bulgaria>; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 234: *Stoian Stîngă haiducul* ¹⁵⁶

69(87) *Pătru di la Izvor*

Pătru primește carte de cătănie. În lipsa lui, arnăutul ce vine după bir îi vede nevasta cernită, o ia cu sila, dimpreună cu copiii, și pleacă în codru. Cînd se întoarce, Pătru se răzbună ¹⁵⁷.

Sandu-Timoc, 63: *Pătru di la Izvor* <Alexandrovăț — Serbia>

70(59) *Roman copilul*

În cortul frumos din mijlocul taberei sau sub un umbrar înălțat pe sulițele înfipite în pămînt, voinicii Din, Constantin și fratele lor cel mic, Roman (Romănaș, copilul Roman etc.), petrec cu trei fete de împărat, pe care și le-au cîștigat vitejește cu sabia. Puhoi de turci și tătari întunecă orizontul. Din și Constantin trimit pe copil să scruteze din vîrfurile mobilei numărul oștilor și al steagurilor. De vor fi mai multe, să le dea de știre și lor; de vor fi mai puține, să fie în seama lui. Roman numără pînă obosește și apoi

¹⁵⁵ Cf. unele asemănări tematice cu t. 75: *Român Grue Grozovanul* și 76: *Buica Becheanu*.

¹⁵⁶ Cf. și *Tocilescu*, 383: *Foaie verde de sulfînă* (Urdarii de Jos — Gorj), fragment.

¹⁵⁷ Cf. unele asemănări tematice la t. 44: *Marcu* și 60: *Marcu iagărul*.

se avîntă în luptă, nimicind pe dușmani. Amintindu-și de fratele plecat în bătălie sau îndemnați de mamă ori de iubita acestuia, Din și Constantin aleargă în ajutor cînd lupta e pe sfîrșite. Cuprins de îndîrjirea cu care izbește de-a valma în jurul său, Roman le cere să se ferească din cale-i, pentru a nu-i ucide și pe dînșii. Frații se supun, Roman se întoarce victorios și petrecerea continuă. În unele variante, frații sînt uciși în învălmășeală, iar Roman sau mama îi caută și-i înmormîntează. În alte variante, Roman se sinucide de durere sau, cuprinși de invidie, frații îl ucid mișelește pe viteazul Roman, dar mîndra acestuia îl răzbună omorîndu-i, iar pe Roman îl învie în chip miraculos.

Cătană, 165: Din, Constantin și Român (Brădișoru de Jos — Caraș-Severin); *Codin*, Din Muscel, 298: Roman (Poienărei — Argeș); *Corcea*, 9: Roman voinicul <Coștei — Banatul sîrbesc>; *Tocilescu*, 1223: Roman (Bragadiru — Teleorman); *Păsculescu*, 222: Din și Constantin și copilul Roman; 223: Copilaș Romanul (Orlea — Olt); *Pamfile*, 90: Copilul Român (Negrilești — Galați); *Densusianu*, Antol. dial., 17 [Tulcea]; *Brăiloiu*, 104: Romănaș (Drăgăești — Dîmbovița); *Monogr. Dolj*, v. II, p. I, 23: Din și Costandin (Sadova — Dolj); *Brezcanu*, în vadul Brăilei, 76: Dinu Constantin (Bărăganul — Brăila); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, V, 236: Copilaș Roman (Găița — Ialomița)

Țara nouă (București) 4(1887), 248: Copilul Român (Budești — Ilfov)¹⁵⁸; *Tribuna* (Sibiu) 6(1889), 637: Roman voinicul [Banat]¹⁵⁹; *Familia* (Pesta — Oradea) 26(1890), 28: Din Constantin și Român (Brădișoru de Jos — Caraș-Severin)¹⁶⁰; *Gazeta poporului* (Timișoara) 7(1891), nr. 7: Cîntecul celor trei voinici [Banat]¹⁶¹; *Revista critică-literară* (Iași) 3(1895), 126: Din, Constantin și Roman (Sadova — Dolj); *Ion Creangă* (Bîrlad) 4(1911), 391: Din și Constantin; *Prietenul nostru* (Priboieni — Muscel) 1(1911), 260: Romanaș; *Vatra Banatului* (Oravița) 1(1932), nr. 3, 10: Din, Constantin și Roman (Brădișoru de Jos — Caraș-Severin); *Timocul* (București) 9(1942), nr. 1, 46: Al copil Roman <Rîtcova — Serbia>

71(68) *Cerchez*

Din tabăra sa, viteazul Cerchez întreabă cine se încumetă să-și măsoare puterile cu el. Auzind provocarea, copilașul lui Roman își alege din herghelie calul cel mai bun și pornește spre cortul lui Cerchez. Întrecîndu-se la alergare de cai, voinicul biruie pe Cerchez și-i taie capul de-a călare.

Balade populare, 202: Copilașul lui Roman (Craiova)

Izvorășul (Bistrița — Mehedinți) 5(1923), 12: Cîntecul lui Cerchez (Pătule — Mehedinți)

i.: DOLJ: 13794 (Craiova, 23 XI 1951, P. Matei)

72(62) *Șiret pîrcălabul*

Șapte sate răzvrătite nu dau bir împărăției. Tătarii, trimiși de împărat, găsesc la cișmea pe surioara lui Șiret pîrcălabul, o leagă și-i cer să le spună unde stă Șiret. Zărind pe dușmani, Șiret îi pîndește și le ține piept în poartă cu arcul și săgețile lui colosale, care pustiesc rîndurile vrăjmașe. În cele din urmă însă, e răpus prin dibăcia feciorului lui Ciupăgel. Tătarii năvălesc,

¹⁵⁸ Vezi și *Lumina pentru toți* (București) 9 (1893), 269: Copilul român (Budești — Ilfov); cf. *Bibliografia generală*, I, 4107.

¹⁵⁹ *Ibidem*, 4030.

¹⁶⁰ *Ibidem*, 4132.

¹⁶¹ *Ibidem*, 4243.

leagă pe Șiretiță și-i cer să le arate ascunzișul Negrului năzdrăvan. Ei dezgroapă grajdul, dar Negrul îi ucide pe toți cîți încearcă să se apropie de el. Numai feciorul lui Ciupăgel izbutește să-l domolească, fluierîndu-i haiducește. El încalecă și pleacă, dar se întîlnește cu Ciochin bun de mîină, feciorul lui Șiret, călare pe mama Negrului. Ciochin răpune pe Ciupăgel și o mare mulțime de tătari, apoi merge la împărat și îl înfruntă. Acesta îi dăruiește cele șapte sate. Ciochin face tron de ceară și îngroapă pe tatăl său la biserica domnească ¹⁶².

Monogr. Dolj, v.I, p.I, 107; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, III, 39: Șiret pîrcălabu (Catane — Dolj)

Lumina pentru toți (București) 6(1890), 253: Șiret Pîrcălabu (Budești — Ilfov) ¹⁶³; *Revista critică-literară* (Iași) 4(1896), 182: Șiret Pîrcălabul (Coveiu — Dolj); *Convorbiri literare* (București) 33(1899), 772: Șiret Cîrpălabu (Catane — Dolj); *Suflet oltenesc* (Plenița — Dolj) 1(1927), nr. 1, 12: Șiret Cîrpălabu i.: DOLJ: 13906 (Galicea Mare, 4 XII 1951, St. Ciovică)

73(61) Vișina

Trei sate românățene, Vișina, Urzica și Polovina, înfruntă stăpînirea și nu trimit birul, pregătind săbii și arme. Pîrcălabul, adus de oamenii stăpînirii, se plînge domniei de purtarea semeață a pămîntenilor săi. Se ivesc semne prevestitoare de rău. Peste hora satului, în zi de sărbătoare, o cioară aduce în gheare o balegă. Bătrînii înțeleg că se apropie prăpădul. Stăpînirea trimite hoarde de tătari, care devastează cele trei sate, prădînd și ducînd cu ei șiruri de robi. Un voinic se încumără să plece în urmărirea dușmanului, ucide pe tătar și eliberează robii.

Păsculescu, 207, 209: Vișina (Orlea, Corabia — Olt); *Dumitrescu*, 151: Vișina (Siliștioara — Olt); *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 114: Robirea Vișinei (Celei — Olt); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 495: Vișina (Orlea — Olt); IV, 161: Pe valea Galbenii (Măldăeni — Teleorman) ¹⁶⁴

Ion Creangă (Bîrlad) 8(1915), 149: Vișina (Potlogeni — Olt); *Preocupări literare* (București) 5(1940), 562: Satele robite (Caracal — Olt); *Ethnos* (Focșani) 1(1941—1942), fasc. 2, 172: Vișina (Orlea — Olt)

mg.: OLT 1142 d, 1386 a, 2221 d (Celei, 21 VI 1957, 9 IV 1958, 28 VII 1962, M. Căpățînă); 1148 b, 1372 (Corabia, 18-VI 1957, 8 IV 1958, D. Candoi); TELEORMAN: 2202 a (Ciuperceni, 18 VII 1962, M. Dorcea)

i.: Dolj: 25926 (Mîrșani, 22 II 1964, O. Paraschiv)

74(63) Moldovean Dobrogean

Voinicul întreabă codrul de ce e desfrunzit și ofilit. Codrul îi răspunde că vлага i-a pierit pentru că în ajun au trecut pe acolo tătarii, ducînd cu ei trei șiruri de robi. Frunza s-a ofilit și a căzut de vaietul flăcăilor, fetelor și nevestelor. Pornind pe urmele convoiului, voinicul biruie pe vrăjmași și eliberează robii ¹⁶⁵.

Păsculescu, 265: Moldovean Dobrogean (Siliștraru — Brăila); *Locusteanu — Mitu — Popescu*, 46, 50: Gheorghe și Arapu (Arcani, Tismana — Gorj); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 211 (nr. 411): Cîntecu lu Ghiorghe haiducu (Tismana — Gorj); III, 587: Gheorghe, Gheorghe, frate Gheorghe (Arcani — Gorj)

¹⁶² Unele asemănări tematice cu t. 83: *Cîntecu lu Isirim bogatu*.

¹⁶³ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4109; vezi și *Lumina pentru toți* (București) 9(1893), 171 și *Albina* (București) 15(1911—1912), 1728.

¹⁶⁴ Cf. și fragmentul din *Graiul nostru*, I, 84 (Celaru — Dolj).

¹⁶⁵ Unele asemănări tematice cu t. 62: *Sora și fratele*.

Educatorul (București) 2(1884), 5: Ghiță (Gîrbovăț — Mehedinți) ¹⁶⁶;
Indrumătorul cultural (București) 11(1958), nr. 2, 34: Balada lui Gheorghe
haiducu (Tismana — Gorj) ¹⁶⁷

mg.: OLT: 1141b, 1378, 1379 (Celei, 21 VI 1957, 8, 9 IV 1958, N. Candoi)
fg.: GORJ: 10554 a (Tismana, 14 VIII 1949, P. Geagu)

75(64) *Român Grue Grozovanul*

În ușa cortului hanului tătăresc stă legat Rcmân Grue Grozovanul, schingiuit de tătari și gata de a fi tras în țepă. Femeile, înverșunate, cer hanului grabnică răzbunare asupra viteazului care le-a pustiit familiile. Cu mîna pe hanger, hanul poruncește lui Grue să mărturisească pierderile ce a făcut tătarilor. Viteazul își arată isprăvile, fără a se teme de moartea ce-l așteaptă. El cere hanului doar îngăduința de a se ruga într-o mînaștire. Dus acolo, Grue pune mîna pe o bardă, cu care ucide pe tătarii ce-l păzesc, apoi, alergînd la grajduri, își alege cel mai bun cal, cu care se înfățișează hanului, cerîndu-i să poruncească oamenilor săi să-l ajungă din urmă, dacă vor putea. Alergînd după Grue, tătarii i se înșiruie în urmă, iar viteazul, făcînd cale întoarsă, îi ucide pe rînd, unul cîte unul, apoi pleacă în patrie ¹⁶⁸.

Alecsandri, 77: *Român Grue Grozovanul*; *Locusteanu — Mitu — Popescu*, 53, 58: *Gruia Grozovanul* (Maglavit, Craiova — Dolj); *Brezeanu*, În vadul Brăilei, 59: *Gruia grozav mare* (Unirea — Brăila) ¹⁶⁹

Calendaru (Iași) 1851, 95: *Român Grue-Grozăveanu* ¹⁷⁰

76 *Buica Becheanu*

Voinicul Buica, prins și legat de un pom în cîmpia Banului (= hanului?), e amenințat de acesta cu decapitarea. Cerînd să fie spovedit pentru grelele-i păcate, se travestește în hainele preotului, îndeamnă pe tătari să intre în biserică spre a-și lua osînditul, dar închide ușa și dă foc tătariilor, luînd calea codrului ¹⁷¹.

mg.: ILFOV: 2400 Vc-Ra (Malu, 14 IX 1962, C. Mustățea)

77 *Cîntecul lui Bibeă Cucu*

Cucul cîntă în coastă pentru Bibeă. E semn de rău augur? Mai bine ar veni la Bibeă-n bătătură, să-l hrănească cu caș de la ciobani. Se aude că au năvălit tătarii în țară. Pe înserate, Bibeă își pregătește calul de plecare. După un popas la ibovnică, se îndreaptă spre răsărit, în calea tătarilor.

Folclor din Oltenia și Muntenia, V, 241: *Cîntecul lui Bibeă Cucu* (Golfinu — Dolj)

78 *Barbă haiducul*

Barbă haiducul e fiul unui căpitan din urdia hanului și oastea sultanului. Prin purtarea lui călcînd legea musulmană (preferă vinul în locul cafelei), Barbă stîrnește mînia hanului, care poruncește tătarilor să-l prindă și să i-l aducă spre a-l spînzura. Numai un călăreț viclean se încumetă să îndeplinească porunca. Spunîndu-i că hanul îl cheamă să-l însoare, călărețul încearcă

¹⁶⁶ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4103 (în contaminare cu t. 205: *Ghiță Cădănuț*).

¹⁶⁷ Inițial, contaminare cu t. *Moșneag bătrîn*.

¹⁶⁸ Cf. unele asemănări tematice cu t. 66: *Goescu* și 76: *Buica Becheanu*.

¹⁶⁹ Cf. și varianta (în contaminare episodică) provenind din prelucrarea lui *P. Duflu*, *Gruie-al lui Novac*, cîntul VIII („Negrușor”), la *TELEORMAN*: mg.: 2190 a (Ciuperceni, 17 VII 1962, M. Dorcea), strofa E.

¹⁷⁰ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3891.

¹⁷¹ Cf. unele asemănări tematice cu t. 66: *Goescu* și 75: *Român Grue Grozovanul*.

să-l îmbie cu vorbe mincinoase, dar Barbă își pregătește paloșul, pistoalele și arcanul și vine la curtea hanului. Prefăcându-se că-l pofteste la ospăț, hanul dă poruncă să-l lege cu arcanul, dar Barbă taie capul hanului, alcargă într-un sat și se creștinează, apoi ia calea codrului, de unde pîndește și ucide pe păgîni.

Folclor din Oltenia și Muntenia, IV, 503: Barbă haiducul (Buzești — Olt)

79 *Dumitru dobrogeanu*

Voinicul Dumitru înfruntă și ucide pe unul din tătarii care-i țin calea provocîndu-l, scapă de urmărirea celui alt și trece cu barca peste Dunăre.

fg.: TULCEA: 6601 (Dăeni, 6 VII 1938, T. Vlădilă) ¹⁷²

80(133) *Velea viteazul*

Haiduc de Bugeag și Crîm, își caută mîndra, pe fiica Pleașului Pîrgarului, răpită de tătari.

Caranfil, 50: Velea viteazul [Moldova]

81(65) *A Gruifului*

Însoțindu-se cu alți voinici, Gruiful atacă pe cotropitorii tătari. Cînd să dea piept cu dușmanii, ceata i se împrăștie, și el luptă singur vitejește, răpunînd pe dușmani. Auzind aceasta, împăratul tătăresc pune la cale un șiretlic ca să-l poată prinde. El iese în calea Gruifului și-i făgăduiește fata de soție și jumătate din Bugeag în stăpînire. Dar viteazul nu se lasă înșelat, ucide pe tătar dimpreună cu întreaga-i suită și rămîne pînă la moarte stăpînul Bugeagului, trăind fericit cu iubita lui, fiica lui Costăchel din Bugeag, și ajutînd pe săraci.

Vasiliiu, 67: A Gruifului (Tătăruși — Iași)

82(79) *Vizercan și porumbul*

În timp ce boier Constantin e plecat la Orăștie, nevasta lui petrece cu Vizercan, tătarul din Bălgrad. Doamna Maria se teme să nu-i trădeze porumbelul, care i-a văzut. Vizercan încearcă să-l săgeteze, dar porumbelul zboară și duce veste stăpînului că soția îi zace bolnavă, făcîndu-l astfel să se înapoieze fără zăbavă. Ea îi spune că nu se va însănătoși decît dacă-i va da să mănînce inima porumbelului. Boierul e gata să ucidă porumbelul, dar acesta, ghicindu-i intenția, îi spune adevărul. Tătarul, descoperit în casă, e ucis, iar femeia trădătoare e arsă de vie.

Marienescu, II, 108: Vizercan și porumbul.

83(85) *Cîntecu lu Isirim bogatu*

La jgheabul cișmelei, mica Rusculiță spală marama lui Isirim, înroșind apa de sînge turcesc. Vin mîrzacii, care o chinuie ca să le spună unde este Isirim. Fata îi îndreaptă spre casa acestuia, dar merge înaintea lor și-i vestește lui Isirim primejdia. Isirim cade răpus. Dușmanii îi iau averea și o împart între ei. Pe cînd ei se ceartă în drum pentru calul ce nu poate fi împărțit, apare un voinic, care, prefăcîndu-se că vrea să le cumpere calul, îl încalecă și fuge ¹⁷³.

Giuglea — Vîlsan, 11: Cîntecu lu Isirim bogatu <Costol — Serbia>

¹⁷² Cf. și D. 830 a.

¹⁷³ Cf. unele asemănări tematice cu t. 72: *Șiret pîrcălabul*.

Radu se înțelege cu soră-sa să se prefacă a o vinde în târg tătarilor, le ia banii, își răpește sora din goana calului, apoi nimicește în luptă pe tătari.

Sandu-Timoc, Cîntece bătrînești, 184: Radu și tătarii

2. HAIDUCII

85(88) *Corbea*

Corbea (Mîrza. Peneș, Oprea, Gheorghe etc.) a îmbătrînit de cînd zace în temniță. Închis de Ștefan-vodă (de Negru-vodă, de împăratul). Chica, gencele, sprîncenele și barba i-au crescut peste măsură. În umezeala și întunericul temniței mișună broaște, șerpi și năpîrci, sporind chinurile celui ce zace în noroi, legat în obezi și butuci ¹⁷⁴. Mama întemnițatului, care de multă vreme îl caută, reușește să vorbească, prin fereastra zăbreliată, cu fiul său. Acesta îndeamnă pe bătrînă să ceară îndurarea domniei pentru dînsul. Răspunsul cu tîlc al domniei arată că în curînd întemnițatul va fi logodit cu o „jupîneasă“, anume „pregătită“. Bătrîna își vestește fiul, care însă înțelege că logodnica făgăduită nu poate fi decît țeapa care-l așteaptă. Pentru a se salva, Corbea pune la cale un șiretlic, cu ajutorul mamei sale. Dezgropînd grajdul unde se află ascuns calul năzdrăvan al lui Corbea, bătrîna se plimbă cu calul pe ulițele tîrgului domnesc, pentru a ispiti cu frumusețea lui pe boieri și pe domn și pentru a-l ceda numai în schimbul eliberării fiului închis. Uimit de înfățișarea calului, domnul cheamă pe bătrînă în curtea sa. Cum calul ucide pe toți cei care se încumetă să se apropie de el, bătrîna spune domnului că numai fiul ei ar putea să-l domolească. Este adus întemnițatul și, pentru a-și recăpăta înfățișarea voinicească, e tuns și îmbrăcat și înarmat prin viclenie cu hainele și armele domnului. Corbea încalecă, o înșfacă cu dînsul din goană pe bătrînă și se eliberează sărind cu calul peste ziduri, luîndu-și rămas bun, în batjocură, de la domnul astfel înșelat. În unele variante, eroul se întoarce în timpul nopții și pedepsește pe domn, iar uneori și pe boieri și temniceri.

În cele mai multe dintre variantele moldovene și ardenele, acțiunea e mult concentrată. Întemnițatul cere mamei, sau iubitei, calul salvator. Strănutul, nechezul sau copitele calului sparg ușile temniței, eliberînd pe captiv. În aceste variante lipsesc de obicei portretul întemnițatului și descrierea temniței, elementul eroic și fantastic fiind mult atenuat.

Pauletti (a. *Lupeanu Melin*), 58: Cîntecul lui Oprea (Roșia — Alba); *Pompiliu*, 36: Gheorghe (Gura Rîului — Sibiu); *Marian* (1873), 116: Voinicul scăpat (Zaharești — Suceava); 186: Gheorghe a Popii (Ilișești — Suceava); *Baronzi*, 53: Corbea Haiducul ¹⁷⁵; *Burada*, 151: Corbea viteazul [Dobrogea]; *Vulpian*, 26: Corbea (București); 76: Mîrza Iotrișoru [Banat]; *Teodorescu*, 517, 527, 531: Corbea (Lacu Sărat — Brăila, București); *Bugnariu*, 87: Georgiță și mamă-sa (Coșbuc — Bistrița-Năsăud); *Sevastos*, 321:

¹⁷⁴ Unele variante narează, inițial, banchetul domnului cu boierii la curtea domnească. Vodă demască pe Corbea ca poftitor să-i ia locul, de aceea poruncește să fie întemnițat.

¹⁷⁵ Prelucrare în versuri proprii, publicată anterior și în broșură separată (cf. *Bibliografia generală*, I, 3952 — 3954).

Peneș [Moldova]; *Densusianu*, Ț. Hațeg., 287: Mîrza ¹⁷⁶ (Păucinești — Hune-
doara); *Bibicescu*, 326: Manea (Vîlcele — Covasna); 329: Mîrza [Transilvania];
Cătană, 17: Mîrza [Banat]; *Negoescu*, 201: Corbea [Muntenia]; *Ionașcu —*
Mîndreanu, 45: Corbea; *Alexici*, 191: Mihu (Nermiș — Arad); *Corcea*, 65:
Mărza <Coștei — Banatul sîrbesc>; *Tocilescu*, 147, 149, 191: Cîntecul lui
Corbea (Văleni — Prahova, Costești, Bărbătești — Vîlcea); 1224, 1256: Cor-
bea ¹⁷⁷ (Sudiți — Ialomița, Zebil — Tulcea); *Hodoș*, 72: Mîrza [Banat];
Graiul nostru, I, 286 (Livezile — Vrancea); *Tulburc*, 10: Pîntea [Făgăraș];
Mateescu, 35, 44: Corbea (Curtea de Argeș, Albești — Argeș); *Păsculescu*,
224, 228: Corbea ¹⁷⁸ (Orlea — Olt, Țândărei — Ialomița); *Constantinescu*,
46: Corbea (Cilieni — Olt); *Pamfile*, 24, 26, 30, 31: Corbea (Țepu — Galați,
Popești — Vrancea, Zebil — Tulcea, Țepu — Galați); *Codin*, Chîra Chiralina,
34: Corbea [Muscel]; *Monogr. Dolj*, v.I, p. I, 11 ¹⁷⁹, 14, 16, 19: Corbea
(Boca — Gorj, Plopșor, Plenița — Dolj); v.I, p. III, 175: Costea (Vîrtop —
Dolj); *Cardaș*, 125: Ștefan-vodă (Broșteni — Suceava); *Furtună*, 41: Corbea;
44: Vălean, 49: Variantă, 65: Peneș (Vlăsinești, Sîrbi, Știubieni, Bozieni —
Botoșani); 68: Vereș [Moldova]; *Tîstu*, 27, 37: Corbea (Mînăstirea, Chiojdu
Mic — Buzău); *Diaconu*, Ț. Vrancei, 196—217: Corbea (7 var.: Vetrești,
Nerej, Paltin, Păulești, Spulber, Vrîncioaia — Vrancea); *Diaconu*, R.-Sărat,
I, 17—41: Corbea (4 var.: Căiața, Dumitrești, Gugești, Obilești — Vrancea);
II, 3: Corbea (Oreavu — Vrancea); *Bularda*, 57 (Jigălia — Vaslui); *Nicoară —*
Netea, 26 [Transilvania]; *Monogr. Tîrnava-Mare*, 475: Corbea (Vulcan —
Brașov); *Cocișiu*, 59: Corbea (Vulcan — Brașov); *Ursu*, 43: Balada lui Mîrza
(Sîrbova — Timiș); *Segarcea*, 36, 39: Balada haiducului Corbea [Teleorman],
(București); *O. Bîrlea*, 592: Corbea (Șerbănești — Argeș); *Vechi cîntece de*
viteji, 104: Corbea (Clejani — Ilfov); *Folclor din Transilvania*, I, 467: Mîrzea;
II, 558: Mîrza: *Carp — Amzulescu*, 96: Corbea (Cîmpulung — Argeș); *Dumi-
trescu*, 82: Corbea (Corabia — Olt); *Locusteanu — Mitu — Popescu*, 85, 90:
Corbea (Gîlcești — Gorj, Coțofenii din Dos — Dolj); *Sandu-Tîmoc*, Cîntece
bătrînești, 195: Corbea și Ștefan-vodă; *Cărăbiș*, Șiraguri, 44: Corbea (Băbiciu —
Olt); *Jarnik — Birseanu (Fochi)*, 485; 875 (Straja — Alba); *Mitu —*
Popescu — Locusteanu, 151, 157, 168: Corbea (Orodel, Leamna de Sus,
Suharu Mare — Dolj); *Georgescu*, 45: Corbea (Celaru — Dolj); *Dijmărescu*,
17: Corbea (Preajba — Gorj); *Cărăbiș*, Nunta și furca, 104, 107: Corbea
(Cîmpofeni — Gorj); *Ciobanu*, 27: Corbea (Orșova); *Ursu*, Naidăș, 94: A lu cinăr
lotrișor ¹⁸⁰ (Naidăș — Caraș-Severin); *Folclor din Transilvania*, IV, 131:
Cîntecul lui Pîntea; *Folclor din Moldova*, II, 97: Cîntecu lui Peneș (Vlădeni —
Galați); 99: Corbea (Oprișița-Poienesti — Vaslui); *Brezeanu — Nadoleanu*,
73: Corbea ¹⁸¹ (Gugești — Vrancea); *Brezeanu*, La izvoarele cîntecului,
37, 44: Cîntecul lui Corbea (Costache Negri, Odaia Manolache — Galați);
49: Corbea (Independența — Galați); *Brezeanu*, În vadul Brăilei, 89: Cor-
bea ¹⁸² (Șutești — Brăila); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 517: Corbea
(Dăbuleni — Dolj); II, 184, 192: Corbea (Bogdănești, Ștefănești — Vîlcea);
III, 429: Cîntecul lui Corbea haiducul (Leu — Dolj); 436: Cîntecul lui Corbea
(Ghîndeni — Dolj); 789; IV, 167, 181: Corbea (Căteasca — Argeș, Măldăieni,

¹⁷⁶ Vezi și 167 (nr. 195).

¹⁷⁷ Vezi și 179: Corbea, în contaminare cu t. *Corbul și Vîntul*.

¹⁷⁸ Vezi și 202: Corbea, în contaminare cu t. *Dediu (Gegiu) și Dragna (Drajna)*.

¹⁷⁹ Cf. și *Balade oltenesti*, 25.

¹⁸⁰ Cf. și *Iliescu — Birău*, 425: A lu cinăr lotrișor (Naidăș — Caraș-Severin).

¹⁸¹ Cf. și p. 36: Gruia lui Novac (Gropeni — Brăila), contaminare cu t. 27: *Novac. Gruia
captiv în Țarigrad*. (La început, p. 34, t. 29. I: *Fata Cadiului*.)

¹⁸² La început, contaminare cu t. 89: *Golea*.

Crîngeni — Teleorman); 190: Cîntecul lui Corbea (Bejani — Ialomița); 506: Corbea (Strejeștii de Jos — Olt); 514: Cîntecul lui Corbea (Radomirești — Olt); 529: Răzbunarea lui Corbea (Radomirești — Olt); V, 242, 248: Corbea (Găița — Ialomița, Caracal — Olt); *Popescu*, 191, 199, 203, 211, 219: Corbea (Mîrza, Palilula, Vîrvor, Terpezița, Novacu-Argetoiaia — Dolj); *Folclor din Țara Loviștei*, 125: Corbea (Cucoi — Vîlcea)

Foaia societății pentru literatura și cultura romînae în Bucovina (Cernăuți) 5(1869), 240: Corbea [Suceava] ¹⁸³; *Columna lui Traian* (București) 4(1873), nr. 1: Nunta Culiței [„din Hațeg”] ¹⁸⁴; *Revista pentru istorie, arheologie și filologie* (București) 3(1884), 392: Corbea [„din jurul Bucureștiului”] ¹⁸⁵; *Tribuna* (Sibiu) 2(1885), 110: Pîntea Viteazul (Sîncel — Alba) ¹⁸⁶; *Țara nouă* (București) 2(1885), 488: Corbea Haiducul (Plătărești — Ilfov) ¹⁸⁷; *Gazeta poporului* (Timișoara) 3(1887), nr. 19: George și mama sa ¹⁸⁸; *Telegraful romanu* (Sibiu) 35(1887), 253—254, 257—258, 261—262: Corbea haiducul (Moeciu — Brașov) ¹⁸⁹; *Gazeta poporului* (Timișoara) 4(1888), nr. 8: Mărza ¹⁹⁰; *Familia* (Pesta — Oradea) 25(1889), 484: Pîntea și mamă-sa (Secaș — Timiș) ¹⁹¹; *Tribuna* (Sibiu) 6(1889), 1125: Mărza <Coștei — Banatul sîrbesc> ¹⁹²; *Revista politică* (Suceava) 4(1889), nr. 22, 14: Pîntea Viteazul (Sîncel — Alba) ¹⁹³; *Biblioteca familiei* (București) 1(1890), 374: Corbea [Oltenia] ¹⁹⁴; *Gazeta Transilvaniei* (Brașov) 53(1890), nr. 23-Foiletonul: Verzea haiducul [Transilvania] ¹⁹⁵; *Transilvania* (Brașov — Sibiu) 21(1890), 123: Pîntea ¹⁹⁶; *Foaia ilustrată* (Sibiu) 1(1891), 177: Mărza [„Valea Hațegului”] ¹⁹⁷; *Tribuna* (Sibiu) 9(1892), 293: Mîrza voinicul; *Gazeta țaranilor* (Mușetești — Argeș) 2(1893), nr. 16, 4: Corbea (Moțâieni — Dîmbovița); nr. 44, 3—4, nr. 45, 5: Corbea (Cîndești — Buzău); *Telegraful român* (Sibiu) 41(1893), 126 [„din Țeara Oltului (jurul Avrîgului)”]; *Foaia poporului* (Sibiu) 2(1894), 80: Corbea haiducul; *Revista pentru istorie, arheologie și filologie* (București) 7(1894), 423: Corbea [Vîlcea]; *Revista critică-literară* (Iași) 3(1895), 60: Corbea (Dunăreni — Constanța); *Convorbiri literare* (București) 31(1897), 735: Corbea (Curtea de Argeș — Argeș); *Tribuna poporului* (Arad) 1(1897), 48: Gruia (Secaș — Arad); 402: Mîrza închis în temniță (Leucușești — Timiș); *Poporul* (Budapesta) 5(1898), 685: Mihai [Bihor]; *Convorbiri literare* (București) 34(1900), 446: Mîrza; *Foaia poporului* (Sibiu) 8(1900), 385: Pîntea și drăguță-sa; *Școala sătenilor* (Cuza Vodă — Roman) 6(1903), 154: Peleș; *Șezătoarea* (Fălticeni) 12(1905), 170 (Dănești — Gorj); *Albina* (București) 11(1907—1908), 1742: Corbea (Albești — Argeș); *Ion Creangă* (Bîrlad) 1(1908), 79: Corbea (Zebil — Tulcea); 5(1912), 296: Cîntecul lui Peneș (Jorăști — Galați); *Transilvania* (Sibiu) 45(1914), 495:

¹⁸³ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4334.

¹⁸⁴ *Ibidem*, 4305 [cf. și *Neamul românesc pentru popor* (București) 22(1934), 139].

¹⁸⁵ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4359.

¹⁸⁶ *Ibidem*, 4316.

¹⁸⁷ *Ibidem*, 4025 (v. și 4430).

¹⁸⁸ *Ibidem*, 3979.

¹⁸⁹ *Ibidem*, 4097.

¹⁹⁰ *Ibidem*, 4011.

¹⁹¹ *Ibidem*, 4445.

¹⁹² *Ibidem*, 4038.

¹⁹³ *Ibidem*, 4343; v. și *Familia* (Pesta — Oradea) 31(1895), 102: Pîntea Viteazul (Sîncel — Alba).

¹⁹⁴ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3955.

¹⁹⁵ *Ibidem*, 4093.

¹⁹⁶ *Ibidem*, 4405; v. și *Familia* (Pesta — Oradea) 31(1895), 114: Pîntea Viteazul.

¹⁹⁷ *Ibidem*, 4347.

Corbea Haiducul (Sebeșel — Alba) ¹⁹⁸; *Ion Creangă* (Bîrlad) 8(1915), 178: Peneș [„Oltenița — Fălciu”]; *Buciumul* (Tg. Jiu/Brădeni) 1(1924), nr. 2, 3: Corbea; *Unirea poporului* (Blaj) 8(1926), nr. 52, 6: Cîntecul lui Oprea (Soroștin — Sibiu); 11(1929), nr. 42, 3: Mîrza Voinicul; *Izvorășul* (Bistrița — Mehedinți) 14(1935), 365: Corbea [„din Dorohoi”]; 16(1937), 222: Corbea (Iancu Jianu — Olt); *Ethnos* (Focșani) 2(1942—1943), fasc. 1—2, 223: Corbea (Dăbuleni — Dolj)

mg.: DOLJ: 16 a, 1808 e—f (Desa, 22 II 1951, 14 II 1961, M. Constantin); 1586 Vf (Cerăt, 29 VI 1959, Fl. Pucă); 2112 (Sadova, 8 XII 1961, Șt. Neagu); GORJ: 1214 f (Bălești, 5 IX 1957, N. Coiculescu); VÎLCEA: 3560 Vg (Racovița, 20 X 1968, P. Talpoș); 3596 IIa, 3597 Ib — IIa, 3770 Ra (Cucoi, 25, 25 VII 1968, 13 IV 1970, G. Dăvidaru, G. Tântana, St. Drăgan); 3600 Ia (Boișoara, 24 VII 1968, L. Popa); TELEORMAN: 1858 (Balaci, 19 VI 1961, I. Tălpuș); 2206—2207 a (Ciuperceni, 19 VII 1962, M. Dorcea); 4088—4089 (Putineiu, 6, 5 X 1956, Fl. Burcea); ILFOV: 155 a (Clejani, 21 XI 1951, G. Moțoi); 3603 Id-IIa (Vadu Lat, 13 II 1968, R. Constantin); 201 b (Tamași, 16 V 1953, G. Stancu); 1422 c—d, 1423 g (Cocioc, 26, 26 VI 1958, N. Năstase, T. Ganea); 1368 b (Periș, 21 VII 1957, N. Togoi); 2947 a (Zurbaua, 11 XII 1963, C. Onțel); 1504 c (București, 7 II 1956, D. Gore); 2400 Rd — 2401 Va (Malu, 14 IX 1962, C. Mustățea); 1957 a (Hotarele, 15 IX 1961, G. Diu); BRĂILA: 2574 Rb (Șutești, 2 X 1963, C. Drogeanu); OLT: 1821 g (Perieții de Jos, 30 X 1960, I. Marin); ARGEȘ: 1098—1099 a, 2432 b (Cîmpulung, 22 V 1957, 20 VI 1962, Al. Cercel); 2431 e (Cîmpulung, 18 VI 1962, L. Anghel); 1994 b (Furești, 5 X 1961, Al. Manca); DÎMBOVIȚA: 2875 Ra (Pătroaia, 9 X 1965, I. Geambașu); 147 a, 1366 a (Fîntînele, 9 X 1952, 21 VII 1957, St. Ganea, V. Stoica); PRAHOVA: 2098a (Tătărăi, 17 XII 1961, N. Gheorghe); 2688 b (Șotrelle, 1 IV 1964, G. Coman); 3268 IIj (Teșila, 24 II 1967, I. Țuțuianu); BUZĂU: 3156 Aa, 3157 Af, 3824 Is (Gura Teghii, 26, 28 VII 1966, 24 VI 1970, I. Badea, S. Stoian, M. Stoian); 3156 Rd (Furtunești, 28 VII 1966, G. Fieraru); 3809 II k (Pistrițu, 13 IV 1970, St. Drăgan); CONSTANȚA: 1641 Ib (Ciobanu, 5 XI 1959, D. Holban); TULCEA: 1363 j (Somova, 14 III 1958, I. Ichim); SUCEAVA: 2661 Rș (Capu Cîmpului, 29 XII 1963, V. Coștiug); SIBIU: 3970 Va (Tălmăcel, 26 III 1971, P. Andrei) ¹⁹⁹

fg.: DOLJ: 12625 b (Craiova, 30 VIII 1929, I. Milian); 12572 c, 12577 b (Mischi, 21, 21 VIII 1929, I. Năstase, Șt. al Nastei); 9188 (Goicea Marc, 5 II 1941, M. Chisăr); 12290 (Sadova, 23 IV 1930, Șt. Ghițulescu); 12098 a (Amărăștii de Jos, 19 IV 1928, P. Ochea); GORJ: 4375, 12417 (Pîriu, 27 VIII 1942, 10 VII 1930, I. Enoiu, I. Cîrțoiu); 2946—2947 a, 6199 (Bîrsești, 29 XII 1931, 17 III 1938, C. Pobirci); 3059 (Preajba, 28 IX 1934, M. Lumînăraru); 8054 b (Rasova, 16 XII 1939, I. Udriștoiu) ²⁰⁰; VÎLCEA ²⁰¹: 10327 a (Oteșani, 6 VII 1947, G. Mărculescu); 4520 b (Vlădești, 5 X 1942, I. Cimea); TELEORMAN: 4480 b (Turnu Măgurele, 23 X 1930, D. Carașol); 8349—8350 (Caravaneți, 1 IV 1940, I. Pantea); 9926 (Alexandria, 6 V 1943, I. Stoian); 11204 b (Drăgănești, 13 III 1950, I. Văruț); 12913 (Scurtu, 15 I 1929, R. Albu); 4161 (Merenii de Sus, 15 VII 1937, M. Burcea); ILFOV: 4040, 10164 b (Clejani, 14 V 1949, 23 VII 1946, D. Moțoi, G. Moțoi); 10145 b

¹⁹⁸ Vezi și 494: Toma Alimoș (Sebeșel — Alba); Toma e salvat din temniță de calul său, pe care i-l aduce mama sa.

¹⁹⁹ Cf. și 1472 e (Tălmăcel, 1 VIII 1958, P. Andrei), eroul — Gruia lui Novac.

²⁰⁰ Cf. și D. 1287 II b.

²⁰¹ Cf. și D. 401 I (Vaideeni, 1929, I. Ciligă).

(Vadu Lat, 21 VII 1946, C. Sandu); 3723 a (Pădureni, 14 IV 1935, M. Găuță)²⁰²; 9994 a (Dumitrana, 21 VIII 1943, N. Floraru); 3690 b (Poienarii-Vulpești, 21 III 1935, C. Caizăr); 6594 a (Brătulești, 3 VII 1938, N. Petre); 13 a (București, 13 VI 1931, G. Cimpoiu); 9059 (Militari, 16 XII 1940, R. Preda); 6728 a (Hotarele, 6 VII 1938, St. Șerban); 2391 a (Ileana, 24 IX 1948, E. Manolidi); 9504 (Prasna Nouă, 17 V 1941, R. Florea); IALOMIȚA: 13153 b (? 1928, ?); BRĂILA: 5716 a (Viziru, 7 I 1943, D. Stîngă); ARGEȘ²⁰³: 4420 (Izvoru de Sus, 13 VII 1936, I. Gheorghe); 785 (Pădureți, 8 VIII 1935, M. Dură); 7756 a (Gliganu de Sus, 18 VIII 1939, M. Baicea); 8990 b (Boteni, 5 X 1940, E. Brian); 1484 (Priboieni, 12 VI 1936, P. Onilă)²⁰⁴; 7471 (Bogați, 20 VI 1939, C. Voicu); DÎMBOVIȚA: 7531 b (Gura Șuții, 11 VII 1939, N. Iordache); 399—400, 547 (Tîrgoviște, 16 I, 16 III 1932, I. Puceanu, N. Teușanu); 1914 (Brehu, 24 I 1932, P. Stanciu); 1947 a (Fîntînele, 28 III 1935, Gr. Stoica); PRAHOVA: 9334 a (Ploiești, 31 III 1941, D. Ciușu); 6521 b, 8665 a, 8671 a (Izvoare, 22 VI 1938, 13, 14 VII 1940, N. Bencea, A. Gaftoi, V. Diaconu); 9420 (Vălenii de Munte, 12 IV 1941, St. Alexandrescu); 7074 a (Izești, 10 X 1938, G. Măceșe); BUZĂU: 6966 a (Dedu-lești, 10 IX 1938, V. Mircea); 4538 (Largu, 26 VIII 1935, D. Fieraru); CONSTANȚA: 8252 c (M. Kogălniceanu, 12 II 1940, D. Cojocar); TULCEA: 6611 b (Dăeni, 8 VII 1938, T. Vlădilă); 2119 a (Enisala, 9 XII 1936, N. Stamate); VRANCEA²⁰⁵: 2272, 2281 a (Nereju, 8, 10 IV 1934, M. Iedu, D. Parcia); 6922 d, 6927 a (Dumitrești, 7, 7 IX 1938, C. Trandafir, D. Hornea); 6974 b (Sihlea, 17 IX 1938, G. Matache); 7047 a (Dealul Lung, 9 X 1938, I. Salomia); BACĂU: 3786 b — 3787 a (Comănești, 11 VIII 1931, Sp. Gură); SIBIU: 5114 a, 5166 b (Retiș, 13 VII 1931, 1 I 1933, A. Sbircea, Fl. Negru); 5392 c (Vecerd, 28 V 1935, V. Albu); HUNEDOARA: 14202 a (Boșorod, 7 I 1951, I. Luțoi); TIMIȘ: 5931 c (Sîrbova, 11 IX 1936, I. Stepan); 6794 a (Jdioara, 6 VIII 1938, N. Ianculescu); CARAȘ-SEVERIN: 5938 a (Zăgu-jeni, 24 X 1935, I. Albai)

i.: DOLJ: 13857 (Izvoarele, 8 XII 1951, I. Oprișoreanu); 19708 (Bîrca, 9 VI 1958, C. Opri); MEHEDINȚI: 4276, 4324 (Săliște, 26, 29 VIII 1950, G. Surdu); VÎLCEA: 8161 (Știrbești, f.d., D. Tița); ARGEȘ: 606 (Arefu, 7 VIII 1938, G. Anca); 14650 (Stîlpeni, 9 VII 1954, J. Manolescu); 24793 (Priboieni, 3 X 1961, I. Scaloi); 13693 (Mozăceni, f.d., M. Socol); DÎMBOVIȚA: 1976 (Pucioasa, 11 V 1940, N. Rădulescu); VRANCEA: 6618 (Jitia, 9 IX 1938, G. Ciungu); 6624 (Chiojdeni, 8 IX 1938, A. Țumpurică)

86(89) *Toma Alimoș*

Voinicul Toma poposește cu murgul lui la umbra unui pîlc de ulmi înfrățiți din rădăcină, unde își umple cupa, dar regretă că nu are cu cine închina. El toarnă întîiul pahar la rădăcina copacilor, care-i aduc mulțumiri înclinîndu-i-se. Apare însă, pornit pe răfuială, perfidul Manea, stăpînul acelor meleaguri, furios pe străinul care a cutezat să i le calce. Refuzînd cupa întinsă, Manea răpune mișelește pe Toma, apoi fuge. Legîndu-și pîntecele spintecat, Toma ajunge din urmă și ucide pe dușman, apoi își dă sfîrșitul. Calul sapă lui Toma mormînt cu copita, apoi, după sfatul haiducului, ia singur calea codrului, în căutarea unui nou stăpîn.

²⁰² Cf. și D. 818 a.

²⁰³ Cf. și D. 1142 I (Priboieni, 14 VI 1939, G. Scaloi).

²⁰⁴ Cf. și D. 667 I a.

²⁰⁵ Cf. și D. 371 I (Jitia, 19 VI 1934, M. Moșoiu și V. Macarie).

Alecsandri, 72: Toma Alimoș; *Teodorescu*, 581: Toma Alimoș (București); *Caranfil*, 21: Toma și Manea [Moldova]; *Bugnariu*, 93: Toma Dalinos și Manea (Coșbuc — Bistrița-Năsăud); *Codin*, Din Muscel, 263: Toma Dalmoschi (Poienărei — Argeș) ²⁰⁸; *Vasiliu*, 13: Toma Alimoș (Tătăruși — Iași); *Corcea*, 15: Toma Alimoș <Coștei — Banatul sîrbesc>; *Alexici*, 34: Toma Alimoș <Straja — Banatul sîrbesc>; *Tocilescu*, 38, 40, 43: Toma Alimoș (Șerbănești — Olt, Frîncești, Bărbătești — Vîlcea); *Hodoș*, 69: Toma D-Alemoș (Borlovenii Vechi — Caraș-Severin); *Popovici*, 91: Toma haiducul (Ilidia — Caraș-Severin); *Păsculescu*, 250: Toma lu moș (Orlea — Olt); *Bucuța*, 120: Toma Al Imos <Rabova — Bulgaria>; *Vechi cîntece de viteji*, 90: Toma Alimoș (Merenii de Sus — Teleorman); *Diaconu*, R.-Sărat, III, 110: Toma Alimoș (Obilești — Vrancea); *Jarnik — Birseanu (Fochi)*, 486 (nr. VII) (Făgăraș — Brașov); *Dumitrescu*, 74: Toma Alimoș (Vădăstrița — Olt); *Cărăbiș*, Șiraguri, 19, 20: Toma Alimoș (Cîmpofeni — Gorj); 25: Manea și Toma Alimoș, 26: Manea veneticul (Cîmpofeni — Gorj); *Ruxândoiu*, 286: Toma-a-lui Moș (Drăcșănei — Teleorman); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 201: Mane-al cîmpului; *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 175: Toma Alimoș (Celei — Olt); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 208: Toma Alimoș (Bogdănești — Vîlcea); IV, 195: Toma a lui Moș (Cucueți — Teleorman); 200, 533: Toma Dalimoș (Măldăieni — Teleorman, Coteana — Olt); 539: Cîntecul lui Toma Dalimoș (Slatina — Olt); *Dijmărescu*, 24: Toma Alimoș (Tîrgu Jiu — Gorj); *Folclor din Moldova*, ²⁰⁷, II, 101: Toma Alimoș (Solești — Vaslui); *Popescu*, 227: Toma al imos (Vîrvor — Dolj); *Folclor din Teleorman*, 181: Cîntecul lui Toma Alimoș (Ciuperceni — Teleorman)

Bucovina (Cernăuți) 3(1850), 6: Toma alui Mosiu ²⁰⁸; *Calendar istoric și popular* (București) 8(1860), 149: Sever Toma și Sever Manea; ²⁰⁹; *Lumina pentru toți* (București) 1(1886), 575: Toma Dalimos (Bălăceanca — Ilfov) ²¹⁰; *Tribuna* (Sibiu) 6(1889), 1119: Toma Alimoș <Coștei — Banatul sîrbesc> ²¹¹; *Foaia poporului* (Sibiu) 4(1896), 194: Toma lui Alemojiu; *Poporul* (Budapesta) 5(1898), 269: Toma Alimoș <Straja — Banatul sîrbesc>; *Foaia poporului* (Sibiu) 8(1900), 145: Toma Alimoș și Manea (Salva — Bistrița-Năsăud); *Familia* (Pesta — Oradea) 40(1904), 476: Toma D'Alimoș (Borlovenii Vechi — Caraș-Severin); *Neamul românesc pentru popor* (Vălenii de Munte) 7(1916), 158: Badea Ghiță Voinicul; *Vestitorul satelor* (Fălticeni) 5(1916), nr. 21, 5 (Călinești — Botoșani); *Arhivele Olteniei* (Craiova) 5(1926), 58: Manea (Păușești-Otăsău — Vîlcea); *Grai și suflet* (București) 5(1931—1932), 248: Manea (Căpățîneni — Argeș) ²¹²; *Milcovia* (Focșani) 5—7 (1936), 118: Toma d'a lui Moș (Sihlea — Vrancea); *Satul* (București) 8(1938), nr. 96, 18: Toma Alimoș (Tețcani — Neamț); *Anuarul arhivei de folclor* (Sibiu) 7(1945), 134: Cîntare veselitoare; *Înainte* (Craiova) 26(1970), nr. 7897: Toma Alimoș (Vîrvor — Dolj)

mg.: DOL J: 1586 Va (Cerăt, 29 VI 1959, Fl. Pucă); 2108 b (Sadova, 8 XII 1961, I. Vîrlea); 2100 i (Dăbuleni, 7 XII 1961, N. Șteolea); OLT: 1152 c, 1382 a, 1389 (Celei, 20 VI 1957, 8, 10 IV 1958, N. Candoi); TELEOR-

²⁰⁶ Eroii au roluri inversate.

²⁰⁷ Cf. și *Furtună*, 37 (Vlăsinești — Botoșani), variantă degradată, în contaminare cu alte motive.

²⁰⁸ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3878; v. și *Zimbrul* (Iași) 1(1850), 62.

²⁰⁹ *Ibidem*, 4396.

²¹⁰ *Ibidem*, 4433.

²¹¹ *Ibidem*, 4037.

²¹² Inițial, contaminare cu t. 16: *Voinicul adormit*. (Eroii au roluri inversate; variantă cu interesante elemente eroico-fantastice.)

MAN: 2201 b, 2220 a (Ciuperceni, 18, 7 VII 1962, M. Dorcea); 2880 Ra, 2994 a (Blejești, 11 IX 1965, 31 III 1966, C. Staicu); 92 g (Merenii de Sus, 26 III 1951, M. Burcea); ILFOV: 1421 s—t (Cocioc, 26 VI 1958, N. Năstase); 1952c (Hotarele, 14 IX 1961, G. Diu); 3090 IIb — 3091 Ia (Greaca, 12 X 1966, A. Cotîrlă); BRĂILA: 2577 Va (Brăila, 5 X 1963, G. Tatu); ARGEȘ: 1992 b (Furești, 5 X 1961, Al. Manea); CONSTANȚA: 1644 Ib (Ciobanu, 8 XI 1959, I. Holban); 3912 IIc (Zorile, 2 VII 1970, N. Sandu); IAȘI: 2510 Ț (Răducăneni, 26 XII 1962, M. Ursu); BISTRIȚA-NĂSĂUD: 2583 Vf-g (Șanț, 2 VII 1963, Fl. Fabian)

fig.: DOLJ: 12185 (Sadova, 15 VIII 1929, G. Tuță); 12099 (Amărăștii de Jos, 19 VI 1928, P. Ochea); GORJ: 6205 (Românești, 19 III 1938, I. Bîzu)²¹³; TELEORMAN: 4172 (Merenii de Sus, 26 VII 1937, M. Burcea); ILFOV: 4302 (Naipu, 31 VIII 1935, C. Lăcătuș); 6715 (Hotarele, 5 VIII 1938, St. Șerban); 7799 b (Crivăț, 15 X 1939, M. Stoica); ARGEȘ: 6571 a (Smeura, 30 VI 1938, M. Mihalcea); 2006 b, 8974 a (Jugur, 10 VIII 1932, 7 X 1940, A. Pătru); DÎMBOVIȚA: 28 a (Teiș, 5 II 1932, N. Dobrică); VRANCEA: 8618 (Sihlea, 25 VI 1940, C. Trandafir); CARAȘ-SEVERIN: 6400 (Borlova, 15 V 1935, I. Radu)

i.: DOLJ: 13901 (Galicea Mare, 5 XII 1951, G. Poenaru); GORJ: 2774 (Negreni, 22 VII 1949, M. Rimboacă); OLT: 6533 (Caracal, 2 VIII 1947, V. Cosma); 17858 (Ștefan cel Mare, 26 VI 1957, N. Dămureanu)

87(90) *Mihu Copilul*

Haiducul Mihu Copilul străbate codrul noaptea, chiuind și cîntînd din cobuz. Calul i se abate din drum și se poticnește, îngrijat de primejdia ce-i pîndește din partea lui Ianoș Ungureanu. Bizuindu-se pe voinicia și pe armele lui nebiruite, Mihu își continuă cu seninătate drumul și cîntecul. Ianoș îl aude și își trimite oamenii să-i iasă în cale. Haiducul e poftit să benchetuiască cu Ianoș, urmînd ca lupta voinicească ce vor da după aceea să aleagă cine merită să rămînă căpetenia cetei. (În unele variante, Ianoș se dovedește perfid, încercînd să ucidă pe haiducul adormit.) Mihu răpune în luptă pe Ianoș și le dovedește celorlalți că nu sînt voinici, punîndu-i să ridice de jos șaua și armele lui. Numai unul singur, cel mai mic și neînsemnat din ceată, izbutește. De aceea pe toți ceilalți îi dojenește și-i trimite să plugărească la casele lor, nefiind vrednici să se numească haiduci și voinici de codru. (În unele variante, Ianoș și Mihu se recunosc tată și fiu, de mult înstrăinați.)

Alecsandri, 62: Mihu Copilul; *Teodorescu*, 490: Miu Cobiul (Lacu Sărat — Brăila); 496: Miul Sglobiul (București); *Tocilescu*, 187: Miu sglobiu (Salcia — Teleorman); 195: Ianoș Ungurul²¹⁴ (Dioști — Dolj); *Giuglea — Vîlsan*, 63: Miu Znobiul²¹⁵ <Geanova — Serbia>; *Diaconu*, Ț. Vrancei, 273, 276, 277: Nicu Șloghiu (Bîrsești, Nerej, Spinești — Vrancea); *Diaconu*, R.-Sărat, II, 45: Mihu Copilul (Gugești — Vrancea); III, 86: Mihu Copilul (Obilești — Vrancea); *Brezeanu — Nadoleanu*, 97: Mihu copilaș (Romanu — Brăila); *Dumitrescu*, 78: Mihu copilaș (Dăbuleni — Dolj); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 203: Mihu copilaș; 205: Ianoș ungureanu gealatul bătrîn²¹⁶; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, III, 50: Miul Sglobiul [Dolj]; IV, 205: Miu

²¹³ Cf. și D. 794 a.

²¹⁴ La început, contaminare cu t. 16: *Voinicul adormit*.

²¹⁵ Idem.

²¹⁶ Idem.

Zlombiu (Măldăieni — Teleorman); *Folclor din Teleorman*, 203: Micu copilul' (Subaia — Teleorman) ²¹⁷

Bucovina (Cernăuți) 3(1850), 85: Mișu Copilul ²¹⁸; *Bucegiu* (București) 1(1879), 23: Mișu Copilul (Bicaz — Neamț) ²¹⁹; *Lumina pentru toți* (București) 10(1894), 25: Miu Zglobiu (Budești — Ilfov); *Culturul* (București) 4(1909), nr. 123: Mișu Copilul și Ianuș ungureanul; *Steaua noastră* (New York) 5(1916), nr. 212, 3, nr. 213, 3: Mișu Copilul (Bicaz — Neamț); *Pagini de literatură și știință* (Iași) 1(1938), nr. 2, 28: Cînticu lu Mișu (Ciurea — Iași)

mg.: DOLJ: 1586 Vb (Birca, 29 VI 1959, Al. Stîngă); 2111 c (Sadova, 8 XII 1961, Șt. Neagu); 2099 b (Dăbuleni, 6 XII 1961, N. Șteolea); TELEORMAN: 2202 c (Ciuperceni, 18 VII 1962, M. Dorcea); ILFOV: 3603 Ib (Vadu Lat, 13 II 1968, R. Constantin); 2399 Rb, c (Malu, 13, 13 XI 1962, I. Cristache, C. Mustăța); 1951 d (Hotarele, 14 IX 1961, G. Diu); 3090 II a (Greaca, 12 X 1966, A. Cotîrlă); 1368 d (Periș, 21 VII 1957, N. Togoi); BRĂILA: 2576 Vc — 2577 Ra (Brăila, 5 X 1963, G. Tatu); ARGEȘ: 427 b (Jugur, 19 XI 1954, V. Ghinescu); BUZĂU: 3150 Ri (Gura Teghii, 23 VII 1966, M. Gugulan)

fg.: DOLJ: 12245 (Sadova, 16 VIII 1929, G. Tuță); TELEORMAN: 4509 (Plopîi-Slăvitești, 15 VII 1933, G. Lăutaru); 9688 b (Olteni, 28 VI 1941, D. Păsărică); ILFOV ²²⁰: 10139 b (Vadu Lat, 21 VII 1946, C. Sandu); 6729 b (Hotarele, 6 VII 1938, St. Șerban); 12878 (Chiriac, f.d., I. Ibrîș); DÎMBOVIȚA: 19 (Teiș, 5 II 1932, N. Dobrică); PRAHOVA: 8664 b (Izvoare, 9 VII 1940, A. Gaftoi); BUZĂU: 6629 a (Gura Teghii, 10 VII 1938, C. Cristea) i.: DOLJ: 25107 (Craiova, 10 XII 1951, P. Matei); GORJ: 2443 (Tîrgu Jiu, f.d., M. Arbagic); ILFOV: 3471 (Pădureni, f.d., C. Buzdugan)

88(91) *Miu haiducul*

La curtea domnească din București. boierii benchetuiesc, iar domnul Ștefan-vodă îi îndeamnă să fie cumpătați căci a doua zi, dis-de-diminează, simulînd o vînătoare, vor căuta să prindă pe haiducul Miu. Înțelegînd ce pun la cale, paharnica mesei, care e însăși sora haiducului, îi îmbată pe toți, ca să poată alerga în codru, unde vestește fratelui său primejdia ce-l așteaptă. Haiducul o ascultă zîmbind și o trimite înapoi la curte. A doua zi, în faptul dimineții, ieșind spre drumul mare, Miu întîlnește un ciobănaș, de la care cumpără oile, hainele, bîta și fluierul. Astfel travestit, haiducul întîmpină alaiul vînătoresc al curții. Întrebat de sălașul Miului, el făgăduiește domnului să-l ducă la fagul știut dacă oștirea domnească va rămîne să-i păzească turma, Lăsîndu-se înșelat, domnul pornește cu haiducul prin codru. Ajunși la fag. Miu poruncește oamenilor săi doar să-l sperie, făcîndu-l scăpat de sub ascuțișul săbiilor, iar domnul fuge prin hățîșul pădurii, cufundat în rușine și lașitate.

În unele variante, în timp ce Miu judecă pe domn, sosește la fag sora haiducului, care cere iertare pentru stăpînul său. Haiducul consimte dacă domnul o va lua de soție pe paharnica sa. În continuare, uneori, fosta soție a domnului, vîzîndu-se părăsită, își plînge umilirea sau chiar se sinucide.

Alecsandri, 206: Ștefăniță-vodă; *Teodorescu*, 500: Ștefan-vodă; 503: Fagul Miului (București); *Negoescu*, 26: Miu haiducul [Muntenia]; *Ionașcu — Mîndreanu*, 59: Miu; *Tocilescu*, 156, 161, 164, 184: Cîntecul lui Miu haiducul

²¹⁷ Cf. și *Folclor din Moldova*, I, 67 nr. 78 (Goiești — Iași), fragment.

²¹⁸ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3882.

²¹⁹ *Ibidem*, 4240.

²²⁰ Cf. și D. 823 a (Pădureni, 18 VI 1938, M. Găuță).

(Roșiorii de Vede — Teleorman, Săcelu — Gorj, Costești — Vîlcea, Vădeni — Gorj); 205: Mihu Copilu (Bucoviciu — Dolj); 209: Miu haiducul (Focșani); 1074: Miu (Catane — Dolj); *Candrea — Densusianu*, Din popor, 63: Ștefan-vodă; *Mateescu*, 55: Miu haiducul (Pietrari — Dîmbovița); *Păsculescu*, 230, 233: Miu haiducul (Celei — Olt, Gemenea — Dîmbovița); *Vîrcol*, 38 (nr. 37) (Rîmești — Vîlcea); *Constantinescu*, 60: Miu haiducul (Cilieni — Olt); *Pamfile*, 79: Micu haiducul (Țepu — Galați); *Giuglea — Vîlsan*, 76: Miu aiducu <Geanova — Serbia>; *Codin*, Chira Chiralina, 61: Miu haiducul [Muscel]; *Tistu*, 60: Miu Globiu (Corbu — Buzău); *Pamfile*, Cîntece bătrînești, 12: Miu; *Costin*, Mărgăritarele, 33: Miu haiducul (Cîlnic — Caraș-Severin); *Monogr. Dolj*, v. I, p. II, 68, 72, 74, 76, 79 ²²¹: Miu (Sadova, Plopșor, Plenița — ultimele trei — Dolj); *Nițu*, 8: Miu (Frățila — Dolj); *Diaconu*, R.-Sărat, II, 51: Mihu haiducul (Oreavu — Vrancea); *Pr. Ionescu*, 53: Miu (Corugea — Tulcea); *Segarcea*, 21, 23: Miul haiducul [Teleorman]; *Vechi cîntece de viteji* 97: Miu haiducul (Desa — Dolj); *Diaconu*, R.-Sărat, III, 92: Miu Haiducul (Căiața — Vrancea); *Ruxăndoiu*, 233: Mihu din Cobia (Năruja — Vrancea); *Brezeanu — Nadoleanu*, 60: Miu haiducul (Șutești — Brăila); *Dumitrescu*, 52, 61, 67: Miu haiducul (Ștefan cel Mare, Vădăstrița, Izbiceni — Olt); *Locusteanu — Mitu — Popescu*, 101: Miu haiducu (Celei — Olt); 110, 114, 118, 122, 128, 132: Mihu haiducu (Gîlcești, Gîlcești, Bărbătești, Peșteana — Gorj, Nadanova — Mehedinți, Amărăști — Dolj); *Sandru-Timoc*, Cîntece bătrînești, 210: Ștefan-vodă și Miu; *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 180: Mihu haiducu (Orodel — Dolj); 185, 192: Miu haiducu (Leamna de Sus, Suharu Mare — Dolj); *Georgescu*, 48: Miu haiducul (Brezuica — Olt); *Cărăbiș*, Nunta și furca, 110: Mihu haiducu (Cîmpofeni — Gorj); *Dijmărescu*, 27: Miu haiducul (Tg. Jiu); *Izvor fermecat*, 91: Miu haiducul (Izlaz — Teleorman); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 199 (nr. 403); Mihu haiducu (Mălărișca — Mehedinți); 534: Ștefan-vodă și Miu aiducu (Bistreț — Dolj); II, 197: Miu; III, 439: Cîntecu lui Miu (Leu — Dolj); 446: Cîntecul lui Miu (Ghindeni — Dolj); 675: Mihu copilu (Bogați — Argeș); 800: Cîntecul Miului Haiducul (Poboru — Olt); 807: Miu Haiducul (Căteasca — Argeș); 812: Miu Haiducu (Căteasca — Argeș); IV, 211: Miu haiducu (Măldăieni — Teleorman); 222, 543, 549: Miu Haiducu (Crîngeni — Teleorman, Coteana, Potcoava — Olt); V, 250: Miu haiducul (Alexandria — Teleorman); *Popescu*, 231, 240, 246, 252, 257, 262: Miu haiducu (Drănic, Mîrza, Vîrvor, Panaghia, Terpezița, Căciulatu — Dolj); *Brezeanu*, În vadul Brăilei, 80: Mihu din Cobia (Tufești — Brăila)

Calendar istoric și popular (București) 5(1857), 141: Miu haiducul și Ștefan Vodă ²²²; *Țara nouă* (București) 2(1885), 594: Miu (Cernica — Ilfov) ²²³; *Lumina pentru toți* (București) 1(1886), 514: Miu Haiducul (Socetu — Teleorman) ²²⁴; *Contemporanul* (Iași) 6(1888), 25—29, 148—168, 223—254, 383—419: Mihul haiducul [Ialomița] ²²⁵; *Lumina pentru toți* (București) 8(1892), 214: Miu haiducu (Ștefănești—Vîlcea); *Revista critică-literară* (Iași) 3(1895), 183: Ștefan Vodă și Miul (Mușata — Vaslui); *Convorbiri literare* (Iași — București) 30(1896), 982: Miu Haiducul (Pietrari — Dîmbovița); *Șezătoarea* (Fălticeni)

²²¹ Cf. și *Balade oltenesti*, 70.

²²² Cf. *Bibliografia generală*, I, 4252; vezi și 4016.

²²³ *Ibidem*, 4354.

²²⁴ *Ibidem*, 4246.

²²⁵ *Ibidem*, 4389.

4(1897), 130: Miul Haiducul (Adamești — Teleorman) ²²⁶; *Tribuna poporului* (Arad) 1(1897), 259 [„din giurul Craiovei”]; *Revista tinerimea română* (București) 2(1899), 235: Miu haiducu (Catane — Dolj); 5(1900), 325: Miu (Catane — Dolj); *Freemătul* (Turnu Severin) 1(1904), 10: Mihi; *Ion Creangă* (Bîrlad) 3(1910), 298: Miu haiducul (Almăjel — Mehedinți); *Poporul* (Craiova) 1 (1910), nr. 20, 2, nr. 21, 2: Miul; *Calendarul neamului românesc* (Vălenii de Munte), 1911, 41: Miu Haiducul (Perieți — Teleorman); *Șezătoarea* (Fălticeni) 12(1912), 88 (Dănești — Gorj); 13(1913), 204: Cîntecul lu Ștefan Vodă cel Mare cu Mihi; *Ghilușul* (Balota — Dolj) 2(1914), nr. 3—4, 21: Miul haiducul; *Ion Creangă* (Bîrlad) 8(1915), 236—237, 266: Miu [Teleorman]; *Steaua noastră* (New York) 5(1915), nr. 210, 3: Ștefăniță Vodă [„din Țara Oltului”]; *Șezătoarea* (Fălticeni) 16(1916), 161: Miu haiducu (Zlătărei — Vîlcea); *Izvorășul* (Bistrița — Mehedinți) 12(1933), 284: Miu (Frățila — Dolj); 13(1934), 95: Mihi haiducul (Cîrceni — Mehedinți); *Arhiva Olteniei* (Craiova) 14(1935), 447: Miu haiducul (Plenița — Dolj); *Izvorășul* (Bistrița — Mehedinți) 15(1936), 193: Miu haiducul (Urzica — Olt); *Neamul românesc pentru popor* (București) 25(1937), 44: Miul haiducul (Catane — Dolj); *Ethnos* (Focșani) 2 (1942—1943), fasc. 1—2, 241: Ștefan-Vodă și Miu aiducu (Bistreț — Dolj)

mg.: DOLJ: 18 a, 1809 a (Desa, 22 II 1951, 14 II 1961, M. Constantin); 1588 Vb (Bîrca, 1 VII 1959, Al. Stîngă); 2105 a (Dăbuleni, 7 XII 1961, Șt. Dragu); OLT: 1150 d (Corabia, 18 VI 1957, D. Candoi); 1381 a (Celei, 8 IV 1958, M. Căpățînă); MEHEDINȚI: 2544 g (Balota, 7 VII 1963, M. Călău); GORJ: 1214 g (Bălești, 5 IX 1957, N. Coiculescu); 1515 Vd, 1518 Vd, 1520 Vb, 1521 Vf, 1524 Va (Peșteana, 11, 12, 13, 14, 20 VIII 1958, A. Ursaru, C. Pogonici, Al. Mihi, S. Prună, I. Mihi); VÎLCEA: 1974 h, 2448 b (Ștefănești, 15 IX 1961, 14 XII 1962, G. Bercu); TELEORMAN: 2194 a (Ciuperceni, 17 VII 1962, M. Dorcea); 2924 Vc (Cervența, 22 VII 1962, Al. Sebe); 2991 b—2992 a (Blejești, 31 III 1966, C. Staicu); ILFOV: 202 b (Tamași, 16 V 1953, G. Stancu); 1368 f (Periș, 21 VII 1957, N. Togoi); 1422 f—g (Cocioc, 26 VI 1958, N. Năstase); 175—176 a (Renașterea, 15 IV 1953, N. Fircă); 2399 Vb (Malu, 13 XI 1962, Fl. Mustătea); 510 b (Nana, 28 VI 1955, I. Boțea); 1953 a (Hotarele, 14 IX 1961, G. Diu); 10 a (Ileana, 9 II 1951, E. Manolidi); ARGES: 1100 a, 2428 c (Cîmpulung, 21 V 1957, 19 VI 1962, Al. Cercel, L. Anghel); 2490 e — 2491 a (Rîca, 8 VI 1963, R. Neguț); DÎMBOVIȚA: 2875 Rb (Pătroaia, 9 IX 1965, I. Geambașu); BUZĂU: 3150 Rk (Gura Teghii, 23 VII 1966, M. Gugulea); CONSTANȚA: 1641 Ih (Ciobanu, 5 XI 1959, I. Holban)

fg.: DOLJ: 12594 a—b (Cetate, 28 VIII 1929, St. Stroe); 12626 a (Craiova, 30 VIII 1929, I. Milian); 12451 a (Coțofenii din Dos, 29 VI 1929, A. Drăghici); 12595, 12634 a (Mîschii, 28, 30 VIII 1929, Șt. al Nastei, Cr. Mihăilescu); 4840 (Goicea Mare, 27 VIII 1935, N. Budulică); 4860 b (Goicea Mică, 28 XII 1936, D. Calopăreanu); 12187, 12294 (Sadova, 15 VIII 1929, 23 IV 1930, G. Tuță, St. Iscrulescu); 12090 (Amărăștii de Jos, 18 IV 1928, P. Ochea); OLT: 7562 (Morunglav, 20 VII 1939, I. Morunglăveanu); MEHEDINȚI: 11765 a, 11779 a (Isverna, 28, 28 VIII 1950, I. Pîrvănescu, I. Brădet); 12312 (Florești, 18 X 1930, I. Turcin); GORJ: 12416 (Pîrîu, 10 VII 1930, I. Cîrțoiu); 2730 a, 2798—2799 (Runc, 5, 13 VIII 1930, I. Ianăș, N. Zlătaru); 6220 (Bîrsești, 21 III 1938, C. Pobirci) ²²⁷; 7624 (Cărbunești, 1 VIII 1939, E. Chirțoiu); 6506 (Bîrzei, 22 VI 1938, Al. Ciucurescu); 12731 (Scrada,

²²⁶ Text plăsmuit. (Haiducul face focul în codru; șuieră să-i vină ceata; îi trimite după un glas ce se aude; află un grec ce chinuie un fecior; pedepesesc pe grec, iar feciorul intră în ceată!)

²²⁷ Cf. și D. 794 b.

1 VI 1930, C. Busuioc); 12351 (Aninoasa, 30 VI 1930, A. Bolovan); 11906 a (Bibeuști, 27 X 1950, C. Busuioc); 380 (Stoia, 23 XI 1931, T. Ștefănoiu); TELEORMAN: 8402 (Caravanești, 4 IV 1940, I. Pantea); 9877 a (Peretu, 2 V 1943, M. Berbec); 9384 (Mavrodin, 8 IV 1941, I. Dumitrescu); 3220, 12892 a (Scurtu, 15 XI 1931, 28 XII 1928, R. Albu); 4028 (Merenii de Sus, 18 VII 1937, M. Burcea); ILFOV: 4282 a (Ghimpați, 31 VIII 1935, N. Gîrgoraș); 4080 (Cleja, 15 V 1949, I. Moldoveanu); 3717 a, 3723 b (Pădureni, 13, 14 IV 1935, M. Găuță)²²⁸; 3687 (Poenarii-Vulpești, 20 III 1935, C. Cai-zăr); 7883 (Renașterea, 3 XI 1939, N. Fircă); 6725 (Hotarele, 5 VIII 1938, St. Șerban); 9440 (Curcani, 3 V 1941, Al. Răducanu); 2390 a (Ileana, 24 IX 1948, E. Manolidi); IALOMIȚA: 13153 a (f.l., 1928, f.i.); BRĂILA: 5684 b, (Viziru, 7 I 1943, D. Stîngă); ARGEȘ: 6080 (Pădurești, 9 VIII 1935, M. Dură); 7758 b (Gliganu de Sus, 18 VIII 1939, M. Baicea); 9939 (Slobozia, 16 V 1943, A. Păsărel); 7482 (Bogați, 21 VI 1939, C. Voicu); DÎMBOVIȚA: 6502 a (Strîmbu, 22 VI 1938, M. Benguș); 1964 (Cobia, 13 IX 1936, L. Morar); 7534 a (Gura Șuții, 11 VII 1939, N. Iordache); TULCEA: 6605 (Dăeni, 7 VII 1938, T. Vlădilă)

i.: DOLJ: 2103 (Poiana Mare, 11 VI 1950, Gr. Florea); 13858, 12860 (Izvoare, 9, 7 XII 1951, D. Ionele, D. Iliuță); 13900 (Băilești, 3 XII 1951, E. Mănușu); 19707 (Bîrca, 7 VI 1958, C. Opri); 13807 (Craiova, 11 XII 1961, D. Armeanu); MEHEDINȚI: 4341 (Isverna, 28 VIII 1950, H. Gogîltan); GORJ: 4271 (Ploștina, 3 IX 1950, I. Bîrgu); VÎLCEA: 11735 (Slăvești, 22 VI 1951, P. Petrescu); ILFOV: 9534 (Naipu, 15 III 1951, N. Zamfir); VRANCEA: 6626 (Sihlea, 25 VI 1940, C. Trandafir)

89(93) *Golea*

Haiducii cer mamei lui Golea să îngăduie fiului ei să le fie căpetenie. Bătrîna, care și-a pierdut toți ceilalți feciori în haiducie, se împotrivesc, dar viteazul Golea pleacă cu haiducii. Împreună cu cetașii lui, Golea despăie ciocoi și luptă cu puterile, apoi se întoarce acasă.

În alte variante, în urma blestemului mamei, voinicul cade răpus de putere sau e trimis la spînzurătoare din pricina geloziei doamnei, la a cărei dragoste nu vrea să răspundă.

Teodorescu, 584: Golea (București); 588: Golea haiducul (Bogza — Vrancea)²²⁹; *Densusianu*, Ț. Hațeg., 294: Petru (Păucinești — Hunedoara); *Negoescu*, 129: Golea [Muntenia]; *Popovici*, 113: Ianăș Gulianăș (Bozovici — Caraș-Severin); *Păsculescu*, 270, 273: Golea (Orlea — Olt); *Giuglea — Vîlsan*, 24: Golea; 304: Ianuș Unguru (Costol — Serbia); *Ursu*, 44: Balada lotrilor (a lu Ion) (Sîrbova — Timiș); *Monogr. Dolj*, v.I, p. I, 38: Golea (Plenița — Dolj); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 215: Gole-al Golilor; *Cărăbiș, Șiraguri*, 48: Cîntecul lui Ianăș (Baia de Aramă — Mehedinți); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 194 (nr. 400) (Obîrșia-Cloșani — Mehedinți); II, 210: Golea (Bogdănești — Vîlcea); V, 256: Stan al Bratîi și Golea al babîi (Chirnogi — Ilfov); *Veselău*, 207: Ianăș Danțal (Fîrdea — Timiș)

Tribuna (Sibiu) 5(1888), 769: Petru²³⁰; *Biblioteca familiei* (București) 1(1890), 473: Golea [Oltenia]²³¹; *Gazeta țaranilor* (Mușătești — Argeș) 2(1893), nr. 29, 4: Golea (Moțăieni — Dîmbovița); *Revista tinerimea română* (Bucu-

²²⁸ Cf. și D. 825.

²²⁹ Cf. și *Diaconu*, Ț. Vrancei, II, 186 (nr. 270) (Năruja — Vrancea), motiv în cîntec liric.

²³⁰ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4314.

²³¹ *Ibidem*, 3959.

rești) 1(1898), 420: Cîntecul lui Ianuș, arîmbașa <„de la românii din Serbia“>; *Lumina* (Bitolia) 5(1907), 143: Iancu, arîmbașa <Jijevaț — Craina>; *Oltenia* (Craiova) 1(1923), 179: Golea (Plenița — Dolj)

mg.: DOLJ: 1586 Ve, 1591 Ra (Bîrca, 29, 30 VI 1959, Al. Stîngă, M. Ciovică); OLT: 1156 b (Ștefan cel Mare, 26 VI 1957, N. Dămureanu); TELEORMAN: 2211 a (Ciuperceeni, 19 VII 1962, M. Dorcea); ILFOV: 1369 i (Periș, 21 VII 1957, N. Togoii)

fg.: DOLJ: 14531 b (Rudari, 8 XII 1951, I. Oprișoreanu); CARAȘ-SEVERIN: 5964 (Caransebeș, 3 XI 1935, I. Radu); TIMIȘ: 5931 a (Sîrbova, 11 IX 1936, I. Stepan) ²³²

90(92) *Baba Sîrba*

Pe înnoptate, ceata de haiduci trec Dunărea ca să prade pe Baba Sîrba. Schingiuită, bătrîna mărturisește unde și-a ascuns comorile. Încărcați de pradă, haiducii se retrag la sălașul lor din codru. Feciorii Sîrbei, hoțomani, întorși acasă, pornesc să caute și să pedepsească pe cei ce i-au prădat, dar nu reușesc. În alte variante, puterile nimicesc ceata haiducilor, iar calul căpitanului cetei de haiduci se poticnește și-l ucide pe acesta.

Marian (1869), 16: Mateiu și Serba (Ilișești — Suceava); *Marian* (1873): 105: Piperiu, Mateiu și Sîrba (C. Porumbescu — Suceava); *Reteganu*, 24: Piperea, harambașa hoților [Banat]; *Densusianu*, Ț. Hațeg, 291: Mătei căpitan (Păucinești — Hunedoara); *Hodoș*, 78: Piperea (Văliug — Caraș-Severin); *Păsculescu*, 247: Baba Sîrba (Orlea — Olt); *Furtună*, 113: Matei și Chiperi (Mileanca — Botoșani); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 220: Piper (Vîlsănești — Argeș); *Dumitrescu*, 97: Baba Sîrba (Izbiceni — Olt); *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 222: Baba Sîrba (Celei — Olt)

Ion Creangă (Bîrlad) 9(1916), 43: Matei (Vîlsănești — Argeș); *Zorile luminii* (Iași) 3(1927), nr. 3, 11

mg.: OLT: 1156 a (Ianca, 25 VI 1957, G. Pîrciu); 1153 b, 1393 a (Celei, 20 VI 1957, 10 IV 1958, N. Candoi)

i.: BRAȘOV: 1164 (Peștera, 24 VII 1933, G. Chițu)

91(94) *Stanciu al Bratului (Voica Bălaca)*

Ceata haiducească petrece fără grijă, avînd drept strajă sigură pe Voica (Voichița), sora lui Stanciu arambașa. Unele variante arată curajul și îndemînarea lui Stanciu în încheștarea cu puterile căpitanului Balaura, care-i înconjoară. Alte variante acordă rolul predominant Voicăi, care singură biruie, cu o vitejie fără seamăn, pe poterași. Împăratul, speriat, îi dă răvaș la mînă să haiducească netulburată.

Pompiliu, 68: Stanciu și Voichița (Gura Rîului — Sibiu); *Codin*, Din Muscel, 288: Stanciu Bratu (Lerești — Argeș); *Tocilescu*, 1059: Voichița (Rucăr — Argeș) ²³³; *Mateescu*, 79: Stanciu al Bratului (Albești — Argeș); *Păsculescu*, 239: Voica Bălaca (Orlea — Olt); 278: Stanciu al Bratului (Siliștraru — Brăila); *Constantinescu*, 67: Voica Bălaca (Cilieni — Olt); *Pamfile*, 37, 59: Stanciu ²³⁴ (Țepu — Galați); *Dumitrescu*, 88, 93: Voica bălaca (Izbiceni, Ștefan cel Mare — Olt); *Sandru-Timoc*, Cîntece bătrînești, 226: Fata haiduc sau Dobrița fată mare; *Jarnik — Birseanu (Fochi)*, 486 (nr.VIII); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 214: Stanciu al Bratului (Bălăceanu —

²³² Variantă îndepărtată.

²³³ Cf. și 835: Bratu (Rucăr) — fragm. și 1258: Foai verdi trii aglici (Cerna — Tulcea).

²³⁴ Cf. și 61: Variantă (aceeași piesă ca a. *Tocilescu*, 1258, dar cu indicația: „Băsești — Fălciu“).

Buzău); IV, 555: Cîntecul lui Stancu Haiducul (Făgetel — Olt); V, 261: Fiii Bratului [Muscel]; 264: Voica (Atîrnați — Teleorman); *Folclor din Țara Loviștei*, 134: Cîntecul lui Stancu (Cucoi — Vîlcea); *Folclor din Teleorman*, 208: Voica (Suhaia — Teleorman)²³⁵

Concordia (Pesta) 7(1867), 356: Stanciu și Vochița [Transilvania]²³⁶; *Calendarul basmelor, canturilor populare* (București) 1(1874), 73: Stanciu și Vochița²³⁷; *Contemporanul* (Iași) 2(1882), 483: Bratu (Craiova)²³⁸; *Convorbiri literare* (București) 30(1896), 445: Vochița și Stanciu (Movilița — Vrancea); *Albina* (București) 1(1897), 84: Stanciu al Bratului (Albești — Argeș); *Șezătoarea* (Fălticeni) 13(1913), 206: Stanciu (Craiova)²³⁹

mg.: OLT: 1156 e (Ștefan cel Mare, 27 VI 1957, N. Dămureanu); 1149 c — 1150 a, 1373 (Corabia, 18 VI 1957, 8 IV 1958, D. Candoi); VÎLCEA: 3597 Ia (Cucoi, 25 VII 1968, G. Dăvidaru); ILFOV: 2394 Va (Giurgiu, 10 XI 1962, N. Stan); PRAHOVA: 2688 a (Șotriș, 1 IV 1964, G. Coman)
fg.: PRAHOVA: 11453 a (Starchiojd, 7 VI 1950, M. Voinea); VRANCEA: 6660 a (Nerej, 16 VII 1938, T. Albinet)

92(105) Petre Busuioc

Tip I: Haiducul e înconjurat de poteră. Vrînd s-o înfrunte, căpitanul îl poștește să meargă de bunăvoie la vodă. Cînd acesta îl amenință cu spînzurătoarea, haiducul cere „fetelor“ să-i aducă murgul (Surca, Țurca), încalcă și fuge.

Marian (1869), 38: Petrea (Ilișești — Suceava); *Marian* (1873), 47: Petrea (C. Porumbescu — Suceava); *Pamfile*, Cîntece bătr., 22: Petrea; *Furtună*, 125: Petre Busuioc (Vlăsinești — Botoșani)²⁴⁰

Ion Creangă (Bîrlad) 8(1915), 268: Petrea [Bucovina]

Tip II: Alte variante leagă de numele haiducului Busuioc acțiuni cu desfășurare epică mai puțin omogenă, dar în care precumpănesc dragostea pentru viața haiducească și lauda iscusinței haiducului în înțeleștarea cu puterile. El înșală, spre pildă, pe poterași, făcîndu-i să se lupte zadarnic cu un buștean îmbrăcat în straie haiducești.

Teodorescu, 604: Busuioc (Lacu Sărat — Brăila); *Tocilescu*, 1264: Cîntecu lui Busuioc haiducu; *Pamfile*, 61: Busuioc (Țepu — Galați); *Giuglea — Vîlsan*, 106: Busuioc (Costol — Serbia); *Furtună*, 129: Variantă (Manoleasa — Botoșani); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 218: Busuioc (Drăgășani — Vîlcea); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 220: Busuioc haiducul²⁴¹

* *Țara nouă* (București) 2(1885), 309: Comăniță Busuioc (Cernica — Ilfov)²⁴²; *Grai și suflet* (București) 5(1931—1932), 265: Busuioc (Căpățineni — Argeș)

mg.: DOLJ: 1586 Vc (Bîrca, 29 VI 1958, Al. Stîngă); 2108 a (Sadova, 8 XII 1961, Șt. Neagu)

fg.: DOLJ: 12116 (Amărăștii de Jos, 18 VIII 1928, P. Ochea)

²³⁵ Cf. și *Folclor din Moldova*, I, 184 (nr. 227) (Boroaia — Suceava) — în urătură.

²³⁶ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4263.

²³⁷ *Ibidem*, 3948 și 4420.

²³⁸ *Ibidem*, 4046.

²³⁹ Variantă neconcludentă; o vitează haiducă, oarecum asemănătoare cu Voichița Bratului, și în varianta publicată de S. Fl. Marian în *Amicul Familiei* (București) 2 (1879), 12: Fata Bradului [Bucovina].

²⁴⁰ Cf. și *Vulpian*, 91: Petre Petrișor haiducul, unele asemănări.

²⁴¹ Cf. și *Reteganu*, 27: Chiuiturile lui Busuioc, care încă fu unul din voinicii lui Piperea (Marga — Caraș-Severin) și *Alexici*, 45: A lotrilor (Straja — Banatul sîrbesc).

²⁴² Cf. *Bibliografia generală*, I, 4349.

Haiducul, întemnițat, trimite cucul cu scrisoare la Mărgărita. Aceasta vinde totul și-și răscumpără soțul. Captivul, eliberat, își trimite soția acasă, iar el își dezgroapă pușca din haiducie, cu care atacă pe primul haznagiul ce-i iese în cale. Haznagiul îi spintecă pîntecul, dar Pătru îl ucide cu plumbi făcuți din inel și aduce acasă Mărgăritei haznaua dobîndită, apoi se caută la „doftor“.

Monogr. Dolj. v.I, p. II, 98: Pătru Frunte-lată; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 242: Pătruță frunte-lată; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 216, III, 61: Petrică; V, 292: Cîntecul lui Petrică (Caracal -- Olt)

Educatorul (București) 2(1884), 21: Petrică (Zănoaga — Dolj)²⁴³; *Țara nouă* (București) 2(1885), 749: Petrică Cărtop²⁴⁴; *Ion Creangă* (Bîrlad) 6(1913), 202: Petrișor Haiducul (Boureni — Dolj); *Oltenia* (Craiova) 1(1923), 180: Petre frunte lată (Plenița — Dolj); *Neamul românesc pentru popor* (București) 24(1936), 61: Pătru haiducul (Drănic — Dolj)

mg.: TELEORMAN: 2199 c, 2219 b (Ciuperceni, 18, 7 VII 1962, M. Dorcea); ILFOV: 180 a (Renașterea, 16 VI 1953, N. Fircă)

fg.: DOLJ: 12577 a (Mischii, 23 VIII 1929, Șt. al Nastei); 12214 (Sădova, 18 VIII 1929, G. Tuță); 12283 a (Marotinu de Jos, 23 VI 1930, I. Vladu); ILFOV: 7873 (Renașterea, 3 XI 1939, N. Fircă)

i.: DOLJ: 13397 (Craiova, 10 XII 1951, P. Matei)

94(95) *Bogatul și săracul*

Bogatul și săracul beau în cîrciumă. Trufaș și meschin, bogatul cere ironic cîrciumarului, pe socoteala sa, încă o măsură mică de vin pentru cel sărman. Jignit și mîniat de fățarnicia provocatoare a bogatului, săracul izbucnește în amenințări, cumpănind mulțimea de averi și acareturi ale bogatului cu greutatea și îndemînarea bîtei sale, cu care, dacă o va ridica, va doborî mulți bogați.

Alecsandri, 41: Bogatul și săracul; *Teodorescu*, 296: Bogatul și săracul (Lacu Sărat — Brăila); *Mîndrescu*, 187 (Rîpa de Jos — Mureș); *Vasilii*, 30: Bogatu și săracu (Tătăruși — Iași); *Tocilescu*, 138: Bogatul și săracul; *Weigand*, Bukowina, 70 (nr. 29) (Bunești — Suceava); *Graiul nostru*, I, 94 (Marotinu de Sus — Dolj); *Vîrcol*, 71, 80 (Popești-Măciuca, Zătreni — Vilcea); *Măciucă*, 25 (nr. 28) [Gorj]; *Hetcou*, 53 (Leheceni — Bihor); *Vechi cîntece de viteji*, 122: Bogatul și săracul (Ileana — Ilfov); 200 cîntece și doine, 37: În cîrciumă la fîrtatu (Bogatul și săracul) (Stroiești — Vilcea); *Ursu*, Almăj, 57 (nr. 9) (Bozovici — Caraș-Severin); *Folclor din Transilvania*, II, 280; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 355: Colea-n deal la Făgădău (Bogdănești — Vilcea); 357 (nr. 78): La cîrciuma cu tufanu (Olănești — Vilcea); 357 (nr. 79): Măi sărace, vreme rea (Cărbunești — Gorj); III, 55: Bogatul și săracul (Boureni — Dolj); 817: Bogatul și săracul (Căteasca — Argeș); IV, 233, 554: Bogatul și săracul (Buzescu — Teleorman, Făgețel — Olt); *Folclor din Moldova*, II, 106: Tunsu (Coza — Vrancea); 679 (nr. 668) (Vicovu de Jos — Suceava); *Ardeu*, 149: La crîjmă, la făgădău (Petros — Hunedoara); *Izvor fermecat*, 23: Cîntecul haiducului (Tudor Vladimirescu — Teleorman)

²⁴³ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4426.

²⁴⁴ *Ibidem*, 4355.

Calendarul poporului român (Braşov) 7(1858), 72: Bogatul şi săracul ²⁴⁵; *Amicul poporului. Calendariu* (Sibiu) 3(1863), 74: Bogatulu şi săraculu ²⁴⁶; *Poporul* (Budapesta) 6(1899), 636: Săracul şi bogatul (Ghioroc — Arad); *Şezătoarea* (Fălticeni) 5(1899), 46 (Pîrşcoveni — Olt); *Floarea darurilor* (Bucureşti) 2(1907), 220 (Sura — Gorj); 268 (Drăgoteşti — Mehedinţi); *Neamul românesc literar* (Vălenii de Munte) 1(1908—1909), 186: Bogatul şi săracul [Maramureş]; *Ion Creangă* (Bîrlad) 8(1915), 276 [Vîlcea]; *Şezătoarea* (Fălticeni) 34, vol. 22(1926), 124 [Bucovina]; *Gazeta ţăranilor* (Curtea de Argeş) 23(1927), nr. 24, 4: Bogatul şi săracul

mg.: DOLJ: 591 a (Desa, 1 XII 1955, M. Constantin); MEHEDINŢI: 1942 d (Lupşa de Sus, 3 VII 1961, C. Văduva); GORJ: 2654 Ra (Alimpeşti, 25 VII 1963, D. Lungoci); VÎLCEA: 57 d (Stroieşti, 7 IX 1951, I. Sima); 3594 Id (Boişoara, 24 VII 1968, I. Vîlcu); 1971 I (Scundu, 12 IX 1961, D. Mătulescu); ILFOV: 187 a (Renaşterea, 17 VI 1953, N. Fircă); 198 a (Tamaşi, 13 V 1953, G. Stancu); 3758 b (Tegeheş, 24 VII 1969, G. Petru); 2404 Vd, 2405 Rc (Malu, 15 XI 1962, Fl. Mustăţea); 9 a—c (Ileana, 9 II 1951, E. Manolidi); ARGEŞ: 478 a (Bughea de Sus, 7 III 1955, G. Niţoi); DÎMBOVIŢA: 2876 Rc (Pătroaia, 9 IX 1965, I. Geambaşu); PRAHOVA: 660 a (Bătrîni, 15 III 1956, G. Rădoiaş); BUZĂU: 3148 o (Gura Teghii, 20 VII 1966, I. Badea); CONSTANŢA: 1641 Ij (Ciobanu, 5 XI 1959, I. Holban); BRAŞOV: 2968 r (Viştea de Jos, 26 II 1962, A. Alerguş)

fg.: DOLJ: 12239 (Sadova, 16 VIII 1929, G. Tuţă); OLT: 6287 (Chilia, 11 IV 1938, N. Cercel); TELEORMAN: 8421 (Caravaneţi, 5 IV 1940, I. Pantea); 11207 c (Drăgăneşti, 13 III 1950, I. Văruţ); ILFOV: 3419 b (Niculeşti, 18 III 1937, I. Prian); 10160 a (Clejani, 23 VII 1946, D. Moţoi); 7828 (Plătăreşti, 28 X 1939, P. Marin); 2390 b (Ileana, 24 IX 1948, E. Manolidi); DÎMBOVIŢA: 472 (Teiş, 5 II 1932, N. Dobrică); PRAHOVA: 1945 (Fîntînele, 28 III 1935, N. Pandelescu); SUCEAVA: 3574 b (Fundu Moldovei, 19 VIII 1931, A. Mergheş); TIMIŞ: 5917 a (Beregsău, 8 IX 1936, V. Crişmar)

95(96) Țăranul şi ciocoiul

Tip I: Venind în urma carului încărcat cu bucate, ciocoiul, sau arendaşul, dă bineţe țăranului pe care-l întâlneşte în cale. Acesta răspunde supărat, iar ciocoiul îl socoteşte necuviincios şi beat, cînd el e de fapt necăjit şi nemîncat de mai multe zile. Ciocoiul, mînios, prinde a biciui pe țăran, dar acesta nu se lasă şi-l ciomăgeşte, la rîndul său, pe ciocoi, care abia mai scapă cu zile, alergînd la conac sau la hanul din apropiere, unde se plînge de lecţia primită.

Alecsandri, 250: Ciocoiul; *Teodorescu*, 296: Țăranul şi ciocoiul (Bucureşti); *Sevastos*, 317: Frunză verde baraboi [Moldova]; *Eminescu*, 185 (nr. 130) [Moldova]; *Vasiliu*, 30: Balaban (Tătăruşi — Iaşi); *Tocilescu*, 135, 136: Țăranul şi ciocoiul (Novaci — Gorj); *Voronca*, Datine, 534: Țăranii. Munca [Botoşani]; *Mocanu*, 128 (Stănilieşti — Vaslui); *Graiul nostru*, I, 325 (Independenţa — Galaţi); *Giuglea — Vîlsan*, 137: Mocanu <Geanova — Serbia>; *Pamfile*, 292 (Țigănaşi — Iaşi, Țepu — Galaţi); *Cardaş*, 122 (Broşteni — Botoşani); *Furtună*, 162: La moară la Dorohoi (Bozieni — Botoşani); 164: Variantă ²⁴⁷ (Dersca — Botoşani); *Diaconu*, Ț. Vrancei, 252: Cînticu lu Ionicî haiducu (Păuleşti — Vrancea); *Balş*, 72: Cîntec haiducesc (Tega — Buzău);

²⁴⁵ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3905.

²⁴⁶ *Ibidem*, 4537.

²⁴⁷ Cf. şi 166: Variantă [Roman].

Diaconu, R.Sărat, III, 50 (nr. 118) (Obilești — Vrancea); *Diaconu*, T. Vrancei, II, 142 (nr. 174), 174 (nr. 247), 183 (nr. 267), 209 (nr. 325), 365 (nr. 765) (Colacu, Vetrești, Năruja, Nereju, Vidra — Vrancea); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 217: Mocanu și ciocoiul; *Jarnik — Bîrseanu (Fochi)*, 486 (nr. IX) (Totoi — Alba); *Foclor din Oltenia și Muntenia*, II, 361: La moară la Barlaboi (Vîlsănești — Argeș); III, 819: Bogatul și săracul (Poboru — Olt); V, 404 (nr. 163) [Muscel]²⁴⁸

mg.: MEHEDINȚI: 1982 c (Lupșa de Sus, 28 X 1961, E. Afrim); BRĂILA: 2575 Vd (Șutești, 2 X 1963, C. Drogeanu); NEAMȚ: 3453 x (Ruginoașă, 29 V 1968, I. Sava)²⁴⁹

fg.: DOLJ: 12088 c (Amărăștii de Jos, 19 III 1928, P. Ochca); VRANCEA: 5721 a (Tulnici, 26 X 1937, N. Stanciu); IAȘI: 3557 b, 12945 b (Tătaruși, 3 I 1932, 18 VIII 1929, Gr. Tudose)

i.: ARGEȘ: 4672 (Văcareia, 29 VIII 1940, I. Stroe)

Tip II: Copleșit de nevoi, țăranul caută dreptate la domnie. Pe scara palatului e primit cu aroganță și îmbrîncit de pe trepte de ciocoiul care-î ține calea. Țăranul înțelege că numai plocoanele i-ar putea deschide drumul.

Antol. de lit. pop., 557: Balada iobagului (Rîmnicu Vîlcea); *Tocilescu*, 734: Țăranul și zapciul (Cucuești — Teleorman); *Antol. de lit. pop.*, 36 (nr. 45) (Lupșa — Mehedinți); *Foclor din Oltenia și Muntenia*, IV, 321 (nr. 79) (Bordușani — Ialomița); V, 413 (nr. 186) (București)

Ion Creangă (Bîrlad) 5(1912), 285 (Valea Hogeii — Bacău); 7(1914), 307 (Vîrfu Cîmpului — Botoșani); *Arhivele Olteniei* (Craiova) 12(1933), 280: O fîrtate, rău mă doare

mg.: ILFOV: 156 d (Clejani, 21 XI 1952, G. Moțoi); PRAHOVA: 2572 a (Șotrișle, 28 VI 1963, G. Coman)

fg.: ILFOV: 4039 a, 4049—4050 (Clejani, 14 V 1949, I. Burcină, G. Moțoi)²⁵⁰; BACĂU: 3774 c (Comănești, 9 VIII 1931, G. Cosma); 3928 b (Văsiești, 26 XII 1931, E. Chiriac)

96(97) *Iancu Jianu*

Jianu, cu ceata lui, umple de spaimă pe ciocoi și negustori. El nu mai prididește cumpărînd iarbă-de-puşcă și gloanțe pentru cetașii săi. Încolțit de putere și supărat de zăbava podarului, care nu se grăbește să-i răspundă, haiducul se avîntă cu calul în valurile Oltului. Prins de puteră și pus în cătușe la închisoarea domnească, Jianu își cîntă cîntecul, din care răzbate ura împotriva celor bogați. (În unele variante, cîntecul începe cu lauda isprăvilor de dragoste ale haiducului.)

Pann, 122: N-ați auzit d-un Jian (Cîntecul Jianului); *Alecsandri*, 159: Jianul; *Teodorescu*, 293: Haiducul [Muntenia]; *Caranfil*, 3: Iancu [Moldova]; *Teodorescu*, 291: Iancu Jianul²⁵¹ (Lacu Sărat — Brăila); *Vulpian*, 61: Iancu Jianu (Drăgășani — Vîlcea); *Canianu*, 237 (nr. 332) (Cîmpeni — Botoșani); *Antol. de lit. pop.*, 438: Cîntece despre Iancu Jianu (Sîncel — Alba); *Cătană*, 115: Iancu Jianul [Banat]; *Ionașcu — Mîndreanu*, 34, 35: Jianul; *Tocilescu*, 166: Cîntecul lui Jianu (Săcel — Gorj); 177: Cîntecul lui Iancu

²⁴⁸ Cf. și *Brezeanu—Nadoleanu*, 195: Cîntec de codru (Independența — Galați), în conținut cu motive lirice.

²⁴⁹ Cf. și BUZĂU: 3815 a (Pănătău, 16 V 1970, D. Ciuparu), conglomerat din elemente motivice de cîntece haiducești, între care și unele cu aderență la t. *Țăranul și ciocoiul*. I.

²⁵⁰ Cf. și D. 1742 I.

²⁵¹ Cf. ibidem *Jianul*, fragment reprodus din colecția *Dorul și amorul*.

Jianu (Bărbătești — Vîlcea); 178: Iancu Jianu (Ocnele Mari — Vîlcea); 197: Cîntecul lui Iancu Jianu (Tîrgu Jiu — Gorj); 867: Colea-n vale-n Cornățel (Bălănoaia — Ilfov); 1279: Jiene, de unde vii (Ghindăoani — Neamț); *Weigand*, Bukowina, 64 (nr. 18) (Voitineli — Suceava); *Graiul nostru*, I, 174 (Teleaga — Prahova); *Vircol*, 23, 41 (Ciineni, Rîmești — Vîlcea); *Pamfile*, 59: Iancu Jianu; 267 (nr. 22) (Țepu — Galați); 126 (nr. 31) [Bîrlad]; *Densusianu*, Antol. dial., 42 [Moldova]²⁵²; *Tîstu*, 26: Cîntecul Jianului (Valea Viei — Buzău); 41 (nr. 104—105) (Chiojdu Mic — Buzău); *Monogr. Dolj*, v.I, p.I, 43²⁵³; 44: Iancu Jianu (Plenița, Plopșor — Dolj); *Cardaș*, 87 (Broșteni — Suceava); *Furtună*, 117: Jianu (Mînăstireni — Botoșani); 119: Varietăți [Oltenia]; 168: Cînd eram copil mai mic (Sulița — Botoșani); *Monogr. Romanați*, 142: Cîntecul lui Iancu Jianu; *Diaconu*, Ț. Vrancei, 258: Cîntecul Holtului (Colacu — Vrancea); *Brăiloiu*, 124: Iancu Jianu (Zlătărei — Vîlcea); *Antol. de lit. pop.*, 440 (Cojmănești — Gorj); 442 (Aluniș — Argeș); *Cocișiu*, 54: Iancu Jianu (Naipu — Ilfov); *Segarcea*, 30, 32: Iancu Jianu [Teleorman]; 35 (București); *Sandu-Timoc*, 195: Jianu <Stanotîrn — Bulgaria>; *Camilar*, 20: Cîntecul Jianului; *Diaconu*, R.-Sărat, III, 48 (nr. 114) (Mihălceni — Vrancea); *Dumitrescu*, 39, 44, 47: Iancu Jianu (Dăbuleni — Dolj, Izbiceni, Stăvaru — Olt); *Locusteanu — Mitu — Popescu*, 95, 96, 98, 99: Iancu Jianu (Bîrzei — Gorj, primele două; Amărăști — Dolj, ultimele); *Cărăbiș*, Șiraguri, 34: Iancu Jianu²⁵⁴ (Arcani — Gorj); 34, 36, 37 (Băbiciu — Olt); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 218: Cîntecul Jianului; *Mitu — Locusteanu — Popescu*, 191: Iancu Jianu (Celei — Olt); *Izvor fermecat*, 96: Iancu Jianu (Cucueți — Teleorman); *Diaconu*, Ț. Vrancei, II, 125 (nr. 139), 170 (nr. 238), 208 (nr. 324), 317 (nr. 623), 341 (nr. 695) (Bîrsești, Vetrești, Nereju, Spinești, Tulnici — Vrancea)²⁵⁵; *Folclor din Moldova*, I, 383; II, 108, 109: Jianu²⁵⁶ (Coza — Vrancea, Odaia-Bursucani — Vaslui); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 197 (nr. 402) (Podeni — Mehedinți); 600, 602 (Scăești — Dolj); II, 221: Jianul; 369: Iancule, boer turcit (Ștefănești — Vîlcea); 372: Colea-n vale-n didițel (Lungești — Vîlcea); 373 (nr. 103): Colea-n vale-n făgețel (Vîlsănești — Argeș); 373 (nr. 104), 374: Colea-n vale-n dedețel (Lungești, Bogdănești — Vîlcea); III, 76 (nr. 29) (Obislav — Vîlcea); 615: Jianu (Curcani — Ilfov); IV, 235: Jianul (Cunești — Ialomița); 237, 239, 241: Iancu Jianu (Măldăieni, Crîngeni, Băcălești — Teleorman); 557: Cîntecul lui Iancu Jianu (Slatina — Olt); 562: Cîntecul lui Iancu Jianu (Cotăna — Olt); V, 268: Jianu (Cocargeaia — Ialomița); 270: Cîntec despre Jianu (Caracal — Olt); 271: Cîntecul lui Jianu (Gălăești — Argeș); 272: Cîntecul Jianului (Alexandria — Teleorman); 273: Cîntecul haiducului Ștefan Jianu (Golfinu — Dolj); 411 (nr. 180—181) (Șuici — Argeș, Ivănești — Ialomița); *Popescu*, 270, 273: Iancu Jianu (Dioști, Vîrvor — Dolj); *Folclor din Țara Loviștei*, 136: Iancu Jianu (Boișoara — Vîlcea); *Folclor din Teleorman*, 60: Cîntecul lui Jianu Țigănești — Teleorman); 63: Doină de haiducie (Poroschia — Teleorman); 73: Iancu Jianu (Zimnicea — Teleorman); 193: Iancu Jianu (Roșiorii de Vede — Teleorman)²⁵⁷

²⁵² La p. 5 reproduce var. *Vircol*, de mai sus.

²⁵³ Cf. și *Balade oltenesti*, 57.

²⁵⁴ Fragm. inițial; cf. *ibidem*, 114 (Cimpofeni — Gorj).

²⁵⁵ Toate, fragm. inițial; cf. și *ibidem*, 169 (nr. 237).

²⁵⁶ Cf. *ibidem*, 132 (nr. 135), 134 (nr. 136) (Bursucani-Rădești — Galați, Oprișița-Poienesti — Vaslui), motiv final în doină.

²⁵⁷ Cf. și *Gr. Alexandrescu*, Opere, București, Editura de stat pentru literatură și artă, 1957, 400; v. și *Măciucă*, 23 (nr. 26) [Gorj].

Romania literară (Iași) 1(1855), p.XLVI: Cânticul Jianului [„din Valahia”]²⁵⁸; *Calendariu pentru poporul românesc* (Brașov) 9(1860), 70: Jianul²⁵⁹; *Columna lui Traian* (București) 4(1873), 53; *Romanul* (București) 17(1873), 825: Canteculu Jianului; *Calendarulu basmeloru, canturiloru populare* (București) 1(1874), 60: Cantecu Jianului²⁶⁰; *Convorbiri literare* (Iași — București) 10(1876), 215: Cantecul Jianului; *Calendar pentru basme* (București) 1877, 144: Gazda Jianului; *Gazeta țăranilor* (Mușetești — Argeș) 2(1893), nr. 50, 6; *Revista școalei rurale* (Craiova) 1(1897—1898), 18: Jianu (Serdanu — Dîmbovița); *Revista tinerimea română* (București) 5(1900), 347: Jianul; *Poporul român* (Budapesta) 2(1902), nr. 35—36: Jianul (Cîrnecea — Caraș-Severin); *Floarea darurilor* (București) 2(1907), 219: Doina lui Jianu [„din Gorj”]; *Șezătoarea* (Fălticeni) 10(1907), 128; *Ion Creangă* (Bîrlad) 1(1908), 21 (Bîrlad — Vaslui); *Șezătoarea* (Fălticeni) 12(1912), 92: Jianu (Covrigi — Gorj); 13(1913), 196: Radu (Voicești — Vîlcea); 203: Iancu Jianu; *Luceafărul* (Sibiu) 13(1914), 236: Cîntecul Jianului (Studina — Olt); *Buciumul* (Brădiceni — Gorj) 1(1924—1925), nr. 12, 3: Cîntecul lui Iancu Jianu; *Neamul românesc pentru popor* (București) 15(1927), 104 [Moldova]; *Doina* (Jorăști — Covurlui) 2(1930), 5: Iancu Jianu și Potera (Schela — Gorj); *Neamul românesc pentru popor* (București) 22(1934), 26: Jianul (Nucșoara de Jos — Prahova); *Albina* (București) 41(1938), 70: Iancu Jianu (Naipu — Ilfov); *Izvorașul* (Bistrița — Mehedinți) 17(1938), 146 (Șerbănești-Otăsău — Vîlcea); *Horia, Cloșca și Crișan* (Craiova) 3(1942—1943), 47: Iancu Jianu (Mînăstireni — Vîlcea); *Ateneu* (Bacău) 7(1970) nr. 77, 10: Jianu (Agăș—Bacău)

mg.: DOLJ: 25 c, 1810 b (Desa, 22 II 1951, 14 II 1961, M. Constantin); 1448 e, 1596 Va (Birca, 5 VI 1958, 2 VII 1959, I. Pipoi, M. Ciovică); 3027 Ib (Măceșu de Jos, 2 XII 1966, N. Marcu); 2106 a (Călărași, 7 XII 1961, N. Nițu); OLT: 1155 j (Ianca, 25 VI 1957, T. Sarcea); 1155 c (Orlea, 24 VI 1957, R. Viță); 2221 c (Celei, 28 VII 1962, M. Căpățină); 1144 a, 1396 (Corabia, 18 VI 1957, 10 IV 1958, N. Candoi); VÎLCEA: 3594 I a, h (Boișoara, 23, 24 VII 1968, I. Vîlcu); TELEORMAN: 2192 c (Ciuperceni, 17 VII 1962, V. Tetin); 82 a (Merenii de Sus, 26 III 1952, M. Burcea); ILFOV: 3604 Ib (Vadu Lat, 13 II 1968, R. Constantin); 155 c (Clejani, 21 XI 1952, G. Moțoi); 197 b (Tamași, 9 V 1953, G. Stancu); 1421 u—v (Cocioc, 26 VI 1958, N. Năstase); 1368 h (Periș, 21 VII 1957, N. Togo); 414 (București, 3 XII 1954, D. Moiescu)²⁶¹; 1500 h (București, 22 I 1959, E. Manolidi); 1358 a (Vîrteju, 9 XII 1953, I. Boboc); ARGEȘ: 526 i, 1033 e (Slatina, 29 V 1955, 16 II 1957, V. Tefelev); 1097 e (Cîmpulung, 26 V 1957, Al. Cercel); 1102 c (Godeni, 1 VI 1957, I. Mălăncioiu); 1993 d (Furești, 5 X 1961, Al. Manea); 2488 f (Rîca, 4 VI 1963, P. Neguț); DÎMBOVIȚA: 146 e (Fîntinele, 9 X 1952, St. Ganea); PRAHOVA: 3 k, 341 (Bătrîni, 29 I, 21 IV 1951, S. Streață, I. Peticilă); VRANCEA: 3074 II p (Bordeasca Veche, 14 VI 1966, N. Bucur); VASLUI: 2827 Rb (Tămășeni, 24 VII 1965, P. Mitrea)

fg.: DOLJ: 14007 a (Bodăiești, 21 XI 1950, I. Trancă); 12579 b, 12607 a (Mischii, 21, 29 VIII 1929, Șt. al Nastei, Cr. Mihăilescu); 12627 (Craiova, 30 VIII 1929, I. Milian); 12197 a, 12289 (Sadova, 15 VIII, 23 IV 1929, G. Tuță, St. Ghițulescu); 12124 a, 12162 (Amărăștii de Jos, 19, 20

²⁵⁸ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3901.

²⁵⁹ Cf. *ibidem*, 3906.

²⁶⁰ *Ibidem*, 3938.

²⁶¹ După A. Pann.

VIII 1928, P. Ochea); OLT: 7561 (Morunglav, 20 VII 1939, I. Morunglăveanu); 9518 a (Dobrosloveni, 25 IV 1941, St. Dumitrașcu); 2495 a (Șerbăneștii de Sus, 7 X 1934, V. Pîrvan); VÎLCEA: 13259 c (Bistrița, 15 II 1948, O. Mărăcine); TELEORMAN ²⁶²: 4515 (Plopii-Slăvitești, 15 VII 1933, M. Dichisitu); 8422 (Caravaneți, 5 IV 1940, I. Pantea); ILFOV: 13028 (Bălteni, 2 VIII 1930, T. Enache); 10146 b (Vadu Lat, 21 VII 1946, C. Sandu); 4069, 10174 a (Clejani, 15 V 1949, 25 VII 1946, D. Moțoi, G. Moțoi); 11525 (Pădureni, 16 VII 1950, T. Bordeianu); 4308 (Naipu, 9 VII 1937, C. Lăcătuș); 7928 (Joița, 20 XI 1939, D. Bucur); 4666 (București, 11 IV 1949, I. Cărăbiță); 6735 a (Hotare, 7 VII 1938, St. Șerban); 12781 c (Arțari, 1929, G. Belcea); IALOMIȚA: 12850 b (Cunești, sept. 1928, I. Anghel); 13151 a (1928); ARGES: 1479 (Priboieni, 11 VI 1936, P. Onilă); 7485 (Bogați, 21 VI 1939, C. Voicu); 7222 c (Topoloveni, 31 I 1939, G. Savu); 7761 b (Gliganu de Sus, 18 VIII 1939, M. Baicea); 9916 a (Arefu, 13 V 1943, N. Stan); DÎMBOVIȚA: 58—59 a, 11250 b (Teiș, 17 III 1932, 29 III 1950, N. Teușanu, G. Ionescu); 432 (Tîrgoviște, 18 I 1932, I. Puceanu); PRAHOVA: 6540 a (Trăisteni, 24 VI 1938, I. Manca); 6554 a (Izvoare, 22 VI 1938, V. Diaconu); 11401 a (Bătrîni, 21 V 1950, S. Streață); BUZĂU: 6623 b (Gura Teghii, 10 VII 1938, G. Vișan); 10571 b (Șoimescu, 2 VII 1949, St. Mihăilescu); 695 b (Lapoșu, 8 VIII 1934, D. Nestorescu); TULCEA: 6612 b (Dăeni, 8 VII 1938, T. Vlădilă); 8648 b (Războieni, 26 VI 1940, I. Constantin); 8661 c (Casimcea, 25 VI 1940, I. Anghel); NEAMȚ: 2557 b (Călugăreni, 11 IX 1929, C. Gîrbea); SUCEAVA: 3324 (Dolhasca, 31 XII 1931, Z. Lăcătuș)

i.: DOLJ: 2136 (Poiana Mare, 9 IV 1950, D. Ibraș); 13906 (Galicea Mare, 4 XII 1951, St. Ciovică); 13806 (Craiova, 11 XII 1951, D. Armeanu); GORJ: 10166 (Boca, 3 IX 1950, C. Ispas); ILFOV: 8372 (Clejani, 27 V 1949, G. Moțoi); 9533 (Naipu, 14 III 1951, Z. Nicolaie); 3826 (Luica, 15 VI 1950, I. Ion); 13750 (Ileana, 27 VIII 1952, E. Manolidi); ARGES: 17606 (Godeni, 26 V 1957, I. Mălăncioiu); 14893 (Jugur, 19 XI 1954, I. Stroiescu); 14627 (Țițești, 4 VII 1954, F. Dumitru); 4767 (Zgripțești, 19 XI 1949, G. Scaloi); 4770 (Beleți, 19 XI 1959, G. Mocioc); DÎMBOVIȚA: 1975 (Pucioasa, 11 V 1940, N. Rădulescu); PRAHOVA: 5701 (Văleni, 12 IV 1941, St. Doctoru)

97(98) *Tunsul*

S-a dus vestea în țară de apariția Tunsului. Însoțit de oamenii săi, ține calea crîngului și vămuește pe cei avuți, cărora le dă în bătaie de joc răvaș la mină că-i va despăgubi el sau Dumnezeu, dacă nu va mai avea multe zile de trăit.

Pann, 126: Vestea-n țară a ajuns (Tunsul); *Alecsandri*, 162: Tunsul; *Tocilescu*, 391: Doina haiducului Ion Tunsu (Corbii Mari — Dîmbovița); 1071: Cîntecul lui Tunsu (Ploiești); 1244: Tunsu haiducu (Ruptura — Mehedinți); *Brăiloiu*, 130: Tunsul (Zlătărei — Vîlcea); *Sandu-Timoc*, 244 <Tomislava — Serbia>; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 611 (Scăești — Dolj)

Romania literară (Iași) 1(1855), p. XLVIII: Cănticul Tunsului [„din Valahia”] ²⁶³; *Revista tinerimea română* (București) 5(1900), 340: Cîntecul lui Ion Tunsu (Urechești — Vrancea)

fg.: ILFOV: 3751 (Pădureni, 24 II 1936, C. Găuță)

i.: ILFOV: 3476 (Pădureni, f.d., M. Găuță); 8269 (Clejani, 16 V 1949, I. Burcină)

²⁶² Cf. și D. 1462 II a (Plosca, 8 VI 1943, G. Ivașcu).

²⁶³ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3901.

Haiducul Gheorghelaș (căpitan Gheorghită) suie dealul Istriței în căutarea lui Macovei, pîrcălab de sat. La stîna lui moș Radu (moș Stan) se așază la masă, asigurat de cioban că nu adăpostește nici un străin. Descoperind pe vrăjmașul său ascuns în tîrlă, haiducul îl judecă pentru samavolniciile lui și îl ucide, pedepsind și pe gazda necinstită.

Caranfil, 56: Sava Ghiorghită [Moldova]; *Teodorescu*, 591: Gheorghelaș (Cislău — Buzău); 594 (Lacu Sărat — Brăila); *Vulpiu*, 80: Macovei (Parepa — Prahova); *Bibicescu*, 335: Gheorghilaș (Vîlcele — Covasna); *Neagoescu*, 171: Căpitan Sava Gheorghită [Moldova]; *Tocilescu*, 155: Cîntecul lui Gheorghelașiu (Văleni — Prahova); *Mateescu*, 68: Căpitan Gheorghită (Peretu — Teleorman); *Păsculescu*, 275: Gheorghită²⁸⁴ (Siliștraru — Brăila); *Pamfile*, 52: Căpitan Gheorghită (Țepu — Galați); *Pamjilc*, Cîntece bătr., 3: Macovei și Gheorghilaș; *Kiriatic*, 25: Cîntecul lui Gheorghilaș (Bogdănești — Bacău); *Tistiu*, 47, 55, 78: Gheorghelaș (Cățiaș. Corbu, Linia Ciolanului — Buzău); *Diaconu*, Ț. Vrancei, 235—252: Cînticu lu Ghiorghilaș (Colacu, Nerej, Paltin, Spinești, Tulnici, Vrîncioaia — Vrancea); *Diaconu*, R.-Sărat, I, 56, 60: Gheorghilaș (Bontăști — Vrancea, Dedulești — Buzău); *Vechi cîntece de viteji*, 114: Căpitan Gheorghită (Hotarele — Ilfov); *Pr. Ionescu*, 35, 43: Căpitan Gheorghită [Tulcea], (Corugea — Tulcea); *Balș*, 70: Gheorghelaș (Breaza — Prahova); *Nicolescu — Prichici*, 61: Gheorghilaș (Nerej — Vrancea); *Dumitrescu*, 104: Căpitan Gheorghită (Dăbuleni — Dolj); *Sassu Dușoara*, 469: Ghiță Cătănuță și Macovei (Purcăreni — Brașov); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 230: Gheorghilaș (Bălăceanu — Buzău); IV, 242: Gheorghită Gheorghilaș (Cucueți — Teleorman); V, 284: Căpitan Gheorghită (Mușetești — Argeș); 313: Gheorghelaș²⁸⁵ (Ciocănești — Ilfov); *Brezeanu*, În vadul Brăilei, 106: Gheorghilaș (Victoria — Brăila)

Revista pentru istorie, arheologie și filologie (București) 5(1885), 183: Georgită Georgelaș²⁸⁶; *Țara nouă* (București) 4(1887), 102: Gheorghilaș (Grindu — Ialomița)²⁸⁷; *Revista pentru istorie, arheologie și filologie* (București) 7(1894), 420: Patima lui Ghiorghilaș Străinul [Vîlcea]; *Convorbiri literare* (București) 30(1896), 263: Căpitan Gheorghită (Peretu — Teleorman); *Ion Creangă* (Bîrlad) 5(1912), 5: Gheorghilaș (Vînători — Iași); 8(1915), 232: Macovei și Gheorghilaș; *Grai și suflet* (București) 3(1928), 333: Gheorghilaș (Căiața — Vrancea); *Viața Săcelelor* (Săcele — Brașov) 1(1930), 14: Căpitan Gheorghită (Săcele — Brașov); *Neamul românesc pentru popor* (București) 21(1933), 75: Gheorghilaș [Prahova]; *Muguri* (Buzău) 16(1939), 33: Ghiorghilaș; *Flamura Prahovei* (Ploiești) 13(1960), nr. 2655: Gheorghilaș (Zeletin — Buzău)

mg.: DOLJ: 1595 Va (Bîrca, 2 VII 1959, M. Ciovică); 2105 c (Călărași, 7 XII 1961, N. Nițu); OLT: 1151 i (Ianca, 15 VI 1957, T. Sarcea); 1142 b, 1377 b (Celei, 21 VI 1957, 8 IV 1958, M. Căpățînă); GORJ: 1525 Vo (Peștea-na, 20 VIII 1958, C. Mihu); ILFOV: 1423 i (Cocioc, 26 VI 1958, T. Ganea); BRĂILA: 2577 Rb (Brăila, 5 X 1963, G. Tatu); PRAHOVA: 618 e, f, 661 a (Bătrîni, 7 XI, 7 XI 1952, 16 III 1956, G. Mîzgoi, G. Rădoiaș, G. Rădoiaș);

²⁸⁴ Cf. și p. 211: *Moș Marcu, Paloș bătrîn* (inceputul); variantă hibridă, alcătuită din contaminarea (în continuare) cu episoade din: *Gerul*, *Mizil-crai*, *Moșneag bătrîn*, *Nevasta necredincioasă*.

²⁸⁵ La început, contaminare cu t.: *Ciobanul care și-a băut turma*.

²⁸⁶ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4140.

²⁸⁷ *Ibidem*, 4467.

619 b (Starchiojd, 1 XI 1952, M. Voinea); BUZĂU: 3146 Ag (Cîndești, 16 VII 1966, I. Hoge); 3149 Ac, 3150 Rh (Gura Teghii, 21, 23 VII 1966, S. Sterian, M. Gugulean); 3815 Vb [Buzău]; 3818 Rf (Lunca Jariștei, 22 VI 1970, V. Pôsea); VRANCEA: 3337 Ib (Brădetu, 6 VII 1967, Gr. Stegaru); 776 h (Bîrsești, 20 V 1956, S. Dublea); 789 h, 890 b (Tulnici, 24 V, 26 X 1956, V. Baci); GALAȚI: 3708 Rc (Frumușița, 26 IX 1969, St. Șchiopu)

fg.: DOLJ: 9189 b (Goicea Mare, 5 II 1941, M. Chisăr); 12115 a (Amărăștii de Jos, 18 VIII 1928, P. Ochea); ILFOV: 6714 (Hotare, 5 VII 1938, St. Șerban); PRAHOVA: 5512 a (Ogretin, 1 I 1943, N. Comișel); 6797 c (Izvoare, 11 VIII 1938, M. Stoichiță); 11454 a (Starchiojd, 7 VI 1950, M. Voinea); BUZĂU: 6965 a (Dedulești, 10 IX 1938, St. Gogonea); VRANCEA: 6939 a (Dumitrești, 8 IX 1938, D. Moise); 6657 b (Nerej, 16 VII 1938, T. Albinet)²⁶⁸; TULCEA: 6603 b, 8520 (Dăeni, 6 VII 1938, 13 VI 1940, T. Vlădilă)²⁶⁹; 8645 a (Războieni, 26 VI 1940, I. Constantin); IAȘI: 10655 (Ceplenița, 28 VII 1949, G. Vlase); COVASNA: 4612 b (Sita Buzăului, 30 III 1949, V. Daia)²⁷⁰

i.: DOLJ: 13802 (Craiova, 11 XII 1951, P. Matei); PRAHOVA: 10587 (Bătrîni, 21 VI 1950, G. Rădoiaș); BUZĂU: 1304 (Largu, 25 VIII 1935, M. Lăutarul); 17262 (f.l., f.d., f.i.)

99(100) *Ion ăl Mare*

Călin arendașul înșală și batjocorește pe clăcașii de pe moșiile Plenita și Poiana Mare. El e ucis, împreună cu oamenii săi de curte, într-o noapte, pe cînd se afla la chef în conacul său din satul Piscu, de o ceată de clăcași, conduși de Ion ăl Mare din Poiana. Fapta lui Ion ăl Mare umple de bucurie satele Oltenici.

Tocilescu, 108: Cîntecul lui Călin (Urdari — Gorj); *Graiul nostru*, I, 58: Călin Curcă (Plenița — Dolj); *Monogr. Dolj*, v.I, p. I, 45, 47, 50, 52²⁷¹, 56, 58, 61: Ion ăl Mare (Unirea, Orodel, Plopșor, Cetate, Carpen, Unirea, Cornu — Dolj); *Brăiloiu*, 136: Călin Secărin („Cîntecul lui Ion ăl Mare”) (Poiana Mare — Dolj); *N. Ionescu*, 20 (Izvoarele — Dolj); *Din folclorul nostru*, 218: Ion ăl Mare²⁷² (Desa — Dolj); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 526 (Dăbuleni — Dolj); II, 237: Călin [Dolj]; III, 448: Cîntecul lui Serdar Călin (Leu — Dolj); *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 204, 207: Ion ăl Mare (Orodel, Leamna de Sus — Dolj); 212: Călin (Suharu Mare — Dolj); *Georgescu*, 55: Călin (Marotinu de Sus — Dolj); *Popescu*, 276, 281, 289: Călin (Dioști, Mîrza, Drănic — Dolj); 297: Ion al mare (Terpezița — Dolj); *Folclor din Teleorman*, 476: Cîntecul lui Călin (Sfințești — Teleorman)

Revista societății „Murmurul Olteniei” (București) 1(1901), 19: Călin (Pătulele — Mehedinți); *Izvoarașul* (Bistrița — Mehedinți) 16(1937), 185: Călin Curcă (Plenița — Dolj); *Ethnos* (Focșani) 2(1942—1943), fasc. 1—2, 233: Ion ăl Mare (Bistreț — Dolj)

mg.: DOLJ: 14 a, 592 a, 1809 b (Desa, 22 II 1951, 1 XII 1955, 14 II 1961, M. Constantin); 3026 IId (Măceșu de Jos, 2 XII 1966, N. Marcu); 1591 Va (Bîrca, 29 VI 1959, M. Ciovică); 1589 Ra (Cerăt, 2 VII 1959, Fl. Pucă)

²⁶⁸ Cf. și D. 1254 I.

²⁶⁹ Cf. și D. 830 b.

²⁷⁰ Cf. și TELEORMAN: D. 1463 I (Plosca, 8 VI 1943, G. Ivașcu).

²⁷¹ Cf. și *Balade oltenesti*, 60.

²⁷² Cf. și *Balade populare*, 387 și *Vechi cîntece de viteji*, 108.

fig.: DOLJ: 4888 (Ciuperceni, 30 XII 1936, G. Budulică); 4836 (Goicea Mare, 27 VIII 1935, N. Budulică); 4851 (Goicea Mică, 27 XII 1936, D. Calopăreanu); 12626 b (Craiova, 30 VIII 1929, I. Milian); 6563 (Dioști, 27 VI 1938, G. D. Buică); 12092 (Amărăștii de Jos, 18 IV 1928, R. Ochea); 12281—12282 a (Marotinu de Jos, 23 IV 1930, I. St. Vlad)

i.: DOLJ: 2101, 2114 (Poiana Mare, 10, 12 IV 1950, Gr. Florea, D. Ibraș); 13897 (Băilești, 3 XII 1950, B. Tereacă); 13861 (Izvoare, 7 XII 1951, D. Iliuță); OLT: 11742 (Caracal, 19 IV 1950, I. Mihalache)

100(101) *Radu Anghel*

Haiducul își are sălașul la fagul cel mare din coastă. El atacă cu cetașii săi un popă bogat, făcându-l să mărturisească unde și-a ascuns comorile. Trădat de gazdă, haiducul e încolțit de putere, dar luptă vitejește. El nu e răpus decât de unul dintre poterași, care îi știe taina și îl împușcă cu o para frântă. Simțindu-și sfârșitul apropiat, Radu cere puterii îngăduința de a-și cânta cîntecul de pe urmă. Jeluindu-și sîngele ce i se risipește, haiducul cântă codrul, sub protecția căruia a luat de la bogați și a ajutat pe săraci. Capul haiducului e dus trofeu la stăpînire, dar poporul blestemă pe ucigașii care l-au răpus.

Codin, Din Muscel, 210, 240: Radu lu Anghel (Beleți, Micloșani — Argeș); 229: Căpitan Radu ²⁷³ (Zgripțești — Argeș); *Tocilescu*, 176: Cîntecul haiducului Radu Anghel (Cucueți — Teleorman); 1245: Cîntecul lui Radu ²⁷⁴ (Schitu Doba — Olt); *Graiul nostru*, I, 106 (Tutana — Argeș); *Pamfile*, 32: Radu lu Anghel din Greci ²⁷⁵ [Dîmbovița]; *Kiriatic*, 27: Radu (Glodu — Dolj); *Diaconu*, Ț. Vrancei, 260: Cînticu Radului (Tulnici — Vrancea); *Brăiloiu*, 118: Radu Răducanu (Voicesti — Argeș); *Monogr. Dolj*, v.I, p. II, 100—105: Radu (4 var. din Orodel — Dolj); 106 (Scăești — Dolj); *O. Bîrlea*, 587: Radu Anghel (Rociu — Argeș); *Vechi cîntece de viteji*, 117: Radu Anghel (Clejani — Ilfov); *Carp — Amzulescu*, 111: Radu Anghel (Cîmpulung — Argeș); *Locusteanu — Mitu — Popescu*,²⁷⁵ 134, 145: Radu lui Anghel (Arcani — Gorj, Șimnic — Dolj); *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 217: Radu Anghel (Leamna de Sus — Dolj); *Brînaru*, 153: La fagu cu umbra deasă [Argeș]; *Izvor fermecat*, 102: Balada lui Radu (Cucueți — Teleorman); *Folclor din Moldova*, II, 115: Cîntarea lu Mocanu (Mînăstirea Cașin — Bacău); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 618: Radu (Scăești — Dolj); II, 242: Radu lui Anghel (Bogdănești — Vîlcea); 244, 249: Radu Anghel (Drăgășani — Vîlcea, Vîlsănești — Argeș); III, 616: Radu (Cîmpofeni — Gorj); 620: Radu lui Anghel din Greci; 622: Radu (Cireșu — Argeș); 820, 830: Radu lui Anghel din Greci (Rătești, Hîrsești — Argeș); 826: Radu lui Anghel (Căteasca — Argeș); 834: Cîntecul lui Radu Anghel din Greci (Poboru — Olt); IV, 244: Radu lui Anghel din Greci (Crîngeni — Teleorman); 564: Cîntecul lui Radu din Greci (Potcoava — Olt); 570: Radu cel din crîng (Coteana — Olt); V, 274: Cîntec despre Radu Anghel (Nămăești — Argeș); 278, 281: Cîntecul lui Radu Anghel (Bîrlogu — Argeș, Prundu — Vîlcea); *Popescu*, 302: Radu haiducu (Palilula — Dolj); 304: Radu lu Anghel (Drăgoaia — Dolj); 308, 311: Radu din crîng (Leu, Vîrvor — Dolj); *Folclor din Teleorman*, 186: Cîntecul Radului (Bogdana — Teleorman)

Revista critică-literară (Iași) 2(1894), 379: Radu Anghel (Eliza Stoi-nești — Ialomița); *Curierul liceului* (Ploiești) 4(1909), 36—37, 56—57: Radu

²⁷³ Cf. și p. 294: Prica Radului (cîntecul fetei haiducului).

²⁷⁴ Cf. și p. 380: La cîrciuma din pădure (unele asemănări).

²⁷⁵ Cf. și p. 38: Căpitanu.

Anghel; *Suflet oltenesc* (Plenița) 1(1927), 143: Radu haiducul; *Doina* (Jorăști — Covurlui) 1(1928), 107: Radu (Strîmba — Gorj); *Izvorașul* (Bistrița — Mehedintși) 14(1935), 69: Cîntecul lui Radu Anghel (Priboieni — Argeș); 17(1938), 274: Radu (Fișcălia — Vîlcea)

mg.: DOLJ: 141 b (Țugurești, 24 IX 1952, I. Cîrneanu); 2100 e (Dăbuleni, 7 XII 1961, N. Șteolea); GORJ: 1214 a (Bălești, 5 IX 1957, N. Coiculescu); VÎLCEA: 1975 f, 2447 g (Ștefănești, 15 IX 1961, 14 XII 1962, M. Bărnănescu); 3595 IIc (Boișoara, 24 VII 1968, G. Dăvidaru); 3597 IIc (Cucoi, 25 VII 1968, G. Tantana); TELEORMAN: 2193 b, 2215 b (Ciuperceni, 17, 20 VII 1962, V. Tetin, M. Dorcea); ILFOV: 155 b (Clejani, 21 XI 1952, G. Moțoi); 3696 a (Cocioc, 15 II 1969, f.i.); ARGEȘ: 1103 b — 1104 a (Bughea de Sus, 1 VI 1957, I. Taraș); 1094 a, 2429 b (Cîmpulung, 26 V 1957, 18 VI 1962, Al. Cercel, L. Anghel); 2465 a (Boteni, 11 XII 1962, N. Iorgulescu); 1990 b (Furești, 4 X 1961, Al. Manea); DÎMBOVIȚA: 2875 Vc (Pătroaia, 9 IX 1965, I. Geambașu); 2874 Ab (Ungureni, 7 IX 1965, G. Andrei); CONSTANȚA: 1644 Ia (Ciobanu, 8 XI 1959, I. Holban); VRANCEA: 893 b (Tulnici, 27 X 1956, V. Baciuc); BACĂU: 286 a (Valea Seacă, f.d., G. Averescu)

fg.: DOLJ: 12524, 14529 c, 14532 d (Izvoare, 12 IX 1930, 8, 8 XII 1951, I. Perișoreanu, Fl. Poenaru, D. Sanda); 1342 b (Velești, 2 III 1949, P. Popa); 12468 c, 12607 b (Mischii, 30 VI, 29 VIII 1929, I. Năstase, Cr. Mihăilescu); OLT: 10875 a (Poboru, 8 XI 1949, N. Bălan); 10895 a (Iancu Jianu, 30 XI 1949, I. Barbu); 7564 (Morunglav, 20 VII 1939, M. Dincă); 4571 b (Dobrosloveni, 7 I 1935, I. Mincă); MEHEDINȚI: 838 b (Gogoșu, 8 XI 1931, C. Cioacă); GORJ: 3076 b (Frătești, 30 IX 1934, I. Brădiceanu); 6208 (Bîrsești, 19 III 1938, V. Pobirci); 9104 c (Zăicoi, 21 VII 1940, C. Bădiță)²⁷⁶; VÎLCEA: 7524 (Fișcălia, 3 VI 1939, M. Bondoc); TELEORMAN: 8404 (Caravaneti, 4 IV 1940, I. Pantea); 9890 a (Peretu, 3 V 1943, I. Zamfir); 4174 (Merenii de Sus, 26 VII 1937, M. Burcea); ILFOV: 4051, 4072 (Clejani, 14, 15 V 1949, G. Moțoi, B. Grejdan); 4285 (Naipu, 30 VIII 1935, N. Grigoraș); 11188 a (București, 8 III 1950, A. Dîma); ARGEȘ: 2051 (Stănești, 15 VII 1936, A. Cocoșatu); 6249—6051 (Bărbătești, 28 III 1938, Al. Chiriță)²⁷⁷; 6574 (Smeura, 30 VI 1938, M. Mihalcea); 793 (Pădureți, 10 VIII 1935, M. Dură); 4413 (Izvoru de Sus, 13 VII 1936, I. Gheorghe); 7745 c, 7757 a (Gliganu de Sus, 16, 18, VIII 1939, Fl. Șerban, M. Baicea); 9949 (Slobozia, 17 V 1943, A. Pasăre); 1977 b — 1978 b (Jugur, 25 IX 1930, T. Turbatu); 1471 (Furești, 9 VI 1936, I. Barbu)²⁷⁸; 7496 (Bogați, 22 VI 1939, C. Voicu); DÎMBOVIȚA: 10758 (Văleni, 24 VIII 1949, C. Floca); 24—25 a, 6123, 11244 a (Feiș, 5 II 1932, 16 I 1938, 29 III 1950, N. Dobrică, N. Dobrică, G. Ionescu)²⁷⁹; 398 (Tîrgoviște, 15 I 1932, I. Busuioc); 1960 (Cobia, 30 VI 1935, Al. Moraru)²⁸⁰

i.: DOLJ: 2115 (Poiana Mare, 12 IV 1950, D. Ibraș); 13795, 19616 (Craiova, 11 XII 1951, 21 III 1953, P. Matei, N. Ghidulea); GORJ: 2779 (Gornăcel, f.d., N. Avramescu); VÎLCEA: 8161 (Știrbești, f.d., C. Bondoc); 28074 (Zlătărei, 16 V 1958, M. Trifon); OLT: 1991 (Aluniș, 1937, C. Ștefănescu); TELEORMAN: 8787 (Peretu, 25 XI 1949, G. Florea); 8387 (Frăsi-

²⁷⁶ Cf. și D. 1368 I d.

²⁷⁷ Cf. și D. 803—804.

²⁷⁸ Cf. și D. 666 II b.

²⁷⁹ Cf. și D. 716 a, 1521.

²⁸⁰ Cf. și IASI: 10646—10648 (Ceplenița, 27 VIII 1949, G. Vlase), la început, doină haiducească; în final, t. 193: *Costea*.

net, 20 V 1950, St. Avram); ILFOV: 9528, 9536 (Naipu, 31 III 1950, 14 III 1951, Gr. Ruse, N. Zamfir); 8262 (Clejani, 14 V 1949, R. Săndulescu); 9526 (Pădureni, 11 XI 1950, V. Ignat); ARGEȘ: 14894 (Jugur, 19 XI 1954, I. Stroiescu); 14626 (Țițești, 4 VII 1954, F. Dumitru); 4783 (Zgriptești, 19 XI 1949, N. Narcea); 8789 (Negrești, 19 XI 1949, G. Mocio); DÎMBOVIȚA: 1982 (Hulubești, 6 XII 1949, D. Benguș); 8788 (Petrești, 20 XI 1949, N. Dinuță); 8790 (Săcueni, 28 IV 1950, C. Ivașcu); BRAȘOV: 1166 (Peștera, 24 XII 1933, N. Colțea)

101(161) *Cîntecul lui Radu*

Mama haiducului încearcă să-l înduplece să se întoarcă acasă. Radu refuză, amintindu-i ce-a învățat de mic. Se luptă cu poterașii și le ucide căpitanul.

Tulbure, 33: *Cîntecul lui Radu* [Făgăraș]; *Locusteanu — Mitu — Popescu*, 138, 140, 143: *Cîntecul Radului* (Bărbătești, Jupînești, Arcani — Gorj); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, III, 832: *Radu mării* (Căteasca — Argeș); IV, 581: *Radu și mama lui* (Găneasa — Olt); V, 293: *Cîntecul lui Radu Mocanu* (Chirnogi — Ilfov); *Bîrlca (Dalcu)*, II, 436 (nr. 8) (Berbești — Maramureș); *Folclor din Moldova*, II, 112: *Radu* (Vădeni — Galați); 113: *Radu* (variantă) (Solcști — Vaslui); *Folclor din Botoșani*, 121: *Cîntecul Radului*; *Brezeanu*, La izvoarele cîntecului, 71: *Dragu mării, Radule*²⁸¹ (Izvoarele — Galați)

Țara Oltului (Făgăraș) 2(1908), nr. 16, 5: *Radu Busuic* (Comana de Jos — Brașov)²⁸²; *Transilvania* (Sibiu) 45(1914), 498: *Radu lui Busuic* (Sebeșel — Alba); *Izvoarașul* (Bistrița — Mehedinți) 16(1937), 2: *Cîntecul Radului* (Turnu Severin); *Cuvîntul nou* (Brașov) 1(1968), nr. 27, 5: *Balada lui Radu* (Voinești — Covașna)

mg.: MEHEDINȚI: 1941 b (Lupșa de Sus, 2 VII 1961, A. Mergea); GORJ: 2653 I d (Alimpești, 25 VII 1963, D. Lungoci); VÎLCEA: 3594 Ie (Boișoara, 24 VII 1968, I. Vîlcu); TELEORMAN: 1725 a (Poroschia, 24 VI 1960, G. Țone); ARGEȘ: 430 d (Jugur, 27 XI 1954, V. Zipsi); 512 i (Gruiu, 17 V 1955, M. Panait); 526 k (Slatina, 30 V 1955, V. Tefeleu); BUZĂU: 3799 Vh (Gura Văii, 28 II 1970, O. Ionescu); TULCEA: 1604 a (Crișan, 30 VI 1959, Șt. Anton); VRANCEA: 3071 Ib, 3072 Ie (Năruja, 8 VI 1966, C. Mereuță); NEAMȚ: 3452 bb (Ruginoasa, 28 V 1968, S. Moise); SUCEAVA: 731 i (Bănești, 26 X 1955, G. Nechita); 1184 e (Fundu Moldovei, 1 VIII 1957, I. Piticar); BISTRITA-NĂSĂUD: 2584 Ve (Ilva Mare, 4 VII 1963, V. Gălușcă); HARGHITA: 3679 Iir (Pintic, 27 VIII 1968, I. Somoră); MUREȘ: 3437 Rb (Lunca, 22 IV 1968, M. Horilcă); SIBIU: 2143 c (Gura Rîului, 3 VII 1961, R. Tăban); ARAD: 3111 (Drauț, 18 XI 1966, I. Iovănuț); TIMIȘ: 3976 n (Timișoara, 6 V 1971, W. Salne)

fg.: MEHEDINȚI: 839 b (Gogoșu, 8 XI 1931, C. Cioacă); DOLJ: 4461 b, 4462 b (Valea Mare, 2 VIII 1936, F. Dobre); ILFOV: 5040 b (Joița, 26 VIII 1937, I. Mihalache); 3744 a (Pădureni, 24 II 1936, E. Marin); 10030 b (Măgurele, 22 VIII 1943, D. Ciutacu); 11373 c (București, 20 V 1950, Diaconescu); 11241 a (Luica, 15 VI 1950, I. Ion); IALOMIȚA: 1575 b (J. Cegani, 11 VIII 1936, E. Bîltenescu); ARGEȘ: 8840 b (Mihăești, 30 VIII 1940, L. Bălășoiu); 8762 c (Mățău, 25 VIII 1940, A. Grecu); PRAHOVA:

²⁸¹ Cf. și *Brezeanu—Nadoleanu*, 120: *Radu mării* (Mircea Voda — Brăila); *Jarnik — Birseanu* (Fochi), 487 (nr. X), 876 (Blaj — Alba), variante mai îndepărtate.

²⁸² Cf. și *Foaia noastră* (București) 2(1911), nr. 4,9 și *Olteanul* (Făgăraș) 3(1911), nr. 38, 7.

3858 b (Hîrsa, 14 V 1935, P. Petu); 10102 b (Măneci-Ungureni, 14 VII 1946, V. Ivănoiu); VRANCEA: 6967 c (Sihlea, 17 IX 1938, B. Pocasian); BACĂU: 4000 a (Prăjoaia, 2 I 1934, Fl. Oancea); GALAȚI: 1641 b (Buciumeni, 26 VII 1936, H. Vrînceanu); VASLUI: 1644 b (Dodești, 28 VII 1936, C. Gavrilescu); IAȘI: 1681 b (Prisăcani, 1 VIII 1936, N. Găină); 1694 d (Muncelu de Sus, 4 VIII 1936, G. Bucur); SUCEAVA: 3618 a (Sadova, 17 IX 1935, S. Rusu); BISTRIȚA-NĂȘĂUD: 5497 a (Șanț, 9 X 1935, V. Mihai); 5690 c (Bistrița-Bîrgău, 1 IX 1936, I. Găină); MUREȘ: 9167 a (Habic, 27 I 1941, Fl. Țarca)

i.: ARGEȘ: 15890 (Slatina, 26 V 1955, P. Chelu); 14716, 14739 (Dîmbovicioara, 25, 23 VI 1954, E. Beldugan, V. Stoian); 16805 (Jugur, 25 XII 1955, I. Chițulescu); VRANCEA: 5925 (Nerej, 1936, Ș. Cofărea); SIBIU: 11791 (Cenade, 3 VII 1951, L. Moholea); ARAD: 10455 (Covăsinț, 3 I 1950, I. Nădășan)

102(102) *Buruleanu*

Buruleanu, boier lacom și brutal, asuprește ceata de cositori de pe moșie, care muncesc în zi de sărbătoare sub supravegherea sa. Iese, sărind din ascunzișul lui, haiducul, care de mult îl pîndește. Boierul întinde pistolul, dar arma nu ia foc. Haiducul ucide pe Buruleanu, spre bucuria tuturor celor ce i-au cunoscut samavolnicia.

Teodorescu, 600: Buruleanu (Dragoslavele — Argeș); *Vulpian*, 17: Buruleanu (Parepa — Prahova); *Negoescu*, 209: Burulean [Muntenia]; *To-cilescu*, 145: Burileanu (Băneasa — Teleorman); *Codin*, Chira Chiralina, 48: Burulean [Muscel]; *Monogr. Dolj*, v. II, p. I, 37: Buruleanu; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 229: Buruleiu (Catane — Dolj); III, 55: Burulei (Catane — Dolj); 606: Buruleanu (Fîntîncele — Dolj); *Georgescu*, 65, 68: Burulean (Soreni, Mîrșani — Dolj)

Foaia societății romanismului (București) 1(1870), 41: Buruleanu ²⁸³; *Invetiatorul* (București) 3(1879), 47: Burulean (Ileana — Ilfov) ²⁸⁴;

mg.: ILFOV: 181 a (Renașterea, 16 V 1953, C. Chiriță); 2404 Vb (Malu, 15 XI 1962, C. Mustăța)

fg.: TELEORMAN: 4271 (Merenii de Sus, 15 VII 1937, M. Burcea) ²⁸⁵; ILFOV: 6595 a (Hotare, 4 VII 1938, St. Șerban); 6899 b (Budești, 16 VII 1938, I. Baie); 7891 (Renașterea, 3 XI 1939, N. Fircă)

103(115) *Muscu*

În anul „optzăci și șasă”, Muscu cu ceata sa de haiduci calcă satele Olteniei de sus. Întors în Opișor, e gata să cadă prins de primar și putere, care i-au înconjurat casa, dar scapă cu fuga și se ascunde. Are un vis urît, pe care i-l tîlmăcește maică-sa și-i prevestește trădarea ce-l va răpune. În timp ce Muscu doarme, Barbu din Dobra și Constantin din Scorila îlucid izbindu-l cu toporul în cap.

Monogr. Dolj, v. I, p. II, 83, 84, 87: Muscu (Plopșor, Cornu, Băilești, Plenița — Dolj); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 258: Muscu (Catane — Dolj); *Ciobanu*, 23: Cîntecul lui Muscu (Dîrvari — Mehedinți); *Popescu*, 318: Muscu (Terpezița — Dolj)

fg.: DOLJ: 14531 a (Izvoare, 8 XII 1951, I. Opișoreanu)

²⁸³ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4006 (v. și 4319 și 5546).

²⁸⁴ *Ibidem*, 4134; cf. și *Șezătoarea* (Fălticeni) 2 (1893), 76.

²⁸⁵ Cf. și D. 1408 I b.

Haiducul povestește mamei un vis urît. Prins de poterași, se eliberează prin luptă, singur sau ajutat de fratele său.

mg.: TELEORMAN: 2881 b (Blejești, 11 XI 1965, C. Staicu); ILFOV: 1422 h (Cocioc, 26 VI 1958, N. Năstase); 3088 IIa (Greaca, 11 X 1966, A. Cotîrlă)

fg.: ILFOV, 6734 (Hotare, 7 VII 1938, St. Șerban)

105(103) *Bolbocean*

Bolbocean haiducește în jurul Focșanilor, atacînd ciocoi și petrecînd cu ceata lui fără grija puterii. Se luptă și biruie puterea, iar vestea isprăvilor și a dărniciilor lui față de săraci se întinde departe în țară.

Teodorescu, 602: Bolbocean haiducul (Bogza — Vrancea); *Graiul nostru*, II, 83: Bolbocianu (Satulung — Brașov); *Pamfile*, 266 (nr. 15) (Negriștea — Galați); *Nicolescu — Prichici*, 62: Sub poale de codru verde (Tulnici — Vrancea); *Brezeanu*, În vadul Brăilei, 147: Sub poală de codru verde (Unirea — Brăila); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, V, 286: Cîntecul lui Bolbocan al Saftei (Brăila); 412 (nr. 184) (Cernătești — Buzău)

mg.: VRANCEA: 787 b, 895 a (Tulnici, 23 V, 27 X 1956, V. Baciuc)

fg.: VRANCEA: 5722 b (Tulnici, 26 X 1937, N. Stanciu)

106(104) *Botea*

Viteazul Botea doarme, dar își ține mereu armele la îndemînă. El este spaima puterilor. Haiducul împarte săracilor banii dobîndiți.

Teodorescu, 604: Botea (Bogza — Vrancea); *Vulpian*, 20: Botea haiducul [Muntenia]

107 *Bahnă*

Bahnă a haiducit șapte ani, dar trădat de mîndră cade în luptă cu jandarmii. În ceasul din urmă își cîntă povestea vieții: argat de mic copil, apoi căpitan de ceată, luînd de la bogătani și ajutînd pe sărmani.

Nicolescu — Prichici, 70 (nr. 33): Toată lumea a auzit (Bîrsești — Vrancea); *Folclor din Moldova*, II, 114: Cîntecul lui Bahnă (Negriștea — Vrancea)

Scînteia pionierului (București) 17(1967), nr. 14, 5: Balada lui Bahnea (Vulcăneasa — Vrancea)

mg.: BUZĂU: 3156 Ra (Furtunești, 28 VII 1966, G. Fieraru); VRANCEA: 780 d, 895 d (Negriștea, 21 V, 27 X 1956, T. Iordache, N. Taftă); 892 e (Bîrsești, 27 X 1956, G. Botez)

fg.: PRAHOVA: 7145 a (Homorîciu, 22 X 1938, A. Marcovescu); VRANCEA: 2276 a, 6661 a (Nerej, 11 IV 1934, 14 VII 1938, T. Albineț, G. Puțoi)

108(107) *Ion Pietrariu*

Atacă cu ceata lui pe boieri, petrece și socotește banii dobîndiți cu fata Olteanului, fără teamă de putere, generos cu săracii.

Sevastos, 318: Petrariu [Moldova]; *Canianu*, 239: Ioan a Chetrarului (Hîrlău — Iași); *Eminescu*, 135 (nr. 20) [Moldova]; *Vasiliu*, 56, 57: Ion Petrariu (Tătărău — Iași); *Folclor din Moldova*, I, 361 (nr. 59) (Deleni — Vaslui); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, V, 289: Ion Pietraru²⁰⁰ (Rudeni — Argeș)

²⁰⁰ Cf. și *Alecsandri*, 259: Alta. A lui Ion Petreanu.

Dochia (București) 2(1897—1898), 74: Ion al Pietrariului [Bucovina]; *Familia* (Pesta — Oradea) 37(1901), 176 (Secuieni — Bacău)

fg.: IAȘI: 3556 c, 12944 d (Tătăruși, 3 I 1932, 18 VIII 1929, Gr. Tudose)

109(108) *Dragoș*

Dragoș e frumos la înfățișare și darnic cu săracii. Trădat, el luptă curajos cu puterile, care-l încolțesc și-l duc la închisoare. Scapă și se răzbună pe trădător.

Pamfile, 68—69: Dragoș (Țepu — Galați); *Furtună*, 109: Costache Dragoș (Ciuturești — Bacău); 111: Variantă (Dragoș, hoț de cai) (Poiana Cîrnului — Neamț); *Diaconu*, Ț. Vrancei, 221: Cînticu haiducului Dragoș (Păulești — Vrancea)

Tulova (Bîrlad) 3(1886), nr. 145: Cîntecul haiducului Dragoșu²⁸⁷; *Ion Creangă* (Bîrlad) 4(1911), nr. 2, 50: Dragoș (Cărâpcești — Galați)
i.: BACĂU: 22018 (Stejaru, 9 XI 1951, P. Ailenii)

110(109) *Codău*

Își lasă coasa pentru a ieși în calea bogaților, pînă ce cade prins la iubita lui Ileana.

Voronca, Datine, 539: Codău (Orășeni, Tudora — Botoșani); *Furtună*, 130: Vasile Codău (Mînăstireni — Botoșani); 132: Variantă (Hrețca — Suceava); 134: Variantă (Sîrbi — Botoșani)

Șezătoarea (Fălticeni) 1(1892), 140 (Heci — Iași); *Ion Creangă* (Bîrlad) 7(1914), 310: Codău (Sîrbi — Botoșani)

111(156) *Pantelimon*

Haiducul chefuiește, dar nu uită de țară. Întîlnește boieri, cărora le ia banii pentru a-i da la săraci. Iubește crîsmărese.

Furtună, 136: Pantelimon (Ungureni — Botoșani); *Nicolescu — Pri-chici*, 70: S-a ivit Pantelimon (Izvorul Muntelui — Neamț); *Folclor din Moldova*, II, 111: Pantilimon (Zăpodeni — Vaslui)

Foaia poporului (Sibiu) 19(1911), nr. 40, 9: Cîntecul lui Pantelimon mg.: NEAMȚ: 713 k (Izvorul Muntelui, 6 X 1955, G. Gribuicea); SUCEAVA: 781 (Poiana Stampei, 30 XI 1955, M. Ursu)

fg.: NEAMȚ: 14555 b (Pîngărați, 9 XI 1951, P. Aileanei)

i.: IAȘI: 3408 (Țirgu Frumos, 27 VII 1949, V. Chiriac)

112 *Coroi*

Coroi și ceata („banda“) lui sînt surprinși de jandarmi, pe cînd chefuiesc în crîsmă. Neînfricați, refuză să se predea, scapă și descind, prefăcîndu-se că cerșesc, la Fișer, pe care îl înspăimîntă și îl jefuiesc spre a-i milui pe săraci.

Folclor din Botoșani, 117: În pădure la Guranda; *Folclor din Moldova*, II, 110: Coroi (Odaia Bursucani — Vaslui)

fg.: IAȘI: 1694 c (Muncelu de Sus, 4 VIII 1936, G. Bucur); 10673 a (Țirgu Frumos, 28 VII 1949, V. Chiriac)

i.: NEAMȚ: 6110 (Boghicea, 24 VII 1949, M. Gabor) — fragm.

113(110) *Darie*

Îndrîjit împotriva ciocoilor, haiducul nu se teme de putere. Încolțit, el consimte să se predea dacă soția nu va avea nimic de suferit. Pregătin-

²⁸⁷ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4757.

du-i-se spînzurătoarea, haiducul trimite răvaș prietenului Bujor să-i vină în ajutor, dar acesta nu poate veni de mulțimea puterilor. Darie își ia rămas bun de la Bujor.

Marian (1869), 3, 5: Darie (C. Porumbescu — Suceava); *Marian* (1873), 1: Darie și maica sa (Marginea — Suceava); 4: Darie și mîndra sa; 6: Darie și potira; 16: Darie și Bujor (C. Porumbescu — Suceava); *Muntean*, 40: Darie (Bilca — Suceava); *Adăscăliței — Ciubotaru*, 199: Cîntecul haiducului Darie Pomohaci (Marginea — Suceava); *Folclor din Moldova*, II, 662: Darie și 666: Darie și Bujor (Vicovu de Jos — Suceava)

Familia (Pesta — Oradea) 5(1869), 119: Cantece populare din Bucovina (Marginea — Suceava)²⁸⁸; *Columna lui Traian* (București) 1(1870), nr. 1²⁸⁹; *Tudor Pamfile* (Dorohoi) 4(1926), nr. 9—12, 102: Haiducul Darie (Vicovu de Jos — Suceava)²⁹⁰

114(137) *Vasile cel Mare*

Iernează la Iași, dar vara haiducește pe Grințieș. Petrece fără frică de puterile ce se apropie.

Tocilescu, 1277: Foaie verde trei castane (Bicaz — Neamț)

Șezătoarea (Fălticeni) 7(1902—1903), 106: Vasile cel Mare (Crucea — Suceava); 145: Vasile cel Mare și potera (Holda — Suceava); 145—146: Vasile cel Mare și ciocoii (Plotonița — Suceava); 146: Semnele rele a lui Vasile cel Mare; Cîntecul drăguței lui Vasile cel Mare; Cînd l-o pornit pe Vasile cel Mare (Broșteni — Suceava); 146—147: Vasile cel Mare și ciocoii (Păltiniș — Suceava); 147: Vasile cel Mare și potera din Grințieș; Vasile cel Mare, stoler (Holda — Suceava)

115(111) *Pintea viteazul*

În mijlocul cetei sale, Pintea e frămîntat de gîndul că merindea și munițiile sînt pe sfîrșite. La îndemnul lui, unul dintre cetași se încumetă să meargă la Baia Mare, după provizii. De la acesta stăpînirea află cum poate fi Pintea ucis: el trebuie împușcat cu trei boabe de grîu sau de secară, cu trei cuie de potcoavă, cu glonț de argint etc. Haiducul e răpus în acest chip sub porțile cetății Baia Mare.

Marienescu, I, 109: Pintea și fartatii; *Reteganu*, 32: Horia lui Pintea viteazul: *Din literatura populară. Pintea viteazul*, ed. II, 1915 [editor I. Pop Reteganul]; *Antol. de lit pop.*, 396: Pintea viteazul [Transilvania]; *Hodoș*, 94: Pintea (Văliug — Caraș-Severin); *Bud*, 3: Pintea viteazul [Maramureș]; *Bîrlea*, I, 11: Pintea viteazul (Berbești — Maramureș); *Papahagi*, Maram., 91: Horia Pintei (Budești — Maramureș); *Muntean*, 36: Pintea (Bilca — Suceava); *Folclor din Transilvania*, I, 423: Pintea viteazul; II, 568: Judecata lui Pintea; *Nicolescu — Prichici*, 57: Pintea viteazul (Dorna-Candreni — Suceava); *Bîrlea (Datcu)*, II, 426: Pintea (Berbești — Maramureș); *Folclor din Moldova*²⁹¹, I, 382: Pintea (Sinești — Iași); *Cupcea*, 22: Pintea viteazu (Călinești — Maramureș)

Foaie pentru minte, inima și literatura (Brașov) 21(1858), 59—60, 63—64: Pintea. Baladă populară²⁹²; *Tribuna* (Sibiu) 5(1888), 669—670, 677—678,

²⁸⁸ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4181.

²⁸⁹ *Ibidem*, 5248.

²⁹⁰ Cf. și *Neamul românesc literar* (Vălenii de Munte) 5 (1912), 456: Ilarie Onciul: Din viața haiducului Darie (inițial, text).

²⁹¹ Cf. și *Adăscăliței — Ciubotaru*, 199: Cîntecul haiducului Darie Pomohaci (Marginea — Suceava); în partea a II-a, contaminare cu *Pintea*.

²⁹² Cf. *Bibliografia generală*, I, 4193.

681—682, 685—686: Pinteia ²⁹³; *Gutinul* (Baia Mare) 1(1889), nr. 3-Foița: De ale lui Pinteia viteazul ²⁹⁴; nr. 32-Foița: Horea lui Pinteia Viteazul (Budești — Maramureș) ²⁹⁵; *Luminatorul* (Timișoara) 10(1889), nr. 72-Foisioara: Visul lui Pinteia viteazul (Brădișoru de Jos — Caraș-Severin) ²⁹⁶; *Familia* (Pesta — Oradea) 31(1895), 88: Pinteia Viteazul (Strîmba — Sălaj); *Gazeta de Transilvania* (Brașov) 60(1897), nr. 20, 1: Versul lui Pinteia Viteazul (Ieud — Maramureș); *Unirea* (Blaj) 12(1902), 88: Horea lui Pinteia Viteazul; *Revista Bistriței* (Bistrița-Năsăud) 2(1906), nr. 52, 3: Pinteia Viteazul; *Gazeta maramureșană* (Sighet) 4(1923), nr. 11, 2: Pinteia Viteazul (Berbești — Maramureș); *Muzica* (București) 3(1953), nr. 4, 34 (Dorna-Candreni — Suceava); *Pentru socialism* (Baia Mare) 8(1957), nr. 1201: Pinteia Viteazul (Crăcești — Maramureș) ²⁹⁷

mg.: SUCEAVA: 607 b (Boroaia, 9 VI 1955, M. Monoreanu); 76 d' (Poiana Stampei, 29 XI 1951, M. Ursu); 78 a'-b', 539 (Ortoaia, 1 XII 1951, 17 VII 1955, C. Șipot, P. Marian); 560 p, 561 c (Neagra Șarului, 27 X 1955, I. Sava, C. Andrei); MARAMUREȘ: 900 a—c, 1238 o (Văleni, 22 X 1956, 11 I 1958, V. Darvai); 3427 IId (Vad, 27 III 1968, I. Arba); 2984 I 1, 3244 Ib (Berbești, 12 IX 1965, 8 X 1966, V. Codrea, D. Codrea); 223 g (Buciumi, 30 IV 1953, G. Indre); BISTRITĂ-NĂSĂUD: 2580 m (Rodna, 29 VI 1963, S. Pop); 1230 b, 3923 a (Leșu, 11 XI 1957, 29 XI 1970, M. Precup); <R.S.F. IUGOSLAVIA:> 2573 Vb (Ovcea, 18 VIII 1963, L. Dehelean)

fg.: MARAMUREȘ: 4698 a (Cuhea, 3 X 1935, Gr. Zaharia)

i.: MARAMUREȘ: 27388 (Țirgu Lăpuș, 16 III 1966, P. Ferent)

116(112) *Vili*

Vili, pedepsește boieri și negustori, fără teamă de putere. Simțind că i se apropie pieirea, haiducul trimite după popă. În timp ce popa îi citește, haiducului i se pregătește spînzurătoarea. Iubita deplînge moartea pretimpurie a haiducului și blestemă pe ucigașii lui.

Bud, 18: Horea lui Vili; 45 (nr. 34) [Maramureș]; *Papahagi*, Maram., 111: A lu Vili (Repedea — Maramureș)

Familia (Pesta — Oradea) 8(1872), 280: Viliciu ²⁹⁸

fg.: MARAMUREȘ: 4685 c (Cuhea, 2 X 1935, Gr. Zaharia)

117 *Dobre haiducu*

Mama haiducului îl previne pe Dobre că puterile se apropie. Haiducul o trimite să-l înștiințeze pe fratele Pătru să se întâlnească în vîlcea, la minăstire. Prinzînd-o, poterașii o chinuie și o spînzură pe bătrînă. Dobre năvălește prin surprindere, risipește putera, apoi, împreună cu Pătru, țin calea codrului prăpădind poterașii și ciocoi, spre a-și răzbuna mama ucisă.

Folclor din Oltenia și Muntenia, I, 605: Dobre haiducu (Scăești — Dolj)

²⁹³ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4479.

²⁹⁴ *Ibidem*, 4338.

²⁹⁵ *Ibidem*, 4241.

²⁹⁶ *Ibidem*, 4131.

²⁹⁷ V. și variantele cu structură asemănătoare cu t. 85: *Corbea*, publicate de I. Pop Reteaganul în: *Revista politică* (Suceava) 4(1889), nr. 22, 14 și *Familia* (Pesta — Oradea) 31(1895), 102 și 114: Pinteia Viteazul (Sîncel — Alba).

²⁹⁸ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4416.

Bizuindu-se pe armele sale, haiducul înfruntă cu curaj și biruie potera, apoi se așază la ospăț cu ceata, sub poala codrului.

fg.: MEHEDINȚI: 11767 a (Obîrșia Cloșani, 27 VIII 1950, I. Buzner) ²⁹⁹

119 *Onea și Coțofeanca*

Haiducul, fost argat, pătrunde în casa stăpînei sale de odinioară, o judecă, o chinuie și o despoaie de averi, apoi pleacă încărcat de pradă, dînd bani lăutarilor și ciobănașului care-i cîntă pe plac.

Folclor din Oltenia și Muntenia, V, 296: Onea și Coțofeanca (Domnești — Ilfov)

fg.: GORJ: 1895 (Runc, 23 I 1932, G. Borcan)

120 *Cîntecul lui Petrescu*

La îndemnul lui Petrescu, în săptămîna mare ceata de haiduci pune la cale o descindere la Radu din Borel. (Numai Petrescu nu intră în casă, spre a nu fi recunoscut.)

Dijmărescu, 22: Cîntecul lui Petrescu (Mătăsari — Gorj)

121 *Petre Vilcean*

Haiducul Petre Vilcean își pregătește armele, pîndește și despoaie negustorii și percepatorii care trec la bîlci la Rîureni.

Folclor din Oltenia și Muntenia, II, 254: Petre Vilcean (Dozești — Vilcea)

122 *Dragu*

Dragu haiducește în voie cu ceata lui. Stanca ibovnica le aduce merinde și-i îndeamnă să se ferească de poterașul Trocan, care se află pe urmele lor. Trăgînd în gazdă la vărul Stan, Dragu se ascunde în pătul, dar nevasta lui Stan trădează lui Trocan ascunzișul haiducului. Astfel, prins, haiducul e decapitat în Craiova.

Folclor din Oltenia și Muntenia, II, 255: Dragu (Lungești — Vilcea); 371: La o coadă de vâlcea (Ștefănești — Vilcea)

123 *Burcea*

Trăgînd în gazdă la Casandra și trimițînd pe ortacul Cîrstică să aducă apă de la fîntînă cu plosca, Burcea e înconjurat de poteră. Haiducul se bariadează în casă astupînd fereastra cu o masă și trage în poterași pînă ce un glonț de argint, care i-a străpuns pîntecele, îl face să-și piardă sîngele omorîndu-l.

Folclor din Oltenia și Muntenia, II, 253: Burcea (Drăgășani — Vilcea)

124(118) *Radu Groșanu*

De cinci ani și jumătate, Radu și ceata lui cutreieră țara de la munte la Dunăre. Vodă, împreună cu Belu, îl sfătuiesc prin scrisoare să se lase de haiducie, făgăduindu-i în schimb o boierie, dar Radu răspunde semeț că preferă haiducia.

Vîrcol, 22: Radu Groșanu (Ciineni — Vilcea); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 366: Sub poale de codru verde (Drăgășani — Vilcea)

²⁹⁹ Cf. și i.: MEHEDINȚI: 4282 (Isverna, 27 VIII 1950, I. Pirvănescu), cu elemente motive asemănătoare cu t. 96: *Iancu Jianu*.

125(119) *Codreanu*

Supărat pe codru pentru că nu-și sloboade poalele să-i acopere pistoalele, Codreanu trage cu carabina și-i rupe crengile. Cere boierilor bani, dar aceștia îi oferă cafea. Venind din nou, haiducul întâlnește străjerii, de la care află că pe el îl pîndesc. Strecurîndu-se în casă, se răfuiește cu boierul, căruia îi pretinde apoi să-l conducă cu trăsura. Boierul dojenește pe străjeri că s-au lăsat înșelați de haiduc.

Vîrcol, 29: Codreanu (Ciineni — Vîlcea)

126(120) *Coman*

Mînioși, haiducii cer lui Coman să-l silească pe podar să-i treacă la „un dușman”. Ajungînd la boier, Coman îi cere bani ca să potolească îndîrjirea cetii.

Vîrcol, 31: Coman (Ciineni — Vîlcea)

127(117) *Cîntecul lui Păun haiducul*

Păun trece prin Muscel cu ceata și cu catîrrii încărcăți de pradă. Descinde la un popă, apoi urcă iarăși colnicul, pentru a ține calea ciocoilor și negustorilor.

Tocilescu, 175: Cîntecul lui Păun haiducul (Rîmniciu Vîlcea)

128(121) *Cernea*

Descinde la Chițu din Schei, căruia i-a fost cîndva argat asuprit. Îl chinuie să-i afle averile, apoi îl omoară și pleacă mai departe în haiducie.

Codin, Din Muscel, 249: Cernea (Zgripțești — Argeș)

Revista critică-literară (Iași) 4(1896), 341: Cernea (Mănești — Dîmbovița)

129 *Manea haiducul*

Pe cînd se află la masă (ca Toma Alimoș), haiducul e înconjurat de poteră, dar refuză să se predea. Gloanțele nu-l vatămă, pînă ce Leonte arnăutul îl împușcă cu un glonț de argint. Manea îl ucide pe arnăut cu baltagul. Legat de putere, haiducul le cere să-i sloboadă mîna dreaptă pentru închinăciune. I se dezleagă însă stînga cu care-i ucide pe poterași, apoi cere calului să-i sape groapa cu copita, iar, dacă va întîlni un voinicel cu păr lung și gălbior, să știe că e fratele lui, să i se supună și să-i arate la bătrînețe ce putea la tinerețe³⁰⁰.

fg.: ARGEȘ: 2006 b, 8974 a (Jugur, 10 VIII 1932, 7 X 1940, A. Pătru)

130 *Fulga și Budac*

Fulga și Budac calcă și pradă, băgînd spaima în boierii și negustorii Muscelului și miluind pe săraci, adăpostindu-se în peștera Dîmbovicioarei. Prinși de putere și închiși la Pitești, fug din închisoare, dar sînt din nou prinși și executați, pe înserate, la Pitești.

Folclor din Oltenia și Muntenia, IV, 582: Fulga și Budac (Dragoslave — Argeș)

131(122) *Căpitanu*

Împreună cu ceata lui, calcă pe Dediță de la Piatra. Luptă cu potera, pe care o biruie, și descind la un popă, căruia îi iau banii.

Pamfile, 38: Căpitanu [„din Dîmbovița”]

³⁰⁰ În partea inițială și finală, elemente motivice din t. 86: *Toma Alimoș*.

132 *Pătru logofătu*

Pătru și ceata lui de haiduci descind la popa din Fierbinți, pe care îl judecă și-l despoaie de galbeni.

mg.: DÎMBOVIȚA: 146 d (Fîntînele, 9 X 1952, St. Ganea)

133(123) *Răducanu*

Deși fără teamă de putere, cade prins. În închisoare, arde de dorul de a se vedea iarăși în codru, pentru a pedepsi pe ciocoi și a ajuta pe săraci.

Jarnik — Birseanu, 414: Răducanu [„din împrejurimile Ploieștilor”]; *Izvor fermecat*, 107: Răducanu (Cucueți — Teleorman)

Gazeta Transilvaniei (Brașov) 45(1882), nr. 10: Răducanu ³⁰¹

134 *Comănac*

Haiducul se trezește din somn înconjurat de poteră, care-i cere să se predea, dar el refuză semeț. Din trei sute cincizeci de poterași, numai unul scapă de gloanțele carabinei sale, dinadins lăsat spre a duce veste în sat de bărbăția haiducului.

Gazeta Transilvaniei (Brașov) 52(1889), nr. 114-Foiletonul: Coman Haiducul ³⁰²; *Copiii neamului* (Ploiești) 1(1922), nr. 3, 14: Haiducul Comănac (Aricești — Prahova)

135(125) *Petru haiducul*

Trăiește singur în codru. Ziua cîntă, iar noaptea pîndește și despoaie pe ciocoi pentru a ajuta pe săraci.

Vulpian, 91: Petru haiducul

136(124) *La cîrciuma din pădure*

Ceata haiducească descinde la un ciocoi, de unde pleacă cu pradă bogată.

Tocilescu, 380: La cîrciuma din pădure (București)

137 *Șogor*

Poposit la crîsmă de dorul mîndruțelor, ca și altă dată haiducul nu se teme de amenințarea că potera se apropie.

Folclor din Oltenia și Muntenia, V, 413 (nr. 185) (București)

138 *Voicu haiducul*

Surprins la chef în Podgoria, la soră-sa Lisandra, Voicu nu se predă, ci se luptă cu jandarmii, fuge în codru și se întâlnește cu iubita, dar jandarmii îi împușcă și le taie capul.

Folclor din Oltenia și Muntenia, III, 611: Voicu (Bolintinu din Vale — Ilfov)

139 *Terente haiducul*

Haiducul Terente e trezit din somn de calul său, care-l previne că se apropie potera. Încrezător în puterea lui, haiducul nu se teme, se luptă cu potera risipind-o, dar surprins apoi în crîsmă cade în luptă cu poterașii.

Folclor din Oltenia și Muntenia, III, 613: Terente (Surdulești — Ilfov)

³⁰¹ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4144.

³⁰² Cf. *Ibidem*, I, 4320.

140(126) *Gruian*

Haiducul vorbește cu puiul de corb, care, dorind sânge de cătană, îl pîndește pe haiduc. Gruian vrea să-l împuște, dar corbul se mută pe altă cracă și-și cîntă mai departe cîntecul.

Teodorescu, 614: Gruian (Lacu Sărat — Brăila)

141 *Stancu Lupu*

Haiduc îndîrjit, Stancu Lupu pîndește la fereastra ciocoiului și pătrunde în casă. De frică, boierul îi deschide lada cu bani, iar haiducul își umple chimirul cu poli și rîle.

Folclor din Oltenia și Muntenia, IV, 330 (nr. 87) (Fetești — Ialomița) *Șezătoarea* (Fălticeni) 7(1902), 23 (Adamești — Teleorman) ³⁰³

142(128) *Nedea voinicul*

Haiducul e înconjurat de poteră cînd se află la ibovnică, dar scapă prin viclenia acesteia.

Pamfile, 39: Nedea voinicul (Țepu — Galați)

143(129) *Coste*

La adăpostul codrului, cu care s-a înfrățit, haiducul ucide cu înverșunare pe ciocoi ce-i cad în mînă și ocrotește pe săraci. El a luat calea codrului în urma suferințelor și umilințelor îndurate din copilărie, ca argat.

Pamfile, 86: Coste (Țepu — Galați)

144(130) *Cîntecul lui Iorgovan*

Haiducul bea cu tovarășii de ceată, fără să-i pese de poteră. În faptul dimineții trece luncile cu ceata-i numeroasă.

Tocilescu, 1271: Cîntecul lui Iorgovan (Docani — Vaslui)

145(131) *Iancul*

Întrebat de ce umblă neînarmat în plină zi, căci, dacă-l vor zări, paștirii îi vor cere socoteală pentru isprăvile săvîrșite de el din Vaslui și pînă-n Prut, haiducul răspunde că nu-i pasă de putere, bizuindu-se pe pistoalele de la șa și pe tovarășii care știu să înșele puterea. Haiducul cere apoi lăutarului să cînte și, cînd aude focuri de pistoale, pleacă.

Caranfil, 1: Iancul [Modova]

146(32) *Lupul*

De șase ani cutreieră valea pribeag, nebăut și nemîncat, hăituit de putere.

Caranfil, 47: Lupul [Moldova]

147(134) *Stanciu*

Stă la masă haiducească cu tovarășii, pe care-i îndeamnă să bea cu măsură, căci poate veni potera. Cînd sosesc poterașii, nu se dă legat, ci se luptă cu baltagul. Biruitor, pune la cale noi isprăvi haiducești.

Sevastos, 298: Stanciu [Moldova]

³⁰³ Desfășurare motivică diferită: haiducul bea în crîșmă, fără teamă de putere.

148(135) *Răscolman*

Stă la închisoare pentru un frate mai mare. Cere mamei ciubucul, să descuie butucul care-l ține încătușat. Când fuge cu tovarășii săi peste Olt, e rănit în spate. Potera îi cere să se predea, dar haiducul se luptă vitejește și biruie pe poterași, apoi întilnește un popă, căruia îi ia calul cu de-a sila.

Sevastos, 306: *Răscolman* [Moldova]

149(136) *Bugean*

Haiducii petrec în crîșmuța de sub deal, fără teamă de putere. Bugean își îndeamnă tovarășii să bea, iar la noapte să izbească la Ianuș-turc.

Sevastos, 315: *Bugean* [Moldova]³⁰⁴

150(140) *Frundzî verdi di-o răciti*

Fata își îndeamnă iubitul să se răfuiască cu ciocoiul Dan. Merg împreună și îl judecă pe ciocoiul hrăpăreț.

Vasiliiu, 70: *Frundzî verdi di-o răciti* (Tătăruși — Iași)

151(142) *A lui Mnihaiță*

Haiducul poposește la crîșma lui Păun și pețește pe fiica acestuia. Însoțindu-l în codru, fata lui Păun întreprinde cu curaj acțiuni haiducești. Ea atrage în crîsmă chiar și pe poterași, pe care-i lasă fără arme și haine. Se duce vestea în țară de curajul și isprăvile ei.

Vasiliiu, 74: *A lui Mnihaiță* (Tătăruși — Iași)

152(143) *A lui Costin*

Întemnițat, haiducul trimite cucul la soră-sa Voichița, chemînd-o să-l elibereze. Când scapă, o mărită în tîrgul Bîrladului cu feciorul Hartului.

Vasiliiu, 76: *A lui Costin* (Tătăruși — Iași)

153(144) *Călinaș și Arsinel*

Haiducii se pregătesc să atace Bugeagul. Înconjurați de putere, le nimicesc. Scapă numai căpitanul puterii, pe care îl lasă să plece rănit.

Vasiliiu, 78: *Călinaș și Arsinel* (Tătăruși — Iași)

154(145) *A Voicului*

Voiculeasa, cercetată de putere, vine și ea în codru.

Vasiliiu, 80: *A Voicului* (Tătăruși — Iași)

155 *Gheorghilaș*

Gheorghe-Gheorghilaș a poposit la crîsmă. Fără teamă de putera care l-a înconjurat, poruncește crîșmarului să-i aducă vin, amenințîndu-l că, dacă se opune, îl va uide lăsîndu-i nevasta văduvă.

Nicolescu — Prichici, 60: *Gheorghilaș* (Ceplenița — Iași)

156(152) *Floria*

Haiducul chefuiește în crîsmă, apoi, încolțit de putere, urcă pe plai și continuă a haiduci pînă ce cade împușcat.

Cardaș, 119: *Floria* (Broșteni — Suceava); *Folclor din Botoșani*, 125: Balada lui Florea haiducul

³⁰⁴ Cf. și *Tocilescu*, 1278: Boian haiducu (Ghindăoani — Neamț).

157(153) *Voicu*

Haiducul, prins, spune că a luat boi și vaci de la bogați și le-a dat celor săraci.

Cardaș, 126: Voicu (Broșteni — Suceava)

158(154) *La curțile Vîlcului*

Haiducii petrec în codru, apoi îl calcă pe Vîlcu, pe care-l și ucid.

Furtună, 105: La curțile Vîlcului (Mînăstireni — Botoșani)

159(155) *Mihai*

Singurul supraviețuitor din ceată, nu se lasă de haiducie.

Furtună, 129: Variantă (Manoleasa — Botoșani)

160 *Ion a Solcanului*

Haiducul petrece la umbra stejarului, pe poala sumanului, făcînd sama banului. Sora îi atrage atenția că potera se apropie, dar haiducului nu-i pasă.
Șcătoarea (Fălticeni) 13(1913), 217 [„din munții Sucevei”]

161(157) *Pribegii la podu Veneției*

Haiducii cer fetei să-i treacă peste Veneția, făgăduindu-i daruri bogate. Fata îi înșală și dă de știre celor șapte frați tîhari, care le ies înainte. Haiducii îi ucid prin vicleșug, iar pe fată o lasă nepedepsită, ca să ducă vestea voiniciei lor.

Birlca, I, 17: Pribegii la podu Veneției (Berbești — Maramureș)

162 *Tomoioagă*

Monumentul de piatră din Moisei amintește cruzimea fasciștilor, care au dat foc satului, și curajul viteazului Tomoioagă, care a căzut în luptă, încercînd să elibereze pe sătenii închiși de fasciști într-o casă căreia apoi îi dăduseră foc.

Cupcea, 16: Tomoioagă (Vișeu de Mijloc — Maramureș)

163(159) *Cetan*

Crîșmarul perfid prevestește moartea haiducului care bea în crîșma lui. Încearcă să-l omoare, dar haiducii se răzbună.

Bugnariu, 61: Cetan (Coșbuc — Bistrița-Năsăud)³⁰⁵

Gazeta poporului (Timișoara) 3(1887), 5: Cetan

164 *Niculiță*

Măicuța lui Niculiță încearcă să-l întoarcă din drum pe haiduc, vorbindu-i de puterile care-l caută, dar haiducul îi amintește cum a crescut, furînd din an în an tot mai mult, pînă ce a ajuns hoț de codru, călcînd chiaburii și ajutînd pe săraci, fără teamă de putere. La crîsmă bea cinci butoaie fără să plătească, apoi urcă spre codru. Încolțit de jandarmi, refuză să se predea, împușcă pe căpitan și îndeamnă pe poterași să ducă din sat în sat vestea de isprăvile lui, ce bagă spaima în chiaburi și bucură pe săraci.

Folclor din Transilvania, III, 187: Haiducul Niculiță (Maieru — Bistrița-Năsăud)

³⁰⁵ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3992.

165(162) *Budiu*

Budiu trece pe sub poala munților cu „ficioarii” lui. Aude clopotele din Banat. Ar vrea să-și vadă cetașii sătui de mâncare și vin roșu de Bobilna. Le cere să răspundă într-un suflet la chemarea lui.

Popovici, 64: Budiu (Zlaști — Hunedoara)

166(163) *Harambașa Hănțilă*

Iese cu ceata din codru. Văcărașul pe care-î întâlnesc în cale îi îndrumă la bogata nemeșoaie. Se luptă cu potera și o biruie.

Vulpian, 60: Harambașa Hănțilă [Banat]

167 *Luca*

Luca și „lotrii” săi ospătînd în bordei la Florea din Valovăț sînt surprinși de jandarmi, dar cu ajutorul gazdei haiducii spînzură pe jandarmi, apoi Luca pleacă însoțit de gazdă și de ceată spre a face dreptate peste patruzeci de sate.

Ciobanu, 16: Luca (Orșova)

168(170) *Neacșu haiducu*

Haiducii benchetuiesc. Straja ațipește și are un vis plin de prevestiri întunecate. Merg cu ceata la Nița (Mița) birtășița, care-i îmbată, îi închide în bordei și cheamă lume în ajutor sau îi trădează puterii. Haiducii se strecoară și fug, sau Stoica haiducul, trezit de un vis prevestitor, fuge din bordei și, scăpînd din prinsoare, se întoarce, o judecă pe crîșmărița perfidă și o dă pradă focului.

Giuglea — Vîlsan, 70: Neacșu haiducu <Geanova — Serbia>; *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 245: Haiducul Neacșu și frate-su Lupu; *Locusteanu — Mitu — Popescu*, 148: Stoica (Maglavit — Dolj)

169 *Crețu haiducul*

Din cerdacul lui pădureț, Crețu trimite pe Iancu din Golenți la ciocoi, căruia i-a scris răvaș, cerîndu-i să-i umplă „portofelu” de poli și gălbiori, ca să aibă ce împărți la săraci. Ciocoiul scutură lada de bani cu măturica și umple punga haiducului. Trimis la alt ciocoi, Iancu întâlnește pe cîmp plugari lucrînd în zi de sărbătoare, răstoarnă peste arendaș grapa (la adăpostul căreia arendașul se umbrea supraveghîndu-și argații) și-l calcă în picioare, dar se întoarce la Crețu fără banii ciocoiului, care rupsesse răvașul răspunzînd haiducului că, dacă-i trebuie parale, să pună mîna pe sapă și să care apă cu sacaua. Cuprins de mînie, Crețu se ferchezuește la frizer, își dezgroapă trăsura cu patru cai și, împărțindu-și ceata în două grupe care-l vor urma la interval de un ceas, sosește travestit în boier la casele ciocoiului, prefăcîndu-se că e în căutarea haiducului. El cere ciocoiului să-și trimită paznicii, împreună cu cetașii care-l însoțesc, în căutarea haiducului și astfel, împreună cu a doua parte a cetei, îl jefuie pe ciocoi și pleacă cu trăsura încărcată de pradă. Văzîndu-se urmărit de putere, Crețu trimite pe Iancu să ascundă în codru trăsura și prada, iar el, travestit în cerșetor, se prefacă că se chinuie să-și scoată din glod căruța cu o iapă chioară, spunînd că și el îl caută pe haiduc, care i-a luat de la căruță calul cel bun. Amăgînd pe poterași, în cele din urmă încalecă și se îndreaptă spre cerdac, unde împarte prada cu cetașii și ajută pe săraci.

Sandu-Timoc, Cîntece bătrînești, 251: Crețu haiducul

3. HOȚOMANII

170(171) *Codreanul și mocanul*

S-a dus vestea pînă departe de isprăvile Codreanului. Punînd ochii pe un roib mocănesc, iese în calea mocanului, îl înșală că vrea să încerce umbletul calului și fuge cu el. Cutreieră stîne și crișme și se luptă cu puterile. Căzînd pe mîna acestora, e judecat la curtea domnească din Iași. Înfruntă cu curaj judecata și scapă sărînd cu calul peste zidurile curții.

Alecsandri, 86: Codreanul; *Sevastos*, 323: Codrean [Moldova]; *Vasiliu*, 60: Al lui Codrian; 59: Codrian (Tătăruși — Iași); *Tocilescu*, 152: Cîntecul Codreanului (Cucuțești — Teleorman); 154: Cîntecul haiducului Codreanu (Roșiorii de Vede — Teleorman); 1250: Codreanu (Bragadiru — Teleorman); *Constantinescu*, 77: Codreanu (Cilienii — Olt); *Pamfile*, 40: Codreanu și mocanul; 70: Codreanu (Țepu — Galați); 71: Variantă (Praja — Bacău); *Furtună*, 79, 83, 85: Codrean (Hănești, Vlăsinești, Săveni — Botoșani); 89 (Sinești — Iași); 97, 99 [Dorohoi]³⁰⁶; *Segarcea*, 41: Haiducul Codreanu [Teleorman]; *Folclor din Transilvania*, II, 408: Codrean; *Dumitrescu*, 179: Codreanu (Dăbuleni — Dolj); *Cărăbiș*, Șiraguri, 48: Miu haiducul (Băbiciu — Olt); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 225: Codreanu (Bălăceanu — Buzău); IV, 250: Codreanul (Măldăeni — Teleorman); V, 300: Codreanu (Fierbinți — Ilfov); *Folclor din Teleorman*, 172: Codreanu (Băduleasa — Teleorman); *Folclor din Moldova*, I, 75: Cîntecul Codreanului³⁰⁷ (Lungani — Iași)

Bucovina (Cernăuți) 2(1849), 181: Codreanul³⁰⁸; *Țara nouă* (București) 2(1885), 466: Codreanu (Cernica — Ilfov)³⁰⁹; *Șezătoarea* (Fălticeni) 5(1899), 93 (Banca — Vaslui); *Școala sătenilor* (Cuza Vodă — Roman) 3(1900), 164: Codreanu (Catane — Dolj); *Șezătoarea* (Fălticeni) 10(1908), 126; *Ion Creangă* (Bîrlad) 1(1908), 12: Codreanu și mocanul (Țepu — Galați); 2(1909), 88: Codreanu; 260: Codrean și Mocanii (Coropcenii — Iași); *Șezătoarea* (Fălticeni) 12(1912), 94: Codrean (Vinători — Iași); *Ion Creangă* (Bîrlad) 8(1915), 11: Măi Codri și măi Codrene (Pleșești — Suceava); 12: Codrean (Lozna — Botoșani); *Șezătoarea* (Fălticeni), 20 (1924), 100: Codrianul (Broșteni-Drăgușeni — Suceava); *Grai și suflet* (București) 3(1928), 363 (Beretea — Prahova); *Șoimii* (Tîrgu Mureș) 5(1929), nr. 9—10, 43—45: Codreanu (Redea — Olt) mg.: DOLJ: 2099 f (Dăbuleni, 6 XII 1961, N. Șteolea); 2104 b (Călărași, 7 XII 1961, P. Boulean); OLT: 1155 d (Orlea, 24 VI 1957, R. Viță); 1143 c, 1383 (Corabia, 18 VI 1957, 9 IV 1958, D. Candoi); TELEORMAN: 91 b (Merenii de Sus, 26 III 1951, M. Burcea); ILFOV: 201 a (Tamași, 16 V 1953, G. Stancu); 1423 f (Cocioc, 26 VI 1958, T. Ganea); 182 a (Renașterea, 16 IV 1953, N. Fircă); 2402 Ra (Malu, 14 XI 1962, C. Mustățea); BRĂILA: 2577 Vb (Brăila, 5 X 1963, G. Tatu); ARGEȘ: 2488 c (Rîca, 1 IV 1963, R. Neguț); DÎMBOVIȚA: 146 c (Fîntînele, 9 X 1952, St. Ganea); PRAHOVA: 3 e (Starchiojd, 29 I 1951, S. Streață)

fg.: DOLJ: 12270 (Marotinu de Jos, 21 IV 1930, I. St. Vlad); TELEORMAN: 8413 (Caravanești, 4 IV 1940, Fl. Radu); 9459 b (Mavrodin, 5 V 1941, Fl. Micu); ILFOV: 3766 (Pădureni, 24 II 1936, C. Buzdugan); 7889 (Renașterea, 3 XI 1939, N. Fircă); 6898 b (Budești, 16 VIII 1938, I. Baie); 6101 (Broșteni, 19 XI 1937, V. Turcitu); IALOMIȚA: 13152 b (f. 1., 1928); ARGEȘ:

³⁰⁶ Cf. și p. 132: Variantă (Hreățca — Suceava), contaminare cu t. 110: *Coddu*.

³⁰⁷ Cf. și II, 106: Codreanu (Buscata — Vaslui), în urătură de An nou.

³⁰⁸ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3876; v. și *Zimbrul* (Iași) 1(1850), 46.

³⁰⁹ *Ibidem*, 4351.

1987 b, 8975 a (Jugur, 27 IX 1930, 7 X 1940, A. Pătru)³¹⁰; PRAHOVA: 9422 (Vălenii de Munte, 12 IV 1941, St. Alexandrescu)³¹¹; 11456 b (Star-chiojd, 7 IV 1950, S. Streață); IAȘI: 10651 (Ceplenița, 28 VII 1949, G. Vlase); SUCEAVA: 3326 a (Dolhasca, 31 XII 1931, Z. Lăcătuș)

171(172) *Voinicul și furul*

Hoțul fură calul voinicului adormit. Trezindu-se fără cal, voinicul pleacă pe urmele furului, pe care-l pedepsește.

Alexici, 38: Voinicul și furul <Straja — Banatul sîrbesc>; *Tocilescu*, 1226: Voinicu și hoțu³¹² (Bragadiru — Teleorman); *Monogr. Dolj*, v. I, p. I, 2: Cîntecul haiducilor (Unirea — Dolj)

Tribuna (Sibiu) 5(1888), 473: Murgul furat³¹³; *Arhivele Oltenici* (Craiova) 10(1931), 55: Hoțu de cai (Seaca de Pădure — Dolj)

mg.: DOLJ: 25 b, 1810 a (Desa, 22 II 1951, 14 II 1961, M. Constantin); OLT: 388 d (Comani, 13 VII 1954, I. Constantinescu)

fg.: CARAȘ-SEVERIN: 5956 (Borlova, 1935, 1939, 1940, I. Radu)
i.: DOLJ: 2108 (Poiana Mare, 12 IV 1950, D. Ibraș)

172(173) *Stan din Bărăgan*

Stan din Piersica fură cai pe Bărăgan, prinzîndu-i cu arcanul, și-i vinde la tîrg. Se întîlnește apoi cu moș Drăgan, alt hoțoman, care își caută juganii. Aflînd că Stan i-a văzut la tîrg, moș Drăgan îi dă și pe mama cîrlanilor, ca să plece în căutarea hoțului. Stan vinde și iapa și-i spune lui moș Drăgan că i-a fost luată de adevăratul ei stăpîn. Bătrînul hoț, înșelat, pretinde că nu a fost iapă de furat, căutînd zadarnic minciuna potrivită. Cei doi hoțomani pleacă în Moldova sau în Țara Ungurească, spre a-și pierde urma.

Teodorescu, 688: Juganii (Lacu Sărat — Brăila); *Vulpian*, 73: Moș Stan din Bărăgan (Fulga — Prahova); *Negoescu*, 176: Drăgan din Bărăgan [Muntenia]; *Tocilescu*, 124: Stan din Bărăgan (Cucueți — Teleorman); *Păsculescu*, 308: Stan din Bărăgan (Siliștraru — Brăila); *Săndu-Timoc*, 266: Stan din Persăcani; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, IV, 258: Moș Drăgan din Piersica (Didești — Teleorman); *Folclor din Teleorman*, 189: Drăgan din Bărăgan³¹⁴.

Țara nouă (București) 2(1885), 750: Drăgan din Bărăgan³¹⁵; *Contem-poranol* (Iași) 6(1888), 477: Nea Stan al Bratei (București)³¹⁶

mg.: DOLJ: 1587 Ra (Cerăt, 1 VII 1959, Fl. Pucă); ILFOV: 2404 Ra (Malu, 14 XI 1962, C. Mustăța)

fg.: DOLJ: 4838 (Goicea Mare, 27 VIII 1935, N. Budulică); ILFOV: 4067 (Clejani, 15 V 1949, D. Moțoi); 6600 (Hotare, 4 VII 1938, St. Șerban); TULCEA: 8517 (Dăeni, 13 VI 1940, T. Vlădilă)³¹⁷

i.: DOLJ: 13799, 13804 (Craiova, 11, 11 XII 1951, P. Matei, D. Armeanu)

173(174) *Ghimiș*

Ghimiș cel mic, spaima turcilor, e stăpînul Vînaței minunate, pe care o îngrijește cu mare dragoste. Din pricina unui rămășag cu turcii că va sări cu

³¹⁰ Cf. și D. 1351 I b.

³¹¹ Cf. și D. 1424 II.

³¹² La început, contaminare cu t. 16: *Voinicul adormit*.

³¹³ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4290.

³¹⁴ Cf. și *Mitu—Popescu—Locusteanu*, 25: Gruită și Șarpele (Leamna de Sus — Dolj), contaminare cu t. 6: *Șarpele*.

³¹⁵ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4355.

³¹⁶ *Ibidem*, 4390.

³¹⁷ Cf. și CARAȘ-SEVERIN: 5955 (Borlova, 1935, 1939, 1940, I. Radu) și D. 657 II b. 974 b — versiune mai îndepărtată cu tema „hoțul de cai”.

dînsa o grămadă de buți, o omoară și e foarte îndurerat. Înșală pe turci și află care e cel mai bun cal al lor, pe care îl fură. Trecînd Dunărea, trage în gazdă la sora sa. Aceasta, sau bărbatul ei, îl îmbată și-l vinde turcilor. Ghimiș pune la cale o viclenie și cere turcilor să-i îngăduie să se roage, dar, cînd i se dezleagă mîna dreaptă, îi ucide cu sabia, apoi pedepsește pe trădător.

Alecsandri, 129: Ghemiș; *Kiriac*, 23: Balada lui Ghimiș (Bogdănești — Bacău); *Diaconu*, Ț. Vrancei, 227, 228, 232: Cînticu lu Ghimiș (Herăstrău, Tulnici, Văsii — Vrancea); *Folclor din Moldova*, II, 92: Cîntecu lu Ghimici (Vădeni — Galați); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 401: Aoleo, Ghimiș, Ghimiș (Ștefănești — Vîlcea), fragm.; IV, 254: Ghimiș (Dorobanțu — Ialomița); V, 304: Ghimiș³¹⁸ (Ciocănești — Ilfov)

Țara nouă (București) 2(1885), 573: Ghimiș (Cernica — Ilfov)³¹⁹; *Stindardul* (Ploiești) 1(1889), nr. 10, 2: Ghimiș; *Tudor Pamfile* (Dorohoi) 2(1924), 19: Ghimiș (Jitaru — Olt).

mg.: ILFOV: 182 (Renașterea, 16 IV 1953, N. Fircă); 3088 I b (Greaca, 11 X 1966, A. Cotirlă); BRĂILA: 2576 Rd (Brăila, 4 X 1963, G. Tatu); DÎMBOVIȚA: 2874 Re (Ungureni, 7 IX 1965, G. Andrei); VRANCEA: 786 a, 891 a (Tulnici, 23 V, 26 X 1956, V. Baciuc)

fg.: ILFOV: 7880 (Renașterea, 3 XI 1939, N. Fircă)³²⁰; 6716 (Hotare, 5 VII 1938, St. Șerban); DÎMBOVIȚA: 467 (Tîrgoviște, 3 II 1932, N. Dobrică); BACĂU: 6067 a (Bogdănești, sept. 1927, I. Delivan)

174(176) *Cîntecul lui Sbangă haiducu*

Sbangă stă ascuns pînă se înserează, cînd pleacă la furat și prinde cu căpăstrul cai, armăsari, iepe și cîrlani. Auzind că a ieșit Sbangă în țară, boierii pun putere să-l prindă. Hoțul se sfătuiește cu „frații”, hotărînd să lovească în plasa Blahnița, unde prada e mai bogată.

Tocilescu, 1243: Cîntecul lui Sbangă haiducu (Ruptura — Mehedinți); *Gilcescu*, 23 (nr. 4) (Godinești — Gorj); *Locusteanu — Mitu — Popescu*, 152, 154, 157: Zbancă (Valea Mare, Tismana, Arcani — Gorj); *Dijmărescu*, 163: Zbancă (Cîmpofeni — Gorj); *Ciobanu*, 14: Zbandea (Lunca Boului — Mehedinți); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, III, 603: Zbancă (Cîmpofeni — Gorj); V, 308: Cîntecul lui Zbangă (Ruptura — Mehedinți)

fg.: GORJ: 12425 (Pîriu, 11 VIII 1930, I. Cîrțoiu)

i.: GORJ: 2666 (Tismana, 14 VII 1949, P. Geagu)

175(177) *Cîntecul lui Săcală*

Săcală se furișează în herghelia sultanului, trezește pe herghelie din somn cu o palmă și află de la acesta că, dacă va încăleca pe iapa vinecioară, toată herghelia va porni după dînsul. Păzitorul se plînge sultanului de isprava hoțului. Încolțit în tîrg la Cîmpina de puterile sultanului, i se ia herghelia furată, iar Săcală, înfășurat în pînză cătrănită, e dat pradă focului.

Tocilescu, 186: Cîntecul lui Săcală (Tîrgu Jiu — Gorj)³²¹

176(190) *Dăian*

Hoțul umblă din stîină în stîină, fără teamă de putere. Preferă aceasta decît să se întoarcă în sat.

³¹⁸ Cf. și V, 233: Marcu și turcul — contaminare finală cu *Ghimiș*.

³¹⁹ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4353.

³²⁰ Cf. și D. 1279 II.

³²¹ Cf. și t. 185: *Iortoman*, pentru unele asemănări motivice.

Tulbure, 7: Cîntecul lui Dăian [Făgăraș]; *Vîrcol*, 30, 39 (Ciîneni, Rîmești — Vîlcea); *Densusianu*, Ț. Hațeg., 167 (nr. 196), 298 (Grădiște, Păucinești — Hunedoara); *Monogr. Tîrnava-Mare*, 478: Cîntecul lui Dăian (Paloș — Brașov); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, III, 609: Dăian (Cîmpofeni — Gorj)

Revista critică-literară (Iași) 1(1893), 556: Cîntecul lui Dăian; *Telegraful român* (Sibiu) 45(1897), 365, 397, 405, 409, 413, 417: A munte (Gura Rîului — Sibiu); *Țara noastră* (Sibiu) 1(1907), 109: Cîntecul lui Dăian; *Calendarul pentru toți* (Săliște — Sibiu) 1922, 79: Cîntecul lui Dăian; *Comoara satelor* (Blaj) 1(1923), 105: Cîntec de a lui Dăian (Sorăștin — Sibiu)³²²; *Viața ilustrată* (Sibiu) 6(1939), nr. 11, 10: Dăian haiducul (Poiana Sibiului — Sibiu)³²³

mg.: GORJ: 1214 b (Bălești, 5 IX 1957, N. Coiculescu); BRAȘOV: 3008 o (Paloș, 25 V 1966, R. Cernea); 2668 Rd (Drăguș, 10 II 1964, M. Bobeica); SIBIU: 3402 Vș-t (Arpașu de Jos, 17 II 1968, R. Cizmaș, E. Turcu); 1472 d (Tălmăcel, 1 VIII 1958, A. Andrei); 2955 Rd (Poplaca, 6 IV 1959, M. Toma); 1771 IIs (Sibiel, 13 VIII 1959, E. Apolzan); HUNEDOARA: 1713 a (Cerișor, 22 VII 1960, N. Husar)

fg.: GORJ: 2730 b, 2859 (Runc, 5, 18 VIII 1930, I. Ianăș, N. Zlătaru); ARGEȘ: 8989 a (Boteni, 5 X 1940, M. Aldoiu)³²⁴; BRAȘOV: 5363 b (Paloș, 12 VIII 1934, A. Nicula); SIBIU: 5091 a (Rețiș, 16 IV 1931, I. Moldovan); 5382 (Bîrghiș, 26 V 1935, E. Breazu); 3430 a (Arpașu de Sus, 11 V 1937, R. Cismaș); 891 b (Mohu, 6 VIII 1930, N. Muțiu); 1002 b (Săliște, 17 XII 1934, E. Fiso); 1029 a (Poiana Sibiu, 8 II 1936, M. Șerb); 13263 b (Jina, 5 II 1948, P. Răhovean); HUNEDOARA: 14113 (Cerișor, 28 XII 1950, N. Husar); ALBA: 11462 b (Mogoș, 17 VI 1950, I. Costinaș)

i.: SIBIU: 15680, 24849 (Sibiel, 1955, ?, E. Apolzan)

177(184) *Zdrelea*

Evadînd din pușcărie și ieșind fără teamă „pe bulevard“, Zdrelea și ceata lui umplu de uimire orașul Craiova sau hoțesc în zona podului Grozăvești. Jefuiesc popi, circiumari, îngrozesc pe ciocoi și păcălesc puterile. (Se relatează o descîndere la crîșmarul Nichifor sau la popa Stan din Grozăvești.) Cine vrea să-l cunoască pe hoțoman, să vină la socoteală, în pădurea din vîlcea.

Furtună, 121: Zdrelea (Vlăsinești — Botoșani); *Gîlcescu*, 54: Cîntec haiducesc (Roșia de Amaradia — Gorj); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, V, 299: Cîntecul lui Jdrelea și al lui Mărunțelu (Scăueni — Vîlcea); *Georgescu*, 57: Șdrelea haiducul (Marotinu de Sus — Dolj); 70: Popa Stan din Grozăvești (Mîrșani — Dolj); *Folclor din Moldova*, II, 116: Zdrelea și Mărunțelu (Cristești — Galați)

mg.: ILFOV: 1369 d (Periș, 21 VII 1957, N. Togoi); 1423 a—b (Cocioc, 26 VI 1958, N. Năstase)

fg.: PRAHOVA: 8722 b (Posești, 4 VIII 1940, M. Sorescu); BRAȘOV: 1886 a (Peștera, 5 III 1934, G. Chițu)

i.: ARGEȘ: 14892 (Jugur, 19 XI 1954, I. Stroeșcu)

³²² Cf. *ibidem*, 59: Moartea lui Dăian (prelucrare de C. Rusu).

³²³ Text reprodus din culegerea lui I. Manițiu: *Grai și obicei din Poiana-Sibiului*.

³²⁴ Cf. și D. 1354 c.

Zadarnic puterile au împinzit țara, căci nu izbutesc să prindă ceata lui Mărunțelu, care schingiue și jefuie popi, arendași, cârciumari și boieri. Hoțul se plimbă cu iscusință printre puterași. Dacă ar voi, i-ar prinde el pe puterași și i-ar lega cot la cot, împreună cu procurorul și subprefectul lor. De se va scula odată țara, îi va pune în țeapă pe toți.

Folclor din Oltenia și Muntenia, V, 298: Cîntecul lui Mărunțelu (Craiova); *Georgescu*, 59: Cîntecul și hora lui Mărunțelu (Marotinu de Sus — Dolj); 61: Mărunțelu³²⁵ (Mirșani — Dolj); *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 227: Mărunțelu³²⁶ (Leamna de Sus — Dolj)

mg.: GORJ: 1214 c (Bălești, 5 IX 1957, N. Coiculescu)

fg.: DOLJ: 12578 b (Mischii, 23 VIII 1929, Șt. al Nastei)

179 (182) *Crețu*

Crețu din Terpezița și-a adunat mare ceată de hoți. Puterile nu pot să-i dea de urmă, deși chiar gazda e pusă la cale să-l trădeze. Hoțul e prins pe străzile Craiovei.

Monogr. Dolj, v. I, p. I, 21, 23: Crețu (Cornu, Tei, Băilești — Dolj); *Popescu*, 314: Crețu (Terpezița — Dolj)

Șezătoarea (Fălticeni) 13(1913), 207: Crețu haiducu (Pielești — Dolj)

180(183) *Alde Nae din Vădeni*

Ceata de hoți descinde la un popă. Băiatul popii împușcă pe Zamfirache și-l rănește pe Cocos, care iese afară și îndeamnă pe ceilalți să încalce și să fugă. Întorcîndu-se în oraș la gazda care-i așteaptă cu masă mare, Cocos descalecă, își aprinde lumînarea și a doua zi își dă sfîrșitul.

Tocilescu, 190: Alde Nae din Vădeni (Novaci — Gorj)

181 *Păun*

Păun și Nespălatu cu ceata lor de hoțomani țin calea și pradă un poșta-lion, apoi jefuiesc mînăstirea Tismana. Sînt prinși de putera lui Banu Craioveanu, dar hoții se eliberează prin luptă și fug acasă spre a-și împărți galbenii furați.

Folclor din Oltenia și Muntenia, II, 261: Păun [Dolj]

182 *Cîntecul lui Albulescu*

Albulescu cu ceata lui de hoțomani craioveni pradă conacul lui Știrbei, apoi țin calea și jefuiesc diligența în dealul Sarului. Călărașii însoțitori aleargă la Balș, se întorc cu armată, îi caută prin pădure și-i prind, dar nu pot găsi toate „casetele” furate și ascunse de hoți.

Folclor din Oltenia și Muntenia, IV, 586: Cîntecul lui Albulescu (Piatra-Sat — Olt)

³²⁵ În contaminare cu t. 102: *Buruleanu*.

³²⁶ Variantă mai îndepărtată, vorbind de ospățul haiducesc „în pădure la Băneasa”, cu vinuri din pivnițele Vulcăneștilor; întilnind o văduvă care blestemă pe haiduci, căci i-au pus-tiit satul, Mărunțelu o ucide punîndu-i potcoave de cai.

183 *Cîntecul lui Niță al Lupului*

Niță al Lupului cu ceata lui de hoți fură, nestingheriți, cai din satele de pe valea Oltului.

Folclor din Oltenia și Muntenia, IV, 588: Cîntecul lui Niță al Lupului (Coteana — Olt)

184 *Bețigaș*

Supărat că Iamandi a fost preferat primar, Bețigaș a luat calea codrului cu ceata lui de hoți de cai.

mg.: ILFOV: 1368 c (Periș, 21 VII 1957, N. Togui)

185 *Iortoman*

Voinicul Iortoman, pe un cal dobrogean, vine la stîna lui Harbuzan, nu pentru a se ospăta, ci spre a întîlni pe fratele lui Harbuzan, pe care nu l-a văzut de un an. Pleacă „la herghelia hanului”, scoală pe herghelegiu din somn, prinde în arcan șapte iepe „și pe negrul hanului”, împărțind herghelia în două³²⁷.

Izvorașul (Bistrița — Mehedinți) 14(1935), 328: Iortoman (Bucu — Ialomița)

186 *Gherghișan*

Pe Gherghișan din Niculițel, trădat de țigani, l-au încolțit jandarmii în crișmă, dar nu se predă, căci e voinic fără teamă. Văzîndu-și sfîrșitul aproape, amintește mamei lui fărădelegile cu care s-a deprins de mic.

fg.: TULCEA: 8564 a (Niculițel, 16 VI 1940, M. Serghei)

187(186) *Ghiorghe, Cosma și Maței*

În timpul somnului, Cosma ucide pe Ghiorghe. Maței se trezește. Între cei doi se încinge o luptă aprigă. Un flăcău ascuns în lăstăriș îi ucide însă pe amîndoi, dezleagă fetele furate și ia prăzile.

Caranfil, 90: Ghiorghe, Cosma și Maței [Moldova]

188(187) *Pîrlici*

Hoțomanul, trădat de ibovnică poterei, fuge din închisoare, ucide pe trădătoare și continuă să hoțască.

Pamfile, 95: Pîrlici (Țepu — Galați)³²⁸

189(193) *Hoții și popa din Broșteni*

Gheorghe Șfan și Ion Orăvicean se duc să prade pe popa din Broșteni, pe care îl găsesc la masă. Popa se urcă în pod, de unde alungă cu pistoalele pe hoți.

Epure, 89: Hoții și popa din Broșteni [Banat]

190(195) *Todorică și Florica*

Todorică, hoț de codru, nu vrea de soață decît pe Floarea bogatului, pe care o fură de la casa părinților ei. Mihai herghelegiu urmărește pe hoți pînă la ascunzișul lor, îi așteaptă să plece și aduce fata înapoi acasă. El devine soțul fetei, iar hoții cad în mîna poternelor.

³²⁷ Cf. t. 175: *Cîntecul lui Săcăldă*, cu unele asemănări motivice.

³²⁸ Cf. și *Bularda*, 33 (Jigălia — Vaslui); în continuare, date biografice.

Novacovici, 21: Todorică și Florica [Banat]

Foaia poporului (Sibiu) 6(1898), 518: Peștera hoților; *Tribuna poporului* (Arad) 4(1900), nr. 141, p. 3: Todorică și Florica

mg.: ALBA: 2724 Io (Ampoița, 25 XII 1964, I. Bălaș)

191(194) *A lui Iosim lotrul*

Iosim cu ceata lui jefuiesc pe Iederan și-i iau fata chezășie. Ea reușește să fugă și se întoarce acasă în timpul nopții, de aceea nu e recunoscută. Regăsită de hoți, ea dă alarma și hoții sînt prinși.

Alexici, 47: A lui Iosim lotrul <Straja — Banatul sîrbesc>

Poporul (Budapesta) 5(1898), 301: A lui Iosim lotrul

III. PĂSTOREȘTI

192(197) *Ciobanul, sora și zmeii (leii, turcii)*

Ciobanul și sora lui îngrijesc turma. Se ivesc nori amenințători, care nu aduc ploaie, cum crede fata, ci sînt zmeii (leii sau turcii), care vor s-o răpească. Fratele e hotărît să-și apere sora, preferînd să dea vrăjmașilor întreaga turmă. Văzînd însă că nu-i puțință de scăpare, fata răpită își roagă fratele să taie o cosiță din pletele ei, spre amintire. În unele variante, în cele din urmă fata se aruncă în fîntînă sau în Dunăre, pentru a scăpa.

Marian (1869), 44: Smeul și fata (Ilișești — Suceava); *Marian* (1873), 110: Smeul și fata (C. Porumbescu — Suceava); *Antol de lit. pop.*, 259: Ciobanul și zmeii (Rodna — Bistrița-Năsăud); *Eminescu*, 141; *Bugnariu*, 26: Horean și soru-sa (Coșbuc — Bistrița-Năsăud); *Graiul nostru*, I, 450 [Suceava]; *Precup*, 41, 43, 46 [Năsăud]; *Torouțiu*, 84 (nr. 57) (Solca — Suceava); *Morariu*, 42, 43, 45 (Salva, Sîngeorz, Rodna, Năsăud — Bistrița-Năsăud); *Zamfir*, 95: Colo sus pe munte verde (Leșu — Bistrița-Năsăud); *Vîrtic*, 177: Colo-n sus pe munte verde (Leșu — Bistrița-Năsăud)

Albina (Viena — Pesta) 2(1867) nr. 2: Smeii si fét'a¹; *Foaia societății romanismului* (București) 1(1870), 525: Ciobanul cu Smeii [Valea Rodnei]²; *Calendarulu basmeloru, canturiloru populare* (București) 3(1876), 63: Smeulu și fata³; *Familia* (Pesta — Oradea) 22(1886), 307: Horean și soru-sa [Năsăud]⁴; 23(1887), 282: Horean și sora sa [Năsăud]⁵; *Gazeta Transilvaniei* (Brașov) 50(1887), nr. 127: Păcurarulu și sora sa (Feldru — Bistrița-Năsăud)⁶; *Șezătoarea* (Fălticeni) 2(1893), 4 (Cotîrghas — Suceava); *Ion Creangă* (Bîrlad) 3(1910), 322: Fratele și sora (Holda — Suceava); *Șezătoarea* (Fălticeni) 13 (1913), 216 [„din munții Sucevei”]; *Gazeta literară* (București) 3(1956), nr. 32, 4

mg.: BISTRITĂ-NĂSĂUD: 550 ee (Leșu, 29 VIII 1955, I. Blăjan); 553, 1581 g (Leșu, 26 VIII 1955, 1 VII 1959, L. Marica); 555 1, 577 d (Leșu, 28 VIII, 18 XI 1955, M. Precup); 556 a, b (Leșu, 29 VIII 1955, I. Ilovan, E. Pralea); 2580 o (Rodna, 29 VI 1963, S. Pop); 2584 Ra-b (Ilva Mare, 4 VII 1963,

¹ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4413.

² *Ibidem*, 3927.

³ *Ibidem*, 4414.

⁴ *Ibidem*, 3986.

⁵ *Ibidem*, 4462.

⁶ *Ibidem*, 4286.

A. Mare); 2586 Vb (Romuli, 8 VII 1963, A. Simon); 2590 Rh (Salva, 14 VII 1963, G. Anchidim)

fg.: SUCEAVA: 5236 a (Bucșoaia, 9 IX 1937, M. Ventu); BISTRIȚA-NĂSĂUD: 5643 a (Leșu, 24 IX 1935, M. Precup); 5707 a (Susenii Bîrgăului, 2 IX 1936, M. Tănase)

193(199) *Costea și Fulga*

Costea ciobanul își alege loc bun de stîină, unde turma i se înmulțește, apoi ia calea tîrgului, la Galați, să cumpere sare pentru oi, mălai și opinci pentru ciobani. În lipsa lui, Fulga hoțomanul cu ceata sa pradă stîina, călcînd o veche învoială cu Costea, care le dădea de bunăvoie din prisosul său. Cînd se întoarce, Costea își dă seama că are mai puțin lapte la muls, că brînză e sub măsura obișnuită, că oaia cea mai frumoasă și berbecul cel mai de soi lipsesc. Bănuind ce s-a întîmplat și cuprins de mînie, el cheamă ciinii, și mai ales pe căteaua Dolca (Dolfa, Guda), bătrînă și încercată păzitoare, pe care-i judecă și-i bate fără milă cu toiagul. Căteaua conduce pe stăpînul ei la sálașul lui Fulga, într-un luminiș tăinuit din codru. Dolca și ciinii încolțesc pe hoțomani, iar Costea îl judecă și-l ucide pe Fulga.

Alecsandri, 54: Dolca; *Teodorescu*, 509: Fulga (Lacu Sărat — Brăila); 513: Gealip Costea (București); *Vulpian*, 31: Costea gealatul (Prigor — Caraș-Severin); *Densusianu*, Ț. Hațeg., 293: Costa (Păucinești — Hunedoara); *Balade bănățene*, 8: Costa păcurarul (Slatina-Timiș — Caraș-Severin); *Codin*, Din Muscel, 257: Costea (Poenărei — Argeș); *Vasilii*, 16: Dolca (Tătăruși — Iași); *Ionașcu — Mindreanu*, 36: Fulga; *Tocilescu*, 116: Cîntecul lui Costea ciobanu (Roșiorii de Vede — Teleorman); 1267: Costea și Fulgea (Giubega — Dolj); *Graiul nostru*, I, 120 (Berevoiești-Pămînteni — Argeș); *Ciobanu Plenița*, 298: Costea (Plenița — Dolj); *Păsculescu*, 295: Costea (Orlea — Olt); *Ciuncan*, 46: Moartea lui Fulga (Panaghia — Dolj); *Pamfile*, 85: Costea (Negri-lești — Vrancea); *Precup*, 42 (nr. 4) [Bistrița-Năsăud]; *Codin*, Chira Chiralina, 44: Gealat Costea [Muscel]; *Diaconu*, R.-Sărat, I, 41, 43, 48: Costea (Bordeasca Nouă, Căiata. Obilești — Vrancea); II, 11 (Oreavu — Vrancea); *Morariu*, 47 (Rodna — Bistrița-Năsăud); *Bartók (Suchoff)*, III, 468 (nr. 1170) (Păucinești — Hunedoara); *Vechi cîntece de viteji*, 91: Costea (Ciuperceni — Dolj); *Ursu*, 34, 35: A lu Costa păcurariu (Sîrbova — Timiș); *Sandu-Timoc*, 200: Guda și Costea <Alexandrovăț — Serbia>; *Monogr. Dolj*, v. I, p. III, 168—184; Costea⁷ (10 var. din: Orodol, Vîrtop, Carpen, Seaca de Pădure, Plenița, Unirea — Dolj); *Dumitrescu*, 193: Costea (Gîrcov — Olt); *Sandu-Timoc*, Cîntece bătrînești, 263: Costea și Fulga; *Ruxăndoiu*, 290, 292 (Beuca, Drăcșanei — Teleorman); *Brezeanu — Nadoleanu*, 78: Costea (Gugești — Vrancea); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 613: Costea (Scăești — Dolj); II, 264, 267 (Bogdănești — Vilcea, Catane — Dolj); III, 836: Costea și Dolfa (Hîrsești — Argeș); IV, 112: Costea Gealapu (Didești — Teleorman); 464: Costea (Brebeni — Olt); V, 208: Cîntecul lui Costea Mocanu (Nana — Ilfov); *Brezeanu*, La izvoarele cîntecului, 54: Dolca (Berești — Galați); *Izvor fermecat*, 111: Costea gealap (Islaz — Teleorman); *Folclor din Teleorman*, 210: Costea; 212 (Didești — Teleorman); *Popescu*, 183: Costea (Căciulatu — Dolj)

Calendarul poporului român (Brașov) 7(1858), 67: Dolca⁸; *Clopotul* (București) 1(1879), nr. 1: Dolca „de la Ceahlău”⁹; *Educatorul* (București) 1(1883),

⁷ Cf. și *Balade oltenesti*, 98.

⁸ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3905.

⁹ *Ibidem*, 4072.

293: Costea (Zănoaga — Olt)¹⁰; *Tribuna* (Sibiu) 5(1888), 857: Costea și Fulgu¹¹; *Biblioteca familiei* (București) 1(1890), 396: Costea [Oltenia]¹²; *Revista tinerimea română* (București) 5(1900), 324: Costea (Catane — Dolj); *Vestitorul satelor* (Fălticeni) 2(1913), nr. 19, 4: Dolca (Tătăruși — Iași); *Grai și suflet* (București) 3(1928), 336: Costea (Căiata — Vrancea); *Lucrările institutului de geografie al Universității din Cluj* (Cluj) 4(1928—1929), 99: Cioban Costa <Serbia>; *Neamul românesc pentru popor* (București) 20(1932), 482: Costea [Prahova]; *Banatul literar* (Timișoara) 1(1934—1935), nr. 3—4, 3: Cîntecul lui Cioban Costa¹³ (Agadici — Caraș-Severin); *Ethnos* (Focșani) 1 (1941—1942), fasc. 1, 231: Costea (Mihălceni — Vrancea); *Tribuna Sibiului* (Sibiu) 2(1969), nr. 567, 3: Corbea (Miercurea Sibiului — Sibiu)

mg.: DOLJ: 19 a, 1810 d (Desa, 22 II 1951, 14 II 1961, M. Constantin); 1588 Ra (Birca, 1 VII 1959, Al. Stîngă); OLT: 1149 b, 1385 a (Corabia, 18 VI 1957, 9 VI 1958, N. Candoi); TELEORMAN: 2200 b (Ciuperceni, 18 VII 1962, M. Dorcea); 2879 Rb (Blejești, 10 IX 1965, C. Staicu); ILFOV: 189 a (Renașterea, 17 IV 1953, N. Fircă); 1950 d (Hotare, 13 IX 1961, G. Diu); ARGES: 528 a (Corbi, 2 VI 1955, M. Poenariu); 474 c (Bughea de Sus, 5 III 1955, G. Nițoi); 1101 c (Cîmpulung, 22 V 1957, Al. Cercel); 1993 c (Furești, 5 X 1961, Al. Manea); PRAHOVA: 3268 IIk (Teșila, 25 II 1967, I. Țutuianu); BUZĂU: 3149 Ai (Gura Teghii, 21 VII 1966, S. Sterian); BISTRIȚA-NĂSĂUD: 2590 Va (Salva, 14 VII 1963, V. Anchidim); CARAȘ-SEVERIN: 28 h (Putna, 23 III 1951, Șt. Sicora)

fg.: DOLJ: 4879 a (Ciuperceni, 30 XII 1936, G. Budulică); 14529 a (Izvoare, 8 XII 1951, St. Poenaru); 12113 a (Amărăștii de Jos, 18 VIII 1928, P. Ochea); OLT: 2492 (Șerbăneștii de Sus, 7 X 1934, V. Pîrvan); TELEORMAN: 4276 (Merenii de Sus, 14 VIII 1937, M. Burcea); ILFOV: 6722 (Hotare, 5 VII 1938, St. Șerban); IALOMIȚA: 1573 a, 1577 b (Cegani, 11 VIII 1936, M. Sandu, A. Bîltănescu); 12869 c (Fetești, 21 VIII 1929, I. Anghel); ARGES: 2071 (Corbi, 19 VII 1936, G. Pelu); 1477 (Furești, 10 VI 1936, I. Barbu)¹⁴; 7483 (Bogați, 21 VI 1939, C. Voicu); DÎMBOVIȚA: 10757 (Văleni-Dîmbovița, 24 VIII 1949, C. Floca); TULCEA: 6608 (Dăeni, 7 VII 1938, T. Vlădilă); IAȘI: 10646—10648 (Ceplenița, 27 VII 1949, G. Vlase); CARAȘ-SEVERIN: 5995 b, 6006 b, 8439 (Borlova, 22, 23 VIII 1936, 5 V 1940, G. Lazăr, I. Cocîrlă, I. Radu)

194(200) *Otînceală* (Potîncu) haiducul

Ceata de haiduci calcă stîna bogatului moș Luță, pe care îl jefuiesc și-lucid. Cel mai îndîrjit e fratele baciului, care i-a fost cîndva argat.

Codîn, Din Muscel, 245: Cîntecul haiducului Otînceală (Rucăr — Argeș); *Mateescu*, 61: Potîncu haiducul (Pietrari — Dîmbovița)

Convorbiri literare (București) 30(1896), 1147: Potîncu Haiducul (Pietrari — Dîmbovița)

195(201) *Șalga*

În versiunea *Alecsandri*, Șalga, frumoasa și viteaza ciobăniță vădană, își are turma, departe, pe malul Dunării, păzită de opt ciobani cu ciini răi. Atacat de hoți, baciul roagă pe căpitanul lor să-i sloboadă brațul din legătură și scoate din sîn un buciom de aur, al cărui sunet străbate depărtările. La auzul

¹⁰ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4425.

¹¹ *Ibidem*, 4441.

¹² *Ibidem*, 3956.

¹³ Cf. și *Izvoarașul* (Bistrița — Mehedinți) 17(1938), 142 și 18(1939), 253.

¹⁴ Cf. și D. 666 II a.

zvonului de bucium, Șalga se trezește din somn, nu se lasă înduplecată de cuvintele soacră-sii, încalecă pe cal, aleargă și pedepsește pe căpitanul cetei de hoțomanii. De atunci hoții ocolesc stîna Șalgăi.

În celelalte versiuni, nevasta Șaicului (Șoigului, Șargului), auzind buciurile ciobanilor, își îndeamnă soțul să acționeze. După ce mai întîi nu ia în seamă sunetul buciurilor, acesta aleargă călare la stîna, unde găsește ciobanii legați, dulăii împușcați, turmele răvășite și prădate. El se răfuieste cu căpetenia hoțomanilor, iar o mioară îndurerată povestește, ca în *Miorița*, moartea stăpînului ei.

Alecsandri, 58: Șalga; *Sevastos*, 293: Șaicu [Moldova]; *Vasiliu*, 8: A Șoigului (Tătăruși — Iași); *Brezeanu*, La izvoarele cîntecului, 58: Șalga (Odaia Manolache — Galați)

Bucovina (Cernăuți) 3(1850), 161: Sialg'a¹⁵; *Calendariu pentru poporul românesc* (Brașov) 9(1860), 73: Șalga¹⁶; *Revista* (Reșița) 1(1884), nr. 2: Șalga [„din părțile Dunărei”]¹⁷; *Șezătoarea* (Fălticeni) 6(1901), 121: A Șoigului; *Neamul românesc pentru popor* (Vălenii de Munte) 5(1914), 73 (Erbiceni — Iași)

196(202) *Voinicu și Ianuș Unguru*

Voinicul întîlnește două mioare, pe care le îngrijește. Acestea-i prevestesc că va veni, cu gînduri ucigașe, Ianuș. Voinicul îl întîmpină înarmat și se apropie de hoțoman prin șiretlic, făgăduindu-i daruri, apoi îl străpunge cu lancea și-i ia chimirul cu galbeni.

Vasiliu, 28: Voinicu și Ianuș Unguru (Tătăruși — Iași)

¹⁵ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3885; vezi și 3889.

¹⁶ *Ibidem*, 3906.

¹⁷ *Ibidem*, 4450.

IV. DESPRE CURTEA FEUDALĂ

197 *Ionașcu*

Domnul Ionașcu și sluga lui Năvălașcă se luptă cu dușmanii, pe care îi biruie, dar, osteniți de luptă și răniți, își dau sfârșitul. Vulturul duce mâna cu inelul lui Ionașcu acasă.

Folclor din Oltenia și Muntenia, II, 117: Ionașcu

Lumina pentru toți (București) 7(1891—1892), 686: Ionașcu (Caracal — Olt)¹

198(214) *Radu Calomfirescu*

În cortul cel mare și frumos din mijlocul taberei, Mihai-vodă cinstește cu boierii și căpitani săi, frații Buzești și Căplești. Sosind în mare goană, viteazul Radu Calomfirescu îi vestește că au năvălit tătarii, i-au pustii ținutul și i-au robii mama. El cere ajutor. Domnul poruncește Buzeștilor și Căpleștilor să-l însoțească pe Calomfirescu, cu toate că această însoțire nu e pe placul Calomfirescului, care cunoaște firea lor trădătoare. Calomfirescu se avântă în bătălie, nimicește pe dușmani și-și dezrobește mama din ghearele căpeteniei mîrzacilor, deși însoțitorii au dezertat din învâlmășeală. Calomfirescu se întoarce la ospățul domnesc. Mihai-vodă poruncește căpitaniilor săi Buzești și Căplești să-l petreacă cu alai. Pe drum, vechea rivalitate izbucnește și Radu cade ucis.

Alecsandri, 196: Radu Calomfirescu ; *Burada*, 205: Mihnea-vodă [Dobrogea] ; *Teodorescu*, 477: Radu Calomfirescu (Lacu Sărat — Brăila) ; *Tocilescu*, 100: Popa Farcaș (Șerbănești — Olt) ; 1236 Calomfirescu (Bragadiru — Teleorman) ; *Ciobanu Plenița*, 291: Mihai-vodă și Radu Calomfirescu (Cetate — Dolj) ; *Vechi cîntece de viteji*, 62: Radu Calomfirescu (Hotare — Ilfov) ; *Monogr. Dolj*, v. I, p. II, 128: Radu Calomfirescu (Plenița — Dolj) ; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 293: Radu Calomfirescu (Lungești — Vîlcea) ; V, 335: Radu Calomfirescu (Giurgiu)

Analele societății academice române (București) 10(1878), 173, 199, 325 (Strejești — Olt)² ; *Revista tinerimea română* (București) 9(1894—1895), 122:

¹ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3964.

² *Ibidem*, 4302.

Radu Calomfirescu (Ciocănești — Ialomița); *Oltenia* (Craiova) 1(1923), 181: Radu Calafirescu (Plenița — Dolj)

fg.: ILFOV: 6598 (Hotare, 4 VII 1938, St. Șerban)³

199 *Căpitanul Nica*

Boierii se adună la divanul domnesc. Buzeștii și Căpleștii reproșează domnului că l-a trimis pe Nica să se războiască singur cu tătarii. Pornesc cu oastea peste Olt și-l găsesc pe Nica în bătălie. Nica biruie pe tătari și se întorc cu toții la domnie. Domnul îl liberează pe Nica, trimițându-l acasă. Găsindu-și casa pustie, își ia drumul spre mătușa Țana vrăjitoare, care îl face să înțeleagă că a fost trimis la bătălie ca să fie înstrăinat de casă și ucis. Nica pleacă în pribegie.

Folclor din Oltenia și Muntenia, V, 341: Căpitanul Nica (Golfinu — Dolj)

200 (227) *Aga Bălăceanu*

Răzvrătitul Aga Bălăceanu, cu oaste nemțească sau rusească, și Constantin Brîncoveanu, cu oaste turcească, se pregătesc de bătălie. Aga Bălăceanu vrea să mute capitala la Bălaci sau Novaci, iar Brîncoveanu nu vrea să lase Bucureștiul mai prejos. Cum oastea Brîncoveanului e aproape învinsă, acesta făgăduiește domnia celui care va răpune pe Bălăceanu. Se oferă căpitan Costin, finul Bălăceanului, care-și ucide nașul în toiul luptei și-i aduce capul domnului, cerîndu-și răsplata. Brîncoveanu, de teamă că ar putea să-i facă și lui la fel, în loc de răsplată poruncește călăului să-l ucidă pe Costin.

Negoescu, 100: Aga Bălăceanu și Constantin Brîncoveanu [Muntenia]; *Tocilescu*, XXI (Adămești — Teleorman); XXIV (Catane — Dolj); 63. 65, 1265: Aga Bălăceanu (Șerbăneștii de Jos — Olt, Adămești — Teleorman, Giubega — Dolj); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, III, 845: Aga Bălăceanu (Hîrșești — Argeș); IV, 268: Aga Bălăceanu (Didești — Teleorman); *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 139: Costin (Cetate — Dolj); 143: Aga Bălăceanu (Leamna de Sus — Dolj); *Popescu*, 163, 167: Costin (Mîrza, Mărăcinele — Dolj); 171, 176: Cîntecu nașului (Vîrvor, Panaghia — Dolj)

Lumina pentru toți (București) 3(1887), 70: Aga Bălăceanu și Constantin Brîncoveanu (Budești — Ilfov)⁴; *Țara nouă* (București) 4(1887), 249: Aga Bălăceanu și cu Constandin Brîncoveanu (Budești — Ilfov)⁵; *Revista liceului „Unirea” din Focșani* (Focșani) 1(1900), 23, 83, 133: Aga Bălăceanu (Adămești — Teleorman)⁶; *Revista tinerimea română* (București) 5(1900), 319: Costin (Catane — Dolj)⁷; *Șezătoarea* (Fălticeni) 11(1904), 163: Aga Bălăceanu (Adămești — Teleorman)⁸; 168: Aga Bălăceanu (Șerbănești — Olt)⁹; *Neamul românesc pentru popor* (București) 21(1933), nr. 177: Costin (Catane — Dolj)

mg.: DOLJ: 2599 (Cetate, 6 I 1964, M. Prică); 1585 f (Cerăt, 29 VI 1959, Fl. Pucă); 1593 Rb-Va (Bîrca, 1 VII 1959, M. Ciovică); TELEORMAN: 2205 a (Ciuperceni, 19 VII 1962, M. Dorcea); 2878 Rb — 2879 Va, 2993 a (Blejești, 10 IX 1965, 31 III 1966, C. Staicu)

i.: DOLJ: 13896 (Băilești, 3 XII 1951, B. Tereacă)

³ Cf. și D. 952.

⁴ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4106; vezi și *Revista nouă* (București) 7(1894—1895), 419.

⁵ *Ibidem*, 4107; vezi și *Convorbiri* (București) 1(1905), 685.

⁶ Cf. și *Tocilescu*, XXI; vezi și *Revista tinerimea română* (București) 3(1902), 23.

⁷ Cf. și *Tocilescu*, XXIV.

⁸ Cf. *Bibliografia generală*, 65.

⁹ *Ibidem*, 63.

Voievodul călătorește în caicu-i minunat pe Dunăre și pe mare, spre Țarigrad, împreună cu sftnicii săi devotați și cu cei trei fii, pe care-i îngrijește slujnica țigancă. Ajungînd la Țarigrad, aprind rogojini, după obiceiul supușilor sultanului, pentru a atrage atenția că se înfățișează cu plîngeri. Sultanul poruncește ca Brîncoveanu să fie legat și-i cere țara, avuția și trecerea la legea turcească. Brîncoveanu nu se supune. Capetele celor doi fii mai mari cad sub securea călăului. Uneori, pe al treilea îl salvează slujnica, înlocuindu-l cu propriul ei fiu. În cele din urmă, Brîncoveanu e jupuit de piele, iar trupul lui ciopîrțit e pus într-un coș și aruncat pe mare. Trei zile marca arde în flăcări, primind jertfa voievodului martir. Rugăciunile soborului de preoți potolesc focul miraculos, care a speriat pe sultan.

Alecsandri, 210: Constantin Brancovanul; *Marienescu*, II, 64: Constantin Brancovanu; *Păsculescu*, 192: Constantin Brîncoveanu (Celei — Olt); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 509: Brîncoveanu (Orlea — Olt); *Dumitreșcu*, 161: Constantin Brîncoveanu (Corabia — Olt)

Calendariu pentru poporul românesc (Brașov) 3(1854), 42: Constandinu Brancovanul¹⁰; *Albina* (Viena — Pesta) 1(1866), nr. 10: Constantinu Brancovanu¹¹; *Amicul copiilor* (București) 4(1894—1895), 47: Constantin Brîncoveanu; *Tribuna poporului* (Arad) 6(1902), nr. 36, 3: Brîncoveanu Constantin; *Vulturul* (București) 1(1906), nr. 36: Constantin Brîncoveanu; *Buletinul comisiei istorice a României* (București) 1(1915), 309: Cîntecul lui Brîncoveanu la 1809; *Ethnos* (Focșani) 1(1941—1942), fasc. 2, 186: Brîncoveanu (Orlea — Olt)

mg.: OLT: 1142 c, 1376 a (Celei, 21 VI 1957, 8 IV 1958, M. Căpățînă); 1146 b (Corabia, 19 VI 1957, G. Pitulice); TELEORMAN: 2214 (Ciuperceni, 20 VII 1962, M. Dorcea)

i.: DOLJ: 13825 (Desa, 29 XI 1951, M. Sindie)

202(224) *Bucă-Bucăleț*

Ștefan-vodă a făcut trei divanuri, dar Bucă, slugă bătrînă și mîna dreaptă a domnului, a lipsit. Cînd vine, răspunde domnului că a întîrziat pentru că și-a crescut mare și frumos mînzul pe care i l-a dăruit socrul. Vodă își pune în gînd să i-l ia, dar Bucă șoptește la urechea calului, arătîndu-i primejdia ce-l așteaptă și-l învață să nu-l lase pe domn să se apropie de el. Domnul încercînd zadarnic să se apropie de cal, Bucă îi cere cuibanul și caftanul să le îmbrace, pentru ca mînzul să se deprindă cu ele. Îmbrăcat cu hainele domnești, Bucă fuge călare.

Burada, 139: Bucă-Bucăleț [Dobrogea]; *Folclor din Oltenia și Muntenia*, V, 358: Buculei (Ciocănești — Ilfov)

203(234) *Marcu și Filip*

Marcu primește carte de provocare la luptă de la Filip din Buda. Fără să țină seamă de temerile mamei, Marcu încalecă și aleargă în Buda, ucide pe Filip și se întoarce cu armele acestuia, drept dovadă a biruinței sale¹².

¹⁰ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3897.

¹¹ *Ibidem*, 4208.

¹² Pentru motivul rivalității celor două personaje, vezi, prin contaminare, și *Monogr. Tîrnava-Mare*, 473: Gruia lui Novac (Șalcău — Sibiu) — începutul și *Sandru Timoc*, 75: Gruicea.

Luminatorul (Timișoara) 11(1890), nr. 74-Foisioara: Marcul seracu din Cosuru cetati tare [Bihor]¹³; *Revista critică-literară* (Iași) 2(1894), 265: Cîntecul Marcului (Făurești — Maramureș)¹⁴; 4(1896), 29: Marcu Viteazu (Vașcău — Bihor)

204 *Țarul Murad și Radu voivoda*

Țarul Murad cel bătrîn, cu oștirile lui, după ce a pustiit Serbia și Bulgaria, trece Dunărea spre a supune Valahia și Moldova. Zadarnic Radu voievod îl întâmpină încercînd să-l înduplece a se mulțumi cu cuceririle din Balcani, căci războiul începe. Ascultînd sfatul unei bătrîne, Radu îl învinge pe Murad (ai cărui cai se înțeapă în sulilele înfipite în pămînt și acoperite cu crengi). Întorcîndu-se învins, Murad trimite scrisoare poftindu-l pe Radu să vină la Țarigrad, spre a împărți împărăția. Cum Radu refuză invitația, Murad îl trimite pe viteazul Ali să-l înduplece prin vicleșug. Radu îl pofteste pe Ali la ospăț, dar episcopul din Dii, care-i slujește la masă, îl îmbată pe Radu, care cade prins și e dus la Țarigrad. Cînd Murad dă poruncă gealaților să-l ucidă, pe malul Bosforului, Radu cere lui Murad să-i aducă un popă pentru spovedanie și să fie ucis cu sabia sa, de o sută de ocale. Cum gealații nu pot ridica sabia lui Radu, acesta cere să-i dezlege mîna stîngă spre a-i ajuta și astfel se eliberează, ucigînd pe păgîni. În drum spre țară, Radu se travestește în haiduc și se oprește în Dii, cerînd episcopului trădător să-l spovedească. Radu ucide pe episcop și-și continuă domnia clădind mînăstiri pentru pomenire.

Sandu-Timoc, Cîntece bătrînești, 143: Țarul Murad și Radu voivoda

¹³ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4056.

¹⁴ În continuare, contaminare cu t. 44: *Marcu*.

V. FAMILIALE

205(286) *Ghiță Cătănuță*

Dorind să-și viziteze socrii, Ghiță (Stoian, Petrea etc.) cere soției sale, Vidra (Vida, Nedea, Savina etc.), să pregătească colaci și covrigi pentru ploc și pornesc la drum prin codri. (Începutul diferă în unele variante: soții se plimbă pe plaiuri.) Soțul cere femeii să-i cînte, dar ea refuză, pentru a nu fi auzită de pețitorii săi de odinioară, voinici de codru, care le-ar ieși în cale. La stăruințele soțului, femeia începe să cînte, și viersul ei le scoate în față pe vechiul pretendent. Rivalii se provoacă la luptă dreaptă. În toiul încleștării, uneori anume pentru a încerca devotamentul femeii, alteori din întâmplare, briul soțului slăbindu-se, acesta cere soției să i-l lege. Femeia răspunde că preferă pe cel care va birui fără ajutorul său. Îndîrjit de acest răspuns, soțul răpune pe vrăjmaș, apoi taie capul soției și îl pune în desagi. Ajuns la soacră, o înfruntă cu cuvinte batjocoritoare, cerîndu-i să pregătească ospăț din carnea aleasă ce-i aduce. Înțelegînd soarta nefericită a fiicei sale, bătrîna o blestemă pentru că n-a ascultat-o și s-a măritat, departe de casă, cu cel care avea să-i fie călău. În unele variante soțul ucide și pe soacră.

Alecsandri, 24: Păunașul codrilor; 97: Vidra; *Pann*, 101: Pe culmița dealului; *Marienescu*, I, 12: Petru viteazul; *Caranfil*, 66: Viță Cătănuță [Moldova]; *Marian* (1873), 161: Tudur (Horodnicu de Jos — Suceava); *Burada*, 195: Ghiță Cătănuță [Dobrogea]; *Teodorescu*, 626: Ghiță Cătănuță (Lacu Sărat — Brăila); *Bugnariu*, 32: Codrean voinicul (Șanț — Bistrița-Năsăud); *Vulpian*, 4: Pinte haiducul¹ (Vîlcele — Covasna); *Popovici*, 115: Iosuviță Cătănuță (Burjuc — Hunedoara); *Sevastos*, 302: Vidra [Moldova]; *Emînescu*, 275: Viță Cătănuță (Gura Rîului — Sibiu); *Mîndrescu*, 181 (Rîpa de Jos — Mureș); *Bibicescu*, 317: Pinte; 320: Stoian și Vidra (Nadiș — Sălaj); *Cătană*, 100: Ianăș Gulianăș (Valeadeni — Caraș-Severin); *Codin*, Din Muscel, 274: Ghiță Cătănuță (Furești — Argeș); *Vasilii*, 17: Cîntecul Vidrei și al lui Stoian (Tătăruși — Iași); *Alexici*, 61: Ianăș Ungurul (Straja — Banatul sîrbesc); *Popovici*, 38: Vida (Grădiște — Hunedoara); *Tocilescu*, 168: Cîntecul lui Ghiță Cătănuță (Minăstireni — Vîlcea); 171: Cîntecul lui Ghiță Cătănuță; 173: Biță Cătănuță (Peșteana de Sus — Gorj); 199: Cîntecul lui Cătănuță (Păsătești — Vîlcea); 207: Ghiță Cătănuță (Bucovicioru — Dolj); 1065:

¹ Comunicat și republicat de *Bibicescu*.

Ghiță Cătănuță (Șona — Alba); 1066: Cîntecul lui Ghiță Cătănuță (Breaza de Jos — Prahova); 1247: Viță Cătănuță (Stroești — Gorj); 1274: Ghiță Cătănuță (Rași — Ialomița); *Voronca*, Datine, 457: Păunașul codrilor (Păr-hăuți — Suceava); *Tiplea*, 25: Stoia și Idra [Maramureș]; *Hodoș*, 33: Vida [„lingă Oravița” — Caraș-Severin]; 40 (Jdioara — Timiș); *Graiul nostru*, I, 17 (Cărpiniș — Gorj); 118 (Cîndești — Argeș); *Popovici*, 34: Ianăș și Vida (Ilidia — Caraș-Severin); *Bud*, 11: Domnul Vidru cu Vidra [Maramureș]; *Căndrea — Densușianu*, Din popor, 97: Ghiță Cătănuță; *Tulbure*, 29: Cîntecul lui Ghiță Cătănuță [Făgăraș]; *Păsculescu*, 285: Ghiță Cătănuță (Orlea — Olt); *Izverniceanu*, 1: Ghiță Cătănuță [Banat]; *Kiriace*, 29: Ghiță Cătănuță (Negoi-ești — Mehedinți); *Pamfile*, 91: Popovici și Savina (Țepu — Galați); *Densu-sianu*, Ț. Hațeg., 173: Vida (Băuțaru de Jos — Caraș-Severin); *Codin*, Chira Chiralina, 18: Ghiță Cătănuță [Muscel]; *Papahagi*, Maram., 89: Zidra (Bu-dești — Maramureș); 111: Țidru și Țidra (Săcel — Maramureș); *Tistu*, 30, 42: Ghiță Cătănuță (Mînăstirea, Chiojdu Mic — Buzău); *Monogr. Dolj*, v. I, p. I, 28, 29, 32²: Ghiță Cătăniță (Plenița, Teiu, Plenița — Dolj); *Furtună*, 107: Ghiță și Florea (Ciuturești — Bacău); *Diaconu*, Ț. Vrancei, 159, 161, 163, 166, 170, 177: Ghiță Cătănuță (Vetrești, Nereju, Nistorești, Spulber, Valea Sării, Vrîncioaia — Vrancea); *Gîlcescu*, 39: Ghiță Cătănuță (Petreștii de Sus — Gorj); *Brăiloiu*, 113: Ghiță Cătănuță (Zlătărei — Vîlcea); *Diaconu*, R.-Sărat, I, 7, 12: Ghiță Cătănuță (Căiata, Faraoanele — Vrancea); *Monogr. Tirnava-Mare*, 472: Ghiță Cătănuță (Ungra — Brașov); *Cocișiu*, 55: Ghiță Cătănuță (Priboieni — Argeș); *Segarcea*, 43: Ghiță Cătănuță [Teleorman]; *Sandu-Timoc*, 151: Ghiță Cătănuță <Alexandrovăț — Serbia>; *Lighezan*, 155: Iancu Sibiancu (Oravița — Caraș-Severin); *Folclor din Transilvania*, II, 550: Ianăș Bulianăș; *Nicolescu — Prichici*, 54, 56: Ghiță Cătănuță (Tulnici — Vrancea, Galbeni — Bacău); *Bartók (Suchoff)*, III, 504 (nr. 1183 a) (Petrovaselo — Timiș); 508 (nr. 1183 b, c) (Jebel — Timiș); *Brezeanu — Nadoleanu*, 104: Ghiță Cătănuță (Cazasu — Brăila); 110: Cîntecul lui Ghiță Cătănuță³ (Tudor Vladimirescu — Galați); *Ruxăndoiu*, 14: Ghiță Cătănuță⁴ (Purcăreni — Brașov); *Dumitrescu*, 226, 230: Ghiță Cătănuță (Obîrșia Veche, Ștefan cel Mare — Olt); *Locusteanu — Mitu — Popescu*, 161: Biță Cătănuță (Bărbătești — Gorj); 164, 167: Ghiță Cătănuță (Gîlcești, Tismana — Gorj); *Sandu Timoc*, Cîntece bătr., 296: Cîntecul lui Cătănuță; *Jarník — Bîrseanu (Fochi)*, 492 (nr. XXIV) (Țapu — Alba); *Bîrlea (Dalcu)*, II, 430: Gruia lui Novac (Berbești — Maramureș); *Sassu Ducșoara*, 471: Cîntecu' lu Ghiță Cătănuță (Purcăreni — Brașov); *Mitu — Popescu — Locusteanu*, 241: Ghiță Cătănuță (Leamna de Sus — Dolj); *Dijmărescu*, 45: Viță Cătănuță (Țirgu Jiu — Gorj); *Ursu*, Naidăș, 100: A lu Vida (Naidăș — Caraș-Severin); *Brezeanu*, La izvoarele cîntecului, 61: Ghiță Cătănuță (Costache Negri — Galați); 67: Vidrușcuța (Măstăcani — Galați); *Folclor din Moldova*, I, 182 (Vernești — Buzău); II, 102: Ghiță Cătănuță (Odaia Bursucani — Vaslui); 678 (nr. 667) (Vicovu de Jos — Suceava); 686: Păunașul codrilor (Vicovu de Jos — Suceava); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, I, 205 (nr. 405) (Cănicea — Mehedinți); II, 334: Ghiță Cătăniță (Balș — Olt); III, 631: Viță Cătănuță; 848: Ghiță Cătănuță (Căteasca — Argeș); IV, 279, 287: Ghiță Cătănuță (Măldăieni, Didești — Teleorman); 603, 607: Cîntecul lui Ghiță Cătănuță (Hîrsești — Argeș, Coteana — Olt); V, 372: Ghiță Cătănuță (Iordăcheanu — Prahova); 375: Cîntecul lui Ghiță Cătănuță (Berceni — Ilfov); 378: Ghiță Cătănuță

² Cf. și *Balade oltenesti*, 35.

³ Cf. și *Ruxăndoiu*, 235.

⁴ Contaminare cu t. 98: *Gheorghelaș*.

(Vladimiru — Gorj); *Popescu*, 343, 348, 354, 357, 362: Ghiță Cătănuță (Paliula, Mărăcine, Vîrvor, Panaghia, Vîrvor — Dolj); *Folclor din Țara Loviștei*, 146: Ghiță Cătăniță (Găujani — Vlcea); *Brezeanu*, În vadul Brăilei, 96: Ghiță Cătănuță (Unirea — Brăila)

Almanah de învățătură și petrecere (Iași) 7(1848), 93: Păunașul codrilor⁵; *Romania literară* (Iași) 1(1855), XV: Petrea viteazul⁶; *Calendariu pentru poporul românesc* (Brașov) 9(1860), 67: Encea și Ileana⁷; *Concordia* (Pesta) 7(1867), 357: Vitia Catunutia [Transilvania]⁸; *Familia* (Pesta — Oradea) 9(1873), 485: Troianu și Idra [Maramureș]⁹; *Invetiatorul* (București) 5(1881), 20: Ghiță Cătănuță [„cîntată în Ardeal”]; 47: Ghiță Cătănuță [„cîntată în România”]¹⁰; *Educatorul* (București) 2(1884), 5: Ghiță (Gîrbovăț — Mehedinți)¹¹; *Țara nouă* (București) 2(1885), 193: Ghiță Cătănuță [Ilfov]¹²; *Familia* (Pesta — Oradea) 22(1886), 295: Codrean voinicul [„din giurul Năsăudului”]¹³; *Tribuna* (Sibiu) 3(1886), 17: Ghiță cătăniță¹⁴; *Lumina pentru toți* (București) 3(1887—1888), 546: Ghiță Cătănuță¹⁵; *Revista nouă* (București) 1(1888), 274: Petrea¹⁶; *Tribuna* (Sibiu) 5(1888), 445: Ianes și Chidva¹⁷; 453: Diță și Lena¹⁸; 773: Stoian și Vidra (Nadiș — Sălaj)¹⁹; *Gazeta poporului* (Timișoara) 5(1889), nr. 37: Ungur Petru²⁰; *Revista politică* (Suceava) 4(1889), nr. 22, 15: Nedeia și Petrea (Sîncel — Alba)²¹; *Convorbiri literare* (Iași—București) 24(1890), 440: *Foaia ilustrată* (Sibiu) 1(1891), 169: Ghiță Cătănuță [„Valea Hațegului”]²²; *Șezătoarea* (Fălticeni) 2(1893), 5 (Farcașa — Neamț); *Tribuna* (Sibiu) 10(1893), 337 [„din Țara Oltului”]; *Poporul* (Budapesta) 5(1898), 331: Ianăș ungurul <Straja — Banatul sîrbesc>; *Revista tinerimea română* (București) 1(1898), 421: Ghiță Cătăniță <„de la românii din Serbia”>; 2(1899), 228: Ghiță Cătănuță (Catane — Dolj); 230: Ghiță Cătănuță; *Foaia poporului* (Sibiu) 8(1900) 121: Petrea cu Nedeia (Salva — Bistrița-Năsăud); *Revista tinerimea română* (București) 5(1900), 350: Ghiță Cătănuță; *Convorbiri literare* (București) 35(1901), 839: Vida (Oravița — Caraș-Severin); *Poporul român* (Budapesta) 2(1902), nr. 31—32, 1: Ghiță Cătănuță (Mercheașa — Brașov)²³; *Tribuna* (Arad) 8(1904), nr. 33, 4; *Floarea darurilor* (București) 2(1907), 173: Ghiță Cătănuță [Oltenia]; *Lumina* (Bitolia) 5(1907), 197: Ghiță Cătănuță <Jijevaț — Craina>; *Țara Oltului* (Făgăraș) 1(1907), nr. 24: Păunașul codrilor; *Ion Creangă* (Bîrlad) 3(1910), 272: Ghiță Cătănuță (Jorăști — Galați); *Idealul nostru* (București) 1(1911), nr. 1, 10: Cîntecul lui Ghiță Cătănuță (Cîrțișoara — Sibiu); *Șezătoarea* (Fălticeni) 12(1912), 84(Covrigi — Gorj); *Calen-*

⁵ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3874; *v. și Bucovina* (Cernăuți) 2(1849), 205 și *Zimbru* (Iași) 1(1850), 57.

⁶ *Ibidem*, 3900.

⁷ *Ibidem*, 3906.

⁸ *Ibidem*, 4363.

⁹ *Ibidem*, 4238.

¹⁰ *Ibidem*, 4138—4139.

¹¹ *Ibidem*, 4103 (în contaminare cu t. 74: *Moldavean Dobrogean*).

¹² *Ibidem*, 4360.

¹³ *Ibidem*, 3986; vezi și 3985.

¹⁴ *Ibidem*, 4474.

¹⁵ *Ibidem*, 4439.

¹⁶ *Ibidem*, 4007 (variantă prelucrată).

¹⁷ *Ibidem*, 4477.

¹⁸ *Ibidem*, 4067.

¹⁹ *Ibidem*, 4498.

²⁰ *Ibidem*, 4490.

²¹ *Ibidem*, 4343.

²² *Ibidem*, 4346.

²³ Cf. *ibidem* 2(1902), nr. 37—38, 1; nr. 39—40, 1; nr. 41—42, 1; nr. 43—44, 1: Gruia — variantă prelucrată, în contaminare cu elemente din *Corbea*.

darul neamului românesc (Vălenii de Munte) 1913, 35: Cîntecul lui Mîrzea (Jeledinți — Hunedoara); *Șezătoarea* (Fălticeni) 13(1913), 200: Ghiță Cătănuță [Vîlcea]; *Ion Creangă* (Bîrlad) 7(1914), 203: Vidrușca (Botești — Suceava); *Transilvania* (Sibiu) 45(1914), 234: Niculiț, ficior de sîrb (Sebeșel — Alba)²⁴; 236: Ghiță Cătănuță (Sebeșel — Alba)²⁵; *Șezătoarea* (Fălticeni) 20(1924), 6: Petre făt frumos (Broșteni — Suceava); *Făt-Frumos* (Suceava) 1(1926), 41: Ghiță Cătănuță (Coșovenii de Sus — Dolj); *Grai și suflet* (București) 3(1927—1928), 170 (Starchiojd — Prahova); *Zorile luminii* (Iași) 3(1927), nr. 3, 11; *Acțiunea maramurășană* (Sighet) 3(1931), nr. 1, 2: Petrea [Maramureș]; *Grai și suflet* (București) 5(1931—1932), 288: Ghiță popă vechi (Mușătești — Argeș); *Izvorășul* (Bistrița — Mehedinți) 11(1932), 40: Ghiță Cătănuță (Holda — Suceava); *Anuarul arhivei de folklor* (București) 3(1935): Vida (Bănia — Caraș-Severin); *Albina* (București) 41(1938), 214: Ghiță Cătănuță (Priboieni — Muscel); *Muguri* (Buzău) 15(1938), nr. 1—3, 39: Ghiță Cătănuță; *Neamul românesc pentru popor* (București) 26(1938), 247: Sava Ghiță; *Ethnos* (Focșani) 2(1942—1943), fasc. 1—2, 237: Ghiță Cătănuță (Bistreț — Dolj)

mg.: DOLJ: 15 a, 1812 d (Desa, 22 II 1951, 16 II 1961, M. Constantin); 1594 Vb (Bîrca, 1 VII 1959, M. Ciovică); OLT: 1142 e — 1143 a (Celei, 21 VI 1957, M. Căpățînă); GORJ: 1214 i (Bălești, 5 IX 1957, N. Coiculescu); 1524 Rk (Cocoreni, 18 VIII 1938, E. Dură); 1528 Vf (Peșteana, 24 VIII 1958, I. Mitrică); 2639 b (Polovragi, 21 VII 1963, N. Popescu); VÎLCEA: 43 h (Vaideeni, 20 VII 1951, N. Surpăceanu); 2473 o (Dobriceni, 27 XII 1962, C. Manea); 3561 Vd (Bumbuiești, 21 X 1968, I. Gălățescu); 3587 Ie, 3594 IIj, 3599 Id (Boișoara, 22, 24, 26 VII 1968, M. Mandrea, I. Ruhă, M. Timiș); 3596 Ib, 3597 IId (Cucoi, 25 VII 1968, G. Dăvidaru); 3601 Ic (Găujani, 24 VII 1968, L. Popa); TELEORMAN: 2192 a, 2217 b (Ciuperceni, 17, 20 VII 1962, V. Tetin, M. Dorcea); 1858 n (Balaci, 19 VI 1961, I. Tălpuș); 2920 Rl (Năsturelu, 1 IV 1966, A. Văduva); 2992 b (Blejești, 31 III 1966, C. Staicu); ILFOV: 3603 IIb (Vadu Lat, 13 II 1968, R. Constantin); 1358 b — 1359 a (Vîrteju, 9 XII 1953, I. Boboc); 193 j (Tamași, 7 V 1953, G. Stancu); 1368 i (Periș, 21 VII 1957, N. Togoii); 1422 e, 1423 d (Cocioc, 26 VI 1958, N. Năstase, T. Ganea); 1500 g, 1504 f (București, 22 I, 7 II 1959, E. Manolidi, D. Gore); 190 (Renașterea, 17 IV 1953, N. Fircă); 2402 Rb — 2403 Ra (Malu, 14 XI 1962, Fl. Mustătea); 1956 b (Hotare, 15 IX 1961, G. Diu); 3495 Ie (Luptători, 13 IV 1967, M. Cantacuz); IALOMIȚA: 3405 Ig (Bogata, 5 VIII 1967, I. Muscalu); BRĂILA: 2574 Va (Șutești, 2 X 1963, C. Drogeanu); ARGEȘ: 516 c (Nucșoara, 21 V 1955, C. Matei); 482 k (Bughea de Sus, 8 III 1955, G. Nițoi); 1099 b (Cîmpulung, 23 V 1957, Al. Cercel); 1756 n-o, 1757 f (Coșești, 5 XI 1960, M. Pană); DÎMBOVIȚA: 148 b (Fîntînele, 9 X 1952, St. Ganea); PRAHOVA: 3268 Ili (Teșila, 25 II 1967, I. Țuțuianu); 3 j (Starchiojd, 29 I 1951, S. Streață); 34 m, 631 b (Bătrîni, 21 IV 1951, 22 XI 1955, I. Petecilă, O. Voinea); BUZĂU: 3146 Ah (Cîndești, 16 VII 1966, I. Hoge); 3147 Ai (Furtunești, 28 VII 1966, G. Fieraru); 3149 Aa (Gura Teghii, 21 VII 1966, S. Sterian); 3800 Ib (Gura Văii, 28 II 1970, G. Botan); 3809 IIh (Pistrițu, 13 IV 1970, St. Drăgan); 3813 Vg (Buda, 16 IV 1970, N. Lăcătuș); 3818 Vj, Rr (Lunca Jariștei, 22 VI 1970, S. Stoichița, C. Posea); 4068 k (Lunca Jariștei, 9 VII 1970, V. Posea); CONSTANȚA: 1641 Ib, 1643 IIa, 1644 IIa (Ciobanu, 5, 8, 8 XI 1959, D. Holban, N. Matei, R. Dache); 3907 Ib (Zorile, 30 VI 1970, C. Grama); GALAȚI: 3709 Rf (Frumușița, 26 IX 1969, Șt. Șchiopu); VRANCEA: 780 f (Negrilești,

²⁴ Inițial, contaminare cu *Nevasta vîndută*.

²⁵ În partea finală, contaminare cu *Nevasta vîndută*.

21 V 1956, T. Iordache); 785 d, 886 e (Tulnici, 23 V, 25 X 1956, V. Baci); 3350 IIg (Brădet, 14 IX 1967, Gr. Stegaru); BACĂU: 294 g (Galbeni, 7 IX 1953, G. Surdu); SUCEAVA: 3465 Vh (Calafindești, 23 VII 1968, L. Bujdei); BISTRIȚA-NĂȘAUD: 2583 Vb (Șanț, 2 VII 1963, M. Medolici).

fg.: DOLJ: 4894 a (Ciuperceni, 30 XII 1936, G. Budulică); 10514 a (Cetate, 12 VII 1949, N. Țenea); 14529 b (Izvoare, 8 XII 1951, St. Poenaru); 4843 a (Goicea Mare, 27 VIII 1935, N. Budulică); 4863 b (Goicea Mică, 28 XII 1936, D. Calopăreanu); 12191 (Sadova, 15 VIII 1929, G. Tuță); 12104 a (Amărăștii de Jos, 19 IV 1928, P. Ochea); MEHEDINȚI: 11791 a (Isverna, 29 VII 1950, I. Argint); 11820 a (Săliște, 30 VIII 1950, G. Surdu); GORJ: 10555 b (Tismana, 22 VII 1949, P. Geagu); 2989 a (Topești, 20 IX 1933, N. Cazacu); 2750 a, 2861, 2904 (Runc, 6, 18 VIII 1930, 16 IV 1931, A. Pirici, N. Zlătaru, M. Arbagic); 4379 a, 12419 (Pîrflu, 27 VIII 1942, 11 VIII 1930, I. Enoiu, I. Cîrțoiu); 3065 b (Preajba Mare, 27 IX 1934, M. Lumînăraru); 6507 (Bîrzei, 22 VI 1938, Al. Ciucurescu); VÎLCEA²⁶: 10326 a (Oteșani, 6 VII 1947, G. Mărculescu); TELEORMAN: 8410 (Caravaneți, 4 IV 1940, I. Pantea); 9717 b (Olteni, 21 IX 1941, D. Păsărică); 9923 (Alexandria, 6 V 1943, I. Stoian); 4012 a (Merenii de Sus, 17 VII 1937, M. Burcea); ILFOV: 4284 b (Naipu, 30 VIII 1935, N. Grigoraș); 10147 a, 10154 a (Vadu Lat, 21, 23 VII 1946, C. Sandu, R. Goneață); 4075 (Clejani, 15 V 1949, I. Burcină); 3714 (Pădureni, 13 IV 1935, C. Buzdugan); 10003 c (Măgurele, 22 VIII 1943, Leana lu Țîră); 9056 (Militari, 16 XII 1940, R. Preda); 12 b (București, 13 VI 1931, G. Cîmpoieru); 12877 (Chiriacu, ?, I. Ibrîș); 9068 (Vidra, 17 XII 1940, I. Sălciară); 6727 a (Hotare, 6 VII 1938, St. Șerban); 7799 a (Crivăț, 15 X 1939, M. Stoica); 9488 (Cîrcani, 3 V 1941, Al. Răducanu); 18 a (Fundeni-Frunzânești, 14 VI 1931, D. Sîrbu); 7885 (Renașterea, 3 XI 1939, N. Fircă); 2391 c (Ilcana, 24 IX 1948, E. Manolidi); 9505 (Preasna Nouă, 17 V 1941, R. Florea); IALOMIȚA: 1530 (Dorobanțu, 4 IX 1934, M. Mălăieru); 12851 a (Bogata, 9 IX 1928, I. Lazăr); 1551 (Bordușani, 30 VII 1935, T. Stoian); 1587 (Cegani, 12 VIII 1936, M. Gheorghe); 13151 c — 13152 a (f. l., 1928, f.i.); BRĂILA: 5684 a (Viziru, 7 I 1943, D. Stîngă); ARGEȘ: 6874 (Berindești, 7 VIII 1938, G. Anca); 683 a (Albești, 20 V 1934, C. Ungureanu); 2052 (Stănești, 15 VII 1936, A. Cocoșatu); 2073 (Corbi, 19 VII 1936, G. Pelu); 6268 (Bărbătești, 6 IV 1938, Al. Chiriță); 4412 b (Izvoru de Sus, 13 VII 1936, I. Gheorghe); 1472, 7218 (Priboieni, 9 VI 1936, 30 I 1939, P. Onilă²⁷, G. Căpriș); 7476 (Bogați, 20 VI 1939, C. Voicu); DÎMBOVIȚA: 7532 (Gura Șuții, 11 VII 1939, N. Iordache); 49 (Teiș, 17 III 1932, N. Teușanu); 403 (Tîrgoviște, 16 I 1932, I. Puceanu); PRAHOVA: 6538 b (Trăisteni, 22 VI 1938, A. Stanciu); 9419 (Vălenii de Munte, 12 IV 1941, St. Alexandrescu); 8501 b (Predeal-Sărari, 3 V 1940, L. Manolache); 6521 a, 8665 b (Izvoare, 22 VI 1938, 13 VII 1940, N. Bencea, A. Gaftoi); 11402 a, 11406 a (Bătrîni, 21 V 1950, S. Streață, I. Petecilă); 9334 b (Ploiești, 31 III 1941, D. Cîaușu); 688 (Lapoș, 8 VIII 1934, D. Nestorescu); BUZĂU: 8219 a (Gurii Teghii, 12 II 1940, S. Sterian)²⁸; 235 (Beciu, 1931, I. Papuc); 2368 (Zăplazi, 20 X 1930, D. Moise)²⁹; 11288 (Smîrdan, 7 V 1950, I. Diaconu); 4537 (Largu, 26 VIII 1935, D. Fieraru); 6966 b (Dedulești, 10 IX 1938, V. Mircea); TULCEA³⁰: 6609 (Dăieni, 7 VII 1938, T. Vlădilă); 9017 a (Niculițel, 12 X 1940, P. Ivan); 2119 b (Enisala,

²⁶ Cf. și D. 403 II (Vaideeni, 1929, I. Ciligă).

²⁷ Cf. și D. 658 I a.

²⁸ Cf. și D. 1315 II a.

²⁹ Cf. și D. 982 a.

³⁰ Cf. și CONSTANȚA: D. 365 II (Gîrlăciu, 1929, G. Neculcea).

9 XI 1936, N. Stamate); VRANCEA³¹: 2282 (Nereju, 10 IV 1934, D. Parcia); 6922 b, 6961 a-b (Dumitrești, 7, 9 IX 1938, C. Trandafir, I. Dogaru); VASLUI: 11976 a (Ferești, 21 X 1950, M. Nicolaie); BACĂU: 3786 a (Comănești, 11 VIII 1931, Sp. Gură); 3973 (Cetățuia, 30 VIII 1932, I. Cătană); BRAȘOV: 5359 a (Ungra, 10 VIII 1934, M. Maniu); 7621 c (Șinca Nouă, 9 VII 1939, M. Chiujdea); 3492 b (Luța, 8 V 1937, M. Bolca); 1061 (Drăguș, 22 VII 1929, N. Fogoroș)³²; SIBIU: 946 b (Mohu, 16 IV 1931, N. Dănilă — M. Muțiu); CARAȘ-SEVERIN: 5952 (Borlova, 1935, 1939, 1940, I. Radu); 5812 (Prigor, 17 IV 1936, Z. Vlădulescu)

i.: DOLJ: 2106 (Poiana Mare, 9 IV 1950, G. Didu); MEHEDINȚI: 26718 (Cireșu, 31 X 1966, I. Serafim); 4278, 4278, 4322 (Isverna, 27, 26, 29 VIII 1950, I. Freanț, P. Pîrvănescu, H. Gogîltan); 8481 (Săliște, 30 VIII 1950, D. Curescu); VÎLCEA: 11729 (Slăvitești, 22 VI 1951, P. Petrescu); ILFOV: 8261 (Clejani, 14 V 1942, D. Moțoi); 22072 (București, 13 II 1939, V. Ștefănescu); 27182 (Oltenița, 25 VII 1963, I. Preda); ARGEȘ: 13693 (Mozăceni, f.d., M. Socol); 4691 (Mihăești, 30 VIII 1940, M. Caran); 15794 (Nucșoara, 19 V 1955, M. Pașol); DÎMBOVIȚA: 1977 (Pucioasa, 11 IV 1940, N. Rădulescu); PRAHOVA: 28227 (Bertea, 9 VII 1938, G. Preda); 28241 (Cheia, 6 VII 1938, I. Filipescu); 5908 (Starchiojd, 21 V 1950, S. Streață); 10581 (Bătrîni, 7 VI 1950, M. Voinea); VRANCEA: 6622 (Chiojdeni, 8 IX 1939, A. Țumpurică); BRAȘOV: 18759 (Predeluț, 10 VII 1957, V. Rășină); CARAȘ-SEVERIN: 18774 (Bucova, 14 XI 1958, A lui Beni)

206(272) Șoimănel

Se luptă cu voinicii care îi ies în cale și-i cer iubita, îi biruie, apoi se căsătorește cu fata.

Bugnarîu, 50: Șoimănel (Coșbuc — Bistrița-Năsăud)

Gazeta poporului (Timișoara) 3(1887), nr. 1: Șoimanel³³

207(160) Stoinicel viteazul

Trece cu mîndruța prin codru. Îi iese înainte Fișpanul, care vrea să i-o răpească. Stoinicel se luptă cu Fișpanul și cu ceata acestuia.

Reteganu, 30: Stoinicel viteazul (Bucium — Alba)

Familia (Pesta — Oradea) 20(1884), 68: Stoinicel viteazul [„din părțile Abrudului”]³⁴

208(302) Nicolcea

Dalapin și fratele său Nicolcea coboară pe plaiuri cu ceata lor de haiduci. Întrebat de Nicolcea în cine are mai multă încredere, Dalapin răspunde că în mîndra lui soție, care se află cu dînșii. Răspunsul nemulțumește pe Nicolcea. În timpul nopții Nicolcea veghează și vede cum soția lui Dalapin fuge cu Almăjan. La ziuă, Dalapin înțelege trădarea nevastei și pleacă pe urma fugarilor. O luptă voinicească se încinge între rivali. În toiul încleștării, Dalapin cere nevastei să-i lege brîul ce i s-a desprins, dar ea răspunde că-i va fi soț cel care va birui în luptă. Auzind aceasta, Nicolcea intervine cu ceata lui, leagă, judecă și ucide pe Almăjan și pe nevasta trădătoare.

³¹ Cf. și D. 1364 I a.

³² Cf. și D. 518 II.

³³ Cf. *Bibliografia generală*, I, 3990.

³⁴ *Ibidem*, 4335.

Hodoș, 83: Nicolcea (Prilipeț — Caraș-Severin); *Folclor din Oltenia și Muntenia*, II, 337: Alapin (Lungești — Vâlcea); V, 369: Mîndra necredincioasă (Ogrezeni — Ilfov); *Sandru Timoc*, Cîntece bătrînești, 310: Pribeagu *Șezătoarea* (Fălticeni) 3(1894), 214: Alapin (Lungești — Vâlcea)

209(295) *Gheorghiță Poianu*

Sosesc la el trei beșlii, trei zapcii și tînărul Moldovean. În vreme ce Gheorghiță le pregătește cina, Moldoveanul, care a pus ochii pe nevastă, o înșală și o sărută. Gheorghiță spune slugii să-i pregătească calul de plecare. Ucide pe musafirul îndrăzneț, apoi fuge, urmărit de ceilalți.

Tocilescu, 137: Gheorghiță Poianu (Salcia — Teleorman)

Șezătoarea (Fălticeni) 10(1907), 28: Cîntec (Surdulești — Teleorman)

mg.: TELEORMAN: 2199 b, 2219 c (Ciuperceni, 18, 7 VII 1962, M. Dorcea)

210(281) *Rafila*

Făgăduind credință iubitului ei, Rafila nu vrea să se mărite la îndemnul mamei sale. Silită să facă nuntă cu un pețitor bogat, ea e salvată de iubit, care se luptă cu mirele.

Hodoș, 138 : Rafila (Văliug — Caraș-Severin)

Șezătoarea (Budapesta — Oradea) 4(1879), 34: Rafila³⁵; *Familia* (Pesta — Oradea) 20(1884), 8 : Dragostea statornică [„din Ardeal”]³⁶; *Opinca* (Reșița) 1(1885), nr. 23: Cristina și Vasile³⁷; *Foaia poporului* (Sibiu) 10(1902), 97, 109: Rafila

211(280) *George a lu Molin*

George, întemnițat împreună cu mîndra, roagă domnii s-o elibereze, nefiind vinovată. Mîndra se întoarce, după sfatul lui, cu arme, cu ajutorul cărora voinicul se salvează.

Popovici, 78: George a lu Molin (Cliciova — Timiș)

³⁵ Cf. *Bibliografia generală*, I, 4483.

³⁶ *Ibidem*, 4400.

³⁷ *Ibidem*, 3951.

Bibliografia volumelor și broșurilor folosite pentru alcătuirea Catalogului subiectelor narative și al variantelor cântecului epic eroic românesc

- Adăscălișei, V., Ciubotaru, I. H.: *Folclor din ținutul Rădăușilor*. Suceava, Casa județeană a creației populare, 1969.
- Alecsandri, Vasile: *Poesii populare ale Românilor*, adunate și întocmite de ... București, Tipografia Lucrătorilor Asociați, 1866.
- Alexici, Dr. G.: *Texte din literatura poporului român*, adunate de ... Tomul I: *Poesia tradițională*. Budapesta, Editura Autorului, 1899.
- [Amzulescu, Al., și Ciobanu, Gh.]: *Vechi cântece de viteji*. București, E.S.P.L.A., [1956].
- [Amzulescu, Al., și Ghiță, Gh.]: *Doine, cântece, strigături*. București, E.S.P.L.A., [1955]. „Biblioteca pentru toți”.
- Antologie de literatură populară*. Vol. I: *Poezia*. București, Editura Academiei R.P.R., 1953.
- Apostolescu, Marin I.: *Balade populare*, culese de ... Vol. I. Alexandria, Tip. Speranța, 1912. „Biblioteca folcloristică”, nr. 12.
- Ardeu, Petru: *Cîntecele noastre*. Folclor poetic hunedorean. Culegere întocmită de prof. ... Deva, Casa creației populare a județului Hunedoara, 1969.
- Balade* (Colecția Lucian Costin). Timișoara, Cartea Românească, 1927. „Biblioteca folcloristică a Banatului”, sub direcția: Lucian Costin, nr. 2.
- Balade bândfene* (Colecția Lucian Costin). Craiova, Tip. Unirea, [1939]. „Biblioteca folcloristică a Banatului”, sub direcția: Lucian Costin, nr. 11.
- Balade oltenesti* (vezi Nicolădescu-Ploșșor).
- Balade populare*. București, E.S.P.L.A., [1954]. „Biblioteca pentru toți”.
- Balș, Teodor: *Pe-un picior de plai*. Folclor poetic contemporan. București, Editura de stat Didactică și Pedagogică, 1957.
- [Baltășu, Zaharia]: *Și iar verde frunzuliță*. Ediție alcătuită de Brașov, Casa creației populare a județului Brașov, 1968.
- Baronzi, G.: *Opere poetice*. Partea I. *Legende și balade*. Galați, Tip. Română, 1876.
- Bartók, Béla: *Cîntece populare românești din comitatul Bihor*... culese și notate de ... București, Soces și Sfetea, 1913. Academia Română, „Din viața poporului român”, culegeri și studii, XIV.
- Bartók, Béla: *Rumanian Folk Music by ... Volume Three: Texts*. Edited by Benjamin Suchoff, The Hague, Martinus Nijhoff, 1967.
- Bartók, Béla: *Volksmusik der Rumänen von Maramureș, von ... mit einer Bildtafel*. München. Drei Masken Verlag, 1923. Sammelbände für vergleichende Musikwissenschaft vierter Band.
- Bălășel, Preotul Teodor: *Versuri populare române*, adunate și coordonate de ... Craiova, „Ramuri”, [1919].
- Bibicescu, I. G.: *Poesii populare din Transilvania*. București, Imprimeria Statului, 1893.

- Birlea, Ovidiu: *Procesul de creație al baladei populare române*. Extras din „Revista Fundațiilor”, 8 (1941), pp. 558—598.
- Birlea, Pr. I.: *Balade, colinde și bocete din Maramureș*, culese de ... Vol. I; *Cîntece poporane din Maramureș — Descîntece, vrăji, farmece și desfaceri*, culese de ... Vol. II. București, Editura Casei Școalelor, 1924.
- Birlea, Ion: *Literatură populară din Maramureș*. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Iordan Datcu. II. București, Editura pentru literatură, 1968.
- Bocșa, Emil Al.: *Poezii populare din granița Năsdudului* culese de ... Sibiu, Editura Asociațiunii „Astra”, 1933.
- Bologa, Dr. V.: *Poezii populare din Ardeal*. O mie de bucăți culese între anii 1880—1905. Sibiu, f.e., 1936.
- Brăiloiu, Const.: *Cîntece bătrînești din Oltenia, Muntenia, Moldova și Bucovina*. Culegere îngrijită de ... București, f.e., 1932. Societatea Compozitorilor Români, publicațiile Arhivei de Folklore, IV.
- Breazu, G.: *Carte de cîntece pentru clasa IV-a secundară de băieți și fete*. Craiova, Scrisul Românesc, [1933].
- Breazu, G.: *Muzica românească de azi*, în volumul *Muzica românească de azi*, cartea Sindicatului Artiștilor Instrumentiști din România, scoasă de prof. P. Nițulescu. București, Marvan, 1939, pp. 21—596.
- Brediceanu, Tiberiu: *170 melodii populare românești din Maramureș*. București, E.S.P.L.A., [1957].
- Brezeanu, Ion: *În vadul Brăilei ...* Folclor literar din zona Dunării de jos. Casa creației populare a județului Brăila, 1970.
- Brezeanu, Ion: *La izvoarele cîntecului*. Folclor literar din județul Galați. Casa creației populare a județului Galați, 1969.
- Brezeanu, Ion, Nadoleanu, Gh.: *Pe-un picior de plai*. Culegere de folclor poetic din regiunea Galați. Casa regională a creației populare, 1967.
- Brînaru, Marin: *Frumos curgi Argeș la vale*. Culegere de cîntece pentru soliști vocali. [Pitești], Casa creației populare Argeș, 1968.
- Bucuța, Emanoil: *Românii dintre Vidin și Timoc*, cu un adăug de documente, folclor, fotografii, hărți, de ... București, Cartea Românească, [1923].
- Bud, Tit: *Poezii populare din Maramureș*, adunate de ... București, f.e., 1908. Academia Română, „Din viața poporului român”, culegeri și studii, III.
- Bugnariu, Julius: *Musa Someșană*. Poesii populare române din jurul Năsăudului, adunate și aranjate de dascălul ... Partea I: *Balade*. Gherla, Editura și tipografia „Aurora”, 1892.
- Bularda, Iordache: *Cîntece populare — folclor muzical — din Jigălia, județul Fălciu, și Șuletea, județul Tutova*, cules și notat de ... București, „Colecția Editurii noastre”, 1934.
- Buradă, Teodor T.: *O călătorie în Dobrogea*, Iași, Tip. Națională, 1880.
- Camilar, Eusebiu: *Carte de cîntece*, adunate cu îngrijirea lui ... București, Editura de Stat, 1946. „Biblioteca de buzunar”, nr. 5.
- Candrea, I. A., și Densușianu, Ov.: *Din popor — Cum grăește și simte țăranul român — texte publicate de ...* București, L. Alcalay, 1908. „Biblioteca pentru toți”, nr. 351—352.
- Candrea, I. A., Densușianu, Ov., și Speranția, Th. D.: *Graiul nostru*, texte din toate părțile locuite de Români, publicate de ... București, Socec, [vol. I], 1906; vol. II, 1908. Din publicațiunile Ministerului Instrucțiunii și al Cultelor.
- Canianu, Mihail: *Poezii populare. Doine*. Culese și publicate întocmai cum se zic de ... Iași, Șaraga, [1888].
- Caranfilu, N. A.: *Cîntece populare de pre valea Prutului*, culese, corectate și adnotate de ... Huși, Tip. Asociaților, 1872.
- Cardaș, Gh.: *Cîntece poporane moldovenești*, cu o scrisoare în loc de prefață. Arad, Editura Librăriei Diecezane, 1926. „Biblioteca Semănătorul”, nr. 157—159.
- Carp, Paula, și Amzulescu, Alexandru: *Cîntece și jocuri din Muscel*. București, Editura muzicală, [1964].
- Cărăbiș, Vasile: *Nunța și „furca” de pe valea Jaleșului*. Craiova, Casa creației populare, 1969.
- Cărăbiș, V.: *Șiraguri de mărgăritare* (Folclor poetic). Craiova, Casa regională a creației populare, 1967.
- Cătană, Gheorghe: *Balade populare din gura poporului bănățen*, culese de ... Brașov, Ciurcu, 1895.
- Cătană, G.: *Miorița*, culeasă de ... Brașov, Ciurcu, 1909.
- Ciașanu, G. F., Fira, G., și Popescu, C. M.: *Culegere de folclor din jud. Vâlcea și împrejurimi*, cu un glosar. București, Cultura Națională, 1928. Academia Română, „Din viața poporului român”, XXXV.
- [Ciobanu, Pavel]: *Doina mea pe codru-i scrisă*. Folclor poetic. Turnu-Severin, Casa județeană a creației populare, 1969.
- [Ciobanu, Gh., și Nicolescu, V.]: *200 cîntece și doine*. București, E.S.P.L.A., [1955].
- Ciobanu Plenifa, Costică: *Cuvîntări adînci*. Cîntece din vechime culese dintr-un colț al Olteniei de ... Craiova, Libr. și tip. Sache Pavlovici, 1909.

- Ciuncanu, Ion I.: *Doine și alte cîntece*, culese de ... Craiova, Tip. „Fulgerul”, 1911. „Biblioteca folcloristică”, nr. 10.
- Cocișiu, Ilarion: *Cîntece populare românești*. București, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.P.R., 1960.
- Codin (vezi Rădulescu-Codin).
- [Comișel, Emilia]: *Antologie folclorică din ținutul Pădurenilor (Hunedoara)*. București, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.P.R., 1959.
- Constantinescu, George C.: *Din Romaniși*, [Balade] culese de ... Corabia, Tip. Ioan Georgescu-Minzu, 1913. „Biblioteca folcloristică”, nr. 16.
- Corcea, Avram: *Balade populare*, culese de ... Caransebeș, Editura și tiparul Tipografiei și Librăriei Diecesane, 1899.
- Costin, Lucian: *Mărgăritarele Banatului* (Mare colecție de folklor) din popor adunate și poporului redade. Timișoara, Cartea Românească, [1925].
- [Cupcea, Mihai]: *Ceas pe ceas se alungă*. Folclor poetic. Baia Mare, Casa creației populare, 1970.
- Dan, Dimitrie: *Comuna Straja și locuitorii ei*. Studiu istoric, topografic și folcloric. Cernăuți, 1897.
- Delapecica: *Din literatura poporand*. Vol. I: *Poesia poporand*. Lugoj, Tipografia Husveth și Hoffer, 1909.
- Delapecica, P. Ugiș: *Poezii și basme populare din Crișana și Banat*. București, Editura pentru literatură, 1968.
- Densusianu, Ovid: *Antologie dialectală*, București, Socec, 1915.
- Densusianu, Ovid: *Flori alese din cîntecele poporului*, culegere întocmită de ... București, Pavel Suru, 1920.
- Densusianu, Ovid: *Graiul din Țara Hașegului*. București, Socec, 1915.
- Densusianu, Ovid: *Vieța păstoraască în poezia noastră populară*. II. București, Ed. „Casei Școalelor”, 1923.
- Desmireanu, Ion: *Cine-o făcut horile...* Culegere de folklor din regiunea Cluj întocmită de ... Cluj, Casa regională a creației populare, 1961.
- Diaconu, Ion: *Folklor din Rîmniciul-Sărat*. I, II, III. Focșani, Tip. „Cultura”, 1933, 1934, 1948.
- Diaconu, Ion: *Ținutul Vrancei*. Etnografie-Folklor-Dialectologie. București, Socec, 1930. Institutul de filologie și folklor.
- Diaconu, Ion: *Ținutul Vrancei*. Etnografie-Folklor-Dialectologie. II. București, Editura pentru literatură, 1969.
- [Dijmărescu, Antonie]: *Cîntec din bătrîni*. Culegere îngrijită de... Tg. Jiu, Comitetul pentru cultură și artă al județului Gorj — Casa creației populare, 1969.
- Din folclorul nostru* — culegere de texte și melodii. București, E.S.P.L.A., [1953].
- Doine, cîntece, strigături* (vezi Amzulescu).
- Domaschin, Petru Crina: *Balade populare*, adunate de ... Sibiu, W. Krafft, 1907. „Biblioteca populară a Tribunei”, nr. 49.
- 200 cîntece și doine (vezi Ciobanu).
- Drăgoi, Sabin V.: *Monografia muzicală a comunei Belint*. Craiova, Scrisul Românesc, [1941]. „Melos” — Culegere de studii muzicale, scoasă de G. Breazu, III.
- Duicu, Serafim, și Lădăriu, Lazăr: *Mureș, pe marginea ta...* Culegere de folklor poetic din județul Mureș ... Tirgu-Mureș, Comitetul pentru cultură și artă al județului Mureș — Casa creației populare, 1969.
- Dumitrașcu, N. I.: *Prin coclauri și văduni* — Cîntece oltenesti — Poezii populare alese ... București, Cultura Românească, [1937].
- Dumitrescu, Angela: *N-ași auzit d-un fîian, D-un haiduc de craiovean*. Balade oltenesti. Ediție îngrijită de ... Craiova, Sfatul popular al regiunii Oltenia — Casa regională a creației populare, 1967.
- Eminescu, Mihail: *Literatură populară*, comentată de D. Murărașu. Craiova, Scrisul Românesc, f.d.
- Epure, Ioan: *Poezii și cîntece populare din Banat*, culese de ... Brașov, Ciurcu, 1892.
- Făgeșel, C. Ș.: *Verde și iar verde* (Culegeri populare). Craiova, Libr. și tip. Sache Pavlovici, 1909. „Biblioteca folcloristică”, nr. 3.
- Fierăscu, C. și Neagu, Gh.: *Antologia Bărdăganului*. Literatură-Folklor. Călărași, Tip. „Modernă”, 1935.
- Fira, Gh.: *Cîntece și hore*, adunate de ..., învățător în com. Ștefănești (Vilcea). Tipărite după alegerea și cu îngrijirea d-lui D. G. Kiriac. București, Socec—C. Sfetea—Pavel Suru, 1916. Academia Română, „Din viața poporului român”, culegeri și studii, XXXI.
- Folklor literar din județul Botoșani*. Botoșani, Casa județeană a creației populare, 1969.
- Folklor din Moldova*. Texte alese din colecții inedite. I, II. [București], Editura pentru literatură, 1969.
- Folklor din Oltenia și Muntenia*. Texte alese din colecții inedite. I, II, III, IV. [București], Editura pentru literatură, 1967, 1967, 1968, 1968; V. Editura Minerva, 1970.

- Folclor din Teleorman*. Culegere realizată sub îngrijirea Inspectoratului școlar județean. Colectivul de coordonare: Prof. C. Munteanu, prof. Fl. Răgălie, prof. M. Cazacu. [Alexandria], f.d.
- Folclor din Transilvania*. Texte alese din colecții inedite. I, II, III, IV. [București], Editura pentru literatură, 1962, 1962, 1967, 1969.
- Folclor din Țara Loviștei (Boișoara)*. Lucrare realizată în colaborare cu un colectiv al Institutului de etnografie și folclor condus de prof. dr. docent Mihai Pop. [Pitești], Casa creației populare a județului Vilcea, 1970.
- Friedwagner, Mathias: Rumänische Volkslieder aus der Bukowina*. 1. Band: Liebeslieder mit 380 von Alex. Voevidca aufgezeichneten Melodien herausgegeben von ... Würzburg, Konrad Triltsch, 1940.
- Frincu, Teofil, și Candrea, George: Românii din Munții Apuseni (Moști)*. Scriere etnografică, cu 10 ilustrațiuni în fotografie. București, Tip. „Modernă”, 1888.
- Furtună, D.: Cântece bătrânești din părțile Prutului* — culegere — cu o introducere despre baladele populare de astăzi și cu un glosar la sfârșit de ... București, Inst. de arte grafice „România nouă”, 1927. Din publicațiile Casei Școalelor.
- Georgescu, Marin, și Georgescu, Zenobia: Flori de cîmp*. [Craiova], Comitetul pentru cultură și artă — Casa creației populare a județului Dolj, 1969.
- Georgescu-Tistu, N.: Folclor din județul Buzău*. București, Cultura Națională, 1928. Academia Română, „Din viața poporului român”, XXXIV.
- Giuglea, G.: Note și fapte de folclor și filologie*. Cluj, Inst. de arte grafice „Ardealul”, 1928. Extras din „Dacoromania”, V (1927/28), pp. 523—553.
- Giuglea, G., și Vîlsan, G.: De la Românii din Serbia*, culegere de literatură populară cu hartă, fotografii, note, glosar de ... București, F. Göbl fii, 1913. Din publicațiile Casei Școalelor.
- Gîlcescu, T.: Cercetări asupra graiului din Gorj*. București, 1931. Extras din „Grai și suflet”, revista Institutului de filologie și folclor.
- Graiul nostru* (vezi Candrea).
- Gregorian, M.: Graiul din Clopotiva*. București, Socec, 1937. Extras din „Grai și suflet”, VII, revista Institutului de filologie și folclor.
- Hetco, Dr. Petru: Poesia populară din Bihor*. Beiuș, Tip. „Doina”, 1912.
- Hodoș, Enea: Poezii populare din Bănat*, culegere de ... II: *Balade*. Sibiu, Editura Asociațiunii, 1906. „Biblioteca populară a Asociațiunii”, nr. 25.
- Jarník, Dr. Ión Urban, și Birseanu, Andrei: Doine și strigături din Ardeal*, date la ivelă de ... Brașov, Ciurcu, 1895.
- Jarník, Ioan Urban, și Birseanu, Andrei: Doine și strigături din Ardeal*. Ediție definitivă (studiu introductiv, inedite, note și variante) de Adrian Fochi. București, Editura Academiei R.S.R., 1968.
- Iliescu, Ion, și Birău, Ilie: Ce-am în inimă și-n gînd*. Timișoara, Comitetul de cultură și artă al județului Timiș — Casa creației populare, 1968.
- Ionașcu, Nicolae Ioan, și Mîndreanu, Mihail St.: Poesii populare și descîntece*. Alexandria, Tip. C. Georgescu, 1897.
- Ionescu, Nelu: Cîntecul oltenesc*. Craiova, Scrisul Românesc, [1937].
- Ionescu, Pr. Preda: Balade dobrogene*. București, Editura noastră, 1939.
- Iscrulescu, Ilie: Monografia comunei Aninoasa, județul Gorj*. Craiova, „Ramuri”, 1935.
- Izverniceanu, Damian: Cîntece din Banat*, culese de ... Vălenii-de-Munte. Tip. „Neamul Românesc”, 1911. Biblioteca populară a „Neamului Românesc”, cărticica VI, nr. 7.
- Izvor fermecat*. Culegere de folclor realizată de Consiliul județean al organizației pionierilor — Teleorman. [1969].
- Kiriac, D. G.: Cîntece populare românești*. București, Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.P.R., 1960.
- Kirileanu* (vezi Teodorescu-Kirileanu).
- Lighezan, N.: Folclor muzical bănățean*. București, Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.P.R., 1959.
- Locusteanu, Marcel, Mitu, Ilie, Popescu, Aurelian I.: Cîntec vechi din Oltenia*. [Craiova], Sfatul popular al regiunii Oltenia — Casa regională a creației populare, 1967.
- Lupeanu-Melin, Alexandru: De pe Secaș*. Strigături și cîntece din popor. Date la tipar de ... Blaj, Tip. Seminarului, 1927. Coperta interioară: *De pe Secaș*. Cîntece și strigături românești de cari cîntă fetele și feciorii și strigă la joc, culese de Nicolae Pauletti din Roșia, în anul 1838. Date la tipar de ...
- Lușu-Morariu, Octavia: Frunză verde, dar și floare ...* Poezii populare culese de ... Rîmnicul Vilcii, f.e., 1944. „Biblioteca Făt-frumos”, nr. 8.
- Maican, George: Multe și de toate, într-un singur sat aflate*. (Poezii, cîntece populare vechi și versuri religioase) de ... Brașov, Ciurcu, 1907.
- Marian, Simeon Fl.: Insectele în limba, credințele și obiceiurile românilor*. Studiu folkloristic de ... Edițiunea Academiei Române. București, C. Göbl, 1903.

- Marian, Simeon Fl.: *Poesii populare din Bucovina. Balade române, culese și corese de ...* Botoșani, Editor I. V. Adrian, 1869.
- Marian, Simeon Fl.: *Poesii populare române, adunate și întocmite de ...* Cernăuți, Tip. G. Piotrowschi, 1873.
- Marienescu, At. Marianu: *Poesia populară. Balade culese și corese de ...* Pest'a, J. Herz, 1859; Brosiur'a II. Vien'a, Editur'a Autorului, 1867.
- Mateescu, C. N.: *Balade adunate de ...* Cu o prefață de N. Iorga. Vălenii-de-Munte, Tip. „Neamul Românesc”, 1909. „Din literatura românească”, I.
- Măciucă-Die, Constantin I.: *Cîntece de pe Jiu, culese de ...* București, E.S.P.L.A., [1957]. „Biblioteca pentru toți”.
- Mesterul Manole. Balade populare. București, E.S.P.L.A., 1960.
- Mitu, Ilie, Popescu, Aurelian I., Locusteanu, Marcel: *Cîntece bătrînești din Oltenia*. [Craiova], Comitetul pentru cultură și artă al județului Dolj — Casa creației populare, 1968.
- Mîndrescu, Simeon C.: *Literatură și obiceiuri populare din comuna Rîpa-de-Jos, comitatul Mureș-Turda (Transilvania)*, publicate de ... București, F. Göbl fii, 1892.
- Moceanu, Nicolae, T.: *Monografia comunei rurale Sîdlînești, plasa Mijloc-Prut, județul Fălciu de ...* București, Imprimeria Statului, 1905. Ministerul de Interne.
- Monografia județului Dolj..., tipărită sub îngrijirea d-lui Dr. C. S. Nicolăescu-Plopșor. Izvoare folklorice. Volumul I, partea I, II, III; volumul II, partea I, II: *Balade*. Apare în „Oltenia”. Documente-Cercetări-Culegeri. Organ al Institutului de istorie națională, regională Craiova. Craiova, 15 august, 8 septembrie, 1 octombrie; 22 octombrie, 15 noiembrie 1944.
- Monografia județului Roman — contribuțiuni — cu o hartă a județului și 138 clișee în text. Lucrare întocmită în colaborare de: Ștefan N. Ricman, Medic Căpitan Dr. Fr. Iosif, Vasile Enescu și Ad-tor Căpitan Paul Constant. Craiova, „Ramuri”, 1928.
- Monografia județului Timna-Mare. Sighișoara, Tip. Miron Neagu, [1944].
- Morariu, Tiberiu: *Material etnografic și folklor ciobănesc din Munții Rednei*. Extras din revista „Natra”, 5 (1939), nr. 6—12.
- Moroianu, Elena: *Din Ținutul Săcelelor*. București, 1931. Extras din „Grai și suflet”, revista Institutului de filologie și folklor.
- Muntean, George: *Folklor din Succava, cules de ...* București, E.S.P.L.A., 1959. „Biblioteca pentru toți”.
- [Munteanu, Vitalie, Uiușu, Teodor, Postoleanu, Zenobia, Dohangie, Iosif]: *Flori din cîmp*. Culegere de folklor poetic din județul Arad. Întocmită de ... Arad, Casa creației populare a județului Arad, 1969.
- Negoescu, Cristu S.: *Poesii populare alese. Balade adunate din diferite colecțiuni și reviste de ...* București, Socec, 1896.
- Nicoard, Dr. Eugen, și Netea, Vasile: *Murâș, Murâș, apă lind ...* Literatură populară din regiunea Murâșului de sus. Vol. I. Reghin, Editura „Astra”, 1936.
- Nicoard, Dr. E., și Ștefăniu, I.: I. *Doine și balade*. II. *Obiceiuri de nuntă*, culegeri de folklor de pe Murâș și Cîmpie, de ... Cluj. Tip. Națională, 1941. „Biblioteca Tribuna Ardealului”, nr. 3.
- Nicolăescu-Plopșor, C. S.: *Balade oltenesti*. Culese de ... [București], Editura tineretului, [1961].
- Nicolescu, Vasile D., și Prichici, Constantin Gh.: *Cîntece și jocuri populare din Moldova*. București, Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.P.R., 1963.
- Niculescu-Varone, G. T.: *Folklor românesc din Ardeal. Comuna Nadășu, plasa Huedin, județul Cluj, cu 3 fotografii și o schiță topografică*. București, f.e., 1935.
- Niculescu-Varone, G. T.: *Folklor versificat din Moldova. Poezii populare din comuna Plopeni, plasa Bucecea, județul Botoșani*. București, f.e., 1936.
- Niculică-Voronca, Elena: *Datînele și credințele poporului Român*, adunate și așezate în ordine mitologică de ... Cernăuți, Tip. Isidor Wiegler, 1903.
- Niculică-Voronca, Elena: *Studii în folklor*. Vol. I. București, Tip. G. A. Lăzăreanu, 1908; vol. II. Cernăuți, Tip. Gutenberg, 1912.
- Nișu, Marin D.: *Cîntece oltenesti*, cu un studiu asupra literaturii populare. Craiova, Editura revistei „Vorbe bune”, 1933. „Cartea pentru toți”, nr. 7.
- Novacovici, Emilian: *Colecțiune folcloristică română din Răcășdia și jur*. Întocmită și edată de ... Oravița, Tip. Carol Wunder, 1902.
- 1.000 doine, strigături și chiuituri ce se obișnuiesc la jocurile și petrecerile noastre populare. Ed. IV. Brașov, Ciurcu, 1922.
- Onișor, Victor: *Doine și strigături din Ardeal*, culese și publicate întocmai cum le ădice poporul. Partea I. Iași, Șaraga, [1890].
- Pamfile, Tudor: *Cîntece bătrînești, doine, muștrări și blesteme*. Din lucrările postume. Tecuci, Tip. Cultura, 1926.
- Pamfile, Tudor: *Cîntece de țară*, adunate de ... București, Socec — C. Sfetea și Librăria Națională, 1913. Academia Română, „Din viața poporului român”, culegeri și studii, XII.
- Pann, Anton: *Cîntece de lume*, transcrise din psaltică în notația modernă, cu un studiu introductiv de Gh. Ciobanu. București, E.S.P.L.A., [1955].

- Papahagi, Tache: Cercetări în Munții Apuseni.* București, 1925. Extras din „Grai și suflet”, revista Institutului de filologie și folklor.
- Papahagi, Tache: Graiul și folklorul Maramureșului.* București, Cultura Națională, 1925. Academia Română, „Din viața poporului român”, XXXIII.
- Pauletti (vezi Lupeanu-Melin).*
- Păsculescu, Nicolae: Literatură populară românească*, adunată de ..., cu 30 arii notate de Gheorghe Mateiu. București, Socec, 1910. Academia Română, „Din viața poporului român”, culegeri și studii, V.
- Petrovici, Emil: Texte dialectale culese de ...* Suplement la *Atlasul lingvistic român II* (ALRT II). Sibiu, Muzeul limbii române — Leipzig, Otto Harrassowitz, 1943.
- Picot, Émile: Chants populaires des Roumains de Serbie*, publiés par ... Paris, Imprimerie Nationale E. Leroux éd., 1889. Extrait du Recueil de textes et de traductions publié par les Professeurs de l'École des langues orientales vivantes.
- Pintea l'iteazul.* Baladă populară. Ed. II. Brașov, Editura librăriei Ciurcu, 1915. Din literatura populară.
- Pompiiliu, Miron: Balade populare române*, adunate de ... Iași, Tip. Soc. „Junimea”, 1870.
- Pop, Dumitru: Folclor din Bihor. — Poezii populare. —* [Oradea], Casa creației populare a județului Bihor, 1969.
- Pop Reteganul, Ioan: Trandafiri și vioarele*, poezii populare, culese și ordonate de ... Ed. VI. Gherla, Editura și tiparul Tip. „Aurora”, 1921.
- Popescu, Aurelian I.: Cîntece bătrînești din Oltenia.* Vol. II. Craiova, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1970.
- Popescu-Ciocănel, Gh., Patriciu, E. I., și Salvin, G.P.: Brașoave.* București, H. Steinberg, 1905.
- Popovici, Dr. Iosif: Poezii populare române*, culese și publicate de ... Vol. I: *Balade populare din Bănat.* Oravița, f.e., 1909. Din publicațiunile Ministerului Cultelor și al Instrucțiunei din București.
- Precup, Dr. Emil: Păstoritul în Munții Rodnei*, de ... (cu 7 clișee). Cluj, Inst. de arte grafice „Ardealul”, 1926. Universitatea din Cluj, „Biblioteca Dacoromaniei”, condusă de Sextil Pușcariu, nr. 3.
- Rădulescu-Codin, C.: Chira Chiralina*, cintece bătrînești, cu ilustrații de N. Patraulea. București, H. Steinberg, [1916].
- Rădulescu-Codin, C.: Din Muscel*, cintece poporane. Vol. I. Bucuresci, Socec, 1896.
- Rădulescu-Codin, C.: Îngerul Românului*, povești și legende din popor de ... București, Socec și C. Sfetea, 1913. Academia Română, „Din viața poporului român”, culegeri și studii, XVII.
- Rădulescu-Codin, C.: Legende, tradiții și amintiri istorice*, adunate din Oltenia și din Muscel de ... București, Socec, 1910. Academia Română, „Din viața poporului român”, culegeri și studii, X.
- Rădulescu-Codin, C.: Literatură, tradiții și obiceiuri din Corbii-Muşcelului*, cu note istorice, 24 arii populare, 162 figuri în text și unele vederi din Corbi. București, Cultura Națională, 1929. Academia Română, „Din viața poporului român”, XXXIX.
- Reteganu (vezi Pop Reteganul).*
- Riegler-Dinu, Dr. Emil: Das rumänische Volkslied.* Eine musikwissenschaftliche Studie, mit 162 Liederbeispielen und 2 Tabellen. Berlin, Walter de Gruyter, 1940.
- Rîșniță, Elena: Dor de pe Tîrnave.* Cintece din comuna Valea-Sasului, județul Tirnava-Mică, culese de ... Blaj, Tip. Seminarului Teologic, 1936.
- Rusu, Simeon: Scînteie.* Poezii populare (balade și chiuituri), adunate și ordonate de ... Gherla, Editura librăriei A. Todoran, 1924.
- [*Ruxăndoiu, Pavel*]: *Folclor poetic. I.* Volum îngrijit cu note, glosar și indice de informatori de ... București, Societatea de științe istorice și filologice din R.S.R., 1967.
- [*Sachelarie, Adriana*]: *Rumunské lidové písně.* Cintece populare românești. Praha, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1959.
- Sandu Timoc, Cristea: Cîntece bătrînești și doine.* Cuvînt înainte de Tudor Arghezi. București, Editura pentru literatură, 1967.
- Sandu-Timoc, C.: Poezii populare dela Români din Valea Timocului*, culese de ... Cu o introducere de N. Cartoian. Craiova, Scrisul Românesc, [1943].
- Sassu Dușoara, Ion: În luncile soarelui.* Folclor poetic din sudul Transilvaniei, Brașov, Casa creației populare a județului Brașov, 1968.
- Segarcea, Stelian: Balade populare*, culese de pe valea Oltului și însoțite prin cite un comentariu critic de ... București, Tip. Șt. Ionescu-Tămădău, 1941.
- Sevastos, Elena Didia Odorica: Cîntece moldovenești.* Iași, Tip. Națională, 1888.
- Șandru, D., și Brînzeu, F.: Printre ciobanii din Jina.* București, Socec, 1934. Extras din „Grai și suflet”, V și VI, revista Institutului de filologie și folklor.
- Teculescu, Horia: Pe Murăș și pe Tîrnave.* Flori înrouate (Doina și strigături), culese de ... Sighișoara, Tip. Miron Neagu, 1929.
- Teodorescu, G. Dem.: Poesii populare române*, culegere de ... Bucuresci, Tip. „Modernă”, 1885.

- Teodorescu-Kirilcanu, S.: Comoara sufletului. Cintece populare cuprinzind: colinzi, urături, rugăciuni, alese și orinduite de. . . Suceava, Editura și tipografia Soc. „Școala Română”. 1920.*
- Tistu (vezi Georgescu-Tistu).*
- Tocilescu, Gr. G.: Materialuri folkloristice, culese și publicate sub auspiciile Ministerului Cultelor și Învățământului Public prin îngrijirea lui. . . Volumul I: Poesia populară. Partea I—II. București, Tip. Corpului Didactic, 1900.*
- Torouțiu, I. E.: A fost odată. . . Povești și cintece populare culese de. . . Cluj, Tip. „Carmen”, 1912.*
- Tulbure, Gh.: Cintece din lumea vechiă, culese de. . . Făgăraș, Ed. tip. C. Popp, 1908.*
- Țiplea, Al.: Poezii populare din Maramureș, adunate de. . . București, 1906. Extras din „Analele Academiei Române”, seria II, tom. XXVIII, Memoriile secțiunii literare, nr. 7.*
- Ursu, Nicolae: Cintece și jocuri din Valca Almăjului (Banat). București, Editura muzicală, 1958.*
- Ursu, Nicolae: Cintece și jocuri populare bândărene din comuna Naidăș (Caraș) Banat. 128 melodii cu texte. Reșița, Casa creației populare, 1969.*
- Ursu, prof. Nicolae: Contribuții muzicale la monografia comunei Ohaba-Bistra (Banat). Extras din buletinul „Studii muzicologice”, nr. 1/1956.*
- Ursu, Prof. Dr. Nicolae: Contribuțiuni muzicale la monografia comunei Sîrboca (jud. Timiș-Torontal) de. . . Timișoara, Tip. Națională, 1939. Institutul social Banat-Crișana.*
- Varone (vezi Niculescu-Varone).*
- Vasiliu, Al.: Cintece, urături și bocete de-ale poporului, adunate de. . . , învățător la Tătăruși (jud. Suceava). Însoțite de 43 arii notate de d-na Sofia Teodoreanu, profesoară la Conservatorul de muzică din Iași. București, 1909. Academia Română, „Din viața poporului român”, culegeri și studii, IV.*
- Vechi cintece de viteji (vezi Amzulescu).*
- Veseldu, Cornel: Peste deal, pe sub pădure. Folclor literar din Banat. Timișoara, Casa județeană a creației populare, 1969.*
- Vidu, Ion: Cintece, doine și strigături. Ediție îngrijită de Viorel Cosma. București, E.S.P.L.A., [1958]. „Biblioteca pentru toți”.*
- Vîrcol, V.: Graiul din Vilcea. București, Socec, 1910. Publicațiunile Societății filologice.*
- [Vîrtic, D.]: Trandafir cu creanga-n apă. Bistrița-Năsăud, Casa creației populare a județului Bistrița-Năsăud, 1970.*
- Voicu, Ion, Avramescu, Tache, și Brazdeș, Manole: Sună cîntul și răsună. Culegere de cintece populare pentru soliști vocali alcătuită de. . . Casa regională a creației populare, Galați, 1965.*
- Voronca (vezi Niculiță-Voronca).*
- Vrabie, Gh.: Folklor Românesc. Studiu și texte comentate de. . . Craiova, Scrisul Românesc, [1946]. „Clasicii Români comentați”.*
- Vulpian, D.: Poesia populară pusă în muzică. Culegere din toate ținuturile Române. București, Tipo-litografia Șt. Mihailescu, 1886.*
- Weigand, Dr. G.: Der Banater Dialekt. Leipzig, J. A. Barth, 1896.*
- Weigand, Dr. G.: Die Dialekte der Bukowina und Bessarabiens. Leipzig, J. A. Barth, 1904.*
- Zamfir, Constantin, Dosios, Victoria, Moldoveanu-Nestor, Elisabeta: 132 cintece și jocuri din Năsăud. București, Editura muzicală, 1958.*

INDICE ALFABETIC DE TIPURI ȘI TITLURI DE VARIANTE¹

- A Ciri, 46
Aga Bălăceanu, 200
 Aga Bălăceanu și Constantin Brincoveanu, 200
 Aga Bălăceanu și cu Constandin Brincoveanu, 200
 A Gruii, 27.I
A Gruiiului, 81
Aiduc V'elcu, 67
 A Ilincuței, 47
 Alapin, 208
Alde Nae din Vădeni, 180
 Alexe hoțul, 6
 Alinca, 47
 Al lui Codrian, 170
 A lotrilor, 92 nota
 Alta. A lui Ion Petreanu, 108 nota
 A lu Arapu, 37
 A lu Bagiu, 42
 A lu cinăr lotrișor, 85
 A lu copil mic dă turc, 12
 A lu Costa păcurariu, 193
 A lu Gruia lu Novac, 27.I
A lui Costin, 152
 A lui Gruia, 27.I
A lui Iosim lotrul, 191
A lui Mnikhdiță, 151
 A lui Novac, 9
 A lui Stănilavău babi, 41
A lui Șoimănel, 57
 A lu Vida, 205
 A lu Vili, 116
 A Marcului, 38
 A munte, 176
 Ana, 47
Ana Ardeleana, 58
 Ana și Arapul, 46

Andronim și Filana, 26
 Andronim și Filana seau Peatra dracului, 26
 Andronim și Ileana, 26
 Antofica, 7
 Antofică a lui Vioară, 7
 Antofița, 7
 Antofița a lui Vioară, 7
 Antofița lui Vioară, 7
 Antofiță, 7
Antofiță al lui Vioară, 7
 Antofiță-al lu Vioară, 7
 Antofiță al lu Vioară, 7
 Antofiță-a lui Vioară, 7
 Antofiță a lu Vghioară, 7
 Antofiță-a-lu Vioară, 7
 Antofiță a lu Vioară, 7
 Aoleo, Ghimiș, Ghimiș, 173
 Arad și soră-sa călugăriță, 37
 Arap, 46
 Arap Sangiac, 46
 Arapul la imperatul, 37
 Arcoș-pașa și Gerul, 1
Ardiu-crâișor, 20
 Arghiu-crâișoru, 20
Arian al mic, 22
 A Șoigului, 195
A Voicului, 154

 Ai trei frați cu nouă zmei, 4
 Al copil Roman, 70

 Baba Novac, 8.I; 27.II; 29.I
 Baba Novac și fata sălbatică, 9
Baba Sirba, 90
 Badea, 42
 Badea circiumarul, 42
 Badea Ghiță Voinicul, 86

¹ Titlurile cursive aparțin celor 211 tipuri de subiecte narative, iar celelalte, indicațiilor bibliografice. Cifra trimite, în ambele cazuri, la numărul de ordine al tipului.

- Badea Haiducul, 42
 Badea haiducul, 42
 Badiu, 42
 Badiu carciumarul, 42
 Badiu Circiumariu, 42
 Badiu Circiumarul, 42
Badiu circiumarul, 42
 Badiul, 42
 Badiul Cadiul, 42
 Badiul crișmarul, 42
 Badiulu si Turcii, 42
 Badiu și Băduleasa, 22
 Badiu și Neculcea, 42
 Badu, 42
 Badu circiumaru, 42
 Badu circiumarul, 42
 Badul, 42
 Badul-Circiumarul, 42
 Bagiu, 42
Bahia, 107
 Balaban, 95.I
 Balada haiducului Corbea, 85
 Balada iobagului, 95.II
 Balada lotrilor (a lu Ion), 89
 Balada lui Bahnea, 107
 Balada lui Florea haiducul, 156
 Balada lui Gheorghe haiducu, 74
 Balada lui Ghimiș, 173
 Balada lui Iovan Iorgovan, 5
 Balada lui Mirza, 85
 Balada lui Radu, 100; 101
 Balada lui Vulcan, 41
 Balada: Șarpele, 6
 Balada Șarpelui, 6
 Balada șarpelui, 6
 Baladă, 6; 47
 Balaurul, 5; 6
 Ban plugarul, 43
 Banu, 43
Banul, 43
 Banul Brincoveanu, 43
 Banu' Plugaru', 43
Barbă haiducul, 78
 Băduleasa, 42
 Bălaurul, 6
 Begu de la Ada-Kaleh, 63
Beigaș, 184
 Bistriceanu, 6
 Biță Cătănuță, 205
 Bicul haiducul, 40
 Bidiul, 42
 Blastămul mamii, 6
 Blăstămul de mamă, 6
 Blăstămul unei mame, 6
 Blestemul de mamă, 6
Bogatul și săracul, 94; 95.I
 Bogatu și săracu, 94
 Bogdan, 15
 Bogdan Damian, 2
 Boian haiducu, 149 nota
Bolbocean, 105
 Bolbocean haiducul, 105
 Bolbocianu, 105
 Botea, 106
 Botea haiducul, 106
 Bratu, 91
Brăilenii, 51
 Brincoveanu, 201
 Brincoveanu Constantin, 201
Bucă-Bucăleț, 202
 Buculei, 202
Budiu, 165
Bugean, 149
Buica Becheanu, 76
Burcea, 123
 Burileanu, 102
 Burulean, 102
Buruleanu, 102
 Burulei, 102
 Buruleiu, 102
 Busuioc, 92
 Busuioc haiducul, 92
 Calofirescu, 198
 Cantece populare din Bucovina, 113
 Cantecu Jianului, 96
 Catincuța Gendrulesei, 47
 Căftița, 4
 Călin, 38; 99
Călinaș și Arsinel, 153
 Călin Curcă, 99
 Călin Secărin, 99
 Călin viteaz bun, 38
 Cânticul Jianului, 96
 Cânticul Tunsului, 97
 Căpitan Gheorghiuță, 98
 Căpitan Radu, 100
 Căpitan Sava Gheorghiuță, 98
Căpitanu, 100 nota; 131
Căpitanul Nica, 199
 Ceal copil de turc, 12
 Cei trei frați și smeii, 4
 Cei trei haiduci, 28
 Cel viteaz de otoman, 6
Cerchez, 71
Cerne, 128
 Ce stai, Gruie, supărat, 27.I
Cetan, 163
 Cheiță! Cheiță!, 16
 Chera, 46
 Chera Cheralina, 46
 Chilidor, 20
 Chira, 46
Chira-Chiralina, 46
 Chiralina, 46
 Chirulia, 47
 Chiruța, 47
 Chiuiturile lui Busuioc, care încă fu unul din
 voinicii lui Piperea, 92 nota
 Ciniriel voinic, 16
 Cioban Costa, 193
 Ciobanul cu Smeii, 192
Ciobanul, sora și zmeii (leii, turcii), 192
 Ciobanul și zmeii, 192
Ciocirlanul, 21
 Ciocoiul, 95.I
 Cira, 46
 Cinciecu sfinților, 19 nota
 Cind eram copil mai mic, 96
 Cind l-o pornit pe Vasile cel Mare, 114

- Cintarea Badiului, 42
 Cintarea lu Mocanu, 100
 Cintare veselitoare, 86
 Cintec, 209
 Cintec de a lui Dăian, 176
 Cintec de codru, 95.I nota
 Cintec despre Jianu, 96
 Cintec despre Novac, 28
 Cintec despre Radu Anghel, 100
 Cintece despre Iancu Jianu, 96
 Cintec haiducesc, 42; 95.I
 Cintecu Bădulesii, 47
 Cintecul Badiului, 42
 Cintecul Badului, 42
 Cintecul Banului, 43
 Cintecul celor trei voinici, 70
 Cintecul Cherulinei, 46
 Cintecul Chirii Chiralina, 46
 Cintecul Codreanului, 170
 Cintecul Crivășului, 1
 Cintecul drăgulei lui Vasile cel Mare, 114
 Cintecul fetii Șendrulesei, 47
 Cintecul Gerului, 1
 Cintecul gerului, 1
 Cintecul haiducilor, 171
 Cintecul haiducului, 94
 Cintecul haiducului Codreanu, 170
 Cintecul haiducului Darie Pomohaci, 113;
 115 nota
 Cintecul haiducului Dragoșu, 109
 Cintecul haiducului Otinceală, 194
 Cintecul haiducului Radu Anghel, 100
 Cintecul haiducului Ștefan Jianu, 96
 Cintecul Ilincuței, 47
 Cintecul Jianului, 96
 Cintecul Letinului, 15
Cintecul lui Albulescu, 182
 Cintecul lui Baba Novac, 27.II
 Cintecul lui Badea, 42
 Cintecul lui Badiu, 42
 Cintecul lui Badu, 42
 Cintecul lui Badu circumarul, 42
Cintecul lui Bibeă Cucu, 77
 Cintecul lui Bolbocean al Saftei, 105
 Cintecul lui Brincoveanu la 1809, 201
 Cintecul lui Călin, 99
 Cintecul lui Cătănuță, 205
 Cintecul lui Cerchez, 71
 Cintecul lui Cioban Costa, 193
 Cintecul lui Corbea, 85
 Cintecul lui Corbea haiducul, 85
 Cintecul lui Costea ciobanu, 193
 Cintecul lui Costea Mocanu, 193
 Cintecul lui Dăian, 176
 Cintecul lui Dăianu, 176
 Cintecul lui Doicin bolnavu, 37
 Cintecul lui Geru, 1
 Cintecul lui Gheorghelașiu, 98
 Cintecul lui Gheorghilaș, 98
 Cintecul lui Ghiță Cătănuță, 205
 Cintecul lui Gruia, 29.II; 41
 Cintecul lui Gruia lui Novac, 29.II
 Cintecul lui Ianăș, 89
 Cintecul lui Iancu Jianu, 96
 Cintecul lui Ianuș, arimbașa, 89
 Cintecul lui Ion Tunsu, 97
Cintecul lui Iorgovan, 144
 Cintecul lui Iorgu Iorgovan, 5
 Cintecul lui Ioviță, 29.I
 Cintecul lui Jdrelea și al lui Mărunțelu, 177
 Cintecul lui Jianu, 96
 Cintecul lui Letin bogat, 15
 Cintecul lui Malcoci-Pasa, 1
 Cintecul lui Marcu, 38; 44
 Cintecul lui Marcu Viteazul și Turcu Bolunu, 38
 Cintecul lui Mărunțelu, 178
 Cintecul lui Minea, 15
 Cintecul lui Mirea, 15
 Cintecul lui Miu, 88
 Cintecul lui Miu haiducul, 88
 Cintecul lui Mirzea, 205
 Cintecul lui Muscu, 103
Cintecul lui Niță al Lupului, 183
 Cintecul lui Oprea, 85
 Cintecul lui Pantelimon, 111
Cintecul lui Păun haiducul, 127
 Cintecul lui Peneș, 85
Cintecul lui Petrescu, 120
 Cintecul lui Petrică, 93
 Cintecul lui Pinteă, 85
Cintecul lui Radu, 100; 101
 Cintecul lui Radu Anghel din Greci, 100
 Cintecul lui Radu din Greci, 100
 Cintecul lui Radu Mocanu, 101
Cintecul lui Săcală, 175
Cintecul lui Sbangă haiducu, 174
 Cintecul lui Serdar Călin, 99
 Cintecul lui Stancu, 91
 Cintecul lui Stancu Haiducul, 91
 Cintecul lui Stingă, 68
 Cintecul lui Șandru, 47
 Cintecul lui Ștefan Vodă, 15
 Cintecul lui Tanislav, 41
 Cintecul lui Tanislau, 41
 Cintecul lui Toma Alimoș, 86
 Cintecul lui Toma Dalimoș, 86
 Cintecul lui Tunsu, 97
 Cintecul lu Ștefan Vodă cel Mare cu Mihu, 88
 Cintecul Marcului, 38; 44; 203
 Cintecul Miului Haiducul, 88
 Cintecul nașului, 15
 Cintecul nașului sau cintecul lui Letin bogat, 15
 Cintecul Nunului, 15
 Cintecul nunului, 15
 Cintecul Radului, 100; 101
 Cintecul Șandrului, 47
 Cintecul Șarpelui, 6
 Cintecul șarpelui, 6
 Cintecul Șearpelui, 6
 Cintecul Șerpoaicei, 6
 Cintecul și hora lui Mărunțelu, 178
 Cintecu lu Bahni, 107
 Cintecu lu Ghimici, 173
 Cintecu lu Ghiorghe haiducu, 74
 Cintecu lu Ghiță Cătănuță, 205
 Cintecu' lu Ghiță Cătănuță, 205
 Cintecu lui Busuioc haiducu, 92

- Cintecu lui Miu, 88
 Cintecu lu Isirim bogatu, 83
 Cintecu lu Pătru haiducu, 40
 Cintecu lu Peneș, 85
 Cintelel Vidrei și al lui Stoian, 205
 Cintelel voinicului, 6
 Cintecu nașului, 15; 200
 Cintecu Șarpelui, 6
 Cintic dim bătrini, 16
 Cinticu Badiului, 42
 Cinticu haiducului Draguș, 109
 Cinticu Holtului, 96
 Cinticu Jerului, 1
 Cinticu lu Ghimiș, 173
 Cinticu lu Ghiorghilaș, 98
 Cinticu lu Ionici haiducu, 95.1
 Cinticu lu Iorgovan, 6
 Cinticu lu Mihu, 87
 Cinticu Radului, 100
 Coconul Raducanu și Iancu Sibirianu, 15
 Coconulu Raducanu si Iancu Sibirianu, 15
 Codău, 110
 Codrean, 170
 Codrean și Mocanii, 170
 Codreanu, 125; 170
 Codreanul, 170
 Codreanul florilor și calul lui, 16
 Codreanul și mocanul, 170
 Codreanu și mocanul, 170
 Codrean voinicul, 205
 Codrian, 170
 Codrianul, 170
 Colceag-pașa, 1
 Colea-n deal la Făgădău, 94
 Colea-n vale la Cerneți, 18
 Colea-n vale-n Cornățel, 96
 Colea-n vale-n dedețel, 96
 Colea-n vale-n didițel, 96
 Colea-n vale-n făgețel, 96
 Colo-n sus pe munte verde, 192
 Colo sus, pe munte verde, 192
 Coman, 126
 Coman Haiducul, 134
 Comănac, 134
 Comăniță Busuioc, 92
 Constandinu Brancovanul, 201
 Constantin Brancovanu, 201
 Constantin Brancovanul, 201
 Constantin Brincoveanu, 201
 Constantin Brincoveanu, 201
 Constantin Brincoveanu, 201
 Copilaș de turc, 12
 Copilaș Roman, 70
 Copilaș Romanul, 70
 Copilașul de turc și Marcu Cralevici, 12
 Copilașul de turc și Marcu Cralovici, 12
 Copilașul lui Roman, 71
 Copilul Român, 70
 Copilul român, 70 nota
 Corbac, 48
 Corbea, 85; 193
 Corbea Haiducul, 85
 Corbea haiducul, 85
 Corbea și Ștefan-vodă, 85
 Corbea viteazul, 85
 Corbu Iorgușu, 5
 Coroi, 112
 Costa, 193
 Costache Dragoș, 109
 Costa păcurarul, 193
 Coste, 143
 Costea, 85; 193
 Costea gealap, 193
 Costea Gealapu, 193
 Costea gealatul, 193
 Costea și Dolfa, 193
 Costea și Fulga, 193
 Costea și Fulgea, 193
 Costea și Fulgu, 193
 Costin, 200
 Crețu, 179
 Crețu haiducu, 179
 Crețu haiducul, 169
 Cristina și Vasile, 210
 Criveț, 1
 Cri-viț, 1
 Cuconu Pătrașcu, 16
 D-alu Gruia lu Novac, 9
 Darie, 113
 Darie și Bujor, 113
 Darie și maica sa, 113
 Darie și mindra sa, 113
 Darie și potira, 113
 Dăian, 176
 Dăian haiducul, 176
 Dălea-Dămian, 2
 Dăli-Dămian, 2
 Dămean și Sila, 2
 De ale lui Pinteza viteazul, 115
 Dediu, 42
 Delea-Damian, 2
 Delia Damianu si Sila Semondina, 2
 Deli-Marcu. Fratele lui Negru-vodă, 25
 De-l oraș din București, 15
 Din, Constantin și Roman, 70
 Din Constantin și Român, 70
 Din, Constantin și Român, 70
 Din și Constantin, 70
 Din și Constantin și copilul Roman, 70
 Din și Constandin, 70
 Dinu Constantin, 70
 Din viața haiducului Darie, 113 nota
 Diță și Lena, 205
 Dobre haiducu, 117
 Dochiza Sandului, 47
 Doicil, 37
 Doicim, 37
 Doicin, 37
 Doicin Bolnavu, 37
 Doicin bolnavu, 37
 Doicin bolnavul, 37
 Doicin și arapul, 37
 Doiecin, 37
 Doina haiducului Ion Tunsu, 97
 Doina lui Jianu, 96
 Doină de haiducie, 96
 Dolca, 193
 Domn' Ștefan Opriș, 17
 Domnul Dumitrașcu și calul, 16
 Domnul Vidru cu Vidra, 205

Doncilă, 37
 Doncilă — un vechi cintec vitejesc, 37
 Donici, 37
 Dorul lui Gruia, 9
 Dragostea statornică, 210
Dragoș, 109
Dragu, 55; 122
 Dragu mamei, Radule, 101
 Drăgan din Bărăgan, 172
 Ducin, 37
Dumitru dobrogeanu, 79

Encea și Ileana, 205
 Erculean, 5
 Erculean (Iorgovan), 5

Fagul Miului, 88
 Fata Bărbulesei, 47
 Fata Bradului, 91 nota
 Fata Cadiului, 29. I
Fata de frinc, 14
 Fata de fring, 14
 Fata frincului, 14
 Fata haiduc sau Dobrița fată mare, 91
 Fata Iancului, 47
 Fata îndărătnică, 14
 Fata lui Marcu, 47
 Fata robită de turci, 47
 Fata Sandului, 47
 Fata Șandrului, 47
Fecioraș de sirb, 50
 Fecioru lu Petru-vodă, 15
 Fica lu Banu Măgureanu, 43
 Ficuța lui Banu Măgureanu, 43
 Fiii Bratului, 91
 Fiii lui Novac, 28 nota
 Fiuțu și Șarpele, 6
 Floarea, 47
Floria, 156
 Foaie de-avrameasă, 16
 Foaie și-un năut, 16
 Foaie verde colilie, 6
 Foaie verde de sulfina, 68 nota
 Foaie verde trei castane, 114
 Foaie verde trii aglici, 91 nota
 Foicica bobului, 47
 Foicica lemnului, 47
 Foiliță și ună, 28 nota
 Fratele și sora, 192
 Frații, 16 nota
Frunzi verde di-o răciti, 150
 Frunză verde baraboi, 95.I
 Frunză verde romaniță, 16 nota
 Frunzileana de-avramască, 47
 Fulga, 193
Fulga și Budac, 130

Gazda Jianului, 96
 Gealat Costea, 193
 Gealip Costea, 193
George a lu Molin, 211
 George și mama sa, 85
 Georgiță Georgelaș, 98
 Georgiță și mamă-sa, 85
 Geru, 1

Gerul, 1
 Ghemiș, 173
 Gheorghe, 85
 Gheorghe, Gheorghe, frate Gheorghe, 74
Gheorghelaș, 98
 Gheorghe și Arapu, 74
 Gheorghie a Popii, 85
Gheorghilaș, 98; 155
 Gheorghită, 98
 Gheorghită Gheorghilaș, 98
Gheorghită Poianu, 209
Gheorghită Zătreanu, 56
Gherghișan, 186
 Ghimiș, 173
Ghiol Dumitru, 23
 Ghiol Dumitru și soarele, 23
Ghiorghe, Cosma și Maștei, 187
 Ghiorghilaș, 98
 Ghiță, 74; 205
 Ghiță Cătăniță, 205
Ghiță Cătănuță, 9
 Ghiță Cătănuță și Macovei, 98
 Ghiță popă vechi, 205
 Ghiță și Florea, 205
 Giorgilaș, 98
 Giralina, 47
Goescu, 66
Goia, 54
Golea, 89
 Golea haiducul, 89
 Gole-al Golilor, 89
 Gruea la-nsurat, 9
 Gruea-n Țărigrad, 27.I
 Gruia, 27.I; 27.II; 29.II; 30; 85; 205 nota
 Gruia a lui Novac, 30
 Gruia copilul, 9
 Gruia grozav mare, 75
 Gruia Grozovanul, 75
 Gruia înainte de-nsurat, 9
 Gruia la arat, 30
 Gruia lui Novac, 8.I; 8.II.2; 9; 10; 27.I; 27.II; 28; 29.I; 29.IV; 30; 85 nota; 205
 Gruia lui Novac și fata sălbatică, 9
 Gruia lui Novac și muma sa, 30
 Gruia lui Novac și mumă-sa, 30
 Gruia lui Novac și Șerpele, 10
 Gruia lui Novac și șerpele, 10
 Gruia lui Novac și zina, 8.I
 Gruia lui Novac și zina, 8.I; 8.II.1
 Gruia lui Novacu, 27.I
 Gruia lu Novac, 27.I
Gruian, 140
 Gruia, Novac și Fata de Latin, 9
 Gruia si tatal seu Novac, 27.I
 Gruia și Novac, 27.I
 Gruia și șarpele, 10
 Gruia și tatăl său Novac, 27.I
 Gruia și zina, 8.I
Gruicea, 24
 Gruicea copil mic, 24
 Gruita lui Novac, 27.I
 Gruită, 27.II
 Gruită și Șarpele, 172 nota
 Gruită și șarpele, 6
 Guda și Costea, 193

- Haiduc Pătru, 40
 Haiduc Petru, 40
 Haiducul, 96
 Haiducul Codreanu, 170
 Haiducul Comănac, 134
 Haiducul Darie, 113
 Haiducul Neacșu și frate-său Lupu, 168
 Haiducul Niculiță, 164
 Haiducul Petru, 40
 Haiducul Pêtru, 40
 Haiducul Velcu, 67
Harambașa Hânșilă, 166
 Harap buzat, 46
 Harapu, 37
 Harapul buzat, 46
 Heiduk Peter, Sohn des Novak genannt „Ungur Pătru”, 40
 Hera și Arapul, 46
 Horea Firulinei, 47
 Horea lui Pinteă Viteazul, 115
 Horea lui Vili, 116
 Horean și sora sa, 192
 Horean și soru-sa, 192
 Horia lui Gruia, 27.I
 Horia lui Pinteă viteazul, 115
 Horia Pinteii, 115
Hoții și poșta din Broșteni, 189
 Hoțu de cai, 171
- Ianăș Bulianăș, 205
 Ianăș Danțâl, 89
 Ianăș Gulianăș, 205
 Ianăș Gulianăș, 89
 Ianăș și Vida, 205
 Ianăș Ungurul, 205
 Ianăș ungurul, 205
 Iancu, arimbașa, 89
Iancu Jianu, 96
 Iancu Jianul, 96
 Iancu Jianu și Potera, 96
 Iancu Jianul, 96
Iancul, 96; 145
 Iancule, boer turcit, 96
Iancul Mare, 39
 Iancu Sibiancu, 205
 Iancu Sibiiiancu, 39
Iancu și turcul, 61
 Iancu-voda, 39
 Iancu-Vodă, 39
 Iancu-vodă, 15; 39
 Iancu vodă ca naș, 15
 Ianes și Chid'ra, 205
 Ianoș ungureanu gealatul bătrîn, 87
 Ianoș Ungurul, 87
 Ianoș Unguru, 89
 Ileana, 47
 Ileana Gusiuleana, 47
 Ileana Gușuleana, 47
 Ileana Petri, 47
 Iliana Brailana, 58
 Ilinca, 47
 Ilinca Călina, 47
 Ilinca Șandrului, 47
 Ilincuța, 47
 Ilincuța cea frumoasă, 47
- Ilincuța Sandului, 47
Ilincuța Șandrului, 47
 Ilincuția, 47
 Ilona și turcul, 47
 Ilonca, 47
 Imperatul Salabeg, 1
 Imperatulu Salabegu, 1
 Ioan a Chetrarului, 108
 Ioan Birgovan, 5
 Ion al mare, 99
 Ion al Pietrariului, 108
Ion a Solcanului, 160
Ionașcu, 197
Ion al Mare, 99
 Ion Botezătorul, 19
Ion Botezătorul (Sfinta I'ineri), 19
Ioneasa circimădreașă, 45
 Ionel voinicu, 14
 Ionel Voinicul, 14
 Ion Iorgovan și șerpele negru, 10 nota
 Ion Pctrariu, 108
Ion Pietrariu, 108
 Ion Pietraru, 108
 Iorga Iorgovan, 5
 Iorgovan, 5; 41
 Iorgovan și șerpele, 5
 Iorgu Iorgovan, 5
 Iorgu Iorguțu, 5
Iortoman, 6; 185
 Iosumel, 6
 Iosuviță Cătănuță, 205
 Iovan bolnavul, 37
Iovan Iorgovan, 5; 6
 Iovan Iorgovan și șerpele, 5
 Ioviță, 29.I
 Ioviță a lui Novac, 29.I
 Ioviță, nepotul lui Novac, 29.I
 Ioviță și fata Cadiului, 29.I
 Ioviță și moșul său Balaban, 29.I
 Irina cea frumoasă, 47
 Irina Pinteii, 47
 Irina și cu Pinteă, 47
 Irinca, 47
 Istoria lui Arghir și a Elenei, 20 nota
 Istoria unui viteaz anume Doncilă, 37
 Ivan Iorgovan, 5
- În circumă la firtatu, 94
 În mijlocul drumului, 6
 În pădure la Guranda, 112
 Înusratul lui Gruia, 8.II.2
 Înusrătoarea lui Gruia al lui Novac, 29.III
 Înusrătoarea lui Ioviță, 29.I
 Înusrătoarea lui Novac, 8.II.1
 În Țarigrad, 27.I
- Jăman-crai, 16
 Jianu, 96
 Jianul, 96
 Jiene, de unde vii, 96
 Jiiianul, 96 nota
 Jovitia si mosiulu seu Balabanu, 29.I
 Judecata lui Pinteă, 115
 Juganii, 172

Kera, 46
 Kera-lina, 46
 Kira, 46; 47
 Kira, Kira Lina, 46
 Kira-Kiralina, 46
 Kira Kiralina, 46

 La cerdacu lui Novac, 29.I
 La Cheia Vilcanului, 6
 La circiuma cu tufanu, 94
 La circiuma din pădure, 100 nota; 136
 La crijmă, la făgădău, 94
 La curțile Vilcuului, 158
 La fagu cu umbra deasă, 100
 La fintina Gerului, 1
 La moară la Barlaboi, 95.I
 La moară la Dorohoi, 95.I
 Landru, 13
 La o coadă de vâlcea, 122
 La puțul porumbului, 3
 La puțu porumbului, 3
 La Șoiman Opreș, 17
 Lati-i frunza bobului, 47
 Lebegioarele, 18
 Lebejoarele, 18
 Legenda lui Ioan Iorgovan, 5
 Legendă despre Gruia lui Novac, 27.I
 Lenca, 47
 Letin, 15
 Letin bogat, 15
 Letinu, 15
 Letinu bogat, 15
 Letinul, 15
 Letinul bogat, 15
 Letinul cel bogat, 15
 Letinul și nunul, 15
 Letinu și nunu, 15
 Ligva circiumărița, 28
 Lină-Rujălină, 47
 Linca și turcii, 47
 Litva, 28
 Liva circiumăreasa, 28 nota
 Liva-crișmărița, 28
 Lixandrina, 47
 Luca, 167
 Lupul, 146

 Macovei, 98
 Macovei și Gheorghilaș, 98
 Manea, 16; 85; 86
 Manea haiducul, 129
 Mane-al cimpului, 86
 Manea și Toma Alimoș, 86
 Manea veneticul, 86
 Manuila și Mustafa, 59
 Manuilă și Mustafa, 59
 Marcoș, 1
 Marcoș-pașa, 1
 Marcoș-Pașa și Crivățul, 1
 Marcoș-pașa și Crivețul, 1
 Marcu, 38; 44; 203
 Marcu Iagărul, 60
 Marcu iagărul, 60
 Marcu Haiducu, 38
 Marcul seracu din Cosuru cetati tare, 203

 Marcu și Filip, 203
 Marcu și Geru, 1
 Marcu și turcii, 30
 Marcu și Turcu, 38
 Marcu și turcu, 173 nota
 Marcu și turcul, 38
 Marcu Viteazu, 1; 38; 44; 60; 61; 203
 Marcu viteazu, 38
 Marcu Viteazul, 38
 Marcu viteazul, 38
 Marcu viteazul și Crivățul, 1
 Maria și Ilinca, 47
 Matei, 90
 Matei și Chiperi, 90
 Mateiu și Serba, 90
 Măi Codri și măi Codrene, 170
 Măi sărace, vreme rea, 94
 Mărioara și tătarii, 47
 Mărușelul, 178
 Mărza, 85
 Mătei căpitan, 90
 Mărza, 85
 Mezer-Craiu, 13
 Micu copilu', 87
 Micu haiducul, 88
 Mihai, 159
 Mihai Viteazul, 17
 Mihai-vodă și Radu Calomfirescu, 198
 Mihnea Vodă, 15
 Mihnea-vodă, 198
 Mihu, 85; 88
 Mihu copilaș, 87
 Mihu Copilu, 88
 Mihu copilu, 88
 Mihu Copilul, 87
 Mihu Copilul și Ianuș ungureanul, 87
 Mihu din Cobia, 88
 Mihu haiducu, 88
 Mihu haiducul, 88
 Mihul haiducul, 88
 Minceleanu, 15
 Mircea Ciobanul, 3
 Mireasa turcului, 47
 Mirgea, 85
 Mirza, 85
 Mistriceanu, 6
 Mistriceanul, 6
 Mistrician, 6
 Miu, 88
 Miu aiducu, 88
 Miu Cobiul, 87
 Miu Globiu, 88
 Miu Haiducu, 88
 Miu haiducu, 88
 Miu Haiducul, 88
 Miu haiducul, 88; 170
 Miu haiducul și Ștefan Vodă, 88
 Miu sglobiu, 87
 Miu Zglobiu, 87
 Miu Zlobiu, 87
 Miu znobiu, 16
 Miul, 88
 Miul Haiducul, 88
 Miul haiducul, 88

Miul Sglobiul, 87
 Mizilca, 13
 Mizil-Crai, 13
Mizil-crai, 13
 Mizil Crai, 13
 Mizil-Craiu, 13
 Mizilic Craiu și Mizilica, 13
 Mizilca, 13
 Mizil-Crai, 13
 Mizilcuța Mizil-crai, 13
 Mindra necredincioasă, 208
 Mirza, 85
 Mirza închis în temniță, 85
 Mirza Iotrișoru, 12; 85
 Mirza Voinicul, 85
 Mirza voinicul, 85
 Moartea lui Dăian, 176 nota
 Moartea lui Fulga, 193
 Mocanu, 95.I
 Mocanu și ciocoiul, 95.I
 Molac și Pribeag, 45
 Moldovean, 30
Moldovean Dobrogean, 74
 Moldoveanu și Șarpele, 6
 Moș Crivăț, 1
 Moș Drăgan din Piersica, 172
 Moș Marcu, Paloș bătrîn, 98 nota
 Moșneagu și Geru, 1
 Moș Novac, 9; 11
 Moș Stan din Bărăgan, 172
 Muma Marcului, 38
 Muntele de Criș, 17
 Murgul furat, 171
Muscu, 103
 Mustafa, Ilindreașă și Ilinca, 47
 N-ați auzit d-un Jian, 96
 Nălbaru și Doncilă, 37
Neacșu haiducu, 168
 Nea Stan al Bratei, 172
 Necola-Neculcea, 14
 Neculcea, 42
 Nedeia, 27.I
 Nedeia și Petrea, 205
Nedeia voinicul, 142
 Nicola-Nicolcea, 14
 Nicola Nicolcea, 14
 Nicola Nicolcea și fata de frînc, 14
Nicolcea, 208
Niculca, 52
Niculiță, 164
 Niculiță, ficior de sirb, 205
 Nicu Șloghiu, 87
 Nița Talanița, 28
 Nița circiumaru, 42 nota
 Novac, 8.I; 27.I; 27.II; 29.I; 30
Novac. Anișa (Lidva, Libra) crișmărița, 28
 Novac Baba-Novac, 28
 Novac Baba Novac, 28
 Novac cel bătrîn, 27.II
Novac. Gruia captiv în Țarigrad, 27
Novac. Gruia... femeie și turcii, 31
Novac. Gruia la arat, 30
Novac. Gruia scăpă pe Novac legat de turci, 35
Novac. Gruia și șarpele, 10

Novac. Însurătoarea lui Gruia cu fata sălbatică, 9
 Novac. Însurătoarea lui Ioviță, 29.I
Novac. Însurătoarea lui Ioviță (Gruia), 29
 Novac porcărașu, 8.II.1
Novac și Balaban, 29.I; 34
 Novac și corbul, 27.I
Novac și Dirviș, 11
 Novac și fiul turcit, 33
 Novac și Gruea, 27.I
 Novac și Gruia, 27.I; 30; 32
 Novac și Lida, 28
Novac și negustorii, 36
 Novac și șarpele, 5 nota; 10 nota
 Novac și zina, 8.II.3
Novac și zina, 8; 8.II.3
Novac. Turcul și Novăcești, 33
 Novacu și fiulu seu Gruitia, 27.I
Novac vinde pe Gruia, 32
 Novăcel, 30
 Novăcescii, 28
 Novăciască, 35
 Nunta Culiței, 85
 Nunta lui Barbu copilu, 15
 Nunta lui Iancu-vodă, 15
 Nunta lui Neagu-vodă, 15
 Nunul, 15
 Nunul mare, 15
 O firtate, rău mă doare, 95.II
Onea și Coșofeanca, 119
Otînceald (Potîncu) haiducul, 194

Pantelimon, 111
 Pantilimon, 111
 Pașa din Bosna, 39
 Patima Iancului, 61
 Patima lui Gheorghilaș Străinul, 98
 Pătru, 40
 Pătru al cu Șerpele, 6
Pătru di la Izvor, 69
Pătru Frunte-lată, 93
 Pătru Haiducu, 40
 Pătru haiducu, 40
Pătru haiducul, 40; 93
 Pătru Letinu bogat, 15
Pătru logofăt, 132
 Pătruță frunte-lată, 93
 Pătru Unguru, 10 nota
Păun, 181
 Păunașul codrilor, 205
 Pe culmița dealului, 205
 Păcurarulu și sora sa, 192
 Peleş, 85
 Peneș, 85
 Peștera hoților, 190
 Petrariu, 108
 Petrea, 92; 205
Petrea Cîrtoc, 104
 Petrea cu Nedeia, 205
 Petrea viteazul, 205
 Petrea, viteazul mare, 30
Petre Busuioc, 92
 Petre făt frumos, 205
 Petre frunte lătă, 93

- Petre, haiduc Petre, 40
 Petre Haiducul, 40
 Petre haiducul, 40
Petre Vlceanu, 121
 Petrică, 93
 Petrică Cărtop, 93
 Petrișor Haiducul, 93
 Petru, 89
 Petru Haiducu, 40
Petru haiducul, 40; 135
 Petru viteazul, 205
 Pe valea Galbenii, 73
 Pinte, 85; 115; 205
 Pinte, Baladă populară, 115
 Pinte haiducul, 205
 Pinte și fartații, 115
 Pinte și drăguță-sa, 85
 Pinte și mamă-sa, 85
 Pinte viteazu, 115
 Pinte Viteazul, 85
Pinte viteazul, 115
 Piper, 90
 Piperea, 90
 Piperea, harambașa hoților, 90
 Piperiu, Mateiu și Sirba, 90
 Pircălabul și lebedele, 18
Pîrlîci, 188
 Popa Farcaș, 198
 Popa Stan din Grozăvești, 177
 Popovici și Savina, 205
 Potîncu Haiducul, 194
 Potîncu haiducul, 194
 Pribeagu, 208
Pribeagii la podu Veneției, 161
 Prica Radului, 100 nota
 Purcarasiu Novac, 8.II.1

Radu, 37; 96; 100; 101
Radu Anghel, 100
 Radu Busuioc, 101
Radu Calomfirescu, 198
 Radu cel din crîng, 100
 Radu din crîng, 100
Radu Groșanu, 124
 Radu haiducu, 100
 Radu haiducul, 100
 Radu lu Anghel, 100
 Radu lu Anghel din Greci, 100
 Radu lui Anghel, 100
 Radu lui Anghel din Greci, 100
 Radu lui Busuioc, 101
 Radu mamii, 101
 Radu Răducanu, 100
 Radu și calugeritia, 37
 Radu și mama lui, 101
 Radu și soru-sa Anghelina, 37
Radu și tătarii, 84
 Radu (variantă), 101
Rafila, 210
 Rădivoi cu sora-sa Ilincuța, 47
Rădoiță, 65
Răducanu, 133
 Răpirea Ileanei, 43
Răscolman, 148
 Răzbunarea lui Corbea, 85

 Riscogel, 14
 Robirea Vișinei, 73
 Roman, 70
 Romanaș, 70
Roman copilul, 70
 Roman voinicul, 70
 Romănaș, 70
 Român Grue-Grozăveanu, 75
Român Grue Grozovanul, 75
 Rusca Rusculița, 14
 Rusca și Miu, 14

 S-a izvit Pantelimon, 111
 Satele robite, 73
 Sava Ghiorghită, 98
 Sava Ghiță, 205
 Sava Letinul, 15
 Sava creștinu, 39
 Sănduleasa, 47
 Săracul și bogatul, 94
Scorpia, 3
 Se însoară Iancu-vodă cu fata lui Letinu
 bogatul, 15
 Semnele rele a lui Vasile cel Mare, 114
Serb-Sărac, 49
 Serbu-saracu, 49
 Sever Toma și Sever Manea, 86
 Sialg'a, 195
 Sierpele și blastemul mamei, 6
 Sila Samodiva, 3
 Sila-Sămândila și Dălea-Dămian, 2
 Sila Sămândila și Dălea Damian, 2
 Sinca, doamnă mare, 15
 Sioimanel, 206
 Siret Pircălabu, 72
 Sila-Samodiva, 3
 Sila Samodiva, 2
Sila-Samodiva și Dălea (Bogdan)-Dămian, 2
 Sila-Simodiva și Dălea-Dămian, 2
 Sirb Sărac, 49
 Sirbul săracul, 49 nota
 Smăul și fata, 192
 Smeii și făt'a, 192
 Smeul și fata, 192
 Smeulu și fata, 192
Sora și fratele, 62
 Stan al Brății și Golea al babii, 89
Stan al lui Stăvrui, 53
Stanciu, 91; 147
 Stanciu al Bratului, 91
Stanciu al Bratului (Voica Bălaca), 91
 Stanciu Bratu, 91
 Stanciu și Vochița, 91
 Stanciu și Vochița, 91
Stancu Lupu, 141
Stan din Bdrăgan, 172
 Stan din Persăcani, 172
 Stanislav, 41
 Stanislav copilul, 41
 Stanislav voinicul, 41
 Stănislav, 41
 Stănislav voinicu, 41
Stîngă, 68
Stîngu, 118
 Stoian Bulibașa, 63

- Stoian-bulibaşa, 63
Stoian bulibaşa, 63
 Stoian bulibaşa din Craina, 63
 Stoian, le bōlukbaşi, 63
 Stoian Stingă haiducul, 68
 Stoian şi Vidra, 205
 Stoia şi Idra, 205
 Stoica, 168
Stoinicel viteazul, 207
 Sub poală de codru verde, 47
 Sub poale de codru verde, 105; 124
 Sultan căpitan, 37
 Sus în cîmpchii Nistrului, 6
 Sus pe Cerna în sus, 5

 Şade Hira (Rafira)-ntre crin verde, 47
 Şaicu, 195
Şalga, 195
 Şandru, 6; 47
Şarpele, 6
 Şarpele lui Novac, 6
 Şarpele şi feciorul, 6
 Şdrelea haiducul, 177
 Şearpele, 3; 6
 Şica şi turcii, 47
 Şiret Cîrpălabu, 72
 Şiret pîrcălabu, 72
 Şiret Pîrcălabul, 72
Şiret pîrcălabul, 72
Şogor, 137
Şoimănel, 206
 Ştefan-vodă, 15; 85; 88
 Ştefan-vodă şi Miu, 88
 Ştefan-vodă şi Miu aiducu, 88
 Ştefan Vodă şi Miul, 88
 Ştefan-Vodă şi Miu aiducu, 88
 Ştefăniţă-vodă, 88
 Ştefăniţă Vodă, 88

 Tanislav, 41
Tănislav, 41
 Tănislav voinicu, 41
 Tănislav, 41
 Tenislav, 41
 Tenislav copilul, 41
 Terente, 139
Terente haiducul, 139
 Tidor, 42
 Tirarina, 47
 Toată lumea a auzit, 107
Todorică şi Florica, 190
 Toma Al Imos, 86
 Toma al imos, 86
Toma Alimoş, 86; 85 nota
 Toma Alimoş şi Manea, 86
 Toma alui Mosiu, 86
 Toma-a-lui Moş, 86
 Toma a lui Moş, 86
 Toma D-Alemoş, 86
 Toma Dalimos, 86
 Toma D'Alimoş, 86
 Toma Dalimoş, 86
 Toma Dalinos şi Manea, 86
 Toma Dalmoschi, 86
 Toma d'a lui Moş, 86
 Toma haiducul, 86
 Toma lui Alemojiu, 86
 Toma lu moş, 86
 Toma şi Manea, 86
Tomoioagă, 162
 Trei coconi, feciori de domn, 3
Trei crai, 17
 Trei feciori, coconi de domni, 18
Trei fraţi cu nouă zmei, 4
 Trei fraţi în luptă cu nouă zmei sau Căftiţa, 4
Trei lebede, 18
 Trei păsări lebede albe, 18
 Tri haiduci, 28
 Trii voinici ardelenişti, 28
 Trii voinici ardilineşti, 28
 Troianu şi Idra, 205
 Tudur, 205
 Tunsu, 94
 Tunsu haiducu, 97
Tunsul, 97
 Turcii şi Sirolina, 47
 Turcu bolunu, 38
 Turcul şi Novăcescii, 33
 Turcul şi Novăceştii, 33

Țarul Murad şi Radu voivoda, 204
 Țăranii. Munca, 95.I
Țăranul şi ciocoiul, 95
 Țărislav, 41
 Țăranul şi ciocoiul, 95.I
 Țăranul şi zapciul, 95.II
 Țidru şi Țidra, 205

 Ungur Petru, 205

 Valinca, 47
 Variantă, 28; 85; 91 nota; 92; 95.I nota;
 96; 110; 159; 170
 Variantă (Dragoş hoţ de cai), 109
Vasile cel Mare, 114
 Vasile cel Mare stoler, 114
 Vasile cel Mare şi ciocoi, 114
 Vasile cel Mare şi potera, 114
 Vasile cel Mare şi potera din Grinţies, 114
 Vasile Codău, 110
 Vataf-Vioară, 7
 Vălean, 85
 Vătaful de pescari, Vioară, 7
 Vătaf Vioară, 7
Velea viteazul, 80
 Verdi foaia bobului, 6
 Vereş, 85
 Versul lui Pintea Viteazul, 115
 Verzea haiducul, 85
 Veste-n țară a ajuns (Tunsul), 97
 Viaţa unui copil de sîrb vestit, 49
 Vida, 205
 Vidra, 205
 Vidrosul, 7
 Vidruşca, 205
 Vidruşcuţa, 205
 Vidu, 64
 Vidu şi turcii, 64
Vidu țăranul, 64
 Vidu țăreanu, 64

Vili, 116
 Viliciu, 116
 Visul lui Pinteă viteazul, 115
Vișina, 73
 Vișina, 73
 Vitejia lui Gruia, 30
 Vitejia lui Novac și a lui Gruia, 31
 Vitia Catunutia, 205
 Viță Cătănuță, 205
Vizercan și porumbul, 82
 Vilcan, 41
 Vintu Crivetu, 1
 Virculeasa, 47
 Vochița și Stanciu, 91
 Voica, 91
 Voica Bălaca, 91
 Voica bălaca, 91
 Voica Bălașa, 91
 Voica lui Șandru, 47
 Voichița, 91
Voicu, 138; 157
Voicu haiducul, 138
 Voicuța, 47
 Voinea, 6
 Voinicel străin, 16
 Voinicii ardelenesci, 28
 Voinic străin, 16
 Voinicu iortoman, 6
 Voinicul, 6; 16
Voinicul adormit, 16
 Voinicul blestemat, 6
 Voinicul bogat și voinicul sărac, 16
 Voinicul codrului, 16
 Voinicul Doicilă, 37
 Voinicul Iortoman, 6
 Voinicul rănit, 16
 Voinicul scăpat, 85
 Voinicul și bălaurul, 6
 Voinicul și calul, 16
 Voinicul și corbul, 48
Voinicul și furul, 171
 Voinicu și hoțu, 171
Voinicu și Ianuș Unguru, 196
 Voinicu și Șarpili, 6
 Vom alten Novak, 8.II.1
 Vom alten Novak und seinem Sohne Gruja, 32
 Vulcan, 41
 Vulcanul, 41
 Wie Gruja, Sohn des Novak, freien will, 9
 Zbancă, 174
 Zbandea, 174
Zdrelea, 177
 Zdrelea și Mărunțelu, 177
 Zidra, 205
 Zmeu și zmeoaica, 3

MOTIV-INDEX

(Inventar alfabetic de momente funcționale și elemente motivice relevante — narrative și descriptive)

0.

Aga Băldceanu / Vezi Brîncoveanu și Căpitan Costin. /

1.

Alaiul nunții, venind să ia mireasa, e oprit de socrul neînduplecat (Letinul bogat), care-și zăvorăște porțile curții și cere mirelui să-și dovedească bărbăția în trei încercări (nununul le rezolvă în locul mirelui — rit de inițiere) — 15

2.

Apa Cernei cere voinicului vinător Ioan Iorgovan, pentru a-l îndruma în căutarea fetei sălbatice, să-i aducă mai întâi și să arunce într-însa pește de prăsilă — 5

3.

Apa Vidrosului, liniștită și adincă („cit din cer pină-n pămînt”), loc tabu pentru pescuit — 7

4.

Arap Colțea provoacă pe feciorașul sirbului, care, abia născut, a supt numai o dată și a plecat în cîmp, la arat, dar e ucis de acesta — 50

5. a—c.

Arapul buzat:

a) — ademenește cu mărfurile și bogățiile sale pe frumoasa fată dunăreană (Chira-Chiralina) și o răpește fugind cu corabia pe Dunăre — 46;

b) — cere neconținut mari cantități de hrană, băutură și fete, pină ce e ucis de voinicul bolnav (Doicin) — 37;

c) — dorește căsătoria cu zîna (refugiată, de frică, în mărul de pe mare; salvată de la naufragiu de bătrînul Novac, care ucide Arapul) — 8.II.3

6.

Arborii (cinci ulmi dintr-o tulpină) se înclină răspunzînd libației voinicului singuratic (Toma Alimoș), poposit la umbra lor — 86 / Vezi și *Fagul cel mare.* /

7. a—f.

Arderea de viu, iar cenușa pulberată în vînt:

a) — pedeapsa mamei (ibovnica turcului) ce-și trădează fiul (Marcu viteazul) — 38;

b) — pedeapsa soției (lui Ban plugarul) care a fugit cu turcul — 43;

c) — pedeapsa fetei dunărene care, lăsîndu-se amăgită, a fugit cu Arapul buzat (Chira-Chiralina) — 46;

- d) — pedeapsa soției adultere cu tătarul (Vizercan) — 82;
 - e) — pedeapsa crîșmăriței care imbată pe haiduci, îi închide în bordei și cheamă lume în ajutor sau îi trădează puterii — 168
 - f) — pedeapsa hoțului de cai — 175
- (din cenușa spulberată în vînt răsar rugii, de care se împiedică plugarii pe cîmp; de aceea femeia trădătoare e în vezi blestemată și suduită!)

8.

Arendașul pedepsit de haiduc (haiducul răstoarnă grapa, la adăpostul căreia arendașul se umbrește, supraveghindu-și argații în cîmp, și-l calcă pe arendaș în picioare) — 169 / *Vezi și Ciocoiul.* /

9.

Armele colosale ale voinicului — 37; 72

10. a; b.

Arnăutul:

- a) — ucis de haiduc cu baltagul — 129;
- b) — venit în sat după bir, ia cu de-a sila în robie soția și copiii lui Pătru de la Izvor (plecat în cătănie) și-i duce la bagcea sa, în codru — 69

11.

Atelajul infernal (căruța, cocia Silei-Samodiva) — amplă descriere hiperbolică, macabră — 2

12. a—e.

Balaurul:

- a) — Cernei — ucis de voinicul vînător (Ioan Iorgovan) — 5;
- b) — Craiovei — ucis de Deli-Marcu — 25;
- c) — prinde și ține captivă pe fata rătăcită în codru — fată sălbatică (voinicul vînător Ioan Iorgovan ucide balaurul și o eliberează) — 5;
- d) — răpus de voinic, spune că și el a fost voinic — blestemat să se prefacă în balaur — 6; 10;
- e) — ucis de voinicul Iorgovan, amenință că din capul lui vor ieși neconținut muștele columbase, veninoase și ucigătoare de oameni și vite — 5

13.

Bădița codrilor, ucis de turcul care s-a angajat împăratului să-i prindă pe Novaci, e reinviat de bătrînul Novac — 33

14. a—d.

Bătrîna mamă:

- a) — a haiducului întemnițat (Corbea) își caută fiul și-l ajută să se elibereze — 85;
- b) — a voinicului dunărean, amăgită de ceata turcilor care se declară prieteni, trădează dușmanilor ascunzișul fiului ei (voinicul Tanislav doarme în corabia sa, ascunsă între girlele Dunării, privegheat de sluga lui, care îl vinde turcilor) — 41;
- c) — îmbiată cu daruri de ceata haiducilor să îngăduie fiului ei să le fie arambașă, refuză rugămintea stăruitoare a cetei, căci și-a pierdut toți fiii plecați în haiducie (voinicul Golea pleacă totuși cu ceata, dar bătrîna îl blestemă și blestemul se împlinește, căci Golea e ucis de puteri) — 89;
- d) — a haiducilor de peste Dunăre (Baba Sirba) e schingiuită și silită de ceata rivală să le predea averile adunate și ascunse de fiii săi în toate cotloanele bordeiului — 90 / *Vezi și Mama.* /

15.

Bătrîna sfătuieste oștirea voievodului Radu să înfigă în pămînt și să acopere cu crengi sulii, în care se vor întepa cailor turcilor — 204

16. a—1.

Bătrînul Novac:

- a) — călătorind prin codru, cere tinărului Novac să-i cînte; acestuia îi e teamă însă că va stîrni astfel mînia zinei — 8.I;
- b) — întrebînd pe tinărul Novac de ce stă singur trist la ospăț și aflînd că acesta dorește să se însoare, îl trimite să-și ia mireasă, prin luptă, pe:
— zînă — 8.II.2;

- fata sălbatică – 9;
- fata Cadiului; fata împăratului; fata birtășiței din Dodrin; fata letinului din Buda – 29.I-IV;
- c) – pedepsește pe zina care, auzind cîntecul cerut de bătrîn tinărului Novac, îl ucide (sau îl orbește) pe acesta; (bătrînul o silește mai întîi pe zină să-l reinvie pe tinărul Novac sau să-i redea vederea) – 8.I;
- d) – prins de turci, e eliberat de fiul său – 35;
- e) – recunoaște pe fiul său și al birtășiței din Țarigrad, cînd acesta îl biruie la aruncarea buzduhanului – 28; 34;
- f) – reinvie pe Bădița codrilor, ucis de turcul trimis de împărat să-i prindă pe Novaci – 33;
- g) – salvează de la naufragiu zina (refugiată în mărul de pe mare pentru a scăpa de Arapul buzat); zina coboară pe sabia lui Novac, întinsă peste valurile mării infuriate – 8.II.3;
- h) – salvează pe fiul (sau nepotul) lui:
 - ucide pe Cadiu, care îl fugărește pe tinărul Novac, căci acesta i-a furat fata – 29.I;
 - întîmpină și potolește oștirea turcească, cu plosca de nuntă (ca pentru o împăcaciune între cuscari), cînd tinărul Novac, travestit negustor, fură pe fata împăratului din Țarigrad – 29.II;
- i) – sfătuiește pe fiul (sau nepotul) lui:
 - să evite crișmele și să se poarte cumpătat, în Țarigrad – 27.I;
 - să se travestească în fecioară pentru a ispiți pe Arapul buzat (pe care Novacii îlucid, salvînd prin acest vicleșug pe zina refugiată în mărul de pe mare de frica Arapului, care o voia de soție) – 8.II.3;
 - să se travestească în femeie văduvă ce-și plînge soțul pe marginea Dunării (împreună vor căsăpi pe turcii astfel amăgiți) – 31;
 - să-și ia mireasă bărbătește (cu sabia) – 9; 29.I-IV;
- j) – travestit în călugăr:
 - iese înaintea lui Dirvij și, spunîndu-i că se pricepe la covăcie, pune mina pe sabia acestuia și-l ucide – 11;
 - întreabă fetele nălbitoare de pinză, dacă știu unde se află fiul lui, prins de turci – 27.II;
 - salvează pe tinărul Novac întemnițat în Țarigrad – 27;
 - ține calea negustorilor cerîndu-le să-l ducă la Dii, pune prin înșelăciune mina pe sabia lor, cu care-i căsăpește, și le ia haznalele – 36;
- k) – trimite pe ceilalți Novaci, iar în cele din urmă coboară el însuși, din cerdac, să cerceteze cine le tulbură liniștea ospățului prin chiotul provocator – 11; 33; 34; 35;
- l) – vinde pe tinărul Novac rob împărătesei văduve sau doamnei Bula turcoaica (tinărul Novac fuge cu toată averea ei și, împreună cu bătrînul, căsăpește pe turci) – 32 / *Vezi și Tînărul Novac.* /

17.

Beșia hiperbolică a Novacilor în crișma Lidzei (Lidzei, Librei, Aniței), din Țarigrad – 28 / Vezi și Novacii. /

18. a–g.

Blestemul:

- a) – clăcașilor împotriva boierului samavolnic, ucis de haiduc (boierul i-a supus la munci grele) – 102;
- b) – asupra finului trădător (care și-a ucis nașul) nu este iertat decît cînd nașa dezleagă blestemul (abia atunci trupul spinzurat se preface în țarină) – 200;
- c) – mamei ca pruncul (din pîntece sau din leagăn), care nu-și încetează plînsul, să fie înghițit de șarpe, se împlinește cînd copilul devine voinic – 6;
- d) – mamei împotriva fiului care pleacă, fără voia ei, cu ceata haiducilor, se împlinește – 89;
- e) – părintesc a prefăcut voinicul în balaur – 6; 10;
- f) – surorii împotriva fratelui incestuos îl preface pe acesta în stîncă – 5;
- g) – tatălui (vătaful de pescari Vioară) împotriva fiului neascultător, Antofiță (acesta a călcat sfatul părintesc, pescuind în apa Vidrosului – loc tabu pentru pescuit) – 7

19.

Bogatul și săracul se ceartă în crișmă – 94

20.

Boierii Buzești, trimiși de Mihai-vodă să-l însoțească și să-l ajute pe Radu Calomfirescu în lupta cu tătarii, dezertează din bătaie, lăsîndu-l pe Radu Calomfirescu să lupte singur – 198

21.

Boierii divaniți se opun samavolniciei domnului (Mihai-vodă), obținind iertarea lui Nica, trimis să lupte singur cu tătarii — 199

22. a; b.

Boierii oferă haiducului:

a) — cafea, în loc de bani! — 125;

b) — prin răvaș, boieria, dar haiducul răspunde că preferă haiducia — 124

23.

Boierii trimit potera să prindă pe hoțul de cai — 174

24. a—h.

Boierul:

a) — atacat de haiduc încearcă să se apere, dar arma nu-i ia foc (se adevărește astfel visul rău prevestitor) — 102;

b) — (Bucă, Buculei) lipsește de la mai multe adunări ale divanului domnesc — 202;

c) — (Bucăleț, Buculei) motivează lipsa repetată de la divan, prin grija cu care s-a ocupat de creșterea unui minz, dăruit de socru-său — 202;

d) — deschide lada cu bani, iar haiducul își umple chimirul — 141; (Vezi și 169.)

e) — înșelat de haiducul travestit — 169;

f) — nevoind să cedeze domnului calul pe care l-a crescut cu multă grijă și dragoste, cere să îmbrace hainele acestuia (sub pretext că numai așa calul se va deprinde cu el) și astfel îmbrăcat incalcă și fuge înșelindu-l pe domn — 202; / Vezi și *Haiducul întemnițat*, eliberat astfel — 85. /

g) — silind ceata de cositori de pe moșia sa să muncească și în zi de sărbătoare, e ucis de haiducul ascuns prin apropiere — 102;

h) — ucis de haiduc, e blestemat de clăcași, căci i-a supus la munci grele — 102

25.

Bolnavul prefăcut: Samodia, travestit în voinic ce zace bolnav lângă un puț izolat în cimp, ademenește voinicii vinători să coboare în fîntină, unde îi inghite Scorpia — 3

26.

Botezul pruncului — pretextul femeii viclene, ademenind astfel pe voinic pentru a-l trăda împăratului — 40

27. a—c.

Brîncoveanu:

a) — călătorește (însoțit de boierii, de fiii săi și de slujnica țigancă) cu caiul, spre Țarigrad — 201;

b) — făgăduiește domnia celui care va răpune pe rivalul său, Aga Bălăceanu — 200;

c) — se opune cererii sultanului (să-i predea țara și averea lui și să treacă la legea turcească), de aceea fiii lui sint decapitați de călău, iar el e în cele din urmă jupuit de viu — 201

28.

Brîncoveanu și boierii, ajunși la Țarigrad, aprind rogojini cătrănite pentru a-și manifesta dorința de a se înfățișa cu jalbă la sultan — 201

29.

Buciumul sună noaptea vestind că hoții au prădat stina — 195

30.

Bucureștii sau Bălaci să fie capitala țării? — motivul rivalității dintre Constantin Brîncoveanu și Aga Bălăceanu! — 200

31.

Cadiul fugărește pe tinărul Novac, care i-a furat fiica; bătrînul Novac îl indeamnă la împăcaciune, dar nefiind ascultat îl ucide — 29.1

32. a; b.

Caicul:

a) — lui Brîncoveanu călătorește pe Dunăre spre Țarigrad, ducînd pe domn însoțit de boieri, de fiii săi și de țiganka slujnică — 201;

b) — turcesc vine pe Dunăre purtînd ceata dușmanilor în căutarea voinicului — 41; 42

Cații turcilor se înțepă în sulilele înfipite în pământ și acoperite cu crengi (după sfatul unei bătrine) — 204

34. a—m.

Calul:

- a) — ajută pe Vidu țăranul să biruie pe turci — 64;
- b) — ajută pe voinic (Nicola-Nicolcea, Fecioraș de sirb) să împlinească dorințele fetei de frinc (voinicul face fintină în virf de munte, apoi vie pe mare; dar, cind fata de frinc îi cere să-i aducă luna și lucefieri, voinicul o săgetează) — 14;
- c) — eliberează pe haiducul întemnițat:
 - sare cu stăpinul său peste zidurile curții, umplind de uimire pe domn și boieri; sau strănutul, nechezul ori copitele calului sfarmă ușile temniței — 85; 92.I; 170;
- d) — haiducului întemnițat:
 - e purtat de mama voinicului pe ulițele tirgului pentru a stirni pofta boierilor și a domnului de a-l dobîndi — 85;
 - ucide pe slujitorii curții domnești, care sint puși să-l incalce; mama întemnițatului sugerează curtenilor că numai fiul ei l-ar putea domoli — 85;
- e) — haiducului trece Oltul „ca pe pod” — 96;
- f) — muștră pe stăpinul lui că dorește să-l vîndă și ține mai mult la ibovnică, deși el l-a ajutat totdeauna să biruie, în diverse prilejuri — 14; 16; 23; 87;
- g) — răspunde voinicului că este mai viguros și mai rezistent, și deci își poate ajuta mai bine stăpinul, la bătrînețe decît cînd era tînăr — 86;
- h) — sapă cu copita mormint stăpinului răpus, apoi ia calea codrului în căutarea altui stăpin — 86; 129;
- i) — și harnașamentul său — descriere hiperbolică — 5; (Vezi și 6; 37; 85; 86.)
- j) — trezește din somn pe haiduc, căci se apropie potera — 139;
- k) — uriaș, cu un corn în frunte, al copilului năzdrăvan — 12;
- l) — voinicului adormit:
 - furat de hoț — 171;
 - trezește din somn pe stăpin (care-și visează mireasa dorită, dar e pîndit de dușmani) — 16;
- m) — voinicului:
 - înfruntă ceața și valurile mării:
 - Ghiol Dumitru răpește astfel pe sora Soarelui — 23;
 - Gruicea copilul aduce împăratului mărul de argint de pe Marea Neagră — 24;
 - Nicola-Nicolcea sădește vie pe mare, împlinind cererea fetei de frinc — 14;
 - îngrijorat de dușmanii ce-i pîdesc să le țină calea noaptea, în codru — 87;
 - răposat, pleacă în codru spre a-și găsi un nou stăpin — 37; 86; 129;
 - răpus — obiect de dispută între dușmanii cotropitori — 72; 83;
 - stirnește pofta dușmanului, care dorește să-l obțină; voinicul folosește această slăbiciune a adversarului pentru a-l înșela și pedepsi — 44, 85; (Vezi și 202.)
 - ucide pe dușmanii care încearcă să-l domolească — 72; 85

35.

Capul haiducului ucis e dus trofeu la stăpinire, dar poporul blestemă pe ucigașii care l-au răpus — 100

36.

Casa întărită asediată de tătari — 72; 83

37. a—n.

Cavalcada eroică:

- a) — Sila-Samodiva, cu atelajul ei infernal, întrece la alergare pe tînărul (copilul) Dălea (Bogdan)-Damian, „cu murgușul lui d-un an” — 2;
- b) — Șarpele uriaș fugărește pe voinicul călare — 6; 10;
- c) — Trei crai încearcă, pe rînd, să urce cu calul muntele lunecos — 17;
- d) — Calul înfruntă ceața și valurile mării — 23; 24;
- e) — Tînărul Novac fugărit de Cadiu (călare pe Catîrca) — slavat de bătrînul Novac — 29;
- f) — Voinicul bolnav aleargă să pedepsească pe Arapul buzat — 37;
- g) — Finul urmărește pe turcul care a fugit cu nevasta nașului — 43;
- h) — Serb-sărac biruie în întrecerea la halcă — 49;
- i) — Roman copilul:
 - în lupta cu tătarii — 70;
 - la întrecere cu Cerchez — 71;
- j) — Voinicul în luptă cu tătarii — 73; 74; 75;

- k) — Voinicul singuratic (Toma Alimoș) aleargă să pedepsească pe fugarul Manea, care i-a spintecat mișelește pintecele — 86;
 l) — Haiducul (Iancu Jianu) trece călare Oltul „ca pe pod” — 96;
 m) — Radu Calomfirescu aleargă să vestească lui Mihai-vodă năvălirea tătarilor — 198;
 n) — Căpitan Costin fugărește și ucide pe nașul său, Aga Bălăceanu — 200

38.

Călărașii însoțitori ai diligenței prădate în dealul Sarului aduc ajutoare, prind hoții în pădure, dar nu pot recupera „casetele” furate și ascunse de hoți — 182

39.

Călătoria cu caiul pe Dunăre și pe mare, spre Țarigrad, a lui Constantin Brincoveanu, însoțit de sfetnici și de familie — 201

40.

Căpetenia haiducilor, ucis de cetași trădători (în timpul somnului) — 103

41. a; b.

Căpitan Costin :

- a) — se angajează să ucidă pe Aga Bălăceanu, nașul său, pentru a primi răsplata lui Constantin Brincoveanu — 200;
 b) — ucide pe Aga Bălăceanu, nașul lui, atrăgându-l prin viclenie în mlaștina Dimboviței, dar în loc de răsplată e spinzurat (din porunca lui Serafim-pașa) — 200

42. a—c.

Căpitanul haiducilor :

- a) — cere cetașilor să răspundă într-un suflet la chemarea lui — 165;
 b) — trimite un haiduc cu răvaș, cerind ciocoiului bani spre a-i împărți la săraci — 169;
 c) — ucis prin trădarea unui om din ceată (acesta vinde dușmanilor secretul glonțului miraculos, prin care căpitanul poate fi ucis) — 115

43.

Căpitanul Nica — persecutat de Mihai-vodă — întors acasă din război își găsește casa pustie, iar el pleacă în pribegie — 199

44. a; b.

Căpitanul puterii :

- a) — singur supraviețuitor în luptă, e lăsat de haiduci să plece rănit — 153;
 b) — ucis de haiduci — 164

45.

Căruța (cărucioara, cocia, cucioara) macabră a Silei-Samodiva — descriere hiperbolică — 2

46. a—c.

Căsătoria voinicului cu zina :

- a) — furindu-i hainele la scaldă (după sfatul mamei sale), tinărul Novac o obligă pe zină să-l urmeze — 8.II.1;
 b) — dorind să se însoare, tinărul Novac e trimis după zină, dar se întoarce speriat. Bătrînul Novac i-o aduce, îi face nuntă, dar zina fuge — 8.II.2
 c) — feciorul cel mic al împăratului, singurul care izbutește să prindă zina ce fură merele de aur din grădina împăratului, o ia de soție (zina îl părăsește fugind cu copilul, iar voinicul pleacă în căutarea ei) — 20; 21

47.

Căfeaua bătrînă, paznica de nădejde a stinei prădate, pedepsită de stăpîn, încearcă să se disculpe față de acesta, apoi îl conduce la luminișul din codru, unde hoții benchetuiesc, și îl ajută pe stăpîn la uciderea căpeteniei acestora — 193

48.

Căfelușa năzdrăvană spionează (ascultă la masa împăratului) și descoperă stăpînii sale (fată travestită în fecior) încercările la care — astfel zadarnic — va fi supusă (de împărat, la insistențele împărătesei bănuitoare) pentru a fi demască — 13

49. a; b.

Cearța :

a) — bogatului cu săracul (în crîsmă) — 94;

b) — și rivalitatea dintre Constantin Brîncoveanu și Aga Bălăceanu — 200

50.

Ceata clăcașilor răzvrățiți (clăcașii urmăresc, judecă șiucid pe ciocoiul lacom și samavolnic) — 99

51. a—e.

Ceata haiducească :

a) — chinuie și silește pe mama căpeteniei cetei rivale să le dea toți banii acumulați de rivali — 90;

b) — cutreieră cramele și ține calea turcilor — 68;

c) — descinde la popa, pe care haiducii îl judecă și îl silesc să le dea toți banii ascunși — 100; 132; (Vezi și 127; 148; și *Hoții calcă...*)

d) — descinde la un ciocoi, de unde pleacă cu pradă bogată — 136;

e) — trădată de crîsmăriță (care îi îmbată pe haiduci, îi închide în bordei și cheamă lume în ajutor, sau îi trădează puterii) — 168

/ Vezi și 52. /

52. a—e.

Ceata haiducilor :

a) — care au prădat averile cetei rivale, e nimicită de putere — 90;

b) — cer bătrînei mame pe fiul ei spre a le fi căpetenie, dar aceasta se împotri-vește pentru a nu-și pierde astfel și ultimul fecior — 89;

c) — (descriere) — 54; 87; 89; 91; 100;

d) — din satele Olteniei de sus — 103;

e) — e îndrumată de văcărașul întilnit în cale la bogata nemeșoie — 166

/ Vezi și 51. /

53. a; b.

Ceata hoșilor :

a) — lui Crețu din Terpezița (adunați din multe sate) operează fără ca puterile să-i poată prinde, deși chiar gazda e pusă la cale să-i trădeze stăpînirii — 179;

b) — lui Mărunțelu schingiuiesc și jefuiesc popi, arendași, circiumari și boieri, iar puterea nu-i poate prinde — 178

54. a — g.

Ceata turcească :

a) — apropiindu-se (cu caiul) pe Dunăre, în căutarea voinicului sau a fetei dunărene — 41; 42; 47;

b) — chinuie:

— pe mama (părinții) fetei dunărene, care și-a(u) ascuns fiica spre a o feri de răpire — 47;

— pe viteazul surprins adormit — 41; 42;

c) — ispitește fetele nălbitoare de pinză, întrebîndu-le dacă știu unde se află voinicul dunărean, pe care turcii îl caută — 41; 42;

d) — înșală pe bătrîna mamă a voinicului dunărean (declarîndu-se prieteni) și află ascunzișul fiului ei (voinicul doarme în corabia sa, ascunsă între girlele Dunării) — 41;

e) — întreabă pe frumoasa nevastă a Badiului unde este soțul ei (acesta doarme în casă, cu paloșul pe piept) — 42;

f) — răpește fata dunăreană — 47; (Vezi și 52; 192.)

g) — se înspăimîntă și se risipește, zărind doar chipul voinicului adormit (numai turcul cel mic, viclean și iscoditor, îndrăznește să se apropie și să pună la cale supliciul voinicului) — 41; 42

55.

Cerchez provoacă la întrecere în alergarea cailor (copilul Roman îl întrece și-i taie capul) — 71

56.

Cerna/Cf. Apa Cernei./

57.

Cetașii (haiduci), trădători, îșiucid căpetenia — 103

58.

Chiotul amenințător pentru provocarea adversarului — 11; 33; 34; 35

59.a; b.

Chișul:

- a) — *voinicului* dunărean (dormind în corabia sa, ascunsă între girlele Dunării; sau dormind în casa sa, cu paloșul pe piept) umple de spaimă ceata turcească — 41; 42;
- b) — *zugrăvit și ascuns în ladă*, slujește fetei letinului din Buda pentru a-l recunoaște pe tinărul Novac, venit să o fure — 29.IV

60.

Cine vrea să-l cunoască pe hoț, să vină la socoteală în pădurea din vilcea... — 177

61. a—f.

Ciobanul:

- a) — *înșelat de haiduc* (își schimbă straietele; ciobanul vinde haiducului și turma sa, pentru ca haiducul, astfel travestit, să întimpine oștirea domnească) — 88;
- b) — *preferă să dea toată turma*, decît să-și lase sora răpită de zmei (lei sau turci) — 192;
- c) — (prevenit de oile năzdrăvane) *întimpină înarmat pe hoțoman*, îi fâgăduiește daruri, dar se apropie și-l ucide pe hoț luîndu-i chimirul cu galbeni — 196;
- d) — *stăpin de stînă*:
 - *pleacă la tîrg pentru a cumpăra cele necesare turmei și ciobanilor argați* — 193;
 - *revenind de la tîrg*, descoperă că hoții i-au prădat stîna în lipsa lui — 193;
- e) — *stăpinul stinei prădate*:
 - *cheamă și pedepsește ciinii care s-au lăsat înșelați de hoți în timp ce el se afla plecat la tîrg pentru cumpărături* — 193;
 - *se răfuiește cu căpetenia hoților*, ucigîndu-l (cu ajutorul cățelei bătrîne) — 193; (Vezi și 195.)
- f) — și sora îngrijesc turma — 192

62.

Ciobănișul vitează, auzind în noapte buciul de alarmă al baciului, aleargă și pedepsește pe hoții care au prădat stîna — 195

63.

Ciocîrlanul spune împăratului păsărilor și *voinicului* (care a trezit orașul adormit) unde e casa zinelor — 21

64.a; b.

Ciociul arendaș:

- a) — *biciuie pe țaran* (venind în urma carului încărcat cu bucate, ciociul socotește că, după felul cum îi răspunde la salut, țaranul e necuviincios sau beat; infuriat, țaranul îl ciomăgește pe cioci) — 95.I;
- b) — și *logofătul său batjocoresc*, înșală și jecmănesc pe clăcașii de pe moșiile doljene-Plenița și Poiana — 99
/Vezi și *Clăcașii; Sărăcia*./

65.a — d.

Ciociul:

- a) — *oprește, îmbrîncindu-l*, pe țaran și nu-i îngăduie să urce treptele palatului domnesc, unde acesta vine să-și caute dreptatea — 95.II;
- b) — *primind răvaș de la căpetenia haiducilor* să-i dea bani ca să-i împartă săracilor, scutură cu mătura lada de bani și umple punga haiducului — 169;
- c) — *refuză cererea haiducului*, rupe răvașul primit și răspunde că, dacă-i trebuie bani, să se apuce de muncă! — 169;
- d) — *varsă vinurile clăcașilor și îi încarcă la socoteala clăcii în catastif* — 99

66.

Ciorile, lăsînd să le cadă din gheare baigă peste hora satului în zi de sărbătoare, prevestesc năvălirea tătarilor — 73

67.

Cîinii voinicului vînător (Iovan Iorgovan) descoperă și mursecă pe fata sălbatică, ținută în captivitate de balaur (fata blestemă pe fratele vînător să se prefacă în stincă) — 5

68.a — d.

Cîntecul :

- a) — cerut de bătrînul Novac lui Gruia, în codru, iscă minia zinei dușmane, care orbește (sau ucide) pe tinărul Novac, dar bătrînul o silește să-i redea vederea (sau să-l reinvie) — 81;
- b) — cerut de haiduc soției face ca fostul pretendent al acesteia, și el voinic de codru, să le iasă în cale, dornic de răfuială — 205;
- c) — cocoșilor slăbește puterile diavolului — 26;
- d) — haiducului în preajma morții — 96; 100; 107

69.a — c.

Clăcașii :

- a) — batjocoriți, jecmăniți și umiliți de ciocoi și logofăt, se răzbună (clăcașii urmăresc, judecă și ucid pe ciocoi și logofăt în timpul nopții) — 99;
- b) — blestemă pe boierul ucis, căci i-a supus la munci grele — 102;
- c) — răzvrățiți, dau foc chitanțelor și catastivelor ciocoiului arendaș — 99

70.

Codrul răspunde voinicului că e ofilit și desfrunzit, înainte de vreme, de jalea șirurilor de robi cu care tătarii au trecut printr-insul — 62, 74

71.

Conflict religios (turcii indeamnă pe Iancu Mare să treacă la religia lor, dar Iancu îi silește să-și calce ei legea) — 39

72.a — h.

Copilul :

- a) — Bogdan (Dălea)-Dămian, poposind cu calul în livezile Silei-Samodiva și provocat de aceasta la rămășag pe întrecere la alergare, o ucide prin vicleșug — 2;
- b) — de ceară „descîntat” (crișmărița vicleană, mergind să trădeze împăratului pe Novacii poposiți la dînsa, încearcă să-i mintă că a fost cu copilul bolnav la vrăjitoare, dar Novac descoperă vicleșugul tăind, cu sabia, și copilul de ceară, și pe crișmărița mincinoasă) — 28;
- c) — (din pîntece sau din leagăn), care nu-și incetează plînsul, e blestemat de mama sa să fie înghițit de șarpe — 6;
- d) — (Gruicea) — crescut de Craliu Marcu la stîină (laptele din nouă ciubăre abia ajungea să-i ude o măsea!) — împlinește toate încercările (probele) la care e supus și ia mireasa făgăduită de împărat lui Filip Măgerină (mănincă nouă cuptoare de pîine; bea nouă buți de vin; aduce mărul cu mere de argint de peste Marea Neagră) — 24;
- e) — (Mihu) chiuie și cîntă din cobuz, cutureierind noaptea cu calul său prin codru; provocat de ceata lui Ianoș ungurean, îl biruie pe acesta în luptă dreaptă (se recunoaște astfel cu tatăl său) — 87;
- f) — năzdrăvan:
 - abia născut, sugă numai o dată, își ia toporul colosal și pleacă în codru (copilaș de turc) — 12; sau pleacă la arat (feciorașul sirbului) — 50;
 - (copilaș de turc), adus la curtea împăratului, cere să-i fie adusă și mama lui, pentru a-l alăpta, și calul lui uriaș, cu un corn în frunte — 12;
 - născut de crișmărița din Țarigrad după plecarea Novacilor, își silește mama (prinzindu-i țîța sub talpa casei) să-i spună cine îi e tată și pleacă în căutarea lui — 28;
- g) — (Roman):
 - răspunde provocării lui Cerchez, îl întrece la alergarea cailor și-i taie capul — 71;
 - trimis de frații săi să scruteze din virful movilei mulțimea tătarilor năvălitori; biruind singur în luptă, e ucis de frații trădători și invidioși, dar e reinviat de iubită — 70;
- h) — (Șoimănel), aruncat de turci pe apă într-o lădiță, descoperit, salvat și crescut de fata împăratului, se căsătorește cu aceasta și-și dezrobește în cele din urmă mama răpită de cotoptitori și ținută în cetatea Vidinului — 57

73.

Corbii și vulturii, ce apar în preajma spinzurătorii, sînt trimiși de tinărul Novac să ducă veste bătrînului de primejdia în care se află fiul său — 27.II

74.a – c.

Corbul :

- a) – pîndește pe haiduc, căci dorește singe de cătană – 140;
- b) – trimis de tinărul Novac, întemnițat în Țarigrad, să ducă veste bătrînului spre a veni să-l salveze – 27.I;
- c) – trimis de Corbac, întemnițat, să-i aducă de acasă iarba-fiarelor și fuioare de mătasă, cu ajutorul cărora se eliberează – 48

75.

Corturile oștirii în tabără ; în mijloc, cortul domnesc somptuos (amplă descriere) – 198

76.a–c.

Crainicii împăratului anunță că împăratul făgăduiește răsplată celui care :

- a) – va ucide balaurul – 10;
- b) – va aduce nevătămat pe Novac – 33;
- c) – va aduce pe Pătru (Bicu) haiducul – 40

77.a – c.

Crăliu Marcu :

- a) – a crescut la stîna pe Gruicea copilul – 24;
- b) – însoțit de Gruicea copilul peștește pe fata împăratului – 24;
- c) – ucide pe Gruicea copilul pentru a-i lua mireasa – 24

78.

Crivățul/Vezi Gerul./

79.

Crîșma dunăreană (în care voinicul chefuliește inconștient de mîndruțe, dar se duce în ajutor să pedepsească pe turcii care îi chinuie fratele) – 42

80.a; b.

Crîșmarul :

- a) – încearcă să ucidă pe haiduc, dar tovarășii lui se răzbună – 163;
- b) – jefuit de hoți – 177

81.a–c.

Crîsmărița :

- a) – (din Țarigrad) duce veste împăratului (sau nașului său) – stăpinul crîșmei – despre mușterii lacom, în care împăratul (sau nașul) recunoaște îndată un Novac – 27.I;
- b) – uimită de chipul, de îmbrăcăminte și de lăcomia celor trei mușterii ce au poposit la crîsmă, se furișează și duce veste împăratului, care înțelege că mușterii sînt trei Novaci – 28;
- c) – îmbată ceata de haiduci, îi închide în bordei și cheamă lume în ajutor, sau îi trădează puterii (e arsă de vie) – 168

82.a; b.

Cucul :

- a) – cîntă în coasta dealului, în semn de rău augur pentru voinic – 77;
- b) – mesager:
 - trimis de haiducul întemnițat să ducă scrisoare soției – 93;
 - cheamă pe sora haiducului să-l elibereze – 152

83.

Culezanța pedepsită/Vezi Hybris/Nemesis./

84.a–c.

Dele-Marcu :

- a) – cosește într-o singură zi livada lui Negru-vodă – 25;
- b) – pretinde ca moștenire numai minzul minunat născut în herghelia domnească – 25;
- c) – ucide balaurul Craiovei (din a cărui otravă ies muștele columbace) – 25

85.

Descinderea haiducilor la poapa, pe care îl judecă și îl despoaie de averile ascunse în toate cotloanele casei – 100; 132

/Vezi și Ceata haiducească : Hoții calcă.../

86.a—ff.

Descrieri:

- a) — alaiul nunții fabuloase — 15;
- b) — armele colosale ale voinicului — 32; 72;
- c) — atelajul infernal (căruța, cocia Silei-Samodivei) — 2;
- d) — balaurul — 5; 6; 10;
- e) — bogățiile și mărfurile negustorului levantin — 46;
- f) — caicul turcesc venind pe Dunăre — 41; 42;
- g) — ceata haiducilor — 54; 87; 89;
- h) — cheful în taverna dunăreană — 42;
- i) — cheful hiperbolic al Novacilor — 28;
- j) — cortul domnesc și tabăra de corturi — 198; (Vezi și 70.)
- k) — curtea domnească — divanul — ospățul domnesc — 85; 88; (Vezi și 17; 198; 199.)
- l) — hora satului în zi de Paști — 73;
- m) — îmbrăcămintea ostașilor pregătiți să infrunte Gerul — 1;
- n) — mama alergind să alăpteze copilul năzdrăvan — 12;
- o) — naufragiul pescarilor — 7;
- p) — năvălirea tătarilor — 72; 73; 74; 198; (Vezi și 70.)
- q) — ospățul:
 - hoților în codru — 193;
 - lui Marcu și turcul — 38; (Vezi și 44.)
 - novăcesc — 9; 11; 27; 29; 33; 34;
 - pescăresc — 7;
 - sfinților — 19;
 - voinicului singuratic — 86;
- r) — peștii și racii care-l trezesc pe voinicul adormit, aruncat de turci în Dunăre — 41;
- s) — plugarul și slugile sale la arat — 43;
- ș) — portul dunărean — 46;
- t) — prinderea cailor cu arcanul în Bărăgan — 172;
- ț) — respirația colosală a copilului năzdrăvan — 12;
- u) — salcia bătrână din vadul Dunării — 41;
- v) — Scorpia ieșind furioasă din puț — 3;
- w) — stina prosperă în faptul primăverii — 193;
- x) — suplicii; /Cf. s.v./
- y) — șaua monumentală și harnașamentul calului — 37; 74; 87; (Vezi și 5.)
- z) — șirurile de robi cu care tătarii trec prin codru — 73; 74;
- aa) — temnița macabră în care zace haiducul — 85; (Vezi și 93.)
- bb) — ulmii înfrățiți din tulpină — locul de popas al voinicului singuratic — 86; /Vezi și *Fagul cel mare*./
- cc) — Vidra (Iuda) cea bătrână alergind să-și salveze puiul chinuit de tinărul pescar — 7;
- dd) — voinicul pe jumătate înghițit de șarpe — 6;
- ee) — zina dansind — 8.II;
- ff) — zmeii — 4; 22
/Vezi și *Portrete*./

87.

Diavolii (puii de tartor) certindu-se pentru moștenire — înșelați de voinicul plecat în căutarea zinei-soției (voinicul obține de la aceștia papucul, fesul, pălăria sau mantaua și toiajul miraculos) — 20

88.a; b.

Diavolul:

- a) — care fură fete — prefăcut în stei de piatră — 26;
- b) — șchiop — călăuza voinicului spre palatul zinelor — 20

89.

Diligența prădată de hoți în dealul Sarului — 182 / Vezi și *Poștalionul*./

90.a; b.

Divanul:

a) — domnesc. Boierii aduc mustrare domnului (Mihai-vodă) că l-a trimis pe Nica să lupte singur cu tătarii — 199;

b) – (sau ospățul) domnesc. Vodă:

- demască pe cel care ar dori să-i ia locul, de aceea poruncește să fie întemnițat – 85;
- plănuiește cu boierii un simulacru de vinătoare, urmind să-l prindă, de fapt, pe haiducul Miu – 88

91.

Doamna cere sotului său să trimită la spinzurătoare pe sluga care refuză dragostea ei – 89 /*Vezi și Soția.*/

92.a–c.

Domnul:

- a) – (Ionașcu) își stringe oștirea (căci a primit de la dușman carte de provocare) și pleacă la bătălie – 197;
- (Ionașcu) și sluga sa (Năvălașcă) se aruncă în luptă cu dușmanii (căci toată oștirea a căzut în bătălie), biruie, apoi zac osteniți și răniți pînă ce-și dau sfîrșitul – 197;
- b) – (Mihai-vodă):
 - benchetuește cu boierii în cortul cel mare din mijlocul taberei – 198;
 - trimite pe boierii Buzești să însoțească și să ajute pe Radu Calomfirescu în lupta cu tătarii – 198;
 - trimite pe boierii Buzești să-l însoțească cu alai spre casă pe Radu Calomfirescu, biruitor în lupta cu tătarii, dar pe drum se iscă gilceavă și încăierare (în unele variante Radu Calomfirescu cade astfel răpus de rivalii săi) – 198;
- c) – (Ștefan-vodă):
 - poftind la calul supusului său, e înșelat de acesta (care îi cere hainele și armele, sub pretext că numai așa calul se va deprinde cu noul stăpin, apoi încalcă și fuge) – 85; 202;
 - pune la cale cu boierii prinderea haiducului Miu, dar acesta, aflind de la sora lui (paharnica domnului) planul domnesc, se travestește în cioban, înșală pe domn făcindu-l să vină singur cu el în codru, unde îl umilește (silindu-l să ia în căsătorie pe paharnică) sau îl batjocorește înspăimîntîndu-l și lăsîndu-l să fugă, disperat, prin codru spre ai săi – 88

93.

Dușmanii înconjură amenințător pe voinicul adormit – 16; 27; 41; 42

94.

Dușmanul trimite carte de provocare la luptă – 197; 203

95.a–c.

Eliberarea:

- a) – haiducului întemnițat (cu ajutorul calului său, adus de mamă sau de iubită) – 85; 92.I; 170; /*Vezi și Voinicul prins.*/
- b) – soției răpite de turc – 44; 60; 69; (Vezi și 43 – finul își eliberează nașa.)
- c) – surorii (fetei dunărene răpite de Arapul buzat) – 46

96.a; b.

Episcopul din Dii:

- a) – îmbătă pe voievodul Radu, care e astfel înșelat și dus de Ali la sultanul Murad, în Țarigrad – 204;
- b) – ucis de voievodul Radu, tavestit în haiduc (căci episcopul l-a îmbătat și l-a predat lui Ali spre a fi dus la sultanul Murad, în Țarigrad) – 204

97.a–b.

Evoul cultural:

– voinicul vinător (Iovan Iorgovan):

- a) – aduce pește de prăsilă în apa Cernei (spre a afla de la aceasta de știrea fetei sălbatice, pe care o caută) – 5;
- b) – a învățat oamenii să se apere (prin fumigație) de flagelul muștei columbace (care iese din capul balaurului omorît de voinic în munții Cernei, ucigînd oameni și vite) – 5;
- vâtaful de pescari (bătrînul Vioară) sfătuiește pe tînărul pescar, fiul lui (Antofiță), să evite pescuitul lacom în apa Vidrosului (adînc „cît din cer pînă-n pămînt”), locul de prăsilă al peștilor – tabu pentru pescuit – 7

98.

Fagul cel mare — sălașul haiducului în codru — 88; 100

99.

Faima hoșului s-a răspindit departe în țară — 97; 105; ba chiar peste hotare! — 170

100.

Falsul bolnav /*Vezi Bolnavul prefăcut.*/

101.a—f.

Fata:

- a) — bogatului, furată de hoțul care o vrea de soție, este readusă acasă de herghelie, cu care se mărită — 190;
- b) — Cadiului (— împăratului; — birtășiței din Dodrin; — letinului din Buda) — răpită de tinărul Novac — 29.I—IV;
- c) — cea mai mică (Mizilca) e singura care trece cu succes încercările tatălui său (Mizilcrai, împăratul cu trei fete, dar fără nici un fecior), care, travestit rind pe rind în lup, urs, balaur, ține calea fetelor plecate să slujească, în chip de fecior, la curtea împăratului dușman — 13;
- d) — cere voinicului (Sirb-sărac) să participe la jocul de halcă pentru ca, ieșind învingător, să o scape de a fi dată în haremul Arapului — 49;
- e) — credincioasă iubitului, silită să se mărite cu un pețitor bogat, e salvată de iubitul ei, care se luptă cu pețitorul și-l biruie — 210;
- f) — crișmarului, pețită de haiduc și devenind o haiducă curajoasă, atrage în crișmă pe poterași, pe care-i lasă fără arme și haine — 151
/Vezi și 107./

102.

Fata de frînc cere pețitorului (Nicola-Nicolcea, Fecioraș de sirb) să-i împlinească trei dorințe absurde (să-i aducă: apă din puț săpat în vîrf de munte; struguri din vie sădită pe mare; apoi luna și luferii de pe cer); voinicul împlinește primele probe cu ajutorul calului uăzdrăvan, dar la a treia cerere o săgetează — 14

103.

Fata de letin din Buda recunoaște pe tinărul Novac, căruia, cînd l-a zărit intîia oară, i-a „scris” chipul pe hîrtie și l-a ascuns în ladă (e răpită de acesta) — 29.IV

104.a—e.

Fata dundreand:

- a) — ademenită cu mărfurile și bogățiile Arapului buzat și răpită de acesta (care fuge cu corabia pe Dunăre), e eliberată de frații săi — 46;
- b) — măturînd bătătura sau mergînd să aducă apă, zărește în depărtare ceata turcilor care vin să o răpească și e ascunsă de părinți pentru a nu fi găsită — 47;
- c) — răpită de ceata turcească, se azvîrle în Dunăre, preferînd să moară decît să fie dusă în harem — 47 (Vezi și 52; 192.)
- d) — răpită de la claca la prașilă de turcul îndrăgostit de ea, se azvîrle în Dunăre pentru a scăpa de el — 52;
- e) — (și tatăl ei) își salvează de la inec iubitul, voinicul dunărean surprins de turci adormit și azvîrlit în apă — 41

105.

Fata (femeia) turcă ademenită de voinic — 29; 32

106.a—c.

Fata împăratului:

- a) — descoperă și salvează pruncul aruncat de turci pe apă, într-o lădiță — 57;
- b) — răpită de tinărul Novac — 29.II;
- c) — răpită de zmeu — 22

107.a—k.

Fata:

- a) — îndeamnă pe iubitul ei să se răfuiească cu ciocoiul — 150;
- b) — întreabă pe turci dacă nu i-au văzut fratele — 58;
- c) — luată chezașie de hoți în timpul descinderii, fuge; se întoarce acasă în timpul nopții, dar părinții nu o recunosc; urmărită de hoți, dă alarma și hoții sînt prinși — 191;

- d) — răpită de tătari și căutată de iubitul ei, haiduc de Bugeag și Crim — 80;
- e) — rădăcită în codru (cea mai mică dintre trei surori care culeg flori; sau fugită de la curte, pentru a evita dragostea incestuoasă a fratelui), e prinsă de balaur sau se prefăce în fată sălbatică — 5
- f) — sălbatică:
— bate și sperie pe tinărul Novac, trimis să-și caute mireasă, dar e biruită în luptă dreaptă și ucisă de bătrînul Novac — 9;
— fugită de la curte, pentru a evita dragostea incestuoasă a fratelui (voinicul vinător Iovan Iorgovan), se sălbăticește (e pe jumătate îngropată în stîncă și acoperită de mușchi) — 5
/Vezi și *Fata rădăcită*. . ./
- g) — (sora ciobăniță):
— răpită de zmei (lei sau turci), cere fratelui cioban să taie o costiță din pletele ei, spre amintire — 192;
— se azvîrle în Dunăre (sau în fîntină) spre a scăpa de răpitori (zmei, lei sau turci) — 192;
- h) — surprinsă la cișmea și chinuită de tătari pentru a-i îndruma pe urmele voinicului pe care-l caută — 72; 83;
- i) — și iubitul ei merg împreună și judecă pe ciocoi — 150;
- j) — trădează pe haiduci celor șapte frați ai ei, tilhari (tilharii sînt uciși, iar fata e lăsată să ducă vestea voiniciei haiducilor) — 161;
- k) — vitează:
— fiica cea mică a împăratului fără feciori — 13;
— haiduca Voica Bălaca — 91;
— supusă la trei încercări menite să-i dezvăluie adevărata identitate (fata izbutește cu ajutorul cățelușei năzdrăvane, care îi descoperă stăpînei planurile urzite la masa împăratului cu împărăteasa) — 13;
— trecînd Dunărea, spre a se întoarce acasă, batjocorește prostia celor care n-au izbutit să o recunoască, arătîndu-le pieptul! — 13
/Vezi și 101./

108.

Feciorașul sîrbului, abia născut, a supt numai o dată și pleacă la arat; în cîmp, e provocat de Arap Colțea; copilul îl ucide și-i ia calul — 50

109.

Feciorii cei mari ai lui Constantin Brîncoveanu sînt decapitați, din porunca sultanului, de călău, în fața tatălui lor (pe fiul cel mic îl salvează slujnica țigancă, ascunzîndu-l pe cocon și scoțînd în fața călăului pe copilul ei) — 201

110.a; b.

Feciorul cel mic al împăratului (Ardiu-crăișor, Chîlidor):

- a) — izbutește să rămină treaz și să prindă zina care fură merele de aur din grădina împăratului — 20;
- b) — pleacă în căutarea zinei, soția lui, care l-a părăsit — 20; (Vezi și 21.)

111.

Feciorul poșii rănește doi hoți din ceata care a venit să jefuiască — 180

112.a; b.

Femeia:

- a) — care blestemă pe hoțomani, căci le-au pustiit satul, e pedepsită (potcovită cu potcoave de cai!) — 178;
- b) — gazdei trădează puterei ascunzișul haiducului în pătul — 122

113.a—e.

Femeia haiduc:

- a) — atrage în crișmă pe poterași, pe care-i lasă fără arme și haine — 151;
- b) — păzește ca strajă a cetii — 91;
- c) — provoacă la întrecere (probe) și se dovedește mai îndeminatică la folosirea armelor decît puterile împărătești — 91;
- d) — refuză mărițișul și banalitatea vieții casnice, preferînd viața vitejească, în codru — 91;
- e) — sperie, înfruntă și dojenește pe împărat — 91

114.

Femeia travestită în haine bărbătești luptă vitejește cu turcii — 67

115.

Femeia trădătoare :

- a) — (ibovnica turcului sau fugită cu acesta) e arsă pe rug, iar cenușa imprăstată în vînt — 38; 43; 46; 82;
- b) — refuzînd să-și ajute bărbatul, înclăștat în luptă cu fostul ei ibovnic, e decapitată — 205

116.

Femeia vicleană cheamă pe haiduc să-i boteze pruncul, dar îl trădează împăratului — 40

117.a—c.

Fetele :

- a) — furate de hoți, sînt eliberate de un flăcău (care ucide pe hoții surprinși răfuîndu-se între ei în timpul nopții) — 187;
- b) — împăratului fără feciori se travestesc în voinic pentru a merge să slujească la curtea adversarului tatălui lor (numai cea mică izbutește) — 13;
- c) — nălbitoare de pinză:
 - îndreaptă ceața turcească pe urmele voinicului dunărean — 41; 42;
 - sînt întrebate de bătrînul Novac, travestit în călugăr, dacă știu unde se află fiul său, prins de turci — 27.II

118.

Fiica cea mică a împăratului fără feciori, travestită în voinic, nu se sperie (ca surorile ei mai mari) de tatăl care-i ține calea, travestit în fiară sălbatică — 13

119.

Fiica indemnă de mamă să se ferească de dragostea haiducului, care a lăsat multe fete cu copii — 96

120.

Filip din Buda trimite carte de provocare lui Marcu — 203

121.

Filip Măgerină, pețitorul fetei de împărat, pierde în competiția cu Craliu Marcu cel de mult și Gruicea copil mic — 24

122.a—d.

Finul :

- a) — eliberează pe nașa sa (soția, sora sau fiica lui Ban plugarul), ademenită, sau răpită, de turc (tătar) în lipsa soțului (fratelui sau tatălui) plecat cu slugile în cîmp la arat — 43;
- b) — travestit în hainele turcului ucis, sperie în glumă pe nașul său (Ban plugarul), care se ascunde de frică — 43;
- c) — trădător:
 - primește pedeapsă în loc de răsplată (Căpitan Costin ucide pe Aga Bălăceanu, pentru a împlini dorința lui Constantin Brîncoveanu, dar în loc de răsplată e pedepsit cu spînzurătoarea) — 200;
 - stă spînzurat pînă ce nașa dezleagă blestemul (abia atunci cadavrul se prefăce în țărîină) — 200;
- d) — ucide pe nașul care l-a trădat turcilor — 63; 68;

123.a; b.

Fiul :

- a) — bătrînei mame răspunde, împotriva voinței acesteia, la chemarea cetei haiduțești care-l cere să le fie căpetenie — 89;
- b) — cel mic (vînător), al bătrînei, e singurul care a zărit fata împăratului furată de zmei (zmeii îi sug singele din degete și laptele din piept) — 22

124. a; b.

Fintîna (puț izolat în cîmp):

- a) — sălașul Gerului (Crivățului) — 1;
- b) — ascunzișul Scorpiei, care ademenește și înghite voinici — 3

125.

Flăcăul ucide hoții (care se luptă între ei în timpul nopții), le ia prăzile și eliberează fetele furate — 187

126.a—h.

Fratele :

- a) — bolnav, salvatorul surorii amenințate de cotropitor — 37;
- b) — cel mic:
 - luptă singur cu nouă zmei, pentru a-și salva sora de zmeii pețitori — 4;
 - salvatorul fraților celor mari, înghițiți de Scorpia din fintină — 3;
 - trimis de cei mari să scruteze din virful movei mulțimea tătarilor năvălitori, luptă singur cu tătarii — 70;
 - viteaz, ucis de frații săi, trădători și invidioși, dar reinviat de iubită — 70;
- c) — cioban, spune surorii lui că norii amenințători nu sînt nori de ploaie, ci sînt zmeii (leii sau turcii) care vin să o răpească — 192;
- d) — haiduc, întrebat în cine are mai multă încredere, răspunde (înșelindu-se) că în soția lui — 208;
- e) — îndrăgostit de soră; blestemat de aceasta, se prefăce în stîncă sau se ineacă în apa Cernei — 5;
- f) — își eliberează sora robită de turci — 62;
- g) — vinde pe sora lui tătarilor — vicleșug pentru a înșela pe dușmani (le ia banii, își răpește sora din goana calului și nimicește în luptă pe tătarii) — 84;
- h) — voinicului dundărean, chemat în ajutor de cumnata lui, dezleagă prin vicleșug pe voinicul legat și chinuit de turci și împreună ucid pe dușmani — 42

127.a—e.

Frații cei mari :

- a) — ademeniți de Samodia (în chip de bolnav prefăcut, zăcînd lingă un puț izolat în cîmp), intră în fintină (spre a scoate hrisoavele și galbenii ce ar fi căzut în puț); sînt înghițiți de Scorpie, dar sînt salvați de fratele cel mic, ajutat de un ciobănaș care pățise același lucru — 3;
- b) — îl trimite pe cel mic să scruteze din virful movei mulțimea tătarilor năvălitori — 70;
- c) — lași și trădători, sînt gata să-și dea sora zmeilor pețitori, dar fratele cel mic se opune, luptă singur cu zmeii și-și salvează sora — 4;
- d) — ucid, din invidie, pe fratele cel mic, care a biruit singur pe tătarii — 70;
- e) — uciși prin ordalia sulitelor azvîrlite în văzduh — 4

128.

Frații fetei dundărene răpite de negustorul levantin (Arapul buzat) urmăresc corabia și ucid pe dușmanul care le-a răpit sora (pe fată o mărîtă sau o ard de vie) — 46

129.

Fuga, disperată și rușinoasă, prin codru, a voievodului lăudăros, înșelat și umilit de haiduc — 88

130. a; b.

Gazda :

- a) — ajută pe haiducii surprinși de jandarmi la chef, în bordeiul său, să ucidă pe jandarmi, apoi pleacă cu ceata spre a face dreptate peste patruzeci de sate — 167;
- b) — trădează pe haiduc poterașilor, care îl surprind benchetuînd — 100

131. a; b.

Gerul (Crivățul) :

- a) — portret hiperbolic — 1;
- b) — provocat la luptă de Marcoș-pașa (Marcu, Bruiaman, Colceag-pașa, Împăratul Salabeg), îngheață întreaga oștire dușmană — 1

132.

Glonțul miraculos (glonț de argint, ori improvizat dintr-o para frîntă; sau boabe sfințite, de grîu ori de secară; sau cui de potcoavă) — singurul mijloc de a răpune pe haiduc — 100; 115; 123; 129

133.a—q.

Haiducii :

- a) — benchetnesc; straja aștește și are un vis prevestitor de rău — 91; 168;

- b) — brăileni:
 - cutreieră localitățile de pe malul Dunării, alegându-și cei mai buni cai de călărit și luând cu sila bani de la negustori — 51;
 - ucid un turc (unul dintre haiduci moare în lupta cu turcul) — 51;
- c) — cer căpeteniei să-l silească pe podar să-i treacă apa, pentru a descinde la un boier — 126;
- d) — descind în săptămîna mare la Radu din Borel; numai tînuiitorul nu intră în casă, spre a nu fi recunoscut — 120;
- e) — evadează din închisoarea de la Pitești, dar, prinși din nou, sint executați pe înseerate — 130;
- f) — (frați) țin calea codrului prăpădind poterașii și ciocoi, spre a-și răzbuna mama ucisă — 117;
- g) — jefuiesc stîna și ucid pe baciul bogat — 194;
- h) — nimicesc potera, lăsîndu-l doar pe căpitan să plece rănit — 153;
- i) — petrec în codru, apoi îl calcă pe Vilcu, pe care-l și ucid — 158;
- j) — petrec în crișmă, fără teamă de poteră (Bugean îi îndeamnă să bea, iar la noapte să izbească la Ianuș-turc) — 149;
- k) — pregătindu-se să atace Bugeagul, sint înconjurați de putere, pe care le nimicesc — 153;
- l) — se adăpostesc în peștera Dimbovicioarei — 130;
- m) — se răzbună pe crișmarul care a încercat să ucidă un cetaș — 163;
- n) — surprinși de jandarmi pe cînd se ospătează în bordeiul gazdei, spînzură pe jandarmi și pleacă împreună cu gazda spre a face dreptate peste patruzeci de sate — 167;
- o) — travestiți cerșetori, jefuiesc pe boier — 112; 169;
- p) — trădați de crișmăriță, izbutesc să scape cu fuga — 168;
- q) — trădați de fată celor șapte frați ai ei, tilhari, îi ucid pe tilhari, iar pe fată o lasă să ducă veste de voinicia lor — 161

154.a—z.

Haiducul:

- a) — adăpostit în codrul-frate, ucide pe ciocoi și ocrotește săracii — 143;
- b) — aruncat pe apă închis în cosciug, iese din cosciug, își reface ceata, se întoarce și judecă pe împărat — 65;
- c) — ascuns în pățul la vărul său, e trădat puterei de soția gazdei — 122;
- d) — atacă:
 - boieri, fără teamă de putere — 113;
 - haznagiul, dar e rănit de acesta — 93;
- e) — bate neîncetat calea tirgului pentru a cumpăra praf-de-pușcă și gloanțe, căci ceata nu face economie de atare provizii — 96;
- f) — bea:
 - cu ceata, fără teamă de putere — 144;
 - în crișmă fără să plătească — 155; 164;
- g) — cade în luptă cu poterașii — 139;
- h) — cere:
 - boierilor bani, dar aceștia îi oferă cafea! — 125;
 - boierului bani, pentru a potoli îndîrjirea cetei — 126;
 - lăutarului să-i cînte — 145;
- i) — chefuind în crișmă, e incolțit de poteră, urcă la plai și continuă a haiduci pînă ce cade împușcat — 156;
- j) — cîntînd și chiuind noaptea prin codru, e întîmpinat de ceata trimisă de dușmanul său să-i țină calea — 87;
- k) — condamnat la moarte, trimite după popă — 116;
- l) — cutreieră valea pribeag, nebăut și nemincat, urmărit de putere — 146;
- m) — de Bugeag și Crim își caută mindra, răpită de tătari — 80;
- n) — doarme cu armele mereu la îndemînă — 106;
- o) — dorește să-și vadă cetașii sătui de mîncare și vin roșu — 165;
- p) — eliberat de sora lui, o mărită în tirgul Birladului — 152;
- q) — e spaima puterelor — 106;
- r) — fost argat:
 - a luat calea codrului în urma suferințelor îndurate din copilărie — 143;
 - descinde în casa stăpînei de odinioară, o judecă, o chinuie și pleacă încărcat de pradă, dînd bacșiș la lăutari și la ciobănașul care-i cîntă pe plac — 119;
 - jefuiește și judecă pe stăpînul de odinioară — 128;
 - la stîna și fratele baciului, e cel mai îndîrjit cînd ceata descinde aici, jefuind și ucigînd pe stăpînul stinei — 194;

- s) — frământat de gindul că merindea și munițiile cetei sînt pe sfîrșite — 115;
- ș) — frumos la înfățișare — 109;
- t) — ia de la bogați și ajută pe săraci — 96; 100; 105; 106; 108; 109; 111; 112; 130; 133; 135; 143; 157; 164;
- ț) — ierneză în Iași, dar vara haiducește pe Grințieș — 114;
- u) — iubește crîsmărese — 111;
- v) — încolțit de poteră, se baricadează în casă astupînd fereastra cu o masă și trage în poterași pînă ce un glonț de argint îl ucide — 123; (Vezi și 100; 129.)
- w) — înconjurat de putere:
 - consimte să se predea, dacă soția nu va avea nimic de suferit — 113;
 - luptă vitejește pînă ce cade răpus de glonțul improvizat de un poteraș dintr-o para frîntă — 100; (Vezi și 123; 129.)
 - nu se dă legat, ci se luptă cu baltagul — 147;
 - refuză să se predea, pînă ce e împușcat cu un glonț de argint — 129;
 - scapă de poterași prin viclenia iboynicii — 142;
- x) — îndeamnă:
 - ceata să bea cu măsură, căci oricînd poate veni potera — 147;
 - pe poterași să ducă din sat în sat vestea de isprăvile lui — 164;
- y) — înfruntă potera, bizuindu-se pe armele sale, o biruie, apoi se așază la ospăț cu ceata, sub poala codrului — 118;
- z) — înșală:
 - pe poterași, făcîndu-i să se lupte cu un buștean îmbrăcat în straie haiducești — 92.II;
 - pe turci (se prefacă că a plecat să cumpere pește; turcii se prind frate cu el și chefuiesc împreună; în timpul nopții, trage un foc de armă provocînd învâl-mășeală între turci, care se taie între ei) — 67;
 - străjile și se strecoară în casa boierului — 125; (Vezi și 169.) (Vezi, mai departe, 136 și 141.)

135. a—i.

Haiducul întemnițat:

- a) — arde de dorul de a se vedea iarăși în codru, pentru a pedepsi pe ciocoi și a ajuta pe săraci — 133;
- b) — cere mamei ciubucul ca să descurie butucul — 148;
- c) — chipul hiperbolic al haiducului îmbătrînit prematur și descrierea macabră a temniței, în umezeala căreia mișună broaște, șerpi și năpîrci, ce sporesc chinul întemnițatului — 85; (Vezi și 93.)
- d) — își îndeamnă mama să ceară la domnie eliberarea lui — 85;
- e) — înțelege că „nunta” metaforică, promisă de stăpînire mamei sale, e condamnarea lui la moarte — 85;
- f) — își roagă mama să dezgroape grajdul unde se află ascuns calul său și să-l plimbe pe ulițele tirgului, pentru a ispiti cu frumusețea lui pe boieri și pe domn — 85;
- g) — scos din temniță, e fărchezuit și adus la curtea domnească, fiind singurul în stare să domolească calul minunat (adus de mama sa, spre a stîrni pofta boierilor și a domnului de a-l dobîndi) — 85;
- h) — se eliberează sărînd cu calul peste zidurile curții domnești (alteori strănutul, nechezul sau copitele calului sfarmă ușile temniței) — 85; 92.I; 170;
- i) — trimite cucul:
 - la soră-sa, chemînd-o să-l elibereze — 152;
 - să ducă scrisoare soției (cerîndu-i să-și vîndă avuțul pentru a-l răscumpăra) — 93

136. a—o.

Haiducul:

- a) — întîlnind un popă, îi ia calul — 148;
- b) — își pregătește armele, pîndește și despoaie negustorii și percepatorii care trec la bilci la Rîureni — 121;
- c) — jefuiește:
 - boieri și negustori, fără teamă de poteră — 116;
 - pe boier, apoi îl silește să-l conducă cu trăsura printre străjile astfel înșelate — 125; (Vezi și 169.)
- d) — legat de poteră, cere să-i sloboadă mina pentru închinăciune, dar astfel eliberat ucide pe poterași — 129;
- e) — nu se teme de poteră — 133;
- f) — părăsește coasa pentru a ține calea bogaților — 110;

- g) — pedepsește pe arendaș (răstoarnă grapa, la adăpostul căreia arendașul se umbrește, supraveghindu-și argații în cîmp, și-l bate) — 169;
- h) — petrece:
 - cu sora sau cu iubita, socotindu-și prăzile, fără teamă de poteră — 160;
 - dar nu-și uită de țară — 111;
 - fără frică de poteră ce se apropie — 105; 108; 114; 160;
- i) — peștește pe fata crișmarului, care, însoțindu-l în codru, cîștorește o haiducă foarte curajoasă — 151;
- j) — pîndește la fereastra ciocoilor, pătrunde în casă și-și umple chimirul — 141;
- k) — pîndit de puil de corb, care dorește singe de cătană — 140;
- l) — poposește la stîină, unde descoperă pe pircălab, îl judecă pentru abuzurile lui și îl ucide — 98;
- m) — poposit:
 - în crișmă, cere de băut fără teamă de poteră, amenințînd pe crișmar că-i lasă femeia rădăvă — 155;
 - la crișmă de dorul mindruțelor, nu se teme de poteră ce se apropie — 137; 139;
- n) — prefăcîndu-se mort, rezistă la toate încercările la care e supus de împărat, în urma stăruințelor împărătesei (i se bat cuie sub unghii; i se pune pe piept jăratice sau un șarpe; numai cînd i se joacă hora pe piept, iar haiducul o zărește în horă pe iubita lui, fata împăratului, cîntește din mustață; singură fiica împăratului înțelege astfel că haiducul nu este mort!) — 65;
- o) — prinde din zbor gloanțele și le azvîrle înapoi, poterașilor, în batjocură — 91; 92; 100 (Vezi și 134 și 141.)

137.a—g.

Haiducul prins :

- a) — de poterăși se eliberează prin luptă, ajutat de fratele său — 104; (Vezi și 42.)
- b) — de poteră la iubita sa — 110;
- c) — de poteră și condamnat la moarte, își cîntă cîntecul, arătînd că totdeauna a luat de la bogați spre a ajuta pe săraci — 96; / Vezi și *Cîntecul...* /
- d) — de puterile împăratului, e osîndit la decapitare, dar cerînd să fie dus la spovedanie se eliberează — 54;
- e) — spune că a luat boi și vaci de la bogați și a dat celor săraci — 157;
- f) — trimite răvaș prietenului său să-i vină în ajutor, dar acesta nu poate veni de mulțimea puterilor — 113;
- g) — ucis prin decapitare — 100; 122; (împreună cu iubita — 138)

138.

Haiducul răpus mișelește cere calului să-i sape mormînt cu copita, apoi să plece în căutarea altui stăpîn — 129; (Vezi și 86.)

139.

Haiducul răscumpărat de soție și eliberat din temniță își dezgroapă pușca și atacă pe primul haznagiul ce-i iese în cale — 93

140.a—e.

Haiducul refuză :

- a) — apelativul de „căpitan“ (din dispreț pentru „căpitanii“ care locuiesc la țîrg, îmbrăcați în straie strălucitoare, în timp ce el își are sălașul în codru și îmbrăcăminte modestă) — 100;
- b) — boieria ce i se oferă de stăpînire, preferînd să rămînă în haiducie — 124;
- c) — dragostea împărătesei — 89;
- d) — rugămințile mamei de a se întoarce acasă, amintindu-i că de mic copil s-a deprins să fure — 101; 164; 176; (Vezi și 186.)
- e) — să se predea de bună voie puterii — 91; 92; 100; 101; 112; 129; 134; 138; 147; 148; 164

141.a—o.

Haiducul :

- a) — sare din ascunziș și ucide pe boierul care supraveghează ceata de cositori, în zi de sărbătoare (arma ciocoiului, care încearcă să se apere, nu ia foc; se adeverește astfel visul rău prevestitor) — 102;
- b) — scapă din captivitate, cerînd să fie dus la spovedanie — 40; 54;
- c) — scăpat din închisoare, se răzbună pe trădător — 109;

- d) — se prefăce mort; rezistă la toate încercările la care e supus de împărat (la stăruințele împărătesei); în cele din urmă, e închis în cosciug și aruncat pe apă, dar scapă, se întoarce și-l judecă pe împărat — 65;
- e) — se tocmește cu ciobanul pentru turma și straiile ciobănești (schimbă straiile și cumpără turma pentru ca, travestit în cioban, să întîmpine alaiul vînătorii domnești, pornită pe urmele sale) — 88;
- f) — se turcește pentru a scăpa de la moarte — 68;
- g) — sfătuit, prin răvașul stăpînirii, să se lase de haiducie, oferindu-i-se un rang boieresc, refuză boieria și preferă haiducia — 124;
- h) — silește pe împărat să-i lase lui împărăția, dar pleacă cu vistieria, pe care o împarte cu cetașii — 54;
- i) — singur în codru; ziua cîntă, iar noaptea despoaie pe ciocoi pentru a ajuta pe săraci — 135;
- j) — singurul supraviețuitor din ceată, nu se lasă de haiducie — 159;
- k) — supărat pe codru că nu-și sloboade poalele să-i acopere pistoalele, trage cu carabina și-i rupe crengile — 125;
- l) — surprinde potera, risipind-o — 117;
- m) — surprins în crișmă, cade în luptă cu poterașii — 135;
- n) — și „banta“ lui, incolțiți de putere pe cînd chefuiesc în crișmă, refuză să se predea — 112;
- o) — și ceata lui:
 - cutreieră țara, de la munte la Dunăre — 124;
 - înspăimîntă pe ciocoi și negustori — 96;
 - jefuiesc la drumul mare și dau, în glumă, răvaș la mină că vor despăgubi cîndva pe păgubași — 97
 (Vezi și 134 și 136.)

142.a—d.

Haiducul travestit în:

- a) — boier, împarte ceata în două grupe care-l vor urma în răstimp de un ceas și vine la curtea boierească cu trăsura, prefăcîndu-se că urmărește să-l prindă pe haiduc: înșală pe ciocoi, cerîndu-i să-și trimită paznicii cu prima parte a cetei sale în urmărirea haiducului, dar cu cealaltă parte a cetei îl jefuiește și pleacă cu trăsura încărcată de pradă — 169; (Vezi și 125.)
- b) — cerșetor, înșală potera prefăcîndu-se că se chinuie să-și scoată din glod căruța cu o iapă chioară, spunînd că și el îl caută pe haiducul care i-a luat calul cel bun — 169; (Vezi și 112.)
- c) — cioban, înșală ceata boierilor plecați în urmărirea lui, făcîndu-l pe domn să meargă singur prin codru împreună cu el, pentru a-l umili și batjocori — 88;
- d) — zarzavagiu, pătrunde în curtea pașei pentru a se orienta, apoi revine în cursul nopții, lichidează străjile și ucide pe pașă — 53

143.a—e.

Haiducul trădat:

- a) — de gazdă poterașilor, e surprins benchetuînd — 100;
- b) — de ibovnică turcilor — 55;
- c) — de iubită, cade în luptă cu jandarmii — 107;
- d) — de nașul său turcilor — 63; 68;
- e) — luptă cu puterile, dar e biruit și închis — 109

144.

Haiducul trădează dușmanilor secretul glonțului miraculos prin care căpitanul său poate fi ucis — 115

145.a—d.

Haiducul trece:

- a) — cu ceata pe sub poala munților — 165;
- b) — cu ceata și cu catirii încărcăți de pradă — 127;
- c) — luncile, dimineața, cu ceata-i numeroasă — 144;
- d) — prin codru cu iubita; luptă cu turcii și eliberează pe surata iubitei, răpită de dușmani — 56

146.a; b.

Haiducul trezit :

- a) — de un vis prevestitor, scapă cu fuga din bordeiul unde crișmărița a îmbătat ceata și i-a închis pe haiduci, dar revine, o judecă pe trădătoare și o dă pradă focului — 168;
- b) — din somn de calul său, căci se apropie potera — 139

147.

Haiducul trimite pe mama sa cu vorbă pentru a fixa locul de întâlnire cu fratele lui — 117

148.

Haiducul ține calca ciocoilor și negustorilor — 127

149. a—c.

Haiducul ucide :

- a) — pe arnăut cu baltagul — 129;
- b) — pe căpitanul puterii — 101; 164;
- c) — pe dușmani și rămâne în codru cu ibovnica — 55

150.

Haiducul umblă neînarmat, fără teamă de pașeri, bizuindu-se pe pistoalele de la șă și pe cetașii săi, care știu să înșele potera — 145

151.

Haiducul urcă dealul Istriței, în căutarea pircălabului — 98

152.a; b.

Haiducul urmărit de potera :

- a) — e rănit, dar nu se predă, luptă vitejește și biruie pe poterași — 148;
- b) — strigând zadarnic podarului să-l treacă riul, se avîntă cu calul înot — 96

153. a; b.

Haiducul vestit :

- a) — de mama sa că se apropie potera — 117;
- b) — și cunoscut în toată țara — 97

154.

Haidu-Velcu, trădat de un ostaș (din răzbunare, pentru că a fost pălmuit), este ucis de turci — 67

155.a; b.

Hanul tădresc :

- a) — întreabă pe voinicul prins și schingiuit, ce răutăți a săvîrșit — 75; 76;
- b) — trimite un călăreț să aducă prin vicleșug pe tătărul răzvrătit (care preferă vinul în locul cafelei) pentru a-l spinzura, dar acesta taie capul hanului, se creștinează și se face haiduc — 78

156.

Herghelea (sultanului ; hanului) — prădată de hoțul de cai — 175; 185

157.a; b.

Herghelegiul :

- a) — scapă pe fata bogatului, furată de hoți (o readuce acasă și i se dă de soție) — 190;
- b) — sultanului trădează hoțului de cai secretul prin care poate fura deodată toată herghelia (dacă va încăleca pe iapa vinecioară, toată herghelia îl va urma) — 175

158.

Hora satului în zi de sărbătoare — surprinsă de tătarii năvălitori — 73

159.

Hoții calcă pe popa, dar acesta (sau feciorul) îi alungă cu focuri de pistol — 180; 189; (Vezi și 177.)

160.a; b.

Hoții de cai :

- a) — din Bărăgan se înșală unul pe altul — 172;
- b) — fug în Moldova sau în Ardeal, spre a-și pierde urma — 172

161.

Hoții descind la popă — 177; 180; 189

162.

Hoții fură cai din satele de pe valea Oltului — 183

163.a—c.

Hoții jefuiesc:

a) — pe Iederan și-i iau fata chezășie (fata fuge de la hoți și se întoarce acasă în timpul nopții; părinții nu o recunosc; regăsită de hoți, ea dă alarma și hoții sînt prinși) — 191;

b) — popi, circiumari, îngrozesc pe ciocoi și păcălesc puterile — 177;

c) — stîna și leagă ciobanii, dar baciul, cerînd hoților să-i dezlege brațul, sună din bucium vestind astfel pe stăpîna(ul) stinei, care încalcă, aleargă și pedepsește pe hoți — 195

164.a—d.

Hoții prădă:

a) — conacul lui Știrbei, apoi țin calea și prădează diligența în dealul Sarului — 182;

b) — minăstirea Tismana — 181;

c) — poștalionul — 181;

d) — stîna — 193; 194; 195; 196

165.

Hoții prinși de puteră se eliberează prin luptă și fug acasă pentru a-și împărți galbenii furați — 181

166.

Hoții răniți de băiatul popii se retrag și fug — 180

167.

Hoții sînt mai pricepuți decît puterile (dacă ar voi, hoții i-ar prinde ei pe puterași și i-ar lega cot la cot, împreună cu procurorul și subprefectul lor!) — 178

168.a—c.

Hoțomanul:

a) — prins, amintește mamei fărădelegile cu care s-a deprins de mic — 186; (Vezi și 101.)

b) — trădat:

— de ibernică puterii, fuge din închisoare, ucide pe trădătoare și continuă să hoțească — 188;

— de țigani, e surprins de jandarmi în crîsmă, dar el nu se predă de bunăvoie — 186;

c) — venit la stîna, e întîmpinat de ciobanul înarmat (prevenit de oile năzdrăvane) și ucis de acesta — 196

169.

Hoțul cheamă pe cei care vor să-l cunoască, la socoteală, în pădurea din vilcea... — 177

170.a—m.

Hoțul de cai:

a) — află de la hergheliegiul sultanului viclășugul prin care poate fura deodată toată herghelia (dacă va încăleca pe iapa vinicioară, toată herghelia va porni după el) — 175;

b) — atacă herghelia sultanului (hanului) — 175; 185;

c) — calcă herghelia hanului (prinde în arcan șapte iepe și pe „negrul hanului”, rupînd herghelia în două) — 185;

d) — care a furat herghelia sultanului, e prins de puteră în tîrg la Cîmpina și ars de viu — 175;

e) — cutreieră stîne și crîșme și luptă cu puterile — 170;

f) — din Bărăgan prinde caii cu arcanul și-i vinde la tîrg — 172;

g) — înșală pe mocan că vrea să încerce mersul calului, dar fuge cu el — 170;

h) — plănuiește cu „frații” să meargă la furat în plasa Blahnița, unde e prada mai bogată — 174;

i) — prins și judecat la curtea domnească, scapă sărînd cu calul peste zidurile curții — 170;

j) — pune rămășag că va sări cu calul său grămada de buți, dar își spetește astfel calul iubit — 173;

- k) — stă ascuns până se înserează, apoi prinde cu căpăstrul cai, armăsari, iepe și cir-
lani — 174;
l) — și ceata lui a luat calea codrului după alegerea lui Iamandi ca primar — 184;
m) — trădat turcilor de sora sau de cumnatul lui — 173

171.

Hoțul evadat din pușcărie umblă fără teamă „pe bulevard” — 177

172.a—c.

Hoțul fură:

- a) — calul voinicului adormit — 171;
b) — cel mai bun cal al turcilor — 173;
c) — fata bogată, pe care o vrea de soție — 190

173.

Hoțul la stină (umblă din stină în stină, fără teamă de putere; preferă aceasta, decît să se întoarcă în sat) — 176

174.a—h.

Hoțul:

- a) — pedepsește pe femeia care se plinge că hoții le-au pustiit satul (femeia e potcovită cu potcoave de cai) — 178;
b) — pradă stina în lipsa ciobanului stăpin, călcînd în voiala cu acesta — 193;
c) — prădător de stină, e ucis de cioban; cățeaua cea bătrînă conduce pe cioban să descopere în codru locul tănuț unde hoții benchetuiesc — 193;
d) — prins pe străzile Craiovei — 179;
e) — rănit în timpul descinderii la popa, fuge la gazdă, își aprinde luminarea și a doua zi moare — 180;
f) — refuză să se întoarcă în sat — 176;
g) — se plimbă cu iscusință printre poterași — 178;
h) — și ceata lui uimesc Craiova și hoțesc în zona podului Grozăvești — 177

175.a—d.

Hybris/Nemesis (Cutezanța pedepsită):

- a) — Gerul (Crivățul) din fîntînă îngheață întreaga oștire a semețului pașă (împărat) care, socotindu-se invincibil, îl provocase la luptă — 1
b) — tabu-ul încălcat: tinărul pescar, neascultînd sfatul vîtafului (tatăl său) și pescuind în apa Vidrosului, e pedepsit de Vidra (Iuda) cea bătrînă, care răscolește toți peștii din adîncuri și, trimițîndu-i în năvoade, provoacă naufragiul pescarilor — 7;
c) — tinărul Novac, dorind să se însoare, e trimis de bătrînul Novac să-și ia mireasă cu sabia, dacă va putea birui, pe fata sălbatică; tinărul se întoarce bătut și speriat, dar bătrînul Novac se luptă cu ea și o ucide — 9;
d) — voinicii vînători, urmărind să săgeteze trei lebede — care sînt, de fapt, trei zile sfînte din săptămînă — și neascultînd sfatul acestora, sînt prefăcuți în stană de piatră — 18

176.

Iancu Sibiancu strigă că vrea să dea piept cu Novacii — 35

177.a—c.

Ibovnica:

- a) — haiducului aduce merinde cetii și vești despre poteră — 122;
b) — trădează pe haiduc turcilor — 55;
c) — trădează puterii pe hoțoman (acesta fuge din închisoare, ucide pe trădătoare și continuă să hoțască) — 188

178.

Incest (îratele îndrăgostit de soră) — 5

179.

Inima despîcată a adversarului lasă să iasă o năpîrcă — 11

180.

Intrigi și răfuiele între boieri — 198; 199; 200

181.

Iscoada haiducilor îndrumă ceata unde să descindă, dar nu pătrunde în casă spre a nu fi recunoscută — 120

182.a—d.

Iubita :

- a) — fratelui celui mic ucide pe frații cei mari pentru a-și răzbuna iubitul omorit de aceștia — 70;
- b) — haiducului deplinge moartea lui timpurie și blestemă pe ucigași — 116;
- c) — rein-vie pe fratele cel mic, ucis de frații săi, trădători și invidioși — 70;
- d) — trădează pe haiduc jandarmilor — 107

183.

Iubitul luptă cu pețitorul bogat și-și salvează iubita, măritată de părinți împotriva voinței sale — 210

184.

Iuda cea bătrână /*Vezi V'idra.*/

185.a—i.

Împăratul :

- a) — cu fată de măritat, supune pețitorii la diverse încercări:
 - să sară peste groapa lungă, lată și adincă — 22;
 - să mănince nouă cuptoare de piine; să bea nouă buți de vin; să aducă mărul de argint de pe Marea Neagră — 24;
- b) — făgăduiește prin crainici răsplătă celui care:
 - va aduce nevătămat pe Novac — 33; sau pe Pătru (Bicu) haiducul — 40;
 - va ucide balaurul — 10;
- c) — fără feciori, se travestește în fiară sălbatică (lup, urs, balaur) pentru a pune la încercare curajul fiicelor sale, care, travestite în voinic, încearcă, pe rînd, să meargă spre a sluji ca ostaș la curtea adversarului (numai fata cea mică izbutește) — 13;
- d) — infruntat și dojenit (sau pedepsit) de:
 - voinic — 37; 40; 54; 64; 65; 72;
 - femeia-haiduc — 91;
- e) — păsărilor și voinicul care a trezit orașul adormit află de la ciocirlan unde e casa zinelor — 21;
- f) — pleacă în căutarea fetei răpite de zmei — 22;
- g) — poruncește:
 - ca tinărul Novac, care a băut cu lăcomie în crîșma din Țarigrad, să fie prins și întemnițat de turci — 27.1;
 - să fie adus la curte copilul năzdrăvan — 12;
- h) — supune la încercări pe haiducul care se prefăce mort (la stăruințele împărătesei, i se bat cuie sub unghii; i se pune jăratric sau un șarpe pe piept; este închis în cosciug și aruncat pe apă) — 65
- i) — trimite hoardele tătărăști să pustiască satele răzvrătite — 73

186.a; b.

Împăratului :

- a) — cu trei feciori, i se fură în fiecare noapte merele de aur; feciorul cel mic izbutește să prindă zina — 20;
- b) — cu trei fete, i se cere să trimită un fiu spre a sluji la curtea adversarului — 13

187.a; b.

Împărăteasa, bănuitoare că:

- a) — fata vitează nu e voinic adevărat, cere cu înverșunare împăratului s-o supună la probe ce ar putea să-i dezvăluie adevărata identitate — 13;
- b) — haiducul se prefăce că e mort, stăruie ca împăratul să-l supună la trei încercări — 65

188.

Împărăteasa îndrăgostită de haiduc — 89

189.a—j.

Încercări (probe):

- a) — ostașii pașei fac focul cu armele lor și se adăpostesc zadarnic în pintecele cailor, în lupta cu Gerul (Crivățul) — 1;
- b) — Sila-Samodiva, cu atelajul ei infernal, întrece la alergare pe Dălea (Bogdan)-Damian, „cu murguțul lui d-un an” — 2;
- c) — fata cea mică a împăratului fără feciori e singura care nu se sperie de tatăl său travestit în lup, urs, balaur; la curtea împăratului dușman, izbutește (cu ajutorul cățelușei năzdrăvane) să treacă cu succes prin încercările la care este supusă, din stăruința împărătesei — 13;
- d) — numai al treilea voinic izbutește să urce cu calul muntele lunecos și să aducă dovezi din bătălia turcilor cu frincii — 17;
- e) — Deli-Marcu cosește într-o singură zi livada lui Negru-vodă — 25;
- f) — haiducul adus prin înșelăciune la curtea împăratului face dovada bărbăției lui (smulge un copac din rădăcină; prinde din goană și azvirlu un cal peste ziduri. . .) — 40;
- g) — haiducul prefăcându-se mort suferă încercările la care e supus prin stăruința împărătesei (i se bat cuie sub unghii; i se pune jăratnic sau un șarpe pe piept; se joacă hora pe pieptul lui) — 65;
- h) — fata-haiduc biruie pe poterași în întrecerea la ochire — 91;
- i) — Constantin Brincoveanu preferă supliciul fiilor săi și al lui, decît să cedeze sultanului țara și să treacă la legea turcească — 201;
- j) — în timpul luptei cu adversarul, voinicul își slăbește briul și cere soției să i-l lege, dar aceasta refuză — 205

/Vezi și *Peșitul eroic*./

190.a—d.

Întemnișatul:

- a) — chinuit de șerpi și năpirci și îmbătrinit prematur — 85;
- b) — eliberat:
 - cu ajutorul calului său — 85; 92.I; 170;
 - cu ajutorul corbului, care-i aduce de acasă iarba-fiarelor și trei fuioare de mătasă — 48;
- c) — împreună cu mindra cere și obține eliberarea acesteia, ea întorcîndu-se, după sfatul lui, cu arme, cu ajutorul cărora voinicul se salvează — 211;
- d) — în închisoarea din Țarigrad — 48

/Vezi și *Haiducul întemnișat*; *Voinicul întemnișat*./

191.a; b.

Întrecerea la alergarea cailor:

- a) — Bogdan (Dălea)-Damian și Sila-Samodiva — 2;
- b) — Copilașul lui Roman și Cerchez — 71

192.a; b.

Jandarmii:

- a) — spînzurați de haiduci — 167;
- b) — surprind haiducul trădat de țigani — 167

193.

Lebedele care au poposit pe turnurile bisericii, sau ale curții, spun vinătorilor că ele nu sînt păsări, ci trei zile sfinte ale săptămîinii — 18

194.

Logodnicii răpiți de diavol — 26

196.

Logofătul cheamă clăcașii la socoteala ciocoiului — 99

197.

Lovitura năpraznică de paloș a voinicului retează adversarul călăreț și șaua calului — 73; 74; 200; (Vezi și 29.I; 37; 43; 86; 198.)

198.a—rr.

Lupta între:

- a) — Gerul (Crivățul) din fîntină și oștirea lui Marcoș-pașa — 1;

- b) — fratele cel mic (ajutat de ciobănaș) și Scorpie (pentru salvarea fraților celor mari, înghițiți de monstru) — 3;
- c) — fratele cel mic și zmeii, pețitorii surorii sale — 4;
- d) — voinicul vînător Iovan Iorgovan și balaurul Cernei, pentru eliberarea fetei sălbatică, sora și iubita lui — 5;
- e) — voinicul Moldovean și șarpele uriaș, spre a salva voinicul blestemat, pe jumătate înghițit de monstru — 6;
- f) — Novac și șarpele uriaș (spre a împlini cererea împăratului) — 10;
- g) — bătrînul Novac și zină — 8.I; 8.II.2;
- h) — Novaci și Arapul buzat — 8.II.3;
- i) — Novaci și fata sălbatică — 9;
- j) — Novac și Dirvij — 11;
- k) — copilășul de turc și Marcu Cralevici — 12;
- l) — Deli-Marcu și balaurul Craiovei — 25;
- m) — Andronim și diavolul care fură fete — 26;
- n) — Novaci și turci — 27.I—11; 29.I—IV; 30—33; 35;
- o) — tinărul Novac (voinicul sărac) și bătrînul Novac — 34; (Vezi și 28.)
- p) — Doicin bolnavul și Arapul buzat — 37;
- q) — Pătru haiducul și turci — 40;
- r) — Badiu circiumarul (ajutat de fratele său) și turci — 42;
- s) — finul Banului și turcul care i-a răpit nașa — 43;
- ș) — frații Chirei-Chirălinei și Arapul buzat — 46;
- ț) — feciorașul de sirb și Arap Colțea — 50;
- ț) — haiducii brăileni și turcul — 51;
- u) — Dragu și turcii — 55;
- v) — Gheorghită Zătreanu (și Dobrița) și turcii — 56;
- w) — Iancu și turcul — 61;
- x) — fratele fetei și turcii — 62;
- y) — Vidu țăranul și turcii — 64;
- z) — Goescu și turcii — 66;
- aa) — copilul Roman și tătarii — 70;
- bb) — Șiret pircălab și tătarii — 72;
- cc) — voinicul dezrobitor și tătarii năvălitori — 73; 74;
- dd) — Român Grue și tătarii — 75;
- ee) — Buica Becheanu și tătarii — 76;
- ff) — Radu și tătarii — 84;
- gg) — Toma Alimoș și Manea — 86;
- hh) — Mihai copilul și Ianoș ungureanu — 87;
- ii) — haiduci și putere — 91; 92; 100; 101; 105; 107; 109; 112; 115; 117; 118; 123; 129; 131; 134; 138; 139; 147; 148; 153; 164; 166; 167;
- jj) — Costea ciobanul și Fulga — 193;
- kk) — Șalga și prădătorii de stîină — 195;
- ll) — Ionașcu, Năvălașcă și oștirea dușmană — 197;
- mm) — Radu Calomfirescu și tătarii — 198;
- nn) — Radu Calomfirescu și boierii Buzești — 198;
- oo) — căpitanul Nica și tătarii — 199;
- pp) — căpitan Costin și Aga Bălăceanu — 200;
- qq) — Ghiță Cătănuță și rivalul său — 205;
- rr) — Dalapin și Almăjan — 208

199.a—o.

Mama:

- a) — adulteră (ibovnica turcului), trădătoare a fiului (își imbată fiul spre a face ca ibovnicul să ciștige rămășagul) — 38;
- b) — blestemă:
 - fiul care pleacă cu ceata haiducilor, împotriva voinței ei — 89;
 - pruncul (din pintece sau din leagăn), pentru că nu-și încetează plînsul, să fie înghițit de șarpe — 6;
- c) — căpeteniei cetei haiducești, chinuită și silită de ceata rivală să lea dea toți banii ascunși de feciorii săi — 90;
- d) — haiducului:
 - îl vestește că puterile se apropie — 117;
 - întemnițat:
 - ciștigînd bunăvoința temnicerului, izbutește să vorbească printre zăbrele cu fiul său — 85;

- trimisă de fiul său la domnie spre a-i cere eliberarea – 85;
- trimisă de fiul ei să dezgroape grajdul unde se afla ascuns calul său și să-l plimbe pe ulițele tirgului pentru a ispiți cu frumusețea lui pe domn și pe boieri – 85;
- e) – prinsă de putere, e chinută și spinzurată – 117;
- f) – (hoșului) roagă zadarnic pe fiul ei să părăsească viața de codru și să revină acasă – 101; 164; 176; 186;
- g) – învață:
 - pe fiica ei să se ferească de dragostea haiducului, care a lăsat multe fete cu copii – 96;
 - pe tânărul Novac să fure hainele zinei la scădat, pentru a o obliga astfel să-l urmeze și să-i fie soție – 8.II.1;
- h) – își ascunde fiica, pentru a nu fi găsită de ceata turcească, venită să o răpească – 47;
- i) – își caută fiii printre dușmanii uciși în bătălie de fiul cel mic – 70;
- j) – lui Radu Calomfirescu, răpită de tătarul Mirzac, e dezrobită de fiul său, care ucide în luptă pe tătar – 198;
- k) – robită de turci și dusă în captivitate la Vidin, este eliberată de fiul ei (copil aruncat de turci pe apă într-o lădiță, descoperit de fata împăratului și crescut la curte până ce, devenind soțul fetei, pleacă să-și elibereze mama captivă) – 57;
- l) – sfătuiește pe tânărul Novac să-și vîndă armele și hainele, să-și cumpere plug și boi și să se apuce de plugărie – 30;
- m) – Vidului spune turcilor că Vidu a murit, iar turcii scormonesc mormintul fals – 64;
- n) – voinicului dunărean, amăgită de turcii (care se declară prieteni), trădează dușmanilor ascunzișul fiului ei (care doarme în corabia lui, ascunsă între girlele Dunării, privegheat de slugă) – 41;
- o) – voinicului refuză să îngăduie fiului ei să devină căpetenia haiducilor, de teamă să nu-și piardă astfel și ultimul copil – 89

200.a; b.

Marcu Cralevici:

- a) – în luptă cu copilașul de turc descoperă că acesta îi e fiu (sau frate) – 12;
- b) – și Gruicea copilul pețesc pe fata împăratului – 24

201.a; b.

Marcu:

- a) – primește carte de provocare de la Filip din Buda – 203;
- b) – trece peste temerile mamei sale, incalcă și aleargă la Buda, ucide pe Filip și se întoarce cu armele acestuia, dovadă a biruinței sale – 203

202.

Marea se aprinde în flăcări cînd trupul lui Brîncoveanu, jupuit de piele și ciopîrțit, e pus într-un coș și aruncat în apă; numai rugăciunile soborului de preoți potolesc incendiul miraculos – 201

203.

Martiriul voievodului Constantin Brîncoveanu la Țarigrad (feciorii îi sînt decapitați, iar trupul lui, jupuit de piele și ciopîrțit, e aruncat în mare) – 201

204.a; b.

Mărul de pe mare:

- a) – loc de refugiu al zinei, pentru a scăpa de Arapul buzat, care o vrea de soție; bătrînul Novac salvează zina naufragiată pe apele mării infuriate (marea s-a infuriat, căci mărul nu a vrut să-și ridice crengile pentru ca ea să-și poată vedea marginile. . .) – 8.II.3;
- b) – Gruicea copil mic, adus de Marcu Cralevici în peșit la fata împăratului, implinește, cu ajutorul calului năzdrăvan, dorința împăratului de a-i aduce mărul de argint de pe Marea Neagră, păzit de trei zine – 24

205.

Merele de aur din grădina împăratului sînt mereu furate în timpul nopții de zine, pînă ce feciorul cel mic al împăratului, singurul care reușește să vegheze neadormit, prinde pe zina cea mai mică și o ia de soție – 20

206.

Mireasa se descoperă singură dintre trei fete cu totul asemănătoare (ridică, sub amenințarea sabiei, mărul aruncat de nun) — 15

207.a; b.

Mirele :

a) — înlocuit de naș (nașul îndeplinește toate încercările la care socrul îl supune pe mire) — 15; /*Vezi și Încercări (probe) și Peșitul eroic.*/

b) — (zmeu), plecat la plimbare cu fata împăratului (în timp ce se fac pregătirile de nuntă), se prefăce în cocoș, apoi în vultur și fuge cu ea în gheare — 22

208.

Minăstirea Tismana prădată de hoți — 181

209.

Mindra întemnițată împreună cu iubitul ei, eliberată la insistențele acestuia, se întoarce (după sfatul lui) cu arme, cu ajutorul cărora voinicul se salvează și el — 211

210.a; b.

Minzul minunat :

a) — născut în herghelia domnească, e tot ce pretinde Deli-Marcu ca moștenire „bășcuindu-se” cu fratele lui, Negru-vodă — 25;

b) — pe care boierul Bucă (Buculei) l-a primit în dar de la socrul lui, crescându-l cu multă dragoste și grijă, e pricina pentru care boierul lipsește în repetate rânduri de la divanul domnesc — 202

211.a—c.

Moartea simulată (pentru a înșela pe dușman):

a) — părinții fetei dunărene arată turcilor mormintul fals al fiicei lor, pe care turcii au venit să o răpească (turculețul viclean și iscoditor descoperă vicleșugul) — 47;

b) — mama Vidului arată turcilor simulacru de mormint al fiului ei, dar turcii nu se lasă înșelați — 64;

c) — haiducul Rădoiță, prefăcându-se mort, rezistă la încercările împăratului (îndemnat de împărăteasă): i se bat cuje sub unghii; i se pune jărat pe piept sau un șarpe; numai cind hora joacă pe pieptul haiducului, acesta clintește din mustață, făcând-o pe fiica împăratului să înțeleagă vicleșugul — 65

212.

Mocanul înșelat de hoțul de cai care, prefăcându-se că vrea să încerce mersul calului, încalecă și fuge cu el — 170

213.a; b.

Monstrul care inghite voinici:

a) — Scorpia din fântină — 3;

b) — Șarpele uriaș, crescut sub talpa casei — 6

214.

Monumentul din Moisei amintește de fasciștii care au incendiat satul și de viteazul Tomoioagă, care a căzut în luptă încercând să elibereze pe sătenii închiși într-o casă incendiată — 162

215.a; b.

Mormintul fals :

a) — ascunzișul fetei dunărene, spre a înșela pe turcii veniți să o răpească — 47;

b) — pentru a deruta pe turcii care-l caută pe Vidu țăranul — 64

216.

Musafirul înșală și sărută pe soția gazdei trezind gelozia acestuia, care îl ucide — 209

217.a; b.

Musca columbacă iese:

a) — din capul balaurului răpus de Iovan Iorgovan, ucigind oameni și vite — 5;

b) — din otrava balaurului Craiovei, ucis de Deli-Marcu — 25

218.

Nașa dezleagă blestemul finului trădător, care și-a ucis nașul (abia atunci, trupul spinzurat se prefăce în țărână) — 200

219.a—d.

Nașul:

- a) — îndeplinește, în locul mirelui, toate încercările la care acesta e supus de socrul neînduplecat — 15; /*Vezi și Încercări (probe) și Peșitul eroic.*/
- b) — plugar, răzbunat de finul lui (finul aleargă pe urmele turcului și-și dezrobește nașa, ademenită sau răpită de cotropitor, în timp ce plugarul se afla în cîmp la arat) — 43;
- c) — trădează:
 - pașei pe haiducul Stoian Stingă, dar haiducul se turcește pentru a scăpa cu viață, se întoarce și ucide pe trădător — 68;
 - turcilor pe finul haiduc — 63; 68;
- d) — ucis de finul trădător — 200

220.

Naufragiul pescarilor — copleșiți de abundența peștelui răscolit și trimis în năvoade de Vidra (Iuda) cea bătrînă, spre a obține eliberarea puiului său, căzut în năvoade — 7 /*Vezi și Tabu.*/

221.

Năpîrca iese din inima despîcată a lui Dîrvij și îl fugărește pe Novac pînă la cerdacul său — 11

222.

Năpîrci, șerpi și broaște chinuie amarnic pe haiducul întemnițat — 85

223.

Năudlireatdărilor (tabloul cotropirii și al bătăliei) — 70; 72; 73; 74; 198; 199

224.

Negustorii înșelați de Novac, travestit în călugăr — 36

225.

Nevasta haiducului, cercetată de putere, vine și ea în codru — 154

226.

Norii amenințatori nu sînt nori de ploaie (cum crede fata ciobăniță), ci sînt zmeii (lei sau turcii) — cum înțelege fratele păstor — 192

227.

Novac /*Vezi Bătrînul Novac și Tîndrul Novac.*/

228.a — c.

Novacii:

- a) — cer găzduire la crișmă și uimesc pe crișmăriță cu lăcomia lor — 28;
- b) — răsplătesc (sau pedepsesc) pe crișmărița din Țarigrad, cînd aceasta se întoarce de la împăratul (sau de la nașul ei), căruia i-a trădat prezența Novacilor în Țarigrad — 28;
- c) — trimiși de bătrîn să iasă în întîmpinarea celui ce le tulbură liniștea ospățului, prin strigătul provocator, sînt pe rînd înspăimîntați sau biruiți și capturați de dușman, dar eliberați în cele din urmă de bătrînul Novac — 11; 33; 34

229.

Nunta fabuloasă — 15

230.

Nunta metaforică, promisă de domnie mamei haiducului întemnițat, este, de fapt, după cum înțelege întemnițatul, condamnarea lui la moarte — 85

231.

Oaia din stîna prădată povestește moartea stăpînului ei — 195

232.a—c.

Oastea :

- a) — împăratului rămâne mai prejos în întrecerea cu femeia-haiduc, care se dovedește mai îndemnită în siguranța și precizia folosirii armei — 91;
- b) — lui Constantin Brîncoveanu, fiind aproape învinsă de oastea lui Aga Bălăceanu, Constantin Brîncoveanu făgăduiește domnia celui care va răpune pe Bălăceanu — 200;
- c) — lui Marcoș-pașa (care a provocat la luptă Gerul din fîntină) pierе prin îngheț — 1

233.

Obiectele miraculoase : papucul, fesul, mantaua, toiagul, pe care voinicul le ia de la fiii de tartor ce se ceartă pentru moștenire, îl ajută pe voinic să ajungă nevăzut la casa zinelor — 20; 21

234.

Oile prevestesc pe cioban că hoțul va veni la stînă cu gînd ucigaș — 196

235.

Orașul adormit al împăratului păsărilor măiestre — trezit din amorteală de voinic, cu ajutorul obiectelor miraculoase — 21

236.

Ordalia — sulitele azvirlite în văzduh arată, prin cădere, cine e vinovat de trădare (după lupta celor trei frați cu zmeii peștitori) — 4

237.

Ospățul/Vezi Descrieri.

238.

Ostașii fac focul cu armele lor și se adpostesc în pintecele golite ale cailor (după sfatul cutezătorului Marcoș-pașa), încercînd zadarnic să reziste în lupta cu Gerul (Crivățul) — 1

239.

Ostașul palmuit de Haidu-Velcu (cărui nu-i place așezarea tunurilor) trădează turcilor ceasul cînd Haidu-Velcu iese să-și așeze tunurile — 67

240.

Oștirea înghețată de Gerul (Crivățul) din fîntină, provocat la luptă de îndrăznețul Marcoș (Bruianan, Colceag-pașa, Împăratul Salabeg) — 1

241.

Pașarnica domnului — sora haiducului — îmbată și adoarme pe mesenii ospățului domnesc, apoi aleargă în timpul nopții, în codru, spre a destăinui fratelui ei că în zori domnul și boierii, prefăcîndu-se că merg la vinătoare, vor veni să-l prindă — 88

242.a; b.

Paloșul :

- a) — azvirlit din mare depărtare și înfigîndu-se în grînda casei bătrînului Novac — semn că tînărul Novac se află în primejdie — 29.I;
- b) — voinicului vînător Iovan Iorgovan e atît de bine ascuțit și tare, încît poate rețea un munte — 5

243.

Pașa ucis de haiducul care, travestit în zarzavagiu, pătrunde ziua în curte pentru a se orienta și revine în timpul nopții, lichidează străjile și-l omoară pe turc — 53

244.

Păgînii au devastat raiul, în timp ce sfinții stau la ospăț — 19

245.

Părinții sfătuiesc pe tînărul Novac să-și vîndă hainele și armele, să-și cumpere plug și boi și să plece la arat cu sora lui — 30

246. a—f.

Păsări (semne prevestitoare; mesageri; ajutor voinicului):

- a) — ciocîrlanul conduce pe voinic la casa zinelor — 21;

- b) — ciorile lasă din gheare baligă peste hora satului în zi de Paști, prevestind năvălirea tătarilor — 73;
- c) — corbul:
 - duce veste la casa voinicului intermițat — 27;
 - ajută pe voinicul intermițat să se elibereze — 48;
 - pindește pe haiduc, căci dorește singe de cătană — 140;
- d) — cucul:
 - cîntă în coasta dealului, în semn de rău augur pentru voinic — 77;
 - trimis de haiducul intermițat să ducă scrisoare soției — 93;
 - cheamă pe sora haiducului intermițat să-l elibereze — 152;
- e) — porumbelul, care a văzut pe soția adulteră dragostindu-se cu tătarul din Bălgrad, duce veste stăpinului său de aceasta — 82;
- f) — vulturii:
 - ajută pe fratele cel mic în lupta cu zmeii, peșitorii surorii sale — 4;
 - pindesc în preajma voinicilor osteniți și răniți în bătălie și duc mina cu inelul la curtea voinicului mort — 197; (Vezi și 27.II.)

247. a—d.

Pedeapsa:

- a) — femeii care blestemă pe hoți că le-au pustiit satul (e potcovită cu potcoave de cai!) — 178;
- b) — hoșului de cai, care a furat herghelia sultanului (prins de poteră în tirg la Cîmpina, e ars de viu) — 175;
- c) — mamei, ibovnica turcului, care-și trădează fiul (e arsă de vie) — 38;
- d) — soției trădătoare (e decapitată, deoarece refuză să lege briul slăbit al soțului, înclștat în luptă dreaptă cu rivalul său, fost ibovnic sau peșitor al soției) — 205; (Vezi și 208.)

/ Vezi și *Ordalia*. /

248.

Pescuitul fabulos (în apa Vidrosului) — 7

249.

Pește de prăsilă — adus în apa Cernei de voinicul vinător Iovan Iorgovan — 5 / Vezi și

Eroul cultural. /

250.

Peșterea Dîmbovicioara — ascunzișul haiducilor Fulga și Budac — 130

251.

Peștii și racii din fundul Dunării trezesc din somnul lui greu pe voinicul azvirlit de ceata turcească în apele Dunării — 41

252. a—h.

Peșitul eroic:

- a) — fata Cadiului; fata împăratului; fata birtășiței din Dodrin; fata letinului din Buda (tinărul Novac, supărat la ospăț, capătă încuviințarea bătrînului Novac de a merge să-și caute mireasă; răpește pe ...) — 29.I-IV;
- b) — fata de frîc strigă din cetatea sa că va fi soția celui care-i va împlini trei dorințe: voinicul (Nicola-Nicolcea, fecioraș de sirb) izbuteste, cu ajutorul calului, să-i facă vie pe mare, fîntînă în virf de munte, dar o ucide săgetînd-o, cînd fata îi cere luna și lucefieri cerului — 14;
- c) — fata letinului: socrul, neînduplecat, zăvorăște porțile în fața alaiului de nuntă și cere mirelui să facă dovada bărbăției sale (să sară teancurile de postav și buțile de vin grămădite); în locul mirelui, nașul biruie toate încercările — 15;
- d) — fata împăratului:
 - copilul năzdrăvan Gruicea mănîcă nouă cuptoare de piine, bea nouă buți cu vin și aduce împăratului mărul de argint de peste Marea Neagră — 24;
 - împăratul cere peșitorilor să sară groapa lungă, lată și adîncă — 22;
- e) — fata sălbatică:
 - fratele vinător (Iovan Iorgovan) caută sora, fugită sau rătăcită în codru — fata sălbatică (ucide balaurul care o ține captivă, dar, blestemat de fată, se prefăce în stîncă) — 5;

- tinărul Novac, indemnat de bătrînul Novac, pleacă să-și dobindească prin luptă mireasa (fata sălbatică), dar se întoarce bătut și înspăimîntat; bătrînul Novac o biruie însă și o ucide — 9;
 - f) — sora Soarelui: voinicul pune rămășag că o va fura și izbutește, cu ajutorul calului năzdrăvan, care trece marea — 23;
 - g) — zina soției:
 - tinărul Novac, sfătuit de mama sa, fură hainele zinei la scaldă, obligînd-o să-l urmeze — 8.II.1; (Vezi și 21.)
 - tinărul Novac, trimis de bătrînul Novac după zină, se întoarce speriat; bătrînul Novac i-o aduce, îi face nuntă, dar zina fuge — 8.II.2;
 - voinicul (Ardiu-crăișor, Chilidor) prinde zina care fură merele de aur ale împăratului; zina fuge cu copilul, iar voinicul pleacă în căutarea ei — 20; (Vezi și 21.)
 - h) — zmeii pețitori — 4; 22;
- (Vezi și: Serb-sărac biruie la halcă și salvează fata de a intra în harem — 49; și: Andronim în luptă cu diavolul care fură fete — 26.)

253.

Piatra de moară — legată de turci la gîtul voinicului dunărean captiv, spre a-l îneca în Dunăre (salvindu-se, voinicul pedepsește în același fel pe sluga trădătoare) — 41

254.

Piatra prețioasă se află în capul șarpelui uriaș, ucis de voinic — 6

255.

Pintecelul cailor — adăpost zadarnic pentru ostașii încercînd a scăpa de îngheț — 1

256.

Pîrcălabul (perceptorul) ascuns la stîna de pe dealul Istriței e prins, judecat pentru abuzurile lui și ucis de haiducul Gheorghelaș — 98

257.

Plugarul ară cîmpul cu finul și slugile sale, așteptînd zadarnic soția (fiica sau nora) cu mincare, căci a răpit-o (sau a fugit) cu turcul; finul ucide pe turc — 43

258.

Podarul refuză pe haiduci să-i treacă apa — 96; 126

259.

Popa călcat de hoți; acesta (sau feciorul lui) îi alungă cu focuri de pistol — 180; 189; (Vezi și 177.)

/ Vezi și *Ceata haiducească... și Hoții descind...* /

260.

Popa din Grozăvești jefuit de hoți — 177

261.

Poporul blestemă pe ucigașii haiducului — 100

262. a—s.

Portrete:

- a) — Arapul buzat — 37; 46;
- b) — bătrînii la hora satului — 73;
- c) — bolnavul prefăcut (Samodia) — 3;
- d) — Cadiul — 29.I;
- e) — Dălea (Bogdan)-Dămian — 2;
- f) — Dirvij — 11;
- g) — Doicin bolnavul — 37;
- h) — Gerul (Crivățul) — 1;
- i) — fata dunăreană — 46; 47;
- j) — fata sălbatică — 5; 9;
- k) — frații (surorii pețite de zmei) — 4;
- l) — frumoasa crîsmăriță — 42;
- m) — haiducii — 54; 87; 89; 100; 109;
- n) — haiducul dunărean — 41;
- o) — haiducul întemnițat — 85;

- p) — Novacii — 28; (Vezi și 27; 29.)
 q) — tatarul Mirzac — 198;
 r) — vâtaful de pescari — 7;
 s) — voinicul vinător — 5
 / Vezi și *Ospădul* — portrete ale mesenilor. /

263.

Porumbelul / Vezi *Păsări*. /

264.

Postalicul prădat de hoți — 181 / Vezi și *Diligența*. /

265. a; b.

Potera prinde:

- a) — chinuie și spinzură pe mama haiducului — 117;
 b) — pe hoții care au prădat un postalion și minăstirea Tismana, dar hoții scapă luptind și fug acasă pentru a-și împărți galbenii furați — 181

266. a; b.

Poterașii:

- a) — cer haiducului să se predea pentru a fi dus nevătămat la stăpînire — 91; 92; 100; 101; 112; 129; 154; 138; 147; 148; 164;
 b) — înșelați:
 — de haiduc, luptă în neștire cu un buștean îmbrăcat în straie haiducești — 92.II;
 — de hoț, care se plimbă cu iscusință printre dinșii — 178

267.

Poterașul ucide pe haiduc cu un glonț de argint sau improvizat dintr-o para frîntă (căci haiducul era „dres” de maică-sa) — 100

268. a—c.

Poterele:

- a) — înconjură pe haiducii, care se pregătesc să atace Bugeacul — 153
 b) — nimicesc ceata haiducilor care au prădat averile cetei rivale — 90;
 c) — nu pot să prindă ceata de hoți, care schingiue și jefuiesc popi, arendași, circiumari și boieri — 178

269.

Pregătirea de moarte a voinicului biruitor — 37; 86

270. a; b.

Proba:

- a) — dragostei — cea mai grea dintre „încercări” (prefăcîndu-se mort, haiducul rezistă la toate încercările la care e supus de împărat, la stăruințele împărătesei: i se bat cuie sub unghii, i se pune jăratîc sau un șarpe pe piept; numai cînd i se joacă hora pe piept, zărînd în ea pe fata împăratului, haiducul cîntește din mustață, dînd astfel semn iubitei lui că nu este mort) — 65;
 b) — voiniciei: voinicul cere dușmanilor să încerce a ridica, șaua și armele sale. (Numai unul, cel mai mic și neînsemnat, izbutește și merită să rămînă haiduc, ceilalți meritînd mai curînd să se întoarcă acasă, la sapă!) — 87
 / Vezi și *Încercări* (*probe*). /

271. a—c.

Provocarea:

- a) — adversarului prin chiot amenințător — 11; 33; 34; 35;
 b) — la întrecere în alergarea cailor — 2; 71;
 c) — prin „carte” — 197; 203

272.

Puiul Vidrei (Iudei) din apa Vidrosului, prins în năvoade, e chinuit de fiul vâtafului de pescari, dar eliberat cînd Vidra (Iuda) cea bătrînă făgăduiește, în schimb, un pescuit îmbelșugat — 7

273.

Puș izolat, în cîmp / Vezi *Fîntîna*. /

274. a—d.

Radu Calomfirescu :

- a) — aleargă la cortul domnului (Mihai-vodă), vestește năvălirea tătarilor și cere ajutor pentru a-i respinge și pentru a-și elibera mama răpită de Mirzac — 198;
- b) — biruie pe Mirzac, căpetenia tătarilor năvălitori, și-și dezrobește mama răpită de acesta — 198;
- c) — luptă numai cu sluga lui împotriva tătarilor, căci boierii Buzești, trimiși de Mihai-vodă să-l însoțească în bătălie, îl părăsesc — 198;
- d) — se răfuiește cu boierii Buzești (trimiși de Mihai-vodă să-l însoțească cu alai spre casă, după biruința asupra tătarilor năvălitori) — 198

275.

Raiul devastat de păgini, în timp ce sfinții stau la ospăț — 19

276. a—c.

Răfuiala :

- a) — între hoțomani (în timpul nopții, Cosma ucide pe Ghiorghe; Maftei, trezit din somn, se luptă cu Cosma) — 187
- b) — lui Radu Calomfirescu cu boierii Buzești, în drum spre casă — 198;
- c) — sfântului Ilie cu păgini care au devastat raiul — 19

277. a—e.

Rămășagul pe :

- a) — întrecere la alergarea cailor — 2; 71;
- b) — beție — 38;
- c) — săritura calului — 173;
- d) — strigăt (chiotit) — 33;
- e) — voinicului că va fura pe sora Soarelui — 23

278. a; b.

Răvașul :

- a) — boierilor către haiduc, oferindu-i boieria pentru a se lăsa de haiducie; haiducul refuză schimbul — 124;
- b) — căpitanului de haiduci, cerind ciocoiului bani spre a-i împărți la săraci — 169

279. a—d.

Răzbunarea :

- a) — clăcașilor răzvrățiți, împotriva abuzurilor arendașului și logofătului — 99;
- b) — haiducului eliberat din temniță (sărind cu calul său peste zidurile curții domnești); haiducul se întoarce în timpul nopții la curte și pune în țeapă, la fereastra domnului, pe copilul acestuia din leagăn sau ucide pe boierii adunați la divan — 85;
- c) — împotriva:
 - mamei trădătoare (ibovnica turcului) — 38;
 - nașului trădător — 63; 68;
 - pircălabului (perceptorului) abuziv — 98;
 - slugii trădătoare — 41;
 - soției trădătoare — 82; 205;
 - stăpînei (ului) de odinioară — 119; 194;
- d) — țăranului biciuit în drum de ciocoi (țăranul îl ciomăgește pe ciocoi) — 95.I

280. a—c.

Recunoașteri (regăsiri) :

- a) — soră-frate:
 - fata sălbatică, salvată din robia balaurlui, recunoaște în voinicul vinător Iovan Iorgovan pe fratele ei — 5;
 - tinărul Novac nu se poate cununa cu fata birtășiței din Dodrin, pe care a răpit-o; bisERICA se cutremură, icoanele lăcrimează, căci mirii sînt frați — 29.III;
- b) — soții:
 - Marcu recunoaște la fîntina din Țarigrad pe soția lui, răpită de turc — 60; (Vezi și 44.)
- c) — tată-fiu:
 - copilul născut de crișmăriță după plecarea Novacilor (sau voinicul sărac) biruie pe Novacii trimiși să-i răspundă la chiotul provocator ce le tulbură ospățul, dar se recunoaște în luptă cu bătrînul Novac, ca tată și fiu — 28; 34;

- copilașul de turc se recunoaște în luptă cu Marcu Cralovici ca tată și fiu — 12;
- Mihai copilul — fiul lui Ianoș ungurean — 87

(Vezi și suratele înstrăinate și regăsite — 56; și: mama recunoaște pletele fiicei sale, ucisă de Ghiță Cătănuță — 205.)

281.

Respirația colosală a voinicului adormit (copilaș de turc) apleacă crengile arborelui sub care doarme și le ridică în slava norilor — 12

282. a—c.

Rit de inițiere:

- a) — nunul împlinește, în locul mirelui nepriceput și înspăimîntat, încercările (probele) cerute de socrul neînduplecat (Letinul bogat): sare călare teancurile de postav și buțile de vin grămădite de letin; face ca mireasa să se descopere singură dintre trei fete, cu totul asemănătoare: aceasta ridică, sub amenințarea sabiei, mărul aruncat de nun — 15;
- b) — tinărul Novac e sfătuit de bătrînul Novac să nu frecventeze crișmele Țarigradului — 27; bătrînul Novac îl ajută pe tinărul Novac, doritor să se însoare, să-și capete mireasa prin luptă — 8.II.2; 9; 29; 31; 32;
- c) — tinărul pescar (Antofiță) e sfătuit de tatăl său, vîtaful pescarilor (Vioară), să nu cuteze a pescui în apa Vidrosului, unde peștii se cuibăresc nestingheriți, sub domnia Vidrei (Iudei) — loc tabu pentru pescuit — 7

283. a; b.

Rivalități și răzuieli:

- a) — între boieri — 198; 199; 200;
- b) — între cete haiducești — 87; 90

284.

Rogojini cătrănite și aprinse în Țarigrad (de Brincoveanu însoțit de boieri) semnalează dorința de a se înfățișa cu jalbă la sultan — 201

285.

Rugăciunile soborului de preoți potolesc flăcările mării incendiate (trupul ciopîrțit al lui Brincoveanu, aruncat de turci în mare, provocase incendiul mării) — 201

286. a—d.

Sabia:

- a) — adversarului obținută prin viclenie — 11; 36;
- b) — punte peste valurile mării infuriate (bătrînul Novac salvează astfel zina refugiată în mărul de pe mare) — 8.II.3;
- c) — ținută de doi voinici peste gura puțului, despică pînă la coadă pe Scorpia care ademenea voinicii să coboare în puț pentru a-i înghiți — 3;
- d) — voinicului:
 - Iovan Iorgovan îi probează tăria pînă ce poate reteza muntele — 5;
 - obiect de dispută între turcii care au azvîrlit în Dunăre pe voinicul adormit (voinicul, travestit în călugăr-cerșetor, obține prin viclenie sabia, cu care căsăpește pe dușmani) — 41

287.

Salcia pletoasă din vadul Dunării, sub care stă ancorat caicul voinicului dunărean (acesta doarme în caic, privegheat de sluga lui) — 41

288.

Samodia (prefăcut în voinic bolnav zăcînd lîngă un puț răzleț în cîmp) ademenește doi frați vînători să coboare în fîntînă, unde îi înghite Scorpia, dar e răpus de fratele cel mic, oare, ajutat de un cioban, își salvează frații — 3

289. a; b.

Satele:

- a) — răzvrătite:
 - refuză să dea bir la împărăție — 72; 73;
 - sînt pustiite de tătari din porunca împăratului — 73;
- b) — scăpate de samavolnicia oiocoiului arendaș devin înfloritoare — 99

290.

Săracul amenință și blestemă pe bogatul care îl provoacă, în crișmă — 94

291.

Sărăcia clăcașilor jecmăniți de ciocoi („... Nu mai vezi om cu doi boi, / Nici în obor patru oi; / Ne-a mâncat cu clăcile, / Plătim și urzicile; / Pling copiii pe bordei / Că n-au lapte-n putine; / N-au de dulce / Să se spurce, / Nici pătură să se culce; / Priponesc pisicile / Pină fierb' urzicile...”) — 99

292. a; b.

Scalda:

a) — în lapte dulce, pentru a curăța pe voinicul salvat din gura șarpelui — 6;

b) — zinelor; tinărul Novac fură hainele zinei celei mici, obligînd-o să-l urmeze spre a-i fi soție — 8.II.1

293. a; b.

Scorpia:

a) — ascunsă în fîntină, înșală, cu ajutorul Samodiei, voinicii să coboare înăuntru pentru a-i înghiți — 3;

b) — furioasă, iese din fîntină cu gura căscată, dar e despicată pină la coadă de paloșul pe care doi voinici îl țin peste gura puțului (sînt astfel eliberați frații cei mari, amăgiți de Samodia și înghițiți de Scorpie) — 3

294.

Secretul vulnerabilității haiducului (fiind „dres” de maică-sa, haiducul nu poate fi ucis decît cu un *glon! miraculos* — cf. s.v.)

295. a; b.

Semne prevestitoare de rău:

a) — ciorile lăsînd să le cadă din gheare baligă peste hora satului, în zi de sărbătoare, prevestesc năvălirea tătarilor — 73;

b) — cucul cîntă în coasta dealului — 77

/Vezi și Visul./

296. a; b.

Sfîntul:

a) — Ilie pedepsește cu înverșunare păgînii care au devastat raiul în timp ce sfinții stăteau la ospăț — 19;

b) — Petre lasă ca voinicul blestemat de mamă să fie înghițit de șarpe — 6

297.

Sfînta Vineri imploră ajutorul sfinților aflați la ospăț, căci păgînii au devastat raiul — 19

298.

Sila-Samodiva (cu atelajul ei infernal) întrece la alergare pe voinicul Dălea (Bogdan)-Dămian („cu murguțul lui d-un an”), dar e ucisă de acesta prin viclenie — 2

299. a—c.

Sluga:

a) — refuzînd dragostea doamnei (împărătesei), e trimis la spînzurătoare de domn (împărat), la îndemnul soției jignite — 89;

b) — salvează stăpînul adormit (trezindu-l din somn cu o grea lovitură) — 38;

c) — trădător, vinde cetei turcești pe stăpînul lui — voinicul ce doarme în caicul său pe Dunăre — 27.II; 41

300.

Slujitorii curții domnești încearcă zadarnic să domolească și să încalece calul haiducului întemnițat; numai voinicul, adus din temniță, izbutește aceasta și se eliberează, îmbrăcat în hainele și cu armele domnului, sărînd călare peste zidurile curții, sub ochii uimiți ai domnului și ai boierilor — 85

301.

Soarele gelos pe voinicul împodobit — 23

302.

Socrul (Letinul bogat), zărind de departe alaiul nuntașilor, își zăvorăște porțile curții și cere ca mirele să facă dovada voiniciei sale, supunându-l la trei încercări — 15
/ *Vezi și Încercări (probe) și Peșitul eroic.* /

303. a—k.

Sora:

- a) — ademenită și răpită de negustorul levantin (Arapul buzat), salvată (sau pedepsită) de frații săi (care urmăresc corabia pe Dunăre și ucid pe dușman) — 46;
- b) — ciobăniță:
 - crede că se apropie nori grei de ploaie, dar fratele îi spune că nu sînt nori, ci zmeii (leii sau turcii), care vin să o răpească — 192;
 - răpită de zmei (lei sau turci), cere fratelui să taie o cosiță din pletele ei, spre amintire — 192;
- c) — eliberează pe haiducul întemnițat — 152;
- d) — fată sălbatică, blestemă pe fratele incestuos — 5;
- e) — haiducului; / *Vezi Paharnica domnului.* /
- f) — îngrijește fratele, de multă vreme bolnav (acesta o salvează de robia Arapului buzat) — 37;
- g) — robită de turci, eliberată de fratele ei — 62;
- h) — salvată de fratele bolnav, care ucide pe Arapul buzat, lacom de hrană, băutură și tinere fete — 37;
- i) — salvată de fratele cel mic, care luptă singur cu zmeii peșitori — 4;
- j) — (sau cumnatul) imbată pe hoțul de cai și-l trădează turcilor — 173;
- k) — vîndută tătarilor — vicleșug pentru a înșela pe dușmani (voinicul le ia banii, își răpește sora din goana calului și nimicește în luptă pe tătari) — 84

304. a—k.

Soția:

- a) — adulteră:
 - dragostindu-se cu tătarul, trădată soțului de porumbelul martor al adulterului e arsă de vie — 82;
 - prefăcindu-se bolnavă, dorește să mănince inima porumbelului, care a trădat soțului secretul adulterului — 82;
- b) — baciului, auzind în noapte buciul care vestește că hoții au prădat stîna, pleacă (sau îndeamnă pe soțul său să alerge) la stîna, pentru a pedepsi pe hoțomani — 195;
- c) — captivă la turci, este descoperită de soț la fîntina din Țarigrad (soțul o eliberează) — 60;
- d) — cedează dorinței insistente a soțului și începe să cînte, dar, la auzul glasului ei, vechiul său pretendent, voinic de codru, le iese în cale pornit pe răfuială — 205;
- e) — cernită în lipsa soțului plecat în cătănie, e răpită de arnăutul venit în sat după bir — 69;
- f) — își părăsește în timpul nopții soțul-haiduc, fugind cu iubitul — 208;
- g) — primește (prin cuc) scrisoare de la soțul — haiduc întemnițat, merge la popă să i-o citească, vinde avutul și-și răscumpără soțul — 93;
- h) — plugarului, ademenită (sau răpită) de turc în timp ce soțul se află la arat, în cîmp, cu finul și slugile lui — eliberată de finul său — 43;
- i) — robită de turc în lipsa de acasă a soțului, eliberată la întoarcerea acestuia — 44; 60; 69;
- j) — trădătoare:
 - refuză să deschidă ușa soțului, urmărit de turc (e ucisă de soțul care revine travestit în turc) — 61;
 - refuză să stringă briul slăbit al soțului, încheștat în luptă dreaptă cu fostul ei ibovnic (este decapitată) — 205; (*Vezi și 208.*)
- k) — voinicului dunărean trădează, fără să-și dea seama, cetii turcești că voinicul doarme în casă cu paloșul pe piept, dar aleargă să cheme în ajutor pe cumnatul său, spre a-și salva soțul schingiuit de turci — 42

305.

Soții trec dealurile cu catirii însămărați și cu alai de lăutari, mergînd în vizită la socri — 205

306. a-i.

Soțul:

a) — cere soției:

— să pregătească colaci, covrigi și merinde, pentru a pleca în vizită la socri — 205;
— un cintec, dar ea refuză, pentru a nu fi auzită de pețitorul (ibovnicul) său de odinioară, voinic de codru, care le-ar putea ieși în cale — 205;

b) — gelos, ucide pe musafirlul îndrăzneț, care-i înșală și-i sărută soția — 209;

c) — înleștat în luptă dreaptă cu fostul ibovnic (sau pețitor) al soției, cere acesteia să-i lege briul slăbit anume, pentru a-i încerca credința, dar soția refuză — 205; 208.

d) — încrezător în soție mai mult decît în credința fratelui — dezamăgit (soția fuge în timpul nopții cu iubitul) — 208;

e) — întâlnește pe soția luată în robie, la fîntina din Țarigrad, și o eliberează — 60;

f) — întors din cătănie, eliberează pe soția răpită de arnăutul venit în sat după bir, ucigînd pe dușman — 69;

g) — învinge în luptă pe rivalul său (fostul ibovnic, sau pețitor, al soției), apoi taie capul soției, care a refuzat să-i lege briul slăbit în timpul luptei — 205; (Vezi și 208.)

h) — merge la soacră, prefăcîndu-se că-i cere să-i gătească mincare, dar îi duce capul tăiat al soției (pedepsită ca necredincioasă); (în unele variante o ucide și pe soacră și pleacă dînd foc casei) — 205;

i) — travestit în:

— călugăr, eliberează soția robită de turc — 44;

— turc, e primit în casă de femeia trădătoare, care-și primește pedeapsa — 61

307.

Sposedania (sau închinăciunea) — pretextul voinicului captiv, care, dezlegîndu-i-se mina (pentru închinăciunea) sau ucigînd pe preot și travestindu-se în hainele acestuia, se înarmează, nimicește pe dușmani și se eliberează — 40; 66; 75; 76

308.

Stăpîna de odinioară, călcată de haiduc, care o chinuie și pleacă încărcat de pradă — 119

309. a; b.

Stîna:

a) — prădată — 193; 194; 195; 196;

b) — prosperă, în faptul primăverii — 193

310.

Straja haiducilor, ațipind în timp ce ceata benchetuiește, are un vis prevestitor de rău — 91; 168

311.

Străjile boierului, înșelate de haiducul care se strecoară în casă — 125

312. a; b.

Sulițe:

a) — aruncate în văzduh, arată, prin cădere, cine e vinovat de trădare (după lupta fraților cu zmeii pețitori) — ordalie — 4;

b) — înfipte în pămînt și acoperite cu crengi (după sfatul unei bătrîne), în care se înțeapă caii turcilor — 204

313. a-c.

Sultanul:

a) — cere lui Brîncoveanu să-i predea țara și averuția lui și să treacă la legea turcească, dar Brîncoveanu se opune; de aceea fiii lui sînt decapitați de călău, în fața tatălui lor, iar Brîncoveanu e în cele din urmă jupuit de viu — 201;

b) — Murad:

— trece Dunărea pentru a supune Valahia și Moldova — 204;

— trimite pe Ali să-l înduplece, prin vicleșug, și să-l aducă pe voievodul Radu în Țarigrad — 204;

— trimite scrisoare voievodului Radu, poftindu-l să vină la Țarigrad, pentru a împărți împărăția — 204;

c) — văzînd flăcările rogojinilor cătrănite și aprinse de Constantin Brîncoveanu (după obiceiul celor care solicită audiență), crede că Țarigradul e cuprins de incendiu, dar, aflînd că Brîncoveanu a venit cu jalbă, poruncește să fie întemnițat și-i cere țara, averuția lui și trecerea la legea turcească — 201

314. a—h.

Suplicii :

- a) — voinicul dunărean surprins adormit și chinuit de ceata turcească — 41; 42;
- b) — părinții fetei dunărene, chinuți de ceata turcească pentru a le destăinui ascunzișul fetei — 47;
- c) — voinicul captiv la tătari — 75; 76;
- d) — mama căpeteniei de haiduci, silită de ceata rivală să le predea toți banii ascunși în cotloanele bordeiului — 90;
- e) — popa schingiuit de haiduci pentru a le preda toți banii ascunși — 100;
- f) — stăpina de odinioară, chinuită de argatul devenit haiduc — 119;
- g) — stăpinul stinei călcate de hoți — 194;
- h) — Brincoveanu și fiii lui uciși de călăul sultanului — 201

315.

Surata răpită de turci este eliberată de haiduc împreună cu iubita lui — 56

316. a—d.

Șarpele :

- a) — casei crește mai repede decît copilul blestemat de mama sa să fie înghițit de șarpe — 6;
- b) — prinde voinicul (blestemat în copilărie de mama sa), dar nu-l poate înghiți decît pe jumătate (căci armele și cuțitele voinicului s-au înfipt în gusa șarpelui) — 6;
- c) — uriaș doarme păzit în timpul somnului de Șerpoaica, mama sa — 10;
- d) — urmărește fugărind de aproape pe voinicul călare — 6; 10

317.

Șaua monumentală a voinicului — 5; 37; 74; 87

318.

Șerpi, năpirci și broaște chinuie zi și noapte pe haiducul întemnițat — 85

319.

Tabu : rătaful de pescari (bătrînul Vioară) îngăduie fiului său (Antofiță) să pescuiască cu unelte și oamenii săi, spre a se pregăti de nuntă, dar îl sfătuiește cu strășnicie să nu cuteze a se aventura pe apa Vidrosului, locul de prăsilă al peștilor. Neascultarea sfatului aduce dezastrele — 7

320. a; b.

Tatăl (pescar) :

- a) — blestemă pe fiul neascultător (care i-a călcat sfatul de a nu pescui în apa oprită) — 7;
- b) — salvează pe fiul neascultător, naufragiat pe apa Vidrosului — 7

321.

Tăierea fulgerătoare a adversarului călăreț (retezat împreună cu șaua calului) — 73; 74; 200; (Vezi și 29.I; 37; 43; 86; 198.)

322. a—g.

Tătarii :

- a) — află de la fata prinsă la cișmea de știrea voinicului pe care-l caută — 72; 83;
- b) — asediază casa întărită — 72; 83;
- c) — dezgroapă grajdul voinicului căzut în luptă și-i iau caul — 72;
- d) — năvălesc în țară; voinicul își pregătește calul de plecare și, după un popas la ibovnică, se îndreaptă spre răsărit, în oalea dușmanilor — 77;
- e) — Radu Calomfirescu relatează lui Mihai-vodă nelegiuirile lor și descrie tabloul dezastrului cotoșirii — 198;
- f) — sfădindu-se în drum pentru calul voinicului răpus, sînt înșelați de feciorul voinicului, care le ia calul — 72; 83;
- g) — trimiși de împărat, năvălesc pentru a pustii satele răzvrătite (sătenii sînt surprinși la petrecerea obștească, în zi de sărbătoare) — 73

323. a—d.

Tătarul :

- a) — călcînd legea musulmană (preferă vinul în locul cafelei) e chemat cu viclesug de han, spre a fi pedepsit, dar el taie capul hanului, se creștinează și ia calea codrului — 78;

- b) — din Bălgrad, dragostindu-se cu soția lui boier Constantin, e trădat de porumbelul casei, care i-a văzut (pasărea duce stăpinului vestea adulterului) — 82;
- c) — Mirzac bătrîn, care a răpit pe mama lui Radu Calomfirescu, e ucis în luptă de acesta — 198;
- d) — răzvrătit, se creștinează și devine haiduc — 78

324.

Tenuița umedă și noroioasă, în care zace haiducul (broaște uriașe, șerpi și năpirci îl chinuie amar, zi și noapte) — 85; (Vezi și 93.)

325. a—j.

Tinărul Novac:

- a) — calcă sfatul părintesc, bind cu lăcomie în crișma din Țarigrad; pirit de crișmăriță împăratului, e prins și întemnițat de turci — 27.I;
- b) — dormind în corabia sa pe Dunăre, e trădat turcilor de sluga care-i priveghează somnul — 27.II;
- c) — dornic să se însoare:
 - e trimis de mama lui să fure hainele zinei la scaldă, silind-o astfel să-l urmeze pentru a-i fi soție — 8.II.1;
 - e trimis de bătrînul Novac:
 - la zină, dar se întoarce speriat (Novac i-o aduce, îi face nuntă, dar zina fuge) — 8.II.2;
 - să ia de mireasă, prin luptă, pe fata sălbatică (aceasta îl biruie, dar Novac o ucide) — 9;
 - răpește pe:
 - fata Cadiului (cînd aceasta se apropie să-i dea cu mina ei mănunchiul de flori culese din bagcea; urmărit de Cadiu, e salvat prin intervenția bătrînului Novac, care îl ucide pe Cadiu) — 29.I;
 - fata împăratului — 29.II;
 - fata birtășitei din Dodrin — 29.III;
 - fata letinului din Buda (care stă la fereastră coșind veșminte; îi cere să probeze un cojoc...) — 29.IV;
- d) — născut de crișmărița din Țarigrad după plecarea Novacilor:
 - își silește mama (prinzîndu-i țîța sub talpa casei) să-i spună cine-i e tată și pleacă în căutarea lui — 28;
 - pornind în căutarea tatălui, chioțește provocator, tulburînd tihna ospățului novăcesc, și e recunoscut de bătrînul Novac — biruit la aruncarea buzduganului — 28; 34;
- e) — refuză să cînte prin codru, la cererea bătrînului Novac, de teamă că îl va auzi zina; auzindu-i cîntecul, zina îl orbește (sau îl ucide) pe tinărul Novac, dar bătrînul o silește să-i redea vederea (sau să-l reinvie) — 8.I;
- f) — salvează pe bătrînul Novac legat de turci — 35;
- g) — sfătuit de mama sa:
 - schimbă hainele, își vinde armele și-și cumpără plug și boi, pentru a se apuca de plugărie — 30;
 - arînd în cîmp, căsăpește pe turci și se întoarce acasă, cu sora lui, bucuros de munca lui cu spor — 30;
- h) — travestit (după sfatul bătrînului Novac) în:
 - fecioară, pentru a ispiți pe Arapul buzat; Novacii îlucid, salvînd prin acest vicleșug pe zina refugiată în mărul de pe mare (pe care Arapul o voia de soție) — 8.II.3;
 - femeie văduvă ce-și plînge soțul pe marginea Dunării (împreună, Novacii căsăpesc pe turcii prinși la mijloc) — 31; (Vezi și 29.III.)
 - negustor:
 - fură pe fata birtășitei din Dodrin, dar, ajuns acasă, cununia e oprită în chip miraculos (biserica se cutremură, icoanele lăcrimează) căci tinerii sînt frați — 29.III;
 - pătrunde în grădina Țarigradului și răpește pe fata împăratului, care a venit să cumpere podoabe (bătrînul Novac oprește oștirea celor care-l urmăresc, ieșindu-le în întîmpinare cu plosca de nuntă, ca pentru o împăcăciune între cuscii) — 29.II;

- i) — trimite:
— corbul să ducă veste bătrînului că se află internîțat în Țarigrad — 27;
— zvîrlind de la mare depărtare paloșul, care se înfige în grinda casei; bătrînul Novac înțelege că tinărul se află în primejdie (fugărit de Cadiu) — 29.I;
j) — vindut ca rob împărătesei văduve sau doamnei Bula turcoaica, se întoarce acasă cu toată averea acesteia, căsăpînd pe turcii care-l urmăresc — 32

326.

Tomoioagă — căzut în luptă cu fasciștii care au dat foc satului Moisei și au închis pe țărani într-o casă incendiată. (Monumentul din Moisei amintește vitejia lui.) — 162

327. a—n.

Travestiri:

- a) — Samodia, travestit în voinic bolnav ce zace lingă un puț izolat în cîmp, ademenește voinicii să coboare în fîntină, unde îi înghite Scorpia — 3;
b) — fata vitează (Mizilca), travestită în voinic, izbutește să slujească la curtea împăratului dușman (tatăl ei, Mizil-crai — împăratul cu trei fete, dar fără nici un fecior —, ține mai întîi, pe rînd, calea celor trei fiice, travestit în lup, urs, balaur, pentru a le încerca bărbăția) — 13;
c) — tinărul Novac (sfătuit de bătrînul Novac):
— travestit în fecioară, spre a ademeni pe Arapul buzat — 8.II.3;
— travestit în femeie văduvă ce-și bocește soțul pe marginea Dunării — 31; (Vezi și 29.III.)
— travestit în negustor, fură fata împăratului — 29.II; sau fata birtășitei din Dodrin — 29.III;
d) — bătrînul Novac travestit în călugăr:
— spunînd că se pricepe la covăcie, pune mina pe sabia lui Dirvij — 11;
— întreabă fetele nălbitoare de pînă de știrea tinărului Novac, prins de turci — 27;
— cere turcilor încuviințarea să spovedească pe tinărul Novac (pe care turcii îl duc la spînzurătoare); refuzat, varsă ca din greșeală galbeni, turcii se reped să-i culeagă, iar Novacii îi căsăpesc — 27;
— iese în calea negustorilor turci cerîndu-le să-l ducă la Dii, dar pune prin înșelăciune mina pe sabia lor, cu care îi ucide și le ia hăznalele — 36;
e) — zmeul pețînd pe fata împăratului se travestește în voinic, apoi se prefăce în cocoș și vultur, fugînd cu fata în gheare — 22;
f) — voinicul dunărean (Tanislav), travestit în călugăr-cerșetor, descoperă ceata turcilor care se ceartă pe sabia lui; se prefăce că vrea să o prețuiască, își recapătă astfel sabia și-i ucide pe turci, iar pe sluga trădătoare o aruncă în Dunăre — 41;
g) — voinicul Nicolcea, travestit în geambaș de boi, vine în ajutorul fratelui său (Badiu circiumarul), legat și amarnic schingiuit de turci — 42;
h) — Marcu, travestit în călugăr, bea și chefuiește cu turcul care i-a răpit soția, dar în toiul jocului aruncă anteriorul, ucide turcul și-și eliberează nevasta — 44;
i) — finul Banului plugarul, dezrobindu-și nașa răpită, se travestește în hainele turcului ucis și sperie astfel pe nașul său și pe slugile sale, care fug pe cîmp ascunzîndu-se de frică — 43;
j) — voinicul captiv se eliberează travestit în hainele preotului, la care a fost dus să se spovedească — 40; 66; 75; 76;
k) — soțul urmărit de turc cere soției să-i deschidă ușa; refuzat, se întoarce travestit în hainele turcului ucis și o pedepsește — 61;
l) — femeia travestită în haine bărbătești luptă vitejește cu turcii care l-au ucis pe Haidu-Velcu — 67;
m) — haiducul travestit în:
— boier, jefuiește pe ciocoi și-l silește să-l conducă cu trăsura, spre a înșela străjile — 169;
— cerșetor, înșală pe poterași, prefăcîndu-se că se trudește să-și scoată din glod căruța cu o iapă chioară — 169;
— cioban, înșală pe domn și pe boierii plecați în căutarea lui (il aduce pe domn singur, în codru, unde îl umilește și-l batjocorește) — 88;
— zarzavagiu, pătrunde în curtea pașei, pentru a se orienta; revine în cursul nopții, lichidează străjile și ucide pe pașă — 53;
n) — voievodul Radu, travestit în haiduc, se prefăce că cere episcopului din Dii să-l spovedească, dar îl ucide răzbunîndu-se (episcopul l-a trădat și l-a predat lui Ali spre a-l duce la Țarigrad) — 204

328. a—h.

Trădătorul pedepsit:

- a) — frații — 4;
 - b) — mama — 38;
 - c) — soția — 43; 61; 82; 205;
 - d) — sluga — 41;
 - e) — finul(a) — 40; 200;
 - f) — nașul — 63; 68;
 - g) — hoțul — 196;
 - h) — voinicul perfid — 86;
- (Vezi și: 109; 115; 122; 161; 163; 168; 204.)

329.

Trecerea cetii haiducești peste Dunăre, spre a prăda averile cetii rivale — 90

330. a; b.

Trupul:

- a) — lui Brincoveanu, jupuit și ciopârțit, e pus de turci într-un coș și aruncat în mare, dar marea se aprinde în flăcări ce nu se potolesc decit prin rugăciunile soborului de preoți — 201;
- b) — finului trădător rămâne spinzurat până ce nașa vine să dezlege blestemul (numai atunci cadaurul se prefăce în țărână) — 200

331. a—m.

Turcii:

- a) — caută pe voinicul dunărean (ispitesc fetele nălbitoare de pinză și întreabă pe mama, sau pe soția voinicului, de știrea lui) — 41; 42;
 - b) — cer fetei să oprească pe fratele ei de a mai lupta cu dinșii — 58;
 - c) — găsesc pe voinicul dunărean dormind:
 - în caicul său, ascuns sub salcia pletoasă între girlele Dunării, privegheat de sluga lui (care îl vinde dușmanilor) — 41;
 - în casa sa, cu paloșul pe piept — 42;
 - d) — îndeamnă pe Iancu Mare să treacă la religia lor, dar Iancu îi silește să-și calce ei legea — 39;
 - e) — înspăimîntați numai de chipul voinicului adormit — 41; 42;
 - f) — leagă și chinuie pe voinicul dunărean — 41; 42;
 - g) — pradă și robesc în Moldova — 59;
 - h) — răpesc pe mamă și aruncă pruncul pe apă într-o lădiță — 57;
 - i) — se plîng begului din Cladova de abuzurile lui Stoian bulibașa — 63;
 - j) — sfătuiți de sluga trădătoare a voinicului adormit, îi leagă de gît o piatră de moară și-l azvîrlă în Dunăre — 41;
 - k) — vicleni se angajează să-l aducă pe voinic împăratului — 40; (Vezi și 33.)
 - l) — ucid pe Haidu-Velcu (trădat de un ostaș pe care Haidu-Velcu l-a palmuit) — 67;
 - m) — veniți să prindă și să lege pe tinărul Novac (trădat de cîrșmărița din Țarigrad sau de slugă), se apropie cu mare teamă de acesta — 27
- / Vezi și *Ceata turcească*. /

332. a—k.

Turcul:

- a) — ademenește sau răpește pe frumoasa soție (soră sau fiică) a plugarului, în timp ce acesta se află în cîmp, la arat, cu finul și cu slugile lui (finul aleargă pe urmele turcului și-și dezrobește nașa) — 43;
- b) — ademenește zadarnic cu bani fata dunăreană; o trimite să aducă apă de la fîntină, o răpește și fuge cu ea, dar fata se aruncă în Dunăre pentru a scăpa de răpire — 52;
- c) — angajat față de împăratul să-i prindă pe Novaci, moare la rămășagul pe strigate — 33;
- d) — ascuns la crișmă, e descoperit și ucis de voinic — 45;
- e) — beat, ascuns în casa Aniței, e descoperit și ucis de voinic — 59;
- f) — cel mic și iscoditor din ceata turcească:
 - descoperă pe fata dunăreană, ascunsă de părinți spre a o feri de răpire — 47;
 - împreună cu sluga trădătoare se străduie să ucidă pe voinicul dunărean — 41;
- g) — cere prin strigăte provocatoare să dea piept cu Novacii și îi biruie pe rînd, ucide pe Bădița codrilor, propriul lui frate, dar bătrînul Novac îl reînvie pe cel ucis și obține eliberarea Novacilor — 33;

- h) — devastează casa, ucide mama și răpește soția lui Marcu, în lipsa acestuia — 44;
- i) — făgăduiește împăratului să prindă pe Novaci — 33; (Vezi și 40.)
- j) — ibovnicul mamei lui Marcu Viteazul — ucis la rămășagul pe beție — 38;
- k) — rîvnind să ia calul călugărului-cerșetor, îl poștește pe călugăr în casă, incingîndu-se cu acesta la băutură și joc. (În toiul jocului, călugărul aruncă antierul. El este soțul femeii răpite de turc; ucide turcul, își eliberează soția și pleacă cu carele încărcate din averea dușmanului.) — 44

333. a; b.

Țăranul:

- a) — biciuit de ciocoi, se infurie și-l ciomăgește; acesta abia scapă cu zile alergînd la conac sau la hanul din apropiere, unde se plînge de lecția primită — 95.I;
- b) — căutînd dreptate la domnie, e imbrîncit de pe treptele palatului de ciocoiul gulerat, care-l oprește să intre — 95.II

334.

Țiganca slujnică înlocuiește pe ultimul fiu al lui Brîncoveanu, ascunzîndu-l sub fuste și predînd călăului pe propriul ei fiu (salvîndu-l astfel pe ultimul cocon domnesc de la decapitare) — 201

335.

Țiganii trădeză jandarmilor pe Gherghișan din Niculițel — 186

336.

Uciderea adversarului cu plumbi făcuți din inel — 93 /Vezi și *Glonțul miraculos*./

337.

Ulmii înfrățiți din tulpină se înclină, răspunzînd libației voinicului singuratic, poposit la umbra lor — 86

338.

Uncheșii, privind la hora satului în zi de sărbătoare, înțeleg că ciorile, care lasă să le cadă din gheare baligă peste horă, sînt semni de rău augur (prevestesc năvălirea tătarilor) — 73

339.

Văcărașul întîlnit în cale îndrumă ceata haiducilor spre casa bogatei nemeșoaie — 166

340.

Vătaful de pescari (Vioară) îngăduie fiului său (Antofiță), care dorește să se însoare, să plece la pescuit cu uneltele și oamenii săi, dar îl sfătuiește să nu cuteze a se aventura pe apa Vidrosului — loc tabu pentru pescuit — 7

341.a — 111.

Vicleșugul (ca modalitate a „manevrei“ în acțiunea eroică; pentru a abate atenția, pentru a învâli și ocoli puterea adversarului, istețimea șiretlicului salvator al eroului se opune vicleniei și forței, de obicei copleșitoare, a dușmanului):

- a) — Biruit în întrecerea la alergare, voinicul Bogdan (Dălea)-Dămian cere Silei-Samodivei să-și arate încă o dată prin fereastra cociei fața-i minunată (!), dar cu o lovitură neașteptată o izbește și-i scoate ochii (pe care-i țintuiește la șaua calului) — 2;
- b) — Samodia, prefăcîndu-se voinic bolnav ce zace lingă cumpăna unui puț, plîngîndu-se că i-au căzut în apă hrisoavele și banii, ademenește voinicii să coboare în puț, unde îi inghite Scorpia bătrînă — 3;
- c) — Călărețul fugărit de șarpe dă foc ierburilor cîmpului pentru a scăpa de șarpe, care e cuprins de flăcări — 6; 10;
- d) — Pentru a-și salva puiul prins și chinuit de fiul vătafului de pescari, Vidra (Iuda) cea bătrînă îi cere să-l elibereze făgăduind, în schimb, un pescuit bogat, dar mulțimea peștilor răscoliți și împinși în năvoade provoacă naufragiul și pieirea pescarilor — 7;
- e) — Tinărul Novac (sfătuit de mama sa) fură hainele zinei la scaldă, silînd-o să-l urmeze pentru a-i fi soție — 8.II.1; (Vezi și 21.)
- f) — În timpul petrecerii de nuntă, zina cere hainele și aripile furate și ascunse de tinărul Novac, pentru a putea să-și arate întreaga măiestrie în joc, dar în toiul dansului își ia zborul — 8.II.2;

- g) — Pretinzînd că se pricepe la corăcie, bătrînul Novac pune mina pe sabia lui Dîrvij — 11; (Vezi și 36; 41.)
- h) — Împăratul, indemnat de împărăteasă, pune la cale unele șiretlicuri (incercări) pentru a descoperi adevărata identitate a fetei viteze (tîrg de oale și de măciuci; măsurarea șoldului soldaților în timpul nopții etc.); ajutată de cățelușa năzdrăvană, care-i dezvăluie de fiecare dată planul împăratului, fata izbutește să treacă cu succes prin aceste incercări — 13;
- i) — Nașul, prefăcîndu-se că amenință cu sabia, face ca mireasa să culeagă mărul aruncat, alegîndu-se singură dintre trei fete cu totul asemănătoare — 15;
- j) — Voinicul obține prin înșelăciune obiectele miraculoase pentru care se ceartă diavolii — 20; 21;
- k) — Voinicul se furișează în casa zmeilor și răpește pe fata împăratului, lăsîndu-le zmeilor adormiți să sugă, în schimb, inima și ficatul unui vițel — 22;
- l) — Bătrînul Novac se prefăce că varsă, ca din greșeală, sacul sau punga cu galbeni, stîrnind lăcomia turcilor, dar, în timp ce turcii se năpustesc să culeagă aurul vărsat, el îl eliberează pe Gruia și împreună ucid pe dușmani — 27;
- m) — Crîsmărița întorcîndu-se de la împărat încearcă să înșele pe Novaci spunîndu-le că a fost cu copilul (de ceară) la vrăjitoare (dar bătrînul Novac, pricepînd viclesugul, trece prin sabie păpușa de ceară și pedepsește pe trădătoare) — 28;
- n) — Copilul născut de crîsmăriță după plecarea Novacilor se prefăce că cere să sugă, dar prinde fița mamei sub talpa casei, pentru a o sili să-i spună cine-i tată — 28;
- o) — Tînărul Novac cere fetei Cadiului să-i ofere cu mina ei un buchet de flori din bagcea, dar o răpește și fuge cu ea — 29.II;
- p) — Tînărul Novac (travestit în negustor) ademenește și fură pe fata împăratului (sau pe fata birtășiței din Dodrin), oferindu-le să-și aleagă mărfuri și podoabe — 29.II.III;
- q) — Tînărul Novac răpește pe fata letinului din Buda (care stă la fereastră și coase veștminte), cerîndu-i să încerce un joc — 29.IV;
- r) — Tînărul Novac, prefăcîndu-se femeie văduvă ce-și bocește soțul pe marginea Dunării, face ca turcii să se înșiruie în urma sa, pentru ca împreună cu bătrînul Novac să ucidă dușmanii prinși la mijloc — 31;
- s) — Vîndut ca rob împărătesei văduve (sau doamnei Bula turcoaica), fuge cu toată averea acesteia — 32;
- ș) — Bătrînul Novac, prins de turci, cere să-și mai vadă o dată fiul înainte de a muri, dar astfel se eliberează și luptă cu dușmanii — 35;
- t) — Sluga credincioasă, vîzîndu-și stăpînul în primejdie, se prefăce că-i dă o palmă ca să se răzbune, dar îl trezește astfel din somn, salvîndu-l de la pieire — 38;
- ț) — Prefăcîndu-se că primește să se turcească, Iancul Mare îi face pe turci să-și spurce legea, silîndu-i să mănînce carne de porc — 39;
- u) — Femeia trădătoare cheamă pe Pătru haiducul să-i boteze pruncul, dar îl trădează astfel pe haiduc împăratului — 40;
- v) — Voinicul prins cere să i se elibereze mina pentru a se închina, dar odată dezlegat se înarmează și ucide pe dușmani — 40; (Vezi și 129; 173; 202.)
- w) — Turcii înșală pe bătrîna mamă a haiducului dunărean (pretinzînd că sînt prieteni cu fiul ei, află de la bătrînă ascunzișul haiducului) — 41;
- x) — Nevasta Badiului varsă pe jos, ca din greșeală, galbenii, pentru a se furișa dintre turci, și pleacă să cheme pe cumnatul Nicolcea în ajutorul soțului legat și schingiuit de aceștia — 42;
- y) — Fratele Badiului cere turcilor îngăduința de a da lui Badiu, legat și chinuit de ei, să guste din băutura lui, dar își dezleagă astfel fratele și împreună ucid pe dușmani — 42;
- z) — Finul Banului, îmbrăcat în hainele turcului ucis, sperie în glumă pe nașul și pe slugile acestuia, în cîmp, la arat — 43;
- aa) — Arapul bazat ademenește cu mărfurile și bogățiile lui și o răpește în corabia sa pe fata dunăreană — 46;
- bb) — Pentru a înșela ceata turcilor veniți să răpească pe Ilincuța, părinții arată dușmanilor mormîntul (fals) al fiicei lor, dar turcii nu se lasă amăgiți — 47;
- cc) — Fata răpită de turci cere să fie dezlegată, dar sare din corabie în Dunăre, preferînd să moară decît să fie roabă în harem — 47; 52; 192;
- dd) — Voinicul prins cere să fie spovedit la minăstire, dar s'eliberează prin acest șiretlic — 54; 66; 75; 76;

- ee) – Mama lui Vidu arată turcilor mormintul fiului ei, dar turcii îl scormonesc și descoperă vicleșugul – 64;
- ff) – Urmărind pe dușman, voinicul îl înșală spunându-i că i s-a deschingat șaua; cind dușmanul se apleacă să vadă, e ucis de voinic cu o lovitură fulgerătoare – 73; 74;
- gg) – Lăsindu-se fugărit de tătari, voinicul se întoarce din goana calului și ucide pe rind pe tătarii înșiruți pe urmele sale – 75;
- hh) – Hanul trimite un călăreț viclean pentru a-l îmbia pe voinic să vină la ospățul său, căci vrea să-l însoare – 78;
- ii) – Hanul făgăduiește voinicului fata de soție și jumătate din Bugeag, dar voinicul nu se lasă înșelat – 81;
- jj) – Soția infidelă, prefăcându-se bolnavă, cere soțului, pentru a se însănătoși, inima porumbelului care a zărit-o drăgostindu-se cu tătarul din Bălgrad – 82;
- kk) – Voinicul se prefacă că vrea să cumpere calul răpit de tătari, dar fuge cu el – 72; 83;
- ll) – Voinicul se prefacă că-și vinde sora la tirg, ia banii tătarilor, dar fuge cu sora lui, nimicind pe dușmani – 84;
- mm) – Vodă spune mamei haiducului întemnițat că-l va căsători cu „jupîneasă Carpena”; bătrîna se întoarce voioasă, dar haiducul înțelege că i se pregătește moartea – 85;
- nn) – Haiducul întemnițat cere bătrînei mame să dezgroape grajdul și să plimbe pe ulițele tirgului calul său minunat, spre a stîrni pofta domnului și a boierilor de a-l dobîndi – 85;
- oo) – Scos din temniță, pentru a domoli vigoarea și neastîmpărul calului (care ucide pe toți oamenii domniei ce încearcă să-l încalce), voinicul cere hainele și armele domnului (căci calul trebuie să se deprindă cu ele), dar încălecînd se avîntă peste zidurile curții domnești, eliberîndu-se sub privirile uimite ale domnului și boierilor – 85; (Vezi și 92; 170; 202.)
- pp) – Perfidul Manea se prefacă că primește cu o mină cupa întinsă prietenește de voinicul singuratic, dar cu cealaltă îi spintecă mișelește pîtecele și pleacă în goana calului – 86;
- qq) – Vodă, benchetuînd cu boierii, pune la cale o pretinsă vinătoare domnească, pentru a prinde și spînzura pe Miu haiducul – 88;
- rr) – Paharnica domnului, sora haiducului, îmbată pe boieri și aleargă în timpul nopții în codru pentru a preveni pe fratele său despre planul vînătorii domnești – 88;
- ss) – Haiducul întilnește un cioban, îi cumpără turma și hainele și, astfel travestit, întîmpină alaiul vînătorii domnești, înșelîndu-l pe domn să-l însoțească singur în codru, unde haiducul îl umilește, îl batjocorește și-l face scăpat printre săbiile cetei – 88;
- șș) – Haiducul, incolțit de poteră, îmbracă un buștean în haine haiducești, făcîndu-i pe poterăși să-și cheltuie zadarnic gloanțele – 92.II;
- tt) – Haiducul descopere pe pircălab (perceptor) ascuns în stîină – 98;
- țț) – Ceata haiducească pătrunde noaptea în casa popii, prefăcîndu-se că-l cheamă pentru o slujbă la o femeie bolnavă – 100; 132;
- uu) – Poterașul răpune pe haiduc, impușcîndu-l cu o para frîntă – 100;
- vv) – Haiducul trădează dușmanilor secretul glonțului miraculos, prin care poate fi ucis căpitanul cetei – 115;
- ww) – Haiducii înșală străjile boierului – 125; 169;
- xx) – Haiducul înconjurat de poteră scapă prin violența ibovnicei – 142;
- yy) – Femeia-haiduc atrage în crișmă pe poterăși, pe care-i lasă fără haine și arme – 151;
- zz) – Fata trădează pe haiduci celor șapte frați ai ei, tilhari – 161;
- aaa) – Crișmărița îmbată pe haiduci, apoi îi închide în bordei și cheamă lume în ajutor, sau îi trădează puterii – 168;
- bbb) – Haiducul înșală pe poterăși, prefăcîndu-se că se trudește să-și scoată din glod căruța cu o iapă chioară – 169;
- ccc) – Codreanul înșală pe mocan; cerîndu-i să încerce mersul calului, încalcează și fuge cu el – 170;
- ddd) – Hoții de cai din Bărăgan se înșală unul pe altul – 172;
- eee) – Sora hoșului de cai își trădează fratele, golîndu-i armele de gloanțe și umplîndu-le cu apă – 173;
- fff) – Baciul stinei prădate cere hoșilor să-i dezlege mina, sună din bucium și vestește astfel, în plină noapte, pe stăpîna(ul) stinei, care aleargă călare, pedepsește și alungă pe hoți – 195;

- ggg) – Voinicul făgăduiește hoțului daruri, pentru a-l face să se apropie, dar îl ucide – 196;
 hhh) – Finul ucide pe naș prin trădare – 200;
 iii) – Țiganka slujnică scoate în fața călăului pe fiul ei, salvînd de la supliciu pe ultimul cocon domnesc, pe care-l ascunde sub fuste – 201;
 jjj) – Bătrîna învață oștirea lui Radu să înfigă în pămînt sulite și să le acopere cu crengi, pentru a nimici cavaleria turcească – 204;
 kkk) – Episcopul din Dii îmbată pe Radu pentru a-l trăda turcilor – 204;
 lll) – Soțul încearcă credința soției, cerînd să-i lege briul, anume lăsat să-i cadă în toiul luptei cu adversarul – 205; 208
/Vezi și Travestiri./

342.

Vidra (sau Iuda) cea bătrîină, stăpîna peștilor din apa Vidrosului, pedepsește lăcomia tinărului pescar (care îi chinuie puiul căzut în mreajă), răscolind și trimițînd în năvoade toți peștii, greoi și somnolenți, din adîncuri, și provocînd astfel naufragiul pescarilor – 7

343.

Vidros /Vezi Apa Vidrosului./

344.a–b.

Visul:

- a) – frumos al voinicului despre căsătoria cu o mindră crăiasă – 16;
 b) – prevestitor de rău – 91; 102; 103; 104; 168

345.

Viteazul Ali, trimis de sultanul Murad să aducă prin vicleșug pe voievodul Radu în Țarigrad, izbutește aceasta cu ajutorul episcopului din Dii, care îl îmbată pe voievod – 204

346.

Vînătoarea domnească simulată – planul voievodului lăudăros și ușuratic, pretext pentru a prinde pe haiduc – 88

347.

Vînătorul călare (cu șoimi și ogari) – portret – 5

348.

Vodă demască în divan, sau la ospăț, pe cel care ar dori să-i ia locul; de aceea poruncește să fie întemnițat – 85

349.

Voievodul lăudăros și ușuratic, înșelat de haiduc – 88

350. a–d.

Voievodul Radu:

- a) – întîmpină pe sultanul Murad, cerîndu-i să se mulțumească cu Bulgaria și Serbia și să lase libere Valahia și Moldova, dar sultanul nu se lasă înduplecat – 204;
 b) – refuză invitația vicleană a sultanului Murad de a merge la Țarigrad pentru a primi jumătate din împărăție – 204;
 c) – servit la ospăț și îmbătat de episcopul din Dii, e astfel înșelat, trădat și dus de Ali la sultanul Murad, în Țarigrad – 204;
 d) – travestit în haiduc, cere episcopului din Dii să-l spovedească, dar îl ucide (pedepsindu-l pentru trădare) – 204

351. a–d.

Voinicii:

- a) – adversari în luptă, se recunosc tată și fiu înstrăinați – 28; 34; 87;
 b) – încearcă, pe rînd, să urce cu calul muntele lunecos (la Vîntul turbat!); numai al treilea izbutește (aduce, ca dovadă, „picior de frînc și mîină de turc“!) – 17;
 c) – vînători:
 – doresc să săgeteze lebedele care au poposit pe turnurile bisericii sau ale cetății, dar lebedele le spun că ele nu sînt păsări, ci trei zile ale săptămîinii; dacă le vor ucide, timpul se va scurta și pămîntul va avea de suferit – 18;
 – neținînd seama de amenințarea lebedelor (care nu sînt păsări, ci trei zile ale săptămîinii), încearcă să le săgeteze, dar sînt prefăcuți în stană de piatră – 18;

- d) — zăcînd obosiți și răniți după bătălie:
 — își lasă caii și ogarii liberi să plece în țară — 197;
 — sint pînziți de vulturi (vulturii duc mina cu inelul la curtea voinicului mort) — 197

352.a — șș.

Voinicul:

- a) — ademeneste fata (femeia) turcă — 29; 32;
 b) — adormit:
 — e inconjurat de dușmani (calul îl salvează, trezindu-l din visul frumos despre căsătoria cu o fată de crai) — 16;
 — prin respirația sa, apleacă crengile arborilor și le ridică pînă la nori! — 12;
 — se trezește fără calul său (furat de hoț) și pleacă pe urmele furului, pe care-l ucide — 171;
 — trezit din somn de calul său — 16;
 — vîndut de sluga lui, e legat de ceata turcească și azvirlit în Dunăre — 41;
/Vezi și Voinicul dunărean./
 c) — arînd în cîmp (Feciorașul sirbului), e provocat de Arap Colțea (voinicul îl ucide și-i ia calul) — 50; (Vezi și 30.)
 d) — aruncă:
 — buzduganul pînă la nori și îl prinde în palmă sau pe degetul cel mic — 37;
 — de la mare depărtare sabia, care se implintă zguduind grinda casei, pentru a vesti că se află în primejdie (fugărit de dușman) — 29.I;
 e) — biruie pe tătari, apoi înfruntă și dojenește pe împărat (care i-a trimis) — 72;
 f) — biruitor:
 — în rămășagul cu Soarele (cu ajutorul calului năzdrăvan trece marea și fură pe sora Soarelui) — 23;
 — întors acasă (după ce a ucis pe Arapul buzat), cere să fie pregătit pentru moarte — 37;
 g) — blestemat:
 — de mamă (căci a plecat în haiducie fără voia ei), cade răpus de putere — 89;
 — să se prefacă balaur, mărturisește învingătorului blestemul său — 6; 10;
 h) — Bogdan (Dălea)-Dămian, amenințat cu uciderea pentru că a poposit și-si paște calul în livezile Silei-Samodivci — 2;
 i) — bolnav:
 — cere surorii lui să-l pregătească de drum, să-i aducă armele colosale și calul, și pleacă să pedepsească pe Arapul buzat — 37;
 — ucide pe Arapul buzat, care pretinde neconținut mari cantități de hrană, băutură și fete — 37;
 j) — călare, în luptă cu adversarul — 73; 74; (Vezi și 29.I; 37; 43; 86; 198.); */Vezi și Lovitura năpraznică de paloș./*
 k) — călăreț:
 — fuge urmărit de aproape de șarpe — 6; 10;
 — luptă cu șarpele pentru a-l salva pe cel înghițit de acesta pe jumătate — 6;
 — pune rămășag pe întrecere la alergare cu Sila-Samodiva, dar aceasta, cu atelajul ei infernal, câștigă întrecerea — 2;
 l) — cere împăratului viteji cu care să se lupte spre a-și dovedi bărbăția — 12; 40;
 m) — cerut mamei sale de ceata haiducilor spre a le fi căpetenie, pornește cu ceata, deși bătrîna mamă se împotrivește — 89;
 n) — chefulind în taverna dunăreană, între pahare și mindruțe, chemat de cumnată aleargă în ajutorul fratelui legat și chinuit de turci — 42;
 o) — chemat cu vicleșug să boteze pruncul, văzîndu-se trădat de fină-sa turcilor, ucide pruncul și se eliberează din prinsoare luptînd cu dușmanii — 40;
 p) — dă foc:
 — casei sale, fără părere de rău, căci în ea se află dușmanii uciși — 42;
 — ierburilor cîmpului, pentru a scăpa de șarpele care îl fugărește — 6; 10;
 q) — de codru, atras de cîntecele femeii odinioară iubite, iese, adevărînd temerea acesteia, înaintea femeii și a soțului ei, pe care îl provoacă la luptă — 205;
 r) — descoperă turcul ascuns la crișmă și îl ucide — 45;
 s) — dunărean:
 — căutat de ceata turcilor veniți cu caiul pe Dunăre (turcii află de la fetele nălbitoare de pînă, de la bătrîna mamă a voinicului sau de la soția acestuia, locul unde voinicul se află adormit) — 41; 42;
 — doarme în corabia sa (ascunsă sub salcia pletoasă, între girlele Dunării), păzit de sluga lui — 41;

- dormind:
 - cu paloșul pe piept, e căutat de ceata turcească (neînțelegind șiretlicul turcilor care îl caută, soția îl trădează dușmanilor) — 42;
 - în corabie, păzit de sluga lui, e vîndut de slugă cetii turcești (sfătuiți de slugă, turcii îi leagă o piatră de moară la git și-l aruncă în Dunăre) — 41;
 - legat și chinuit de dușmani, trimite soția să cheme în ajutor pe fratele lui (care vine în chip de negustor de boi) — 42;
- zărlit în apele Dunării:
 - e trezit din somn de pești și raci — 41;
 - izbutește să dezlege piatra de moară (ce i-a fost legată de git spre a fi înecat în Dunăre) și o azvirle punind cu ea, de atunci, hotar turcilor... — 41;
 - se salvează înotînd și ajunge la mal, ajutat de iubita lui și de tatăl ei — 41;
 - se travestește în călugăr cerșetor și pleacă spre Țarigrad, în căntarea cetii turcești și a slugii trădătoare — 41;
 - travestit în călugăr, descoperă ceata turcească chefuind în Țarigrad împreună cu sluga trădătoare; chemat să arbitreze între dușmanii care își dispută sabia lui, cere să vadă sabia spre a o putea prețui, dar, astfel înarmat, ucide pe turci, iar pe sluga trădătoare o aruncă, la rîndul său, în apele Dunării — 41;
- ș) — eliberează șirurile de robi prinși de tătari — 73; 74;
- t) — (frate incestuos) — prefăcut în stîncă din blestemul surorii (fată sîlbatică) — 5;
- ț) — fură:
 - hainele zinei la scaldă, silind-o să-l urmeze pentru a-i fi soție — 8.II.1; 21;
 - pruncul zinei (soția care l-a părăsit), silind-o să-l urmeze — 20;
- u) — găsește pe turc beat și-l ucide — 59;
- v) — ia obiectele miraculoase (papucul și fesul; pălăria, mantaua și toiagul) pe care se ceartă fiii de tartor — 20; 21;
- w) — închide pe tătari în biserică și le dă foc — 76;
- x) — înfruntă și dojenește (sau pedepsește) pe împărat — 37; 40; 54; 64; 65; 72; (Vezi și 91.)
- y) — înghițit pe jumătate de șarpe:
 - roagă pe voinicul călăreț, care trece pe aproape, să-l scape din gura șarpelui — 6;
 - spălat în lapte dulce, spre a fi curățat de venin — 6;
- z) — întemnițat, e salvat de iubita care îi aduce arme — 211; /Vezi și *Haiducul întemnițat*./
- aa) — întreabă:
 - calul, dacă mai poate la bătrînețe cit putea la tinerețe — 86;
 - codrul, de ce e ofilit și desfrunzit înainte de vreme, iar codrul îi răspunde că de jalea robilor prinși de tătari, care au trecut pe acolo — 62; 74;
- bb) — învingătorul:
 - Arapului buzat, dojenește pe împăratul care, cedind lăcomiei cotropitorului, i-a dat acestuia mari cantități de hrană, băntură și tinere fete — 37;
 - balaurului:
 - refuză să primească scaunul împărătesc, mulțumindu-se cu ce poate lua în nouă care — 10;
 - se încinge cu monstrul răpus — 10; /Vezi și *Voinicul vîntor*./
- cc) — își blestemă calul, căci l-a trezit din somn, curmindu-i visul frumos — 16;
- dd) — legat și schinguit de dușmani:
 - e întrebat ce răutăți a săvîrșit — 75; 76;
 - roagă să fie spovedit la minăstire, dar, travestit în hainele preotului, se eliberează luptînd cu dușmanii — 75; 76;
- ee) — luptă cu:
 - cei care îi ies în cale și-i cer să le cedeze iubita (soția) — 205; 206; 207;
 - întreagă oștirea împăratului, spre a-și dovedi puterea — 40;
 - tătarii, care îl asediază în casa lui cu ocol întărit — 72; 83;
- ff) — luptător împotriva tătarilor, e ispitit de împăratul tătarilor să-i dea fata de soție și jumătate din Bugeag, dar el îl ucide pe tatar și rămîne stăpin pe Bugeag, trăind fericit cu iubita lui și ajutînd pe săraci — 81;
- gg) — obosit în vîlmășagul luptei, lovește în neștire ucigîndu-și frații — 70;
- hh) — participă la jocul de halcă pentru ca, ieșind învingător, să scape fata, care altfel putea fi dată Arapului cîștigător — 49;

- ii) — pețitorul fetei de frinc, împlinește (cu ajutorul calului năzdrăvan) cererile fetei (sapă fîntină în virf de munte, de unde îi aduce apă; apoi sădește vie pe mare, de unde îi aduce struguri; în cele din urmă o ucide, cînd fata îi cere să-i aducă luna și luceferii cerului) — 14;
- jj) — pleacă:
 - în căutarea zinei-soție, care l-a părăsit — 20; 21;
 - în întîmpinarea tătarilor năvălitori — 77;
- kk) — prins de turci (tătari), le spune că s-a făcut vinovat de mari păcate, cerindu-le să i se dezlege mina pentru închinăciune sau să fie dus la minăstire pentru spovedanie, dar se eliberează (travestit în hainele preotului), măcelărînd pe dușmani — 40; 54; 66; 75; 76;
- ll) — răpește pe sora Soarelui de la horă — 23;
- mm) — respinge îndemnul surorii lui de a nu se mai lupta cu turcii — 58;
- nn) — salvat:
 - de la moarte, se prinde (sau se găsește) frate de cruce cu salvatorul său — 6;
 - din gura șarpelui, e scăldat în lapte dulce pentru a fi curățat de venin — 6;
- oo) — sărac, tulbură cu strigătul lui provocator liniștea ospățului novăcesc și biruie pe Novacii ieșiți în întîmpinare; întrebând din ce neam este, răspunde că e fiul văduvei din Țarigrad și al lui Novac, care-i recunoaște inelul — 34;
- pp) — singuratic:
 - (Miha copilul):
 - cîntînd și chiuind noaptea prin codru, e chemat să benchetuiască cu dușmanul său, urmînd ca lupta ce vor da apoi să aleagă cine merită să rămînă căpetenia cetei haiducești — 87;
 - învinge și ucide în luptă pe căpetenia cetei adverse și umilește pe dușmani punîndu-i să încerce a ridica armele și șaua lui; neputînd, îi trimite acasă, la cornele plugului, nefiînd buni de haiducie! — 87;
 - (Toma Alimoș):
 - poposit la umbra ulmilor înfrățiți din rădăcină, regretă că nu are cu cine să bea și să mînce; de aceea el închină primul pahar ulmilor, care-i răspund inclinîndu-se... — 86;
 - privit și întîmpinat cu minie de pretinsul stăpin al acelor locuri; acesta refuză cupa întinsă prietenește, îi străpunge mișelește pîntecele și fuge — 86;
 - răpus mișelește (de cel care, pretinzîndu-se stăpinul locului, refuză cupa întinsă, îi spîntecă pîntecele și fuge), își strînge pîntecul cu briul, incalcă, ajunge din urmă și-l ucide pe mișel — 86;
 - simțîndu-și sfîrșitul apropiat, cere calului să-i sape mormînt cu copita (calul face aceasta, apoi ia calea codrului, după sfatul stăpinului răpus, în căutarea altui voinic) — 86; 129;
- qq) — trezește orașul adormit al împăratului păsărilor măiestre, cu ajutorul obiectelor miraculoase (luate de la fiii de tartor) — 21;
- rr) — ucide pe unul din tătarii ce-i ies în cale provocîndu-l, scapă de urmărirea celui alt și fuge trecînd Dunărea (din Dobrogea în Muntenia) — 79;
- ss) — visează că se căsătorește cu o fată de crai (calul îl trezește, curmîndu-i visul frumos) — 16;
- șș) — vinător (Iovan Iorgovan):
 - întreabă apa Cernei de știrea fetei sălbătice (Cerna cere mai întîi voinicului să-i aducă pește de prăsilă) — 5;
 - plecat în căutarea surorii (iubitei) fugite (rătăcite) în codru — fată sălbatică, pîndește și ucide balaurul care o ține captivă și-și eliberează sora (iubita) — 5;
 - ucigătorul balaurului:
 - a învățat oamenii să se apere (prin fumigație) de flagelul muștei columbace (care iese în fiecare vară din capul balaurului ucis!) — 5;
 - s-a prefăcut în stîncă (stîncă Iorgovanului) sau s-a înecat în apa Cernei (din blestemul fetei sălbătice, care a fugit în codru sălbătîcîndu-se — și a căzut în robia balaurului — , spre a evita dragostea lui incestuoasă) — 5;

353.

Vulnerabilitate /Vezi Secretul vulnerabilității./

354.a; b.

Vulturii:

- a) — ajută în bătălie pe fratele cel mic, care luptă cu zmeii spre a-și salva sora pețită de ei — 4;
- b) — pîdesc în preajma voinicilor ce zac răniți în bătălie și duc mina cu inelul la curtea voinicului mort — 197

355.a—f.

Zina :

- a) — fură merele de aur din grădina împăratului — 20;
- b) — orbește sau ucide pe Gruia, cînd îl aude cîntînd, dar Novac o silește să-i redea vederea sau să-l reinvie — 8.I;
- c) — prinsă furînd merele de aur din grădina împăratului și devenită soția feciorului celui mic, îl adoarme și fuge — 20;
- d) — refugiată în mărul de pe mare pentru a scăpa de Arapul buzat, e salvată de bătrînul Novac — 8.II.3;
- e) — soție — 8.II; 20; 21;
- f) — își părăsește soțul, fugind cu copilul — 21

356.

Zinele păzind mărul de pe Marea Neagră sînt aduse în captivitate de Gruicea copilul (trimis de împărat să-i aducă mărul) — 24

357.a—c.

Zmeii :

- a) — (leii sau turcii), ca niște nori amenințători, vin să răpească pe sora ciobanului; ciobanul e gata să-și dea toată turma, ca să-și scape sora — 192;
- b) — (nouă zmei) cer în căsătorie pe frumoasa fată cu trei frați (fratele cel mic e siugurul care luptă în trei rînduri cu zmeii, pe care-i ucide salvîndu-și sora) — 4;
- c) — sug lapte din pieptul și sînge din degetele fetei de împărat (furată de unul dintre zmei, travestit în voinic) — 22

358.

Zmeul, fals pețitor (transformat în voinic), plecat la plimbare cu fata împăratului (în timp ce se fac pregătirile de nuntă), se preface în cocoș, apoi în vultur și fuge cu fata în gheare — 22

CORPUS
de
TEXTE POETICE

1(4) CRIVĂȚU PUTERNICU

A	Foaie verde-a bobului,	
	Sub seninu cerului,	<i>măi</i>
	Subt aripa norului,	
	/:La coada Ielpeului,. . .	:/
B	/:Nemcrit-a,	
	poperit-a.	:/
	Vezi, Marcoși pașă bătrîn	
	Cu-a lui oaste cam puțină,	
C	Ca frunza	
	și ca iarba	
	De nu poți seama le da,	<i>măi</i>
	Nici nu poți a-i număra...	/: „ :/2
C	Iar Marcoș ce mai făcea?	
	Ia vezi naiba ce-i șoptea:	<i>măi</i>
	La fîntînă să ducea,	
	Cuțit din teacă-m' trăgea,	
C	Pă vizduri că-m' ciocănea,	<i>măi</i>
	Și din fîntînă-m' ieșea,	„
	Vez', Crivăț puternicu	
	Cu cojiocu de zăpadă.	
C	Cu opincili dă scuți,	
	Cu căciulița de brumă,	
	/:Cu baston dă ghiață-n mînă...	:/
	Iar Crivăț că-i mai zicea:	
C	—Măi Marcoș, pașă bătrînă.	
	(Să-l fută-n tată și-n mumă.)	
	Că ce păs mare mi-ai văzut	
	/:Dă la mine d-ai venit?	:/ <i>măi</i> ₁ Pă ₂ ...
C	Ori haine mi-ai ponosit?	
	/:Pă ₂ la mine d-ai venit?!	:/ <i>măi</i> ₁
	Dar Marcoși i-a strigat:	
	— Crivețe	
C	puternice,	
	Da' știi, frate, da' nu știi	
	Că io, neică, m-am bătut	
	Cu toate oștirili,	
C	„Cu toate domniili;	
	Cîte limbi sîn'	
	pă pămînt,	
	Pă toate le-am biruit?	

/:Și la tine c-am venit, :/ *măi₂*
 Și cu tine că m-ai bate;
 Or' te-oi bate, or' m-ai bate,
 Să-m' vād capu la o parte
 /:Dă neagra strî (e₂) înătate!... :/
 Că₁ /: cîte oști sun' *pă¹ pămînt,* :/
 Pă toate le-am biruit
 /:Și la tine c-am venit₁! :/ *mă₂*
 Iar Crivăț ce-i mai zicea?
 — Măi Marcoși, pașă bătrîn,
 /:Ai tu oaste dîn dăstul? *măi :/*
 — Icu am oaste dîn dăstul,
 Ca frunza și ca iarba
 De nu poți scama le da,
 /:Nici nu poți a-i număra! :/ *măi₁*
 Așea Crivăț c-auzea
 /:Și din guriță-i zicea: :/ *mă₁*
 — Măi Marcoși, pașe bătrîn,
 /:Cu ce ți-e oastea-mbrăcată? :/
 Iar Marcoș că-i răspundea:
 — Oastea mea iese-mbrăcată:
 Are noo cămășele;
 Peste noo cămășele
 Mi-are noo iecelele;
 Peste nouă iecelele
 Mi-are nouă zăbuncle;
 Peste nouă zăbuncle
 Mi-are nouă ipîngele,
 Ipîngele tătărăști,
 Dai cu glonțu, nu răzbești;
 Cu cizmă de capră stearpă
 De noo ani nefătată,
 /:Care-m' ține mul' la apă; :/
 Căciula pe hap în cap,
 Croită pe mușuroi,
 /:Cu ochii sclipiț' la oi!... :./ *măi₁*
 Așa Crivăț c-auzea
 Și din aripi că zbură, *mă*
 Sus, mai sus că să-nălța,
 La Dumnezeu se ducea,
 Iar Dumnezeu mi-l vedea *măi*
 Și din guriță-i zicea:
 — Crivețe puternice,
 Ce păș mare mi-ai văzut,
 /:Pe la mine d-ai venit₁?! :/ *măi₂*
păi — Da' știi, Doamne, da' nu știi
 Că mie, frate, mi-a venit₁
 Dîncoa', dînspre răsărit₁,

Pe cea guriță devale
Cam dînspre soare-răsare,
Vez', Marcoș pașă bătrîn
Cu-a lui oaste cam puțină,
Ca frunza

și ca iarba,
De nu poți seama le da,
/:Nici nu poți a-i număra!
Da' știi, Doamne, da' nu știi
Că iel, frate, s-a bătutî
Cu toate oștirili,
Cu toate domniili;
Cîte limbi sîn'

:/ măt₁

G

pă pămînt,
Pă toate le-a biruitî
Și la mine c-a venit
Și cu mine-oi să să bată;
Or' l-oi bate, ori m-oa bate,
'Ji-vadă capu la o parte
/:Dă neagra streinătate! . . .

:/

+ 'ăi 'ce + Și mai dă-m' una din Marte! . . .
+ Cînd îi trase-o ploaie, frate,
+ Udă noauă cojocel, e,
+ Udă noauă ipîngele,
+ Udă noauă ielecele,
+ Udă noauă cămășele

+a /:Și răzbi, nene, la piele. . .

:/

H

Iar Crivăț ce mai făcea?
D-un soare bine că-m' da,
Oastea toată mi-o-nșăla,
De țoale să dăzbrăca,
Pe mărăcini le-ntindea,
Spic dă zăpadă cădea;
Unde zăpada-m' cădea
Pielea-n patru le crăpa

măt

/:Și de Marcoș să ruga:
— Măi Marcoși, pașă bătrîn,
/:Ce-oi să ne-nveți, că pierim?!
— Bahameții să-m' tăiați,

:/ măt₁

:/

Mațili să le scotêți
Și la. . . ¹ să le dați
Și-n coșuri să vă băgați,
Ca de Crivăț să scăpați!
Bahameții că-m' tăia,
Mațili că le scotea
Și-n coșuri că să băga,
Iar Crivăț ce mai făcea?

I

¹ Dicțiune confuză.

Cîta zăpadă mi-erea,
 Tot în coşuri mi-o băga.
 Începu din Băltăreţi,
 Scotea cîinii din coteţ!... *măi*
 Oastea toat-o prăpădea,
 /:Numai Marcoşi rămînea₂, *:/ măi₁*
 Dar Crivăţ ce mai făcea?
 Jos, mai jos că să lăsa
 Şi la Marcoş că-m' venea,
 /:Mîna cu dînsu că-m' da. *:/ măi₁*
 Cînd o dată-l scutura,
 Sufleţelu i-l lua,
 Mîna din spată-i scotea.
 Tron dă ceară că-i făcea
 Şi-l ducea
 de-l astruca
 La mînăstirea domnească,
 Haibe să să pomenească!
 Mai ziceţi, boieri, amin,
 Mai daţi fo oală dă vin
 Să vă fac altu, mai bun,
 + Că-ăsta s-a dus, s-a isprăvit!
 Mă-nchinai cu cîntecu
 Ca cal bun cu umbletu: *mă*
 Cît mănîncă, lipoveşte,
 Dă pielea şi să plăteşte,
 Pielea pă la tăbăcari,
 + Maţili pă la ţambalagii...

Marin Pinzaru
 Giurgiu
 9 XI 1962

mg. 2393 *Vc*
 AL. I. AMZULESCU

2(10) BOGDAN-DIMIAN

A *păi* Foiliţă d-avrămeasă,
 Ascultaţi, masă
 frumoasă,
 Să vă cînt d-un cîntecelî,
 Fie cît dă scurticel,
 /:S-ascultaţi cu drag la ielî! *:/ mă₂*
 /:Că nu-m' e vun lucru mare, *:/*
 Numai cîntec de-ascultare,
 /:De bere şi de mîncare... *:/*
 B *păi* Foiliţa bobului,
 Subt aripa norului,
 La casele Gerului,
 La lacu Cocorului,
 Să vezi, la lacu de lapte,
 Să vezi, la sfatu de broaşte,

		Unde broaște să broștescî, Colanii să colănescî	
C	păi ₁	/:Și șarpîi mi să șarpescî ₁ . . . /:Săvai, mă, că s-a-ntîlnî ₂ , Să vezi, Sila-Samodiva, Vai, cu Bogdan-Dimian,	:/ mă ₂ :/
D	păi ₁	/:Băiețâl de la Ardealî ₁ . /:Sta Sila	:/ mă ₂
		dă mi-i zicea:	:/ „ 1
		+ — Hai, Bogdene	
		-Dimiene,	
		+ Cin' te-a scos în ochii mei,	
		+ Ț-a venit vremea să piei,	
		Pleacă-ți capu să ți-l tai!	mă
		Sta Bogdan de-i răspundea:	„
		— Maică Silă dumneata,	
		Capul meu la mîna ta,	
		Mi l-oi tăia	
		cînd oai vrea;	
		/:Dacă ieste vorba-așa,	:/mă ₂₋₃
	+bre 'ce	+ La-ntreceri să ne luăm:	
		+ Care din noi c-o ajunge	
		+ La mormîntu Sfîntului	
		+ Și el, mă, ca să-m' ia	
		+ Cununa	
		și mununa,	
		+ Toiagul de judecată,	
E	păi ₁	+a /:Pe loc îndără' să-ntoarcă!	:/
		/:Să vezi, Sila ce făcea?	mă:/
		/:Bine vorba-i asculta;	:/ „1
	+b	/:Cărucioara Sîliei,	:/
		+ Coș mare de jidăvoaică ¹ ;	
		+ Căpățîna de la roată,	
		+ M-este cap de jidăvoaică;	
		+ Obezile de la roată	
		+ Sunt buze dă jidăvoaică	
		+ Și spițele de la roată	
	+a	/:Sunt dește dă jidăvoaică. . .	:/
		/:Călușelu lui Bogdanî,	:/
		To'mai din sat,	
		din Bîrlad,	
		/:Săvai de la popa Brad;	:/
		+ Friulețu lui Bogdan,	
		+ Săvai doo năpîrcele,	
		+ Din gură sînt înnodate,	
		+ Din coadă sînt încleștate,	
	+a	/:N mîna lui Bogdan sînt date. . .	:/
F	păi ₁	/:Pleca Sila sus, în vîntî,	:/
		Iarăși Bogdan pe pămînt,	
		/:Așa mergea d-amărî ₁ !	:/ mă ₂

¹ Figură mitologică malignă; monstru uriaș.

păi Călușelu lui Bogdanî,
 Puișoru leului,
 De urechi m-este ciulit
 Și de vine cam stîrcit,
 /:Făcut, frate, pe fugitî₁. . . :/ *mă₂*
păi, /:Mai nainte c-ajungea, :/ „₂
 Să vezi, Sîla-Samodiva,
 /:Și ea, mă, că mi-j' lua :/
 Cununa
 și mununa,
 Toiagu de judecată, :/
 /:Pe loc îndără' să-ntoarsă
 /:Și cu Bogdan să-ntîlnea, *mă* :/
 Sta din gură de-i zîcea:
 + — Hai, Bogdane-Dimiene,
 + Cin' te-a scos în ochii mei,
 + Ț-a venit vremea să piei,
 + Pleacă-ți capu să ți-l tai!
 + Sta Bogdan de-i răspundea:
 + — Maică Sîlă dumneata,
 + Capul meu la mîna ta,
 + Mi l-oi tăia
 cînd oi vrea;
 + /:Dacă ieste vorba-așa, :/
 + Ridică-ți obloanele
 + Și toate țohoanele
 + Să văd și eu ochii tăi,
 +a /:Să știu dîn₁ ce mîini să piei! :/ *mă₂*
 Să vezi, Sîla ce-m' făcea?
 Că femeia-i ca femeie,
 Poale lungi și minte scurtă,
 Femeie nepricepută,
 /:Toți calicii mi-o sărută. . . :/
 /:'M-ridica obloanele *mă* :/
 /:Și toate țohoanele; :/
 + Să vezi, Bogdan ce-m' făcea?
 + Palma bici că mi-o făcea,
 + Peste ochi că mi-o izbea,
 + /:Ochii-n palmă-i țîntuia, :/
 + Umbla noaptea
 ca zîua,
 + Sărăcuț dă maică-mea!
 Ochii-n palmă-i țîntuia, *mă*
 Umbla noaptea
 ca zîua, „ :/
 /:Să vezi, Sîla ce-m' făcea?
 Oarbă-buștean rămînea;
 +b /:Așa,
 oarbă cum s-afla, :/
 + Proptea
 de gard că-m' lua
 + Și după Bogdan că da
 + Și dacă, mă,-l ajungea,

+a /:Îi scurta
 și lui viața!
 + Și d-acuma-ncoace
 + Sila e jurată:
 + Când intră la om în casă,
 +a /:Ce găsește, nu mai lasă. . .

mă :/

mg. 2221 b
 AL. I. AMZULESCU

Dumitru Candoi Mic
 Corabia — Olt
 :8 VII 1962

3(8) SCORPIA

A *Îm* Foaie verde-a bobului,
 Pe câmpu Talimului
 Și p-al Rusalimului,
 La puțu porumbului, . . .
 Iei că mi-ș' pleca
 Trei cocon',
 fecior' dă domni,
 /:În vânătoare că-m' pleca
 Cu merinde-n trăistioară
 Și cu apă pîn sacale,
 Și iei, frate, să vîneze
 Bălțili
 cu peștili
 Și munții
 cu urșii. . .
 Pîn' la un loc că mergeau,
 Merindea c-o isprăviau
 Și apa, frate, c-o sfîrșeau,
 Cam d-o parte să uitau
 Pă cel cîmp cam părăsitî,
 Cu negară-acoperitî,
 m₁ /:Dă troscot verde-nvălitî₂. . .
 Un puț mare că-m' vedea,
 Un puț mare, părăsitî,
 /:Dă negară-acoperitî,
 /:Dă troscot verde-nvălitî₂. . .
 Al mai mare coconî
 Ierea-mbrăcat ca un domnî
 Și n-avea minte dă omî,
 Cofa-n mină că mi-o loa,
 La puț, frate, să ducea
 Ca să ia
 apă să bea;
 Cîn' la puț că-mi ajungea,
 /: Găleata₁ puțu n-avea;
 Cam d-o parte să uita,
 Între furcă ș-între vizduri
 Zăcea un tînăr voinicî,
 Zace-n tină
 și-n morcilă

mă

mă

mă

:/ mă₁

:/

:/

:/

/:Şî₁ pă nas venin că-i pică,
Şi pă gură :/

B

sînge-i cură . . .

Iar coconu întreba:

— Ce faci, neică, acolea,

Zaci în tină

şî-n morcilă,
Şi-n noroi pînă-n genuichie,

Şi pă nas venin că-ţ' pică,

Şi pă gură

sînge-ţ' cură,

Ce faci, neică, acolea?!

Iar Scorpia răspundea:

— Măi băiete dumneata,

Şi ieu am fost tot ca voi,

Fără griji, făr' dă nevoi;

La puţ, frate, c-am venit,

Pă murgu l-am priponit,

Murgu că s-a scuturat,

S'petu-n puţ că mi-a intratî,

S'petu cu galbenii,

Cu toate ristoavili.

mă

Dacă vrei să te laşi în puţ.

S'petu, frate, să mi-l iai

Şi galbenii să ţî-i iai!

mă

Vez', voinicu cît avea chip dă domnî

Şi n-avea, mă, chip dă omî,

/:Şî₁ n-avea minte dă omî₂. . .

:/ mă₁

În puţ, frate, să lăsa,

„

/:Scorpia că-l înghiţea.

:/ „₂

Frăţiorii ce-m' făcea?

Aştepta cît aştepta;

mă

Da' ăl miljociu ce-m' făcea?

/:La puţ, frate, să ducea,

:/ mă₂

Pă Scorpie c-o vedea,

Zăcea-n tină

şî-n morciră

Şi-n noroi pînă-n genuichie,

Şi pe naz venin că-i pică,

Şi pă gură

sînge-i cură.

Iel din gură aşă-m' zicea:

mă

ăi

— Măi băiete dumneata,

„

Ce faci, vere, acolea,

Dă zaci în tină

şî-n morcilă,

Şi-n noroi pînă-n genuichie,

Şi pă nas venin că-ţ' pică,

Şi pă gură

sînge-ţ' cură?

Iar Scorpia ce-m' zicea?

— Măi băiete dumneata,

Și io am fos' tot ca voi,
 Fără grij', făr' dă nevoi;
 La puț, frate, c-am venit,
 Pă murgu l-am priponi', *mă*
 Murgu că s-a scuturatî,
 S'petu-n puț că mi-a intratî,
 S'petu cu galbenii,
 ai Cu toate ristoavili.
 măi Dacă vrei să te lași în puț,
 S'petu, frate, să mi-l dai
 ai Și galbenii să ți-i iai!
 Iară, vezi, voinicu cît avea,
 Vez', chip dă domn
 Și n-avea minte dă omî. . .
 Sus, pă vizduri să urca, *mă*
 Cruce cu stînga-și făcea
 Și cu dreapta să ținea,
 În puț, frate, să lăsa,
 Scorpia că-l înghițea. *mă*
 Iar ăl cocon mai micî
 Aștepta cît aștepta,
 La puț, frate, să ducea
 Și din gură-așa-m' zicea:
 — Măi băiete dumneata,
 Ce faci, neică, acoloa,
 Dă zaci în tină
 și-în morciră,
 Și-n noroi pînă-n genuchie,
 Și pă nas venin că-ț' pică,
 Și pă gură
 sînge-ț' cură?
 Iar Scorpia ce-m' zicea? *mă*
 — Și io am fos' tot ca voi,
 Fără grij', făr' dă nevoi;
 La puț, frate, c-am veni', *mă*
 Pă murgu l-am priponitî,
 Murgu că s-a scuturatî,
 S'petu-n puț că mi-a intratî,
 S'petu cu galbenii,
 Cu toate ristoavili. *mă*
 + Dacă vrei în puț să te lași,
 + S'petu, frate, să ți-l iei
 + Și galbenii să ți-i iei!
 Iar ăl cocon mai mic, *of*
 Cît avea, vez', chip dă domnî
 Și mi-avea minte dă omî,
 Sus, pă vizduri să urca,
 Cruce cu dreapta-și făcea,
 Cam d-o parte să uita: *mă*
 P-ăl cîmpuleț părăsitî,
 Dă negară-acoperitî,
 Tare venea,
 tare striga

Savai Mircea ciobănaș,
 Fața lui, bulgăr dă cași,
 Cu căciula jupuită,
 Cu căciula hap
 în capî,
 Croită pă mușuroi,
 Cu ochii stîrpiz' la oi . . .
 Iel, neică, că mi-ș' striga:
 — Stai, băiete, nu intra
 Că te-nghite Scorpia,
 Că noi am fos' nouă frați, mă
 Noo ani și jumătate
 Dă cînd cu Scorpia mă batî,
 Nici n-o bat, nici nu mă bate,
 Numai mi-e sudori dă moarte. . .
 Dar, dac-o vrea Dumnezeu, mă
 Mi-oi face pă gîndu mieu
 /: C-am văzu' d-un frate-al mieu! :/ mă₁
 Iar voinicu ce-m' făcea?
 Jos dă pă vizduri să da
 Pînă Mircea că-m' sosea;
 Iară Mircea
 ce-m' făcea?
 Paloș dîn teacă scotea, mă
 În gura puțului că-l punea
 Și dîn gură-așa-m' zicea:
 — Ține, frate, tu dă vîrfî
 Și io să țiu dă mînuchi,
 Dar ține bine, nu te-ncurca măi
 Că ne-nghite Scorpia!
 O dată cînd îl lovea,
 Scorpia afar' ișea,
 Cu gura proțap ișea, mă
 Paloș în gură că loa,
 Pîn' la coadă să spărghea,
 Pă coconi că mi-i găsea,
 Ierea vii, nevătâmați,
 /: Numai dă bale spurcați. . . :/
 Și pă coconi mi-i lua,
 Iară Mircea ce-m' făcea?
 La stîină că să ducea,
 Oili că le mulgea,
 Pă coconi că mi-i scâlda,
 'N lapte dulce că-i scâlda
 Dă veninu semnului¹,
 Dă otrava șarpului. . . mă
 /: Fraz' dă cruce să făcea, :/ „₁
 Iară Mircea ce-m' făcea?
 Pă coconi că mi-i lua
 Și cu oili mergea,

¹) Probabil, în loc de *zmeului*.

ai Drumu, neică, că le da,
 Tot în Țara Ungurească,
 Unde-i chita voinicească
 Și leafa ortomănească,
 + Și ie porumbu dă copt
 + Și lăstaru, vez', di-un cot...
 + Cununa
 și boteza,
 + Să vez', nenc, mi-o muri,
 + Aibe cin' i-o pomeni!
 + Dac-aces' cîtec nu vâ place,
 + N-are Costică Staicu ce vâ face;
 + Mai dați cîti-un pahar dă vin,
 + Face iel altu, mai bunî!..

Costică Staicu Pelcaru
 Blejești — Teleorman
 10 IX 1965

mg. 2878 Ra
 AL. I. AMZULESCU, A. VICOL

4(9) TREI FRAȚI CU NOUĂ ZMEI

A Foaie verde de-avrămeasă,
 Ia s-ascultaz' dumneavoastră
 L-astă poveste domnească,
 Trebuie să isprăvească
 /:La cinstis' ca dumneavoastră. ./
 Cine, frate, ne-o asculta
 O mai alege ceva;
 Cine nu ne-o asculta,
 Vom înșîra
 ce-om putea,
 Ne-om curățî de belea.
 /:Neică, ca toată lumea!..
 B Cînd oi zîce de sporiș,
 /:Cel sunîș
 p'in alunișî.
 /:Ce gîlceavă
 -n cea dumbravă? :/
 /:Cu-ăi trei coconași de domnî.
 /:Pentr-o sor' care-o au ei! :/
 C /:Că vrea zmeii ca s-o ia, :/
 Coconași nu vrea s-o dea.
 + Grăi coconașu-al mare,
 + Afedri, că minte n-are,
 + Că ie-mbrăca' ca un domn
 + Șî n-are minte de om:
 + — 'Aidea neică, dragă neică,
 + Să dăm noi sirioara
 + Să ducă zmeii cu ea,
 + Că sîn' zmeii noo zmei,

+ Sîn' călări pe noo lei,
 + Din gură varsă văpăi
 + Și din copită scînteii,
 + Și noi sîntem numai trei
 +a /:Ș-om peri ca vai de noi! :/
 D Și grăi ș-ăl miljociu,
 /:Mînca-l-ar cîinii de viu, :/
 Căj' mai bine nu i-oi zîce,
 Cîinii carnea să-i mănînce. . . :
 + — 'Aidea neică, dragă neică,
 + Să dăm noi sirioara
 + Să ducă zmeii cu ea,
 + Că sîn' zmeii noo zmei,
 + Sîn' călări pe noo lei,
 + Din gură varsă văpăi
 + Și din copite schintei,
 + Și noi sîntem numai trei
 +a /:Ș-om peri ca vai de noi! :/
 E Grăi coconașu-ăl micî,
 /:Aferi', c-a fos' voinicî: :/
 + — Odată cu viața
 + Nu voi da pe soru-mea;
 + Asta ieste mama mea
 + Care-m' spală cămașa,
 +a /:Nu ma', am decît asta! :/
 F Cînd oi zîce foi-trifoi,
 /:Pusără sorocu joi :/
 Să s-apuce de război.
 + Coconașu ce făcea?
 + Și-n odaie că intra,
 + Un pahar de vin umplea;
 + De-așa grabă ce-i erea,
 + Mai mult pe piept că-l vărsa,
 + /:Năvală-n război că da. :/
 + Să lupta ce să lupta,
 + Trei zmei, frate, durupa,
 + Către frați lui striga:
 + — Săriți, frați,
 de mă scăpați
 + Din mîinile zmeilor,
 + În balele procleților,
 + Că din noo-am tăiat trei,
 + Bătălie cu temei,
 + Și din noo-a rămas șasă,
 +a /:Bătălie cu pedeapsă! :/
 G Coconașu ce-m' făcea?
 În odaie că intra,
 Un pahar de vin umplea,
 Mai mult pe piept că-l vărsa,
 Năvală-n război că da.
 + Să lupta ce să lupta,
 + Încă trei zmei durupa,
 + Către frați lui striga:

H

+ — Săriț', fraț',
de mă scăpaț'
+ Din mîinile zmeilor,
+ În balele proclețîlor,
+ Că din noauă-am tăiat șasă,
+ Bătălie cu pedeapsă,
+ Și din noauă-a rămas trei,
+a /:Bătălie cu temei! :/
Coconașu ce-m' făcea?
/:Șî₂-n odaie că intra, :/
/:Un pahar de vin umplea, :/
+ Mai mult pe piept că-l vărsa,
+ Năvală-n război că da.
+ Să lupta ce să lupta,
+ Încă doi zmei durupa,
+ Către frați lui striga:
+ — Săriț', fraț',
de mă scăpaț'

I

+ Din mîinile zmeilor,
+ În balele progleteților,
+ Că din noo-am tăiat opt,
+ Bătălie cu potop,
+ Și din noo-a rămas unu.
+ Niș' că-l bat, niș' că mă bate,
+a /:Numai bătălie-n parte! :/
Dară zmeu ce-m' făcea?
/:Iel peste cap că să da :/
/:Și de-o roată să făcea, :/
+ Vezi, de-o roată,
obădată,
+ Cu noauă zbanțuri legată.
+ Dar coconu ce făcea?
+ Și el peste cap că să da
+ Și de-o roată să făcea,
+ Vezi, o roată,

J

obădată,
+ Cu noauă zbanțuri legată,
+ Și-n capete să lovea.
+a /:Nici-o-una nu cădea! . . . :.
Dară zmeu ce-m' făcea?
/:Ochii-n sus că-î₁ ridica, :/
+ Trei vulturi că mi-ș' vedea
+ Și din gură-așa grăia:
+ — Surilor
vulturilor,
+ Suz, mai sus să vă suiți,
+ Joz, mai jos să vă lăsați,
+ Scursurile mărilor,
+ În apele văilor,
+ Luați apă-n gurișoară
+ Și tină p'în unghișoară,
+ Pe mine mă răcoriț',

+ Că ieu, frate, că v-oi da
+ Trei stîrvuri de cocon
+ Şi cu trei de cocoane
+ Şi cu trei de cal,
+ Care fac noauă!
+ Dar coconu ce făcea?
+ Mai cu milă să ruga:
+ — Surilor

vulturilor,

+ Suz, mai sus să vă suiţi,
+ Joz, mai jos să vă lăsaţi,
+ Loaţi apă-n gurişoară
+ Şi tină p'în unghişoară,
+ Pe mine mă răcoriţ',
+ Că io, frate, v-oi da
+ Noo stîrvuri to' de zmeu
+ Şi cu noo de zmeoaice
+ Şi cu noo to' de cal,
+ Care face dooză'şapte,

+a /: Cît pe lume nu să poate
Dar vulturii ce-m' făcea?

+ Suz, mai sus că să suia,
+ Joz, mai jos că să lăsa,
+ Loa apă-n gurişoară
+ Şi tină p'în unghişoară,
+ Pe cocon că-l răcorea
+ Pînă bine lui venea
+ Şi pe stînga-l răsucea,
+ Şi pe dreapta-l întorcea,
+ Paloj din teacă trăgea

+a /: Şi capu i-l reteza.
Şi acasă să ducea,
Pe soru-sa mi-o lua
Şi pe ea c-o mărta,
Nuntă mindră că-i făcea,
Mindră nuntă şi frumoasă,
Neică, să să pomenească
La cinstiţi ca dumneavoastră!
Şi v-am zis, boieri, aminî,
/: V-am spus cîntecu deplinî, !

$$=$$

păi Verde de-o mălură,
 Pe-ăl vîrf de măgură,
 De trei zile-m' cură
 Ploaie și cu bură
 /:Și nu să răzbună... :/
 Iel că s-a sculat
 Ca un blestematî,
și Iovan
 Iorgovanî,
 Ficior de mocanî
 Și de moșilcan,
 Și de molivdău,
 Fost-ai viteaz rău,
 Bată-l Dumnezeu!
 Iel c-a auzîti
 Munte ocolit,
 Șarpe-ncolăcitî,
 De-o hală de șarpe,
 Scoate cap la țară
 De-ș' ia o vâcșoară,
 Iar o vacă grasă
 Și-o fată frumoasă;
 Cînează-ntr-o seară.
 'Nvînează-ntr-o vară,
 /:Lucru₁ de mirare! :/
 Iovan ce-m' făcea?
 Iel că mi-ș' pleca
 Joi de dimineață,
 Pe roo, pe ceață,
 Cu ceața-n spinare,
 Cu roua-n picioare,
 /:Lucru de mirare... :/
 Cu vizla nainte,
 Mul' mergea de frunte;
 Ogarii-n provaz,
 Merge de mirazî;
 Șoimeii pe mîină,
 /:Merge de minune! :/
 Călușelu lui,
 Puiu leului;
 Șeulița lui,
 Țasta zmeului;
 Frîulețu lui,
 Doi bălăurei
 De gură-ncleștați,
 De coade-nodați,
 După oblînc dați...
 Chingulița lui,

Doo năpîrcele
 /: 'Mpletite de ielî... :/
 + Iel că mi s-au dus,
 + Trei zile s-au dus
 + Sus, pe Cerna-n susî.
 'cc Iel cînd a ajiunsî,
 Verde mărgăritî,
 Cu Cern-a vorbit:
 + — Cerno, Cernîşoară,
 + De ieji vorbitoare
 + Cum ieş'i urlătoare,
 + Te prind sirioară;
 Lasă-ţi ucetu
 Şi tot mugetu,
 Să-ţ' sece vadu,
 Să vād pietrişu,
 /: Să trecî₁ cu murgu! :/
 + Cerna-i răspundea:
 + — Iovane, Iovane,
 + Frate Iorgovane,
 + Prea ai cutezat
 + Cu min' de-ai vorbitî.
 Vadu mne-oa săca,
 Pietrişu-oi vedea,
 Cu murgu-oi trecea,
 + Tu mne-oi aducea
 + Cigă
 şi postrungă,
 + În mine s-aduci,
 + Ieu să mă prăsăsc
 + a/: C-alelalte bălţi! :/
 Iovan de-auza
 'Napoi se-ntorcea,
 Cigă c-aducea,
 În ia
 c-arunca,
 Ea
 că să prăsa,
 Vadu că-i săca,
 Pietrişu-l vedea,
 Cu murgu-m' trecea.
 Unde să ducea?
 În tîrg, în Sibiu,
 + Îşi lua palos demischiu;
 + 'Napoi să-ntorcea,
 + 'N munte l-încerca,
 + Palos să frîngea.
 'Ndără' să-ntorcea,
 La maistori tomnea,
 Palos repara,
 'Nainte mergea,

Frică că n-avea !
 + 'N munte l-încerca,
 + Palos reteza,
 /:Muntele-l tăia. :/
 Verde viorea,
 'Nainte mergea, mări
 + La șarpe-ajungea,
 + La gaură sta,
 + Iel că mi-l pîndea.
 /:Șarpele-l sîmța. :/
 Verde micșonea,
 + Trei zile că-m' sta,
 + Trei zile de vară,
 + Trei, de primăvară.
 + Car' cu zi, cu noapte,
 + Car' fac doospre'ce.
 + Pe Iovan să-l sece...
 Soru-sa-m' venea.
 La spate-m' striga :
 — Iovane, Iovane,
 Frate Iorgovane,
 Și, zău, moțîlcane,
 + Ficior de mocan
 + Și de moțîlcan,
 + Și de molîfdău,
 + Fost-ai viteaz rău,
 +a/:Bată-l Dumnezeu ! :/
 + neică + Leagă șoimeii,
 + Frate, ogarii,
 + Ogarii mă mușcă,
 + Șoimeii mă pișcă.
 + Fețișoara-m' strică !
 + Iovan nu răspunde
 + Că n-are de unde ;
 Și că auza,
 /:Dar nu răspundea... :/
 + Soru-sa-n' grăia,
 + Ea mi-l blestema :
 + — Iovane, Iovane,
 + Frate Iorgovane,
 La-'l mijloc de apă
 Tu să te faci piatră,
 Piatră
 năstămată,
 De-'l blestem de fată
 Că prea e curată !
 Sama nu-i lua,
 Nici că n-asculta ;
 + Șarpe ce-m' făcea ?
 + Foamea că-l răzbea.
 + Scotea cap la țară
 + Să-și ia o vâcșoară,

+ Iar o vacă grasă
 - Și-o fată frumoasă ;
 - 'Nvinează-ntr-o vară,
 'Ncinează-ntr-o seară,
 Lucru de mirare !
 Verde micșonea, măi
 Șarpe ce-m' făcea?
 Afar' că-m' ieșă,
 + Iovan de-l vedea,
 + Pe cal că-m' sărea,
 -a/:După iel să loa, :/
 Șarpe că-m' fugea ;
 Pe unde-m' fugea
 Brazde c-arunca,
 /:Șanțuri că-m' făcea... :/
 + Iovan ce făcea?
 + Dupe cal sărea,
 + După iel să loa,
 + Cu palosu da,
 +a/:Capu-i reteza ; :/
 Verde viorea,
 Trupu-i rămînea,
 + Capu că scăpa,
 + 'N gaură intra,
 + De-acolo vorbea :
 — Iovane, Iovane,
 Frate Iorgovane
 Și, zău, moșilcane,
 Prea ai cutezatî
 + bre 'ce + /:Pe min' m-ai tăiatî₁! :/
 + Rău am făcu' pe lumea-asta,
 + Dar mai rău p-ailaltă:
 Mușiț-oai lăsa,
 Mușiță din gură
 Să viie pe lume,
 Vite otrăvește,
 /:Lume-oa sărăcește! :/
 + Iovan de-auza
 + Zidari că tomnea,
 + Ziduri că-m' zîdea,
 + Urloaie făcea,
 - 'N mare le băga,
 - Credea
 n-oa scăpa.
 Ș-acuma că-m' vine
 Mușiță din gură,
 /:Mușiță₂ pe lume... :/
 Iovan 'căleca
 Ș-apăi că pleca
 Cu vizla nainte,
 Mul' mergea de frunte ;
 Ogarii-n provazî,

Merge de mirazî;
 Şoimeii pe mînă,
 Merge de minune!
 + Iel nu să gîdea,
 + Nu să socotea.
 La-'l mijloc de apă,
 Cum l-ajunsă-ndată
 De să făcu piatră,
 Piatră
 năstămată,
 De-'l blestem de fată?!
 Ş-acu' să cunoaşte:
 Ghiară de ogarî,
 Copită de calî,
 Picioruş de omî
 /:Şi ghiară de şoimî... :/

Mihai Constantin (Lache Găzaru)
 Desa — Dolj
 22 II 1951

mg. 25 a
 AL. I. AMZULESCU

6(7) ŞARPELE

A Foai' verde trei grănate,
 Departe, vere, departe,
 Niji departi,
 nici aproape,
 /:Tocmai calea jiumătate... :/
 La cîmp, nene, la cîmpie,
 Unde fir de iarbă nu ie,
 Numai dalba-i coelie
 Şi cite-un fir de scumpie
 B /:Coaptă-ntre Sîntă Mărie... :/
 Foai' verde-a bobului,
 La mijlocu drumului,
 /:Unde-i păs voinicului, :/
 hăi Țipă-m', nene, țipă-m', dragă,
 Țipă-m' tinerel voinic,
 Să vezi, din gură de șearpe
 Că l-a-nghițit jiumătate,
 Jiumătate
 nu-l mai poate
 To' de arme ferecate,
 /:De cuțite iatagane, :/
 Dă rînza pintenului;
 Ședea-n gușea șarpelui,
 Niji nu poate l-a-nghiți, măi
 Nici, frate, de-l lăpăda,

Pui de șearpe balauri
Cu ochii ca de tauri,
/:Cu trei coade de aur!...“ :/
Ieu așa mi-am auzit,
Sub talpa casii-am venitî,
Voinic crește, șarpe crește:
Cîn' voinicel dă trei luni,
/:Mă făcui de noo luni; :/
Cîn' voinicel în virtute,
Io mă făcui cît o bute
Și-aicea l-am întîlnit,
L-am întîlnit
la colnic,
Iel voinic, și io voinic,
/:Făr' de băț, făr' dă nimicî₁, :/
Numai cu palmili goale,
La brîu cu șapte pistoale
La ghiozdace gâlbeoare,
/:.Dau raze ca sfîntul soare... :./
Deji bate-z' calu,-s' ține-z' drumu
Că nu ți-ai găsit românu!
Moldoveanu-așa-auzea,
Pe Galbinu-ncălica,
/:Da fugea,
da' nu glumea... :/
Fugea, nene, ce fugea,
Sta pe loc și să gîndea
Și din guriță-m' zicea:
„De cîn' maica m-a făcut
Nici un bine n-am făcut,
Niși puțuri la drumuri mari,
Niși poduri la noroi tari, :/
Dar pe asta oi s-o fac,
Să scap voinic de la șearpe,
Să mi-l dobîndez' d-un frate,
Să-i fiu frate
pîn' la moarte!“
I Mîna-n puzunar băga, mîi
De gloanțe să căuta,
păi Nici un glonț că nu-m' găsea.
Mîna-n pungă că băga,
D-o rubluliță scotea,
La ciochină mi-o-așeza,
Șapte bucăți mi-o făcea,
La pușcă mi-o ghintuia,
/:To' de șearpe să gătea; :/ mîi₁
Mîna pe paloș punea,
La mischiu că-l ascuțea,
La mustață-l încerca,
La urechie mi-l punea,
Trei ceasuri că-m' piuia,
To' de șearpe să gătea...

J /:Și la șearpe să ducea, :/
Voinic din șearpe-l vedea
Și din guriță-m' zicea:
— Ale-j', mic de moldovean

K *păi* /:P-un cal galben, dobrogean, :/
Dă-te-n raza soarelui,
Din vederea șarpelui,
/:Taie capu șarpelui! :/
Moldoveanu-așa-auzea,
Mîna pe paloș punea
Și-n șearpe c-amenința,
Nici un solz că nu-i strica
/:Și mai rău mi-l necăjea; :/
La o parte să trăgea
Și-n gîndu lui ce-m' zicea?
„Sărăcuz de maica mea,
/:Singur mi-am răpuz viața!“ :/
Pușca la ochi mi-o lua
Și-n șearpe mi-o dășerta,
Gloanțili pe sus sârca, *măi*
De șearpe nu să lipea
/:Și mai rău mi-l necăjea... :/
Moldoveanu-așa-m' vedea,
Pe Galbenu-ncălica, *măi*
Da' fugea,
da' nu glumea,
Și nu fuge cum să fuge,
Și face cîmpu colnice,
Și ridică coada-n vînt,
Lăsa narea pă pămînt,
Fugea hoțu amărît,
Scotea brazdă ca de plug...
Iar șarpili ce-m' făcea? *măi*
Voinic din gură-m' lăsa,
După moldovean să lua;
Moldoveanu ce-m' făcea?
Fugea, nene, ce fugea,
Ochii-ndărăt și-arunca,
Văzu ochiu șarpelui
La chișița calului,
Venea cu gura căscată
Ca să-l înghiță dodată...
Moldoveanu-așa vedea,
Mîna-n puzunar băga,
Mic de gîrbăcel scotea,
Gîrbăcel
de bumbăcel,
Că la vîrf mi-e plumbuit
Cu cinj' litre de argintî
Car' n-am văzut
de cîn' sînt,
C-așa-m' erea de dămult...

L

M

N

O

Pe Galbenu-l atingea,
 Sărea-o vale și-o vâlcea,
 Ochii-ndărăt și-arunca,
 Văzu ochiu șeapelui
 Sus, pe sapa calului,
 Venea cu gura căscată
 /:Ca să-l înghiță dodată... :/
 Moldoveanu ce-m' vedea?
 Niște negară-m' vedea,
 Acolea

că să trăgea,
 Băgă mîna-n puzunar,
 Scoase mic de amînar,
 Băgă mîna-n punguliță,
 Scoase dalba-i de iescuță
 /:Și cu dalba-i cremeniță :/
 (+ Nu iera chibrituri p-atunci!...) :/
 Și cu dalba-i cremeniță ;
 Și-ncepea

P

de-a scăpăra,
 Foc la negară le da,
 Mare pîrjol că-m' făcea,
 Pîn pîrjol, nene, trecea
 /:Și șearpili rămunca. :/
 Iar șearpili ce-m' făcea?
 De-așea

Q

supărat mi-erea,
 Pîn pîrjol, nene, trecea,
 Ochii din cap că-i sărea,
 De moldovean să ruga
 Și din guriță-i zicea :
 — Moldovene dumneata,
 Mi-ai lua' vederili,
 Scurtează-m' și zilili
 Că bat buturugili,
 /:Nu-z' mai vez' păcatili! :/ mîi,

Moldoveanu-așea-auzea,
 La șearpe că să ducea,
 Paloș din teacă-m' trăgea,
 De la gură mi-l lua,
 Pîn' la coadă-l sfășia,
 Trei grămezi din iel făcea
 /:De să spăimînta :/
 lumea...

R

Voinic din șearpe lua,
 La o stîină mi-l ducea,
 Cu lapte dulce-l scâldea ;
 Pă unde cu lapte da,
 Carnea bucăți că-i cădea
 /:Fi'ncă otrăvit mi-era... :/
 C-o cămașe-l îmbrăca,
 C-o cămașe
 de mătase,

+ Mai daț' o oală dă vin
+ Să vă fac altu, mai bun,
+ Că ăsta s-a dus, s-a terminat!...

ing. 2395 Rb
AL. I. AMZULESCU

7(11) VIDROS

$$: / m\check{a}_2$$

Cu nîsetru dă cel bun,
C-am auzî' pîn bătrîni
C-ala-ar fi pește mai bunî!
Știuculiță

lunguliț',

Ieste bună ciorbuliță,

ă Măcar și cu chisăliță...

+ 'ă 'ice +

+ Și cu sare dă lămîie,
+ Tot mai bună or să fie;
+ C-o felie dă mămăligă caldă și cu ardei,
+ Bagă burta-n dra' și ei!...
+ Dar la colțu mesiei,
+ Să vez', frate,

cine șade?

+ Sta Vioară cel bătrîn
+ Cu bărbuța pîn' la brîu,
+ Cu firea ca dă copil,
+ Cu mintea dă om bătrîn...
+ Și la capu mesiei
+ Stă-Antofiță-a lu' Vioară,
+ Nij' nu bea, nij' nu mănîncă,
+ Numai cu ochii să uită.
+ Dîn cîz' boieri că-m' erea,
+ Lu' Antofiță nîmin' sama nu-i băga.

+ Numai ta-so că-l vedea
+ Și dîn gură ce-i zîcea?
+ — Antofiță, fiul tatii,
+ De-asară și pîn-acuma
+ Toz' boierii bea, mănîncă,
+ Rîde, frate, și glumește,
+ Ca frații că să cinstește...

D

+ Da' numai dumneata
+ Nij' nu beai, nij' nu mănînci,
+ Numai cu ochii te uiți.
Nu știu, haine-ai ponosît,
Sau, taică, te-ai mazilit,

Or' dîn chelciug c-ai sfîrșît,
/:Sau cal bun ți-a-mbătrînit?

:/ mă₂

+ Or' vremea că ți-a venit,
+ Vremea de căsătorit?!
+ Antofiță ce răspunde?
+ — Stătuși, taică, mă-ntrebași,
+ Și cuvîntu spune-ți-ași;
+ Am să pui mîinile-n piept
+ Să-z' dau cuvîntu cel drept:
Taică, nu mi-am sărăcit,
Da' nij' nu m-am mazilit,

ăi₂ /:Pungilor n-am bizuit.

:/ mă₂

+ 'ă 'ice + Da' vremea că mi-a venit,
+ Vremea dă căsătorit,
+ Și-acum ce mă rog dă dumneata
+ Ca dă Maica Precesta?

- + Să-m' dai vasele,
nevoadile,
- + Cu-ăi cinzăj' de nevodari,
- + Tot feciori dă boieri mari,
Mîndru pește ca să-m' prind,
Cu carnea nunta nuntesc,
Cu oase case lăntuiesc,
Cu solzii le şîndrilesc,
Cu sînge le zugrăvesc,
- +b /:În lume, tată, să trăiesc, :/ mă₁
- + Pă tine te pomenesc !
- + Da' ta-so ce-i răspundea ?
- + — Băi Antofiță dumneata,
- + Ieu oi să-z' dau vasele,
nevoadile,
- + Cu-ăi cinzăj' de nevodari,
- + Tot feciori de boieri mari,
- + Mîndru pește ca să-ț' prinz',
- + Cu carnea nunta nuntești,
- + Cu oase case lăntuiești,
- + Cu sînge le zugrăvești ;
- + Da' cîte băl' sîn' pã lumea-asta,
- + Bălțile
cu rațile,
- + Gîrlile
cu giștile,
- + Pă toate să le vînez',
- + La Vidrosu să nu mergi
Că-i o apă minunată
Și dă pește lăudată,
Cî' dîn cer pînă-n pămînt
- /:Atît Vidros de adînc. :/ mă₂
- E + Ieu o dată l-am vînat,
- + D-abi' cu cap c-am scăpat !
Antofiță auzea,
Cinci hîrdaie vin scotea,
Da la nevodari dă bea,
- a₂ /:Nevodarii-și₁ îmbăta. :/
- + 'ă 'ice + Cu nevoadile pleca ;
- + Cîte bălț', frate, erea,
- + Pă toate că le trecea,
- + Bălțile
cu rațile,
- + Gîrlile
cu giștile ;
- + Drept la Vidrosu mergea,
Nevoadile jos le da,
Pă Vidrosu le-așăza,
Unii la cîrmă trăgea,
- /:Alții la lopeț' că da. :/
- + Trase-o toană, trasă doo,
- + Trasă, frate, pînă-n noo.
- + Cîn' nevodu că scotea,

+ Mîndru pește că-m' prindea
 + Și pă iarbă că-i vărsa.
 + Antofiță ce făcea?
 + Tot pîn pește că scîrma,
 + Puiu Vidrii că-l găsa,
 + Mîna pă iel că punea,
 + Frumușel că mi-l lega
 Cu trei ștreanguri dă mătas'
 Dă mi-l tăiase

la oase,
 Iar cu trei de Ialomiț'

/:Dă-i curgea lapte dîn țîță...

F

+ Dă unde că mi-l lega?
 + Vezi, dă lemnu coșului,
 + Dă furca catargului,
 + În bătaia fumului.
 + Îi da-n lungu trupului
 + Tot cu fieru plugului;
 + Pă fața obrazului,
 + Cu sfîrcu zgîrbaciului.
 Îl bătea

și-l chinuia

/:Și dă pește-l₁ suduia...

G + *mă 'ice* + Îl bătea

și-l chinuia

+ Și dă pește-l suduia.
 + Cîn' Vidra că-mi auza,
 + Cu apa-n cap cît clăia
 + 'N sus că sărea,
 + Pă d-asupra apii sta
 + Și dîn gură ce-i zîcea?
 + — Bă Antofiță dumneata,
 + Ce-m' baț' puiu și-l căznești
 + Sau dă pește-l suduiești?
 + Drumu puiului i-oi da,
 + După mine te-oi lua
 + Să-z' dau pește cît iarba,
 La salcia aplecat'
 Cu mustăz' dalbe pă apă
 Și dă pește lăudată.

+ *măi frate* + Acolo să țîne

+ Morunii

ca biolii,

+ Știucile

ca vacile!

Cîn' Antofiță-auzea,
 Puiu drumului că-i da,
 După Vidra să lua;
 Ia nainte că mergea,
 Antofiță după ea.

+ Dă salc'e s-apropia,

1/

:/

+ Da' Vidra ce mai zîcea?
+ — Bă Antofiță dumneata,
+ Întărește sforile,
+ Mai mărește-z' plutili
+ C-aicea ie morunii
ca blolii.

+ Ştiucile
ca vacile;
Morunii s-oar dăştepta,
Nevodarii ți-o-neca

ai₂ /:Dă s-o duce pomina! :/ *mă₂*

Antofiță ce făcea?
Iel, frate, nu asculta,
Cu nevodu că mergea,

:/Morunii să deștepta. :/

+ Toz' morunii că dormea,
+ Un afurisi' dă ghindar că să găsa,
+ Pă la nasu lor să da,
+ Cu țăpile-i întâpa,

/: + Morunii să dăștepta, :

+ Cu nevodu-n cap fugea,
+ Nevodarii i-încca,
Antofiță rămînea,

/:Iel înnot, frate, știa, :

+ Că-nota ca rațile,
+ Să ducea ca giștile;
+ Înota, frate,-nota,
+ La salcie să ducea
+ Și în salcie să urca,
+ Trei zile, trei nopți' șadea
+ Și ta-so lă aștepta.

Cîn' ta-so că-l aștepta,
În calca lui că să uita,
P-Antofiță nu-l vedea,

ai₂ /:La gînduri că să punea. :/

+ Bastonu-n mînă lua,
+ Toate bălțile căta,
+ P-Antofiță nu-l găsa,
+ Drep' la Vidrosu mergea.
+ Cîn' la Vidrosu mergea,
+ Pă Antofiță că-l vedea,
+ În salcie că șadea.
Iel dîn gură ce-i zîcea?

Iel dîn gură ce-i zîcea?

+ — Bine, mă Antofiță,
+ Nu Ț-am spus că,
+ Cîte bălț' sîn' pã lumea-asta,
+ Pã toate să le vînezi,
+ Bălțile
+ cu rațili,

+ Gîrlile
cu gîștili,
+ Pă toate să le vînezi.

+ La Vidrosu să nu mergi?
 Nevodarii mi-ai necat,
 Coccoane mi-ai văduvit,
ai₂ /:Copii mici mi-ai săracit. :/ mă₂
 + Dar-ar bunu Dumnezeu
 + Să te-nsori
 dă noo ori
 + Şi să faci noo coconi,
 + 'A dă zece,-o coconiţă,
 + Te ducă dă minuşiţă,
 + Să te-adăpe la temniţă!...
 + Ştii, fraţilor, cum ie-acuma?
 + M-am plăti' cu cîntecu
 + Ştii, ca lupu
 cu crîngu;
 + Pînă puşca-l dobîndeşte,
 + Dă pielea şi să plăteşte,
 + Şi carnea o lasă-n crîng,
 + Şi pielea o duce-n tîrg
 + Şi mi-o dă la tăbăcari,
 + S-o poarte boieri d-ăi mari;
 + Dacă să mai ponosăşte,
 + O mai dă pă la cobzari...
 + M-am plăti' cu cîntecu,
 + Ştii, ca lupu
 cu crîngu.
 + Îndemnaţ' paharile,
 +a /:Io v-am spus minciunile!... :/

Voicu Burcea
 Băduleasa — Teleorman
 15 VI 1964

mg. 2682 a
 AL. I. AMZULESCU

8.I(12.I) GRUIA LUI NOVAC ŞI ZÎNA

Plecat-a, Doamne, plecat,
 Săvai, bătrînul Novac,
 Cu Gruia dezmiardat,
 În oraş, în Țărigrad.
 Tot mergeau, cît îmi mergeau,
 Într-un codru apucau.
 Lui Novac i se ura
 Şi din gură-aşa striga:
 — Cîntă, Gruio,-un cînticel,
 Să trecem codru cu el!
 Gruia atunci răspundea:
 — Ba eu, taică, n-oi cînta,
 Că dacă eu oi cînta,
 Toţi munţii s-or legăna,
 Lemnele s-or scutura

Multă frunză va pica;
 Şi ştii, taică, sau nu ştii,
 Că de-atunci nu-i aşa mult,
 C-o nevastă am avut.
 Pe nume cum o chema?
 Săvai, zîna Magdalina,
 Şi pe ea eu am lăsat,
 Iar ea tare s-a jurat,
 Pe mine cînd m-o afla,
 De loc mă va săgeta!
 Novac, dacă auzea,
 Cătră Gruia-aşa zicea:
 — Cîntă, Gruio, nu te teme,
 Că ce gode, Gruio,-o fi,
 Toate eu le-oi sprijoni!

Gruia tot se cam trecea
 Și Novac să cam vrîsnea;
 Gruia-ncepe a cînta,
 Munții că se legănau,
 Lemnele se scuturau,
 Multă frunză îmi pica;
 Zîna-adormită era,
 Și, cum frunza îmi pica,
 Toată umbra se strica,
 Soarele că o ardea,
 Și ea, zău, se pomenea.
 Cînd bine se pomenea,
 Glasul Gruii auzea
 Și de loc îl cunoștea.
 După Gruia îmi curea,
 Unde, Doamne,-l ajungea,
 Binișor îl săgeta,
 Gruia mort jos îmi cădea.
 Novac nainte mergea,
 Tot mergea și asculta,
 Dar Gruia nu mai cînta,
 Și din gură-așa striga:
 — Cîntă, Gruio, nu te teme,
 Că ce gode, Gruî',-o fi,
 Toate eu le-oi sprijoni!
 Dar Gruia nu îmi răspunde
 Că nu mai are de unde...
 Novac napoi se-ntorcea
 Și din gură-așa zicea:
 — Scoală, Gruio, nu te face!
 Dară Gruia tot îmi tace.
 Apoi la el se uita
 Și din gură cuvînta:
 „Uite, bată-l mumă-sa,
 Zisei Gruia că se face,
 Dară Gruia-i mort, și pace!”
 În toate părțile să uita,
 Pe nime nu îmi vedea,
 Bine socoată-ș' făcea,
 Mîna-n buzunar băga
 Și din el că îmi scotea
 Un mic de amănărel
 Și o arsă ieșculiță;
 O dată îm' scăpăra,
 Pojar codrului că-i da
 De trei părți
 Cu lemne verzi,
 Și de-o parte
 Cu uscate;
 Foc mare mi se făcea,
 Zîna sus că îmi zbură
 Și Novac că se puneă,
 Arcul bine îndrepta,

Pe zîna o săgeta,
 O aripă îi frîngea,
 Zîna joc să îmi cădea;
 Curea Novac ș-o prindea
 Și de mîna o lua
 Și la Gruia o ducea
 Și din gură-așa striga:
 — Ei, tu zîna, mîndră zîna,
 Mîndră fie mumă-ta,
 Tu pe Gruia să-l învii
 Că dacă nu li-i-nvia
 De carne te-oi curăța
 Și în foc te-oi arunca!
 Zîna așa îi zicea:
 — Eu pe Gruia-ș învia,
 Dar tu pe min' mi-i tăia!
 Novac iar așa-i striga:
 — Învie pe Gruia-al meu,
 Că nu te-oi mai tăia eu!
 Zîna iarăși răspundea:
 — Atunci pe Gruia-oi învia,
 Dacă tu te vei jura
 Că pe min' nu mi-i tăia!
 Novac de loc se punca
 Și tare mi se jura
 Pe cuțit și pe băltac
 Și pe dulce săbioară,
 C-aia-i moarte mai ușoară.
 Dacă Novac se jura,
 Zîna așa îi zicea:
 — Taie-mi degețelul mic,
 Cu inelușul de-argint!
 Novac degețelul tăia,
 Iară zîna se puneă,
 O cîrpă o întindea,
 La Gruia că se ducea,
 Pe urechii îi sufla,
 Sărea Gruia cît colea,
 Pe la ochii se freca
 Și din gură-așa striga:
 „Uită, bată-l mumă-sa,
 Ca mai greu am adormit,
 Cîntecul nu mi-am sfîrșit!”
 Dar Novac așa-i striga:
 — Fire-ai neichii adormit
 Pînă-i lumea și pămînt,
 Că zîna te-a săgetat
 Și tu mort jos ai picat!
 Apoi pe zîna-o prindea
 Și de mîna o lua
 Și la Gruia o ducea
 Și din gură-așa zicea:
 — Fă, Gruio, ce ție-ți place,

Că eu nimic nu-i pot face,
 Că eu tare m-am jurat
 Pe cuțit și pe băltac
 Și pe luce săbioară,
 C-aia-i moarte mai ușoară;
 Tu, Gruio, nu te-ai jurat,
 Ție nu Ț-o fi păcat!
 Gruia, cum îmi auzea,
 La zîna se slobozea

Și de mînă o prindea,
 Săbioara îmi trăgea,
 De carne o curățea
 Și în foc o arunca,
 Frumușel că o ardca,
 În cenușă-o prefăcea
 Și în vînt o spulbera. . .
 Pentru să se pomencască
 La boieri ca dumneavoastră
 De povestea novăccască!

Vichentie Micu

Coștei — Banatul sîrbesc (R.S.F. Iugoslavia)

Corcea, 125

8.II.1(12.II.1) NOVAC PORCĂRAȘU

Pe cei munți minunați
 Ce de nime nu-s umblați
 Făr' de porcăraș Novac,
 Ce este mumă-sa drag,
 Nouă ani el că umbla
 Și la porci că-mi păzea;
 Dar el, măre, ce afla?
 În vîrful muntelui,
 La poala cerului,
 Un lac de lapte dulce,
 De la el nu m-aș mai duce,
 Unde golumbii s-adapă
 Și zînele mi se scaldă.
 Cînd soarele amiaz era,
 Zînele că îmi venea,
 Frumușel se dezbrăca,
 Rochioara
 Ș-aripioara
 Și cu mîndra cununioară,
 Ș-o cămașă nisipită,
 Pe mînică învîrtită.
 Dar Novăcel oare ce face?
 Lui ce zîna îi mai place?
 Pe a zîna mijlocină,
 De mi-o cheamă Magdalină.
 Și el porcii năpustea,
 Fuga la mumă-sa-mi da:
 — Oi, muichiță, muica mea,
 Rău mă strînge inima
 Că eu nu am mai văzut
 De cînd, maică, m-ai făcut. . .
 Mumă-sa l-a întreat:
 — Oare ce ți s-a-ntîmplat?
 Novăcel, porci ai pierdut,

Au bucate ai sfîrșit,
 Au c-opincile ți-ai rupt?
 — Fiindcă, muică, mă-ntrebași
 Eu ție drept spune-ți-aș:
 Pe cei munți minunați
 Ce de nime nu-s umblați,
 Nouă ani cu am umblat
 Și eu, mamă, ce-am aflat?
 Tot în vîrful muntelui,
 Chiar sub poala cerului,
 Oi, un lac de lapte dulce,
 De la el nu te-ai mai duce,
 Unde golumbii s-adapă
 Și zînele mi se scaldă
 Cînd e crucea la amiază;
 Și-încă mie mi-a plăcut,
 De cînd eu o am văzut,
 Pe cea zîna

mijlocină

Și arc, mumă, rochioara
 Ș-aripioara
 Ș-o cămeșă nisipită,
 Pe mînică învîrtită,
 Și eu nu m-oi însura
 Pîn' pe ca o voi lua!
 — Novac, tu o vei lua,
 Pe maica de-i asculta:
 Înapoi să mi te duci,
 Tu porcii să ți-i găsești
 Și încet să-i ocolești,
 Pe lîngă lac să-i păzești
 Cam furiș,

cam mîlcomiș;

Cînd zînele s-or scaldă,

Tu Țoalele 'i fura,
 Rochioara
 Ș-aripioara
 Și, vai, mîndra cununioara.
 Fuga prin pădure-i da
 Cu ele la maica ta.
 Zîna va ieși din lac
 Și te va striga cu drag:
 „Măi voinice dumneata,
 Fă-te napoi a căta
 Să vezi piept de fată mare
 Cum alta-n lumea nu are!”
 Tu, maică, să mă ascuți,
 Înapoi să nu te uiți,
 Că napoi de te-i uita
 Slut în lume-i rămînea!
 El înapoi nu căta,
 Cum l-o-nvățat maică-sa,
 La maică-sa doboră,
 Mamă-sa că mi-l vedea,
 Din guriță-l săruta,
 Țoalele i le lua,
 Într-o ladă le băga,
 Fumușel că le-ncuia.
 Iacă zîna că vinea,
 Cum a făcut-o maică-sa.
 Îi da Țoale românești
 În locul celor cerești;
 Cînd ea mi se îmbrăca,
 Fața i se priminea.
 Ei atunci se cununa,
 Iar cînd anul se-mplinea
 D-un fiuț că-și căpăta;
 Ce nume că-i punea?
 „Gruia lui Novac”,
 Bunică-sa-i era drag.
 Dupe ce îl boteza,

Frumos joc că se făcea,
 Iar fina-n joc se prindea,
 Dar nu juca cum se joacă,
 Ci sălta ca o zmeoaică,
 Îmi umbla tot sus în vînt
 De n-atingea de pămînt.
 Iară nașu că-i zicea:
 — Cum joci, fino dumneata,
 Că eu asta n-am văzut
 De cînd maica m-a făcut?!
 Iar dînsa oftînd zicea:
 — Alte Țoale de-aș avea,
 P-ale mele de mi-ar da,
 Să vezi cum eu aș juca!
 — Unde sînt Țoalele tale,
 Să videm și-acea mirare?
 — Sînt la dalba soacră-mea,
 Închise bine de ea!
 S-a dus nașu, s-a rugat,
 Cu toți în genunchi i-a dat.
 Cam rușine le era,
 Dar Țoalele i le da.
 Cînd ea se îmbrăca,
 Fața i se rumenea
 Și în degete pleca
 Și în joc mi se prindea.
 De ce juca, se-înălța,
 Cu norii s-amesteca
 Și din gură-așa grăia:
 — Oi, tu, porcăraș Novac,
 Să-mi iai copilul cu drag,
 Să-l duci la vîrfurile muntelui
 Tot sub poala cerului,
 La lacul de lapte dulce
 Să-i fac viața dulce,
 Că eu bine l-oi căta
 Pînă voinic l-oi făcea!

Pavel Monea
 Banat

Vulpian, 85

8.II.2(12.II.2) ÎNSURATUL LUI GRUIA

Strigă, Doamne, cine strigă?
 Strigă Gruia lui Novac:
 — Eu sînt, taică, de-nsurat
 C-o fată m-a sărutat
 Și m-o spus că-s de-nsurat!
 — Nu ești, taichii, de-nsurat
 Că, zău, fetele te bat,

Fetele cu furcile,
 Babele cu drugile,
 Neveste, cu prislițe!
 — Ba sînt, taică, de-nsurat
 Că o fată-am sărutat
 Și m-o spus că-s de-nsurat!
 Bătrînul Novac sărea

Și lui din grai îi grăia:
 — Să te duci, taichii, la munte,
 Tot la lacul cel de lapte,
 Că e zîna Magdalina,
 Are-o fată ca și tine!
 El la munte că pleca,
 Cînd la munte ajungea
 Adormită mi-o afla,
 El se da și-o săruta;
 Dar zîna se pomenea,
 Numai o palmă că-i da.
 Pleca Gruia lulăind,
 La măsele tot strîngînd
 Și la dinți tot numărînd.
 El acasă că-mi venea,
 Dară taică-so-l vedea
 Și lui din grai îi zicea:
 — Nu ți-am spus, tăichiță, spus,
 Nu ești taichii de-nsurat
 Că și fete mici te bat.
 Eu mă duc, bătrîn Novac,
 Să vezi, taichii, ce-oi să fac:
 Ți-o aduc eu împăivănată,
 Cum mai mîndru-mproponată,
 Cu paivane de argint
 Cum nu mai sînt pe pămînt
 Și n-am văzut de cînd sînt!
 Novacul bătrîn pleca;
 Cînd la munte ajungea,
 Adormită mi-o afla.
 El se da și-o-mpăivăna
 Și pre drum că mi-o lua
 Și acasă-o aducea;
 Dar lui Gruia așa-i plăcea,

Inimioara lui sălta.
 Dară Novac ce făcea?
 El se da și-i cununa,
 Ospăț mare iar făcea,
 Joc afară iar scotea.
 Nașul din grai îi grăia:
 — O, tu zîno, fina mea,
 Rămașul ce-am rămașit
 E, zău, vremea de-mplinit!
 Dară zîna ce făcea?
 Rochia o îmbrăca
 Și aripa și-o punca
 Și s-apuca d-a juca.
 Tot juca și să nălța
 Și lui Gruia așa-i grăia:
 — Rămii, Gruio, sănătos
 Ca un trandafir frumos!
 Dar Gruia așa-i grăia:
 — O, zînă, nevasta mea,
 Au te nalți, au te cobori,
 Au ce fac cu-al tău fecior?
 — Eu mă înalț, nu mă cobor,
 Dar tu cu al meu fecior
 Să te duci la munte nalt
 Și-acolo să-i faci lui pat;
 Cînd vîntul va abura,
 El atunci s-o legăna,
 Roaua noaptea va cădea
 Și-aia-i va fi lui Țita!
 Un cuvînt i-au mai răspuns,
 Mai departe ea s-a dus,
 La vînătarea cerului,
 La marginea pămîntului.

„din părțile Bisericii Albe“
 Banatul sirbesc (R.S.F. Iugoslavia)

Bibicescu, 306
 , N. CONSTANTINOVICIU

8.II.3(12.II.3) NOVAC ȘI ZÎNA

Sub ceri roșu răsărit,
 Este-un măr mare-nflorit,
 Cu vîrfurile pînă la ceri,
 Cu poalele jos, pe mări.
 Cine-n măr că îmi șădea?
 Șădea zîna Măgdălină,
 Într-un pat mare-ncheiat,
 Cu stulpezii toți de fag
 Și cu scînduri tot de brad.

Lucru mare ce lucra?
 C-un fir de-aur îngrădea,
 Îngrădea și tot gîndea
 Cum s-ar putea mărta!
 Deodată mării-i veni
 Ceva-n gînd și ea grăi:
 — Mere, mere, frate mere,
 Ian rădică-ți poalele
 Laturi cu vîrfurile,

Să-mi văd eu marginile ;
 Că știi, frate, au nu știi,
 Că de când tu ai crescut
 Margini nu mi-am mai văzut ;
 Că dacă m-oi mînia,
 Frumușel eu te-oi săpa
 Și pe tin' te-oi răsturna !
 Dară măru-i răspundea :
 — Mareo, mareo, soro mare,
 Ce te țini tu așa mare
 Și vorbești așa de tare ?
 Că nu este voia ta
 Și nu este voia mea,
 Ci e voia altuia ;
 Că dacă Dumnezeu vrea,
 Toate valuri ți-or săca
 Și mică vei rămînea,
 De m-o prinde mila ta !
 Marea, dacă auzea,
 Tare se mai mînia,
 Tulborașă îmi venea,
 Pe la măr se abătea,
 Frumușel că îl săpa
 Și bine îl răsturna.
 Frumos marea îmi ieșea,
 Patul pe apă pleca,
 Zîna-ncepea a țipa
 Și cu glas mare striga :
 „Care-n lume s-o afla
 De din apă să mă scoată,
 Lui i-oi da viața-mi toată !”
 Nime-n lume nu s-afla
 Fără Mircea, mic cioban,
 Mic cioban de nouă ani,
 Cu clăbăț de țap în cap.
 Zîna, cum îl mai vedea,
 Cu glas tare îi zicea :
 — Vino Mirceo, vino dragă,
 De din apă tu mă scoate,
 De mă scoate de la moarte !
 Mircea, cum îmi auzea,
 Fuga înapoi că-mi da
 Și-napoi nu se uita,
 Că el tare se temea.
 Zîna, dacă îl vedea,
 Și mai tare îmi striga,
 Mircea mai tare fugea . . .
 Atunci zîna îmi țipa
 Și din gur-așa striga :
 „Cine-n lume s-o afla
 Din apă ca să mă scoată,

Nevasta a lui voi fi
 Dac-acela va voi !”
 Nime-n lume n-auzea,
 Făr' bătrînul de Novac
 Din munți cu stejari și fag.
 El glasul că-l auzea,
 Sulița-n mîna lua,
 Săbioara-ș' apuca,
 Învăluită,
 Trîmbuită,
 Foarte bine pregătită ;
 În teacă că mi-o băga
 Și prin codru îmi pleca.
 Nici prea mult nu îmi umbla,
 La mare se cobora.
 Zîna, dacă îl vedea,
 Așa din gură-i zicea :
 — Vino taică, vino dragă,
 De din apă tu mă scoate,
 De mă scoate de la moarte,
 Că ți-oi fi soție
 Pînă voi fi vie !
 Novac, dacă îmi vedea,
 Săbioara îmi trăgea,
 De genunche că îi da,
 De trei stînjăni se lungea,
 De trei coți că se lăța
 Și pe mare mi-o lăsa,
 În loc de punte-o făcea,
 Tocma-n pat o răzima.
 Pe sabie-apoi pleca
 Păn' de pat s-apropia,
 Sulița mi-o întindea,
 De ea zîna se prindea,
 Num' o dat' se opintea,
 Tocma-n țarmuri o zvîrlea.
 Dacă zîna îmi scăpa,
 Așa rău că îmi căuta
 Și Novac așa-i zicea :
 — Ei, tu zîna, mîndră zîna,
 Dar ce cauți așa de rău,
 Gîndești c-o să te iau eu ?
 Eu nu te iau de nevestea,
 Ci te iau de nororea
 După feciorul meu Gruia,
 Că-i mult nalt și subțirel,
 Parcă-i tras printr-un inel !
 Cînd zîna îmi auzea,
 Tare se mai bucura,
 Deodată se scutura,
 Păru-n cap îi gălbinea,
 Ca de aur se făcea ;

Apoi cu Novac pleca,
 Sus, la munte se suia,
 La cerdac că ajungea,
 Mare nuntă rădica...
 Unde, Doamne, îmi pleca?
 Pe ei doi de-a-i cununa
 În oraş, în Țarigrad.
 Dac-acolo ajungea,
 Zîna așa îmi zicea:
 — Ei, tu taică, taic' Novace,
 Noi mai bine să nu mergem
 În oraş, în Țarigrad,
 C-acolo-i un negru-arap
 Cu solzi negri după cap,
 Buzele-s ca clisele,
 În dinți ca lopețile,
 Măsăle ca rîșnițele,
 În unghii ca săcerile;
 Dac-Arapu m-o vedea,
 Pe voi pe toți v-o tăia,
 Numai eu oi rămînea,
 De m-o rupe inima.
 Că s-a mai luat o dată
 După mine să mă prindă,
 Și eu bine am scăpat
 În cel măr mare rotat,
 Și de-atunci nu m-a aflat!
 Dacă Novac auzea,
 Cătră Gruia-așa zicea:
 — Ei, tu Gruio, puiul neichii,
 Ia-mi tu albă rochioară
 Și te fă o govioară;
 Sub cea albă rochioară
 Ia luce de săbioară,
 De să-ți fie soțioară;
 Cînd Arapu ne zărește,
 El lîngă tine s-oprește,
 Puținel tu îl jîgnește,
 Cure-o neica de-l trîntește!
 Gruia, cînd îmi auzea,
 Chiar așa el îmi făcea.
 Lua albă rochioară,
 Sub cea albă rochioară
 Lua luce săbioară,
 De să-i fie soțioară,
 Și se făcu govioară.
 În oraş ei se băgau

Și-o dată îmi urezau;
 Arapul la prînz era
 Și din gură-așa striga:
 — Dar ce viteji îs ăștia,
 De nuntă au rădicat,
 Cînd eu poruncă am dat
 Nuntă să nu se mai facă
 Până fete-or bătrîni,
 Cosiți albe-or împleți,
 De șele s-or gîrbovi,
 Că do'r pe zîna-oi găsi?!
 Mai o dată-mi urezau,
 Arapu-afară ieșea,
 Dar și dacă îl vedeau,
 Toții fuga că îmi dau,
 Numai Gruia rămînea,
 Că e albă govioa!
 Arapu, cînd îl vedea,
 Gîndea că zîna era.
 De Gruia s-apropia
 Și-ncepea de-a-l picicura,
 Dar Gruia nu suferea,
 Că nu-i albă govioa,
 Ci mi-e Gruia lui Novac,
 Care mi-e puiut de drac...
 El napoi că mi se da,
 Mîna-n rochie băga,
 Săbioara își trăgea,
 O dată o fluștura,
 Puținel pe-Arap jîgnea,
 Curea Novac și-l trînteia
 Și capul că îi tăia,
 În sabie îl lua
 Și la zîna îl ducea.
 Cînd zîna capul vedea,
 Tare se mai bucura,
 La bisărică mergea,
 Cu Gruia se cununa.
 'Napoi că se-ntorceau
 La cerdacul lui Novac,
 Mare nuntă că făceau
 Și-ncepeau de se gostau.
 Sărea jocul tot jucînd,
 Cu lăutarii toți zîcînd...
 Pentru să se pomenească
 La boieri ca dumneavoastră
 De povestea novăcească!

A		//:La șerdacu lu'₂ Novac,	mă₂
	ăi₁	ă₂ /:Unge apili să-mpart¹,	:/:/măi₁ mă₃
B	"₁	ai₂ //:La o tufă dă răchită,	
	mă₁	au₂ /:Mi-est-o fată adurmită.	:/:/ mă
C	ai	Dară Gruia ște zîșea? — Însoară-mă, taichii,-nsoară Că mustața —m' strică fața, și Mi-i mustața-n vârvăric, au Cum stă bine la voinic!	
D	ii₂	/:Da' Novacî ște-m' zîșea? ă — Du-te, taichii, mi te-nsoară, Că la o tufă dă răchită ă Mi-est-o fată adurmită!	:/ mă₂
E	e	Dară Gruia mi-auza, Iel la grajd că se ducea,	mă
	ăi	Pă murguțu îl scocea,	"
	ii	Pă murguț încălica Și spre fată iel pleca.	mă
F	e	Cîn' la fată mi-ajunjea, Cu pișioru mi-o-mbolgea: — Scoală, fată, fii durmit, Că nu-i vremea dă durmit Și mi-i vremea dă iubit!	mă mă măi
	Dictat:	Cîn' fata să pomenea, Și pă Gruia-l întrăba: — Șine ce-o adus pă cine, O' negre păcace-a mielie, O' dzile sfîrșice-a tălie? Cîn' Gruia mi d-auza, Friguri dă moarce-l pringea Și fata mi-l întreba: — Măi Gruito, Gruia-al meu, Rogu-ce cu Dumnedzău: O' la lupce să ne luăm, O'-n săbie să ne tăiem? Da' Gruia ște zîșea? — Hai la lupce, că-i curată, Dî la Dumnedzău lăsată! S-apucară, să luptară; Dară fata ște fășea? Tot pă Gruia mi-l răzbea. Dară Gruia cînd vegia To' la cal mi-ș' nădulea Și pă cal să-ncălica Tot cu fața cătră coadă...	

¹ Repetarea versurilor cîntate (ca și în strofa următoare) se face astfel: / : 1 — 2: / 2.

Și din blagă-a treia parte..."

Altu-n lume nu s-afla
Porunca de-a asculta,
Fără Gruia lui Novac,
Copilul cel dezmiertat.
El la-mpăratu mergea
Și cu el rămas făcea
Să-mplinească-a lui poruncă
Și în grabă să-i aducă
Ce se vede strălucind
Deasupra lu răsărit
Și sara, și dimineața,
Și preste toată viața.
El acasă-atunci mergea
Și în grajd că se ducea
Și pe murguțu-l scotea,
Înșelat, împodobit,
Cam¹ mai bun de călărit.
Și pe el încăleca
Și la covaci se ducea
Și murgul și-l potcovea
Cu potcoavă de argint,
Ce n-am văzut de când sînt,
Cu cuie de sîrmă-ntoarsă,
Să prindă bine la coastă;
Și sus drumul mi-l lua,
Cătră răsărit mergea.
De din sus de răsărit
Era un măr mare-nflurit,
Cu vîrfu ajuns la ceri,
Cu poalele jos, la mări.
Dar sub măr cine era?
Și cine că se vedea?
Era un Șerpe ca un bălaur
Și o Șerpoane ca un diavul.
Șerpele de mic ce era
Zece lanțe cuprindea,
Iar Șerpoaia-i și mai mare
Și-n lume păreche n-are.
Iar Gruia lui Novac,
Copilul cel dezmiertat,
Cînd acolo ajungea,
Pre murguțul și-l oprea
Și de Șerpe se mira,
Cruce cu mîna-și făcea,
La Dumnezeu se ruga.
Șerpele era-adurmită,
Iar Șerpoaia — pomenită,
Și Șerpoaia mi-i grăia
Cînd pe Gruia mi-l vedea:
— Cine dracu te-o-nvățat

Și la noi de te-o mînat,
Acela capu ți-o mîncat,
Că Șerpele-i adurmit,
Dar, să fie pomenit,
Cu tot cu cal te-ar fi-nghițit.
Dar nici eu nu te-aș lăsa,
Numa eu mi-s a fătă!
Iar Gruia, cînd auzea,
Mîna-n buzunar băga,
Cămgia nouă o scotea,
Ce-i la capăt plumbuiată,
Și-atingea pe murgu-o dată.
Murgu-atuncea îmi sărea,
Șapte 'otară cu el trecea,
De Șerpe se-ndepărta.
Șerpele se pomenea,
Cătră mumă-sa zicea:
— Măiculiță, maica mea,
Cine-aicea o venit
Și tu nu m-ai pomenit,
C-ai știut că mi-s flămînd?!
Maică-sa din grai grăia:
— N-o venit nime aicea,
Că de cumva-ar fi venit
Maica te-ar fi pomenit,
C-am știut că ești flămînd!
Șerpele nu se-ncredea,
Ci-n coadă se rădica
Și pre sus că se uita
Și pre Gruia mi-l vedea,
După el se arunca.
Dar Gruia lui Novac,
Tot copilu-âl dezmiertat,
Capul napoi întorcea
Și pre Șerpe îl vedea.
Atunci Gruia ce făcea?
Buzduganu-n mîna lua,
Buzdugan din nouă pene,
Toată pana — nouă maje;
Cînd în Șerpe cu el da,
Tocma-n patru se rupea,
Pre Șerpe nu-l omora,
Numa cît îl amețea. •
Iară Gruia ce făcea?
Mîna-n buzunar băga,
Cămgia nouă scotea,
Ce-i la capăt plumbuiată,
Și-atingea pe murgu-o dată.
Murguțul se spăria,
Cu norii se mesteca,
Opt 'otară îmi trecea.

¹ Probabil: *cum*.

Șerpele se deștepta,
 După Gruia se lua.
 Vedea Gruia că nu-i glumă,
 Că vedea c-o să-l ajungă,
 Săbioara și-o scotea
 Și-n mîna dreaptă-o lua;
 Cînd în Șerpe cu ea da,
 Sabia-n două se rupea,
 Pe Șerpe nu îl tăia,
 Numa cît îl amețea.
 Dar Gruia ce mai făcea?
 Mîna-n buzunar băga,
 Cămgia nouă scotea,
 Ce-i la capăt plumbuiată,
 Și mai dete-n murg o dată.
 Murguțu se spăria,
 Nouă 'otară sărea,
 De pămînt nu ajungea.
 Șerpele se pomenea,
 După Gruia se lua.
 Vedea Gruia că nu-i glumă,
 Nu mai se-ntindea la fugă,
 Strîngea pe murgu-n fărbo
 Și-l oprea el bine-n loc;
 Jos de pe el că sărea
 Și foc pădurilor da,
 De trei părți cu lemne verzi,
 Și de-o parte, cu uscate,
 Să ardă și celelalte...
 Șerpe prin foc se băga,
 Tare rău se pîrjolea,
 Ochii din cap îi sărea.
 Iar cînd la Gruia ajungea,
 Șerpele așa-i zicea:
 — Cine dracu te-o-nvățat
 Foc pădurilor de-ai dat,
 Că eu prin foc m-am vîrît,
 Tare rău m-am pîrjolit,
 Ochii din cap mi-or sărit;
 Că tu foc de n-ai fi dat,
 Bine te-aș fi apucat,
 Iar acum orb am rămas,
 Tu, viteaz cu flori pe-obraz;
 Vino iute,-mi taie capu,
 Să-ți ierte Domnul păcatu!
 Dar Gruia nu se-ncredea
 De Șerpe-a se-apropia,
 Ci o sulită el avea,
 La picior că și-o chitea
 Și în Șerpe el dădea,
 Drept în frunte îl lovea,
 Capu-n două i-l crăpa,
 Pe Șerpe mort îl lăsa,

La-mpăratu se ducea
 Și așa îi cuvînta:
 — Înălțate împărate,
 Să trăiești cu sînătate!
 Unde tu că m-ai ciupit,
 Eu bine ți-am isprăvit.
 Iar acum te rog să-mi dai
 Nouă cară de cele mari,
 Nouă cară birîșești,
 Alte nouă mocănești,
 Și-o cumpane de cătane,
 Să-ți aducem dumitale
 Ce se vedea strălucind
 Dasupra lu răsărit
 Și seara, și dimineața,
 Și preste toată viața!
 Împăratu-l asculta,
 Apoi ce-o cerut îi da.
 Multă țară să strîngea,
 După Șerpe mi-ș' pleca
 Și la Șerpe ajungea
 Și pe cară îl punea.
 Dar de mare ce era
 Tot în cară nu-ncăpea,
 Mai mult pe jos se trăgea...
 Și mergea așa, mergea,
 Păn' la-mpărat ajungea.
 Împăratu cînd vedea,
 De Șerpe se spăria,
 Toate ușile-ncuia.
 Dar și mai rău se temea
 Că Gruia și-o lua
 Din cetate jumătate,
 Din avere-a treia parte,
 Adecă cum au vorbit
 Cînd după Șerpe-o pornit.
 Dar Gruia, el lua
 Numa cît îi trebuia:
 Nouă cară încărcă
 Și cătră casă pleca,
 Lu-mpăratu îi zicea:
 — Înălțate împărate,
 Mai rămîni cu sănătate,
 Că de mine nu ai parte.
 Eu sînt Gruia lui Novac,
 Copilul cel dezmiardat!
 Împăratu-l auzea
 Și frumos îi mulțamea:
 — Să fii, Gruio, sănătos,
 Ca un trandafir frumos,
 Vrednic de laudă-ai fost!
 Iară Gruia ce făcea?
 Cămgia nouă scotea,

Ce-i la capăt plumbuiată,
Dede-n murgu aspru-o dată,
Peste sulaci îl lovea,
Tare rău îl mînia,
Căci în sus că mi-ș' sărea,
Cu norii se mesteca,

Păn-acasă ajungea.
Cînd acasă ajungea,
Puținel mai odihnea
Păn' și carăle-ajungea.
Ospăț mare se făcea,
Multe zile se-ospăta...

Domaschin, 94

11(14) NOVAC ȘI DÎRVIJ

Colca jos și mai din jos,
La cea rară de şușară,
La cea mică de ciupară,
Nu știu, Doamne, ce s-aude?
Că țipă și chiotește
Și cu dinții tot scrișnește,
Și de chiotele lui
Pică frunza codrului.
Cine, Doamne, îmi țipa?
Țipă-mi gol de Dîrvij,
Tot țipă și chiotește
Și cu dinții tot scrișnește
Și din gură-așa vorbește:
„Dar crăp, Doamne, și pocnesc
Cu Novac să mă-ntîlnesc,
Puterea să-mi ispitesc,
Zilele să-mi odihnesc!”
Nime-n lume nu-l aude,
Făr' bătrînul de Novac,
Din frumosul său cerdac;
El din gură-așa zicea:
— Ei, tu Gruio, puiul neichii,
Ian tu bine să te duci
Colo-n vale-n codru verde,
Nu știu bine ce s-aude,
Că țipă și chiotește
Și cu dinții tot scrișnește,
Și de chiotele lui
Pică frunza codrului.
Gruia, cum îmi auzea,
Sus, pe cal se arunca
Și prin codru îmi pleca.

Nici prea mult nu îmi umbla,
Dar cu cine se-ntîlnea?
Cu gol negru de Dîrvij,
Golu-i, Doamne,-n pielea goală,
Piele neagră, ca de smoală,
Pielea neagră îmi plesnește,
Sîngele îmi podidește,
Sabia-nțîmplată-n șold,
Armele-s pe după bold,
Tot vorbea ș-o tot mîna:
„Dar crăp, Doamne, și pocnesc
Cu Novac să mă-ntîlnesc,
Puterea să-mi ispitesc,
Zilele să-mi odihnesc!”
Cînd Gruia că mi-l vedea,
Gînd de moarte îl prindea
Și-napoi că se-ntorcea,
La Novac că se ducea
Și așa din grai grăia:
— Auzi taică, dragă taică,
Cînd pe mine m-ai făcut,
Mai bîn' capu să-mi fi rupt
Decît eu să fi văzut
Pe gol negru de Dîrvij,
Că-i gol, taică,-n pielea goală,
Piele neagră, ca de smoală,
Pielea neagră îi plesnește,
Sîngele îi podidește
Și-așa din gură vorbește:
„Dar crăp, Doamne, și pocnesc
Cu Novac să mă-ntîlnesc,
Puterea să-mi ispitesc,

Zilele să-mi odihnesc !"
 Când Novac îmi auzea,
 În chilie se băga,
 Lăpăda țoale domnești
 Și-mbrăca călugărești.
 Călugăre se făcea,
 Sus, pe cal se arunca
 Și prin codru îmi pleca.
 Tot mergea cît îmi mergea,
 La șușară ajungea,
 Cu Dîrvij se întîlnea.
 Când Dîrvij că mi-l ochea,
 Bună ziua că mi-i da
 Și din gură-așa striga:
 — Morții tăi, mări gugă neagră,
 Să știi că te-omor, nu-i șagă,
 Că de-acas' cînd am plecat
 Așa tare m-am jurat:
 Cine-o veni-naintea mea,
 La toți capul jos le-o sta !
 Dar Novac așa-i zicea:
 — Că eu nu sînt gugă neagră,
 Ci sînt mic de covăcel
 D-ales fierul din oțel.
 Și Dîrvij, cînd auzea,
 Așa bine că-i părea
 Și din gură-așa zicea:
 — Mări tu, mic de covăcel
 D-ales fierul din oțel,
 Ian na tu sabia mea,
 Multă blag-am dat pe ea,
 Vezi, bun-o fi de ceva?
 Novac sabia lua,
 De nicovală mi-o da,
 De doi stîinjeni se lungea,
 De trei palme se lăța,
 O dată o fluștura
 Și din gură-așa zicea:
 — Mări gol negru de Dîrvij,
 Ian să nu te mai căiești
 Cît pe lume mai trăiești
 Cîți bani pe sabie-ai dat,
 Ci tu bine te căiește
 Pe-a cui mînă se găsește,
 Că nu-s mic de covăcel
 De-ales fierul din oțel,
 Ci-s bătrînul de Novac,
 Ian te uită ce-o să-ți fac !

Sabia de cic lua
 Și-n două o-ndupleca,
 Ș-unde-n Dîrvij că îmi da,
 Pe două locuri îl tăia,
 În trei dărabe-l făcea.
 Dîrvij rău îmi mai căuta
 Și din gură-așa zicea:
 — Că nimic nu m-a strica !
 Dar Novac îi răspundea:
 — De nimic nu ți-a strica,
 Ian clintește-te o țîră !
 Când Dîrvij mi se clintea,
 În trei dărabe pica...
 Pleca Novac șuierînd,
 Cu murguțul boiestrînd...
 Ceva-n minte-și aducea
 Și din gură-așa zicea:
 — Uite, bată-l Precesta,
 Dar că bine l-am tăiat
 Și-n inimă n-am căutat
 Că ce inimă-o avut ;
 Patruzeci de veri am avut,
 Pre toți el mi i-a pierdut !
 Înapoi că se-ntorcea
 Și pe loc îl despica,
 Inima-n două-i tăia,
 Din inimă ce ieșea?
 O năpîrcă îmi sărea,
 După Novac să lua.
 Novac fugea,
 Năpîrca curea.
 Unde Novac tăbărea,
 Pe spate îmi cădea,
 Sabia lîngă picior punea ;
 Când năpîrca-l ajungea,
 Dintr-o dată-l înghițea ;
 Sabia-n lături trăgea
 Și năpîrca-o despica.
 Din năpîrcă ce ieșea?
 Trei bîrdăuni îmi sărea,
 După Novac se lua.
 Tot fugea cît îmi fugea,
 La un plug se abătea,
 Grapa de la plug lua,
 Bîrdăunii omora.
 La cerdac că se ducea,
 Cu Gruia se întîlnea,
 Mare gostie făcea...

Vichentie Micu

Coștei — Banatul sîrbesc (R.S.F. Ingoslavia)

Corcea, 95

Sus, la munții Mamului,
 La umbrița fagului,
 Merge un copil de turc,
 De trei zile e născut,
 Numa-o dată țîță-a supt,
 Numa-o dată e scăldat,
 Numa-o dată legănat.
 Da' copilu îmi avea
 Topor de nouăzeci oca
 Ce-nvățase a da cu el,
 Zo, era, zău frumușel:
 Nouă pene că-mi avea
 La topor alătura,
 Toată pana nouă oca.
 Nima nu-l mai ridica!
 Da-mpăratu de-l afla
 Viteji după el mîna.
 Da' copilu ce-mi făcea?
 Toporu-n mîna că-l lua
 Și în fag îl înfigea,
 Sub un fag el se culca.
 Cînd sufletu el trăgea,
 Crengile pe el cădea;
 Cînd sufletu sloboza,
 Crengile de fag rupea,
 Cu norii le mesteca...
 Da' vitejii de-mi vedea,
 Rău, mări, se spăimînta,
 La-mpăratu că fugea
 Și la-mpăratu spunea:
 — Împărate luminate,
 Cum le știi pe lume toate,
 Mai mult pentru Dumnezeu
 Și pentru binili teu,
 Așa viteaz n-am văzut
 De cînd maica m-a făcut!
 Da-mpăratu de-auza
 Alți viteji îmi alegea
 Și la copil trimetea
 Cu binișoru să-l ia.
 Dar vitejii se ducea,
 Din departe ei striga:
 — Măi copile dumneata,
 Vino pîn' la noi încoa',
 Ia să mergi pîn' la-mpăratu
 Să te porți cum ți-e purtatu,
 Să-i mănînci dulcețurli
 Și să-i beai cafelili!
 Da' copilu de-auza

Topor la umăr că lua,
 La-mpăratu se ducea.
 Împăratul de-l vedea,
 Friguri de moarte-l prindea,
 Așa din gură-i zicea:
 — Eu te-am chemat pîn' la mine,
 Spune: Cine te-a făcut pe tine,
 Că vreau eu să-ți dăruiesc
 Paloșul meu împărătesc?!
 Da' copilu de-auza
 Așa din gură-i grăia:
 — Muma mea că m-a născut
 Și pe mine m-a făcut
 P'între nori și p'între vînt,
 Sînt, vezi, un copilaș mic,
 Dor de țîță mi-a venit,
 Cat pe muma pe pămînt!
 Împăratu de-auza
 Fuga viteji trimetea,
 Pe mumă-sa o-aducea;
 Da' copil cînd o vedea
 La mumă-sa alerga,
 Muma lui îngenunchea,
 Țîța pe spinare-i da,
 Da' copilu îmi sughea.
 Sughea nouă vedre și-o oca,
 Tumte-atunci se sătura...
 Iară copilu-i vorbea:
 — Mă-mpărate luminate,
 Cum le știi pe lume toate,
 Mai mult pentru Dumnezeu
 Și pentru binili teu,
 M-ai adus pe mine-aici
 Fără de copii de-ai mici,
 Că eu vreau ca să mă joc
 Cu copiii la mijloc.
 Pîn-atunci oi trimetea
 La sfîrșitul mărilor,
 Unde-i casa sorilor,
 Calu mie să-mi aduci;
 Pe lungi drumuri s-o apuci,
 Într-ale livezi verzi,
 Într-ale ape reci,
 Rău ai să petreci!
 Împăratu de-auza
 Fuga vitejii-i mîna,
 Iar vitejii se ducea
 Și cînd calu mi-i vedea
 Mînca foc și rînceza,
 Pămînt se cutremura,

Nima nu-l putea prindea.
Iacă voinicii se-ntorceau,
La-mpăratu că-i spunea,
De frică nu mai putea:
— Așa cal noi n-am văzut
De când maica ne-a făcut,
Că s-amestecă în vînt,
Abia ajunge la pămînt!
Da' copilu de-auza,
Topor pe mîină lua
Și după cal se ducea.
Da calul de mi-l vedea,
Și de copil îmi fugea,
Din munte-n munte sărea.
Da' copilu' de-mi vedea,
Cu toporul după cap,
Alerga el după 'at
Și-i arunca frîna-n cap.
El pe cal se-ncăleca,
La-mpăratu se ducea
Și la poartă că-mi striga:
— Mă-mpărate luminate,
Cum le știi pe lume toate,
Mai mult pentru Dumnezeu
Și pentru binili teu,
Eu îți spun adevărat:
Sabia s-a-nverșunat,
Calu mi s-a-ntăritat,
Ochii-n cap s-a turburat
Ca la un cîine turbat,
Adu-mi viteaz să mă bat!
Împăratu de-auza,
Pe viteaz Marcu-l aducea.

Vlaicu Șt. Duică
Grabovița (R.S.F. Iugoslavia)
1946

Viteaz Marcu de-mi venea
La copilaș îi spunea:
— Copil mic al de turc,
Da' ție ți s-a urît
Pe lumea albă trăind?!
Spune, măi copile, mie
Cum vrei să te lupți cu mine?
Vrei la luptă să ne luăm,
Sau la cai să ne-ntrecem?
Cari pe care ne-om 'trecea,
Aluia cap i s-o tăia!
Arămașu că făcea
Și la-ntrecere se lua,
Da' copilu-l întrecea,
Cu sabia flutura,
Gata capu ca să-i ia.
Și mumă-sa alerga,
Iar din gură-i cuvînta:
— Stai, muică, copilu meu,
C-ala e frății teu
Dintr-o mumă, dintr-un tată,
De când trecui Dunărea lată!
Atunci copilu s-oprea
Și mumă-sa-i povestea,
Taina bine-o pricepea,
Frați de cruce se găsea
Și bea ei, se veselea,
Nici o grije nu-mi avea...
Istorie rumânească,
Din bătrîni să povestească
La buni frați ca dumneavoastră!

Sandu-Timoc, Cîntece bătrînești, 87

13(19) MIZILCA

A	Foaie verde de susai, Casile lu' Mizil-crai, La mijlocu casilor Frumoasă masă mi-e-ntinsă, Dă mari boieri mi-e cuprinsă.	mă
B	Toți la masă că șădea, + Toți bea și mînca, + Chefulețu că-și făcea, + Da' numai Mizil-crai	mă

+ O piele dă urs că mi-o lua
 + Și pă ea
 că mi-o-mbrăca
 + Și urs că să făcea,
 + Înaintea ei că mi-ș' ișa
 + Cu limba p-o falcă,
 + Cu gura căscată.
 + Da' Rădița cînd îl vedea
 + Pintenii calului că-i da
 + Și mai rău să speria
 + Și-ndărat că să-ntorcea.

G

/:Acas' că venea.

:/ mă₂

+ Bietu Mizil-crai
 + Pă d-altă parte că mi-j' da
 + Și acasă că venea,
 + Începea
 dă mi-ș' plîngea,
 + 'N toate părți că să uita ;
 + Unde, să vezi, Dalindarda,
 + Fata cea mai mijlocie,
 + Începea
 d-a-l întreba :
 + — Aba taică-tăiculiță,
 + Cu milă și cu credință,
 + Ce ție Ț-a venit
 + Dă trei zile dă cînd Țipi,
 + Ieși afară plîngînd,
 + Intri-n casă suspinînd,
 + Fața albă zgîriind,
 + Ce ție, taică, că Ț-a venit? !
 + — He, tăiculiță,
 + Cînd oi sta
 dă Ț-oi spune,
 + Mie mi-a vinit ordin dă la-mpărăție
 + Să-n' dau fiu la domnie ;
 + Taica n-are fiu dă un' să dea
 + Că io, în zilele mele,
 + Atîta și io, pă voi trei fete
 + Că v-am cîștigat,
 + Trei pietre
 dă fete,
 + Dă frumoase,-ncondeiete :
 + Cea mai mare, Rădița,
 + Și tu iej' Dalildarda,
 + Cea mai mică, Mizilca,
 + N-are taica fiu dă un' să dea !

H

Dalildarda că mi-i zicea :
 + — Măi taică-tăiculiță,
 + Cu milă și cu credință,
 + Ia să-m' dai mie
 + Haine dă miliție
 + Și cal bun dă călărie,
 + Să mă duc eu la miliție

mă

I	+	Să te scap, taică, dă la neagra urgie !	
		Taică-so că mi-i zîcea :	<i>mă</i>
	+	— He, Dalildarda tăiculiță,	
	+	Poate vrea șî cu mine Dumnezău, taică,	
	+	Ca să scapi tu capu meu !	
	+	O să-ți fac eu țîie	
	+	Haine dă miliție	
J	+	Și cal bun dă călărie,	
	+	Să mă scapi, taică, dă la neagra urgie !	
		Taică-so că mi-o-mbrăca	<i>mă</i>
		Și-i da cal dă călărie	
K		Și haine dă meliție	
	ăi	Să mi-l scape dă urgie.	
		Dalildarda ce mi-ș' făcea?	<i>mă</i>
		Ea frumos că să-mbrăca	"
L		Și pă cal că-ncălica	
	/:	Și nainte că pleca.	:/ <i>mă</i>
		Mizil-crai ce mi-ș' făcea?	
		Pă d-altă parte să da,	"
	+	Tot la pod nainte că ișa,	
	+	Peste cap că să da	
	+	Șî d-un lup mare să făcea,	
	+	Cu gura căscată,	
	+	Cu limba p-o falcă.	
	+	Dalildarda cînd îl vedea	
M	+	Și cal să speria,	
	+	Mai repede dă fugă-ndărăt c-o lua	
		Și acasă că venea,	<i>mă</i>
		Mizil-crai ce mi-ș' făcea?	"
	+	Pă d-altă parte și el că da	
	+	Și acasă că venea,	
	+	Tot pă plîns că să punea.	
	+	Ișa afară tot plîngînd,	
	+	Intra-n casă suspinînd,	
	+	Față albă zgîriind	
	+	Și păru dîn cap dărăpănînd.	
	+	Mizilcuța, fata cea mai mică, că-l vedea	
	+	Șî dîn gură că-i zîcea :	
	+	— Aba taică-tăiculiță,	
	+	Cu milă și cu credință,	
	+	Ce țîie, taică, ț-a venit	
	+	Dă trei zile dă cînd țîpi,	
	+	Ieși afară plîngînd,	
	+	Intri-n casă suspinînd,	
N	+	Față albă zgîriind,	
	+	Taică, ce țîie că ț-a vinit? !	
	+	— He, Mizilcuțo fi'ca mea !	
	+	Taică — zîce —, nu știi că mie mi-a vinit	
	+	Ordin dă la-mpărăție	
	+	Să-m' dau, taică, și eu fiu la domnie?	
	/:	N-are taica fiu să dea,	<i>mă :/</i>
	+	Taică, că și eu, în viața mea,	
	+	Atîta, pă voi că v-am cîștigat,	

	+ Trei pietre	
	dă fete,	
	+ Dă frumoase,-ncondeiete:	
	+ Cea mai mare, Rădița,	
	+ 'A mijlocie, Dalildarda,	
Ob	+a/:Și cu tine, Mizilca!	:/ mă ₂
	+ Acuma, nu vezi, taică,	
	+ Că mi-a vini' și mie	
	+ Ordin dă la domnie	
	+ Să dau fiu la miliție.	
	+ Dacă n-am, dă un' să dau?!	
	+ Mizilcuța, fata cea mai mică care erea,	
	+ Ea din gură că-i zicea:	
	+ — Aba taică-tăiculiță,	
	+ Ia să-m' dai mie	
	+ Haine dă miliție	
	+ Și cal bun dă călărie,	
	+ Să mă duc să fac eu miliție,	
	+ Să te scap, taică, dă la neagra urgie!	
P	Mizilcuța ce făcea?	mă
	Ea bine că să-mbrăca,	"
	+ Lua cal bun dă călărie	
	+ Și haine dă miliție	
	+ Și bine că să-mbrăca,	
	+ Ziua bună dă la părinți că-j' loua,	
	+ Da' mai loa cu ea și boldeicuța.	
	+ Boldeicuța după ea	
	că mi-o loua	
	+ Și nainte că mergea.	
	+ Mizil-crai pă d-altă parte că să da,	
	+ Tot la podu dă aramă	
	+ 'Naintea lor că ișa,	
	+ Peste cap să da,	
	+ Di-un urs mare să făcea,	
	+ Cu gura căscată,	
	+ Cu limba p-o falcă.	
	+ Mizilcuța că-l vedea,	
	+ Da' boldeicuța-i spunea:	
	+ — Mizilcuțo, să nu te sperii,	
	+ Țsta e taică-to prefăcut!	
	+ Dă cu sabia	
	+ Și din dreapta, și din stînga	
	+ Și nainte c-oi mergea!	
Q	Mizilcuța ce făcea?	mă
	Săbioara mi-o scotea	"
	Și cu sabia că da	"
	Ni' pe dreapta, ni' pe stînga	
	/:Și bine se apăra.	:/
	+ După ce podu că trecea,	
	+ Taică-so peste cap să da	
	+ Și voinic să făcea,	
	+ Da' la ea că striga:	
	+ — Mizilcuțo dumneata,	

	+ Să-ți ajute Dumnezeu cu bine!	
	+ O vrea și Dumnezeu cu mine	
R	+ Să mă scapi, taică, dă la neagra urgie!	<i>mă</i>
	Mizilcuța ce făcea?	
	La miliție să ducea.	<i>"</i>
S	Împăratu ce făcea?	<i>"</i>
	+ Când împăratu c-auza	
	+ Că ș-a dat Mizil-crai fiu la miliție,	
	+ El știa că el n-are dă unde fiu să dea.	
	+ Dacă vedea că ș-a dat fiu la miliție,	
	+ O inspecție mare că făcea.	
Ș	Împăratu că venea,	<i>mă</i>
	/:Pă la ostași să uita;	<i>:/</i>
	+ Da' cîn' la Mizilcuța c-ajungea	
	+ Și-mpărăteasa cu iel că erea.	
	+ O dată-mpărăteasa	
	+ Ochii-n Mizilcuța i-înfigea	
	+ Și din gură-mpăratului că-i striga:	
	— 'Mpărate	
	luminat — zice —,	
	+ Cum judeci 'a lume toată,	
	+ Judecă cu dreptate;	
	+ Eu — zice — aces' soldat	
	+ Îl cunosc dă pă sprîncene	
	+ Că e făcător de rele;	
	+ N-are să fie soldat	
	curat	
	+ Și e naiba-mpelițat!	
T	Ei la palat să ducea,	<i>mă</i>
	Boldeicuța ce făcea?	<i>"</i>
	+ Ea că mi să furișă,	
	+ Pă sub masă că să băga	
	+ To'mai cînd împăratu	
	+ La masă cu-mpărăteasa că erea,	
	+ Unde amîndoi că cina;	
	+ Boldeicuța, pă sub masă,	
	+ Cu gura	
	cîti-un oșcior că rupea,	
	+ Cu urechea	
	c-asculta.	
	+ 'Mpărăteasa	
	'cepea	
	+ Din gură d-a striga:	
	+ — 'Mpărate — zice — , cum judeci 'a lume toată,	
	+ Nu mă judeci cu dreptate;	
	+ Dă unde-a avut să-ș' dea	
	+ Mizil-crai fiu la miliție,	
	+ Cînd el n-a avut în viața lui	
	+ Dăcît trei pietre	
	dă fete:	
	+ 'A mai mare, Rădița,	
	+ Ș-a mijlocie, Dalildarda,	
	+ Ș-a mai mică, Mizilca?!	

- Ț Împăratu ce-i zîcea ? mă
- + — 'Mpărăteasă dumneata,
- + Dacă este vorba-așa,
- + Bagă dă seamă că io la noapte
- + O inspecție că le-oi făcea
- + Și cu mine și dumneata c-oi mergea.
- + În fiecare cort că ne-om ducea,
- + Cu panglica la șolduri că i-om măsura ;
- + Dac-o fi cu șoldu mic,
- + Este-adăvărat voinic ;
- + Dac-o fi cu șoldu mare,
- + E-adevărat femeie !
- U Unde noaptea că venea, mă
- + Boldeicuța că-m' venea
- + Și Mizilcuții că-i spunea :
- + — Mizilcuțo dumneata,
- + Ți să duce viața !
- + Auzi împăratu ce-a spus :
- + Că la noapte, la ora doosprezece,
- + Are să facă o vizită
- + Din fiecare cort,
- + La fiecare ostaș are să intre
- + Și să-i măsure cu panglica.
- + Dac-o fi cu șoldu mic,
- + Ești adăvăra' voinic ;
- + Dac-oi fi cu șoldu mai lat,
- + Ești adevărat femeie.
- + Acu' să știi că-ți taie căpățîna,
- + Mizilcuțo dumneata !
- V Mizilcuța ce făcea ? mă
- + Acolo, unde-n cort că erea,
- + Bai'neta că mi-o lua,
- + Groapă-n pămînt că făcea
- + Și șoldu și-l îngropa.
- + Pă la ora doosprezece,
- + Gata cu-mpăratu
- + Și cu-mpărăteasa să pomenea,
- + Cu felinaru
- + Din cort în cort că umbla.
- X Cu felinaru venea, mă
- + Cu panglica măsura ; "
- + Cînd cu panglica că măsura,
- + Adăvărat, cu șoldu mic că mi-o găsa.
- + — Ai văzut, împărăteasă dumneata,
- + Ce mai spui dumneata acuma ? !
- Y Iar la palat să ducea, mă
- + Iar împărăteasa că-i zîcea :
- + — Ei, împărate — zîce —,
- + Io cunosc adăvărat, dă pă sprîncene,
- + Că este făcător dă rele.

+ Ȃsta este-adăvărat
naiba-mpelițat !

+ — Împărăteasă dumneata,
+ Dacă este vorba-așa,
+ Eu o să mai fac încă o vizită,
+ Să vedem dacă e cum zici tu așa !

Z + Mîine, la prînzu-ăl mare,
+ Toți soldații la inspecție că i-oi scotea,
+ Și la instrucție că i-oi scotea,
+ Să vedem, împărăteasă dumneata,
+ Ce-o să mai zici dumneata ?
+ Dacă, și cînd zîua la inspecție că venea,
+ Boldeicuța că-i spunea.
+ Cîn' la inspecție cînd venea
+ Ș-începea

d-a-i istruia,
+ Ia, dacă erea femeie,
+ Cu picioru mai ușure ca toți soldații ișa
+ Iezact la instrucție, mai bine ca toți.
+ — E,-mpărăteasă, ce mai zici dumneata ? !
+ -- E,-mpărate,-mpărate,
+ Cunoz' dă pă sprîncene
+ Că e făcătoare dă rele !

AA După ce că mi-o lăsa
Miliția ș-o făcea, mă

BB /: Pă taică-so mi-l scăpa,
î Termenu că mi-l făcea, :/
mă

+ Da' la liberare ce făcea Mizilcuța ?
+ Un bilet că mi-ș' scria
+ Și pe masă-mpăratului că i-l lăsa.
+ La liberare, la cheiu Dunării că mergea
+ Și-unde-n jlepuri că să punea,
+ Muzica dă liberare le cînta.
Împăratu ce făcea ? mă

+ Cu-mpărăteasa că mergea,
+ Muzica că le cînta.
+ După ce dă la mal să dăpărta,
+ Mizilcuța ce făcea ?
+ Du pă șlep dă unde erea, d-acolo,

/: + La piept că₁ să dăsfăța, :/... desfăcea₂,
+ Țîțili că le-arăta.

+ Atunci împărăteasa că zicea :
+ — Ai văzut, împărate ?
+ Ț-am spus io că este adăvărat
+ Naiba-mpelițat

+ Și nu e voinic curat ? !
CC Capu lu' ta-so i-a scăpatî,
Că ie naiba-mpielițat
Și nu ie voinic curatî !...

A

/:Strigat-a, strigat-a :/

Trei zile de vară,
Trei, de primăvară
Ș-o noapte de toamnă,

+ Cine mi-a strigat?
+ Cea fată de frînc
+ Vechie, de demult,
+ Făcută c-un turc...
+ Și ea mi-a strigat că:
+ „Cine s-o afla
+ Și s-o-adevăra
+ Pe ea

ca s-o ia,
+ Și ei ca să-i facă
+ De-o vie pe mare
+ Cu noauă răzoare,
+ Cu aracii-n dungi,
+ Cu strugurii dulci,
+ Cu aracii obli,
+ Cu strugurii negri,
+ Jur-prejur de vie
+ Gutui și lămîie,
+ Iară la prilaz
+ Doispre'ce năramz',
+ Fi-v-ar de miraz;
+ La mijloc de vie
+ De-o lînă

fîntînă

+ Cu apa sâlcie,

+ Sâlcie,

dulcie,

+ De-a de-m' place mie

+ Și ț-ă drag și țlie,

+ Cu chiei de sipică,

+ Ciutura de sticlă,

+a/:. Inima despică!?!...“

.:/

B

Iaca s-a aflatî

Și s-a 'devărat

+ Nicola-Nicolcea,

+ Ficioraș de sîrb,

+ Balmanghiol de tîrg.

+ El că s-alegea,

+ Cară-m' căuta,

+ La vii că-m' pleca,

+ Viță că-m' tăia,

+ Maldăr c-o făcea,

+ 'N cară c-o punea,

+ La mare-m' pleca.

+ Jos din car o da,

+ 'N luntrii c-o punea;

- + Cu sădila dînd,
 + Prunduri aruncînd,
 +a/:. Viță tot puindî₂. .:/
 + Și ei că-i făcea
 + De-o vie pe mare
 + Cu noauă răzoare,
 + Cu aracii-n dungi,
 + Cu strugurii dulci,
 + Cu aracii obli,
 + Cu strugurii negri,
 + Jur-prejur de vie
 + Gutui și lămîie,
 + Iară la prilaz
 + Doispre'ce năramz',
 +a/:. Fi-v-ar de mirazî₂:/
 C /:'Ndără' să-ntorcea, :/ mă₁
 Din gură-i grăia:
 + — Cea fată de frînc,
 + Ce me-ai porîncit
 + Eu că Ț-am făcu'
 + Și vreau
 să te iau!
 + Ea
 că mi-i grăia:
 + — Nicolo-Nicolceo,
 + Ce Ț-am porîncit,
 + Tu că mi-ai făcut,
 + Dar ai să mai faci:
 + Și tu să te duci
 + Pe-a gheață
 rîjneată
 + 'N țara arăpească,
 + Și tu să-mi aduci
 + Lemnu lu' Cristos,
 +a/:. Miroasă frumosî₂! .:/
 D /:Nicola-Nicolcea :/
 + 'Ndără' să-ntorcea,
 + Calu că-l vedea,
 + Din gură-i grăia:
 + — Nicolo-Nicolcea,
 + Ce ești trist,
 mîhni',
 + La inimă fript?
 + — Ce sînt trist,
 mîhni',
 + La inimă fript?
 + Cea fată de frînc
 + Ce mi-a poruncit?
 + Noi ca să mergem
 + În țara arăpească,
 + Noi să-i aducem
 + Lemnu lu' Cristos,
 +a/:. Miroasă frumosî₂! .:/

E

+ Calu l-învăța :
+ — Nicolo-Nicolcea,
+ Și tu ca să ce'i
+ Noo cai potcoviț'
+ Și noo nepotcoviț',
+ Noi să-i aducem
+ Lemnu lu' Cristos,
+a/:. Miroasă frumos₁! .:/
+ /:Șî₁ lui că mi-i da :/ mă₁
+ Noo cai potcovi'
+ Și noo nepotcovi',
+ Și ei că-m' pleca
+ Pe-a gheață
+ rîșneață,
+ 'N țara arăpească.
+ Unde că-n' călca,
+ Gheața că'm' crăpa,
+ Căii să-neca.
+ Cine rămînea?
+ Cel cal ciuciulit,
+ De vine stîrcit,
+ De urechi ciulit
+ Și nepotcovit.
+ Unde că-m' călca,
+ Gheața nu crăpa,
+ 'Nainte mergea
+ În țara arăpească.
+ El că-i aducea
+ Lemnu lu' Cristos,
+a/:. Miroasă frumos₂! .:/
+ Dar el ce-m' făcea?
+ 'Ndărăt să-ntorcea,
+ La fată venea:
+ — Cea fată de frînc,
+ Ce mi-ai porîncit
+ Eu că Ț-am făcut
+ Și vreau
+ să te iau!
+ Cea fată de frînc
+ Din gură-i grăia:
+ — Nicolo-Nicolcea,
+ Ce Ț-am porîncit
+ Tu că mi-ai făcut,
+ Dar ai să mai faci:
+ Și tu să-mi îpuști
+ Doi luceferei,
+a/:. Să mă joc cu ei! .:/
+ Nicola-Nicolcea
+ 'Ndără' să-ntorcea,
+ Calu mi-l vedea:
+ — Nicolo-Nicolceo,
+ Ce ești trist,
+ mîhni',

F

+bă 'ce

/:De mulz' boieri m-e coprinsă. :/
 Iar de vorbă ce-m' vorbea?
 Tot pe Iancu-l logodea,
 Că să-nsoară Iancu-vodă
 /:Și-l cunună Mignea-vodă. :/
 Dar fata de unde-o ia?
 Din oraș, din Dobrojea,
 Di la Lectinu bogatî,
 Savai cîinele-al spurcatî,
 Nici în cruce botezat!
 Lectinu ce mi-ș' făcea?
 pă' În caifas că să suia,
 Ochian la braț că lua,
 Pe cîmpie să uita,
 /:Mare pulbere-m' vedea. :/măi₁
 Ședea-n loc și să gîndea:
 „De-ar fi pulbere de vînt,
 /:S-ar întinde pe pămîntî₁; :/
 Nu ie pulbere curată,
 /:Ie cu nuntă-amestecată!“ :/
 î La lăcătuși porunceă,
 pă' Porțile că le-ncuia,
 Zăvoarele le puneă
 Cu fiarăle plugului,
 /:Sudoarea pămîntului... :/
 Carătele că-m' sosa,
 Drept în poartă să oprea;
 Stau carete tăbărîte,
 Cu postav verde-nvelite,
 De grea nuntă sun' gătite...
 î Lectinu ce mi-ș' striga?
 Iel o dată că-m' striga,
 Strig-o dată lectinește,
 De trei ori dobrojenește
 Și-i răspunde românește,
 Niminea nu-i înțelege:
 — Care iese giner'le,
 Ginerile,
 mirele,
 Analță cu umer'le
 /:Ca șoimii cu-aripele, :/
 Să s-aleagă din nuntași,
 Din nuntași,
 din călărași,
 Dintr-ai lui to' sichirași,
 Să-m' sa'ie zîdurile,
 Să tragă zăvoarele,
 Să intre carîtele;
 Să deșchidă porțile,
 Să intre carîtele!
 Ginerile de-auza
 Ca femeile-m' plîngea;
 Nașu-so că mi-l vedea,

După iel că să ținea măi
 Ș-așa din gură-i grăia:
 — Nu ti temea, fine-al meu,
 Al meu
 ș-a lui Dumnezeu,
 Roagă-te la Dumnezeu
 Să trăiască nașu-tău,
 Și la Maica Precesta
 Să trăiască nașă-ta, mă
 Ieu de-aicea te-oai scăpa!
păi Iel pe Libru-ncăleca,
 Mi-l bătea,
 mi-l schierbînta,
 Tot o spumă că-l făcea,
 Lua spuma
 cu mîna,
 De pămînt o trîntiia, măi
 Sloi de ghiață să făcea...
i O dată că-l sumuța,
 Peste ziduri că-m' sărea,
 Porțile le deschidea,
 Carătele că intra;
 Stau carăte tăbărîte,
 Cu postav verde-nvelite,
 De grea nuntă sun' gătite...
pă' Lectinu cînd îi vedea,
 Nici pe-aceia nu-i lăsa,
 Înc-o dată mai striga:
 — Care ieste giner'le,
 Ginerile,
 mirele,
 Să-m' sa'ie buțile,
 Să tragă cepurile,
 Să vărsăm vinurile?!
 Ginerile de-auza
măi Ca femeile-m' plîngea;
 Nașu-so că mi-l vedea,
 Pi lîngă iel că să da:
 — Nu ti temea, fine-al meu,
 Să mă ierte Dumnezeu,
 Odată cu viața
 /:Ieu de-aicea te-oai scăpa! :/mă₁
 Iel pe cal încăleca,
 De trei ori că-l sumuța,
 Buțile le rupea,
 Vinurile le vărsa, măi
 Nuntași caili ș-adăpa.
 Lele verde micșonea,
pă' Lectinu ce mi-ș' făcea?
 În oraș că să ducea,
 Doo fete c-alegea
 Și cu-a lui că sămăna,
 Tot un stat, neică, c-avea, măi

În camără le-nchidea.
 Strig-oa dată lectinește,
 De trei ori dobrojenește,
 Niminea nu-i înțelege
 Și-i răspunde românește:
 — Care ieste giner'le,
 Ginerile,
 mirele,
 Să-și aleagă mireasa,
 /:Bag-o-n ochii mîni-sa ! :/ măi₁
 Ginerile de-auza
 Ca femeile-m' plîngea.
 Nașu-so de mi-l vedea:
 — Nu ti temea, fine-al meu,
 Roagă-te la Dumnezeu
 Să trăiască nașu-tău,
 Și la Maica Precesta,
 /:Îeu de-aicea te-oai scăpa ! :/ mă₁
 Să mă ierte Dumnezeu,
 /:Mă fa' mire-n locul tău ! :/
ⁱ
pă' Lele verde micșonea,
 Doo mere că-și lua,
 Săbioara și-o-ncingea
 Și în caifas că să suia,
 În camără că intra,
 Mere pe masă pune
 Și-așa din gură grăia:
 — Care ieste mireasa
 /:Măru-n mîină și l-oa₁ loa, :/ mă₁
 C-am o sabie spurcată
 /:De taie la cap de fată ! :/
păi Iar mireasa de-auza
 Sîngurică s-alegea,
 Măru-n mîină și-l lua ;
 Nașu-so ce mi-ș' făcea ?
 Iel de mîină c-o lua,
 Jos din caifas că mi-o da, măi
 /:Lu' finu-său că i-o da ; :/
 Finu-său că mi-o lua,
 În carete c-o pune,
 Carătele le pornea,
 Ginerile-m' rămînea
 Că mi-l oprea
 soacră-sa măi
 Ca să-i rupă chietoarea...
 Și n-o rupea cum să rupe,
nene Mîna la gît îi pune,
 Cămașa-i desfîșăia,
 Soacră-sa că-l blestema:
 — Dar-ar, mamă, Dumnezeu
 Pe nașu-to să-l ajungi,
 La-ntrecere să te iai,
 Libru să să poticnească,

Drept în gît să te trîntească,
 Maică, să te şoimănească!
 Mîna dreaptă să ȋ-o frîngă
 Şi pe-a stîngă să ȋ-o-aline,
 Şă ȋii frîu cu dinȋi,
 /:Să mîi calu ca muȋi₂! :/ mǎi₁
 Vorba-n samă nu-i lua,
 Pe naşu-so l-ajungea,
 Aşa din gură-i grăia:
 — Măi naşule dumneata,
 Ieu, ăs' cal de l-am luat_i,
 /:De bun cal l-am lăudat! :/
 La-ntrecere să lua,
 Libru că să poticnea,
 Drept în gît că mi-l trîntea,
 Mîna dreaptă i-o frîngea, mǎi
 Cum blestemul că ierea.
 Naşu-so că mi-l lua,
 Cu braţele-l ridica,
 Lîngă mireasă-l punea,
 D'or atîta că-i grăia:
 — N-oa fi, naşule, păcat?
 O dată ne-am sărutat_i,
 O dată, pe pieptu gol_i,
 Mi-a venit ceasul să mor;
 O dată pe pieptu gol,
 De trei ori pe sub sohor, mǎi
 Mi-a venit ceasul să mor!
 Do'r atîta că grăia
 Şi sufletul că-i ieşa,
 Naşu-so ce mi-ş' făcea?
 Iel acasă de-ajungea,
 Mireasa că mne-o lua,
 /:Dupe-al mai mic că mi-o da, :/ mǎi₁
 Pe de-o parte că nuntea
 Şi pe alta 'mormînta,
 La biserica domnească,
 /:Neică, să să pomenească, :/
 Şi, neică, s-oa pomeni
 Cît soare pe cer va fi,
 Soarele merge ş-apune,
 /:Cuvintele to' să spune... :/

Mihai Constantin
 Desa — Dolj
 22 II 1951

mg. 15 b
 AL. I. AMZULESCU

16(22) VOINICUL ADORMIT

A

Verde bob năut,
 Subt umbră de nuc

		/:Doarme d-un voinic,	:/
	+bă 'ice ₂	+b/:Murgu priponit	:/mă ₁
		+ Cu lanț de argint,	
		+a/:Lung pînă-n pămînt.	:/
		/:Cînd voinic dormea.	:/
	ai ₂	+c/:. Calu străfiga,	./:mă ₂
		+ Voinic dăștepta ;	
		+ Cîn' să dăștepta,	
		+ Dîn gură-i zîcea :	
		— Dea, murgule, dea,	
		Furu te-o fura,	
		Lupii te-or mînca ;	
		Să te fure furu,	
		/:Să te roază curmu!	:/
⌘		+ Cum tu străfigași	
		+ Dă mă dășteptași,	
		+ Că cît ieu dormeam	
		+ Frumoz viz visam,	
		Că mă logodeam	
	+ 'ă 'ice ₂	+b /:C-o fată dă ₂ crai	
		+b Dă ₂ suz, du pă plai,	
		+b A lu' popa Mi'ai.	:/
		+ Ce zestre c-avea ?	
		+ To' cirez' dă boi	
		+ Șî turme dă oi.	
		+ Dumnezeu mi-a dat	
		+ Ca unui oleac	
		+a//:D-un car ferecat,	
	ai ₃	+a/:D-asupra-ncergat ¹	:/://mă ₃
⌘	+bă 'ice	+ Eu oi să te dau	
		+ La negri țigani,	
		+ La cistiț' ursari ;	
		+ Pă oasile tele	
		+ S-atîrne coprele,	
		Sînt mai subțîrele !...	
		Murgu-i răspundea :	
		— Drag stăpîn al mieu,	
		Ceartă-z' gurița,	
		Nu mai zi așa	
	ă	De mă blestema !	
		+ Dacă-ți este-așa,	
		+ Șoim o șuiera,	
		+ Să pui șoimu-n vînt	
		+ Și io pă pămînt.	
		Dacă șoim m-o-ntrece,	
		Vinile să-m' tai,	
	ai ₂	/:La dulăi le dai ;	:/
		+ Dacă l-oi întrece,	
		+ Aripa să-i frîngi,	

¹ Repetarea versurilor cîntate astfel: + 1, + 2, 1 - 2, ai 2.

+ Drumu-n țară-i dai
 + Să să hărănească,
 ai₂ +a/:Să să pedepsască!... :/

Voicu Burcea
 Băduleasa — Teleorman
 15 VI 1964

mg. 2682 c
 AL. I. AMZULESCU

17(24) DOMN' ȘTEFAN OPRÎȘ

Foaie rosmalin,
 La galben paltin
 De coaje curățat,
 Dă arme-ncărcat,
 Sus mi-este cu cracă,
 Jos, masă de piatră
 'N pământ vindecată,
 Cu aur suflată...
 La masă că-mi șade
 Trei domni ungurești,
 Trei moldovenești,
 Iar în capul mesei
 Domnul Zecman-crai,
 Silade Mihai,
 Cu a lui crăiasă,
 Dalbă-mpărăteasă,
 Cu sprinceana trasă,
 Cu geana sumeasă...
 Sfatu că-l făcea
 Și se domăia:
 „Cine s-o găsi
 Și s-o dovedî
 Ca să urce Crișul
 Unde se bat turcii,
 Turcii
 și cu frîncii,
 Se bat în galioane,
 Mult să bat cu jale;
 Se bat cu nisip,
 Mult se bat urît!
 Și turcoaicele
 Bat cu furcile!
 Și cînd s-o urca,
 D-acolo să ia
 O cealmea de turc
 Și-o mîină de frînc
 Și-o foaie de tisă
 Tot pentru credință,

Vedea-o-aș aprinsă!“
 Măre, se găsea
 Domnu Berendei,
 Mai mare peste ei.
 Litvu potcovea
 Potcoave de fier,
 Cuie de oțel,
 Nu rabdă la muscel...
 Pe Criș că urca,
 Crișul jumătate,
 Tot din stană-n stană
 Și din piatră-n piatră,
 Litvu nu mai poate;
 Pîn' la un loc merge,
 D-un vînt mare-ncepe,
 Tot un vînt turbat
 De-l da peste cap...
 Jos descăleca
 Pînă vîntu-nceta,
 Iar încăleca,
 Devale tulea,
 La masă venea:
 Slujba nefăcută,
 Fața ofilită...
 Dar se mai găsea
 Și se dovedea
 Domn' Ștefan Oprîș,
 Din Țara de Sus.
 Litvu-și potcovea
 Potcoave de oțel,
 Rabdă la muscel,
 Crișul că urca
 Și mereu mergea
 Tot din stană-n stană
 Și din piatră-n piatră,
 Litvu tot mai poate.
 În deal că urca,
 Jos descăleca,
 Litvu-mpiedeca,

Din gură-i zicea:
 — Paști, Litvule, paști,
 Paști, să mi te-ngrași,
 Paști iarbă de luncă,
 De-ți fă coama lungă;
 Paști iarbă de mare,
 Fă-ți copita tare;
 Paști iarbă de dos,
 De te fă frumos,
 Că aicea-mi este
 Unde iarba crește,
 Crește,
 se-mpletește
 Tot găitânește!...
 Opriș ce făcea?
 El se repezea
 Și el c-apuca
 O cealmea de turc
 Și-o mînă de frînc
 Și-o foaie de tisă

Tot pentru credință,
 Vedea-o-aș aprinsă!
 În sîn le băga,
 La Litvu venea
 Și încălica,
 Devale tulea,
 La masă venea
 Cu slujba făcută,
 Fața rumenită...
 Pe masă trîntea
 O cealmea de turc
 Și-o mînă de frînc
 Și-o foaie de tisă
 Tot pentru credință.
 Domnu Zecman-crai,
 Silade Mihai.
 Bine că-i părea.
 El că le primea
 Și mi-l dăruia
 Cu tîrgul Iașului
 Și cu al Moldovii!

Ilie Ursu
 Drăgăești — Dimbovița

Revista de folclor 2(1957), nr. 4, 113
 C. RĂDULESCU-CODIN

18(17) TREI LEBEDE

ăi Lele verde de-o lămîie,
 La cea mică cetățuie
 S-a afla' de-o mînăstire,
 Mînăstire cu trei brîne,
 Cu trei brîne,
 cu trei turne,
 Dar mai sus, trei cruciuleață,
 /:Dar pe-'le trei cruciuleață :/
 Lemerit-ai,
 tăbărît-ai
 Trei păsări lebede albe,
 păi₁ /:Cîteș'trele gălbioare, :/
 Cu ciocur'le de argintî,
 Ce nu s-a mai pomenit
 Nici pe cer, nici pe pămînt.
 De trei ori că-m' gurluia,
 To' divanu să strîngea,
 Boieri mari că s-aduna, măi
 Dupe vînători pleca,
 Vînătorii i-aduna,
 Doisprezece vînători,
 Tot ficiori
 de mari marghioli,

- A Foaie verde-a bobului,
 Sus, în zlava ceriului,
 /:La porțile raiului, :/
 Sus, în slava cerului,
 Mare masă-m' este-ntinsă,
 /:De to' sfinți mi-e cuoprinsă. :/
 /:Dar la masă cine-m' sta? :/
 De-acolo cine-m' lipsa?
 Numai Maica Precesta
 Și cu Sfînta-i Vinerea *măi*
 Care-o postește lumea, "
- Bb /:Care vrea, care nu vrea, :/
 Doamne, nu le ma'-ajuta!
 Cîn' să uită de o parte,
 De o parte,
 cam la spate,
 Dincotro soare-m' răsare,
hai Vede-on norolez cu ceață,
 La mijloc cu moghindeață.
 De departe-ngenunchia *măi*
 Și de-aproape să ruga:
 — Dar Doamne, Sfinția-Ta,
 Tu beai și te-nveselești
 /:Și de noi că nu-ngrijăști, :/
 C *i* Lele verde trei costrei,
 Că s-a pus lumea pe noi,
 Cu apă ne opărește,
 Cu acele ne-mboldește,
 /:Inimioara ne-o topește! :/
 Dară Domnu de-auza
 Cu Ilie că-m' vorbea:
 — Dar Ilie, sluga mea, *măi*
 I-auz' Maica Precesta "
 Și cu Sfînta-i Vinerea, "
 O canunește lumea!
- D Tu de prînz să mi-și prînzești,
 Pe namneaz să-m' 'odinești,
 Pe chindie te gătești,
 De săge' să te-ncrojnezi,
 /:Jidovii să-i prăpădești! :/
 Dar Ilie de-auza *măi*
 Atîta că-i trebuia:
 Din picioare că-m' bătea
 Ca să-ș' facă damblaua...
 Iel de prînz că mi-ș' prînza,
 Pe namneaz că-m' 'odinea,
 Pe chindie să scula, *măi*
 De săges' că să-ncrojna.
- E /:Năcăjît că mi-ș' pleca, :/

	Jidovii că mi-ș' făcea? Toz' roată, frate, ierea, Toz' bea	
	și mi-ș' chiefulia, De nimin' grijă n-avea.	<i>măi</i>
<i>ai</i>	Numai unu șchiop erea Și-afară, frate, ieșea Și pe cer că să uita Și-năunt'u că intra	<i>măi</i>
	Și la ăia le spunea: — Voi bea' și vă-nveseliți, De niminea nu-ngrijiți; Tare vine și sosăște, Ie Ilie năcăjîtî	
	/:Ce nu s-a mai pomenitî! F <i>hof</i> Niji vorba n-o isprăvea Și Ilie dudăia, /:Jidovii că-i prăpădea.	:/ : <i>măi</i> , :
	Numai unu că-m' scăpa Ș-ala, frate, că zbură Sus, în slava ceriului, Subt aripa Domnului. Dare Domnu să ruga: — Mă Ilie dumneata, Do'r pe ăsta l-oai ierta Că le perdem sămînța! — Odată cu viața, C-așa ne-a fos' prinsoarea! Cu săgeata cînd im' da Și pe Domnu că-l lovea, În aripă că-l lovea...	<i>măi</i> " " <i>măi</i> "
<i>G</i>	Dare Domnu-l blestema, Șasă săptămîn' zăcea, Toată carnea că-i cădea, Mîna dreaptă i-o lua Și pe-a stîngă i-o lăsa. Cînd Ilie dudăia, Vite mari că prăpădea, /:Copii săraci rămînea.	 : <i>măi</i> , :/
	/:Maica Precesta-i lua Și mi-i da și p'în țărînă Să-ș' uite dorul de mumă; /:Le mai da și cîte-o piatră Să uite dorul de tată...	:/ :/
<i>H</i>	Pe la mere că-i ducea Și mere le scutura. Căre sîn, frate, c-avea Mere-n sînt că mi-j' bagă; Căre sîn că nu mne-avea,	 <i>măi</i>

Părinți că-i blestema:
„Doamne, părinciorii noștri
N-au aici la ce veni,
/:Nici pe lume ce trăi!“

:/măi₁

Mihai Constantin
Desa — Dolj
30 XI 1955

mg. 588 b
AL. I. AMZULESCU

20(30) ARDIU-CRĂIȘOR

Marea-mi iestă mare,
Marea mărgini n-are!
'Ntr-al mijloc de mare
Ostrov că-mi iera.
În ostrov ce-mi iera?
O mîndră băștea.
În ea ce-mi șădea?
'Mpăratu șădea;
'Mpăratu mi-avea.
Tot p'în băștea,
Nește zărzălii,
Nește merăzii,
Iasă poame-ntii,
Să dăm la copii...
În mijloc de băștea,
Nu-ș' ce răsărea,
Nu știu, păr or' măr?
'Ntr-una că creștea,
'Ntr-una că-nflorea,
'Ntr-una că-mi lega
Și meră făcea;
Meră de-argințel
Și de aurel.
Sara că-nsăra,
Venea ce-mi venea,
Măru-l culegea
Și mi-l dărima,
De rîs mi-l lăsa.
Ziua să făcea,
'Mpăratu pleca,
Pleca p'în băștea,
Pi la măr că-mi da,
Măru că-l găsea:
Tot l-a dărimat
Și l-a fărîmat,
De rîs l-a lăsat.
Acas' să ducea,
Și iel că-mi avea,
Trii ficii avea,

Și lor că le spunea:
— Cine iestă asta
De mi-a cules măr
Și l-a dărimat,
Pe min' m-a săcat,
Baș di la ficați,
Că l-am pus cu mîna,
Să ia numai muma;
Și l-am pus cu sapa,
Să ia numai tata?!
Atunci că-mi zicea,
Fecioru-ăl mare-mi zicea:
— Măi, tu, taic-al meu
Și-al lui Dumnezeu,
Tu mie să-mi dai
Tot țoalili tăle
Și armili tăle.
La măr m-oi ducea,
Măru-l oi păzea
Și l-oi străjuia,
Îo l-oi dobîndea,
La tine l-oi ducea
Și l-oi judeca,
Pe voiia ta!
'Mpăratu de-auzea
Bine că-i părea,
Țoalili că-i da,
Armili că-i da,
La măr să ducea,
De măr să lipea.
Sara, cînd 'săra,
Venea ce-mi venea
Și l-amăjuia,
Pe măr l-adormea,
În măr să suia,
Măru-l dărima,
De rîs mi-l lăsa.
Ziua să făcea,
'Mpăratu pleca,

Pleca p'în băștea,
 Pi la măr că-mi da,
 Măru că-l găsea:
 Tot l-a dărîmat
 Și l-a fărîmat,
 De rîs l-a lăsat.
 Acas' că-mi mergea,
 La copii spunea.
 Al mijlocar zicea:
 — Măi, tu, taic-al meu
 Ș-al lui Dumnezeu,
 Tu mie să-mi dai
 Tot țoalili tăle
 Și arnili tăle,
 La măr m-oi ducea
 Și ieu l-oi păzea
 Și l-oi străjuia.
 'Mpărat de-auzea
 Bine că-i părea,
 Țoalili că-i da,
 Arnili că-i da,
 La măr să ducea,
 De măr să lipea.
 Sara, cînd 'săra,
 Lumea cînd cina,
 Venea ce-mi venea
 Și l-amăjuia,
 Pe măr l-adurmea,
 În măr să suia,
 Măru-l culegea
 Și mi-l dărîma,
 De rîs mi-l lăsa.
 Ziua să făcea,
 'Mpăratu pleca,
 Pleca p'în băștea,
 Pi la măr că-mi da,
 Măru că-l găsea:
 Tot l-a dărîmat
 Și l-a fărîmat,
 De rîs l-a lăsat.
 Și iel că-mi zicea:
 — Care iestă asta
 De mi-a cules măru
 Și l-a dărîmat,
 Pe min' m-a săcat
 Baș di la ficați?
 Și l-am pus cu mîna,
 Să ia numai muma;
 Și l-am pus cu sapa,
 Să ia numai tata.
 Al mic că-mi zicea,
 Ardiu-crăișor,
 Pedepsit cu dor,

Ardiu, făr' de casă
 Și făr' de nevestă,
 Din gură zicea:
 — Măi, tu, taic-al meu
 Ș-al lui Dumnezeu,
 Tu mie să-mi dai
 Tot țoalili tăle
 Și arnili tăle.
 La măr m-oi ducea
 Și l-oi străjuia
 Și l-oi dobîndea,
 La tin' l-oi ducea
 Și l-oi judica
 Tot pe voia ta!
 'Mpărat de-auzea
 Bine că-i părea,
 Țoalili că-i da,
 Arnili că-i da,
 La măr că pleca.
 Ardiu, de vedea,
 Departe șădea,
 Cît dă cu dreapta.
 Și sara, cînd 'săra,
 Lumea cînd cina,
 Venea ce-mi venea,
 Trii zîne venea,
 În măr să suia,
 Mărame-ntindea,
 Meră-mi culegea.
 Ardiu, de-mi vedea,
 Pușca o-ntindea.
 Pe el mi-l vedea
 Zîna mai mare,
 Cu grija-n spinare.
 Din gură zicea:
 — Ardiu-crăișor,
 Pedepsit cu dor,
 Ardiu, făr' de casă
 Și fără nevestă,
 Stăi de nu da,
 Nu ne săgeta,
 Noi ție ț-om da
 Pe zîna mai mică,
 Că e frumușică,
 Ție ibomnică.
 Ardiu, de-auzea,
 La măr mi-alerga,
 Mîna că punea
 Pe zîna mai mică,
 Că e frumușică
 Și lui ibomnică.
 Și iel că-mi pleca,
 Cu zîna pleca,

Pleca p'în băștea.
 Și două zîne zbură,
 Pe cer să-nvîrtea,
 Din gură zicea:
 — Ardiu-crăișor,
 Pedepsit cu dor,
 Tu dac-oi păzea
 Pe zîna mai mică,
 Așa mi-oi avea-o.
 Dacă n-oi păzea-o,
 Și tu n-oi avea-o.
 Ș-Ardiu că pleca
 Cu zîna mai mică.
 Iel că mi-o iubea
 Și ea să simțea,
 Grea că se simțea,
 Pe-Ardiu că mi-l loa,
 Cu capu-n poală-l puneă,
 Pînă-l adurmea.
 Mîna-n cap puneă,
 Trii fire rupea,
 De Ardiu le lega.
 De nu le lega,
 Nu să pomenea.
 Și zîna-mi zbură.
 Ardiu, de vedea,
 Iel să pomenea,
 Din gură zicea:
 — Du-te, zînă, du-te,
 Pară viermănoasă,
 Nu mai faci tu casă!
 Zîna că-mi zicea:
 — Ardiu-crăișor,
 Da' ție ț-a spus
 Tot zîna mai mare,
 Cu grija-n spinare,
 Pe cum m-oi păzeam,
 Așa mi-oi avea-m.
 Ardiu, de vedea,
 De-acia pleca,
 Trii zile mergea,
 Pistă-o cioacă da,
 Un foc că-mi găsea.
 La foc că-mi găsea,
 Trii tartori șădea.
 Tartori de vedea,
 Pe-Ardiu că-l vedea,
 Nainte-i că-i sărea,
 Ca țapii prîșnea,
 Pe iel l-întreba:
 — Ardiu-crăișor,
 Pedepsit cu dor,
 Ardiu făr' de casă

Și făr' de nevestă,
 Ce-ai cătat în lume?
 Ț-ai pierdut din urmă!
 Ardiu, de-auzea,
 Din gură zicea:
 — Voi, tartorilor,
 Voi, aghipeților,
 Voi voți fi văzut
 Pe zîna mai mică
 Pe-aicea trecînd,
 Or' voți fi auzind
 De casa de zîne,
 Un'e-i pistă lume?
 Tartorii-i zicea:
 — Noi n-am auzit,
 Da' să fi văzut!
 Noi n-am cunoscut,
 Nici n-am auzit
 De casa de zîne,
 Unde-o fi pe lume.
 Iei să gîlceva:
 Ta-su mi-a murit,
 Papucu-a udit
 Și nu l-a-mpărțit.
 Ardiu-crăișor zicea:
 — Voi, tartorilor, voi
 Ce vă gîlceviți?
 Tartorii zicea:
 — Noi ne gîlcevim
 Că tata ne-a murit,
 Papucu-a udit
 Și nu l-a-mpărțit.
 Ardiu că zicea:
 — Trii părale-aș da,
 Mie mi l-oți da
 Și voi v-oți împărțea.
 Tartori, de-auzea,
 Păpucu i-l da,
 Ardiu că-ntreba:
 — Verde foi de prun,
 Da' de ce e bun?
 Tartorii zicea:
 — Verde foi de prun,
 Da' di ce-estă bun?
 Pi apă voi mergea,
 Nu ti-i scufunda,
 Nici nu te-i uda,
 Pliută voi mergea!
 De-acia-mi pleca,
 Trii zile mergea,
 Pistă-o cioacă-mi da,
 Trii tartori găsea.
 Tartori de-l vedea

Nainte-i sărea,
 Ca țapii prîșnea,
 Din gură zicea:
 — Ardiu-crăișor,
 Pedepsit cu dor,
 Ce-ai cătat în lume,
 Ț-ai pierdut de nume!
 Da' tartorii să certa:
 Ta-su mi-a murit
 Și fiesu a udit
 Și nu l-a-mpărțit.
 Ardiu-crăișor zicea:
 — Trii părale-aș da,
 Fiesu că mi-ați da!
 Ardiu, de vedea,
 Trii părale da,
 Fiesu că-l luva,
 Din gură zicea:
 — Voi, tartorilor,
 Voi, aghipeților,
 Verde foi de prun,
 Da' di ce ie bun?
 Tartorii zicea:
 — Verde foi de prun,
 Da' di ce ie bun?
 În cap cînd l-oi loa,
 La mas-oi șădea,
 Și tu că voi bea
 Și te-oi veselea,
 Nima nu te-o vedea!
 De-acii pleca,
 De mare că-mi da,
 Papucu mi-l loa,
 În picior îl băga,
 Pe mare pleca.
 Iel nu să uda,
 Nu să scufunda,
 Pliută că mergea,
 Trii zile mergea.
 'Ntr-al mijloc de marea
 Iel că-mi găsea
 Tot o casă mică
 Și toată de sticlă.
 În ea cin' șădea?
 Tartoru al mai mare,
 Cu coarnele ca la cerb.
 Iel la foc șădea
 Și tutun că-mi bea,
 Tutun cărăgea,
 D-el ce bea pașa.
 Ardiu, de-l vedea,
 Începea a plîngea,
 Frică că-i ierea.

Tartor de-l vedea
 Nainte-i sărea,
 Ca țapii prîșnea,
 Din gură zicea:
 — Ardiu-crăișor,
 Pedepsit cu dor,
 Ardiu făr' de casă
 Și făr' de nevestă,
 Ce-ai plecat în lume,
 Ț-ai pierdut de nume!
 Ardiu că-mi zicea:
 — Tartor dumneata,
 Ieu că mi-am plecat
 Pe zîna s-o cat,
 Pe zîna mai mică,
 Mi-a fost ibomnică.
 Și ea mi-a plecat,
 Pe min' m-a săcat.
 Tu voi fi văzut
 Pe-aicea trecînd,
 Or' oi fi auzit
 De casă de zîne
 Unde-o fi pe lume?
 Tartoru zicea:
 — Și ieu bătrîn că sînt,
 Și ieu n-am auzit
 De casa de zîne
 Un'e-o fi pe lume!
 Ardiu, de-auzea,
 Începea a plîngea.
 Tartoru zicea:
 — Ardiu-crăișor,
 Stăi de nu plîngea,
 Că mai știu una.
 Tartor, de vedea,
 Biciu-n mîină-l loa,
 O dată că-mi plezneă,
 Marea trâmufa,
 Neveste stîrpea,
 Tartori s-aduna:
 Care cornut,
 Care de-i șut,
 Care de-i afumat,
 Care sînt bălțați.
 Pe toți i-aduna,
 Roată că-i făcea,
 Pe iei i-ntreba:
 — Tartori dumneavoastră,
 Voi voți fi văzut
 Pe zîna mai mică
 Pe cer trecînd;
 Or' oți fi-auzit
 De casă de zîne

Unde-o fi pe lume?
 Tartorii zicea:
 — Noi că n-am văzut
 Pe zîna trecînd,
 Nici n-am auzit
 De casă de zîne
 Unde ie pe lume.
 Ardiu, de-auzea,
 'Ncepea de plîngea.
 Tartoru zicea:
 — Ardiu făr' de casă
 Și făr' de nevestă,
 Stai de nu plîngea
 Că mai știu una.
 Biciu-n mînă lua
 Ș-o dată-mi pleznea,
 Marea trămura,
 Neveste-mi pleznea.
 Iacă-mi ajungea
 Și tartoru-ăl șchiop.
 Și iel mi-ajungea,
 Pe iel lîntreba:
 — Tu, tartoru-ăl mare,
 Tartore dumneata,
 Da' tu ai auzit
 Cînd ieu mi-am pleznit,
 Și ce n-ai venit?
 Tartoru zicea:
 — N-am putut s-ajung,
 C-am fost departe,
 La casa de zîne,
 Unde-i pistă lume.
 Ardiu, de-auzea,
 'Ncepea să rîdea
 Cînd de zîn-auzea;
 Tartoru zicea:
 — Ardiu dumneata,
 Stai de nu te rîdea,
 Că nu ie colea,
 Și ie cale depărtată.
 Cînd oi zîce de-un susai,
 Ie cale de trei a'i.
 Tartoru-ăl mare zicea,
 L-al șchiop că spunea:
 — Tartore dumneata,
 Pe Ardiu că l-oi lua
 Și calu l-oi da
 Și cu iel te-oi ducea
 La casa de zîne,
 Unde-i pistă lume,
 Și cale de trii ani
 Să faci de trii ceasuri!
 Tartoru, de-auzea,

Pe cal l-încăleca,
 Cu Ardiu că pleca;
 Cale de trii ani
 Făcea în trei ceasuri.
 Acolo-ajungea,
 La casa de zîne.
 Tartoru, de vedea,
 Lui Ardiu că-i arăta,
 Casa-i arăta,
 Iel că să-ntorcea.
 Ardiu, de vedea,
 Fiesu-n cap că-l lua,
 La zîne că pleca,
 La prînz le găsea.
 Ardiu ce făcea?
 La masă șădea,
 Cu ele-mi prînzea
 Și pe iel nu-l vedea.
 Zîna că zicea,
 Zîna cea mai mare,
 Cu grija-n spinare,
 Ea că-mi zicea:
 — Doamne, ce ie asta?
 Noi că ne-am făcut,
 O turtă-am făcut,
 Și noi am mîncat
 Și ne-am săturat
 Și mai ne-a rămas.
 D-acuș ce-i asta?
 Nu ne-am săturat,
 Nici nu ne-a rămas!
 Zînile, de vedea,
 Bine că pleca,
 Pe lume-mi pleca.
 Da' zîna mai mică
 Acas' rămînea,
 Demîncare făcea.
 Ardiu ce-mi făcea?
 Fiesu din cap îl lua
 Și zîna că-l vedea.
 Iel, dacă vedea,
 Pe ea o săruta.
 Ș-ale două că venea,
 Pe Ardiu că mi-l vedea,
 Din gură zicea:
 — Ce iestă asta?
 Voi că l-oți lua
 Și l-oți adurmea,
 Pistă iel om trecea,
 Pulbăr l-om făcea.
 Ardiu c-auzea,
 Iel, dacă vedea,
 Fiesu-n cap că-l lua

Și el mi-adurmea,
 Zîmile-l căta
 Și nu mi-l găsea,
 Din gură zicea:
 — Ce iestă asta?
 Verde de-un spanac,
 C-aici l-am lăsat!
 Ziuă să făcea,
 Zînele pleca,
 Pe lume-mi pleca:
 Zîna mică uidea,
 Cu Ardiu că rămînea.
 Ardiu, dacă vedea,
 Copilu-l luva,
 Cu iel că-mi fugea.

Zîna, de vedea,
 După Ardiu să lua.
 Ardiu, de vedea,
 La mare că da,
 Pe zînă mi-o lua,
 'N corabie să puna
 Și pivele-mi pocnea,
 'Mpăratu-auzea,
 Lăutar tocmea,
 De nuntă să grăbea.
 Ardiu c-ajungea,
 Cu zîna să lua
 Și să cununa,
 De să pomenea.

Ioniță Ștefanovici Roibu
Grăborița (R.S.F. Iugoslavia)

Giuglea — I'lsan, 229

21 CIOCÎRLANUL

O nevastă tinerea,
 Măritată de toamna,
 Urît ceas i se-ntîmpla,
 Bărbățelu că-i murea,
 Ea greoane-mi rămînea.
 Puțină vreme-i trecea,
 Un copilaș îmi năștea,
 Nume Pătru că-i puneă.
 În margini de Tăligrad
 Îmi este un sătuleț mare.
 Da-n satu ăla îmi era
 Tot o mică căștioarea,
 În casa aia cine-mi ședea?
 Șede-o mîndră văduvea,
 Numa-un copilaș mi-avea!
 Creștea copilu, mi creștea,
 Pîn' de-nsurat se făcea,
 Douăzeci de ani avea.
 Vezi, copilu ce-mi făcea?
 El de-acasă că-mi pleca,
 Unde maică-sa-l ducea,
 Baș la balta zînelor,
 Zînelor măiestrelor.
 Acolo că-mi aștepta
 De-or venea cineva.
 Puținel că-mi zăbovea,
 Iacă zînele-mi venea;
 La baltă cînd ajungea,
 De cămăși se dezbrăca

Și-ncepu a se scălda.
 Da' Pătruță ce-mi făcea?
 Cămășile la zîne-mi lua
 Și pe fugă se puneă.
 Da' zînele mi-l vedea,
 După Pătruț că striga,
 A mai mare că-mi vorbea:
 — Măi Pătruță, Petrișor,
 Ce-mi ești prididit de dor,
 Ia să-mi dai cămașa mea,
 Că ȣ-om da pe sora mea,
 Pe sora mea Inelușă,
 Să-ți fie nevasta ta;
 Pe sora mea a mai mică,
 ȣ-o dau ție de nevastă!
 Da' Pătruță d-auzea,
 Îndată mi se-ntorcea,
 Cămăși la două le da,
 L-a mai mică i-o oprea.
 Da' ale două ce-mi făcea?
 În cămăși mi se-mbrăca,
 În slava cerului zbură;
 Da' 'a mai mică rămînea,
 Ea din apă-mi striga:
 — Măi Pătruță, Petrișor,
 Ce ești prăpădit de dor,
 Ia să-mi dai cămașa mea
 Că ȣi-oi fi nevasta ta!
 Ia vezi, Pătru de-auzea,

Îndărăt mi se-ntorcea,
Cămașa la zîină-mi dătea;
Dar zîina cînd vedea,
În cămașă se-mbrăca,
Cu Pătruță că-mi pleca,
De mîină se lua.
Cînd acasă-mi ajungea,
Ei de nuntă s-apuca.
Mergera și se cununa,
Cum face toată lumea.
Un an de zile-mi trecea,
Un copilaș îmi năștea,
Stea în frunte că-mi avea,
Toate sobele lumina.
Și de Paști, Doamne-mi venea,
Ia vezi, zîina ce-mi zicea:
— Măi Pătruță, Petrișor,
Ce ești pridiidit de dor,
De-un an de zile-am venit,
Eu nu m-am mai primenit,
Nici fața nu mi-am văzut.
Eu mă rog de dumneata,
Ia să-mi dai oglinda
Să-mi văd și eu fața mea.
Dară mama lu' Pătruță,
Ea, frate, cînd auzea,
Parcă inima-i spunea,
Numai atît că-i spunea:
— Măi Pătruță dumneata,
Oglinda la zîină-oi da,
La față cînd s-o vedea,
Făr' de zîină-oi rămînea!
Da' Pătruță n-asculta
Ce-i spunea muma sa.
Oglinda la zîină-a dat,
Ia vezi, zîina ce-mi făcea!
Ea frumos se premenea,
Cum îi cerea inima.
Copilu-n luică-l punea,
În bătătură ieșea,
Oglinda-n mîină mi-o lua
Și-n oglindă se uita,
Și-n slava ceriului zbură
Și pe sus ea că-mi vorbea:
— Măi Pătruță dumneata,
De vreun dor te-or prididea,
După mine voi venea,
Pe mine m-oi căuta
Unde cîntă paiele
Ș-unde joacă trestia,
Acolo e casa mea.
Mă duc pe la sora mea,
Mi-a venit un dor de ea.

Dar Pătruță-mi rămînea,
Cu muma lui se vorbea,
Se vorbea, se tăinuia,
Da' din gură că-mi zicea:
— Muică, muiculița mea,
Zo, mă rog, muică, de tine:
Dacă vrei, să-mi faci un bine,
Să-mi faci o turtă de pîine,
Mă duc după zîină-n lume!
Mama lui cînd mi-auza,
Turtă de pîine-i făcea,
Da' Pătruță mi-o lua
Și-și lua drumu și pleca,
Ziua, noaptea-mi drumuia;
Niște diavoli că-mi găsea,
Pe lîngă foc că-mi ședea.
Da' tare mi se bătea,
Schintei din ei lăpăda,
Da' Pătruță-i întreba:
— De ce voi că vă băteți?
Pe-unde-am fost,
Pe-unde-am venit,
Eu ca voi că n-am văzut!
Al mai mare că-mi vorbea:
— Mă Pătruță dumneata,
Noi un tată am avut,
Baș acuma ne-a murit;
Noi ca frații ne-am iubit,
Am început, am împărțit,
P'între noi că mi-a trecut
O mîndră de pălărie,
Ș-o mîndră de iepîngea,
Ș-un mîndru de papucel,
C-un mîndru de toiegel,
Al ce-mi faci cruce de el.
Pălăria-mi prețuia:
Cînd în cap că mi-o puneă,
Nima nu ne putea vedea,
Iepîngeaua iar așa.
Papucelu-mi prețuia:
La mare cînd ajungea,
Urmă cu el vor făcea,
Numai din gînd va gîndea,
Toată marea va-ngheța.
Toiegelu-mi prețuia:
În care-l va întindea,
Numai din gînd voi gîndea,
Stei din piatră s-or făcea.
Da' Pătruță de-auzea:
— Dacă este taina așa,
Toiegelu să mi-l dați,
Vă luați drumu să-mi plecați,
În dealu-ăla veți suia

Și la mine v-oți uita.
 Când eu vă voi comanda,
 Voi la mine v-oți venea;
 Care mai întâi va ajungea,
 Ala stvaru l-oți lua,
 Iar ca frați oți rămînea!
 Atunci ei de rămînea
 Într-un deal mi se suia,
 Tot într-un rînd mi se punea.
 Da' Pătruță ce-mi făcea?
 Toiegelu-n mîină lua
 Și-n ei că mi-l întindea,
 Numai în gînd că-mi gîndea,
 Stei de piatră se făcea,
 Toată lumea mi-o-ngheța,
 Care pe cum se brodea,
 Așa, Doamne,-l îngheța!
 Își lua drumu și pleca,
 Într-un oraș se băga,
 Mi-avea, Doamne, ce-mi vedea:
 Niște țigani că-mi găsea,
 Cu baroase ridicate
 Și cu mîinile-nghețate;
 Cum ei, frate, s-a brodit,
 Așa pe ei i-a-amorțit.
 El de aicea-mi pleca,
 La-mpăratu se ducea,
 La-mpăratu păsărilor,
 Păsărilor măiestrelor.
 Când în dvor se băga,
 Mi-avea, Doamne, ce vedea,
 Da' el, Doamne, ce-mi găsea?
 Baș fata-mpăratului,
 La astal cum a șezut,
 Piera-n mîină mi-a avut.
 Dară Pătru cînd vedea,
 De milă ce-i era,
 Toiegelu mi-l trăgea,
 Cruce în el că-mi făcea,
 Tot orașu dezmorța.
 Începu orașu a lucra,
 Da' fata cînd mi-l vedea,
 Ea din gură că-mi zicea:
 — Măi Pătruță dumneata,
 Ce putere-mi avuseși
 Tot orașu dezmorțești?
 Atunci fata de-l vedea,
 La-mpăratul se ducea
 Și din gură-așa zicea:
 — Măi tăicuță dumneata,
 Vezi, Pătruță mi-a venit,
 El pe noi ne-a dezmorțit.
 Da-mpăratu de-auzea

Cu Pătruță se vorbea:
 — Măi Pătruță dumneata,
 Ce să-ți dau eu acum?
 Să-ți dau împărăția!
 Da' Pătruță de-auzea,
 Numa-atîta că zicea:
 — Ce-mi trebuie împărăția,
 Dacă n-am eu zîna mea,
 Ce m-am cununat cu ea!
 Ia să te-ntreb eu ceva,
 Dacă tu că voi știa:
 Unde-mi cîntă paiele
 Și-unde-mi joacă trestia,
 Acolo mi-e zîna mea!
 Da-mpăratu de-auzea,
 În grădină că-mi ieșea,
 Deștiu-n gură mi-l punea,
 Când o dată-mi șuiera,
 Ca toată șuirligaia
 Ce-mi cîntă primăvara,
 Toate păsările-mi venea!
 Da-mpăratu ce-mi făcea?
 Pe toate-n rînd le punea,
 Ciocîrlanu nu mi-era!
 El pe toate le-ntreba,
 Nici una nu știa;
 Puținel zăbovea,
 Iacă ciocîrlanu venea.
 El pe sus, Doamne,-mi zbură,
 Da' din gură că-mi zicea:
 — Mă împărate dumneata,
 Știurli! știurli! ce-am venit,
 Cîtăva m-am zăbovit!
 Numa atît că-mi vorbea
 Și pe jos că-mi doboră
 Și-n rînd mi se punea,
 Da' împăratu-l întreba:
 — Ciocîrlane dumneata,
 Ia să te-ntreb eu ceva,
 Dacă tu că vei știa:
 Unde-mi cîntă paiele
 Și-unde-mi joacă trestia?
 Ciocîrlanu că-mi zicea:
 — Eu cîtăva m-am zăbovit,
 Baș pi-acolo mi-am trecut
 Și zînele le-am văzut;
 'Oră mare-n bătătură,
 Cînta zîna din tambură.
 Da-mpăratu de-auzea
 Iar din gură că zicea:
 — Dacă-mi este, taică,-așa,
 Pe Pătruță l-oi lua
 Și-acolo l-oi aducea.

Numa atît îmi vorbea,
 Pe Pătruță mi-l chema
 Ș-amîndoi ei că pleca.
 Da' mergea ei cît mergea,
 Cînd la mare-mi ajungea
 Ciocîrlanu îmi zicea:
 — Mă Pătruță dumneata,
 Ce să facem acuma?
 Da' Pătruță ce-mi făcea?
 Papucelu mi-l lua,
 Urmă cu el că-mi făcea,
 Numai din gînd că-mi gîndea,
 Toată marea mi-o-ngheța;
 Ciocîrlanu iar zicea:
 — Mă Pătruță dumneata,
 Suie-te-n spinarea mea!
 Pătruță cînd mi-auza,
 În spinare se suia
 Și pe mare-mi zbură.
 Cînd marea mi-o trecea,
 Puținel că-mi 'odinea
 Și-și lua drumu și pleca,
 Acas' la zîne-mi mergea.
 În bătătură că-mi ședea,
 Ia vezi, zîne ce-mi făcea?
 Soba lor și-o mătura,
 A mai mare că-mi era,
 Gunoi afar' lăpăda.
 Pe Pătruță mi-l vedea,
 Da' bine mi-l cunoștea,
 Pălărie-n cap avea;
 Ea-n sobă mi să băga
 Și soru-sa-i spunea,
 Ea din gură că-mi spunea:
 — Da' n-auzi tu, sora mea,
 Eu afară că-mi ieșii,
 Pe Pătruță mi-l văzui,
 Dar bine mi-l cunoscu,
 Mare dor l-a prididit,
 De la tine mi-a venit!
 Da' zînele de-auza
 Ieșea și mijlocarea,
 Și ea că mi-l vedea
 Și-n sobă mi se băga,
 La soră-sa-i spunea:
 — Eu afară că ieșii,
 Pe Pătruță mi-l văzui,
 Cîtăva mi-l cunoscu!
 A mai mică de-auzea,
 Și ea afară că-mi ieșea,

Pe Pătruță mi-l vedea
 Și-n sobă mi-l băga,
 Cînd în sobă se băga.
 Vezi, Pătruță ce făcea?
 Drept la copil trăgea,
 Adurmit că mi-l găsea,
 De pe somn mi-l pomenea.
 Vezi, copilu ce-mi făcea?
 Cînd pe Pătru mi-l vedea,
 În brațele lui sărea
 Și din gură-așa zicea:
 — Iată, mumă, tatăl meu,
 Dăruit de Dumnezeu,
 Mare dor l-a prididit,
 De la noi că mi-a venit!
 Atunci Pătru de-auzea,
 Pălăria-o lăpăda
 Și fața lui și-o arăta.
 Ia vezi, zîna de vedea
 Frumos de prînz că-mi făcea,
 Punea masa și-mi prînzea
 Și-și lua drumu și pleca.
 Ia vezi, zîna ce-mi făcea?
 Pe Pătruță mi-l lua,
 Și pe copil iar așa,
 În spinare mi-l lua
 Și pe sus, Doamne, zbură.
 Ciocîrlanu cînd vedea
 După ei mi se lua,
 El mai tare că-mi zbură;
 Ia vezi, zîna cînd vedea,
 Ea din gură-mi zicea:
 — Ciocîrlane dumneata,
 Ia nu mai zbură tu-așa,
 Că eu am mai greu în spinare
 Și nu pot să fug mai tare!
 Amîndoi ei că-mi zbură,
 Cînd marea cînd mi-o trecea,
 Iar la-mpăratul venea.
 Da-mpăratul de-i vedea
 Frumos căruț le făcea,
 Ia vezi, căruț de-argint,
 Da-n vîrfu căruțului
 Îmi este-o piatră nestemată,
 De-mi lumina lumea toată.
 Și-n căruț că mi-i punea,
 Drumu-acasă că le da.
 Da' Pătruță ce făcea?
 Cînd acasă ajungea,
 El o carte că scria,

La împăratu trimetea
Ca să-i dea-mpărăția.
Da-mpăratu ce făcea
Cînd cartea mi-o primea?
Vedea-n carte ce scria,

Sima Prunaru

Zlocutea (R.S.F. Iugoslavia)
1938

Singurel se iscălea,
Împărăția i-o da,
C-așa le-a fost facerea,
Doamne, de se pomenea.

Sandu-Timoc, Cîntece bătrînești, 106

22 ARIAN AL MIC

Verde de-o cicoare,
Colea-n vad pe vale,
Colca-n vadu-al mare,
Tare mi se-m' pare,
Este-o casă mare,
Cu ferești în soare,
Cu nouă uștioare.
La ea cine-mi șede?
Bunul de-mpărat,
C-o fată de măritat.
Cea piatră de fată,
Stă nemăritată,
Anii i-a venit,
Și toți s-a-implinit;
La față zbîrcită,
Mult este urîță.
Într-o joi dimineață,
Fata se scula
Ș-apoi că spunea:
— Cînstite-mpărate,
Mare luminate,
Vezi, tată, nu vezi,
Vremea mi-a venit,
Zău, de căs'torit!
Anii s-a-implinit,
Prea mult am fetit;
Anii s-a făcut,
Patruzeci de ani,
Șed la tine fetind;
Fața s-a zbîrcit
Și-mi șede urîț!
Văruicile mele
Mi s-a măritat;
La 'oră cînd iasă,
De mîină că duce
Copilaș de mîină,
Cîte unu-n luică,
Alții i se joacă!

Mie mi-e urîț,
Pe lume trăind!
Du-te, taică, du-te,
Colea-n Brășova,
Tată, să-mi aduci
Patruzeci de inși,
Tineri și voinici.
Care sînt dos la dos,
Bine copti la os;
Ce sînt buni de mîină
Și mai strînși la vîină.
Eu mi-oi alegea
Doar un băiețel,
Ție ginerel,
Mie bărbățel,
Mă cunun cu el!
Împăratul de-auza
Calu-ncăleca,
În Brășova pleca
Și iar culegea
Patruzăci de inși,
Tineri și voinici,
Ce sînt dos la dos
Și mai copti la os;
Ce sînt buni de mîină
Și mai strînși la vîină.
Împăratu aducea,
Și iar să gîndea
Cum i-ar alegea,
Pionieri îi lua,
Lopeți că le da;
Pionieri săpa
Tot o groapă lungă
Și mult i adîncă,
Băieți ce mîîncă;
De-o sută de pași lungă,
De optzeci de largă,
Nouăzeci de-adîncă.

Împăratu striga:
 — Voinici dumneavoastră,
 Care-mi săriți groapa,
 Ala să-mi ia fata!
 Un băiat striga:
 — Voinicilor,
 Groapa mult i-adîncă,
 Pe toți ne mănîncă;
 Toți o să sărim
 Și-n groapă uidim,
 Fetița nu-i luăm!
 Împăratu auza,
 Mare ordin da,
 Voinici c-alerga
 Să sară groapa;
 Și-n groapă cădea,
 Toți se prăpădea,
 Unu nu uidea.
 Fetița rău plîngea
 Cu lacrimi de sînge;
 Din gură vorbește,
 Ochii lăcrămește.
 — Tată, taică-al meu,
 De ce nu-mi lăsași
 Mie-un voinicel,
 Mîndru tinerel,
 Mă cunun cu el!
 Nuntă să făcem,
 Să ne cununăm!
 Pe toți îi necași,
 Mie nu-mi lăsași
 Do'r un voinicel
 Să trăiesc cu el!
 Du-te, tată, du-te,
 Mie să-mi aduci
 Dragă băiețel,
 Mie bărbățel,
 Ție ginerel.
 'Mpărat de vedea
 Calu-ncăleca
 Și iar îmi pleca,
 'N vale-n Craiova;
 Și iar i-aducea
 Patruzeci de inși,
 Tineri și voinici.
 'Mpăratu venea,
 La gropi îi ducea
 Și iar le spunea:
 — Care-mi sare groapa,
 Ala să-mi ia fata.
 Fetița plîngea,
 Din gură zicea:
 — Lasă, tată, lasă,

Nu mi-i prăpădea,
 Eu mi-oi alegea
 Dragă băiețel,
 Să trăiesc cu el.
 C-am îmbătrînit
 La tine fetind,
 Fața s-a zbîrcit
 Și-mi șede urît!
 Împăratu nu vrea,
 Voinici-i cerea
 Să-i sară groapa;
 Și-n groapă cădea,
 Unu nu-i uidea! . . .
 Fata iar plîngea
 Și iar se ruga:
 — Du-te, tată, du-te,
 Mie să-mi aduci
 Dragă băiețel,
 Să trăiesc cu el,
 Că, zo, mi-e urît
 La tine fetind;
 La față zbîrcită,
 Zo, sînt eu urîtă!
 'Mpăratu de-auzea
 Calu-ncăleca
 Și iar să ducea
 'N vale-n Moldova,
 Și iar mi-alegea
 Patruzeci de inși,
 Tineri și voinici,
 Cu căciule lungi.
 Lungi și stogoșate,
 La o parte date.
 Fetița-i vedea,
 Din ochi lăcrăma,
 Din gură zicea:
 — Lasă, tată, lasă,
 Voinici să trăiască,
 Să nu putrezească!
 Eu mi-oi alegea
 Do'r un băiețel,
 Bun și tinerel,
 Să trăiesc cu el;
 Traiu să-mi trăiesc,
 Vac să văcuiesc,
 În lume să trăiesc.
 Destul am fetit
 Ș-am îmbătrînit.
 Împăratu nu vrea,
 La groapă-i ducea;
 Groapa i-o sărea,
 Fetița să-i ia.
 Ordin că le da,

Voinici fuga da,
 La groapă-alerga
 Să-i sară groapa.
 Groapa e adîncă,
 Pe toți îi minîncă:
 Și-n groapă cădea,
 Unu nu uidea!...
 Fetița rău plînge
 Cu lacrimi de sînge.
 Mai la urmă vine
 Voinic tinerel,
 Conu Bujorel,
 Voinicel frumos,
 Din Țara de Jos.
 Așa om frumos,
 'N lume n-a mai fost!
 La-mpărat venea
 Și el întreba:
 — Cinstite-mpărate,
 Mare lunate,
 Vrei să-ți sar eu groapa,
 Să-mi dai mie fata?
 Împăratu de-auza
 Mult să-mbucura.
 Fetița-l vedea,
 Din gură zicea:
 — Lasă-l, tată, lasă-l,
 Lasă-l pe ăsta
 Să nu sară groapa;
 Piere și ăsta,
 Și rămîn așa!
 Băiatu striga:
 — Lasă, fată, lasă,
 Să-ți sār eu groapa!
 Groapa mi-oi sāră,
 Ești nevasta mea!
 Voinic de colea,
 La groapă-mi venea,
 Groapa o vedea,
 Îndărăt se da,
 Pașii număra;
 Patru cînd zicea,
 Cînd se opintea,
 El sār groapa!
 'Mpărat de colea
 Voinicelu lua,
 Acasă-l ducea,
 Fetița i-o da,
 În casă intra.
 Astăzi vinerea,
 Bandele cînta,
 Ei să-nveselea;
 Dară sîmbăta,

Băiatu durmea,
 Nu se pomenea.
 'Mpăratu striga
 Să se pomenească,
 Să se-nveselească;
 De nunt-a gătit,
 Giner'li-a durmit.
 Băiatu strigînd:
 — Cinstite-mpărate,
 Vreau mă-nvesolesc,
 Da' să 'odinesc.
 Eu am drumuit
 Și am ostenit.
 Că eu am plecat
 Din Țara de Jos!
 'Mpăratu lăsa,
 Toată ziua sta,
 Tot îmi 'odinea;
 Da' duminica,
 Bandele cînta,
 Toți craii venea
 Să-i vadă nunta.
 Băiat se scula,
 Fetița c-o lua
 Și pleca cu ea,
 Colea p'în băștea
 De-și făcu cercare,
 Cu fata plimbare.
 Unde se oprea,
 Ei de se iubea?
 'N mijloc de băștea,
 L-al cel nuc uscat,
 De vîrf aplecat.
 El cum 'odinea
 Și-apoi se iubea,
 De pămînt se da,
 Cocoș se făcea;
 Din pene bătea,
 Vultur se făcea;
 Fata-n ghiare lua
 Și zbură cu ea.
 'Mpăratu adăsta
 Să vină fata,
 Cu ea ar pleca
 De s-ar cununa,
 Sus, la mînăstire,
 De pomină-n lume.
 Împărat vedea,
 Fata nu era;
 Nici băiat frumos
 Din Țara de Jos,
 Roșu ca bujoru,
 'Mpăratu-i duce doru...

Adăsta cît adăsta,
 Mîna sluga după ea ;
 Iacă sluga o căta,
 O căta și n-o găsă.
 La-mpăratu că venea
 Și din gură așa-i spunea :
 — Mă-mpărate luminate.
 Toată bășteaua-am cătat
 Și de fată n-am mai dat !
 Împăratu de vedea,
 Călărașii că și-i lua
 Și-i trimeasă după ea.
 Călărașii o cătară
 Și pe fată nu aflară ;
 Iară-ndărăt se-ntorcea,
 La-mpărat că-i spunea.
 Da-mpăratu de-auza
 Și el calu-ncăleca ;
 Pleacă și el după ea,
 O căta și n-o găsă.
 Mi-o căta vro nouă ai,
 Prăpădea vro nouă cai.
 Toți caii i-a omorît,
 Fetița n-a mai găsit !...
 Mai la urmă că venea,
 Într-un sat mic cobăra ;
 Mult e satu mititel,
 Numai cu trei căși în el.
 Cînd în sat îmi dubăra,
 Și în cale întîlnea,
 Întîlni babă bătrînă
 Cu urciorașu pe mînă,
 Mi se duce la fîntînă.
 Împăratu de vedea
 Bună-ziua babii-i da,
 Da' și baba-i mulțamea.
 Împăratu întrebînd :
 — Mamă slabă și bătrînă
 Cu urciorașu pe mînă,
 De mi te duci la fîntînă,
 N-ai auzit ș-ai aflat
 De-acea fată de-mpărat ?
 Nu știu care mi-a furat
 Și cu fata a plecat,
 Ș-am plecat și eu s-o cat !
 Dară baba sta, grăia :
 — Mă voinice dumneata,
 Eu așa n-am auzit
 Pe-astă negru de pămînt,
 Nici de fată de-mpărat,
 Care pe ea a furat
 Și cu fata a plecat.

Împăratu-așa zicea :
 — Mamă slabă și bătrînă,
 Eu sînt bunul de-mpărat
 Ce-am plecat fata să-mi cat.
 Vorbă dulce că mi-ai dat
 Și mi-ai răspuns la-ntrebat ;
 Belchem Domnu s-o milea
 Să găsesc eu fata mea !
 Atunci baba răspundea :
 — Oi cinstite, mă-mpărate,
 Știi-mpărate, da' nu știi
 C-am și eu trei fecioarei
 Și că-s trei vînătorei,
 Care-mi vînează pe ceri.
 O fi plecat ei la vînat,
 Belchem de fetiță a dat !
 Împăratu sta, grăia :
 — Mamă slabă și bătrînă,
 Destul ți-e vorbița bună ;
 Întrecabă feciorii tăi,
 Belchem au fost la vînat
 Și peste fata-mi c-o dat.
 Baba dacă auza,
 Ea acasă se ducea,
 Fecioru-al mare-i venea.
 De cămașe-l primenea,
 Îi da prînzul și mînca.
 După ce se sătura,
 Mumă-sa, zo,-l întreba :
 — Apoi, fiul meu al mare,
 Pe unde-ai fost la vînat,
 Muică, de ochi nu ți-a dat
 Fetița lu' împărat ?
 Băiețelu sta, grăia :
 — Mamă, muiculița mea,
 Ia așteaptă cităva
 Că acuși la tine vine,
 Vine frate-miu Sorilă.
 Cămășuica că i-oi da,
 Bine l-oi împremenea
 Și de prînz că i-oi pune ;
 Tîmte atunci l-oi întreba.
 Că el merge și mai mult,
 Mai departe, sus, în vînt.
 Belchem el o fi văzut
 Fetița de împărat,
 Pe ea zmeii mi-a furat.
 Puținel cînd zăbovea,
 Iacă Sorilă venea ;
 Mumă-sa mi-l prijucea,
 Cămășuica pe el da,
 Îi pune masa, mînca.
 După ce se sătura,

Mumă-sa mi-l întreba:
 — Măi Sorile voinicele,
 Când ai plecat la vînat,
 Cu norii te-ai mestecat,
 De ochi, muică, nu Ț-o dat,
 Că zmeii lui i-o furat
 Fetița lui de-mpărat,
 Nu știe unde-a plecat.
 Împăratu mi-a plecat,
 Ș-a plecat el să o cate,
 Nu știe unde-i: departe?...
 Iar Sorilă că-i spunea:
 — Eu, mumă, am învînat,
 Cu norii m-am mestecat
 Și de fetiță n-am dat.
 Ia așteaptă cîtăva,
 C-acuși, mumă, o venea
 Fratele meu al mai mic,
 Mai mic el și mai voinic.
 Merge mai pe sus în vînt,
 Sus, pe la vîntu-al turbat,
 El de fată o fi dat.
 Puținel cînd zăbovea,
 Iacă Arian venea;
 Arian după ce mînca,
 Mumă-sa îl întreba:
 — Arian al meu
 Ș-al lui Dumnezeu,
 Iote, muică, să te-ntreb...
 Tu departe-ai învînat,
 Sus, pe la vîntu-al turbat,
 De ochi, muică, nu Ț-a dat
 Fetița lui de-mpărat?
 Arian dacă-auza,
 El din gură-așa zicea:
 — Mumă, muiculița mea,
 Asară trecui
 La casa de zmei;
 Fetița văzui,
 Zmeii mi-o sugea:
 Zece sug la dește,
 Da' doi sug la Țiță;
 Fata, zo,-a slăbit,
 Rău mi-a-ngălbenit!...
 Baba de-auza
 La-mpăratu se ducea.
 Împăratu, de-i spunea,
 La Arian că venea;
 Și el cum îl întreba,
 Arian îi povestea.
 Împăratu, zo, plîngea
 Și iară mi se ruga:
 — Ariane dumneata,

Poți să-mi aduci tu fata,
 Să-ți dau eu împărăția
 Ș-a mea toată avuția?
 Arian dacă-auza,
 El din gură-așa zicea:
 — Împărate dumneata,
 Ț-aduc eu Ție fata
 Dacă tu oi putea
 Palatur'li să-ngrădești
 Cu sângire de argint,
 Pari de aur în pămînt,
 Eu fetița să-ți aduc!
 Împăratu de-auza,
 El acasă se ducea,
 Palatur'le le-ngrădea
 Cu sângire de argint,
 Pari de aur în pămînt;
 Pe toate le ingrădea.
 Da' Arian se scula,
 Arcur'le-n mînă lua
 Și unde sălta zbură;
 Sus, la vînturi se ducea,
 Sus, la vîntu al turbat.
 De vînat că-mi vîna,
 Lină verde otrățal,
 Îmi vînează un vițal.
 Vițalu îl junghia,
 Ficații din el scotea
 Și-i scoasă și inima.
 Făcea foc și le frigea,
 Bucătur'le că le lua
 Și la zmei mi se ducea.
 Tăman zmeii adurmea...
 Deșteale cum le trăgea,
 În gură le da bucăța,
 O bucată de ficat,
 Să le fie somn curat.
 Țițișoar'le le trăgea,
 În gură inima punea,
 Să doarmă ei cît o vrea,
 Pînă scapă cu fata.
 Iaca zmeii adurmiră,
 Arian cu fata fugiră.
 Coborîră la palat.
 Cînd la palat ajungea,
 Pămîntu, zo,-ntuneca,
 Da' ceriu, zo, îmi gema,
 Că zmeii s-a pomenit
 Și fata nu mi-a găsit;
 Atît mi s-a năcăjit,
 Că duboară la pămînt,
 Iar fata să o găsească,
 Cu sînge din ea s-arănească!

Arian îi cunoștea
 Că vin zmeii iar la ea,
 La-mpăratu că-i spunea:
 — Oi cinstite, mă-mpărate,
 Iote zmeii s-a pomenit,
 Că văd ceriu-ntunecat
 Și pământu legănat,
 Ei la fată a plecat!
 Știi, mpărate, da' nu știi,
 Întărește-ți puterile,
 C-o să-ți piardă zilele.
 Tu fetița că oi lua
 Și cu ea te-oi cobăra,
 Colea jos, la măgăza;
 Cu fata te-oi pitula
 Pînă cu zmeii m-oi bătea.
 Împăratu de-auza
 Își lua fata și pleca,
 Se băga la măgăza.
 Iacă zmeii că venea
 Și negur'le cădea,
 Și la palat că grăbea.
 În sângire-mpiedecară,
 Toți pe burtă că căzură;
 Dară zmeu cel frumos,

Chirin Peni
 Coilo'ra (R.S.F. Iugoslavia)
 1939

Băiat din Țara de Jos,
 Înainte alerga
 Ca să fure iar fata.
 Arian al mic,
 Ceal mai bun voinic,
 De genunche-ngenunchia
 Și cu gida cînd trăsnea,
 Pe zmeu îl potrivea
 Baș la capu pieptului,
 La casa sufletului,
 Unde-i pasă zmeului!
 Și grămadă-l dubăra,
 Carnea piftii se făcea;
 Arian cu gida da,
 Vro doispre'ce omora,
 Pământu se lumina!
 Iacă-mpăratu ieșea,
 Și ieși el cu fata.
 Pe Arian îl lua,
 Ginere-l făcea,
 Și-i dete-mpărăția
 Și cu toată avuția;
 Și-mpărat că rămînea,
 Doamne, de se pomenea.

Sandu-Timoc, Cîntece bătrînești, 111

23(31) GHIOL DUMITRU ȘI SOARELE

La margine de pămînt,
 Unde stă și ceriu frînt,
 Ghiol Dumitru se scula,
 Pe ochi negri se spăla,
 Frumos mi se-mpremenea
 Și-mi tună în cafenea.
 Da' cînd soar'le răsărea
 În ușă la cafenea,
 Pe Ghiol Dumitru-l zărea
 Și din gură așa-i spunea:
 — Ghiol Dumitru dumneata,
 Ce te-ai împodobit așa,
 Parcă în pofida mea?
 Văd că la căciulă-ai pus
 Pene de păun ce nu-s,
 Pene din păunărie,
 La voi toți cu bucurie,
 Da' nouă cu veselie.
 Drept mie să-mi spui

Vorba a dintîi:
 Pana ai furat-o,
 Au ai cumpărat-o,
 Au Domnu Ț-a dat-o
 Și-atunci tu ai luat-o?
 — Pana n-am furat-o,
 Nici n-am cumpărat-o;
 Dar Domnu mi-a dat-o
 Și eu c-am cercat-o.
 M-am împodobit așa
 C-am s-o iau pe soru-ta,
 Să ne cununăm pe mare,
 Cu soru-ta a mare.
 Soar'le de-auzea
 Sta și se rîdea,
 Din gură-i grăia:
 — De vei lua pe soru-mea,
 Va fi bucuria ta;
 De nu vei lua pe sora mare,

Ți arunc eu pana-n mare !
 Amîndoi se rămășea,
 Îmi lua cîte-o cafea.
 Soar'le se suia pe ceri,
 Da' Ghiol Dumitru pe piceri ;
 Ghiol Dumitru se ducea
 La cea mîndră de băștea,
 Unde-avea treizeci de tisă,
 De trei cîrlani e cuprinsă.
 Singurei mi se umbrea,
 Singurei se adăpa,
 Singurei se arănea ;
 Mîncau orz și-ovăz de preț
 Ca să-și facă părul creț
 Pentru tîrgu-al din Cerneți.
 Pe ei bine mi-i prindea,
 În grajd de piatră-i închidea ;
 Ghiol Dumitru-i îngrijea,
 De drum lung se pregătea.
 Ghiol Dumitru-ncăleca,
 În șea mi se avînta ;
 Pe Vînătu rotatu,
 Dăruit de-mpăratu.
 În valur'le mării sărea,
 Marea rău se-nfuria,
 Apele și le umfla,
 Nu putea de-a-nota.
 Ghiol Dumitru se-ntrista,
 Floarea lui se-ntuneca,
 Începea se scutura,
 Da' Dumitru-mi tremura.
 Soar'le din slăvi privea,
 De Dumitru se rîdea
 Și dete-o căldură mare,
 Scoase cîinii din răcoare.
 Ghiol Dumitru se-nturna,
 Altu cal încăleca ;
 Pe Roșu-l pregătea,
 Șapte viziri l-aducea.
 Sărea cu Roșu-n mare
 Și grăbeau ei tot mai tare ;
 Nu puteau marea trecea,
 Iar îndărăt se-ntorcea ;
 Ghiol Dumitru se-ntrista,
 Floarea i se-ntuneca.
 Ceru se însenina,
 Soar'le de sus privea.
 În grajd de piatră tuna,
 Încălica pe Galbina,
 În valuri se arunca.
 Da' Galbina, zo, mi-l purta !
 Cînd fu la apus de soare,
 Iată-i la margini de mare.

Galbina sta, necheza,
 Înainte-mi cuteza ;
 Cînd întîia stea s-aprinde,
 În coade de mări mi-ajunge.
 El sta și se uita,
 Vedea hora cum juca ;
 Dar în horă îmi zărea,
 Îmi zărea, se veselea,
 Sora soarelui
 Și-a pămîntului,
 A luceafărului.
 Lîngă lună se prindea,
 Pe lună, zo, mi-o-nvîrtea ;
 Călcîile i s-aprindeau,
 Pînă la cocoși jucau,
 Apoi de-aci că-mi plecau,
 Pe Galbina o-ncălecau ;
 De sărutat se sărutau
 Și pe mare îmi grăbeau.
 Iată Soare că răsare,
 Da' erau încă pe mare.
 Soare rău se mînia,
 În ceață-i acoperea,
 Drumurile se-nchidea,
 Da' Galbina tot grăbea.
 După trei zile și trei nopți,
 Îi crezură că sînt morți ;
 „Ghiol Dumitru s-a-necat,
 Da' soru-mea poate-a scăpat !”
 Cîta raze întărea,
 Cețur'le mi se pierdea ;
 Ceriu se însenina,
 Pămîntu se lumina,
 Cînd la margini ajungea,
 Soare'le o rază-ntindea
 Și pe rază se suia,
 Și pe cer mi se oprea ;
 Soar'le de-a-ncura venea,
 Pe toți sorii îi pornea,
 Mare nuntă se făcea,
 Fu și Sfînta Vinerea.
 Soar'le atunci zicea :
 — Ghiol Dumitru dumneata,
 Cîtuoape tu floarea ta
 Că-ntuneca raza mea,
 Pîn' la nuntă oi ședea.
 Și-ncepea se veselea,
 Cîte-o mare cu vin bea
 Pînă ce se amețea ;
 Apoi iar se mînia,
 Pe lună o arunca,
 Pe vîrf de cer o anina,

Să lumineze noaptea,
Cînd lumea s-o odinea.
Lui Ghiol Dumitru brînci îi da,
Din creștet de cer se prăbușa,

În mare apă se prefăcea,
Doamne, de se pomenea.
Istorie românească
La buni frați ca dumneavoastră.

Milorad Stegaru
Bordei (R.S.F. Iugoslavia)
1947

Sandru-Timoc, Cîntece bătrînești, 124

24(33) GRUICEA

Cînd oi zîce trii măslîne,
Ascultați, boieri, la mine,
Să vă spun o istorie
Dintr-a mea copilărie,
Să vă spun un cîntecel
De cînd eream mititel...
Cînd oi zîce de-o cicoare,
Coea-n vale, dispre mare,
S-a aflat o casă mare.
Da' la ea cine-mi ședea?
Cistitul de împărat,
Cu fată de măritat.
Împăratul ie bogat,
Nu găsea giner' de luat
Și da veste la-mpărați
Să s-astrîngă la Galați.
Nu știu, astrînge, mi să strînge
Vro șaptezăci de-mpărați,
Di la răsărit chemați.
Toț' împărații vorbea
Care fata să i-o ia;
Toț' împărații striga
Că fetița să i-o ia
Al ficior bun și frumos,
Alde Filip Măgerină.
Da-mpăratul sta, vorbea:
— Toț' împărații aț' venit
La fata mea în peșit,
Numai unu n-a venit:
Craliu Marcu cel de mult
Și cu Gruicea copil mic!
Iacă puțin zăbăvea,
Craliu Marcu ajungea,
Cu un cal bătrîn de tot,
Numai de cinci sute a'i;
Da' și Gruicea pe-al mai mic,
De două sute și cincizeci.
Cum la-mpăratu-ajungea,
Caii la iesle lega,
Drept în casă alerga,

La coada mesii ședea.
Da' mireasa, de-i vedea,
Ea de ciste că le da
Cîte un pa'r de vin,
Că sînt ostăniți de drum.
Craliu Marcu ceal de mult
Pa'ru de vin l-a golit,
Un galbin în pa'r punea,
Da' și Gruicea iar așa.
Pă'ruțu de vin cînd bea,
Deodată cînd îl sorbea,
Nici limbuța nu uda,
Pa'ru la fată-n mină-l da,
Și cînd de mină-o prindea,
Numa-o dată o strîngea,
Oasăli, zo, i pîrăia,
Da' fetița rău țipa.
Împăratu sta, grăia:
— Ai șaptezăci de-mpărați,
Voi luați, beați și mîncăți
Și de treabă vă cătați;
Asta-i Gruicea copil mic,
Baș nu știe nimic!
Da' Filipu Măgerină,
Iel din gură-așa grăia:
— Nu este mireasa mea,
I-a lui Gruicea copil mic,
Dacă nu știe nimic!
Da' Gruicea, cînd auza,
Din sobă afar' ieșea
Și pe vatră să juca.
Cenușe cu pumnu lua,
Pe vatră mi să juca,
Ulcelușe că făcea,
Cu iele de ușe da,
Ca copilu să juca...
Craliu Marcu-așa vorbea:
— Dacă Gruicea este mic,
Ieu la stîne l-am crescut;
Nouă stîne la mulsoare

Umpleau nouă ciubare
 Și-i dam lui Gruicea să bea,
 Și-și uda numa-o măsă.
 Împăratu de-auza,
 El din gură-așa vorbea:
 — Ai, bre Marcu, Crale Marcu,
 Ieu lui Gruicea-al tău i-oi da
 Nouă cuptoare de pîne;
 De va mânca pînili,
 Atunci să ia fata mea
 Și toată-mpărăția.
 Iacă-mpărați asculta,
 Împăratu că lua
 Și la furnel aducea.
 Dară Gruicea copil mic
 Cînd tăbăra de mânca
 Nouă cuptoare de pîne
 Și iar nu să sătura.
 Iel pe tugle tăbăra,
 Să surupe furnili
 Și să roadă tuglili.
 Da-mpăratu, de vedea,
 Tăbăra de se ruga:
 — Oi, mă Gruicea, copil mic,
 Baș că n-ai știut nimic,
 Ia nu-mi roade furnili,
 N-am und' să coc pînili,
 S-arănesc oștirili!
 Iar în casă să băga,
 Jucării că să juca,
 Împărații logodea
 După care fata s-o dea.
 Mult vorbește Măgerină,
 Să ia fata de-mpărat,
 Ca să trăiască cu drag.
 Craliu Marcu adăvăra:
 — Care-i mai viteaz ca mine,
 Ala să ia fată bună!
 Împăratu așa spune:
 — Ai șaptezăci de-mpărați,
 Ia luați de beați și mâncați,
 Că mai am încă una:
 Mai am ieu la pimniță
 Nouăzeci de ardovele,
 Tot cu zămătoc în iele.
 De-o putea să mi le bea,
 Să-mi golească-ardoavili,
 Iel atunci fata să-mi ia!
 Împăratu l-aducea
 Și-n pimniță mi-l băga,
 Ardoavili i-arăta
 Și din gură îi spunea:
 — Iote, Gruiceo copil mic,

Ia să beai tu vinur'li,
 Să-mi golești ardoavili.
 Și-atunci să-ți dau fata mea
 Și toată împărăția!
 Da' Gruicea, cînd auza,
 Gura la boc cînd punea,
 O dată cînd trăgea,
 Și ardovu îl golea.
 Și-așa pe toate le bea
 Și iar nu să sătura.
 Pe dăogi să tăbăra
 Și dăogile rodea...
 Da-mpăratu sta, zicea:
 — Oi, bre Gruiceo copil mic,
 Ia lasă dăogili,
 Nu-mi spărgă ardoavili,
 N-am und' să pun strugurii!
 Iar îndărăt să-ntorcea
 Și la masă iar ședea;
 Tăbăra de povestea,
 Împărații-așa zicea:
 — Ia luați să mîncăm, să bem
 Și de drum să ne cătăm,
 Că noi mireasă n-avem!
 Da' cistitu-al de-mpărat
 Mîndră vorbă că le-a dat:
 — Așteptați și nu-mi plecați,
 Că mai am încă una:
 Taica-al meu, cînd a murit,
 Piste Marea Neagră-a avut
 Un pui de măr de argint,
 Pe-o parte pîrguit,
 Da' pe una-mbobocit,
 Pe-alălaltă a roșit.
 Asta pui de merișor
 De păzît mi-l păzăște
 Vo trii zîne, fete mari.
 Iel dacă va putea
 Patru mere să-mi aducă,
 De patru ceasuri să-aducă
 Și iar să să-ntoarcă,
 Numai mer'li să-mi aducă,
 Atunci fata mea să ia!...
 Craliu Marcu ceal bătrîn,
 Iel din gură-a povestit:
 — Oi, bre Gruiceo copil mic,
 Ia să-l iai pe Șargu meu,
 Că ie bătrîn de demult
 Și mai multe a văzut.
 Gruicea pe Șargu că-l lua,
 Și cum l-încăleca
 Pusă buza la pămînt,
 Da' coada-i șuiera-n vînt,

Pe Marea Neagră trecînd...
 Cînd la măr că ajungea,
 Iacă zînil durinea;
 Dară Gruicea ce făcea?
 Măru cu totu că lua
 Și cu iel mi să-ntorcea.
 Cînd de margini apropiă,
 Zînil să deștepta,
 După Gruicea alerga
 Și pe Gruicea cînd prindea,
 Cîte-triile-l ocolea:
 Una pe Șargu-l ținea,
 Una de coadă-l trăgea
 Și la fund îl scufunda,
 Una de scări îl trăgea,
 Di pe Șargu jos să-l dea.
 Dară Șargu sta, grăia:
 — Oi, bre Gruiceo copil mic,
 Da' ce stai și mă privești,
 Or' nu vezi cum năcăjesc?
 Iacă zînil ne-a prins:
 Una de dirlogi mă ține,
 Una de coadă mă trage,
 Una de scări mi te strînge,
 Di pe mine te răstoarnă.
 Scoate mic de mămuzel
 Și-nțapă-mă cu el,
 Din botiț pînă-n codiț
 Să scoți fișie de opinci!
 (Sîngerăș de-argint scotea,
 Piste zîne arunca,
 Lacătli să-nchidea
 Și legate că le lua.)¹
 Atunci Gruicea, de-auza,
 Mîna-n disagă puneă,
 Mititel mămuz trăgea,
 Din botiț păn' la codiț
 Scoase-o fășie de opinci.
 Lua sângiru de-argint,
 Le-arunca la zîne la gît,
 Zînil lega,
 Din mare afar' ieșea,
 Mîna Șargu cît putea;
 Zece minute uidea,

Iacă Gruicea mi-ajungea,
 Măru de casă răzma,
 Zînil le-mpriponea,
 Iar în casă să băga.
 Împăratu, cînd privea,
 Măidanu să lumina,
 Și iar din gură zîcea:
 — Ai șaptezăci de-mpărați,
 Ia luați de beați și mîncăți
 Și de drum să vă cătați.
 Iacă Gruicea ce-a făcut,
 Cu măr cu tot a venit
 Și zînil a-mpripunit!
 Ai șaptezăci de-mpărați
 Di la masă să scula,
 Își lua drumu și pleca,
 Numa Gruicea rămînea.
 Fata lu-mpăratu lua
 Și cu ea să cununa,
 'Mpărăția dobîndea.
 Iar la stîne să ducea,
 Nouă stîne le mulgea,
 Nouă ciubară umplea,
 Pe cîte-nouă le bea,
 Numa-și uda o măsă...
 Cu Craliu Marcu că pleca,
 Sîs, pe munții Bîrsănești,
 Unde-i frumos să trăiești.
 Craliu Marcu ce făcea?
 Într-o mînă îmi ținea
 Buzdugan de nouăzăci oca,
 O călcătură făcea,
 Drumu-n Gruicea-l lui că-i da,
 Capu că i-l fărîma,
 Ș-o cerea pe noru-sa,
 Să se joace iel cu ea.
 Da' noru-sa, de vedea,
 Sîngură să prăpădea.
 Craliu Marcu rămînea,
 Pe toți munții covîrșea
 Și căzu-ntr-o boală grea;
 Și iel mi să prăpădea,
 Și pierdu-mpărăția.

Sîma Prunaru
 Alexandrovăț (R.S.F. Iugoslavia)

Sandru Timoc, 75

¹ Pasajul dintre paranteze anticipă acțiunea de mai jos.

Verde, verde lobodă,
 Fratele lui Negru-vodă,
 Păzind 'erghelia lui,
 Îi fătă o iapă un mînz.
 Și mînzul, cum să năștea,
 Sărea, frate, cît putea,
 Sărea peste mamă-sa,
 Cînd dincolo, cînd dincoa.
 Deli-Marcu, cum vedea,
 Prea mult că să-nspăimînta.
 După ce mînzul creștea,
 Trei ani, vere, că-mplinea
 Și mare el să făcea;
 Deli-Marcu ce-mi făcea?
 La frate-său să ducea,
 Cu blîndețe îi vorbea
 Și din gură îmi zicea:
 — 'Ai, frate-meu dumncata,
 Să-mpărțim noi averea.
 Verde, verde lăcrămeasă,
 Vezi, averea părintească.
 Negru-vodă răspundea
 Și din gură-mi cuvînta:
 — 'Aideți să ne împărțim
 Și noi să ne bășcuim.
 Două cuțite nu pot intra
 într-o teacă,
 Doi domni într-o țară nu pot
 să petreacă!
 Deli-Marcu așa auzea,
 Lui Negru-vodă zicea:
 — Atunci să-mi dai partea mea,
 Vezi, din toată averea!
 Negru-vodă sta, zicea:
 — Cere, frate, orice-oi vrea,
 Îți dau cu toată voia!
 Deli-Marcu atunci cerea:
 — Nu-ți cer, frate, nimica
 Decît mînzul ăl bălan,
 Ce l-a fătăt iapa acum trei ani!
 Iar Negru-vodă zicea:
 — Bine, dacă zici așa,
 Iacă, fie partea ta.
 Ba încă îți mai fac parte
 Din avere jumătate!
 Deli-Marcu răspundea
 Că nimica nu mai vrea.
 Foițică filalea,
 Negru-vodă că-mi avea
 O livadă foarte mare,

Ce n-avea încă hotare.
 Și el gărie scotea
 Să cosească livada.
 Și multă vreme trecea,
 Pînă iarna-i apuca
 Și nici că o dovedea.
 Deli-Marcu de-mi vedea
 Lui Negru-vodă zicea:
 — Dă-mi, frate, doar demîncare
 Să-ți cosesc livada pîn' deseară!
 Deli-Marcu să punea,
 Toată ziua că cosea
 Și isprăvea livada.
 Negru-vodă să mira,
 Că numai o zi cosi
 Și livada isprăvi;
 Și el, cu toată lumea,
 Și-l apuca și iarna,
 N-avea caii ce mînca...
 El din gură sta, zicea:
 — Fă cu mine ce oi vrea!
 Deli-Marcu răspundea:
 — Eu nu îți cer nimica
 Decît mînzul de trei ani,
 Ce l-a fătăt iapa
 Murga, breaza, străfigata!
 Negru-vodă ce-mi grăia?
 — A ta fie toată 'erghelia!
 Luă calul, încăleca,
 Ziua bună își zicea:
 — Rămii, frate, sănătos
 Și stăpînește țara cu folos,
 Eu mă duc oriunde-o fi
 Să găsesc loc pentru a domni!
 Și îndată-mi purcedea,
 Mergea ziua și noaptea,
 Mergea, frate, într-una,
 La Craiova ajungea.
 În Craiova, ce să zic?
 Aci era lumea de peric,
 Din cauza unui balaur năpraznic.
 În zori de zi el că ieșea
 Și-ncepea a fluiera
 Și lumea să-nspăimînta,
 Care-ncotro apuca,
 Acolo să ascundea,
 Frică de șearpe le era.
 Toți închidea porțile
 Și zăvorea ușile.
 Balaurul ce-mi făcea?

El în coadă să-nălța,
 În toate părți că se uita
 Și începea a fluiera,
 De mi te lua groaza.
 Ce-ntîlnea, tot prăpădea.
 Și-acei care stăpînea
 Pe atuncea Craiova,
 Toți înspăimîntați era
 Că nu-l putea omora.
 Deli-Marcu, cum sosea,
 De balaur că-mi afla
 De la lumea ce plîngea.
 La stăpîniri că-mi mergea,
 Lor voie că le cerea
 Să se bată cu balaurul acela.
 Ei voie că îi da
 Și din gură îi zicea:
 — Slobod ești, viteazule,
 Numai scapă-ne din foc,
 Să-ți dea Dumnezeu noroc!
 Cînd fu joi dimineața
 Și soarele să-nălța,
 Șearpele din loc ieșea,
 De trei stînji să-nălța
 Și-ncepea a fluiera
 De răsuna văile,
 Munții și pădurile.
 Lumea că să îngrozea,
 Care unde apuca,
 Acolo să ascundea
 Ca să-și scape vieța.
 Toți închideau ușile
 Și zăvoreau porțile.
 Verde, verde d-o lalea,
 Deli-Marcu-ncăleca,
 Înaintea șarpelui ieșea.
 Prokletul, dacă vedea,
 Pînă în munte că fugea,
 Iar d-aci să întorcea,
 În Dunăre să oprea.
 Deli-Marcu îl urmărea
 Și șearpele fluiera,
 Fluiera și chiuia,

Totul că să îngrozea.
 Și fugea ca iepurele,
 Pe toate văile
 Și toate derelele.
 L-a-ntors iar din deal la vale,
 Și pe unde trecea, făcea drumu
 mare.

La Dunăre-l aducea.
 Cînd fu la Vîrciorova,
 Cu prokletul să-ntîlnea.
 Deli-Marcu luă buzduganul,
 Îl azvîrli și-i reteză capul.
 Trupul acolo rămînea
 Și el grozav să bătea
 Pîn' soarele apunea.
 Capul prin Dunăre da
 Și el drept că să ducea,
 Intra în vizuina sa.
 Aci șearpele-și vărsa
 Otrăvurile ce avea.
 Așa de multe era
 Încît la vale curgea.
 Dar pe unde mi-și curgea,
 Să vedeți ce să făcea:
 Muște mari că se năștea,
 Muște mari cît aluna,
 Săvai prăpădea lumea!
 Altădată așa de multe
 Și așa de otrăvite,
 Încît vitele mușca
 Și-ndată le otrăvea,
 Nu știu care mai scăpa.
 În lunile Cireșar și Cuptor
 E ceva îngrozitor:
 Pămînt, arbori, lume, vite
 Sînt subte de aste muște.
 Orice-ar face e-n zadar,
 Ele vin în orice an.
 Deli-Marcu se ducea,
 În Tracia că ajungea,
 Aci nimeni nu domnea,
 El domnie-ntemeia...

— Horcă, Horcă, unde ești
 De tu turma nu-mi păzești?
 Vină-ncoaci, că eu mă duc,
 Pe Filana să mi-o-aduc.
 De-i păzi,
 Vei primi
 La Crăciun
 Un miel bun,
 Și de Paști
 Doi colaci,
 La-nălțare
 Cașul mare!
 Horca atuncea auzea
 Și din coadă veașgăia,
 I-Andronim ea se grăbea
 Și sărea, și-l lingușea.
 — Cîne bun,
 Eu-ți spun
 Să ciulești,
 Să păzești.
 Eu mă duc
 Ca s-aduc
 Pe-al meu crin,
 Și iară vin!
 Horca turma-o-ncunjura
 Cînd ea singură era,
 Toată valea-o măsura,
 După oameni se uita,
 Dar pe cîni-i păfuga,
 Lotrii, lupii 'i mușca
 Și de moarte 'i găta,
 Și în sînge 'i scâlda
 De-ndărăpt nu renturna.
 — Rămîni, cîne,
 Până mînc,
 Iacă apă
 Și te-adapă,
 Pînea-i moale,
 Bag-o-n foale,
 Taci, trăiește,
 Dar păzește!
 Andronim atunci pleca,
 Dar de dor se-ndupleca,
 La Filana cugeta,
 Dor avea de-a-o săruta;
 Și mergînd el cătră sat
 Fluierul și-a apucat
 Și în fluier a cîntat,
 Soarele de l-a-ascultat.
 Cînd ajunge cătră casă,

Luna mîndră-n cale-i iasă:
 — Cîntă-n fluier, Andronime,
 Că așa nu' știe nime.
 Cîtă lume am răzît,
 Fluier ca-al tău n-am auzît,
 Că-i din creangă de stăjer
 Și se-aude până-n cer,
 Că-i spart bine la butoare
 Și se-aude păn' la soare.
 Tocma' bine e tăiat,
 Că s-aude și la iad!
 Andronim, cînd auzea
 Că lui luna ce-i vorbea,
 S-apuca, mai fluiera,
 Vînturile tremura,
 Munții toți se legăna,
 Cîmpurile răsuna.
 — Lună mîndră, mergi pe cale
 Că eu am o treabă mare!
 Frunză verde măieran,
 Andronim e-n Olpian,
 Frunză verde din cărare,
 Filana-i iasă în cale:
 — Bună seara, Andronime,
 Auzii că vini la mine,
 C-a fugit un șoimușor
 Pe-aripă de vîntușor,
 Și mi-a spus sufletul meu
 C-auzi fluierul tău!
 — Bună seara, inimioară,
 Lăsaî turma singurioară
 C-a venit un suflețel
 Pe-aripă de dorișel,
 Și mi-a spus îngerul meu
 Că suspini de dorul meu!
 Apoi ei în casă-ntra
 Și de cină s-apuca,
 D-Andronim nu pre mînca,
 Căci la mîndra se uita.
 — Mîndră, porumbioara mea,
 Ai căzut din cer ca-o stea.
 Ochii tăi lucesc a soare,
 Gura ta e ca și-o floare,
 Părul tău, ca la o fecioară,
 Dar tu ești ca o căprioară.
 Cînd te caut eu mai drept,
 Dorul meu s-aprinde-n piept
 Și mi-e frică că eu mor
 Și n-ajung ca să mă-nsor!
 — Dulce suflețelul meu,

Tu ești de la Dumnezeu,
 Căci fecior mai voinicel,
 Nalt și mîndru, și-așa bel,
 Olpianul n-a născut,
 Dar nici lumea n-a văzut.
 Cînd mă uit la tine-n față,
 Raiul-l aflu în viață;
 Dar mi-i frică că eu mor,
 Tu n-ajungi ca să te-nsori.
 Ceva e, de ce mi-i frică,
 Dară eu nu-ți spun nemică!
 — Spune-mi, spune-mi, mîndrulică,
 Și să n-ai tu nici o frică!
 Dar Filana suspina
 Și începe a lăcrăma,
 P-Andronim să răzima
 Și-a-i grăi nu cuteza.
 — Spune-mi până sînt de față,
 Că a ta e a mea viață!
 Și atuncea-i lingușa,
 Cătră piept o-mbrățișa,
 Așa dulce-o săruta
 Și cu ochii-o dezmierda.
 — Spune-mi tu orice ar fi,
 Că de tine m-oi-ngriji!
 — Andronime, mîndrul meu,
 Voi pieri din brațul tău,
 Că împlă dracu-n Olpian
 Și răpește peste an
 Fată mîndră, mai curată,
 Și și-o face de nevastă;
 Și de cumva m-a răpi,
 Tu pe cine vei iubi?
 — Taci, nu plînge, mîndrulică,
 Și de dracul n-ai tu frică,
 Că, zău, eu te voi păzi
 Și iară eu te voi iubi.
 Să nu vină el la tine,
 Te mărită după mine;
 De nu vei mai fi tu fată,
 El atuncea ia pe altă.
 — Bine dară, Andronime,
 Mă mărit eu după tine!
 — Mîndră, fii tu sănătoasă,
 Taci, nu plînge, fii voioasă,
 Că eu mîne iară vin
 Și la piept te pun de crin,
 Că noi ne-om încredința
 Și curînd ne-om cununa,
 Și atuncea vei scăpa,
 Dacă dracul face-așa!
 Ah, nemic nu poți ascunde!
 Dracul peste noapte-aude

Că Filana se cunună
 Cu-Andronim în astă lună.
 Mîne-zî, de cătră seară,
 Dracul vine să o ceară.
 Trop, la ușă el bătea,
 Și Filana socotea
 P-Andronim că-l va vedea.
 — Intră! din casă striga;
 Hop, și dracul se băga.
 Era subțîrel
 Și cam sprintenel,
 Cu ochii pe dos,
 Parcă-i mînios,
 Cu botul de țap
 Și cu coarne-n cap,
 Cu gîtul în dungi,
 Cu mînele lungi,
 Cu fluieri subțiri,
 Ca de trandafiri.
 — Bună seara, tu fecioară,
 Te pețesc de soțioară
 Să te duc la mine-acasă,
 Că am galbeni tot în vasă;
 Dară am eu o grădină
 Unde-i zîua tot senină,
 Și te-aș pune-n ea de floare
 Ca să-ntreci raza de soare!
 Filana se spăria
 Cînd fața i-o privea
 Și foarte se-nfrica,
 Părea se despica
 Și nu putea grăi
 Căci graiu i se opri,
 Ci numai suspina,
 Ci numai lăcrăma,
 Dar dracul 'i rîdea
 Și-n brațe o cuprindea.
 — Nu mai plînge, tu fecioară,
 Te pețesc de soțioară.
 Lîngă curtea mea e-un plai
 Mai frumos decît un rai,
 Dară-n sus, pe vîrf de munte,
 Ca o cetate am o curte,
 Și-nlănutru va domni
 Cine dulce m-a iubi!
 Filana a cuvîntat:
 — Satană necurat,
 Nu pot ca să-ți urmez
 Căci azi mă-ncredințez
 Cu bravul Andronim,
 Ce-i mîndru ca și-un crin;
 Eu mîna lui i-am dat,
 Iubire i-am jurat,

Mă bate Dumnezeu
 De las pe mîndrul meu !
 — Eu ştiu pe Andronim,
 Că-i mîndru ca şi-un crin,
 Dar eu-s mai voinicel
 Decît un ciobănel
 Şi eu sînt mai avut
 Decît un âst pierdut !
 Şi-atunci o săruta,
 Se făcea-a-o dezmierda,
 Şi-atunci o-mbrăţişa,
 Cu ochii-i linguşa
 Şi-atunci o întreba:
 — Nu vini de voia ta ?
 Filana-i grăi:
 — Nici moartă te-oi iubi !
 Dar dracul s-opinti
 Şi-o duce, că-o răpi.
 Filana atunci striga
 Şi Andronim intra,
 Că tocma ajungea.
 — Stai pe loc, pui de satană,
 Să nu duci pe-a mea Filană,
 Stai pe loc, că te lovesc
 Şi-n minut te prăpădesc !
 Atunci dracul se-ntorcea
 Şi lumina o stîngea,
 Şi ţipa din gură foc,
 Ca fuiorul, folomoc ;
 Mai un pic se opinti,
 Cu Filana el ieşi,
 De l-Andronim o răpi.
 Dar Filana se spăria,
 Țîpătură s-auzea.
 Andronim atunci fugea
 Şi pe dracul că-l prindea
 De-un picior, şi nu-l lăsa,
 Şi-apuca de mîndra sa.
 — Alelei, măi ciobănel.
 Vre-re-ai să fii voinicel,
 Dar cu mine n-ai ce face
 Căci te bag colac în lapte !
 Dracu-atunci se opintea,
 Pe-amîndoi 'i cuptuşea
 Ş-apoi-n aer 'i ducea,
 Ca pe pene 'i trăgea,
 Şi zbura la casa sa.
 Cînd îi apuca,
 Tot se-ntuneca,
 Stelele fugea,
 Luna nu sclipea,
 Cerul se-nnora
 Şi-apoi fulgera,

Munţii-i despica,
 Cîmpul se-nfrica
 Şi vîntul sufla,
 Dar lupii urla
 Şi cîinii lătra
 Şi-n colibi intra.
 — Alelei, pui de satană,
 Mă răpişi cu-a mea Filană,
 Dar eu una te-aş ruga,
 Dacă-n seamă m-ai băga :
 Dacă-a fi să ne omori,
 Să ne-astupi cu neşte flori,
 Să-mi pui floarea raiului
 La creştetul capului,
 Iară floarea pratului
 Pe la capul pieptului,
 Dacă vrei să-mi faci tu bine,
 Pe Filana lîngă mine !
 Şi aşa de nu vei face,
 Dumnezeu pe tin' te-a bate,
 Căci scump sufletelel meu
 Îl am de la Dumnezeu,
 Şi Filana mea cea dulce
 Sus, în cer că se va duce
 Şi-i va spune toate cele,
 C-ai făcut numai tot rele !
 Atunci dracul se-nfrica
 Şi din aer mai pica,
 În deşert se opintea
 Că el tot mai ostănea.
 Căci răpiţii suspina,
 De suspin se-ngreuna ;
 Apoi dracul scăpăta,
 Nu-i mai poate a purta
 Şi atuncea se lăsa,
 Şi cu el şi mîndra sa,
 Pe o stîncă neagră tare
 Şi înaltă, de la vale.
 Andronim cînd a văzut
 Cum că dracul a şezut
 La 'odină, ostănit,
 Cu Filana a fugit.
 Dracul după ei fugea
 Şi-abia-i mai ajungea.
 — Andronime, pui de zmeu,
 Nu ştii tu că cine-s eu.
 Tu prinzi gluma şi te rîzi,
 De cu mine te mai prinzi ;
 Lasă fata tu la mine,
 Căci acuşi e vai de tine !
 Andronim atunci grăi:
 — Fire-ar orice, ce ar fi,
 Ştire-aş că m-ai omorî,

Dar eu fata n-oi lăsa,
 Ci cu tine m-oi lupta !
 Și o mînă-i puse-n gît
 Și-l sugrumă-așa urît,
 Și cu alta-l ie de coarne
 Ca să-l culce, doar adoarme.
 Dară dracul se-ncerca
 De bătaie s-apuca.
 Și-Andronim așa-l lovește,
 Cît c-un pumn îl tăvălește
 De pe munte pănă-n vale,
 Cît se trage pe spinare
 Și se-ntoarce peste cap,
 Ca și cum nu ar fi drac
 Ci ar fi un zmeu de țăp;
 Cade-n vale lîngă-o apă,

Unde vitele se-adapă.
 Atunci dracul se scula
 Și cerca de-a arunca,
 Da-n deșert se opintea
 Că de odat-a-ncremenit,
 Ca și piatra s-a-mpietrit.
 — Andronime ciobănel,
 Nu-i ca tine voinicel !
 Andronim, cînd a scăpat,
 Pe Filana și-a luat
 Și cu ea s-a-ncredințat,
 Și cu ea s-a cununat.
 De-atunci dracul nu mai vine,
 Fetele trăiesc mai bine,
 Nu știa că-n Olpian
 Se afla și-așa cioban...

„de pe lîngă Orăștie” — Hunedoara

Marinescu, I, 54

27.I (37.I) GRUIA LUI NOVAC

În munții Catrinului,
 La pădurea Pinului,
 La cerdacu
 Lui Novacu,
 La masă de solzi de pește
 Beau voinicii boierește,
 Beau, glumesc, se veselesc
 Și la Dumnezeu gîndesc.
 Dar Gruîța,
 Novăcița,
 Nici nu bea, nici nu mînca,
 Nici voie bună n-avea,
 Ci sta gata de-a pleca.
 Iar Novac, cum îl vedea,
 Din gură așa-i grăia:
 — Măi Gruîto, fiul meu,
 Să-ți ajute Dumnezeu
 De ce ștezi tu supărat,
 Nebăut și nemîncat?
 O' banii ți i-ai gătat,
 O' ți-i gîndul la-nsurat,
 O' ți-i dor de Țarigrad?
 Gruîța din grai grăia:
 — Nici banii nu i-am gătat,
 Nici mi-i gîndul la-nsurat,
 Ci mi-i dor de Țarigrad!
 Novac din cap clătina
 Și cătră Gruia zicea:
 — Gruio, Gruio, fiul meu,

Ascultă de tatăl tău,
 Că el nu-ți voiește rău:
 De vei merge-n Țarigrad,
 Să rămii tu lîngă gard,
 În oraș să nu te bagi,
 Și la vin să nu te tragi,
 Că vinu-i cu viclenie,
 El te trage la beție,
 Beția trage la somn,
 Lesne pierde-un cap de om !
 Gruîța, copil zburdat,
 De mic la rele-nvățat,
 El în seamă nu băga
 Ce tatăl său îi spunea,
 Ci-și încingea armele
 Și-și gătea podoabele;
 Apoi murgul și-l scotea,
 Slugile i-l țesăla,
 Cu șeaua mi-l înșela,
 Cu frîne mi-l înfrîna.
 Gruia pe el se suia,
 Rămas bun că mi-și lua
 Ș-apoi ca vîntul pleca
 Și nici că se mai oprea
 Pîn-în Țarigrad intra,
 Și aci ce mi-și făcea?
 Lua tîrgul tot de-a lungul
 Și birturile de-a rîndul,
 Pîn' pe urmă nimerea

Și în birt că se băga,
 În birtu-mpăratului,
 Din marginea satului,
 La Anița,
 Birtășița.
 Lîngă masă se punea
 Și Aniței porunca:
 — Tu, Aniță
 Birtășiță.
 Adă-mi vin cît pot eu bea,
 Că-ți dau bani cu măsura,
 Toată cupa — talerul,
 Toată vadra — galbenul!
 Anița, dac-auzea,
 Vadra-n mînă o prindea
 Și-n podrum mi se băga,
 Și vin roșu-mi aducea,
 Și pe masă mi-l punea.
 Gruia vadra o prindea
 Și dintr-un sorbit o bea,
 Cu fundu-n sus o punea
 Și „Noroc!” el că-mi zicea,
 După alta porunca,
 Dar nici un ban nu plătea.
 Și în birt el cît a stat
 Tot vinul că l-a gătat,
 Că-n trei zile și trei nopți
 A băut sute de zloți,
 A băut trei buți de vin,
 Tot vin bătrîn cu pelin,
 Ș-a mîncat trei vaci belite
 Și trei cuptoare de pite;
 Nu bea vinul cum se bea,
 Cu sălicu și hoalba,
 Ci mi-l bea el cu vadra,
 Se miră toată lumea!
 Și Anița
 Birtășița.
 Dacă vinul că-mi găta
 Și bani nu mi-și căpăta,
 Tare rău se supăra
 Și la oaspeți le zicea:
 — Dragii mei,
 Oaspeții mei,
 Faceți bine și iertați,
 Că luminile-am gătat
 Și n-am bani de cumpărat
 Pîn' m-oi duce-n căpătat!
 Și Anița
 Birtășița,

Poale albe sufulca,
 Cizme negre sufulca
 Și din birt ea că-mi ieșea,
 Și unde mi se ducea?
 Deasupra orașului,
 La curtea-mpăratului:
 — Înălțate împărate,
 Să trăiești cu sănătate,
 Nimerit-au, nimerit,
 La mine-n birt o venit
 Un voinicel tinerel,
 De toți se miră de el;
 Că-n trei zile și-n trei nopți
 A băut sute de zloți,
 A băut trei buți de vin,
 Vin bătrîn și cu pelin,
 Ș-a mîncat trei vaci belite
 Și trei cuptoare de pite.
 Nu bea vinul cum se bea,
 Cu sălicu și hoalba,
 Ci mi-și bea el cu vadra,
 Se miră toată lumea!
 Cum pune vadra la gură,
 Varsă-n gură ca-ntr-o șură;
 Vadra cum este de mare,
 El o bea dintr-o gustare,
 Și pita cît e de lată,
 El o-mbucă totodată;
 Tot vinul cît am avut,
 Tot dînsul mi l-a băut,
 Și cînd zic ca să plătească,
 El vrea ca să mă lovească.
 Tot mînca¹ și tot sorbi,
 Dar nimica nu-mi plăti.
 Acum, cînd vinu-am gătat,
 Spune-mi, doamne, ce să fac?
 — Tu, Anița
 Birtășiță,
 Spune-mi tu făptura lui,
 C-ăsta-i omul dracului!
 — Înălțate împărate,
 Să trăiești cu sănătate,
 Eu îți spun cu dreptate:
 De trei palme-i lat în frunte
 Și nu prea vorbește multe;
 Apoi căutătura lui
 Seamănă cu-a lupului;
 Cînd se uită pe sub gene,
 Și măria-ta te-ai teme...
 Mustățele-i, ca la rac,

¹ Probabil: *mîncă*.

Și le-nnoadă după cap;
 Face nodul cît pumnul
 Și rînjește ca ursul,
 De bubuie tot locul
 Și ți-e groază de dînsul;
 Lat e-n spate, gros în os,
 Dar la față mi-i frumos,
 C-are față de hîrtie,
 De-ai putea pe ea a scrie,
 Și-apoi, ochisorii lui,
 Ca murile cîmpului!
 Împăratul auzind
 Pe Anița-așa vorbind,
 Puterile îi pierdea,
 Măciucă păru-i suia,
 Fața i se-ngălbinea,
 Începu a tremura
 Și Anița îi zicea:
 — Tu, Aniță
 Birtășiță,
 Rogu-te pe Dumnezeu
 Și te jur pe capul tău
 Să nu-i spui unde șed eu,
 C-ala mîncă capul meu!
 Țasta-i Gruia lui Novac,
 Care țara ne-a prădat;
 A prădat-o-n lung și-n lat,
 De trei ori turcii-a tăiat
 Și acum iar o venit
 Cu gînd rău de prăpădit.
 Bată-mi-l-ar Dumnezeu
 Pe el și pe tatăl său,
 Că ei ne-au făcut mult rău,
 Că ne-au ținut drumurile
 Și ne-au tăiat capetele!
 Dar, Aniță
 Birtășiță,
 Ia du-mi-te tu acasă
 Și mi-l pune după masă,
 Și dă-i vin cu rozolie,
 Ca să-l tragă la beție;
 Dă-i vin cît el poate bea,
 De plată nu întreba,
 Și dă-i vin cît va pofti,
 De plată nu pomeni.
 Și cînd vinul vei găta
 Vin' la mine, că ți-oi da,
 Numai să-l poți tu-mbăta,
 Că bun preț îi căpăta!
 Anița, dac-auzea,
 Anița ce mi-și făcea?
 Acasă ea alerga
 Și pe Gruia îl afla

Cum prin birt se preumbla,
 Că nu mai avea ce bea.
 El atuncea ce făcea?
 Mîna-n pozonar băga,
 Cu galbeni plină-o scotea,
 Galbeni pe jos respira
 Și din gură că-mi zicea:
 — Tu, Aniță
 Birtășiță,
 Adă-mi vin cît pot eu bea,
 Că-ți dau galbeni cîți vei vrea;
 Și cînd galbeni oi găta
 Pe uliță voi pleca,
 De blagă m-oi încărca!
 Iar Anița
 Birtășiță,
 Dacă ea mi-și auzea,
 Bine, Doamne, îi părea,
 Galbeni de pe jos strîngea
 Și vin roșu aducea,
 Vin bătrîn cu rozolie,
 Ca să-l tragă la beție.
 Și Gruia ce mi-și făcea?
 Multe buți de vin golea,
 Dar pe urmă amețea,
 Capul pe masă-l pune
 Și curînd că adormea.
 Iar Anița
 Birtășiță,
 Dacă ea astea vedea,
 Ferestrele deschidea,
 La turci semn că le făcea.
 Turcii-ncet s-apropiau
 Și în birt că se băgau,
 Și cum pe Gruia-l vedea
 La el mi se repezea,
 Dară vîntul cam bătea,
 Părul lui Gruia-l lățea,
 Iar turcii, dacă vedea,
 Vai, Doamne, cum mi-și fugea!
 Dar napoi iar se-ntorcea
 Și pe Gruia mi-l lega
 Cu trei funii de mătasă,
 Ca mîna Gruii de groasă,
 Și cu trei de ibrișin,
 Groase ca parii de fîn;
 Cu coatele îndărăpt,
 Cu mîinile-ntoarse-n piept.
 Și-apoi ei pe el îl lua
 Și-n temniță îl ducea,
 Într-o temniță de piatră,
 Chiar pe seama lui gătată.
 Și aici cît îl ținea?

Șapte ani și jumătate,
 Pîn' se rupse șuba-n spate;
 Șapte ani și două luni,
 Mai pe-atîtea săptămîni,
 Gruia-n temniță ședea
 Pîn' de zile-i se ura.
 Și Novac tot aștepta
 Ca să-i vină Gruia;
 Dar în zadar aștepta,
 Că Gruia nu mai venea.
 Atunci el ce mi-și făcea?
 La un corb el porunceă
 Și așa că mi-i zicea:
 — Corbule, puiușul meu,
 Țină-mi-te Dumnezeu!
 Tu nu ești bun de lucrat,
 Dară ești bun de zburat,
 Du-te-ncungiură țara
 Și îmi caută pe Gruia,
 Doară li-i putea afla,
 Că eu bine te-oi ținea,
 Carne de turc îi mîncea
 Și sînge de turc îi bea!
 Atunci corbul ce-mi făcea?
 Aripile întindea,
 Cu ciocul mi-și cloncănea,
 Toată țara-ncungiura
 Pîn' pe Gruia mi-l afla,
 La fereastră-i s-așeza
 Și căuta și cloncănea.
 Gruia corbul vedea
 Și bine mi-l cunoștea
 Și din grai așa grăia:
 — Du-te tu la tatăl meu
 Și spune-i că am zis eu
 Să lase hodina toată,
 Vină aici să mă scoată!
 Și spune-i tătucului
 Care-i gîndul turcului,
 Că pe vineri dimineața
 Se gătesc să-mi ia viața;
 Că funarii împletesc
 Și bărdașii tot cioplesc,
 Furcile îmi pregătesc.
 Și vineri, la prînzul mare,
 Mă vor scoate la pierzare!
 Corbul, dacă auzea,
 Aripile întindea,
 În văzduh se ridica
 Și la Novac se-ntorcea
 Și așa că îi zicea:
 — Lasă cina la Domnul
 Și cuțitul la focul,

Că-ți potopesc feciorul!
 Că vineri de dimineață
 Vrea să-i ia a lui viață;
 Că funarii împletesc
 Și bărdașii tot cioplesc,
 Furcile îi pregătesc.
 Și vineri, la prînzul mare,
 Îl vor scoate la pierzare!
 Novac, dacă auzea,
 Ochii-n lacrimi își scâldea
 Și din grai așa grăia:
 — Te mai scot o dată eu,
 Chiar să-mi pierd și capul meu!
 Apoi iute, cît gîndești,
 Țipa haincle domnești
 Și-mbrăca călugărești.
 Moș călugăr se făcea,
 Armele și le-ascundea,
 Murgul îl încăleca
 Și îndată el pleca,
 Și la turci că se ducea
 Și așa că le zicea:
 — Bună ziua, turcilor,
 Turcilor, voinicilor,
 Auzit-am, auzit,
 Lucru mie potrivit,
 C-aveți un rob de pierzare;
 Nu l-ați face de vînzare?
 Că de cumva mi l-ați da
 Bucuros l-aș cumpăra,
 Și de cumva vi-i de dat
 Mie mi-i de cumpărat.
 Și de-a fi cam tinerel
 V-aș da mulți galbeni pe el,
 Ca să mi-l fac diecel;
 Că la vreme de slăbie
 N-are nime să mă ție
 Și mi-a fi spre-ajutorie.
 Ba, de n-ar avea cap greu,
 L-aș învăța tot mereu,
 Să rămînă-n locul meu!
 Turcii, cum îl auzea,
 Toți din grai așa grăia:
 — Părinte, sfinția-ta,
 Noi robul nu ți l-om da,
 Că nu-i neam de diecel,
 Ci e neam de Novăcel.
 Și nouă nu ni-i de dat,
 Că pe el l-am judecat
 Ca să fie spînzurat,
 Că-i un mare blestemat.
 Seamănă cu tatăl său,
 Bate-mi-l-ar Dumnezeu,

Că de când s-a pomenit
 Tot așa ne-au prăpădit;
 Că ne ținea drumurile
 Și ne tăia capetele!
 Novac, dacă auzea,
 Turcilor că le zicea:
 — Dacă nu mi-l sloboziți,
 Vă rog să nu-l potopiți
 Pînă nu l-oi spovedi
 Și de moarte l-oi găti!
 Dar turcii se minia
 Că prea mult îi necăjea.
 Atunci Novac, ce-mi făcea?
 Posonarele-și vărsa,
 Galbeni pe jos răsfirea.
 Turcii-1 strînge se-ntrecea,
 Iar Novac se întorcea
 Și sabia ș-o scotea
 Și pe toți turcii tăia.
 Nici unul nu rămînea.
 Apoi afară ieșea,
 La temniță se ducea,
 Unde era-nchis Gruia,
 Lăcatele le rupea
 Și pe Gruia îl scotea
 Și din grai așa-i grăia:
 — Gruio, copilul meu,
 Tu faci tot de capul tău
 Și n-ascuți cuvîntul meu,
 Rău te bătu Dumnezeu!
 Gruia noduri înghițea,
 Dar nimica nu zicea,
 Că el vina și-o vedea;
 Apoi amîndoi se lua
 Și prin turci se întorcea
 Și pe toți că mi-i tăia.
 Pe unde Novac mergea,
 Numai cu cotul cotea,
 Uliți printre turci făcea.

Gruia mi-i abătea,
 Iară Novac îi tăia,
 Și turcii așa pica
 Cum pică vara iarba
 Cînd o ajungi cu coasa.
 Iar un turc cam bătrînel,
 Vai de el, amar de el,
 Se-nvîrtea și se codea
 Și de Gruia se ruga:
 — Lasă-mă nevătămat,
 Să duc veste la-mpărat
 C-ai scăpat din Țarigrad!
 Iar Gruia că mi-i zicea:
 — Cîine bătrîn și spurcat,
 Te-aș lăsa nevătămat,
 Dar îi spune la-mpărat
 Că de viteaz ai scăpat!
 Apoi sabia trăgea,
 Urechile îi tăia,
 Nasul o țîră-i cîrnea
 Ș-apoi scăpat îl făcea.
 Iară Gruia cu Novac
 Se lua de după cap
 Și se săruta cu drag,
 Și lăuda pe Dumnezeu
 Că i-a scăpat de la rău.
 Ș-apoi ei că se lua,
 Pe uliță că-mi pleca,
 Multă blagă-și aduna,
 Multe cară încărca
 Și dincoace ei venea,
 Cătră Țara Românească,
 Fapta să ș-o povestească
 La boieri ca dumneavoastră,
 Dumnezeu să vă trăiască!
 Și Novacii, cît trăia,
 Tot mereu se veselea
 Și la turci nu mai gîndea!

Todor Lăuțașu
 Brebu — Caraș-Severin

Cătană, 124

27.II (37.II) GRUIȚĂ

Foaie verde peliniță,
 Pe-al mijloc de Dunăriță
 Tristă vine-o șeiculiță;
 Vine tristă și smolită,
 De toate maluri trîntită,

Foaie verde și-o lalea
 Cu șaizeci de turci în ea.
 Căta loc, unde căta?
 Foaie verde păr uscat,
 La o ceșmea în Calafat,

Acolo că turcii trag,
 Foaie verde matostat
 Vin cu Gruită legat,
 Și legat, și-nverigat,
 Cu trei frîghii de mătăasă
 Împletită-n cinci și-n șasă,
 De mi-l taie pîn' la oasă.
 Și vin turcii chiotînd,
 Din pistoale bubuînd
 Și Gruită greu oftînd,
 Iei pe Dunăre venînd.
 Foaie verde di-un măr creț,
 Iacă vine-un corbuleț,
 Pe Gruită năvălînd
 Și din gură chirăînd.
 Da' Gruită ce-m' zîcea?
 „Oleo-lea, muicuța mea,
 De cînd, muică, m-ai făcut
 Corbii nu m-a chirăit.
 Ori mă chirăie să mor,
 Ori mi-e mîină de-ajutor?!”
 Foaie verde peliniță,
 Pică sînge din corbiță,
 Strică fața lu' Gruită.
 Da' Gruită ce zîcea?
 — Corbuleț, pasărea mea,
 Să mai zăbovești ceva
 Să îm' scriu o cărticea
 Și să mi te duci cu ea
 În lunca Afumașilor,
 Unde-i toiul hoșilor,
 La Novac, Baba-Novac,
 Să poartă ca un durlac
 Cu căciula hop în cap,
 Sare Dunărea-n ciumag!...
 Acolo cînd ajungea,
 Într-un tufan să puna
 Și-ncepea corbu de-a cînta.
 Novac la masă era,
 Foaie verde leuștean
 Cu frate-său Balaban,
 Și ei beau, să-nveseleau
 Și de nimini nu-ngrijeau;
 Bea Novac cu papucu,
 Balaban, cu carîmbu.
 Și cînd corbu auza,
 Di la masă să scula
 Și drept la corb iel mergea,

Și corbu, cînd îl vedea,
 Îndată, frate, zbură,
 Rotocoale să făcea,
 Cartea jos o lăpăda
 Și Novac în mîină o loa.
 Cînd vedea cărticeaua,
 Foaie verde peliniță
 Trimeasă di la Gruită,
 Cărticeaua mi-o citea
 Și-ncepea Novac a plîngea.
 La Balaban că mergea:
 — Am avut un nepoțal
 Și l-am trimes sîngurel,
 Ce s-o fi ales de iel?!
 Iel ce spune aicea,
 În cea mică cărticea,
 Că Gruită e legat
 La o cișmea, în Calafat,
 Unde-acolo turcii trag.
 Dară iel ce mi-ș' făcea?
 Iel în odaie intra
 Și gălbiori că mi-ș' loa
 Și pozînarele umplea,
 La Calafat că răsuna.
 Cînd acolo ajungea,
 Turcii rău că să uita.
 Da' Novac ce mi-ș' făcea?
 Să făcea a-închedeca,
 Gălbiorii mi-i vărsa.
 Turcii pe ei năvălea,
 Da' Novac ce mi-ș' făcea?
 Pînă turcii aduna,
 Drumu lu' Gruită-i da,
 Săbioara-n mîină-i da:
 — Na, Gruită dumneata,
 Tu să baț' marginile,
 Ieu să tai mijloacele
 Că ieu știu soroacele!
 Nici trei ceasuri nu trecea,
 N-avea Novac ce tăia.
 Și pe urîină-i buldușea,
 Gălbiorii că și-i loa.
 Foaie verde de doi sfanț',
 Rămînea turcii tăiaț'.
 Și Novac ce mi-ș' făcea?
 Pe Gruită că mi-l loa
 Și, frate, mi să ducea
 În lunca Afumașilor,
 Unde-i toiul hoșilor...

- A *doamne*₁ /:Foițică d-o secară, :/
 Nu asară,
 -alalte' sară,
 'N scăpătată soarelui,
 'N viitura vacilor,
 În sunetu clopotilor,
 În postu bobotăilor,
 La jocu copiilor,
 Mi-a sosit
 ș-a poposit
 În gura Osmolului,
 La satu Bîrladului,...
- Bc /:La cîrciuma Lagului :/
 Mi-a sosit'
 ș-a poposit
 Trei vo'nici d-inchivărați
 Călări pă trei pui dă hați,
 Cu chitii,
 cu inimii,
 Căputile nărîmzii,
 Acu' sin' sosiz' dîn Dii...
 Catifea
 ș-o viorea,
 Iar voinicii ce făcea?
 'N bătătură să oprea,
 +bă + Sta,
 din gură și striga:
 + — Bre, Lidvă cîrciumăriță,
 +tatăle + Pupu-ți ochii, tălaniță,
 +dragă + Scoate-ne-o oca dă vin
 + Să-ncercăm vinu dă bun,
 + Că de ț-oa fi vinu dulce
 + Noi d-ai' nu ne-oam mai duce
 + Dîn culesu viilor
 + Pînă-n scursu buților,
 + Iar dă ț-oa fi vinu rece
 + Ț-oam bea noi pînă-n cinspre'ce,
 +a/:Cu parale l-oam petrece! :/
 C Catifea
 ș-o viorea,
 Iar voinicii sta,
 striga:
 — Iar dă ț-o fi vinu cald,
 Fată, dă cale să-m' cat,
 + Sîntem oameni călători
 + Pă lună dă șapte ori,
 + Să nu ne-ajungă fun dor
 + Să cad coala-n drum, să mor,
 + Și să cad într-o cărare,
 + Să fiu la lume dă jale,

+ La fetețe de mirare!...
 /: Sta, din gură și striga .: / ...și făcea₁
 Și Lidvii că mi-i spunea.
 Iară Lidva d-auzea
 + Fuga-n casă că mi-j' da,
 + Frumușăl să premenea,
 + Față albă rumenea,
 + Cofa-n mînă c-o lua,
 + Față albă rumenea,
 + Papucii-n picior băga,
 + Cofa-n mînă c-o lua
 + Și-n beci, Doamne, că-m' intra,
 + Toate buți că le-ncerca,
 + Nici un vin că nu-i plăcea.
 + Cam la fundu beciului
 + Găsi-un mic dă bîtlăgel,
 + Fo sută dă vedre-n el.
 +bă + Cofa-n dînsu c-o pune
 + Și dă vin că mi-o umplea,
 + Afar' la voinici ieșea.
 + Iar voinicii d-o vedea
 + Ei dă vin că și uita
 + Dă frumoasă ce erea,
 + Că le săca inima...
 + Iar voinicii ce-m' făcea?
 + Vin din cofă că-m' gusta,
 + C-o gusta
 + ș-o isprăvea
 + Și dă toartă mi-o lua
 + Și dă pămînt mi-o trîntea,
 + I-sări fundu-alătura
 + Și-i mai sună tortița,
 + Strica Lidvâi inima.
 + Iar voinicii sta,
 + striga:
 + — Bre, Lidvă cîrciumăriță,
 +tatăle + Pușu-ți ochii, tălaniță,
 +bă dragă + Scoate-ne-o oca dă vin
 + Să-ncercăm vinu dă bun!
 + Sta
 + din gură și striga:
 + — Bre, Lidvă cîrciumăriță,
 +bă + Or' n-ai grajd dă trei cai murgi
 + Și gazdă dă trei voinici?
 + Iară Lidva le spunea:
 +bre băieți + — Eu n-am grajd dă trei cai murgi
 + Și gazdă dă trei voinici,
 + Dar am grajd dă opt cai murgi
 + Și gazdă dă opt voinici
 + Care trag la mine-aici,
 + Toți sînt sîrme de haiduci,

+a/:Toți sînt fugiți

dă calici! . . .

:/

D

+bă Catifea ș-o viorea,
Iar voinicii d-auzea
Și-așa bine le părea,
+ Du pă cai dăscăleca,
+ Cai dă căpestre-m' lua
+ Și la grajduri mi-i trăgea.
+ Cată, futu-i mumă-sa,
+ Cîn' la grajduri mi-ajungea
+ Loc pă ușă că n-avea!
+ Iar voinicii ce-m' făcea?
+ Sape-n mină că lua,
+ Pragurile dă-m' scotea
+ Cu stîlpii d-alătura,
+ Pînă pui dă hat băga.
+ Pă la iesle mi-i lega,
+ Fîn verde le revărsa
+ Ș-afară voinici ieșă,
+ Lacătile le punea
+ Și-n cas', Doamne, că-m' intra
+bă + Și pă pat că s-așăza.
+ Le da
 vinu cu vadra,
+ Rachiu cu ocaua,
+ Nu putea
 d-a-i stîmpăra. . .
+ Fo cinspre'ce vedre bea,
+ Puțin chef că mi-ș' prindea,
+ Iar voinicii ce făcea?
+ Iatagane că-m' scotea,
+ După Lidva
 să lua
+ Și ca,
 frate, să speria,
+ Ia bîclăgel că-i ducea,
+ Iar voinicii ce făcea?
+ Cîn' la bîclăgel mergea,
+ Trei dăoage că-i scotea,
+ Gurile ca boi punea,
+ Dă trei ori să opintea,
+ Numai drojdia rămînea.
+ Nici drojdia n-o lăsa,
+ C-o lua
 cu strachina
+ De-nchina
 dînșii cu ea
+ Pintru Maica
 Precesta,
+ Le-o-ajuta
 pă undeva,
+ Și pentru sfîntu Cristos
+a/:Că mi-i țînea dă folos. . .

:/

ș-o viorea,

Iară Lidva

ce-m' făcea?

Și ea,

frate, să speria

Și afară că-m' ieșă,

Veriguța le puneă,

Surcelaș că mi-j' bătea,

+ Rochia-n brîu că sumetea,

+ Papuci în mină lua,

+ Sări ici, sări colea,

+ Tocmai ca o căpricea,

+ Trei vâlcele ș-o derea,

+ La nașu-său să ducea

+ Șî-n poartă că-i ciocănea,

+ Din guriță că-i striga:

+ — Măi nașule

Lagule,

+ *frate* + Bine faci, bine trăiești,

+ Iar dă mine nu dorești?

+ Iară Lagu d-o-auzea

+ *bă* + Șî dîn somn să deștepta,

+ Pă gură mi-o cunoștea:

+ „Sărăcuz' dă maica mea,

+ Aia

este fină-mea,

+ C-a dat

fina dă belea!

+ Ce zor mare-o fi văzut,

+ Acu', noaptea d-a vinit?!"

+ Și afară că-m' ieșă

+ Cu capu gol, cum s-afla,

+ Portița

că-i dășchidea,

+ Fină-sa

-n casă-m' intra

+ Și pă pat că mi-o poștea:

+ — A, bre fină, dragă fină,

+ *tatăle* + Ia să-m' spui adăvărat

+ Ce zor mare mi-ai văzut,

+ Acu', noaptea d-ai venit?

+ În glasu cîntătorilor,

+ Cînd mi-e somnu domnilor

+ Șî tihna haiducilor?!

+ *bă nașule* + — Dă stătuj'

dă mă-ntrebași,

+ *a*:/Cu-adevăru spune-ț-ași!

:/

Catifea

ș-o viorea,

/:Sta

dîn gură și-i spunea:

:/

+ — Băi nașule dumneata,

+ Da' nu știi, nașule, ceva?

+ a/:Și dă bine dîn₁ suliță... :/
 Dă-le vin cît o cerea,
 Nu-z' mai dau eu socoteala,
 Că nu-z' mai dau socoteala!
 Catifea
 ș-o viorea,
 Da' nu știi, fină, ceva?
 + *fină* + Să vezi, Novac, Baba-Novac,
 + Din cinzăj' de piei dă lup
 + Și-a făcut cojoc pã trup,
 + Guleraj nu i-a ajuns;
 + Să vezi, unchi-so Balaban,
 + Dîn șaizăci dă piei dă urs
 + Și-a făcut cojoc pã trup,
 + Mînecuța nu i-a ajuns;
 + Și-a mai pus el cîteva
 + Dă s-a-mplinit mîneca;
 + Dă-le vin cît o cerea
 + a/:Nu-z' mai dau socoteala!... :/
 Iară fina
 d-auzea
 Și acasă că pleca.
 Cînd acasă mi-ajungea
 Și soarele răsărea,
 + Veriguța
 le lua,
 + Lidva
 -n casă că-m' intra,
 + Iar voinicii ce-m' făcea?
 + Butoaiele-m' scotocea,
 + Tot cu fundu le-ntorcea
 Ic + a/:. Că nu ma' avea
 ce bea... :./
 Iar Novac dac-o vedea
 Sta
 dîn gură și-i striga:
 — Bre Lidvă cîrciumăriță,
 + *tatăle* + Pupu-ți ochii, tălaniță,
 + Ia țîne d-o iepîngea
 + Să-ți plătim refeneaua
 + Că stăpînu te-o-apuca,
 + Cu ce foc te-oi curăța,
 + Sărăcuz dă maica ta,
 + Ca să mai ții cîrciuma,
 + Că ne-ai secat inima!
 + *săraca* + Iară Lidva
 d-auzea
 + O iepîngea
 că lua
 + Și pă pat că i-o-așăza
 + Și Novac mi să scula,
 + O 'aznăluță lua,

mg. 1377 o
AL. AMZULESCU

Io pe grind am să mă plimb¹,
dadd Dujmanii să țin buluc¹,
nene Futu-i în tată să-i futi,
 Da' ce rău le-oi fi făcut?!
 Că de-ar fi despre dujmani
 Mi-ar pune carnea-n cintari
nene Și-ar vinde-o la măcelari,
 " Ocaua numai cinci bani,
 Fac pomană la dujmani;
 /:Și singele-n tirizüe,
 Dujmanilor doftorie,
nene Că sin' mulți, arde-i-ar focu,
 "1 /:De nu-i mai cuprinde locu!
 Revine la melodia baladei, iar cobazarul Șt. Neagu continuă vocal)

...C /:Dar când fu dunspre beție,
 /:Dunspre dalba-i veselie,
 + Când ochii că-i arunca
 + Cam pe-o parte,
 dupe spate,
 + Dincotro soare
 răsare,
 + Tare vine și sosește,
 + Să vezi, tinerel Ioviță,
 + Așa vine năcăjit,
 + Cu ogarii ciumpăviț',
 + Cu șoimeii veștejit'...
 + Grăi bătrînu Novac
 + Cu frate-său Balabac:
 + *bă 'ce* + — Cătaț' futu-i mumă-sa,
 + Ce vine Ioviță-așa?!
 + Din guriță-l întreba:
 + — Bă Ioviță dumneata,
 + Ce vii, taică, năcăjit,
 + Cu ogarii ciumpăviț',
 + Cu șoimeii veștejit'?
 + Or' de chelciug c-ai sfișit,
 + Sau țoale c-ai ponosit,
 + Sau cineva te-a bătut,
 + Sau fetele nu te-a vrut?!
 + Iel din gură răspundea:
 + — Niminea nu m-a bătut',
 + Nij' de chelciug n-am 'fișit,
 + Dar io, taică, m-am plimbat
 + P'în tîrgu Odriului,
 + La fata Cadiului,
 + La Rada, fată frumoasă,
 + O'i negri de curvă-aleasă;
 + Di-un cîntecel mi-a cîntat,
 + Mi-a căzu' mie cu drag,
 +a/:La inimă m-a săcat!...
 D Grăi bătrînu Novac
 Cu frate-so Balabac:
 + *bă 'ce* + — Cătaț', futu-i mumă-sa,
 + Oi să luăm mireașa!

+ La prilaz că să trăgea
 + Și din gură-așa grăia:
 + — Rădițo, inima mea,
 + Dă-m', frate,-o chită de flori
 + Că și io sîn' călător
 + Pe zî de cîte trei ori,
 a + /:To' de-al dumitale dor!...

:/

(Interludiu, joc cu strigături:

Iar acu'! Las-acu'! Ține-acu'!
 Iară Leană, Leană, na,
 Că te mușcă pupăza,
 Pupăza cu capu roșu!
 Ce-are baba, n-are moșu;
 Are moșu o ghiulea,
 Trage moșu cu ghiuleaua
 Și-i... [dicțiune neclară]

Se revine la melodia baladei, instrumental, apoi vocai:)

...G

Da' Rădița ce-m' făcea?

+ Când așa

că-mi auza,

+ P'ntre răzoare-o lua,

+ 'Ncepu flori de-mi a rupea

+ Și chită că le făcea.

+ La prilaz că să trăgea,

+ Lu' Ioviță să le dea.

+ Dar Ioviță ce-m' făcea?

+ La flori nu să zăuita,

+ Mîna-n brîu că-i sumeța

+ Și pe cal mi-o arunca

+ Și trăgea

de să ducea.

+ 'Cepu roabele-a plîngea

+ Și Cadia le-auza:

+bă 'ce + — Cătaț', futu-i mumă-sa,

+ Că mi-a luat pe Rada!

+ De-așa grabă ce-i erea

+ Nici în casă nu intra;

+ Drept la grajd că să ducea,

+ Pe Galbina-ncăleca;

+ Nici cu șa, nici fără șa,

+ Numai c-o chiedică-n gură,

+ Cu palòșu gol pe mînă...

+ Și trăgea

de să ducea,

!! c-d

+a/: : Pe Ioviță l-înscurta.

:/

+ Ochii-n napoi i-arunca,

+ Un nor negru că vedea,

+ Cu Rădița că-m' vorbea:

+ — Rădițo, inima mea,

+ Un nor negru că să vede

+ Și pe noi ne-o ajungea,

+ Viața ne-o răpunea!

+ Da' Rădița ce-i grăia?

+ — Băi Ioviță dumneata,
 + Țsta este nor de ploaie
 + Că vine făcută droaie,
 + Și pe noi ne-o arura,
 + Mai nimi' nu ne-o făcea!
 + Dar Ioviță ce-i grăia?
 + — Rădițo, inima mea,
 + Țsta nu ie nor de ploaie
 + C-ar veni făcută droaie,
 + Ș-asta-i pulbere de vînt
 + De nu s-abate din drum
 + Și vine făcută sul,
 + Și pe noi ne-o ajungea,
 + a/: Viața ne-o răpunea!
 + Dar Ioviță ce-m' făcea?
 + De-așa frică ce-i erea,
 + Paloș din teacă trăgea,
 + Cu el de-azvîrlita da,
 + Drept în grindă să-nfigea,
 + Vez', în grinda lui Novac,
 + Lui Novac, Baba-Novac;
 + Dete 'uoțu năcăjit
 + Și grinda s-a dîrdăit...
 + Grăi bătrînu Novac
 + Cu frate-său Balabac:
 + — Cătați, futu-i mumă-sa,
 + Țște semne de să fac
 + Nu sîn' semne de trăit,
 + Și sîn' semne de pierit,
 + Crez, Ioviță-o fi murit!
 + Las' să-i fie rău așa,
 + N-ascultă de vorba mea!
 + Dar Novac ce mi-ș' făcea?
 + Iel la grajd că să ducea
 + Și pe Șargu că-l lua
 + Și pe iel că-ncăleca,
 + Niș' cu șa, niș' fără șa,
 + Numai c-o chiedică-n gură,
 + Cu palòșu gol pe mîna...
 + Și trăgea
 + de să ducea,
 + Cu Ioviță să-ntîlnea,
 + Nici în samă nu-l băga.
 + Și nainte că mergea,
 + Cu Cadia
 + să-ntîlnea,
 + De departe că striga:
 + — Dura, dura, cuscre, dura,
 + Copiii fac vrăjibile,
 + a/: Noi bătrîni — păcile!
 + /: /:of:/
 + /: /:of:/
 + /: /:of:/

(Interludiu, cîntec de dragoste:

1 /:Cîte, nene, ce-am iubit,
 Of, ca Ioana n-am găsît₂,

/: dadă + he, he-h₁

Le cu păru castaniu,
 Omoară omu de viu!
 De curvar și de bețiu,
 Mă mir, casa cum mi-o țiiu.
 Și-aj da mul' să mă dezvâți,
 Dar m-e gindu-n multe părț'!
 2 /:Cind oi zice solz de pește,
 Ș-a mea to' nevestă iese,
 Se scoală, să premeneste,
 /:Din oglindă nu lipsăște,
 Dar ca altele nu iese,
 Că te bagă la mirare
 Că trebuie la parale!
 + Aa! Ce-o fi la mine-acasă-acolo-șă!?...
 3 O! /:Trec pe drum, mă ui' la tine,
 Ferice de cin' te ține,
 Știe că trăiește bine,
 Nu pătimește ca mine;
 Da' nici eu nu pătimesci,
 Că ce-m' place tot iubesci,
 Și tinără, și bătrână,
 Le fac de să a-țin de mină,
 Dau încălțate p'in gîrlă!...
 + O! Fă-te-n iele!...

+O! /:dadă:/

:/ of₁

:/

:/ /:dadă:/₁

+au!

Se revine la melodia baladei, instrumental apoi vocal:)

...J

De departe că striga
 Și din gură-așa-i grăia:
 + — Dacă iese vorba-așa,
 + Și să-z' dau pe Galbina
 + Ca s-o duj' la Rădița
 + Că mi-a săcat inima!
 + Pe Galbina că i-o da
 + Și pe ea
 că-ncăleca
 + Și cu Șargu-alătura,
 + Și trăgea
 de să ducea,
 + Pe Ioviță-l ajungea,
 + Nici în samă nu-l băga
 + Și acasă să ducea,
 + Zî de nuntă că punea,
 + Zî de nuntă și frumoasă,
 + Neică, să să pomenească
 + La cinstiț' ca dumneavoastră!
 + Și v-am zîs, boieri, amin,
 + V-am spus cîntecu deplin,
 + Dacă v-o mai trebui
 +a/: Ilie că le-o-mpîlni!...

:/ /:of:/₂

mg. 2110

AL. I. AMZULESCU

Șt. Neagu Piroi
 Sadova — Dolj
 8 XII 1961

29.II ÎNSURĂTOAREA LUI GRUIA CU FATA ÎMPĂRATULUI

A și₁ /:Foaie verde matostatî₂,
 /:La nuntă den Țaligradî₁,
 /:La ciardacu lu₁ Novacî₁,
 /:Mare masă mî₁-este-ntins₂,
 /:De mult' boieri 'i cuprinsî₁-î₂
 B 'ce La masă cine-m' șădea-î?

/:Șădea bătrînu Novacî₁
Cu frate-său Balaiban
Și cu fiu-său Gruîță,
Cu nepotu-său Ioviță.

/:Toț' boieri bea și mînca, :/
/:.Frumoșel că petrecea,-i, :/

Nici nu bea,

Numa' cu ochii privea,

Pe masă le răsîma.

— Gruio, Gruio, fiul taichii,

Numai cu ochii te uiț',

Sau de chelciug mi-ai sfârșit,

Gruio, de căsătorit?

— Taică, tăicuțiță mea,

Nici de chelciug n-am sfîrșit,

Taică, de căsătorit,

Cum 'i maica lîngă tînc,

Atunci Novac mai grăia:

Palma bici că mi-o făcea,
De-aia făcea mi-o făcea,

Și din gura ca graia:
Iar tu, o, abia

Cum am luat pe malca-ta,
Tot fătută de mărșat

**Dimi mijloc de ȋangrad!
Dar Gruiță mai grăia:**

— Talcă, talculu' meu,
Dă-m' mureu din bătrînețe

Săbioara cea mischie.

Din mică copilărie !

Mîna-n puzunar băga,

Și la grajduri mi-l mîna.

Jer din ferderă mînca.

Toată lumea-ngrozăvea.
 Iel acuma rînceza,
 Lumea că mi-o-ngrozăvea,
 Doisprăzece mi-l ținea,
 Șapte șaua i-o puneă,
 Dar Gruia ce-m' făcea?
 În mica camară intra,
 Frumoșel că să-mbrăca,
 Frumoasă marfă-ncărca,
 La disăjori mi-o puneă,
 Afară că îmi ieșă
 Și pe Roșu i-arunca
 Și iel, măre,-ncăleca,
 Săbioara că și-o loa,
 Darea bună că ș-o loa
 Și iel, măre, că-m' pleca
 În poarta Țarigradului,
 Grădina cu florile,
 Un' să-mplimba doamnele,
 Tot grădină de-mpărat,
 În mijloc de Țarigrad.
 La grădină mi-ajungea,
 Poarta-ncuiată o găsea;
 Pineni Roșului că-i da
 Și-n grădină că-m' intra.
 Fata de-mpărat venea
 Și pe Gruia mi-l vedea,
 Înapoi că să-ntorcea,
 La maică-sa să ducea
 Ș-așa din gură-m' grăia:
 — Maică, măicuța mea,
 De cînd taica-mpărăta
 Nime-n grădină n-a intrat,
 Dar acuma c-a intrat
 Tot un mic negustoraș,
 Frumoasă marfă ce-m' are?
 Tot cercei de adimant,
 Ce ie domnițelor drag,
 Și furchiță de argint,
 Ce n-am văzut de cînd sînt.
 Dă-m', maică, doi gâlbeori
 Să mă duc să-m' cumpăr flori!
 Dar maică-sa ce făcea?
 Nici în samă nu băga,
 Bani cu feldera că-i da.
 Fata de-mpărat mergea,
 În grădină că-m' intra,
 La negustor ajungea,
 Două toarte ș-alegea,
 În ureche le puneă
 Ș-atunci din gură grăia:
 — Poftim, băiete, plata!
 — Fetiță, ieu sînt jurat

Că¹ iau bani de-ncălecat!
Dară Gruia ce-m' făcea?
Iute marfa ş-o-astrîngea,
În desăgiori mi-o pune
Şi pe Roşu o-arunca,
Şi iel, măre,-ncăleca,
Dar fetiţa ce-m' făcea?
Mîna, măre, o-ntindea
Ş-aşa din gură-m' grăia:
— Poftim, băietc, plata!
Dar Gruită ce-m' făcea?
Mîna-n brîu că sumeţa,
După iel c-o arunca,
Cu sohonu o-astruca,
Pinteni Roşului că-i da
Şi mergea,
da' nu glumea,
Şi mergea ca vîntur'le,
Şi sălta ca pasăr'le...
Dar bătrînu de Novac
Puţîntel că ini somna.
Grele vise că visa.
Cînd, măre, să deştepta
La nepotu-său mergea
Ş-aşa din gură-m' grăia:
— Ale, nepoate Ioviţă,
Ia ia tu ochianu
Şi tu, măre, lîndireaptă
Partea Ţarigradului,
Grădina-mpăratului;
Nu ştiu, Gruia-a izbîndit
Sau, Doamne, s-a prăpădit?
Dar Ioviţă ce-m' făcea?
Cu ochianu să uita
Şi iel, măre, că-m' zărea
Ş-aşa din gură-m' grăia:
— Ale, unchiule Novace,
Văd un soare răsărit,
După soare răsărit
Văd o pară
roşioară,
După pară
roşioară
Văd o ceaţă
negureaţă,
Nu ştiu, ceaţă
negureaţă,
Ori 'i oastea-mpărătească,
Pe Gruia să-l prăpădească!
Dar Novac cînd auza
Foarte bine că-i părea,

¹ Probabil: *sđ.*

Înapoi că să-ntorcea,
 'N mica pivniță intra,
 Cu cinzăci de uși la ea,
 C-o sută de buț' în ea;
 Mică ploschiță încărcă,
 Șasă vedre opt oca,
 Mai sînt niște buțicele
 D-o sută și cinci de vedre,
 Și de șold că mi-o lega
 Și iel, măre, că pleca
 Partea Țaligradului,
 Grădina-mpăratului.
 Mai mergea ce mai mergea,
 Cu Gruită să-ntîlnea:
 — Gruio, Gruio, fiul taichii,
 Rădică, taică, sohonu
 Să-ț' vază taica odoru!
 Dar Gruită-i mai spunea:
 — Călugăre, piază rea,
 Păzea dinaintea mea
 Că-ț' întunec viața,
 Căci murgu m-a nebunit,
 Paloșu m-a vitejit!
 Dar Gruită ce făcea?
 Înainte că mergea
 Și Novac îl ocunea,
 După iel că să uita,
 Foarte bine că-i părea.
 Mai stătea ce mai stătea,
 Oastea, mări, că venea,
 Cătră împărat zicea:
 — Ce gonești tu lujii mei,
 Lujii mei,
 copiii tăi?
 Împăratu mai grăia:
 — N-am știut că-i neam de-a lu' Novac,
 Că după iel nu m-aș fi luat!
 Atunci Novac mi-auza,
 Foarte bine 'i părea,
 Ploschița că ș-o lua
 Și iei, măre, că-nchina,
 De sănătate ruga
 Și iei, măre, se-ncuscra,
 Toată oastea o-adăpa
 Și-n ploscă mai rămînea...
 Mă bătui cu cînticu
 Tot ca lupu
 cu crîngu;
 Iar cînd pușca-l dobîndește,
 Își dă pelea, ș-o plătește!

La ciardacu lui Novac,
 Gruia din gură grăia:
 — Însoară-mă, neică,-nsoară!
 — Nu ești, neichii, de-nsurat
 Pînă fetele te bat
 Și nevestele te luptă!
 Gruia, cînd auzea,
 El se-ncingea nalt, fetește,
 Și se-nvălea nevestește,
 Și sub albă rochioară
 Încingea luce săbioară.
 P-îngă Dunăre pleca
 Și astfel Gruia cînta:
 „Dunărice, apă rece,
 Dare-ar Dumnezeu să sece,
 Să se vadă pietrile,
 Să le ardă soarele,
 Cînd pe mine m-o săcat,
 Că bărbatu mi-o-necat
 Și văduvă m-o lăsat“!
 Turcii, cînd îl auzea,
 În luntre că se punea
 Și la Gruia-mi trecea,
 Pe Gruia-l năvălea.
 El toți turcii îi lua
 Și în ciardac îi ducea,
 În curte că mi-i băga,
 Lăcate mari încuia
 Și la Novac că-mi striga:
 — Auzi, neiculiț' Novac,
 Eu mi-s Gruia lui Novac.
 Ian priviți ce-o să vă fac:
 Ia-ți, neicuță, sabia
 Și strînge marginile
 Că eu tai mijloacele!
 Pîn' se coace pînea-n foc,
 Făcea turcii toți polog.
 Atunci Gruia-mi zicea:
 — Auzi, neicuță, Novac,
 Ce mie mi-ai poruncit,
 Porunca ți-am împlinit,
 Acu-i vremea de-nsurat!
 Novac din gură grăia:
 — Gruia, te-oi însura
 Potriva de ți-oi afla.
 Numai eu am auzit
 D-un oraș mare,-n Dodrin,
 Acolo-i o fată de lătîni,
 Aia e potriva ta!
 Gruia, cînd auzea,

El negoț își cîștiga
 O furchiță și un fus,
 De aur și de argint,
 Și-o cloță cu zece pui,
 Cu pene strălucitoare
 Ca răzile de la soare.
 El murgu-și încăleca
 Și la Dodrin se pornea.
 În mijlocu tîrgului
 Negoțu și-l întindea,
 Toată lumea se mira,
 Căci ca soarele lucea!
 Fata de lătîni
 Slujnica o fost mînat
 La piaț', la cumpărat,
 Și-o șezut pînă-nserat,
 De la Gruia n-o plecat.
 Acasă cînd se ducea,
 Stăpîna-sa o lua
 Și-o bătea, și-o judeca,
 Că de ce o înserat
 Și-acasă n-o mai plecat.
 Slujnica așa zicea:
 — Eu și-acuma am venit,
 Dară tu să fi privit
 Cine-n piaț-o venit
 Nici acum n-ai fi venit:
 O venit un greculeț
 Cu negoț strălucitori,
 Nu-l mai zăuiți pînă mori!
 Așa-i grecu de frumos,
 Așa-i nalt și subțirel,
 Nici soare nu poate căuta la el!
 Stăpîna-sa auzea,
 Toată noaptea nu durmea,
 Pînă-n zori se tot schilea.
 Soarele cînd răsărea,
 Pe slujnică o lua,
 Cu ea la piaț pornea.
 Gruia cînd că mi-o vedea,
 Negoțu el și-l strîngea.
 Cînd fata mi-o ajungea,
 De mină că mi-o lua,
 Pe murguț o anina
 Și fuga cu ea îmi da,
 Pîn' la ciardac nu s-oprea.
 La Novac cînd ajungea,
 De nuntă se apuca,
 La biserică mergea;
 Biserica tremura,

Icoanele lăcrima,
 Maica Mărie zicea:
 — Preotule, blăstămate,
 Nu cununa sor' cu frate,
 Că mai sînt străine fete
 Și sărace, și bogate!
 Preotu nu-i cununa,
 Nunta-napoi întorcea.
 Novac la Dodrin pleca,
 Să-ntrebe pe maică-sa

Cu cine-o făcut fata?
 Maică-sa îi răspundea:
 — Eu am fost o birtășiță,
 Mulți călători mi-or venit,
 Eu pe nime n-am primit
 Făr' pe bătrînul Novac!
 De nuntă el se lăsa,
 Pe mireasă o ducea
 De unde Gruia-a furat-o,
 Și acolo a lăsat-o.

„din Răcășdia și juu“ — Caraș-Severin

Novacovici, 24

29.IV GRUIA LUI NOVAC

Colo jos și mai în jos,
 Pe un cîmp verde, frumos,
 În o casă luminată
 Este o masă încărcată.
 Dar la masă cine șede?
 Novac cel bătrîn șede
 Și cu fiul său Gruia,
 Carele din grai grăia:
 — Tată, cînd m-ai însura?
 Iar Novac îi răspundea:
 — Însura-te-aș însura,
 Dar soți' nu-ți pot căpăta
 Pînă-n Buda n-oi intra
 La cea fată de latini,
 De latinii cei bătrîni,
 Că ea șede la fereastră
 Și croiește la vestminte,
 La vestminte viorinte!
 Gruia, cînd îl auza,
 El afară că ieșea
 Și în grajd mi se băga,
 Un cal murg că dezlega
 Și afară îl scotea,
 Pe el șeua o puneă,
 Sus, în șeuă se suia,
 Cătră murg așa zicea:
 — Alelei, murgușule,
 Hai la drum, voinicule,
 Hai ca gîndul,
 Hai ca vîntul!
 Apoi de frîu îl prindea,
 Îl prindea și îl strîngea

Și cu pintenii-l lovea,
 Și murgul cînd o simța
 Tot fugea și alergia
 Pînă-n Buda ajungea.
 Gruia aici se oprea,
 La fereastră îmi bătea
 Și din grai așa grăia:
 — Fată, fată draga mea,
 Adă-mi mie un cojoc
 Să-l îmbrac aici pe loc,
 Să-l îmbrac, să-l ieu pe mine
 Și să văd de mi-o sta bine!
 Fata cojoc aducea,
 Gruia cojocu-mbrăca,
 Cătră fată se-ntorcea
 Iară fata îi zicea:
 „Așa este-n ăst cojoc
 Ca și Gruia lui Novac!“
 Și Gruia o întreba:
 — Dar cunoști tu pre Gruia?
 — Eu pre Gruia l-am ochiat
 În mijloc de Țarigrad,
 Pe hîrtie l-am scriat
 Și în ladă l-am băgat!
 Gruia cojocu-i dădea
 Și din grai așa zicea:
 — Adă-mi, fată, alt cojoc!
 Fata cojocu-i dădea,
 El cojocul nu-l lua,
 Fata de mînă-o prindea,
 Pe fereastră o trăgea,
 Pe murg călare-o puneă,

Cu ea acasă pornea.
Nici cu gândul nu gîndea
Pînă acasă ajungea,

Cornești — Timiș

Cătră tată-so zicea:
— Ce tu, tată, ai gîndit
Eu toate le-am isprăvit!

Gazeta poporului (Timișoara) 2(1886), nr. 8
N. JOVITIA

30(40) GRUIA A LUI NOVAC

În Țara Hațegului,
La biertu-mpăratului,
Unde-și beau ciobanii banii
Și-arghelarii-și mîncau caii,
Gruia bea cu fetele:
Una vinu-i îndulcește,
Alta patu i-l chitește
Și cu-a treia se iubește.
Dar mamă-sa auzea,
Către biert ea se pornea;
Cînd la biert ajungea,
Și lui Gruia așa-i grăia:
— O, tu Gruio, fiul meu,
Pentru bunul Dumnezeu,
Părăsește bierturile,
Bierturile, fetele,
Că-ți dai, zău, și hainele,
Și te du, maichii, la tîrg,
Tot la tîrg, măi, la Arad,
Și-ți cumpără boi de-arat.
Vinde calul pre doi boi
Și armele pre alți doi,
Că acasă mai ai doi,
Ieși la plug cu șase boi!
Dară Gruia ce făcea?
El la tîrg că îmi pornea,
Vindea calul pre doi boi
Și armele pre alți doi,
Și acasă el venea,
Către mamă-sa grăia:
— O, muchiță, muica mea,
D-ortac pe cine mi-i da?
— Pre Roxandra, sora ta.
— Dară sbici din ce mi-i da?
— Din păr de la sora ta,
C-are chica-n șapte vițe
De cînd fu ea copiliță.
Dară Gruia ce făcea?
Păr din capu ei rupea
Și sbiciul și-l împletea,
Boișorii și-i prindea

Și s-apuca d-a ara.
Ara de l-amiazi pîn' seara.
Iar Roxandra cîteodată
Să ducea s-aducă apă,
Și flori mîndre culegea,
Și-n cunună le făcea,
Și la Gruia le ducea,
Și lui din grai îi grăia:
— Frate, frățisorul meu,
Cînd va fi ospățul tău
Eu cu toate te-oi chiti.
Dar Gruia, de bucurat,
Se lua și-o săruta
Și să lăuda c-o juca.
Iar Roxandra mai o dată
Să duse s-aducă apă.
Capu-napoi întorcea,
Un nourel că-mi vedea
Și lui Gruia așa-i grăia:
— Frate, frățiorul meu,
Ce se-ntoarce norul greu?
— Nu e nour ce privești,
Ci sînt turcii cei păgîni,
Cari știu suge pe români.
Vin să taie ei din mine
Că nu le-am făcut vrîun bine!
El nici vorba nu sfîrșea,
Iacă și turcii-ajungea.
Ei „bun lucru” că îi da,
El frumos le mulțamea.
— Bună ziua, măi plugar!
— Mulțamesc, măi boieri mari!
— N-ai văzut pre-aici călare
Gruia lui Novac cel mare?
— Ba eu poate l-am văzut,
Dar nici nu l-am cunoscut,
C-au trecut cu capu-n sus,
Ca și vîntul el s-a dus
În Țara Hațegului,
La biertu-mpăratului,

Unde-și beau ciobanii banii
 Și-arghelarii-și mâncau caii,
 Gruia bea cu fetele:
 Una vinu-i îndulcește,
 Alta patu i-l chitește
 Și cu-a treia se iubește
 Și de turci nici nu dorește!
 Dară turcii ce făcea?
 Cătră biert ei se pornea.
 Dar un turc, ostaș vestit,
 Către turci așa-a grăit:
 — Turcilor, nebunilor,
 Stați pe loc, voi n-alergați
 Că de Gruia voi nu dați;
 Dacă vreți să-l căpătați,
 Iac-acesta-i, și-l legați!
 Că-i an de cînd nu l-am văz't
 Și de loc l-am cunoscut,
 De cînd cu el m-am luptat,
 Țara cînd o am prădat!
 Dară turcii ce făcea?
 O! Pe Gruia-ncongiura
 Și frumos că-mi-l lega.
 Dar un turc, zmeu blăstămat,
 Cătră Gruia-așa-au strigat:
 — Cum vrei moartea să ți-o fac:
 În săbii să te tăiem,
 Cu buzdugan să te-omorîm?
 Dară Gruia-așa grăia:
 — Faceți cu mine ce-ți vrea,
 Ci iertați-mă-a scria,
 Să scriu la muichița carte
 Ca să știe din departe
 Că are de ce m-aștepte;
 S-o trimit p-ast fluieraș de vînt,
 P-astă față de pămînt;
 Să bag mîna-n buzunar,
 Să scot peană, călămar;
 Să bag mîna-n pălărie,
 Să scot frunză de hîrtie.
 Dară turcii ce făcea?

Mîna stîngă-i dezlega,
 Și lui Gruia îi plăcea,
 Că stîngaci dînsul era.
 Nu bagă mîna-n pălărie
 Să scoată frunza de hîrtie;
 Nu bagă mîna-n buzunar
 Să scoată peană, călămar;
 Ci scoase-o spadă ascuțită,
 La tăiuș cam ascuțită,
 Și-au tăiat cum au putut,
 Pe turci grămadă i-au făcut.
 Dar pe care n-au tăiat,
 Numai fuga l-au scăpat;
 Numai pre-unu l-a iertat,
 Ca să ducă vestea-n sat.
 Unul fuga i-au scăpat
 Și pre mulți i-au spintecat.
 Dar bătrînul Novac auzea,
 Iute calu-ncăleca
 Și pre drum că îmi pleca,
 Aulind și chiulind.
 Cînd acolo ajungea,
 De pre cal descăleca,
 Cătră Gruia-așa grăia:
 — O, tu Gruio, fiul meu,
 Pentru bunul Dumnezeu,
 Bate, taichii, marginile,
 Că eu bat mijloacele!
 Cît-i din sfințit de soare
 Pînă-n răsărit de soare,
 Nici un turc nu era-n picioare.
 — Soro, sorioara mea,
 Trage boii acu' afară
 Că nu-i ziua, ci e seară,
 Să plecăm acasă iară,
 C-am arat ș-am semănat,
 Că am copt și-am secerat!
 Apoi boii îi mîna,
 Cătră muma rentorna.
 Dar turcii zăceau ca snopii,
 Pe la gît cu brîne roșii.

„din *parțile Bisericii Albe*” — (R.S.F. Iugoslavia)

Bibicescu, 309
N. CONSTANTINOVICI

31(41) VITEJIA LUI NOVAC ȘI A LUI GRUIA

Grăia bătrînul de Novac:
 — Gruio, Gruio, puiul taichii,
 Ia-ncinge-te sus fetește

Și te-mbracă muierește;
 Și tu, taichii, să te duci
 Doi, pră Dunăre în sus,

Și să pui mînă la chiși,
 Și tu, taichii, să te cînți:
 „Dunărice, Dunărice,
 Săce-ți, mîndră, fundurile,
 Bărbățul m-ai-necat,
 Văduviță m-ai lăsat!”
 Cînd turcii te-or auzi,
 La tine s-or șîrui
 Și tu, taichii, vei fugi
 Pîn' turcii s-o șîrui
 Și taica i-oi ocupa.
 Tu să iai mijloacele,
 Eu oi lua marginele,
 Și pe turci noi i-om tăia
 Și galbenii i-om luva!
 Dară Gruia auzea,
 Cîrpă neagră-n cap puneă,
 Săbioara încingea,
 Prîngă Dunăre mergea,
 Începea și să cînta:
 „Dunărice, Dunărice,
 Săce-mi-ți vadurile,
 Zău, și mîndră, fundurile,
 Bărbățul m-ai necat,
 Văduviță m-ai lăsat!”
 Dar turcii cînd auzea
 După el să înșîra
 Și din gură-așa striga:
 — Ian așteaptă, nevastia,

Ți-i bărbatu aicea!
 Gruia la fugă o lua,
 Tot fugea,-napoi căuta,
 Pîn' turcii să înșîra.
 Dar bătrînu de Novac,
 Și bătrîn, și blăstămat,
 El pre turci că-i ocupea,
 Din degete fișcinea.
 Gruia-napoi să-ntorcea,
 Săbioara lui trăgea
 Și-ncepea de-mi tăia.
 Gîmică-i ca petritele,
 Pisază-i ca verzile...
 Și-ncepea de-i burfăia,
 Tot nădragii mi-i spărgea
 Și galbenii mi-i luva.
 Nici mulți galbeni nu era:
 Șapte merniți măsura,
 Tot de aur și d-argint,
 Ce n-am văzut de cînd sînt!
 Era, dragă, și sfîntîci,
 Niște sfîntîci tot d-ăi mici,
 Unu de-o sută și cinci...
 Și acasă că mergea,
 La oraș, la Țăligrad,
 Cam în capul podului,
 La birtu sultanului.
 Și ei bea și să gosta
 Și de nime nu dorea.

N. Bunghi
 Ilidia — Caraș-Severin
 1906

Popovici, 111

32(43) NOVAC VINDE PE GRUIA

Colea sus și mai din sus,
 La cei munți de sterideal,
 La ceardacul lui Novac,
 Mîndră masă este-ntinsă,
 Cu postav verde cuprinsă,
 Multă țară este strînsă.
 Toți beau și se veselesc,
 Pe Dumnezeu pomenesc,
 Numai Gruia îmi ședea,
 Nici nu bea, nici nu mîncea,
 Că îmi era mînios,
 Mînios, cu fața-n jos,
 Ș-așa de rău îmi căuta,

Că Novac, îl întreba:
 — Ei, tu Gruio, puilul neichii,
 Pentru ce ești mînios
 Și îmi zezi cu fața-n jos?
 Iară Gruia răspundea:
 — Cum n-oi fi eu mînios
 Și n-oi ședea cu fața-n jos,
 Cînd multă țară bagi în iarnă
 Și nu-s bani de cheltuială?!
 Novac, dacă auzea,
 Tare se mai mînia,
 La Gruia se slobozea
 Și o palmă îi trăgea,
 Frumușel că îl lega,

Dinapoi că îl lua
 Și-n loc de rob îl ducea;
 Unde, Doamne, îmi pornea?
 În oraș, în Țărigrad!
 Dacă-n oraș ajungea,
 În tîrg, Doamne, îl scotea,
 Să-l vîndă ca rob voia!
 Toți robii că se vindeau
 Care cu cît preț aveau,
 Numai Gruia rămînea,
 Că nime nu cuteza
 Pe Gruia de-a-l cumpăra.
 Înapoi se întorceau
 Și acasă îmi plecau,
 Dar pe cale se-ntîlneau
 Cu o Bulă-mpărătească,
 Doamnă din țara turcească.
 Cum pe Gruia îl vedea,
 Frumos cum el îmi era,
 Cătră Novac îmi zicea:
 — Bună calea, moșule,
 Moșule, bătrînule,
 O' ți-i robu de vînzare.
 Mie mi-i de cumpărare!
 Novac așa-i răspundea:
 — Zău, mi-i robu de vînzare,
 Cine mie îmi va da
 Bani cîți oi putea lua,
 Nouă pungi de bani,
 Nouă și cu nouă,
 De trei ori mai nouă,
 Treizeci fără trei,
 Robu-l las în grijă-sa!
 Bula, cînd îmi auzea,
 Cătră Novac îmi grăia:
 — Banii vino să ți-i dau,
 Robul haida să ți-l iau!
 Novac după ea pleca,
 La ea acas' ajungea,
 În cămară se băga,
 Așa Bula îmi grăia:
 — Așterne-ți, moșule, chepeneagul
 Să-ți dau banii cu șineagul!
 Novac chepeneag așternea,
 Îi da banii cu lopata
 Și nu îi mai număra:
 Bani, cîți putea lua
 Și acasă îmi pleca;
 Cît mergea, se întrista
 Și cu ochii lăcrăma,
 Că la Gruia se gîndea.
 Bula pe Gruia-l lua
 Și pe el îl dezlega,

În chilie îl băga,
 După masă îl punea
 Și-ncepea de-a-l îmbia,
 Dară Gruia îmi tăcea
 Și tare rău că-mi căuta.
 Bula așa îi zicea:
 — Bea, voinice, te gostăște
 Și mi te mai veselește,
 Nu-mi căuta așa de rău
 Că bine îți voiesc eu,
 Că nu te-am luat robuleț,
 Ci te-am luat călăreț,
 Că vizirul mi-o murit
 Și-a rămas cal de călărit,
 Arme bune la oblînc,
 Bani destui de zdrîncănit!
 Gruia, cînd îmi auzea,
 Fața i se veselea,
 În picioare se scula
 Și din gură-așa zicea:
 — Nici n-oi bea,
 Nici n-oi mîncă
 Până calul n-oi vedea!
 Dar Bula, cînd auzea,
 Măreață că îmi era,
 O dată din palmi plesnea,
 Două slugi că îmi veneau,
 Lor poruncă că le da,
 Calul din grajd îl scoteau,
 La Gruia îl aduceau.
 Cînd Gruia calul vedea,
 La inimă îl strîcnea,
 Frîul în cap îi punea,
 Binișor îl înșela,
 Sus pe el se arunca,
 Niște palme că îi da
 Până firea îi afla,
 Cătră Bula-așa striga:
 — Auzi, Bulă dumneata,
 Dacă e lucrul așa,
 Adă bani de zdrîncănit,
 Să-i pun lîngă șauă,
 Că mie mi s-o urît
 De cînd n-am mai călărit,
 Și hai prin oraș cu mine
 Ca să mă probești tu bine,
 Să mă vezi cum m-o ședea,
 Fi-oi eu frumos sau ba!
 Bula de loc se punea,
 Desagi de galbeni umplea
 Și la șaua îi punea.
 Porțile le descunea,
 Bula-nainte mergea,

Iară Gruia după ea.
 Bula măreață era,
 Căci calul cînd îmi pășea
 Banii tare zdrîncănea,
 Turcii la ea să uitau
 Și tare se mai mirau.
 Dară Gruia ce făcea?
 Pintenii calului îi da,
 Fuga mare că îmi da,
 Din oraș afar' ieșea,
 Înapoi iar se-ntorcea
 Și la Bula îmi venea.
 Mai făcea ce îmi făcea,
 Mai o dată fuga da,
 Piața o încungiura,
 Napoi iar se întorcea;
 Mîna cu Bula îmi da,
 Sănătate își lua,
 Fuga mare că îmi da,
 Din oraș afar' ieșea
 Și napoi nu se-ntorcea;
 Iară turcii se rîdeau,
 Joc de Bula își băteau.
 Dacă Bula îmi vedea
 Că Gruia nu mai venea,
 Ea bine se nădăia,
 La-mpăratu se ducea,
 De-mpăratu se ruga,
 Oaste el îmi rădica,
 După Gruia se lua.
 Tot cureau cît îmi cureau,
 Pe Gruia îl ajungeau,
 Gruia-napoi se-ntorcea,
 Săbioara își trăgea,
 Mulți turci el că îmi tăia.

Iară fugă că îmi da,
 Tot mergea cît îmi mergea,
 Pe Novac îl ajungea.
 Dară Novac ce făcea?
 Ședea jos, cu fața-n jos,
 Tot plîngînd și suspinînd
 Și de Gruia turvinînd.
 — Ei, tu taică, taic' Novace,
 Ian deșteaptă-te tu bine
 Să vezi cine-i lîngă tine!
 Cînd Novac se rădica
 Și pe Gruia îl vedea
 Călări pe cal cum era,
 Calu-n frunte-l săruta,
 Dar Gruia așa zicea:
 — Ia-ți bine sabia ta
 Și rămîni în urma mea,
 Că tu bine te gostești,
 Pe cuscri să-i omenești,
 Că cu ei m-am însurat
 În oraș, în Țarigrad!
 Novac sabia lua
 Și din gură-așa zicea:
 — Du-te tu, taichii, acasă,
 Lasă taica să-i gostască!
 Gruia-acasă se ducea,
 Novac în urmă-i rămînea,
 Și cum turcii îmi venea
 Printre ei se slobozea
 Și pe toți îi prăpădea,
 Cît se coace-o turtă-n foc,
 Toți turcii fură polog!
 Cătră casă se ducea,
 Mare gostie făcea,
 Ca și noi acuma!...

Vichentie Micu
 Coștei — Banatul sîrbesc (R.S.F. Iugoslavia)

Corcea, 118

33(44) TURCUL ȘI NOVĂCEȘTII

Pusu-s-a de s-a vorbit,
 Împărat s-a sfătuit
 C-un turcuț micuț, isteț,
 Turculeț cu părul creț
 Și cu cal gălbiniu,
 Pe-un picior pinciniu,
 Să prindă pe Novăcești,
 Pe voinicii românești.
 Turcu se prindea,

Planu îi spunea,
 Mîna cu-mpăratul da,
 Legătuintă făcea.
 Nici prea mult nu îmi ședea,
 Sus, pe cal se arunca,
 Și la codru se ducea,
 Și la munte se suia,
 Și-ncepea de-mi chiotea,
 De tot tare îmi țipa,

Și de chiotele lui
 Pică frunza codrului.
 Tot țipa și chiotea,
 Nime-n lume n-auzea,
 Făr' bătrînul de Novac,
 Din frumosul său cerdac.
 El din gură-așa zicea:
 — Ei, tu Gruio, puil neichii,
 Ian tu bine îmi pornește
 Colo-n vale,-n codru verde,
 Ca să vezi că cine țipă,
 Liniștea noastră o strică.
 Dac-o fi vrun rătăcit,
 Bine să-ți fie venit,
 Calea bună îi arată,
 Înapoi să vini îndată;
 Dacă o fi vrun bolînd,
 Să-i dai drumu-n bolînzie;
 Dac-o fi el vrun flămînd,
 Să-l aduci să-l săturăm,
 Ori dacă o fi vrun gol,
 Să-l aduci să-l îmbrăcăm.
 Iar dac-o fi vrun viteaz,
 Caută, poartă-te cam treaz,
 Tu cu el să te lovești,
 La min' să nu te gîndești!
 Gruia, cum îmi auzea,
 Fuga la grajd că îmi da,
 Scottea murgu țăsălat,
 Țăsălat și înșelat,
 Numai bun de-ncălecat.
 Sus, pe murg se arunca
 Și prin codru îmi pleca,
 Nici prea mult nu îmi umbla,
 Cu turcu se întîlnea
 Și din gură-așa zicea:
 — Turcule, bolîndule,
 Bată-te legea turcească,
 Dar ce țipi și chiotești,
 Liniștea noastră o răpești?
 Vin' cu mine la război,
 Să ne lovim amîndoi!
 Dar turcu-i ca cînele,
 Scurte-i Domnul zilele,
 Nimica nu îmi vorbea,
 De Gruia s-apropia,
 Mîna la brîu își puneă,
 Buzduganul își trăgea,
 O dată îl răsucea,
 Ochii Gruii îi fura,
 Și-unde, Doamne, că îmi da?
 De la vale de buric,
 Unde-i moartea de voinic.

Țapăn Gruia poticnea,
 Curea turcu și-l lega,
 Și mi-l lega prîngă cal,
 Prîngă cal, ca p-un ogar.
 Și-ncepea de a țipa,
 Tot țipa și chiotea,
 Nime-n lume n-auzea,
 Făr' bătrînul de Novac,
 Din frumosul său cerdac.
 El în gînd așa-și gîndea:
 „Iar a-nceput a țipa;
 Un fecior eu am avut,
 Poate că o fi pierdut!“
 Apoi din gură striga:
 — Ei, Iovo, nepotul meu,
 Ascultă ce îți zic eu:
 Ian tu bine să te duci
 Colo-n vale,-n codru verde,
 Ca să vezi că cine țipă,
 Liniștea noastră o strică,
 Că pe Gruia l-am trimis
 Și Gruia n-a mai venit,
 Poate că o fi pierit!
 Iar Iova, cînd auzea,
 Așa de rău că-i părea,
 Fără voie că pleca.
 Tot mergea cît îmi mergea,
 Păn' cu turcu se-ntîlnea,
 Bună calea că îi da
 Și așa îi cuvînta:
 — Bată-mi-te Dumnezeu,
 Cum ai prins pe văru-meu
 Și ca bine l-ai legat
 Ca p-un mare blăstămat;
 Vin-începea la război,
 Să ne lovim amîndoi!
 Dar turcu-i ca cînele,
 Scurte-i Domnul zilele,
 Nimica nu îmi vorbea,
 De Iova s-apropia,
 Mîna la brîu își puneă,
 Buzduganul își trăgea,
 O dată îl răsucea,
 Ochii Iovii îi fura,
 Și-unde-n Iova, Doamne, da?
 De la vale de buric,
 Unde-i moartea de voinic.
 Țapăn Iova poticnea,
 Curea turcu și-l lega;
 Dinapoi că mi-i lua,
 Dinapoi,
 Ca pe doi boi.
 Turcu iarăși se puneă

Și mai tare îmi țipa.
 Nime-n lume n-auzea,
 Făr' bătrînul de Novac,
 Din frumosul său cerdac.
 El din gură-așa zicea:
 „Dar ce-o mai fi și asta?
 Doi feciori eu am avut,
 Pr-amîndoi eu i-am pierdut,
 Singur numai am rămas
 Ca să mă lupt cu răcaz,
 Singurel cu capu meu,
 Fie ce-o vrea Dumnezeu!”
 Sabia-n mînă-și lua,
 Buzdugan la brîu punea
 Și prin codru îmi pleca.
 Nici prea mult nu îmi umbla,
 Păn' cu turcu se-ntîlnea:
 — Bună calea, turcule,
 Turcule, viteazule,
 Bată-te legea turcească,
 Dar ce bine i-ai legat,
 Dinapoi că i-ai luat,
 Dinapoi,
 Ca pe doi boi,
 Vin-încoacea la război,
 Să ne lovim ș-amîndoi!
 Dar turcul, dacă-l vedea,
 Zău, și lui frică-i era,
 Nimica nu îmi zicea,
 De Novac s-apropia,
 Buzduganul îl trăgea,
 Ș-unde-n Novac că îmi da,
 Novac'n mînă-l sprijonea.
 Din mînă Novac se punea,
 Buzduganul răsucea,
 Și unde-n turc, Doamne, da,
 Turcu-n pumni îl sprijonea.
 Turcul mi se cam temea,
 Buzduganul îl lua,
 Napoi în Novac îmi da,
 Novac în dinți îl sprijonea.
 Dacă turcul îmi vedea,
 Tare se mai spăria;
 Făcea turcul cum făcea,
 Ochii lui Novac fura,
 Ș-unde-n Novac că îmi da
 Tocma-n capul pieptului,
 Unde-i păs voinicului.
 Novac jos că îmi cădea
 Și din gură-așa striga:
 — Stăi, turcule, nu mai da,
 Că-s bătrîn, nu pot răbda!

Venea turcul și-l lega;
 Dinapoi că mi-i lua,
 Dinapoi,
 Ca pe trei boi.
 La-mpăratu se-ntorcea,
 Nici prea mult nu îmi umbla,
 Dar cu cine se-ntîlnea?
 Cu Bădița codrilor,
 Stăpînul moșiilor,
 Drăgălașul fetelor,
 Ibovnic nevestelor
 Și spaima voinicilor!
 — Bună calea, turcule,
 Turcule, viteazule,
 Bată-te legea turcească,
 Dar ce bine i-ai legat,
 Dinapoi că i-ai luat,
 Dinapoi,
 Ca pe trei boi,
 Vin-încoacea la război,
 Să ne lovim ș-amîndoi!
 La război că se prindeau,
 Cu sulilele-ncepeau,
 Sulilele se frîngeau,
 În lături le lăpădau.
 Buzduganele trăgeau
 Și-ncepeau de se loveau.
 Turcul cînd îmi lovea,
 Făcea el cum știa,
 Ochii Badii îi fura,
 Săbioara își trăgea,
 Peste foale îl lovea,
 Mățișoare îi vărsa.
 Novac atunci îi striga:
 — Bată-mi-te Dumnezeu,
 C-ai tăiat pe frate-tău!
 Iar turcul, dac-auzea,
 Capul în pămînt punea
 Și aminte-și aducea
 Că-un frate cîndva avea,
 Cînd încă creștin era;
 Dar de cînd el s-a turcit
 Frate-so l-a părăsit.
 El din gură-așa striga:
 — Ei, tu taică, taic' Novace,
 Putea-l-ai tu să-l învii,
 Eu pe voi v-oi slobozi,
 V-oi da drumul la toți trii!
 Novac de loc se prindea
 Și pe el îl dezlega,
 La Bădița se ducea,
 Un bîț de sînger tăia,
 La mață se slobozea

Și-ncepea de le strîngea
 Cam cu paie, cu gunoaie,
 Le băga cu tot în foale.
 C-un ac d-argint le cosea,
 Peste foale îl lovea,
 De pielea se vindeca.
 Prin urechii îi sufla
 Și pe Badea învia.
 Sărea Badea cît coala
 Și la ochi că se freca
 Și din gură-așa zicea:
 — Uite cum am adormit!
 — Fire-ai, neică, adormit
 Până-i lumea și pămîntul.
 Dar Novac te-a pomenit!
 Apoi turcul se punea,
 Pe toți trei îi slobozea.
 Frați toți cinci ei se făceau
 Și-napoi că se-ntorceau.
 La cerdac dac-ajungeau,
 Începeau de se gostau.
 Cînd îmi fu despre beție.
 Despre dalba veselie.
 Ei toți mi se lăudau
 Care de ce-s mai viteji.
 Se lăuda turcu că știe
 Să-nșele cu viclenie;
 Bădița se lăuda
 Că-i vînător num-așa;
 Ioviță mi se lăuda
 Că știe bine-a lupta;
 Gruia jos nu se lăsa,
 Ci și el mi se lăuda
 Că știe bine-a tăia;
 Novac și el se lăuda
 Că știe bine-a striga,
 De răsuna văile,

Se cutremur' pietrile,
 Se spăimîntă fiarăle
 Și se-omoară oamenii!
 Dacă turcul auzea,
 Cătră Novac îmi zicea:
 — Ian strigă dară o dată,
 Să văd ori de mor îndată!
 Dar Novac așa-i zicea:
 — Ba eu, zău, nu oi striga,
 Că de pe scaun ți-i da,
 Mort la pămînt vei cădea!
 Turcul se cam vrîstua,
 Iar Novac se cam temea
 Și așa lui îi zicea:
 — Las' să meargă aști-afară,
 C-a lor viață nu-i povară!
 Ei afară că-mi ieșeau,
 Novac și turc rămîneau.
 — Bagă samă c-oi striga
 Și tu mort îi rămînea!
 Turcul din nou îl ruga,
 Și Novac se opintea
 Și începea a striga,
 Turcul de pe scaun sărea,
 Cu capul în grindă-și da,
 Mort la pămînt jos cădea!
 Și cînd cei trei s-au întors
 Pe turc mort l-au aflat jos
 Și pe Novac mînios,
 C-a strigat și-a omorît
 Pe fratele lor cel turcit.
 Apoi toți mi l-au jălit
 C-a fost voinic și-a pierit!
 Nu vă stricați voia bună
 Pentru mica mea minciună,
 Minciună lăutărească
 De-o-ntîmplare novăcească!...

Fichentie Micu

Coștei — Banatul sîrbesc (R.S.F. Iugoslavia)

Corcea, 108

34(45) NOVAC ȘI BALABAN

Sub seninul cerului,
 La aripa norului,
 La ciardacu lui Novac,
 Mare masă-mi este-ntinsă.
 Dar la masă cine-mi șade?
 Șade bătrînul Novac,
 Cu frate-său Balaban,
 Vesel beau și ospătau,

Teamă de nimeni n-aveau.
 Cînd fuse cam la beție,
 Colea-n dalba veselie,
 Novac, mări, se scula,
 Afară că mi-și ieșea,
 Cu urechea că trăgea.
 Colea, la muntele sec,
 Unde voinicii se-ntrec,

Tare strigă d-un voinic,
 Strigă noaptea tot șoimește
 Și-ncă ziua voinicește,
 Cu cine să se lovească,
 Inima să-și izbîndească?
 În casă Novac intra
 Și lui frate-său spunea:
 — Alei, frate Balabane,
 Nu mă vezi c-am maturit
 Ș-alt voinic nu m-a răzbit?
 Colea, la muntele sec,
 Unde voinicii se-ntrec,
 Tare strigă d-un voinic,
 Strigă noaptea tot șoimește,
 Încă ziua voinicește,
 Cu cine să se lovească,
 Inimii să-și izbîndească?
 Novac atunci ce-mi făcea?
 În celar că mi-și intra,
 Din cinci sute buzdugane
 Alegea unul mai mare.
 La cîntar că mi-l punea,
 Cinci sute oca trăgea.
 De genuche că-l trîntea,
 De rugină-l scutura,
 Ca laptele îl făcea,
 Ca soarele strălucea,
 În buzunar că-l băga.
 De loc dosu că mi-și da
 Și din guriță striga:
 — Alei, tu, voinic sărac,
 Ce nu ai minte de leac,
 Ce tot strigi la viteaz bun
 Cu care să te lovești,
 Inimii să-ți izbîndești?
 Nu mă vezi c-am maturit
 Ș-alt voinic nu m-a răzbit?
 De Novac n-ai auzit?
 — Dacă ești, crezi, tu Novac,
 Nu-ți bag seama ca l-un doivleac,
 O să-ți trag un buzdugan
 Să mă ții minte un an!
 Dar Novac se necăjea,
 Buzduganu că scotea,
 De codiță-l apuca
 Și-n voinic îl îndrepta;
 Mergea pe cer vâjăind,
 Ca Sfete-Petre trăsînd.
 Dar voinicul sărac
 În călcîi se răsucea,
 Buzduganu că-l prindea
 Și-ndărăt că-l trimetea;
 De tare ce l-a azvîrlit,

Trei penițe i-a sărit,
 Pe Novac mi l-a lovit,
 L-a lovit, l-a mîntuit,
 La trei zile s-a trezit...
 Cînd el, frate, se trezea,
 Buzduganu că-și lua,
 După el că-mi și-l trăgea,
 La ciardac că ajungea
 Și din gură că-mi zicea:
 — Alei, frate Balabane,
 Nu mă vezi c-am maturit
 Ș-alt voinic nu m-a răzbit?
 Dară asta ce să fie?
 Balaban nu adăsta,
 În celar că mi-și intra,
 Din opt sute buzdugane
 Alegea pe cel mai mare.
 La cîntar că mi-l punea,
 Trăgea opt sute oca.
 De genuche mi-l trîntea,
 Ca laptele-l făcea,
 Ca soarele strălucea.
 La muntele sec alerga,
 Tare din gură striga:
 — Alei, tu, voinic sărac,
 Care n-ai minte de leac,
 Ce strigi noaptea tot șoimește,
 Ziua încă voinicește;
 Mereu strigi la viteaz bun,
 Cu care să te lovești,
 Inimii să-ți izbîndești;
 Nu mă vezi c-am maturit
 Ș-alt voinic nu m-a răzbit?
 De Balaban n-ai auzit?
 — Măi frăție Balaban,
 Cînd ți-oi da un buzdugan!...
 Balaban se necăjea,
 Mîna-n buzunar băga,
 Buzduganu că scotea,
 În voinic că-l îndrepta;
 Mergea pe cer vâjăind,
 Ca Sfete-Petre trăsînd.
 Dar voinicul sărac
 În călcîi se răsucea,
 Buzduganu că-l prindea
 Și-ndărăt l-azvîrlea.
 De tare ce l-a azvîrlit,
 Cinci penițe i-a sărit,
 Pe Balaban l-a lovit,
 L-a lovit, l-a mîntuit,
 Ceas de moarte l-a găsit,
 Pulberea l-a acoperit,
 La opt zile s-a trezit...

Dacă el se deștepta,
 Buzduganu că-și lua,
 De codiță că-l trăgea,
 La ciardac că mi-și mergea
 Și lui Novac că-i zicea:
 — Alei, frate, crez, Novace,
 Dar aceasta ce să fie?
 Hai, frate, să-l întrebăm,
 Cu dinadins să-l cercetăm,
 C-ori ne-o fi vrun verișor,
 Ori, frate, vrun nepoțel,
 Că prea este viteaz el!
 Acolo ci deci mergeau
 Și pe voinic întrebau:
 — Alei, tu, voinic sărac,
 Care n-ai minte de leac,
 Am venit să te-ntrebăm.
 Cu dinadins să cercetăm,
 C-or' ne-i fi vrun verișor,
 Ori, frate, vrun nepoțel,
 Căci nu vezi c-am maturit
 Și-alți voinici nu ne-au răzbit?
 Voinicul le răspundea
 Că Ioviță îl chema,
 Și-apoi, măre, cuvînta:
 — Alei, bătrîne Novace,
 Și tu, frate Balabane,

Maica mi-a fost văduviță
 La uliță,
 În drumu Țarigradului,
 La schelea-mpăratului;
 Maicăi că i-a nemerit,
 Într-o zi că i-a sosit
 Doi delii împărătești:
 Unul, nalt și subțirel,
 Parcă-i tras printr-un inel,
 Altul, nalt și cocoșat
 Și de piept mi-e găvănat,
 De genuche-apropiat.
 Barba-i era cît grapa,
 Sămăna cu dumneata.
 Cu maica s-a măritat,
 Din cel voinic sînt eu fapt!
 Novac seama că-i lua,
 Inelul că-l cunoștea,
 În brațe că mi-l lua,
 În față mi-l săruta,
 Cu toți la ciardac mergea,
 Auru de-l împărțea,
 C-o baniță de argint,
 Luată din jăcmănit.
 Și-mi beau, și-mi chefuiau,
 La nimic nu mai gîndeau...¹

Bălăceanca — Ilfo'v

Negoescu, 118
 ST. STOICESCU

35(46) NOVĂCIASĂ

Strigă, Doamne, cine strigă?
 Strigă Iancu Sibiiiancu,
 Copil gol de turc,
 Care num-o dată țiță o supt:
 „Mor, muichiță, ș-oî muri
 Și pă Novăcești nu i-oi mai 'tîlni!”
 Cine, Doamne, l auza?
 Moșu Novac cel bătrîn
 Cu Gruia, fiul lui.
 Iar Novac așa zicea:
 — Ia vezi, Gruio dumeta,
 Cine strigă dîn gur-așa,
 Că mor, muichiță, ș-oî muri
 Și pă Novăcești nu i-oi mai 'tîlni?
 Iar moșu ce făcea?

La Iancu Sibiiiancu să ducea,
 La copil gol de turc,
 Care numa o dată țiță-o supt.
 Cîn' Novac la iei mergea,
 Mare sumă de turci era,
 Pră iel toți aciuca și-l lega.
 Iar bătrînu de Novac
 Din gură să ruga:
 — Turcilor, mari boierilor,
 Faceți bine pintru mine,
 Trămeteți să vină copilu meu
 Că-i mult de cîn' nu l-am văzut.
 Pă mine mă prăpădiți
 Și pe iel să-l miluiți!
 Turcii fiin' slabi de credință

¹ În continuare, contaminare cu t.29.I: *Însurătoarea lui Gruia cu fata Cadiului.*

Nu şciau unde-i mîna,
 Numa' cu bucurie să ducea.
 Pă Gruia-l aducea,
 Nu şcia că-i Gruia lu' Novac,
 Care-i naiba împeliţat.
 Cîn' Gruia venea
 Fiin' de turci chemat
 Ş-afla pră tată-so legat,
 Mîna-n pozonari băga,
 Mică sabie scotea
 Şi mari încheieturi avea,
 Şi cătră turci aşa zîcea:
 — Turcilor, boierilor,
 Ce tata meu v-o strîcat
 De aşa frumos l-aţi legat?
 Cîn' turcii s-apuca
 Ca lui să-i răspundă
 Pintru ce întrăba,
 Iel o dată să-nvîrtea
 Şi sabia o sloboza
 Cu douăsprezece încheieturi
 Şi făcea multe jungheturi.
 Cîţi turci era,
 Nici unu viu nu scăpa.
 Pră tată-so-l dezlega,
 La împăratu mergea
 Şi cîtă trupă de turc afla
 Pră toţi îi prăpădea.
 Iar împăratu turcesc zîcea:
 — Cine prăstă noi o venit
 De aşa rău ne-o prăpădit?
 Loaţi-l şi-l chemaţi

Şi-n birt îl băgaţi!
 Iar bătrînu de Novac
 La Gruia striga:
 — Gruio, copilu meu,
 Să-ţi ajute Dumnezeu,
 Haida să venim,
 Vorbele să le-mplnim!
 Împăratu le porîncea
 Să bea şi să mănînce,
 Ca dragostea lor să nu strîce.
 Iar birtaş cine era?
 Mariţa crîsmăriţa,
 Care da vinu cu iţa.
 Mariţa crîsmăriţa
 Poruncă de la-mpăratu avea
 Să le dea să bea
 Pînă-i va-mbăta.
 Iar bătrînu de Novac
 Cu Gruia lui,
 Care-i dracu împeliţat,
 Cîn' de samă băga
 Că Mariţa crîsmăriţa
 Avea voie de-i îmbăta,
 Frumos în birt le ei o chema
 Şi din gură îi spunea:
 — Frumosiţă birtăşîţă,
 Rădică-ţi sucna ta
 Să-ţi plătesc văşcioarele!
 Cîn' ea sucna rădica,
 Capu i-l tăia
 Ş-în poala iei pica,
 Şi cu cîntecu găta.

Iancu Roşcovan
 Borlovenii Vechi — Caraş-Severin
 1904

Popovici, 104

36 BABA-NOVAC

.....
 Lua haiducii şi-mi pleca¹
 Pe sus, la Albotina,
 La podu cu zalele
 Unde-mi trec' 'asnale
 Să capete ceva parale,
 Că n-aveau pe iarnă sare.
 Şi-aşa din gură vorbea,
 L-ai haiduci le porîncea:
 — În codru vă scufundaţi,

Sama la mine să luaţi;
 La negustori să pîndim,
 De parale să-i pîrlim.
 Da' Novac, Baba-Novac,
 Ce-avea barba ca un ţap,
 Pe subt pod se pitula,
 Încă mult nu zăbovea,
 S-aud caii ropăind,
 D-aznalili turuind,
 Bănuţii zdrăncănind,

¹ În partea iniţială, t.27.II: *Gruia captiv*, apoi t.8.I: *Novac şi zîna*.

Iar ovreiașii cîntînd.
 Da' Novac, Baba-Novac,
 În călugăre-mbrăcat,
 Pe lîngă negustori se da,
 Se făcea că-i întreba:
 — Măi ovreiași bogătași,
 Luați-mă pîn' la orași
 Ca s-ajung desară-n Dii,
 Să-mi aprind niște făclii.
 Că sînt, frate, drumuit
 Și de putere slăbit;
 Să vă faceți vo pomană,
 Ca s-ajungem pîn' desară.
 — Măi călugăr dumneata,
 Ce te zgugulești așa,
 Ori ești maistor de ceva?
 Văd că te uiți în 'azna!
 — Sînt maistor, negustorași
 Bogătași și ovreiași,
 De căpestre de-al' de boi
 Și de săbii de-ale noi.
 Îți fac sabie din tigaie
 Să taie ca briciu-n paie;
 Din cățel, buzdugănel,
 Te aperi de-ai săraci cu el!
 — Călugăre, om învățat,
 Tăman vin din Țaligrad,
 Mîndră sabie-am cumpărat,
 Șapte mie-am numărat.
 Ia vino la mine-ncoa
 De cunoaște-mi sabia
 De e bună, ori neună,
 Ori să o topesc în furnă.
 Novac, dacă-așa-mi vedea,
 La negustori se ducea,
 Sabia din mînă-i lua
 Și pe ea se zăuita.
 Da' mustața îi zîmbea,
 Pe ovreiași îi privea,
 Iar din gură-așa-i grăia:
 — Bună sabie cîștigai,

De bogătași n-o cercai;
 Să văd, taie ori nu taie,
 Au să mi-o fac vro tigaie!
 O dată se opintea,
 Arcur'le i le-ntindea;
 Capu de la trup îi lua,
 Pe pămînt bolborosea.
 Și-i luau ei 'aznalili,
 Cu toate mătăsur'li,
 Disagii cu mahmudele,
 Și-apucau pe potecele.
 Scoborau la apa rece,
 Unde numai cucu trece.
 Cu Corbiță și Gruită
 O porneau pe Dunăriță,
 Colo-n deal, la Stari deal,
 La cășile lui Novac,
 Lui Novac, Baba-Novac,
 Ce-are barba ca un țap,
 Sărea Dunărea-n ciumag
 Dincolo, la Calafat,
 Cînd afla vrun turc bogat.
 Și cum vremea îmi trecea,
 În pețit mi se ducea,
 Umbla țările-n cruciș,
 Piste Ceadova-n curmeziș,
 Trecu Dunărea-n Bănat,
 Acolo nora și-a aflat,
 Pe Gruită l-a-nsurat.
 Cum era norica lui,
 Nu se afla a nicicui!
 Buni lăutari îmi luva
 De-aici, de la Cladova.
 Făcut nuntă-așa de bună,
 Pe-o lună și-o săptămînă,
 De cînd se ivera luna
 Și-mi uidea cît secerea,
 Colo,-n Țara Rumânească,
 Pentru ca să pomenească
 La buni frați ca dumneavoastră,
 Istoria s-o cetească!

A /:Foaie verde de-avărmeară, :/
/:Ia s-ascultaz' dumneavoastră :/ ...dumneavoașt'₂
L-astă poveste domnească,
Trebuie să isprăvească
/:La cinstis' ca dumneavoastră ! :/

B /:Care, boieri, ne-o-asculta :/
/:O mai alege ceva ; :/
Cine nu ne-o asculta,
Om înșîra
ce-om putea
Și v-az' da' banii jeaba,
Ne-om curățî de belea,
Neică, ca toată lumea...
C Foaie verde matustat,
În oraj, la Țaligrad,
/:La cinstitu de-mpărat, :/
/:Nemerit-a, :/
obosît-a
/:Di-un arap
negru, buzat, :/
Cu trupu ca butia,
Măsaua, ca rîșnița,
'Velitoarea capului
Cît rotila plugului...

[Boieri meseni¹, an să vă fac ceva ca la Dăbuleni! Cind eream tomnit cu Ilie Virlea; eream tomni' de vară. Cin' ne ducem să cîntăm acolo la băiez', de-i scoatem la 'oră, la Mărin Cocoloș, așa-i zicea acolo, a-nceput fetele:

— Ia fă o „Băluță”, mă, ca la, ca la noi — băieți 'ce —, fă o „Băluță” ca la noi! (Execută melodia de joc respectivă.)

Începu fetele să strige 'ora:

— Vircoo, Ghiioo! Strigă la Oana și la Virca, că s-a-ncepu 'ora la Topoacă-n vale; la cejmoeie, la cejmoeie! Urrr!...

Să adunară fetele; dupe ce s-adunară fetele, veniră fetile la 'oră, și băieți; băieți, cu niște cojoace scurte ș-cu mineca de cojoc pină-n pământ, lungă, ș-cu niște bite mari, pină-n tavan; ș-cu pălăriile de paie-mpletite cu... de paie și legate cu curele. Aruncară ciumagele-n 'oră ș-incepură iar să, să joace:

Na-o mă, na-o fă!...

Iar începură singuri:

Ca la Iaș', ca la Iaș'!

Ca la noi, la Călăraș'!...

— o da pe Călărași atunci... Fetele, văd că vine fetele, iasă fetele la 'oră: niște papuș' d-eia, „inimiți”, așa zicea că le zice la iei, „inimiți”; ciorapii-mpletit' într-o iglă, ș-avea o zăvelcă pusă 'nainte ș-una la spate, parcă erea stohod! Începu să strige-o fată:

— Na-o mă, na-o făăă!... Vîrcooo, strigă la Oana și la Ghiia că s-a-nceput 'ora la Topoacă!...

Terminarăm 'ora, sara ne ducem și noi la garantu-ăla, să mincăm acolo la iel. Cînd ne ducem la masă-acolò, ne pune un fel de murături, la masă, și ne scoate nișteee vin, într-o troacă de-aia mare, ca de cămăș', așa, să bem. C-acu' ieream cu Ilie-ăsta :

— Bă Ilie — zîc —, ce bem mă noi?!

— De, bă — 'ce —, bem vin și din troacă, că vine subțire — 'ce —, subțire!...

Acu', așteptarăm și noi dupe murături, zic o să puie felu doi mîncare mai... Felu doi ne pune varză; varză iazmă-asa, scoasă din puțină!

— Măăă — zic —, ce-i facem, mă Ilie?

— Mă — 'ce —, de bă c-ăsta ie felu doi — 'ce —, ho, să vez' felu trei l...

¹ Digresiune humoristică improvizată ca divertisment narativ.

Cînd vine felu trei, ne pune varză prăjită!
 — 'Ă Ilie, ce-i facem?!
 — Ia — 'ce —, și pune — 'ce — și tu, ș-trage din troacă — 'ce — ; trage subțire-așa!
 Și iar a-nceput ăsta să strige 'ora, să-să, să cînte din vioară... (Vioristul Ilie Virlea reia melodia cîntecului bătrînesc.)]

...D /: î Iel la-mpărat mi-a cerutî₂, :/
 Vez', de cas'

-o vacă grasă

Și cîte-o fată frumoas',

//: /:'Păratu i-a dăruitî₄, :/
 Vez', de cas'

-o vacă grasă

Și cîte-o fată frumoas'¹. ://

:/Pîna rîndu i-a venit :/

Sîrioarii lui Doicinî,

E î Lui Doicin, bolnav Doicinî...²

Dar Doicin ce mi-j' grăia?

Cu sora lui să vorbea:

/:— Dragă sirioara mea, :/

Ce ințîn casă oftînd,

/:. Ieși afară suspinîndî₂? :./

Or' țîie țî s-a urît

La perioară mutînd,

/:La cearșafuri scuturîndî₁? :/

Da' ea, frate,-i răspundea:

/:— Nene, nene, dragă nen'₂, :/

Mie nu mi s-a urît

La cearșafuri scuturînd,

La perioară mutînd,

Dar să vez' ce n-ai văzut

De cînd mama te-a făcut:

În oraj, la Țaligrad,

La cistitu de-mpărat,

Nemerit-a,

obosît-a

Un arap

negru, ciudat,

Cu trupu ca butia,

Măsaua, ca rîjnița,

'Velitoarea capului

Cî' rotila plugului...

/:Mie rîndu mi-a venit! :/

Dar frate-so ce-i spunea?

— Dragă sirioara mea,

/:Să faci cum te-oi învăța: :/

Tu la tîrg să mi te duci,

Pînză neagră să-mi aduci

Și cin' ștreanguri de mătăs'

Împletite-n cin' și-n șas',

¹ Repetarea versurilor cîntate astfel: /:1:/ 2—3, /:1:/ 2—3.

² Interludiu instrumental: melodie de joc, apoi revine la melodia cîntecului bătrînesc.

F m_1 /:Să mă leji bine la oasă!¹ :/
 /:Dar sora lui ce făcea? :/
 /:Ea la târg că să ducea, :/
 Pînză neagră-m' tîrguia
 Și cin' ștreanguri de mătăsă
 /:Împletite-n cin' și₁-n șas'₂, :/
 /:I le punea pe fereastră :/
 /:Și din gură-așa grăia: :/
 — Nene, nene, dragă nene,
 Pînză neagră Ț-am luat
 Și cin' ștreanguri de mătăsă
 /:Împletite-n cin' și₁-n șasă! :/

[Interludiu: melodie de joc + povestire:

— Boieri meseni, ia s-asculțaț' cum face Ilie Virlea „Joiana“, cum joacă zăvălencele!
 Eream tomni' de vară-acolò. Ieșisă fetele, ale bogate, premenite cu salba pin' la buric,
 ș-ăle sărace..., erea o bură de ploaie, să băgasără sub pod. Da' fetele-alca, ale mai bogate:
 — Mă — 'ice —, nea Ilie, ia fă, bă, o „Joiană“!

Începu asta; ia fă, mă, o „Joiană“! (Vioristul Ilie Virlea execută melodia respectivă.)

Începură iele să joace. Abi' să legina, cu salba la buric, cu scurteica pină-m pămînt:
 „Una-unaaa! Doauă-doauă! Trei, patru, cin' și șasă!“ — ale bogate.

După ce trecu, de făcu ale bogate, ale sărace ieșiră și iele de su' pod:

— Bă, nea Ilie, bă — 'ce —, ia fă-ne și noao o 'oră ca la..., mai zvicnită-așa, mă — 'ce —,
 mai...; să jucăm — 'ce —, numa' astea, ale bogate sint... fete — zice —, să jucăm și noi! (Vioristul
 schimbă melodia.)

Începură ș-ale sărace:

Iară-iară, iară-iară,
 Trage 'ora, Vilcule,
 Ia atinge-o, Piciule!
 Iară-iară, iară-iară,
 Și mai bine ca aseară!...

(Vioristul reia melodia cîntecului bătrînesc.)]

... G /:Pînză neagră-i aducea
 Și₁ pe iel că-l înfășa :/
 Cu cin' ștreanguri de mătăsă,
 Mi-l lega bine la oasă,
 Afar' din cas' că-l scotea
 Și pe cal încăleca.
 Unde calu că-m' călca,
 /:Bucături din iel cădea :/
 De să ducea pomina...
 Da' sora lui ce făcea?
 Sapa-n mîină mi-o lua;
 Unde calu că-m' călca,
 Bucături din iel cădea
 /:Și cu sapa
 la-ngropa... :/
 /:Și nainte că mergea, :/
 /:În oraj, la Țaligrad₂,
 La cîstitu de-mpărat₁. :/
 Jos du pe cal că să da
 /::Și-năuntru că intra. :./
 /:Dar arapu ce făcea? :/

¹ Interludiu instrumental: melodie de cîntec, apoi rezină la melodia cîntecului bătrînesc

/:Mînca carne de purcelî₂,
Cu căciula lîngă iel... ;/

[Interludiu: doină „de dragoste” (vioristul Ilie Virlea); instrumental-vocal:

1 *Ooof, of-of, of-of și iar of!*
Cînd oi trage-un mîrgăritî,
/:Io pe Pisc am să mă plimbî, :/
Dujmanii să țin buluci,
nene Futu-i în tată să-i futî,
„1 /:Da ce rău le-oi fi făcutî?! :/
2 *Rfr.*
Că de-ar fi despre dujmani,
/:Mi-ar pune carnea-n cîntari :/ *daddă₁*
Și-ar vinde-o la măcelari,
nene Ocauă numai cinci bani,
„1 /:Fac pomană la dujmani! :/
/:Că sint mult', arde-i-ar focu, :/
nene De nu-i mai coprinde locu,
“ Că sin' mult', arde-i-ar para,
De nu-i mai cuprinde țara!...

Revine la melodia cîntecului bătrînesc...]

...H La arap că mi-ș' intra,
Cu bună zîua că-i da,
/:Dar arapu ce făcea? :/
Mînca carne de purcel,
Cu căciula lîngă iel,
/:Și din gură-așa-i grăia: :/
— Dura, dura, bic bălțat,
Cîte fete-a fost în sat
Pe toate le-ai răposat,
/:Tocmai ieu îz' dau de cap! :/
I /:Dar arapu de-auza :/
/:Și la masă că-l pofta :/
/:Șî₂ bea
și să veselea :/
/:Ca dumneavoastră-acuma... :/

[Interludiu: melodie de cîntec (vioristul Ilie Virlea), instrumental-vocal:

1 *of-of* Am zis verde matostati,
nene-lele Dacă mi-ai bărbat
“ *-dragă* Ține-mi-l sara legat,
d-aolică₂ /:Nu-i da drumu noaptea-n satî
Dupe sărutat! :/
2 *of-of* Că io l-am primitî
Și l-am giugiulitî,
/:Și l-am sărutatî
Pînă l-am culcat! :/

Revine la melodia cîntecului bătrînesc...]

...J Și la masă că-l pofta
Și bea
și să veselea
/:Ca dumneavoastră-acuma, :/
/:Și pe cai că-ncăleca, :/
/:La cîmpie că-m' pleca; :/
La cîmpie, la cîmpie,

ai Lele verde arderea,
 Pe cea gură de vâlcea
 Mi să vede-o cășciorea
 Mititică, mititea,
 Arțuită cu arța,
 Bărtuită cu barda,
 Cu șindrila mărunța
 De curgea
 apa pe ea...
 Iar în casă cine-m' șade?
 Șade Turcu
 bolunu
 Și cu Marcu
 viteazu,
 Stau la masă su' pentac
 Și beau vin pe rămășag.
 Rămășagu cum l-erea?
 Car' pe care s-oa-mbăta
 Frumos cap i s-oa tăia,
 Să-i fută crucea mîin-sa!
păi Și bea turcul
 cu papucu
 Și Marcul
 cu coimănac,
 Să nu-i taie turcu capu,
 /:Pe cum l-erea rămășagu...
 Lele verde viorea,
 + Iar la mas' cine-i sirvea?
 + Măiculița Marcului,
 + Ibomnica turcului!
 Iară Marcu ce-i grăia?
 — Maică, măiculița mea,
 Paharăle le-oi lua,
 În pimniță c-oi intra,
 Păhărelu Marcului
 Cu vin să-l jumătățăști,
 Cu apă să-l împlinești,
 Pe Marcu să mi-l trezvești;
 Păhărelu turcului,
 + Cu vin să-l jumătățăști,
 + Cu otravă l-împlinești,
 /:Pe tur' să mi-l prăpădești!
of Așa, neică, că-m' făcea
 Cum Marcu că mi-o-nvăța;
 + Pîn' la masă de venea,
 + Ia puțin să 'uodinea
 Și-apăi, neică, să gîndea:
 'Ndrăji dragostea turcească
 Și, vere, 'a ovreiască,
 Să lămùie să iubească,

*măi**măi*:/
*măi**măi*

:/

- + Cu sabia
cîn' mi-j' da
- + Capu turcului tăia.
Cum să bate pe su' masă,
Într-o tipsie de varză...
Lele verde viorea,
Mamă-sa ce mi-ș' făcea?
Capu, neică, că lua
Și la trup că-l așăza,
Îl săruta o dată-n gură,
De trei ori în tăietură
Să-și facă vroința bună...
Lele verde micșonea,
Dare Marcu de-m' vedea
- + Tomn-atuncea că-i credea:
- + — Maică, măiculița mea,
- + Me-ai fos' curvă, iar cățà,
- + Me-ai pîngăni' și legea!
Iel di-un ștrejar c-o lega,
Foc de noo părț' că-i da.
Ajungea focu la brîu:
- + — Al meu còpil cilibiu,
- + Scoal' că arde țîța ta
- + Care-ai supt lapte din ea
- + Și maica
te legăna!
— Las' că nu ie țîța mea, *măi*
Și ie țîță de cățà,
Mușcat-ai turcu din ea!
Ajungea focu la țîță:
— Al meu còpil cu miliță,
Scoal' că arde mîna ta
Care te culcai pe ea
Și maica te legăna!
— Las' că nu ie mîna mea, *măi*
Și ie mîna de cățà,
Culcat-ai turcu pe ea
Și-n gură te săruta!
- a* Sta Marcu pînă ardea,
Scrumu care rămînea
- + Iel pe cîmp că-l risipea,
- + Rug verdè că să-ntindea.
Plugarii la plug ara,
Care boii că-i pierdea *măi*
To' de rug să-mpiedeca
Și de mamă mi-o-njura,
Vinovată că-m' erea,
Nici acolo nu scăpa...

Foaie verde-a briiului,
 Strigă pașea-al Diiului
 Din vârful mecetului:
 — Turcește-te, Iancule,
 Turcește-te, beiule,
 Beiule, creștinule;
 Lasă-ți legea românească
 Și dă-te-n legea turcească,
 Că-i de Dumnezeu lăsată
 Și mai mult îndestulată
 Și de aur, și de argint,
 Și de miere, și de unt.
 Turcește-te, Iancule,
 Turcește-te, beiule,
 Beiule, creștinule!
 Iancul, măre, d-auzea,
 Pașii din gură-i grăia:
 — De, pașe, să mă turcesc,
 D-oi putea să mă-nvoiesc.
 Ia să-mi dați, dacă mă vreți
 Turc ca voi să mă vedeți,
 Vro cincizeci
 De berbeci
 Berci,
 Cu coarnele răsucite,
 La gîturi cu pietre scumpe,
 Și-n vârful cornițelor,
 În chipul boldurilor,
 Cîte-o piatră nestemată
 De plătește lumea toată.
 Pașea, dacă-l asculta,
 La vizirul că vestea,
 La-mpăratul că scriia,
 Toate că i le dedea,
 Iancul tot nu se turcea.
 Atunci pașea se suia
 În vârful mecetului
 Din mijlocul Diiului,
 Și din gură iar striga,
 Și din gură se ruga:
 — Turcește-te, Iancule,
 Turcește-te, beiule,
 Beiule, creștinule;
 Lasă-ți legea românească
 Și dă-te-n legea turcească,
 Că e turcul omenos,
 Viteazului de folos!
 Iancul, măre, l-asculta
 Și din gură-i cuvînta:
 — De turcit eu m-ași turci,

Cînd cu voi m-ași învoi.
 Ia, voi turcilor, să-mi dați
 Vro cincizeci de boi bălțați,
 Cu vârgi negre pe spinare,
 Rotogoale
 Pe subt foale,
 Și-n vârful cornițelor,
 Smarandul haznalelor
 Din darul cadînelor.
 Pașa bine-l asculta,
 Pașa toate i le da,
 Iancul tot nu se turcea.
 A treia oară-l ruga,
 A treia oară-i cerea,
 Și Iancul, dacă vedea,
 Din gură le răspundea:
 — Bucuros io m-ași turci
 Cu voi de m-ași învoi.
 Ia să-mi dați cincizeci de iepe,
 Iepe tinere, sirepe,
 Cu dungi negre pe spinare,
 Strănutînd de cîte-o nare;
 Cu frînele
 Zuvrăvite,
 Cu șelele
 'Mpodobite,
 Din grajdu
 'Mpăratului,
 Din fundu
 Buceagului!
 Făcea pașa ce făcea,
 Toate că i le-mplinea,
 Și Iancul, dacă vedea
 Că-ncotro nu mai avea,
 Din gură le porunceă:
 — D-alei, pașe, dacă vreți
 Turc ca voi să mă vedeți,
 Ia faceți de-mi trimeteți
 Cam vro cincizeci de agale,
 Cam vro cincizeci de pașale,
 Cît agaua,
 Și cealmaua,
 Ca s-astup ferestrele
 Numai cu cealmalele
 Și cu iataganele,
 Că nu voi să mă vădesc
 Cînd o fi să mă turcesc!
 Iată cincizeci de agale,
 Iată cincizeci de pașale
 Că veneau la Iancul Mare,

Să-l treacă-n legea turcească
Dintr-a lui, a creștinească.
Dar Iancul ce mi-și făcea?
La porcari că poruncea,
Cincizeci de porci că frigea,
La conac că-i aducea,
La conac, lângă geamie,
Fripti d-a-ntregul pe tipsie.
În geamie de intra,
Iancul din gură zicea:
— Ia-ncepeți, agalelor,
Ia-ncepeți, pașalelor,
Descingeți
Sabiele,
Dezlegați
Cealmalele,
S-astupați
Ferestrele,
Că cine mi se turcește
Cu greu se mai românește!
Turcii sabii descingeau
Și cealmale-și dezlegau,
Slugile că le cărau.
Apoi Iancul ce făcea?
La argați că poruncea,
Purcelușii c-aducea
Din conac pîn' la geamie,
Fripti d-a-ntregul pe tipsie.
Cînd frumos îi așeza,
Lată sabie scotea,

Spatele-n ușe punea
Și din gură mi-și striga:
— Cărui n-o mînca purcelul
I se duce sufletelul!
Daca vedeau și vedeau,
Turcii din purcei mîncau,
De lege se lepădau.
Iancul sta
De mi-i privea,
Cu hartane-i îmbîia;
La cîți carne n-ajungea,
Oase-n gură le punea
Și de lege-i lepăda.
Din geamie cînd ieșea,
La-mpăratul se ducea,
Cu toții se jeluia.
Împăratul, de-i vedea,
Din gură că-i întreba:
— Dintre cincizeci de agale,
Dintre cincizeci de pașale,
Care-mi este Iancul Mare?
Iară pașa-al Diiului,
Din vîrful mecetului,
Greu oftat din piept scotea,
Temeneaua că-și făcea,
Poala, mîna-i săruta
Și din gură scurt grăia:
— Să trăiești, măria-ta,
Noi pe el nu l-am turcit,
El pe noi ne-a românit!

Șerban Mușat
București
28 XII 1884

Teodorescu, 480

40(50) PĂTRU HAIDUCU

A	<i>păi</i>	Strigat-am, strigat-a Trei zile de vară, Trei, de primăvară Și vro trei de toamnă, Strigat-am pristav la țară Și-mpăratu jos, la scară: „Care-n lume s-o afla Și, neică, s-o-adevăra Împărății să-i aducă Tot pe Pătru, haiduc Pătru Din munții Catrinului, /:De sub poala codrului? !“ La umbrița unui brad, Mare pat	<i>măi</i> “ : <i>măi</i> ₁ “
B	<i>păi</i> “	m-este-ncheiat,	

	Numai blănițe de bradî, Șeade Pătru răstornatî, Mănincă carne dă mielî Și soricel de purcelî Și bea vin din Orodellî, Rachiu din burdușelî, /:Rău trăiește, vai de iel! 'Mpărăția că striga, Niminea nu se afla, Da' cine că se afla? Șeapte turci, șapte delii, Șeapte turci 'arabagii, Acum sosisă dintîi Cu chitii, cu inimii, /:Cu căpute nărînzîi,... Ei la-mpărat nu-ș' ce stricase, La temniță că-i băgase, Îi băgase și-i uitase, /:Noo ani că să-ncheiase. Sta turcii dă mi-ș' striga: — Măi-mpărate dumneata, La temniță ne-ai băgatî, Ne-ai băga' și ne-ai uitatî, /:Noo ani că s-au-ncheiatî, Noo paștiuri c-au trecutî, Ou roșu că n-am văzutî, Pic de vin că n-am băutî, Miră-te cum am trăitî, Of, ce suflet amărît! Sta turcii dă mi-i zîcea: — Măi împărate luminate, Fă-ne și noauă dreptate Că noi, neică, ți-om aduce Tot pă Pătru, haiduc Pătru Din munții Catrinului, /:De sub poala codrului. Tu noo, măi, să ne dai Niscai buni dă călărie, Săbioară dămischie Și haine dă premeneală, Parale dă cheltuială, Pistoale de vînătoare, S-avem pîn' la primăvară! Așa-mpăratu-auzea, De la temniță-i scotea, Le da cai dă călărie, Săbioare dămischie	:/ măi ₁ mă măi " :/ măi ₁ :/ măi mă :/ Noauă ₂ ... mă :/ măi ₁ mă "
C	păi „	
D	păi	
E	păi	

		Și haine dă premeneală, Parale dă cheltuială, /:S-aibe pîn' la primăvară. Drumu la turci că le da, Turcii scăpați să vedea, Ei pe cai că-ncăleca, Ce fel dă mînat mîna? Cîn' soarele scăpăta Turcii-n codru că se-afla, Foi dă fagi că mi-j' rupea Și prin buze c-așeza Și-ncepea d-a șuiera, /:Codru mi să legăna Și Pătru că-mi auzea, Sta, din gură dă-i zîcea: — Cată, futu-i mumă-sa, Icu în codru m-am născutî, De mic, mare m-am făcutî Și codru l-am haiducitî, /:Ș-ast fluier n-am auzit! Mult pe gînduri nu mai sta, Arma-n mînă ș-o lua Și-ntre spete c-o-arunca Și p'în codru că-m' pleca Și-apuca p-o potecea Strimticică, strimticea, /:Pă unde știa sama. Și cu turcii se-ntîlnea, Arma-nspre turci c-o-ndreapta, Sta turcii dă mi-i striga: — Măi Petrică dumneata, Să nu tragi tu cu arma /:Ca să ne scurtezi viața! Sta turcii dă mi-i striga: — Măi Petrică dumneata, Mare laude c-am datî Către cistitu-mpăratî Că noi, neică, te-om aduce Nelegat, neveregatî, Numai călare pe hatî, Cum ești bun de spînzurat La portiță de-mpărat! Așa Pătru c-auzea, Iel pă turci că mi-i lua /:Și la gazdă că-i trăgea, Mîndre bucate-m' gătea, Mînca turci, se ospăta /:Și căta de odihnea,	:/ mă " măi "
--	--	---	--

	/:Mîine-n ziuă se scula Și pe cai că-ncăleca; Turcii nainte pleca, Pătru-n urmă rămînea.	mă :/ măi "
J	păi Să vezi Pătru ce făcea? Grajd dă piatră că intra, Călușelu și-l scotea, Șeulița c-o punca, Punea șeaua cu turnuri, Căpăstru cu umpluturi, Poșilu numai fluturi, Tot fluturi d-ăi mărunței, Fiștecare de op' lei, C-așa mi să vin dea iei...	mă măi " " măi
	/:Și pe cal că-ncăleca, După turci că se lua, 'Cepea calu d-a fugea	măi :/ mă "
	Cu coada fuior în vîntî, /:Cum mai fuge de-amărît! Pe unde calu-m' călca, Gropi de casă rămînea	:/ măi ₁ " "
K	păi /:Și cu coada le-astupa... Să vezi Pătru ce-m' făcea? Cu turcii d-a-mpreuna La-mpărat că se ducea Și-mpăratu că-l vedea Sta din gură dă-i zîcea: — Cată, futu-i mumă-sa, Nu ie Pătru la cătare, /:Dar numele-i este mare!	:/ " " " " " " "
	La gealat că porîncea Și pă Pătru că-l lega Scurt, cu mîinile-ndărătî De-i pleznește pieptu totî, Cu noo frînghii dă mătase, I-curmase carnea la oase, Și șapte-opt de bumbacî, Să simțea Pătru legatî La-un bulumac de la gard...	:/ măi " măi
L	păi Sta Pătru dă mi-i zîcea, Așa, legat cum s-afla: — Măi-mpărate dumneata, Aduci oaste să mă batî	măi mă măi
	/:C-o să-ți tai ieu p-al tău cap! Sta-mpăratu dă-i zîcea: — Cată, futu-i mumă-sa, Singurel cu mintea mea	:/ măi " "
	/:Băgai dracu-n curtea mea! Da-mpăratu ce făcea? Mult pe gînduri nu mai sta, În cancelarie intra	:/ " mă " măi

	Și-ncepea	măi
	dă mi-ș' scria ;	
	Scria cărți	
	în toate părți	
	Și revașe	
	prin orașe,	
	Multă oaste s-adunase ;	
	Mai scrisă la Lixăndrie	
	Că mai sînt op'zăj' dă mie,	
	/:To' la Pătru ca să viie.	:/
	Vin tătarii ca iarba,	mă
	Ca iarba pămîntului,	
	Ca nisipu Nistrului,	
	Ca stelele cerului...	
M	păi	
	Pe lingă Pătru trecea	mă
	Și legat că mi-l vedea,	"
	Toți în gură mi-l scuipa,	"
	Dară Pătru ce-m' făcea ?	"
	Mustăcioara că-i rîdea,	"
	O dată să necăjea	măi
	Și din spete clătina	"
	Și din dinți că mi-ș' scrișnea,	"
	/:Noauă frînghii că-m' pleznea,	:/
	Și la cal că năvălea,	"
	Picioru-n scară punea	mă
	Și pe cal că-ncăleca,	măi
	Mîna-n buzunar băga,	mă
	O săbioară scotea	măi
	Mititică, mititea,	"
	Chiticică, chiticea,	"
	Și de poartă c-o trîntea,	"
	/:Dă trei stînjini să lungea...	! /
	Și cu stînga mi-o-apuca	"
	Și-n tătari că-mi abătea	mă
	Taman ca-un vînt viforîtî	
	Cînd dă pometu-nfloritî	
	Și doboară la pămîntî,	
	/:Așa tăia de-amărît...	:/
	Tăie Pătru cu stînga,	măi ₁
	Cîn' să-ntoarsă cu dreapta	"
	Nu mai avu ce tăia,	"
	Că mai ciocîrtea poarta	"
	/:Dă-și stîmpăra inima !...	:/
	Da-mpăratu ce făcea ?	"
	Dacă vedea și vedea,	mă
	În noo odăi să-ncuia,	măi
	Noo lacăte punea ;	"
	Nici acolo nu răbda,	"
	/:Iel su' pat că se băga...	:/
	Să vezi Pătru ce-m' făcea ?	"
	La-mpărat că să ducea,	"
	Uși încuiate găsa	"
	Și cu pumnu-m' tăbăra,	"
N	păi	
	"	

	Mergea, uşile spărgîndî, Lacătile zdrăncănîndî, /:Pătru la-mpărat intrîndî.	:/	
O	păi		mă
	Şi-mpăratu c-auza Sta din gură dă-i zîcea: — Măi Petrică dumneata, Pîn-acuma Ț-am zîs „Petre“, Dar acuma, „nene Petre“, Nu intra, neică, la mine		măi
	/:Că pleznește fierea-n mine! Sta Pătru dă mi-i zîcea: — Țin-te, ciîne,	:/	măi
	-n fire bine,		
P	păi	:/	mă
	/:Nu pleznească fierea-n tine! Sta Pătru dă mi-i zîcea, Pă-mpărat că-l judeca: — Măi-mpărate dumneata, Ce rău mare că Ți-am faptî? Coconaș nu Ț-am tăiatî, Visteria nu Ți-am spartî,		măi
	/:M-ai făcu' dă ₂ rîs în satî ₂ !	:/	măi
	Sta-mpăratu dă-i zîcea: — Măi Petrică dumneata, Să-z' dau bani, să-z' dau moșii, Să-z' dau bunuri marmazîi? Sta Pătru dă mi-i zîcea: — Măi-mpărate dumneata, Io să-Ți fut moșîia-n botî, Că ce capeȚi tu-ntr-o vară		măi
	/:Io beau cu mîndra-ntr-o sară ₂ !	:/	mă
	Să vezi Pătru ce-m' făcea? La-mpărat că se uita, Vro trei palme că-i trăgea, Măsălele-i scutura Și pe cal că-ncăleca, Drumu-n codru și-l lua. Sta-mpăratu dă-i zîcea: — Măi Petrică dumneata, Haiducește, neică,-n pace,		măi
păi		:/	
„			
	/:Nimini n-are ce-z' mai face!...	:/	

N. Candoi
Corabia — Olt
8 IV 1958

mg. 1374 ■
AL. I. AMZULESCU

41(51) TĂNISLAV

<i>ai</i>	Lele verde și-o lalea, Pe dincolo, pe dincoa', Umblau turcii d-aiurea, D-aiurea	<i>măi</i>
	p'în plaiurea, Și umblîn' din birt în birtî,	<i>măi</i>

De cîte-o para vîn bînd
 Şi de Tănislav-ntrebîndî;
 Peste Tănislav nu da,
 Caicu că-l îndrepta *măi*
 Pe Ostrovu Corbului,
 Pe sîninu cerului,
 Unde Dunărea coteşte
 Şi, frate, cam azvîrleşte...
 La o gîrlă
 -ciorogîrlă
 Unde fete nălbesc pînză,
 Turcii-acolo să trăgea, *măi*
 Bună ziua că le da:
 — Bună ziua, fetelor,
 Fetelor,
 velencelor,
 Iar de-oa' spune-ntr-o dreptate
 Pînzăle să să nălbească,
 Ştii, ca coala de hîrtie
 Cînd o ici din prăvălie
 Ş-o dai la notar s-o scrie...
 De n-oa' spune-ntr-o dreptate
 Pînzăle să să cernească,
 Cu cătran să cătrănească,
 Ştii, ca inimioara noastră,
 Că nu-ntrebăm de strîmbătate,
 Şi-ntrebăm că n-e bun frate,
 De Tănislav copilu,
 'Ncinge barba cu brîu,
 Mustăţile, cu şalu,
 Cu mustăţ'
 în toate părţi,
 Ca vrejii de castraveţi...
păi Nu asară,
 -alalteri seară,
 • Parte cu dînsu n-am datî,
 Sal pe Dunăre-au luatî,
 Nu ştiu-ncotro-o fi-apucat!
i Lele verde micşonea, *măi*
 Dintre toate s-alegea
 + Fată naltă
 şi cam smadă,
 + De bubat mi-e răvărsată:
 — Turcilor,
 spadiilorî,
 Mai mari ciohotarilorî,
 Toz' mie, frate, mi-oaz' da
 Tot turcu
 şi galbinu,
 Ulubaşa, cinsprezece,
 Care, vere, vă întrece,
 Vă stă inimioara rece!...

i	Lele verde viorea,	măi
	Toț' cîti-un galbin că-i da,	"
	Ulubașa, cinsprezece,	
	Care, vere, v'ă întrece,	
	Atun', neică, le spunea:	
	— Caicu l-oați îndrepta	măi
	Pe Ostrovu Corbului,	
	Pe săninu cerului,	
+	Unde Dunărea cotește	
+	Și, vere, cam azvîrlește,	
	La salcia cocoșată,	
	Cu mustăz' dalbe pe apă,	
	De năsîp mi-e presurată...	
+	Acolo-i caicu lu' Tănzlav,	
+	Tănzlav copilul,	
+	'Ncinge barba cu brîu,	
+a	/:Mustățile ₂ , cu șalu...	:/
	Ei caicu-l îndrepta,	măi
	Acolo cînd ajungea	
	Peste Tănzlav că-m' da,	măi
+	Numai chica i-o vedea	
+	Unde vîntu i-o bătea	
+	Și, neică, să spîimînta...	
	Tănzlav că mi-și avea	măi
	Slugă dreaptă	
	ș-înțeleaptă,	
	De la Dumnezeu lăsată,	
	Iară Neda că ierea,	
	Unde pe iel că-l păza,	
	Dară Neda ce striga?	
+	— Turcilor,	
	spadiilor,	
+	Mai mari ciohodarilor,	
+	Numai chica i-az' văzut-o,	
+	Ia să-i vede' și chipu	
+	Că vă pierdeț' cumpātu!...	
	Lele verde viorea,	măi
	Dară turcii de-auza	
	Iei pe Neda că-l chema	
+	Și cu aur că plătea,	
+	De pe Tănzlav li-l da.	
	O franghie că-i aducea	măi
	Și de mîini că mi-l lega	"
+	Scurt, cu mîinile-ndărăt,	
+	De mi-i pleznea pieptu tot,	
+	C-o franghie de mătasă,	
+	Toată varga-n cin' și șasă,	
+	Taie carnea pîn' la oasă...	
	Lele verde micșonea,	măi
	O petricică-aducea,	"
	Pietricica moriei	
	Din țara Moldoviei,	
+	De ușoară ce erea	

+	Cin' sute de chile-avea...	
	Și de gît că i-o lega,	<i>măi</i>
	Brînci în Dunăre că-i da,	
	Credea	
	că n-oa mai scăpa.	
	Trei zile că mi-ș' durmea,	
	Din somn nu să deștepta,	
+	Di la trei zile-m' simța,	
+	Părea	
	purecii-l mușca,	
+	La inimă mi-l durea...	
	Iar un rac că mi-ș' venea	<i>măi</i>
	Cu ghiara	
	de șapte-oca	
	Și de nare mi-l lua,	<i>măi</i>
	Din somn că să deștepta.	
	O dată să opintea,	<i>măi</i>
	'N fața apii că ieșă,	
	'Nota ca un păstrăghior	
	Cu pietricica după iel...	
	Iar pe iel cine-l vedea?	<i>măi</i>
	Ilenuța Șandrului,	
	Ibomnica, frate,-a lui,	
+	La frate-său să ducea,	
+	De genunchi îngenunchea	
+	Și de iel că să ruga:	
	— Dale, nene dumneata,	<i>măi</i>
	De-ai mai făcu' cuiva bine,	
	Fă-ți pomană și cu mine:	
	Ia ia tu opacina	
	Și ieu să iau lopata,	
✚ <i>neică</i>	Că să-nneac-on năsturelî	
	De-am trăi' cu drag cu ielî!	
	— Las' să-nnece, nu așa,	<i>măi</i>
	Că și ce-a trăi' pe lume	
	N-a mai făcu' nici un bine:	
	Iel la tine că-m' venea,	<i>măi</i>
	Mie cîte-o palmă-m' da	
	Și cu tine să juca!	
	Ia atunci cînd auza	<i>măi</i>
	La ta-său că să ducea,	
	De genunchi îngenunchea,	<i>măi</i>
	De ta-său că să ruga:	
	— Dară tată, tat-al meu,	
	De-ai mai făcu' cuiva bine	
	Fă-ț' pomană și cu mine,	
	Ia ia tu opacina	<i>măi</i>
	Și io să iau lopata,	
	Că să-nneac-on năsturelî	
	De-am trăi' cu drag cu iel!	
	Iară ta-său de-auza	<i>măi</i>
	Cojocelu-l lăpăda,	
	Mîna pe lopeț' pune	

Și-ncepea
 de mi-ș trăgea,
 Iar la iel cînd ajungea, măi
 Cu secerea că trăgea,
 /: Ștreangurile le rupea, :/măi₂
 + Pietricica că-i scăpa
 + Și-n Dunăre că-m' cădea,
 + Tănizlav ce mi-ș' făcea?
 + Dupe ea
 că să lăsa,
 În brață c-o-mbrătoșă, măi
 În fața apii că ieșă,
 Cu fața-n jos să-ntorcea,
 + Cu pietricica cîn' mi-ș' da,
 + Cum dai cu zburătura,
 + 'Otar turcilor puneă...
 ai Lele verde micșonea,
 Iel pe uscat că-m' ieșă,
 + O chitară că-j' loa,
 + P'in oraș că mi-j' pleca,
 + Unde turcii că-i vedea
 + Acolo că să trăgea,
 La o crîșmăreasă chioară,
 Cu fundu de bute goală...
 În cîrciumă că-m' intra,
 Din picioare că-m' bătea,
 + Dare turcii de-l vedea,
 + Iei, vere, să spăimînta:
 + 'ce + „Or' oa fi fun verișor,
 + Or oa fi fun frățior,
 + Căci prea samănă cu ielî?!”
 Așa din gură-i grăia:
 — Crîșmărițo dumneata, măi
 Ia dă-m' o oca de vinî
 Să-ț' încerc vinu de bun,
 C-am o măsă găunoasă
 De cînd am pleca' de-acasă,
 De copii și de nevestă!...
 O oca de vin că-i da,
 + La guriță c-o puneă,
 + Cu ea de-azvîrlita da,
 + O vedriță poruncea,
 + Vadră de cinspre'ce-oca.
 Plină-rasă i-o-aducea, măi
 La guriță c-o puneă,
 Tomna-n fun' că-i răsufă,
 /:Cu ea
 de pămînt că da,
 Dară turcii de vedea:
 + — Bachea, bachea, ghiavolu,
 + Mult i-a plăti' sufletu!...

(Iar Nicolcea ce făcea?) ¹
Tănizlav că mi-j' vorbea:
— Lele verde viorea,
+ Turcilor,
spadiilor,
+ Ia dați-m' cîte-o para
+ Să vă bat io tambura,
+a /: Să vă răzbun inima!
Lele verde micșonea,
+ Cu crîjmărița vorbea:
+ — Crîjmărița dumneata,
+ Ia să tai o rață grasă
+ Și să faci o azmă rasă.
+a /: Să-z' dau turcii-afar' din casă!
Mîna pe palos puneă,
Tăia-n stînga
și-n dreapta,
+ 'N podu cășii că-i căra,
+ Foc de la ușă le da,
+ Car' pe drum că mi-ș' trecea
Pe Tănislav că-l căia...
Lele verde micșonea,
Dupe Neda că-m' pleca,
+ Iel pe Neda c-o găsa,
+ 'Ntr-o chilie că iera,
+ Cum cu fața-n sus durmea,
Nici o grije că n-avea...
Lele verde micșonea,
+ Palos din teacă trăgea,
Credea
capu să i-l ia,
Iar Tănislav să gîndea:
+bre 'ce + „De ce să-l tai de-adurmit,
+ Că s-oa țîne-nceluit,
+ Cînd oi zîce matostat
+ Nu știe cin' l-a tăiatî!?”...
Palma bici că mi-o făcea
Ș-o palmă cînd îi trăgea,
Drept în picioare sărea:
— Țîne, vere, nu mai da
Că la șicoală-am învățatî
Ș-așa palmă nu mi-a datî!...
— Nedo, să fii iscosît,
Spune drept: cin' m-a pîritî?
La aur te-ai bucurat,
În mîna turcilor m-ai dat.
Tu pe mine m-ai sîrvitî
Noo ani și jumătate
Și-ai pleca' pe zece, frate,
Io leafa nu Ț-am opritî,
De mamă nu te-am înjuratî,

¹ Vers introdus aci greșit de cîntăreț, sub influența cîntecului despre *Badu circiumaru*.

Nici o palmă nu ți-am dat !
 Iel de mîini că mi-l lega,
 O petricică c-aducea,
 La Dunăre că-l ducea,
 Peatra de gît i-o lega,
 De ușoară ce ierea
 + Numai cinci chile c-avea,
 Brînci în Dunăre că-i da:
 — Dac-ai fi voinic ca mine,
 Să vorbe' și tu cu mine
 Cum am vorbit io cu tine !
 Nici acuma nu ieșă,
 De putoare ce ierea...

mă

Mihai Constantin
 Desa — Dolj
 22 II 1951

mg. 17 a
 AL. I. AMZULESCU'

42(52) BADU CÎRCIUMARU

A *ei* Lele verde și-o lalea, *măi*
 Pe dincolo, pe dincoa',
 Umblau turcii d-aiurea,
 D-aiurea

 p'in plaiurea, *măi*
 Și umblîn' din birt în birtî
 De cîte-o para vîn bîndî
 Și de Badul întrebînd...
 Îm' umbla

 și-m' cerceta,
 Peste Badu că nu-m' da,
 Peste Buduleasa-m' da
 Unde pînză dăpăna;
 Turcii-acolo să trăgea, *măi*
 Bună ziua că mi-i da:

 — Bună ziua, Băduleaso,
 Gazda lu' Badu de-acasă,
 Cu sprîncenuța cam trasă,
 Cu ochii de curvă-aleasă,
 Cu soiu de jupîneasă,
 Dalba-i noast'ă c'îșmăreasă,
 Spune-m': Badu unde ți-aste?
 De ți-ă Badu dus la vie,
 Să trime' sluga să-m' viie;
 De ți-ă Badu dus în sat,
 Să trimet vorbă și sfat;
 De ți-ă Badu duz la lemne,
 Să trime' sluga să-l cheme!
 Dar femeia, ca femeia,
 Poale lun' și minte scurtă,

Femeie nepricepută :

— Turcilor,

spadiilor,

Mai mari ciohodarilor,

Nu mn-e Badu dus la lemne,

Să trime' zlua să-l cheme ;

Nu mn-e Badu dus la vie,

Să trime' sluga să viie ;

Iară Badu s-a-mbătătî,

De trei zile s-au culcat,

Jiurămînt că mi-a făcut

+ Pe cuţf' şi pe mazdrea :

+ Car' pe iel l-oa deştepta,

+ Frumos cap i s-oa tăia,

Să-i fută crucea mîin-sa !

B

i Lele verde micşonea,

Iară turcii de-auza

Năvală peste iel da

Şi pe piep' mi-l genunchia

Şi de mîini că mi-l lega,

Scurt, cu mîinile-ndărătî,

De mi-i plezna pieptu tot,

C-o franghie de mătasă,

Toată varga-n cin' şi şasă,

Taie carnea pîn' la oasă...

Cînd oi zîce viorea,

Iar pe el unde-l lega ?

La stîlpeţii coşului,

În bătaia fumului,

În dohoarea focului,

+ Unde-i păs voinicului ;

+ Trei zile că mi-l bătea,

+ Din somn nu să deştepta.

De la trei zile-m' simţa,

Părea purecii-l muşca,

La inimă mi-l durea...

măi

Lele verde viorea,

măi

+ Iel atun' să deştepta

+ Şi legat cîn' să vedea

+ La Băduleasa striga :

+ — Băduleasă, Băduleasă,

+ Dalba-i mea cîrciumăreasă,

+ De frumoasă, ieş' frumoasă,

+a /:Dar la minte păcătoasă !

:/

Ce stai, frate, de priveşti

Unde păgîni mă căznesc ?

Ia o iie

dintr-o mie,

Rochiţă de căftănie,

În cămară c-oai intra,

Poala de galbini 'i-umplea,

Afară cînd oi ieşa

măi

„

	Te-oai făcea	<i>măi</i>
	de-oai surcela,	
	De prag te-oai împiedeca,	
	Gălbiorii i-oi vărsa,	
	Dare turcii te-oa vedea,	<i>măi</i>
	La aur s-oa bucura,	
	De pe mine m-oa lăsa,	"
	Că mi s-a duz viața !	
<i>i</i>	Lele verde viorea,	
+	Așa, neică, că-m' făcea	
+	Cum Badu că mne-o-nvăța.	
	Cînd afară că-m' ieșa,	<i>măi</i>
	Gălbiorii că-i vărsa,	
	Dară turcii de-m' vedea	"
	Tot mai rău că mi-l bătea	
	Și de mamă-l suduia.	
	Înc-o dată mai striga :	
+	— Băduleaso dumneata,	
	Ce stai, frate, de privești	
	Unde păgîni mă căznesc ?	
	Vedrița-n cap Ț-oi lua,	<i>măi</i>
	La apă că te-oi făcea,	
+	La Nicolcea te-oi ducea,	
+	Căji ma' am un frățior	
+	Tot mai mic	
	și mai voinic	
+	Și de minte priceput ;	
	Iar de ani este mai mică	
	Și de minte priceput,	
	Că ala	
	că m-oa scăpa,	
	Că mi s-a dus viața !	<i>măi</i>
C	Vedrița-n cap c-o lua,	
	La apă că să făcea,	
+	Sărea ici, sărea colea,	
+	Tomnai ca căprioara ;	
+	Sărea-o vale și-o vâlcea	
+	Și-o pustie de derea,	
	La Nicolcea să lăsa,	
	Pe Nicolcea că-l găsa	<i>măi</i>
	La fro trei-patru umbrare	
	Cu vro trei-patru marghioale,	
	Una-l mișcă,	
	alta-l pișcă,	
	Una cu vin mi-l stropește,	
	Alta cu batista-l șterje,	
	Frumos fața-i romenește...	
D	<i>of</i> Băduleasa ce-i grăia ?	
+	— Măi Nicolceo dumneata,	
+	Tu beai și te-nveselești	
+	Și de Badu nu-ngrijești,	
+	Dar pe Badu l-au lega',	

E

+ L-au lega',
 l-au-nverigat,
 + Cum este bun de tăiatî,
 + Ne-ntreba',
 nejudecatî!
 + Iar Nicolcea d-auza
 + Iel de loc să pricepea:
 + — Băduleaso, Băduleaso,
 + De frumoasă, ieş' frumoasă,
 + Dar la minte păcătoasă!
 + Lele verde viorea,
 Înainte te-oai ducea
 Că şi ieu te-oi [+] ajungea,
 Binişor, cum oai putea,
 Pe min' turcii m-oa vedea
 Şi pe tine te-oa-ntreba:
 + „Ăsta ie fun norod tare,
 + Sau este fun viteaz mare?“
 Iară tu că le-oi spunea:
 „Nu este nij' viteaz mare,
 Nu este nij' norod tare,
 Ăsta-i negustor de boi
 De trage-n gazdă la noi;
 A vîndu' cirezile,
 Vin' să-j' bea 'dălmaşăle,
 Să-j' dea socotelele!“

măi

măi

F

+ Ia acasă de-ajungea,
 + Iacă Nicolcea-m' sosa,
 + Ochii pe dos i-ntorcea,
 + Din picioare că-m' bătea,
 + Pulbere-n cer c-ardica,
 + Gardurile le frîngea
 + Şi cîinii din sat fugea...
 Iară turcii ce-m' făcea?
 Cu bătaia c-o oprea,
 Cînd ochii pe dînsu punea,
 Credea că ie, zău, naiba...
 Iei d-odată că-ntreba:
 + — Băduleaso dumneata,
 + Ăsta ie fun viteaz mare
 + Sau ieste fun norod tare?!
 Băduleasa-i răspundea:
 — Turcilor,

măi

„

G

 spadiilorî,
 Nu ieste nici norod tare,
 Nu ieste nij' viteaz mare,
 + Ăsta-i negustor de boi
 + De trage-n gazdă la noi;
 + A vîndu' cirezile,
 + Vin' să-j' bea 'dălmaşele,
 + Să-j' dea socotelele!
 Iară turcii-l aştepta
 Pînă năuntru intra,

Înăuntru cînd intra
 + Din picioare că-m' bătea,
 + Zidurile-m' tremura,
 + Nici unu nu mișca...
 Do'r atîta că-m' grăia:
 — Băduleaso dumneata,
 Ia dă-m' o oca de vin
 Să-ț' încerc vinul mai bunî,
 + Dacă ț-oa fi vinu rece
 + Să-ț' beau pînă-n cinsprezece;
 + Dacă ț-oa fi vinu cald,
 + Eu de cale ca să-m' cat,
 + C-am o masă găunoasă
 + De cînd am plecat de-acas',
 + De copii și de nevestă!...

H

O oca de vin că-i da,
 Plină rasă i-o-aducea,
 La guriță c-o punea,
 Pînă-n fund că-i răsufila,
 Cu ea de-azvîrlita da,
 O vedriță-m' porunceă,
 Vadră de cinspre'ce-oca.
 Plină rasă i-o-aducea,
 La guriță c-o punea,
 Tomna-n fund că-i răsufila,
 Cu ea de pămînt că da,
 Tortițăle-i zornăia...

măi

+ Iară turcii ce grăia?
 + — Bachea, bachea, ghiavolu,
 + Mult i-au plăti' sufletu!
 Un chil de vin mai cerea:
 + — Băduleaso dumneata,
 + Mai dă-m' o oca de vin
 + Să-l ci'stes' pe-ăl vinova',
 + De mult oa fi iel legatî
 Ne-ntreba',

I

nejudecatî,
 Cum este bun de tăiat!
 O oca de vin că loa,
 La-'l vinovat să ducea,
 Cu dreapta
 vin că mi-i da,
 Cu stînga

ștreangu rupea,
 + Iară Badu de-l vedea
 + Drept în brațe că-l lua,
 + Pe obraz îl săruta:
 — Măi Nicolceo dumneata,
 Tu să baț' mărginile,
 Io să bat mijloacele
 Că le știu soroacele!
 Cu tăierea să puneă,
 Iei tăia pînă-n chindie,

măi

măi

Tăia Badu șapte mie,
 + Dar Nicolcea nu să știe... *măi*
 Cîn' soarele-m' scăpăta,
 Cu tăierea că-i sfîrșea, *măi*
 Înî podu casii că-i căra,
 Pe delături mai punca,
 + Foc di la ușă le da;
 + Care pe drum că-m' trecea,
 + Tot pe Badu că-l căia:
 — Măi sărace Badule, *măi*
 Cum îť arde casele!
 — Las' să ardă, 'tu-le-m bumb,
 Că prca-a fost puse la drumî
 + De să trage și-un nebunî,
 Dar nu-m' pare rău de case
 Ca de nește carne grasă,
 Carne grasă, de junincă,
 Că la noi nu să mănincă!...

Mihai Constantin
 Desa — Dolj
 22 II 1951

mg. 23 a
 AL. I. AMZULESCU

43(55) BANU

A Foai' verde-a murile, *mă*
 Pă cîmpu Tegheniei
 /:Și p-al Tegheniției *:/*
 Scos-a Ban plugurile *mă*
 Să-mi are cîmpiile *"*
 Și toate miriștile *"*
 Și toate drumurile...
 B /:C-a-nflămînzî' roabile, *mă :/*
 /:Cer și-ele, săracile, *:/ „1*
 /:Șî-n' cere prin mahalale *:/*
 /:Cu disagii la spinare... *:/*
 C Foai' verde foi dă prună,
 Dar la plug, vez', cine mînă?
 /:Finișori d-ai Banului. *:/*
 Dictat: Și iel că-mi ara¹
 Miriștile curmeziș,
 Drumurile d-alungiș.
 Dar la plug, vez', cine trage?
 Trage Albii
 cu Codalbii;
 'Naintea Codalbilor
 Trage Surii d-amîndoi,
 Să-ngăduies' ca doi boi;

¹ În forma dictată, lipsesc versurile strofelor B—C.

Trage Suru

nebunu,

Care fuge cu anu

Și răsuflă cu ceasu...

Dară Suru ce-m' făcea?

Punea narea la pământ

Și coada fuior în vînt,

La pământ,

vez', răsturnînd...

Dar la plug, vez', cine mîină?

Finișorii Banului,

Banului

craioveanului.

Foaie verde-o micșunea,

Dar Băneasa ce-m' făcea?

Foaie verde salbă moale,

Mi-ș' cerea pîn mahalale

Cu disagii la spinare

Ca să-i facă demîncare.

Mi-ș' cerea cît mi-ș' cerea,

Provizie (!) că strîngea

Ș-acasă că mi-ș' venea,

Dămîncare că-m' făcea,

Da', vez' frate, ce-m' gătea?

Cocoșăl

pă tăierel,

Rățișoară

-n străchioară,

Că ie bună la mîncare,

Ușurel e la purtare...

Rachiaș

în condiraș

Și vinișor

la ulcior...

Bucatele le gătea

Și la Banu că-m' pleca

Și ia din gură striga:

— Măi Banule dumniata,

Oprește, frate, plugurile

C-a flămînzit roabile,

Cer și-ele, săracile,

C-a cerut pîn mahalale

Ca să-ț' facă demîncare!...

Dară Banu ce făcea?

Cîn' la cap că mi-ș' ișa,

Plugurile le oprea.

Băneasa cîn' venea

Drept la Banu se ducea.

Să vez' Banu ce-m' făcea?

Masă mîndră că-m' punea,

Cu finu-său că mînca,

Da' ce, frate, că mînca?

Rățișoară
 -n străchioară.
 Cocoșal
 pă tăierel,
 Rachiaș
 în condiraș
 Și vinișor
 la urcior...
 După ce mi-ș' mînca,
 Băneasa că-i zicea:
 — Măi Banule
 craioveanule,
 Dă ce nu te laș'-tu dă plugărie
 Să te-apuci dă boierie?!
 Dară Ban că-i zîcea:
 — Alei, Băneasa mea,
 Plugăria
 c bogăția,
 Boieria
 — sărăcia! ...
 Și pă urmă termena;
 Dar Băneasa ce făcea?
 Cînd acasă să ducea,
 La Osman-tur' să ducea,
 Așa frumos că-l vedea
 Și pă tur', vez', că-l lua
 Și cu iel că mi-ș' pleca.
 Începea
 Banu să ofta,
 Nu-i mai venea
 dămîncarea!
 Aștepta
 cît aștepta,
 Pă fină-său îl trimetea:
 — Finișorule
 Pîrvule,
 Du-te, frate, vez' în sa'
 Și du-te la mine-acasă,
 La nevasta mea Băneasă,
 Și vez', frate, ce-a făcut
 Pîn-acu' dă n-a venit?
 Să vez' Pîrvu că-m' pleca,
 Acasă că să ducea.
 Cînd acas' că să ducea,
 Pă nașă-sa n-o găsa.
 După ia pleca
 Și mi-o căta,
 Și cu cine o vedea?
 Cu Osman-turc o găsa,
 Dă soție o lua!
 Dară Pîrvu ce făcea?
 Iute-ndărăt să-ntorcea

Și la Banu să ducea
Și din gură că-i spunea:
— Nașule-nășicile,
Am umblat,
cît am umblat,
Togm-acu' mi s-a-nfundat,
Că, vez', nașa Costanda,
Foaie verde matostat
Ia s-a du', s-a măritat
Și pă tur' că l-a luat!
Dară Banu ce-m' făcea?
Foarte rău să supăra
Și din gură că-i zicea:
— Ia vez', fine dumneata,
Nu cum', frate, tu-oi putea
Să-l aduci pă turc încoa',
Dă ce-a luat pă nașă-ta,
Pă nașă-ta
Costanda?!
Dară Pîrvu ce-m' zicea?
— Nașule-nășicile,
Dacă-i vorba să mă duc
Io pă tur'
ca să-l ajung,
Să-m' dai pă Suru
nebunu,
Care fuge cu anu
Și răsufală cu ceasu;
Pă Suru dă mi l-oi da,
Io, frate, i-oi ajungea,
Amîndoi că i-oi lua,
Numaidecît i-oi aducea,
I-oi aduce la dumneata!
Dară Pîrvu ce-m' făcea?
Pă Suru că-ncălica,
Iară Suru ce-m' făcea?
Punea narea la pămînt
Și coada fuior în vînt
Și s-așternea pă pămînt...
Da' ce fugă că-m' fugea?
Tot ca vîntu,
ca pămîntu,
Și-m' fugea, vez', iepurește
Și s-arunca ogărește...
Și-m' fugea cît îm' fugea,
Pînă spumă să făcea;
Spuma
cu mîna lua
Și-n pămînt că mi-o trîntește
Zloi dă ghiață sî făcea,
Și gata
că mi-i sosa,
P-amîndoi că mi-i lua

Și napoi că-i întorcea
Și din gură că-i zîcea:
— Ale, nașă Costanda,
Cum, frate, tu c-ai făcut
P-aicea dă mi-ai venit?!
Și napoi vrei ca să mergi,
La nașu ca să mergi
Și cu iel ca să vorbești?
Și pă tur' că mi-l lua,
Frumoșăl că mi-l lega,
Dar cu ce că mi-l lega?
Cu trei ștreanguri dă mătase
Dă mi-l curmase

la oase,

Și cu trei din Ialomiță
Dă-i pica sînge din țîță,
Și cu trei din Vineție
Că mi-l legase-n cînie
Și mi-l bate-n dujmănie...
Și cu iel că să ducea,
La nași-său să ducea:
— Nașule-nășicule,
Foaie verde lemn dă sus
Și pă tur' că l-am adus!
Dar nași-so ce făcea?
Din gură că-l întreba:
— Turcule dă lege ra,
Dă ce-'i luat pă Costanda,
Costanda,

soția mea?!

Să vez' turcu ce-m' făcea?
Nimica nu răspundea;
Dară Banu ce făcea?
Frumos capu îl tăia,
Ca la porci, ca la oaie,
Așa ca' dă turc să taie!
Mergera ca' bolborosînd,
Nu-ș' ce mă-sa to' zîcînd
Ș-trupu mătănnii făcînd...
Iară Banu ce făcea?
Plugurile le lua
Ș-acasă le aducea,
Toț' finii lui că-i strîngea
Ș-acas' cu ei că venia,
Punea masa

și mînca

Și mi-ș' bia

și să cistea,

Pă Costanda

o-ntreba:

— Costando, soția mea,
Cum tu, frate, c-ai făcut
Dă, vez', turcu te-a răpit

Sau, frate, te-ai înșelat
Tu pă turc dă l-ai luat?!
Dar Costanda

ce făcea?

Ia-nșălată să vedea,
Nimig nu mai răspundea,
Dară Banu ce făcea?
D-o rogojină-m' lua,
În margine dă sat c-o scotea,
D-un șteajăr verde că bătea
Și dă șteajăr o lega,
Rogojină-o-nfășura,
Cu catran c-o cătrâncea,
Fog dă la poale că-i da
Și Costanda

că-mi ardea,

Cenușă că să făcea.
Dară Banu ce făcea?
Uasăle i le strîngea
Și-n piuă că le punea,
Frumoșal că le pisa
Și-n vîn', nică, le-arunca
Și din gură că-n' zicea:
„Ce-o alege vîntu,
Să mănînce pămîntu
Că nu mi-asculta cuvîntu!
La mine dă toate-a fost,
Toate avuțiile dîn lume
A fos' pă mine,
La mine s-a grămădit
Și dă miere, și dă unt,
Dulceața du pă pămînt!...“
(„Ș-am termenat!“)

Iordan Pantea
Caravaneti — Teleorman
4 IV 1940

D 1332 IIa + fg. 8396
TIBERIU ALEXANDRU

44(56) MARCU

Cărpiniș, pădure deasă,
Mărculeț s-a dus de-acasă,
Și Turcu a d-oblicit
Și la el d-a drept a vînt
Și rău l-a batjocorit:
Cetatea prădatu-i-a,
Măicuța călcatu-i-a
Cu copita calului
Tocma-n capu pieptului.
Foaie verde lemn sucit,
Și păgînul încînit
Cu-atît nu s-a-ndestulit,

Mai rău l-a batjocorit:
Nevasta robitu-i-a,
Departe pornitu-o-a.
Marcu, biet, o auzit
De potopul cel cumplit
Ce casa i-a pustiit.
El acas' s-a repezit,
Ș-acasă cum a sosit,
Țîpat-a haină mărcească
Ș-a luat călugărească,
Nime' să nu mi-l cunoască,
Și pe murg a-ncălecat

Și în grabă c-a plecat
 Chiar colo, la Țărigrad.
 Și s-a pus Mărcuț în silă
 Să ceară mereu de milă,
 Precum cer călugării
 Pe seama mănăstirii.
 Astăzi ici, mine colea,
 Vreme bună, vreme rea,
 La Țărigrad ajungea
 Și la Turc că să ducea,
 Sub fereastră să puna
 Și din gură cuvînta:
 — Hai de dă, Turcule, dă,
 Hai de dă, și milă-ți fă
 De sufletu Marcului,
 Marcului, bogatului;
 Hai de dă Turcule, dă,
 Hai de dă și milă-ți fă,
 Nu din averea turcească,
 Ci din avere mărcească.
 Dă, Turcule, sărindare
 Să-i facem slujba cea mare,
 Că murgu mi s-a venit
 Pentru că l-am prohodit!
 Turcu-n ușă că ieșea
 Și din grai așa grăia:
 — Alelei, măi părințele,
 D-auzi cuvintele mele:
 Murgulețu tare-mi place,
 Spune-mi mie cîți bani face?
 Marcu bine-mi auzea,
 Dar surduț mi să făcea
 Și iar Turcului zicea:
 — Hai de dă, Turcule, dă,
 Hai de dă și milă-ți fă
 De sufletu Marcului,
 Marcului bogatului;
 Hai de dă, Turcule, dă,
 Hai de dă și milă-ți fă,
 Nu din avere turcească,
 Ci din avere mărcească!
 Turcu mi s-apropia
 Și Marcului că-i grăia:
 — Părințele, părințele,
 D-auzi cuvintele mele,
 Că nu grăiesc vorbe rele!
 Morții cu morți și vii cu vii,
 Noi murguțu vom tocmi,
 Și pînă ne-om învoi
 Amîndoi că vom cinsti,
 Vinișor vom gustări:
 Vinișor
 D-ăl roșior,

Vinișor de nouă ai,
 Cum e mai bun pentru trai;
 Nouă ai și nouă luni,
 Cum e bun pentru bătrîni!
 Turcu-afară că ieșea
 Și-n pivniță să ducea,
 Iar Mărculeț rămînea
 Și prin casă să primbla
 Și jur-împrejur căta,
 Și căta și prea căta,
 Căci deodată ce vedea?
 Vedea mîndră soțioară
 Cu jelită fețișoară;
 Sînișoru-i suspina,
 Ochișorii-i lăcrima.
 Marcu, biet, să-nduioșa,
 Inima îi să sfîrșea,
 Dar îndat' să stăpînea
 Și durerii nu să da,
 Ci din grai așa grăia:
 — Alelei, tu nevestică,
 Nevestică mîndrulică,
 Cum creștinii ai urît
 Și păgîn ai îndrăgit?
 — Eu creștinii n-am urît
 Și păgîn n-am îndrăgit,
 Că-s nevasta Marcului,
 Marcului viteazului;
 Eu creștinii n-am urît
 Și păgîn n-am îndrăgit,
 Dară turcii m-au robît!
 Marcu iar să-nduioșa,
 Dar de nou să stăpînea.
 Turcu-n casă că tuna
 Și vin roșu aducea,
 O ploschiță
 De-o vedriță;
 Plosca pe masă punea,
 Pe divan să așeza
 Și murgulețul tocmea.
 Turcu bea și să-mbăta,
 Marcu bea și nu prea bea,
 Căci amar grija-l rodea;
 Turcu bea și să-mbăta
 Și din gură cuvînta:
 — Părințele, părințele,
 D-auzi cuvintele mele,
 Că nu grăiesc vorbe rele!
 Ian aruncă-te la joc,
 Dar la joc colea cu foc,
 S-o aduci tot la soroc,
 Că de cînd pe lume sînt
 N-am văs't călugăr jucînd!

Mărculeţ să ridica
 Şi din grai așa grăia:
 — Alelei, măi Turcule,
 Turcule, hainule,
 Eu joc ție Ț-oi juca,
 Dar mi-e că te-i supăra,
 Că jocu nostru-i ciudat
 Şi cu dracu mestecat!
 Şi-ncepu Marcu-a juca
 Şi cîte-o hain-a Țipa,
 Pîn' să zări sabia.
 Turcu rău încremenea
 Şi-n fire dacă-şi venea
 El de Marcu să ruga:
 — Alelei, măi Marcule,
 Marcule, vicleanule,

Ian aruncă ochii tăi
Tot de-a lungul celei văi
Și privește-a mea cetate,
Că-i plină de bogătate.
Ție toată Ț-o voi da
Zilele de-mi vei lăsa!
Mărculeț nu mai glumea,
Ci Turcului că-i grăia:
— Cetatea-i pe mîna mea,
Ție Ț-oi face ce-oi vrea,
Ce făcut-ai maică-mea!
Și vorba nu mai lungea,
Ci la Turc să repezea
Și capul îi reteza.
Apoi nevasta-și lua
Și-napoi cu ea pleca.

Jarnik — Birseanu, 395
(v. și ed. *A. Fochi, 788—789*)

45(82) TÎNĂR MOLDOVEAN

A /:Foaie verde sălcioară, :/
Nu asară,
alalteri sară

Strigat-ai pristin la țară:
+măi₂+b/:„Cine are găzdișoară, :/
+ Cine are,

+ Să-j' găscască pînă-n sară:
 + Cine gazdă n-o găsi
 + Afar' din tîrg o ieși!..."
 + Toți becherii tîrgului,
 + Toți gazdă că mi-ș' găsa,
 + Da' cine gazdă nu găsa?
 + Un tînăr dă moldovean
 + P-un cal galbin, dobrogean,
 + Friu-i bate spetile,
 + Iar coama — genuchile,
 + Coadă-i trage spojar verde,
 + Spojar verde dă pă piatră,
 + Să minună lumea toată,
 + Din Focșani și pîn' la baltă...

B /:Ala gazdă nu gâsă₁, :/mă₂
 Afar' dîn tîrg că-m' işa,
 Căluşălu-l priponea
 Cu priponu dă argintî
 Dă face dîră pă pîamînt,
 Ce n-am văzut dă cîn' sîntî!

+ Ibîncile le-aşternea,
+ Şaua
căpăţii punea,
+ Să cuîca,
să 'odinea.

C /:Dimineața să scula,
 Mîna pă pripon puneă,
 Pripon trage, pripon vine,
 Calu la mînă că-i vinc,
+ Nu-i da iarbă cu palma
+ Și apă cu năstrapa
+ Să nu dea

:/

+ dă fo belea,
+ Că e voinic din altă parte,
+ Mîncat dă striinătate,
+ Făr' dă dor și fără milă,
+ Plecat în țară striină...

D Şapte chingi că-i arunca,
 Şapte chingi, şapte tafturi,
 Pofilaş numai fluturi, mă
 Fiteşcare dă opt lei,
 Dă mor turcii după ici...
 + Tînăru dă moldovean ce făcea?
 + El pă cal că-ncălica,
 + Lua tîrgu

+ d-a lungu,
+ Ulițile d-a curmezișu,
+ Pînă fiecare cîrciumă că intra,
+ Bea vin dă cîte-o para
+ Și cu ochii că oglinda
+ Să vază, n-o da
+ Dă turcu mola'

cumva,

+ După cum pusesse pristavu la țară
+ Să strige-n gura mare
+ Că „cine are găzdișoară,
+ Cine n-are,
+ Să-j' găsească pînă-n sară...”
Tot tîrgu că-l colinda
Și pă turc că nu-l găsa,
+ Unde pă turcu mola'

+ că-l găsa?
+ To'mai cîn' dîn oraş că mi-ș' ișa,
+ La o mică cârciumioară,
+ Mică,

lucru dă nimic,
+ C-o mie dă buții
+ Și c-o sută dă uși
+ Și c-o mie dă buți,
+ Tot buți-bîclăgele
+ Dă cîte-o sută cinzaj' dă vedre;
+ Acolo pă turc că mi-l găsa,
+ La Ioana-Ioneasă,

+ Cistită cârciumăreasă,
 + Futu-i legea, tălaniță,
 + Mult mi-e neichii drăguliță,
 + Dă la piept pîn' la guriță,
 + Of, ce trup dă prepeliță !...
 E La Ioana-Ioneasă,
 /:Cistită cârciumăreasă, :/
 + Ionesii că-i zîcea:
 + — Mă Ioneasă dumneata,
 + Ia să-m' dai de-o cupă dă vin
 + Să-ți încerc vinu dă bun,
 + Cîrciuma, dă răcoroasă
 + Și pă tine, dă frumoasă !
 F Îi dete-o cupă,-i dete două,
 Bău cupe pînă-n nouă,
 Zîsă, zău, că numai două...
 + — Mă Ioană-Ioneasă,
 + Ce mai tot suni p-aci ocaua,
 + Ia scoate vinu cu vadra
 + Să-m' satur și io inima !
 + Da' Ioneasa-n cârciumă
 + La turcu molac că intra
 + Și din gură că-i spunea:
 + — Măi turcule
 -molacule dumneata,
 + Mă, a vinit un tînăr dă moldovean
 + P-un cal galbin, dobrogean,
 + Friu-i bate spetile,
 + Iar coama, genuchile,
 + Coadă-i trage spojar verde,
 + Spojar verde dă pă piatră,
 + Să minună lumea toată,
 + Din Focșani și pîn' la baltă...
 + — Ioneasă dumneata,
 + Știi ce să faci acuma?
 + Du-te și-i spune tu așa:
 + „Măi moldovene dumneata,
 + A vini' sîndii dă la-mpărat,
 + Ț-a-ncărcat calu cu bumbac
 + Și l-a trimes la Țaligrad !"
 + Pînă el d-aci d-o pleca,
 + Ca să-m' lungej' viața !
 G /:Ioneasa să ducea: :/
 + — Măi moldovene dumneata,
 + Mă, a vini' sîndii dă la-mpărat
 + Și Ț-a-ncărcat cal cu bumbac
 + Și l-a trimes la Țaligrad !
 + Moldoveanu că-i zîcea:
 + — Lasă, Ionechie,
 + Să ducă, fute-l-aș,
 + Că ma' am fo șapte-n grajd !
 + Da' bine mă, Ionică-Ioneasă,
 + Dă ce nu-m' faci, mă, d-o turtă nerasă,

+ Să-m' tai d-o găină grasă,
+ Să-z' dau ăl păgîn afar' din casă ? !
+ Ioneasa c-auza,
+ Rochița-n pafta

că sumetea.

H /:Ioneasa ce făcea? :

+ Rochița-n paftă
+ că sumetea,
+ D-o turtă nerasă că-i făcea,
+ Tăie d-o găină grasă,
+ Moldoveanului că i le da ;
+ După ce că le mînca,
+ Îi mai vinea poftă
+ Să mai bea

și el ceva:

+ — Mă Ioneasă,
+ Ce mai suni vadra
+ p-acilea ?
+ Ia dă cheile-ncoace la mine,
+ Să nu scape turcu pă undeva !
+ Cheile-n mînă că i le da
+ Și ușile că le-ncuia.
+ — Acuma merg să mă-mplimb
+ Și io pîn pimnicioara ta,
+ Mică.

lucru dă nimic,

+ C-o sută dă uși
+ Și c-o mie dă buții,
+ Tot buți-biclăgele
+ D-o sută cinzăi' dă vedre!

I /:Și-n pimniță că intra, :

+ Pă la toate buțile că să ducea,
+ Cep din nou că le da
+ Care vinu că-i plăcea,
+ Da' dă la nici una vinu nu-i plăcea ;
+ To'mai cînd afară
+ Din pimniță că mi-ș' ișa,
+ O mică butioară că găsa,
+ D-o sută dă vedre că erea ;

Jb +a/:Aia,
vinu că-i plăcea... :/

Ionesii că-i zîcea:
+ — Mă Ioneasă dumneata,
+ Ce mai suni vadra p-acilea?
+ Că n-o să beau și eu atîta,
+ Gurița la cep c-oi așăza,
+ O să trag și eu o dată,
+ Dă doo ori,
+ La a dă trei ori
+ O să scot drojdie roșiori!

K /:Moldoveanu ce făcea? :/

+ Gura la cep că-mi așaza,
+ Trasă o dată, trasă dă doo ori.

+ La 'a dă trei ori
+ Scoasă drojdie roşioară.
+ Afară că mi-ş' işa,
+ Unde la turcu molac că să ducea,
+ Uşa că mi-o dăscuia,
+ Mina pă su' pat că mi-j' băga,
+ Pă turc dă pă su' pat că mi-l scotea
+ Şi dă coada calului că-l lega.
+ Cu iel afară-m' işa,
+ Da' mi-erea şi turcu molac mare ceva,
+ Că ce turcu molac în oraş că zîcea
+ Niminea
+ nu să putea
+ Să nu facă ce zîcea turcu molac;
+ Ceea ce turcu molac zîcea,
+ Tot oraşu că făcea.
+ Da' tînăru dă moldovean
+ Şi el mi-erea mare ceva,
+ Că-mi avea şi el o dulămiţă
+ Dă fo patru piei dă vacă,
+ Iera puse numai p-o spată;
+ Mi-avea d-o căciuliţă
+ Dă doo piei dă urs,
+ Ne-ndopată,
+ nestrăşinat',
+ Pent'că fund nu i-a ajuns...
+ Unde dă coada calului
+ Pă turcu molac că-l lega,
+ Şi-unde cu calu că mi-j' mergea,
+ Unde calu tropăia
+ Capu turcului că zdroncănea,
+ a/; „Aman!“ turcu că zîcea...
+ Unde calu tropăia,
+ „Aman!“ turcu că zîcea.
+ Cînd afar' dîn tîrg că mi-ş' işa,
+ Pă strada mare că mergea,
+ Şi cînd afar' dîn tîrg că mi-ş' işa,
+ La marginea oraşului
+ Dă la coada calului că-l dăzlega
+ Şi dîn gură că-i zîcea:
+ — Rămii aci, burdus dă ciînc,
+ Că nu mai dau pă la tine!...

Marin Dorcea
Ciuperceni (T. Măgurele) — Teleorman
7 VII 1962

Ciuperceni (T. Măgurele) — Teleorman
7 VII 1962

mg. 2200 a
O. BÎRLEA

O. BÎRLEA

46(53) CHIRA-CHIRALINA

A *păi*₁ /:Verde de-o mălură,
 Din vad, din Brailă,
 Mai din joz de şcilă,

La vîltoarea mică,
 /:La apa neadîncă, :/
 Încarcă-mi-să-ncarcă
 Două-trei sandale,
 Șapte galioane;
 Dar de ce să-ncarcă?
 Fir
 și ibrișin,
 /:Bogasîn
 d-ăl₁ bun, :/
 /:Blană dă samurî, :/
 Tutun de-l tocat,
 To' dîn Țaligrad,
 Pintru turci luat,
 Tutun iniega,
 Iniega
 boșcea,
 D-ăl d-ăl bea pașa
 /:Suliman-aga, :/ mǎ₁
 Fute-i-aș crucea!
 /:Dar cin' le-ncărca? :/
 + Verde matostat,
 + Săvai cel Arap
 + Negru și buzat,
 + Cu solzi dă crap
 + Dați pă după cap;
 + Două fire-n barbă,
 + Doauă la mustață;
 + Cu mustăz' dă rac,
 + Parc-ar fi un drac;
 + C-o mîină dă fieri,
 + C-un picior dă lemn,
 + Jumăta' dă om;
 + În spate cocoșat,
 + Spre chiep' găvănat;
 + Cu ochii beliți,
 + Cu dinți rînjiți;
 + Un' te uiz' la dînsu
 + Nu pos' ține rîsu,
 + Pridideș'i cu plînsu;
 + Cu traista la spate
 + Și fără bucate;
 + Cu ulceaua-n mîină,
 + Cîinii-l trag dă vîină.
 + Unde-l dăscărca?
 + To' la Chieruța
 + Ceaia
 frumoză.
 + Harap ce-m' făcea?
 + Vinișor că bea
 + To' dă la Chiera.
 + Vinu cin' l-aduce?
 + Casapii dîn sus

B

+ Cu căciuli dă urs,
+ To' mij' bîclăgele
+ D-o sută dă vedre,
+ Pă apă la vale
+ Că mi-e curgătoare
+ Și vine mai tare...

Harap ce-m' făcea?
Vinișor că bea
To' dă la Chiera,
Bea

mă

„

dă să-mbăta,
/:Dîn₂ gură-i striga:

:/

— Chiero-Chieralino,
Tinerică zîină,

Ia-mă tu pă mine
Că mul' Ț-oa fi bine:
Așternutul tău
Parale mărunte,
'N sîrmă că sîn' multe;
Căpătîiu tău,

+ Galbini vinetici
+ D-o sută și cinci,
+ Să schimbi, să măninci!
+ Chiera d-auzea
+ Din gură-i striga:
+ — Taci tu, măi Harape,
+ Măi negre-buzate,

+dragă

+ Nu te iau pă tine
+ Că nu-m' șade bine.
+ Unde s-a văzut
+ Și s-a pomenit
+ În țara hărăpească
+ Hărăpoaică albă?
+ Hărăpoaicele
+ Ca șărpoaicele,
+ Ca drăcoaicele,
+ Ca zmeoaicele;

+dragă

+ Iele m-or vedea
+ Și m-or dăochia,
+ Geaba

și surda

C

+ Dă dragostea mea!
Harap d-auzea,
Iel mi să gîndea,
Dîn gură-i striga:
— Chiero-Chieralino,
Hai dă-s' tîrguiește
/:.Or' Ție ce-s' place:
Pietricele scumpe
Aduse dîn munte,

mă

./

	/:La Harap sîn' multe;	:/
	Fir	
	și ibrișin,	
	/:Bogasîn	
	d-ăl bunî	:/
	Pintru dă zăbun;	
+	Sculuri dă mătasă	
+	Pintru de cămașă;	
+	Furcă dă argint,	
+	Nu s-a pomenit;	
+	Fuz dă aurel,	
+	În lume fără dor;	
+	Vin ca să-s' plătesc,	
+	Să mă răfuiesc!	
D	Harap ce făcea?	
	Pă Chiera-nșăla,	
	Cu ia că-m' pleca,	
	În vale-n' scobora,	
	La caic mergea;	
	/:Harap ce făcea?	:/
	Pă Chiera-o lua,	
	'N caic mi-o suia,	mă
	În cămar-o băga;	
	Chiera ce făcea?	
	Stambă-ș' alegea,	
	Ba p-asta, p-asta,	
	Tot ca femeia...	
	/: 'N uoglinz' să uita;	:/ mă ₂
	Harap ce făcea?	
	Afară ieșă,	
	Alatu-m' tăia,	
	/:Caicu-l pornea	:/
+	Pă Dunăre-n joz,	
+	La-'l ostrov frumos,	
+	Merge cu folos;	
+	Mult cîntă frumos	
+	C-un copuz dă os,	
+	Că mi-l zdrăncănește	
+	Cu solzu dă pește,	
+	Inima-i topește;	
+	Cu coarde dă sîrmă,	
+	Inima-i fărîmă...	
	/:Harap că cînta,	:/
	Chiera ce făcea?	
	/:Pă geam să uita,	:/
	/:Caicu mergea.	:/
	/:Ia	
	mi să vedea	:/

Fată măritată,
 Cu sila luată
 /:Pă mijloc dă apă... :/
 + Din gură-m' țîpa,
 + Păru-j' jumulea.
 + Harap d-o vedea
 + Pă Chiera-o lua,
 + Afar' mi-o scotea,
 + Pă tavan mi-o da,
 + Frumoz mi-o lega.
 + Cosîțile dă fată
 + Rău îm' stau legate,
 + După catar' date,
 + Nu pot mai mă bate...
 + Harap ce făcea?
 + 'N cămară intra
 + Și iel se culca
 + P'între perioare,
 + P'între plăpumioare.
 + Caicu mergea,
 + Harap că dormea;
 + Chiera ce-m' făcea?
 + Legată că-m' sta,
 +a/:Din gură-m' țîpa₁. :/
 /:Acasă-i venea, :/ mă₂
 Noaptea că ierea,
 În ușă că bătea
 Frați Chieriei,
 /:Hoți Brăilei₂. :/
 + 'N ușă că-i bătea,
 + Din gură-i striga:
 + — Chiero-Chieralino,
 +tatăle + Sora noastră-a bună,
 +tată + Dășchide ușa,
 + Băgăm 'ăznaua,
 + Ne prinde zîua,
 + Dăm dă fo belea
 + C-am spar' Braila!
 +bă + Chiera nu răspunde
 + Că n-are de unde.
 + Cine răspundea?
 + Moașa satului,
 + Stîlpu iadului,
 + Calu dracului...
 + Baba sta,
 striga,
 + Firul că-l prindea
 + Și ea că-l știa,
 Din gură-i striga:

+ — Dine
Costandine,
+ Vătav Dragomire,
+maică + Pă Chiera-o strigați,
+ Frumoz mi-o chiemați.
+ Chiera nu răspunde
+ Că n-are dă unde.
+ Harap mi-o-a-nșălat,
+ Cu ia c-a plecat
+ Pă Dunăre-n jos,
+ La-'l ostrov frumos,
+ Merge cu folos!
+ Frați d-auzea,
+ Iei să năcăja
+ Și să supăra,
+ 'Aznaua-n' lua,
+ Brînj' pă coș îi da¹.
+ Și iei că-m' pleca,
+ 'N vale-m' scobora,
+ Că iei mai avea
+ D-o luntrie spartă,
+ Papură-nfundată,
+ În Dunăre necată,
+ Că mi-e șindrilită
+ Și mi-e zugrăvită,
+ Pintru turci gătită.
+ Luntria-o scotea,
+ Frumoz mi-o sleia
+ Și iei ce-m' făcea?
+ Și iei să suia,
+ Opăcin' trăgea
+ /:Ca cîn' fulgera, :/
+ Și iei să ducea,
+ Noaptea că ierea,
+ Ca cîn' și tuna,
+ Ca cîn' fulgera,
+ Noaptea că ierea.
Caic năzărea
Și-l apropia,
Chiera mi-i simța
/:Și mi-i cunoștea. :/
Dîn gură striga,
Legată că-m' sta:
— Neică Costandine,
Neică Dragomire,
/:Laz' luntria-ncet :/

¹ **Cintărețul** comentează: „Iera casile în pământ, în timpur'le alea, în vechime!...“.

+bă	+	Că vine talazu	
	+	Și pică dumbazu,	
	+	Dășteptaz' turcu,	
	+	Vă taie capu !	
	+	Frați d-auzea	
	+	În tălaz să lăsa.	
	+	Funie mi-avea,	
	+	Lîngă caic da,	
	+a/	Funie mi-avea,	:/
		Lîngă caic da.	
E	/	La Chiera suia,	:/ mă ₂
		Iei dac-o vedea	
		Legată că-m' sta,	
		Din gură-i striga :	
	+	— Chiero-Chieralino,	
+tatăle	+	Sora noastr-a bună,	
+păi	+	Cîn' te-ai logodit	
	+	De ce n-ai pleznit,	
	+	Nu ne-ai socotit?	
	+	Cîn' te-ai măritat,	
	+	Pă cine-ai întrebat?	
	+	Chiera ne-ai luat,	
	+	Te-am făcu' cumnat !	
	+	Chiera le spunea :	
	+	— Neică Costandine,	
	+	Neică Dragomire,	
+mă neică	+	Măritișu mieu,	
	+	Bată-l Dumnezeu !	
	+	Harap m-a-nșălat,	
	+	Cu mine-a plecat,	
	+	Ieu să-m' tîrguiesc	
	+	Sculuri dă mătasă	
	+	Să vă fac cămașă ;	
	+	Fir	
		și ibrișin,	
	+	Să vă fac zăbun !	
	+	Frați d-auzea	
	+	Năcăjit' ierea,	
	+	Dă Harap întreba.	
	+	Chiera le spunea :	
	+	— Neică Costandine,	
	+	Neică Dragomire,	
	+	Foaie verde d-o secară	
	+	Ie culcat în cămară	
	+	P'între perioare,	
	+	P'între plapumioare !	
	+	Frați ce făcea?	
	+	La Harap intra,	
	+	'Ntunerice mergea,	
	+	Dîn somn că-l lua,	
	+	Pumni că-l zăpăcea,	
	+	Dîn gură-i striga :	

	+ — Măi Harape,	
	măi buzate,	
+ <i>păi</i>	+ Cîn' te-ai logodit	
	+ De ce n-ai pleznit?	
+ <i>a păi</i>	+ Cîn' te-ai însurat,	
	+ Pă cine-ai întrebat?	
	+ Chiera ne-ai luat,	
	+ Te-am făcu' cumnat!	
	+ Doi că mi-l ținea,	
	+ Unu-l judeca,	
	+ Sta	
	capu să-i ia.	
F	Afară-l scotea,	
	Pă tavan mi-l da.	<i>mă</i>
	Doi că mi-l ținea,	
	Unu-l judeca,	
	/: Sta	
	capu să-i ia,	<i>:/</i>
	Harap ce făcea?	
	Zăpăcit erea.	<i>mă</i>
	Odată zvîcnea,	
	Ca broasca-m' țîșnea,	
	'N Dunăre sărea,	
	/: Că tot mi-l tăia.	<i>:/</i>
	Iei că rămînea,	
	Pă Chiera-o lua	<i>mă</i>
	Și mi-o dezlega,	
	Cu ia	
	că pleca	
	În /: Țara Nadolească,	<i>:/</i>
	Să mi-o căs'toreasc'.	
	Verde-o viorea,	
	Acolo-ajungea	<i>mă</i>
	/: Că mi-o căs'torea,	<i>:/</i>
	/: Caicu i-l da.	<i>:/</i>

N. Candoi *Turică*
 Celei — Olt
 9 IV 1958

mg. 1388
 AL. I. AMZULESCU

47(54) ILINCUȚA ȘANDRULUI

A	Foaie verde-a bobului,	
<i>i</i> ₂	/: Sus, pă malu Oltului,	<i>:/</i>
	La casile Șandrului,	
	Șandrului	
	bogatului,	

- că Mi-are Șandru-o fată mare,
 Frumoșică ca o floare,
 Dreaptă ca o lumînare;
 Pă nume cum o chiema?
 Ilinca
 frumoșica,
 Dă murea
 turcii dă ca...
- B *e* Ilincuța nu ședea,
i măi₂ /:Dimineața să scula, :/
 Vedri-le-n mînă lua,
 La apă că să ducea
 Să-i dea lu' Șandru să bea,
 Îi răcorească inima.
 e₁ /:La ocol dă Dunăre :/
măi Ilincuța nu șădea,
 /:Pă picioare să spăla, :/
 Vedri-le-n mînă lua,
i₂ /:Sus, pă mal că să urca, :/
 Ochișiorii și-arunca
 Pă luciu Dunării,
 /:Cam în scursu apiii, :/
 D-un caic că-m' năzărea,
 D-un caic cam șicuitî,
 /:Cu postav verde-nvelitî :/
 Și cu roșu-acoperitî,
 To' dă turci mi-e grămădit.
- C *e* Ilincuța mi-i vedea,
hi măi₂ /:Vedri-le le năpustea, :/
 Dosu la maică-sa-m' da,
 e Din guriță că-i zîcea:
 — Maică, măiculița mea,
 Ascunde-mă undeva
 Că vin turcii și mă ia,
 Că ieî trimet pe Stanca
 Cu turcu din Benina
 Și cu Suliman-pașa,
 Că mi-a văzu' codița,
 Și-a văzut-o num-oa dată,
 e₂ /:Le-am secăt inima toată!... :/
- D Șendruleasa nu-m' ședea,
i Pă Ilinca mi-o lua,
 În podu casii mi-o urca,
 Într-o lădiță c-o băga
 Și lacătu că-i puneă.
 Iacă turcii că-m sosea,
 Dă bună ziua că-i da:
i — Bună ziua, Șendruleaso,
 „2/:Cistită cîrciumăreasă, :/
 /:Cu ochii dă curvă-aleasă! :/

- măi* Șăndruleasa nu tăcea,
Prea bine le mulțumea,
Din guriță le zicea:
- i* — Boierilor dumneavoastră,
Pă la mine c-az' venit,
Mai poftiz' pă canapea
Să vă fac cîte-o cafea!
Atunci turcii că-i zicea:
— N-am veni' să bem cafea,
Să ne dai pă Ilinca
Că ți-om răpune viața,
Că ne-a trimes beșleaga!
- E** *i₂* /:Șăndruleasa le spunea: :/
„ — Măi turcilor,
boierilorî,
Dumneavoastră să-m' trăiți,
Ilincuța mi-a murit.
i Dacă nu-m' credeți cuvîntu,
/:Poftim să v-arăt mormîntu! :
- F** *păi* Unde turcii c-auzea,
e La mormîn' că să ducea,
„ Da țărîna la o parte,
Nu vedea oase-nșirate;
Dar în groapă ce-m' găsea?
Găsea pietre și butuci,
N-avca crezămîn' la turci.
Pă Șăndruleas-o lua,
Mi-o lega,
mi-o verega
Scur', cu mîinili-ndărătî
Dă-i pleznea țîțica-n pieptî;
măi Țîțili că-i spinteca,
Cu sare le presora
Ca s-o usture ceva,
i₂ /:Să spuie pă Ilinca. :/
G „ Da' unde că mi-o lega?
Sus, la stîlpîi coșului,
La dogoarea focului,
În bătaia fumului...
mă Ilincuța¹ nu șădea,
Din guriță le spunea
Dacă vedea și vedea:
— Foaie verde foaie lată,
Puneți mîna pă corlată
Că ie chieța de ladă,
Sus, în pod să vă urcați,
Lădița s-o dăscuiați,

¹ Citește: Șăndruleasa.

Pă Ilinca s-o luați!
 Unde turcii mi-auzea,
 Niș' scară nu mai punea,
măi Sus, în pod că să urca,
 Lădița c-o dăscuia,
 Pă Ilinca mi-o vedea,
 Ca soarele răsărea,
 Așa frumoasă mi-erea...
i Pă Ilinca mi-o lua,
 Hc *i*₃ /: La caic că mi-o ducea, :./
 „ Mi-o lega,
 mi-o verega
 Scur', cu mâinile-ndărăt
 Dă-i plczenia țîtica-n piept,
i Da' cu ce că mi-o lega?
 Cu trei ștreanguri de Brașovî
 Ș-alte trei din Țaligradî,
 Dă țin bine la legatî...
e La mijlocu Dunării
 /: Ilincuța le zicea: :/
 — Măi turcilor,
 boierilor,
 Mai slăbiți-m' mîinele
 Să-m' rocores' țîtile
 Și să-ndrep' codițile.
i Că mă văd cadînila!
 I *he* Mîinile că-i dăzlega,
i Țîtile le răcorea,
 Codițile le dregea,
 Picior pă caic punea,
 Cîntecelu și-l cînta:
 „Dăcît slugă turcilor
 Și doică cadînilor,
 Mai bine răcira racilorî
 Și prînzarea peștilor!...“
i Drept în Dunăre sărea,
 Știa hoața
 d-a-nota,
 /: Toț' turcii după ia-m' ₁ da, :/
 Toț' turcii că să-neca,
 Rămîneau celmelile
 Ca vara ciupercile...
 Dar cine mai rămînea?
 Tot un turc cam mititelî,
 C-ala ie cu naiba-n iel...
 J *e* Ilincuța nu șădea,
 În fața apii să ivea,
 Știa hoața
 dă-nota
 Și p-ala
 că-l îneca,
păi Să trăgea
 dă să ducea

e La o salcie-aplecată,
Unde mai scăpase-odată...
Acasă că să ducea,
La maică-sa că-m' striga:
i — Maică, măicuțița mea,
Scoal' dă dăschide ușa
Că ți-a venit Ilinca!
e Atunci mă-sa că-i zicea:
— Dacă iești Ilinca mea,
*i*₂ / Ia să-mi arăți codița!
Codița
că i-o-arăta
Și-n casă că mi-o băga,
Atun' Șandru nu șădea,
Dimineața să scula,
*i*₂ / Foc la case că le da...

mg. 2394 Ra
AL. I. AMZULESCU

48(66) CORBAC

Corbac zace la-nchisoare
De trei ani lipsiți de soare,
În oraș la Țarigrad,
În beci la sultan Murad.
El oftează și jălește
Și p'în gratii tot privește
Cînd la nori purtați de vînt
Care ploă pe pămînt,
Cînd la cîrduri de cucoare
Ce mereu zbor cătră soare.
Iată, mări, că-ntr-un nor
El zărea un corbușor
Ce pe sus tot cronconea
Și din aripi tot bătea.
— Alelei, — Corbac zicea —,
Căci n-am durdă, pui de corb,
Sîngele să mi ți-l sorb!
Ce tot zbori și cronconești?
Ori pe mine mă jălești,
Ori pe mine tu-ți bați joc?
Rămînere-ai fără cioc
Și ți-ar cădea unghile,
Să n-acați cu dînsule!
Corbul, cît îl auzea,
Din cel nor se repezea,
Pe fereast'ă se lăsa
Și pe limbă-i cuvînta:
— Corbăcele, dragul meu,
Ce mă blestemi așa rău?

Că împlu de rîndul tău
De trei ani fără-ncetare,
De cînd zaci la închisoare.
Maică-ta mi-a poruncit
Să tot zbor neobosit
Pe spinarea vîntului,
În giurul pămîntului,
Să te aflu, ca să ştiu
De eşti mort sau de eşti viu!
— Alei, corbi, de-i așa,
Eu nu te-oi mai blăstema,
Ci cu lacrimi te-oi ruga
Ca să faci pe gîndul meu,
Să-mi aduci cu pliscul tău
Cinci fuioare de mătasă
De la mama, de acasă,
Ş-încă iarba-ferului
Din codrul Neferului!
Corbul iute-n zbor sărea,
Cît pe cer el se zărea
Mai întîi ca un porumb,
Apoi numai cît un plumb,
Pîn' ce-n zare agiungea
Şi din zare se ştergea.
Doă zile nu trecea,
Corbuşorul se-ntorcea
Şi cu pliscul aducea
Cinci fuioare de mătasă,

Cea mai bună și aleasă,
 Și-ncă iarba-ferului
 Din codrul Neferului.
 — Alei, corbușorul meu,
 De-a vrea sfântul Dumnezeu
 În cea lume să scap eu,
 Giur să mi te înfrățesc
 Și să mi te tot hrănesc,
 Nu cu carne pășărească,
 Ci cu carne păgânească,
 Nici cu sînge pășăresc,
 Dar cu sînge păgînesc!
 Corbea timpul nu pierdea,
 El mătasa o torcea,
 Lungă funie-o făcea
 Și de gratii o prindea.
 Apoi cînd noaptea cădea,
 El cu iarba cea de fier
 Atingea gratii de fier;
 Gratiile, ca de foc,

Se topea toate pe loc.
 Numai una rămînea,
 Care funia ținea.
 Dacă videa și videa,
 Corbac timpul nu pierdea.
 Funia și-o apuca,
 Pe funie luneca,
 Legănat mereu în vînt,
 Pînă ce da de pămînt.
 Apoi el se depărta
 Și din gură cuvînta:
 — Corbi, corbi, frățior,
 Mergi la maica cea cu dor
 Și-i du veste c-am scăpat
 De la loc întunecat,
 Și de-acum, ca să mă-mpac,
 Eu din funie-am să fac
 Colan mîndru pentru turci,
 Ca să mi-i rădic în furci!

Aleksandri, 141

49(67) SERB-SĂRAC

Pe-n mijloc de Țarigrad,
 La ceșmeaoa lui Murad,
 Primblă-mi-se Serb-Sărac
 Pe-un cal negru din Bugeac,
 Voinicel și sprintinel,
 Dar sărac ca vai de el!
 Cu saia îmbăirată,
 Cu șalvari de ciorcă lată,
 Cotul cinci galbini luată;
 Cu cămeșa de mătăasă,
 Vițele-mpletite-n șase;
 Cu picioarele-ncălțate
 În opinci înhîrzobate:
 Hîrzobul
 Și galbinul,
 Nojița
 Și leița,
 Cureaua
 Și paraua.
 Primblă-mi-se-n sus și-n gios
 Pe fugaru-i cel frumos.
 Unde Negrul nechezea,
 Țarigradul se trezea,
 Turcii toți că alerga

Și pe Serbu-l întreba:
 — Copilaș de Serb-Sărac,
 Nu-ți e Negrul din Bugeac?
 De-ți e Negrul vînzător,
 Eu îți sînt cumpărător,
 Că vreau bine să-l plătesc,
 Cu aur să-l cumpănesc!
 — Nu-mi e Negrul de vînzare,
 Nici mi-e Negrul de schimbare,
 Că-i voinic și pui de zmeu,
 Și-i fugar pe placul meu!
 Nepoata sultanului,
 Copilița hanului,
 Hanului tătarului,
 Pe Serb iată că-l zărea
 Din sarai, de la zăbrea,
 Și din gură-așa grăia:
 — Copilaș de Serb-Sărac,
 Mult ești mîndru și pe plac!
 Vin' colea, lîngă zăbrea,
 Să-ți dau iuzluci cît îi vrea,
 Negrul tău să-l priminești
 Și pe mîni să-l potcovești,
 Cu potcoave de argint

Ce sînt spornici la fugit.
 Că ştii, frate, pe la noi
 Azi e mercuri, mîni e gioi,
 Mîni ies turcii la halca,
 Sus, în Haidar-Paşa,
 Şi oricine-a cîştiga,
 Roabă lui hanul m-a da!
 — Floricică din zăbreă,
 Răsărită-n calea mea,
 De-ţi sînt drag, de-ţi sînt pe plac,
 Mîni vîrtej am să mă fac,
 Să vin turcilor de hac!
 — Copilaş de Serb-Sărac,
 Mult mi-eşti drag şi-mi eşti pe plac,
 Dar eu, frate, mult mă tem
 De căzlariul din harem,
 Cel cu chipul de arap,
 Buzat, negru, ras pe cap
 Şi cu solzii mari de crap.
 El că-şi are-un bidiviu
 Cu sînge de argint-viu,
 Un fugar neîntrecut,
 Care soare n-a văzut
 De cînd mă-sa l-a făcut!
 — De ținut unde şi-l ține?
 — De trei ani e ținut bine
 Într-o boltă-ntunecată,
 Sub pămînt, în grajdi de piatră!
 — De hrănit cu ce-l hrăneşte?
 — De doi ani îl întăreşte
 Cu floarea trifoiului,
 Hrana dulce-a roiului!
 — De-adăpat cu ce-l adapă?
 — Tot cu lăptişor de iapă,
 De şi-l face lat pe sapă.
 Ş-aşa, frate, mult mă tem
 De căzlariul din harem
 Şi de mîndru-i bidiviu
 Cu sînge de argint-viu;
 Că pe el de-a-ncăleca
 Mîni, la jocul de halca,
 Roabă lui hanul m-a da!
 — Floricică din zăbreă
 Răsărită-n calea mea,
 Să n-ai frică
 De nimică,
 Că nu-i cal împărătesc
 Ca Negrul ist voinicesc!
 Orice-alung,
 Cu el agiung;
 Oricînd plec,
 Pasări întrec!
 Trecea mercuri, venea gioi,

Turcii mergea cîte doi
 Ca să gioace la halca,
 Sus, în Haidar-Paşa,
 Şi deodată toţi pleca,
 La fugă se arunca,
 Pe cîmp luciu se-nşira.
 Iar sultanul, stînd pe cal,
 Sub un verde cort de şal,
 Barbă neagră-şi netezea
 Şi cu ochii urmărea.
 Alalah! cai arăpeşti,
 Alalah! cai tătărăşti!
 Cum mişca copitele
 Ca şoimii aripele!
 Dar căzlariul se-ncrunta,
 Bidiviu-şi întărita,
 Pe toţi turcii-i întrecea
 Şi-nainte se ducea.
 Vai de fata hanului,
 Hanului tătarului,
 Nepoata sultanului!
 Iată, iată Serb-Sărac
 Pe-un şoimuţ de la Bugeac,
 Că venea, mări, venea
 Cuvîntul de-şi împlinea.
 Pe căzlariu-l agiungea,
 Agiungea şi întrecea!
 Iar căzlariu-l viclenea
 Şi din urmă-i tot răcnea:
 — Copilaş cu cal de foc,
 Opreşte Negrul pe loc
 Că-i pică potcoavele
 Şi-ţi răpune zilele!
 Serb-Sărac descăleca,
 Potcoavele cerceta...
 Nici un cui nu le cădea!
 Dacă videă şi videă,
 Bici de sîrmă el scotea
 Şi pe Negrul opintea,
 Şapte stînjini că sărea,
 Pe arapu-l urmărea.
 Punea scară
 Lîngă scară,
 Şi oblînc
 Lîngă oblînc,
 Şi dărlog
 Lîngă dărlog,
 Şi din fugă cum venea,
 El în scări se-nţepenea,
 De căzlari s-apropia,
 Doă palme-n ceafă-i da,
 De pe cal îl rădica
 Şi pe cîmp îl arunca!

Se ducea bietul arap
 Rostogolul peste cap,
 Și pe cîmp se răstigneă,
 Și în urmă rămînea,
 Buzat, negru, părăsit,
 Tocmai ca un ciung pîrlit !
 Iar Serbul se tot ducea,
 De halca s-apropia
 Și din fugă azvîrlea
 Djeridul său chiar prin ea.
 Apoi vesel se-nturna
 La sultan de se-nchina
 Cu adîncă temena.
 Iar copila hanului,

Hanului tătarului,
 Nepoata sultanului,
 Cu ochiana prin zăbrea
 Pe voinicu-l urmărea,
 Și cînd Serbul se-ntorcea
 Ea nainte-i se ducea,
 Cu năstrapa mi-l stropea,
 Cu năframa-l răcorea.
 Apoi nunta se făcea,
 Și la nuntă petrecea
 În cîntări și veselie,
 Cum e rîndul la domnie . . .
 Faceți-mi parte și mie !

Alecsandri, 105

50 FECIORAȘ DE SÎRB

Frunză verde, floare albastră,
 Săvai, în țara sîrbească,
 Săvai, fecioraș de sîrb,
 Dumineca s-a născut.
 Duminecă s-a născut,
 Luni de gustare-a cerut:
 Pui de bivolițeloc,
 Iasă-n vară d-un vițel;
 Șapte cuptoare de pită
 Și-o bivoliță gonită,
 Și să i-o facă cu zeamă,
 Să-și mai prinză inimioară . . .
 La trei zile mi-și grăia:
 — Maică, măicuțița mea,
 Toți oameni c-a-nciocălat
 Și s-a apucat de arat,
 Doar noi am întîrziat !
 Opt boi la jug înjuga
 Și plugulețu pornea,
 Și el, frate, mi-și brăzda
 Moșia împăratului,
 Drumu Țaligradului.
 El cornici, el pogonici,
 Și mîna ca cinci voinici.
 Arap Colțea că-l afla
 Și la el că mi-și venea
 Și din gură mi-i grăia:
 — Oleoleo, fecior de sîrb,
 Ursători nu ți-ai făcut

Și ai plecat după plug.
 Verde frunză și-un spânac,
 Da tu, frate, mi-ai brăzdat
 Moșia-mpăratului,
 Drumu Țaligradului?
 Fecior de sîrb mi-și grăia:
 — Arap Colțea, viteaz mare,
 De ce nu-ți vorbești pe cale?
 Verde frunză popîlnic,
 Eu sînt un copil mai mic,
 Dumneata ești om bătrîn,
 Îți prinzi mîntea c-un copil?
 Și-așa cum îl judeca,
 Fecior de sîrb ce-mi făcea?
 Buzduganu că-l trăgea,
 De trei ori că-l învîrtea,
 Pe-Arap Colțea mi-l lovea
 Drept în furca peptului,
 Unde-i păs voinicului;
 După cal că-l doboră
 Și paloșul că-l trăgea,
 Bucățele mi-l făcea.
 Fecior de sîrb ce-mi făcea?
 Călușelu că i-l lua
 Și la plug că mi-l puneă
 Și nainte că mîna,
 Și nainte mi-și brăzda
 Moșia împăratului,
 Drumu Țaligradului.

M. Badea Bădică
 Ștefănești — Vilcea
 1889

Folclor din Oltenia și Muntenia, II, 145
 T. BĂLAȘEL

Frunză verde ș-o lealea,
 Mai din jos de Brăila
 Doi brăileni scobora,
 Îmbrăcați în haine verzi
 Intră-n codru și nu-i vezi.
 Brăilenii d-amîndoi
 Să-ngăduiesc ca doi boi.
 În Ciuperceni că veneau,
 Trei zile că mi-și ședeau,
 Oameni bătrîni că-i vedeau
 Și din gură se mirau:
 — Berbe negre ne-au albit,
 Așa oameni n-am văzut!
 Tot un port, tot o făptură,
 La ei tot o uitătură,
 Parcă sînt făcuți d-o mumă;
 Unul-nalt și subțirel,
 Parcă-i tras printr-un inel;
 Ș-unul mic și scurticel,
 De temea țara de el!
 În herghelie trăgeau,
 Doi cai vineți ș-alegau,
 Șele pe ei le puneau,
 Amîndoi că-ncălecau,
 La Celei d-a dreptul dau.
 Cînd în Celei ajungeau,
 În gazdă la cin' trăgeau?
 Tot acas' la Popa Șapcă.
 Popa Șapcă că-i vedea,
 Cu mare cinste-i primea.
 Două fete popa avea;
 La o fată porunceau
 Cîte-o cafea le făcea,
 Alta mîncare gătea.
 Cafeaua-n foc se vărsa,
 Bucatele s-afumau,
 Tot la brăileni priveau.
 Brăileanul cel mai mic,
 Al dracului priceput,
 Din gură că mi-și grăia:
 — Scoal', frate, nu mai ședea
 Că p-aici dăm de belea
 Și n-avem nici o para
 Ca să scăpăm de belea!
 Pă Dunăre că-mi plecau,
 Cu tambura mi-și cîntau,
 Crezi jale că se lăsa!
 Fără cin, fără lopată,
 Trecură Dunărea-ndată.

Grînarii că-i întîlneau,
 Cîte cincizeci galbeni dau
 Și de brăileni scăpau.
 La Turn d-a dreptul plecau,
 La o cafenea trăgeau,
 Cîte-o cafea porunceau;
 După ce cafeaua luau,
 Mîna-n pozînar băgau,
 Șapte galbeni mi-și scoteau
 Și cafeaua mi-o plăteau.
 Turci bătrîni, dacă-i vedeau,
 Nu-ș' ce dracu tot ziceau,
 Din gură bolboroseau:
 — De unde sînt ăștia
 De ne scumpi cafeaua,
 Cafeaua, filigeaua?
 Nici acolo nu ședeau,
 La Măgurele plecau.
 Verde frunză trei smicele,
 Cînd fură la Măgurele
 Negustorii că-i vedeau,
 Trei zile că mi-i țineau
 Numai lapte cu cafea,
 Și-i ducea la Voivoda
 Să le dea vro slujbă grea,
 Frunzuliță usturoi
 Ca să stea-n oraș la noi.
 Voivoda de-i vedea
 Cu mare cinste-i primea.
 Pe brăileanul cel mic
 Îl punea beșliu pe tîrg,
 Să dea leafa la beșlii
 De la Dii și pîn' la Jii;
 Pe brăileanul cel mare
 Îl punea beșliu pe țară.
 Nici trei zile nu trecea,
 Adăstau pînă-nsera,
 Cîte un turc beat găseau,
 Cu băltacu mi-l băteau
 Pînă capu îi spărgeau,
 De parale-l scotoceau.
 În drumu ăl mare ieșeau,
 C-un turculeț să-ntîlneau:
 — Legea ta de turc sărac,
 Și tu cu cai de olac!?
 Flinta la ochi o lua,
 Trasă o dată și-altă dată,
 Parcă-i fu cremenea spartă;
 Dacă îi lua pușca foc,

Se prăpădea bietu turc.
 Dar olacu că-i striga:
 — Brăilene dumneata,
 Eu credeam că ești creștin
 Și tu mi-ești cîine hain;
 Trăseși tu o dată-n mine,
 Să trag și eu o dată-n tine
 C-am o flintă ghintuită,
 De cinci luni neslobozită,
 Tot de capu tău gătită!
 Flinta la ochi mi-o lua,
 Cînd o dată că trăgea
 Pe brăilean îl lovea

Tot în capul pieptului,
 La casa sufletului,
 Unde-i păs voinicului.
 Brăileanul mi-și scuipa,
 Scuipa sînge închegat,
 Cu bojoci amestecat.
 Brăileanu ce-mi făcea?
 Cum putea mi se scula,
 Flinta de țeavă lua,
 În capu turcului da,
 Drept în două mi-l făcea,
 Amîndoi sufletu-și da.

Radu Udilă
 1892

Folclor din Oltenia și Muntenia. II, 179
 T. BĂLĂȘEL

52(70) NICULCA

Foaie verde-a bobului,
 Jos, la lunca Giurgiului,
 La odaia turcului,
 Turcului lui Mustafa,
 Care-mi ține Palanga
 Și din Oreava ceva,
 C-a poftit la Niculca.
 Foaie verde porumb verde,
 Și-are Sîrba două fete,
 De frumoase,-ncondeiete,
 Dar pe nume cum le cheamă?
 P-a mai mare — Rădița,
 P-a mai mică — Niculca,
 C-a poftit turcu la ea,
 Să se iubească cu ea.
 Că vezi, turcul Mustafa,
 Tot de foc de Niculca,
 Bani pe sapă slobozea.
 Cîte fete-n Cîrtojani,
 Toate primiră la bani;
 Dar Niculca nu primea,
 Că Niculca bani avea.
 Dar Niculca ce-mi făcea?
 Sapa-n mîină c-o lua,
 Lua sapa și coada
 Și da dosul în Năprîsca,
 Pîn' la unchiu-său Oprea,
 Și sapa că i-o ascuțea,
 Și coada că i-o punea,
 Și la clacă se ducea.

Claca toată cît mi-era
 Se punea p-o lătura;
 Dar Niculca singurea
 Se punea p-o lătura,
 Naîntea clăcii erea;
 Mergea cu săpătura
 Cît dai cu zburătura.
 Dar vezi, turcul Mustafa,
 Tot de foc de Niculca,
 La paharnic trimetea,
 De tot omul un pahar îi da,
 Dar Niculchii două-i da:
 — Ține, fa Niculco, fa,
 Că mi-ai secat inima
 Tot de dor de dumneata!
 Fa Niculco dumneata,
 Ia năstrapa de colea
 Și dă dosul la ceșmea.
 Dar Niculca ce-mi făcea?
 Năstrapa-n mîină lua,
 Dosul la ceșmea că-mi da
 Și de apă c-o umplea,
 Pă căpăcel că mi-o punea,
 Pă picere se spăla.
 Iară turcu ce-mi făcea?
 El pe cal că-ncăleca,
 După Niculca-mi pleca,
 La ceșmea că mi-o-ajungea,
 Năstrapa că mi-o cerea.
 Niculca-n mîină i-o da,

Și bea turcul, nu prea bea,
 Mai mult în gură-o oprea,
 Pe Niculca c-o stropea;
 Și Niculca se rîdea,
 Voia turcului făcea.
 Dară turcu ce-mi făcea?
 Mîna-n brîu că i-o-nfîcea
 Și pe cal că mi-o punea,
 La Dunăre că mi-o ducea
 Și-n caic că mi-o punea,
 Cu opt curele-o lega.
 Dar Niculca ce-mi făcea?
 Fața albă-și zgîria,
 Păr galben dărăpăna,
 Pînă turcu mi-o vedea
 Și din gură că-i zicea:
 — Ce ți-e, fa Niculco, fa?
 — Măi turcule dumneata,
 Săruta-ți-aș mustața,
 Mai slăbește-mi cureaua,
 Să-mi revenesc țițica!
 Iar Niculca se gîndea
 Și din gură cuvînta:
 — Decît slugă turcilor
 Și vătrai cadînilor,
 Mai bine, frate, să fiu
 Tot bătaie peștilor,
 Și răceală pietrilor,
 Și ciupeala racilor,
 Și masă cosacilor!
 Iară turcu ce-mi făcea?
 Curelile i le lua.
 Dar Niculca ce-mi făcea?
 Drept în Dunăre sărea.
 Dar vezi, turcu Mustafa,
 Tot de foc de Niculca,
 D-un burghiaș că-mi căta,
 Gaură-n caic că da,
 Apa-n dînsu că intra,
 Toți turcii că-i îneca.
 Dară Sîrba ce-mi făcea?
 Ea-n sus, frate, se scula,
 Năstrapa-n mîină-o lua,
 P-o potecuță o-apuca,
 Din guriță ce-mi zicea?
 — Asta e potecuța
 Pe care-a mers Niculca.
 Drept la Dunăre-mi trăgea
 Și năstrapa o-arunca,

Pîn Dunăre mi-o trăgea
 Și afar' că mi-o scotea
 Și acas' că mi-și venea,
 Pe laviță c-o punea.
 Niculca jos că-mi sărea,
 Frumoasă, nu prea frumoasă,
 Dar de ce nu prea frumoasă?
 De bătaia peștilor,
 De răceala pietrilor,
 De ciupeala racilor.
 Dară ele ce-mi făcea?
 Niculca-n sus se scula,
 Pe bordei sus se suia,
 Spre răsărit se uita.
 Niculca nu-ș' ce vedea,
 Da' ea, frate, se-ngrozea!
 Dosu la mă-sa-n cas' da:
 — Mamă, măicuțița mea,
 Întotro soare răsare,
 Nu știu, soare răsărit,
 Nu știu, boior înflorit,
 Nu știu, capete de turci?
 Dară mă-sa c-auzea,
 Păn-afară că ieșea,
 Spre răsărit se uita
 Și din gură că zicea:
 — Aba, fa Niculco, fa,
 Nu e soare răsărit,
 Nici bujor nu e-nflorit,
 Ci sînt capete de turci!
 — Mamă, măicuțița mea,
 Ia sapa și lopata
 Și mă-ngroapă la fereastră,
 Să v-ascult vorba din casă!
 Floare verde micșunea,
 Iată turcii că-mi sosea,
 De Niculca că-ntreba.
 Dară mă-sa ce-mi zicea?
 — Foaie verde matostat,
 Niculca mi-a răposat!
 Floare verde și-o lalea,
 Toți turcii că se-ncredea.
 Cînd fu unu mititel,
 Cu căciula de cinci piei,
 De pe cal descăleca,
 La fereastră că-mi trăgea,
 Pe Niculca mi-o scotea
 Și pe cal că mi-o punea,
 Pe Dunăre că-mi pleca.

Foaie verde lemn gutui,
 Auzit-ați de-un Stăvrui,
 De un pui de bulgărui
 Ce-mi suia pe Călmățui,
 Spre pădurea adîncată,
 Do'r de pasăre umblată,
 Și-mi venea cu cetili
 Pin' să-mi treacă iernili?
 Foaie verde-o micșunea,
 Mugurel de rămurea,
 Își lua ceata și pleca,
 Dunărea înot trecea,
 Taman la Vidin oprea,
 Armili și le-ascunza,
 Straili asemenea.
 Și-mi lua alte, ostoite,
 Plouate și prăhuite,
 Iar de gît își atîrna
 Coșu cu cobilița,
 Coșuri pline, din grădină,
 Să se ducă să le vînză.
 Foaie verde-a lemnului,
 Treceau poarta străjului
 Și ei nici că-mi ocolea,
 La saraiul pașii da;
 Ducea roșii de cuhnie,
 S-aibe pașa la chindie.
 De-și lăsa încărcătura,
 Umplea la o slugă gura
 C-o pungă de gălbiori,
 Să mi-i bage slujitori.
 Foaie verde-o sulfinea,
 Ziua, cînd trebăluia,
 La toate sama o lua
 Și striga cum s-așeza.
 Foaie verde-a bobului,
 Cînd oiștea carului
 Stă în vîrfurile cerului,
 Stan și ceata se gătea
 Pe pașă a mi-l călca.
 Pe sluga ce-mi mitui,
 De parte-i și-o pilui
 Că-mi era tot bulgărui.
 Îi puse paloșu-n mîini
 Și-i băgă cuțitu-n sîn,
 Mi-l porni la straja ușii
 Ca să mi-l facă cu dușii,
 Iară ei, cu fieru scos,
 Mi se da de după dos.

Măre, straja s-auza
 Cum cădea și cum pica,
 Iară Stan se repeza,
 După el juma' de ceată;
 Altă parte din jumate
 A lăsat-o straja-n spate
 Să-i apere dac-o fi,
 Turcii dacă i-or sîmți.
 Și spre casă s-avînta
 Ca să-l prindă pe pașa,
 Că după-aia-a-l judeca,
 C-avea a-i spune ceva
 Dăspre sate jefuite,
 Dăspre fete necinstite,
 Dăspre surioara lui
 Moartă-n jurul lațului,
 În casa haremului.
 Mergea Stan al lui Stăvrui,
 Puiuleț de bulgărui,
 Cu pistoalili gătite
 Și cu pala ascuțită,
 Și trecu la uși vreo trei;
 Cînd s-o treacă și p-a patra,
 Pașa întărise straja.
 Stau la cumpăt cumpătat,
 Pe loc p-unu l-a crestat
 Iară p-altul îl împunse,
 Al d-al treilea, mai iute,
 Apăsă-n fugă pe flinte.
 Flînta zarvă că-mi făcea,
 Plumbii că și-i repeza
 Și pe Stan unu-l lovea
 Drept în vîna brațului,
 Tăria voinicului.
 Dară Stan nu să pierdea,
 Cămașa ș-o sfîșia,
 Rana strîns și-o oblojea
 Și pe turc mi-l ajungea,
 Turcu ca iarba pica
 Și iar Stan se răpeza
 În odaie la pașa,
 Iar pe pașa mi-l opri
 Din odaie a fugi.
 Mi-l lega,
 Mi-l priponea,
 Cu capu-n sac îl băga,
 La spinare mi-l lua,
 Dar d-afar' fuga venea
 Un haiduc și îi zîcea
 C-afar' turcii se strîngea,

Pe haiduci mi-i copleșea.
 Stan, fecioru lui Stăvrui,
 Mare hoț de bulgăru.
 Pe pașa mi-l dezlega,
 Pe loc a mi-l judeca.
 Judecata-mi termina.
 Pe pașa mi-l fulgera,
 Afară năvală da
 Și prin turci roată făcea,

Drumu spre poartă căta,
 Zidu cetății-mi sărea,
 Poala codrului că-mi lua,
 Valea spre Rusciuc ținea
 C-avea și-acolo ceva
 Și c-un pașă, și c-un bei,
 Să mi-i lege cu curmei
 De poarta cetăților,
 Tot în spaima turcilor.

de la un pescar din Tr. Măgurele"
 1938

Folclor din Oltenia și Muntenia, IV, 498
 I. MEZDREA

54 GOIA

A	Foaie verde mi'șonea,	mă
	'Cepu primăvara-a da,	"
Bc	/:Frunza-n codri să iuvea,	:/ "
	Da' 'aiducii ce făcea?	" ²⁻³
	/:Dă 'aiducie să gătea.	:/
C	Căpitanu lor erea,	mă
	+ Căpitanu lor Goia ierea,	
	+ Căpitanu dă haiduci,	
	+ Ceată patruză' și cinci,	
	+ Tot voinici levrinți,	
	+ Striini dă părinți,	
	+ Groji la ceafă,	
	+ Lazi la falcă,	
	+ Cu mustați în varvaric	
	+ Cum stă bine la voinic;	
	+ Cu căpute nărinzii,	
	+ Parcă sîn' sosîz' din Jii;	
	+ Cu căciuli nalte,	
	+ 'Nalte,	
	stogoșate,	
	+ Lăsate	
	pă spate...	
D	Să vez' Goia ce făcea?	mă
	Dește-n gură că băga,	"
	/:Cînd o dată șuiera	:/
	+ /:Toți 'aiducii să strîngea.	:/
	+ Unde Goia le zîcea:	
	+ — Voi 'aiducilor	
	+ Și voi fraților,	
	+ Ia mai stas' puțin pă loc	
	+ Să nu vă calce fun focî!	
E	Haiducii nu-nțelegea	mă
	Și-n haiducie că pleca,	"
	+ Codru-nverzît bine nu ierea,	
	+ Iei în 'aiducie că pleca,	
Fc	+a/:. Drumur'le că le ținea.	:/mă ₃
	Și' 'aiducia c-auza,	
	Toți 'aiducii c-auza	

G

Unde Goia le spunea:
 + — Voi 'aiducilor
 + Și voi fraților,
 + Staz', băieț', mai stas' pă loc
 + Să nu vă calce fun foc
 //: /:Pină codru n-a-nverzîț₂₋₃ :/
 Și domnia ne-a simțit!¹ ://
 Dar domnia ce făcea?
 Poteri mari că ridica,
 După Goia trimetea *mă*
 +bă + Și pă Goia că mi-l prindea;
 + Unde că mi-l prindea?
 La vîrtopu cel adîncî,
 Nu ie dă nimin' știutî,
 Șădea la un păducelî,
 Mînca carne dă purcelî
 Și bea vin dîn burdușelî,
 Rău trăiește, vai de ielî!...
 + Cum pă Goia că mi-l prindea
 + La-mpăratu că-l ducea,
 + Gealapii că-i aducea,
 + La scară că-l răsturna
 + Capu ca să-i ia,
 + Da' Goia dîn gură că striga:
 + — 'Mpărate
 luminate,
 + Să trăieș'i cu sănătate,
 + Cun judeci 'a lume toată
 + Judecă-mă și pă mine cu dreptate!
 + Lăsați-mă să mă spovedez'
 + La cel popă creștinesc
 + Care cîntă din 'saltire
 + Colo,-n vechia mînăstire,
 + Că m-an jucat cu nașă-mea,
 + M-an jucat cu soru-mea,
 + M-an jucat cu maică-mea!
 + Împăratu c-auza,
 + Uordin că mi-j' da
 + Și la popa că-l ducea...
 H Colo-n vechia mînăstire,
 + C-acolò ierea un puopă, Macacin,
 + Prea spovedea blajîn...
 + Pă Goia acolò că mi-l ducea,
 + Cînd în biserică că intra,
 + Popa ievanghielia i-o dăsfăcea
 + Și dîn gură că-l întreba.
 + Începea Goia
 d-a spunea:
 + — Părinte, sfințîia-sa,
 + M-an juca' cu maică-mea,
 + M-an juca' cu soru-mea,

¹ Repetarea versurilor cîntate astfel: /:1:/ 2, 1-2.

- I
- + M-an juca' cu nașă-mea!
 Unde popa-l auza, *mă*
 +b/:Cărticica i-o-nchidea, *:/,,1*
 + Niji nafura
 nu i-o mai da,
- J
- + Da' atunj' Goia ce făcea?
 + Paloșu dă pă mîneacă că mi-l scotea
 + Și-unde-n popa că trăgea
 + Și capu că-i fluștiura.
 La santinelă să ducea, *mă*
 Capetile le tăia *"*
 + Și la-mpărat că să ducea;
 + Împăratu
 +/:Tocmai la masă că ierea, *:/*
 + Goia
 dă la ușă că-i loua:
 + Paloșu că mi-l scotea,
 + Începea
 la toz' boierii d-a-m' tăia;
 + Care-acolò că ierea,
 + Pă tos' că-i tăia,
 + Numai împăratu înaintea lui că-ngenunchia
 + Și dă iel că să ruga:
 + — Măi Goio, ieu iz' dăruies' ție
 + Țara să o domnești în lume, -n pace,
 + N-aibă nimin' ce-z' mai face,
 + Numai cruță-m' și mie viața!
 + Io viața că Ț-ui da, *mă*
 Lumea
 că te-o blestema; *"*
 + Măi Goio dumneata,
 + Dacă viața
 că mi-oi loa,
 + Lumea
 că te-o blestema;
 + Io an să-z' dăruiesc țara,
 + S-o domnești în pace,
 + S' n-aibă nimin' ce-z' mai face.
 + Iscălesc cu mîna mea
 + Să fii și tu-mpărat acuma-n locu mieu
 + D-aicea-n colò!
 + Unde-adăvărat că Goia
 + Lîngă iel că mi-ș' sta,
 + Iscălitură cu mîna lui că-i da
 + Și-n locu lui că mi-l lăsa.
- L
- + Și-așa
 viața-i lăsa, *mă*
 + Dacă și Goia,
 + Ce, 'i'-rea gîndu ca să stea împărat?!
 + Iel dăcît trei luni dă zile
 + La putere că șădea,
 + Pîna 'aznalile că-i venea.
 + Cînd 'aznalile că-i loa

+ Și dă bani că să sătura,
 + Iel d-acolò că-m' pleca.
 La 'aiduci că să ducea,
 /:Cu iei banii-i împărța,
 /:'N lume dă să pomenea...

mă

.:/

:/

Marin Dorcea

Ciuperceni (Tr. Măgurele) — Teleorman

20 VII 1962

mg. 2213 d — 2214 a

O. BÎRLIEA

55 DRAGU

*lică*₂ /:Foaie verde uostrățal, :/
 /:Colea-n vale,-n vârzățel, :/
 /:Răsărit-om brebenel, :/
măi 'cc₁ Un₁ /: brebenel
 și-un didițel, :/
 /:Șade Dragu lîngă iel :/
 Și-l păzește cu flinta
 Să nu-l rupă niminea,
 /:Numai Dragu, cînd o vrea, :/
 Să mi-l rupă sîmbăta,
 Să-l poarte duminica,
Dictat: Să mi-l puie-n comînac
 Să mi-l poarte luni și marți...
 Foaie verde micșunea,
 Iar Vochița ce-m' făcea?
 Ibomnică-sa erea.
 Ia, frate, ce mi-ș' făcea?
 Dimineața să scula,
 Pă uochi negri să spăla,
 Păr negru că-ș' pieptăna,
 Cu dămîncare pleca,
 La Dragu că să ducea.
 Dar în drum cine-i eșea?
 Turcii, frate, că-i eșea,
 To' dă Dragu c-o-ntreba
 Și șorțu că i-i lua
 Și cu galbeni că-l umplea,
 Mințili că i-i lua.
 Iei dă Dragu o-ntreba
 Și pă Dragu că-l spunea
 Unde, frate, că-m' erea.
 La cel păr mare, rotat,
 Șade Dragu răsturnat;
 Și turcii că mi-l vedea
 Și la uo'i că mi-l lua,
 Gloanțili nu să lipea,
 Erea drez dă maică-sa...
 Foaie verde micșunea,
 Iară Dragu le zicea:
 — Ale, voi băieților,
 Să nu fie fo-ncercare?!

Iară turcii c-auzea,
Odată să năcăja,
Iar la uo'i că mi-l lua,
Pă Dragu că nu-l lovea.
Atunș' Dragu ce făcea?
Și cu bîta că mi-j' da,
Pă toz' turș' că-i omora
Și dă turș' să curăța.
Și Vochița că-m' venea,
Punea masa
și mînca
Și-n gură mi-o săruta.
După ce bea
și mînca,
Din guriț-așa zicea:
„Decît un tată ș-o mumă,
Mai bine-o hamantă-n lume,
Te culcă seara pă mînă
Și-z' dă țîtica pă mînă;
Decît fraz', decît surori,
O grădiniță cu flori,
Bate vîntu și mi-o-adie,
Mirosu mi-aduce mie!...“
Puse moțu pă ureche
Și-apucară-n codru verde,
Ține-i, Doamne, nu mi-i pierde,
C-amîndoi s-a potrivit
Și la uo'i, și la sprincene,
Ca doi porumbei la pene!...

și mînca

Și-n gură mi-o săruta.

După ce bea

 și mînca,

Din guriț-așa zicea:

„Decît un tată ş-o mumă,

Mai bine-o hamântă-n lume,

Te culcă seara pă mînă

Și-z' dă țîțica pã mînã ;

Decît fraz', decît surori,

O grădiniță cu flori,

Bate vîntu și mi-o-adie,

Mirosu mi-aduce mie !..."

Puse moțu pă ureche

Și-apucară-n codru verde,

Ține-i, Doamne, nu mi-i pierde,

C-amîndoi s-a potrivit

Și la uo'i, și la sprincene,

Ca doi porumbei la pene!...

Mitică Burcea

Merenii de Sus — Teleorman

15 VIII 1937

fg. 4269
C. BRĂILOIU

56(71) GHEORGHITĂ ZĂTREANU

Foaie trei agude,
Pe picior de munte,
Pe dealuri mărunte
Cu păduri cărunte,
De ani mii și sute,
Pe deal și pe vale
Plimbă-mi-se, plimbă
Un om c-o leliță,
Un domn c-o domniță,
Din oameni de viță.
Și ei mi se plimbă
Pe doi cai voinici,
De nu sînt pe-aici;
Pe doi cai de munte,
D-ei țintați în frunte
Și cu pete-n frunte.
Unu-i cal bugean,

Unu-i degiughean,
Al mai ortoman,
Cumpărat de-un an
De la un itean,
Fără nici un ban.
În mijloc de plai,
Verde, tot să stai
Ca-n mijloc de rai,
Este-mi de-o bolțiță
Făcută de viță
De-un pui de leliță,
Frumos la peliță,
Pe nume Gheorghiță,
Gheorghiță Zătrean,
Fecior de mocan,
Pui de moldovean,
Pripăsit de-un an

De dor și alean.
 Și el de-mi avea
 De-o zână tretină,
 De-o puică dulcie
 Ca poama de vie,
 Tină ră copilă,
 Frumoasă mezină,
 Floare de grădină
 De pus la inimă.
 Și ea se chema,
 Și ea se striga:
 Mezina Dobrița,
 De la Ialomîța,
 Fată de frunțaș
 De la Călărași.
 Și ea mi-a lăsat
 Fetele din sat
 Și s-a depărtat
 De mamă, de tată,
 De frați, de surori,
 De era jurată!
 A lăsat mamă plîngînd,
 A lăsat tată jelînd,
 Frate gemînd
 Și surată suspinînd,
 Pe gură pară ieșînd.
 În mijloc de plai,
 Vere, tot să stai
 Ca-n mijloc de rai,
 La umbră de viță,
 Sub neagră boltiță,
 Ei descălecau,
 Pagii slobozeau;
 De ospăț le da
 Ovăz de la șes,
 Finațuri de munte
 Din poieni tăcute,
 De vînturi bătute,
 De nimeni păscute.
 Și ei mi se da
 Sub neagra boltiță,
 Făcută din viță
 De-l voinic Gheorghită,
 Fecior de leliță.
 Și nici mai gîndea,
 Ci mîna-și băga
 În ăl buzunar,
 Scoase-un amînar
 Și un creminar.
 De cremeni izbea,
 Scînteii răsărea,
 Iasca-mi aprindea,
 Foc de-mi ațîta,

Lemne mi-și trînteia,
 De te îngrozea!
 Și cine vedea,
 Cruce își făcea!
 Para se nălța,
 Lozbele sărea,
 Lemnele-mi ardea.
 Jar că rămînea,
 Groază te-apuca!
 Iar, mări, Zătrean,
 Feciorel bălan,
 Pui de moldovan,
 Deoparte se da,
 În dăsași căta,
 Căta și nu prea.
 De-un purcel afla,
 De-un purcel grijit.
 Grijit, curățit,
 De ospăț gătit.
 Și mi-l ciopățea,
 Și mi-l înfîngea,
 Pe jar îl puneă,
 Carnea sfîrșia
 Și se rumînea.
 Friptă de-mi era,
 Zătrean de-mi vedea,
 Căta și nu prea,
 Și scoase de-o pită,
 Coaptă, rumenită,
 De ospăț gătită.
 Și el mai căta
 Prin neagra boltiță,
 Prin desiș de viță,
 Găsi de-o ploscuță,
 Nu așa micuță,
 Și, mări, de-o vedriță.
 Marama-ntindea,
 Masa pregătea
 Și se ospăta,
 Din pită rupea,
 Din purcel mușca,
 Vin din ploscă bea.
 Și, mări, de ce bea,
 De ce să mai bea!
 Fața-nveselea,
 Cheful că venea,
 Corași că făcea
 Și-odată zicea:
 — Hai, dragă fetiță,
 Drăguță Dobriță,
 Floare de crăiță,
 Bună de domniță,
 De cînd te-am luat,

Tu nu mi-ai cântat ;
 De când te-am adus,
 Cîntec nu mi-ai spus,
 Viersul ți-ai ascuns
 Și n-am ascultat
 Cîntec dezmiardat
 De la voi din sat.
 Acuși mi-a venit
 Haz de chefuit,
 Coraj de cântat,
 Mai mult de-ascultat !
 Ia-mi cîntă de-un cîntec,
 De-un cîntec de-a tale,
 De-un cîntec de jale,
 Să stea om pe cale
 Și apa din vale !
 Fetița Dobrița
 De la Ialomița,
 De mi-și pricepea,
 Sta și se gîndea,
 Viersul de-l dregea,
 Cîntec începea,
 Cîntec de-mi cînta ;
 Un cîntec de jale,
 De sta om pe cale.
 Apele săltau,
 Valuri ascultau,
 Codrul răsuna,
 Frunza șoșotea,
 Cîntec de-aieva :
 „Foaie de bujor,
 Mult mi-i dor, mi-i dor,
 De frate, de sor',
 De maică, de taică,
 De surata mea,
 Vai de viața mea !
 Lega-te-aș cu ea,
 Toată viața mea !
 Să trăim surori,
 Ca și două flori,
 Două lămurită
 Tot dintr-o crânguță.
 Și fusem jurate,
 Și fusem legate
 Să fim tot surate,
 Surate și-un sînge
 Pînă ce ne-om stînge.
 Foaie de alice,
 Inimioara-mi plînge,
 Cugetul îmi zice
 Că făcui păcat,
 Păcat neiertat,
 De m-am lepădat

Și m-am depărtat,
 Surat-am lăsat !
 De ea-am fost jurat !"
 Mezina Dobrița
 De la Ialomița
 Cîntecul curma,
 Din ochi lăcrăma
 Și se tot gîndea,
 Și se frămînta,
 Și tot asculta,
 I se năzărea ;
 Cai din bătătură
 Din tain stătură,
 Urechii că ciuliră,
 Capul sus săltau
 Și tot nechezeau.
 Zătreaan, de vedea,
 Dobrinei zicea :
 — Dobriță, Dobriță,
 Dalbă copilită,
 Tînără fetiță,
 Bună de domniță,
 Au tu ce-ai zărit,
 Sau s-a năzărit,
 Cîntec de-ai sfîrșit ?
 Ori eu ți-am căzut,
 Dobrițo, urît ?
 Io-ți dau cuvîntu,
 Spune-ți cîntecu
 Și spune-ți păsu ;
 Spune-ți păsul tău,
 Ca să-l știu și eu !
 — Bădiță, bădiță,
 Bădiță Gheorghiță,
 Fecioraș bălan,
 Fecior de mocan
 Ce-mi ești drag de-un an,
 Cîntec n-am sfîrșit,
 Nici nu mi-ai căzut
 Leliței urît,
 Ci am auzit,
 Sau mi s-a părut
 Tot la Stîncă-Mare,
 La apus de soare,
 Glas de fată mare ;
 Și-un glas răgușit,
 Glasul unui turc,
 Și-un nechez de murg !
 Zătreaan bănuia,
 Tăcere dădea,
 Urechii ațîntea
 Și tot asculta ;
 Iată c-auzea

Și nu-nțelegea
 Vorba aievea:
 — Turcilor haini,
 Turcilor păgîni,
 Vouă mă închin
 Cu glas și suspin,
 Să nu mă luați
 Și să nu mă dați,
 Și să nu mă duci
 Unde-s numai turci
 Și capete mici
 De turci bazbuzuci!
 Voiniceii mei,
 Voinici feciorei,
 Nu mai ascultau,
 Nici mai ospătau,
 Nici masă strîngeau,
 Pe cai s-aruncau,
 Fără frîu și șea,
 Caii îndemna:
 — Dea, murgule, dea,
 Cîinii v-ar mînca!
 Și căluții pagi
 Fug ca niște draci;
 Dealul părea șes,
 Codrul — drum frumos;
 Tot la Stîncă-Mare,
 La apus de soare.
 Ei din mers mi-și stau,
 Urechile le lungeau,
 Ochii înroteau,
 Și zăreau, zăreau,
 Și vedeau, vedeau
 Ce mi-și căutau:
 Din mijloc de crîng,
 Din dos de colnic,
 Doi turci se ridic',
 De mijloc mi-și strîng
 Și tot mi-și sărut
 De-o dalbă fetiță,
 Dalbă copiliță,
 Floare de crăiță
 De la Ialomiță,
 Tot din Călărași,
 Fată de frunțaș,
 De boierănaș.
 De mijloc mi-o strîng,
 Pe cal mi-o ridic,
 Nimica nu-i zic.
 Voiniceii mei,
 Voinici feciorei,
 Ei de mi-și vedeau,
 Mila-i cuprindea,

Ochii-și lăcrămau,
 Pînteni le dădeau,
 Păgînii soseau.
 Și de mi-i soseau
 Din drum îi opreau,
 Samasalici dau;
 Dar turcii stăteau,
 Nici nu mulțameau,
 Cuvînt nu rosteau,
 Vorbă nu scoteau,
 Ci-mi încremeneau
 Cu ciubucu-n gură,
 Cu frîul pe mină.
 Mezina Dobra,
 Voinica de ea,
 La ochi se ștergea,
 Bine se uita,
 Vedeau și vedeau,
 Vedeau aievea
 În tînăra fată,
 Vedeau pe surată,
 Slabă și uscată;
 Uscată de chin,
 Slabă de suspin.
 Și de mi-și vedeau,
 De mi-o cunoștea,
 Nimic nu zicea,
 Numai doar fierbea
 De-a o răzbuna.
 Lîng-un turc se da,
 Bine că-i venea,
 Paloșul scotea
 Și mi-și izbîndea:
 Un cap doboră,
 Capul mi-și pica,
 Trup se prăvălea;
 Trupușor de turc,
 Cît era de lung,
 Pica jos, sub murg.
 Iar, mări, Zătrean,
 Fecior de mocan,
 El de mi-și vedeau,
 Bine nu-i părea,
 Din gură zicea:
 — Leleo, draga mea,
 Oprește arma,
 Nu-mi fă voie rea,
 Că, pe legea mea,
 De n-ai asculta,
 Capul ți-oi tăia!
 Dobra, de-auzea,
 Nu se-mpotrivea,
 Deoparte se da,

Sora-și dezlega
Și mi-o mîngîia
Și-o tot întreba,
Iar, mări, Zătreaan,
Voinic moldovan,
Turcului grăia:
— Turcule hain,
Străin și păgîn,
Tu, mări,-ai picat
În negru păcat,
În țar-ai intrat,
Sora mi-ai furat
Și mi v-ați gătat
Pentru Țarigrad.
Dumnezeu a vrut
Și v-am găbuit.
Și-ai văzut acuz
Un cap sub tăiuș.
Și-a trece și-al tău
Dacă ești om rău.
De te ții curat
Și fără păcat,
Să te dai legat,
Că noi ne-om lupta
Luptă cu dreptate,
Fără strîmbătate,
Cum scrie la carte.
Și zicînd cuvîntul
Lepădă armîntul,
Brațele-ntindea,
Pe turc cuprindea
Și îl apuca
Și vînt că-i făcea.
Și turcul voinic
Nu-i păsea nimic.
Și el s-apuca
La trînta dreapta,
C-așa Domnul vrea
Și cu Precesta.
Bine s-apuca,
Bine că-i venea,
Brațele-ncorda,
Pe Zătreaan lovea
Cît ce mi-și putea.

Zătreaan, de vedea,
Nu se sinchisa;
Cruce că-și făcea,
Brațele-ncorda,
Bine s-anina
Și se tot lupta.
Soarele lucea
Și ei se lupta;
Soarele apune,
Zătreaan mi-l răpune.
Bine că-i venea
Și se opintea,
Și cînd mi-l izbea
Țărnă mi-l făcea,
De nu mai sufla!
Zătreaan, de vedea,
Paloșul scotea,
Capu-i râteza,
C-așa Domnul vra!
Groapă că-i făcea
Și mi-l îngropa,
C-așa-i datina!
Foaie trei crăiță,
Sub neagra bolțiță,
Făcută din viță
De-l voinic Gheorghită,
Fecior de leliță,
Masă mare-mi este,
Masă ca-n poveste,
Dar cine-mi cinstește?
Tot Gheorghe Zătreaan,
Fecior moldovan,
Cu dalba Dobrița
De la Ialomița,
Cu dalba surată
De la turci luată,
De moarte scăpată!
V-am cîntat cîntec deplin,
Să ziceți, boieri, amin.
Eu mă-nchin cu sănătate,
Să vă facă Domnul parte
Și la mic, ca și la mare,
Și la slab, ca și la tare!

Pușoru Șoimănel
 Viniri mă-sa l-o făcut
 Și mult' turci ci i-o vinit
 Și pi crai mni l-o robgit,
 Di viiați l-o gatit.
 Pi băițal l-o luuat,
 În ladiți l-o turnat
 Și-m mariia ci l-o dat.
 Pi maicî-sa o robgit
 Și-n tevniți mni-o vîrît,
 Tițili cî-i spinteca,
 Tot cu sari li sara;
 Di la inimî ofta.
 La Dumnedzău sî ruga
 Ca sî-i stingî viiața,
 Cî nu mai putè rabda
 Usturimi și bătai mari,
 Mai rău dicît pi talhari.
 Băițalu-m mariia
 Mergè-n gios și nu măi sta
 Pin-agiungè la beșleaga,
 La fata-mparatului.
 Fata la scaldat mergè,
 Un lemn pi apă vidè,
 Citra slugi așa dzîcè:
 — Alelei, slugili meli,
 Oari-acel ci lemn sî vedi?
 — Alei, fatî di-mparat,
 Acela nu-i lemn curat
 Și-i lădiți, și-nfundat!
 Da' fata așa dzîcè:
 — Doamni, ci-a ci în lădiți
 Dăruit a mneu sî cii:
 Di-i flăcău, cii-m' soții;
 Di-i fatî, sorî sî-m' cii!
 Ladița pi mal vinè,
 Ciar încuiet-o vidè.
 E' lacata mni-o strîca,
 Pi baet giucîn' găsă.
 E-m brați cî mni-l luua
 Și la-mparat alerga.
 Împaratu o-ntreba:
 — Ci-aduci, fiicî dumniata?
 — Ah, babacî, ci-am gasît
 Ciar în ap-o fos' zvîrlit:
 Un copil așa frumos,
 Ca luna di lumninos.
 Of, babacî, daruit (sî-m' cii),
 Pîntru el mor în pamînt!

— Alei fiicî, nu ci proastî,
 Ci holteiu vi s-a crești
 Și-m mîna ta ți s-a da,
 Și tu 'i ci soția sa!
 Fata, e' cîn' audză,
 Cinci dadaci mni-i tocmnè,
 Patru manci di sugè.
 Apui baetu creștè
 Într-o lunî ca-n trii a'i
 Și-n trii a'i ca-n cinsprîdzăci.
 Da' di ci elu creștè,
 Nici frumusăți ci-avè.
 Vestia-n lumî sî ducè.
 Da' fata așa dzîcè:
 — Of babacî, fātu mneu,
 Sî-m' gătești și sî-m' faci nuntî
 Ci eu vrau sî mă mărit,
 Nu sî mă spurc pi pămînt!
 Tati-su cîn' audză
 Multi modzici ci-i tocmnè,
 Nuntî pi plac îi facè.
 Baitanu-așa dzîcè:
 — Alilei, cucoana mè,
 Îm' pari bini di-aiasta,
 Ci cu tini m-am cununat.
 Eu ficior di crai am fost,
 A mè maicî n-o vinit,
 La-a mè nuntî n-o fos' poftit!
 — Un'i-ț' esti maicî-ta?
 — În țara Vidinului,
 Îm mîna străinului.
 Trii luni di dzîli-i rabda.
 Pîn' ci pisti maica-oi da!
 Atunci e' așa dzîcè:
 — Ah iubiti, fātu mneu,
 Tu vrai ca sî ma laș', dzău;
 Cînd am placheri di tini
 Tu vrai sî ma laș' pi mini?!
 Da' el nici mult nu vorbgè,
 Mîna pi paluș punè
 Și-n Dunîri sî trîntè,
 Pîn' țări străini mergè
 Pîn' la Vidin agiungè.
 Turci mult' innăinti-i isă;
 Ciar cari-cum turc isă,
 Capu răpidi-i tăiè,
 Tăt Vidinu mni-l taiè,
 Nici-on turc nu rămînè.
 Apui pi mă-sa găsă

În camari, spintecati
 Și cum îi un ciung uscati.
 Din ci loc ci mni-o vadzut-o,
 El prè bini-o cunoscut-o.
 E', cum îndati l-o vâdzut,
 La rugăminti-o pcat,
 În genunci o-ngenuncèt
 Și o prins a sî ruga:
 — Cuconaș, măriia-ta,
 Faciți-va voi v-o mnili
 Și nu ma prè tot munciț'
 Și măi bini mă pcerdèt',
 Pciar mari poman-aveț'!
 Atunci el cîn' audză
 Numa-m braț-o cuprindè,
 Șferile i le taie
 Și din gur-așa dzicè:
 — Of, mamucî, draga mè,
 Ci din ci cias m-ai făcut
 Eu țîta nu ț-am măi supt,
 Fâr' turcii m-o aruncat,
 Ciar im mariia m-o dat.
 Sî vedz' cit am năcăjit...
 Ș-amù ciar împărat sînt
 Ș-am vinit și ti-am gasît,
 Da' pi turci i-am mîntuit!
 Apui mă-sa ci facè?
 Îl prindè și-l cuprindè:

— Dragu mamii, ciar așă?
 — Di-amù, hai mamî cu mini,
 Sî ti duc sî-ț' cii bini.
 Mni ti-o muncitu pagînii
 Și ti-o mai gatitu cînii.
 Eu Vidinu l-am tăiet
 Și di turci l-am dispoiet!
 Din ci cali s-o pornit,
 La soața lui o vinit.
 Pi e-n ci stari-o găsă?
 Așa plînsî și scîrbgitî
 Și la strai ponosîti.
 Di-odati cîn' s-o uitat,
 Nu-l cunoștè di barbat.
 Bini, bini-o priceput,
 Pi vorbî l-o cunoscut.
 Plîngiri multi, jăli mari,
 Apui bucurii iarî.
 Cu gura mni-l întreba:
 — Asta-m' esti soacrî-mnia?
 — Asta-ț' esti soacrî ții,
 Driaptî mamî mni-o fos' mnii!
 Atunci e', di bucurii,
 Iarî-m masî ci punè,
 Modzîcili li-aducè.
 Tot cînta și ospata,
 Di pciar lumia sî mnera.

Teader Mihai Buchlă
 Tătârși — Iași
 29 IX 1897

Vasilîu, 36

58(78) ANA ARDELEANA

Colo josu, măi din jos,
 Iăst-on vad mare, frumos,
 Dar în vad cine spăla?
 Spală Ana Ardeleana.
 Ea tăt spală și izbește,
 Tabără de turci sosește:
 — Înceată-ți, fată, lacrimile
 Până trecem iazurile!
 — Lesne, turcule,-a-nceta,
 Da' a silă m-oi zoita,
 Num-on frate am d-avut,
 Și ala că l-am pierdut.
 P-one, turcule,-ai trecut,
 Știu că nu li-i fi văzut?
 — Noi și de l-om fi văzut,

Noi tăt nu l-am cunoscut!
 — Da' fratile, dragu miău,
 Că-i înalt și îmbrăcat:
 Tăt în dosu fratelui,
 Scrisă-i peana codrului;
 Și d-în fața fratelui,
 Scrisă-i raza soarelui;
 Și-n umerii fratelui,
 Scriș' îs doi luceferei;
 Și pă mînicele-n jos,
 Scrisă-s stele mărunțele!
 — Dacă-i, fată, lucru-așa,
 Să-s faci podu păstă codru,
 Să-s faci scară păstă țară,

Să te duci la frati-to,
C-ala-i îngropat în sînge!
— Frate, nu măi tăia,
Că sabia-i tăietoare
Și pă tine te-o tăia!
— Apăi dacă m-oi tăia,

Tu, soro, mi-i îngropa
În merjocu drumului:
Cîți drumari pă drum trecea,
Ei tăt bine-așa zicea:
— Asta-i milă de la sor'
Și dor de la frățior!

Oprîta Rădos
Poiana Răchițelii — Hunedoara
1903

Pop cvici, 14

59(80) MANUILĂ ȘI MUSTAFA

Sus la munte ninge, plouă,
Jos la țară cade rouă,
Roua cade peste flori,
Pe eciori îi prind fiori,
Că-n Moldova-i vremea rea
Și la toți viața grea!
Moldova-i țară creștină
Și de turci n-are 'odină,
Că de Vrancea, mai la vale,
Strigă turcii-n gura mare:
„Aida, frate, la vînzare,
Toată roaba cinci parale
Și doi robi cu șapte lei,
C-am gătat din cheltuiei!”
Cînd fu joi de dimineață,
Inima Moldovei-ngheață
Că feciorii pe deal, sus,
Răsuna un glas de plîns;
Iar cînd fu de cătră seară,
Se găta cu toți să piară,
Coborînd din deal în vale,
Răsunînd un plîns de jale:
„Vai de noi, de moldoveni,
Că-n zadar sîntem creștini,
Că cum turcii ne robesc,
Tîlhăresc și prăpădesc,
Că ne mîncă vitele,
Ne culeg bucatele
Și ne duc paralele,
Și ne iau și fetele,
Și ne taie capetele!
Cît e lumea lungă, lată,
Ca robia nu-i spurcată!”
Doba bate pe uliță,
E război în Cameniță;
Cîtu-i lumea de români,

S-alunga după păgîni.
Manuilă sta în frunte,
Cu feciorii de la munte.
Cine casa n-a găsi
Nici un bine nu i-a fi!
Manuilă,
Bun de mîină,
Gros la vînă,
Stăjer drept,
Tare-n piept,
Bun de scafă,
Lat la ceafă,
Gros în dos,
Făcut de os,
La Anița se ducea
Și din grai așa zîcea:
— Să-mi dai casă de-un voinic
Și staul de un murg mic!
Dar Anița îi grăia:
— Nu te pot, frate, lăsa
Că la mine a venit
Și s-a pus de-a 'odinit
Mustafa, pașă spurcat,
Și cînd el mi s-a culcat
Așa vorbă mi-a lăsat
Că cine l-a pomeni
Nici un bine nu i-a fi!
Manuilă, ca voinic,
Nu se spărie de nimic,
Ci în casă se băga
Și pe turc mi-l deștepta,
Turcul tare se mînia.
— Alelei, turc blăstemat,
Bine că te-am apucat!
Și de piept că mi-l luva,

Și de pământ îl trînteă,
Și lui capul îi tăia,
Pe fereastră-l arunca,
La feciori îl arăta,

Pace-n țară îmi făcea,
Pe români el îi scăpa
Și de turci, și de robie,
De dușmani, de păgînie!

„culeasă pe la Temișoara de dl. N. Lușu”

Marienescu, II, 112

60(81) MARCU IAGĂRUL

Frunză verde ruptă-n patru,
Veni scris de la-mpăratu
Tot la Marcu iagărul,
Voinicul și boierul,
Săl scoată din iegărie
Și să-l bage la robie
Nouă ani, săptămîni nouă
Ș-apoi luni încă vro două,
Era scris ca să robească
În temnița-mpăratească.
Cînd el cartea mi-o cetea,
Lacrămile-l podidea,
Inima tare-i bătea,
De suspin nu mai vorbea,
Lumea i să-ntuneca,
Ochii i să încrunta,
Nădejdea îl părăsea.
Doamna lui îl întreba:
— Marcule, sufletul meu,
Să-ți ajute Dumnezeu,
Cîte cărți tu ai cetit
Lacrămi nu te-or podidit,
Astă carte ce-o cetești
Tot cu lacrămi o stropești.
Să fie cumva vrun rău,
Ori de ce suspini din greu?
Atunci Marcu cuvînta
Cătră doamna lui așa:
— Dar cum nu voi lăcrăma
Și greu cum nu voi ofta,
Că carte mi-a venit mie,
Carte de la-mpărăție
Ca să ies din iegărie
Și să mă duc la robie
Nouă ani, săptămîni nouă
Ș-apoi luni încă vro două;
Să mă duc în țări streine
Depart, doamnă, de tine,
Depart și de-ai mei fii,
De dulcuții mei copii,
Care sînt încă micuți,
Și micuți, și necrescuți!

Apoi cartea o svîrlea
Și așa să jăluia:
„Doamne sfinte, ce-am făcut
De-așa tare m-ai bătut?
Ce blăstăm așa de greu
A picat pe capul meu?
Căci de cînd sînt eu pe lume
Nimenea nu poate spune
Să-i fi făcut ceva rău;
Tu ajută-mi, Dumnezeu,
Și bate dușmanii mei
Că sînt ocolit de ei,
Și dinșii mi-au gătît mie
Temnița pentru robie.
Doamne, bate-i și-i căznește
Să le meargă-n lume veste!”
Dacă astea le grăia,
Cătră doamna-i să-ntorcea
Și așa că mi-i zicea:
— Tu nevastă, doamna mea,
Rămii de-acum singurea,
Dar curțile să grijești
Și copiii să mi-i crești
În legea cea creștinească;
Dumnezeu să vă păzească
Și toată voia cea rea
Caută a o-ndepărta,
Că Domnul de va voi
Eu napoi iar oi veni!
Apoi dulce-o săruta,
Copiii la piept strîngea
Și plîngînd la drum pornea,
Iară doamna rămînea
Supărată-n voia rea,
Ca și omul ce-a pierdut
Tot ce-n lume a avut.
Abia trei zile trecea
Și plîngînd doamna ședea
Cu copiii lîngă ea,
Cînd la ea-n curte intra
Voinicul Gin-Constangin
Cu frate-so Rusalin

Zicîndu-i: — Domniță dragă,
Bogată ca lumea-ntreagă,
Unde-i Marcu iagărul,
Voinicul și boierul?
Ea drept lor că le spunea.
Iar ei, dacă auzea,
Bine, Doamne, le părea,
Curțile le aprindeau
Și copiii mi-i tăiau,
Iar pe doamna o luau
Și-n Țărigrad o duceau,
Birtășiță mi-o puneau.
Anii trec, lumea rămîne,
Vremea trece, vremea vine,
Marcu robia-și plinește
Și de plecat să gătește.
Înșală murguțul său
Și pleacă cu el mereu
Mulțămind lui Dumnezeu
Că l-a scăpat de la rău,
Și prin Țărigrad trecea,
La o fîntînă s-abătea,
Murguțul și-l adăpa.
Ajungînd lîngă fîntînă,
Văzu că-i cu vadra-n mînă
O nevastă frumușea,
Năltuță și subțirea,
Mîndră ca o floricea.
Marcu dacă o vedea,
Din gură așa-i zicea:
— Tu nevastă, draga mea,
Să faci bine
Pentru mine,
Mai mult pentru murgul meu,
Să-ți ajute Dumnezeu,
Să-i scoți o vadră de apă
Că de sete mai că creapă!
Ea din grai așa-mi grăia
Și pre Marcu mi-l privea:
— Ț-oi scoate una ori două,
Trei și patru, măcar nouă,
Că samănă murgul tău
Cu-a lui Marcu, soțul meu!
Marcu cînd o auzea
De pe cal să scobora
Și la ea mi să ducea,

Bine că mi-o cunoștea
Că era nevastă-sa.
Apoi la piept o strîngea
Și cu foc o săruta.
Și apoi o întreba
De casă și de copii,
De vite și de moșii.
Ea drept lui că îi spunea
Și plîngînd așa-i zicea:
— Cînd, iubite, ai plecat,
La noi în curte-a intrat
Voinicul Gin-Costangin
Cu frate-său Rusalin
Și ne-or aprins curțile,
Și ne-or luat vitele,
Copiii mi i-or tăiat.
Iar pe mine m-or luat
Și aicea m-or adus,
Birtășiță că m-or pus!
Marcu că o-a ascultat
Și apoi o a-ntrebat:
— Unde-i Ginu-Costangin
Cu frate-so Rusalin,
Să mă măsur eu cu ei,
Mînce-i lupii de mișei?
Iară ea la el privea
Și așa îi răspundea:
— Unde ei că mi s-or dus,
Nimic mie nu mi-o spus!
Atunci Marcu iagărul,
Voinicul și boierul,
La curțile lor mergea,
Pe toate le aprindea.
Curți și case, toate-au ars,
Numai cenuș-a rămas,
Și copiii lor tăia,
Nici pe unul nu cruța.
Apoi nevasta-și lua
Și acasă să ducea,
Alte curți el își făcea,
Alte curți și alți copii,
Alte vii, alte moșii,
Și cu doamna lui trăia,
Toată lumea-i ferecea.
Să se pomenească
Pe la dumneavoastră!

Fîn cu fluori îi presăra
 Și-nlăuntru să băga,
 După masă să punia
 Și-un păhar dă vin că-m' bia
 Și din grai așa-m' grăia:
 — Oi, Ilano doamna mia,
 Ce muarte tu îm' poftești:
 Ori pușca să mi-o golești,
 Ori lumina să mi-o ții
 Pînă ieu sara că-m' șin?!
 Ilana dîn grai grăia:
 — Ba lumina să ți-o țin
 Pînă tu sara că-m' șini!
 Atunș' Marcu șe-m' fâșia?
 Un păhar dă vin că-m' bia
 Și în pivniță-o dușea
 Și-n rășină-o-nvăluia
 Și foc din jos îi dădea.
 Ilana tot îm' ardia,
 Și-mi ardea cît îm' ardia
 Pîn' la-ncingătoare,
 Pîn' la țîțîșuare...
 Tare să ruga
 Și din grai grăia:
 — Marcule domnuțul meu,
 Nu ți-o fi ție păcat
 Dă uiț' la mine cum ard,
 Cum ard țîțili d-a mele
 Car' te-ai jucat tu cu iele?!
 Ilana tuată-m' ardia,
 Pîn' la buză ajunja:
 — Marcule domnuțul mieu,
 Nu ți-o fi ție păcat
 Dă uiț' la mine cum ard,
 Cum ard buzăle d-a mele
 Car' te-ai sărutat cu iele?!
 Ilana toată ardea
 Și cenușă să făcea,
 Marcu cenușa-o lua
 Și afară o ducea
 Și pe vînt o arunca,
 Da' nici vîntu n-o lua
 C-au fost așa păcătuasă,
 Ca să să povăstuiască
 La mesăni ca dumniavioastră;
 Și-apoi cine-o ști mai bine,
 Să ne facă de rușine;
 La mesăni ca dumniavoastră,
 La tuată oastea dîn casă!...

Mă suii la codru verde
 Cu pușchița d-întă spete:
 — Coadre, coadre, dragu-mi coadre,
 Ce vîrvuri ți-or gălbenit,
 Rădăcini ți s-or dripit?
 — Da' vîrvuri or gălbenit
 De doru surori-ta,
 Cum să duc turcii cu ea!
 — Coadre, coadre, și-a mieu frate,
 Da' fi-or tare departe?
 — Ba nu mi-or fi baș departe,
 Dîn cîmpu oimacului,
 Inde-i prînzu turcului!
 D-acolo mi să ducea:
 — Da' fi-o slobod o ba
 Să-mpart blaga cu sora?
 — Alele, voinicele,
 Dacă ție ți-o trebui,
 Da' și noi că te-am cinsti!
 — Da' fi-o slobod o ba

Să mă iert io cu sora?
 — Slobozenie, voinicele,
 Iar cu tăta voia mele!
 Și de ea s-apropia,
 Mîna-n. brîu că i-o pune
 Și pe murg o d-arunca
 Și cu ea că mi-ș' pleca.
 — Frate, frate, dragu-mi frate,
 Lasă-mă pe mine jos,
 Că cur' turcii ca și spurcii,
 Și tătarii ca ogarii,
 Și lătîinii ca și cîinii.
 Și pe noi ne or d-ajunge,
 Pe mine m-or d-omori
 Și pe tine te-or robi!
 — Nu-s fie, soro, d-aia,
 Că de cînd murgu mi-l țin
 Nici un pinten nu i-am dat,
 Dar acum pinteni i-oi da
 Și noi codru l-om zbura!

Maria Popescu
 Cliciova — Timiș
 1898

Popovici. 51

63(58) STOIAN-BULIBAȘA

Foaie verde micșunea,
 Începu primăvara-a da,
 Ierbulița-a se sălta,
 Călușeii-a se-ncura,
 Oițile a-mi zbiera;
 Dar Stoian-bulibașa,
 Căpitanul de Craina,
 De cînd s-a bulibășit,
 Haznale n-a mai venit.
 Bugeacul mi-a pustiit,
 Bugeacul pe jumătate
 Și Crîmul a treia parte.
 Pod pe Nistru mi-a făcut,
 Nici cu lemne, nici cu crîng,
 Numai cu carne de turc.
 Ce turc era mai bogat,
 La Stoian — băgat argat;
 Ce turc era mai beșliu,
 La Stoian — arghelegiu;
 Ce cadîină mai frumoasă,
 La Stoian — bucătăreasă,
 De-i pune bucate-n masă,

Trăiește cu drag în casă.
 Cadîinile ce-mi făcea?
 Copiii-n brațe-i lua
 Și-n Cladova că-mi trecea,
 La bai-hanul cel bătrîn:
 — Alei, doamne, han bătrîn,
 Cu hanger bogat la sîn,
 Vezi, Stoian-bulibașa,
 De cînd s-a bulibășit,
 Turchia mi-a sărăcit,
 Haznale n-a mai venit!
 Dară hanu c-auzea,
 D-un firmănaș că-mi scria,
 Cu slova ca furnica,
 Să i se crează vorba.
 Doi panțuri că-mi alegea,
 La Stoian că-i trimetea.
 Cînd Stoian că mi-i vedea,
 Mîna pe flint-o pune
 Și de rugină-o scutura
 Și-ndărăt mi-i întorcea.
 Dar Chiran-hanul ce-mi făcea?

Alți panțuri că-mi alegea,
 La Stoian că-i trimetea.
 Când Stoian că mi-i vedea,
 Caii din mînă le lua,
 În grajd de piatră că-i băga,
 Și la masă mi-i poftea.
 Când la masă mi-i poftea,
 Firmanul i-l arăta.
 Când Stoian că mi-l citea,
 Lăcrămile-l podidea
 Și din gură că zicea:
 — Scoal', nevastă, mă gătește
 Că nășicu mă pofteste,
 Că nașu m-a cununat,
 Doi copii mi-a creștinat,
 Nici pã la el n-am mai dat.
 D-o sta de m-o blestema,
 Două-n tei n-oi mai lega!
 Dar nevasta că-i striga:
 — Măi Stoiene dumneata,
 Eu aseară m-am culcat
 Și-astfel vis că mi-am visat:
 Visai pistoalele tele
 Puse-n cui făr' de oțle,
 Scurtate-s zilele tele!
 Visai pușculița ta
 Pusă-n cui făr' de vergea,
 Scurtată e viața ta!
 Și-astfel vis că mi-am visat:
 Șapte corbi într-un ciolpan,
 Foaie verde micșunea
 P-un șarpe mic se-ntindea,
 Aia este splina ta!
 Dar Stoian ce mi-i zicea?
 — Scoal', nevastă, mă gătește
 Că nășicu mă pofteste!
 Se scula de mi-l gătea,
 Za de argint îi da,
 Șapte pistoale-i umplea,
 Băga iarbă cu mîna,
 Gloanțele, cu strachina;
 Le ungea cu untdelemn,
 Ca să lovească la semn.
 Cal din grajd că mi-ș' scotea
 Și la nașă-său pleca.
 Din guriță ce zicea?
 — Foaie verde avrămeasă,
 Rămii, casă, sănătoasă;
 Foaie verde mărăcine,
 Că pleacă Stoian din tine
 Și-oi să-mi urle cîinii-n tine!
 Dar Stoian ce mi-ș' făcea?
 C-un harap că se-ntîlnea,

Cu dinții ca teslele,
 Cu ochii ca sitile.
 Ziua bună că mi-i da,
 Și harapu-i mulțumca,
 La nașu-său că-mi pleca.
 Nașu-său că mi-l vedea,
 Cal din mînă că-i lua,
 În grajd de piatră că-l băga.
 Și la masă că-l poftea,
 Îi da vin de-l îmbăta.
 Ședea Stoian răsturnat,
 Ca un mare blestemat.
 Dar nașu-său ce-mi făcea?
 Pistoalile i le lua,
 De iarbă le dezumplea
 Și cu vin i le umplea,
 Cu pîine le astupa.
 Voie la turci că-mi da,
 Toți turcii că mi-i strîngea,
 Lui Stoian capu să-i ia.
 Turcii nu s-apropia,
 Așa frică de l-erea!
 Dar nașu-său ce-mi făcea?
 Așa frică că-i erea,
 La temniță trimetea,
 Doi arestanți că-mi scotea,
 Dar pe cine că scotea?
 Pe popa din Cladova,
 C-a urît biserica
 Și-a-ndrăgit săbioara,
 Și la Stoian l-aducea.
 Da' popa ce mi-și făcea?
 Sama bine că-i lua
 Și din gură că zicea:
 — Țsta e Stoian-bulibașa?
 Iartă-mi, Doamne, păcatu,
 Pîinea, sarea i-am mîncat!
 Palma bici că mi-o făcea,
 Peste ochi că mi-l plesnea,
 Stoian drept în sus sărea.
 Când în turci mi se vedea,
 El pistoale nu avea;
 Cizma din picior scotea
 Și prin turci se repezea,
 Cîte cinci pe loc trîntea,
 Pînă cizma c-o rupea.
 La un gard se repezea,
 D-o proptea că s-apuca,
 Din pămînt că mi-o scotea,
 Din cuie nu se rupea,
 Și-atunci turcii că-l prindea.
 Vorba lor ce mi-o vorbea?
 Alții, frate, trimetea

Tocmai la târgu d-afară,
 Și ei, frate, că-mi bătea
 Două furci ș-o cumpeioară,
 Să-l puie-n spînzurătoare,
 Pe Stoian să mi-l omoare
 Unde trec mocani cu sare;
 Să mi-l bată vînt de vară,
 Să se usuce ca o poamnă,
 Fie Stoian de mirare!
 Dar Stoian ce mi-ș' zicea?
 — Turcilor.

Agalilor,
Și mai-mari boierilor.
Nu mă duceți noaptea la
spînzurătoare,
Să mă duceți ziua-n spînzurătoare,
Ca să fiu ca de mirare!
Stoian vorba n-o sfîrșea,
Drept în sus că mi-ș' sârea
Și-ntr-o groapă că cădea.
Peste-un turculeț cădea.
Și-un topor în mînă-avea,
Toporu din mînă-i lua
Și pe turc că mi-l tăia.
Afară la turci ieșea
Și pe toți că mi-i toca,
Și ce bruma rămînea.
Pîn bordeie mi-i toca,
Drumu la nașu-său lua

Și din gură că zicea:
 — Măi nașule dumneata,
 Credeai să-mi scurtezi viața?
 O să-ți scurtez eu p-a ta,
 Futu-ți crucea și legea
 Și dalba-i lumînarea!
 — Aba, fine dumneata,
 Cum s-ar putea vorba-așa,
 Să se taie nășia,
 Să rămîie finia?
 Dar Stoian ce mi-ș' făcea?
 Nu-l tăia, nu-l omora,
 Numai, frate,-l canunea,
 De piele mi-l jupuia,
 Așa necaz că-i era!
 Pielea cu paie-o umplea,
 Pîn noroi c-o tăvălea,
 D-un paltin o atîrna
 Și din gură că grăia:
 — Măi nașule dumneata,
 Cască ochii-a te uita
 De-ți cunoști tu pielea ta?
 Foaie verde avrămeasă,
 A plecat Stoian acasă,
 La copii și la nevastă.
 Foaie verde și-un bujor,
 De nevastă nu mi-e dor,
 Dar de copii mă omor,
 M-ajunge niște fiori
 Din tălpi pînă-n suptiori!...

Ion Stancu
Cucuiești — Teleorman
1897.

Tocilescu, 58
CHRISTEA N. ȚAPU

64(86) VIDU ȚĂREANU

Cînd oi zice de-o cicoare,
La vale, frate, la vale,
Colea-ntr-un buaz de mare,
Mi se vede-o casă mare,
Cu fereștile-n brumale,
Ce se-nvîrtește după soare.
Da' la ea cine-mi ședea?
Doar Vidu cu mumă-sa.
Acea maică cea bătrînă,
Cu burculița săină,
Cu dințișorii de lînă,
Cu brînașu numai sîrmă,
Aia e-a lui Vidu mumă.

De cînd Vidu s-a născut.
Tot cu turcii s-a bătut,
Că e Vidu copil mic,
Iacă Vidu ce-a făcut:
'Ntr-o sîntă dumineca,
Cînd nu lucră nimenea,
Mai denoapte se scula,
Se ducea la cafenea
Să bea un pa'r de cafea
Ce ține șapte oca,
Că tot așa Vidu bea.
La foișor se-ntorcea
Și de-a razna-n pat ședea...

Iacă somnul mi-l fura,
 Vise mari îl grămădea
 Și din somn se spăimînta,
 Drept în picioare sărea;
 Mumă-sa mi-l prijinea
 Și din gură-așa-i grăia:
 — Vidule, muică Vidule,
 Muică, ce te-ai spăimîntat?
 Așa din somn ai zbierat,
 Pe maica mi-ai ofticat!
 Dară Vidu sta, vorbea:
 — Aoleo, muichița mea,
 Așa greu am adurmit,
 Visele m-a grămădit;
 Așa vis n-am mai visat.
 Că l-am mai visat o dată,
 Cînd cu turcii m-am bătut
 La Măgura Cucuiată,
 Unde m-am bătut odată!
 Chiar în pat că mai ședea
 Și iar sta de cucăia.
 Dară maica cea bătrînă,
 Ce era lui Vidu mumă,
 În picioare se scula,
 Pe fereastră se uita,
 Ș-avea, Doamne, ce vedea:
 Cîtă mi-e frunză și iarbă,
 Atît pocerneală neagră;
 Cîtă iarbă pe pămînt,
 Cu trei turci este mai mult,
 Toți la Vidu mi-a venit!
 Dară baba, de vedea,
 Din guriță-așa grăia:
 — Vidule țăreanule,
 Vidule copilule,
 Ș-al meu trandafirule,
 Da' vezi, muică, da' nu vezi,
 Că la tine mi-a venit
 Cîtă frunză pe pămînt,
 Avliile ți le-a umplut?
 Da' Vidu cînd auzea
 Drept în picioare sărea;
 Pe fereastră se uita,
 Ș-avea, Doamne, ce vedea:
 Cîtă mi-e frunză și iarbă,
 Atît pocerneală neagră!
 Toți de Vidu că întreabă,
 Dară Vidu sta, grăia:
 — Mumă, muiculița mea,
 Da' știi, mumă, da' nu știi,
 Furca-n brîu, mumă, să pui;
 Nu știu torci, au nu torci,
 Numai turcii să-i întorci,

Cu gheocu să desfaci,
 Pînă-m' țăsăl Galbena,
 Pe Galbena, pe Cioaca,
 Pe-aia, pe Țărigrădeanca.
 Dară baba de-auza,
 Furca-n brîu baba că lua.
 Nu știu, cu furca torcea,
 Cu gheccu descînta,
 Nima-n samă nu băga.
 Turculețu-al mititel,
 Răvârsat de bubățal,
 Știe carte georgumel,
 Fecioru lui Ciupăgel,
 El din gură-așa grăia:
 — Turcilor, voi turci agale,
 Astă maică cea bătrînă
 Este a lu' Vidu mumă.
 Nu știu toarce, au nu toarce,
 Numai agalele-ntoarce!
 Iacă turcii se-ntorcea,
 La locuri mi se ducea,
 Dară Vidu, de colea,
 Jos, pe scară dubăra,
 Se ducea la Galbina,
 Lua grebla și țăsăla,
 Țăsăla pe Galbina;
 Cu undelemn o ungea
 Și afară mi-o scotea.
 Cînd punea picioru-n scară,
 Plînge turcu, se omoară!
 Buzduganu-n mînă lua,
 La ciochină-l așeza
 Și la logor că ieșea.
 Cînd p'în turci că abătea,
 Cu buzduganu cînd da,
 Numa colnice-i făcea!
 Galbina cu dinți mînca,
 Cu copitele-i bătea,
 Cu sabia-i ciormănea;
 Puținei ce rămînea,
 Fuga la Stambul că da,
 La-mpăratu-i povestea:
 — Mă-mpărate luminate,
 Iacă Vidu, copil mic,
 La agale ce-a făcut,
 Cu buzduganu-a bătut.
 Grehenu s-a supărat,
 El cu dinții ne-a mîncat,
 Cu copitele-a bătut,
 N-a rămas lege de turc!
 Da-mpăratu de-auza
 Pe toți pașii-i aduna;
 Chiar nima nu-mi cuteza

La Vidu de or trecea.
 Cine vorba c-o afla?
 Unu, Cara-Mustafa,
 Și cu turcu Abdula.
 Ei pe cai se-ncăleca,
 Mult ascher că astringea,
 Își lua drumu și pleca.
 Dară Vidu de colea,
 Mai de noapte se scula
 Ș-o chema pe mumă-sa
 Și din gură-așa-i vorbea:
 — Mumă, muiculița mea,
 Să te duci und' te-oi mîna:
 Vițalușii-ai mici să iei,
 Te duci, mumă, i-oi păștea,
 Colea-n deal, pe drumu-al mare,
 Unde-mi trece caravane;
 Vițaii iarbă păscînd,
 Da' zăluța zdrăncănind,
 Agale pe drum venind
 Și pe Vidu întrebînd.
 Dacă mi te-o cunoștea
 Și de mine c-o-ntreba.
 Mumă, să le spui așa:
 „Turcilor, voi turci agale,
 Bată-ți suru, cată-ți drumu,
 Vidu maichii a murit
 La Măgura Cucuiată,
 Unde s-a bătut odată!...“
 Baba de-acasă plîngînd,
 Cu vițaii-ai mici păscînd,
 Colea-n deal, pe drumu-al mare,
 Unde-mi trece caravane,
 Iacă vițaii păscînd,
 Zăluțale zdrăncănind,
 Răiacii pe drum venind,
 Toți de Vidu întrebînd:
 Pe lîngă baba trecea
 Și nima n-o cunoștea.
 Turculețu-al mititel,
 Răvărsat de bubățal,
 El din gură-așa grăia:
 — Oi, bre Cara-Mustafa,
 Și, tu, turcul Abdula,
 Ce-mi treceți pe drum tăcînd?
 Da' vedeți, da' nu vedeți
 Astă maică cea bătrînă?
 Asta e lui Vidu mumă!
 Atunci Cara-Mustafa,
 Calu-ndărăt învîrtea
 Și-mi punea mîna pe ea,
 Din guriță întreba:
 — Lele maică, tu bătrînă,

Tu oi fi a lu' Vidu mumă?
 Spune, mamă, adevărat,
 De-o fi Vidu aici în casă,
 Zi-i afar' la noi să iasă;
 Dacă-o fi plecat p'în sat,
 Să trimitem la el vrun sfat,
 Să-l aducă de p'în sat;
 Da' de-o fi Vidu la vie
 Să trimitem om să vie.
 Da' baba, dac-auza,
 Sta, din gură și grăia:
 — Turcilor, voi turci agale,
 Nu e Vidu maichii-n sat,
 Să trimiteți la el sfat,
 Să-l aducă de p'în sat;
 Da' nu-mi este nici acasă,
 La voi afară să iasă;
 Și nu-mi este nici la vie,
 Să trimiteți om să vie.
 Vidu maichii a murit
 Cînd cu turcii s-a bătut
 La Măgura Cucuiată,
 Unde s-a bătut odată.
 De nu credeți cuvîntu,
 Mergeți să-i vedeți mormîntu!
 Atunci Cara-Mustafa
 Lua frînghiile și-o lega,
 Și-mi pleca turcii cu ea
 La-ale morminte părăsite,
 Cam de vreme și de mult,
 La Măgura Cucuiată,
 Unde s-a bătut odată.
 Da' turcii dacă-mi vedea
 Paloșele din teacă trăgea
 Și tăbăra de săpa;
 Pămîntu uscat ieșea,
 Paloșele le frîngea.
 Dară baba ce-mi făcea?...
 Poale lungi și minte scurtă,
 Mi-e babă nepricepută:
 Pe la brîu s-apipia,
 Mititel briceag trăgea,
 Cînd tăia, zo, rîșcăia;
 Frînghiile reteza
 Și pe fugă se punea.
 Cam de frică, cam de pripă,
 Se-nfugea baba la fugă,
 Fugea tare,-n fuga mare.
 Turcii-n searnă cînd băgară
 Și pe babă n-o văzură
 Așa din gură grăiră:
 — Baca șim dim gheauru,
 Ce-a-ndemnat-o diavolu

Să taie frîghiile,
 Și pe fugă s-a luat,
 Cred că ne este de cap!
 Ei pe cai că-ncăleca,
 După babă alerga;
 Dară baba rău fugea,
 Da' și turcii după ea.
 De conac apropia,
 Tăbăra baba, zbiera:
 — Vidule, maică Vidule,
 Vidule țăreanule,
 Da' vezi, maică, da' nu vezi,
 Iată, Cara-Mustafa
 Și cu turcul Abdula
 Aleargă după maică-ta,
 Și o taie acuma,
 Ce-ai supt țîță de la ea!
 Da' Vidu cînd auza
 Pe foisor se suia,
 Fereștile deschidea,
 Capu-afară că-l scotea
 Și o dată cînd răcnea
 De cădîne-i înjura:
 — Oi, bre Cara-Mustafa,
 Ce-alergi după mama mea
 Ce-am supt țîță de la ea?
 Ia așteaptă cîtăva
 Pînă-ncalec Galbina!
 Atunci Cara-Mustafa
 Glasu lui Vidu-auza
 Și din gură-așa-i grăia:
 — Taci, Vidule, nu-njura,
 N-am venit să ne bătem,
 Ș-am venit să ne-ntrebăm
 Care, ce lege sîntem.
 Împăratu m-a mînat,
 C-a auzit el ș-a aflat
 Că ță Galbina de dat.
 De ță Galbina de vînzare,
 Ț-o cîntărim cu parale.
 Da' de-ți este de schimbare,
 O să-ți dau pe unul șasă,
 Să rămii cu ei acasă!
 Dară Vidu de-auza
 Jos pe scară cobora,
 Pe Galbina țășăla,
 Paloșu-n teacă puneă,
 Picioru-n scară-așeza,
 La direc mi se ducea,
 Buzduganu că și-l lua,
 Pe deștiu-al mic îl ținea
 Și cu Galbina pleca.
 Sus, la Cara-Mustafa,

Buzduganul învîrtea;
 Cînd o dată-l repeza,
 De pe 'at îl lepăda
 Cînd p'în turci că abătea!
 Și nu-i bate cum să bate,
 Și-i bate Vidu de moarte!
 Da' nu-i taie cum se taie,
 Da-i lepăda p'în gunoaie,
 Pe toate socacile,
 Zo, le sărea fesur'le!
 De la prînz pîn' la chindie,
 Mi-a tăiat vr-o șapte mic,
 Galbina nu se mai știe...
 Puținei ce rămînea,
 Care Vidu nu-i vedea,
 Fuga la Stambul că da,
 La-mpăratu-i povestea.
 Împăratu spăimîntat
 S-a băgat în corn de drac;
 Ianadolu-a ridicat,
 C-un arap negru buzat,
 Cu buza cît un ficat;
 Cînd îl privești după cap,
 Îi stă solzu ca de crap;
 Da' cînd îl privești pe burtă,
 Îi stă solzu ca de știucă!
 Arapu s-a supărat
 Și la-mpăratu-a plecat,
 Prea frumos s-a lăudat
 S-aducă pe Vidu legat;
 P'în nouru s-a-mestecat
 Și la Vidu c-a plecat.
 Merge-arapu sus pe vînt,
 Ianadolii pe pămînt;
 Arapu-n vînt vîjiind,
 Dară pămîntu gemînd.
 Iară Vidu de colea,
 Chiar de noapte se scula,
 Se ducea la cafenea,
 Cea mai mică cafenea,
 Cu șaptezeci lîngă ea,
 Unde Vidu bea cafea.
 La cea mică cafenea,
 La ea cine da cafea?
 Ai cei trei arnăuți,
 Să purtau cîșitrei desculți.
 Iacă Vidu ajungea,
 Pe Galbina o lega
 Și porîncea la cafea,
 Una de șapte oca,
 Că tot așa Vidu bea!
 Arănuții de-auzea
 Cafeaua i-o plămădea,

Cu venin i-o-nvenina,
 Cu otravă otrăvea,
 Să-i dea lui Vidu să bea ;
 Să bea, să se otrăvească,
 Țara-n pace să uidească.
 Da' Galbina rînceza,
 Cafeneaua legăna !
 Iată cafeaua-mi venea
 Și pe astal i-o punea.
 Galbina dacă-mi vedea,
 Cînd o dată că zbiera,
 Popu din piatră-l scotea
 Și se băga-n cafea,
 Cu picioru-n masă da
 Și cafeaua i-o vărsa,
 Ea pe masă se-nchea.
 Da' Vidu dacă-mi vedea
 Pe arnăuți îi chema,
 Cîte un bacșiș le da.
 Arnăuții alerga,
 Dară Vidu de colea,
 Paloș din teacă trăgea,
 Capu de la trup le lua,
 Afar' cu Galbina ieșea.
 Da' pe cer să zăuita,
 Vedea ceriu-ntunecat
 Și pămîntu afumat,
 Că vine la el arap,
 Cu norii s-a mestecat.
 Dară Vidu de-mi vedea
 Capu pe Galbina punea,
 Din ochi negri lăcrăma.
 Da' Galbina-l întreba:
 — Vidule, stăpînu meu,
 Creștinu lui Dumnezeu,
 Tot cu turcii-am acătat,
 D-acuși ce te-a-mbiat,
 Capu pe mine ai pus
 Și te-ai tăbărit pe plîns?
 Cu lacrimi m-ai scăldat,
 Păru mi s-a-ncîrlionțat !
 Dară Vidu-i sta, spunea:
 — Galbino, căluțu meu,
 Să-ți ajute Dumnezeu !
 Știi, Galbino, da' nu știi,
 La mine s-a ridicat
 Un arap negru buzat,
 Cu buza cît un ficat ;
 Cînd îl privesc după cap,
 Îi stă solzul ca de crap ;
 Cînd îi privești pe burtă,
 Îi stă solzu ca de știucă.
 P'în nori s-a mestecat,

Ianadoli a ridicat,
 La mine-n țară-a plecat !
 Da' Galbina de-auza,
 Sta, din gură și vorbea:
 — Taci, Vidule, nu plîngea,
 Că șoimul arapului
 Este frățîne-meu ;
 De ani este mai voinic,
 La putere e nimic.
 Eu sînt fratele-al mai mic,
 De putere mai voinic.
 O să zbor sus în vînt,
 Ș-o-i să-l apuc eu de gît,
 Și-l trag la pămînt ;
 De pămînt cînd l-oi trînteia,
 De loc să scoți sabia,
 Și la burtă l-oi crunta,
 Mațele i le-oi scotea,
 Pe pămînt i le-oi vărsa !
 Doar atîta îi spunea,
 Capu sus l-aridica,
 Pe arapu că-l vedea,
 Atunci Galbina zicea:
 — Vidule țăreanule,
 Bagă mîna-n pozănari,
 Scoate cea verde basma
 Și leagă-ți ochii cu ea.
 Ține-te bine pe mine,
 Ca să zbor în sus cu tine !
 Dară Vidu de-auza
 Scoasă cea verde basma
 Și-și legă ochii cu ea.
 Galbina cînd înălța
 Deodată-n nori mergea,
 Asupra de-arap se da
 Și de gît îl cuprîndea,
 La pămînt el îl trăgea ;
 Cînd de pămînt îl trînteia,
 Vidu sabia trăgea,
 La burtă-l înjunghia,
 Mațele la șoim scotea,
 Capu-arapului tăia ;
 Pe ianadoli tăbăra,
 Cu buzduganu-i bătea,
 Cu sabia-i ciormănea ;
 Galbina cu dinții-i mîncea,
 Cu picioarele-i vătăma.
 P'în ianadoli tăbăra,
 Tăbăra de-i măciuca
 Și pe toți îi prăpădea.
 Și n-are ce mai bătea,
 Cu Galbina îmi pleca,
 La-mpăratu la Stambul.

La Stambul cum ajungea,
 El din gură-aşa-mi vorbea:
 — Mă-mpărate minunate,
 Galbina s-a mîniat,
 Sabia s-a-nversunat
 Şi la turc s-a învăţat,
 Mai dă-m' oaste să mă bat!
 Da-mpăratu de-auza
 Din guriţă aşa-i spunea:
 — Vidule ţăreanule,
 Vidule copilule,
 Cîtă oaste am avut,
 Toată la tine-a venit;
 Crezi, toată mi-ai prăpădit
 Ş-acuş la mine-ai venit?
 Dară Vidu sta, grăia:
 — Iartă-mi, Doamne, păcatu,
 Să nu-l tai şi pe-mpăratul!
 La-mpăratu se ducea,
 Capu de la trup îi lua
 Şi-n ciutură-l lăpăda,
 Ciutura se lumina!
 Iacă Vidu se-ntorcea
 Şi da-n vale, colea,-n Olt,
 Să treacă Oltul pe pod.
 Cînd la pod apropia,
 Galbina se mînia,
 Nu vrea podu a trecea.
 Vidu rău se mînia,
 Cu mămuzu-l înţapa,
 Cu corbaciul-atingea,
 Da' su' pod că-mi şedea ¹,
 Cu pistoale de argint,
 Numai de trei ani umplut,
 Tot de Vidu e gătit.
 Da' Galbina cînd sărea,

Nouă pistoale pocnea,
 De pe Galbina-l dubăra,
 Jos în Olt Vidu cădea;
 Apa Oltului îl lua,
 Da' Galbina de colea,
 Drept în Olt calu sărea
 Şi pe Vidu că-l prindea;
 Pe Vidu-n gură-l ţinea,
 Cu picioarele-nota,
 La malul Oltului scotea
 Şi sub pod că alerga.
 Pe toţi oţii îi prindea,
 Cu picioarele-i măciuca,
 Da' cu dinţii îi rupea
 Şi pe Olt îi lăpăda.
 Iar pe Vidu că mi-l lua
 Şi cu Vidu se ducea,
 Colea, la păru rotat,
 De mîndre flori încărcat.
 Cu picioar'le că bătea,
 Mîndru mormînt îi făcea,
 N-are cine-l îngropa!
 Jos în mormînt îl lăsa,
 Şi pe fugă se punea,
 La conace ajungea,
 De trei ori le ocolea,
 N-are cine uşa deschidea.
 La tabără se ducea
 Şi el bine că-mi vedea,
 Fără stăpîn rămînea,
 N-are cine zob să-i dea...
 Peste tabără sărea
 Şi pe burtă se lăsa,
 Singurel se-njunghia;
 Sărmanu, se prăpădea,
 Doamne, de se pomenea!

Liubiţă Sandu
 Virbiţa Mare (R. S. F. Iugoslavia)
 1946

Sandru-Timoc, Cîntece bătrîneşti, 188

65(168) RĂDOIŢĂ

Cînd oi zice trei măsline,
 Ascultaţi, boieri, la mine
 Să vă spun o istorie
 Dintr-a mea copilărie,
 Să vă spun un cîntecel
 De cînd eram mititel!

Sosit-a şi s-a aflat
 Colea,-n mîndru şi mic sat,
 O nevestă tinerea,
 Măritată de iarna.
 Iacă vremea a venit
 Şi nevasta a născut,

¹ Text eliptic.

Doi copilași că năștea,
 De botez îi boteza:
 Unul, Rădoinea-l chema,
 Da' pe unul, Rădoiță.
 Pe Rădoina îl lua
 Și de suflet că îl da;
 Pe Rădoiță-l oprea,
 Îl oprea pentru de ea.
 Rădoiță, zo, creștea,
 Voinic mare se făcea
 De-al de-ncinge sabia;
 N-are unde că ședea,
 În codru verde se ducea.
 N-are lucru ce lucra,
 Cu fata lu-mpărat se lua,
 De iubit se sătura.
 Împăratul auzea,
 Patru făgărași mîna,
 Pe Rădoiță-l prindea,
 La împăratu-l aducea,
 La împărăteasa-l ducea.
 Împărăteasa sta, grăia:
 — Împărate luminate,
 Facă-ți Domnul multă parte
 De bine, de sănătate,
 Pe Rădoiță să-l luați,
 Frumos bine să-l cătați!
 Împăratul de-auzea
 Pe Rădoiță-l lua
 Și mi-l căta-n cap,
 Găsea semnul de-mpărat;
 Da' mi-l căta-ntre spete,
 Găsea strugurelul verde;
 Și-l căta și pe sub briu,
 Găsea spiculeț de griu;
 Și-l căta-n subțioară,
 Găsea semn de săbioară.
 Sta-mpăratul și vorbea:
 — Împărăteasă, soața mea,
 Ne ia împărăția!
 Împărăteasa de-auzea
 Sta din gură și grăia:
 — Mă împărate dumneata,
 O să ne ia împărăția
 Și toată avuția,
 Ș-o ia pe Anghelina noastră.
 Pe Rădoiță să-l luăm
 Și-n apsăna să-l băgăm!
 Împăratul de-auzea
 Făgărașii trimetea,
 Pe Rădoiță îl lua
 Și-l dusă la apsăna.
 Temnicerii de-l vedea

Sta din gură și grăia:
 — Măi Rădoiță, copil mic,
 Știu că n-ai stricat nimic,
 La apsăna ai venit!
 Rădoiță sta, vorbea:
 — Temniceri, voi dumneavcastră,
 Ia nu purtați minte proastă.
 Că de-ajută Precesta
 Eu pe voi v-oi sloboza!
 Temnicerii de-auzea
 Sta din gură și grăia:
 — Rădoiță dumneata,
 Cum pe noi ne-oi sloboza?
 Rădoiță așa zicea:
 — Temniceri, voi dumneavoastră,
 Cînd soarele va apunea
 Eu pe blană m-oi culca
 Și mort că m-oi prefăcea,
 Și să facă ce va vrea.
 Vreau cu voi m-oi rămășea:
 N-oi sufla, nu m-oi umfla,
 Măcar cu jar m-o ardea!
 Iacă soarele apunea,
 Rădoiță se culca
 Și pe blană adurmea
 Și mort se prefăcea.
 Cînd zorile se vărsa,
 Făgărașii că venea,
 De Rădoiță-ntreba,
 Temnicerii sta grăia:
 — Măi făgărași, dumneavoastră,
 Ce purtați voi minte proastă?
 Rădoiță e copil mic,
 De-aseară, cum a venit,
 Fiereea-n el că a plesnit
 Și pe loc că a murit.
 Să-l luați și să-l îngropați
 Că apsănaua a-mpuțit,
 Nu mai putem de urî!
 Făgărașii de-auzea
 La-mpăratul alerga
 Și din gură-i sta, grăia:
 — Mă-mpărate luminate,
 Să ai mertic de sănătate,
 Rădoiță a murit
 Că e pușoru mic
 Ș-apsănaua ne-a-împuțit,
 Ia să-l luați să-l îngropați!
 Împăratul de-auzea
 La Rădoiță venea
 Și-l scotea din apsăna.
 Împărăteasa-l privea

Și din gură-așa grăia:
 — Mă-mpărate luminate,
 Rădoiță n-a murit,
 Dușmanul s-a prefăcut;
 Pe Rădoiță să-l luați
 Și la furnă-l aduceți.
 Foc cu vâtraiu să luați
 Și pe burtă-i lăpădați.
 O arde carnea ș-o plesni,
 Puținel dac-o mișca,
 Să-i pierdem noi viața
 Că ne ia împărăția
 Ș-o ia și pe Anghelina,
 De se duce pomina!
 Făgărașii de-auzea
 Pe Rădoiță îl lua
 Și la furnă-l aducea;
 Foc cu vâtraiul lua
 Și pe burtă că-l pune.
 Ardea carnea și plesnea.
 Bușneac de fum se ridica,
 Rădoiță nu mișca,
 C-așa e rămășagu.
 Împăratul de vedea
 La făgărași că striga:
 — Făgărași, voi dumneavoastră,
 Pe Rădoiță să-l luați,
 Să luați voi să-l îngropați
 Că el nu s-a prefăcut,
 Sărmanul, că a murit!
 Da-mpărăteasa nu vrea,
 Sta din gură și grăia:
 — Mă-mpărate dumneata,
 Pe Rădoiță să-l luați,
 La potcovari să-l aduceți,
 Cui de potcoave luați,
 Pe sub unghii să-i bateți,
 Unde bate durerea;
 Puținel de-o mișca,
 Să-i pierdem noi viața!
 Făgărașii că mi-l lua,
 La potcovari că-l aducea,
 Cui de potcoave lua,
 Cu ciocanul le bătea,
 Pe sub unghii le-așeza;
 Rădoiță, zo, răbda
 Și de loc nu se mișca.
 Împăratul că privea
 Și din gură-așa grăia:
 — Făgărași, voi dumneavoastră,
 Ia luați-l să-l îngropați,
 El sărmanul mi-a murit,
 Da' nu s-a mai prefăcut,

C-a prins față de pământ,
 La obraz a-ngălbenit!
 Împărăteasa nu vroia:
 — Pe Rădoiță să-l luați,
 La palat să-l aduceți
 Și luați cai ne-ncălecați,
 În codru vă scufundați.
 Marc șerpe să cătați
 Și-n desagi să-l băgați;
 La Rădoiță să veniți
 Și pe sîn să i-l puneți.
 Șerpele s-o învăluia,
 Cam de țîță l-o ciocnea,
 Puținel s-a spăimînta
 Și cîțva că o mișca,
 Să-i pierdem noi viața
 Că ne ia împărăția!
 Făgărașii de-auzea
 Lua caii și pleca
 Și-n codru se scufunda,
 Marc șerpe că găsea
 Și-n desagi că-l pune.
 La Rădoiță că venea
 Și pe sîn îl slobozea;
 Șerpele se-nvăluia,
 Cam de țîță mi-l ciocnea,
 Rădoiță nu mișca,
 C-așa mi-e rămășala.
 Împăratul de vedea
 Sta din gură și grăia:
 — Împărăteasă dumneata,
 Rădoiță, copil mic,
 El, sărmanul, mi-a murit.
 Ia să-l luăm
 Să-l îngropăm,
 Că Rădoiță mi-a murit.
 Da' el nu s-a prefăcut!
 Împărăteasa sta, grăia:
 — Mă împărate dumneata,
 Cîte împărății avem
 Împărății s-astrîngem,
 Bândăgii s-adunăm,
 Bandele că or cînta,
 Marc 'oră s-o făcea,
 Toată lumea s-astrîngem
 Și la 'oră să jucăm.
 Pe Anghelina s-o luăm,
 'Ora-nainte să poarte,
 Mîndru danț că va ducea,
 Pe lîngă Rădoiță a da,
 La Anghelina s-o uita
 Ca să-i pierdem viața!
 Împăratul de-auzea

Toți împărații aduna,
 Toată lumea se strîngea,
 Tăbăra bande, cînta,
 Mîndră 'oră că juca.
 Împărăteasa de colea
 Pe Anghelina c-o lua,
 Danțu-nainte purta,
 Pe lîngă Rădoiță da.
 Rădoiță ce făcea?
 Numai din geană mișca,
 Anghelina mi-l vedea,
 Basma de pe mînă lua
 Și pe ochi i-o lăpăda
 Să nu vadă mumă-sa
 Că-i pierde lui viața
 Și le strică dragostea...
 Iacă 'ora se 'firșa,
 Împăratul se ruga:
 — Împărăteasă dumneata,
 Ia stai, nu-l mai necăja!
 La făgărași că striga:
 — Făgărași, voi dumneavoastră,
 Pe Rădoiță să-l luați
 Și-n pămînt să-l îngropați!
 Da-mpărăteasa nu voia
 Și din gură-așa grăia:
 — Mă-mpărate luminate,
 Pe Rădoiță să-l luăm,
 La covaci să-l ducem,
 Mîndru sândic să-i facem;
 Să-i facem sândic din fier,
 Cu trei cercuri de oțel.
 La vapor să-l aducem,
 Dumba-n mare noi să-i dăm,
 Să-mi ajungă pe năsip,
 Că-mpărăția ne-am lungit!
 Împăratul de-auzea
 La covaci mi-l aducea,
 La covaci le poruncea,
 Lui Rădoiță îi făcea,
 Îi făcea sândic de fier
 Cu trei cercuri de oțel,
 Și-l aduse la vapor.
 Vaporașul că mi-l lua,
 Cu el pe mare pleca.
 La mijlocul mării,
 Pe Rădoiță că-l lua,
 În fundul mării-l lăpăda.
 Cînd la năsip ajungea,
 Rădoiță că vedea
 Că este în mare la fund
 Și cu burta la năsip,
 Sărmanul, s-a priceput!

O dată mi se umfla,
 O dată mi se zgîrcea.
 Cînd o dată să-ntindea,
 Și sândicul că-l spărga.
 Cînd o dată înota,
 Asupra apei ieșea,
 Nu știa încotro s-o ia.
 Sus, la soare se uita,
 După scare că mergea,
 El cu palmele înota.
 Cînd la uscat îmi ieșea,
 Sus, pe malul mării,
 Rădoiță că ședea,
 Puținel de odi'nea.
 Cînd la dește se uita,
 Multe cuie că vedea,
 El cu dinții le trăgea
 Și-n poz'nare le punea.
 Iaca soarele a scăpătat,
 Rădoiță-a ajuns în sat.
 La împăratul se ducea,
 Prin grădină că ședea
 Pînă lămpile aprindea;
 Împăratul în sobă sta,
 Împărăteasa sta, grăia:
 — Mă împărate luminate,
 Facă-ți Domnul multă parte
 De mertic, de sănătate,
 'Ai la cină să cinăm
 Că de cine ne-am temut
 Șede pe mare la fund,
 Împărăția ne-am lungit!
 Ce vorbește domna-n casă,
 Rădoiță la fereastră!
 Rădoiță de-auzea
 La ușă mi se trăgea,
 Cu picioru-n ușă da,
 Din țîțînă o scotea
 Și-n sobă mi se ducea,
 Da-mpărăteasa îl vedea,
 Tăbăra de tremura...
 — Ține-ți, cățea, inima
 Să nu-ți plesnească fierea,
 C-o să dai de boala rea;
 Să fii vitează ca mine,
 Să trăiești în dalbă lume!
 Rădoiță de vedea
 La împărăteasă mergea,
 Ciocanu-n mînă că lua,
 Numai trei cuie-i bătea
 Și dete de boala rea,
 Scoase sufletu din ea.
 La împăratu se ducea,

Un cărbune de foc lua,
 La împăratu-n sîn puneă,
 De loc sufletu-i ieșea.
 Și ușa că o-nchidea,
 La Anghelina se ducea
 Și din gură se ruga:
 — Anghelino, soața mea,
 Să iai cheile pe mînă,
 Să te duci la magațină,
 Umpli un săcui de parale
 Că sînt buni de purtare
 Și mai cu spor de schimbare,
 Ce nu mori cu ei de foame!
 Anghelina de-auzea
 Cheile pe mînă lua,
 Magazinul deschidea
 Și-un săcui de ruble lua,
 La Rădoiță venea,
 Pe masă că i-l punca.
 Rădoiță sta, privea
 Și din gură așa-i vorbea:
 — Anghelino, soața mea,
 Ce-mi veniși cu ruble-ncoa?
 Că n-am cai să potcovesc,
 D-am voinici să dăruiesc!
 Anghelina de-auzea

Iar pleca la magazină
 Și lua un săcui de poli,
 Că sînt ușor de purtare
 Și mai cu spor de schimbare,
 Ce nu mori cu ei de foame...
 Rădoiță de vedea
 Luă săcuias de poli,
 Se ducea la temniceri,
 Temnița o deschidea,
 Temnicerii-i dăruia,
 Le da drumu din apsăna.
 La Anghelina venea,
 Cu Anghelina se vorbea,
 Pe taică-su îl îngropa,
 Pe muică-sa iar așa.
 Mîndre bande mai tocmea,
 Mîndră nuntă că făcea,
 Făcea nuntă cît de bună,
 O lună și-o săptămînă,
 Da' n-o făcea cît de ra,
 De cînd se ivca luna
 Și-mi uidea ca secera...
 Făcu nuntă-mpărătească
 Pentru ca să pomenească
 Și din veac pînă-n vecie
 Mila Domnului să fie!...

Florea Diudea Prunaru
 Zlocutea (R.S.F. Iugoslavia)
 1938

Sandru-Timoc, Cîntece bătrînești, 222

66 GOESCU

Pe marginea Oltului,
 Frate, ș-a Oltețului,
 Multe corturi sînt întinse,
 De voinici îmi sînt cuprinse.
 La cortu-al din mijloc,
 Mi se vede-un mare foc,
 Șede hanu și sultanu,
 Și-l judecă pe Goescu.
 Da' cum, naică,-l judeca?
 Cu palma mi-l pălmuia,
 Cu biciu mi-l biciuia,
 Atunci Goescu-mi vorbea:
 — Măi hanule și sultane,
 Și agipețule bane,
 Prea bine mi-am auzit
 Că mi-s sînt eu de pierit;
 Da' mă rog de dumneata
 Să-mi fac și eu crucea mea,

C-așa spune pravila
 De la Maica Precesta,
 Și sfînta vanghelia.
 Că știți, frate, de nu știți,
 Cît pe pămînt mi-am trăit,
 Multe păcate-am avut:
 Pe frate-meu l-am tăiat,
 Pe taica l-am junghiat;
 M-am ținut cu muica mea,
 M-am iubit cu soru-mea;
 Vezi, păcate-mpresurate,
 Nu le-alegeți de dreptate!
 Dar hanu și sultanu
 Și agipețule banu
 Multă turcime-aduna,
 Pe Goescu-l trimetea,
 La biserică-l ducea,
 Goescu-nuntru intra;

Turcii-afară l-adăsta,
C-aşa le cerea legea.
Goescu în biserică,
Rămasă fără de frică;
Pe un popă îl vedea,
Din gură aşa-i grăia:
— Părinte, sfinția-ta,
Ia dezleagă-mi direapta,
Să fac crucea creştinească,
C-aşa spune pravila
De la Maica Precesta,
Şi sfînta vanghelia.
De direapta te-oi sfia,
Dă-i drumu atunci la stînga.
Da' popa de auza
De direapta se sfia,
Îi da drumu la stînga,
Goescu stîngaci era,
Aşa bine se brodea!
Mîna su' manta băga,
Mică sabie scotea;
Încolăcită cum era,
În popă mi-o îndrepta,
Grămadă că mi-l trîntea.
Pînă popa se zbătea,
'Aine de pe el trăgea,
Goescu le îmbrăca,
Sama în oglindă lua:
Popă întreg că părea,
Numai barbă nu avea...
Foarfecele mi le lua,
Barba el că o tundeă,
Pe o aţă o-nşira;
Sama în oglindă lua,
Popă-adevărat era!
Afar' la turci că ieşea,
Din gură aşa le vorbea:
— Turcilor, agalilor,
Ce mai staţi şi vă uitaţi,
Goescu la mine a venit
Şi baş eu l-am spovedit;
Grele păcate a avut,
Eu tare m-am năcăjit,
Pe Goescu-am prăpădit.
Dacă voi nu mă credeţi,
Intraţi-nuntru şi vedeţi!
Atunci turcii de-auza

Năvală la uşă-mi da.
Da' Goescu ce-mi făcea?
De la spate mi-i lua
Şi pe toţi mi-i prăpădea.
Un cal bun îşi alegea,
Pe drum la deal îmi pleca;
C-un căpitan se-ntîlnea,
Multă oaste îmi purta.
Da' Goescu-l întreba:
— Căpitane dumneata,
Un'e mergi cu oastea ta?
Căpitanu că-i zicea:
— Părinte sfinția-ta,
Prea bine mi-am auzit
Că Goescu mi-a murit;
Baş acolo că mergem,
Pe Goescu să-l vedem!
Da' Goescu îi zicea:
— Căpitane dumneata,
Goescu că mi-a venit,
Baş eu l-am şi spovedit;
Grele păcate c-avut,
Şi eu că m-am năcăjit,
Pe Goescu-am prăpădit!
Căpitanu de-auzea
Mică sabie scotea,
Pe popă îl dăruia;
El din gură iar grăia:
— Bună sabie căpătai,
Da-n carne nu mi-o-ncercai!
În căpitan o răpeza,
Capu de la trup îi lua,
Şi p'în turci se învîrtea,
Ca un vifor îi bătea,
Le bătea mijloacele,
Le ştia soroacele.
Pe toţi turcii prăpădea,
Iar îndărăt se-ntorcea;
Iar la hanu şi sultanu
Şi agipeţule banu.
Din gură le cuvînta:
— Măi hanule şi sultane,
Şi agipeţule bane,
Daţi-mi oaste să mă bat,
C-acuşi m-am întăritat!
Da-mpăratu de vedea
Aşa din gură-i grăia:

— Goescule dumneata,
Oastea ce noi am avut.
Toată tu ai prăpădit!
Burta pe astal puneă.
Mîndră pravilă-i făcea.
Apoi din gură-i zicea:

Sima Prunaru
Zlocutea (R.S.F. Iugoslavia)
[1937 — 1939]

— Goescule dumneata,
Judecă-ți tu țara-n pace,
N-are nima ce-ți mai face!
Istorie rumâncască,
Domnu ca să pomenească
La buni frați ca dumneavoastră.

Sandru-Timoc, Cîntece bătrînești, 187

67(169) AIDUC VELCU

Lină verde de-un pelin,
D-Aiduc Velcu-n Negotin
Cu frati-su Milotin
Să vorbea, să tănuia-re
Să-s' ducă la Praova-re,
Pește de morun să-mi ia-re.
Pește de morun de-al bun,
Ca să-l bea cu vin de-al bun,
Vin de-al bun, din Visoca-re.
Și iel, Doamne, că-mi pleca-re.
Cînd la calea jumătate,
Un pilc de turci că-ntîlnea.
Bună calea că le da-re.
Da' toți turcii mulțamea-re,
Dară turcii că-mi zicea-re:
— De unde iești dumneata-re?
Aiduc Velcu că-mi zicea-re:
— Ieu sînt di la Craiova-re!
Dară turcii, d-auzea-re.
Frate cu iei că-l prindea-re
Și-ndărăt că-l întorcea-re,
Îndărăt, la Negotin.
La căfenea să ducea-re,
Tot la căfeneaua mare,
Unde beau agale tare,
Cu mînile-n pozînare.
Verde, verde ca nălba-re,
Și iei bea și să cinstea-re.
Iacă sara că-nsăra-re
Și pe cină că-mi puneă-re,
Și toți turcii că-mi cina-re,
Și iei bea, să-nveselea-re,
Și toți turcii să culca-re.
D-Aiduc Velcu ce-mi făcea-re?
Pistă noapte să scula-re
Și cu pușca cînd pognea-re,
Și toți urbuguia-re;
Turc pe turc că să tăia-re,
Nici picior că nu-mi udea-re.
D-Aiduc Velcu ce-mi făcea-re?
Și iel, Doamne, să ducea-re,

Iel la șanț că să suia-re,
Toată voisca mi-aduna-re
Și bine că mi-o-așăza-re
Și tunurile-așăza-re.
Verde, verde viorea-re,
Mai trăcea vo cîtăva-re,
Iară turcii că-mi venea-re,
Ca frunza și ca iarba-re.
D-Aiduc Velcu de-mi vedea-re
Pi la tunuri să plimba-re
Și pe tunuri să uita-re,
Vedea, bine nu-i era.
Și iel tare să năcăjca
La un soldat să ducea
Ș-o palmă că-i trăgea.
Dară Stana ce-mi făcea?
Ea din gură îmi zicea:
— Aiduc Velcu dumneata,
De ce făcuși, frate,-așa,
De-o palmă de-i dideși?
Cînd oi zice trii măsline,
Rămîne Craina de tine!
Aiduc Velcu îmi zicea:
— Nu te teme, Stano,-așa,
Capu-oi da,
Craina n-oi da!
Da' voinucu ce-mi făcea?
Iel, frate, fuga-mi da
Și la turci că să ducea
Și la turci le spunea:
— Pe-Aiduc Velcu să-l păziți,
Cînd o fi soarile-n șasă,
Aiduc Velcu iasă
Și tunurile le-așază!
Și turcii, de auzea,
Pe-Aiduc Velcu-l păzea
Pînă iel că-mi ieșea.
Pe-Aiduc Velcu-l lovea
Și Stana mi-alerga,
Da' din gură-mi zicea:
— Aiduc Velcu dumneata,

Da' nu-ți spuneam, frate,-așa,
 Când oi zice trii măslina
 Rămîne Craina de tine?!
 Iară Stana ce-mi făcea?
 În țoale' lui să-mbrăca
 Și la voiscă să ducea,
 Pe-Aiduc Velcu l-îngropa.
 Și Stana ce-mi făcea?
 Toată voisca că mi-o loa
 Și cu turcii să bătea

Și pe turci că-i bătea.
 Și cînd prin turci că mergea,
 Ca un vînt vivorît
 Printr-un pom et înflorit;
 Cum mai cad florile,
 Așa le sār celmile.
 Și nu-i taie cum să taie,
 Și mi-i taie ca pe grîu,
 Și mi-i chichește snopește,
 Să nu le mai tragi nădejde!

Gh. Sîrbu

Văiuga (R. S. F. Iugoslavia)

Giuglea — Vîlsan, 59

68(167) STOIAN STÎNGĂ HAIDUCUL

Cînd oi zice de-o scumpie,
 I-ascultați voi, frați, la mine,
 Să vă spun o istorie,
 Un cîntecel din Sîrbie.
 Cînd oi zice de-o păstrungă,
 Să vi-l cînt pe Stoian Stîngă!
 Stîngă-aici,
 Stîngă colea,
 Stîngă p'în Isícova.
 N-are lucru ce lucra,
 Cînd ieși la cafenea
 Și la vorbă că-mi vorbea,
 Iacă vine și săracu,
 Să-și cate el comănac.
 Da' săracu, ca săracu,
 Cum își căta comănac,
 Unde sta și se vorbește,
 De necazuri povestește.
 De sărac e tot sărac,
 De n-are soție-n sat.
 Oi, săracu ce-mi vorbește,
 Naș de nuntă nu-și găsește!
 Dară Stîngă-așa-i vorbește:
 — Îți sînt ziditor de casă,
 Să m-aduci de naș în casă!
 Da' săracu, ca săracu,
 Nu-și mai bătea de-aci capu;
 Chiar de nuntă se gătea,
 Lăutarii și-i tocmea
 Ca să facă el nunta.
 Iote, nunta a venit,
 Da' și Stîngă s-a gătit;
 Aduse săracu-n casă,

N-are dar cu ce-l plătească.
 Se sculă nașu de la masă
 Și trecu peste Timoc,
 Sus, la pașa de la Dii,
 Patru iepe le fura
 Și le vîndu-n Negotin,
 De luă bani destul de buni.
 Iară la masă îmi ședea
 Și cu finu-așa vorbea:
 — Iacă, fine, ce-am făcut,
 Eu cu mulți bani am venit,
 Finișoara-mi dăruiesc
 Și nunta să o plătesc.
 Iacă nunta isprăvea,
 Dară Stîngă ce făcea?
 Jos la recă dubăra,
 La umbră de nuc ședea,
 Unde sta și se gîndea,
 Așa Stîngă că zicea:
 „Lină verde colălie,
 Să plec eu în haiducie,
 Da' care, taică, să-mi fie?
 Să iau copilașu meu
 Și pe nepotu Dumitru,
 Să mai trec pe Românie,
 Doru în mine să-nvie.
 C-acolo trăiesc ciocoi,
 S-adun cîțiva gălbiori,
 Să mai dau și la săraci,
 Să-și cumpere boi și vaci!“
 Iacă Stîngă că-mi pleca,
 Cu-al lui mîndru ficioarăș
 Și nepot-su Dumitraș.
 Jos la recă îmi venea,

Cînd la Timoc ajungea,
 Sta Stîngă și mai vorbea:
 — Măi nepoate, tu, Dumitre,
 Și tu, copilașu meu,
 Cînd oi zice de-o scumpie,
 Plecarăm în haiducie.
 Eu așa că am aflat,
 Cine pleacă-n haiducie
 Nu calcă pe sămîntie,
 De vreau bine să le fie!
 Și copiii l-asculta,
 Tot pe răzoare trecea;
 Unde ei că îmi afla
 Cîte un om mai bogat,
 Îi lua banii de sub cap.
 Ei Timocul cînd trecea,
 Pe la Văcșina trecea,
 Și da sus, la Socolari,
 Cînd oi zice de-o sulfină
 Își lua drum de Albotină.
 În Albotină venea,
 La cetatea cea letină,
 Stau haiducii făr' de vină.
 Îmi sta Stîngă cît îmi sta
 Și un bărbat că prindea,
 Unde-l lua de-l ispitea:
 — De unde ești, măi nepoate?
 Dar bărbatu cel fricos
 Îi răspunse cu folos:
 — Măi moșule dumneata,
 Fiindcă stătuși mă-ntrebași,
 Eu cu dreptu spune-ți-aș:
 Eu aicea am venit
 Să tai cîțiva sulșori
 Ca să-mi fac eu o loitră,
 C-aici e lemnul de viță,
 Da' sînt băiat de la Gîrți,
 Venii baș în zi de marți.
 Dară Stîngă-așa-i zicea:
 — Ia să-mi spui, băiete, bine,
 Care-i bogat în sat la tine?
 — Bogat e Stoian
 Și cu Iovan.
 Doar atîta că-i spunea,
 Stoian Stîngă sta, zicea:
 — Ia lasă-i pe mîna mea!
 Doară soar'le apunea,
 Stoian Stîngă dubăra,
 Colea, peste-o potecea,
 În margine de sat ieșea.
 Lui Dumitru că-i spunea:
 — Măi nepoate, măi Dumitre,

'Ai de streje înainte,
 Că pe urmă vin și eu,
 Mă trag la pereți mereu!
 Plecă Dumitru-nainte,
 Și cum s-a băgat în sat
 Află casa l-al bogat
 Și se făcu blăstămat.
 Se făcu că merge tare,
 Da' se oprea pe picioare:
 Ca să-ncalțe opinca,
 Stoian mi se prefăcea.
 Intră-n casă la bogatu,
 Da' bogatu, ca bogatu,
 Ședea-n sobă,-n pat culcat,
 'Odinea, că-i om bogat.
 Stoian Stîngă, ca un 'oț,
 Îi ceru banii pe toți.
 Bogatu n-ar ce face,
 Îi dete banii pe pace.
 Stîngă banii că-i lua,
 Îndărăt că se-ntorcea.
 Se băga în Albotina,
 La cetatea a letina.
 N-avu pîine de mîncare;
 Peste ape că trecea,
 Lină verde popîlnic,
 Lua drumu de Călinic.
 Și-n Călinic se ducea,
 La Dumitru cel frumos,
 Îi da mîncare cu folos;
 Dumitru mi-l arănește,
 Dară Stîngă haiducește.
 Sta Dumitru și-i spunea:
 — Lele, mă nană Stoiene,
 Am auzit și-am aflat
 Că-n țară la Calafat
 Este un ciocoi bogat.
 Da' Stîngă cînd auzea
 În vale-n recă dubăra,
 La cetate 'odinea.
 Păzea sara că-nsăra,
 Și pe lîngă Gîrți trecea;
 Lua drumu de Alvăgii,
 Să treacă pe lîngă Dii.
 Pe vale la Alvăgii,
 Mai veneau doi haiducei.
 Pe unu că mi-l chema
 Zăgărea din Bregova
 Și cu Ali panduru,
 Care-arată la turci turu.
 Iară Stîngă cum trecea
 Înainte lui trecea;

Îi ieși și Zăgărea,
 Stoian Stîngă răspundea:
 — Care ești tu acia,
 Ce șezi înaintea mea?
 De-ai fi omul cel mai drept,
 Nu-ți răcesc un glonț în piept!
 Să-ți apuci potecile,
 Pin' ță-ă bune oasele;
 Da' de-oi fi haiduc, e bine
 Să vii aicea la mine!
 Da' Zăgărea-i răspundea:
 — Eu sînt voinicel ca tine,
 Pe tine cu mi te-adăst,
 Că mai am înc-o soție,
 Mare voinic o să fie;
 Îl am pe Ali panduru,
 Cel mai bun arnăut turcu.
 Stoian Stîngă-așa zicea:
 — Ia veniți la mine-nuntru,
 Ia să facem jurămîntu!
 Voi cu mine haiduciți.
 Pe săbii îngenuncheați
 Și-amîndoi să vă jurați
 Pe mine nu mă izdați,
 La colgii să nu mă dați.
 Să stau mîine-n tîrg în lanț,
 Ori de-o creacă spînzurat
 Ca o troacă alinat!
 Zăgărea cînd auzea
 Deodată-ngenunchea
 Cu genunchi pe săbioară,
 Să nu-l facă de ocară.
 De jurat mi se jura
 Și îndată se scula,
 De-mi trecură p-îngă Dii,
 La marginea Dunării.
 Îmi găsiră o luntriță,
 Și fără pic de căință
 Îmi treceau la Calafat,
 La ciocoiul cel bogat.
 Toată ziua-n baltă sta,
 Da' țăreanu-i arănea;
 Cînd soarele apunea,
 Se scula Stîngă, pleca.
 Cînd, în curtea ciocoiască,
 Ciocoiul porțile-ncuiasă.
 Da' Ali turcu panduru
 Mai făcea și pe nebunu,
 S-atîrna de o tarabă,
 Că le era la oameni grabă.
 O dată s-aridica,
 O dată se opintea,

Taraba-n curte sărea,
 La ciocoi că se ducea.
 Da' ciocoi îmi cina,
 Panduru la ușe-mi sta.
 Iacă sluga că-mi ieșea,
 La cîini mîncare să dea;
 Arnăutu mi-l prindea,
 Mîna-n sus îi ridica,
 Iote, Stîngă mi-l vedea.
 Arnăutu de colea,
 De nimic nu se temea;
 Mîna sluga jos la poartă,
 Că arnăutu nu-l iartă.
 Sluga porți îmi deschidea.
 Stoian Stîngă cînd venea,
 La ciocoi așa-i spunea:
 — Boierule dumneata,
 Ai căzut la mîină rea;
 Să-mi dai cîțiva polișori,
 Să nu te cuprindă fiori,
 Că sînt ușori de păstrare
 Și mai cu spor de schimbare,
 Ce nu mori cu ei de foame!
 Da' ciocoiul tremurînd,
 Dinții-n gură zdrăncănind,
 Îi pierise mințile,
 L-apucară chinurile.
 Da' ciocoiu, mai miloasă,
 I-aduse banii din casă;
 Da' ciocoiu-ngenunchea,
 Din gură așa-mi grăia:
 — Toată blaga voi să-mi luați,
 Numai să nu ne tăiați!
 Ali panduru e turc,
 Ceru să-i ia capu de la trup.
 Stoian Stîngă așa-i grăia:
 — Nu-i lua capu de la trup,
 Că-n bucăți eu mi te rup;
 Că de-oi face vreo minune,
 Nici tu nu scapi de la mine!
 Ali panduru d-auzea
 Ochii roată se uita,
 Ieși afară grămadă.
 Tare-i striga Stoian Stîngă:
 — Stați cu mine, nu plecați,
 Pe mine nu vă mîniați,
 Că n-are banii iertare
 Și n-avem nici noi mersoare.
 Cîte-un pumn de galben luați,
 La coicoi în poală-i dați.
 Să ne dea Domnu iertare,
 Pentru-a noastră cutezare,

Să avem și noi mersoare.
 Toți cu pumnul bani lua,
 Ciocoiu poala-ntindea,
 Dar haiducii-i arunca
 Cu pumnulețu parale,
 Deda boieru iertare.
 Boieru banii-i primește,
 Cu ciocoaica se vorbește:
 — Măi cocoană, măi nevastă,
 Am trecut peste năpastă,
 Să dăm la dînșii iertare,
 Să aibe și ei mersoare!
 S-aveți noroc de parale,
 De la mine cu iertare!
 Stoian Stîngă mulțamea,
 Își lua banii și pleca,
 La Dunăre dubăra;
 Colea-n vale-n ostrovel,
 C-așa se pricepe el.
 Ei luntrea că mi-o găsește,
 Pe apă mi-o slobozește,
 Cu lopețile-o mîna
 Pînă-mi trecu Dunărea.
 Iar trecură p-îngă Dii,
 Dete pe sub Alvăgii,
 Își lua drumu sus de Gîrți,
 De-mi mîncău ei la miei fripți.
 Se suiau în Albotina,
 Că acia li-i 'odina,
 Și se culcau în cetate,
 Că au bănuți și de toate.
 Iar mai sta și cît mai sta,
 N-are lucru ce lucra,
 Într-un cer nalt se suia,
 Peste cîmp se zăuita,
 Și văzu el un bărbat,
 Sta în sapă răzimat;
 Bărbatu cu cea nevastă
 Săpau amîndoi pe-o coastă.
 Stoian Stîngă se milea,
 Din lemn în lemn se ducea
 Pîn' de ei apropia,
 Și bună ziua le da.
 Bărbatu îi mulțamea,
 Stoian Stîngă-l întreba:
 — Ce săpați și nu arați,
 Și vă chinuiți, măi frați?
 — Măi moșule dumneata,
 Iacă săp, n-am ce să fac,
 Dacă n-am cu ce plug trag,
 Că sînt și eu om sărac,
 Fără de pereche-n sat!

Dară Stîngă d-auzea,
 El din gură așa-i grăia:
 — Vino la mine de vrei,
 Îți dau trei sute de lei,
 Să te duci mîine la Dii,
 Îți iei o pereche de boi.
 Să-ți iei cărugean și plug,
 Poimîne te vād arînd,
 Adînc cu plugu-mbrăzdînd.
 Că de nu m-oi asculta
 Capu de la trup ți-oi lua!
 Eu sînt Stîngă haiducu,
 Trăiește pe unde-i cucu!
 Bărbățul de-auzea
 Mîna că i-o săruta,
 Trei sute de lei îi da,
 Și cu ei fuga la Dii,
 De-și lua boi și bidivii,
 Își lua car și își lua plug,
 Zorile îl prinse-n crîng.
 Cînd veni poimîne zi,
 Săracu în deal ieși.
 Pornea locul îmbrăzdat,
 Stoian Stîngă-l auzea,
 Iacă la el îmi venea,
 La vite mi se zăuita.
 Stoian Stîngă sta, zicea:
 — Măi nepoate, voinicele,
 Cu sprincene frumușele,
 Ia vino la mine-ncoa
 Să-ți mai dau cîte-o para!
 Stoian Stîngă e om bun,
 Scotea banii din zăbun,
 Un pumn de galbini dăruia,
 Da' voinicu-i mulțamea.
 — Na, să-ți cumperi vii, moșii,
 C-ai o casă de copii;
 Pe mine mă pomenești
 În cîntece rumânești!
 Cînd la muncă iar venea,
 Cîte-o rață-i aducea,
 În frigare i-o frigea,
 Cîte trei pîini îi cocea.
 Pe Stîngă mi-l arănea,
 Cîte-o dată-l conăcea,
 Bărbățul-mbogătea.
 Iote Stîngă ici-colea,
 Și mai da și prin Craina;
 El pe unde că trecea
 Da pe sus la Bujorița,
 Pe vale la Pîrlovăț,
 Din Pîrlovăț în Rabova,

Tot pe-aici îmi haiducea,
 Pe-aci bani mulți astringea;
 Se oprea și-n Deleina.
 Da' la podu lui Chisăr
 Se-ntilni cu al său văr,
 Și-n Bujorna că-mi venea,
 Mult pe-aicea-mi haiducea;
 În Bujorna la zăpisc,
 Unde haiducii se mișc'.
 De mâncare cine-i da?
 Goghiță din Zlocutea.
 Goghiță mi-l arăncește,
 Stoian Stîngă îl plătește
 Și la Dolcu conăcește.
 Haiducea cît haiducea,
 Pe la Vîrf cînd se ducea,
 Peste Dunăre-mi trecea.
 Pe ciocoi, zo,-i buldușa,
 Multă blagă aduna,
 I.-ai săraci o împărțea.
 P'în sate unde trecea,
 Cîte-un om sărac vedea,
 Stîngă le lua boi și vaci,
 Că-i e milă de-ai săraci.
 Ciocoi pe Românie
 Dete jalbă la Turchie:
 — Turcilor păgîni, agale,
 Țineți-vă o țîr' mai tare;
 Țineți-vă 'oții-n Turchie,
 Nu-i lăsați în Românie,
 C-o să facem bătaie!
 Atunci pașa de la Dii,
 Câtă 'oții cu colgii,
 Și-i căta și nu-i găsa;
 Lui Stoian nici că-i păsă!
 Da' odată ce-i venea,
 Îl venea de conăcea,
 La Dii, la nași-su Nicolcea.
 El de conac conăcea
 Da' nași-su îl vindea,
 Și mi-l lua turcii legat,
 Zo, mi-l loveau după cap.
 Stoian Stîngă-asa vorbea:
 — Oi, Efendi pașo, bre,
 Pe mine nașu m-a luat,
 Mă dete la tin' legat.
 Da' nimica n-am stricat!
 Da' paș-al din Dii striga:
 — Stoian Stîngă dumneata,
 Lasă-te de haiducie,
 Că te bag în pușcărie
 Și-ți dau cu ție domnie,

Să-ți fie de pomenire!
 Amîndoi pași ca să fim,
 La Vidin să stăpînim,
 Asta nu s-a mai văzut
 De cînd lumea s-a făcut!
 — Oi, Efendi, ghiaur-bași,
 Numai viața tu să-mi lași;
 Da' să-mi dai o țîr' de domnie,
 Să trăiesc și eu mai bine!
 — Iote, Stoene, ce-ți dau,
 Întîi să fii legea mea,
 Pe urmă își fac vrerea;
 Să nu te mai cheme Stoian,
 Da' să te cheme Asan!
 Pașă-n Dii că mi-l punea,
 Stoian nu mai haiducea;
 Îl punea pașă la rumâni,
 La rumâni, la toți creștini.
 Da' turcu uidea la turci,
 Stăpîn peste bașbuzuci.
 Ședea pașă cît ședea,
 Așa viață nu-i pria.
 Paș-al turcesc îmi avea,
 Îmi avea el un copoi
 Ce nu mergea după oi,
 Tot cu zăr, unt l-arănea,
 Sărăcimea-nfometa.
 Dar Stîngă așa grăia:
 — Bre, Efendi pașo, bre,
 Ai și tu un copoi,
 Mănîncă unt de la oi;
 Să mi-l dai cîtăva mie,
 N-am să-l duc în haiducie.
 Să-i fac, frate, o plimbare,
 Mînce coricove goale!
 Da' pașă-i spunea așa:
 — Ioc, bre sinco, ioc,
 Bag mîna-n foc,
 Nu mănîncă pîine goală,
 Da'mite coricove goale!
 Mînîncă fiin'că-i copoi,
 Mînîncă unt de la oi.
 Stoian Stîngă așa zicea:
 — Oi, bre pașo dumneata,
 I-ascultă la mine-ncoa,
 Mie mi s-a urît șezînd,
 O să merg să mă mai plimb.
 O să merg și-n iepurit,
 Tare mă simt plictisit;
 Sint nevoia să văd crîng,
 S-aud păsăr'le cîntînd.
 Da' să-mi dai tu copoiaș,

Că l-oi putea eu ogoiaș !
 Pașa copoiu i-l da,
 Cetatea se deschidea ;
 Stoian Stîngă cum îl lua
 Pleca la Albotina.
 Tăbăra de iepurea,
 Iepurii-n car punea
 Și-i trimetea lui pașa.
 Azi așa și mîine-așa,
 Iar plecă-n Albotina,
 La cetatea letina,
 Cu copoiu iepurind,
 Da' coricove-astrîngînd,
 Trăistuța la gît umplînd.
 Și se duce la cetate,
 Numai haiducii răzbate,
 Ș-acolo iar s-aduna,
 Copoiul legat ținea.
 În vale la iaz dubăra,
 Lua copoiul de-l scălda.
 Cu nuiaua mi-l bătea,
 Copoiul schilăunea,
 Mult flămînd că mi-l ținea.
 Și așa copoi se-nvață,
 Mîncă mere pădureață,
 N-are pe inimă greață.
 Copoi după el ținea,
 De-i da coricova.
 Da' copoiul o mîncă,
 Cu poftă o îmbuca.
 Da' pașa cînd îl vedea
 Mare mirare avea,
 Nu-i venea lui a crede.
 Da' Stîngă dacă vedea
 Iar lua copoiul și-mi pleca,
 Și trecu la Albotina,
 Nu era-n cetate nîma.
 Trei zile-n șir îl ținea,
 Copoiul, zo, flămînzea ;
 Iar o bătaie-i trăgea,
 Și de coadă-o tinichea ;
 La pașa cu poșta-l mîna,
 Da' pe tinichea-i scria :
 „Oi, pașo, ciric bași,
 Nu mai ai ce să-mi faci ;
 Cînd eu la mîna ți-am fost,
 Tu cădîr dă nu mi-ai fost.
 Da' cînd mintea ți-a venit
 Bănuții ți s-a furșit.
 Haiducește Stîngă-n pace,
 Că n-ai, pașă, ce-i mai face !”
 Iată Stîngă ce mai face,

C-așa haiducului place,
 Toamna la cules de vii,
 Să mai treacă el p'în Dii.
 Dete la nana Cîndea,
 Pe la nași-su Nicolcea ;
 Nicolcea e om dușman,
 Dară Stîngă su' buștean.
 Nicolcea e pe bădan.
 Cînd se-ntoarce cu spinare,
 Îi răci un glonț în șale
 Și grămadă-l dubăra.
 La Nicolcea se ducca,
 De turcit el mi-l turcea.
 Din gură așa-i zicca :
 — Oi, nașule dumneata,
 Uită-te la duida mea,
 Cum m-ai turcit tu pe mine,
 Să te turcesc cu pe tine !
 Și-și lua drumu și pleca
 Pe unde-l ducca calca,
 La Dumitru-n Călmic,
 Care-avea un copil mic ;
 Dumitru-n casă ținînd,
 Iacă colgii venind,
 P'în teată casa-l căta.
 Dumitru dacă vedea
 Sus în pod iar mi-l suia.
 Dumitru știe turcește,
 De agale nu-mi grijește ;
 Punea masa și mîncă,
 Stîngă p'în pod rîcăia.
 Dară turcii întreba :
 — Ai bre, sinco Dimitrie,
 Ce așa-n pod tot rîcăie ?
 — Vrun mîrtan de pi'n mă'la
 Vine pe la mîța mea !
 Vătrai din vatră lua,
 Pe gura podului striga.
 Stîngă p'în pod zdupăia.
 Iacă turcii se scula,
 De la masă că-mi pleca.
 Stoian Stîngă cubăra,
 Iar la masă s-așeza.
 Unde-mi bea și îmi mîncă.
 Lui Dumitru îi plătea
 Și-nainte o pernea.
 Mai dete pe la Arceri,
 Trecu Dunărea-n puteri
 Și-mi pîrli cîțiva boieri.
 Ș-aduna bani lucitori,
 Nu mai sta pe la strîmtori.
 Dătea bani pe l-ai săraci,

Să-și cumpere boi și vaci.
 Când trecu p'în Alvăgii,
 Îl văzu niște copii.
 Da' copiii, porci de câini,
 Mi-l pîrîră la păgîni.
 Și păgîinii-l ocoliră,
 Prin Alvăgii îl pîndiră ;
 Îl pîndiră și-l legară
 Și-l duseră la Vidin,
 Pașa-i cîine de păgîn !
 Pe Dumitru că-l lua
 Și cu el mi se ducea
 La Căpia Hanului,
 De pierzare capului ;
 Da' pe Stoian Stîngă-l lua,
 Colea-n vale pe divan,
 În Căpia lui Smîrdan ;
 Și în laț l-a atîrnat,
 Lațur'le s-au sfărîmat,
 Nu putea la spînzurat.
 Da' pașa se necăjește,
 Cu stîngă se măldărește.
 Când oi zice de-un pelin,
 Venea-o babă din Florentin
 Și baba așa-mi zicea :
 — Stîngă nu-l spînzurați,
 Guleru cămășii de nu-i tăiați !
 Dară Stîngă-așa zicea :
 — Bată-te Domnu de babă,
 De urîță și de slabă,
 Așa vorbă ce spuseși,
 Parcă inima-mi rupseși !
 Tumte atunci pașa lua
 Un topor mare-ascuțit,
 Să-i dea lui Stîngă la gît.
 Gelatu toporu lua,

Pe buștean că mi-l trîntea,
 O dată se opintea,
 Capu jos îi rămînea,
 Numai gura o căsca ;
 Trupu-n picioare pleca,
 Sabia-n mină-și lua,
 După turci că-mi alerga ;
 Tot tîrgul că mi-l umbla,
 Trupu-n picioare stătea . . .
 Când fu soarele-n chindie,
 La turci, mare veselie,
 La români e jele mare,
 Soar'le se întunecă tare.
 Căzu trupu-i la pămînt,
 Sîngele bolborosind,
 Din picioare tot bătînd.
 Când soarele scăpăta,
 Nici trupu nu mai mișca ;
 În poarta de la Vidine,
 Se mai făcu o minune.
 Stîngă săraci ajuta,
 Mulți plugari îmbogățea,
 Multă lume-l pomenea,
 De se cîntă ș-acuma
 Și p'în țara a turcească,
 Dincolo,-ntr-a rumânească.
 Și-mi pieri făr' de mormînt.
 De la Timoc bate-un vînt,
 Bate-un vînt cu lăcrămioare,
 Pe-a cucului aripioare,
 Inimioara mi se frînge,
 Turtureaua tot mi-l plînge.
 Istorie rumânească,
 Copiii s-o pomenească,
 La buni frați ca dumneavoastră.

Ion Ilici
 Golubinia (R. S. F. Iugoslavia)
 1946

Sandu-Timoc, Cîntece bătrînești, 234

69(87) PĂTRU DI LA IZVOR

Cînd oi zîce di-un bujor,
 Venea carte din Stambol
 La Pătru di la Izvor.
 Carte albă, slove negre,
 Ce spunea inime rele :
 Îl chema la miliție,
 Slujească la-mpărăție,

Să slujească pe dreptate
 Nouă ai și jumătate,
 La poarta-mpăratului,
 Proptă Țăligradului.
 Iacă Pătru cînd pleca
 Și acasă că-mi lăsa
 Nevastă cu doi copii,

Și copiii mărunțai,
 Își bat sătenii joc de ei.
 Da' la el în sat venea
 Un arnăut mai bogat,
 Să scoată biru din sat.
 Dușmanu-n sat cînd venea,
 Toată lumea-n sat venea
 Și la 'oră, zo, juca;
 Toată lumea premenită,
 D-a lu' Pătru e cernită;
 Tot plînge și să gîndește
 Unde Pătru să căznește.
 Arnăutu o vedea,
 Pe toți oaminii-ntreba:
 — Ce șede mindruța-așa,
 Toată lumea premenită,
 Numa ea șede cernită?
 Dară cînii-ai de săteni,
 De săteni și vameci mari,
 Că sînt oamini toți de-ai tari,
 Pe nevastă o spunea:
 — Măi arnăut al bogat,
 Ce ne scoți biru din sat,
 Asta cea bună nevastă
 Are doi copii în casă,
 Și copiii mărunțai,
 Își bat sătenii joc de ei.
 Că bărbatu i-o plecat,
 A plecat el la armată,
 La-mpăratu să o facă;
 La-mpăratu, la Stambol,
 Pătruță di la Izvor,
 Să slujească pe dreptate
 Nouă ai și jumătate!
 Arnăutu, de-auza,
 Azi așa, și mîne-așa,
 La nevastă să ducea
 Și din gură-așa-i zicea:
 — Vai, nevastă cea curată,
 Ce stai așa lăcrămată,
 De purtare te cernești,
 Or' pe care mi-l jelești?
 Să te duci, te premenești,
 Să pui fața pe albeală,
 Buză moi la rumineală,
 Că de-oi sta, de nu oi face,
 N-ai face porînca mea,
 Capu di la trup Ț-oi lua!
 Nevasta să speria,
 Ea acasă să ducea,
 Nici la 'oră nu ieșea.
 Arnăutu mi-o căta,

Mi-o căta și n-o găsa,
 Să dusă-n casă la ea.
 Cînili mi-o năcăjea
 Și-și făcu voia cu ea.
 Da' nevasta rău plîngea.
 Arnăutu di colea,
 El cu sila că o lua
 Și cu nevasta pleca,
 Îi lua și copiii cu ea.
 Unde cu ea să ducea?
 Unde-i codru-ncecîrlat.
 Cînili s-a scufundat.
 În poală de codru-avea,
 Avea turcu o băștea;
 Da' nevasta, sârmana,
 Toată zîua suspinînd,
 Pe-al ei Pătruță dorînd.
 Îl dorea az', și-l dorea mîne.
 Păn' la nouă ai de zile.
 Pe-al de zece-a povîrnit,
 Pătruță-acasă-a venit.
 Găsa casa părăsîta.
 De perci toată rimată.
 Cum tăbăra, să văita,
 Multă lume-l asculta,
 El mi să văita așa:
 „Oi, sărac de maica mea,
 Unde mi-e nevasta mea?
 Nevasta cu doi copii,
 Că, zo, mi pare rău de ei!”
 Fămeiili povestea:
 — Măi Pătruță, făt-frumos,
 Care-n lume n-ai mai fost
 Așa voinicel frumos,
 Băietе, nevasta ta
 'Ntodeauna plîngea
 Și pe tine te-a jelit,
 Tumite-acuș-a-ai venit.
 Dar pe dînsa mi-a sîlit
 Un arnăut bogat,
 Și nevastica Ți-a luat;
 Nevastica cu copii,
 'Ș-bate el joc de ii.
 Arnăutu mi-a vorbit
 Și pe-aici n-a mai venit,
 Unde mi s-a scufundat,
 Domnu știe știrea lui,
 Și nevasta cu copii!
 Cum tăbăra de plîngea,
 O săcure-n mînă lua
 Și cu săcurea pleca.
 Călca ici, călca colea,

Unde-i codru-ncîrligat,
 Cînili s-a scufundat,
 Arnăutu al bogat.
 Pe su' codru că-mi avea
 O micuță de băștea;
 Iacă Pătru mi-l găsa.
 Arnăutu unde sta?
 La umbrița nukului,
 El ședea și-mi 'odinea,
 Da' nevasta, zo, mi sâpa,
 Arnăutu cucăia.
 Pătruță din crîng ieșea,
 Cu sâcurea cînd mîi da,
 Capu di la trup îi lua,
 Nici nevasta nu vedea.
 Sărea capu ici, colea,
 Trupu mătânii făcea,
 Da' Pătruță, zo, striga:
 — Aoleo, nevasta mea,
 Vino pîn' la mine-ncoa',
 Văd turcu bolborosăște,
 Vino cu el de vorbește,
 Că nu știu deloc turcește!
 Nevasta, cînd auza,
 La Pătruță să uita
 Și pe gură-l cunoștea.
 Cînd vorbi vorba cu ea,
 Tocma-atunci să pricepea
 Că Pătruță a venit,

Arnăutu-a prăpădit.
 Ea din gură-așa zîcea:
 — Bată-l Dumnezeu de turc,
 Lasă-l să bolborosască,
 Bărbatu meu să trăiască!
 Țasta cine m-a robit
 Și sîngili mi l-a supt,
 M-am făcut neagră pămînt!
 Copilu o-ntreba:
 — Care, mumă, e ăsta?
 — Muică, copilașii mei,
 Țasta este taica-l tău
 Și e bărbățul meu,
 Cu care m-am cununat
 Și pe voi v-am căpătat.
 Arnăutu al din sat
 Pe cîstirii ne-a robit,
 Ne-a ținut aici, la crîng!
 Pătruță, dacă-auza,
 Își lua mîndra și pleca.
 Să dusă iar la Izvor,
 Casăli și le dregea
 Și-mi ierna cu nevasta.
 Cînd veni primăvara,
 El de muncă s-apuca;
 Și muncește vara toată,
 Uplea curtea cu bucate
 Și trăia pe țară-n pace,
 N-are turcu ce-i mai face!

Sîma Prunaru
 Alexandrovăț — R.S.F. Iugoslavia

Sandu-Timoc, 63

70(59) COPILAȘ ROMAN

La cea gură de scursură,
 Movila din curmătură,
 La cerdac de acioaie
 Sînt trei sulite înfipte,
 Cu iarbă verde-nvelite.
 La umbră la trei sulite,
 Mi-este-o masă mare-ntinsă,
 Dar de cine e cuprinsă?
 Șade Din și Costantin
 Și cu copilaș Roman,
 Că-i tînăr și ortoman.
 Și ei beau și se cîsteau
 Cu trei fete de-mpărat
 Aduse din Țarigrad,

Cu sabia le-au luat.
 Le țineau pe după cap
 Și le sărutau cu drag.
 Dar vin bun cin' le servește?
 Săvai măicuțița lor,
 Babă slabă și-nțeleaptă
 Și la cuvînt așezată.
 Din guriță le vorbește
 Și astfel îi dojenește:
 — Alei, Din și Costantin,
 Beți, maică, și vă cînstiți,
 La Lipușna nici gîndiți.
 Nu-șt' Lipușna mi-a-nflorit,
 Ori tătarii-au tăbărît?

Atunci Din și Costantin
De la masă se sculară,
Occeanu-n mină luară,
Pe Lipușna se uitară;
Șed tătarii tăbărîți,
Tăbărîți și adormiți,
Tot de drum sînt osteniți.
Dară Din și Costantin
Iar la masă că-mi treceau
Și iar beau și se cinsteau
Și din gură-așa-mi ziceau,
Lui Roman îi porunceau:
— Alei, copilaș Roman,
Frățioare ortoman,
Ai fost mic, nepriceput,
La războaie n-ai bătut.
Uite,-acum să mi te duci,
La Lipușna să te uiți;
Și dacă vor fi cinci mii,
Pe la noi să nu mai vii;
Iar de-or fi șaispre'ce mii,
Veste să ne faci, să vii!
Și-atunci copilaș Roman,
Crudicel și ortoman,
Unde frații mi-auzea,
Carnea pe el tremura,
De la masă se scula,
Șaua pe cal că punea,
În șapte tafturi o strîngea,
Cu cioltar îl învelea,
Și cioltarul poleit
Iar tafturile de-argint,
De se tîrăsc pe pămînt,
Și pernița de sub chingă
Cusută-i cu piatră scumpă.
Vezi, bată-l sănătatea,
Mergea noaptea ca ziua.
Și el, mare, că-mi mergea,
Pe-o movilă se urca,
De pe cal descăleca,
Occeanu-n mină lua,
Pe Lipușna se uita:
Șed tătarii tăbărîți,
Tăbărîți și adormiți,
Și la mii nesocotiți.
Treaba asta de-o vedea,
Inima-n el se strica
Și-ndărăt că se-ntorcea.
Pîn' la un loc că-mi venea
Și el sta și se gîndea,
Rușine i se făcea
De draga ibovnica.

Sabia că mi-o scotea,
Pe mișchiu că o trăgea,
Spre Lipușna se pornea,
Da' frumos ce mi-i tăia!
Cîte unul, cîte doi,
Cum stă bine la război.
Și mi-i taie rar, snopește,
Și se-ntoarce de-i clăiește...
Iară biata maică-sa
Din gură că le grăia:
— Alei, Din și Constantin,
Beți, mîncăți și vă cinstiți,
La Roman nu vă gîndiți
C-a fost mic, nepriceput,
La războaie n-a bătut.
Ori tătari l-au copleșit,
De Roman n-a mai venit?!
Atunci Din și Constantin,
Unde ei că-mi auzeau,
De la masă se sculau,
Năvală la cai că-mi dau,
La Lipușna se porneau,
Peste Roman că mi-și dau
Și din gură mi-l strigau:
— Alei, copilaș Roman,
Frățioare ortoman!
Iar Roman le răspundea
Și așa că le striga:
— Eu prea bine vă cunosc
Pe treapătul cailor,
Pe sunetul zalelor,
Dar negrul mi-a-nebunit,
Vederile mi-au pierit,
Frică mi-e c-o să vă stric!
Dară Din și Constantin,
Unde, frate, l-auzeau,
La o parte se trăgeau,
Cîte-o cange că-și făceau,
De departe l-apucau
Și de pe cal mi-l trînteau.
La el iute alergau,
Frumușel că mi-l legau
Și la maică-sa-l duceau.
Unde mă-sa mi-l vedea,
La brațul ei că-l lua,
Pe guriță-l săruta,
Doftorii, mare, că-i da
Și pe el mi-l deștepta,
Vederea i-o vindeca,
Iar voinic că mi-l făcea.
Și pe toți îi cununa,
Frumoasă nuntă făcea,

Măre, să se pomenească,
Pe-aici, pe la dumneavoastră.
Și ziceți, măre, amin,
Că mă cheamă Costantin,

I. Ghinea
Găița — Ialomița
1897

Să vă cînt altul, mai bun.
Mă plătii cu cîntecul,
Ca lupul cu urletul!

Folclor din Oltenia și Muntenia, V, 236
I. BENTOIU

71(68) CERCHEZ

Foaie verde-a bobului.
La capu pămîntului.
Cînd oi zice-a murilor.
În dosu pădurilor.
Multe cortulețe sînt.
Multe sînt.

mărunte sînt,
Da-n mijloc de cortulețe
Ieste-on cort mare, rotat,
Cu creștetu nărînzat,
Dar în iel cine șădea?
Șădea Cerchez viteazu
Care-a speriat Diu,
Da revașă

p'în orașă
Și hirtii
p'în primării:
„Care-o fi și s-o afla,
Cu iel la luptă să ia?!...“
Niminea

nu să găsa.
Cîn' oai zice di-un lipan,
Copilașu lu' Roman,
Numai de cinspre'ce ani,
Iel, dragă, cînd auza
Lacrămile-l podidea,
Într-un păr că să suia,
De-acolo că șuiera,
Herghelia și-o strîngea,
D-un cal bun că-ș' alegea
Și pe iel că-ncăleca,
To' pe Albu bătrînu
Care fugea cu anu
Și răsufla cu ceasu...
Iel bine că să-narma
Și pe cal încăleca,
Drumu spre Cerchez că loa.
Îndemna ce mi-ș' 'demna,
Unde-i iarba necălcată
Și roaua nescuturată;

La masă cînd îl găsa,
Să vez', Cerchez că-l vedea,
Îi pica pîinea din mîna
Și bucătura din gură,
Și din gură că zicea:
— Măi băiete,-ascultă-ncca',
Cine naiba Ț-a șoptit
La mine tu de-ai venit?!
La luptă ca să ne lom,
Or' în cai să ne-ntrecem?
Rămășagu rămînea
La-ntrecere să să ia.
Să vez', Cerchez ce făcea?
La vizii că comanda,
Calu din grajd că-i scotea,
Șapte inș' că mi-l ținea
Până Cerchez 'ncăleca...
La-ntrecere că să loa:
Fugea Cerchez ca dracu
Că-l întrece copilu;
Copilaș îl întrecea,
Sabia

că mi-o scotea,
Capu lu' Cerchez tăia.
Toată lumea de vedea,
Pe copilaș mi-l cinstea,
Dar Roman cînd auza,
Iel de mare bucurie
Făcea mare veselie.
Dar Roman ce mai făcea?
Trei săptămîni petrecea,
Cu copilu că-m' vorbea:
— Ia-ascultă tu, taică,-ncoa':
Ia sui-te tu-n păru-ăl mare
Și uită-te mai la vale,
Vez', bujoru mi-a-nflorit,
Or' turcii ne-a cotropit?!
Dar băiatu ce făcea?
Iel în păr că să suia
Și la vale să uita,

Petre Matei
Craiova
23 XI 1951

i. 13794
AL. I. AMZULESCU

Fată de circummărită,
 Și iei, frate, c-o lega
 Tot du miinile-ndărăt
 De-i plesnește pieptu tot.
 Rusculița ce zicea?
 — Dalei hane tătăresc,
 De ce, frate, tu mă legi,
 Sau de bani, sau de comori,
 Sau de zlabelle-m' puteri?!
 Dar hanu că-i răspundea:
 — Ieu, frate, că nu te leg
 Nici de bani, nici de comori,
 Nici de zlabelle puteri,
 Și ieu, frate, că te leg
 Să-m' spui casa lui Șiret,
 Lui Șiret cirpălabu
 Ce s-a-nvrăjbit cu dracu
 Și a-nșelat pe-mpăratu
 Și mi-a săcat Bugeacu:
 Nij' cu bani la zarafie,
 Nij' dajdia la domnie.
 Nij' claca la-mpărăție!
 Rusculița ce-m' zicea?
 — Nu sînt căș' ca cășile,
 Lucesc ca pîrjoalele,
 Strălucesc ca soarele!
 Tătarii dac-auza
 Acolo năvală da
 Și casa mi-o-nconjura,
 Dar Șiret ce mi-ș' făcea?
 orțile că le-nchidea,

Ipîngeaua
 mi-așternea
 Și săgeț' că mi-ș' scotea,
 Săgeata
 cît lopata,
 Și-n tătari că mi-ș' trăgea
 Și doboră cîte nouă...
 Dintre tătari că-mi era
 Ficioru lui Ciupăgel,
 De teme Diu de iel;
 Iel frate, că ce-m' făcea?
 Pe broasca porți că-m' da
 Și pe Șiret îl lovea.
 Atunci tătarii ce-m' făcea?
 Porțile că-m' deșchidea,
 Pă Șiretița c-o loa,
 În robie c-o ducea,
 Și pe Negru că-l lua
 Și pe drum că mi-ș' mergea,
 Cu Cicchină să-ntîlnea,
 Ficiorașu lui Șiret.
 Dar Cicchină ce-m' zicea?
 „Iaca-i, bată-i mumă-sa,
 Cum pe Negru că l-a loat
 Și pe tata l-a tăiat!?”
 Și la tătari ajungea,
 Băga mîna-n pozînari,
 Pozînari
 pe sub șelvari,
 Și scotea de-o săbioară,
 Și-n tătari că-m' da năvală,
 Și cu iei că să lupta,
 Și pe Negru că-l lua.

Stoian Ciovică
 Galicea Mare — Dolj
 4 XII 1951

i.13906
 M. POP

73(61) VIȘINA

A *păi* Frunzuliță d-avrămeasă,
 Așcutați, masă frumoasă,
 Să vă cînt d-un cîntecel
 S-așcutați cu drag la iel,
 Că nu e vriun lucru mare,
 Numai cîntec d-așcultare,
 Dă bere și de mîncare...
 +bre 'ice + Dumneavoastr-oați asculta,
 + Prea frumos că vom cînta;
 + Iar dă nu ne-oți asculta,
 + Om încurca
 ce-om putea,

- +a/:Și vom scăpa
de belea!... :/
- B *păi*₁ /:Muriei
ș-a dudiei. :/
Cam pă valea Galbinei
Sînt trei sate
lăudate,
'N vistirie nebăgate,
N-a dat biru la domnie,
Dă-mpărat nu vrea să știe!
+bre 'ice + Dă vă-m' pa'ie-nșălăciune,
+ Eu pe nume
vi le-oi spune:
+ Una
-m' este Vișina.
+ Crescut-a tufani pîn ea,
+ Și mai e Urzîcuța.
+ Pus-au oameni vii pîn ea,
+ Și mai e Polovina.
+a/:Cosăsc oameni fin pîn ea. :/
- C
Dar biru și dajdia
Cine, focu, mi-l scotea
To' dîn sat, dîn Vișina?
Frunzuliță
peliniță,
Pîrcălabu Negoită
To' dîn sat, dîn Vădăstriță.
+bă 'ice + Mîncă cite-o gîsculiță.
+ Să vezi d-o lume drăguță!
+ Pîrcălabu ce-m' făcea?
+ Pînă-n zîuă să scula,
+ Bastonu dîn cui își lua
+ Și pîn sat, Doamne, pleca.
Unde bani dă bir cerea,
Vișinarii ce-m' făcea?
Cu pari în goană-l gonea.
Pîrcălabu ce-m' făcea?
El acasă să trăgea
/:Și prin sat nu mai umbla. :/
D
Nici trei zile nu-m' trecea,
Iacă profesu-m' venea.
În bătătură să oprea,
Sta dîn gură și-m' striga:
+mă 'ice + — Pîrcălabe dum neata,
+ Gata ț-ăste dajdia,
+ Dajdi a
și miria,
+ C-o poștește domnia
+a/:To' dîn sat, dîn Vișina? :/
Pîrcălabu-i răspundea:
— Măi profese dumneata,

Iute-ntoarce trăsura
 Că te-o simți Vișina,
 Nici cu viață n-oi scăpa
 To' din sa', dîn Vișina!
 +bă 'ice + Pină-ntoarsă trăsura,
 + Cîn' mi-l simța
 Vișina
 + Cu pari în goană-l gonea
 +a/:Pin-afar' dîn₂ sat mi-l da, :/
 Iar profesu ce-m' făcea?
 +bre 'ice + La-mpărat mi se ducea,
 + Dă dăparte-ngenunchea,
 + Sta din gură și zîcea:
 + — Împărate,
 + Să-ai parte
 de sînătate,
 + De-o lumîinare la moarte!
 Vișina s-a-mbogățit,
 Face arme pã pãmînt,
 'N lume nu s-a pomenit;
 Face arme ferecate,
 Cere oaste să să bată,
 /:Unde-n lume nu să poate! :/
 E pãi Împăratu ce-m' făcea?
 Cînd așa
 că-mi auza,
 'Ntr-o cămară că-m' intra,
 Mîna pã creion punea
 Și-ncepea
 dă mi-ș' scria:
 Scria cărți
 în toate părți
 Și revașă
 prin orașă,
 +bre 'ice₂ +b/:To'mai în țara tătarască :/
 + Multă oaste s-adunașă:
 + Vin pã drumuri
 numai ghiuluri,
 + Prin vâlcele
 stegurele,
 + Un' te uiț' dîn deal în vale
 + Parcã te ia de-o grea jale,
 + Ca nisipu Oltului, :./
 +a/:.Ca iarba pãmîntului...
 F pãi Frunzuliță colelie,
 Că mai sîn' la Lisăndrie
 Vreo op'zãj' dă mii să-m' viie,
 To' la Vișina să-m' viie,
 +bre 'ice + S-a dat Vișina-n tăiere
 + C-are domnia plăcere!
 /:Cu oastea cine-m' pleca? :/
 Săvai tătaru mazdrac,

Cu mazdracu
 cît mîrtacu,
 Și-n capu mîrtacului
 Mi-e pus fieru plugului,
 Tătărășu dracului!...
 +bă 'ice + La-mpărat că mi-ș' venea
 + Și-mpăratu că-i spunea:
 + — Măi tătare dumneata,
 + Dă la București la vale
 + S-aud glas dă fată mare,
 + Să urle și cătaua
 + Tot în sat, în Vișina!
 +bre 'ice + S-a dat Vișina-n tăiere,
 +a/:. C-are domnia plăcere!... :./
 G Dar tătaru ce-m' făcea?
 Că pleca iel cu oastea,
 În fruntea ei că mergea,
 Și-m' mergea
 la Vișina;
 Dar Vișina
 ce-m' făcea?
 Ce obicei că-mi avea?
 +bă 'ice + Lăutărăși că-și tomnea,
 + Buți cu vin că-m' cumpăra,
 + La o măgură-m' ieșă,
 + Lăutarii le cînta,
 + Ș-ăi tineri că mi-ș' juca,
 + Ș-ăi bătrîni că mi-ș' privea,
 +a/:. Parcă ț-ă dragă lumea! :./
 H Dar Vișina ce-m' făcea?
 /:La o măgură-m' ieșă, :/
 Lăutarii le cînta.
 Și-ăi tineri că mi-ș' juca,
 Și-ăi bătrîni că mi-i privea,
 Parcă ț-ă dragă lumea!
 +bă 'ice + O horă mare să făcea,
 + Trei ciori mari că mi-j venea,
 + Bălegi de cal că-m' lua
 + Și prin horă le-arunca.
 + Nimini sama nu-m' lua,
 + Dar cine sama că-m' lua?
 + Cei unchieși, moșnegi bătrîni,
 + Genele,
 sprincenele
 + Le-a coprins vederile,
 + Le sălta cu cîrjele
 +a/:. Dă-și priveau nurorile... :./
 Iacă tătaru-m' venea,
 Dar în ce zi-m' nemerea?
 To'mai în zîua Paștelui,

Cîn' mi-e lumea măgătită,
 Doamne, și mi-e premenită,
 Pentru moarte mi-e gătită!
 +mă 'ice + 'Ncepu tătaru-a bătea,
 + Pă tineri că mi-i lua,
 + Co' la cot că mi-i lega,
 + La parchet mi-i trimetea,
 /:La robie-i trimetea, :/
 Fete mari că-m' rămînea;
 + Fete mari. cu bani pă cap,
 + Tot gata dă măritat,
 + Sălbișoare și-a luat
 + Și prin fîntîni le-arunca
 + De să gășăsc ș-acuma,
 +a/:. Tot în sat, în Vișina... :./măz
 I În Vișina
 cin' rămînea?
 Cei unchieși, moșnegi bătrîni,
 Genele,
 sprincenile
 Le-au coprins vederile,
 Le sălta cu cîrjele
 Dă-și priveau cărările...
 +bre 'ice + Muriei
 ș-a dudiei,
 + Dar în urma Vișinei
 + Să vez', mă, că mi-ș' sosa
 + Săvai Stan dă la Stănești
 + De-ncalecă cît clipești!
 La moșnegi mi să oprea,
 Cu bună ziua le da
 Și din gură le zicea:
 + — Bre uncheși, moșnegi bătrîni,
 + Ce-m' dăruiești voi mie colac
 + Să dăzrobesc Vișina,
 + S-o fac sat, pă cum erea?
 — Măi Stănică dumneata, mă
 Care fată ți-o plăcea
 Tu, Stănică, ți-oi lua
 To' din sa', din Vișina;
 Dăzrobește Vișina
 Că ne-a secăt inima!
 J Dar Stănică ce-m' făcea?
 El pă cal încăleca,
 După tătar să lua,
 Da-l gonea,
 da' nu glumea,
 Și dă loc că-l ajungea,
 Și cum, frate, că-l ajungea
 El, frate, că-l întreba:
 + — Măi tătare dumneata,
 + Nu vez', chinga ți s-a rupt,

	+	Pofilu ți s-a zlăbit,	
	+	Nu ți-ă frică dă trîntitî?! Și tătaru ce-m' făcea?	<i>mă</i>
		Capu-n jos că mi-l muia, La chingă dă să uita, Dar Stânică ce-m' făcea?	
+săracu	+	'N doo scări să opintea,	
	+	Cîn' cu paloșu că-i da	
	+	Îi luă gîtu cu spata,	
	+	Cu trei coaste-alătura,	
	+	Cu obîncu de la șa; Cît dete dă năcăjitî, Pică paloșu-n mănunchi, Mi s-a dus pînă-n mănunchi, Scoas-o brazdă ca de plug...	
+bă ice	+	Pă tătar că mi-l tăia,	
	+	Vișinarii ce-m' făcea?	
	+	Înapoi mi să-ntorcea,	
	+	La Vișina că-m' venea.	
	+	Cu fluièrile cînta,	
	+	Hore pă drum că făcea,	
	+	Tot bo'dăproste-m' zîcea	
+a/.		Că mi-i scăpa dă belea...	./
	+	Ș-am mai zîs verde pelin,	
	+	Vă zic, boierilor, amin,	
	+	Mi-a fost cîntecu dăplinî; Nici p-ăsta nu v-o plăcea, Vo trei sute v-oi cînta /..Șî ₁ mi-oi scăpa dă belea!...	./

Marin Căpățînă Căleață
Celei — Olt
28 VII 1962

mg. 2221 d
AL. I. AMZULESCU

74(63) TINEREL MOLDOVEAN

A	/:Foițică d-un mojdreanî,	:/
	Acu' sosi dîn Ardealî	
	D-un tinerel moldoveanî	
	P-un cal vînăt, dobrogean.	
	Catifea	
	ș-o viorea,	<i>mă</i>
	Moldoveanu ce făcea?	
	/:'N codru verde că-m' intra,	:/mă ₁
	Du pă cal descăleca,	
	Călușelu îl priponea,	

		/:Iarbă cu palma că-i da	:/
		Să nu strice livada	
		Că l-oa prinde cineva,	
		'L-mănîncă puşcăria,	
		Furisita prea-mi era !	mă
		Moldoveanu ce făcea?	"
		/:Subt umbriţă să băga,	:/
		Iepîngele mi-aşternea,	
		Şeaua căpătîi punea	
+bă	+	Şi-ntr-o rîină mi să da,	
	+	Sama codrilor lua.	
	+	Singurel mi să vorbea :	
	+	„Cată, futu-i mumă-sa,	
	+	Toţi codrii mi-s înfrunziţi	
	+	Şi, Doamne, d-înveseliţi,	
	+	Iar ăl codru dă colea	
	+	Mult mi-e trîstîtit	
		şi mîhnit,	
	+	Frunza i s-a-ngălbînit,	
	+	Tulpina i s-a pîrlit,	
Bb	+bă ₁	+a/:Ce zor mare-o fi văzută? !	:/
		Că văz, toamna n-a venitî,	
		Nij' bruma n-a mai căzutî,	
		El dîn fire şi-a ieşîtî,	
		Ce zor mare-o fi văzut? !"	
		Sta	
		din gură şi striga :	mă
		— A bre codre, frate codre,	
+codre	+	Dîn mic, mare m-am făcut,	
	+	În tine m-am pomenit	
+codre		Şi, frate, te-am haiducitî,	
		Mulţi galbini c-am dobînditî	
		/:Şi-aşa trist nu te-am văzutî,	:/
+bă	+	Că văz, toamna n-a venit,	
	+	Nij' brumă n-a mai căzut !	
	+	Iară codru d-auza	
	+	Din guriţă că-i striga :	
Cb	+a/:	— Moldovene dumneata,	:/mă ₂
		Dă stătuj' dă mă-ntrebaşi,	
		Cu-adevăru spune-ţ-aşi :	
		Foiţică d-o secară,	
		Nu aseară,	
		-alalteri seară,	
+bă	+	Cînd pîn mine c-a trecut	
	+	D-un harap negru, buzat,	
+a/:		Călare, zău ₂ , p-un hat albî ₂ ,	:/
		/:Cu trei singiraj' dă robi ;	:/
		Iar singiru dînainte,	
		/:Ăla mă scoase dîn min te ;	:/

+bă	+	To' junei fără mustață	
	+	Car' să-nvață	
		-a strînge-n brață	
	+	Și sărută cu dulceață;	
	+	Cînd le-nfloare mustața,	
	+	Atunj' li-e dragă lumea,	
	+	Rău mi-a stricat inima!	
+bă	+	Iar singiru din mijloc,	
	+	Ala mă topi dă tot;	
	+	Fete mari cu bani pă cap,	
	+	Tot gata dă măritat,	
	+	Inimioara mi-a stricat!	
+bă tatăle	+	Iar singiru du pă urmă,	
	+	Ala mă scoasă din furmă;	
	+	Tot neveste tinerele,	
	+	Logodite dă vara,	
	+	Nunta făcută iarna,	
	+	Foițică izmă creață	
	+	Toate cu pruncii la brață!	
+bă săracu	+	Moldoveanu d-auzea	
	+	În picere să scula	
	+	Și la cal că năvălea.	
	+	Dîn pripon că mi-l lua	
	+	Și pă sapă mi-l bătea:	
	+	— A bre calu, calu meu	
+tatăle	+	Ș-a lu' Dumnezău,	
Db +a bă	+a/	Putea-o-ai la bătrînețe	
	+a	Ce puteai la tinerețe?! :	/
		Iară calu că-i spunea:	mă
		— Măi tinăr dă moldoveanî,	
		Mul' m-iej'i cîine și dușmanî,	
	/:	Iar la inimă 'icleanî;	/:
		Dă stătuj' dă mă-ntrebași	
		Cu-adăvăru spune-ț-ași:	
		Ce puteam la tinerețe,	
	/:	Șapte părți la bătrînețe,	/:
+bă	+	Că cînd eream tinerel,	
	+	Tinerel	
		și mititel,	
	+	Mi-erea carnea	
		ca roaua,	
	+	'N vine n-aveam nimica,	
	+	Măduva	
		ca stredia,	
+bă	+	Iar acu', la bătrînețe,	
	+	Mi-este carnea ca vînju,	
	+	Măduva to' ca fieru,	
	+	Vîna mi-e ca oțălu,	
	+	Coadă-n drum ca fulgeru,	
	+	Cum mi-o gîndi stăpînu!...	

	+	Moldoveanu d-auzea	
+mă săracu	+	Și-așa	
		bine că-i părea	
	+	O șa	
		mîndră-i așăza,	
	+	Savai șeaua cu turnuri,	
	+	Căpăstru cu umpluturi	
	+	De te prinde și friguri;	
	+	Cioltariu	
		și presăru	
	+	Că-m' plătește județu,	
	+	Sînt ciucurii poleiți	
	+	Parc-ar fi șerpi împlețiți,	
	+	Și din vîrfuri înnodate	
	+	Parc-ar fi șerpi îmbucate,	
	+	Bată-l Dumnezeu să-l bată!	
	+	Iar pieptariu dă la cal	
	+	E bātu' mărgăritar	
	+	Dă taie cinci pungi dă bani...	
E		Moldoveanu ce făcea?	mă
		Picior în scară puneă,	
		Mîna dreapt-o rădica.	mă
		Sfîntă cruce că-ș' făcea:	"
		„Ajută-m', Doamne, cu bine	
	/:	Să-m' izbîndesc p-astă lume,	:/
		Ce-am la gînd, să-m' dobîndescî,	
		Inimii să-m' izbîndescî	
	/:	Și cu viață să trăiescî,	:/
+bă ₁	+	/:Să scap robi dă la robie,	:/
	+	Dă la neagra ceaujie,	
	+	Dă la dalba-i-mpărăție!"	
	+	Catifea	
		ș-o viorea,	
	+	Da' gonea,	
		da' nu glumea,	
	+	Da' să vezi pă ce semne că mergea:	
	+	To' pă frînte dă inele	
	+	Și pă șîruri dă mărgele,	
	+	C-a seca' zilele mele!	
	+	Catifea	
		ș-o viorea,	
	+	Robișorii-i ajungea	
	+	Și-ntr-un loc că mi-i oprea.	
	+	Lumăra	
		și socotea,	
	+	Niciu-unu nu lipsea,	
	+	Do'r o fată smedișoară,	
	+	Cu cosîța gălbioară,	
	+	Cu ochii ca dă mieoară,	
	+	C-o loase harap la scară	
	+	Ș-o săruta-n gurișoară	
	+	Ca p-o mîndră soțioară...	

+ Foitică bob și linte,
+ Harapu e dus nainte,
+ Și-altă dată matostat,
+ Ca să le facă conac.
+ Moldovean ce mi-ș' făcea?
+ Drumu calului că-i da,
+ Da'-l gonea,
+ da' nu glumea,
+ Iar 'arapu ce-m' făcea?
+ Cînd îndărăt să uita,
+ P-âl moldovean că-l vedea,
+ b*ă* + Guriță la el că da:
+ — Măi mocane,
+ moțîrcane,
+ Mînă-ți tu calu mai tare
+ Ca să mai îm' dai parale
+ Că-m' șade 'aznaua goală!
+ Moldovean dă-mi auzea
+ Drumu calului că-i da
+ Și dă loc că-l ajungea.
+ m*ă* + Dete scară lîngă scară
+ Și dîrlog lîngă dîrlog.
+ b*ă* + Amîndoi mîna cu foc...
+ Moldovean dă-l ajungea,
+ :/Mai întîi, frate,-i cerea, :/
+ Îi ceru iască
+ tătărăscă,
+ Cremine moldovenească.
+ Harapu bolborosa,
+ Nu știa
+ ce e aia...
+ Moldoveanu dă-l vedea
+ C-așa
+ prost că mi-ș' erea,
+ Cu gurița că-i spunea:
+ — Mă harape, mă buzate,
+ Nu vezi, chinga, ți s-a ruptî,
+ :/Pofilu ți s-a slăbitî, :/
+ b*ă juratule* + Nu ț-ă frică dă trîntit?
+ Cu deștiu că-i arăta,
+ Cu gurița că-i spunea;
+ Iar 'arapu ce făcea?
+ Capu-n jos că mi-l muia,
Fb + a:/La chingă dă să uita. :/m*ă*₂
+ Moldoveanu ce făcea?
+ 'N doo scări să opintea,
+ Cînd cu paloșu că-i da,
+ Luă gîtu cu spata
+ Cu trei coaste-alătura,
+ Cu oblîncu dă la șea;
+ Cît dete dă năcăjîtî
+ Pică paloșu-n pămîntî,
+ m*ă*

+mă + Mi s-a dus pînă-n mănunchi,
 + Scoase-o brazdă ca de plug...
 + Catifea
 ș-o viorea,
 + Du pă cal că-l doboră
 + Și-ndărăt mi să-ntorcea,
 + La robișori că venea;
 + Cînd robii că mi-l vedea
 + Prea bine că-l cunoștea
 + Și-așa bine că-i părea,
 + Cu fluier'le cînta,
 + Hore pă drum că-m' făcea
 + Și pă cîmp că mi-ș' pleca,
 + Floricele mi-aduna,
 + Călușălu-i-mpodobeă,
 + To' bo'daproste-i zîcea
 + Că mi-i scăpa

dă belea...

Moldoveanu ce făcea?

mă

Și el fetiț-o lua,

"

/:Lîngă robi că mi-o lăsa,

:/mă₁

Acasă c-o trimetea.

Moldoveanu ce făcea?

'N codru verde că-m' intra,

mă

Sub gîrniță să băga

C-așa

blestemat erea,

Do'r pomană că-ș' făcea,

mă

Că-i scăpa dă la robie,

Dă la neagra ceaujie,

De la dalba-i-mpărăți'...

N. Candoi *Turică*

Celei — Olt

21 VI 1957

mg. 1141 b

AL. I. AMZULESCU, O. BÎRLEA

75(64) ROMÂN GRUE GROZOVANUL

Sus, pe cîmpul Nistrului,
 Sub poalele ceriului,
 La coada Ialpeului,
 Unde fat' zmeoaicele
 Și s-adun' zernoaiicele
 Și s-adap' leoaicele,
 Multe-s, frate, și mai multe
 Corturi mari, corturi mărunte,
 Iar în chiar mijlocul lor
 'Naltă-se-un cort de covor,
 Un cort mare și rotat,
 Poleit și narămzat,

Cu țărushi d-argint legat,
 Parcă-i cort de împărat!
 Dar înuntru cine șede?
 Dar în el cine se vede?
 Ghirai-hanul cel bătrîn,
 Cu hamger bogat la sîn.
 Mulți tătari stau împregiur,
 Cu ochi mici ca ochi de ciur,
 Și stau toți îngenuchieți
 Pe covor cu perii creți.
 Iar la ușa cortului,
 Sub stejarul mortului,

Este-un biet român legat,
 Legat strîns și ferecat
 Ca un mare vinovat:
 Român Grue Grozovanul,
 Român Grue moldovanul
 Care-a sărăcit pe hanul!
 Doi tătari țeapa-i gătesc,
 Doi, amar mi-l chinuiesc.
 Dar el cîntă-n nepăsare
 Parc-ar fi la masă-mare,
 Și dă semn de veselie
 Parc-ar fi la cununie.
 Iată mîrzăcițele
 Și cu tătărițele
 Că la hanul năvălesc
 Și cu toate-așa-i grăiesc:
 — Alei, doamne han bătrîn,
 Cu hamger bogat la sîn,
 Fă cu Grue ce vei face,
 Sufletul să ni se-mpace,
 Că de cînd s-a rădicat
 Și-n Bugeac Grue-a intrat
 Mulți tătari el ți-a stricat
 Și tătarce-a văduvit,
 Fete mari a bătrînit,
 Bugeacul l-a pustiit,
 Bugeacul pe giumătate
 Și Crîmul a treia parte!
 Ghirai-hanul cel bătrîn
 Trage pala de la sîn
 Și cu glas crunt de păgîn
 Zice lui Grue Român:
 — Alei, Grue viteaz mare,
 De la mine n-ai iertare.
 Spune-ncalte-adevărat:
 Mulți tătari tu mi-ai stricat?
 — Alei, doamne han bătrîn,
 Lasă cel hamger la sîn
 Că eu sînt pui de român
 Și nu-mi pasă de-un păgîn!
 De-i iertare sau de nu-i,
 Tot cu dreptul vreu să-ți spui
 Că de cînd m-am rădicat
 Și-n Bugeac eu am intrat
 Mulți tătari, zău, ți-am stricat
 Și tătarce-am văduvit,
 Fete mari am bătrînit
 Și Bugeac am pustiit,
 De bahmeți l-am sărăcit,
 Bugeacul pe giumătate
 Și Crîmul a treia parte.
 Iar Nistrul cînd l-am trecut,

Pod pe dînsul am făcut
 Ca să duc, să car la noi
 Averile de la voi,
 Să duc care mocănești
 Cu copile mîrzăcești
 Și cu roabe tătarești.
 Alei, doamne, han bătrîn,
 Lasă cel hamger la sîn
 Și-mi dă moarte de român,
 Nu-mi da moarte de păgîn:
 Las' să mă mărturisesc
 Și de suflet să-mi grijesc
 La un popă creștinesc
 Care zice din psaltire
 În cea sfîntă monastire,
 Că mult sînt eu vinovat,
 De păcate încărcat;
 C-am curvit cu sora ta
 Și-am răpit pe fiica ta,
 Și-am ucis pe frate-tău,
 Viteaz mare cît un leu,
 Care-a fost dușmanul meu!
 Ghirai-hanul cel bătrîn
 Uită hamgerul la sîn
 Și cu glasul oțerit
 Pe loc a și poruncit
 La mîrzaci de cei mai mari
 Și la cinzeci de tătari,
 Pe Grue să-l ducă-ndată
 La cea monastire-naltă.
 Tătărimea purcedea
 Și pe Grue mi-l ducea
 La cel popă creștinesc,
 Sfînt cu chipul omenesc,
 Care zice din psaltire
 În cea sfîntă monastire.
 Dacă videa și videa,
 Grue vreme nu perdea,
 Două cruci numai făcea,
 „Doamne-agiută!” el zicea,
 Bardă-n mînă apuca
 Și-n tătari se arunca,
 Ca un vînt înviforat
 Într-un lan de grîu uscat.
 „Aman!” ei cu toți răcnea
 Și din față-i toți pierea.
 Dacă videa și videa,
 El în grabă se ducea
 Chiar în grajdiul hanului,
 Hanului tătarului.
 Cînd la grajdi el ce zărea?
 Un bahmet ce tot sărea,

Un căluț cam pătrărel,
 Ieșea-n vară cincărel.
 Grue mi-l apropia,
 Mina-n coamă că-i pune
 Și-n podele-l azvîrlea.
 Așa cal nu-i trebuia!
 Dar colo, cît colo-n fund,
 Iată-un negru cam rotund,
 Care soare n-a văzut
 De cînd mă-sa l-a făcut!
 La el Grue se ducea,
 Mina-n coamă că-i pune,
 Din loc nici că mi-l clinea.
 Așa cal îi trebuia!
 El afară mi-l scotea,
 Frumușel mi-l înșăua,
 Înșăua și-l înfrîua
 Și pe ochi îl săruta
 Și pe dînsul s-arunca.
 Trei dezbinuri că mi-i da,
 Scînteii verzi din ochi îi da,
 Și deodată s-arăta
 Chiar la ușa cortului,
 Sub stejarul mortului.
 Ghirai-han, cît îl videa,
 Ofta greu și mi-i zicea:
 — Alei, Grue viteaz mare,
 De la mine ai iertare
 De vrei numai să te prinzi
 Negrul meu să nu mi-l vinzi,
 Să nu-l vinzi la ungurean,
 Nici la turc țarigrădean,
 Să nu-l vinzi nici la litan
 Că litanu-i om viclean,
 Ci să-l vinzi la un român
 Că-i om drept și bun stăpîn,
 Și de mîna mai dănos,
 Și de suflet mai duios.
 El pe negrul de-a avea
 Tot de nunți mi l-a ținea.
 Eu la dînsul l-oi videa
 Ori la nunți, ori la război,
 Cînd ne-om lupta noi cu voi.
 El că mi l-a dăru
 Sau că i l-oi cumpăni
 De trei ori cu venetici,
 Venetici de cîte cinci!
 Român Grue cam rîdea
 Și din gură răspundea:
 — Alei, mări han bătrîn,
 Ori nu știi că sînt român?

De-s român, sînt frate bun
 C-orice cal viteaz, nebun!
 Iar de ai bahmeți fugari
 Și de ai voinici tătari,
 Bahmeți iuți să mă gonească,
 Tătari crunți să îndrăznească,
 Dă-le voie, dă-le știre
 După mine să se-înșire
 Și s-alerge să m-agiungă
 Pe cîmpia astă, lungă!
 Ghirai-hanul semn dădea,
 Tătărimea purcedea
 Pe cel cîmp nemărginit,
 Cu negară învelit
 Și cu troscot coperit.
 Tătătirmea se-nșira
 Și fugînd se răsfire
 Cîte unul, unul, unul
 După negrușor nebunul;
 Negrișor fugea, fugea,
 Cum se fuge nu fugea,
 Ci sărea tot iepurește
 Ș-alerga tot ogărește,
 Nechezînd tot voinicește.
 Alei, voi tătari păgîni,
 Vi s-a stins ziua de mîni!
 Iată Grue dă-napoi
 Și s-aruncă p'între voi
 Ca un vînt înviforat
 Într-un lan de grîu uscat;
 Și cu negrușor nebunul
 Vă ie unul cîte unul,
 Și din fugă vă cosește,
 Și vă taie chip snopește,
 Și de-averi vă curățește,
 Și de boală vă scutește,
 Și vă lasă-n urma lui
 Ca momii de-a cîmpului!
 Apoi Grue se pornește
 Și-n Moldova se ivește
 Ca un soare ce-ncălzește,
 Încălzește și rodește,
 Că mult bine-n lume face
 Sufletul să și-l împace.
 Creștinează
 Și botează,
 Dă de fin
 Cîte-un trefin,
 Și de fină
 O trefină.
 Și cunună fete mari,

Fără grijă de tătari,
 Și rădică monastiri
 Pentru timp de năvăliri,
 Iar pe negrul sprintinel

Îl face frate cu el,
 Că românul-i frate bun
 C-orice cal viteaz, nebun!

Alexandru, 77

76 BUICA BECHEANU

- A *măi* Foaie verde-a bobului,
*i*₁/:Sus, pe malu Prutului, :/
 " Pe cîmpia Banului,
 Mi-este-on pom mare, rotatî,
 /:Dar de pom cine-i legatî₁? :/ *mă*₂
 Mi-e legat,
 mi-e veregatî,
 Să vezi, Buida becheanu, *măi*
 Să vezi, Buica tîlharu! *mă*
- B *măi*₁ *ăi*₂ /:I'și Banu la-mplimbare :/
 Cu o mică cucioară,
 Buica-i striga-n gura mare:
 — Ce mă ții, Bane, legatî
 Că io nu sun' vinovatî
 /:Macăr₁ c-un par dă la gard!?
- C *mă* :/
 — Ale Buică, bechean Buică,
 Să-m' spui, frate, tu ce-ai faptî
 Aicea dă te-a legat?
păi — Cînd eream în vremea mea,
 Cînd mă gonea potera,
 În cale mi s-a-ntîmpinatî
 O femeie, piază proastă,
 C-un mic prunculeț în brațe.
 Io femeia mi-am luat-o,
 De arvune mi-am legat-o;
 La doi ani și jumătate
 Găsii oasile-nșirate
 Cu de prunc amesticate!
- D *e*
păi — Dacă tu-ai făcut așa,
 /:Am să-ți tai căpățîna! :/
păi — Dacă este vorba-așa,
 Dă-m' voie să mă spovedescî,
 Păcate să-m' ispășesc, *măi*
 Ca să-m' fac cruce creștinească,
 /:C-am făcut-o letinească! :/
 Dară Banu c-auzea,
- E
 /:Patruzej' de turci lua :/
 Din toți turcii ieniceri,
 Toți din feciori de boieri, *măi*
 Și din guriță zicea:
 — Să luați pe Buica,

- (+a)/:La biserică să-l dați :/
 Că vrea să să spovedească,
 /:Păcate să-și ispășească! :/
 F Dară turcii ce făcea?
 Pe Buica că mi-l lua,
 La biserică-l ducea, mă
 La biserică românească,
 Meargă să să spovedească!
 Acolo dac-ajungea
 Și pă ușe că intra,
 Și din guriță zicea:
 — Părinte sfinția-ta,
 G /:Dă mai tare cu slujba! :/
 Dară popa ce făcea?
 Pe Buica că mi-l oprea,
 Pe toți afară că-i da,
 Din guriță că-i zicea: mă
 — Ale Buică, bechean Buică,
 Spune-m', tată, ce-ai pățit
 În lume cât ai trăit? mă
 'Cepea Buica dă spunea:
 — Părinte sfinția-ta,
 Am iubit pe maică-mea
 Și-am curvit cu soru-mea,
 Am ucis pe frati-mieu
 H /:Și-am tăiat pă taică-mieu! :/
 Dar popa când auzea,
 /:El în altar că intra :/
 + Ca să schimbe cărticica.
 Dară Buica, când vedea,
 Mîna pă 'feșnic puneă,
 O dată-n capu popii da,
 Jos. la pămînt că-l trîntea, mă
 De haine mi-l dezbrăca,
 :/Prea frumoas că să-mbrăca. :/ măi₁
 Afar' la turci că ișca,
 Din guriță le zicea:
 — Tătarilor,
 cîinilorî
 Și voi, mari ciohedarilor,
 Întrați de vă luați pe Buica becheanu,
 Multe păcate-a făcutî
 I /:Și-n biserică-a căzut! :/ mă₂
 Turcii toți când auzea
 î La ușă să-ngrămădea
 Și-n biserică intra.
 n Dară Buica ce făcea? mă
 Mîna pă cheie puneă
 Și pe toți mi-i încuia,
 Fuga la Dunăre da,
 Cheia-n Dunăre-o-arunca,
 Paie cu brațu-arunca,

Paie cu brațu căra,
 Biserica o-nconjură,
 /:Din șapte părți foc că-i da. :/ mă₂
 Arde turcii, să scrădește,
 Buica bea, să-nveselește
 Și de nimini nu gîn/+/dește,
 Aștepta
 pînă ardea mă
 Și acas' să repezea
 Și-n grajd, frate, că intra,
 D-un călușel și-alegea mă
 Și pe iel că-ncălica,
 Drumulețu și-apuca,
 C-apucase-n codru verde,
 Ține-l, Doamne, nu mi-l pierde;
 Cine mi-l vedea călare,
 Toți îi zicea „căpitane”
 Și de frică-i da parale
 Și calului dă mîncare
 Pînă-n dalba-i primăvară...

C. Mustățea
 Malu — Ilfov
 14 XI 1962

mg. 2400 Vc + Ra
 AL. I. AMZULESCU

77 CÎNTECUL LUI BIBEACUCU

Păi verdită samulastră,
 Cucule, pasăre proastă,
 Ce-i tot cînți lui Bibea-n coastă?
 Că el de-aseară-a venit,
 Glăsulețul ți-a auzit.
 Cuculeț, pasăre sură,
 Vin la Bibea-n bătătură,
 Să-ți dea Bibea o frîntură,
 O frîntură, azvîrlitură,
 Azvîrlitură de caș
 De la ciobani din Murgași.
 — Tu vii, Bibea, din hotare,
 N-auziși nimic aseară,
 C-au venit tătarii-n țară?

Bătu-i-ar, Bibea, mînia,
 Mînia și străgălia!
 Verde frunza meiului,
 Bibea, spaima codrului,
 Din neamul Golfinului,
 Cînd lumina amurgea,
 Bibea, mare, se scula,
 Șaua pe murgul puneă,
 Puțin popas mai făcea
 La Giulea, ibovnica,
 Și drumului s-așternea
 Înspre partea zorilor,
 În calea tătarilor.

Stancu Păun
 Golfinu — Dolj
 1890

Folclor din Oltenia și Muntenia. V, 241
 D. STĂNESCU

78 BARBĂ HAIDUCUL

Foicica fagului,
 Foicica bradului,
 În negura muntelui

Șade fiul cîmpului,
 Fratele săracului.
 Pe marginea Oltului,

Cin' păduri cutriera,
Pe ciocoi îi spînzura
Și pe turci îi ciopîrtea,
Pe tătari îi alunga,
Pe săraci îi ocrotea?
Este Barbă hoțoman,
Tată-său era tătar,
Erea mare căpitan
În urdia hanului
Și oastea sultanului,
Căpitan de turci haini
Ce tăiau cu mult canun.
Pe români îi omora,
Avuția le-o lua.
Barbă, fiu de căpitan,
Nu semăna a tătar.
Ziua toată-și petrecea
Și multe ocale bea,
Și cafeaua nu-i plăcea,
Tot vinu îl atrăgea.
Hanul vrea ca să-l omoare
Fiindcă-i călca în picioare
Legea lui cea păgîneasă,
Dîndu-se-n cea creștinească.
În tabăra tătarască
Șade hanul tot la masă
Pe covoare de mătasă,
Și strigă la căpitan:
— Alei, pui de hoțoman,
Grijă n-ai de băiețan,
El vrea să se creștinească,
Nu vrea legea păgîneasă.
Alei, voi tătarilor,
Oamenii pustiilor
Și glasul stihilor,
Voi încălecați pe cai,
Aduceți cu chiu, cu vai
Pe Barbu cel hoțoman,
Fiu de mare căpitan,
Trebuie să-l potolim,
Furcile i le gătim
Și ștreangul i-l făurim!
Un mîrzac, un drac bătrîn,
Șade-n genunchi blestemînd:
— Auleo, mărite han,
Acel pui de hoțoman
Nu se teme de arcan
Și chiar nici de buzdugan;
E puternic cel tătar
Cînd este pe armăsar,

Armăsar și bidiviu
Prins atunci de prin pustiu.
Să ne ierți, mărite han.
Nu-l prindem noi pe oștean;
Cheamă-l ici, între mîrzaci,
Și apucă-l de nădragi!
Atunci hanul se gîndea.
Un călăreț trimetea,
Călărețu-ncăleca
Și spre Barbă purceda
Să-l poștească la domnie,
Bucuros ca el să vie.
— Alei, bune călăreț,
Ce te-arăți așa semeț?
Sai tu jos de pe cal murg
Și grăiește mai cu sîrg
Ce s-a întîmplat în tîrg?
— Barbă, fiu de căpitan,
M-a trimes slăvitul han
Ca să-ți spui că te așteaptă
Ca să-ți găsească mireasă;
Vino mîine pîn' la tîrg,
Repede și mai cu sîrg!
Frunzuliță viorea,
Lui Barbă în gînd îi da,
Paloșul și-l ascutea,
Pistoalele-și înarma
Și aracanu-și pregătea.
Dimineața se scula,
Straie scumpe-și îmbrăca,
Apoi iute purceda
Și pe murg încăleca,
Și iute se-ncumeta
În inima tîrgului,
La palatul hanului.
Atunci hanul îl vedea
Și scurtă poruncă da,
Slujitorilor striga,
Masă mare așternea,
Masă mare,-mbelșugată,
Cu mătase îmbrăcată.
— Bine veniși tu, tătare,
La această masă mare!
Află, Barbă hoțoman,
Mare fiu de căpitan,
Că vrem să te cumințim
Și să te căpătuim!
Atunci hanu se-ncrunta
Și altă poruncă da
Ca să prindă hoțomanul
Și să-l lege cu arcanul.
— Alei, luminate han,

Eu nu sînt nici hoțoman
 Și nici fiu de căpitan.
 Căpitanul, tatăl meu,
 Își doarme somnul cel greu
 În mijlocul cîmpului,
 În umbra mormîntului.
 Alei, hane, să-ți plătesc .
 Cu paloș persienesc,
 Cu pistoalele turcești.
 Atunci Barbă hoțoman
 De barbă îl ia pe han,
 Cu paloșul dă cu sete,
 Capul zboară la perete,
 Apoi repede-l așează
 Pe masa cea de mătăasă.
 Barbă iute-ncăleca,
 Tîrgul tot îl străbătea,
 Alte drumuri alegea,
 Drumuri lungi și-mpărătești,

Spre meleaguri românești
 Și spre codrii muntenești.
 El se ducea într-un sat,
 Îmbrăcat în strai curat.
 Era zi de sărbătoare,
 Clopotele băteau tare.
 Barbă iute purceda,
 În biserică intra
 Și-acolo se creștina
 Și lua calea codrului,
 Sus, pe apa Oltului.
 Și de-atunci Barbă haiduc
 Omoară liftă de turc.
 El împușcă pe răcoare
 Grecotei cu burta mare.
 În sara cu lună plină,
 Iese lîngă o fîntină
 Și cîntă pînă spre ziuă.

Năstase Dogeanu
 Buzești — Olt
 1958

Folclor din Oltenia și Muntenia, IV, 503
 I. NIJLOVEANU

79 DUMITRU DOBROGEANU

- A Foaie verde-on tiriolic,
 Pe cel drum cam părăsit,
 Vechiuleț și de demult,
 Cu troscot verde-nvelit,
 Cu negar-acoperit,
 Tare-m' vine d-un voinic,
 D-un voinic cam iortoman,
 /:Pi-un cal murg și dobro'z(gean₁)... :/
- B Din Dăieni cînd mi-a plecat,
 La Pecincaga mi-ajungea,
 La Meleacă că-m' trăgea,
 O litră dă vin că bea
 Pînă murgu că răsufila,
 Apăi pușca că trozneă,
- că Spre Turcoaia că pornea.
- C Pă de margine-mi trecea,
 La pod de piatră mi-ajungea,
 Cu doi tătari să-ntîlnea,
 Tot bună ziua le da;
 Tătarii nu-i mulțumea,
 To' de mumă-l înjura
 Și de cruce-l suduia,
 De parale-l întreba,

De galbeni și de parale,
Să nu-i facă supărare...

Dictat: Dumitru când auzea,
Foarte rău să supăra
Și din gură-așa grăia:
— Măi tătare dumneata,
Ieu n-am galbeni icușari
Să-i risipes' pe la tătari,
Nici n-am galbeni vinetici
Să-i risipesc pe la turci,
Și ieu am bani de la caplani,
Mănîncă negustori mari!
Actoroman când auzea
Mîna pã pistol pune
Și-n Dumitru-l slobozea;
Foc pistolu nu lua,
Parcă Dumnezeu nu vrea.
Așa Dumitru-m' vedea,
De Covată se ruga:
— Măi Covată dumneata,
Ie-ț' mîna de pã pistoale
Că-s' dau punga cu parale!
Atunci Dumitru ce-m' făcea?
Să făcea
 punga scotea,
Mîna pã biș' că pune
Și pã murgu-l atîngea
Încă, măr', la basamace
Unde murgului nu-i place,
Fuge murgu cît ce poate.
Da' tătaru nu stătea,
Iel pã cal că-ncăleca,
După Dumitru se lua,
Pă Dumitru mi-l scurta.
Așa Dumitru-m' vedea,
Calu napoi răsucea
Și din gură-așa-m' grăia:
„Ajută-m', Doamne, cu bine
C-am să fac un fin pe lume!”
Pușca dîn spate-o lua
Și el, frate, mi-o pune
Pe urechea murgului,
În pieptu tătarului.
Drumu puștii că mi-i da,
Pă tatar că mi-l lovea,
În țîță-l înimerea.
Iel zise, frate: „Aman!”
Cade singur du pã cal
Ca un pui de cartal,
Barba, măre, ș-o pîrlea,

Mîna mă-sii-i săruta
 Și pă cal că-ncălica,
 Afară din tîrg ișa,
 Caraula mi-l simțea.
 Drep' la finu-șău trăgea,
 La zăbrele că bătea,
 Bine fine-su pricepea,
 Tot afară că ișea;
 Dar nașe-su ce-i grăia?
 — Ai pe cineva la gazdă,
 Ca să mai scap și eu cu viață?
 Dar finu-su ce-i spunea?
 Doi tătari la gazdă am,
 Vorba de tine că-ș' face!
 Atunci nașe-su ce-i grăia?
 — Auleo, fine dumneata,
 Hai de-mi arată drumu
 Că mă prinde păgînu!
 Drumu că i-l arăta,
 La malu Dunării-ajungea,
 De ziuă că se lumina,
 D-o barcă iel că-m' lua
 Dincolo ca să îmi treacă.
 Pe la calea jumătate
 Doi tătari că mi-l oprește.
 Așa Dumitru-m' vedea,
 Mîna pă pușcă punea
 Și din gură-așa striga:
 — Măi tătare dumneata,
 Lasă-ț' luntrea mai la vale
 Să nu-ț' dau un glonț în șale,
 Să nu zici și tu „aman”,
 Cum a zis Actoroman!
 Atunci tătarii ce-m' făcea?
 Trei vîsle că-i opintea,
 Cu malu s-alătura,
 Dumitru dincolo că-m' trecea.
 Două-trei zile-așteapta,
 Pă fină-su că-l lega;
 Dar tătarii unde-l ducea?
 La Măcin că-l aducea.
 Atunci Dumitru nu-m' sta,
 Frumoasă carte scria,
 Caimacanu mi-o cetea,
 Drumu lu' fină-su-i da.

Cine-mi stă și tăbărăște,
 Cine-mi stă de poposește
 La movili, între hotare,
 Pre la asfințit de soare?
 Nu știu, oaste-i căzăcească,
 Ori urdie-i tătarească,
 Ori-s oșteni
 Moldoveni?
 Ba-i chiar Velea, ce-a-ngrozit
 Crîmul și țara turcească!
 — Veleo, dragul fetelor,
 Iubățul nevestelor,
 Spune-mi pre unde-ai umblat,
 Cîte hotare-ai călcat
 Și de clean ce-ai adunat?
 — Multe hotare-am călcat,
 Multe țări am trierat:
 De la Nistru până-n Crîm,
 Din Bugeag și până-n mare,
 Ci-s tocmai patru hotare.
 Mulți tătari am omorît,

Mulți creștini am slobozit
 De-amara străinătate,
 De robie și de moarte.
 Iar pre fiica Pleașului,
 Pleașului pîngariului,
 Păunița satului,
 Drăgulița badiului,
 Am cătat-o, căutat
 Și peste dînsa n-am dat;
 Luai țeara în lungiș,
 În lungiș și-n curmeziș,
 Și de-a lungul, și de-a latul,
 În săcu-mi fuse umblatul.
 Oliolio, cîni de tătari,
 Neam păgin și de tîlhari,
 Căci mi-s feții la zăvoi
 Să mai fac șprafcă în voi!
 Că de mîndra mai trăiește,
 Mari, mult mă mai dorește;
 Și de mîndra a murit,
 Mari, mult am zăbăvit!

„de pre valea Prutului” — Moldova

Caranfil, 50

81(65) A GRUIULUI

— Gruiu!e, ficior di om,
 Ai trecut Prutu la domn,
 La domnu cel tătărăsc
 Cu ocii mnici di găinî,
 Cu puteria lui hainî,
 Tai rumânii din țări
 Fărî liaci di cruțari!
 Darî bgetu Grui ci faci?
 Cît îi o noapti di mari,
 Grui diloc hodinî n-ari,
 Făr' tot șadi și gîndești,
 Îm minti și socotești
 Cum și faci, ci și tragi
 Ca pi tatar și-l doboari,
 Și-l batî și și-l omoari.
 Ie vo'nici di sama lui.
 Cîm pi tatar cî-i vidè,
 Numa Gruiu rămînè,
 Da' ceialanț' tăț' fugè.
 Bgetu Grui ci și gîndești?
 Cu strain nu folosăști!

Ie sabgiia-m mîna driaptî
 Și-ncalicî și s-aliargî.
 Cînd întri tatarî intra,
 Tatarîi și-nspăimînta.
 Așa îmblî di-nfocat,
 Cum ar ci un om turbat;
 Nu măi samîn-a român,
 Samîn-a duh nicurat,
 Așa Gruiu-nviforat!
 Ciar pi-un cias ninumarat,
 Di tatarî s-o ușurat.
 Numa-n loc mni și-nvîrtè,
 Cîti-o mnii gios trîntè.
 Multi mnii ninumarati
 Șad tatarîi gios cu spati,
 Tăț' zdrobgiț' și omorîț',
 Di bgetu Grui doborîț'.
 Împaratu tătărăsc
 Vedi bini ș-o audzît
 Cî Gruiu i-o mai gătit.

Puni padzî foarti mari
 Ca sî-l poatî capata,
 Pi bgetu Gruî a-l zdrobgi
 Ca sî scâpi di pacat,
 Sî scâpi di Gruî curat.
 Într-o gioi di diminiaţî
 Sî-ntîleşti cu Gruî faţî.
 Darî Gruîu ci-i vorbgè?
 — Tu eşti împarat tătărăsc,
 Eu sînt vo'nic creştinesc.
 Vrei sî-m' dai Bugiagu mnii
 Tu, di voi', măi păgîni?
 În cap ca sî nu gîndeşti
 Pi mini sî ma dovîdeşti,
 Cî voi, tatarî făr' di legi,
 N-aţ' credzut rumânîlor,
 Aţ' credzut pagînilor
 Şi pi rumâni i-aţ' pradat,
 Numa-n pceli i-aţ' lasat;
 Da' cu, Gruîu, m-am aflat,
 Am timp di la Dumnedzău
 Sî va stîng vîiaţa eu!
 — Îţ' dau fata di soţîi
 Şi Bugeagu giumatati,
 Ca sî-m' faci şi mnii parti!
 — Măi împarat tătărăsc,
 Mnii nu-m' trăbî fatî-ta
 Di soţîi s-o ieu mnii.
 Tu pîn' ci m-ai înşăla
 Sî ma culc cu fatî-ta,
 C-apu' bini m-ai zdrobgi,

Di mini te-i curaţi.
 Ia catî ci gîndesc eu:
 Ut'ti la paluşu mneu;
 Nu ştiu, l vād cî-i ruginit,
 Ori sîngi di-a tău sfîrşît?!
 Nu bini vorba sfîrşă,
 Capu pi gios sî-nvîrtè,
 Pi tatarî tăţ' îi zdrobge
 Pîn' nici unu ramînè.
 Apui Gruîu ci facè?
 Ia, sî darî-n crîşm-a bè.
 Apui bè cu mîndrili
 Şi tot bè şi cununa,
 La cini di pomanî da:
 La cinî, cîti-o tretină,
 Şi la cin, cîti-un tretin.
 Cinii tăţ' îi mulţamè,
 Tot saraci şi patimaş',
 Şi bani lor li daruie
 Pînî ci-i îmbogăţă.
 Dar Gruîu, cît o trait,
 El tovarîş n-o avut
 Făr' o fatî drept şi mari,
 A lu' bgetu Costănel
 Dim Bigiagu mititel,
 Cu cincî mnii dî galbanaş';
 Numa-n salbi mni-i avè,
 Sama nu li măi ştiè.
 El cu e' s-o cunulat,
 Bugiagu l-o stăpînit
 Pînî-n ciasu ci-o murit...

Toader Mihai Buchilă
 Tătărăşi — Iaşi
 23 V 1902

Vasilii, 67

82(79) VIZERCAN ŞI PORUMBUL

Plecat-a, Doamne, plecat
 De p-aice, dintr-un sat,
 La oraş, la Orăştie,
 L-ale case de domnie,
 Constantin, boier vestit,
 Că-i la suflet om cumplit!
 Până el mai petrecea,
 La cel sat că se ducea
 Din oraş, de la Bălgrad,
 Vizercan, tatar spurcat,
 Şi cu cocoana Maria
 Se pune la jucărie,

Zî de vară, până-n seară
 Şi a doua zîuă iară.
 Până ei se dezmierda,
 Un porumb la ei căuta
 Şi cocoana se-nfrica
 Şi din gură cuvînta:
 — Auzi, bade dumneata,
 Porumbul ne-a priceput
 Şi el toate le-a văzut!
 Vizercan atunci grăia:
 — Taci tu şi nu te spăria.
 De porumbul ne-a ochiat,

Trebuiește săgetat;
 La Orăștie de-a zbură,
 Lucrul nostru l-a arăta,
 Constantin s-a rentorna!
 Și cocoana Maria
 Grîu d-ăl roșu împrăștia,
 Doar porumbul va mîncă,
 Vizercan l-a săgeta.
 Dar porumbul auzea
 Și din aripi fluștura,
 La Orăștie el zbură,
 La stăpîn veste spunea:
 — Auzît-ai, auzît,
 Maria s-a bolnăvit!
 Constantin, cînd auzea,
 Cai la căruță prindea,
 Pe la doctori se ducea,
 Toți doctorii-i aduna,
 Pe Maria o-ntreba:
 — Cocoană Maria mea,
 Ce fel este boala ta?
 Ea atuncea-mi trăcni
 Și din grai așa grăi:
 — Tu nu te mai cheltui
 Că, zău, eu ți-oi povesti
 Din ce leacul meu va fi:
 De porumbul vei tăia
 Și inima lui-mi vei da,
 Eu din boală m-oi scula!
 Constantin atunci grăia

„Culeasă în Țirnova de dl. Const. Văran
 și în Lipova de mine”

Cătră cel porumb așa:
 — Porumbule, vină-n casă
 Să prînzim cu toți la masă!
 Dar porumbul pricepea
 Ce stăpînul 'i cobează:
 — Eu te rog pe dumneata
 Să nu-mi iei viața mea,
 Ci s-ascuți povestea mea:
 Cînd de-acasă ai plecat,
 În urna ta a picat
 Din oraș, de la Bălgrad,
 Vizercan, tătăr spurcat,
 Cu Maria se juca
 Și cu ea se dezmierda,
 Dar în seamă mă băga
 Și cercară moartea mea!
 Constantin cînd a auzît
 Ce porumbul a grăit,
 Prin chilie a cercat,
 Pe Vizercan l-a aflat
 Cum era tot dezmățat,
 Și capul lui i-a tăiat.
 Dar cocoana Maria
 Începuse-a tremura.
 Constantin nu o ierta,
 Ci el bine-o bumbăcea,
 Cu catran o mai ungea
 Și cu mîna foc dădea.
 Și ardea cît mai ardea,
 Până toată îmi trecea...

Maricnescu, II, 108

83(85) CÎNTECU LU' ISIRIM BOGATU

Foiliță peleniță,
 Colea-n vale,-n poeniță
 Ieste-o mică fîntîniță,
 Fîntînă de marmurel,
 Da' jghiabu-i de aurel,
 Da' țuțur de argințel,
 De mi-și bea voinici din iel.
 Foiliță ș-o lălea,
 Da' la ea, frate,-mi venea-re,
 Venea mică Rusculiță,
 O maramă mi-o nălbea-re.
 Da' de cine mi-o spreamea-re?
 Tot de Isirim bogatu!

Cînd mărâma mi-o nălbea,
 Apa, frate, că-mi roșă
 Savai de sînge de turc
 Și mai mult de arnăut!
 Ș-arunca ochii la vale,
 Dincotro soare răsăre:
 Tare-mi venea și-mi roșă
 Tot o ceață-mogîndeată!
 Aia, ceață nu-mi iera
 Și mi-e sînta Vinerea
 Și cu sînta Sîmbăta
 Și sînta Dumineca,
 Și trei mînzați ¹

¹ Citește: *mîrzaci*.

Și trei cazaci.
 'Nainte cine mergea?
 Savai mîrzacu-âl bătrîn,
 Al cu arcu cît mîrtacu,
 Parcă mi-l învăța dracu!
 La Rusculița-mi venea,
 Mi-o bătea, mi-o chinuia,
 De Isirim mi-o-ntreba;
 Pe cărarea capului,
 Cu sfîrcu gîrbaciului.
 Da' Rusculița-mi zicea:
 — Voi, mîrzaci și trei cazaci,
 Pe mine ce mă băteți
 Și, frate, mă chinuiți.
 De Isirim mă-ntrebați?
 Aruncați ochii la vale
 Dincotro soare răsare,
 Cășile lu' Isirim
 Astrucate cu argint
 Varsă rază pe pămînt,
 Parcă soare-a răsărit,
 Ce n-am văzut de cînd sînt!
 Ea așa că le spunea
 Și la ocol să ducea,
 Lui Isirim că-i spunea:
 — Isirime, Isirime,
 Păzește-te, frate, bine,
 Vezi ce vine pestă tine!
 Mîrzacii cînd auzea
 Arcurile le-ntindea,
 O dată le slobozea,
 Pe Isirim mi-l tăia,
 Multă blagă rădica.
 Cît putea iei de ducea.
 Și alta ce-i mai luva?
 Un călăior gălbior,
 Otrocoale pe su' poale,

Pintinog de trei picioare
 Și mi-e strămîut la o nare,
 Șargă mare pe spinare,
 Cînd îl vede naica, moare
 Să-s' vadă pe iel călare
 'Nbuestrînd în fuga mare.
 Iei, frate, ce mi-ș' luva,
 Mult- puțin ce căpăta,
 Sta în drum și-mi împărțea.
 Da' pintre ei ce trecea?
 Ceal călăior gălbior.
 Iei sta și să certa,
 Nu putea calu-mpărțea:
 Altu zicea: — Să-l tăiem!
 Altu zicea: — Să-l vindem!
 Și iei așa să certa,
 Ș-arunca ochii la vale,
 Vine-un voinicel călare,
 Vine-un voinic otoman,
 Scurt de mină,
 Bun de vînă,
 Gros la os
 Și bun de dos,
 Și pe mîrzaci întreba:
 — Voi, mîrzaci și trei căzaci,
 Stați, călăioru nu-l tăiați
 Și mie, frate, mi-l dați,
 Că ieu vouo multă blagă v-oi da,
 Cît v-o cere inima,
 Da' să-i vād umblătura!
 Sta voinic de-ncăleca
 Și da doșu, să-nfunda;
 Merge voinic fluierînd
 Și nici o grijă purtînd,
 Mîrzacii-n urmă plîngînd.
 Lua calu, să ducea,
 Frate, de să pomenea...

Iovan Blagoe
 Costol (R.S.F. Iugoslavia)

Giuglea — Vîlsan, 11

84 RADU ȘI TĂTARII

Foaie verde colălie,
 I-ascultați, lume, la mine
 Să vă spun o istorie,
 Istorie bătrînească,
 Ca pentru să pomenească!
 Într-o sfîntă duminică,

N-avea Radu ce lucra,
 Cu soru-sa se vorbea:
 — Soră, surioara mea,
 Vrei s-ascuți vorba mea?
 Să facem o pomenire,
 Ce nu s-a aflat pe lume?

Ia rostește, naică, bine,
Dă-ți fața cu rumeneală,
Obrăjiorii cu căneală,
Și bine te premenește,
Prea bine te rumenește;
Și noi, naică, să mergem
Tot p'în târgu-al tătăresc,
Un'e sînt boieri de-ai mari,
Cu chesălele de bani;
Eu să strig în gura mare:
„'Ai la roabe de vînzare,
Că să-mi dați bune parale!”
Noi pe ei să-i înșelăm,
Parale bune să luăm;
După ce banii i-om lua,
Atunci, naică, om fugea.
Și iată cum om lucra,
Tătarii n-or pricepea:
Tu te faci că plîngi,
Mîinile îți frîngi,
Că ți-e dor de frățior,
Ce-l iubești cu foc și dor.
Eu pe Lindu-oi încăleca,
Pe lîngă tine m-oi da,
Că să-mi săruți tu mîna;
Eu mîna-n brîu ți-oi pune,
Pe Lindu te-oi arunca
Și cu tine voi fugea,
La păgîni nu te-oi lăsa!
Atunci soru-sa Stanca,
În cămară se băga,
Bine, frumos se rostea,
Bine mi se primenea,
Fața ea și-o rumenea,
Iară părul și-l cănea.
Radu în grajd se băga,
Pe Lindu de-l rostea;
Păru inele-i făcea,
Bine de mi-l dichisea.
Și-mi avea Lindu, avea
Și dangale pe spinare,
Cînd îl vede naica, moare!
Frumușel mi se rosteau
Și cu soru-sa pleca.
Ajungea pe drumu-al mare,
Zo, fugea Lindu de tare,
Ca un vînt de-al viforît,
Cînd abură pe pămînt!
Și-mi fuge iepurește,
De nu-i mai tragi nădejde;
Cu urechile pe spate,
Fuge de nu se mai poate!

Cînd la târg el ajungea,
Baș la târgu-al tătăresc,
Un'e boierii trăiesc,
La parale cheltuiesc,
Pe Lindu-l descăleca
Și-ncepea tare zbiera:
— Hai la roabă de vînzare,
Cine dă multe parale!
Atunci tătari de-auza
Pe lîngă ei s-astrîngea;
La soru-sa se uita,
Mai aproape-nainta.
Da' un tatar mai bătrîn,
Era de barbă cam spîn,
Era făcut mai de mult.
Multe-n lume-a-petrecut
Și multe c-a mai văzut!...
El era mai priceput,
Pe soră i-a cunoscut
Și din gură i-a grăit:
— Măi Radule dumneata.
Asta nu e roaba ta;
Asta-ți este soru-ta
Dintr-o mumă, dintr-un tată.
Spune vorba-adevărată!
De ce-o vinzi pe soru-ta,
Or' ți s-a urît de ea?
Dară Radu-i răspundea:
— Tătărășe dumneavoastră,
Nu purtareți minte proastă!
Da' fi'n'că m-ai întreat
Vreau să-ți spun adevărat:
Eu o vînd pe soru-mea,
De nevoie, vai de ea!
Că muma, vezi, ne-a murit,
Iară tata ne-a pierit...
Tata, știi, a fost bogat,
Da' n-avea soție-n sat;
Și avea circezi de boi,
Da' și mari turme de oi.
Și dacă-a fost om bogat,
Da' mi-a fost mare stricat.
Pe toate mi le-a vîndut
Și săraci noi am udit.
A vîndut viile și moșiile,
Apoi boii și cu oile;
Pe toate mi le-a vîndut
Și dator tot c-a udit,
Și așa tata-a murit,
Dumnezeu să-l fi bătut,
Că prea rău ne-a sărăcit,
Fir-ar el și-ncolăcit!

Acuși dator mă gălesc,
 Toată noaptea mă gîndesc
 Cum să fac să mă plătesc;
 Nu știu dacă-o să mă credeți,
 Da' pe soru-mea o vedeți!...
 Mi se rupe inimioara,
 C-ajung să-mi vînd surioara,
 Datoriile să-mi plătesc,
 Om curat eu să uidesc!
 Da' tătaru îl credea,
 Multă blagă el îi da:
 Cît cerea atîta-i da
 Și pe soru-sa i-o lua.
 Să vezi, Radu ce-mi făcea?
 După ce banii-i primea,
 El pe Lindu-încăleca
 Și la tătari se ducea.
 Dară, sora-i, zo, plîngea,
 Lacrămi pe obraz curgea;
 Radu, așa cînd vedea,
 Tătarului îi zicea:
 — Tătarilor dumneavoastră,
 Soru-mea este o proastă,
 S-o gîndi la muma noastră,
 Care a-nvățat-o-acasă
 Să sărute mîna mea
 Orișicînd ne-om despărțea,
 Că-s mai mare decît ea,
 Ș-așa ni-i nouă legea.
 Vă rog să stați cîtăva,
 N-o să avem gîlceavă;
 Apoi du-te cu sănătate,
 Că și de la Domnu se poate!
 Dară Radu ce-mi făcea?

P-ingă sora lui se da,
 Nu-i da mîna s-o sărute,
 Da-i da mîna ca s-o salte.
 Mîna la brîu îi puneă,
 Pe Lindu o arunca,
 Pinteni lui Lindu îi da;
 Dară Lindu, zo,-mi fugea,
 Și s-așterne cîmpului
 Pe aripa vîntului,
 Și-mi fuge ca o furtună,
 Cu tătarii nu e glumă!
 Fugea cu urechile pe spate,
 Fugea că nu se mai poate!
 Cu soru-sa alătura,
 Iată acasă c-ajungea;
 Și-și lua paloșul din casă,
 Trece prin tătari prin oasă;
 Tătarii cum ajungeau
 La luptă se îndîrjeau.
 Radu singur se luptă,
 Da' tătarii vo sută,
 Și-i taie cu paloșu-al greu,
 Că e voinic ca un zmeu.
 Apoi la soru-sa vnea,
 Din gură așa-i zicea:
 — Stanco, surioara mea,
 Ia-mi fă tu niște cafea,
 Să-mi treacă de inimă rea,
 Ca la noi la nimenea!...
 Și-mi bea și se veselea,
 De tătari nu se-ngrijea.
 Și trăiau pe țară-n pace,
 Că n-au tătarii ce-i face!

Colă Ghiță Vădiș
 Virî (R. P. Bulgaria)
 1939

Sandu-Timoc, Cîntece bătrînești, 184

85(88) CORBEA

A	băi	În temnicioara dă piatră	
		Zace-m', vere, zace-m', dragă,	
	m	Zace Corbea haiducu,	
		Zace Corbea tîlharu	
		De noo ani și jumătate	
		/:Și nu-î ₁ mai iese dreptate.	:/
		Căci pă iel cîn' mi l-a-nchis	
		Ierea tinerel copilî	
		/:Și-acum ie mojneag bătrînî;	:/

E

Cu cîteva ouşoare,
/: Ducă lu' Corbea-mpărţeală. :/
Dară Corbea că-i zicea: mă
— Babă slabă

şi de treabă,
Ce treci aşa-n fuga mare,
Pă la mine nu te-abeţi?
Dară baba că-i zicea:
— Ale Corbeo, maică Corbeo,
Numai glasu ți-nțelegî,
Da' trupu nu ți-l cunosc!
Dă la mine cîn' ai plecatî
Iereai tinerel copilî
Și-acum iești mojneag bătrîn;
Tinerel, fără mustață,
Și-acu' ieș'i cu barbă creață.
Spune-i maichii dă iej'i viu,
Dă iești viu

ca să te știu,
Dă iej'i mor', ca să-ți citescî
Și la popi să mă-ngrijesc!
Dară Corbea că-i zicea:
— Maică, măiculița mea,
Nu sun', maică, nij'-niji viu,
Dar uite, abia mă țiiu.
Iar io, maică,-aji mai trăi,
Dar o drăcoaică

de șărpoaică,

Ia, maică, că mi-a-mpuiat
În fundu buzunarului,
La poala caftanului,
Puii cîn' i-nflămînzescî
La inimă mă ciupescî,

/:Inimoara mi-o topescî₁! :/

F

Maică, măiculița mea,
Nu mai sta

de mă-ntreba,
La Ștefan-vodă să mergi,
De departe să cuvînți
Și de-aproape să-nge[+]nuchi
+ Și din guriță să zici:

„Să trăieș'i, măria-ta,
Ce ți-e Corbea vinovatî
/:Dă mi-l ții și-acu' legatî, :/
Și lui vremea i-a venit,
Vremea de căsătoritî,
Că vād c-a îmbătrînit?!” mă
Dară baba nu șădea,
La Ștefan-vodă mergea,
Dă dăparte-ngenuchia
Și de-aproape-i cuvînta:
— Of, doamne măria-ta,
Ștefan-vodă dumneata,

Ce ți-e Corbea vinovată
Dă mi-l ții și-acu' legat,
Că lui vremea i-a venitî.
Vremea de căsătoritî,
/:Că văd c-a îmbătrînitî₁?! :/
Ștefan-vodă că-i zicea:
— Babă slabă

și dă treabă,
Cu cuvîntu dă ispravă,
Uite, astăz' mi-este sîmbătă
Și mîne-i duminică,
Io pă Corbea l-oi scotea,
Pă Corbea l-oi însura
Cu jiupuneasa

Carpena

Din pădurea
Coacăna,
Că-i din bardă bărduită
Și din secure cioplită
Și la vîrf mi-e ascuțită.
Pentru Corbea stă gătită,
Și io i-am ales ca nuni

/: Doi vulturi

cu capii suri!...

:/ măi₂

G

Dară baba c-auzea
Foarte mul' se bucura,

/:Înapoi să-napoia,

:/ măi₁

Dar Corbea cîn' mi-o vedea
Din guriță că-i zicea:

/:— Maică, măiculița mea,

:/

Io te-aștep' să vii plîngîndî,
Și tu, maică, vii rîzînd?!

mă

Dară baba că-i zicea:

— Ale, Corbeo dumneata,
Cum, maică, să nu viu rîzînd
Cînd astăz' mi-este sîmbătă

/: Și mîne duminică,

:/ măi₁

Pe tine că te-o scotea
Și, maică, te-o însura
Cu jupuneasa

Carpena

Din pădurea

Coacăna,

Că-i din bardă bărduită
Și din secure cioplită
Și la vîrf stă ascuțită,
Pentru tine stă gătită.
Și iel ți-a găsi' și nunii,
Doi vulturi

cu capii suri!

Dară Corbea c-auzea

Începea

dă lăcrăma

H

Și din guriță-i zicea :
 — Maică, măiculița mea,
 Aia
 nu-i mireasa mea,
 Și-aia
 ieste țeapa mea,
 /:Să mă puie hoțu-n ia !
 Maică, măiculița mea,
 Du-mi-te, maică,-ndă[+]răt,
 + Că prea-ț' merge drumu drept,
 Și prin oraș să te-abeți,
 Oameni cu ziua să iei,
 Patruzej' de lopă[+]tari
 + Și cinzej' dă săpători,
 Și tu, maică, ca să-m' sapi
 Tot la grajdu Roșului,
 /:Roșului
 begnicului !
 Dar maică-sa c-auzea
 Înapoi să-nnapoia
 Și prin oraș că-m' dădea,
 Oameni cu ziua lu[+]a
 + Pe cum Corbea
 o-nvăța.
 Ș-unde-acasă mi-i ducea
 Și grajdu le arăta,
 'Ncepea,
 neică, de-a să[+]pa
 Și peste-on lacăt că da,
 Lăcățelu
 cît vițelu
 /:Și cu chieia cît purcelu,
 Lacătu cît banița,
 Cu chieia
 dă cinci oca...
 I *măi* Cînd ușa mi-o dășchidea,
 Roșu lumină vedea,
 Începea
 d-a rîchieza,
 Mai mare-ți erea
 groaza,
 Șărpi în găuri că intra ;
 Baba
 la cal să ducea
 Și pe coamă-l săruta,
 Unde-afară că mi-l da
 Și-ncepea
 dă-l țesăla
 Și-i așăza frîu pe cap,
 Cu frîu, vez', de bumbacî
 Dă-i venea bine la cap...
 Ia
 dă frîu că mi-l lua

:/ *măi*₂

:/

:/

mă

mă

Și prin oraș să ducea,
 Boierii cîn' mi-o ve[+]dea
 + Peste babă să strîngea
 + Și din guriță-ntreba:
 — Babă slabă
 și de treabă,
 Cu cuvîntu de ispravă,
 Nu ți-e Roșu de vînzare
 Să-z' dăm galbeni și parale?
 Iar de ți-o fi dă schimbare,
 Pentru unu să-z' dăm doi,
 Să-z' dăm, babo, pînă-n trei,
 Facem un schimb amîndoi!
m Dară baba
 le zicea:
 — Boierilor dumneavoastră,
 Nu-mi e Roșu de vînzare
 Și nu-mi e nici pentru schimbare,
 Roșu mi-e dă dăruială
 Cin' l-o da pe Corbe-afară,
 J /:Să-l scape dă la-nchisoare!
 Boierii care-auzea, *:/*
 Știi, ca de naiba *măi*
 fugea,
 Baba
 nainte mergea,
 La Ștefan-vodă-ajungea
 Și la poartă să oprea, *mă*
 'Cepea
 calu-a rîncieza, *"*
 Ștefan-vodă-afar' ișa
 Și din guriță-i zicea:
 — Ale, babo dumneata,
 Nu-ți e Roșu dă vînzare
 Să-z' dau galbeni și parale;
 Iar de ți-o fi de schimbare,
 Pentru unu să-z' dau doi,
 Să-z' dau, babo, pînă-n trei,
 Facem un schimb amîndoi?!
 Dară baba
 că-i zicea:
 — Să trăieș'i, măria-ta,
 Nu-mi e Roșu de vîn[+]zare,
 + Nu-mi e niș' pentru schimbare,
 Roșu mi-e dă dăruială
 Cin' l-o da pe Corbe-afară,
 Să mi-l scoață d-închisoare
 K Că[-i] pîn' la gît băgat în fiare!
 Ștefan-vodă c-auzea, *măi* *mă*
 Un mic bilețel scria,
 Lu' Ghiorghiță-l trimetea,
 Nici un ceas că nu trecea,
 Iacă, cu Corbea venea,

		Cu lanțur'le dă picioare, Pîn' la gît băgat în fiare, Și din guriță-i zicea: — Ale, Corbeo dumneata, Ia să-mi arăz' drumur'[+]le + Și toate umbruiastile, + Și toate săritele! Dară Corbea că-i zicea: — Să trăieș'i, măria-ta, Io cîn' călăream pã calî Ieream tinerel copilî Și-acu' sîn' mojneag bătrîn! Ștefan-vodă c-auzea, Cinci frizeri că-mi aducea, Doi dă mi-l bărbierea Și trei dă mi-l căftănea, Lăsa chică deli[+]iasă + Cum li-e dra' haiducilor, +a/:Potriva sprîncenilor... L Dale Corbea că-i zicea: — Să trăieș'i, măria-ta, Ștefan-vodă dumneata, Ia să-m' dai tu hainele Să-nvețe cu dînsile, Să le ia miroasile! Ia vezi vorbă fără sfat, Că Corbea mi l-a-nșelat, Că l-a lăsat	/ măi ₁ mă ₂
		gol-dăzbrăcatî, Numai cu tichia-n cap... M Înc-o dată-i mai zicea: — Să trăieș'i, măria-[+]ta, Ia să-mi dai și armile Să-nvețe cu dînsile, Să le ia miroasile! Și armile le lua, Prea bine că să-mbrăca Și de cal s-apropia Și pe coamă-l săruta, Calu-n genuchie că da Pînă Corbea-ncălica. N măi Și pe cal că-ncălica, Sărea ici, sărea	mor'
		colea, Numai spumă mi-l făcea, Spuma cu palma-o lua Și-n pămînt că mi-o trîn[+]tea, + Stană dă piatră-o făcea... Pe lîngă mă-sa să da Și din guriță-i zicea: — Maică, măiculița mea,	mă măi mă măi

Ia să-m' dai, maic' -o smicea
 S-ating pă Roșu cu ia!
 Și din guriță striga:
 — Să trăieș'i, măria-ta.
 Ștefan-vodă dumneata.
 Ia să-ți încui porțile
 Cu fiarele plugului.
 ă₂ /:Puterea pământului! :/
 Ștefan-vodă nu șădea.
 Porțile le zăvorea
 Cu fiarele plugului.
 Puterea pământului.
 Iel pe lîngă mă-sa da,
 Nij' smiceaua n-o lua,
 Mîna-n brîu că i-o-nfigea,
 Sus, pe cal că mi-o punea,
 Pe sus porțile sărea
 Și din guriță striga:
 Rămii, Ștefane, sănătoși
 Ca un trandafir fru[+mcs.
 + La bună mîină ți-am fost.
 N-ai știu, să mă păstrezi
 Ca gaia baboiașu
 Cîn' îl scoate pe uscat
 Și-l ciugulește cu drag.
 Pupa-l-aj dă diamant!...
 Ștefan-vodă că-i zicea:
 — Ale, Corbeo dumneata,
 Du-te, neică, sănătoși
 Ca un trandafir frumos.
 Că n-am cai să te gonească,
 O /:Niji voinici să-ți îndrăznească! :/
 măi Dar unde mi să oprea? mă
 La cea salcie ple[+cată,
 + Unde mai șăzuse-o dată.
 Acolo dăscălica
 Și pă mă-sa c-o-ntreba,
 Din guriță că-i zicea:
 — Maică, măiculița mea.
 Ce rău mare ca să-i stricî.
 Inimioara să-i dăschid? mă
 + Să-i dau foc caselor?
 + Are bani, face alte mai frumoase!
 + Să-i fur butca cu telegari?
 + Face alta și mai bună!
 Dar coconu să i-l fur
 /: Și-n țeapa mea să mi-l punî₁, :/
 /: Să moară fecioru lui, :/
 /: Să-i rup inimioara lui! :/
 P măi De haine să dăzbrăca
 Ș-un cerșetor că-m' găsea.
 Cu hainele lui să-mbrăca,
 La Ștefan-vodă mergea

Q

m

/:Și la poartă să o[+₂]prea ; :/ mǎi₁
 Ștefan-vodă că ișea
 Cu soția care-o avea,
 Să ducă la mănăstire
 Să facă d-o-nchinăciune.
 Iel la sluji că le spunea:
 — Luați-l pe-aces' cerșetor,
 Dați-i, frate, dă mîncare
 Și₁ /: băutură și culcare ! :/ mǎ₂
 Dară Corbea ce făcea?
 Dacă-n casă să vedea,
 La legăior să ducea
 Și copilul mi-l lua
 Și-n țeapa lui îl punea,
 Afar' pe ușă ieșea,
 Drumulețu și-apuca,
 Să ducea
 la maică-sa, mă
 Sus, pe cal că-ncălica
 Și cu mă-sa că-m' pleca
 Și acasă se ducea. măi
 Mă-sa prea bine-l lu[+]a,
 + Și-l lua,
 -l căsătorea,
 Frumoasă nuntă-i făcea,
 Mulți lăutari că tocmea,
 Dar și pe Paul cu Stelea
 Și cîntec cu că-l cînta
 Pentru ca să pomenească
 La cistiți ca dumneavoastră!...

C. Mustăța
 Malu — Ilfov
 14 VI 1962

mg. 2400 Rd + 2401Va
 AL. I. AMZULESCU

86(89) TOMA D-A LU' MOȘ

A

doamne₁

/: Bob nău' ș-un mărgărit₂, :/
 /: Pă cel dum cam părăsît₂, :/
 Cu negară-acoperit,
 Cu troscot verde-nvălit₂,
 Tare-m' vine și soseșt'
 Săvai Toma d-a lu' Moș,
 Pă luciul drumului,
 /: Pîn floarea vizdeiului; :/
 Pă luciul drumului,
 +bă + Tare-m' vine și-m' sosește
 + Savai Toma d-a lu' Moș
 + Tocmai din Țara dă Jos,
 + Cu-âl cojoc mare, lășos,
 +săracu + Că-l poartă vara pă dos

+ Și mi-l ține cam pă șale
 + Ca să-i țiee dă răcoare...
 +bă + Cu căciula ne-ndopită,
 + Cu ghieba neisprăvită,
 + Cu cinci frîne la ciochină,
 + Șapte-op' la puzunare
 + Atîrnate-n găitane,
 + 'Văluite-n mușamale,
 + Băgate pă su' samare,
 +a/:Strălucesc ca sfîntu soare,... :/
 Și iel, frate, să trăgea mă
 La un puț cam părăsiti,
 Dă moșu-seu ie-nceputi,
 /:Dă moșu-său dă dămulti, :/
 Că dă ta-său mi-e zîdit
 + Și dă Toma isprăvit;
 + La groparu
 cu lipanu,
 + Unde-adapă Manca calu;
 La cinci ulmi dintr-o tulpină
 Ca cin' fraz' buni dintr-o mumă,
 Ca cinci degete la mînă;
 La gropanu
 cu lipanu.
 Unde-adapă Manea calu,
 Săvai Mane-al cîmpilor,
 Stăpînu moșiilor,
 Drăgălașu fetelor,
 Iubețu nevestelor...
 B Catifea
 și-o viorea, mă
 Ș-acolo Toma-m' trăgea,
 +bă săracu + Du pă cal dascăleca,
 + Călușelu-ș' priponea,
 + Iarbă cu palma
 că-i da
 + Să nu strice livada
 + Că l-o prinde cineva,
 + Îl mănîncă pușcăria,
 + Furisîta prea-m' era!...
 + Iară Toma ce făcea?
 +săracu + Subt umbriță să băga,
 + Ipîngele mi-așternea,
 + Șaua
 căpătîi punea
 + Și-ntr-o rînă mi să da;
 + Și-așa
 Tomii că-i venea,
 + În picere să scula
 + Și-n disăgei căuta,
 + Ș-o pită că mi-ș' scotea;
 + Mîna-n sîn că mai băga
 + Ș-o batistă că-m' scotea,

+ Frumoasă masă-ntindea.
 +și + Iară pita c-o lua,
 + Cu cehia
 -o felia,
 + Mîndre felii c-o făcea,
 +săracu + Mîna pă ploscă puneă,
 + P-o ploschiță mititea,
 + Mititică, mititea,
 + Mi-e legată c-o curea,
 + Să-nchina
 Toma cu ea.
 +săracu + Mîna dreapt-o rîdica,
 + Sfîntă cruce că-ș' făcea,
 + La Dumnezău să ruga:
 + „Doamne, Doamne milostive,
 +doamne, +/:Da-nchina-o-aș calului,
 + Calu ieste-o vită mută,
 + Do'r cu urechile-ascultă.
 +doamne, + N-are gură să-m' vorbească,
 + Mie ca să-m' mulțumească; :/
 + Doamne, Doamne milostive,
 + Da-nchina-o-aș cîmpului,
 + Cîmpului
 Ardealului,
 + Cîmpu mi-are peliniță,
 + Sufletu lui neiculiță;
 + Doamne, Doamne milostive,
 + Da-nchina-o-aș ulmilor,
 + Ulmilor
 ca fraților!...“
 + Catifea
 ș-o viorcă,
 + 'Ncepu Toma d-a-nchina,
 + La ulmișori să ruga.
 + Iară ulmii ce-m' făcea?
 + Dumnezău că-i îndemna,
 + Dă mijloc mi s-aducea,
 + Pcala-n pămîn' și-o lăsa,
 + Crășcioarele să bătea,
 + Multă frunză scutura,
 + Masa Tomii-mpodoba
 +a/:Dă mi te lua
 groaza!... :/
 Iară Toma ce făcea?
 Și-așa bine că-i părea mă
 Că Dumnezău că-l sîrvea... ”
 +bă săracu + Cîn' vru din ploscă să bea,
 + Dă un'e naiba
 -m' sosea
 + Savai Mane-al cîmpilor,
 + Stăpînu moșilor,
 + Drăgălașu fetelor,
 + Iubețu nevestelor?

	+	Cînd pã Toma cã-l vedea,	
	+	Gurițã la iel cã-i da:	
	+	— A, bre Tomo, dragã Tomo,	
+Tomo	+	Cine focu te-a-ndemnat	
	+	Drumu calului de-ai dat?	
	+	Livez' verz' dã mi-a-ncurcat,	
	+	Cãpșorelu ț-ai mîncat!	
	+	Iarã Toma d-auzea	
+sãracu	+	Sta	
		dîn gurã și striga:	
	+	— Taji, Maneo, nu zice-așa.	
+Manco	+	Vin' la masã sã mîncãm	
	+	Și-amîndoi ca sã-nchinãm	
	+	Pintru tine,	
		pintru mine,	
	+	Cã ieș' sîrman ca și mine!	
+bã	+	— Nu-m' scrie mie pravila	
	+	Sã mînc la masa ta!	
	+	Futu-i hoțu maică-sa,	
	+	Batã-l Maica Precesta	
	+	Și ce zî oa fi mai ra,	
	+	Și sfînta-i dumineca!	
+bã	+	Cîn' o datã cã-i... sã nãpustea	
	+	Și cu iataganu da,	
	+	Mațe lu' Toma-i vãrsa.	
	+	Pleca Manea	
		și cînta,	
+sãracu	+	Rãmînea Toma,	
		plîngea,	
	+	Dîn o'i negri lãcrãma,	
+a/	:	La mațe mi sã uita...	:/
/:	:	Dumnezãu cã-l îndemna,	:/ mǎ ₂
	:	Mîna dreaptã c-o-aducea,	
/:	:	Mãșcioarele le strîngea,	mǎ :/
	:	Cu fir roșu se cosa,	"
	:	Mãșcioarele le strîngea	"
/:	:	Cam cu paie, cu tohocî ₂ .	:/
+bã	+	Bãgã mațale la loc.	
+sãracu	+	C-un fir roșu se cosea	
	+	Și-o batistã cã-m' lua	
	+	Și la ranã c-o-așãza.	
	+	În cinj' brîne sã-ncingea;	
	+	În cinj' brîne ș-o curea	
	+	Cã-j' mai strînsã inima...	
+sãracu	+	În picere sã scula	
	+	Și la cal cã nãvãlea,	
	+	Din pripon cã mi-l lua,	
	+	Cu gurița-l întreba:	
	+	— A, bre calu, calu mieu,	
+taică	+	Și-a lu' Dumnezãu,	
+bã tatãle	+	Putea-o-ai la bătrînețe	
	+	Ce puteai la tinerețe?!	
	+	Iarã calu de-auzea	

+bă	+	Și-ntr-un loc că mi-l oprea,	
	+	Cu gurița-l întreba:	
	+	— A, bre Maneo, dragă Maneo,	
+bă	+	Ia să-m' spui adăvărat	
	+	Ce rău mare ți-am stricat?	
	+	Eu cucoana nu ți-am pupat,	
	+	Telegari nu ți-am furat,	
	+	Curțișoara nu ți-am spart,	
	+	Coconași nu ți-am tăiat,	
	+	Eu la masă te-am chemat,	
	+	Tu cu iataganu-ai dat,	
	+	Mațale că mi le-ai vărsat,	
	+	Căpșorelu ți-ai mîncat!	
	+	Cu stînga	că mi-l ținea,
	+	Cu gura	că-l judeca,
	+	Cu dreapta	că-l ciopărta,
	+	Carne din iel că tăia	
	+	Și pă cîmp mi-o răvărsa.	
	+	Soarele osu-i ardea,	
	+	Ciorii, coțofenile	
	+	Să-i scoată vederile,	
+a	/:	Să-ș' tragă păcatele...	:/
		Catifea	
		ș-o viorea,	mă
	+	Soare namiaz că venea,	"
	/:	Iară Toma ce-m' făcea?	:/
	/:	Moartea i s-apropia.	:/ m'
	+	Și-ndărăt că să-ntorcea,	
	+	Tot la ulmișori venea,	
	+	Iară la ulmi cîn' mi-j' venea,	
	+	Du pă cal dăscăleca,	
	+	Drumu calului că-i da.	
	+	Și Toma ce mi-ș' făcea?	
	+	Și pă cîmp că mi-ș' pleca,	
	+	Multă sepică strîngea,	
+bă săracu	+	Tron dă sipică-ngrădea,	
	+	Dă mi te lua	
		groaza!	
	+	Iară Toma ce-m' făcea?	
+săracu	+	Cu paloșu că-n' săpa,	
	+	Mîndră groapă că-ș' făcea.	
	+	Cojocelu dăzbrăca	
	+	Și mi-l pusă sus, pă șa,	
	+	Cizme din picior scotea,	
	+	La ciochină le-atîrna,	
	+	Alătura cu plosca.	
	+	Căciula din cap că mi-o lua	
	+	Și-n disăgei c-o băga.	
	+	Iară Toma ce făcea?	
	+	Tronulețu mi-l lua	

+ /:Și₂-n groapă că-l așăza :/
+ Și-n iel, frate, că-m' intra.
+ Din brînări să deșcingea,
+ La rană să căuta.
+ sāracu + Mătasa
că-i putreza,
a + /:Suflețelu că-i ieșă... :/
/:Și iel, Doamne, că murea, :/ mǎ₂
Iară calu dă-m' vedea
Cu picerele-m' bătea
Pînă mormîntu-i făcea,
+b /:Cu botu pă mormîn' sta... :/
+ Trei zile ș' trei nop' șădea,
+ În toate păr' să zăuita,
+ Nu vedea
pă niminea,
+ Că-n cîmpie că erea.
+ Iară calu că-m' vedea,
+ Într-o dimineață, colca,
+ Un voinic sārăcăcios
+ Tocmai din Țara dă Jos.
+ Dă cînd mă-sa mi l-a fapt
+ Pă cal bun n-a-ncălecat,
+ Cojoc bun nu mi-a-mbrăcat,
+ Cizme-n picior n-a purtat,
+ Căciulă bună-n cap iar n-a purtat,
+ Dă vin n-a fos' săturat,
+ Dă bani n-a fost îndăstulat
Ec +a /:Dă cînd mă-sa mi l-a fapt, :./
/:Pă cal bun n-a-ncălecatî... :/
Catifea
ș-o viorea, mǎ
Copilașu ce-m' făcea?
/:Cojocelu l-îmbrăca, :/mǎ₂
Cizme-n picior că băga
+bǎ + Și-n disăgei căuta;
+ Căciulița mi-o găsea
+a /:Și-n cap, Doamne, c-o punea, :/mǎ₂
Mîna pă ploscă-m' punea,
Dă trei ori c-o opîntea,
Altu coraj dobîndea,
+ Frică, Doamne, nu ma' avea!
F Copilașu ce făcea? mǎ
/:Cîn' dă cal s-apropia, :./
Nu vedea
pă niminea,
Do'r mormîntu că-l vedea,
+b /:Cam pitiș mi se ducea;
+ Întîi la ploscă năvălea,
+ sāracu + Dă trei ori c-o opîntea,
+ Altu coraj dobîndea,
+ Frică, Doamne, nu ma' avea!
+ Picior în scară punea,

	+a	/:Mîna dreapt-o rădica,	:/mă ₂
		/:Cojocelu l-îmbrăca,	:/ „1
		Cizme-n picior că băga	
		Și-n disăgei căuta.	
	+	Mulz' galbini că mi-j' vedea,	
	+	Căciulița c-o lua,	
	+	Mulz' galbini că mi-j' vedea,	
+săracu	+	Inima	
		-n iel că creștea,	
	+	Picior în scară punca,	
	+	Mîna dreapt-o rădica,	
	+	La Dumnezeu să ruga:	
	+	„Ajută-m'. Doamne, cu bine	
	+	Să-m' izbîndes' p-astă lume,	
	+	Ce-am la gîn', să-m' dobîndesc	
	+	Și cu viață să-n' trăiesc!...“	
	+	Un'e calu-mbuiestra	
	+	Și voinicelu cînta,	
	+	To' bo'daproste zicea,	
	+a/:	Lu' Toma că-i mulțumea...	:/

N. Candoi *Turică*
 Celei — Olt
 10 VI 1958

mg. 1389
 AL. I. AMZULESCU

87(90) MIU ZGLOBIU

A	i	Pe poteca strîmtă, Strîmtă	
		și boltită,	
		Pe jos pardosită	
		Cu piatră măruntă	
		/:Adusă din munte,	:/
		Faptă cu baroșu	
m ₁	/:Dă ₁	Stanciu frumosu,	:/
		Faptă cu ciocanu	
	/:De	Stanciu țiganu...	:/
		Pă ia cin' să-mplimbă?	
		Miu	
		zglobiu,	
		Cela, copilul,	
		Baş-manghiol de codru,	
		Păunaj de lotru...	
		Iel mi să-mplimba	
		Ziua	
		și noaptea,	
		Din frunză cîntîndî,	
	/:	Codrii răsunîndî ₁ ...	:/
B		Dar pe miez de noapte,	
		Cînd dorm toate ape,	
		Murgul nu-i mai poate,	

Murgu-i strefiga,
 Cît nu mi-l trînteă.
 Miu că-i zicea :
 — Dea, murgulez, dea,
i Fura-te-ar furu,
 Mînca-te-ar lupu,
 Roade-te-ar curmu,
 Cum tu strefigași
 Și te poticniși,
 /:Cît nu mă trîntiși !
 C /:Or' ție că-z' pasă
 Ori zeaua,
 ori șaua,
 Ori cistite arme,
 Ori dalbe pleocate.
 Ori trupșoru mieu
 Călare p-al tău,
 Cel nebotezatî
 Și necreștinatî,
 La femeii nedat,
 Să-i poarte păcat
 Cin' l-a fermecat !...
 D Murgu că-i zicea :
 — Stăpîne, stăpîne.
i Bun stăpîn d-al mieu
 /:Și-al tău Dumnezeu,
 Vez' mie nu-m' pasă
 Nij' zăua,
 niș' șaua,
 Niș' cistite arme,
 Niji dalbe pleocate,
 Niji trupșoru tău
 Călare p-al mieu,
 Dar mie că-m' pasă
 Seara că să lasă,
 Noaptea-n codri intră,
 /:Pe noi că ne-apucă
 Fără pic de apă,
 Fără fir de focî,
 + Și-aicea să zice,
 + Ș-aicea să cheamă
 La malu bărbatî,
 La dealu săpatî,
 Și-aicea-m' păzește
 Ianoș unguru,
 /:Hoțu
 -nfieratu,
 + 'Ncinge barba cu brîu...
 Că iel are voinici
 Patruze' și cinci,
 Toz' voinici
 levinți,

Străini de părinți
De cînd erau mici,
C-au căciuli înalte,
'Nalte,
stogoșate,
Lăsate

pe spate
Dă străinătate!...

E

ă Miu c-auzea,
Calu-ncorajea:
— Dea, murgule, dea,
Nu te speria!
O frunză lua,
'Ncepea

de-a cînta.
Codrii-m' răsuna...

Ianoș l-auzea,
La voinici spunea:
— Măi voinicilor,

+ Cazacliilor,
Măi optașilor,
Voi, patruze' și cinci,
Cinzeci fără cinci,

/:To' streini levinți, :/

+ Străini de părinți
+ Dă cînd az' fos' mici,
Voi, toți v-ați culcatî,
Io nu m-am culcatî

/:Și mi-am ascultatî :/

Rîmchiez de cal murgî
/ Și-un glas de voinicî₁; :/

Cinci inși v-alegeți,
/:La iel să mergeți :/

Și de-o fi stricatî
Să-i poarte păcatî
Cin' l-a fermecat;
Iar d-o fi nebunî

/:Să mi-l dați la drumî₁, :/

+ Un pumn, doi să-i dați,
+ Calu să i-l luați,
+ Drum să-i arătați;

î Iar d-o fi viteazî
Cu flori pe obraz,
La mine să-l dați
Ca să mi-l luptăm,

Capu să-i tăiemî, măi

F

măi Cinci inși s-alegea,
La iel să ducea,
Din deal că-i striga,
Nu s-apropia:
— Măi, car' ești acela
De cînzi-tu ncaptea,

De-nspăimînți lu[mea]?!
 Miu-i auzea,
 Din gură zicea:
 — Măi voinicilor,
 Cazacliilor,
 Măi ioltașilor,
 Cine v-a mînatî
 /:Capu v-a mîncatî₁, :/
 + Și p-al lui, și-al vostru,
 + Futu-mi-i chiposu!
 Că io nu-s nebunî
 Să mă dați la drumî,
 Niji nu sun' stricatî
 Să-m' poarte păcat
 Cin' m-a fermecat,
 Și io sun' viteazî
 /:Cu flori pe obrazî₁, :/
 Că am mîin' curmate,
 'N sîrmă-nfășurate
 Din deget la coate,
 N-am cu cin' mă bate
 Dă străinătate!...
 G *păi* Voinici auzea,
 Înapoi mergea.
 Lui Ianoș spunea:
 — Ianoj dumneata,
 Ci-că ne-ai mînatî.
 Capu ne-ai mîncat,
 + Și p-al meu,
 + Și-al tău.
 + Ăl viteaz greu
 C-are flori pe obrazî,
 Mîini înfășurate,
 Sîrmă-nfășurate
 Din deget la coate,
 + N-are cu cin' să bată
 + Dă străinătate!
 Ianoș c-auzea, *măi*
 La-ăi voinici spunea:
 — Măi voinicilor,
 Cazacliilor,
 Măi ioltașilor,
 Ăla ie Miu
 Cela, zglobiu,
 Păunaș de lotru,
 Baș-manghiol de codru;
 La mine-a slujitî
 Cînd a fos' mai micî
 Și nu i-am plătitî,
 Și s-a haiducit. *măi*
 H *măi* Toți să-ncălicăm,
 /:La iel să mergemî₂ :/
 Capu să-i tăiemî,

/:Murgu să-i luămî! :/
 Toți că-ncălica,
 La iel că mergea,
 Din deal că-i striga,
 Nu s-apropia.
 Ianoș că-i spunea:
 — Care ieș'i tu acela
m De-m' cînți tu noaptea,
 /:De-nspăimînți lumea?! :/ mîi₁
 I *mîi* Miu i-auzea,
 Glasu-i cunoștea,
 Din gură-i zicea:
 — Ianoj dumneata,
 Dă-te mai încoa'
 /:Să-ți văz fața ta! :/
 + Toz' s-apropia.
 Miu le zicea: mîi
mîi — Voi, voinicilorî.
 Cazacliilor,
 Măi ioltașilor,
 Toz' dăscălicați.
 Caii să-i legați,
 La tufe vă dați
 Și să vă culcați,
 Noi doi ne luptămî!
 Ianoș c-auzea,
 /:Fața-i să zburlea... :/
 J Dar voinicii nu șădea.
 Toz' dăscălica,
 La tufe să da,
 Iei doi să lupta.
 Tare-i Ianoși unguru,
 /:Dar mai tare ie Miu! :/
 + Ianoși l-apuca,
 + Coastili-i troznea;
 + Miu l-apuca,
 + Coastele-i frîngea
 Și-unde-l învîrtea.
 D-o tufă-l plezneă,
 Capu-i dăspi[+]ca.
 K După ce-l omora,
 Sta
 și să gîndea:
 + „Of, Doamne, mîria-ta,
 Aceștia voinici
 Patruză' șî cinci,
 Cinzăci fără cinci,
 Toți voinici levînți,
 Iei s-or supăra,
 Pe mini m-or tăia,
 Calu mi l-or lua!“
 Sta
 și să gîndea,

L

măi

/:Calu-l dășăla, :/
 + Din gură zicea :
 — Care s-o afla
 Și s-o adevăra
 Saxanaua mea
 S-o puie pă cal,
 + Îl fac căpitan! măi
 Tozi mi să-ncerca,
 Nimeni nu putea,
 Dar un vo'nic dian
 Călărel pă cal,
 D-o palm-o lua,
 D-o palm-o sălta,
 + Mai mul' nu putea...
 D-o parte că-l da,
 Din gură zicea :
 — Măi voinicilorî,
 Cazaciiilor,
 Măi optașilor,
 Lăsați tîlhăria,
 /: Luați plugăria, :/
 + Tîlhăria-i mișelie,
 + Plugăria-i boierie !
 Pe acel dianî
 Cu iel că-l lua
 Și-n codri-apuca,
 'Ncepea
 de cînta,
 Cine mi-i vedea călare,
 Toți le zicea „căpitane“,
 De frică le da parale
 /:Și cailor demîncare... :/

C. Mustăța
 Malu — Ilfov
 13 XI 1962

mg. 2399 Rc
 AL. I. AMZULESCU

88(91) MIU HAIDUCU

A

of

Lele verde lobodă,
 Curte la Ștefan-vodă
 Mulz' boieri s-a strîns la vorbă,
 Toz' boierii țeriei,
 Frate, și-ai Moldoviei,
 Căimăcanii tîrgului,
 Cistiți divanului,
 /:Fala caimacanului... :/
 +neică Iar de vorbă ce-m' vorbea?
 To' de Miu sfătuia măi
 Să-i facă de-o-nvînătoare
 Colea, la tîrgu de-afară

B

of

iii

+

nene

+

 $+$

+

 $+$

- + Scotea vin de-al marmuziu,
 + Cules toamna mai tîrziu,
 + Omora ciocoi de viu,
 + Şî rachiu de-al anason,
 + Fabrica lui Sfîntu Ion,
 + I-a făcu' din om-neomî...
 C *nene* Şî pe toţ' că-i îmbăta,
 Car' pe-acasă că-m' pleca,
 Car' pe su' mese-m' cădea,
 Ştefan-vodă rămînea *măi*
 Ca o mică păsărea.
 + Punea coatele pe masă,
 + Dalbe mîndre la obraz,
 + Moare Calea de năcazi...
 Iară Calea ce-m' făcea?
 Cu braţale că-l lua, *măi*
 O plapomă-i aşternea, "
 Cu salteaua-l coperea;
 + Salteaua cu floricele
 + Mi-l gidilă la sprîncene,
 + Făcu Calii pe plăcere...
 D *ai* Dar sub cap ce-i mai puneă?
 Perioara de bumbaci
 Umplută cu liliaci,
 Să-i fie moale la capî...
 + Mîna su' pat că-m' băga,
 Papucei că mi-şi lua,
 Papucei
 de-ăi prosticei
 De-o sută cinzâj' de lei,
 Să-implimba domnu cu ie
 /:'Călţa' pe picioru golî... :/
 Iar sub cap ce-i mai puneă? *măi*
 + Lua codru de zlănină,
 + Unjea uşa la ţîţînă,
 + Nu mai scîrţîia o lună,
 + O lună
 Ş-o săptămînă...
 E + Vedriţa-n cap c-o lua,
 + La apă că să făcea,
 Sărea ici, sărea colea *măi*
 Tomnai ca căprioara, "
 Sărea-o vale ş-o vâlcea
 Ş-o pustie de derca
 + Şi la Miu să oprea. *măi*
 Mîna-n sus că-m' întindea, "
 O frungioară că-şi rupea "
 Şî sub buz-o sumeţa "
 Şi-ncepea
 de-a şuiera
 Tomnai ca şurligaia...
 + Iacă Miu c-o-auza
 + Şî pe glas o cunoştea:

+ „Aia-i Calca, soru-mea,
Or' fo farfurie-oa spartî,
Or' de chielciug c-a 'firşitî,
Or' domnia mi-o-au gonit,
Or' murgu i-a-mbătrînitî,
De la mine c-a venit
+neică + Pe sudori de moarte.
+taică + Pe puteri de noapte!?”
ai Dară Calea-i răspunde:
— Dale, nene Miule,
Nici farfurie n-am spartî.
Domnia nu m-a gonitî,
De la tine c-am venit.
+ Nu asară, -alalteri sară
+ S-a strîns domnia la vorbă.
+ Dar de vorbă ce-m' vorbea?
+ To' de tine-n sfātuia,
+ Să te ia pe tin' legat
+ Pe vară ce-ai căştigatî,
Ca să-ţ' facă de-o-implimbare,
Neică, ş-o spînzurătoare
Colea, la tîrgu de-afară.
Fii, Miule, de mirare!
+ Dară Miu de-auza:
+ —Dale, Caleo soru-mea,
+ Nu purta tu grija mea
+ Şî poartă, geană, pe-a ta,
+ Că eu-s Miu, bală de drac,
+ De-i dau domniii de capi!
Am să mi-l adu' la fag
Ne-ntreba' nejudecatî,
Ş-oi să mi-l calc cu cizma
Pîn' i-oa plezni pipota!
Cînd oai zîce viorea,
Binişor că te-oi ducea.
Să nu afle domnia!
+ Binişor că să ducea,
+ Pînă-n zîuă să scula,
+ Ibric de apă lua,
+ La toţi apă le torna,
+ Niminea nu pricepca
+ Unde Calea că ierea...
a Dară Miu să scula,
+ Pînă-n zîuă să scula,
+ Colea-n deal, colea-n piscan,
+ Găsa mic de ciobănaş,
+ Ciobănaş cu zece oi,
+ Lovi-l-ar noo bătai...
Bună dimineaţa-i da

/:Și degrabă-l întreba: :/măi₁
 + — Dale mic de ciobănaș,
 + De când oile păzăști
 + Nici o oaie nu prăsăști.
 + Nu-m' dai mie-ale zece oi
 + Să-z' dau o sută de lei,
 + Oaia cîte zece lei?
 Dar ciobanu, ca ciobanu,
 Nu știe ce ie șofranu,
 /:C-oi să-l înșele codreanu,... :/
 + Suta de lei că i-o da,
 + Oile i le lua.
 — Măi ciobane dumneata,
 Făcurăm cu oile,
 Facem cu cojoacele, măi
 Ne cunoaște oile:
 + Să-z' dau conțeș mohorît,
 + Din guler pînă-n pămînt
 + Numai fir și mărgărit,
 + Ce nu s-a mai pomeni',
 + Să-m' dai tu mie-al cojoc lățos-bălțos
 + De mi-l porț' vara pe dos,
 + Și mi-l porț' pe pielea goală
 + Ca să-ț' ție de răcoare!...
 G ai Făcurăm cu toatele,
 Facem cu opincile:
 + Să-z' dau cizmă potcovită,
 + De capră
 stearpă
 + De noo ani nefătată,
 + Să-m' dai tu mie-a opincă
 + Zgîrcită,
 zbîrcită,
 Vere, și neisprăvită,
 Că toată vara-ai tîrît-o...
 Făcurăm cu toatele,
 Facem cu căciulile: măi
 + Să-z' dau verde coimănac,
 + Verde ca frunza de fag,
 + Numai de Miu purtat,
 + Să-m' dai tu mie-a căciulă
 + De țap bălțat,
 + De mi-o pui tu hap
 în cap,
 + Și mi-o pui pe troaca goală
 + Ca să-ț' ție de răcoare...
 H ai Făcurăm cu toatele,
 Facem cu ciumegele: măi
 + Să-z' dau flintă
 ghintuită,
 + De noo ani neslobozită,
 + Să-m' dai tu mie 'a bîzdoacă zmultă,
 + La un cap mototoltă,

Pentru Ștefan mi-e gătită !
 Iacă Miu ce făcea?
 Cu toate să ichipa,
 Ochii pe dos i-ntorcea
 Și din fluier că-n' cînta,
 Din cojoc că-m' plotoea.
 + Oile nici nu păștea,
 + Do'r la dînsu să uita,
 + Credea că ie, zău, naiba...
 Oile și le păștea
 +neică + Pe-o margine de drum bătut,
 +a /:Unde-i troscotu mai bun. :/
 + Cînd să uită de o parte,
 + De o parte
 cam la spate.
 Mare pulbere să-nalță,
 Dare Miu să gîndea:
 „De-ar fi pulbere de vînti.
 S-ar întinde pe pămîntî;
 Nu ie pulbere curată,
 /:Ie cu lume-amestecată!“ :/
 +neică + Ștefan-vodă că-m' erea
 + Cam cu nepoțai cu tot,
 + Cam cu haidalic cu tot,
 + Cam cu Bucureș'i cu totî...
 I ai Aproape s-apropia,
 Bună ziua că mi-i da:
 + — Bună zîua, măi ciobane !
 + — Mulțămincu-z' dumitale,
 + Doamne Ștefan-vodă !
 Cînd oi zice viorea,
 Mare ordin că mi-j' da:
 + — Ia grăbiz' de mi-l legaț',
 + Vere, și mi-l verigaț',
 + Cînd oi zice colelie
 + De unde numele-m' știe? !
 — Dale, doamne Ștefan-vodă,
 Nu grăbiz' de mă legațî,
 Neică, nij' de mă-njurați,
 + C-avem și noi taz' bătrîni,
 + Bat calea mitropoliii,
 + Ala, popa Măgălie
 + Vă strig' popii pe hîrtie,
 + De-aia ciobanii vă știe!...
 J + — Măi ciobane dumneata,
 + Dacă ieste vorba-așa,
 + De cînd oile păzăști
 + N-ai afla' de fagu Miului
 haiducului?
 +bre'ce + — Colea-i, o palmă de loc,
 + Acu' te duc și te-ntor'
 + La luminatul de soroc,
 + Peste un ceas iej'i la locî,

K

Dacă lași tu oastea ta
 Să păzască turma mea,
 Sînt oile stăpînești,
 M-apucă să le plătesc!
 + Să vez' minte de domnie
 + Cum și-o dă pe ciobănie...
 Toată oastea și-o lăsa,
 Numai doi cu iel lua.
 Cînd oi zice viorea,
 + Mergea, neică, ce mergea,
 + Dale Miu ce grăia,
 + To' de-al dracu ce ierea:
 + — Dale, doamne Ștefan-vodă,
 + Mai scrie fun răvășal,
 + Mai trimete-al soldățul
 + Să nu pier' fun mieluşal,
 + a /: Să dau zece pentru ielî! :/
 + Și pe ăla-l trimetea,
 + Singurel că-m' rămînea
 + Cum lu' Miu că-i plăcea.
 O potecea

ș-alegea,
 O potecea părăsîită,
 Cu troscot verde-nvelită,
 Numai de Miu știută.
 + Mergea Ștefan-vodă, zău, călare,
 + Dară Miu pe picioare,
 + Cu dîrjala la spinare
 + Să-l doboare

de călare.

Iel mergea ce mi-ș' mergea,
 Pe cioban că-l întreba: *măi*
 + — Dale, mic de ciobănaș,
 + Ce ie ale

pîrjoale

+ De să văd în depărtare?!
 + — Dale, doamne Ștefan-vodă,
 + Alea nu-s pîrjoale;
 + Ala ie fagu Miului

haiducului,

+ Că sclipește de cuțite
 ascuțite

+ Și de flinte
 poleite,

+ Mai sumete scările
 + Că ne-aude cetele
 + Și-s' sare măsălele,
 Futu-z' lumînările!...

L

ai

— Iacă-acolo să mă duci!
 Iacă-acolo că-l ducea,
 + Înăuntru că-l băga,
 + Un scăunel că-i punea,

Scăunel

de aurel

De şedea Miu pe ieli.

+ — Dale, doamne Ştefan-vodă,

+ Ia mai stăi tu, zău, colea

+ Să mă da'-io dupe-al fag,

+ Să văd hoţ de Miu culcatî!

Dupe fag că mi să da,

Lăsa haine ciobăneşti,

Îmbrăca alte-mpărăteşti,

Din guler pînă-n pămîntî

Numai fir

şi mărgărit.

+ La Ştefan-vodă venea,

+ Din picioare că-m' bătea,

+ Ştefan-vodă de-l vedea

+ Buza-n patru că-i pleznă.

Iacă Miu l-întreba:

+ — Dale, doamne Ştefan-vodă.

+ Bine,-ascară la beţie,

+ Dar acuma, la trăzvie,

+ Ce-ai căta' la fag la mine,

+ Dracu te-adusă la mine?!

M

nene

Că te-ascultam la fereastă,

Mă-njurai de mumă-n casă,

Cam de mumă, de nevastă!

+bre 'ce + — Iartă-mă, Miule, c-am foz' beat!

+ — Pă' aici nu iej'i la Bucureşti,

+ Neică, să te fuduleşti

+ Numai în papu' şi-n meşi;

+ Aici iej' la hîţîj,

la curmejîşi,

+ Unde nu-i loc de cîrmişi!

N

ai

Doauă-trei palme-i trăgea,

Iacă Calea că-m' sosa

Şi de Miu să ruga:

+ — Dale, nene Miule,

+ Ia ţine-ţ' tu inima

+ De nu-ţ' tăia domnia,

+ C-ai să-ţ' pierz' vitejîia,

+ Că de cîte belele-ai da'

+ Ştefan-vodă te-a scăpat!

+ — Dale, Caleo soru-mea,

+ Dacă ieste vorba-aşa

+a/:Pune de-i fă o cafea,

+a Să nu-i pleznească fierea!

:/

+ Ş-o cafea

că mi-i făcea

+ Şi-n mîină, neică, i-o da;

+ Pîn' la gură de-o ducea

+ Mai mult pe iel c-o vărsa,

+ Mîinile că-i tremura

+ To' de frică ce-i ierea...

Drumu lu' Ștefan că-i da,
 Când ieșă la drum bătutî
 C-un car de crumpeni la gîtî,
 Dar p'in crîng ce-oa fi mai ruptî
 Numai dracu l-a știutî...

+ Dale Miu că striga:
 + — Dale, doamne Ștefan-vodă,
 + Na-z' barda de fă-ț' colnic!
 + — Las' că fug-io ca pe cîmp!
 + Haiducește, vere,-n pace,
 + Domnia n-are ce-z face!...

Mihai Constantin
 Desa — Dolj
 22 II 1951

mg. 18 a
 AL. I. AMZULESCU

89(93) GOLEA

A	Foaie verde micșonea,	<i>mă</i>
	'Cepu primăvara-a da,	„
	Zăpada să petecea,	
	Colțu ierbii că creștea...	
B	'Cepu primăvara-a da,	<i>mă</i>
	'Aiducii că să strîngea	„
	/:Și cu toții să vorbea,	:/ „ ₂
	Stan al Bratii ce făcea?	
	Căpitanu că erea,	
	Căpitanu dă haiduci,	
	Ceată patruză' și cinci,	
	+ Tot voincii	
	levrinți,	
	+ Striini dă părinți,	
	+ Aduji dî pîn munți,	
	+ Groși la ceafă,	
	+ Lați la falcă,	
	+ Cu mustăți în varvaric	
	+ Cum stă bine la voinicî...	
C	Stan al Bratii ce făcea?	<i>mă</i>
	Căpitanu lor erea,	„
	+ Ei mai știa	
	și dă Golea,	
	+ Că Golea noo frățiori c-a avut	
	+ Și cite-noo c-a murit:	
	+ Care dă cuțit tăiat,	
	+ Care dă pușcă-mpușcat,	
	+ Care la drum spînzuratî...	
	Stan al Bratii ce făcea?	<i>mă</i>
	+ La muma lu' Golea că venea,	
	+ Dîn gură că-i zîcea:	
	+ — Muma lu' Golea,	
	+ Babă	
	albă,	

+ Și te văz cu mintea-ntreagă
 + Și la cuvînt aşăzată,
 + Nu vrei să ni-l dai în 'aiducie pă Golea?
 + Da' baba

că mi-i zîcea:

+ — Stan al Bratii dumneata,
 + Căpitane dă haiduci,
 + Păi bine, mă, io noo ficiorei c-am avut
 + Și cîte-noo mi-a murit,
 + În 'aiducie mi-a murit,
 + Care dă cuțit tăiat,
 + Care dă pușcă-mpușcat,
 + Care la drum spînzurați!

E

mă

Stan al Bratii dumneata,
 Căpitane dă haiduci,
 Ceată patruză' și cinci,
 + Tu dă mine te-oi îndura
 + Măi, Stan al Bratii dumneata,
 + Pă Goia dă mi l-oi lăsa,
 + Să-mi aducă și el d-o mireasă
 + Să-m' facă și mie d-un focșorel în vatră,
 + Să-mi aducă apă-n găleată,
 + La vreme dă neputință
 + Să-m' dea și mie mînă-ajutorință,
 + Măi, Stan al Bratii dumneata!

F

mă

Iar Golea că mi-j' venea,
 + Cînd Golea că mi-j' venea
 + Stan al Bratii că-i zîcea:
 + — Vezi mă, Goleo dumneata,
 + Vezi că nu vrea

mă-ta să te dea?

+ Noi₁/:îi croim d-o hainuță noo
 + Să te dea pă tine noo!
 + Dacă, și muma lu' Golea nu vrea,
 + Dîn guriță că zîcea:

:/

+ — Măi Stan al Bratii dumneata,
 + Cum o să v-îl da' io pă Golea,
 + Că dîn noo ficiorei care-am avut
 + Numa ăsta mi-a rămas
 + Să-mi aducă și el o mireasă
 + Să facă d-un focșorel în vatră,
 + Să-mi aducă apă-n găleată,
 + La vreme dă neputință
 + Să-m' dea și mie mînă-ajutorință?!
 + Dar Golea

G

de-mi auza,

mă

+ Golea
 + cînd mi-auza,
 + Dă sfatu maică-sii nu-nțelegea,
 + Iel, gata,
 + să ducea,
 + Și fesu du pă poliță că mi-l lua;

Hb	+a	+ Și-unde-n cap că mi-l puneă,	:/mă ₂
		+ Și la căpitanu dă 'aiduci că mi-j' vinea,	
		+ :Și ₁ -n 'aiducie că pleca.	
		+ Da' cînd pă Golea că-l vedeai,	
		+ Mi-era nalt și subțîrel	
		+ Parcă erea tras pîn inel,	
		+ Căciulița-n cap dă jdrel,	
		+ Ochii-n cap ca dă șoimel,	
I	+b	+ Dă mor doamnele dă elî...	:/
		+ :Mi-e junel, făr' dă mustață,	
		+ To' să-nvăța a strînge-n brață	
		+ Ș-a săruta cu dulceață...	
		+ El dă maică-sa nu-nțelegea,	
		+ Fesu dă 'aiduci că mi-l loa	
		+ Și unde-n cap că mi-l puneă	
		+ Și cu Stan al Bratii,	
J	+măi	+ Căpitanu dă 'aiduci,	mă
		+ Cu el în 'aiducie că pleca.	
		+ În 'aiducie că pleca,	
		+ Da' muma lu' Golea ce făcea?	
		+ Îngenucheă la pămînt și blestema,	
		+ Începea	
		+ dă blestema:	
		+ „Stane al Bratii dumneata,	
K		+ Căpitane dă haiduci,	
		+ Dar-ar bunu Dumnezău	
		+ Să vă afle domnia	
		+ Și-n temniță dă v-o băga!...“	
		+ Să vezi, blestemu dă babă,	
		+ Dă babă	
		+ curată,	
		+ Mi-i ajunsă-ndată.	
Lb	+a	+ 'N-aiducie că pleca	:/ mă ₂ “ :/
		+ Și domnia mi-i afla,	
		+ Poteri mari că ridica,	
		+ :Pă toți 'aiducii-i prindea,	
		+ /:La-nchisoare mi-i băga.	
		+ Dacă, ș-mpărăteasa ce făcea?	
		+ 'Mpăratului că-i zîcea:	
		+ — 'Mpărate	
Mb	+a	+ lunate,	:/ mă ₂ ”
		+ Ia să-m' dai și mie	
		+ Cheile dă la temniță că mi le-oi da,	
		+ Io pîn temniță că m-oi împlimba,	
		+ Pă la toți pușcărișii că m-oi uita!	
		+ Împăratu-așa	
		+ făcea,	
		+ :Cheile-n mînă i le da,	
		+ 'Părateasa ce făcea?	
		+ În temniță că mi-ș' intra,	
		+ Pă la toți 'aiducii că să uita,	
		+ Da' cînd la Golea că mi-ajungea	
		+ Și-l văzu așa dă nalt și subțîrel,	

+ Parcă mi-erea tras pîn inel,
 + Ochii-n cap ca dă șoimiel
 + Dă mor doamnele dă el,
 + Mustăcioara lui
 + Spicu grîului,
 + Ochișorii lui
 + Mura cîmpului,...

N

+măi

Așa frumos mi-l vedea,
 + Cînd așa frumos că mi-l vedea,
 + Pă Golea,
 + Așa dă-mpodobi' și dă frumos că mi-l vedea,
 + Inima la el că-i pofta
 + Și-mpărăteasa ce zîcea?
 + La-mpărat că mi-j' vinea
 + Și din gură că-i zîcea:
 + — Împărate

mă

luminate,
 + Să trăiești cu sănătate,
 + Cum judeci 'a lume toată
 + Judecă toți 'aiducii cu drcaptate;
 + Bagă dă seamă la toți 'aiducii,
 + La toți drumu-acasă că le-oi da,
 + Pă toți că i-oi libera,
 + Da' numai pă Golea
 + Aicea că l-oi lăsa

Ob

+a /:Să ne₁ fie d-un₁ ficior în casă,
 +a Să ne servească la masă!
 + Împăratu cînd auza,
 + El atunci să pricepea
 + Că-mpărătesii îi poftisă inima la Golea...
 + — Lasă, -mpărăteasă — zîce —,
 + C-o să fac io d-un ficior în casă
 + Să te servească la masă,
 + Doo furci ș-o cumpeoară
 + Să-l pui vameș-mare
 + Pă unde trec mocani cu sare,
 + Să fie-n lume dă mirare!...

:/

P

Împăratu ce făcea?
 + Pentru Golea doo furci ș-o cumpeoară că bătea,
 + În spînzurătoare că-l punea
 + Și la toți 'aiducii,
 + Toți acas' că venea.
 + Stan al Bratii,
 + Căpitanu dă 'aiduci,
 + Pă la muma lu' Golea că da
 + Și din gură că-i spunea:
 + — Muma lu' Golea dumneata — 'îce —,
 + Ce-oi mai sta

mă

și-oi mai aștepta,
 + Că Golea-al tău, împăratu — zîce —
 + I-a bătut doo furci ș-o cumpeoară
 + Și l-a pus vameș-mare
 + Peste toți mocanii din țară,

Q + Să fie-n lume dă mirare,
 + Colo, la târgu d-afară!
 Mama lui când mi-auza mă
 Făioară că făcea, " :/
 /:Cu lacrimi c-o frămînta,
 + Dămîncare că-și looa
 + Și la Golea că să ducea,
 + Pă Golea-n laț că mi-l găsa.
 + Unde să ducea și ea
 + Și dă picere-n sus că-l sălta,
 + Fo trei zile și trei nopți
 + În laț că-l ținea,
 + Dă la trei zile și trei nopți nu mai putea
 Rb +a /:Și ea jos că-m'₂ leșina :/ mă₂
 Și-acolo că reposa,
 'N lume dă să pomenea...

Marin Dorcea
 Ciuperceni (Tr. Măgurele) — Teleorman
 19 VII 1962

mg. 2211 a
 O. BÎRLEA

90(92) BABA SÎRBA

A
 apăi₁ /:— Foițic-o₂ foaie lată, :/
 /:Bate vîntu dă la baltă :/
 Cu viscol și cu zăpadă,
 Ieși, Dumitre, de te pradă!
 păi₁ /:— Dăcît carte dă predare, :/
 Mai bine-ntr-o vale mare
 Cu capu-n spînzurătoare,
 /:Cu dreptele pă pistoale... :/
 — Dumitre, ciocoi turcitî,
 Ce te porți așa urît
 +bă + Dîn creștet pînă-n pămînt,
 + Nu ț-ă frică dă pierit?
 +bă + — Măcar să piei pînă mîine,
 + Auru nu-l dau du pă mine!
 + De la coate pîn' la labe
 + Numai-n sîrmă-nfășurate,
 +a /:N-are cu cine să bate... :/
 păi Bate vîntu trestia, mă
 Surdan trece Dunărea "
 Pe la moara lui Molacî,
 Că i-a furat șaștina,
 S-a suit voinici în ea,
 +bă + Săvai cinzăj' dă voinici,
 + Săvai patruză' și cinci,
 + Săvai cinzăci fără cinci,
 + Săvai voinici
 tot lezvrinți
 + Car' sînt striini de părinți,

+ Cu căciule-nalte,
 + 'Nalte
 stogoșate,
 + Moțuri învărgate,
 + Lăsate
 pă spate,
 + Mîncăți toți de str'inătate,
 + Sluți dă mînă,
 + Iuți la vînă,
 + Tot voinici d-adunătură
 + De te scapă dîn pricină...
 + Catifea
 ș-o viorea,
 + Luntrioara că o lua
 + Și voinicii să suia,
 + Dunărea că mi-o trecea,
 +bă + Cată, futu-i mumă-sa,
 + La Baba Sîrba mergea ;
 + Da' pă ce vreme că erea ?
 + În scăpătatul soarelui,
 + În viitura vacilor ;
 + Iar voinicii ce făcea ?
 + Pîn vite s-amesteca,
 + Ca să nu-i vadă cineva,
 + Să dea băiez' dă belea...
 + La Baba Sîrba mergea,
 + Dă la ușă c-o lua.
 + Baba Sîrba ce făcea ?
 +săraca + Taman la masă erea,
 Bb +a/ :Cu șapte fete d-avea.
 Cu bună sara că-i da,
 Baba Sîrba le mulțumea
 + Și la masă că-i pofta.
 + Căpitanu sta,
 striga,
 + Bată-l Maica Precesta
 + Și ce zî o fi mai ra :
 +bă + — Că nu scrie mie pravila
 + Să mănînc la masa ta,
 + Vino-ncoa'
 la mîna mea !
 + Mîna pă babă-m' punea
 + Și la bătaie c-o lua ;
 + Iar fetele ce făcea ?
 +săracele + În toate părți că pleca
 + Și, frate, să risipea,
 + Nu-m' știa
 -ncotro s-o ia.
 + Baba Sîrba rămînea,
 + La bătaie c-o lua :
 + — Să-m' dai bani să umplu-'aznaua,
 + Să ru-z tai căpățîna,
 + Să vă fac dă mascara !

:/mă₂
??

+ La bătaie c-o lua,
+ Da' bătea, da' nu glumea.
+ Baba Sîrba, săraca, ce făcea?
+ Sta din gură şi striga:
+ — Căpitane Surdule,
+ Trăi-ţ-ar catanele
+ Şi toate oştirile,
+maică + Cată colo, pă su' prag,
+ Că mai e d-un poloveac,
+ Poloveacu costorit,
+ Numai aur şi argint!
+ Iară hoţu ce-m' făcea?
+ Pe băieţi îi trimetea,
+ Pă su' prag că mi-ş' căta,
+ Poloveacu că-l găsa
+ Şi₁ /: la 'azna-l aducea, :/
+doamne + Nici fundu nu-i cutrupea,
+ D-aşa mare ce erea...
+ Iar la bătaie c-o lua,
+ Frumos, Doamne, mi-o lega
+ To' la stîlpul coşului
+ În bătaia fumului
+ Ş-în dogoarea focului,
+ Da-o strîngea,
+ da' nu glumea ;
+ Baba Sîrba sta,
+ striga:
+mamăle + — Mai slăbeşte-mă din tei,
+a/:Să-ţi dau fo cinci mii dă lei, :/
+b/:Cată colo,-n joc la miei¹, :/
+ Că mai e d-un putinei,
+ Eu ştiam că sînt ai tăi!
+ Iar hoţi ce făcea?
+ Bălegaru că-l săpa,
+ Putineiu mi-l găsa
+ Şi la 'azna
+ -l aducea,
+ D-abî' mi-o jumătăta...
+ Nici atuncea n-o lăsa,
+ Țîţăle că-i dăspica
+ Şi cu sare le presăra.
+ Baba Sîrba sta, striga:
+a/:- Căpitane Surdule, mǎ₂
+maică +aTrăi-ţ-ar catanele :/
+ /:Şi toate oştirile, :/
+ Cată colo, p-a poliţă,
+ /:Că mai sînt neşte sălbiţe, :/
+ Le păstram pentru fete!
+ Iară hoţu ce-m' făcea?
+ Bată-l Maica Precesta

¹ Repetarea versurilor cîntate astfel: + 1, 1-2, +2.

+bă băieți + Și ce zi oa fi mai ra,
 + Pusă mîna pã pãrete,
 + Luã sãlbi la șapte fete,
 + Intrã-n codru, nu sã vede,
 + Osîndește-l, Sfeti Petre,
 + Cu bolovani și cu pietre!...
 + Și el, frate, cã-m' pleca, mă
 /:Iarã baba rămînea. :/
 Ficiorii babii venea,
 Altã 'azna
 c-aducea
 Și pã mã-sa c-o vedea:
 + — Maică, măicuțița mea.
 +a Cã₂ /: ce fusã (asta₁)?! :/
 Iarã baba
 sta, striga: mă
 + — Maică, geaba surda alergați,
 + Surdan banii v-a luat!
 + Dar băieții d-auzea
 + Sta, dîn gurã și striga:
 + — Raita, futu-i mumã-sa,
 + Ne-a făcu' dă mascara,
 + Raita, futu-i mumã-sa.
 + Sã ne luãm 'aznaua!
 + Și după ei cã-m' pleca,
 + Dã dăparte-i ajungea
 + Și din guriță-i striga:
 + — Căpitane Surdule,
 + Sã-mpărțim paralele!
 + Căpitane sta,
 striga:
 +bă + — Hai sitir și porc dă cîine,
 + N-ai alerga' cu mine
 + Sã-mpărțãz' banii cu tine!
 + Și-ndărăt mi sã-ntorcea,
 + Un foc dă salbã cã trãgea
 + Și, Doamne, jos cã mi-i da
 +a/:Și, Doamne, cã mi-j' murea. :/

N. Candoi Turică
 Celei — Olt
 10 IV 1958

mg. 1393 a
 AL. I. AMZULESCU

91(94) VOICA BĂLACA

A Și-am zis verde-a bobului,
 /:Sus, în plaiul muntelui, :/
 /:Dealului
 Odiului, :/

La cârciuma Radului,
 Bea feciori ai Bratului
 /:Cu-ai Dobre Ploscarului :/
 /:Din satu Tecuciului. : :/
 De la o vreme, colea,
 /:Ei bea
 și să-nveselea, :/mă₁
 /:La pahare că-m' ciccnea, :/''₁
 /:Grije de nimic n-avea. :/
 /:Ștreaja
 cin' le-o ștrejuia? :/
 /:Ștrejuiește Vochița, :/
 Să vezi, Voica
 Bălaca,
 /:Ce femeie, sârmana, mă:/
 Cu trei coade pe spinare,
 Trei-nodate,
 trei cleștate,
 Trei peste ciochină date,
 /:Parcă-s balauri de șarpe... :/
 Catifea
 ș-o viorea,
 /:Ștrejuia,
 priveghiuia, /: mă₁
 /:Nu vedea
 pe nimenea. : :/
 De la o vreme, colea,
 /:În săbioară să răzma, :/ mă₁
 Puțin somnu mi-o fura,
 /:Urâte vise-m' visa : :/ mă₂
 + Și ea
 cin' să deștepta
 + Drept în picioare sărea,
 +/:La frățiori să ducea, :/
 + Sta,
 din gură le zicea:
 + — Da' știi, neică Bratule,
 + Și tu, neică Stanciule,
 + Cu-ai Dobre Ploscarule,
 + Prinde-v-ar frigurile,
 + În săbioară m-am răzmat,
 + Puțin somnu m-a furat,
 + Urâte vise-am visat.
 + Visele car' le-am visat,
 +a/ :. Oî₁₋₂ să fie-adă₁văratî₁₋₂! .
 Și-ncepea
 de le spunea:
 păi — Să vezi, neică Bratule,
 Visai pușca ta cea nouă
 Stetea-n cui făr' de vergeauă

Și n-avea
nici cureaua,

/: Scurtată e viața ta ! :./

+ Mai visai, neică, visai,
+ Să vezi, neică Stanciule,
+ Visai pistoalele tele
+ Ședea-n cui făr' dă oțele,

B +a/: Scurtarea zilelor tele ! :./

+ Mai visai, neică, visai
+ Trei gărvani
în trei cioplani,
+ Nu sînt gărvani
în cioplani

+/: Și sîn' boieri dă₂ divan ; :/
+ Mai visai, neică, visai
+ Trei ghiuluri dă pînză lată.
+a/: Calea noastră-i depărtată ! :./

/: Sta frații de-i răspundea : :/ mǎ₂

- D-aba,
soru-mea Voica,
/: Strejuiește dumneata, :/ mǎ₁
Nu ne strica
liniștea,
/: Ce ne-oi cere, noi ți-om da ! :/
Să vezi, Voica ce-m' făcea ?
/: Afară că mi-ș' eșea, mǎ:/

Sus, în p'idvor se urca,
Ochianu-n mină lua,
'N toate părți să zăuita,
/: Nu vedea
pe nimenea. :/
/: Ochianu mi-l răscucea, mǎ:/

/: Jos, în munți că-l îndrepta, :./ mǎ_{1, 3}
Căpitanu că-l zărea mǎ
Că venea
cu potera
Ca frunza
și ca iarba,
De ți se-ngroza
carnea...

D +bre 'ce₂ /: Drep' la poartă să oprea :./ mǎ₂
+b/: Și din gură că-m' striga : :/ " "₁
+ - Dă-te, Bratule, legat
+ Nelegat,
neveregat,
+ Numai călare pe hat,
+ Să te ducem la-mpărat,
+a/: Nu știi ce-oi fi vinovat₁₋₂ ! :./

/: De trei ori că mi-i striga, mǎ :/
/: Niminea nu-i răspundea. :/ " "

+ — Dă-te Bratule, legat,
 + Nelegat,
 neveregat,
 + Numai călare pe hat,
 + Să te ducem la-mpărat,
 + Nu ştiu ce-oi fi vinovat!
 + Niminea
 nu-i răspundea,
 + Cine focu-i răspundea?
 + Că-i răspundea
 Vochiţa:
 + — Bre, căpitan Balaurat,
 + Cum să dea Bratu legat
 + Că noi nu-l ştim vinovat
 + Nici c-o nuia de la gard,
 + Şi voi îl cereţi legat
 + Să mi-l duceţi la-mpărat,
 +a/:: Nu ştiu ce-o fi vinovat₁₋₂! :./
 E Sta Vochiţa,
 -i răspundea:
 /:— Căpitan Balauratî, :/
 /:Dacă iese vorba-aşa, :/ mă₂
 Măi, tu cu potera ta,
 Care din voi v-oţi afla
 /:Să-mpuşcaţi răţişoara?! :/
 Şi pe Bratu l-oţi lua, mă
 L-oţi lua
 şi l-oţi lega,
 L-oţi duce voi unde-oţi vrea,
 /:Cum v-oa₁₋₂ cere inima! :./
 /:Să vezi, Voica ce-m' ₁ făcea? :/ mă₂
 Un cîrd de raţe c-avea,
 /:Doşu-n răţişoare-m' da, mă :/
 O răţişoară-m' prindea,
 /:Doşu cu ea
 în casă-m' da, :/
 /:Puţinul c-o despica, :/ mă₁
 Băgă iarbă cu poala,
 Darapuri cu strachina, mă
 Şi-o ungea cu un'delemnî
 Să pice bine la semn,
 +bre 'ice + Şi cu seu de căprioară,
 +a/:: Pe cine-oa lovi, să moară! :./
 /Căpitanul ce-m' făcea? :/ mă₂
 Armată ce mi-şi avea „
 /Pe trei rînduri c-o punea, ”:/
 +bre 'ce₂ +b/:: Toţi cu comandă-m' ₁ trăgea, :/ ”₁
 + Fumu din arme ieşa,
 + De-o grea ceaţă că-m' cădea,
 + Cura gloanţe ca ploaia,

+ Ca ploaia
 primăvara,
 + De ți să-ngroza
 carnea,
 /:De rață nu să lipea... :/
 F Să vezi, Voica ce făcea?
 /:Cu frățiori să rîdea, mă :/
 Din albe palme pleznea,
 Sta,
 din gură de zicea:
 — Să vezi, neică Bratule
 Și tu, neică Stanciule,
 Cu-ai Dobre Ploscarule,
 /:Prinde-v-ar frigurile, :/
 /:Ia să-m' dai pe durda mea :/ mă₁
 Cu gura
 cît strachina,
 +bre 'ce₂ +b/:Să-mi arăt vitejia, :/
 + Ce-a trimes la casa mea
 + Ca să-m' strice liniștea
 +a/:.Și toată frăția mea? :./
 G Cînd i-adusă pe durda
 /:Cu gura
 cît strachina, :/ mă₁
 Băgă iarbă cu poala,
 Darapuri cu strachina
 Ș-o-ndesa
 cu vergeaua
 Ș-afară că mi-ș' ieșă;
 + Nici la cchi n-o mai lua.
 +/:Drept în rață mi-o-ndrepta, :/
 + Rața-n patru să făcea,
 +a/:.Parcă cu foarfeci tăia; :./
 /:Zburăturile din ea :/ mă₁
 /:.Toată oastea
 -o durupa... :./
 /:Cine focu-m' rămunea? :/ mă₁
 Căpitan Balaura,
 /:.D-a-mbușilea
 că fugea... :./
 Iar Vochița
 că-l chiema,
 Sta,
 din gură de-i zicea: mă
 — Căpitan Balauratî,
 La Voica la ce-ai venitî,
 Ori la iarbă, ori la plumbî,
 Vino-ncoa' să te-mprumutî
 Că la Voica iese mult.

	/:Cu carăle-am grămădit ¹ !	:/
	Doo palme că-i trăgea,	mă
	Cam scăpat că mi-l făcea,	"
	Dar nu fugea cum să fuge,	
	Făcea pădurea colnice;	
	L-ajungea	
	cîte-o smicea,	
	/:Tot părea	
	c-o să mi-l ia...	:/
	Căpitanul ce-m' făcea?	
	/:La-mpărat că să ducea,	mă :/
	De departe că-i striga:	"
	+ — Hei, împărate	
	luminate,	
	+ Să trăiești cu sănătate,	
	+ Bratu-i nu iese nimic,	
	+ Voica, sîrmă de haiduc,	
	+ Dă la dește pîn' la coate	
	+ Numai sîrmă-nfășurată,	
	+a/:.N-are cu cine să bată!...	:/
H	/:Da-mpăratul ce-m' zicea?	:/ mă ₂
	— Căpitan Balaura,	
	/:Furisită-i viața ta,	mă :/
	//:Să-mi aduci pe Voica-ncoa'	" ₂
	Ca să-i văd cu statura	
	/:Și toată voinicia ¹ ,	:/ ://
	/:.Zău că-m' pleznește ficerea!	:/
I	Căpitanul ce-m' făcea?	
	Drumulețu că-și lua	mă
	/:Și la Voica să ducea,	:/ " ₁
	Dă la poartă că-i striga:	
	+b/:- Bre, Voichiță dumneata,	:/ "
	+ Te poștește domnia,	
	+ Io zîc, zău, pre legea mea	
	+ Dacă ț-o face ceva,	
	+ Do'r să-ți cadă statura	
	+ a/:.Și toată voinicia!	:/
	Să vezi, Voica ce făcea?	
	/:La frățiori că-m' intra,	:/ mă.
	Sta,	
	din gură le spunea:	
	— Dar știi, neică Bratule	
	Și tu, neică Stanciule,	
	Cu-ai Dobre Ploscarule,	
+bre 'ce	+ Mă poștește domnia	
	+ Do'r să-m' vadă statura	
	+a/:.Și toată voinicia!	:/
	Io mă duc pîn-acilea,	

¹ Repetarea versurilor cîntate astfel: 1, 2, /:3:/; 1 mă, 2, 3.

	/:Ce-a trimes la casa mea Ca să-m' strice liniștea	:/ mǎ ₁
	/:Și toată frăția mea?!	:/
	/:Arma la șold c-o lua.	:/ mǎ ₂
	/:Și-ntre spete mi-o-arunca, Drumulețu că-și lua,	" :/
	/:La-mpărat că să ducea; Da-mpăratu ce făcea?	" /:
	De departe să uita Și pe Voica mi-o vedea,	"
	:/Sta, din gură de-m' zicea:	:/
păi	/:„Cată, futu-i mumă-sa, Nu e Voica lată tare,	mǎ :/
	/:Dar numele-i este mare!“	:/
	/:Și Voica s-apropia,	:/ mǎ ₂
	/:Cînd pe poartă că-m' intra. Pași mărunți, ca de femeie,	:/ " 1
	/:Făcea pă-mpărat să pieie...	:/
J	Să vezi, Voica ce-m' făcea?	
	/:Cu bună ziua că-i da Și-mpăratu-i mulțumea,	:/ mǎ ₁
	Sta, din gură de-i zicea:	"
	+ — Bre, Vochiță dumneata,	
	+ Te-am adus să te mărit,	
	+a/:.Oi să-z' dau d-un arnău ¹⁻² !	:/
	Semn la jalap că-m' făcea,	mǎ
	Pe Vochiță mi-o lua	
	/:Cu-arnăutu-alătura,	:/ mǎ ₁
	/:.'Ntr-o hodaie-i încuia.	:/
	/:Să vezi, Voica ce-m' făcea?	mǎ :/
	/:Mînecele-m' sumetea,	:/ " 1
	/:Toată hodaia-l trînte.	:/
	/:Cu picioru-n ușa-m' da,	:/ mǎ ₂
	Sări ușa și c-un stîlpî Și cu stîlpu-alătura;	
	Voica la-mpărat intra,	
	:/Sta, din gură de-i zicea:	:/
	+ — Bre, împărate dumneata,	
	+ Decît Voica cu bărbat	
	+/:Mai bine-n codru cu drag.	:/
	+a/:Ca să-m' haiducesc cu drag ¹ ;	:/
	/:Decît cu picioru-n ițe,	:/
	/:Mai bine c-o flintuliță	:/
	/:Și să-mi apuc pe uliță!...	:/

	Catifea	
	ș-o viorea,	
	Cam de ureche-l lua	<i>mă</i>
	Și-ncepea	
	dă-l judeca:	"
	/:— Bre,-mpărate dumneata,	" :/
	La Voica la ce-ai venitî,	
	Ori la iarbă, ori la plumbî,	
	Că la mine ieste mult,	
	/:Vino-ncoa' să te-mprumutî ₁ !	:/
	Sta	
	-mpăratul de-i zicea:	<i>mă</i>
	/:— Bre, Vochiță dumneata,	:/'' ₂
	Haiducește, neică, -n pace,	
	/:..N-are nimini ₁₋₂ ce-ți mai face!	.:/
	/:Cît voi fi eu în domnie,	:/
	/:Să fii și tu-n haiducie!	:/
K	Catifea	
	ș-o viorea,	
	Dar Vochița ce-m' făcea?	<i>mă</i>
	Arma la șol' c-o lua	
	Ș-acasă că să ducea,	<i>mă</i>
	Mîndră masă că-ntindea,	"
	Cu frații săi petrecea,	"
	/:..Sta.	
	din gură le spunca:	.:/
	— Da' știi, neică Bratul	<i>mă</i>
	Și tu, neică Stanciule,	
	Cu-ai Dobre Ploșcarule,	<i>mă</i>
	Pe-mpărat mi l-am suspusî,	
	/:..Mi l-am jucat ca p-un ursî ₂	.:/
	/:Cîn' l-ia ursaru dîn ₂ stratî	:/
	C-un belciug de nas legatî,	
	/:..Așa-m' căta turburatî ₂ !...	.:/
L	/:Să vezi, Voica ce făcea?	:/ <i>mă₂</i>
	Cu frații săi că-m' plăca,	"
	/:Că-m' plăca în haiducie;	:/
	Trecu Nistru, trecu Prutu,	
	Trecu prin Țara Lășască	
	Și cunună, și botează,	
	Și dă pentru Dumnezeu,	
	Să vai ei cît ar trăi	
	/:Aibă cine-i pomeni...	:/ <i>mă₁</i>

Foiliță păr uscat,
 Astă noapte m-am culcat
 Într-un vîrf de munte-nalt
 Și rău vis am mai visat:
 Buzduganul meu, sfărmat;
 Pușca mea cea bună, nouă,
 Am visat-o ruptă-n două;
 Pistoalele subțirele
 Le-am visat făr' de oțele;
 Pușca mea cea ghintuită
 Am visat-o ruginită.
 Bine visul n-am visat,
 Poterași m-a-ncunjurat.
 În picioare m-am sculat,
 Ochii roată-am aruncat
 Și din gură am strigat:
 — Căpitane poteraș
 Cu numele Toderăș,
 Du-te-napoi, la oraș,
 Și-ți mai strînge poterași
 Că nu-s femeie cu cîrpă
 Să-i știu puterii de frică,
 Da-s băietul Busuioc,
 Cu opt poteri stau pe loc!
 — Petre, Petre, Petrișoare,
 Fecioraș mîndrei fecioare,
 Dă-te de voie legat
 Că de vodă ești iertat

Și de lume lăudat!
 El cu vorba s-a-ngăimat,
 De voie s-a dat legat
 Și, la vodă cînd s-a dus,
 Din gură așa i-a spus:
 — Vodă, vodă, boier mare,
 V-aș pofti să am iertare!
 — Apoi, bine, te-oi ierta
 Cu trei lemne-a codrului,
 Frînghia Brașovului,
 Sus, pe dealul Oltului,
 Ca să vadă toți muntenii
 Cum se spînzură oltenii!
 — Veniți, fete, n calea mea
 De-ți vedea o moarte grea,
 Și-aduceți-mi pe Surca,
 Să-mi răcoresc inima!
 Cînd pe Surca i-a adus,
 El picioru-n scară-a pus
 Și din gură-așa a zis:
 — Acum stați și judecați
 Și la Surca vă uitați
 Cînd aruncă copita
 Cum îi sare brăzdița,
 Trecem valca și-o luncuță,
 Hai Surcuță, hai drăguță,
 În codru cu iarbă verde,
 C-acolo nouă ni șade!...

Domnița Făcărița
 Vlăsinești — Botoșani

Fortuna, 125
 AL. LEONTEȘCU

92.II(105) BUSUIOC HAIDUCUL

A Foaie verde ca spanacu,
 Mi-a crescut iarba ca acu,
 Frunza-n codru, ca petacu,
 Să vezi, Busuioc săracu,
 De dimineață să scula,
 Țigareta ș-o-aprindea,
 /:Pe o'i negri să spăla,
 ă₁/:Cam la spate să uita,
 Cam la spate, cam pe spate,
 Cam la vîrfu dealului
 Văzu vîrfu steagului,
 Moțu căpitanului,

mă :/
 :/

Și din gură că-m' zicea:	
„Asta ie potera mea,	
/:Cum vine ca să mă ia!”	:/ <i>mă₂</i>
/:Vezi, Busuioc ce făcea?	” :/
El pe fugă să punea,	”
’N dealu viilor suia,	”
În pimniță să-ncuia.	
Iar potera de-m’ sosa,	”
Căpitanu ce făcea?	”
La fereast’ă să trăgea	
Și cu Busuioc vorbea:	
— Busuioace, Busuioace,	
Șapte poteri n-au ce-ți face,	
Dă-te tu singur legatî,	
Să vezi, viu nevătămat,	
Să te ducem la-mpăratî!	
Iar Busuioc că-i zîcea:	<i>mă</i>
— Căpitane dumneata,	
De ce să mă dau legat	
Cînd mă știu nevinovat,	
Că nu-s femeie cu cîrpă-n capî,	
Și nu-s femeie cu concî,	
/:La poteră să nu poci!	:/
Sunt voinic cu comănacî	
Verde ca frunza de fagî,	
Cu șapte poteri mă batî,	
Vei vedea ce-o să-ți mai facî!	
Căpitanu de-auza	
Foarte rău să supăra,	<i>mă</i>
Cu băieții că vorbea,	”
Căra paie cu poala	
/:Și foc pimniții că-i da.	:/
Iar Busuioc ce făcea?	<i>mă</i>
Cînd focu că-l prididea,	”
Mîna pi-un topor punea,	
La o butie mergea,	<i>mă</i>
Cercurile le tăia,	”
Cercurile,	
cepurile,	
Cu păcat, sărmanele,	
Că vărsa vinurile,	
S-adăpa păsările...	
/:Și p’în vin să tăvălea	<i>mă :/</i>
Și la ușă să ducea,	
Cu picioru-n ușă da.	
Dete cu picioru-ăl stîngî,	
Sări ușa și c-un stîlpî,	
Și mi-l înjura de mumă	
/:Pe-ăl de n-a făcut ușa bună...	:/
/:Afar,’ în poteri ieșa,	<i>mă :/</i>
Drum p’în ei că mi-ș’ făcea,	”

	La o margine-m' eșea	
	Și pă fugă să punea;	
	Într-o pădure că-m' intra,	<i>mă</i>
	Di-un buturog că-m' găsa,	<i>„</i>
	Haine mîndre-m' dczbrăca,	
	Buturogu l-îmbrăca.	
<i>ai</i>	În pielea goală rămînea	<i>mă</i>
	Și-ntr-un copaci să suia,	
	Iar căpitanu de-m' sosa,	
	Cu potera de mi-o-avea,	
	Cu băieții că vorbea:	<i>mă</i>
	— Stați, băieți, să stați pe loci	
	Să mai tragem cîti-un foc,	
<i>E</i>	/:C-a ostenit Busuiocî!	<i>:/</i>
<i>ăi</i>	Cîte gloanțe că le-avea,	<i>mă</i>
	Toate-n buturog le da,	<i>„</i>
	Iar căpitanu striga:	
	— Staz', băieți, să stați pe loc	
	C-al dracului Busuiocî	
	Că nu să mișcă de loci,	
	Gloanțe nu mai avem deloci!	
	Iar Busuioc d-auza	<i>mă</i>
	Jos din copaci că să da,	
	Mîna pi-un topor punea,	
	P'în oștire s-abătea,	<i>mă</i>
	Din cinci sute de voinici	
	Lăsa, măre, numai cinci,	
	De-i trimetea cu porînci...	
	Da-mpăratu de vedea	<i>mă</i>
	Cai la trăsură punea,	
	Dupe Busuioc pleca,	<i>mă</i>
	Mi-l căta	
	și mi-l găsa,	
	Căpitan că mi-l făcea,	
	Căpitan pe Moldova,	<i>mă</i>
	Care-n zi căpitănește,	
	Noaptea, frige și pîrlește,	
	/:Rău Moldova să jălește...	<i>:/</i>

Al. Stîngă
Birca — Dolj
27 VI 1958

mg. 1586 17c
AL. I. AMZULESCU, O. BÎRLEA

93(114) PETRICĂ CEL FRUMOS

<i>A</i>	Foaie verde măr mustos,	<i>mă</i>
	Vai, Petrică cel frumosî	
	/:Zace-n gros	
	cu fața-n josî,	<i>:/</i>
	Dîn obede	
	pînă-n spete,	

- Numai chica i să vede...
- B Vai, Petrică că-m' zăcea. mă
Săvai temnița dă piatră,
- C /:Săvai cu mușchiu d-o șchioapă. :/
Dar Petrică ce făcea? mă
Toate părț' că să uita,
- /:Pă niminea nu vedea, :/
/:Numai cucu că cînta. :/
- D Dar Petrică ce zîcea? mă
+ — Cuculețule,
+ Frumoselele,
+ Porumbacule,
+ Lasă-te la vale,
+ Să vez', pîn drevșoare.
+ Lasă-te la vale
+ Că să scriu d-o hîrtioară
+ Să mi-o duci la Mărgărita-n țară;
+ Că ia mă țîne că sîn' la 'aiducie,
+ Dar io zac în grea urgie,
+ Zac în temnița dă piatră.
+ Săvai cu mușchiu d-o șchioapă.
+ Dîn obede
+ pînă-n spete,
+ Numai chica mi să vede!...
- E Cucu d-auza mă
Jos că să lăsa, ,,
+ Da' Petrică ce făcea?
+ D-un picior că-ngenuchia
+ Și d-un bilet că mi-ș' scria
Tot cu slova
+ mărunța,
+ Mărunțică
+ Ca picioru dă furnigă...
- /:Biletu că mi-l scria :/
/:Și-n patru că-l închidea; :/
- F Cucu jos că să lăsa, mă
Biletu că mi-l loua, ,,
+ La Mărgărita-n țară că să ducea
+ Și-ntr-un pom în curte că să punea
+ Ș-începea
+ dă mi-ș' cînta.
+ Dar ce-i drept, Mărgărita
+ Avea și ea-n curte pă Iuon neamțu,
+ Mi-erea cam stîngaci,
+ Da' mi-erea, 'oțu, dreptaci.
+ Da' dîn gură că striga:
+ — Bă, Iuonică neamțule,
+ Ia-ntinde tu arcur'le
+ Dă mi-ș' îpușcă cucu,
+ Că ăst cuc dă cîntă la mine
+ Nu cîntă, mă, dă fun bine,
+ Baj' seamă că rămîne curtea pustie!

- G Iuon neamțu ce făcea? mă
 /:Arcur'le că le-ntindea :/
 Și-n cuculeț că trăgea,
 + Cucu nu-l înnemerea;
 + Da' cuculețu ce făcea?
 +/: Biletu din cioc jos că-l arunca, :/
 + Să sălta
 și mi-j' zbură,
 + Mărgărita biletu că-l loua,
 + Să dușă cu iel la părintili Vintilă
 Și la logofātu Iemanuilă,
 Că prea știa d-o carte bună...
- H /: Biletu că i-l cetca :/ mă₁
 Și din gură că-i spunea:
 + — Mărgărto dumneata,
 + Ști' ce spune-n biletu-ăsta?
 + Tu l-ai ținū' pă Petrică cel frumos
 + Că iel ieste-n 'aiducie,
 + Dar iel zace la grea urgie,
 + Zace-n temnița dă piatră
 + Săvai cu mușchiu d-o șchioapă,
 + Din obede
 pînă-n spete,
 + Numai chica i să vede!
 + Și ce spune-n biletu-ăsta?
 + Să vin' și tu ierghielia dă la baltă,
 + Jumătate,
 -a triilea parte,
 + Și stupina de la cîmp,
 + P-împrejur ce-oi mai avea,
 + O poală dă gălbeori c-oi făcea;
- I La-mpărat că te-oi ducea, mă
 + 'Naintea-mpăratului c-oi îngenuchea
 + Și dă iel că te-oi ruga
 + Ca să-i ierte și lui greșala
 + Și din temniță afară dă l-o da,
 + Că ce spune Petrică?
 + Că dacă dă la-nchisoare
 + D-o mai scăpa o dată
 + Iel iar la loc le-o face toate!
- J Mărgărita ce făcea?
 Vîndu stupina dă la cîmp,
 P-împrejur ce mai avea,
 Ierghielia dă la baltă
 Jumătate,
 -a triilea parte,
 + D-o poală dă gălbeori că făcea
 + Și naintea-mpăratului că să ducea
 + Și-ncepea
 dă genuchia
 + Și dă-mpărat să ruga:

- + — Împărate
luminat,
+ Să trăiești cu sănătate,
+ Cum judeci 'a lume toată
+ Judecă și pă Petrică cu dreptate,
+ Că io l-am ținu' că iese-n 'aiducie,
+ Iel zace la grea urgie;
+ Zace-n temnița dă piatră
+ Săvai cu mușchiu d-o șchioapă,
+ Din obede
pînă-n spete,
+ Numai chica i să vede!
K Împăratu că vedea *mă*
/:Și la ea
că-m' asculta; *:/''₁*
+ Mărgărita ce făcea?
+ Să făcu d-a poticni,
+ Gălbeorii pă jos că-i risipi;
+ Iarî acas' că să ducea,
+ Iar dîn avere că vindea,
+ Iar d-o poală dă gălbeori că făcea
+ Și naintea-mpăratului să ducea.
+ Iar începea
dă-ngenuchea,
+ To' dă-mpărat că să ruga:
+ — Împărate
luminat,
+ Cum judeci 'a lume toată
+ Judecă și pă Petrică cu dreptate,
+ Că și lui i s-o fi urît,
+ Termenu că și-a făcut,
+ La-nchisoare l-ai vîrit!
+ Atuncea-mpăratu la ea că să uita,
+ Iar gălbeorii pă jos că-i risipea;
+ Împăratu ce zîcea?
+ — Iată, futu-i mumă-sa,
+ Ce-mi aduce țara-ntr-o vară
+ Mi-adusă Mărgărita astă sară!
L D-un picior că-ngenuchia, *mă*
D-un ferman că mi-ș' scria
Tot cu slova mărunța,
+ Mărunțică
+ Ca picioru dă furnigă,
+ Fermanu că i-l scria
+ Și Mărgăritii că i-l da,
+ Mărgărita la temniță că-l ducea.
M La temniță să ducea, *mă*
+ Temnicerii că vedea,
+ Pă Petrică că i-l da,
+ Mărgărita dă mînă că-l lua,
+ Cu iel afar' dîn temniță ișa.

N	Pă Petrică mi-l scotea ;	mă
	+ Dacă și Petrică cel frumos,	
	+ Iel dă năravu lui, dă 'aiducie	
	+ Nu să lăsa,	
	+ Că afluă că coala.	
	+ În vale la Cărbunești	
	+ Trece nește 'aznale domnești,	
Ob	+a Și-m' trece /: c-un tînăr dă căpitan	mă ₂
	+a Și n-are minte di ₁ -un banî...	:/
	+ Petrică că să ducea	
	+ Și după un butuc că să pitea,	
	+ Cîn' căpitanu cu 'aznalile dă bani că trecea	
	+ Petrică-n sus că să-nălța	
	+ Și dîn gură că striga :	
	+ — Măi căpitane dumneata,	
	+ Dă-m' 'aznalile-ncoa' la mine	
	+ Dacă vrei să trăie' și tu p-astă lume,	
	+ Că dă căpitan, ieș' căpitan,	
	+ Da' nu ai minte, vez', d-un banî!	
P	Căpitanu-l cunoștea	
	Și dîn gură că-i zîcea :	
	+ — Măi Petrică dumneata,	
	+ Măi Petrică cel frumos,	
	+ Bine măi, alalt'eri scăpaj' dă la-nchisoare,	
	+ /:Vrei să dai iar peste ea, frățioare?!	:/
	+ Alalt'eri scăpaj' dă la-nchisoare,	
	+ Mai lasă-te, mă, dă craiarlîc	
	+ C-o să mori la balamuc ;	
	+ Și mai lasă-te dă 'oștie	
	+ Că ai să mori la pușcărie!	
Q	Dar Petrică că-i zîcea :	
	+ — Măi căpitane dumneata,	
	+ Cînd oi vini și te-oi călca cu picioru	
	+ O să te treacă suflețălu,	
	+ Și cîn' te-oi călca cu cizma	
	+ O să te treacă pipota !	
	+ Dă 'aznalile, mă,-ncoa' la mine	
	+ Dacă vrei să mai trăiești p-astă lume !	
R	Căpitanu ce făcea?	mă
	Dăloc nu să supunea ;	"
	Dar Petrică ce făcea?	
	Flinta dă la șol' loua,	
	Cînd o dată că-mi ochia	
	Pă căpitan împușca.	
	Și la iel că să ducea	mă
	Și mi-l călca cu picioru	
	Dă mi-l trecea suflețălu ;	
	Și mi-l călca cu cizma	
	Dă mi-l trecea pipota,	

+ 'Aznalile i le loa
 + Și acasă să ducea.
 Sb +a/:Ce *mi*₁-aducea țara-ntr-o vară,
 +a Petrică-aducea-ntr-o *sară*₁... :/

Marin Dorca
 Ciuperceni (T. Măgurele) — Teleorman
 7 VII 1962

mg. 2199 c
 O. BÎRLEA

94(95) BOGATUL ȘI SĂRACUL

i::*of*::/ Foaie verde ca spanacu.
 În cârciumă la fîrtatu
 Sta bogatu cu săracu: *i*
ai Bogatu bea,
 chiefulia, *măi*
 Și săracu se uita,
 Că n-avea
 chioară para.
 Dar bogatu ce făcea?
 Pe sărac îl dojenea
 Și din gură că-i zicea: *i*
*ai*₁/:— Măi sărace-sărăcilă, :/
 Nu-ț' pune mintea cu mine
 Că n-ai cămașe pe tine, *i*
ai Io am vii
 și am moșii,
 Buzunarele cu mii, *măi*
 Și am cară ferecate,
 Număi cu fiară legate! +*măi*
 Dar săracu ce făcea?
 Vai, amar se năcăjea,
 Către bogat cuvînta: *i*
*ai*₁/:— Măi bogate dumneata, :/*mă*₁
 Nu face-mpotriva mea *i*
ai Că mă scoz' din balamale
 Și-s' pui măciuca pă șale,
 Și-apăi, neică,
 Cît fier e pe roata ta,
 N-am să-*n* leg măciuca mea
 + Ruptă pă spinarea ta!
păi Foaie verde colelie,
 /:Mi-a veni' rîndu și mie, :/*i*₂
ai Alelei, ciocoi, ciocoi,
 Să mă răfuies' cu voi,
 Că m-ați pus să tra' la plugî,
 M-az' loa' cu prăjina-n lungî,
 V-am munci', v-am alerga'
 Nebeu' și nemîncat.

/::of::/ /:Venea soar'le-n prînzul mare :/
 Și nu măi puteam de foamc; i
 ai Mă uitam pe drum la vale,
 /:Vedean stăpînu călare :/
 Aducîndu-m' demîncare. +măi
 păi Demîncare ce-a aduz?
 Niște mălai necernu',
 Strica' și mucigăi',
 Niște lapte uoșetiti; i
 ai neică Și cîn' fu să stau la masă
 Văzui mucigaiu-n lapte,
 + Cun să mai mănînc-îo, frate?!
 /::of::/ ₁ m₂ /:Dacă văzui și văzui, :/
 Îm' loai drumu codrului, i
 ai neică Io ochiez', durda pocnește,
 Ciocoiu să zvîrcolește.
 La' să moară ca un ciine
 Că i-a_n ziz mercu: — Jiupîne.
 /:neică:/ Nu-ți mai bate joc de mine,
 C-o veni ziua de mîine
 Și m-oi răfui cu tine!
 Ziua scumpă ne-a sosit,
 Soarele ne-a răsărit,
 Republica să-nflorească,
 Partidu să ne trăiască
 Că ne-a scăpat de ciocoi,
 De chinuri și de nevoi!...

I. Sima
 Stroești — Vilcea
 7 IX 1951

mg. 57 d
 V. NICOLESCU, G. SULIȚEANU

95.I(96.I) ȚĂRANUL ȘI CIOCOIUL

Foaie verde barlaboi,
 Pe drum de la Vîrteșcoi
 Treci-un car cu șeasi boi
 Încărca' de păpușoi,
 /:Dindărătu carului
 Arendașiu satului. :/
 Arendașu ce-m' făcea?
 Di-un bici calului cîn' da,
 Pe țăran cîn' mi-l sosea
 Di-un bici țăranului da
 /:Și din gură-așa-i zicea: :/
 — Măi țărane, tu iej'i beat!
 — Sictir, cotei gulerat,
 De trei zile n-am mîncat,
 Vinișor nu l-am gustat,

/:De ce mă faci că sîn' beat,
*Hătu*₂-ți crucea, gulerat?! :/
 Dar țăranu ce-m' făcea?
 Mîna-n car că iel băga,
 Lăsă mîna pe sub scoarță,
 Scoase-o nua noduroasă
 /:Și la cap căpăținoasă
 Șî-i trase :/
 vreo sutî șase...
 Dar boieru ce-m' făcea?
 Foarte rău se spăimînta,
 Di-un bici calului cîn' da
 Înapoi că mi-și fugea
 /:Și la poartă se oprea,
 De la poartă că-m' striga :/
 — Mă Ioani
 Balabane,
 Deschide poarta cea mare
 /:Căci m-au omorî' țăranii! :/
 Ia-mi aprinde-o lumînare
 Și te uită pă spinari,
 /:Pă spinari,
 mai la vale,
 C₂-am o vargă, zău mă doare! :/
 — Bini ți-a făcu', cucoani,
 Ce-ai avu' tu cu țăranii
 Căș' țăranu, ca un om,
 Apucă pe drum la vale
 /:Și ce-ai înțeles, cucoane?!... :/

C. Drogeanu
 Șuțești — Brăila
 2 X 1963

mg. 2575 f'd
 AL. I. AMZULESCU

95.II(96.II) CÎND ERA LA '63

A of, *leliță* mă!
 e Foaie verde trei costrei,
 ei Cînd erea la șaize' ș' trei,
 mîi Cîn' s-a-ncorona' Știrbei¹,
 Puneai plugu pă un' vrei
 e Și-mi arai
 pă cît puteai,
 Cîtă puteruse-aveai;
 ăi Cînd erea la șaize' și opt,
 Dă s-a loa' pămîntu totî,
 Dă-mi arai una și una,
 Dideai dă pogon găina...

¹ Sic.

- ă Iar țăranu ce făcea?
 Nemulțumi' că ierea, mă
 ăi Traista-n băț că și-o lua,
 La domnie să ducea mă
 ăi Ca să-și cate dreptatea.
 Sus, pă scări că să suia, mă
 ăi D-un ciocoi că-m' întâlnea:
 — Bună ziua, boieri mari!
 — Ai sictir, țăran opincari,
 C-aiji nu ie dă țărani,
 Și-aicea, dă boieri mari!
 ăi Și la palme mi-l loa.
 Jos dă pă scări că mi-l da, mă
 ă Iar țăranu că-i zicea:
 — Ie dă, ie dă-i bună samă,
 păi Vez', dacă lipsi plocuonu
 Mă dete-afară cuocuonu,
 O găină sau vrun miel.
 /:Aveam drep' și io nițel!?!... mă :/
 B ăi Foaie verde bob năut,
 Aoleo, soare rotund,
 ă Ia răsă'i-tu mai curîndi,
 ăi Și tu, noapte, vino tare
 e Să-m' iau flinta la cătare,
 Să mă vād pe ici călare,
 Și d-oi prinde vreo cuocuană,
 S-o jupoi, s-o fac pastramă,
 ă Și d-oi prinde vr-un ciocuoii.
 Să-l jupoi,
 să-l fac cimpoi,
 măi C-astă vară l-am rugat
 Să-m' dea doo-trei parale
 Să-m' iau la cuopilași sare;
 Iel mi-a spus că sîn' sărac,
 Să mănînc și nesăratî...
 păi Unde-oi prinde om bogat
 Să-i dau măciuj' după capî,
 Să mi-l iau la plug legatî,
 Să-l învăz-la sămănat!
 Mare jale ierea-n țară,
 i Mare jale, frățioare,
 Cîn' boierii ierea-n țară,
 Căji trimiteau loguofetii
 i Dă chinuiau țăranii;
 Iar țăranul amărîtî
 Toată vara i-a muncit of
 ăi Să fie și iel văzutî,
 Iar toamna cînd a sositî
 Cu cîinii a foz' gonitî,
 În gura iernii azvîrlitî
 Fără lemne, fără pai,
 Fără un pumn dă mălai!...

Soarili mi-a răsăritî,	
Pă țărani i-au-înveselit,	
/:Pe boieri că i-au urîț	:/
/:Și cu moaca i-a 'lungat	
Din conacul blestematî,	:/
Să-și tragă păcatili	
Cum am tras noi muncili	mă
Și pe vînturi, și pe ploii,	
/:Amăritî, ca vai de noi!...	:/ mă ₂

G. Moțoi
Clejani — Ilfov
21 XI 1952

mg. 156 d
G. CIOBANU

96(97) IANCU JIANU

A	î	<p>Lele verde dedețălî,
Colca-n vale,-n făgețel,
S-a iefta' di-un voinicelî
Cu căciulița de mnelî,
Cu cojocelu de jderî,
Cu furculița de ferî,
Mă duc, mamă, după iel!
— Ba, maică, nu te ducea
C-ala-i hoțu   Jiianu   De-a jăcmănit Ardealu,
Ardealu.   Tilormanu ;   Să scaldă cu fete-n Jii
Și le lasă cu copii,
Să scaldă cu fete-n față,
Lasă cu copii în brață!...</p>	
B	hai	<p>Iar Jiianu ce făcea?</p> <p>/:Toată lumea că-ntreba:
— Lele verde di-un lipan,
N-aț' auzi' di-un Jiianî
Și di-un hoz de căpitanî,
Jiianu, șerpe de luncă.
Tot cu gîndu pus pe ducă?!
Iar Jiianu să trăgea
La Oltu-al după r'vârsatî;
Podărașii s-au culcatî
Și Jiianu i-au călcat
În puterea nopțiiiei,
În sudoarea morțiiiei...</p>	<p>măi
:/</p> <p>măi</p> <p>măi</p>
C	a	<p>Iar Jiianu că striga:
— Măi podiță, măi podarî,</p>	

<https://biblioteca-digitala.ro>

El e cu pușca la spate,
De fug ciocoi de moarte;
El le spune că e goală,
Fug ciocoi, să omoară;
El le spune că e plină,
Fug ciocoi de minune!...

Mihai Constantin
Desa — Dolj
22 II 1951

mg. 25 c
AL. I. AMZULESCU

97(98) TUNSU

A uof a Verde, verde d-un urmuzî,
ai Vesten țară mi-a ajunsî
D-un haidu' ce-i zîce Tuns, ai
ai Cu doișpe tovărășitî,
Tot voinici chiaburi
panduri,
Tilhari neaoși de păduri!
Unde, cîn' nu te gîndești,
Cu iel în drum te-ntîlnești
Și te-ntreabă binișorî,
ai₂ /:Cu cuvîntu blîndișorî: :/
B a — Foaie verde d-artărași,
Dă unde ieș'i flăcăiași,
Dîn ce sa', dîn ce uorași
Că nu-ț'iei dă drum răvași
a₂ /:Să nu rămîi păgubași₂?! :/
Dictat: Cînd ieram copil d-o lună,
Mă ridicam într-o mîină,
Scoteam arbori din tulpină,
Să mira lumea dă mine;
Mă făcui dă paisprezece,
Nvățai Dunărea d-a trece
Și cai galbeni d-a petrece,
Le puneam galbeni pă moț,
Eu credeam că-s ai mei toți!...

Mitică Găușă
Giștești — Ilfov
24 II 1936

fg. 3751
TIBERIU ALEXANDRU

98(99) GHEORGHILAȘ

a—m Foaie verde și-o crăiță,
Cine-mi urcă la Istriță?
Savai Căpitan Ghiorghită,

	/:În mină cu-o măciuchiță,	:/
ă măi	Niș' cioplită,	
	niș' strujită.	
	Numai din topor făcută.	
ai ₁	/:Pentru Macovii gătită...	:/
îm	Foaie verde ș-o lalea,	măi
ah	Dar Ghiorghită ce-m' făcea?	"
i	Iel umbla din stînă-n stînă	
	Să-ncerce brînza dă-i bună	
ai	Și cașiu, dă sărătură,	
î ₁ /	Și urda dă prin zăgîrnă...	:/
"	Foaie verde ș-o lalea,	măi
ah	Dar Ghiorghită ce-m' făcea?	"
în	La o stînă să oprea	
	Și din gură-așa-m' grăia:	
i	— Măi baciule, barbă sură,	
/:	Ai pă cineva pîn stînă?	:/
ăi	— Și mă jiur pre Dumnezeu	măi
ah	Că sîn' singur numa' ieu,	"
	Am un hoț dă mînătorî,	
	Doarme colea,-ntr-un oborî,	
	Stă cu capu-n sarică,	
/:	Doarme ca o baligă!	:/
i	— Măi baciule, nu minți,	măi
ah	Zilili ți-oi isprăvi!	"
îm	Foaie verde și-o lalea,	
"	Dar Ghiorghită ce-m' făcea?	
	Drept în stînă să ducea,	
îm	Săricile le-ntorcea,	
/:	Bordufur'le răscolea,	:/
i	Pă Macovii că mi-l găsea:	măi
ah	— Foaie verde flori dă tieiu,	
	Futu-z' legea, Macoveiu,	
/:	Cin' te scoase-n ochii miei ₂ ?	:/
i	Zilili tale sfîrșite,	
/:	Păcatili meli-ali multe!	:/ :măi: ₂
îm	— Foaie verde de-artăraj,	
ah	Măi Ghiorghită-Ghiorghilaj,	
	Mult eș'i frumô' și gingașî,	
	La inimă om vrăjmașî	
î ₂	/:Și la cuvîn' drăgălaș,	:/
	Îa-ț' caii cu șăili,	măi
ah	Stîna cu mînzărili	"
ai	Și toate paraleli,	
	Numai lasă-m' zilili	
î ₂	/:Să mi mărit fetili!	:/
i	— Foaie verde flori dă tiei,	măi
ah	Futu-z' legea, Macoviei,	"
a păi	Cîn' ședeam într-un bordieiu,	
	În graj' cu bivolii tăi,	
ai	Și vineam să-n' dai parale,	
/:	Tu-m' dai ghioage pă spinare;	:/

i	Cînd eram noi șapte frați	măi
ai	Și tu ne purtai legați	
	/:Dîn Giurgiu pînă-n Galați.	:/
i	M-aplecăm ca să beau apă,	
ah	Tu-m' dideai cu tocu-n cîafă	
ai	Și beam apă sîngerată	
	/:Cu măsele-amestecată?!	:/
i	Foaie verde și-o lălea,	măi
ah	Dar Ghiorghiță ce-m' făcea?	"
im	Doauă ghioage că-i didea,	
" ₂	/:Mort în stîină mi-l lăsa.	:/
i	Gălbiorii iel și-i lua,	măi
ah	Tuma-n Crazna să cîpia	"
	Și la mîndra să ducia	
	Și dîn gură-așa-i spunea:	
ai	— Pune tu, mîndruțo, bine	
in ₂	/:Să beau la iarnă cu tine!	:/

Gh. Rădoiaș
Bătrini — Prahova
7 XI 1952

mg. 618 f
C. BĂRBULESCU

99(100) ION ȚAL MARE

păi	Lele verde di-un pelinî,	
	la s-ascultaz' la Călinî,	
	La Călin, sărdar Călinî,	
	Cînd oai zice peliniță	
	'J-lua drumu la Pleniță	
	Cu șasă cai la căruță.	
	În Pleniță de-ajungea,	măi
	'N dealu viilor suia,	
	Vinurile le-ncerca;	măi
	Care vin că mi-i plăcea,	
	Punea bivoli și-l trăgea,	
	Cu slujile l-împărta;	
	Care vin că nu-i plăcea,	măi
	Trăgea ieteganele	"
	Și-m' tăia cipurile,	"
	Și spărga dăogile,	
	Și-m' vărsa vinurile...	
i	Lele verde buruiănă,	
	'J-lua drumu la Poiană,	
+	'N Poiană la cin' trăgea?	
+	La logofătu Neță,	
+a	/:Căci ₂ cu iel știa vorba	
+a	Și toată socoteala...	:/
+	Do'r pe poartă că-m' intra,	
+	Nici caii nu-i deshama	
+	Ș-așa din gură grăia:	
	— Logofete dumneata,	măi

Socotit-ai Poiana?

măi

— Măi Căline dumneata,
Poiana c-amî socotit-o,
Trei calici că n-au plătit-o,
Și de nu mă crezi pe minc
Ți i-oi spune

și pe lume¹:

Cînd oai zîce di-un lipanî,
Unu ieste Băldăranî,
N-a plăti' claca de anî,
Bate-l-ai, Doamne, dujmani;

păi Altu ie Ghiță Chiriș,
De an n-a mai da' pe-aici,
Ține bănișorii-nchiși,
De să uită cam chiordiși,
Intră pe coș tăvăliși;

+ Cînd oai zîce trei migdale,
+ Unu este Ion ăl Mare,
+ Ion ăl Mare din Poiană
+ Car' n-a da' niș' cinș' parale,
Ion al Mare din Popești
De-ncalecă cît clipești
Cu cizmele lectinești!

+ — Logofete dumneata,
+ Ia să mi-i aduci încoa'
+ C-am să-i fac de mascara
+ Ca să-i afle ma'laui!

Logofătu ce-m' făcea?
Bastonu-n mîna și-l loa,
La Băldăranî că-m' pleca
Și la poartă că-i bătea.
Băldăran cînd îl vedea
Bună ziua că mi-i da.

măi

măi

„

— Logofete dumneata,
Ce-oa mai fi, frate, asta?

+ — Băldărane dumneata,
+ Hai că te cheamă Călin
+ Să-z' dea un pahar de vin
+ Că prea ești al om din plin!
— Da' la ce m-oa mai chiema

măi

Că, nu știi, anu trecutî
De trei ori clac-am plătitî,
Nici nu m-ai mai socotitî,
Niși chitanță n-am primit?!

Lele verde viorea,
La nevastă că-m' intra:
— Fa nevastă dumneata,
Ia dă punga-n mîna mea

măi

„

„

„

C-oai încăpea

fo belea,

¹ Probabil: *nume*.

Oai da punga
 ș-oai scăpa!
 Punga la brîu c-o băga,
 La Călin că-mi ajungea;
 Acolo cînd ajungea
 Bună ziua că mi-i da:
 + — Bună ziua, măi Căline!
 + — Mulțămincu-ți, por' de cîine!
 — Daleleo, sărdar Căline,
 De ce mă faci por' de cîine
 Că sun' voinic ca și tine,
 Că, nu știi, anu trecutî
 De trei ori clac-am plătitî,
 Nici nu m-ai mai socotitî,
 Niși chitanță n-am primitî?
 + Pentr-o oală de urzîci
 + Mi-ai loa' vaca din gîrlici;
 + Plîng copiii pe bordei
 + Că n-au lapte-n putinei,
 + Să te lucrez cu temei!
 Pe catastiv iel căta, *măi*
 Patru galbini mi-l găsa,
 Scotea banii și plătea:
 + — Măi Căline dumneata,
 + Bănișorii car' ți-i dau,
 + Pesti-un ceas iar să ți-i iau!
ai Lele verde viorea,
 Sictir pe ușă că-l da:
 + — Logofete dumneata,
 + Cînd oi zîce di-un sporici,
 + S-aduci pe Ghiță Chiriș,
 + De an n-a mai da' pe-aiș',
 + Ține bănișorii-nchiși,
 + Intră pe coș tăvăliși!... *măi*
 Lele verde viorea,
 La Ghiță Chiriș pleca
 Și la poartă că-i bătea:
 + — Frate Ghiță dumneata,
 + Hai că te chiamă Călin
 + Să-z' dea un pahar de vin
 + Că prea iești al om din plinî!
 — Da' la ce m-oa mai chiema *măi*
 Că, nu știț', anu trecutî
 De trei ori clac-am plătitî,
 Niș' nu m-az' mai socotit;
 + Pentru trei oca de mei
 + Mi-az' lua' cinspre'ce lei?!
 La nevastă că intra:
 — Măi nevastă dumneata,
 Ia dă punga-n mîna mea
 C-oai încăpea
 fo belea!

Punga la brîu c-o băga, *măi*
 La Călin cînd ajungea
 Bună ziua că mi-i da:
 + — Bună ziua, măi Căline!
 + — Mulțămincu-ț', por' de cîine!
 + — Daleleo, sărdar Căline,
 + De ce mă fași por' de cîine
 + Că sun' voini' ca și tine?!
 Lele verde viorea, *măi*
 Pe catastiv iel căta,
 Șasă galbini mi-l găsa,
 Scotea banii și plătea:
 + — Măi Căline dumneata,
 + Bănișorii car' ți-i dau,
 + Pesti-un ceas iar să ți-i iau!
 Iar Călin cînd auza *măi*
 Sictir pe ușe că-l da.
 + — Logofete dumneata,
 + Cînd oi zîce trei migdale
 + Să mne-aduși pe Ion al Mare
 + Car' n-a da' niș' șinș' paralc,
 + Ion al Mare din Poiană,
 + Ion al Mare din Popești,
 De-ncalecă cît clipești
 Cu cizmele lectinești!
 + — Măi Căline dumneata,
 + Dau în apă și mă-nec
 + Și p'în mărăcini de-a drept
 + Și la Ion că nu mai plec,
 + Că Ion are-o pandara,
 + Cioplește cu săcurea,
 + Vai de măiculița mea!...
 Catastivele lua
 Și-n spinare mi-l lovea,
 În pragu cășii-l doboră.
 + Logofătu ce-m' făcea?
 + Bastonașu și-l lua,
 + Cam cu strîmbu că ierea...
 Cînd oai zice bob năutî,
 Mă dusăi să mn-eau tutunî,
 Mă-ntîlnii cu Ion în drumî,
 Să uita ca un nebunî...
 + — Frate Ioane dumneata,
 + Hai, că te cheamă Călin
 + Să-z' dea un pahar de vin
 + Că prea iești al om din plin!
 — Da' la ce m-oa mai chiema *măi*
 Că, nu știț', anu trecutî
 De trei ori claca-am plătitî,
 Nij' nu m-az' mai socotitî?!
 + Rău, neică, să necăja;
 + La Călin cînd ajungea

+ Bună ziua că mi-i da:
— Bună ziua, măi Căline!
— Mulțumincu-ț', por' de cîine!
+ Te-ai făcut un por' de cîine
+ De nu mai dai pe la mine!
+ — Păi m-am ținu' că sîn' plăti',
+ Sîn' plăti'
de ierbări',
+ De-aia, frate, n-am venitî!
Pe catastiv el căta,
Noo galbini mi-l gâsa.
+ — Păi nu ță, Căline, păcat,
+ Bani luați pe secerat,
+ Toată zîua cocoșatî
Din moșia lu' Mucica,
/:Bani daz' degeaba, domniță? !
+ Ion al Mare ce făcea?
+ Noo galbini că plătea,
+ La Băldăran să ducea:
+ — Băldărane dumneata,
+ Hai să luăm cîinele,
+ Ne-a mînca' cu clăcile,
+ Plătim și urzicile;
+ Nu mai nojim car și boi,
+ Nici în uobor patru oi!
Băldăran cîn' l-auza:
— Frate Ioane dumneata,
Nu vez' c-am îmbătrînitî,
Nu mai sîn' bun de nimic,
+neică+ Da-z' dau copiii-amîndoi
+ Că știu sama la război!
— Las' copiii, ca copiii,
Haidez' noi, ai mai bătrîni,
Că știm bine să luptăm!
+ La Ghiță Chiriș mergea:
+ — Frate Ghiță dumneata,
+ Hai să luăm cîinele,
+ Ne-a mînca' cu clăcile,
+ Plătim și urzicile;
+ Nu mai nojim car și boi,
+ Nici în uobor patru oi!
Lele verde viorea,
Ghiță Chiriș îi răspundea:
+ — Frate Ioane dumneata,
+ Nu vez' c-am îmbătrîni',
+ Nu mai sîn' bun de nimic?
Da-z' dau pe Dobriși al micî,
Face puterea colnicî,
Întîlnește omu-n drum,
Îl cistește,
l-omenește,
Și-n pungă mi-l schierbelește,

+ Ş-îl dezbracă din zăbun,
 + Îi traje fo doi-trei pumni,
 + L-îndreaptă pe drumu-al bun ;
 Să țină dupe căruță,
 Neică, ca o boldeicuță
 Şi sare din spiță-n spiță
 Pînă să suie-n căruță !
 — Las' copiii, ca copiii,
 Haidez' noi, ai mai bătrîni,
 Că ştim sama să luptăm !
 + Pe-ai bătrîni că mi-i lua,
 + Cînd oai zîce fir mărar
 + Lua drumu la Tunari ;
 Iar Călin ce mi-şi făcea ? *măi*
 Cînd oai zîce peliniță,
 /:J-lua drumu la Ghidici. *:/*
 + La Ghidişi cînd ajungea
 + La Măria văduva,
 + La Ilinca ȕiganca,
 + Că cu ea ştia vorba
 + Şi toată socoteala . . .
 Ion al Mare ce-m' făcea ?
 Să țină dupe căruță
 Tomnai ca o boldeicuță.
 + Cîn' soarele scăpăta,
 + La Ghidişi că să afla ;
 + Să-mplimba pe bătătură
 + Tot cu lăncişoara-n mînă.
 Cînd oai zîce viorea, *măi*
 Lancea
 pe subt epîgea . . .
 Ion al Mare, ce grăia ?
 ⇐ — Frate Ghiță dumneata,
 Intră tu, frate,-n bordei
 Şi lucrează cu temei !
 — Frate Ioane, n-oai intra
 Că sîn' luat cu sîla,
 Frate, tot de dumneata !
 + Ion ăl Mare ce-m' făcea ?
 + Iel la uşă că trecea,
 + Cu picioru-n uşă da,
 + Sărea uşa şi c-un stîlp
 + Că prea dete năcăjitî . . .
 Pe Călin că mi-l găsa,
 Tomnai la masă ierea.
 + Ion ăl Mare ce grăia ?
 + Bună seara că mi-i da :
 + — Bună seara, măi Căline !
 + — Mulţamincu-ţi, frate Ioane !
 + Frate Ioane dumneata,
 + Ia 'ai, frate, să-ncinăm
 + Şi-amîndoi să ne-mpăcămî !

Ion al Mare de-auza:
— Arză-ț' focu cina ta,
Că-n mine crapă fierea
Că n-am cîn' te judeca!
+ *neică* + Ale bucate romenite
+ Oi să le văz pîngănite!
— Frate Ioane dumneata,
Îz' dau aur cît oi vrea,
Numai lungește-m' viața!
+ Niji vorba
n-o isprăvea,
+ Lancea-n burtă i-o-arunca,
+ Pe Călin îl omora,
/: Frate, de să pomenea. :/ *măi*
+ Iar pe iel cine-l plîngea?
+ Tot Măria văduva
+ Și Ilinca țiganca:
„Măi Căline dumneata, *măi*
Din butcă, din telegari,
Cum te duce pe doi pari!...“
L-împlimba și p'în Craiova,
Parcă ie veni' din Iova.
+ Iar Călin că mi-a murit,
+ Ghidiciu c-a-mbobocit,
+ Poiana c-a-ntinerit;
+ Cînd oi zîce trei văpăi,
+ Poiana numai dugăi;
+ Are omu cinci parale,
+ Bea-n cîrciumă pînă moare,
+ Fără nici o supărare...

Mihai Constantin
Desa — Dolj
22 II 1951

mg. 14 a
AL. I. AMZULE SCU

100(101) RADU ANGHEL

A /:Colea-n deal, în pisculeți :/
 /:S-a iscat bantă dă 'uoți: :/
 î Radu lu' Anghiel dîn Greci,
 /:Mi-e Radu cu doi băieți: :/
 Petrică dîn Ștefănești
 /:Și cu Niță dîn Furești, :/
 /:Cu Dumitru, burtă mare,
 Care-m' dă caii dăvale... :/
 B î Radu lu' Anghiel dîn Greci,
 Să poartă cu turuieci,
 Cu opinși cu cataramă,
 Cum nu se bagă dă seamă,

- Cu curele dă vițâlî
Ca să bag pă dracu-n ielî...
C *m* Da' Radu ce mi-ș' făcea? *mă*
Dește-n gură că băga,
ai Cînd o dată șuiera
Toți 'aiducii că venea
/:Și Radu că le zîcea: *:/ măi₂*
— Staz', băiez', mai stas' pă loci
Să nu vă calce fun foc!
- D *m* Da' Radu ce mi-și făcea? *mă*
La un puopă să ducea,
Puopa Iuon din Pitești,
Mi-are bani bisericești;
/:Iel la poartă să ducea, *:/*
E *ii* La puopa că să ducea *mă*
Și la poartă că-i bătea,
ăi Din guriță că striga:
— Părinte sfințlia-sa,
Iej' dă dășhide poarta
Că ieste-o femeie grea,
Citește-i 'vanghielia
/:Că moare ia, sărmana! *:/*
F *:of:/* Da' puopa cînd mi-auza, *mă*
ăi Dăzbrăcat, pă cum ierea,
/:Credea
c-o să ia ceva *mă :/*
Și ușa i-o dăscuia;
Cîn' pă puopa mi-l vedea *mă*
Și ușa i-o dăschidea,
Și pă Radu mi-l vedea.
Cîn' pă Radu mi-l vedea,
Buza-n patru că-i plezneă,
Sînge-nchiega' că-i curgea,
Sărăcuz dă maica mea,
Că-i răpune viiața;
/:Scotea vinu cu vadra, *:/*
Rachiu cu uocaua,
Da lu' Radu ca să bea,
Dîn guriță că-i zîcea:
— Ia, căpitane, dă bea!
Da' Radu că mi-i zîcea:
— Nu zî, frate, „căpitane“,
Că te fut în lumînare;
ăi Căpitanii sîn' la bîlci
Și mi să poartă-n papuci,
Io sîn' Radu dă la crîng
Și mă por', vere,-n uopinci,
Ș-în uopinci cu cataramă,
Cum nu să bagă dă samă,
Cu curele dă vițâlî
C-uoî să bag pă dracu-n ielî!
G *:/*Vez', părinte, dă parale *:/*

		/:D-alea du pă sărindare,	:/
		/:Ai toca'₁, n-ai mai tocatî,	:/...or n-ai₂...
		Babile le-ai înşălatî	
		Şi banii că le-ai luatî;	
	/:îi	Dă parale mărunţale,	:/
		Neslujîte, vai de iele;	
H	ăi	Dă parale mărunţale,	
		D-alea du pă pomnăţale,	
		Neslujîte, vai de iele;	
	/:Ai citit' sau n-ai cititî,		:/
		Babile că Ț-au plătitî,	
		A făcut	
		cum a putut	
	+	Şi Țiie că Ț-a plătitî!	
I		Dară puopa că-i zîcea:	mă
	păi	— Nu ie banii pă tocatî,	
		Ieste pă grîu seceratî	
		Şi mi-am flăcăi dă-nsuratî	
		Şi fete dă măritat,	
		N-o fi, Radule, păcat	
		Şi frică dă blestemat?!	
J	îi	Dară Radu ce făcea?	mă
	/:Mîna-n buzunar băga,		:/''₂
		D-un bărdăcel că scotea	
		D-o sută şi cinci oca,	
		Mi-erea, nene, plumbuitî	
	/:Cu cin' litre dă argintî,		:/
		Care, Doamne, n-am văzutî	
		Nişi pă cer, niş' pă pămînt;	
măi		Cînd o dată-l aducea	
		Ş-în spinare mi-l izbea,	
		Dîn spate mi-l cocoşa	
		Şi dîn piep' mi-l găvăna;	
		Atunji puopa că striga:	
	îi	— Stai, Radule nu mai da	mă
		Că Ț-oi spune ieu lavra	
		Dîn copilăria mea!	
K		Măi Radule dumneata,	mă
	îi	Vezi, la furca patului	
		Ie toarta cazanului,	
		Şi mai cată dăpă uşă	
		Că mai am d-o găletuşă,	
		Şi mai cată ş-în bordei	
		Că mai am d-un putinei;	
L		Pune mîna pă poliţă	
		Că mai am d-o sălbuliţă,	
	/:Păstram pentr-o copiliţă;		:/
		Pune mîna pă corlată	
		Că ma' am d-o salbă lată	
		Dă cînd ierea mama fat',	
		O păstram pentr-o nepoată!	

S		Do'r un ceas că mai trecea /:Și potera că sosa, Gloanțe ca ploaia curgea, Dă Radu nu să lipea, Radu-mbrăcat că-m' ierea Numa-n solzur' dă argintî, Ce n-am văzu' dă cîn' sîntî... Da' Radu ce mi-ș' făcea? Gloanțe-n palmă le prindea Și-napoi le arunca, Cu sufletu le răcea Și-napoi le arunca, Dîn guriță că zîcea: — Na-vă, băiez', gloanțile Că nu-m' scurta' zîlile! Iar un 'uoz de dorobanți Din guriță că zîcea: — Căpitan Balaura, Mi-o fi pă lume ceva /:Să-i scurtez eu viața?!	mă :/'' ₁ " " mă mă :/
T	ai ii	+măi + Căpitan Balauran + Dîn guriță că striga: + — Măi Radule dumneata, + Dă-te, Radule, legat + Că domnia ne-a munit Ca să te ducem legatî, Nij' la dește vătămătî, Că domnia ne-a munit Ca să te ducem legat! — Dă ce să mă dau legatî Pentr-un ciocoi guleratî? Nu sîn' femeie cu concî La puoteră să nu poci, +a/: Sîn' voinic cu comănacî ₂ , +a Cu șapte poteri mă batî ₂ +a Și tot iou vă dau dă capî ₁ !	mă mă :/
Țb		Nu sîn' femeie cu concî, La poteră să nu poci! U m Dar un 'oz de dorobanți Dîn guriță că-i zîcea: — Căpitan Balauranî, Mi-o fi pă lume ceva, Să-i scurtez io viața?!	...cuomănacî ₂ , :/
U	m	Căpitanu că-i zîcea: — Dă, frate, cu ce-oi putea /:Dă-i scurtează viața, /:L-apucă primăvara Și-n codru dac-o intra /:Noi nu-i mai găsîm urma!	mă mă :/ :/ :/

V		Dorobanțu ce făcea?	mă
		D-un franc, neică, mi-ș' scotea	"
		Și-n patru că mi-l tăia	
		Și-n flintă că mi-l băga,	
		Cînd o dată că trăgea	
		Pă Radu că mi-l lovea	
		Cam la buza fesului,	
		La retezu părului,	
		Cam la capu pieptului,	
		Unde-i păs voinicului...	
X		Da' Radu ce mi-ș' făcea?	mă
		Cîn' lovit că să vedea,	"
		Iarbă cu palma rupea,	"
		Gaura ș-o astupa;	
		Dar în față s-astupa,	
		Dar în spate nu putea;	
		Flinta că ș-o zloboza,	
		Drum pîn poteră făcea.	
	+	Dă fugă că mi-o rupea,	
	+	La pădure să oprea,	
		La al fag cu foaia deasă,	
		Șade Radu ca și-n casă.	
	ă	Iel dă fag că să răzma,	mă
		D-un cîntecel că cînta:	
		„Foaie verde sămurastră,	
		Tufăneii du pă coastă	
		/:Pă cine-oa ₂ să mai umbrească?!	:/
		Că pă cine mi-au umbrit,	
		Mul' mi să face pămîntî	
		La biserică,-n mormînt.	
		Uo sută dă potecele	
		Și șaizăj' dă colnicele,	
		Să plimba Radu pă iele.	
Y		Foaie verde trei alune,	
		Gătește-te, mănăstire,	
		Că frumoasă floare-z' vine,	
		Nu vine ca să-nflorească	
		Și vine să putrezească!..."	
Z		Foaie verde mi'șunea,	mă
		Iar potera că sosa,	"
		To' dă Uol', dă dorobanți,	
		Săbioara mi-o scotea,	mă
		La Radu că să ducea	
		Ș-în ficaț' că i-o-nfigea,	
		/:Pă Radu că-l omora.	:/
W	păi	Cin' pă Radu mi-l vedea,	mă
		Dîn guriță blestema:	"
		— Cin' pă Radu l-a tăiatî,	
		Nu-i ie locu dă-mpușcat,	
	+b/	I-e locu dă spînzuratî ₂ !	:/
		/:Ce-aducea țara-ntr-o vară,	:/
		/:Radu mi-aducea-ntr-o sară ₂ !	:/

AA \hat{i}_2 /:Lua bani dă la bogați
 Și-mpărta pă la săraci
 /::Să-și ia boi, $\hat{s}\hat{i}_1$ să-și ia vaci!

:/

.:/

Marin Dorcea
 Ciuperceni (Tr. Măgurele) — Teleorman
 20 VII 1962

mg. 2215 b
 O. BÎRLEA

101(161) RADUL MAMII, RADULE

Pîn pădurea bradului
 Trece mama Radului,
Radul mării, Radule,
 Tot plîngînd
 și suspinînd
 Și dă Radu întrebîndî:
 — N-ați auzit, n-ați aflat
 C-a plecat Radu din sat
 /:Și s-a dus în haiducie,
 Cinzăj' dă ani să nu viie?!
 Toți boierii și jandarmii
 Întreabă de Radu mării:
 — Unde ești tu, Radu mării?
 — Sus, în deal, la crîșma Stanii,
 Bea cu vatra la vin rece
 Și cu lăutari petrece,
 Cu carabina pe masă,
 Cu ocaua plină-rasă!
 Mama Radului venea
 Și de Răduți că da
 Și din gură-i cuvînta:
 — Bea, Radule, nu prea bea
 Că ne vine potera!
 — Las' să viie, bat-o crucea,
 Sînt voinic cu pălărie,
 Nu mi-e frică nici de-o mie!
 Mama Radului zicea:
 — Păi vin oșteni, călări mulți,
 Și-ai să pați, de nu m-ascuți!
 Vreme multă nu trecea,
 Iată, potera sosea,
 El pe cal se arunca.
 Radu să umfla în pene
 Și spre codru se repede,
 Și pieriră-n codru verde.
 Vreme multă nu trecea,
 Poterașii mi-l sosea,
 Căpitanu-n fruntea lor,
 Și mi-l alerga dă zor.
 Alerga cît alerga,
 Poterașii mi-l prindea,

R/r.

:/„

Dictat:

Căpitanu-aşa-i zicea :
 — Dă-te, Radule, legat
 Că eşti-un mare vinovat !
 — Să mor mort, să mor legat,
 Dar eu nu mă dau legat !
 Iară Radu ce zicea ?
 — Căpitane, stai pe loc,
 Nu-ţi băga voinicii-n foc
 Că rămîn prunci făr' dă taţi
 Şi femei făr' dă bărbaţi !
 Iară Radu ce făcea ?
 Revorvelu şi-l scotea,
 Trage-n căpitan un foc,
 Dar şi el s-a prăbuşit,
 De trei gloanţe-n piept lovit,
 Şi şedea pe iarbă-ntins.
 Iară Radu ce făcea ?
 În gura mare striga :
 — De ce, frate, m-ai puşcat
 Că eu nu sînt vinovat ;
 Pă lume cît am trăit
 Numai bine am făcut.
 Că furam dă la bogaţi
 Şi-mpărţeam pă la săraci,
 Fete mari le măritam.
 Văduveli le-ajutam,
 La mojnegi, boi cumpăram !
 Şi iar verde matostat.
 Şi-auzea mă-sa din sat
 Şi-n pădure-a alergat,
 Lîngă Radu-a-ngenuncheat.
 Dîn gură i-a cuvîntat :
 — Vezi ce faci, copilul meu,
 Dacă faci de capu tău ?
 Radu, scurt la uitătură,
 Spune : — Mamă, taci din gură,
 Pentru ce nu-mi dai povaţă
 Cînd eram numai d-o şchioapă,
 Nu-acu', cu picioru-n groapă.
 Cînd eram d-o lună, două,
 Furam cloşca du pă ouă ;
 Cînd eram de şapte luni,
 Furam puii dîn vecini ;
 Cînd eram d-un an jumate,
 Furam ceapa du pă strate
 Şi sărutam la surate ;
 Cînd eram de şapte ani,
 Furam miei de la ciobani
 Şi-i schimbam pe gologani ;
 Cînd eram de nouă ani,
 Tăiam boi şi furam cai,
 Tu, o vorbă nu ziceai ;

Cînd eram de doisprezece,
 Știam Dunăre-a o trece,
 Furam calu sasului
 Tot dîn fundul grajdului;
 Cînd eram de douăzeci,
 Eram căpitan de hoți!

Veta Zîpîș
 Jugur — Argeș
 27 XI 1954

mg. 430 d
 PAULA CARP, AL. I. AMZULESCU

102(102) BURULEAN

- A *măi* — Aseară, de la o vreme,
 Visai nește vise rele:
 Visai pușculița mea,
 Șădea-n cui, fără vârga,
 Atîrnată de curea,
 O să viie moartea mea;
 Visai pistoalele mele,
 Ședea-n cui, fără oțele,
 Atîrnate de curele,
 Scurtarea zililor mele; *măi*
- B *măi₁* /:Alte vise mai visai: :/
- Vo trei-patru verzi cloncani
 Ședea-ntr-un vîrf de ciolpanî,
 Aia nu sunt verzi cloncani
 /:Și sînt₁ boieri dă₂ divanî₁, :/
- Doi mă ține, doi mă leagă,
 Mă trimete-n judecată
 /:Unde merge lumea toată... :/ *măi₂*
- C *măi* Cînd fu joi dă dimineață,
 Lui Burulean cădea greață.
 Ce fel de greață-i cădea?
 /:Nici cafeaua n-o poțtea, :/
- Dar mîndruța că-i zicea:
 — Măi Burulene dumneata,
 /:Ce stai trist, frate, așa, :/
- Vrei să pleci la Valea-Rea?
 Să nu pleci la Valca-Ra *mă*
- Că ie Buica catana
 /:Și-ți răpune viața! :/ *măi₂*
- D *ă₂* Buruleanu nu ședea,
ă Afar' la grăjdari ișea,
 /:Călușelu și-l cerea, :/ *mă₂*
- /:Bine șeaua i-o-așăza :/ *măi₁*
- + Și dămîncare-și puneă,
 Armile și le lua
 Și pe cal că-ncălica,
 Și pleca
 la Valea-Rea,

E	<i>măi</i>	Bat-o Maica Precesta ! La Valea-Rea c-ajungea. Punea masa și mînca ; /:Iacă Buica că venea, Buruleanu mi-l vedea, Mîna pe durdă punea, Punea la ochi și trăgea. <i>măi</i> ₁ /:Pușca foc, frate, nu lua, Jos cu ea-n pămînt că da, Apă du pă țeavă-îșa. Pistoalile le scotea Și cu iele că trăgea, Și-alea tot asemenea, Cu palmile să bătea : + — Asta mi-o făcu mîndra ! <i>măi</i> + Dară Buica catana, Bată-l Maica Precesta Și ce zi o fi mai grea. Și sfînta duminica, Unde-așa că mi-l vedea, La iel mi să repezca. Cu hangeru mi-l tăia, Sus, pă cal că-ncălica Și la mîndra să ducea. Pe mîndra lui c-o lua Să facă casă cu ea Și iel, ca toată lumea...	<i>măi</i> : : <i>măi</i> + <i>măi</i> 'ce
---	------------	---	--

C. Mustăța
Malu — Ilfov
15 XI 1962

mg. 2404 Vb
AL. I. AMZULESCU

103(115) MUSCU

Foaie verde de-avărmeasă,
Da' cîn' fu pe obză'seasă
Muscu mi-a plecat de-acasă
Cu fo doi de-ai lu' Dineăță,
Cu fo trei din Purcăreață,
Cîn' oi zîce viorea
Barbu Penii din Dobra,
Costandin din Scorila,
Godoi din Caraula,
ai Mare ceată să făcea,
Sus la munte să suia,
Cu trei ciobani să-ntîlnea,
Fraț' de cruce să prindea.
Dictat : La Sinaia-m' cobora
Și trei căși că mi-ș' călca
Și c-un popă-alătura,

Patru sute de poli loa
 Și-n chimir că-i așeza,
 Drum la Oprișor că loa,
 Cu Godoi că-i împărța,
 Godoi din Caraula.
 Drum spre Oprișor că loa,
 Sîngurel că mi-ș' vorbea:
 „Iarbă, iarbă, soru-mea,
 Culcă-te naintea mea
 Și te scoală-n urma mea,
 Mă cuprinde puterea,
 Puterea de Mehedinț',
 Mănîncă porumb' pîrliț'
 Și mă face prau în dint'!...“
 — Foaie verde trei lămîi,
 Muscule, de unde vii?
 — Dint-ale plaiuri cu vii,
 Dint-ale păduri pustii!
 — Da' deșară unde-m' tragi?
 — Sus la munte, la Novaci,
 C-a-nflorit vo doi-trei fagi
 Și fo trei-patru goruni,
 Nește arsîți de aluni!...
măi 'ce Cînd oi zîce viorca,
 Acasă că mi-ș' venca,
 De putere nu-ngrijca.
neică În casă, neică, intra,
 Copilu șî-l mîngăia;
 Iel un cîine că-m' avea
 Și-ncepea de mi-ș' lătra.
 Copilu jos că-l punea,
 De putere nu-ngrijca;
neică Puterea că mi-l afla,
 Jur-prejur cășii că-i da.
 Da' primariu de afla
 Cu toț' că mi să vorbea
 Să-l prindă pe Muscu-așea.
 Da' focu cine-l trăgea?
 Nepotu primariului
 Să dea-n capu Muscului!
 Da' primari cine ierea?
 Frate, și că mi-l chema,
 Cînd oi zîce foi de-alun
 Tot Ilie-a lu' Crăciun.
 Da' focu cine-l trăgea?
 Cînd oi zîce de șerpēt,
 Tot Mărin a lu' Obret.
 Iară Muscu ce făcea?
 Mîna pe pușcă punea,
 Afar' pe ușă ieșea,
 O dată că mi-ș rahnea,

mă 'ce

Poterea să spăimînta,
Drum lu' Muscu că-i făcea
De trei care-alătura
Și-n osîi nu să lovea...
Trei-patru garduri sărea
Pină-n şușea că ieșea,
La vări-său că trăgea,
Și poterea că-l căta
P'în Crețu, p'în Ochierea;
Muscu-m' ieste-n Opișor,
Cum mai bea la vinișor
Alături c-un verișor,
Că-și simțea trupu ușor...
Cîn' poterea că venea
Din Crețu, din Ochierea,
Atunci Muscu că pleca
În Crețu și-n Ochierea.
La Vlădaia cobora,
Di-o mîndruliță c-avea,
Cocoana prioteasa,
Din guriță că-i zîcea:
— N-auz' tu, mîndruța mea,
Poterea că m-a gonit,
Ieu la tine de-am venit
Și tu, mîndro, ca să-m' faci
De-o azmă și-un pui fript bine,
Să vii, mîndro, după mine.
Să vii la Lacu cu rugi,
Cu mîncare la haiduci!
Da' mîndruța de-auza
Căta ici, căta colea,
Doi puișori că prindea,
Doauă turte că făcea,
Cu mîncare să ducea,
Pleca la Lacu cu rugi,
Cu mîncare la haiduci.
Acolo că să ducea,
Cu Muscu că să punea,
Care vin iei că mi-ș' bea
Și mînca, să ospăta
Până sama că-ș' făcea,
Drum mîndruți că mi-i da.
Dară Muscu ce-m' făcea?
La o margine mergea,
La o tufă să trăgea,
Puțin somn că mi-ș' somna.
Iacă mamă-sa venea,
O tufuliță mișca
Și Muscu să deștepta,
Lu' mamă-sa că-i spunea:
— N-auz' tu, măicuța mea,
La o tufă că ieu am stat,

maică Urît vis că me-am visat:
 Visai pistoalele mele,
 Stau în cui, făr' de oțele;
 Visai pușculița mea,
 Șeade-n cui, făr' de vergea,
maică S-a scurtat viața mea!
 Iară mamă-sa-i spunea:
 — Hai, Dinule dumneata,
 Muică, visă de noaptea!
 (De-i întărea inima...)
 Mîna-n chimir că băga
 Și banii că mi-i scotea
 Și lu' mamă-sa că-i da,
 Acasă c-o trimetea.
 Să vez', Muscu ce făcea?
 Pe-on colnicel c-apuca,
 La Livez' că cobora,
 Di-un pîndăraș că-ntîlnea,
 Calu-mbuiestru c-avea;
 Jos du pe cal că mi-l da
 Și Muscu că-ncăleca.
 De-acolo că mi-ș' pleca,
măi 'ce Sus, în plai că să suia,
 „ „ Cînd oi zîce ca lipanu
neică La pimniță la Gîrleanu.
 Sama pimniții știa,
 Cheițele că le loa
 Și-n pimniță că intra,
 Șapte buț' de vin cerca
 Pînă vin bun că găsa,
 Și Muscu că să-mbăta.
 O troacă iel că umplea,
 O troacă de șapte-oca,
 Și calu că-ncăleca.
 De-acolo unde pleca?
 Cînd oi zîce ca spanacu,
 To' la Costea cu conacu.
 La conac iel că trăgea,
 Barbu Penii-l prijonea;
 Costandin din Scorila
 Năcaz pe iel că mne-avea,
 Că din bani lor nu le da.
 Iară Muscu le spunea:
 — Măi Costandine dumneata,
 Ia leagă pe Vînătu
 Că mi-e drag ca sufletu
 Cum mai merge-n buiestru!
 Calu de dirlog că-l loa
 Și Muscu descăleca,
 Șeaua du pe iel c-o lua,
 Iebîncile le-așternea,
 Șeaua căpătii punea,

măi 'ce

Somnu morți că-l fura.
Barbu cu săcurea-n mână,
Costandin cu arna plină,
La capu lui să trăgea,
De trei ori c-amelița.
Frică-i ierea ca să dea,
Săcurea și-o ascuța.
Da' Muscu să deștepta:
— Costandine dumneata,
Ce faci tu cu săcurea?
— Măi Muscule dumneata,
Am să tai lemne cu ia,
Cînd oi zice sisînel
Să frigem di-un hărțișel,
Să bem vin din Orodel!
Dară Muscu de-auza
Credea c-o să fie-așa,
Somnu morți că mi-l loa.
La capu lui să trăgea,
Frică-i erea ca să dea,
Și pe Muscu mi-l pleznea
La râtezu părului,
La sprînceana ochiului,
La sfîrșitu nasului,
Unde-i păsu Muscului.
Așa, tăiat cum ierea,
Drept în picioare sărea,
Revorvelu că-l căta,
Șapte focuri că trăgea
Și-ntr-o parte că cădea.
Șeade Muscu răstornat
Tot la Costea la conac,
Cu trăistuța la picioare
Cu capsă și cu patroane,
Lumea zice că iel doarme;
Cu levorvelu su' cap,
Lumea zice că-i culcat...
măi 'ce De cîn' Muscu me-a murit,
Pădurile s-a pîrlit;
Plaiurile s-a uscat,
De cîn' Muscu-a răposat.
Și, neică, s-o pomeni
Soare pe cer că va fi,
Frate, să să pomenească
De-o poveste haiducească
De mine bine cîntată,
De dumneavoast'ă-ascultată,
C-atunci cînt și ieu de drag!...

A	<i>măi</i>	Verde, verde, verde viorea, Începu primăvara-a da /:Cu frunza	<i>mă</i>
		și cu iarba,	„ :/
	<i>îm</i>	Venea cucu, ciugulea Și n-avea cin' l-asculta.	<i>mă</i>
		/:Și-l asculta Petrișorî, Petrișor a lu' Sfîrtoc Născu' din para de foc,	:/
Bb	<i>în</i>	Că Petre i om frumos, /:Zace jos	
		cu fața-n josî ₂ ,	
	<i>în₁</i>	Din obede pînă-n spete, Niși soarili nu mi-l vede!	:/ <i>mă₁</i>
	<i>î₂</i>	/:Și iel, măi, dormia, dormia	:/
	<i>măi</i>	Și din gură-așa-m' zicea:	<i>mă</i>
	<i>n</i>	— Daleleo, măicuța mea, Care eu ți-am supt țîta, /:Ieu ast-noapte mi-am visatî,	:/
		Mai somnai și mai visai, Visai nește vise rele, Vai de păcatili mele: Visai pușculița mea Șădea-n cui făr' dă vărgea, Cremene n-avea la ea;	<i>mă</i>
	<i>ai</i>	Visai pistoalili mele Cele lungi și subțirele, Cremene n-avea la iele, Șădea-n cui făr' dă vărgele, Scurtate zilili mele; Mamă, măiculița mea, Mai somnai și mai visai, Mai ₁ /:visai d-un vultur c-un șarpe-n gură,	:/
		/:Să răpuie cele zile! Iară mă-sa ce-m' zicea? — Măi, tu Petrișor a lu' Sfîrtocî /:Născu' din para dă focî ₁ ,	:/
		/:Ăla nu-i vultur cu șarpe-n gură, Ie gîdea cu ștreangu-n mînă Să te spînzure pă tine, Să-ți ia, mamă, cele zile!	:/
C		Că ₁ /:nij' vorba că ₂ n-o isprăvea, Iacă potera-m' venea,	<i>mă</i> :/ <i>mă₁</i> <i>mă</i>

	Și venea	
	și mi-l lega	„
	C-o frînghie dă mătase	
	Împletită-n cin' și-n șase,	
	Și c-o zmicea, măi, dă viță	
	Dă-i curgea sînge din țîță.	mă
	Iară Petre nu mai putea	
	Și mă-sii că mi-i spunea,	mă
	Iară mă-sa le zicea:	
hci	— Ce v-ă Petre vinovăți	
	Dă așa că l-az' legat?	mă
	C-a-avu' Petre șapte frați,	
	Toți au murit într-o marți,	
	Alții dă săcuri tăiați,	
	Alții dă gît spînzurați,	
	Alții dă săbii tăiați;	mă
măi	Mi-a rămas, măi, numai Petre	
	/:Să-mi aduc-o noră-n casă,	:/
îm	Să-mi aduc-un pic de apă,	
	Să-m' fac-o turtică caldă!	mă
D	/:Iară mă-sa ce-m' făcea?	:/“ ₁
	Ia, frate, că nu mai sta,	
	La frati-său să ducea,	
	Pă frati-său că-l chema;	
ai lele	Iar frati-său ce-m' făcea?	
	Paloș din teacă-m' scotea,	
	La Petre drep' să ducea,	mă
	Frînghia că i-o tăia	
	Și Petrișor, el scăpa,	
	Tăia-n stînga	
	și-n dreapta;	
	Cîn' fu soarili colea	
	N-avea Petre ce tăia...	mă

C. Staicu Pelcaru
Blejești — Teleorman
11 IX 1965

mg. 2881 Vb
AL. I. AMZULESCU, A. VICOL

105(103) A LU BOLBOCEANU

A	Foaie verde nicorete,
	Sub poale de codru verde
	De-o zare de foc sî vede,
	Nu știu, zarea-i potolită
î	Sau di haiduci uocuolită,
ai	Nu știu, zăce sau cinspre'ce,
	Peste sutî mai trec zece,
	Și mi-ș' frige di-um berbece,
i	Di-un berbeci runcănel,
ăi	N-aveam în turmă ca iel;
B	„ Di la coadă pîn' la coarne

To' di douăspre'ci palme...
 Da' nu să frige cum să frige,
 Îl întoarce prin cârlige
 Și-l sucești prin belciuge,
 Pi de-o parte mi să frige,
 ă Pi cealaltă sînge
 -m' curge,
 îi Ca să-i fie carnea dulce,
 Și mi-l dă prin salamură
 Și-l dă la haiduci prin gură...
 ă Gemi-și codru di haiduci,
 La tot fagul cîte cinci,
 Da' la fagul din cărari
 Șadi-un voinicel călari
 C Ș-așa strigă-n gura mare:
 — Măi băietii Bolbocene,
 Mai lasă-te tu di rele!
 — Io di răle m-oi lăsa
 Cîn' s-o lăsa lingura
 /:Și₁, să-m' sune scîndura, :/
 Puopa cu cădelnița,
 Dascălu
 cu clopotul,
 Si răsune norodul
 î₁ îi₂ /:C-a murit Bolboceanu!... :/

C

V. Baciu Botiță
 Tulnici -- Vrancea
 23 V 1956

mg. 787 b
 A. FOCHI

106(104) BOTEA

Frunză verde
 De sulfină,
 Botea doarme
 La stupină,
 Cu capul
 P-o rădăcină,
 Cu paloșul
 Pus pe mînă,
 Cu durda
 Pe lîngă rînă,
 Cu flinta
 Lîngă tîrsînă,
 Nu știu, goală,
 Ori e plină!
 Cine-l vede, nu-i d-a bună,
 Fuge potera nebună.
 Potera mi-e spătărească,
 Fuge să se prăpădească,
 Locul să nu-și mai găsească,
 Botea să nu mi-o sosească!

Botea, cînd se deștepta
 Și pe cal încălica,
 Vesel, mare, că-mi pleca
 Și-nainte se ducea
 Pînă colo,-n Valea Rea ;
 Cu trei poteri se-nțîlnea
 Și cu ele se lupta.
 Din cîți poterași erea,
 Numai unul s-alegea
 Și cu Botea se vorbea,
 Și după ce se-nvoia,
 Și după ce isprăvea,
 Șapte sute lei îi da
 Și la săraci împărțea.

Bogza—Vrancea
 [1875]

Teodorescu, 604
 GR. G. TOCILESCU

107 CÎNTECUL LUI BAHNĂ

<i>în</i>	Și iar verde bob năuți, Mamă, of	
	Întreagă lumi mi-a știut	<i>măi</i>
<i>/: ai</i>	Că ie Bahnea ₁ pe pămînt,	<i>:/</i>
<i>ii₁ /:</i>	Șapți an' mi-a haiducitî, Rfr. ₁	
<i>i₂</i>	Iar acum i s-a-mplinit,	<i>:/măi₁</i>
<i>Dictat:</i>	Foaie verde matustat O femeie l-a prădat, Pă jăndarîn' 1-a anunțat Și la Tapa i-a luat, Postur'le le-au așăzat. Și venia Bahnă, venia, Pelerina-i fișîia Și jandarmii-așa-m' striga: — Cine-i, cine-i? Stai pe loc! — Eu sunt, Bahnă, și trag foc! Dacă focur'le-ncepeau, Două ore că-m' țineau. Iarăj' Bahn-așa-m' striga: — Opris' focurile toate Să-m' scriu un cîntec de moarte! Dacă cîntecu-ncepea, Viața lui i să sfîrșă. — Foaie verde de doi nuci, Măi Bahnă, unde te duci Tăvălit și plin de sînge, Și n-are cine te plînge? — Veniț' fraț', veniț' surori, De mă-mpodobiț' cu flori, Că-n log de floare la cap Îm' stă pistolu-automat; Și-n log de toiag pe pept,	

Îm' stă pistolu cel secret...
 Când eram mai mig de zile,
 Argătam pe or' și cine
 Pe-o bucățică de pîine;
 Când eram de anii toț',
 Ieram căpitan de hoț'.
 Dar o curvă de muiere
 Mi-a mîncad zilele mele.
 De știam, și de știam,
 Ieu zile nu-i mai lăsam!...

Teodor Albineț
 Nereju — Vrancea
 16 VII 1938

fg. 6661 a
 C. BRĂILOIU

108(107) ION PIETRARU

Dictat: /:Frunzuleana bradului, :/
 Iuonu Pietrarului
 Din ținutul Neamțului
 Bea la crîșma Radului
 Cu fata Olteanului.
 — Bea, bea, bea Ioane, bea
 Că potera-i ici, colea;
 Scoal', Ioane, nu dormi,
 Potera te-a-nconjurat!
 Dar Ion cînd se scula,
 Carabina de pocnea,
 Poteraș nu rămînea.
 Dar Ion ce mi-ș' zicea?
 — Vai, sărace poteraș,
 Na-ți galbeni în mîna ta
 Și mergi la femeia ta,
 Și cu ea te-i cununa!

Gr. Tudosie
 Tătăruși — Iași
 18 VIII 1929

fg. 12944 d
 G. FIRA

109↓(108) [DRAGOȘ]

...Foaie verde iasomie,
 Dragoș pleacă-n haiducie
 Cu trei frățiori de-ai lui,
 Toți voinici de-ai codrului:
 Unu-l cheamă Mănăilă,
 Care poartă armă-n mînă,
 Ce la poteră dărîmă;
 Unu-l cheamă Castravete,
 Umblă cu gloanțele-n bete;

Unu-l cheamă Ivan Spînul,
 Care le arată drumul,
 Dă cu pușca, ca cu tunul!
 Foaie verde salbă moale,
 Peste deal, în ceea vale,
 Se plimbă Dragoș călare,
 Cu cămeșa albă floare,
 Cusută de-o fată mare.
 Din țigară trăgea pale,

De poteră habar n-are ;
 Din țigară fum trăgînd
 Și cu murgul lui grăind:
 — Murgule, să mă porți lin,
 Să strîng bani cîte puțin ;
 Să strîng zece miișoare,
 Ca să dau la surioare.

Foaie verde măr mașcat,
 Murgul meu m-a ascultat,
 Și tot lin că m-a purtat,
 Părăluțe-m cîșligat
 De băut, și de mîncat,
 Cum și straie de purtat,
 Și săraci de ajutat ! . .

Țepu — Galați

Pamfile, 68

110(109) [VASILE CODĂU]

Codăuaș, potică mare,
 Singurel mergea călare
 Cu rochița largă-n poale.
 Cu zăbonu vișiniu,
 Cu saiaua pusă-n briu,
 Care nimeni nu-l vedea,
 Numai Leahul, piele-rea.
 — Tu să fugi din calea mea
 Că n-ai cai ca să mă-ntreci,
 Nici voinici ca să mă legi !
 Colo,-n vale la strîmtoare,
 Se primblau mocani cu sare.
 Toți mocanii cai aveau,
 Lui Codăuaș nu-i plăceau,
 Numai unul cal avea
 Și lui Codău îi plăcea:
 — Măi mocane, măi țurcane,
 Ia dă-ți murgul la primblare,
 Ți-oi da pielea din spinare !
 Cînd i-a văzut umblețul,
 I-a luat și sufletul.
 Foaie verde de cireș,
 Pe Codău l-au dus la Eș
 Cu mîinile-n găitane,

Cu burdufu-n buzdușane
 Și cu capu-n car la vale.
 Ia Eș cînd au ajuns,
 Împăratu din divan s-a sculat,
 Pe ochi negri s-a spălat,
 La icoane s-a-nchinat,
 Domnului s-a rugat.
 — Să trăiești, măriia-ta,
 Tu, de cînd te-ai ridicat,
 Mulți sărmani ai dezbrăcat,
 Eu, de cînd m-am ridicat,
 Mulți sărmani am îmbrăcat !
 Tăiam băieri la pungață
 Și coadă la măciucuță
 Și mă dam în potecuță ;
 De venea un boieraș
 Cu patru cai la docăraș.
 Doi luam și doi lăsam
 Și de pumni îl săturam.
 Și de mai zicea ceva,
 Maica, maica mîne-sa,
 Îl luam asupra părului,
 C-așa-i treaba boierului !

Hreața — Suceava

Furtună, 132

111(156) PANTELIMON

Foaie verde de-afion,
 S-a ivit Pantelimon.
 Sărmanul Pantelimon,
 Cum trăiește ca un domn,
 El bea și benchetuește,

Dar de țară tot gîndește !
 — Ardă-te-ar focul, pădure,
 Că bine-am trăit în tine !
 Cînd ieșeam din codru-afară,
 Mă bătea un vînt de vară,

Mă-nîlneam c-un boier mare:
 — Bună ziua, măi cucoane!
 — Mulțămesc, Pantelimoane!
 — Ia mai stăi și dă-te jos...
 Vîră mîna-n buzunar,
 Scoate ruble, hîrtii mari,
 Să le dăm pe la sărmani,
 Că-s muncite de țărani!
 Foaie verde mintă creață,
 Ce-am iubit în a mea viață?
 O copilă crîsmăreasă.
 Eu am cerut vin de-un ban,
 Ea mi-aduce-un kilogram;
 Eu cer un sîngeap de vin,

Ea mi-aduce-un litru plin;
 Eu scot banii să-i plătesc,
 Ea mă-ntreabă ce poftesc;
 Eu vîr mîna-n punguliță,
 Ea mă trece-n odăiță.
 — Crîsmăreasă prea frumoasă,
 Să nu fii răutăcioasă,
 De-i vedea că eu mă-mbăt
 Să mă cați în punguliță:
 Dac-a fi punguța grasă,
 Să mă iei la tine-acasă,
 Să mă-ncui în fund, la beci,
 Unde-or fi vinuri mai reci!...

Ungureni — Botoșani

Furtună, 136

112 ÎN PĂDURE LA GURANDA

În pădure la Guranda
 Stă Coroi cu toată banda;
 În bordeie chefuiesc,
 Da' jandarmii-i urmăresc.
 Și deodată, larmă mare,
 Că se-aude-n depărtare
 Și crengi uscate trosnind,
 Și cai falnici nechezînd.
 Toți lasă ulcelele
 Și-și încarcă armele,
 Iar Coroi stă și veghează
 La-adăpost, cu mintea trează.
 Deodată, ce să vezi?
 Ba să vezi și să nu crezi!
 O armată de jandarmi,
 De jandarmi și polițari
 Înarmați pînă în dinți,
 Se-apropiau de bandiți.
 Coroi pace lor le-a dat
 Pînă s-au apropiat;
 Apoi le-a strigat o dată
 Să oprească gloata toată:
 — Mă, jandarmi și polițari,
 Nu umblați voi în zadar,
 Viu nu-l prindeți pe Coroi
 Chiar și sute de-ați fi voi.
 Faceți drumul înapoi
 Că alfel e rău de voi.
 Numai un semnal de-aș da,
 Moartea pe toți v-ar lua.
 Înapoi vă retrăgeți,

Viață dacă vreți s-aveți!
 Căpitanul, bărbătos,
 Îndată descalecă jos
 Și strigă în gura mare:
 — Predă-te, Coroi, bandit mare!
 Că e ordin peste tot
 Să te-aducem viu sau mort!
 — Fii, căpitane, deștept
 C-acuș iei un glonte-n piept!
 Jos cu ordinele tale
 De la boieri și cucoane!
 Noi cu voi n-avem nimic,
 Nici cu omul cel cîstit.
 Dacă-s hoț de drumul mare,
 Cine m-o adus în stare
 Dacă nu ciocoi noștri
 Și cu polițaii voștri?
 Ne-au furat și ne-au bătut,
 Zilele ne-au schingiuit,
 Traiul ni l-au oropsit
 Pînă-n codru-am nimerit.
 Codrul cu romînu-i frate,
 Numai el ne dă dreptate.
 Voi luați-o înapoi
 Și le spuneți la ciocoi
 Să vină ei la Coroi
 De-au curaj a-l înfrunta
 Și din gură-a-i cuvînta.
 De ce să muriți și voi
 Pentr-un strein de ciocoi?
 Pe la Fișer să treceți

Și de la mine să-i spunei
 Că pe mîine, cam pe seară,
 Îl va călca Coroi iară
 Și să pregătească-n grabă
 Galbeni, cam o lădicioară!
 Polițarii și jandarii
 Au încălecat iar caii
 Și s-au dus la Botoșani
 Ca s-anunțe pe dușmani
 Că lui Coroi n-au ce-i face,
 Nu-l pot prinde ei, și pace.
 Pe la Fișer au trecut
 Și-n glumă i-au amintit
 C-o să aibă ochi a da
 Cu Coroi și banda sa.
 Fișer armata plătește,
 Cu galbeni o răsplătește
 Să-l păzească, cum o ști,
 De Coroi, cînd o veni.
 Dar Coroi nu e om prost,
 Să vină cum a mai fost.
 Se-mbracă în cerșetoare,
 Ziua, în amiaza-mare,
 Pe lîngă soldați trecu
 Și lor milă le ceru,
 Ba-l lăsară a intra
 La Fișer, în vila sa.
 Cînd în casă el intră,
 Fișer ochii mari căscă,
 Dar nu zise mai nimic;
 Cînd văzu un pistol mic

Drept în mîna lui Coroi,
 Se făcu galben turtoi.
 Coroi scoase frumușel
 Funia din buzunărel
 Și mi-l leagă burdușel,
 Pe cucoane și pe el.
 După cap le puse-ndată
 Cîte o cartoafă coaptă
 Și zicea că e grenadă;
 Să nu miște, să stea bine
 Dacă vrea să aibă zile!
 Coroi cheile luă
 Și caseta deschic,
 Banii-i puse în desagă
 Și pe-acîi și-i drumul, babă!
 Seara, rudele-au venit,
 Pe ei legați i-au găsit
 Și-au chemat armata-n grabă
 Ca să-i scape de grenadă;
 Dar cartoafa de-au văzut,
 De ciudă, roși s-au făcut!
 Coroi banii a luat
 Și a mers cu ei în sat,
 La săraci i-a împărțit.
 Viața să le îndulcească,
 De foame să-i lecuiască.
 — Măi Coroi, bandit vestit,
 De cînd în lume-ai ieșit
 Tu ești frate bun cu noi
 Și ești dușman la ciocoi,
 Bată-i sfîntul de strigoi!

I. Pascal
 Mitoc — Botoșani

Folclor din Botoșani, 117

113(110) DARIE ȘI BUJOR

Frunzuliță brădănel,
 Scrie Darie răvășel.
 Da' nu-l scrie cu cărbune,
 Că de-acela-i mult în lume.
 Și nu-l scrie cu cerneală,
 Că de-aceea-i multă-n țară.
 Nici nu-l scrie pus la masă,
 Da-n pădure la Pietroasă.
 Da' îl scrie cu argint,
 Ca să-l creadă pe cuvînt.
 Și foaie verde nicerete,
 Darie răvaș trimete;
 Și-l trimite iutișor

Pîn' la frate-său Bujor.
 Îl trimite tot pe ciute,
 Ca să știe că nu-l minte;
 Îl trimite tot pe soare,
 Să știe că-i la pierzare:
 „Frățioare, fă ce-i face
 Și te repezi încoace!
 Frățioare, fă ce poți,
 Vîno-ncoace să mă scoți.
 Scoate-mă din greu pe mine,
 Cum te-am scos și eu pe tine...”
 — Nu pot, frate, a te scoate
 Că potera-mi stă în spate.

Eu m-aș duce să te scot,
 Dar de poteră nu pot.
 Că potera-i nenumărată
 Și pe mine azi mă cată!
 Foaie verde solzi de pește,
 Darie răvaș citește,
 Fața i se-nvinețește.
 Se supără, se-nspăimintă
 Și-apoi se pune și cîntă:
 „Frunză verde măr uscat,
 Astă-noapte m-am culcat
 Sub tulpina unui brad
 Și-un vis groaznic am visat:
 Pe din jos de curmătură,
 Vulturaș cu șarpe-n gură.
 Vulturașul se-nvîrtește
 Și din șarpe tot ciupește,
 Viața mi se prăpădește.
 Cinci pistoale de-ale mele
 Le-am visat fără oțele,
 Sfirșitul vieții mele.
 Pușculița mea cea nouă
 Am visat-o ruptă-n două,
 Ruptă-n două, ruginită,
 Sub rădăcini azvîrlită.
 Așa și viața mea
 Se va rupe, vai de ea!
 Vulturul cu ciocul său
 Este groaznicul călău,
 Iară șarpele cel mare,
 Ștreangul de spînzurătoare,
 Să-l spînzure pe Darie
 C-a trăit în haiducie.
 Pușculița, săraca,
 Era chiar viața mea,
 Se rupea, se prăpădea.
 Da' rupă-se, nu-mi pare rău,
 C-am trăit cum am vrut eu.
 C-am trăit
 Cum am știut,
 Altora seama n-am dat
 Și vorba nu le-am cătat.
 Am trăit în codru bine,
 Cu cincizeci voinici ca mine.
 Lumea-mi zicea pui de lotru,
 Că țin calea strîmtă-n codru
 Și despoi pe călători

De averi și bănișori.
 Unde-s tufele mai mici
 Stau la pîndă a mei voinici,
 Unde-s tufele mai mari
 Zac în sînge boieri mari.
 Un boier dacă-ntîlneam,
 De galbeni îl jefuiam
 Și trupul la ciori i-l dam.
 De-ntîlneam un om flămînd,
 Lăsam pușca la pămînt,
 Calul să se hodiească,
 Și-i dam bani să se hrănească.
 De-ntîlneam unul ce n-are,
 Îi dam bani, îi dam mîncare.
 De-ntîlneam un rătăcit
 De sărăcie fugit,
 La haiducie pornit,
 Îl cercetam la cuvînt
 Și îi ziceam: „Bun venit!“
 De-ntîlneam oameni săraci,
 Le dăruiam boi și vaci,
 Ei cu boii locul arau,
 De la vaci lapte mîncau
 Și pe Darie nu-l uitau
 Cîte zile mai aveau!“
 Bine vorba n-o sfîrșea,
 Iată potera venea.
 Bine vorba n-o sfîrșit,
 Potera o și venit.
 Cinci sute de poterași
 Și pe jos și călărași,
 Pe Darie îl prindeau,
 Cu curele mi-l legau,
 Cu vorba mi-l judecau:
 — Măi Darie, hoț de țară,
 Ce ții drumul la hotară?
 Măi Darie, pui de lotru,
 Ce ții calea strîmtă-n codru
 Și despoi pe călători,
 Pe avuți, de bănișori?
 Mîndra-i lacrimă și plînge,
 Potera îl ia și-l duce,
 Și-l tot duce pe cărare
 Pîn' la dealul cel din zare
 Sus, la locul de pierzare,
 Sub ștreang, la spînzurătoare.

Foaie verde trei castane,
 Cîtî-i lumea pe sub soare
 Nu-i ca Vasîli cel Mari,
 Că iernează iarna-n Eşi
 Şi vara pe Grinţieş.
 Iară foaie de răgoz,
 Grinţieş, munte frumos,
 Rămîi de azi sănătos
 Că pe mini mă duc la gros;
 Şi iară foaie trei căline,
 N-a mai ci mîne, poimîne,
 Cînd mă m-oi plimba prin tînc
 Cu doisprezece lîngă mine!
 Foaie verde trei alune,
 Drag mi-o fost crîşma-n pădure
 Făcută din patru bîrne,
 Să beau vin, să mănînc pînc
 Cu mîndruţa lîngă mine!

D. Bejan
 Bicz — Neamţ

Da' puicuţa tot zicea:
 — Bea, bea, bea Vasîli, bea,
 Că potera-i ici, colea!
 — Lasă, cii, că nu-mi pasă,
 Că stau cu fraţii la masă
 Şi mi-i dordolina groasă,
 Şade-n curmeziş pe masă.
 Las' să beau, să veselesc,
 Di potiră nici gîndesc
 Că mai am doi mai în sus,
 La potiră nesupuşi:
 Unu-l cheamă Neculai,
 Harabagiu de cai,
 Şi unu-l cheamă Duminte.
 — Măi căpitane Duminte,
 Ia steagul şi fă-nainte
 Că rămîi eu mai în urmă,
 Să le mai spui cîte-o glumă!...

Tocilescu, 1277

115(111) HOREA LUI PINTEA

hai În tă' Maramurăşu
 Nu-i ca Pinteă Viteazu,
 Nu-i ca Pinteă haiducu:
ha-hai Pă cei gazde-i prinde-n cleşte,
 Pă săraşi, bine-i păzăşte!
 Colo-n vale, lîngă foc,
 Stau haiducii tăţi la loc;
 Iei s-o apuca' de joc,
 De joc şi de veselie,
 De moarte nu vreau să ştie...
 Pă Gutîiu cel înalt
 Stau haiducii sub un bradî,
 Iară Pinteă-i întreba-re:
 — Care din voi s-o afla-re
 Să coboare-n Baia Mare
 După zin şi după sare,
 După colb de cel mai tare?
 Că nimeni nu s-o aflat,
 Num-a lu' Pinteă fîrtat:
 — Mere-oi, Pinteo, mere-oi mere
 De mi-i da mult pă plăcere
 Tăt murguţu cel de vînt
 Cu coama pînă-n pămînt,

Tăt murguțu cel de ploi
 Cu coama pînă-n zăvoi!
 — Ie-ți, firtate, ce-i dori,
 Numai nu mai zăbăzi;
 Ie-ți, firtate, pă plăcere,
 Numa' nu întîrzia-re;
 Ie-ți, firtate, nu mai sta,
 Du-te fuga la Baia!
 Iel pă murg o-ncălecat
 Și la Baia o plecat,
 Cu grofii s-o adunat
 Și grofii l-o întreat:
 — Spune, spune, măi fărta',
 Unde-i moartea lu' Pintea?
 — Moartea Pintii ieu v-oi spune
 De mni-ți da tri sute bune;
 Tri sute de zloți de-argint,
 Ieu vi-l trimăt în mormînt!
 — Tri sute de zloți ț-om da
 Numa' spuni-ne fuga
 Unde-i moartea lu' Pintea?
 — Tri sire de grîuț sfînt
 Ș-on plumbuț mnicuț de-argint,
 Tri siruțe dă săcară
 Rămase dîn primăvară,
 Susuoară de-a stînga,
 Unde-i bate inima!
 Sus pă Gutii o suit
 Și pă Pintea l-o găsît,
 Susuoară l-o lozit,
 Sîngele l-o năpădit,
 Murgu sub el s-o-nvîrtit,
 Iel din gură-așa-o grăit:
 „Sie-n lume blestămat
 Cel ce-și crede în fărtat,
 Că și ieu bine-am crezutî
 Și pă mine m-o vîndut!”
 Tătă lumea blestăma,
 Pă Iza, și pă Mara,
 C-o omorît pă Pintea,
 Mîna lor cea de-a dreapta.
 Da' zini-ua dzîua mare
 Și ceasu de judecare
 Pîntru-a lu' Pintea vînzare,
 Pintea lor, din Valea Mare!...

Cîntă mierla ca un cuc,
 Vine-mi vremea să mă duc,
 Să mă duc la Cîmpulung
 Să-mi cumpăr un cal porumb,
 Să-mi pun pe el prah și plumb,
 Să m-așez între strimtori,
 Să-mi ciocnesc neguțători;
 Să mă-ntorc sara acasă,
 La bolunda de nevastă!
 Dacă mă băgai în casă,
 Pusei talerii pe masă,
 Călugării nu mă lasă,
 Ci de mînă m-au luat,
 Peană-n mînă că mi-au dat,
 Mi-au dat peană și hîrtie
 Ca să-nvăț și eu a scrie.
 Și scrisei două-trei rînduri.
 Mă luai pe niște gînduri.
 Iartă-mi, Doamne, gîndurile
 Să-mi pot scrie rîndurile;
 Iartă-mi, Doamne, din păcate
 Să-mi pot scrie-acastă carte!
 Și mă sculai în picioare,
 Mă uitai la sfîntul soare;
 Mă uitai pe lingă plisă
 Și văzui mîndra descinsă,
 Tot prin iarbă pînă-n briu
 Ținînd murguțul de friu.
 Murgul paște și rîncează,
 Mîndra doarme și visează.
 — Hei, tu mîndruluțule,
 Să-ți spun, mîndruț, ce-am visat:
 Pana ta cea aurită
 Am visat-o pîrjolită,
 Și năframa mea cea nouă
 Am visat-o ruptă-n două!
 — Nu minți, cățea de cîne,

Nu-i pîrjolită pana,
 Nici e ruptă năframa,
 Da' ți-e ruptă inima
 Că te temi că te-oi lăsa!
 Pe din jos de Bărsana
 Și-a pierdut Vili pana;
 Pe din jos de Rozavlea
 Și-a pierdut și viața!
 — Dă-te, tu Vili, legat
 Că de nu,-i fi împușcat!
 — Eu legat că nu m-oi da
 Că nu mi-s băbuță mică
 Să mă tem de o nemică;
 Că nu mi-s babă cu concii,
 Cînd oi fugi, să nu poci;
 Că eu îs voinic de țară,
 Nu m-oi lăsa de ocară;
 Că n-oi da din pumni băbești,
 Ci baltage voinicești,
 Și-oi tre' la țara leșească
 Și-oi bea cu mîndruțele
 Prin toate crîșmuțele;
 Și-oi tre'-n țara turcului
 Și-oi omorî turcele,
 Li-oi lua odoarele,
 Și-oi bea cu mîndruțele
 În toate crîșmuțele.
 Eu îs om cu clopu-n cap,
 Nu mă știu teme de-un sat.
 Eu mă uit tot pe sub gene,
 Ca și cloșca pe sub pene;
 Dumata singur te-ai teme,
 Așa, zău, jupîne nene!
 Eu îs Vili de pe sfoară,
 Nu mă știu teme de-o țară;
 Eu îs Vili de pe stîlp,
 Nu mă știu teme de-un tîrg!

[Maramureș]

Bud, 18

117 DOBRE HAIDUCU

Și-am zis verde de-o cicoare,
 N-aț' auzît, frățioare,
 De-un haiduc la drumu mare,
 De un pui de vrăjitoare,
 De haiducu Dobrișor,

Dragu babii puîșor,
 Dragostea nevestelor
 Și spaima ciocoilor?!
 Și-ntr-o joi de dimineață,
 Să spăla Dobre pe față

Și-aruncându-și ochii-n vale
 Văzu potera pe cale.
 — Dragu muicăi Dobrișor,
 Dragu muicăi puîșor,
 Lasă, muică, mîndrele,
 Apucă-ț' pistoalele
 Și-nfundă pădurile,
 Că te-ajung poteriile!
 Iară Dobre ce-m' făcea?
 Spre maică-sa să uita
 Și din gură-așa grăia:
 — Muică, muiculița mea,
 Grija mea nu mi-o purta,
 Potera nu m-o prindea
 Și capu nu-m' va cădea!
 Coboară, muică,-n vâlcea
 Și pe Pătru l-ai chema
 Că Pătru m-o ajuta,
 C-ala ie fratele meu,
 Ține-mi-l-ar Dumnezeu!
 Spune-i ca să-m' dea de știre
 În vâlcea, la mînăstire!
 Și-altă foaie de zmicea,
 Dobra-n vale cobora
 Și pe Pătru mi-l găsa,
 La pistoale-ș' încărca
 Și din frunză tot cînta.
 — Lasă, muicăle, frunza,
 Iote, vine potera
 Și pe Dobre l-or prindea.
 Du-te-n vale,-n mînăstire,
 Ca să ai cu el de știre!
 Bine vorba nu sfîrșea,
 Pătru la goană mi-o lua.
 Da' potera nu-m' vedea,
 Că venea dinspre vâlcea
 Și pe muică-sa prindea.
 — Spune, că nu-ț' facem rău,
 Unde este Dobre-al tău,
 Al de-i zici tu Dobrișor,
 Dragostea muierilor

Marin D. Munteanu, I. Giugă,
 Năstasie Lăieșu
 Scăești — Dolj
 1920

Și spaima ciocoilor?
 Că dacă nu ne-i spunea
 Vai și-amar de pielea ta!
 — Să știu că m-ăț' spînzura
 Și-n bucăț' de m-ăț' tăia,
 Da' pe Dobre nu l-oi da.
 Și dacă frică n-aveț',
 Duce-vă-ț' de mi-l prindeț',
 Poate l-ăț' găsi culcat
 Și de mîndre-nconjurat!
 Poteriile-o chinuia
 Și de-o creacă-o spînzura.
 Da' un foc mi s-auza
 Și căpitanu pica;
 Alt foc mi să auzi
 Și potera să-mbulzi
 Ocolind potecile
 Și-nfundînd hățișurile
 Ca să-ș' scape zilele.
 Dobre fuga că-m' dădea,
 Pe maică-sa dezlega
 Și pe iarbă mi-o puneă:
 — Muică, muiculița mea,
 Te-a omorît potera!
 Pătrule, frate de cruce,
 Apucă pi la răscruce,
 Pe muica s-o răzbunăm
 Și dreptate să facem!
 Foaie verde-a murele,
 Mi și-au luat pistoalele
 Și-au ținut cărările,
 Răscolind colnicele,
 Căutînd poteriile.
 Și-unde poterași găsa,
 Pistoalele sloboza
 Și morții mi-i trimetea
 Ca să-și răzbune mama.
 — Aoleo, ciocoi hapsîni,
 Fi-v-ar inima la cîini,
 De Dobre n-aț' mai scăpa
 Și-n mormînt de mi-aț' intra'!

Folclor din Oltenia și Muntenia, I, 605
 AL. GREGORIAN

118 STÎNGĂ HAIDUCU

A 'ce-ai Foaie verde de-o sulfină,
 Colea-n vale,-ntr-o grădină
 Șeade Stîngu la fîntînă

Cu șapte pistoale-n mînă
 Și cu durdulina plină,
 Nu știu, plină ori e goală
 /:Că bagă puterea-n boală... :/
 B Iel cu nimeni nu vorbea,
 Cu nepotu-său grăia:
 — Mă nepoate Cuostandine,
 /:Genunchie pe flintă bine :/
 /:..Că iacă puterea vine! :./
 C /:— La' să vină, bat-o-n cruce,
 /:Căci₁₋₂ cum vine, așa să duce!¹ :/ :/
 Cît să coaci-un ou în focî,
 /:Mi-i făcea pe toți poluogî₁... :/
 Dictat: Sub poale de codru verde
 Mititel foc mi să vede,
 Nu știu, focu-i potolit
 Or' de haiduș' ocolit,
 Nu știu, zeșe or' doispre'șe
 Or' peste o sută treșe,
 Că-m' frijea de un berbeșe,
 Și nu frije cum să frije,
 L-învîrtește prin cîrlije
 Ca să-i fie carnea dulce!...

I. Buzner
 Obîrșia Cloșani — Mehedinți
 27 VIII 1950

fg. 11767 a
 E. COMIȘEL, E. MOLDOVEANU

119 VOINEA ȘI COȚOFEANCA

A păi₁ /:Foaie verde și-o-avărameasă, :/
 /:Mă plimbai din leasă-n leas'₂₋₃ :/
 • /:..Păn' la Coțofeanca-n cas'_{2,4}, :./
 B /:..O găsii șezîn' la mas'₄₋₅. :./
 Foaie verde și-o lalea, mă
 Coțofeanca ce-n grăia?
 /:— Neică Voineo dumneata, :./
 /:Bine, neică, c-ai venit :/mă₁
 Și să bem,
 și să mîncăm,
 /:Amîndoi să chieftuim, :/
 Amîndoi să ne iubim!
 C /:Foaie verde și-o lalea, :/mă₁
 /:..Iară Voinea ce-n grăia? :./
 Dictat: — Nici nu beau, nici nu mîncînc,
 Foaie verde salbă moale,
 Ia să-m' dai dă cheltuială,

¹ Repetarea versurilor strofei C, astfel: /:1 — 2:/ 2.

Ia să-m' dai cinci mii dă lei
Dobînda banilor miei!
Cînd eram slugă la tine,
Mă ciomăgeai ca pe-un cîine;
Cîn' veneam să cer mălai,
Tu mă scoteai cu hailai;
Cînd veneam să cer opinci,
Tu-m' mai trăgeai patru-cinci;
Ț-am perdut o scroafă niagră,
Mi-ai oprit sîmbria-ntreagă!...
La bătaie că mi-o lua,
Mi-o bătea,

mi-o chinuia,
Cu moartea mi-o potrivea.
Coțofeanca ce-m' grăia?
— Neică Voineo dumneata,
Nu mă bate, nu mă chinui,
Cu moartea mă potrivi,
Nu mă bate ca să mor,
Ți-oi da ceva gălbiori.
Ia caută după ușa
Că-i o mică găletușă
Plin' dă sfanți și dă lăiță!
Iară Voinea ce-m' făcea?
Dîn bătaie mi-o slăbea,
După ușa căuta,
Găletușa c-o scotea,
La dăsagi că mi-o așeza,
Buza, mare, că-i rîdea...
Iară Voinea ce-m' făcea?
La bătaie că mi-o lua,
Mi-o bătea,

mi-o chinuia,
Cu moartea mi-o potrivea.
Coțofeanca ce-m' grăia?
— Neică Voineo dumneata,
Nu mă bate ca să mor,
Ți-oi da ceva gălbiori.
Ia caută-n bălegari
Că e un cazan dă bani!
Iară Voinea ce-m' făcea?
Dîn bătaie mi-o slăbea,
În bălegar căuta
Și cazanu mi-l scotea,
La dăsagi că-l așeza.
Iară Voinea ce-m' făcea?
La bătaie că mi-o lua.
— Neică Voineo dumneata,
Nu mă bate ca să mor,
Ți-oi da ceva gălbiori.
Ia caută-n cea lădiță
Că-i o mică de sâlbiță,

O-mpăstram la copiliță!
 Din bătaie mi-o slăbea,
 În lădiță căuta
 Și sălbița că mi-o lua,
 La dāsagi că mi-o-așeza.
 Iară Voinea ce-m' făcea?
 Și dā pār că mi-o lua
 Și-afară că mi-o scotea,
 Iară Voinea ce-m' grăia?
 — Bucură-te, bătătură,
 Că te umplu de untură
 Din Coțofeanca bătrînă!
 Pă ea moartă mi-o lăsa
 Și iel, märe, că-m' pleca...

Gh. Borcan
 Runcu — Dimbovița
 23 I 1932

fg. 1895
 H. BRAUNER

120 CÎNTECUL LUI PETRESCU

Frunză verde de lămii,
 Colea-n vale, lîngă Jii,
 Se vorbesc niște copii
 Să intre-n codrii pustii.
 Și iar verde trei migdale,
 Joi, în săptămîna mare,
 Jos, la puntea cea din vale
 Au ținut haiducii sfat
 Ca să meargă la furat,
 Ca să-mi fure gălbiori
 Să aibă de sărbători,
 Să-și cumpere juncișori,
 Și să-mi fure gălbinari
 Să-mpartă la fete mari.
 Și iar verde micșunea,
 Toți sta și tot tîlmăcea,
 Dar Petrescu ce zicea
 Către Zamfir Rupea?
 Unu e din Peștișeni,
 Altu e din Vlădueni,
 Unu e de la Bîrcaci,
 Altu e de la Novaci,

Gheorghe Neamțu-i din Ieșeni,
 Ion Aldiș din Timișeni,
 Petrescu-i din Mătăsari,
 Zamfir Rupea-i din Broscari.
 Dar Petrescu ce-mi zicea
 Către Zamfir Rupea?
 — Măi Zamfire dumneata,
 Ascultă povața mea:
 Hai la Radu din Borel
 C-are bani mai bunișori,
 Are-arginți și gălbiori!
 Să aibă de sărbători,
 Să dea pe la cîrciumari,
 Să-mpartă la fete mari.
 Și iar verde-o micșunea,
 Bine vorba nu sfîrșa
 Și la Radu că pleca,
 Dar Petrescu nu intra
 Că pe el îl cunoștea,
 Sta numai de tîlmăcea
 Că-i copilu lui Buzatu
 De mi-l cunoaște tot satu...

Gh. Vreja
 Mătăsari — Gorj

Dij mărăescu, 22

Frunză verde odolean,
 Cel haiduc Petre Vîlcean
 Care şade-n Cotoşman
 E gazdă haiducilor,
 Vremea Răurenilor.
 Frunză verde trei spanace,
 Haiduc Petre ce mai face?
 Noaptea-ncarcă flintele
 Şi-ascute cuţitele.
 Bea, mănincă şi ascultă
 Cum trec bilcenii pe luncă.
 Lunca mi-este cam cotită

„comunicat de Ilie Ionescu,
 pictor, com. Dozeşti” — Vîlcea

Şi de frunză năpădită,
 Greşeşte glonţu din flintă,
 Scapă negustori cu cai
 Şi cu gentele cu bani.
 Verde foaie merişorii,
 Noroc că trec perceptorii,
 Singuri îi dau gentele
 Şi toate paralele.
 Mai coboară-n Răureni,
 Merge pe la negustori
 Şi le ia paralile,
 Încheie socotelile.

Folclor din Oltenia şi Muntenia, II, 254
 T. BĂLĂŞEL

122 DRAGU

— Verde frunză asmăţui,
 Dragule, de unde vii?
 — De la târg, de peste Jii!
 — Verde frunză bob năut,
 Dragule, ce-ai târguit?
 — N-am târguit mai nimic,
 Numai aur şi argint
 Şi vreo cinci oca de plumb
 Să duc la băieţi în crîng,
 Că-s băieţii făr' de minte,
 Prăpădesc la gloanţe multe,
 Dau la semn şi merg nainte;
 Sînt băieţii crudicei,
 Prăpădesc iarba cu ei!
 Şi mai are Dragu, are,
 Tovaroshi pe cine are?
 Pe Ion de la Dozeşti
 Şi pe Florea din Floreşti,
 Dragu mi-e din Gînguleşti,
 Angheluţă streajă mare,
 De-l păzea la demîncare
 Ziua, pe nemeazu mare,
 Să nu se bage de seamă.
 Ibovnica Dragului,
 Fata popii Radului
 Din gura Bălaciului,
 Mîncă capu Dragului.
 Verde frunză şi-o lălea,
 Da' Dragu ce mi-şi făcea?
 Se ducea de se trăgea
 La o coadă de vîlcea,

Răsărit-a d-o viorea,
 Păzeşte Dragu la ea,
 Mi-o păzeşte cu flinta
 Să n-o rupă cineva,
 Să intre Dragu-n belea.
 Ibovnica Dragului,
 Stanca pe nume-o chema,
 Cu demîncare pleca,
 Ziua, pe nemeazu mare,
 Să nu se bage de seamă.
 Cu Trocan mi se-ntîlnea
 Şi-aşa din gură o-ntreba:
 — Und' te duci cu demîncare
 Ziua, pe nemeazu mare?
 Hoaţă ca Dragu era
 Şi din gură-i răspundea:
 — Verde frunză arţăraş,
 Are taica-un purcăraş
 Şi mă duc cu demîncare
 Că a spus că nu mai are!
 Stanca la Dragu mergea,
 Frumos masa i-o-ntindea
 Şi din gură aşa-i spunea:
 — Ce-am auzit eu de tine,
 Ca mîine ţi-auz de nume;

Ia puşca şi iataganu
 Şi mai ieşi pe la maidan
 De spărie pe Trocan,
 Ai, cîinele şi duşmanu,
 Că ţine pizma cu anu,
 Şi mai ia d-ăle pistoale

Și mai ieși pe la maidane
 De mai sparie catane,
 Că nu mai vezi demîncare !
 Da' Dragu ce mi-și făcea,
 Așa dacă mi-auzea?
 Se trăgea de se ducea,
 Un văr pe lume și-avea,
 Stan pe nume că-l chema,
 Acolo la el mergea
 Și-ntr-un pătul se suia,
 Trei zile că mi-și ședea.
 Căteaua, cumnată-sa,
 Vadra-n cap că și-o lua
 Și la apă mi-și pleca,
 Cu Trocan că se-ntîlnea
 Și-așa din gură-i zicea:
 — Ești poteră de zăvoi,
 Dragu e-n pătul la noi!
 Da' Trocan ce mi-și făcea,
 Așa dacă auzea?
 Mîna-n pozînar băga,
 D-un gălbior mi-și scotea
 Și-n vadră i-l arunca.
 La Dragu că mi-și mergea,
 Ocol pătulului da
 Și-așa din gură-i zicea:
 — Dă-te, Dragule, legat
 Să te duc nevătămat,
 Nimic nu-mi ești vinovat!
 Da' Dragu ce mi-și făcea?
 Prin pătul mi se plimba
 Și din gură-așa-mi grăia:
 — Verde frunză de năut,
 D-ar fi Dragu vrun voinic
 N-ar lăsa armele-n crîng,
 Iasă singur la colnic
 Făr' de băț, făr' de nimic!
 Și vorba dacă firșa
 D-o frînghioară cerea,
 Singurel mi se lega.
 Dar Trocan ce-mi făcea?
 Jos din pătul că mi-l da

V. Daragiu
 Lungești — Vilcea

Și din gură mi-l ruga:
 — Hai, Dragule dumneata,
 Ia spune averea ta
 Că eu drumu mi ți-oi da!
 — Cum să-ți spui averea mea,
 Că eu sînt în mîna ta?
 Eu mi-am pus-o-n curătură,
 Vrun sărac să mi-o găsească,
 Cu ea să se arănească.
 Pe Dragu să pomenească!
 La Craiova că-l ducea,
 Tot orașu mi-l plimba.
 Trei zile că mi-l striga:
 „Cine, frate, s-o afla
 Pe Dragu ca să mi-l taie,
 De bir și clacă să-l ierte?”
 Numai unu să găsea,
 Stan Ortașu că-l chema
 Și la el că mi-și mergea.
 Da' Dragu ce mi-și făcea?
 Sabia din mînă i-o lua.
 Pe arcu mi-o ascutea,
 În mîna lui Stan i-o da
 Și-l învăța cum să dea
 Și din gură-așa-i zicea,
 Ca să dea numai o dată,
 Să nu se mai canunească,
 Mai mult păcat dobîndească.
 Numai capu că i-l lua.
 Într-o tipsie-l punea,
 La domnie că-l ducea.
 Dar domnia ce-mi făcea,
 D-așa rău ce mi-i părea?
 Patruzeci de popi strîngea.
 Tron de ceară că-i făcea
 Și pe el că-l îngropa
 La minăstirea domnească,
 Măre, să se pomenească
 La boieri ca dumneavoastră,
 Măre, și s-o pomeni
 Cît soare pe cer va fi.

Folclor din Oltenia și Muntenia, II, 255
 T. BĂLĂȘEL

123 BURCEA

Verde, verde viorea,
 Burcea ici, Burcea colea,
 Burcea-n deal la Casandra,
 C-acolo-i era gazda.

Pe Cîrstică-l trimetea
 Tot la puțu din Beica
 C-o ploschiță, ploschicea
 D-o vadră și cinci oca.

Plosca-n puț că mi-o băga
 Și plosca-mi bolborosa,
 Poterile se strîngeau,
 Pe Cîrstică mi-l legau
 C-o frînghie de mătase,
 Vițe împletite-n șase,
 Mîinile i le curmase.
 Dar Cîrstică ce-mi făcea?
 Trei dește-n gură băga,
 Cînd o dată șuiera,
 Burcică mi-l auzea
 Și din gură mi-și grăia:
 — Hai, Casandro dumneata,
 Eu cunosc pe șuierat
 Că mi-e Cîrstică legat,
 De poteră-mpresurat!
 Dar potera ce-mi făcea?
 La Burcea că mi-și venea,
 În casă că-l apuca.
 Dară Burcea ce-mi făcea?

D. Ursari
 Drăgășani — Vilcea

D-o masă că mi-și lua
 Și-n fereastră o puneă,
 Fereastră o astupa,
 Armele mi-și încărca,
 Multă oaste omora.
 Dar potera ce-mi făcea?
 Gloanțe de argint băga,
 Prin masă că mi-și răzbea,
 Mațe lui Burcea vărsa.
 Burcea din gură-mi grăia:
 — Hai, Casandro dumneata,
 Ia sumete-mi betele!
 — Nu sînt, dragă, betele
 Și ți-au vărsat mațele!
 Burcea-n samă n-o băga,
 Tot la arme sloboza,
 Sîngele tot îi curgea
 Și din picioare cădea,
 Mort pe loc că-mi rămînea.

Folclor din Oltenia și Muntenia, II, 253
 T. BĂLĂȘEL

124(118) [RADU GROȘANU]

Frunzuliță dă mărar,
 S-a iescat șapte tîlhari,
 Pradă țara de cinci ani,
 De cinci ani și jumătate,
 Giurgiulețu-a treilea parte.
 Jăluiesc cădîinile
 C-a tăiat agalile
 Și le-a loat 'ăznalile.
 Dacă-i văzui și-i văzui,
 To' pă nume să ți-i spui:
 Unu e Radu Groșanu
 Și cu Pătru Fetoșanu,
 Cu Niță din Racoviță.
 Frunzuliță dă lipan,
 Măi e unu și Coman,
 Nepoțălu Radului,
 Ficiorașu Marcului,
 Puișoru șarpelui.
 Frunzuliță ș-o lălea,
 N-avea vodă ce lucra,

Cu Belu să-mpreuna
 Ș-o scrisoare că făcea,
 La Radu o trimetea:
 „Căpitane Radule,
 Lasă-te de haiducie,
 Lasă-te de caliciie
 Și vin' să-ț' dau boieriie!”
 Radu din gură-m' grăia:
 — Az' mi-o dai, mîine mi-o iei,
 Poimîine mă laș' să piei.
 Decît în pat cu papuci,
 Măi bine-n crîng cu opinci,
 Că decît un boier mare
 Și-n pungă fără părăle,
 Măi bine-nt-un fund dă vale
 Și să hurui la pistoale!
 Vale, vale buștenoasă
 Și la vîrf ești cam crengoasă,
 La matcă cam izvoroasă,
 Care tu eș' gazda noast'ă!

Dincă Popescu-Vîldu
 Ciîneni — Vilcea
 [1906 — 1908]

Vîrcol, 22

— Codre, codre, frate codre,
 Ia sloboade-ț' poalile
 Să-m' copâr pistoalile!
 Codru nu le sloboza,
 Codreanu să mîniia
 Și cărăbina scotea,
 Și așa drumu îi da
 Și p'în codru huruia
 Și crecile le rupea,
 De năcăjit ce erea.
 Iel la boieri să ducea
 Și banii că le cerea.
 Boierii banii nu-i da
 Și îi făcea o căfea.
 — Io n-am ven't să beau căfea,
 Caută la lădișoară
 Și deschide-o pungușoară
 Cu bani și cu gălbiori!
 Banii iei dacă nu-i da,
 Codrean mi să supăra
 Ș-așa din gură grăia:
 — Așa m-oi desmîniia,
 Dacă banii îm' veț' da!
 Și Codreanu să mîniia,

O scrisoare că făcea
 Și din codru că-m' venea,
 Către strejari iel spunea:
 — Măi strejari, frate strejari,
 Ce păziț' voi aicea?
 — Pentru Codreanu, să nu viie!
 La boieri iel să ducea
 Și din gură-așa grăia:
 — Ai primit scrisoarea mea?
 Desleagă-mi pungulița,
 N-am venit să beau căfea!
 Și boieru că i-o da,
 Cu gălbiori că erea,
 Codreanu așa-m' grăia:
 — Pun-te-n trăsură cu mine,
 Să mă aperi de vun ciinc!
 Și din curte-afar' ișia.
 Boieru să întorcea
 După ce îl petrecea,
 Cătră strejari le spunca:
 — Țsta-a fost Codreanu micu,
 Care io l-am petrecut
 Și voi grijă n-aț' avut!

C. Vătășoiu
 Ciineni — Vilcea
 [1906— 1908]

Vircol, 2

126(120) [COMAN]

Haiducii să mîniia
 Și din gură-așa grăia:
 — Măi Coman, frate Coman,
 Din gură-așa să grăiești,
 La podari să le vorbești:
 „Măi podari, frate podari,
 Trageț' podu măi drept
 Că-ț' arunc un glonț în piept,
 Trageț' podu la livan
 Să mergem la un dușman,
 Să ne dea și noo bani!”

Podaru așa trăgea,
 Pă Comanu îl ducea
 Și de bani iel întrăba.
 Boieru bani nu-i da
 Și Coman să supăra
 Și în curte mi-ș' intra:
 — Boierule, să-m' dai bani
 Ca să scap dă hăști dușmani!
 Boieru punga scotea,
 La dușmani că le da,
 Așa de iei că scăpa.

C. Vătășoiu
 Ciineni — Vilcea
 [1906— 1908]

Vircol, 31

Foaie verde dedețel,
 Cine trece prin Muscel?
 Păunel ăl frumușel,
 Cu doispre'ce după el,
 Cu doispre'ce catîrași,
 Încărcați de gălbinași.
 Foaie verde și-o lalea,
 Iară Păun ce-mi făcea?
 În gazdă la popa trăgea,
 La masă că mi-l găsea:
 — 'Ai, Păune, să cinăm!
 — Nu cinez, popo, cu tine.
 Ia mai dă-mi cheițele
 Să dăscui lădițele,
 Să-mi ridic cu sutele
 Tot galbeni și gălbiori,
 Că sînt la purtat ușor
 Și la schimbare cu spor!
 Iară popa nu le da.
 Dară Păun ce-mi făcea?
 Cu stînga că mi-l izbea,
 Cu dreapta mi-l sprijinea.
 Iară popa ce zicea?
 — Iartă-mă, tăicuțule,
 Pune mîna după ușă.
 Vezi că e o căldărușă,
 E plină de părălușă!
 Păun nu se mulțumea,
 Cu stînga că mi-l izbea,
 Cu dreapta mi-l sprijinea.
 Dară popa ce-mi zicea?
 — Iartă-mă, tăicuțule,
 Că mai am un borcănaș
 Și mi-e plin de gălbinași!
 Și p-ala că mi și-l lua,
 Și tot nu se mulțumea.
 Dară Păun ce-mi făcea?
 La popa că se răstea
 Și cu palma că-l plesnea.
 Cînd cu dreapta că-l izbea,
 Cu stînga mi-l sprijinea.
 Dară popa ce-mi zicea?
 — Iartă-mă, tăicuțule,
 Că mai am un chimiraș
 Cu dobînda din oraș!

Dară Păun ce-mi făcea?
 Banii pe murgu-și punea
 Și la colnic se suia.
 Foaie verde lemn de prun,
 De cînd s-a iscat Păun
 Nu mai trec ciocoi pe drum,
 Tot de frica lui Păun.
 Foaie verde și-o lalea,
 Dară Păun ce-mi zicea?
 — Futu-vă-n lege, ciocoi,
 De v-ași prinde la zăvoi,
 Cu măciuca să vă-moi,
 Să vă fac capul
 Ca bumbacul,
 Și spinarea
 Ca căldarea;
 Să vă belesc pe picioare,
 Să-mi fac teacă la pistoale;
 Să vă iau pielea du pă cap,
 Să-mi fac teacă la baltac!
 Foaie verde și-o lalea,
 Negustori la bîlci trecea;
 Negustori bucureșteni
 Trec la bîlci, la Rîureni.
 Dară Păun ce-mi făcea?
 Calea la strîmtori ținea
 Și d-un negustor prindea.
 De chitoare mi-l lua,
 În valea mare-l băga,
 De parale-l scutura,
 Tot parale duralii,
 Luat de la zapcii,
 De la hoți de consilii;
 Tot galbeni și vinetici,
 Tot de douăzeci și cinci,
 Să-mpărțească la voinici.
 Ziua-mi beau cu mîndrele,
 Noaptea-mi izbesc tufele
 Și-mi calcă mătușele,
 Și ridic' cu sutele!
 Mă plătii cu cîntecu
 Ca lupu cu urletu;
 Cînd vînațoru-întîlnește,
 Dă pielea și se plătește.

Frunzuliță de ghizdei,
 Strigă Cernea
 Pe vâlcei,
 Cu gluga
 Plină de lei,
 Numai lei
 Și gălbinei
 Și bani d-ăi mai mărunței,
 Ca să dea la băieței;
 C-adună la voinicei
 Să meargă la Chițu-n Schei,
 C-are Chițu fată mare,
 Pe Paraschiva
 Din vale,
 Cu codița
 Gâlbeoară,
 Pardosită
 Cu parale:
 Tot parale
 Gâlbeoare,
 Luată
 De pe la cocoane,
 Tot parale
 Turalii,
 Luată
 De pe la Sibii.
 Dacă vedea
 Și vedea
 Că băieții nu-i venea,
 Băieții nu s-aduna,
 Deștili-n gură băga
 Și-ncepea
 D-a şuiera.
 Iar când bine şuiera,
 Toți băieții se strîngea,
 Ca frunza
 Și ca iarba.
 Frunzuliță și-o lalea,
 Din flăcăii ce-i venea
 P-ei mai chipeși alegea:
 Cîte doi
 Și cîte trei,
 Mulțime de băieței,
 Ca să-mi iasă
 Din vâlcei,
 Să meargă
 La Chițu-n Schei.
 Bantă mare se făcea,
 Haiducește se-narma,
 La Chițu-n Schei mi-și pornea,

La Chițu-n Schei că mergea,
 Peste văi,
 Peste păduri,
 Unde nu yezi
 Arături;
 Pîn tufani,
 Pîn aluniș.
 Lua drumu
 D-a curmeziș.
 La Chițu-n Schei ajungea
 Și la masă mi-l găsea.
 Cernea „bună vremea“-i da:
 — Bună vremea,
 Chițule,
 Chițule,
 Boierule!
 — Mulțumescu-ți, căpitane!
 — Nu-mi mai zice
 „Căpitane“,
 Și zi-mi pe nume:
 Ioane!
 Căpitanii șed la tîrg
 Numa-n ciorap și-n papuc;
 Căpitanii umblă cîrd,
 Eu sînt singurel pîn crîng;
 Căpitanii
 Cu sipici,
 Eu sînt Cernea
 Cu opinci,
 La picere
 Cu curele,
 Și la piept
 Cu tapangele.
 Și la gît
 Cu inimele,
 De drag să te uiți la ele.
 Umbru singur pe vâlcele,
 Că n-am copii și muiere,
 Nu mă-mpiedică avere!
 Frunzuliță și-o lalea,
 Când așa mi-și cuvînta,
 Chițu, măre, se schimba,
 Mai mare masă-ntindea,
 Pe haiduci că mi-i poftea.
 Dară Cernea ce zicea?
 — D-alei, frate Chițule,
 Chițule,
 Ciocoiule,
 Nu-mi spune de demîncare
 Că-ți fac ceva

Supărare
 Cu măciuca
 Pe spinare,
 Și fă-ne rost de parale,
 C-am sfârșit din cheltuială
 Și n-avem neam de parale,
 Ne-apucă
 Vro iarnă
 Lungă,
 Fără neagră
 Para-n pungă;
 Ne-apucă
 Vro iarnă
 Grea,
 Fără chioară
 De para.
 Foicică mărăcine,
 Or' nu știi, Chițule, bine,
 Când păzeam porcii la tine,
 Când îți băteau joc de mine?
 Când îți ceream
 Demîncare,
 Mă luai
 Cu prăjina-n goană;
 Când îți ceream
 De dormit,
 Mă și luai la biciuit;
 Când îți mai ceream
 Mălai,
 Mă luai
 Cu cîinii-n halai,
 Iar când îți cerui
 Parale,
 Mă dedeși
 Pe ușă-afară.
 Pentru-o purcea
 Cam jepată,
 Mi-ai mîncat
 Simbria
 Toată;
 Pentru un purceluș jepat,
 Nici o para
 Nu mi-ai dat,
 Simbrioara
 Mi-ai mîncat,
 Degeaba
 Erai bogat.
 Eu mi-am lăsat
 Slugăritul,
 Mi-am apucat
 Haiducitul.
 Și-acuma viu nechemat,

Să te judic minunat,
 Să-mi plătești tot ce mi-ai luat.
 Mult o să te jeluiești,
 Păcatu-o să ispășești,
 Dar să nu te crezi iertat!
 Băgați-l, băieți, su' pat!
 Frunză verde și-o lalea,
 Flăcării că mi-l lega,
 Iară Cernea-l chinuia
 Ca să-i spuie averea.
 Chițu, măre, mi-și gemea,
 Chițu, măre, mi-și grăia:
 — Jur pe legea mea, Ioane,
 Jur pe lege, căpitane,
 Și pe piine, și pe sare.
 Că nu am două parale!
 — Ia mai taci, liftă spurcată,
 Așa erai veninată
 Și când la tine slujeam:
 Munceai
 Pe bietul creștin,
 Pe tinăr și pe bătrîn,
 Să-i scoți banii din chimir,
 Și tot jurai
 Și mințai
 Că nici o para nu ai!
 Cernea iar îl chinuia,
 Și-atunci ce mi se-ntîmpla?
 Măre, mi se deștepta
 Soața cațaonului,
 La Cernea că mi-și venea
 Și din gură mi-i zicea:
 — Lasă-l, doamne căpitane,
 Și cată în lad-a mare,
 Acolo sînt gălbenei
 Și bani d-ei mai mărunței!
 Cernea-n ladă căuta
 Și mulți bani că mi-și găsea.
 Atunci la băieți zicea:
 — Afar' să-l dați,
 Să-l spînzurați,
 Să-l legene mereu vîntul
 Pînă l-o-nghiți pămîntul!
 Frunză verde și-o lalea,
 Când afară-l spînzura,
 Chițu mi se văita
 Și fata se deștepta,
 Paraschiv-afară ieșea
 Și pe slugi le deștepta,
 Ca frunza
 Și ca iarba.
 Atunci Cernea mi-și pleca,

Către pădure-apuca
 Și la băieți porunca
 Să dea drumu la pistoale,

Să sperie lumea din vale.
 Apoi în codru intra
 Și mereu mi-și haiducea.

[„Scriș în Sgripcești după maică-mea” =
 Stana Radu Uța]
 Zgripcești — Argeș

Codin, Din Muscel, 249

129 MANEA

<i>măi</i> 'ce ₁	/:Lele verde trei aluni,	:/ <i>măi</i> ₁
<i>măi</i>	La gropanu cu cinci ulmi,	
<i>ai</i>	Cin' lăstari dintr-o tulpină	
<i>m</i> ₁ <i>i</i> ₂	/:Ca cinci frați de la o mumă,	:/
<i>haide țațo</i>	Șade Manea cel vestit	<i>măi</i>
	Cu murgu lui priponiti	
<i>măi</i>	Cu țarușu de arginti,	
	/:Cu lănticu poleit,	:/
	Cu țarușu de arginti	
<i>uo</i> f 'ce ₁ <i>ai</i> <i>măi</i> ₃	:::Bătut în negru pământ.	:::/
" ₁	/:Manea la masă șidea,	<i>măi</i> :/
	Dă niminea zor n-avea,	
<i>măi</i> 'ce ₁	/:Cu crișmărița mînca.	<i>măi</i> :/
<i>Dictat</i> :	Potera l-înconjora,	
	La Manea mereu striga :	
	— Dă-te, măi Maneo, legat	
	Să nu te ducem stricat!	
	Dar Manea le răspundea :	
	— De sînteți niscaiva frați,	
	Iată masa și mîncați.	
	Aoleo, tîlhari păgîni,	
	Cum o să vă dau la cîini	
	Că d-atîta sînteți buni!	
	Durdili mereu troznia,	
	Dă Manea nu să lipia,	
	Dar Leonte arnăutu,	
	Of, înghiți-l-ar pămîntu,	
	Mîna-n brîu lui băga,	
	Un franc de argint scotia	
	Și în patru mi-l făcia,	
	Durda lui că și-o-ncărca	
	Și-n Manea c-o îndrepta	
	Tocma-n furca pieptului,	
	Unde-i rău voinicului.	
	Iar dar Manea ce făcia?	
	Mîna-n brîu lui băga	
	Și baltajul mi-l scotia	
	Și-n Lionte-l trimetia,	
	Capu-ndată-l reteza,	
	Trupu mătănii făcia,	

Sîngele bolborosia.
 Iar potera ce făcia?
 Și la Manea să ducia
 Și pă Manea mi-l lega,
 La spînzurătoare-l ducia.
 Iar dar Manea ce zicia?
 — Dezlegați-mi pe dreapta
 Ca să-mi fac cruce cu ia,
 Să-mi fac cruce, să mă-nchin
 Ca să mor ca un creștin!
 Iar pă dreapta nu-ndrăznia
 Și pă stînga-i dezlega,
 Săracu, bine-i păria
 Căci dă fel stîngaci era.
 Iar baltajul mi-l scotia
 Și capul mi-l reteza
 Și din gură-așa zicia:
 — Nu sînteți oameni pă lume
 S-cmcriți voinici ca mine!
 La murgul lui să ducia
 Și din gură-așa-i zicia:
 — Murgule, căluțul meu,
 Ai grijă c-am să mcreu,
 Tu să bați cu copita,
 Să-mi faci mie gropița,
 Și cîte flori sînt pe pămînt
 Să-m' sameni tu pe mormînt:
 De la cap pîn' la picioare,
 De tot neamu, cîte-o floare;
 Și să-mi sameni la guriță
 Iar d-o mîndră garofiță,
 Garofiță-mbobocită,
 Zîna mia nelogodită;
 Și să-m' sameni și la cap
 Mîndru trandafir dă leac,
 Trandafir îmbobocit
 Căci Manea n-a logodit,
 Ci zace-n negru pămînt...
 Murguleț, cît îi umbla,
 Tu pă lume de-i afla
 Un voinic, un voinicel
 Cu păr lung și gălbior,
 Să știi că mi-i frățior,
 Să stai, la tine să viie,
 Mîna-n coamă să Ț-o puie
 Și pă tine să să suie,
 Să-i arăți la bătrînețe
 Cît puteai la tinerețe!...

Un haiduc era,
 Fulga se numea,
 Fulga și Budac.
 Unu și-alt burlac.
 Care cînd călca,
 Care cînd prăda,
 Pustiu rămînea.
 Popa tămîia,
 Bogatul murea.
 Bogatul fugea
 Și se ascundea,
 De Fulga fugea
 Și de durda sa,
 Care cînd trăznea
 Șapte doboră,
 Șapte boieri mari
 Și șapte primari.
 Care jecmăneau
 Și ca hoți furau.
 De sabia lui,
 Ca de argint viu
 Ei se speriau
 Și, măre, fugeau
 Și se ascundeau.
 Armata puneau,
 Avera păzeau,
 Dar Fulga venea,
 Prin pază trecea,
 Fulga și Budac.
 Unu și-alt burlac.
 Și pardaf făcea,
 Totul că fura,
 La săraci că da;
 La săracii mulți,
 Chinuiți, bătuți
 De popi și primari,
 De boierii mari.
 Iar el că le da
 Tot ce el prăda.
 Boieri că-ncrunta,
 Primari se zbătea,
 Poteri trimetea
 Sus, în Valea Rea,
 Pe Dîmbovița.
 Dară nu-i prindea,
 Glonț nu-i atîngea,
 Săbii nu-i tăia
 Pentru că avea
 Iarba fiarelor,
 Puterea haiducilor.

Ei, măre, mergea
 În Dîmbovicioara.
 Pe Dîmbovița-n sus,
 La bîrlog de urs;
 În peștera neagră
 Stăteau ziua-ntreagă
 Fulga și Budac.
 Unu și-alt burlac.
 Și se sfătuiau
 Și se întrebau
 Unde să atace,
 Ce zaraf să calce.
 Dară nu trecea
 O oră așa,
 Poterea venea
 Și-n Dîmbovița,
 Și îi căuta,
 Pădurea scula.
 Pămînt scormonea,
 Dară nu-i găsea.
 Dar ei ce făcea?
 La peșteră era,
 La Dîmbovicioara,
 Unde ei stătea.
 Culcuș că avea
 Și o găurea
 Unde se suia,
 Pe unde fugea,
 De poteri scăpa
 Fulga și Budac.
 Unu și-alt burlac.
 Măre, că mergea
 Și iar că prăda,
 La săraci că da,
 La cei mulți și goi,
 Bătuți de nevoi,
 Azi așa, mîine așa,
 Fulga și Budac făcea,
 Case mari ei că spârgea,
 Muscelul se-ncioara,
 Boierii că tremura,
 Cu pistol la cap dormea,
 Iară paza o-nzăcea,
 Avera că și-o păzea.
 La biserică se ducea,
 Miercuri, vinerea postea,
 Dumnezeu ca să-i ferească
 Și de hoți ca să-i păzească,
 Numai bine să trăiască.
 Fulga și Budac spârgea,

Cînd bine lor le venea.
 Dară, măre, se-ntîmpla
 Într-un sat,
 La un bogat,
 Pacostea că i-a ajuns,
 Poterașii că i-au prins.
 I-au prins, frate, i-au întors
 De la Cîmpulung în jos,
 Cu fiare la mîini legate,
 Cu poterașii la spate.
 Și i-au oprit la Pitești,
 Unde pe om îl spetești,
 La-nchisoare i-au băgat
 Ca să moară cu păcat.
 Dară Fulga ce făcea?
 El o dat' se scutura,
 Lanțurile jos cădea.
 Pe Budac el îl striga,
 La ușa că se ducea,
 Mîna pe lacăt puneă,
 Lacătu-n șase sărea
 Și afară că ieșea,
 Fără nimeni a-i vedea.
 Și din nou se apuca
 Pe bogați a-i prăda,
 Pe săraci a-ndestula,
 Durerea le-o alina,

Frică-n boieri că băga
 Fulga și Budac,
 Unu și-alt burlac.
 Într-o zi de vară,
 Cu soare afară,
 Mai pe înserat,
 Cu cer înstelat,
 Plecară în sate,
 Iarăși să mai prade
 Pe cei bogătani
 Și pe cei primari.
 Dară ceasul rău
 I-a urmat mereu
 Și pe Runc în jos,
 Într-un sat frumos,
 Au căzut în gheară
 Și i-a pus în fiară.
 La Pitești i-a dus,
 Iar acolo, frate,
 Mai pe înserate,
 La umbră de stele,
 Pe stele dernute
 Și mult mai mărunte,
 Măre, i-a-mpușcat
 Și i-a îngropat
 Sub poala de codru,
 Să audă cornu.

Maria Deriuță
 Dragoslavele — Argeș
 1958

Folclor din Oltenia și Muntenia, IV, 582
 I. NIJLOVEANU

131(122) CĂPITANU

Foaie verde solz de pește,
 Unde Oltul se cotește,
 Voinici caii potcovește
 Cu potcoave de argint,
 Rabdă bine la nisip;
 Potcoave de sîrmă groasă,
 Rabdă și pulberea deasă.
 — Frunză verde mărăcine,
 Haideți, fraților, cu mine
 Că știu seama-n codru bine.
 S-o tulim colea, pe jos,
 La copacul scorburos,
 Să mergem ca să stăm jos;
 Să stăm jos, să tăinuim,
 Deseară ca să izbim
 La Dediță de la Piatra,

Unde-a găzduit armata!
 Frunză verde și-o lalea,
 Căpitanu ce-mi făcea?
 La Dediță că-mi mergea,
 Doar ziua bună că-i da,
 Mai frumos îi mulțumea;
 Dar ce fel de mulțumit?
 Nu putea de-nmărmurit!
 Frunză verde și-o lalea,
 Dar Dediță ce-mi zicea?
 — La mine la ce-ați venit?
 Ori tare mi-ați sărăcit,
 Ori tare m-am 'bogățit!
 Frunză verde și-o lalea,
 Căpitanul auzea,
 Mai tare se mînia,

Atunci două palme-i da.
 Căpitanu ce-mi făcea?
 Cheile că le lua,
 Lada cu bani descuia,
 Banii toți că i-i lua,
 În dāsagi că mi-i pune
 Și la vale că pleca,
 Și Dediță blestema.
 Dar nici valea nu trecea,
 Potera că mi-l sosea.
 Foaie verde și-o lalea,
 Căpitanul ce-mi făcea?
 Din grai, mări, că-mi grăia:
 — Faceți, fraților, careu
 De-mi scăpați sufletul meu!
 Păziți cu fruntea senină,
 De-o parte nu văd lumină;
 Nu dați în coajă de lemn,
 Și dați în carne de om!
 Foaie verde și-o lalea,
 Căpitanu ce-mi făcea?
 Potera mi-o biruia,
 Înainte că pleca,

La un popă nimerea,
 Bună ziua că îi da,
 Mai frumos îi mulțumea;
 Dar ce fel de mulțumit?
 Nu putea de-ncremenit!
 — Caută niște parale,
 Că-mi mor voinicii de foame!
 Căpitanul că zicea,
 Popa că mi-l asculta,
 Mîna-n buzunar băga,
 Cheile că le scotea,
 Lada că mi-o descuia,
 Banii din ladă scotea,
 Căpitanului că-i da,
 În dāsagi că mi-i pune
 Și la vale că pleca.
 Dară popa ce zicea?
 — Mai căutați pe-o poliță
 Și-mi mai luați vreo sâlbiță;
 Mai căutați cu temei,
 Că mai este-un putinei,
 Dobînda banilor mei!

„din Dimbovița“

Pamfile, 38

132. PĂTRU-LOGOFĂTU

Apăi-le

Apăi

Lele verde dă trei nuci,
 /:Geme codru dă₁ haiduci, :/
 Dară Pătru-logofătu
 Din guriță le zicea:
 — Beți, voinici, și vă gîndiți
 Diseară un' să-m' izbiți?
 La popa de la Fierbinți,
 C-ala are bani mai mulți.
 Mi-l luară
 de cu seară
 Și la masă mi-l aflar':
 — Bună seara, părințele!
 — Mulțumescu-z', băiețele,
 Dă la mine ce poftiți?
 + — Să ne dai cîțiva parale
 + Că ne mor copii de foame!
 Dară puopa ce făcea?
 Mîna pă cheia-m' pune,
 O lădiță descuia,
 Cinci mii de lei că scotea
 Și la băieți că-m' didea.

Dară unu ce făcea?
 Tot, pă puopa că-l trîntea
 Și din gură că-m' zicea:
 — Popă, dă-m' galbenili
 + Să-z' dau sărindarili!
 Apăi puopa ce zicea?
 — Mai vedeți în tindă, după ușă,
 Că ma' iese-o găletușă,
 Găletușă mi-e dă tei,
 Cu cinzăj' dă mii dă lei!
 — Așa, părinte, așa,
 Că nu le-ai lua' pă săpatî
 Și le-ai lua' pă tocat,
 Pă tocat, pă spovedit,
 Cu femeile-ai glumit,
 Iar un săracuț ca mine
 Să n-am șapte-op' pe lume,
 Să trăiesc puțin și bine!?!...

mă

Steica Gh. Ganca
 Fintinele — Dimbovița
 9 X 1952

mg. 146 d
 O. BÎRLEA

133(123) RĂDUCANU

— Foaie verde salbă moale,
 Căpitane Răducane,
 Coboară din deal deval,
 Că-ți moare murgu de foame!
 — Las' să moară la pustii,
 Că mai am eu bidivii,
 Și mai am pe Vinățul,
 Care-mi poartă sufletul,
 Și mai am pe Negru mare,
 Care mă duce călare!
 — Foaie verde salbă moale,
 Căpitane Răducane,
 Coboară din deal deval,
 Că Ț-am gătit demîncare!
 — Strînge masa, nu mănînc,
 Pune șeaua, să mă duc,
 Să mă duc la Cîmpulung,
 Să-mi aleg un cal porumb,
 Scurt în gît și lung în trup,
 Coama să-i dea de pămînt;
 Șoimuleț să-mi placă mie,
 Cum e bun de haiducie!
 — Foaie verde salbă moale,
 Căpitane Răducane,

E vai de zilele tale,
 Potera-i colea, pe vale!
 — Las' să vie, las' să vie,
 Moartea de știre să-i știe,
 Că mi-e flinta ghintuită
 Și mi-e mîna oțelită;
 Las' să vie, las' să vie,
 Corbii de știre să-i știe,
 Că de venit or veni,
 Da' nu știu cum or porni!
 — Foaie verde salbă moale,
 Căpitane Răducane,
 E vai de zilele tale,
 Te topești în închisoare!
 — Bată-vă crucea, ciocoi,
 De-aș mai scăpa de la voi,
 Să mă trag la codru iară
 Și să fac dreptate-n țară:
 Cînd oi vedea om sărac,
 În chimir mîna s-o bag
 Și de chiu și vai să-l scap;
 Iar de-oi întîlni ciocoi,
 De piele să mi-l despoi
 Și să fac din ea cîmpoi!

Frunză verde rogojină,
 Şeade Coman la fîntînă
 De trei luni şi-o săptămînă,
 Cu puşculiţa pe mînă.
 Nu ştiu, goală-i ori îi plină,
 Că multă lume se miră.
 El şedea şi-mi adurmă,
 Trei poteri îl ocolea,
 Dar Coman, cînd se scula,
 În genunchi se ridica
 Şi din gură cuvînta:
 „Nu ştiu, pureci m-au trezit,
 Ori poteri m-au ocolit?!“

Apoi Coman se scula,
 Carabina îşi lua,
 Turna praf cu chivăra,
 Mărunţişul, cu palma,
 Şapte gloanţe deasupra.
 Trase-un foc şi trase două,
 Trase Coman până-n nouă,
 Din trei sute şi cincizeci
 Numai unu mi-a scăpat,
 Mi-a scăpat un turc spurcat,
 El înadins l-a lăsat
 Să ducă veste în sat
 Că-i Coman voinic bărbat.

Gazeta Transilvaniei (Braşov) 52(1889), nr. 114 — Foiletonul

135(125) PETRU HAIDUCUL

Cine-n codru singurel
 Îmi trăieşte haiduceşte,
 Şi nimeni ştie de el?
 E Petru, haiduc Petrel,

Ziua cîntă, veseleşte,
 Noaptea, la codru pîndeşte,
 Pe ciocoi îi jefuieşte,
 Bani pentru săraci găteşte.

Moş Stan Stîngaci

Vulpiari, 91

136(124) LA CÎRCIUMA DIN PĂDURE

Foaie verde mărăcine,
 La cîrciuma din pădure
 Beau voinici d-adunătură,
 Beau voinici de seama mea;
 Drag mi-a fost la refenea
 Cu voinici de seama mea,
 Drag mi-a fost la băutură
 Cu voinici d-adunătură!
 — Beţi, copii, şi ospătaţi,
 Beţi, copii, şi...¹
 Şi la noapte s-o loviţi
 Colea jos, la Slătioară,
 La boieru cel mai mare!
 Dar băieţii, cînd auzea,
 Înainte că pleca.
 Foaie verde şi-o lalea,
 Acolo cînd ajungea,

La poartă că se oprea,
 Doi-trei în casă intra.
 Pe ciocoi cum îl găsea?
 Tocmai la masă mîncă,
 Şi din gură că-i zicea:
 — Bună seara, măi cocoane!
 — Mulţumim, măi căpitane!
 — Şi iar foaie şi-o lalea,
 Cată, futu-i mumă-sa,
 Ce stau eu şi mă gîndesc,
 La toţi să mă căciulesc?
 Mîna pe palosş punea,
 La boieri se repezea,
 Către dreapta că-l lovea.
 — Foaie verde şi-o lalea,
 Căpitane, de oi da,
 De n-oi da,

¹ Lipsă în textul original.

Noi ce om avea,
 Tot ție ți-om da!
 Foaie verde și-o lălea,
 Paloșu că mi-l trăgea,
 Ochii că mi-și arunca,
 Și vedea, și ce-mi vedea?
 D-o găletușă,
 D-o vadră și cinci oca.
 Nici p-atît nu mulțumea.
 Foaie verde și-o lălea,

I. Mihai
 București

Dar cocoana ce zicea?
 — Mai am d-o sălbuliță,
 Și s-o dau la copiliță,
 Care este pe poliță!
 Căpitanu, d-auzea,
 Întindea mîna și-o lua
 Și-n pozînar mi-o băga,
 Și afară că-mi ieșea.
 Haiducii că mi-i strîngea
 Și la refenea pleca.

Tocilescu, 380
 CHRISTEA N. ȚAPU

137 [ȘOGOR]

Frunză verde matostat,
 La cîrciuma lui Dovleac
 E calul lui Șogor legat,
 Cu bastista-mpiedicat,
 De Ileana fermecat,
 De Marița descîntat.

Petre I. Popescu
 București
 1898

— Bea, Șogore, nu prea bea,
 Uite, potera-i colea!
 — Las' să fie, pe-astă cruce,
 Că cum vine, așa se duce.
 Că mulți au venit la noi,
 Iute s-au dus înapoi!

Folclor din Oltenia și Muntenia, V, 413

138 VOICU

Voicu ici, Voicu colea,
 Voicu la Podgoria,
 La soru-sa Lisandra.
 Voicu bea și chefuia,
 Jandarmii-l înconjura,
 Lisandra îi mai spunea:
 — Bea, Voicule, nu prea bea,
 Că jandarmii te-a-nconjurat
 Și de-aicea pleci legat!
 Însă Voicu răspundea:
 — Doar jandarmu nu-i de fier,
 Să nu intre glonțu-n el!
 Jandarmii cum auzea
 Pe Voicu mi-l soma
 Și Voicu nu se preda;
 Jandarmii în el trăgea,
 Nici un glonț nu nimerea.
 Voicu, măi, cînd auzea
 Ca un leu se repezea,

Mișu Petre
 Bolintinu din Vale — Ilfov

Proașcă nainte-i făcea,
 Pe jandarmi îi împușca,
 Pe cal negru încăleca,
 La codru, măi, că pleca;
 Și colo pe cin' vedea?
 Păunașu codrilor,
 Spaima poterașilor,
 Drăguța haiducilor
 Și fiica geambașilor.
 Păunașu încăleca
 Și cu Voicu, măi, pleca,
 După pradă s-arunca,
 Din pădure nu ieșea.
 Jandarmii în ei trăgea,
 Pe-amîndoi îi nimerea
 Și la pămînt îi culca,
 Capul, măi, că le tăia
 Și-n București le trimetea.

Folclor din Oltenia și Muntenia, III, 611
 V. CĂRĂBIȘ

Foaie verde rosmarin,
 Mă dădui un pic în clin,
 Mă uitai peste colin.
 Pe cine, mare, zării
 Printre pomi și printre vii?
 Pe Terente cel spătos
 Ce urca la deal voios
 Pe un cal mic și frumos
 Și cînta un cînt duios
 De cădeau frunzele jos,
 Și pe jos cînd cădeau,
 Un covor verde făceau.
 Terente descăleca,
 Pe covor mi se culca.
 Dar bine somnu nu-l lua,
 Că murgu îl deștepta
 Și din gură-i cuvînta:
 — Scoal', voinice, nu mai sta
 Că te prinde potera!
 Terente se deștepta,
 Într-un cot se sprijinea,
 La murguț el se uita
 Și din gură-i cuvînta:
 — Murgule, nu te temea
 Că Terente-i fermecat,
 Cu rumeguș descîntat
 Și-n apă vie muiat!
 Murgu său cum auzea,
 Curaj iar că îi venea.

P. Stoica
 Surdulești — Ilfov

Jos pe iarbă s-așeza
 Și în așteptare sta.
 Terente sus se scula,
 Spre răsărit se uita;
 Iată, mare, că vedea
 Potera, spre el venea.
 El în ea se arunca,
 De două ori se-nvîrtea.
 În urmă morți rămînea,
 Potera se răspîndea.
 Terente murgul chema
 Și pe el încăleca,
 La circiumă se ducea.
 Dar acolo n-ajungea
 Că alți poterași striga:
 — Dă-te, Terente, legat
 Și cu lanțuri ferecat!
 Dar el mîndru răspundea:
 — Nu mă dau, de bună seamă,
 Nu-s muiere cu năframă,
 Ci-s voinic cu fruntea lată,
 Nu mă tem de voi, o ceată!
 Potera cum auzea
 Drumu la gloanțe dădea,
 Pe Terente mi-l lovea,
 Jos la pămînt el cădea,
 Sîngele din el curgea
 Și-apoi sufletul și-l da.

Folclor din Oltenia și Muntenia, III, 613
 V. CĂRĂBIȘ

140(126) GRUIAN

Pe culmița dealului,
 Dealului Ardealului,
 La craca
 Ciolpanului,
 La cuibul
 Șoimanului,
 Țipă puiul
 Corbului,
 Și pe ploaie,
 Și pe ceață,
 Și-n seară,
 Și-n dimineață.
 Frunză verde de tufan,
 Iată colo că Gruian,
 Gruia, Pazavan
 Gruian,

La pui de corb se ducea
 Și din gură-l întreba:
 — Savai, pușor de corb,
 Ce țiți, neică, și țivești
 Și-mprejur mi te rotești
 Și pe ploaie, și pe ceață,
 Și-n seară, și-n dimineață,
 Și la prînzurile mari,
 Pe ramure
 De ciolpani?
 Au ți-e foame,
 Au ți-e sete,
 Au ți-e dor de codru verde?
 Colo, pușor de corb
 Din guriță că-i vorbea
 Și cu ciocu-i răspundea:

— Savai, mare căpitan,
 Gruio, Pazavan
 Gruian,
 Nici mi-e foame,
 Nici mi-e sete,
 Ci mi-e dor de codru verde,
 Că mie mi s-a urît
 Și mie mi s-a făcut
 Să mănînc
 Carne de cuc
 Și să beau
 Sînge de turc,
 Să mănînc
 De coțofană.
 Să beau
 Sînge de catană!
 Gruia, unde-l auzea,
 Pină-n suflet se-ntrista,
 Puiului de corb zicea:
 — Savai, pușor de corb,
 Vedea-te-aș schiopat și orb!
 Nu știi că sînt neam de turc
 Și că trăiesc ca un cuc?
 Nu știi că io sînt catană,
 Slabă ca o coțofană?
 Tu pe mine mă ursești,
 Tu pe mine mă cobești
 Să-mi mănînci din cărnișoară
 Și să-mi bei din inimioară,
 Dar zic, zău, pre legea mea,
 Ță din mine

Petrea Creșul Șolcan
 Vacu Sărat — Brăila
 LV 1884

N-ăi mînca.
 Mai bine
 Te-oi împușca,
 Să-ți vie.
 La cap vorba,
 Să-ți iau piept și aripioară
 Și să mi te fac pastramă,
 S-o mănînc la primăvară!
 Bine vorba
 Nu sfîrșea,
 Mîna
 Pe pușcă punea.
 Puiul de corb că ochea.
 Îl ochea, ori nu-l ochea.
 Puiul de corb că zbura,
 P-altă cracă se punea,
 P-alt ciolpan se ridica,
 Și-mi țipa,
 Și-mi țiuia,
 Și din gură tot cînta:
 — Nu mi-e foame,
 Nu mi-e sete,
 Ci mi-e dor de codru verde,
 Că mie mi s-a urît
 Și mie mi s-a făcut
 Să mă ațin la potici,
 Unde s-or lupta voinici,
 C-am să beau sînge de turc,
 Să mănînc carne de cuc,
 Să mănînc d-o coțofană,
 Să beau sînge de catană!

Teodorescu, 614

141 [STANCU LUPU]

Verde foaie ș-o lălea,
 Maică, măculița mea,
 Cînd erai cu mine grea
 Toți ciocoi te iubea.
 De cîn', maică, m-ai făcut
 Toți ciocoi te-a urît
 C-ai făcut un pui de lup
 Ș-ai crescut un pui de drac,
 De vin la ciocoi de hac.
 Decît slugă la ciocoi,
 Mai bine cioban la oi
 Cu capu pe mușuroi
 Și cu ochii după oi.

Foaie verde sămurastră,
 Cînd ciocoi stau la masă,
 Stancu Lupu la fereastră.
 Stancu Lupu cînd venea
 Geamu-n brațe că-l lua
 Și-n patru că mi-l făcea
 Și la boieri că-mi intra.
 Boieru, cînd îl vedea,
 El pe loc încremenea,
 La coconiță striga:
 — Coconiță dumnenta,
 Adu cheițele-ncoa

Să dăscui lădițili,
Să-mi iau părăluțili.
Poli și rîle alegea,

Iana Coman
Fetești—Ialomița
1933

Hîrțiile le lua
Și-n două că le frîngea,
Și-n chimir că le băga.

Folclor din Oltenia și Muntenia, IV, 330
G. NEAGU

142(128) NEDEA VOINICUL

Știe lumea și țara
Unde-i gazda lui Nedea:
Tot la Dina-Costandina,
Ibovnica lui Nedea,
Lui Nedea, lui voinicu,
Lui Nedea hoțomanu!
Și nu-i hoț pentru calici,
Și-i hoț pentru venetici;
Și nu-i hoț pentru sârmani,
Și-i hoț pentru turcomani;
Și nu fură de la noi,
Și fură de la ciocoi.
Foaie verde popușoi,
Măre, statul de la noi
Vede plîngere-n ciocoi
C-au rămas ca vai de ei!
El, mări, s-a-ngrijorat,
Șapte potiri s-au gătat,
După Nedea s-au luat,
Toți codrii i-au împănat,
Pe Nedea nu l-au aflat.
Potera cîta prin țară,
Nedea bea la pivnicioară
Cu plosca de-o vedrișoară,
Cu vin vechi, cam marmagiu,
Cules toamna cam tîrziu,
Tot la Dina-Costandina,
Ibovnica lui Nedea,
Ibovnică de demult,
Cu dor și cu crezămînt.
Dar potera ce făcea?
Dacă vedea și vedea,
Tot de Dina întreba,
Tot de Dina-Costandina,
Ibovnica lui Nedea.
Foaie verde și-o lalea,
Mări, Dina că-mi afla,
Tare mult se îngrijea;
Drept la Nedea că mergea
Și din gură că-i zicea:
— Ihai, Nedeo dragul meu,
Tu bei și te veselești,
De poteră nu gîndești.

Țepu — Galați

Vine-mi potera cîntînd,
Tot de Dina întrebînd,
Tot de Dina-Costandina,
Ibovnica lui Nedea!
Dară Nedea ce-mi făcea?
Armele și le-ncingea,
Palcș în mînă lua
Și din gură cuvînta:
— Ihai, Dină-Costandină,
Ibovnică de demult
Cu dor și cu crezămînt,
Unu-i Nedea voinicu!
Am scăpat eu de mama,
Am să scap și de asta.
Ieși afară, nu te teme,
Nu fii minte de muiere!
Dina la poartă ieșea,
Și potera cît-colea;
Căpitanul poterii
Și chiar domnul Moldovii!
— Alei, Dină-Costandină,
Ibovnica lui Nedea,
Ibovnică de demult
Cu dor și cu crezămînt,
Scoate pe Nedea afară
C-avem vorbe de tocmeală;
De-i în casă, zi-i să iasă!
— Nu-i în casă, ca să iasă,
Nedea de voi a aflat,
S-a văzut înstrîmătorat,
Cu paloșul s-a tăiat
Și chiar mîni o să-l comînd,
Că-s ibovnică de mult,
De nu-mi credeți cuvîntul,
Hai să v-arăt mormîntul!
Foaie verde bob năut,
Mormîntul că l-au văzut,
Dar pe Dina n-au crezut;
Tîrnăcoape c-au luat
Și-au săpat cît au săpat,
Dar de Nedea n-au aflat...

Pamfile, 39

Foaie verde și-un bujor,
 Coste, frate Costișor,
 Coste-i văr al lupului,
 Nepoțel al ursului,
 Frate bun al codrului,
 Tată bun săracului
 Din țara munteanului!
 Foaie verde leuștean,
 Vine Coste de pe deal
 Călare pe-un negru cal,
 Din țigară fum trăgînd,
 Buzduganu-n sus săltînd,
 Buzduganul arăta,
 Ciocoi se-nspăimînta,
 Pe răi frica-i cuprindea.
 Pe cari Coste îi găsea,
 El de gît mi-i apuca
 Și frumos mi-i judeca.
 De țurloaie-l apuca
 Și de cîini se apăra
 Pînă, vere, nu sufla,
 Iar dacă nu mai sufla.
 El de murg că mi-l lega
 Și în codru mi-l ducea,
 Unde Coste stăpînea,
 Un lemn de vîrf ascuțea
 Și-acolo îl înfigea,
 Și-l lăsa, și-l tot lăsa
 Pînă corbii că veneau
 Și din stîrv se ospătau.
 Foaie verde popușoi,
 Nu era Coste ciocoi
 Ci-mi era om ca și noi,
 Nu cu unul, nu cu doi,
 Ci vreo cinsprezece, mări!
 El nu făcea strîmbătate,
 Ci făcea numai dreptate.

Pe ciocoi îi omora,
 Pe săraci îi miluia;
 Era frate robului
 Și dușman ciocoiului.
 Pe rob el că-l miluia,
 Miluia cu ce putea;
 Pe ciocoi de mi-l prindea,
 Zilele i le sfîrșea.
 Cînd băiet se ridica,
 La un ciocoieș slujea,
 Dară plată ce-mi lua?
 Nu-mi lua mai nimica,
 Ba lua, dar ce lua?
 Mi-l bătea de-l omora!
 Cînd flăcău s-a ridicat
 Și de ciocoi a scăpat,
 El în codru a intrat.
 Pe ciocoi de mi-l prindea,
 De averi îl jupuia
 Și pe sărac miluia,
 De mi se ducea vestea
 De ce-mi tot făcea Costea
 În cea țară românească,
 Ba și cea ardelenască!
 Foaie verde și-o alună,
 Are Coste casă bună,
 Are casă-n codru mare,
 Că era frate mai mare.
 Și iar verde și-o lalea,
 El în codru că trăia,
 Unde el stăpîn era.
 Pe ciocoi îi omora
 De mi se ducea vestea:
 Coste, văr al lupului,
 Nepoțel al ursului,
 Frate bun al codrului
 Și tat-al săracului!

Țepu — Galați

Pamfile, 86

144(130) CÎNTECUL LUI IORGOVAN

Frunză verde odolean,
 Ici în vale, colo-n deal,
 La rateșu de sub mal,
 Bea Iorgovan
 Și cu Drăgan (m. 1243)

Și Iorguță Roșcovan;
 Că ei bea și petrecea,
 De poteră nici gîndea.
 Frați de ai lui îi spunea:
 — Bea, Iorgovan, nu prea bea,

Că-i potera ici, colea !
 — Lasă, vie, că nu-mi pasă,
 Că şed cu fraţii la masă
 Şi mi-i puşculiţa dreaşă.
 Şi mai am vro şapte-acasă,
 Cu cinci rînduri revolvoare,
 Tot în piedica cea mare ;
 Şi cinci rînduri de cuţite,
 Tot au patru ascuţite,
 Ascuţite, iuţitoare,
 Eu fac printr-înşii cărare
 Şi mi-i omor din picioare,
 Ca pe-o cucută de soare.
 Las' să vie pe poimîne,
 Cum vine, aşa se duce,
 Că nu-s fimeie cu cîrpă,

De poteră nu mi-i frică ;
 Şi-s român cu cuşmă-n cap,
 Eu cu potera mă trag !
 Cine trece luncile ?
 Iorgovan cu slugile.
 Cine trece lunca mare ?
 Iorgovan cel tare şi mare,
 Dimineaţa, pe răcoare,
 Cînd stă roua pe picioare,
 Cu cinci sute de cătane,
 Dimineaţa-n prînzul mare.
 Nu-s catane boiereşti,
 Ci-s cătane haiduceşti,
 Dai cu plumbu, nu-i loveşti,
 N-ai mai văzut de cînd eşti !

Docani — Vaslui

Tocilescu, 1271
 N. COCIORVĂ

145(131) IANCUL

— Frunză verde clocotici,
 Ce caţi, Iancule, pre-aici,
 Numai cu palmele goale,
 Zioa-n-amiaza cea mare ?
 Că te-a zări vrun panţir
 Şi te-a apuca de bir
 Şi de pozne ce-ai făcut
 Din Vaslui şi până-n Prut !
 — Las' să vie, că nu-mi pasă,
 Că şed cu mîndra la masă,
 Ş-am iartagan în curea,
 Şi-s pistoalele la şea,

Şi mi-s feţii cît colea,
 De mi-nşeală potira.
 Oliolio, măi lăutar,
 Mult ai tras din cel pahar,
 De ţi-e glasul răguşit
 Şi ţi-e capul ameţit !
 Da' mai zi, măi, o cîntare
 C-apoi plec în fuga mare
 Că aud nişte pistoale,
 Şi-s pistoale panţireşti,
 Nu-s pistoale haiduceşti !

„de pre valea Prutului” — Moldova

Caranfil, 1

146(132) LUPUL HAIDUCUL

Cine-mi trece valea-n lat,
 Nebăut şi nemîncat,
 De şase ani tot pribeag ?
 — Alei, tată Lupule,
 Lupule haiducule,
 Lasă drumul, puiule,
 Şi toate isprăvile.

Că de cînd hoţ te-ai făcut
 Iarba-n casă ţi-a crescut,
 Nevasta ţi-a-mbătrînit
 Tot de plîns şi de jelit,
 Şi de cînd tu haiduceşti
 Nebăut, nemîncat eşti

Și la trup nepriminit,
Și la suflet amărît!
Frunză verde plop stătut:
Auzit-ați c-a trecut

Potiră de arnăuți
Cît frunza ș-iarba de mulți,
Ca să-mi prindă pre Lupul,
Pre Lupul, sermănuțul!...

„de pre valea Prutului” — Moldova

Caranfil, 47

147(134) STANCIU

Frunză verde de rosură,
Dragu mi-i la băătură
Cu voinici de-avîntură,
Un' nu fulgeră, nici tună,
Colo-n vale, la strîmtoare,
Unde trec munteni cu sare,
Negri ca călugării,
Mărunței ca fluturii.
Pe pîrăul fagului
Beu voinicii Stanciului.
Șăde Stanciu-n cap de masă,
Cu vedrița plină rasă,
Și strigă Stanciu din gură:
— Stați, feciori, la băătură,
Stați, feciori, și vă gîndiți,
La vin să nu lăcomiți,
De-ți be, vă veți îmbăta,
Potera ne-a-ncunjura!
Nici cuvîntul nu-l sfîrși,
Și potera că sosi,
Și strigă un căpitan:
— Dați pe Stanciu, că-i talhar!
Dă-te, Stanciule, legat

Că iești mare vinovat!
— De ce să mă dau legat?
Muiere-s, cu cîrpă-n cap,
Ori jiean cu comanac?
Știu puterei ce-am să-i fac!
Am pus mîna pe baltag
Și m-am 'vîrtit rotiliță,
Ș-am scapat de-o poterită.
Stați, feciori, și vă gîndiți,
La vin nu vă lăcomiți,
Desară unde-o să izbiți?
S-o izbim la Hagean-turc,
Să luăm grajdiul de-a lung,
De la ușă păn' la fund,
Să-mi aleg un cal porumb,
Scurt în gît și lung în trup,
Cum e bun pentru voinic.
Cînd oi trece Moldova,
Să nu se ude scara.
Mult, puțin, ce-oi cîștiga,
Să am cu cine mînca;
De-aș avea ș-un leușor,
Să mi-l beu c-un frățior!

[Moldova]

Sevastos, 298

148(135) RĂSCOLMAN

Frunză verde lobodă,
Toată lumea-i slobodă,
Numai ieu stau la-nchisoare
Pentru-un frate-al mieu mai mare.
Dă de știre maicei mele
Să-mi trimată ciubucul,
Ca să-mi descui butucul.
Ciubucul mi l-au trimis,
Butucul mi l-am dischis
Și afară am ieșit,

Ochii-n sus am rădicat
Și la soare m-am uitat
Și din gură-am cuvîntat:
— Haideți, frați, ca să fugim
Că pe-aici n-o să trăim.
Și să fugim peste Olt,
C-au dat frunza peste tot.
Trecui Oltu-a treia parte,
Mă trezii c-un glonț în spate;
Trecui Oltu-n jumătate,

Răscolman trăgea de moarte
 Și din gură așa zicè:
 — Stați, fraților, și mâncați,
 Și mâncați, și veseliți,
 La nimic nu vă gândiți!
 Cuvîntul nu isprăvi,
 Și potera că sosi
 Și din gură-așa grăi:
 — Dă-te, Răscolman, legat,
 Să nu te ducem stricat
 Și de gloanță vatamat!

Moldova]

Răscolman mi să-nvîrți,
 Potera jos o trînti.
 Și mai merse pe-o cărare,
 Să-ntîlni cu popa-n cale:
 — Sărut mîna, sfînt părinte!
 — Nu-ți mulțămesc, hoț de frunte!
 — Nu-mi faci bine cu murgu?
 — Ba ieu murgu nu ți-oi da,
 Că n-am cu ce mă căra!
 — Cînd ți-oi trage șapte palme,
 Ți-a păre că mergi calare!

Sevastos, 306

149(136) BUGEAN

Frunză verde odolean,
 La crîșmuța de sub deal
 Bea Bugean și cu Vargan
 Și Costache Roșcovan,
 Cu trei fete de arman
 Și una de moldovan.
 — Bea, Bugene, nu prea bea,
 Că potera-i ici, colea!
 — Lasă, fie, nici nu-mi pasă,
 Că mai am vro șapte-acasă,
 Stau cu coatele pe masă

[Moldova]

Și cu săbiele scoasă.
 Beți, copii, și veseliți,
 Pe la noapte vă gătiți
 La grajdul lui Ianuș-turc,
 Să măsor grajdul de-a lung,
 De la ușă pîn' la fund,
 Să-mi aleg un cal porumb,
 Scurt în gît și lung în trup,
 Cum ie bun pentru voinic.
 Să pun șaua căzăcește.
 Să-ncalec moldovenește!

Sevastos, 315

150(140) FRUNDZÎ VERDI DI-O RĂCITÎ

Frundzî verdi di-o racitî,
 Vremia mē cēi prăpăditî
 Pîntr-o curvî di nevastî,
 Dă cu șperlî pi fereastî,
 Nu ma lasî sî-m' fac casî
 La copcii și la nevastî,
 Dzîci sî ma dau cu è
 Și sî-m' lăs căsuța mē.
 — Hai, drăguți, tu cu mini
 Cî știu calia-n codru bini.
 Na-ț' îst murgu potcogit
 Cu potcoavili di-argint
 Și cu friu di matasî,
 Cu șaua di iarbî grasi!
 — Hai c-oi mergi, fātu mneu,
 Di temut ma tem mereu,
 Cî-nalic pi murgu tău!
 — Hai, drăguți, uni ti-oi duci,
 Sî ai dzîli pi pămînt
 Cî bani ai di cinstit
 Și n-ai sî cii nacajît.
 Haida-n fundu mării
 La curțili Danului,
 La fața soltanului,

Cî eu, drag.-am audzît
 Cî nu-i bogat pi pămînt
 Cum îi Danu di-ncumplit!
 El pi cal încălica,
 Pi drum cu dînsa pleca.
 Cîn' soarele rasarē,
 Potcovili strălucē.
 Danu din curti ișā,
 Strălucin' caii-i vidē
 Și la portari cî strîga:
 — Măi străjări și măi portari,
 Sî-m' discuieț' porțîli,
 Mnii-m' vin niamurili
 Cu cai mîndri potcogiț'
 Cu potcoavili di-argint.
 Ciar nici sînt pi-aiest pămînt;
 Și voiu sî v-ascundeț'
 Ca sî nu va sparieț'!
 Cîn' la poartî c-o agiuns,
 Calu lui în zbor sarē,
 Ciar în curti sî virā.
 Da' Danu, ciocoi avut,
 În cap nu s-o priceput
 Cî i-o sosit sfîrșitu,

În¹ sî duci argintu,
 Argintu și auru
 Ciar îi minîncî capu.
 Trii buț' di galbini luua,
 Ciar în curti-i rasturna
 Și di una-i și spunè:
 — Luaț' bani cît îț' voi
 Ș-încî tot v-oi darui
 Irmilici și galbini mari,
 C-așa trăbî la talhari;
 Da' ciț' vonici cinstiț',
 Pi mini nu ma omorîț',
 C-am averi împăratești
 Nipusî nici la o cali,
 Și am bani pin cèi camari,
 Mnii și suti di stamboali.
 Puteț' cara cu caru,
 Eu nu ramîn saracu!
 Ii desagii-și încarca
 Și pi cai îi așadza.
 Da' la masî mni-i poftè,
 Vin di cel bun aducè.
 Ii di masî nu gîndè,
 Făr' la sfîrșit socotè
 Ca sî-i tai și capu,
 Sî ucidî bogatu.
 Da' curva cèi di muieri
 Îl întriabî pi dînsu:
 — Măi, cam cît eș' di bogat,
 Bani cum i-ei cîșligat?
 — Ia, cu bgețî saracii!
 — Dzîlili țî s-o sfîrșit,
 Tu saracii i-ei jupcit,
 Pi tini t-ei îmbogățit!
 — Ma rog, prè iubitî, țîi,
 Fața-ț' samîni muieri,
 Da' cuvîntu-i di barbat,
 Eu sîngur mă dau legat.
 Fă cu mini cum îi vra,
 Doar inima ti-a lasa
 Tot cu dzîli mi-i lasa!
 — Eu cu dzîli-oi sî ti lăs,
 Făr' pi cîn' oi măi vini
 Ciar măi mult' bani ț-oi luua,
 Cu dzîli nu ti-oi lasa.

Sî dai bani pi la saraci
 Sî-ș' cumpiri boi și vaci!
 Da' ciocoiau cel bogat
 Mînurili-i saruta,
 Galbini cu pumnu luua
 Și din gură-așa dzîcè:
 — Mergiț', dragi, pi un' vreț',
 Di mini fricî n-aveț',
 Eu nu v-oi mai căuta
 Cî eu am bani cît lumia,
 Dar frica ci m-o luuat
 Di-amu nu-m' iesî din cap!
 Dzîua bunî ș-o luuat,
 Ș-acolu l-o și lasat,
 Cu caii o și zburat.
 Apui pi urmî mergè,
 Pîm paduri sfatuie,
 Cîtră barbat cî dzîcè:
 — Vrai sî trăieș' tu cu mini,
 Ori ti duci la casa ta
 Sî trăiești cu nevasta?
 — Nu-ș' ci-oi faci, dragu mneu,
 Cî gînesc la e' mereu!
 — La averia ta cei ră,
 Vrai sî ti tragi tot la e'?
 Du-ti, du-ti, fātu mneu,
 Cu tini nu trăiesc eu,
 Făr' mni-o fos' sî-ț' fac um bini,
 Sî ti-mbogățăs' pi tini.
 Mer'i în cali-ț' sînatos,
 Și la copcilaș' voios!
 Baieți, cîn'u-l vidè,
 Tri-nnăintia lui isă,
 Mîna-n sînu lui vîră,
 Galbini di cei mari scotè.
 Fumeia mni-l saruta,
 Apoi mult mni-l întreba:
 — Un' ț-o fos' cîșligu tău?
 Mult ai șădzut, soțu mneu!
 — Am galbini cu civîra,
 Cîșligaț' cu varî-mnia.
 Di-amu poci ca sî traiesc,
 Sî-m' fac curț' nanti, domnești,
 Sî-m' stăpînes' copcii
 Și sî traiesc cu dînșî!

¹ Probabil: i.

— Codrule, frundzî subțîri,
 Lasî-mă sî întru-n tini
 Cî di cîn'u n-am intrat
 Nimica n-am cișligat.
 Astîdz, dragî, di-oi întra,
 Bani îm' vin cu civîra.
 Codrule, frundzî supțîri,
 Lasî-mă sî trec pin tini
 Pîn' la lunca cei din vali,
 Cî vād un cîrd di cucoani
 Șî di boieri frumușăi,
 Tăț' tiniri și mult' holtei!
 Cîn' cu ocii di el da,
 Șî prindè a numara,
 Galbini scotè cu poala
 Și din gurî-l întreba:
 — Cum îț' esti porecla?
 — Dragii mnei, tiniri boieri,
 Nu plîngèț', nu va bocîț',
 Cî eu va lās nistîlciț'.
 Eu, măi, sînt drept Mnihăiți
 Din țara cei muntiniascî,
 Di pi vîrfu muntelui,
 Undi-i greu vo'nicului!
 Mnii di galbinu cî-i da,
 Boierașî lacrama
 Șî tot hojma-l întreba:
 — Spuni-m', dragî, porecla!
 — Porecla eu nu ț-oi spuni
 Cî mni marsî vestia-n lumi!
 Um boieri măi mititel
 În ocii lui sî uita
 Șî fața lui mni-o scriè.
 Apui di la el pornè,
 Potirî mari găsă.
 El nici în samî nu бага
 Cî mni-l cata potiria,
 Șî el, dragî, cî tragè

Su' poalili muntelui,
 La crîșma Paunului.
 Paunu, cîn' mni-l vidè,
 Înnăintia lui ișă
 Ș-așa din gurî dzîcè:
 — Alilei, măi voiniceli,
 Ti-aștept di-o buca' di vremi!
 Dar hoțu așa dzîcè:
 — Mi-i aștepta, dragî, bini,
 C-am măi tras eu pi la tini;
 Adî-m', o vadrî di vin!
 Vadra di vin aducè
 Șî pi masî i-o punè,
 Șî din gură-așa dzîcè:
 — Alilei, Paunule,
 Cî bun vin tu mne-i măi dat,
 Inima mne-i stîmparat.
 Șî eu tot ti-aș întreba
 Dacî tu m-ai asculta:
 Dă-m' mnii pi fatî-ta!
 Paunu așa-i dzîcè:
 — Alilei, vo'nici hăi,
 Fatî-mnia-i copcilî mnicî
 Șî è sî cam temi tari
 Di armili dumitali!
 — Cii, Păuni,-așa di bun,
 Ia sî vii fatî-ta
 Sî grăiesc eu cu dînsa!
 Atunci Paunu strîga:
 — Copilițî draga mē,
 Ia sî-m' vii pîn-acolè!
 Cîm' pi fatî mni-o vidè,
 Fața i sî veștedză,
 Inima i sî-ncrunta
 Di frumoasî ci era.
 Apui din gur-o-ntreba:
 — Garofițî fa, fa, fa,
 Uti, ti rog eu pi tini,
 Vrei tu sî mer'i dupa mini?
 Sî-ț' dau galbini cu poala,

Sî ții sî pi maică-ta !
 — Of, badiți fātu mneu,
 Eu aş mergi, frati, dzău ;
 Aud cî ai cuvînt rău
 Şi ma tem cî mi-i luua
 Şi pi tini ti-or puşca,
 Pi mini-n gros m-or бага
 Şi vadan-oi ramînè.
 Ci folos di staria mè,
 Cîn' n-ari cini-o nvîrti
 Şi nici cini-o dobîndi.
 Pciar dicît cu cap legat,
 Parcî-i mai bun dizlegat !
 Dar haiducu poruncè:
 — Paunule fātu mneu,
 Tu sî-m' cari la vin mereu
 Ci eu sînt ginirili tău !
 Mîna-m buzunari бага
 Şi cu pumnu bani îi da
 Şi din gur-aşa dzîcè:
 — Ai, vo'nici fātu mneu,
 Bè sî nu ti-mbeţ' tu rău,
 Şi hai di-amu la hoţii
 Ci Ț-ai capatat soţii !
 Cîn' din crîsmî cî isă,
 Trii dami pi drum mergè.
 Cinci mnii di galbini avè.
 È-nnăinti li isă,
 Numa cîti-om pumn li da,
 Galbanaşi îi luua
 Şi-nnapoi cî sî-nturna:
 — Mnihaiți barbatu mneu,
 Hai sî ni cununăm, dzău,
 Cî-m' placi cîsligu tău.
 Numa amu m-am pornit
 Şi mult bini-am dobîndit !
 — Garofiți draga mè,
 Nu-i greu a ni cununa,
 Da' ni-agiungi potiria !
 — Brava di tini, vo'nici,
 Daci-m' spui tu. mnii-aşa,
 Ci ti calci potiria
 Şi n-ai cînd ti cununa !
 Hai în ciia tufaraş'
 Sî prindem pi potiraş' ;
 Cîn' or treci mult' la dial,
 Sî-i dizbracăm di suman.
 Li-om luua sumanili
 Şi li-om vindi armili,
 Ş-apu' ii n-ar măi cata,
 N-or îmbla în calia ta !
 Di pi loc mni s-o pornit,

Cu potiria s-o-ntîlnit.
 Căpitanu potirii,
 Di cît loc cî mni-i vidè,
 La è cu ocu facè
 Şi din gur-aşa dzîcè:
 — Ah, copili fātu mneu,
 Spuni-m' a cu' eş' tu, dzău,
 Cî eu cîn' ma uit la tini,
 Mni s-o rupt inima-n mini ;
 Am uitat şî ci-am mîncat.
 Potiria mni-o dau legat !
 Da' è din gurî dzîcè:
 — Eu sînt fata lu' Paun,
 Cel ci Țini ginu bun.
 Haidaţ' tăţ' cu potiria
 Şi ginu di li-ţ' cerca !
 Uti hoaţa ci făcè:
 Cum în crîsmă mni-i vîră.
 Vadra di gin mni-o strîga.
 Apui la băut sî da ;
 Cari cum bè, sî-mbata,
 Di suman sî dizbraca,
 Armili gios li culca,
 Hoaţa, toati li luua.
 Diminiaţa sî tredză,
 Acel măi mari dzîcè:
 — Halal măi Paun, di tini.
 Cî ştiu cî ti-am padzît bini.
 Nici n-am armi, nici sumani,
 Di ruşini sîntem, Doamni !
 Haidaţ' măi ficiori, acasî,
 Sî nu spunim c-am îmblat
 Şi potiria ni-o-nşalat.
 Ai ! Femeia cèi mai mnicî
 Pciar pi noi ni sî mînîncî.
 Dragu mneu, hai sî plecăm
 În sat sî ni jăluim,
 La boieri sî ni pornim !
 Ii cîn' în sat o întrat,
 Ciar boierii i-o-ntrebat:
 — Voi potiraş', ci-aţ' păţit ?
 — O, cucoani, ci-am păţit,
 Da' pi noi ni-o mîntuit,
 Cî hoţi ni-o jălovit,
 Puştili ni li-o luat,
 Di sumani ni-o dizbracat ;
 Da' bătai cîti ni-o dat !
 — Da' voi cum di v-aţ' lasat ?
 — Of, cucoani,-aici îi sat
 Poţ' sî graieş' cum îţ' placi,
 Da-n codru nu-ţ' măi dă paci.
 Acela mni-i hoţ cumplit,

Mult' boieri o sârăcit
 Și cucoani-o vaduvit.
 Feti mari o-mbatrînit.
 Ari multi armî plini.
 Nici nu vedi cari vini.
 Cîn' ț-o spus di doau' ori.
 Poț' ca sî vii înapoi.
 Apu sî vedz mneta încî
 Ci nevastî ș-o luuat,
 Nantî, mîndrî și frumoasî,
 Pușcî bini di pi coastî.
 Noau boieri o pușcat.
 Sîngi di voi o mîncat.
 Sî știu bini c-oi muri,
 Îm potirî n-oi măi ci
 Ca sî mai cat pi-aist hoț.
 Cî pîn' ci l-oi capata
 Dzilili mni li-a luua;
 Cî bani ari cu mniia,
 Nici nu-i măi ști' numara;
 Far' uni ineri, tot bè

Toader Mihai Buchilă
 Tătârusi — Iași
 16 V 1898

Și pușcî meru cu è,
 Pușcî și sî vesalești
 Și minîncî și-i ticnești.
 Di potiri nici gîndești.
 Cî è-i fata lu' Paun
 Și iesî noaptia la drum.
 Și ie bani nisocotiț.
 Și țini armili-n dinț'.
 Norodu cîn' o vidè
 Pciar în lumi sî ducè.
 Intrî-n crișmî, vesalești
 Și di credz nici nu platești.
 Bea, cîntî și ciuiești,
 Di potiri nici gîndești.
 Iesî-n drum, catî la dial,
 Vedi-on românaș c-on cal,
 Îl poprești
 Ș-îl cînstești.
 Și di cal îl curățăști.
 Ômu plîngi, sî bocești,
 Și è di el nici gîndești!...

Vasilu, 74

152(143) A LUI COSTIN

— Frundzî verdi iarbi niagri,
 Cucule cu pana niagri,
 Cum cînt' tu și ti rotești
 Și armili-m' ruginesc,
 Și eu în gros osîndesc!
 Fă-m' un bini, zboarî tari
 Pînă-m malu Dunîrii
 La sora, la Vocița,
 Si-m' aducî sabgia
 Și driaptî carabina,
 Sî pun mîna pi dînsa
 Și sî-m' descui temnița!
 Getu cuc îl asculta,
 Aripile li lungè,
 La Dunîri sî ducè,
 Lîngî casî sî punè
 Și din clonț glas îi isă:
 — Alilei, Vocițo fa,
 Ieș', dragî, di-i asculta,
 Vedz' un cuc cum ț-a cînta!
 Da' Vocița lacrama
 Și gîamu și-l radica,

Și pi giam cî sî uita,
 Și cu ocii di cuc da:
 — Alei, cuc cu pana niagri,
 Cum tu cînt', cum ti rotești
 Și tu cu glas sfătuiesti?
 — Vociți, dragî Vociți.
 Șadz' în casî și cînstești.
 Di frati-tu nici gîndești?
 Atunci è, cînd audză,
 Pi cuc în casî-l poftè.
 Cucu-n casî nu intra,
 Făr' pi ramurî cînta
 Ș-aș din gurî-i spunè:
 — Fratili tău la pediapsî
 În tevniți-ntunecoasî,
 Și tu, Vociți, eș' voioasî!?
 Da' Vocița-l întreba:
 — Cucule, tu mi-nșala.
 Dacî știi pi frati-mniu,
 El ț-o spus fameliia?
 — Ia, Vociț, am întreat
 Și tot Costin l-o cemat!

— Pi tini la ci ti-o mînat?
 — Ca sî-i faci um bun şî bini,
 Sî iei sabgia la tini,
 Şî meri, Vociî, cu mini.
 Şî iei şî carabina
 Ca sî spargî temniţa,
 Sî poaţi Costin scapa;
 C-ar îmbla pintri boieri
 Ca şî şarpcii p'în stăjări!
 Soru-sa cu greu ofta,
 Ceia-m mîni ş-o luua
 Şî la ladî cî-m' pleca.
 Lada, cîn' o discuiè,
 Galbinii numa' pocnè,
 Buzunârili li-mplè,
 Sabgiia-m mîni luua,
 Carabina susuuarî
 Şî strîgî la sluguşoarî:
 — Puni calu cel balan,
 Pi balan
 Ca sî-l inhăm,
 La oraş ca sî plecăm,
 La oraş, la Nicopù,
 Cî mni-ncisu frati-mniu.
 Ginovat, niginovat,
 Aud cî-i în gros bagat!
 În trasuri sî suiè,
 Într-o dzî mari pornè.
 Pîni-n sarî tot mîna,
 Pi sar-abgè agiungè.
 Cîn' la oraş c-agiungè,
 Înnăintia îi isă
 Soldaţ' mult' ş-o întreba:
 — Di un'i eş' dumniata,
 Pi cini vrai a cata?
 — Vrau sî-m' cat un frati-a mneu,
 Cari-i dat di Dumnedzâu!
 — Cum ciamî pi frati-tău?
 — A mneu frati mni-i Costin,
 Şî-n ţara voastî-i străin.
 Nici on rău nu v-o făcut,
 Şî la gros văd cî l-aţ' dat
 Fărî liac di ginovat!
 Darî boieri di cei mari
 Tot la dînsa sî uita,
 Ii sînguri sî mninuna
 Di frumoasî ci era
 Sora, sora Vociţa.
 — Ma rog, dragî şî iubitî
 Şî cucoanî fericitî,
 Haidaţ' în gazdî la mini
 Cî eu sînt acel măi mari;

Slobod şî pi frati-tu
 Ca sî graieş' cu dînsu!
 — Fărî, v-aş ruga di-um bini
 Şî ciar sî mergiţ' cu mini,
 Da' sî graiescu şî eu
 Cu ginovatu cel rău!
 Da' boierii sî uita,
 Tot di è sî mninuna
 Di frumoasî ci era.
 Cîn' la grosu c-agiungè,
 Bgetu, şî el audză
 Şî din gur-aşa dzîcè:
 — Ale, ale, sora mè,
 Da' ţ-o cîntat cucu bini?
 — Mni-o cîntat, frati Costini!
 — Mne-i adus draga la mini?
 — Ț-am adus, frati Costini!
 — Mne-i adus şî nevasta?
 — Ț-am adus-o, sarmana!
 Dar boierii sî uita,
 Pi Costin îl întreba:
 — Ce-i dzîs, dragă, dumniata,
 Cî tu nu eş' cununat
 Şî di muieri înfruptat?
 Da' Costin aşa dzîcè:
 — Ia sî va strîngèţ' tăţ' roaţi!
 Soru-sa s-apropciè,
 Sabgiia-m mîni-i punè,
 Carabina-m mîni-i da.
 Numai o datî buhnè,
 Boieri nu măi ramînè.
 Atunci din gurî vorbgè:
 — Alei, sorî fa, Vociî,
 Di cîn' aici am întrat
 Vin în gurî n-am aflat,
 Pîni bunî n-am mîncat.
 Şî uti ci-am socotit:
 Eu grosu l-am răsucit,
 Pi talhari mni i-am stîrpicit,
 Pi oamini i-am slobodzît.
 Eu, Vociî, ci gîndesc:
 Vreu sî ti gospodaresc
 În tîrgu Bîrladului,
 Cu ficioru Hartului;
 Cî el şti' şî giudica,
 Şî eu ştiu bini-a prada;
 Şî banii cîţ' i-oi luua,
 Tot îm mîna ta i-oi da!
 — Alelei, frati Costini,
 Ce-i gîndit, ai gîndit bini!
 Da' Hartin cîn' audză,
 Îm braţi mni-o cuprindè,

În fați mni-o saruta
 Și-n trasur-o așadza,
 Mîndrî nuntî radica,
 Boirimia s-aduna
 Și cam bini li parè,
 Ca di bini ci s-avè.
 — Tu Hartini,
 Noi cu tăț' ni-avem di bini.
 Sfătuiești-ț' cumnatu
 Ca sî-ș' leși naravu,
 Cî di bani îi mulțămît
 Și di grosu mni-i scutit!
 Hartu foarti cî rîdè
 Și cîtra Costin dzîcè:
 — Măi cumnati, măi Costini,
 Di-amu fă, c-amu țî bini,

C-ai întrat cumnat cu mini.
 Tu iè bani cu civîra
 Și adî la soru-ta;
 Eu știu a ma giudica,
 Pi boieri a-i înșala!
 — Măi cumnati, măi Hartini,
 Bagî sama foarti bini
 Sî nu ma-nșali și pi mini!
 — Îț' mulțămăs', măi Costini,
 Cî mne-i dat pi soru-ta,
 Rumîni ca călina.
 Astîdz nunta mni-am pornit,
 Astîdz m-am și logodit.
 Tu Costini, mergi cu bini
 Și sî măi vii pi la mini!

Toader Mihai Buchild

Tătăruși — Iași

7 VI 1898

Vasilii, 76

153(144) CĂLINAȘ ȘI ARSINEL

Frundzî verdi mărgărit,
 N-am gîndit, n-am socotit
 Sî aibî doru sfîrșit;
 Cî ma legîn pi pămînt
 Pîntr-un gust nisocotit.
 Frundzî verdi leuștian,
 Pisti Prut, în ceta mal.
 O crescut um măr rotat,
 Masî mîndrî s-o durat.
 La masî cini șîdè?
 Călinaș cu oastia lui.
 Călinaș îm' poruncè,
 Vedri di vin aducè,
 Bucati-m masî-i punè.
 Pi ostaș' mni-i sfatuie:
 — Dragii mnei și pui iubiț',
 Voi sî beț', sî liboviț'
 Su' mărul ista rotat
 Și la masa as' di brad,
 Cî la noapți ni-om porni,
 Tăt Bugiagu l-om zdrobgi
 Și di bani ni-om mulțămni!
 Dintri dînș', unu vorbgè:
 — Căpitani, fătu mneu,
 Iacî ci-am audzît eu:
 Cî-m Bugiag s-o rădicat,

Șăpti oști îmblî pîn sat
 Ca doar di ni-ar capata,
 Sî ni prindî, ni-ar lega!
 — Alilei, puiuț băietî,
 Da' di unde-i audzît
 Cuvîntu-aist fericit?
 Sau di vin tu te-i hrănit,
 Sau porț' cîri muieriascî,
 Nu porț' cîri bărbătiascî.
 Noi sîntem la op'sprîdzăci,
 Și Bugiagu giumatati
 Îl bat numa' a meli spati.
 Apui voi sî ciț' barbaț',
 Pi cei vo'nici sî-i legaț'
 Și banii ca sî-i luuaț';
 Giti grasî sî luuaț',
 Di masî sî li gataț'!
 Vorba bini n-o sfîrșă,
 Iacî potiria vinè:
 Cin' suti di melitari
 Tot călări și pi cai mari.
 Căpitanu cî strîga
 La vărî-su Arsînia:
 — Măi veri și măi Arsîni,
 Ni-o cuprins aiști păgîni!
 Vărî-su atunci rîdè
 Și din gur-așa dzîcè:

— Căpitani, fătū mneū,
 Sî ştii cî român sînt eu;
 Şădz' şi bè. nu ti şcula,
 Potiria ţ-oi diparta!
 Arsînel mni sî şcula,
 Carabina mni-o luua
 Şi din gur-aşa strîga:
 — Ostaş'. cazaci di. cei mari,
 Vraţ' ca sî prindèţ' talhari?
 Cari, măi. v-i capu vost',
 Căpitanu cel măi mari,
 Ca sî-i dau şi eu parali?
 Atunci pi îi i-ncungiura.
 El iar din gurî strîga:
 — Of, sarmanilor copii,
 Amuş va ard ciolanili
 Şi va ies suflitili!
 Voi sînteţ' cin' suti mari,
 Şi noi, cindzăci di talhari.
 Ciţ' măi buni voi ş-ascultaţ',
 Duciţi-va nizdrobgiţ',
 Nu cataţ' bucluc pe-ici!
 Căpitanu comînda
 Sî dăi-n hoţ' cu arma.
 Cin' armili radica,
 Arsînia durda luua
 Şi-ntri dînşii foc îi da,
 Şi cin' durda lui pocnè
 Pi cin' suti potopcè;
 Numa' unu c-o ramas,
 Capitanu Pavilei
 Şi cu a lui doi flăcăi.
 Arma-n sus o rădicat
 Şi la talhari s-o rugat:
 — Capitani Arsînel,
 Ai mnili di trupu mneū
 Cî şi eu am fos' silit
 Di-mparatu tătărăsc
 Ca sî vin sî va zdrobăsc!
 Uti hoţi ci dzicè:

— Capitani, ai iertari,
 Da' la tini ai parali?
 Cî tu ne-i strîcat masa,
 Ne-i amărît inima.
 Ca sî ti hranes' di-mblat
 Cu potiri-ndistulat,
 Cin' suti di potiraş'
 I-ei culcat şi i-ei mîncat,
 Dac-ai fost um blăstămat.
 Cî tu de-i ci ascultat,
 Mergei şi ni-ncungiurai
 Şi ciar şi tu azili avei.
 Apu amu ci gîn'eşti,
 Sî-ţ' dau dzili sî traieşti?
 Noi cu dzili ti-om lasa,
 Pi urmî iar ni-i cata!
 — Capitani Arsîneli,
 Ma rog sî-ţ' cii şi jăli,
 Lungeşte-m' dzilili meli,
 Cii-ţ' mnili, vai de mini,
 C-odati v-oi prindi bini;
 Cî sî am oasti cit di mari,
 Da' eu ti-oi cata pi vali,
 Şi di cit loc ti-oi vidè
 Eu oi faci pi colè,
 Pi tini ti-oi încungiura
 Şi-n gros nu ti-oi măi baga!
 — Sî cii scapat dumneata,
 Şi pi cini ti-a-ntreba
 Ce-i facut tu cu oastia
 Drept sî spui cî s-o-nnecat,
 Sî nu spui cî s-o puşcat,
 Cin' o vrut Nistru sî triaci
 Mni s-o-nnecat tăt-odată!
 — Da' nnecat cî s-o-nnecat
 (Împaratu-o cuvîntat),
 Da' tu cum di eş' puşcat?
 Atunci el o-ngenuncèt
 Şi nimnica n-o grai
 Şi pi loc o şi murit!

Toader Mihai Buchilă
 Tătârushi — Iaşi
 7 VI 1898

l'asilu, 78

154(145) A VOICULUI

La poalili muntelui,
 La perdiaua Voicului,
 Voicu bè şi vesăleşti.

Voiculiasta mni-l boceşti,
 Doau puşti mni li gateşti,
 Dupa Voicu sî porneşti.

La mnijlocu codrului,
 Un'i-i greu vo'nicului,
 Pi Voicu cî mni-l gasă.
 El tot bè şi vesalè
 Şi di dînsa nici gîndè.
 — Alei Voicu, dragu mneu,
 Gîndeşti tu ceva di bini,
 Sî măi tragi şi pi la mini?
 — Voiculasî, dragu mneu,
 Tu pliacî pi drumu tău
 Sî nu-m' vîi von gînd rău,
 Ca sî dau c-on glonţ în tini
 Sî ti omor ca pi-on cîni!
 — Brava ţii, Voicule,
 Eu vin, ti caut cu bini,
 Tu vîrai sî-ţ' faci rîs di mini!
 Cî pi-acasî ti-o catat
 Potiri mari di la Bîrlad;
 Pi mini m-o spăimătat,
 Casîli li-am încuiet,
 După tini m-am luat,
 Tăţ' codrii cî i-am calcat
 Pînî-n urmî ci ţ-am dat!
 — Voiculasî, fătû mneu,
 Ascultî tu ci dzîc eu:

Ia, desagii-s înfundat'
 Şi di galbini încarcat'.
 Ia ie calu di dălog
 Şi-ntoarci potica-n loc.
 Sui la vîrvu muntelui,
 La perdiaua Voicului.
 Di-i vidè potiri mari,
 Tu sî mni-i puşti di calari;
 Di-or vîni măi puţinţei,
 Tu mni-i ciamî-n cel bordei.
 Multămeşti-i di mîncari
 Şi li măi dă şi parali.
 Eu, cînd oi audzî puşcînd,
 Pi cal oi încălica,
 În urma ta m-oi luaa.
 Atîtia gloanţi ci-oi da,
 Di-or curgi ca şi ploaia.
 Cii potiri cît lumia,
 Mnii nu-m' pasî di ea,
 Nici di vo'nici capitani
 Cari-ncalicî pi cai,
 Cî la mini-i căpitan
 Stejaru verdi la cap
 Şi livorveriu-ncarcat!

Toader Mihai Buchilă
 Tătăruşi — Iaşi
 7 VI 1898

V. asilău, 8

155 GHEORGHILAŞ

A	$\bar{a}i_1$	Şi ₁ -/:am zîs vierdi ₁ de-artăran,	:/
		Aleo, Gheorghe-Gheorghilaş,	
		Mîndru-i trupu şi gîngaş,	
		Mîndru ca şi-un năsturaş,	
		La ienimă om vrăjimaş!	
B	i_1	/:Gheorghilaş ci mai făcea?	:/
		Iel la crîjmă că mergea,	
		După masă să punea,	
		/:Lui crîjmar că-i porunceă:	:/
	$'ce_1$	/:— Măi crîjmar, măi făgădău,	:/
		Adă vin nimăsurat	
		Sî-z' dau bani ninumaraţ',	
		Adă vin cu litrili	
		Să-z' dau bani cu chivri!	
C		— Şi ₁ -/:aleo ₂ Gheorghe-Gheorghilaş,	:/
		Văd bini, te-ai îmbatat	
		Ca un mare blastamat,	
		/:Potera te-o-nconjiurat!	:/

- \hat{i}_1 /:— Ian, madamă crîjmăriță, :/
 Ia țini tu-m' ușa bini
 Să-mi arunc flinta pi mini
 Să ies până-n ceal ceardac,
 Cu șapți suti ieu mă bat!
 D 'ce₁ /:— Măi băieți, măi poterași, :/
 Gloanțîli nu le strîcat',
 Hainile nu le rupiți,
 /:La mini-ncoaci viniți! :/
 /:Iel în crîjmă mi-i băga, :/
 Lui crîjmar cî-i porunceă:
 — Măi crîjmar, măi făgădău,
 Adă vin nimăsurat
 Sî-z' dau bani ninumaraț',
 Adă vin cu litrili
 Să-z' dau bani cu chivri! :/
 E 'ce₁ /:— Aleo₂, Gheorghî-Gheorghilaș, :/
 Cin' cantali de vin ț-am dat,
 /:Nici-on ban că nu m-ci dat! :/
 'cc — Măi crîjmar, măi făgădău,
 Nu mă faci sî mă-ntorc
 Sî-z' dau o palmă cu dreapta
 Di ți-ar rămîne nevasta
 Pe brațele altuia,
 Deschiindu-i polcuța,
 Sărutîndu-i gurița!...

Gh. Vlase
 Ceplenita — Iași
 29 VII 1949

fg. 10655
 C. ZAMFIR

156(152) BALADA LUI FLOREA HAIDUCUL

Foaie verde de migdale,
 Peste rîu, în ceea vale
 Trece Florea de-a călare,
 Cu ilic și cu ițari,
 Trece vesel pe cărare
 Cu cuțit și cu pistoale
 Și cu flinta la spinare.
 Merge vesel, tot cîntînd,
 Din țigară fum trăgînd,
 Din batistă fluturînd
 Și din gură-așa zicînd:
 — Du-mă lin, murgule, lin
 Pîn' la puntea de arin,
 La crîsmă la moș Marin,
 Să-ncercăm vinul pelin!
 Vinu-i bun, ocaua-i mică,
 Crîsmărița-i frumușică,

Trage Florea de se strică,
 Iar la crîsma din cărare
 Vinu-i rău, ocaua-i mare,
 Crîsmărița-i hîdă tare,
 Îl bea Florea de-a călare
 Și-ar mai vrea ceva gustare.
 Crîsmărița-mbujorată,
 Ard-o focul, s-o trăsnească,
 Vrea mîncarea să-i gătească,
 Boierilor să le tihnească;
 O găină rumenită,
 Pe dinlăuntru otrăvită,
 Pe Florea ca să-l înghită.
 Florea stă și se gîndește,
 Murgul fornăie, tropăiește
 Și de rău că mi-l ferește.
 — Murgule, căluțul meu,

Văd că te frământă mereu.
 Te-a ajuns dorul de plai,
 Ori nu vrei seama să-ți dai
 Că stăpînul de pe tine
 Are pistoalele pline
 Și-o flintuță între spete,
 Nu i-i frică să se-mbete?!
 Murgul sta și asculta,
 Din copite tot bătea,
 Nu putea în loc să stea.
 Florea-atunci mi-l strînge-n frîu
 Și-i dă drumul prin pîrîu;
 Din pîrîu pînă-n potică
 Strînge murgul în opincă,
 Și mi-l strînge tot mai tare,
 Să iasă la drumul mare,
 Unde trec mocani cu sare;
 Și mai trec ciocoi fudui,
 Ardă-i para focului,
 Blestemul țaranului!
 Și cum sta Florea și sta,
 Trupul că și-l hodinea,
 Murgul iarbă că păștea,
 Iată-i și boierii greci
 Trec cu vinul în balerci,
 Vin, rachiu de la Cotnari,
 Trași de boi și telegari;
 Balercuțe zeci și mii,
 Pentru chef și ospeții.
 Cum veneau veseli, veneau
 Și pe drum că hăuleau,
 Iată, Florea s-a ivit
 Și pe loc că i-a oprit.
 Cînd pe Florea l-au zărit,
 Fața li s-a-ngălbenit,
 Picioarele li s-au tăiat,
 Limba-n gură le-a uscat.
 — Bună ziua, boieri mari!
 — Mulțumim, Florea țîlhar!
 — Ce-aduceți, boieri, colea?
 — Cotnărel de băutură,
 Te poftim să iei o gură;
 Vinișor moldovenesc,
 Gurile de rău grăiesc!
 — Lăsați vorba, voi boieri,
 Și uitați-vă-n chimeri
 Că n-am bani nici o lețcaie,
 Iar săracii sînt o droaie!
 — Măi flăcăi, au zis boierii,
 Dați juncanii mai la hat
 Să facem cu Florea sfat:
 Lasă-ți, Floreo, haiducia

Și te dă cu boieria
 Că ți-om da meșii, averi,
 Nu fii dușman la boieri!
 Florea curmă vorba lor
 Și ia flinta binișor.
 — N-am nevoie de-al vost' sfat,
 Că de mult v-am așteptat.
 Punței banii în căciulă
 Și mergeți, tăceți din gură.
 Duceți banii la tulpină
 Și-i puneți la rădăcină,
 Că m-așteaptă cei săraci,
 Cei săraci, cei nevoiași
 De la Neamț și pîn' la Iași!
 Florea cînd s-a încruntat,
 Boierii s-au înfricat,
 Pungile le-au dezlegat,
 În căciulă le-au vărsat,
 La copac le-au deșertat,
 Boii iute-au înjugat,
 Fără vorbă au plecat.
 După ce s-au depărtat,
 Florea sta și tot privea
 De nu-i dușman pe-acolea.
 Apoi merse la tulpină
 Și culese cu-ndemînă
 Numai aur și pitaci
 Pentru goi și cei săraci.
 Și cum sta și-i culegea,
 Murgul prinse-a necheza,
 Și tot necheza de zor
 Că vrea apă de izvor.
 Murgul cînd o nechezat,
 Potera l-a-nconjurat,
 Dar tot murgul l-a scăpat,
 Că s-a-ntins ca o nuia,
 Gură cască potera
 Tot privind în urna sa.
 — Du-mă, murgule, în zbor
 Că sînt tînăr și ușor
 Și nu vreau încă să mor,
 Mai pot fi de ajutor
 La bătrîni, copii orfani,
 Vreau s-ajut pe cei sărmani,
 Să scap țara de dușmani,
 De dușmani și de nevoi,
 De boieri și de ciocoi!
 Bine vorba nu sfîrșea,
 Potera iar l-ajungea,
 Florea murgul părăsea,
 Într-o scorbură s-ascundea;
 Dar nu bine s-a ascuns,

Potera l-a și ajuns,
 L-a ajuns, l-a-nconjurat,
 Drept în cap l-a săgetat.
 Păsările s-au spăimîntat,
 Cîntu-n codru a-ncetat.
 Soarele a-ntunecat.
 Cînd Florea duhu-și dădea,
 El din gură-așa zicea:
 — Șterge-mi, Doamne, semnele,
 Nu-mi răpune zilele
 Că dușmanii mei, cîineri,
 Puși la cale de boieri,

Al. Bardieru
 Broscăuți — Botoșani

S-au legat cu jurămînt
 Să mă bage în mormînt,
 Că li-i greu de-al meu cuvînt.
 Dar eu las cu jurămînt
 Să mă-ngroape-n deal la schit,
 Într-o raclă de argint,
 Pe la colțuri plumbuită,
 Pe-năuntru aurită,
 Să-și aducă boierii-aminte
 C-a trăit Florea pe lume
 Și s-a luptat cu dreptate
 Pentru dragoste de frate!

Folclor din Botoșani, 125

157(153) VOICU

Frunză verdi mintă criață,
 Duminică dimineață
 Pi Voicu ni-l cercetiază:
 — Voicule, soția mē,
 Ci-ei făcut paralili?
 — Li-am luat di la bogați

Și li-am dat pi la saraci,
 Să-și cumperi boi și vaci.
 Boii cînd i-or îngiuga,
 Tot pi Voicu l-or cînta;
 Vacili cînd ni li-or mulgi,
 Tot pi Voicu ni l-or plîngi!...

Năstasă Crețu
 Broșteni (Drăgușeni) — Suceava

Cardaș, 126

158(154) LA CURȚILE VÎLCULUI

Frunză verde și-un burete,
 Subt poală de codru verde
 O zare de foc se vede,
 Nu știu,-i zare,
 Ori îmi pare,
 Da-mprejurul focului
 Stau voinicii codrului,
 Nu știu, zece sau unspre'ce,
 Peste sută mai întrece,
 Toți frigea cîte-un berbece;
 Căpitanul, cel mai mare,
 El frigea o gonitoare,
 Ca s-o aibă de gustare
 Cînd or ieși la primblare.

În sus, pe Oltul cel mare,
 Sus, pe malul Oltului,
 La curțile Vîlcului,
 Vîlcul la masă ședea
 Și pe dînșii mi-i poftea:
 — Bună sara, bună masa,
 Pîn' ce-a-mplut voinicii casa!
 — Iaca, voinici, bani colea,
 Luați-vă cît îți vrea.
 Toți banii să mi-i luați,
 Numai zilele-mi lăsați!
 — Ba noi banii ți-om lua
 Și zile nu ți-om lăsa!

Toader Furtună
 Minăstireni — Botoșani

Furtună, 105

Cam pe la Sîntă-Mării,
 Ne-ai ivit vreo trei copii:
 Pe unu-l chema Ciocan,
 Avea-n mînă buzdugan;
 Pe unu-l chema Busuioc,
 Ce ținea potera-n loc,
 Iar eu mă chemam Mihai,
 Eram mai mic cu trei ai,
 Dar săream pe șapte cai,
 De striga muntele vai!

Șapte ai am haiducit,
 Toți codrii am ocolit,
 Pe ciocoi mi i-am rărit,
 Poterile-am împînzit.
 D-apoi dacă într-o joi
 Au căzut doi dintre noi.
 Și-am rămasu singurel,
 Ca pe cîmp un stogurel.
 Deși singur am rămas,
 Dar de codru nu mă las!

I. Suhariuc
 Manoleasa — Botoșani

Furtună, 129

160 [ION A SOLCANULUI]

Frunză verde-a bradului,
 Ion a Solcanului
 Face sama banului
 Pe poala sumanului,
 Sub frunza stejarului,
 Cu fata Olteanului.
 Cînd soarele îngîna,
 Ioan Solcanu-n grădină
 Cu ploșcuța plină-n mînă.
 Soră-sa așa-i zicea:
 — Be, be, be, Ioane, be,

Ia, tu bea și nici prea bea
 Că potera-i pe colea!
 — Las' să fie, că nu-mi pasă,
 Că mai am vro șapte-n casă,
 Toți cu oțelele trase!
 Cine trece luncile?
 Ionel cu puicile.
 Cine trece lunca mare?
 Ioan Solcanu călare,
 Grijă de poteră n-are!

[„din munții Sucevei”]

Șezătoarea 13(1913), 217
 M. LUPESCU

161(157) PRIBEGII LA PODU VENEȚIEI

Se duc harnici pribegii,
 Cu cușmă creață de miei,
 Pînă la pădure de fag,
 Cu pușcă și cu bîltag,
 Li se șede de pribeg;
 Cu păruțu creț pe spate,
 Coborea la cele sate.
 Harnici toți și minunați,
 Nu-s feciori ca ei în sat.
 Coborît-o pribegii
 La podu Veneției.

— Hei, tu, fată venețiancă,
 Treci-ne Veneția,
 Focu, mult bine ți-om da:
 Husoșii cu felderu,
 Talerii cu chibălu!
 Ea își rumpe și își zise:
 — Măi, tu, mare voinicele,
 Îngădui-mă puțințele,
 Să mă bag în Veneție,
 C-am o maică bătrînă,

Tot ști' rîndu vadului
 Și ovodu murgului!
 Dup-acele și-o îmblat,
 Și în crîsmă că s-o băgat.
 Avu șapte frățurei,
 Tusșapte fu tălharei.
 Căci pe ea că o văzut,
 Toți odată i-o nchinat:
 — Să trăiești, soruca mea,
 Multănesc, c-acum aș bea!
 — Hai voi, dragi frățiuicii mei,
 O coborît pribegii
 La podu Vineției!
 Ei de-acolo s-o luat.
 La Veneția-o-alergat.
 Numai ei așe zicè:
 -- Hei, tu, mare voinicele,
 Cîte morți tu ai văzut,
 Care voauă v-o plăcut?
 Ori din pușcută-mpușcați,
 Ori din sabie tăiați?
 Numai ei așe zicè:
 -- Las' să fie, la biata-re,
 Că mortița-i tot una-re!

— Măi, tu, mare voinicele,
 Îngădui-mă puțințele
 Să-m' bag mîna-n buzunar,
 Să scot mîndru călămar;
 Să-m' bag mîna-n minteuță,
 Să scot dalbă hîrtiuță,
 Să-m' scriu doauă-trei slovuță
 Tocmai la a mea drăguță.
 Am păcate-ntunecate,
 Tot cu mîndre-mpreunate!
 Dup-acele nu și-o-mblat;
 Băgai mîna-n minteuță,
 Scosăi dalbă săbiuță.
 Și deodată o vrăjit
 Și pe cinci i-o oborît;
 Vrăjiră și-a două oară,
 Toți îi făcu grămejoară.
 Numai ei așa zicea:
 — Morții tăi, curvă de cîne,
 Și pe tine te-aș tăia,
 Da' pe tine te-om lăsa
 Să duci hiruțu în țară
 Ce feciori ne-am fost noi iară!

Șt. Codrea Tomă
 Berbești — Maramureș

Bîrlea, I, 17

162 TOMOIOAGĂ

În josu Pietrosului,
 Pe valea Vișăului,
 Deasupra Moisăiului,
 Tragîna frunza, tragîna,
 De munții mi se leagănă;
 Trîmbițe tilincile,
 Clatină cetinile.
 — Da' de ce vă trăgînați,
 Legînați,
 Vă clătinați?
 — Ia, un monument de piatră
 Aicea că ni s-arată;
 Mai în jos, și de-on mormînt,
 Tăt din vînt
 Și din pămînt,
 Tăt din stele,
 Lăcrimele!
 Iar mai sus, ia și o casă
 Cu dranița tătă arsă,

Cu pdelele de sînge,
 Sînge, sînge, că să strîge:
 „Fi-o-ai, război, blăstămat,
 Multă lume o-ai prădat;
 Și-o rămas pruncuți
 Fără de tătuț,
 Fără legănuț!”
 — Spune, monument de piatră,
 Noi de ce nu avem tată?
 Și pă cine-ascunzi în tine
 Și cum le zice pă nume?
 — Ei, Moisăi, Moisăi, Moisăi,
 Noi sîm tăți de pă Vișău,
 Iza, Mara și Cosău...
 Și num-atît om grăi:
 Că ne-or legatu nemții
 Și ne-or pușcat cenderii
 Pîntru că stam în păduri
 Și-i demnicam din săcuri,

Și ieșam pă la preluce
 Și din spini le făceam cruce!
 — Și cum, Doamne, de-ați pierit,
 Acasă de n-ați venit?
 — Înt-o vineri demineată,
 Pă o negură și ceață,
 Litănanții că ne-o prins
 Și-n cē casă ne-o închis.
 Când rugatu-i-am „mîncare“,
 Cenderii ne-o împușcare;
 Când strigam că plîng pruncuții,
 Mai rău slobozau plumbuții;
 Când strigam „cliberare“
 România n-ăstră mare,
 Și mai jîb ne-o împușcare!
 — Da' nu știți de-on Tomoioagă
 Venit de pă Toroiagă,
 Cē-o fo' pă păduri pribag
 Cu pușcă și cu băltag?
 — Ascultare, ascultare!
 Fostu-o de-on Tomoioagă,
 Pribag prin țară pribagă,
 Cu pușcă și cu băltagă;
 Fostu-o de-on căpitan,
 De-on căpitan moroșan
 Care pă firtați strîngea,
 Pă litănanți demnica
 Și pă cenderi împușca,
 Borșa de să minuna!
 — Oameni buni și de-omenie,
 Moroșeni din pribegie,
 Ardelene și tu, Vlad,
 Tu, Apane de la Vad,
 Tu, Nicioară, și tu, Grad,
 Noaptea-aiasta, dinspre zori
 Coborîm pă la Vîltori,
 Pîn Moissăi, pîn' la Vișău,
 S-omorîm pă solgăbirău,
 Că vre pruncii să-i omoare,
 Pă mame și soțioare
 Să ni le batjocorare!
 Și-nt-on fulger că s-o strîns,
 Baltagele și-o cuprins,
 Puștile și le-o desprins
 Și-n Vișău că o ajuns.
 Tabor-cenderi, litănanți,
 De baltage-s demnicați;
 Pe solgăbirău
 L-o țîpat în tău.
 Da-n cē vineri demineată,
 Pă o negură și ceață,
 Tăți firtații o fo' prinși

Și-n cē căsucă închiși.
 Fără numa, nelegat,
 Tomoioagă de-o scăpat.
 Apoi pară, vîlvătăi
 S-o năpustit pă Moissăi;
 Noroc că s-o pornit vînt
 Cu lacrimi pînă-n pămînt
 Și focu l-o înturnat
 Înt-on cornure de sat.
 Tomoioagă de vidē
 Lungu satului fugē,
 În mănăstire intra
 Și clopote clopota
 Să s-audă-n Pătrova;
 Clopote bătute-n dungă,
 Pînă-n Pătrova s-ajungă:
 „Românii mei, frații mei,
 Haideți fuga la Moissăi
 Că-i în pară și scînteii;
 Și-i păcatu
 S-ardă satu!“
 Apoi n-o mai așteptat,
 Spre cē casă-o alergat
 Să-i rumpă grinzile,
 Să-i spargă ușile.
 — E, he, hei, frățiorii mei,
 Frățiorii codrului,
 Nu vă dareți somnului;
 Voi d-aicea vă luați,
 Cu baltage vă-narmați
 Și-om mere tăt pă pîrău
 Că românii-s la Vișău;
 Și-om mere tăt printre tei,
 Că românii-s la Moissăi!
 Da' îndat'
 S-o spăimîntat,
 Că nime nu i-o-nturnat
 Glas de morcșan fîrtat;
 Num-on gust de sînge cald
 Din podelele de brad...
 — E, he, hei, frățiorii mei,
 Frățiorii codrilor,
 Nu vă dareți morților!
 Ascultați, vă dau de știre:
 Dușmanii strigă „perire“,
 Românii strigă „mărire“!
 Și pă loc o și-amuțit
 Dipt-on glonte ruginit,
 De-o și picat la pămînt
 Cu o mînă-n grindurele,
 Cu alta pă lăcățele,
 Cu picioarele-n tălpele

Și cu ochii-n lacrimi-le.
 — Cendere, suflet de cîne,
 Împușcatu-m-ai pă mine,
 Da' nici de tine nu-i bine!
 Și cu dreapta ia baltagu
 De îi crapă-n patru capu,
 Și cu pușca din stînga
 Inima că i-o glonța
 Și așe că-l blăstăma:
 „De-oți muri, muriți de foc,
 De-oți, trăi, n-aveți noroc;
 De-oți muri, muriți de pară,
 De-oți trăi, n-aveți tihneală,
 Nici parte de țărișoară!”
 Și cînd vorbele-și găta
 Alți cenderi că mi-l lua,
 Păste Vișău că mi-l trecea,
 De-un gorun că mi-l lega
 Cu fața cătă Moisăi,
 Ce ardea în vîlvătăi;
 Și-l stropeau cu motorină
 Și-i dau foc la rădăcină;
 La cap foc,
 La mijloc foc,
 Să-l ardă para pă loc.
 Da' focu nu l-o cuprins,
 Numa' o plîns și i-o zîs:
 — Tomoiagă, Tomoiagă,
 Venit de pe Toroiagă,
 Nu te-oi arde, că-i păcat,
 Făr' de-oi mere rotilat
 Cu flăcări să te-nconjur,
 Să ai în lume cobor;
 Și ți-oi fa' mîndră cunună

I. Andreica-Vivat

Vișeu de Mijloc — Maramureș

Din crenguță de lumină,
 Să ai pace și hodină!
 De-așe moarte de fărtat
 Munții s-o cutremurat,
 Luna-n sînge s-o-mbrăcat,
 Soarele s-o-ntunecat!
 Și de-atîta multă jăle
 Plîngeau pietrile-n vilcele,
 Păsărele-n cuiburele
 Și frunzica-n rămurele...
 Da' Tomoiagă-mi zîmbea,
 Moartea că nu-l hurduca,
 C-auzea cum tropoța
 Românii la Pătrova;
 Și vedea, vedea, vedea
 Tricoloru cum trecea
 Păste nori,
 Păste vîltori,
 Păste dealuri cu viori;
 Păste prund cu busuioc,
 Păste țarm cu bărbînoc;
 Păste doru-nlăcrimat,
 Pă sub ceru-nsărcinat
 În josu Pietrosului,
 Pă valea Vișăului,
 Deasupra Moisăului.
 Din cè veche casă
 Arsă,
 Pînă-n gorunu cel nalt,
 Mîndră stea că s-o-nstelat,
 Să lumine zările,
 Să-și horească horile,
 Cît o fi român român,
 Pă pămîntu lui stăpîn!

Cupcea, 16
ISIDOR RÎPĂ

163(159) CETAN

La crîșmuța lui Cetan
 Bea un voinic ardelean
 Cu prîsnele aurie,
 Cu cușmuța brumărie,
 Cu prîsnele la curea,
 Cu piștoale pe sub ea,
 Cu piștoale argințite,
 Cu hînghere ascuțite.
 Voinicelul chiotea,
 Din ploscă mereu golea,

Iar Cetan așa-i zicea:
 — Măi voinice, mila mea,
 Te păzea de moartea grea
 Că ast-noapte am visat
 C-aveai pușcă fără pat,
 Iară piștoalele tele
 Le-am visat fără oțele,
 Apoi flintulița ta
 O-am visat fără vergea!
 Voinicelul răspundea:

— Măi Cetane, poamnă rea,
 Te păzea de vorba grea,
 Că m-oi da pe dup-un fag
 Și ți-oi trage-un glonț prin cap
 Ca să știi și tu prea bine
 Că eu n-am frică de tine,
 Căci am arme oțelite
 Și băltașe ținute!
 Cetan se tot prefăcea
 Până sabia-și găsea,
 Apoi din gură zicea:
 — Legea ta, codru ciungit,
 Mulți voinici am prăpădit,
 Mulți voinici și mulți flăcăi
 Tineri, tari ca nește zmei.
 Dar pe tin', liftă spurcată.
 Să nu te-omor din o dată!?
 Și cum dînsul cuvînta,
 Cătră voinic se-ntindea
 Și-i da o lovire grea
 La rătezul părului,

Coșbuc — Bistrița-Năsăud

Jos, la furca pieptului,
 Unde-i greu voinicului.
 Voinicelul jos cădea
 Și din grai așa zicea:
 — Măi Cetene, poamnă rea,
 Multe brațe-ai doborât,
 Multe case-ai sărăcit,
 Dar azi steaua ți-a pierit.
 Pune-ți tu pușcuța jos
 Să te prindem sînătos,
 Căci să știi că te-ncunjoară
 Zece voinici cu topoară,
 Iar de ti-i împotrivi
 Aici moartea ți-i găsi!
 Abia vorba ș-o sfîrșea
 Și în casă năvălea
 Zece ficiori cu topoară
 Ca pre Cetan să-l omoară.
 Cum mi-l văd, și mi-l ochesc,
 Cu funii îl sfăcuiesc
 Și mi-l duc la închisoare
 Să nu vază mîndrul soare.

Bugnariu, 61

164 HAIDUCUL NICULIȚĂ

Merge printr-o poieniță
 Măicuța lui Niculiță,
 Tot plîngea și lăcrăma,
 Pe Niculiță-l ruga:
 — Dragul mamii, puiule,
 Puiule, viteazule,
 Întoarce-te îndărăt
 Că trei putere eu văd,
 Foaie verde de arțari
 Trei putere de jîndari,
 Care urcă spre coline
 Să pună mîna pe tine.
 Lasă-te tu de hoție,
 C-avem destulă moșie!
 Niculiță auzea,
 Către mamă-sa zicea:
 — Maică, măicuța mea,
 De ce nu m-ai îngrijit
 Pînă eram băiat mic?
 Cînd eram de-o lună-două
 Furam cloșca de pe ouă,
 Cînd eram de-un an, ori doi,
 Furam cai, și furam boi,

Tu-i lăsați în grajd la noi.
 Cînd eram de zece a'i
 Mă-nvățați a fura cai,
 Cînd eram de doisprezece
 Știam granița a trece,
 După ce m-am mai mărit
 Codru eu l-am stăpînit,
 El mi-e frate, el mi-e soră,
 El mă culcă, el mă scoală.
 Du-te, maică, n treaba ta,
 Fă ce-ți spune inima,
 De-mi trimiți chiar potera
 Eu tot nu te-oi asculta
 Pînă capul sus mi-o sta,
 Că eu umblu prin păduri
 Și vînez pe cei chiaburi,
 Și le iau averea lor
 Să o dau săracilor!
 Niculiță-n crîsmă-ntra,
 Crîsmărița îl vedea
 Și pe loc îi aducea
 Cinci butoaie ferecate,
 Și el le-a golit pe toate,

Cinci butoaie mari și mici
 Cum le place la voinici;
 Cinci butoaie de vin bun,
 Să nu-i fie frig pe drum.
 Butoaiele le golea,
 Dar de bani nu pomenea,
 Ci pe murg încăleca,
 Cu pistoale se-narma
 Și-n sus, spre codru pleca.
 În codru nici că sosea
 Și jîndarii-l ajungea.
 Căpitanul lor striga:
 — Dă-te, lotrule, legat
 Să nu te ducem stricat,
 De sulițe înțepat
 Și de arme împușcat!
 Niculiță se-ncrunta
 Și-napoi îi răspundea:
 — Pînă sînt în codru pari
 Nu mi-e frică de jîndari,
 Pînă am la brîu săcuri
 Nu mi-e frică de panduri,
 Eu sînt voinic cît un brad,
 Cu șapte poteri mă bat!
 Căpitanul se-ntorcea
 Și jîndarilor zicea:
 — Dați, feciorii mei, cu foc,
 Numa-n galbeni să mă-ntorc,
 Frunză verde mă domnesc
 Căci cu aur vă plătesc!
 Potera sta-ncremenită
 Tremurînd toată de frică,
 Nime nu-ndrăznea să puște,
 Nici de pe loc să se miște.
 Căpitanul s-aprindea,
 Lui Niculiță-i grăia:
 — Niculiță, măi bădie,
 Dă-mi armele toate mie
 Și te lasă de hoție
 De vrei să scapi de robie!
 Niculiță-i răspundea:
 — Ține-ți, dragul meu, calea
 De vrei să nu-ți duc jalea,
 Și lasă-ți feciorii-n pace

Că rămîn femei sărace!
 — De feciori nu-mi duce grijă
 Că n-are cine să-i plîngă,
 Ci viața ți-o jălește
 Că acum ți se sfîrșește.
 Hai feciori, măi poterași,
 Dragii mei, măi copilași,
 Dați într-una, dați cu foc
 Că Niculiță stă-n loc,
 Și toți banii ce-oi primi
 Cu voi și voi împărți!
 Niculiță se-ncrunta,
 Poterașilor striga:
 — Dragilor mei poterași,
 Voinicilor feciorași,
 Eu mă predau mintenaș,
 Stați, nu-ncepeți la-mpușcat
 Că mă dau vouă legat!
 Vorba nici n-o isprăvea,
 Un pistol din brîu scotea,
 Un pistol tot ferecat
 Și cu aur scump legat,
 Și-l slobozi-n căpitan
 De cădea jos de pe cal.
 Apoi fruntea-și descrețea,
 Poterașilor striga:
 — Voinicei de feciorași,
 De vă sînt dragi zilele,
 Puneți voi jos armele
 Și vă-ntoarceți înapoi,
 Că-mi este milă de voi,
 Și spuneți din sat în sat
 Că-i căpitanu-mpușcat
 În mijloc de poieniță
 De arma lui Niculiță!
 Frunză verde frunzuliță,
 Fug chiaburii pe uliță
 Că se tem de Niculiță,
 Fug în codru cu copacii
 Că el ține cu săracii.
 Măi chiabur, grijește bine
 Că dacă dă peste tine,
 Cînd ți-o vîrî mîna-n chică
 O să-i dai punga de frică!...

Pi su' poli de munțișori,
 Budiu cu a lui ficiori.
 Budiu din gură-m' grăia:
 — Ia loaț' sama, măi ficiori,
 Nu știu ce sunet s-aude,
 Auz harngele-n Bănat.

Oi, dragii mei frați,
 Să v-apuc io săturați
 De pită și de cîrnați,
 De vin roșu din Bobîlna.
 Cîn' oi face io cu mîna,
 Voi să fiți țăți pe una!

George Dragotă
 Zlaști — Hunedoara
 1903

Popovici, 64

166(163) HARAMBAȘA HĂNȚILĂ

Foaie verde de cecină,
 Oi, harambașa Hănțilă,
 Ca Hănțilă n-a mai fos'
 Să crezi, Doamne, de frumos!
 Cu Drăgan din Mărcina,
 El feciori că-și astringea
 Și de codru s-apuca.
 Unde, Doamne, că ieșă?
 Oi' d'asupra peste Olt,
 C-a-nfrunzit codrul de tot,
 Foaie verde de cecină,
 Cel harambașa Hănțilă,
 Ca Hănțilă n-a mai fos',
 Să crezi, Doamne, de frumos!
 El feciorii aduna
 Și lor le grăia așa:
 — Oi, feciorași drăguți mie,
 Dumnezeu să mi vâ ție
 Și de mine s-ascuțați,
 Într-o urmă să călcați,
 Să dați năvală de tot,
 Oi, d'asupra peste Olt!
 Acolo ei că-mi prindea
 Un văcăraș ce-ntîlnea,
 Să puna și-l chinuia
 Și rău îl mai judeca,
 Apoi, mare,-l întreba:
 — A cui-s vacile d-astea?
 — A nemeșoaiei cea bogată,
 Ce o știe lumea toată!
 — Tu, dacă nu vrei să mori,
 L-a ei curți să ne cobori,
 Printre vaci n-om pitula.
 Și-n oraș că-mi cobora,
 Cîrțile cînd ocolea

Multe streje că punea,
 Cincizeci de feciori tuna,
 Pe nemeșoaie-o lega,
 Popic în gură-i punea,
 Cuie pe tălpi îi bătea
 Și din gură o-ntreba:
 — Unde e comoara ta?
 Unde sînt cei gălbiori,
 Că-s bani mîndri și ușori.
 Tot galbini d-o sută cinci,
 Să-i schimbi, bine să mănînci?
 Cînd ei de comoară da,
 Multă blagă că-mi lua,
 Desagii îi încărcă,
 Cu toții bine-mi pleca,
 De codru s-apropia.
 Potera mi-i ocolea,
 Începea de îmi pocnea,
 Multă lume se pierdea,
 Da' multă trupă era.
 Foaie verde de cecină,
 Da' harambașa Hănțilă
 Tare se mai spăimînta,
 Tot din tufe se uita,
 Multă poteră videa,
 În ei tot mereu pușca.
 Să mai uita dintr-o vie,
 Ce videa, numai el știe;
 Apoi mergea la un cot
 Și-mi zărea o sută opt;
 Iară sus, pe-un vîrf de cleanț,
 'Mi sta un copil de neamț.
 Un ban de argint scotea
 Și dărăburi că-l făcea,

În pușcă apoi îl băga,
La ochi pușca drept punca,
O dată pușca pocnea,
Pe copil de neamț lovea

Și cădea din cleanț în cleanț,
Că era copil de neamț.
Harambașa iar hoțea
Și prin lume pribegea.

Iulțian, 60

167 LUCA

— Murgule cu coamă lată,
Hai la mîndra mai o dată;
Murgule cu coamă sură,
Hai la mîndra de mi-o fură,
Mi-o fură de dimineață
Ca s-o sărut cu dulceață!
În bordei la Valovăț
Toți lotrii făceau ospăț
Cu pogace de la Floare,
Cu carne friptă-n furcare,
Cu vin de la domni furat,
Jos, la răscrucea de sat.
Nunta bine nu sfîrșiră
Și jandarmii că veniră:
— Bună seara, lotrilor!
— Bun venit, jandarmilor!
— Ce păziți în codrul verde?
— Locul nostru de nădejde;
Codru-i ortac bun cu noi

Și la rău. și la nevoi!
Pînă vorba nu sfîrșea,
Floarea funii aducea,
Funii lungi, de tei uscat,
Să-i pună la spînzurat.
Lotrii codrilor scăpară,
Pe jandarmi că-i spînzurară.
Luca, șăful lotrilor,
El, nuntaș a codrilor,
Pleacă iar năptea călare,
Ca ortac avînd pe Floare.
Pe cînd Luca adormea
Mîndra Floare mi-l păzea.
De jandarmi că mi-l scăpa,
Pe bogați că-i omora,
La bordei că se-ntorcea,
Pe toți lotrii că-i vestea
Și pleca după dreptate
Peste patruzeci de sate...

Stana Poșă
Orșova
29 VII 1965

Ciobanu, 16

168(170) HAIDUCUL NEACȘU ȘI FRATE-SU LUPU

Verde de-o cicoare,
La vale, frate, la vale,
Unde soarele răsare
Și mergea Dunăre-agale,
La poalele codrilor,
În poiana florilor,
Florilor, miresmelor,
Unde cîntă mierla-n dos,
De merg ciocoi pe jos,
La tulpina cerului,
În umbrița fagului,
Unde Dunărea cotește,
Pe haiduci îi ocrotește,

Mare masă mi-este-ntinsă,
De mulți voinici e cuprinsă.
E cuprinsă în lungiș,
În lungiș și-n curmeziș.
La masă de piatră seacă,
În sîrmă de aur legată,
Șede Neacșu haiducu
Cu frate-su Lupu
Și cu Pătru lui Ispas,
Ce sare vo șapte pași,
Mor ortacii de necaz,
Nu dă la nima răgaz!
Haiduceau la Severin,

Da' treceau și-n Negotin;
 Haiduceau mai în tot loc,
 Da' treceau peste Timoc.
 De prindeau vrun turc bogat,
 Îl luau burduf legat
 Și-l treceau Dunărea-n țară
 Și-i dau de mînca papară;
 Da' de prindeau vrun ciocoi,
 Îl puneau de păștea oi;
 De prindeau un grec cu barbă,
 Zo, l puneau de păștea iarbă.
 Tremurau ciocoi-n țară,
 Pe turci îi băgau în boală!
 Poter'le s-aridica
 Pe Neacșu de-l căuta,
 Pe Neacșu cu ceata sa,
 Da' lor nici că le păsă!
 Stau ortaci, se veselea
 Și de nima nu grijea...
 Îmi beau vin de Negotin,
 Goleau cu bocalu plin.
 De strajă cine-mi sta
 Pe negustori de-i adăsta?
 Să vezi, Neacșu haiducu
 Și cu frate-su Lupu,
 Cu cel voinic mustăcios,
 Cu-un cojoc mare, lățos,
 Iarna îl poartă pe dos
 Ca să fie sănătos,
 Da' vara pe pielea goală,
 Să-i mai ție de răcoară...
 Pe cea mîndră Dunărică
 Cucăie Neacșu de pică,
 C-as-noapte au fost plecați
 După oameni de-ai bogați.
 Puțin timp îmi adurmea,
 Un vis urît îmi visa;
 La frate-su Lupu striga
 Și din gură-așa-i grăia:
 — Naică Lupule, naică,
 Veseliți și nu vă pasă,
 Da' dușmanii, zo, ne cată
 P-ingă margine de sate.
 Stînd în durdă rezemat,
 Puțintel că am somnat,
 Urît vis că mi-am visat,
 De Dunărea s-a vărsat,
 Jiul mi s-a-nvolburat,
 Da' Timocul a săcat:
 De la vale de Cetate,
 Două lemne-împreunate,
 De vîrfuri bine uscate

Și cu crengile curate;
 Da' pe lemne-mi croncănesc,
 Doi corbi în carpin ciocnesc,
 Da' din carpin curge sînge
 De-l strîngeau țiganii-n blinde;
 Mai visai o purcea sură
 Cu un șarpe mare-n gură;
 De la vale de purcea,
 O babă mi se bocea!
 — Nu te teme, frate, teme,
 Că amu, ori mai devreme,
 Ce ne este scris
 În frunte ne este pus!
 Visul tău ce l-ai visat
 Este un vis blestemat:
 Ale două lemne-uscate,
 Cu cele vîrfuri culcate,
 E spînzurătoarea, e carpina,
 Ce n-ar mai fi la nima!
 Cînd pe noi ne-o spînzura,
 Ai doi corbi or croncănea,
 Aia carnea ne-or mînca,
 Soarele și luna s-or mira!
 Da' purceaua ce e sură
 Și merge c-un șarpe-n gură,
 Ala nu e șarpe mare,
 Ci este ștreangul cel tare;
 Iar baba ce se bocea
 De la vale de purcea,
 E muma ce plînge, se tînguește,
 Sub spînzurătoare ne jelește.
 Corbii carnea ne-or mînca,
 Măicuța ne va cînta.
 Da' ala nu e voinic
 Ce se teme de-un nimic,
 Ce-și dă sabia din mînă
 Și pe dușman nu-l dărîmă,
 Nu-l dărîmă, nu-l znopește,
 Lele, ca Doamne păzește!
 Frații se înțelegea,
 Deștele-n gură puneau,
 O dată că-mi șuiera,
 Toți haiducii aduna.
 Se duceau, se-ncîrduiau,
 Ceată mare se făceau
 Și-mi intrau la Hinoveni,
 Unde sînt voinici vicleni,
 Ce se vād din Corbova,
 Dincolo de Cladova.
 În birt cu toții intrau,
 Birtășiții-i porunceau:

— Scoate, lele, vin pe masă,
 Nu căta că ești frumoasă,
 Las' voinicii să trăiască,
 Pe ciocoi să-i prăpădească;
 Să poată și-al mic, și-al sărac,
 Să aibă și el un loc în sat!
 Însă Nița de-auzea
 Ciobul cu farmece lua,
 În podrum că îmi tuna
 Vinul de-l mai îndulcea,
 Puținel îl fermeca,
 Cu descîntece-l dregea
 Pe haiduci de-i îmbăta,
 Apoi sta de-i întreba:
 — Haiduc Neacșu dumneata,
 Fă, te rog, pe voia mea:
 Vinu-mi este-mpărătesc
 Și trebuie să-l plătesc;
 Vinul este mermeziu,
 De-omoară omul de viu!
 — Când o face plopul pere
 Și răchita micșunele,
 Vezi de la voinici parale
 Și luna-n amiaza mare!...
 Crîsmărița de-auzea
 Așa rău se minia,
 Lacăt, verigă-arunca
 Și-ncepea se văicărea:
 — Săriți lume, săriți țară,
 Iote, hoții mă omoară!
 Săriți cu pari, cu topoară,
 Săriți cu ce vă-nconjoară!
 Lumea turbată venea,
 Birtul tot îmi ocolea.
 Da' haiducii de colea
 Nicidecum nu le păsa.
 Neacșu, voinic mustăcios
 Cu cojoc mare, lătos,
 Pe coșul casei se urca,
 Capul afară mi-l scotea,
 Cuțitul în gură purta,
 Din cap o dat' clătina,
 Lumea rău se spăimînta;

Gardurile, zo,-mi pîrîia
 De frică ce mai fugea!
 Neacșu jos se scobora,
 Un pietroi mare lua,
 Lacăt, verigă-mi frîngea,
 Ușa din țîțîni scotea,
 Pe haiduci îi slobozea.
 Da' mulțimea năvălea,
 Năvălea și mi-i prindea;
 În frînghii groase îi lega,
 La spînzurătoare-i ducea,
 Ciocoi, zo, se veselea!
 Când fu soar'le la chindie,
 Haiducii merg la pieire;
 Când fu la chindia mică,
 Veni un voinic pe fugă;
 Deștele-n gură punea,
 Numa-o dată-mi șuiera,
 Poteri, lume, zo,-mi fugea
 Cari pe unde-apuca.
 Da' voinicul cel isteț,
 Ce e din deal de Cerneți,
 Frînghiile că le tăia,
 Pe haiduci îi sloboza.
 Săbiile că le lua
 Și-ncepea de ciormănea
 La poteri, negustori vicleni,
 De din deal de 'Inoveni.
 Neacșu, zo, mi se lupta,
 Nici Lupu nu se lăsa,
 Cu dinții-n ciocoi mușca,
 La poteri, zo,-mi împușca.
 Dunărea că-mi trecea,
 Pe la Dii se mai ducea,
 Pașa în Dii că tremura,
 Agalele-mi dîrdîia.
 Stăpîneau pe țară-n pace,
 N-are ciocoi ce-i face,
 N-are nici pașa dincoace!
 Istorie românească,
 La buni frați ca dumneavoa stră
 Pentru ca să pomenească...

Verde leana bobului,
 Sus, la malul Oltului,
 Jos, la poala crîngului,
 La umbrița fagului,
 La cerdacul Crețului,
 Crețului haiducului,
 Verde leănă și-o lealea
 Da' pe cine mai avea?
 Cînd oi zice porumb creț,
 Era Iancu din Golenț,
 Fir-al naibii cu ai morți,
 A băgat pe Crețu-n foc!
 Dară Crețu ce-mi zicea?
 — Mă Iancule dumneata,
 Cînd oi zice de-un spanac,
 Un vis rău că am visat:
 Colea-n vale, într-un sat,
 Mi-este un cioci bogat;
 Eu, Iancule, l-am aflat,
 Fi-i-ar crucea cui l-a fapt!
 Iancule, eu i-am scris,
 Un răvășel i-am trimis
 Și cu micul portofel,
 Te duci, Iancule, cu el
 Să ți-l umple, vezi, cu poli
 Și vo cîțiva gălbiori
 Deasupra de portofel,
 Să se bucure și el!
 Nu numără la cine are,
 Și numără la cine n-are,
 Să-i dea Crețu cui nu-i are,
 Împărțim pi la săraci
 Să-și cumpere boi și vaci,
 Cînd oi zice usturoi
 Să mai are la ciocoi!
 Dară Iancu ce-mi făcea?
 El pe cal încăleca,
 Pe drum el o apuca,
 Colea-n vale, într-un sat,
 Unde e cioci bogat.
 Drept în curte se oprea,
 Ciocoiul cînd îl vedea
 Drept în brațe-l prijucea,
 Dară Iancu ce-i spunea?
 — Bună ziua, măi cocoane!
 — Mulțămescu-ți dumitale!
 — Cînd oi zice de-un spanac,
 Pe min' Crețu m-a mînat,
 Mi-a mai dat un răvășel

Și cu micul portofel
 Ca să-l umpli, vezi, cu poli
 Și vo cîțiva gălbiori.
 N-a mînat la cine n-are,
 Și-a mînat la cine are,
 Să-i dea Crețu cui nu-i are;
 Împărțim pe la săraci
 Să-și cumpere boi și vaci,
 Cînd oi zice usturoi
 Să mai are la ciocoi!
 Ciocoiul cînd auzea,
 Chiar în ladă că-mi băga,
 Cîte parale mi-avea
 Cu măturica le da,
 Portofelul îl umplea
 Și lui Iancu că mi-l da.
 El pe cal încăleca
 Și la cerdac îmi pleca.
 Dară Crețu mi-l vedea
 Iancu vesel cum venea,
 Cînd la Crețu ajungea
 Multe parale îi da,
 Dară Crețu ce-mi făcea?
 El din gură-așa grăia:
 — Mă Iancule dumneata,
 Eu, frate, că m-am culcat,
 Altu vis că mi-am visat:
 Colea-n vale,-n al sat,
 Mi-este un cioci bogat,
 Eu, Iancule, l-am aflat,
 Fi-i-ar crucea cui l-a fapt!
 Îți mai dau un răvășel
 Și cu micul portofel,
 Te duci, Iancule, cu el;
 Nu mînam la cine n-are,
 Și mînam la cine are,
 Să-i dea Crețu cui nu-i are;
 Împărțim pe la săraci
 Să-și cumpere boi și vaci!
 Dară Iancu ce-mi făcea?
 El pe cal încăleca,
 Piste cîmp o apuca.
 Într-o sintă duminica
 Vedea pluguri că-mi ara,
 Drept la ele se ducea,
 Bună ziua că le da,
 Da' plugarii-i mulțamea.
 — Că arați duminica,
 Nu iubiți biserica?!

Dar plugarii-i răspundea:
— Nu arăm, frate, la noi,
Și arăm, zău, la ciocoi.
Dacă nu ne crezi pe noi,
Du-te-n capu locului
Și vezi spaima dracului,
Ărendașu satului!
Dară Iancu ce făcea?
În capul locului mergea,
Logofătu că-mi durmea,
Cu grapa umbră-și făcea.
Dară Iancu ce lucra?
Grapa pe el dubăra
Și pe grapă se urca,
Pînă de subț ea ișea,
Știi, ca dracu se rupea...
La bătaie el îl lua.
— Ce arați dumineca,
Or' n-aveți de nima frică?
— Nu arăm, frate, la noi
Și arăm, zău, la ciocoi!
Atunci Iancu ce făcea?
Drept în sat că s-apuca,
Lele,-n curte că-mi intra
Și ciocoiul întilnea:
— Bună ziua, măi cocoane!
— Vezi de drum, măi căpitane!
— Măi cocoane dumneata,
De ți-e scumpă viața,
Cînd oi zice de-un spanac
Pe min' Crețu m-a mînat,
Și mi-a dat un răvășel,
Și cu micul portofel.
N-a mînat la cine n-are,
Și-a mînat la cine are,
Să-i dea Crețu cui nu-i are;
Împărțim pe la săraci
Să-și cumpere boi și vaci,
Cînd oi zice usturoi
Să mai are la ciccoi!
Dar ciocoiul de-auzea
Răvășelul că i-l lua,
Lele, frate, i-l rupea,
Da' portofelu-l oprea,
Din gură așa-i spunea:
— Fi-i-ar morții îngropați,
Da' și pe cei argați,
Să nu umble cu minciuna,
Să nu-i mai spun eu vruna!
Să puie mîna pe sapă,
Care cu sacaua apă;
Băiete, de vrea paraua

Să care el cu sacaua!
Dară Iancu de vedea
Înapoi mi se-ntorcea,
Nici o para nu-mi avea,
Întristat el se-ntorcea,
De cerdac s-apropia,
Lele, Crețu mi-l vedea
Iancu trist cum îmi venea,
Nici o para el n-avea.
Jos din cerdac dubăra,
Lele, Iancu îi spunea:
— Măi Crețule dumneata,
Nici o para nu mi-a dat,
Da' ne-a mînat la săpat,
Și dacă dorești paraua
Ci-că să împingi sacaua!
Dară Crețu ce-mi făcea?
El lui Iancu ce-i spunea?
— Mă Iancule dumneata,
Tu la grajdi să mi te duci.
Patru cai afar' îi scoți,
Iar trăsura s-o dezgropi,
Numai aur și argint,
Dă fulgere pe pămînt!
Pînă Iancu înjuga,
Crețu la frizer mergea,
Frumos mi se bărbierea;
Alte 'aine îmbrăca,
Ca boieru se făcea,
Nici dracu nu-l cunoștea,
Da' și Iancu iar așa!
În trăsură se urca,
Da' Crețu ce mai făcea?
Cîți haiduci el îmi avea,
Pe toți, frate,-i aducea,
Douăzeci de inși avea,
Pe toți, frate,-i înarma
Și lor, frate, le spunea:
— După mine să veniți,
Zece inși să-mi ajungeți,
Peste-o oră să intrați,
Încă zece-mi ajungeți,
Peste altă oră-mi veniți!
Dară Crețu ce-mi făcea?
În trăsură se urca,
Iancu vizitiu ședea,
Drept în sat că o-apuca,
Drept în curte se oprea.
Boieru cînd îl vedea
Drept în brațe-i prijucea,
Drept în casă mi-i băga,
Unde masa că-mi pune

Și de vorbă s-apuca,
 Iar ciocoiul se plîngea:
 — Măi cocoane dumneata,
 Vezi la mine c-ai venit,
 Am multe de tănuir:
 Să vezi, Iancu a venit,
 Pe el Crețu l-a trimis
 După parale pe-ales.
 El la mine l-a mînat
 Și un răvășel mi-a dat
 Și cu micul portofel
 Alături de răvășel,
 Ca să i-l umplu cu poli
 Și cu mîndri gălbiori;
 N-a mînat la cine n-are,
 Da' a mînat la cine are,
 Să-i dea Crețu cui nu-i are!
 — Măi cocoane dumneata,
 Nu te teme de asta!
 Cînd oi zice de-un spanac,
 Iar pe Crețu eu mi-l cat,
 Fi-i-ar crucea cui l-a fapt!
 Zece inși că mai venea,
 Drept în curte că-mi intra,
 Dară Crețu ce zicea?
 — Măi cocoane dumneata,
 Ia strînge găvajii tăi
 Să-i mînam, vezi, cu ai mei
 După Crețu, să mi-l cate,
 C-a făcut multe păcate!
 Dar ciocoiu ce-mi făcea?
 Cîți găvaji p'în curte-avea;
 Pe toți, frate,-i aduna
 Cu-ai lui Crețu-mpreuna;
 Piste-o oră ajungea,
 Alții zece îmi venea,
 Ocol la curte că-i da,
 Dară Crețu ce lucra?
 De la masă se scula,
 Multe arme că-mi vedea,
 Care pline, care goale,
 Ce costau multe parale.
 Pe toate mi le-aduna,
 La oșele le căta;
 Da' ciocoiul se mira,
 Așa din gură-i grăia:
 — Măi boiere dumneata,
 Da' de ce le cați așa?
 — Mi le cat eu, măi fîrtate,
 Să nu fie fărîmate;

Crețu este-un blăstămat,
 Fără rudă de păcat!
 De la masă se scula,
 Drept de gît îl apuca,
 Numa-o dată fluiera,
 Toți haiducii s-aduna,
 Pe ciocoi că mi-l lega.
 Cîte parale mi-avea,
 Pe toate i le lua
 Și-n trăsură le punea,
 Iar ei, frate, îmi pleca,
 Mînau, frate, cît putea.
 Ochii-napoi aruncau,
 Aveau, frate, ce vedeau:
 Mare poteră-mi venca,
 După Crețu alerga,
 Dară Crețu ce lucra?
 Jos din trăsură sârca
 Și lui Iancu îi spunea:
 — La cerdac, Iancule, te duci,
 Pe potccă sus apuci,
 Trăsura tu să o-ngropi
 Și cu frunză o cutropi,
 Banii bine să-i ascunzi
 Și în codri să-mi ajungi!
 Dară Crețu ce-mi făcea?
 Alte 'aine îmbrăca,
 Ca cerșetor se făcea.
 O iapă chioară prindea,
 La căruță o punea
 Și-ntr-un nămol o băga.
 Iacă potera-ajungea,
 Bună ziua lui că-i da,
 Da' și el le mulțamea.
 — Da' pe unde-oi fi trecut,
 Omule, poate-ai văzut
 Pe Crețu pe-aici trecînd,
 Către codri apucînd?
 — Cînd oi zice de-un spanac,
 Și eu pe Crețu-l cat,
 Fi-i-ar crucea cui l-a fapt,
 Că mi-a luat un cal legat!
 Da' ciocoiul de vedea
 Înapoi se întorcea.
 Crețu din nămol icșea,
 Altu cal încăleca
 Și se suia la ceardac,
 De haiduci e așteptat.
 Socoteala le-o făcea,
 Pe toți banii-i împărțea

Ca să-i împartă l-ai săraci
Să-și cumpere boi și vaci,
Frunză verde usturoi

Să le are la ciocoi!
C-aşa spune dipla mea,
Să mai daţi cîte-o para!...

Sima Prunaru
Zlocutea (R.S.F. Iugoslavia)
[1937—1939]

Sandu-Timoc, Cîntece bătrînești, 251

170(171) CODREAN

A	<i>păi</i>	Foiliță d-avrămeasă, Ascultați, masă frumoasă, Dumneavoastr-oți asculta, Prea frumos că vom cînta ; Iar de nu ne-oți asculta, Om încurca	
		ce-om putea, De dumneavoastr-om scăpa,	<i>mă</i>
		C-așa n-este datina	"
		/:De la Maica Precesta	/
		Și de la sfîntul Cristosî,	
		/:Căj' ne ține de folosî ₁ ...	:/
	<i>păi</i>	Că nu sîntem lăutari de la oraș Să ne fie trupul drăgălaș, Sîntem lăutari de la Studina, Știm să potcovim minciuna, Cobzaru, de la Vîrtopî,	
		/:Nu spune minciuna drept !...	:/
B	<i>păi₁</i>	/:Foiliț-un spic de grîu,	:/
		/:Cîntă-m' cucul ₁ pe pîrîu, Codrean cu calul ₂ de frîu ;	:/
		Cînd oi zice de arău,	
		/:Să trage la Movilău	:/
		/:Că să face-on tîr' mereu.	<i>mă</i> :/
		Să trage la Tîrgulețî Că să faci-un tîrguleți	
		/:De fete și de băieți,	:/
	<i>păi₁</i>	/:Să-și cumpere-un călușelî, Călușel cam roibulețî,	:/
		/:Cum lu' Codrean drăguleț.	:/
C	<i>păi</i>	Foiliță catifea,	<i>mă</i>
	" ₂	/:Cîn' la tîr' că-mi ajungea,	:/ <i>mă₁</i>
		/:Du pe cal descăleca,	:/ " ₂
	<i>păi₂</i>	/:Pe-al lui, frate, că-l vindea ; Tot tîrgu că-l colinda,	:/ " ₁
		/:Altu cal vrea	
		ca să-și ia ;	<i>mă</i> :/
		Tot tîrgu că-l colinda,	"
		Nici un cal că nu-i plăcea ;	
		/:Cam la spartu tîrgului,	:/
		În scapătu soarelui,	
		/:Găsa paru roibului.	:/ <i>mă₂</i>

		/:Mul' m-e roib, nene, și peagi,	:/
		/:Cum Codreanului i-e drag;	:/
		/:Mul' mi-e roib și peguleți ₁ ,	:/
		/:Cum lu' Codrean drăguț!	:/ mă ₂
D	păi	Catifea	
		ș-o viorea,	mă
		/:Vez', Codreanu ce-m' făcea?	„:/
	păi	La o cârciumă mergea,	
		Un chil de rachiu că-m' bea;	mă
		Voinic cu ibomnica,	„
		Nu știu, Doamne, ce-i zicea,	„
	păi	Voinicel să năcăjea,	„
		Sticla-n mină c-o lua	„
		Și de roată mi-o trîntea,	
		Numai cioburi mi-o făcea.	
		/:Dar Codreanul ce-mî ₁ făcea?	mă :/
		/:Cioburile le-aduna	:/ „ ₁
		Și-n buzunar le băga,	„
		Băga sticla-n buzunari	:/
		/:Și suna că are bani...	:/
		Iar la tîrg că să-ntorcea,	mă
		/:Cîn' scarele-mî ₁ scăpăta,	„:/
	păi	Cam la spartu tîrgului,	
		/:În ușa oborului	:/
		Găsea paru roibului.	
	păi	Că-l păzește d-un mocani	
		/:Cu doispre'ce cai la car,	:/ mă ₂
		Mul' m-e roib, nene, și peagi,	
		Cum Codreanului i-e dragi;	
		Mul' mi-e roib și peguleți,	
		/:Cum lu' Codrean drăguț...	:/ mă ₂
	păi	Dar Codreanu ce-m' zicea?	
		Cu mocanu să vorbea:	mă
		— Bre mocane dumneata,	„
	păi	Nu ț-ă roibu de vînzare	
		/:Să-z' dau bani, să-z' dau parale,	:/
		/:Sau ț-ă, neică, de schimbare,	:/
		Să-z' dau unul, să-z' dau doi,	
		Să-z' dau, neică, pînă-n trei	
		/:Să facem schimb amîndoi?	:/ mă ₂
		/:Să-z' dau drumu-n stava mea,	:/ „ ₁
		Să-ți alegi car' ți-o plăcea,	
		Car' ți-oa cere inima?	
		/:Sta mocanu-i răspundea:	mă :/
	păi ₁	/:— Nu mi-e roibu de schimbare,	:/
		Și mi-e roibu de vînzare,	
		/:Vez', pă bani și pe parale!	:/
		/:Vîndui mama roibului,	:/
		/:Plătii plasa Oltului,	:/ mă ₂
		/:Și-acu-oi să vîn' pe roibu,	:/ „ ₁
		Să plătesc Teleormanu,	
		Zău, mi-a secăt sufletu!	mă

*păi*₁ /:Nu mi-e roibu de schimbare, :/
 Să-m' dai unu, să-m' dai doi,
 Să-m' dai, neică, pînă-n trei
 Să facem tîrg amîndoi,
 Și mi-e roibu de vînzare,
 /:Vez', *pă*₁ bani și pe parale! :/
 /:Dar Codreanu de-auzea, *mă* :/
 Așa bine ce-i părea, "
 /:Buzunarele bătea, „:/
 Sta din gură de-i zicea: "
*păi*₁ /:— Brei mocane :/
 moțircane,
 Ia dăzleagă-ți pe roibu
 Să-i încerc ieu umbletu.
 /:De mi-o plăcea umbletu :/*mă*₁
 /:Ieu mi-oi da și sufletu, :/„₂
 /:Cum îm' place și păru! „:/
 Dar mocanul, ca mocanu,
 Nu știa ce ie șofranu,
 /:C-oi să-l înșele Codreanu. :/
*păi*₁ /:Sta din gură de-m' zicea: *mă* :/
 — Bre Codrene dumneata, "
păi Te cunosc du pe sprîncene
 /:Că ieși făcător de rele. :/
 /:Spărgătorul casii meli!₁! :/
 /:Mîna pe roibu punea, *mă* :/
 /:Frumușel că-l dăzlega, :/ „₁
 /:În mîna Codreanului-l da. :/ „₂
 /:Dar Codreanu ce făcea? „:/
 Lua șa, vez', mocănească,
 Punea șea moldovenească
 Cu dalbe scări la-nvîrteață,
 Pofilu numai fluturi,
 Tot fluturi de-ai mărunței,
 Fi'ștecare dă ob' lei,
 N-ai mai muri-n tîr' cu iei... *mă*
 /:Iar pieptarul de la calî :/
 M-e bătut mărgăritar,
 De taie cinci punj' de bani! *mă*
 Foaie verde-o viorea,
 /:Vez', Codreanu ce-nî făcea? *mă* :/
*păi*₁ /:Picioru-n scară-n' punea, „ :/
 Cruce cu dreapta-și făcea: "
 „Ajută-m', Doamne, cu bine
 C-acu' sînt voinic în fire,
 Să-m' izbîndesc pe-astă lume!“
*păi*₁ /:Și pe cal că-ncăleca, *mă* :/
 „₂ /:Puținel că-i sumuțea, :/ „₁
 Puținel că-l împlimba, "
 Toț tîrgu că-l colinda, "
 /:Cu pîntenii l-atingea, „ :/
 Drumulețu că-și lua, "
 /:Obor pe sus că-m' sărea. :/ „₂

E

	/:Trăgea Codrean și-m' pleca,	<i>mă</i> :/
	/:Mocan rămînea,	
	plîngea,	:/ „2
	/:Că să răzma d-un alunî1	:/
	/:Și plîngea ca un nebun...	:/ <i>mă</i> 2
<i>păi</i>	Catifea	
	ș-o viorea,	„ :/
	/:Sta mocanu dă-i striga :	:/ „2
	/:— Brei Codrene dumneata,	:/
	/:Ntoarce-te, frate, din cale	:/
	Și dă-m' două-trei parale,	
	Sunt în tîr' și mor de foame,	
	/:Copilașii la opreală,	:/
	/:I-bate Barbu de-i omoară !	:/
	/:Sta Codreanu-i răspundea :	<i>mă</i> :/
	— Bre mocane dumneata,	„
<i>păi1</i>	/:De-oi sta, m-oi-ntoarce din cale	
	Și ți-oi da două-trei palme,	:/
	/:T-o părea că sîn' parale ;	:/
	T-oi da pumni înghesuiți,	
	T-pa'ie că sîn' lei bătuți,	
	De la domnie veniți !...	<i>mă</i>
	/:N-ai auzi' d-un Codreanî,	:/
	Fură cai de la mocani,	
	/:Notiori de la ciobani	:/
	Și pîine de la brutari,	
	Și pune comanda-n deal,	
	Frige găini și curcani ;	<i>mă</i>
	Și vin de la cîrciumari,	
	Nu plătește nici un ban ;	
	Dac-oai sta să to' plătesc,	
	La to' să mă căciulesc,	
	La ce foc mai haiducesc ? !...	<i>mă</i>
F	<i>păi</i> Catifea	
	ș-o viorea,	„
	Dar Codreanul ce făcea ?	„
	Iel trăgea	
	de mi-și pleca,	„
	Cioban rămînea,	
	plîngea,	
	Mocan rămînea,	
	plîngea,	
	/:Din guriță că-i zicea :	<i>mă</i> :/
	— Du-te, neică, sînătos	
	Că la bună mînă-ai fost	
	Și vre'nicu nu ți-am fos' !	<i>mă</i>
	Codreanu că mi-și pleca	„
	Și mergea ce mi-și mergea,	<i>mă</i>
	/:Pe la o tîrlă-m' trecea,	:/ „2
	/:La cioban că-m' comanda,	:/ „1
	D-un mieluşel i-aducea,	
	/:De picioare i-l lega,	<i>mă</i> :/
	/:La ciochină-l atîrna,	„ :/

	Trăgea Codrean și-m' pleca,	<i>mă</i>
	/:Cioban rămunea,	
	plîngea,	:/
	Din guriță că-m' zicea:	<i>mă</i>
<i>păi</i>	/:— Brei ₁ Codrene dumneata,	„ :/
	'Ntoarce-te, frate, din cale	
	Și dă-m' două-trei parale	
	Căj' mi-e mielu stăpînescî,	
	M-apucă să i-l plătesc	
	De n-am cap să mai trăiez'!	<i>mă</i>
	Sta Codreanu-i răspundea:	„
	— Bre ciobane dumneata,	„
	N-ai auzi' d-un Codreanî,	
	Fură cai de la mocani,	
	Notiori de la ciobani,	
	Bea vin de la cîrciumari,	
	Nu plătește nici un ban?!	<i>mă</i>
	D-oî sta, m-oi-ntoarce din cale	
	Și ți-oi da două-trei palme,	
	Ț-o părea că sîn' parale;	
	Ți-oi da pumni înghesuiți,	
	Ț-pa'ie că sîn' lei bătuți,	
	/:De la domnie veniți!	:/ <i>mă</i> ₂
	Trăgea Codrean și-m' pleca,	„
	/:Cioban rămînea,	
	plîngea,	:/ „ ₁
	Dar Codreanul ce-m' făcea?	<i>mă</i>
	/:În gură de colnic intra	„ :/
	Ș-acolo să așeza,	„
	/:Mielușelu și-l frigea	:/
	Și Codrean că mi-și mînca.	<i>mă</i>
	Și Codreanul că mînca,	„
	/:La o cîrciumă mergea,	„ :/
	Un chil de rachiu că-m' bea,	
	/:Puținel se afuma...	:/
	/:Și pe cal că-ncăleca,	<i>mă</i> :/
	/:Drumulețu că-și lua...	:/ „ ₂

G

D. Candoi Mic
Corabia — Olt
9 IV 1958

mg. 1383
AL. I. AMZULESCU

171(172) CÎRLĂIORU

A

ai Lele verde solz de pește,
Sub poală de codru verde
Mititel focșor să vede,
Mititel și ocolitî,
De mult' haiduci ocolitî,
Nu știu, zece
sau cinspre'ce,
Sau peste sută mai trece,
/:Că mi-ș' frig la un berbecu, :/
Și nu-l frige cum să frige,
L-învîrtește p'în cîrlige

+ Și-l întoarce p'în belciuge,
 + Ca să-i pa'ie carnea dulce...
 Și mânca carne de mel
 Și bea vin din burdușelî,
 Adus de la Orodellî,
 Să lupta neica cu ielî,
 Și mânca carne de oaie
 Și bea vinu cu gunoaie...
 î Lele verde lemn de tei,
 De mic, săra' rămăsăi,
 Mititel
 și borțoșelî,
 Pe mîinile strinilorî,
 Vătrăiaș cadînelorî;
 Care ierea mic în casă,
 Ala-m' trage cin' și șasă
 /:Și de păr nu mai mă lasă... :/
 Coadele tăciunelorî,
 Pe mîinile strinilor,
 Vătrăiaș cadînelorî,
 Dacă văzui ce văzui,
 Mai mare că mă făcui,
 Sluguliță mă băgai,
 + Sluguliță
 pe-obghieluță
 + Și pe-o neagră căciuliță.
 Slugării ce slugării,
 Mai mare că mă făcui,
 Argățâl că mă băgai,
 + Argățâl
 pe mălăiel
 + Și pi-un tînăr cîrlăiorî.
 Cîrlan sărac, ieu săracî,
 Cîrlan creștea, ieu creșteamî,
 Mă făcui tînăr durlanî,
 Puneam șaua pe cîrlanî,
 + Unde-ajungeam
 io durmeam,
 + Nici o grije că n-aveamî!
 Dar voinicu ce-m' făcea?
 La cîrlan că mi-și intra,
 Doo frîne i-așăza, măi
 Su' barbă-l închiotora, „
 Șaua frumos c-o-așăza, „
 + Picior în scară punea,
 + P-ici, pi colea
 că-m' pleca.
 Mergea murgu buiestrîndî
 Și voinicu fluierîndî,
 Braji du pe pămîn' rupîndî
 Și negara desfăcîndî...
 Lele verde viorea,
 + Iar voinicu ce făcea?

B

+ Unde-ajungea
iel durmea,
+ Nici o grije că n-avea,
+ Cîrlăioru-l priponea
C-o sfoară de găitanî,
Găitanu-n ciocănele,
'Mpleti' de mîndrele mele,
Care m-am avut cu iele...
îi Lele verde viorea,
Iebîncile le-aşternea, *măi*
/:Şaua căpătîi punea. *:/ „1*
+ Peste noapte să scula,
+ Începea
de-a fluiera,
+ Mîna
pe pripon punea.
+ Pripon trage, pripon vine,
+ Cîrlăioru nu mai vine:
+ „Ce-o să mă fa', vai de mine,
+ Că s-a litrosî' de mine,
+ Ş-a găsi' stăpîn în lume,
+ Mai hoţoman decît mine!“
Iar voinicu ce grăia? *măi*
„Dac-oa fi priponu ruptî,
Cîrlăiorul m-e perdutî,
Am nădejde de găsitî;
De-a fi priponu tăiatî,
Cîrlăioru mi-e furatî,
Că pe mine m-a lăsatî!“
+ La capu priponului,
+ Tăietura furului,
+ Ie dunga cuţitului,
î₂ + a /: Vere, ş-a haiducului! *:/*
+ Iar voinicu ce-m' făcea?
+ Iebîncile le strîngea,
+ Cu şaua că să-ncrojna,
+ P-ici, pi colea
că-m' pleca.
P'in secară,
p'in negară,
Caută cîrlan, să moară,
A-ntîrziat o zî de vară.
+ Pe-o măgură să suia,
+ Şădea jos şi odignea,
Iar ţigare că-m' făcea, *măi*
Ochii roată i-arunca, *„*
Peste Nistru să uita.
păi Între peagu
şi-ntre şargu,
Uită-z', nene, şi cîrlanu,
La creaca sovîrfului, *măi*
Unde-i somnu furului, *„*

/:Furului,	
haiducului ;	:/
Iar voinicu să trezvea,	măi
Nici o grijă nu-m' avea.	
+ Din opin' să descâlța,	
+a /:Ieteganu și ₁ -l trăgea,	:/ măi ₂
Sal de papură-ș' făcea,	"
/:Apa Nistrului trecea.	:/ "1
+ Iel la fur cînd ajungea,	
+ Palos din teacă trăgea,	
+ Credea	
capu să i-l ia,	
Iar el, neică, să gîndea:	măi
„Dar de ce să-l tai de-adurmitî,	
Că s-o ține-nceluitî	
Că-m' este mor' de-adurmitî,	
Cînd oi zice matostatî	
/:Nu știe cin' l-a tăiatî!“	:/
Lele verde micșonea,	măi
Palma bici că mi-o făcea	"
Și-o palmă cînd îi trăgea	"
Drept în picioare sărea:	
+ — Ține, vere, nu mai da	
+ Că la șicoală-am învăța'	
+ Și-așa palmă n-am luatî!...	
— Futu-z' legea, furule,	
Mi-ai luat averile	
Și toate puterile,	măi
M-am bătut' cu scările,	"
Futu-z' luminările!	
Lele verde viorea,	măi
+ O minciună că-i făcea,	
+ O dată că fluștiura,	
+ Cap di la trup că-i tăia.	
La cîrlan că să ducea,	
Pe spinare că-l bătea,	măi
Ca laptele mi-l făcea.	
Șaua	
frumos c-o-așăza,	măi
Doo frîne că-i punea,	"
Sub barbă-l închiotora,	"
+ Picior în scară punea,	
+ Pe-ai doi povolnici că-i loa,	
+ P-ici, pi colea	
că-m' pleca.	
î Lele verde foi mistreți,	
Coboară-n vale,-n Bistreți,	
Că să face-on tîrguleț,	
Un' să vînd cîrlani cu preț.	
+ Pe-ai doi povolnici că-i da,	
+ Bănișorii că-i lua,	
+ La adălmaș că intra.	
Iar voinicu ce-m' făcea?	

Cîntecu că şi-l cînta: *măi*
 „Cînd oi zice de-o alună,
 Cînd eream copil de-o lună
 + Furam ceapă din grădină,
 + Usturoi din căpăţînă.
 Furai ceapă, furai praz,
 Cîn' să trec peste-âl pirleazi
 Mă-nchiedeai di-un cal breazî,
 Asta-m' este de pripasî,
 Futu-i crucea, n-oi să-l lasî!“
 Lele verde micşonea, *măi*
 + Bănişorii că-i lua,
 + La adălmaş că intra.
 + Iar el, vere, ce grăia?
 — Păgubaşu să-l dăm dracu
 Că-i hoţu bătrîn, săracu,
 Fură astăz', fură mîine,
 Să să găscă poimîine
 Vite de adunătură
 Di la om, din bătătură!...

Mihai Constantin
 Desa — Dolj
 22 II 1951

mg. 25 b
 AL. I. AMZULESCU

172(173) STAN DIN BĂRĂGAN

A *măi* La fîntîna cea bătrînă,
 La puţu lu' Cioropilă,
 /:Pască-mi-să, *adăpă₂-mi-să,* :/
 Să vezi, trei jugăori,
 Trei jugăori *gălbeori,*
 Cu dangale *pă spinare,*
 Rotocoale *pă sub foale*
 Şi strănuţi de cîte-o nare,
 Unde-i vede Drăgan, moare...
 B Dar Drăgan *din Bărganî,*
 Nepoţelu lu' moş Stanî,
 Fost-ai pui dă Persicanî,
 Cu căciula de-astraganî,
 El jugăorii că-i vedea,
 Junghi la inimioară-i da,
 /:Of, Doamne, măria-ta! :/ *măi₁*
 D-un arcan să apuca,
 S-apucase d-un arcan,
 Împletea la iel d-un an,
măi Cu jumătate dă tîrsînă

C	măi	Să ție la udătură,	
		/:Mpletise la ea o lună...	:/
		Arcanu mi-l termina,	
		Laț în brațe mi-l strîngea,	mă
D		Lua-ntr-o traistă tărîcioare	
		/:Și-ntr-alta pusese sare,	:/
		Mergea pă cărare	
		vărsînd sare	
		/:Și pe-alături, tărîcioare ;	:/
		/:La fîntînă c-ajungea,	:/
		Citura-n mîn-o lua,	
		Multă apșoară scotea	
		/:Pină jgheabu-l răscolea.	:/ mă ₂
		Dară Drăgan ce făcea ?	
E		Arcanu că-l așeza,	mă
		Pă la jgheaburi că-l punea	„
		Și după furcă că mi-l da	
		/:Și 'pă furcă s-ascundea.	:/ măi ₁
		Nici un ceas că nu trecea,	
		Iacă jughanii venea,	
		Venea pe cărare	
		lingînd sare	
		Și pe-alături, tărîcioare,	
		Că știi, mînzii cînd venea,	
F	măi	Ierea dă sare secetoși	
		Și ₁ /: dă tărîțe flămînjioși.	:/ mă ₁
		Și jughanii cum venea	
		Drept la jgheab că nemerea,	măi
		Multă apșoară că bea.	mă
		Dară Drăgan, ca naiba,	
		El de lături că-i strîngea,	mă
		Pe cîteșitrei că-i prindea,	
		Fuga după furcă da,	
		Dă noo ori-o ocoalea,	
G	măi ₁	Noo noduri că-m' lega,	
		Că-l legase cam tîzvește,	
		/:Ca să mai tragă nădejde...	:/
		Dar jughanii, ca jughanii,	
		Cîn' să simțiră legați,	
		Știi, ca naiba-nspăimîntați,	măi
		O dată să năpustea,	
		Nici arcanu nu-l rupea,	măi
		Furca din pămînt scotea	
		Cu lungă dă cu'pioară,	
		Cu mica dă citioară,	
		+ Că mi-i lovea pă spinare...	
		Ce fel de fugă fugea?	
		/:Brazdă ca dă plug scotea,	:/
		Mai mare-ți erea groaza !	mă
		/:Dar unde mi se oprea?	:/ „ ₂
		La cea salcie plecată,	
		Cu mustăți dalbe din apă,	
		Un' să mai umbrise-o dată...	

- Dară Drăgan, ca naiba,
/:Pă₁ urma lor să lua :/
Și-acolo când ajungea
Dă dăparte-i gugulea
Și d-aproape-i mîngîia,
/:Frînile că le punea, :/
Doi alături că-m' lua,
Pe-al treilea-ncălica
Și-ncepea,
frate,-a cînta:
„Mulțumescu-ți, Doamne, bine
/:Văzui juganii sub mine!“ :/ mă₂
- H /:hai:/₁ /:Se trăgea
de să ducea :/ măi₂
To'mai-n tîrg la Neajloveți,
Un' să face-on bîlciuleți,
Că să vinde bahameți
/:Și să dau cu mare preț. :/ mă₂
Unde-n obor că intra,
Toți geambașii să strîngea. mă
Cîn' îi făcu de vînzare,
Iși citeva parale;
Cîn' îi făcu cam cu totu,
Iși galbeni cu oblocu,
/:C-așa-i fuse lui norocu! :/
Dară Drăgan, ca naiba,
Mult aur, frate, lua
Și la chimir că-l băga, mă
Drumulețu-și apuca
Și-n pădure că intra,
/: Cu moș Stan că să-ntîlnea, :/
Dar moș Stan că-l întreba:
+ — Măi nepoate, măi Drăgane,
Tu n-ai văzut trei jugăori,
C-am auzit c-a fost în bîlciuleț
/:Și s-a dat cu mare preț?! :/
Dară Drăgan c-auzea,
Din guriță că-m' zicea,
+ Să făcea
că nu știa:
— Unchie Stane dumneata,
Dă-m' mie pă Galbena
+a /:Să mă duc pîn-acolea, :/ mă₁
Mudrin basamazarea!...
J Ia vezi vorbă fără sfat,
Pă unchi-său mi l-a-nșelatî,
C-a lua' pă Galbena
+ Și-ncălicase pă ea;
Înc-o dată mai zicea:
„Mulțumescu-ți, Doamne, bine,
/:Văzui Galbena su' mine!“ :/ mă₂
- K măi₁ /:Și-n obor, frate, intra :/ „2
Galbena jugani simțea

Și-ncepea
 d-a rînceza, mă
 Toată lumea să strîngea ;
 Cît pe jugăori luase,
 + Cu Galbena-apropiase...
 Mulți bănișori că-m' luia,
 D-al dracului ce iera
 /:Nici pîine nu-și cumpăra, :/
 Din nou în pădure intra.
 Cu unchi-so să-ntîlnea,
 Dar unchi-so-l întreba:
 — Măi Drăgane dumneata,
 + Ce-ai făcu' Galbena?!
 El o palmă că-i trăgea:
 + — Ți-a fost Galbena dă furat,
 + a/:Ce-am mai dat
 pîn-am scăpat! :/ mă,

C. Mustăţea
Malu — Ilfov
14 XI 1962

173(174) GHIMIŞ

A Foaie verde salbă moale,
/:Cîd₁ me₁-a foz' vara dă₁ mari :/
/:Ghimiș nici un lucru n-ari₂ :/
/:Cu Vinăta la cuoșari... :/
Mîna pă țesală-m' punea,
Cu țesal-oa țesăla
To' dă prafu grajdului,
/:Dă floarea ghizdeiului... :/ mîi₂
B Cu un'dălemn mi-o ungea,
/:Cu deștiu roate-i făcia₂ :/
i₂ /:Dă să mi luna₃ lumea! :./ mîi₃
C ai Ghimiș, săra' Ghimiși,
Toată vara pîn păiși
Cu săbioara tîrîș,
/:Cu paloși_u₂ curmeziși... :./...palușiol₂..
Și iar verde viorea,
Și dîn grajd că mi-o scotea,
Șeaua pă dînsa punea, mî

	Şea, vere, moldovenească, Scărili din țara turcească, Cu puofilu de argintî	
D	/:Dă n-am văzut dă cîn' sînt ! Cu şapte chingi că mi-o chingea-î, Şapte chinji, şapte brafturi, Care fac paisprezece, Tot îi sta inima rece C-o fi altu dă l-ă-ntrece	/: mǎi ₂
E	/:Şi Vînăta prăpădeşti... Ş-apuca dă să ducea,	:/ :/ mǎi ₂ „
F	/:Cîmpului dă să lungea, Cu trei turci că să-ntîlnea, De bună ziua le da, Nici unu nu-i mulţumea Că nu ştia româneşti... Şi napoi că să-ntorcea-î, /:Pe tos' trei că mi-i tăia. /:Mai nainte să duc'a ₂ , Cu doi inşi că să-ntîlnea, Cu doi români cî să-ntîlnea. De bună ziua le da /:Şi iei, neică,-i mulţumea. Iară Ghimiş ce-n' grîia-î? — Dă cîn' maica m-a făcutî Fraţi în lume n-am avut, Dar acum i-am dobîndit ! Şi iar verde viorea, Şi din gură că-m' grăia: — Să-l bată pîinea-sarea mǎi ₂ /:Car' n-oa ţine frăţia ! La Lidva că să ducea, La Lidva cîrciumăriţî, Şi din gură că-m' grăia: — Ai, Lidvo cîrciumăriţo, Să-ţ' încerc vinu dă bun ; Daca vinu mi-oa plăcea /:Bune parale ți-oi da ! Iar Lidva ce mi-şi făcea? Vin, neică, le da dă bea-î Şi iei, mări, să chiefulia-îi, /:O prinsoare că făcia ₁ , Şapte buţi mi-alătura, I /:Cu Vînăta le-o sărea-î ₁ . Pă Vînăta-ncălica Şi în pinteni c-o strîngea, Buţili că le sărea, Dîn de-apuoi că mi-o şoldea, /:Dînainte mi-o spîtea ₂ . Şi iar verde şi-un pelinî, Şi mi-o lega la un alunî Şi băga mînuţa-n sînî,	:/ :/ mǎi ₂ :/ „ ₁ :/ mǎi ₁ mîi :/ mǎi, mî ₃ mîi :/ :/ mîi :/ „ ₂ mǎi :/ mǎi ₁

J		/:Mi-o plîngea ca un nebun...	:/ $mî_2$
		/: Şi iar verde viorea-î, Soţioara că-i venea Şi din gură că-m' grăia-î: — Colea-n vale, la Dîrvici Mai m-este un pui dă hat,	:/ $măi_2$ Foaie ₂ ...
K		/:To' dă Vinăta fătătî ₁ ! Şi iar verde viorea, Iar Ghimiş ce mi-ş' făcea? Iel d-uo slugă că-şi avea, Avea o, neică, -o sluguliţă	:/ $mî_3$
		/:Car' mi-o chiema Iuoniţ ₂ . — Iuoniţă, sluga mea, Îngenuchie tu colea	:/
L		/:Ca să scriu d-uo cîrticia ₂ , /:La Dîrvici te-oi trimetca!	:/ $mîi_2$
		Iar sluga-i îngenuchia Şi Ghimiş că mi-ş' scria, O cîrticică că-i făcea, La Dîrviş că să ducea.	$mî$
M		Iar Dîrviş cînd o citea Lăcrămili că-l pornea, Şi soţia că-i grăia: — Ale, Dîrvij dumneata, 'Ai să pribegim Ardealu C-a trimes Ghimiş la cal!	$mîi$
		mn Iar Ghimiş ¹ ce mi-ş' grăia-î? — Ce să pribegim Ardealu, /:Că Ghimiş ştie Ardealu!?	:/ $mîi$
M		Verde, verde viorea, Nevăzus' că să făcea, Nici un cal că nu-i dădea.	$mî$
		Inoniţă ce-m' făcea? La Ghimiş că să-ntorcea, Cîn' Ghimiş că-mi auzea Armili şi le lua,	
		/:La Dîrviş că mi-şi puornea, Drept în graj' că mi-şi intra, Pă pui dă hat că lua, Şeaua pă iel cum punea	$mîi$:/ $măi$
		ai Pă Vinăta mi-o lua, Aşea, şchioapî cum ierea...	$mî$
	$neică$	Şi-apuca dă mi-ş' pleca, Dăparte să dăpărta, În dăşişuri să uoprea, În dăşişuri să dosea...	$mîi$ „

¹ Cîntăreţul greşeşte (corect, *Dîrviş*!).

- A *ai* Foaie verde di-un spanacî,
 Subt un lumulez de gardî
 Şede Zbangă pitulatî,
 Nebeu' şi nemîncatî.
- Bb /:Păn-apune soarele
 Îşi unge pistoalele
 /:S-apuce colnicile...¹ :./ :/
 — Apune, soare, mai tare
- Cc /:Că nu mai po' sta-n picioare, :./
 /:Să-m' iau singur demîncare! :./
 Gazdă, găzduleana mea,
 Dă-mi o coafă de mălai,
 Să-ţi umplu grajdii de cai;
- D *ai* Dă-mi un fir de usturoi,
 /:Să-ţi umplu grajdii de boi! :./
- E *hai* Foaie verde de-avărameasă,
 Futu-z' morţii, tu Godeasă ², (?)
 Mulz' băiez' din tine iasă
 /:Toţ' cu pistoalele trase, :/
 Sînt unse cu un'delemnî
 Să bată bine la semnî!...

I. Cîrţoi
 Pîrîu — Gorj
 15 VII 1930

fg. 12426
 GEORGE BREAZUL

175(177) CÎNTECUL LUI SĂCALĂ

Pe cel drum cam părăsit,
 Părăsit cam de demult,
 Cu negare-acoperit,
 Tare-mi vine d-un voinic,
 D-un voinic cam ortoman
 C-un cal negru dobrogean.
 Să făcea de se trăgea
 La herghelia sultanului,
 Hanului, sultanului.
 Acolo cînd se ducea,
 Ocol hergheliei da,
 Pe herghelegiu nu-l găsea.
 În herghelie că intra,
 În staroştea juganilor,
 În fătătorea iepelor,
 Acolo, frate, îl găsea
 Adormit cu faţa-n sus,

Părea din lume că-i dus,
 Cu arcanul căpătîi,
 Cu paloşu-atîrnat în cui.
 Dar Ortoman ce-mi făcea?
 O palmă bună că-i da
 Şi din somn că mi-l trezvea.
 El din somn se deştepta
 Şi lui Ortoman zicea:
 — De ce pe min' mă suduieşti
 Şi cu palma mă plesneşti?
 Eu sînt herghelegiu sultanului,
 Hanului, sultanului.
 Aici sultanul m-a rînduit
 De cînd eream copil mic,
 Ca să stau să stăruiesc,
 Herghelia să-i păzesc.
 La capul arcanului

¹ Repetarea versurilor strofei Bb, astfel: 1—2—/:.3.:/.

² Finalul versului, îndoielnic (dicţiune neclară).

Este-o iapă vinecioară,
 Pintenoagă de picioare,
 Când pe ea îi încăleca,
 Toată herghelia după ea se ia!
 Dar cel viteaz ce-mi făcea?
 Şaua pe ea că-mi pune
 Şi pe dînsa-ncăleca.
 Ea trăgea de se ducea,
 Toată herghelia mi-o lua.
 Herghelegiu singur rămînea,
 Începea, frate, d-a plîngea,
 Băga mîinile în sîn
 Şi plîngea ca un nebun.
 Herghelegiu ce făcea?
 La sultan că se ducea,
 Sultanul bine pricepea
 Că la dînsu el venea
 Că i s-a-ntîmplat ceva.
 Sultanu că-l întreba:
 — Ce-ai păţit, hergheliegiu,
 Herghelegiu, ciorbagiu?
 Începea d-a mi-i spunea

Cum el, frate, pătimea.
 Dar sultan ce mi-ş' făcea?
 Potera după el trimetea,
 Pe voinic că mi-l găsea
 În tîrgu din Cîmpina,
 Unde jugani că vindea.
 Începea-l împrejura
 Şi pe dînsul mi-l lega
 Şi frumos, frate,-l bătea
 Cu sfîrcul gîrbaciului
 Pe faţa obrazului.
 Herghelia şi-o aduna,
 Înapoi că se-ntorcea,
 Punea masa şi mîncă.
 De steajăr pe el că-l lega,
 O pînză d-americană lua,
 Frumos, frate,-o cătrănea,
 P-acel hoţ înfăşura,
 Atuncea că mi-l lumea¹
 Cum pe el, frate,-l chema.
 Turcu-aci bea, chiuia,
 Sacal-ardea şi plesnea,
 Futu-i crucea mîni-sa!...

Cristea Cobzaru
 Tîrgu Jiu
 [1897]

Tocilescu, 186
 CHRISTEA N. ȚAPU

176(190) DĂIAN

	Foaie vierdă măghieran	<i>mă</i>
	Auzît-az' de Dăianu,	
<i>n</i>	De hoţu de săliştian	<i>mă</i>
	Cari-umbla din dialu-n dialu	
	Să mîi cîştige vriun banu,	
	Car-umbla din vale-n vale	
	Să mai cîştige părăle,	
	Cari-umbla din stîină-n stîină	
	Să-n guşte brînză de bună?!	
<i>şi</i>	Iar colo, la crîjma vechie	
	Bea Dăian cu doisprăziece,	

Citeşte: *numea*.

Iar la ușă cine-m' sta?	<i>mă</i>
Mama lu' Dăian, plîngea	<i>"</i>
Și din grai așa vorghia:	
— Măi Dăiene, nu măi bia	<i>mă</i>
Că jăndarii te-or afla!	<i>"</i>
— Nu te teme, maica mia,	
Jăndarii nu m-or afla,	<i>mă</i>

Dictat :

Că io nu-s fată cu cîrpă
 Să-m' fie de jandarmi frică,
 Și nu-s fată cu năframă
 Să-m' fie de jandarmi tiamă,
 Răvorverele-s pe masă,
 Cinci îs pline, cinci îs goale,
 Cinci îs pe picior la vale!
 Mama lu' Dăian plîngea
 Și din grai așa vorghia
 Și de Dăian să ruga:
 — Măi Dăiene, măi copile,
 Lasă-te de haiducie
 Că tu ai boi, și ai moșie,
 Să ti-apuci de plugărie!
 Dar Dăian din grai grăia:
 — Mînce-z' lupchii boii tăi,
 Io nu-mi las pretinii miei;
 Ș-arză-ț' focu moșia,
 Io nu-m' las haiducia;
 C-astă var-am fos' haiduc
 Și la vară iar mă duc;
 Și-astă var-am fos' burlac
 Și la vară iar mă fac;
 De m-or loa jandari cu bine,
 Or pune mîna pe mine;
 De m-or loa jandari cu rău,
 Frunza și codru-i a meu,
 Că, dragă măicuța mia,
 Așa mi-o ursît soarta,
 Să plec cu haiducia!...

Verde frunză lin-pelin,
 Pe şușaua Bolintin
 Patru băieți că vin,
 Zdrelea și cu Mărunțalu,
 Dascălu cu Cimpoiu,er,
 Că pe-un popă că-l sosa
 Și mi-i da ș-așa, ș-așa,
 Ca să spuie banii toț'.
 Dară popa ce grăia?
 — Mă rog, Zdrelea dumneata,
 Hai la bisărica mea,
 Bagă mîna su' prăstol,
 Ia la bani cu capu gol.

Dumitra Diaconu

Roșia de Amaradia — Gorj

Frunză verde de-un spanac,
 Măi Zdrelea, n-o fi păcat
 Să mă lași așa sărac?
 — Nu ie, părinte, păcat,
 Nu i-ai loat di pe săpat,
 Și i-ai loat di pe tocat,
 Mătușile bani ț-a dat.
 Nu ie, părinte, păcat,
 Nu i-ai loat di pe prășit,
 Și i-ai loat di pe cetit;
 De-ai cetit, de n-ai cetit,
 Toți săracii ț-a plătit!

Gilcescu, 54

178 CÎNTECUL LUI MĂRUNȚELU

Grii, porumb și cu secară,
 Mi-a ieșit potera-n țară,
 Dar s-a făcut de ocară
 Că nu poate să găsească
 Ceata mea cea voinicească,
 Voinicească, oltenească,
 Potera e gură-cască!
 Frunză verde salbă moale,
 Eu mă plimb pe drumul mare
 Și potera habar n-are.
 Mă caută, vai de ei,
 Și eu stau între ai mei,
 Nici nu vreau să știu de ei.
 Am să fac o poznă-odată
 Și-am să prind potera toată,
 Și-am s-o leg coate la coate
 De-o să rîdă lumea toată,
 Și-am să prind și-un procuror

Și pe subprefectul lor,
 Să le cînt cîntec de dor!
 Bate vîntul, vînt de vară,
 Mărunțelu umblă-n țară
 Și mănîncă pîine-amară.
 El mănîncă pe colnice,
 Stă și doarme pe ilice,
 „Doamne-ajută“ el își zice.
 Sînt în țară mulți tîlhari,
 Găinari și boieri mari.
 Fac poporului obidă
 Ca griului pălămidă,
 Și-i slujește potera,
 De le apără pielea.
 De-ar da Dumnezeu odată
 Să se scoale țara toată
 Și poteră să se facă,
 Și pe toți să-i pună-n țeapă!

I. Giurculescu
 Craiova

Folclor din Oltenia și Muntenia, V, 298

Foiliță d-un lipan,
 Cine trece peste deal?
 Crețu și cu Ungureanu!
 Ei în ceată cîți era?
 Crețu din Tîrpezița,
 Jeică din Caraula,
 Pătru din Galiciuica,
 Pătru și Chetroianu
 Care-a spăriat Ardealu
 Și cu Pică din Vîrtop,
 Fir-ar al dracu și mort!
 De-ntîlnea un boier bun,
 Îl puneă să pască fin.
 Potera că mi-l căta,
 Crețu bea la cafenea
 La Tinca di la Sîrșca,
 Căci cu ea știa vorba.
 Haiducea ce-mi haiducea,
 Paralele le 'fîrșea,
 Toți haiducii să strîngea
 Și pe Crețu-l întreba:
 — Ce ne facem, Crețule,
 'Fîrșirăm paralele?!
 Să vezi, Crețu să gîndea,
 Mîna pe tioc că puneă,
 De-o scrisoare trimetea
 Drept, nene, la Craiova,
 La boieru Glogoveanu,
 Puneă ora și ziua
 Să-i pregătească punga.
 Glogoveanu cînd primea
 Scrisoarea, cînd mi-o cetea,
 La armată să ducea,
 De-o companie plătea,
 Curtea că mi-o-nconjura.
 Să vezi, Crețu ce făcea?
 De-o trăsură mi-aducea,
 Patru cai că-mi înhăma
 Potcoviți de-a-ndoasălea.
 Vizitiu cine era?
 Pătru din Galiciuica.
 Să vezi, Crețu ce-mi făcea?

El maiur că să-mbrăca,
 La trăsură să suia,
 Spre Craiova că pornea.
 Acolo cînd ajungea,
 Căpitanu mi-l vedea
 Că do'r maiur el era,
 Pe maiur mi-l saluta,
 Să vezi, Crețu ce-i zicea:
 — Ce e cu voi aicea?
 Uite-te Crețu colea,
 Mă goni pîn-aicea!
 Căpitanu mi-auzea,
 Comanda, nene, că da,
 Pădurea mi-o-nconjura.
 Să vezi, Crețu ce-mi făcea?
 Drept la scară că-mi trăgea,
 Pistoalele le-apuca,
 'N Glogoveanu le puneă:
 — Banii sau viața ta!
 De ce-ai plătit armata,
 Nu Ț-am trimes scrisoarea?!
 Glogoveanu ce-mi făcea?
 Pungulița mi-o căta
 Și lu' Crețu că i-o da.
 Să vezi, Crețu ce-mi făcea?
 La pădure mi-apuca,
 Toți haiducii că-i strîngea,
 Paralele le-mpărța.
 'Ntr-o sfîntă dumineca,
 Să vezi, Crețu să gîndea,
 Pe Ungureanu mi-l lua
 Și pe cai încăleca,
 Spre Craiova că-mi pleca.
 În Craiova că intra,
 Potera că-i urmărea,
 Radu din Tîrpezița.
 Dacă vedea ce vedea,
 'Ntr-o cîrciumă că intra,
 Cu pumnu-n masă bătea:
 — Crîșmăriț,-ascultă-ncoa',
 Dă-i lu' Crețu ca să bea!
 Pe fereastră să uita,

Cîrciuma le-o-nconjura,
 Poliția că venea.
 Să vezi, Crețu cînd vedea
 Cu Ungureanu vorbea
 Și afară că ieșea,
 Pistoalele le trăgea,
 'N gura mare că striga:
 — Cine, frate, moarte vrea,
 'Năntea noastră să stea!
 Potera cînd mi-auza,
 Nici unu coraj n-avea,
 Drum p'între ei că făcea,
 Spre Bocovăț mi-apuca,

Marin Rujan Manafu
 Terpezița — Dolj

Iar Radu mi-l urmărea
 Că pe Crețu-l cunoștea.
 Să vezi, Crețu ce făcea?
 Dacă vedea ce vedea,
 Cu călușii că sărea
 Și Jiu că mi-l trecea,
 Iar Radu mi-l urmărea,
 Pe Crețu mîna punea,
 Potera că mi-l lega,
 La-nchisoare mi-l băga.
 Glogoveanu mi-auzea,
 Mulți bani, nene, că plătea
 Și pe Crețu-l împușca.

Popescu, 314

180(183) ALDE NAE DIN VĂDENI

Foaie verde trei coceni,
 Este Nae din Vădeni
 Și cu cîțiva orășeni,
 Cu Ioniță Pițigoi,
 Și mai e unul, Băloi,
 Ce face dintr-un pol, doi.
 Ei nu fură, ci hoțesc,
 Joia-n tîrg le tălmăcesc
 Cu Scurtu din Măgherești
 Și cu Cocoș din Bălcești.
 Joia-n tîrg ei se strîngea,
 La Pițigoi se ducea,
 Mare masă-i aștepta,
 Gătita de Ilinca.
 De la masă se scula,
 Podu Jiului trecea,
 La un popă se oprea,
 Doi inși în curte intra,
 Sus pe scări că se suia,
 De ușă că-mi împingea,

Ușa-nchisă că erea.
 Zamfirache ce-mi făcea?
 Ușa popii că spărgea
 Și în casă că-mi intra.
 Popa un băiat avea,
 Ușa deschisă vedea,
 Pușca-n mînă c-o lua
 Și-ndată o slobozea,
 Pe Zamfirache-mpușca
 Și pe Cocoș îl rănea.
 Iară Cocoș ce-mi făcea?
 Jos pe scară că se da,
 La tovarăși că mergea
 Și din gură-așa zicea:
 — Încălcați
 Și haideți,
 C-am hoțit cît am hoțit,
 Aicea ne-am prăpădit!
 Sus pe cai încăleca,
 Către oraș că pleca,
 La Pițigoi că mergea,

Mare masă-i aștepta.
Gătită de Ilinca.
Iară Cocos ce făcea?
De pe cal descălica,

La hodaie că mergea,
Aprindea de-o lumînare
Și vedea rana lui mare,
A doua zi Cocos moare.

Novaci — Gorj
[1897]

Tocilescu, 190
CHRISTEA N. ȚAPU

181 PĂUN

Verde frunză măr și prun,
De cînd s-a eflat Păun,
Nu mai trec turcii pe drum.
Verde, verde d-o lalea,
Păun pe cine-și avea?
Pe Iordan și cu Ștefan,
Nespălatu, lua-l-ar dracu,
Cară galbenii cu sacu.
Verde, verde d-o lalea,
Adăsta pînă-nsera
Și ei, frate, scoborau,
În calea poștei eșeau,
Și Păun că mi-și venea,
Pă Nespălatu chema,
Cu picioru-âl stîng cînd da,
Ușa poștei o spârgea,
Hoții-ăilalți că năvăleau,
Mîna pe cai că puneau.
Un căpitan că-mi găsea,
Patru palme că-i trăgea,
Haznaua că o luau,
Drumu poștii că îi dau,
Fugea poșta, nu glumea
Și-ndărăt că se uita
Că zicea că tot îi ia.
Nespălatu mi-și striga:
— Măi Păune dumneata,
Verde frunză sâlcioară
Făcurăm de cheltuială,
Bem cu mîndrele-ntr-o vară!
La mîndre că se duceau,
Toți banii îi cheltuiau,
Nespălatu mi-și grăia:
— Măi Păune dumneata,
Verde frunză sâlcioară
Fîrșirăm de cheltuială,
Și-acum să murim de foame?]
Hai să izbim marginea,
Mult- puțin ce-om cîștiga

Să ne ținem viața.
Haideți noi la Tismana
Să prădăm mînăstirea!
Toți pe drum că mi-și plecau
Și foamea că mi-i răzbea.
Într-un sat mi se-abăteau,
Un plug cu cai că găseau,
Plugu cu caii luau,
La o mătușă mergeau:
— Fă mătușă dumneata,
Dă-ne-un codru de mălai
Să-ți dăm un plug cu doi cai!
Și-i dau plugu cu doi cai,
Lua un codru de mălai
Și mînca hoții, mînca
De-și mai potolea foamea.
La Tismana ajungea,
Adăsta pînă-nsera,
Sus pe sală se suiau,
Pă fereastră se uitau:
Călugăru că-mi era
Tot descins, cam desfăimat,
Numa-n paftale lăsat,
Și mi-și bea și mi-și mînca
Și de cale se gătea;
Nu asară, alaltăsară,
Lui, frate, că i-a sosit
Firman de la împărăție
Și de la mare domnie.
Hoții, mare, se uitau,
Călugăru mi-i vedea
Și din gură le zicea:
— Nespălate dumneata,
La ce-ai venit aicea?
Și Păun îi răspundea:
— Călugăre, piază rea,
Să-ți răpunem viața!
— Măi Păune dumneata,
La ce-ai venit acia?

Vin' la masă să mîncăm,
 Și să bem, să ospătăm,
 Pe urmă să ne-ntrebăm!
 — Călugăre, piază rea,
 Nu scrie pravila mea
 Să mănînc la masa ta;
 Dă-mi doar cheile pe mînă
 Că pun feciorii pe tine
 Și te-ntinde ca p-un cîine!
 Călugăru cheile-i da,
 La lăzi de fer descuia,
 Nespălatu, lua-l-ar dracu,
 Căra galbenii cu sacu.
 Cînd la poartă că-mi venea,
 Iacă și Banu sosea;
 Iacă Banu Craioveanu
 Și cu Gruia căpitanu

Radu Udilă
 1892

Și cu Țoană Carabet
 De fuge cu șapte-n pept,
 Mîna pe hoți că puneă,
 Fumușel că mi-i lega.
 Nespălatu, lua-l-ar dracu,
 Făcea hoțu ce făcea,
 Flinta de țeavă lua
 Și-ncepea d-a flutura,
 Potera vînzol făcea.
 Verde frunză măr și prun,
 Dezlegară pe Păun;
 Nespălatu, lua-l-ar dracu,
 Lua galbenii cu sacu
 Și fugea pînă-l lua dracu.
 Hoții-acasă se duceau
 Și banii că-i împărțeau.

Folclor din Oltenia și Muntenia, II, 261
 T. BĂLĂȘEL

182 CÎNTECUL LUI ALBULESCU

Foaie verde de lipan,
 Cine suie deal cu deal?
 E un hoț de craiovean,
 Treancă și cu Urzean,
 Și mai au pe Albulescu
 Care-a speriat județu.
 El este ca căpitan,
 Ia de la boieri cîte-un ban
 Și mai ia și cîte-un cal,
 De la cucoane sâlbiță,
 Ce să-i faci, măi neiculiță?
 Mi se duce la Știrbei,
 Lua haiducii cîte trei
 Și spunea mai cu blîndețe,
 Cu blîndețe și cu glume,
 Să-i dea hainele-ăle bune;
 Să scoată aurul tot,
 Să-nzestreze un nepot;
 La cocoană, o sâlbuță
 Ca să dea la o fetiță,
 Care umbla tot dăscultă.
 Și să-i dea și-o malotea
 Să i-o dea nepoată-sa,
 Să se cunune cu ea.
 Foaie verde și-o lalea,
 Albulescu ce făcea?

În deal la Saru suia,
 Cu haiducii se vorbea,
 Se vorbea, se sfătuia,
 Delegența de oprea.
 În Bîrlici că scobora,
 Nuiiele de ulm tăia,
 Un foc mare că făcea,
 Nuiielele le pîrlea
 Și un lanț gros că făcea,
 Un berbec gras că frigea.
 Albulescu ce făcea?
 Plosca sub ipingea lua,
 Da' ce ploscă îmi avea?
 De-o vadro și cinci oca.
 La căsoi că se ducea
 Și cu vin că mi-o umplea,
 La băieți că le-aducea
 Și din gură le spunea:
 — Luați, mîncăți și beți, băieți,
 Ca la luptă să țineți;
 Mîncăți și vă saturați,
 Frumos banii să mi-i luați.
 Beți, băieți, vă-nveseliți,
 Delegența s-o opriți,
 De nimic nu vă temeți,
 Că sînt niște pufuleți!

Și la șosea se ducea,
 Bariera că puneă;
 Delegența când venea,
 Căi mi se-mpiedeca
 Și jos repede cădea.
 Călărașii ce făcea?
 Foc de armă că trăgea
 Până când le termina.
 Albulescu ce făcea?
 Cu focuri el se puneă
 Până când pe toți gonea,
 La delegență mergea

Ilie Lazăr
 Piatra-Sat — Olt
 1959

Și casete că-mi scotea
 Până când se sătura,
 Pîn pădure le băga.
 Călărașii ce făcea?
 La Balși iute se ducea
 Armata de-o înștiința,
 După haiduci se ducea,
 Prin pădure că-i căta
 Până când, frate,-i găsea
 Și casetele le lua,
 Pe toate nu le găsea.

Folclor din Oltenia și Muntenia, IV, 586
 I. NIJLOVEANU

183 CÎNTECUL LUI NIȚĂ AL LUPULUI

Foițică flori domnești,
 Pe vale la Ipotești
 S-a iscat niște băieți
 De n-ai cap să mai trăiești.
 Foițică d-o sipică,
 Unu-mi este Mărin Dincă,
 Foițică foi dă coarnă
 Și cu Badea a lu Gornoavă.
 Ei se face tertecuță,
 Se bagă pe sub căruță.
 Când oi zice-a bobului,
 Și cu Niță-al Lupului.
 Foaie verde viorea,
 Altu mi-e din Coteana,
 Care chei că-mi aducea,
 Tot la Prințu de spârgea.
 Foaie verde-a bobului,
 Mi-este Niță-al Lupului,
 Știe sama Oltului
 Și mai mult p-a codrului,
 Când cîntă cocoșii o dată,
 Niță vine dî la baltă;
 Când cîntă de două ori,
 Mi-e cu caii-n Roșiori,
 Numără la gălbiori;
 Când îngheață apa-n troc,
 Niță-aduce caii-not;
 Aduce cai ca noru,
 Iepele cu postomolu.
 Foaie verde foi de vrej,

Mai e doi din Ordorești,
 De n-ai cap să mai trăiești.
 Foițică foi de prun,
 Eu p-anume să vi-i spun:
 Mi-e Ilie-al lui Bojin,
 De-ți ia calu tot dîn drum,
 Și cu Ion Calibarte,
 Altu-n lume nu să poate.
 Furau ziua ce furau,
 Iar noaptea nu să știau.
 Când oi zice-a bobului,
 Sus pe malu Oltului,
 La cerdacu Stanciului
 Bea voinici d-ai codrului.
 Când oi zice lin-pelin,
 Aideți, frați, să ne vorbim
 Pe un'e să mai izbim.
 Să izbim în Cîrligați
 Că sînt oameni mai bogați;
 Ziua numără la sfanți,
 La sfanți și la părăluțe,
 Să plătim la scăluțe.
 Az' să beau, mîine să beau,
 Mă mir bani de un' să iau,
 Tot du pî la care au.
 Când oi zice de trei zloți,
 ...copiii morți,
 De păgîni și de nătoți,
 Cui mă face că sînt hoț,
 Că le-am furat caii toț'.

Nu sînt 'oț, și sînt 'aiduc,
De un'e fur, nu mai duc.
Le-am lăsat cîte-o iepșoară,
Ducă-și tăgîrța la moară;

Dar oi sta, m-oi mînia,
Nici p-aia nu i-oi lăsa,
Oi să-i las tot cu crozna
Ca să-și vază osînda!

Marin Lădutaru
Coteana — Olt
1961

Folclor din Oltenia și Muntenia, IV, 588
I. NIJLOVEANU

184 BEȚIGAȘ

/:Foaie verde salbă moale,	:/
/:Cine-m' dă dîn deal în vale?	:/
/:Bețigaș, pă cal călare,	:/
C-o ploschiță la spinare,	
C-o ploschiță mititea	măi
D-o vadră și cinci oca,	
/:Car' bea Bețigaj dîn ea,	„ :/
C-atîta-i băutura	
Dă cîn' l-a făcu' mă-sa...	
ai Foaie verde trei lămîi,	
Cînd a fost cu-alesu-ntîi,	
/:Alesu dă primării,	:/
A ales pă Iamandi,	
Mi l-a pus dă premărași	
/:În locu lui Bețigaș ₁ .	:/
Dar Bețigaș ce făcea?	
/:D-o scrisoare că-m' scria,	:/
Și n-o scrie cum să scrie,	
Și n-o scrie cu cerneală	
/:Că-i, pustia, multă-n țară,	:/
Și mi-o scrie cu argintî	
Car' n-am văzu'	
dă cîn' sînt,	
/:Nici pă cer, nici pă pămîntî,	:/
Iar scrisoarea mi-o scria	măi
Și pă Gogan că-l chema	„
/:Scrisoare-n mînă-i didea,	:/
/:La Iamandi trimetea.	:/ măi ₂₋₃
Da-n scrisoare ce-m' scria?	„
„Futu-ți legea, Iamandi,	„
Cum te-ai ales tu primărași	
/:În locu lui Bețigaș ₁ ,	:/
/:Că-ți fur cîrlanii dîn grajd ₁	:/
Dă n-ai cu ce te-mplimba	măi
/:Nici tu, nici cocoana ta!...	:/ măi ₁
Bețigaș mi-are băieți,	
Foaie verde trei coceni	
Și pă Nenciu dîn Bălteni,	
Și iar verde foi ca iasca	
Pă Gligore din Crițeasca,	

N. Tогой
Периш — Илов
21 VII 1957

mg. 1368 c
E. COMISEL

185 IORTOMAN

Pe cel drum cam părăsit,
Părăsit și de demult,
Cu negară acoperit,
Cu troscăt verde învelit,
Tare-mi vine d-un voinic,
D-un voinic cam iortoman
P-un cal negru, dobrogean,
C-un cojoc mare, lăptos,
De-l poartă vara pe dos,
Și-l pune spre soare-răsare
Ca să-i ție de răcoare...
Cu cinci frîne la ciochină
Și cu cinci pe sub ibînci
Și cu cinci în cap la cal,
Care cinsprezece fac...
Dar Iortoman ce făcea?
El la stîină că venea
Și el, frate, că-ntreba
De stîina lui Harbuzan,
C-are d-un frate cioban
Și nu l-a văzut d-un an.
El la stîină nemerise,
Dară cel mocan soios,
Cu cămașa ca tina,
Cu pielea ca hîrtia,
El, măre, îl întreba:
— Dale, neică Iortomane,
D-ai venit să ospătezi
Mămăligă din pîrnaie
Și ciolan de oaie laie?

— N-am venit să ospătez,
Ci-am venit ca să te-ntreb,
Numele ca să mi-l spui
Pe tine cum te cheamă?
— Dale, neică Iortomane,
Ce stătuș' de mă-ntrebași?
Pe mine că mă cheamă
Șapte iepe-ntr-un arcan,
Iar la capu-arcanelui
Prinzi pe negrul hanului,
Hanului, sultanului,
Înșelat și înfrinat
Cum e bun de-ncălecat!
D-aici, frate, că-mi pleca,
P-o moviliță se urca,
Ochii roată că-i făcea
Și-el, frate, că se uita
Pe cea verde de cîmpie,
Pe cea albă coelie,
Ca să-mi vază stîna hanului,
Hanului, sultanului;
Dar prin alba coelie
Vede neagra herghelie.
El într-acolo că pornea
Și herghelegiu că-mi găsea.
El, frate, ce mi-și făcea?
Numai din bici că plesnea,
Herghelia se strîngea,
Tocmai în vad, mare, venea,
Parcă-un vișor vișorea.

Dar Iortoman ce-mi făcea?
 El, frate, că-mi căuta
 În băligarul cailor,
 În jucătoarea mînjilor,
 În fătătoarea iepelor,
 Și-aici, frate, că-mi găsea
 Herghelegiu că-mi dormea
 Aromind cu fața-n sus,
 Cu măciuca căpătîi,
 Cu arcanul sub călcîi.
 Iortoman ce mi-și făcea?
 De pe cal descăleca,
 De țulug că mi-l lua,
 Cu măciuca-l măciucea.
 Herghelegiu se deștepta,
 Ochii mari bolovănea
 Și din gură așa zicea:
 — Dale, neică Iortomane,
 Ce mă bați, ce mă căznești?
 Pentru vreo mare putere
 Sau pentru vreo neagră-avere,

Ori din vreo mare mișelie?
 — Nu te bat, nu te căznesc
 De vreo mare putere,
 Ci te bat, numele să-mi spui!
 — Slăbește-mă din măciucă,
 Ca numele să ți-l spun!
 Apoi el cum scăpa
 Tare, frate, se năcăjea.
 Cu arcanul azvîrlea,
 Șapte iepe că prindea;
 La capul arcanului
 Prinse pe negrul hanului,
 Hanului, sultanului,
 Și pe el că-ncăleca
 Și-ncepea, măre, de fugea,
 Herghelea se rupcea;
 Niște iepe gălbioare,
 Dungă neagră pe spinare
 Și-mbuiestru-n fuga mare,
 Unde le vezi umbletul
 Îți dai, măre, sufletul!

Radu Cornea
 Bucu — Ialomița
 31 VIII 1887

Izvorașul 14(1935), 328
 DOBRE ȘTEFĂNESCU

186 GHERGHIȘAN

A	Foaie' verde didițel, La satul Niculițel, Sus, pe coasta unui deal, La umbra unui stejar, <i>Drag la mama, Ionele,</i>	măi "
B	Sus pe coasta unui deal, /:La umbra unui stejar Se umbrește Gherghișean, <i>Drag la mama, Ionele!</i>	mă :/ -i

Dictat :

Iel la umbră se umbrea
 Și pe gîndur' se pornea
 Încotro ca s-o apuce,
 În pădurea satului,
 În cale drumeților.
 Ș-am zis verde de-aliman,
 La crișmă la Chițișcan,
 Acolo bea Gherghișan:
 — Dă-m', domnule, de băut
 Căj' țiganii m-au vîndut!
 Cîn' să beau pahar cu drag,
 Jandarmii m-așteaptă-n prag!
 — Gherghișan, suflet spurcat,

Lasă-te de noi legat!
 — Nu-z babă cu cîrpa-n cap,
 Să mă las la voi legat,
 Ce-z băiat cu pălărie,
 Nu mi-e teamă nij' d-o mie;
 Și-z băiat cu bască verde,
 Ici mă vede, ici mă perde!
 Ș-am zis verde de-aliman,
 La stîna unui cioban
 Să-narmeză doi țigan'
 Să-l prindă pe Gherghișan.
 Gherghișan cu arma mică
 A băga' țiganii-n frică.
 — Taci, maică, nu blestema
 Că ție bine-ț' părea
 Cîn' furam

și țe-aduceam!
 Cînd eram de-o lună-doo,
 Furam cloșca după oo;
 Cînd eram la zece an',
 Ț-aduceam case cu ban';
 Ș-acum, la doo'j de an'
 Sun' haiduc în codr-ei mar',
 Ș-acuma să-ț' pară bine
 Cîn' m-oi vedea mor' pe mine!...

Mișă Serghei
 Niculițel — Tulcea
 26 VI 1940

fg. 8564 a
 E. COMIȘEL

187(186) GHIORGHE, COSMA ȘI MAFTEI

Sub cea stîncă-ncremenită,
 În cărarea prăpădită,
 La umbră de stejăriș,
 Sub a codrului frunziș,
 Șede și se odihnește
 Și mi-ți doarme iepurește
 Ghiorghe, Cosma și Maftei,
 Frați în sînge botezați
 Și de lege lepădați.
 Că țin crîngul
 Și pămîntul,
 Și țin valea
 Cu cărarea,
 Și mi-ți calcă satele,
 De răpesc fecioarele,
 Vitele, averile,
 Și umplu pădurile.
 Iar cel Cosma hoțoman,
 La inimă mai dușman,

El dormea,
 Nu prea dormea,
 Ci hamgeriul își scotea
 Și pre Ghiorghe-njunghia
 Și la Maftei se-ntorcea.
 Iară Maftei greu visa:
 I părea că mi-l striga,
 Drept în picioare sărea,
 Mîna pre baltag puneau,
 Cu Cosma se hîrîtea:
 — Alei, Cosmo, hoț bătrîn,
 Om la inimă păgîn,
 Banii vrei să ne răpești,
 Capul să ne prăpădești?
 Din baltage se loveau,
 Și baltagele frîngeau.
 Atunci paloșe scoteau;
 Se luptau cît se luptau,
 Paloșele se rupeau.

Braț la braț se apucau.
 Spuma Cosma și turba,
 Iar Maței să-ngălbinea,
 Ca rănit cu greu era.
 Iacă, mări, cum lupta,
 Un hamgeri pre sus zbură
 Și pre Cosma-l agiungea
 Și la pământ mi-l culca,
 Cu Maței alătura.
 Din frunziș atunci ieșea

Un voinic de flăcăoaș,
 La trup sprinten și gingaș,
 Și-mi dezleagă fetele,
 Și-mi strânse chimirile,
 Armele, podoabele.
 Iar pre cei de cruce frați
 Și de lege lepădați
 'I lăsă colo-n cărare,
 La jîvinii de mîncare.

„de pre valea Prutului” — Moldova

Caranfil, 90

188(187) PÎRLICI

Foaie verde clocotici,
 Sărmanul, bietul Pîrlici,
 S-a dus, neică, de pe-aici!
 Și s-a dus la sămănat,
 Într-a lor că s-a băgat,
 Într-o crîsmă mi-a intrat,
 Șapte lei că mi-a luat,
 Cărarea c-a apucat,
 La Strătica a plecat.
 El în ușă că bătea
 Și din gură-aș-i striga:
 — Strătico, amanta mea,
 Deschide, mă rog, ușa
 Că io-s voinicul Pîrlici
 Care te-a scăpat de turci;
 Deschide ușa, Strătică,
 Și să-mi fii de ibovnică!
 Iar Strătica auzea,
 Drumul la ușă dădea
 Și Pîrlici că îmi intra,
 La masă drept că trăgea,
 La chefuit se puneă,
 Cu Strătica se iubea
 Pînă, vere, amețea
 De vin și de Strătica.
 El pe pat că se puneă
 Și îndată adormea,
 Iar hoața de Strătica
 La poteră-l dăruia;
 Potera-l încunjura,
 Unul drept la el intra
 Și din gură-așa zicea:
 — Dă-te tu, Pîrlici, legat,
 Ori stăi de armă-mpușcat!

Iară el răspuns le-a dat:
 — Eu mă dau vouă legat,
 Nu stau de armă-mpușcat!
 Iar potera de-auzea
 Mîna pe el că puneă
 Și cu lanțuri mi-l lega.
 — Măi Pîrlici, cît ai hoțit
 Cu banii ce mi-ai făcut?
 — Cu banii, cît am furat,
 Eu straie mi-am cumpărat
 Și mîncare mi-am luat;
 Iar ce mi-a mai prisosit,
 Cu mîndrele le-am băut;
 Le-am băut cu mîndrele
 Pe la toate crîșmele;
 Arestul care-l aveți,
 Parcă-s niște coteneți,
 Coteneți de pe la vii,
 Pînă-n Paști rămîn pustii!
 Procurorul de-auzea
 El bine mi-l încuia,
 El acolo mi-l lăsa.
 Iară Pîrlici ce făcea?
 Arestul că mi-l spărgă
 Și de-acolo că scăpa
 Și apoi iară pleca,
 Crîșmele de cerceta,
 Partea lui că și-o lua,
 Cărarea că apuca,
 La Strătica că pleca.
 El la ușă că bătea
 Și din gură-așa striga:
 — Strătică, amanta mea,
 Deschide, mă rog, ușa

Că io-s voinicul Pîrlici
 Și-am venit din nou pe-aici,
 Am venit să ne iubim
 Și de ce-a fost să vorbim!
 Strătica de auzea,
 Ea tare se spăimînta,
 Ușa ea n-o deschua
 Și din gură că vorbea:
 — Ba eu nu descui, Pîrlici,
 Că de cînd te-ai dus de-aici
 Alt amant la mine-am prins!
 Iar Pîrlici de auzea
 Fiarea-ntr-însul că pleznea,
 În ușă că se izbea,

Ușa-n două despica,
 La Strătica că intra,
 De beregat-o lua
 Și frumos o judeca.
 Apoi paloșul scotea
 Și capul îi reteza;
 La altele că pleca,
 Cu ele că se iubea
 Pînă banii mîntuia.
 Apoi în casă intra,
 Pe ciocoi mi-i prăpădea,
 De parale-i curăța
 Și cînta și-aleluia!...

Țepu — Galați

Pamfile, 95

189(193) [HOȚII ȘI POPA DIN BROȘTENI]

Frunză verde de duhan,
 Vai, sîrmanul Gheorghe Șfan
 Și cu Ion Orăvicean,
 Ei că să înțelegeau,
 La popa-n Broșteni plecau,
 Pe popa la cin-aflau:
 — Bună cina, măi părinte!
 — Mulțămesc, fecior cuminte!
 Hai la cină, măi feciori.
 — N-am venit la cina ta,
 Ci-am venit la blaga ta;
 Că ai blagă ruginită,
 Nici de un fecior brușită!
 — Măi mereu, feciori, cu mine,

Ca să ne-nțelegem bine.
 Mă sui pe scară în pod,
 Să dobor un oboroc.
 Pe popa dracu-l știa
 Că pistoale-n pod avea.
 Pocnea unul, pocnea două,
 Pin' pocnea pe toate nouă.
 Nici un fecior nu lovea,
 Potera să ridica
 Și feciorii că fugea
 Și lui popa-așa-i zicea:
 — Rămii, popă, sănătos,
 Că nu te-am muiat la os!

[Banat]

Epure, 89

190(195) TODORICĂ ȘI FLORICA

În pădurea pinului,
 În munții Cătrinului,
 Unde umbra nu s-abate,
 Nici soarele nu străbate,
 La masă de solzi de pește
 Beau voinicii boierește.
 Tudorică, viteaz mare,
 El din gură-așa grăia:

— Eu mai bine vreau să mor
 Decît eu să nu mă-nsor
 Cu frumoasa satului,
 Cu Floarea bogatului!
 Ei mult se vorbea
 Și în sat se slobozea,
 Că bani nu le trebuia,
 Numai pe Floare-o fura.

Dar voinicul de Mihai
 Ce păzea noapte la cai,
 El pe Floare-o auzea
 Și caii îi năpustea
 Și după lotri pleca.
 Când acolo ajungea,
 Dup-o stîncă s-ascundea.
 Când zorile se vărsa,
 Florica plîngea
 Și viața-și blăstăma,
 Todorică-așa-i grăia:
 — Tu Florică, draga mea,
 Nu plînge pe maică-ta,
 Viața nu-ți blăstăma.
 Aici fiere nu răpesc,
 Nici oameni nu te găsesc.
 Tu rămîni singură-acasă,
 Să ne-aștepți cu prînz pe masă!
 Dar Florica-așa-mi zicea:
 — Todorică, viteaz mare,
 Sece-ți ție inima
 Că-i numa' venin în ea
 Când pe mine mă oprești
 Să nu plîng pe maică-mea,
 Care m-o iubit curat
 Și cu drag m-o sărutat!
 Todorică-așa-mi zicea:
 — Tu Florică, draga mea,
 Rămîni singură acasă,
 Să ne-aștepți cu prînz pe masă!
 El o dată fluiera,
 Ei prin codru se-mpărțea
 La toate cărările
 Să țină drumurile,
 Unde trec neguțători
 Să-i lase făr' bănișori.
 Când ei se depărta,

Florica-n casă plîngea;
 Dar Mihai degrab' venea,
 Că bogatu-așa zicea:
 Care voinic s-o afla
 Să-i aducă pe Floarea,
 El ăluia că i-o da
 Un pluguț cu șease boi,
 Zece porci de îngrășat
 Și pămînt de sămănat,
 Și-apoi i-o mai da și-o casă
 Și pe Floarea de mireasă.
 Mihai la Floarea mergea
 Și în casă că intra
 Și din gură-așa grăia:
 — Tu Florică, draga mea,
 Nu plînge, nu suspina,
 Viața nu-ți blăstăma,
 Și te gată și haidați
 S-ajungem la maică-ta
 Păn' soare n-o scăpăta!
 Florica cînd îl vedea
 I se arunca în brață
 Și-l săruta cu dulceață.
 Ei de galbini se-ncărca
 Și la mică-sa pleca.
 Când soarele scăpăta,
 La bogat că ajungea.
 Lotrii cînd venea,
 Ei nu aflau prînz pe masă,
 Nice mîndra de mireasă.
 În foc nu nici un jar,
 Numai jale și amar!
 Dimineața-n prînzul mare
 Potera îl ocolea;
 Unsprezece au scăpat,
 Todorică stă legat...

„din Răcășdia și jur“ — Caraș-Severin

Novacovici, 21

191(194) A LUI IOSIM LOTRUL

Sus, pă apa Ruscăiei,
 La moara lu' Iedieran,
 Iedieran, cînie iclian,
 Avia un borcan die bani,
 Iară Iosim arambașa
 La iel, măi, că să dușia,
 Din gură așa-m' grăia:
 — Iedieran, cînie iclian,

Să-m' dai un bocal die bani!
 Iedieran că mi-ș' grăia:
 — Arambașa Iosime,
 Să m-aștiepț' tu puținiel,
 Banii io că i-am băgat,
 În suric io i-am băgat;
 Surica io voi tăia
 Și, mai, zău, o voi topi,

Banii io, măi, ț-oi griji!
 — Iedieran, cînie iclian,
 Așa io ti-oi aștepta
 Dacă tu, măi, că mi-i da
 Pă prunca, Măriia ta,
 Zălog miie să mi-o dai,
 Io pă tini ti-oi aștepta!
 Iedieran că mi o da
 Pă prunca, Măriia lui.
 Die mînă mi o luva
 Și lu' Iosim că mi-o da.
 Iar Iosim arambașa
 Die mînă că mi-o luva,
 Undie iel că mi-o dușia?
 Sus, dîn codrii ăi mai mari.
 Iară pă ia c-o dușia,
 La șilboc că n-o punia,
 Apoi din gură-m' grăia:
 — Să vez', pruncă Măriie,
 La șilboc nu ti-oi puniè!
 Da' o ploaie că mi-ș' da,
 Iar Iosim arambașa
 Din gură așa-m' grăia:
 — Alieu, pruncă Măriie,
 Ploaie, măi, că mi tie ploaie,
 Ia vină, măi, tu la minie,
 În cabaniță la minie!
 Iară prunca Măriia,
 Ia, măi, că nu mi-ș' vria.
 Iară Iosim arambașa,
 Iel, măi, mi să mîniia,
 La șilboc că mi-o punia.
 Iară prunca Măriia,
 Cînd fu pă la miaz die noaptie,
 Poalie larj' că-m' sumeta
 Și ia fuga că mi-ș' da.
 La tată-so să dușe-re,
 La tată-so ajunje-re,
 Așa din gură-m' grăie-re:
 — Taică, taică Iedieranie,
 Ia diescidie-m' ușița
 Că io că sînt Voicița!
 Iedieran, cînie iclian,

Așa din gură-m' grăia:
 — Alieu, pruncă Măriie,
 Ușa nu ț-oi diescidiè!
 Iară prunca Măriia
 Iară așa să ruga:
 — Taică, taică Iedieran,
 Dacă tu nu tie-ncrez'
 Țîțilie ț-oi arîta-re!
 Pă feriasť lie arîta-re,
 Iedieran că mi-ș' grăie-re:
 — Taicii, taicii Voiciťo,
 Dacă tu iești Voicița
 Din grădină să tie baj',
 Acolo tu să mai dormi,
 Să dormi pînă diminiaťă!
 Voicița nu cutieza-re,
 Poalie larj' că sumeta-re,
 Undie fuga că mi-ș' da-re?
 La Doloave să dușe-re,
 Slujnică că să punie-re.
 Iară Iosim arambaș,
 Dacă vidiè c-o fujit,
 Lotrii iel că mi-ș' luva-re,
 Undie urma că-i mîna?
 La Doloave că-i mîna.
 Iar Iosim arambașa
 La Doloave ajunja,
 La bunari că mi-ș' trăja.
 Iară Voicița vinia
 Cu șofei în cap la apă,
 Cu șofei și cu caucu.
 Cu vadra apă scotia,
 Iară Iosim arambaș
 Așa din gură-m' grăia:
 — Să-m' dai ap', fată, să biau!
 Iar Voicița, dumniaii
 Caucu că mi-ș' luva
 Și dîn cap că mi-ș' mai da
 Și larmă că mi-ș' strîga,
 Podiera să rădica,
 Pă Iosim că mi-l prindia,
 La robiie-l trimetia.

m Colo sus, pe-on munte verde,
 Ce turmă de oi să vede?
 Lîngă iele cine-mi şede?
 Frati-său cu soru-sa;
 Frati-său pe rît dorme,
 Soru-sa oile păşte.
 — Scoală, frate, şi le-omî mulge
 Că grè ploită ne-ajunge,
 Mulge doauă,

lasă noauă,
 Că ia, vini-un nor şi ploauă,
 Pe cea vale lungă, lată,
 Greu nor dic ploaie s-arată!
 — Acela nu-i nor de ploaie,
 Că vin turcii să te ieie!
 — Frate, unde

*Dictat*¹:

m-aş ascunde?
 — Tomna-n fundu colibii,
 Sub gluguţa bădiţii,
 Un'-i locu buducii!
 Şi nici vorba n-o sfîrşi,
 Turcii la dînsa sosî:
 — Bună dzîua, om de treabă!
 Sănătos,

voinic frumos?
 — Hai, poftiţ'
 şi hodiniţ'!
 — N-am venit să hodinim,
 Am venit să vă peşim,
 Pe soru-ta Ț-o luăm!
 — Pînă capu-m' sus mi-a sta
 Sorioară nu mi-oi da,
 Făr' tri sute

de-oi mărunte
 Ce zbghiară vara pe munte.
 Ieu pe-acelea vi le-oi da,
 Şi pe sorioara, ba!
 — Noi di-acelea n-om lua,
 Făr' numai pe soru-ta!
 — Pînă capu-n sus mi-o sta
 Sorioara nu voi da.
 Tri sute de mileuşi,
 Tăt mîndri şi ochesăi,
 Şi pi-aceia vi i-oi da,
 Da' pe sorioara, ba!
 — Nici di-aceia n-om lua,
 Făr' pe sorioara ta!

¹ Cf. *Zămfir*, 96.

— Pînă capu-n sus mi-o sta
 Sorioara nu voi da.
 Tri sute di oi alesă
 Ce din coarne aur varsă,
 Și pi-acelea vi le-oi da,
 Da' pe sorioara, ba!
 — Foaie verde din cărare,
 Văd, frate, că nu-i scăpare,
 Da' ia forfăcuțale
 Și-m' taie cosîțele,
 Și cerceii din urechi
 Pune-i de tort' la găleț';
 Cîn' cerceii-or zurăi,
 Oile-n strung-or vini;
 Cîn' cerceii-or rugini,
 Să știi, frate, c-oi muri!
 Turcii o pus-o călare
 Pînă la Dunărea mare.
 De pe cal s-o aruncat
 Și-n Dunăre s-o lăsat
 Și din gur-o cuvîntat:
 „Decît roabă turcilor
 Mai bine hrană peștilor!”

Maria Precup
 Leșu — Bistrița-Năsăud
 24 IX 1935

fg. 5643 a
 ILARION COCIȘIU

193(199) COSTEA

A	/:hai:/	Verde, verde-a măslinii, Pe cîmpu Tighinii Și p-al Tighiniței	
	ai	Răsărit-ai florile Odată cu zorile?!	mă
	î	N-am răsărit florile, Și-a scos Costea oile, Umplut-ai perdelele Pe toate vâlcelele...	
		Azi e luni, și mîine marți, Pleacă Costea la Galați	mă
		Tot cu caii-nsămărați, Și iel, frate, ca să-m' ia	mă
		Uopincuțe la ciobani Și glugi pă la cei zărari, Bolovani	
		pă la cîrlani,	mă
		Ieșipejoare la mioare,	

	Iminei	
	la vătășai. . .	
	Iel, neică, că tot pleca,	
	Grijă la ciobani le da:	<i>mă₁</i>
<i>ai tu</i>	— Voi ciobanilorî,	
	Mai mari vătășailorî,	
	Fulga dacă mi-o veni	
	Și p-aici s-o pripăși,	
	Zeciuală să i-o dați:	
	O mioară	
	dă căldare	
	Ș-un berbecel dă frigare,	
<i>n₂</i>	/:Că Fulga ie <i>d₂</i> -un haiducî ₂ ,	<i>:/ mă₁</i>
	Iei sun' patruză' și cinci,	
	Cin'zecî făr' dă cinci,	
	Tot voinici liviți,	
	Străiori, făr' dă părinți,	
	Cu căciule-nalte	
	Stoboșate,	
	Lăsate	
	pă spate,	
	Dă străinătate,	
	N-au, frate, cu cin' să bate!	<i>mă</i>
<i>B</i>	/:ho:/ Iară Costea că-m' pleca,	
	Grijă la ciobani le da,	
	Iei, frate, ca să mi-și taie	
	O mieoară	
	dă căldare	
	Ș-un berbecel dă frigare.	
	Iar ciobanii ce-m' făcea?	
<i>măi</i>	O mioară că tăia,	<i>mă</i>
	O mioară	
	dă căldare	
	Ș-un berbecel dă frigare.	
	Iei mînca,	
	să sătura,	
	Fulghii, nene, nu-i oprea,	
	Iacă Fulga că-m' venea,	
	Tot haiduci liviți,	
	Străiori, făr' dă părinți,	
	Cu căciule nalte,	
	Stoboșate,	
	Lăsate	
	pă spate,	
	Dă străinătate. . .	

P-o măgură să urca, mă
 Car' ca cîinii că lătra,
 Car' ca lupii că urla,
 Ciobanii să speria,
 Pîn pîrloage să pitea, mă
 Oili că le fura,
 Oili jumătate
 Și mai mul' dă jumătate,
 Cu iele, neică,-m' pleca.
 Da' unde că să-nfunda? mă
 Tot la lacu cu-o richită,
 Șădea Fulga ghimuită
 /:Și dă haiduci ocolită... :/ mă₂
 Iară Costea ce-m', făcea?
 Iel dă la Galați sosea
 Cu mieoare
 la spinare,
 Iminei
 la vătășai
 Și glugi mari
 la cei zărari,
 Bolovani
 pă la cîrlani;
 Și iel, frate, că venea
 /:La ciobani că le dedea; :/
 Dar oi la strungă că le loa
 Și, neică, că nu-m' ișea
 Niși laptili la măsură,
 Niși cașu la-nchiegătură!
 ăi Mîna pă ciobani punea, mă
 La bătaie că mi-i loa, „
 m Bătea unu, bătea doi,
 Bătea pînă-n patruj'doi,
 La bătaie că mi-i loa, mă
 Mîna pă Dolfa punea,
 Tot pă Dolfa cea bătrînă,
 Numai cu doi dinți în gură,
 Dă bătrînă, chielbeștă,
 Șădea-n vatra focului
 În postu Sîm-Pietrului... mă
 Iară Dolfa că spunea:
 — Dară Costeo dumneata, mă
 'Stai, neică, nu măi mă bate,
 C-am zluji' la taică-tău,

Și-am zluji' lu' moșu-tău,
 Și jlujăs' și dumitale
 /:Ca la un frate mai mare. :/
 Că ciobanii ce-au făcut? mă
 O mieoară c-a tăiat,
 O mieoară

dă căldare
 Și-un berbecel dă frigare,
 Iei au mânca',

s-au săturatî,
 Îmbucătură nu mi-a datî
 Și d-aia, frate, n-am lătratî,
 Oili ți le-a furat. mă
 Dar dacă-m' tai mic
 O mieoară

dă căldare
 Și-un berbecel dă frigare,
 Ieu urma Fulghii-oi mirosia,
 După iel, frate,-om pleca! mă
 Iară Costea ce-m' făcea?
 O mieoară că tăia,
 O mieoară

dă căldare
 Și-un berbecel dă frigare,
 im Pă Dolfa mi-o sătura;
 Iară Dolfa ce-m' zicea?
 — Țin-te, Costeo, după mine
 Să te duc ieu unde-i bine! mă

ai După Dolfa să țină,
 /:Urma Fulghii-o mirosea, :/ mă₁

ai Ochișorii-i lăcrăma
 Și din fluier durluia...
 Iară Costea ce-m' făcea?
 După Dolfa să țină.

ha Vezi, la lacu cu-o richită
 Șădea Fulga-nghimuită,
 Și dă haiduci ocolită,
 Și nu mi-și frigea cum să frige,
 Și mi-l 'toarce pîn cîrlige
 Ca să fie carnea dulce... mă
 Costea, nene, cîn' vedea
 Suflețelu-i bicîia

ăi Și din gură-așa-m' zicea:
 — Daleo, Fulgo dumneata,

D

Am să te bat ciobănește,
Să n-ai pă lume nădejde!
Iară Fulga-l auzea,
Ia din gură-așa-m' zicea: *mă*
— Am să te bat-ieu haiducește,
Să n-ai pă lume nădejde!
Costea, frate, d-auzea
Pă Dolfa o asmuțea,
În ceafa Fulghii trăgea, *mă*
Trăgea, nene,
nu glumia,
+ La pământ că mi-l trîntea.
Iară Fulga ce-m' zicea? *mă*
— Daleo, Costeo dumneata,
„
Ceartă tu pă Dolfa ta
Că ce-oi cere io ți-oi da, *mă*
Și galbeni a treia parte,
/:Și oili jumătate! :/
Așa, neică, că-i spunea,
Pă Dolfa că mi-o certa; *mă*
Iară Fulga ce-m' făcea?
În pădure că intra,
Trei tipsii dă galbeni dăzgropa
Și lu' Costea
că-i dădea; *mă*
/:Iară Costea
ce-m' zicea? :/ „1
+ Galbenii că mi-i lua
Și pă cal că mi-i punea, *mă*
Și oili jumătate,
/:Și galbeni a treia parte. :/
im Pă măgar că mi-l punea
Și la munte că-m' pleca,
Tot în Țara Ungurească,
Unde-i chita voinicească
Și leafa ortomănească,
Și porumbu ie dă coptî
Și lăstaru, vez', d-un cot... *mă*
Cununa
și boteza,
Să vez', nene, mi-o muri,
/:Aibe cin' i-o pomeni!... :/ *mă*

Foaie verde ș-o lalea,
 Veni și primăvara,
 Potîncu mi se scula
 Și la voinicei strîngea,
 Voinicei tot arnăuți,
 Că sînt la bătaie iuți;
 Voiniceii toți călare,
 Pe la brîu cu iatagane
 Trece Oltu-n fuga mare.
 Voiniceii și-i strîngea,
 Punea masă și mînca,
 D-o ploschiță că-mi scotea
 Și da la băieți să bea,
 Și din gură-așa-mi grăia:
 — Beți, băieți, nu vă-mbățați,
 C-aveți coaste să-mi urcați,
 Văi adînci să coboriți,
 C-o să mergem la moș Luță,
 Să luăm niscai părăluță!
 Dar voinicii ce-mi făcea?
 De la masă se scula
 Și la cai mi se ducea,
 Și pe cai mi-ncăleca,
 La moș Luță mi-apuca,
 La moș Luță mi-ajungea,
 Pe moș Luță nu-mi găsea.
 Baciul singur că-mi era,
 De moș Luță-l întreba,
 Dar baciul se cam codea,
 De moș Luță nu spunea.
 Dar fratele baciului,
 Fuse bala dracului,
 Mîna pe baci că-mi punea,
 Mi-l bătea, mi-l chinuia,
 Cu moartea-l împotriva.
 Dară baciul ce-mi zicea?
 — Nu mă bateți, măi flăcăi,
 Că pe moș Luță vi-l spui.
 Este-n tîrla oilor,
 Lîngă a mioarelor,
 Pitulat pe lîngă foc,
 Învălit într-un cojoc;
 C-o căciulă berbească,
 Nimenea să nu-l cunoască.
 Foaie verde ș-o lalea,
 Voiniceii-mi auzea,
 Spre moș Luță că-mi pleca;
 Dar moș Luță mi-i simțea
 Cînd cîinii la ei se da

Și-mi da dosu-n d-a fuga.
 Dar fratele baciului,
 Fuse bala dracului,
 Pe moș Luță mi-l zărea
 Cînd da dosu-n d-a fuga
 Și din gură-așa grăia:
 — Stăi, moș Luță dumneata,
 Nu da dosu-n d-a fuga
 Că nu sîntem oameni răi,
 Sîntem negustori de miei.
 Dar moș Luță mi-auzea
 Și-ndărăt mi se-ntorcea,
 Bună seara le dădea
 Și spre casă că-mi pornea
 Și acasă-mi ajungea.
 — Fa Ilinco, fata mea,
 Deschide, taică, ușa
 Că nu sînt cu oameni răi,
 Sînt cu negustori de miei;
 Tot de miei și de mioare,
 Să mai luăm și noi părăle!
 Dar a fată ce-mi făcea?
 Ușile le descuia
 Și ei în casă-mi intra.
 Dar moș Luță ce-mi zicea?
 — Fa Ilinco, fata mea,
 Pune mîna pe căldare
 De fă la flăcăi mîncare!
 Dar fratele baciului,
 Fuse bala dracului,
 Lui moș Luță că-i zicea:
 — Măi, moș Luță dumneata,
 N-am venit pentru mîncare,
 Ci-am venit pentru parale,
 Că vine Vinerea-Mare!
 Dar fratele baciului,
 Tot el bala dracului,
 Mîna pe moș că-mi punea,
 Mi-l bătea, mi-l chinuia,
 Cu moartea-l împotriva.
 Dar moș Luță ce-mi zicea?
 — Nu mă bateți, măi băieți,
 Ci căutați și vedeți,
 Căutați pe după ușa
 Că-i d-o mică găletușă,
 Plină de sfanți și lește
 Făcute după oițe!
 Voiniceii că-mi săpa,
 Găletușă mi-o scotea

Și pe masă mi-o vărsa,
 În dăsagi mi-o așeza,
 Mustăcioara-mi răsucea,
 Unul la altul mijea.
 Dar fratele baciului,
 Tot el bala dracului,
 Iar la bătaie mi-l lua,
 Mi-l bătea, mi-l chinuia,
 Cu moartea-l împotrivea.
 Dar moș Luță ce-mi zicea?
 — Nu mă bateți, feții mei,
 Ci căutați supt temei
 Că mai e d-un putinei,
 Mi-este plin cu gălbenei
 Făcuți după berbeci!
 Voiniceii-mi căuta,
 Putineiul mi-l scotea
 Și pe masă mi-l vărsa,
 Și-n dăsagi mi-l așeza,
 Mustăcioara-mi răsucea,
 Unul la altul mijea.
 Dar fratele baciului,
 Tot el bala dracului,
 Iar la bătaie mi-l lua,
 Mi-l bătea, mi-l chinuia,
 Cu moartea-l împotrivea.
 Dar moș Luță ce-mi zicea?
 — Nu mă bateți, mări feciori,
 Ci cătați după cuptor
 Că mai e d-un hîrdăior;
 Mi-este plin cu zimțișori
 Făcuți după boișori!
 Voiniceii-mi căuta,
 Hîrdăiașul mi-l scotea
 Și pe masă mi-l vărsa,
 Și-n dăsagi mi-l așeza,
 Mustăcioara-mi răsucea,
 Unul la altul mijea.
 Dar fratele baciului,
 Haidamacu hoților,
 Netotul netoților,
 Tot el bala dracului,
 La moș Luță iar pornea,

Iar la bătaie mi-l lua,
 Mi-l bătea, mi-l chinuia,
 Cu moartea-l împotrivea.
 Dar moș Luță ce-mi zicea?
 — Nu mă bateți, tăiculiță,
 Mai cătați în cea lădiță
 Că mai e de o sălbiță
 De gălbenei cu tortiță!
 Dar Ilinca-mi auzea
 Și din gură-așa grăia:
 — Căpitane dumneata,
 De mi-ți lua și sălbița,
 Să dea Maica Precista
 Și Sfînta Duminica
 Să vă prinză potera!
 Potîncu ce mi-și făcea?
 În lădiță căuta
 Și sălbița mi-o scotea,
 Și la ea că se uita,
 Mîna-n aur că-mi băga
 Și puneă și sălbița,
 Și fetei le dăruia.
 Dar Ilinca ce-mi făcea?
 Foarte lor le mulțamea.
 Dar fratele baciului,
 Tot el bala dracului,
 La moș Luță se ducea
 Și din picior că-mi bătea,
 Și din gură-l judeca:
 — Foaie verde mărăcine,
 Cînd eram slugă la tine
 Tu mă țineai ca p-un cîine.
 Eu veneam să-ți ce'i legumă,
 Tu-mi dai palme peste gură;
 Eu veneam să-ți ce'i mălai,
 Tu mă dai de păr prin scai;
 Eu veneam să-ți ce'i opinci,
 Tu-mi strigai să fug d-aici!
 Foaie verde ș-o lalea,
 Voiniceii că-mi pleca,
 Spre codru se îndruma
 Și urma li se pierdea.

— Șaicu, Șaicu, Șaicule,
 N-auzi tu, hainule,
 N-auzi ciobani buciurmînd,
 Toate văile sunînd?
 Poate hoții au venit
 Și oile ți-au răpit!
 Iară Șaicu au grăit:
 — Așa buciurmă ciobanii
 Cînd își prăpădesc cîrlanii
 Și s-adune dulăii
 Pe la toate tîrlele!
 Șaicu-n samă n-au bagat,
 Iar ciobanii-au buciurnat,
 Ș-așa tare-au buciurnat,
 Buciumașul au crapat,
 Văile s-au răsurnat,
 Munții s-au cutremurnat.
 Șaicu că mi s-au sculat
 Și la grajd au alergat,
 Nouă uși au descuiat,
 Pe murg de frîu l-au luat
 Și din grajd că au ieșit
 Și din gură i-au grăit:
 — Murgule,
 Voinicule,
 Mai poți tu la bătrîneță
 Cum puteai la tinereță?
 Iară murgul necheza
 Și așa îi cuvînta:
 — Cît puteam la tinereță,
 Mai mult pot la bătrîneță:
 La tinereță mi-era
 Carnea-ntocmai ca spuma,
 Ciolanul ca măduva;
 Iar acum, la bătrîneță,
 Nu mai sînt ca-n tinereță,
 Că mi-i carnea ca și fierul,
 Iar ciolanul — ca oțlul!
 La Dunărea au sosit,
 Iar Șaicu-așa i-au grăit:
 — Murgule,
 Voinicule,
 Haide-n pas cu mult mai tare,
 Să te trec Dunărea ast' mare!
 Murgul pasul că l-au dat,
 Peste Dunăre-au zburat,

La perdele-au alergat.
 Ciobanii ședeau legați,
 Dulăii iera-mpușcați,
 Turmele s-amestecasă,
 Tîrlele i le pradasă.
 — Măi Ioane Caratruci,
 Mai mare peste haiduci,
 Tu ai oaie de caldare
 Și mioară de frigare.
 De ce mi te-ai apucat
 Pe ciobani de mi-ai legat,
 Dulăii mi-ai împușcat,
 Turmele-ai împrăștiat,
 Tîrlele mi le-ai pradat?
 Ai vrut să-mi răpești averea,
 Hai să ne-ncercăm puterea!
 Toate turmele păștea,
 Iar o biată miorea
 Tot în urmă rămînea.
 Șaicu la dînsa mergea
 Ș-o-ncepu a întreba:
 — Mioară, mioară,
 De trei miei la primăvară,
 Fir de iarbă n-ai păscut,
 Pic de apă n-ai băut,
 Turma n-ai inghermicit?!
 — Cum oi mîncă, cum oi bea,
 Cum să n-am inimă rea
 Dacă pe al meu stăpîn
 L-omorî negru păgîn,
 Și de jale ieu bolesc
 Și de zile mă sfîrșesc?!
 „...Iar ieu dacă oi muri,
 N-are cine mă boci.
 Spune la flăcăi, în tîrlă,
 Să mă-ngroape lîngă strungă,
 Fluieraș de-argint, frumos,
 Să-mi puie-n plasă,-n gard, jos.
 Și vîntul a aligni,
 Fluierașul s-a porni,
 Și s-a porni ș-a cînta,
 Oițele or zbiera,
 Mierii-or începe-a juca,
 Iară ieu oi suspina!“
 De la tîrlă-n vale

Este-o casă mare,
Cu ferești la soare.
Pe prispă, afară,
O babă bătrână,

C-un caier de lână;
Din caier trăgînd,
Din cchi lăcrămînd,
După fiu plîngînd...

[Moldova]

Sevastos, 293

196(202) VOINICU ȘI IANUȘ UNGURU

Mă luăi, luăi,
Pi ici, pi colē,
Cum îi triaba mē:
Cu pușcuța-n spati,
Cu căciulița-ntr-o parti
Și cu vo cîtiva ceti
Suptîrei și laț' în speti;
Suptîrei pi susuori,
Cîn' îi vedz' ti ieu ciori;
Și-ncalțaț' cu iminei,
Și-nci-n cap cu pălării,
Și-mbracaț' cu ceburi negri,
Și gătiț' di codru verdi.
Ș-apu' mă luăi, luăi,
Pi-om plai, pi-om păiuț,
Pi-om vîrf di deluț.
Și eu cî-m' găsiam
O frundzi di rai,
În mîn-o luai
Și-m patru mni-o despicai,
Doau lepădai,
Una-n sîn bagai
Și-n una suflai,
Tăț' munți mni-i rasunai.
Ș-apucaî tot pi plai, pi plai,
Și eu cî-m' gășăm
Doau' mniorele
Din oci ocișăli.
Și eu li luuam,
Bini li-adapam,
Bini li hranem.
Nici nu bè, nici nu mînca,
Făr' ocii li lacrama.
Da' eu li-ntrebam:
— Măi, voi mnioreli,
Din oci ocișăli,
Poati nu va placi
Purtătura mē
Și hrana ci va dau?
Da' eli vorbgē

Ș-așă cî-i spunē:
— Stăpîni, stăpîni,
Iac-amuș cî vini
Ianuș Unguru,
'...tu-i suflitu,
Ș-au sî ti omoari
C-au ciudî pi tini
Cî ai oi cam multi,
Tot mnii și cornuti!
Atunci și sosă,
Ianuș cî vinē
Și mni-l întreba:
— Măi, tu es' cioban
Cu cînii cii buni
Și cu oi cam multi,
Tot mnii și cornuti?
El lancia luua
Și la el ișă
Și mni-l întreba:
— Tu ești Ianuș Unguru,
'...tu-i suflitu,
Cred cî poati-ț' trăbi
Vum berbeci di frigari,
Vo mnioarî di caldari?
Pciar cî eu ț-oi da
Și bani cît lumia,
Cî eu nu-s cioban
Și sînt ciar stăpîn.
Nu cumva eș' hoț?!
Din gurî-l 'ntreba
Și dim pcicioari pornē,
Tot di el s-apropciē.
Cîn' di el s-apropciē,
Di diparti-i da,
Lancia-ntr-însu o бага
Și gios la pămînt mni-l da.
Ș-apui iar mni-l întreba:
— Măi, tu ești Ianuș Unguru,
Cî am oi cam multi,
Mnii și cam cornuti?

Cu oi ti-am rugat
 Și berbeci Ț-am dat.
 Ia, amu ti-oi spinteca
 Și banii ți i-oi lua!
 Când l-o spintecat,
 Suflitu ș-o dat.
 La el o găsît
 Mnii di galbanaș',

Plin un cimiraș.
 Cîinii cî-i strîga,
 La el cî vinê,
 Carnia i-o taiê,
 La cîini o zvîrlê,
 Pi cîini îi hranê,
 Di Ianuș sî curățâ.

Toader Mihai Buchildă
 Tătăruși — Iași
 15 III 1897

Vasiliiu, 28

197 IONAȘCU

Veni carte-mpărătească
 Tocmai din țara leșească,
 De la domnu Tocșan-vodă
 Către domnu Ionașcu.
 Veni carte-mpărătească,
 De război să se gătească.
 Ionașcu ce-mi făcea?
 De război mi se gătea,
 Mi-și dă cărți în patru părți
 Și răvașe prin orașe,
 De război să se gătească.
 Și el oaste că-mi strîngea
 Tot ca frunza și ca iarba,
 De nu le mai dai seama.
 Cîtă oaste îmi avea,
 Toată mi-o-mbrăca în za
 De nici nu se pomenea,
 Și la război că-mi pleca.
 A doua zi se scula,
 Ochianu-n mină lua
 Și spre război se uita.
 Și-n război ce mi-și vedea,
 Foarte mult se-nspăimînta
 Și din gură mi-și grăia:
 — Năvălașcă, sluga mea,
 Cîtă oaste avem de multă
 Parcă mi-e de vînt bătută,
 Toată la pămînt mi-e pusă;
 Năvălașcă, sluga mea,
 'Aideți noi să ne armăm,
 Că de război nu scăpăm!
 Ei, măre, că se armau,
 Caii că mi-i înșelau
 Și pe cai încălecau
 Și ei, măre, mi-și plecau

Pe calca Butucului,
 Cîmpu Severinului,
 La satu cu nouă lume,
 La mînăstirea-n trei brîne.
 Acolo dacă-ajungeau,
 În război că mi-și intrau.
 Când fu soarele la prînz,
 Să mi-ți vezi luptă cu plîns;
 Când fu soarele-n chindie,
 Să vezi luptă cu minie.
 Tocma atunci mi se-ntîlneau
 Năvălașcă și Ionașcu.
 — Năvălașcă, sluga mea,
 Ține tu marginile
 Să bat eu mijloacele,
 Că le știu soroacele;
 De la mine ce-o scăpa,
 De la tine să nu scape
 Nici în cer, nici în pămînt,
 Nici în gaură de șerpe,
 Nici în pîntece de maică!
 Când al doilea să-ntîlnea,
 Ionașcu mi-i striga:
 — Năvălașcă, sluga mea,
 Dă-mi-te despre stînga
 De-ți lungește viața,
 Că calu s-a-nfierbîntat,
 Sabia-n sînge s-a spurcat,
 Ochii-mi s-a-mpăișinat
 Și m-am pornit pe tăiat!
 Când soarele scăpăta,
 Ei n-aveau ce mai tăia.
 Lesne fuse la tăiat,
 Anevoie la scurmat.
 Mi-și scurmau ce mi-și scurmau,

Umplea disații de păr,
 Îi umplea cu gălbiori.
 Ionașcu mi-și grăia:
 — Năvălașcă, sluga mea,
 'Aide să suim pe plai
 C-aici nu mai e de trai,
 Mergem la cîmp, la cîmpie,
 Unde fir de iarbă nu e,
 Numai dalba colilie
 Coaptă la Sfînta Mărie!
 Ei acolo că-mi ieșeau
 Și nu mai puteau mergea,
 După cai dăscălecau
 Și caii mi-i priponeau,
 La umbră că se culcau,
 La trei zile se sculau.
 La umbră de stravăț verde,
 Doarme voinic, nu se vede;
 Ei trei zile mi-și dormeau
 De nici nu se pomeneau,
 La trei zile se sculau.
 Ionașcu se deștepta,
 Doar capu mi-l ridica
 Și el din gură striga:
 — Năvălașcă, sluga mea,
 Ia scoal', frate, d-acia.
 Caii vezi că nechezau,
 Ogarii că mi-și schincau,
 Tai la cai pripoanele,
 La ogari zăvoarele;
 Dă-le drumu s-arănească,
 Pă noi să ne pomenească!
 Năvălașcă răspundea:
 — Dalei, stăpîne, stăpîne,
 Nu pot, vezi, ca să mă scol,
 Cîte tăieturi pe trup,
 Pe toate că mi le-ajung,
 Cu pana de mi le ung;
 Am o tăietură-n spate
 Și mult mă trage la moarte!
 Ionașcu c-auzea,
 Paloș în dinți că lua
 Și pe brînci mi se trăgea,
 Pripoanele le tăia,
 Drumu cailor că da,
 În țară să s-arănească
 Și pe ei să-i pomenească.
 Încă o zi mai dormea,
 Ionașcu se scula,
 D-o șoavă că mi-și vedea,
 D'asupra lor să-nvîrtea,
 Și din gură mi-și striga:

— Năvălașcă, sluga mea,
 Astă șoavă să-nvîrtește,
 Moarte nouă ne cobește,
 Că noi dacă-om răposa
 Cu carnea s-o ospăta,
 Cu sîngele s-o-adăpa!
 Pînă seara mai trăia,
 Cînd soarele scăpăta,
 Iacă și ei răposa.
 După ce mi-și răposau,
 Vulturii că mi-și veneau
 Și pe ei că se puneau,
 Cu carnea se ospătau,
 Cu sîngele s-adăpau.
 Veni d-un vultur bătrîn,
 Pă Ionașcu se puneau,
 Mîna dreaptă că-i lua
 Cu trei coaste alătura
 Și cu inelușu-n ea.
 Și sălta de mi-și zbură,
 Acas' la el se ducea,
 Pe d'asupra să-nvîrtca
 Și din cioc îmi cloncănea,
 Cîrțile de-mi răsuna.
 Cocoana de mi-l vedea
 La un vîntător striga:
 — Ia vezi, frate dumneata,
 Astă șoavă să-nvîrtește,
 Rău nouă că ne cobește.
 Ia ia durda la cătare
 Și-o lovește unde-o doare,
 C-o avea și ea vrun păs!
 Durda-n mîna mi-o lua,
 Băga praf cu chivăra
 Și gloanțele cu mîna,
 Și în șoavă o slobozea
 Și nu mi-o înemerea.
 Iar ea dacă mi-și vedea
 Asupra casei se da
 Și drumu mîinii că da,
 Drept în curte de cădea.
 Atunci cocoana vedea
 Și la ea că se uita,
 Inelușu cunoștea
 Și la slugi că porunceau:
 — Scoateți caii ai negri,
 Care-mi strălucesc ca șerpîi!
 Și la trăsură-i puneau
 Și ei, mîre, că-mi plecau
 Pe calea Butucului,
 Cîmpu Severinului,
 La satu cu nouă lume,

La mînăstirea-n trei brînc;
Pă Ionașcu îl găscă.
Începea d-a mi-și plîngea,
Mi-și plîngea și-l săruta,

Oscioarele le lua,
Acasă mi se-ntorcea
Tot plîngînd și suspinînd,
Pe Ionașcu jelînd.

Stan Tudor
1892

Folclor din Oltenia și Muntenia, II, 117
T. BĂLĂSEL

198(214) RADU CALOMFIRESCU

A	'ce ₁	/:Lunca Măgurelilor ₁
Asupra Scaienilor,
Multe corturi sînt întinse,
Multe sîn', mărunte sînt,
De buși negri tătarești,
Sarice moldovenești. | :/

mă |
| B | 'cc | La mijloc de corturile
Ieste-un cor' mare, rotat,
Cu creștetu nărinzat,
Cu poalili de bumbac,
Cu ușa de taftă verde
Care-n lume nu să vede,
Cu țăruse de argint
Car' n-am văzu' dă cîn' sînt,
Dă cîn' maica m-a făcut... | |
| C | 'ce | Dar în cort ce mi-e-așternut?
Covor verde de mătăs',
Peste covor, d-un cearșeaf,
Peste cearșeaf, masă-ntins';
Dar la masă cine-m' șeade?
Șeade domnu Mihai-vod'
Cu Buzeștii d-amîndoi,
Cu Căpreștii cîteș-trei;
+ Popa Stoica dîn Piscan',
+ Car' s-a lăsa' dă popie,
+ S-a lua' de tîlhărie,
+ Dă mare blestemăție... | |
| D | 'ce | Care-a urît cărțili
Și-a-ndrăji' pistoalili,
Și-a urît biserica
Și-a-ndrăjit Cernuleasa... | |
| E | măi | Și cu Nedea, slugă dreaptă, | |

Slugă dreaptă

și-înțeleaptă,

+ Dă la Dumnezeu lăsată,

+ Ie mai bun dăcît un frate...

Dictat: Mihai-vodă ce făcea?

Dă la masă să scula,

'N ușa cortului ișea,

Ochian la ochi c-așăza,

Iel pă cîmp că să uita

Unde-o ceață năzărea,

Da' dîn gură ce zicea?

„D-oa fi pulbere dă drum,

Drumulețu ș-oa ținea;

D-oa fi ceață, crez, dîn cer

Tot pîn vâi s-oa risipi,

Crez la noi n-oa mai vini!...“

Iară-n cort că mi-ș' intra,

La masă se așeza,

Unde bea

și să cinstea,

Dă nimenea nu gîndea.

Iacă Radul ce frumos

Dîn satul Calomfirești,

Care-n lume n-am mai fost,

Dă trii ori cortu-ocolea

Pîna ușa-i nimerea!

Daca ușa-i nimerea,

În ușa cortului șădea,

Mihai-vodă că-l vedea:

— 'Ai tu, Radu cel frumos

Dîn sat, dîn Calomfirești,

Care-n lume n-ai mai fost,

Hai la masă să mîncăm,

Să bem și să ne cinstim,

Ne facem chieftu deplin!

Dară Radu ce-mi zicea?

— Hai tu, doamne Mihai-vodă,

Ție-ț' vine de-a mînca,

Mie-m' vine d-a crăpa;

Da' știi, doamne, da' nu știi

C-au dat tătarii pîn noi,

Ne-a robi',

ne-a pustiit

Și negrii de țigănaș',

La război
 dau înapoi;
 Când inima Ț-oa crăpa,
 Iei atunci că te-or lăsa!
 — Dă-i, doamne, pă mîna mea,
 Oi vedea
 ce le-oi lucra!
 Și dă dat, măre, că-i da,
 Cum la război c-ajungea,
 Dară Radu ce zîcea?
 — Tăiet' voi mărginili,
 Să tai ieu mijloacele;
 Car' dă mine mi-o scăpa,
 Dă voi ca să nu mai scape
 Nici în cer, nici pă pămînt,
 Nici în gaură de șarpe!
 Unde-i tăia rar, grînește,
 Și-i grămădește
 clăiește
 Șade-n cur și hodinește...
 Taie ici, taie colea,
 Dar de Buzești tot nu da,
 De Buzești, de amîndoi,
 Dă Căpreștii cîte-trii
 Și de popa Stoica din Piscani,
 Car' s-a lăsat dă popie
 Și s-a luat dă tîlhărie,
 Dă mare blăstămăție;
 Care-a urît cărțili
 Și-a-ndrăji' pistoalili,
 Și-a urît biserica
 Și-a-ndrăjit Cernuleasa...
 Vezi, cu Nedea, slugă dreaptă,
 Slugă dreaptă
 și-nțeleaptă,
 E mai bun dăcît un frate...
 Cată, futu-i mumă-sa,
 Dară Radu ce-i zicea?
 — Hai tu, Nedeo, slugă dreaptă,
 Păzește-te binișor,
 Paloșu-n sînge mi s-a spurcat,
 Ochii-n cap mi s-a păinjenat,
 Păzește să nu te stric!
 Dară Nedea ce făcea?
 Un bahamet că-njunghia

Și-n coșul lui să băga,
Asemenea
că-m' scăpa. . .

Ochi negri că-ș' arunca,
Ochian la ochi c-așeza
Și pă cîmp că să uita,
Pă mă-sa c-o năzărea
Crez dăp-un mîrzac bătrîn,
Cu două fire-n mustață
Și cu trii fire din barbă,
În spate mi-e cocoșat
Și-n piept mi-este găvănat,
Parcă-i dracu-mpelițat. . .

— 'Ai tu, Radu cel frumos
Din sat, din Calomfirești,
Păzește-te binișor
Că mi-i mîrzacu stîngaci,
D-azvîrlitură dibaci;
Cînd o-amenîța cu dreapta,
Să te păzăș' de stînga
C-oa să-ț' răpuie viața!
'ce — Dă-l, maică, pă mîna mea
C-oai vedea

ce i-oi lucra!
Dară Radu ce-m' făcea?
Cîn' cu dreapta
mi-aducea

Și cu stînga
mi-azvîrlea,
Cu paloș că-mi aducea,
Jos dă pă cal că mi-l da.
Pă mă-sa că mi-o lua,
Dăpă dînsul mi-o punea,
La Mihai-vodă venea.
La bătaie să lua ¹,
Pă ghiață

rîșneață,
Pă ghiață de hareșteu;
Cîte paloșe venea,
Tot în cizmă răzima;
Daca vedea și vedea,
Cizma din picior scotea,

¹ Textul prezintă lipsă de continuitate.

Că de cîini să apără ;
Dosu la un gard că da,
Mîna pe-o proptea
 punea,
Dîn pămînt că mi-o scotea
Dă trii palme voinicești,
Da' dîn cui că nu putea...
Și lăsa cu jurămînt:
Cine-o mai face garduri,
Să nu mai pună propteale ;
Adăvărat, să să puie,
Dar să nu să prinză-n cuie,
Să să prinză dîn nua
C-așa ie dastonia,
Că dacă propteaua scotea,
Pă toți, vere,-i prăpădea!...

Stănică Stan Șerban
Hotarele — Ilfov
4 VII 1938

fg. 6598
ILARION COCIȘIU

199 CĂPITANUL NICA

Bate vîntul lin, mai lin,
Boierii la divan vin,
Toți boieri de-ai tîrgului,
Credincioșii domnului,
Numiții divanului,
Stîlpii Țarigradului.
Colea-n Țara Românească
De nimic să se ferească,
Că-s boieri de mare seamă
Și n-au de nimenea teamă;
Că știu seama oștilor
Și-ncă pe-a războaielor.
De-a dreapta divanului
Și ca fala domnului,
Ședu-mi cinci în haine verzi,
Să-i tot vezi, să nu-i cunoști,
Doi Buzești
Și trei Căplești,
Slujitori bătrîni domnești,
Mari la stat,
Ca și la sfat,
Cum nimenea nu s-a fapt.
Ochii li s-a-ntunecat,
Stau gata de cuvîntat.
Dar nici mult nu-mi zăboveau,
Că-n vorbă s-amestecau,
Care-o vrea mi-o asculta:

— Alei, doamne Mihai-vodă,
Bun la sfat, înțelept la vorbă,
N-am venit să chefulim,
N-am venit să dănțuim;
Află bine că de-un an
Nica-i lipsă din divan,
Se luptă cu-al tău dușman.
Trei zile de-l așteptăm
Și pe Nica nu-l avem
Și-atunci de ți-oi auzi:
Că-n război vodă-l trimese,
N-a știut cum să lucreze,
N-a știut cum să-l păstreze,
Mult o să te rușineze.
Frunzuliță și-o lealea,
Dă-ne, doamne, oastea ta
Și ți-om purta noi cinstea,
Ca vîntul ne-om revărsa,
Pe tătari că i-om tăia
Și pe Nica l-om scăpa.
Ei, doamne măria-ta,
Dincolo de Slatina
Ne-a umplut tătărima.
Țara-ntreagă ți-a rob
Și tu nu te-ai sinchisit,
Cu ei nu te-ai potrivit,
Parcă ți-a fost un făcut.

Cată oameni de-ți armează,
 Căpitanii de-ți așază,
 Că-i vremea la Bobotează,
 Domnul binecuvîntează
 Și apele se botează!
 Tot divanu-ncremenea,
 Parcă nimeni nu era,
 Coate boierii că-și da,
 Nici o vorbă nu slomnea,
 Ca și pruncu-n maică-sa.
 Frică de domn toți avea.
 Dar din ei cin' s-alegea?
 Cel boier bătrîn viclean,
 Mai-marele din divan,
 Ce din gură-așa zicea:
 — Ei, doamne măria-ta,
 Scoală și te primenește,
 Hatina ți-o potcovește,
 De război te pregătește,
 C-ăști boieri de ți-au grăit,
 Nu degeaba ți-au vorbit.
 De ți-au slujit cu credință,
 Tu i-ai plătit cu cîință;
 De le-a fost slujba-n dreptate,
 Le-ai plătit cu strîmbătate;
 Te-au ținut că le-oi fi frate,
 Și tu, dușman cu păcate;
 Ferice de cin' i-a fapt
 Și de cin' i-a legănat;
 Cînd s-apucă de vreo treabă,
 Nici pe vodă nu-l întreabă.
 Iar atuncea Mihai-vodă,
 Bun la sfat, înțelept la vorbă,
 Două-trei vorbe zicea,
 Boierii-l înțelegea.
 Începea de da porunci,
 Da Buzeștilor de ducă
 Și Căpleștilor de fugă
 Și la oaste cît de multă.
 Luau drumul cu tuleală
 Și-n pădure cu fereală,
 Că ei nu știu ce e frica
 Și habar n-au de nimica.
 Parcă nu plecau să bată,
 Ci la petreceri să facă.
 Și Oltul că mi-l trecea,
 Măre,-n sus de Slatina,
 Pe o punte, pe-o podină;
 Alții luau apa-n piept
 Și treceau cu murgii-not,
 Parcă Oltul n-ar fi fost.
 Foicică și-o lalea

Și la război ajungea,
 Ochii cu Nica că dau,
 Ochii că le lăcrămau
 Și cu mîna-l arătau
 Și din gură-așa ziceau:
 — Âla să fie Nica?
 Parcă cu-altul semăna.
 Bine seama că-i luau
 Și la el năvală dau
 Și caii că-și închingau,
 Cu bolduri mi-i îmboldeau
 Și din gură le strigau:
 — La al vostru nechezat
 Să s-audă-n Țarigrad,
 La cinstitul de-mpărat,
 Că-n luptă ne-am așczat!
 Cești Buzești
 Și cești Căplești,
 Slujitori bătrîni domnești,
 Față cu Nica că dau
 Și din gură îi ziceau:
 — Nica, nu e vina ta,
 Nu e nici greșala noastră,
 Ci e poruncă domnească,
 Ard-o focul s-o pîrlească!
 Cînd ai vorbă să te duci,
 Nu știi de ce să te-apuci.
 Fie vorba cît de bună,
 Dacă nu ți-e la-ndemîn',
 Toate la pămînt rămîn.
 Atunci Nica de-auzea
 Cuvîntul le-nțelegea
 Că greșeala o să fie
 A lui vodă din domnie;
 Pe toți de frați că-i prindea
 Și dădea Nica din cap:
 — Greu e omul cu păcat!
 Rămîne și ne-nsurat.
 La schimbat
 Mi-este legat
 Și la casă dezlegat,
 De boală nu e scăpat.
 Paloșul din brîu scotea,
 În tătari mi-l repezea,
 Coate boierii că-și da
 Și tăia, nu se uita,
 Sîngele de șuruia.
 Și de-o pîclă că venea,
 Ori venea, ori se ducea,
 Era moartea ce dăduse,
 Prin tătari acu-ncepuse
 Și lui Nica-i se pâruse.

Când fu vremea la nămiezi,
 Alei, Doamne, ce să vezi?
 Cîmpii mi se limpezise
 De tătarii ce fugise,
 De tătarii ce murise...
 Care cu fuga-a scăpat
 Și de paloș netăiat
 A plecat și n-a mai stat;
 Pe care moartea-l ajunse,
 Singele pămîntu-i supse
 Și pe-acilea putrezise.
 De trupuri de tătărime
 Se-ngrășă pămîntul bine,
 Prinse la o lume bine.
 Atunci Nica ce-mi făcea?
 Vorbea ce se pricepea:
 — Alei, voi Buzeștilor
 Și-ncă voi, Căpleștilor,
 Căpitanii oștilor,
 Cîrmacii războaielor,
 Acilea-n străinătate
 Nu te prinde nimeni frate,
 Decît dușman cu păcate.
 Singurel ne-a mîngîiat
 Negrul cela răsturnat,
 Ce e bun de-ncălecat,
 De mi l-a dat Dumnezeu
 Ca la bine și la rău
 Să păstreze capul meu.
 Cam așa Nica zicea.
 Tot la Negrul se ducea,
 L-îndemna de se scula
 Și pe el încăleca,
 Cărăruia că-și lua
 Cu Buzeștii
 Și Căpleștii
 Și cu rămășița oștii.
 Cîte riuri și pîraie,
 Pe toate Nica le sare.
 Cîte grijuri și păcate,
 Pe toate le pune-n spate
 Și-și duc calea mai departe,
 Pînă ici, pînă colea,
 În oraș la Craiova,
 Unde sta măria-sa,
 Unde, Doamne, stau boierii,
 Boierii, puterea țării,
 Porunca spînzurătorii.
 Acolo de-mi ajungea,
 Măriei-sale-i zicea:
 — Alei, doamne, de rușine
 Să-ți dai sufletul din tine

Că nu te-ai gîndit la mine
 Nici măcar ca la un cîine;
 În lupta ce m-am luptat,
 Tu nu m-ai fost ajutat;
 Te-am ținut de frățior
 Și tu mi-ai fost vînzător;
 Domn bogat și fără sfat,
 Ușor ai fi la purtat
 Și pe spate scărpinat.
 Pe cîți creștini te-au slujit,
 Tot mai rău i-ai sărăcit
 În loc să-i fi miluit.
 Și-acuma ce te-ai gîndit,
 Te-ai gîndit, te-ai socotit?
 Că-n grea luptă m-ai trimes
 Cu gîndul ca să mă pierzi;
 Să mor ca nimeni pe lume,
 Sfirtecat de tătărime.
 Dumnezeu cu mine-a vrut
 Să nu mor nespovedit;
 Nu-s de mamă blestemat
 Să rămîn netămîiat!
 Atunci vodă ce gîndea?
 Ce gîndea, ce socotea?
 — Du-te, Nica, unde-i vrea,
 Du-te-ți vezi de casa ta
 Și eu de domnia mea,
 Și-oi vedea cum oi putea,
 Și la vreme de nevoi,
 Te-oi chema să vii la noi
 Că știi seama la război.
 Du-te, Nica, vezi de treabă
 Că nimenea nu te-ntreabă
 Unde-ai fost, unde te duci.
 Orice-i fi pățit de-atunci,
 De la tătari, de la turci,
 Cată, Nica, să le uiți!
 Nica mult nu zăbovea
 Și pe loc nu rămînea,
 C-avea și el mamă, casă,
 Unde să-i întindă-o masă;
 Avea frați, avea surori,
 Ca un revărsat de zori.
 Gîndu-l bate, mintea-i zboară
 La a lui dragă soțioară,
 C-a lăsat-o-n prispă-afară
 Când a-ncins cea săbioară;
 Și pe mă-sa, sus pe vatră,
 Când a plecat să se bată.
 Foicică și-o lalea,
 Ziua bună că-și lua
 De la mari, de la boieri,

De la hoți din închisori,
 De la tineri și bătrâni,
 De la răi și de la buni,
 Și pe ce drum apuca
 Nimenea nu mi-l vedea,
 Nimeni seamă nu-i lua.
 La trei zile, pe-nserate,
 Nica-n poarta casei bate,
 Dar nu e nimenea, frate!
 Atunci începe să strige,
 Că dorul prea tare-l frige:
 — Scoală, mamă, și deschide!
 Dar nimenea nu-l aude.
 Mai strigă a doua oară
 Nume bun de surioară.
 Nu-i răspunde a lui soră,
 S-a făcut altuia noră.
 Nu-i la casă de-oameni buni,
 Ci la casă de păgîni,
 Că străinii mi-au luat-o,
 De părinți a-nstrăinat-o
 Și Dumnezeu mi-a uitat-o.
 Atunci Nica de-mi vedea
 Că nici sor-sa nu ieșea,
 Soțioara că-și striga:
 — Numai tu, dragă soție,
 Mi-oi fi credincioasă mie.
 Ieși, deschide a pustie
 Ca să intru cu Negrul,
 Chiar cu Negrul, săracul,
 Ca să-i mai vezi umbletul.
 Ieși, deschide, nu mai sta,
 Nu te mai bată grija,
 Că Nica e om voinic,
 Nu se teme de nimic!
 Dar el strigă, el aude,
 Nimeni poarta nu-i deschide.
 Atunci Nica zice-n gînd:
 „Ori, Doamne, n-am cunoscut
 Acilea und' m-am născut,
 Ca mic copil am crescut?”
 Că la lupte cînd plecase,
 Mustăcioara nici nu-i dase,
 Și de cînd s-a-nstrăinat,
 Mustața mare s-a fapt.
 Alei, Nica ce-mi făcea?
 Mai tare se-nvierșuna,
 De da drumul Negrului
 Pe mijlocul cîmpului,
 Curmezișul drumului,
 În bătaia vîntului.
 Lua drumul de-a razna

Pin' la tușe-sa Țana,
 Care șade nu departe,
 Cale de-o zi și de-o noapte,
 La cea casă cu trei meri,
 Cîte trei sînt frățiori,
 Cîte trei sînt roditori.
 Nica drumul mi-și urma
 Și din vreme mai trecea.
 La jumătatea drumului,
 Ostenise Negrul lui.
 Dar e Nica nemilos,
 Ca să-și mai dea trupul jos.
 Și e Nica fără minte,
 Negrul lui merge-nainte;
 Și din ce se mai ducea,
 Tot mai tare că-l bătea
 Și la tușe-sa-ajungea,
 Chiar la tușe-sa Țana.
 Drept la poartă că trăgea,
 De trei ori în ea bătea
 Și din gură că striga:
 — Scoală, tușe, nu mai sta
 Că-i nepotu-tău Nica.
 Din grea luptă mi-a scăpat
 Cu Negrul nevătămat.
 Ieși, tușe fermecătoare,
 De mi-l oprește din cale
 Că e Negrul cam nebun
 De nu mai ține la drum!
 Iar tușe-sa-l auzea,
 Din pat iute că sărea
 Dezbrăcată cum era
 Și pe argat mi-l chema,
 Frumușel mi-l întreba:
 — Cine e, cine-i ala?
 Și argatul răspundea:
 — E nepotu-tău Nica!
 — Du-te, poarta de-i deschide,
 De vreun bine că ți-o prinde,
 Ori vreun păs l-o fi găsit,
 Aicea de-a nimerit!
 Poarta i se deschidea,
 Nica cu Negrul intra,
 Curtea o băătăurea,
 Pămîntul că răsturna,
 Și copita Negrului
 Cît e brazda plugului.
 Și cîți stau vîrîți în casă,
 Nu puteau ca să nu iasă,
 Ca pe Nica să mi-l vază.
 Iar tușe-sa ce făcea?

Drept la Negrul se ducea
 Și de el s-apropia,
 Pe frunte că-l mîngîia
 Și asupra-i că sufla
 Și deochiul i-l lua,
 Apoi în grajd îl băga,
 Fîn cu flori îi revârsa,
 Mîncă Negrul, nu căta
 Că-n casă străin era.
 Vreo trei zile că-l ținea,
 Vreo trei zile, vreo trei nopți,
 Ca să mi-l privească toți,
 Și-alte trei zile pe-afară,
 Să mi-l bată vînt de vară,
 Să trăiască, să nu moară,
 Să-l atingă ploile,
 Să-i moaie copitele,
 Să-i scurteze zilele,
 Lui Nica nevoile,
 N-ar mai bate căile
 Și toate vîrtoapele...
 Tușe-sa-i fermecătoare,
 Știe păsul unde-l are;
 Tușe-sa e haită veche,
 De nu i-ai găsi pereche;
 Nu-i vrea lui Nica vreun bine,
 Ci vrea să-l piardă din lume.
 Că nu-i Nica nepot bun,
 Să-i ție de cald la drum;
 Dar nici că e vrun străin
 Și la inimă hain.
 Nici să-i crezi ce spune-ntîi,
 Să-l pui noapte căpătîi
 Și ziua în tîrg să-l mîi.
 Ci e Nica de-un viteaz,
 La luptă n-are popaz.
 Nu e mîncat de necaz,
 Ci-i copil înșurățel,
 Mai mare dragul de el
 Ca să-l ai ibovnicel.
 Și nu-i Nica mînios,
 Că nu e lucru frumos
 Pentru-un tînăr drăgăstos.
 Foicică sălcioară,
 Ce-i veni și lui să-nsoare
 C-o drăguță bălăioară?
 Dar dușmanii mi-l aflară
 Și-n grea luptă mi-l mînară,

Lui zilele să-i scurteze,
 Pe vodă să-l rușineze.
 Dar e Nica om viteaz
 Și pe dușman l-a rămas.
 La trei ani și jumătate,
 Doru-l frige, gîndu-l bate,
 De neagră străinătate.
 Cruce cu dreapta-și făcea,
 Ziua bună că-și lua
 De la mari, de la boieri,
 De la hoți din închisori,
 De la tineri și bătrîni,
 De la răi și de la buni.
 Frumos Negru-ncăleca,
 Ziua și noaptea mergea,
 La părinți că ajungea
 Și la poartă că bătea,
 Pe nume bun că-i striga,
 De trei ori pe maică-sa,
 O dată pe soră-sa
 Și pe draga soțioară,
 Doar să iasă pîn-afară
 Să-i dea Negrului apșoară.
 Nica strigă, Nica aude,
 Nimeni poarta nu-i deschide,
 Numai moartea îi răspunde.
 Urîta de cucuvea
 Se pusese pe-o nuia,
 Striga moartea lui Nica.
 Dar el, măre, ce-mi făcea?
 Lua drumul de-a razna
 Pîn' la tușe-sa Țana,
 La o zi și la o noapte
 Să-i bată tușe-sii-n poartă;
 Iar tușe-sa se scula,
 Dezbrăcată cum era.
 Dar ea, măre, nu prea vrea
 Și Nica bine simțea
 Că tușe-sa vrea să-l piardă
 Și pe lume să nu-l vadă.
 Frumos calu-ncăleca,
 Lungul drumului lua.
 De departe,
 Negru-și bate,
 Și de-aproape,
 Ochii-și scoate,
 De neagra străinătate.

Stancu Păun
 Golfinu — Dolj
 1890

Folclor din Oltenia și Muntenia, V, 341
 D. STĂNESCU

Să-i dau și io domnia,
 Domnia și pungile
 Și toate săbiile,
 /:C-așa să țin oștile? !"
 Niminea nu să găsa
 Nici că nu s-adevera;
 Dar cine că să găsa,
 Frate, cin' s-adevera?
 Numai căpitan Costinî,
 /:Aga-i Bălăceanu-i finî,
 /:Numai el că să găsa,
 Frate, și s-adevera
 Ca să-și taie nășia.
 Iar Costin ce mi-ș' făcea?
 La nașu-său să ducea,
 + Din bătătură striga:
 — Nașule, nășicule,
 La mare m-ai cununatî
 Și la mic mi-ai botezatî
 Doo fete și-un băiatî,
 Da'-acu', la vreme de zorî,
 /:Să-ți dau și eu ajutorî-i₂!
 Iar nașu-său d-auza,
 El din gură că-i zîcea:
 — Departe di lîngă mine,
 /:Mi-e frică de-nșălăciune!
 Iar Costin de-mi auza
 + Îndărăt că să-nțorcea
 + Și acasă să ducea,
 + Calu din grajd că scotea,
 + Șaua pe el că-m' punea
 Și pe cal de-ncăleca,
 Iar la nașu-so venea
 + Și din gură că-i zîcea:
 — Dale tu, nașule,
 + Âst cal bun l-am cumpăratî,
 + Bune părăluțe-am datî,
 Umbletu nu i-am aflatî,
 /:Puterea nu i-am cercatî,
 Noi pe cai să-ncălecămî,
 P'în oștire ne-mplimbămî,
 /:Puterea să le-o aflămî!
 /:El cu vorba-l înșela
 Și pe cai de-ncăleca,
 P'în oștire să-mplimba,
 Să-mplimba ce să-mplimba.
 /:Pînă spumă că-i făcea,
 Iar Costin ce mi-ș' făcea?
 Cam pe urmă rămînea,
 + Palos din teacă scotea,
 Dupe nașu-său să loa
 Și din gură că-i zîcea:

— Naşule, năşicule,
 + Mai ia sama la stînga.
 + Ți s-a dezlegat chinga!
 El cu vorba-l înşela,
 Seama la stînga că loa,
 Iar Costin ce mi-ş' făcea?
 /:Cu palosu fluştura, :/
 Tăia mîna şi c-o spată,
 Bată-l Dumnezeu să-l bată,
 Tăia şaua din oblînci,
 Scăpa palosu-n pămînti,
 Tăia brazdă ca de plugi,
 Dete hoţu năcăjitî,
 Futu-l în sufle' să-l futi
 De cîine şi de haiduci!...
 Iar naşu-său ce-m' făcea?
 Aşa, tăiat cum erea,
 Fuga-n Dumbăviţă da
 a + /:Şi-acolo că să dosa, :/
 Că s-a bătut pentru ea-ti...
 Iar Costin ce mi-ş' făcea?
 Căta ici, căta colea,
 /:Dupe ce semne că da? :/
 Pe potcoava calului,
 /:Pe dîrîtu sîngelui... :/
 Iar naşu-so de-l vedea,
 /:El din gură că-i zîcea: :/
 /:— Lasă-mă, fine, aşa :/
 La Bucureşti, de-oî mergea,
 La mîna m-oî vindeca
 De mi-aş ţine căşcioara
 /:Di la Maica Precesta! :/
 Iar Costin ce mi-ş' făcea?
 /:El din gură-i răspundea: :/
 — Naşule, năşicule,
 Tu te scoli de dimineaţă
 Şi iei săcurea-n spinare,
 Cobori în pădurea mare;
 De tai copacii de susî
 Mai frumos de-m' odrîzleşte,
 Dar de mi-i tai din tulpină
 Mi-i sacă din rădăcină,
 Lele verde micşonea
 /:Aşa şi tăierea ta! :/
 Iar naşu-so de-auza,
 El din gură că-i zîcea:
 + — Dale tu, fine Costine,
 + Credeam că mă laşi aşa,
 La Bucureşti mă duceam,
 La mîna mă vindecamî,
 /:Vezi în urmă ce-z' lucrămî! :/
 Iar Costin de-mi auza

Foarte rău să năcăja,
 Palos din teacă scotea
 Și de-o dată-l fluștura,
 Cap di la trup că-i tăia,
 Bată-l Maica Precesta,
 De mustață-l apuca,
 'N Dumbăviță de-l clătea
 Și la disagi l-așăza
 Și pe cal de-ncăleca,
 + La domnie că-m' pleca.
 Cîn' la domnie-ajungea,
 /:Di la poartă că-m' striga: :/
 + — Mă, 'ice, dați-m' și voi domnia
 + C-așa ne-a fos' prinsoarea!
 Înăuntru de-m' intra,
 Capu pe masă-l trîntea,
 Cîți boieri la masă sta
 N-avea vorbă să vorbească,
 Nici picioare să pișască,
 /:De-așa silă-mpărătească... :/
 Dar cine că-i cuteza?
 Numai Sarofin-pașa,
 Numai el știa vorba
 Și toată-nvățătura,
 Și din gură cuvînta:
 — Mă, 'ce, ăsta și-a tăiat nășia
 Să capete domnia,
 Noi, unu n-om rămînea;
 Colea-n tîrgu de-afară
 Doo furci ș-o cumpioară
 Și-o dalbă de franghioară,
 Să mi-l bată vînt de vară,
 Să mi-l vază multă țară!
 /:Cîn' fu vineri lîngă sară,
 Pe Costin că-l spînzurără, :/
 Pe Costin mi-l spînzurără.
 /:Iar nașă-sa de-auza, :/
 La Costin că mi'j venea.
 De departe-ngenunchea,
 Cruce cu dreapta-ș' făcea
 Și din gură-l blestema:
 — Dale tu, fine
 Costine,
 Tu ți-ai tăiat nășia
 Ca să capeți domnia
 /:Ș-ai poftit franghioara! :/
 Dar-ar, fine, Dumnezeu
 Oțălu să mucezască
 Și fieru să ruginească,
 Da', fine, trupșoru tău,

Fine, nici să mucezească,
 Fine, nici să puterezească,
 /:Nij' muscă să să lipiască! :/
 Foarte rău de-l blestema,
 +a//:La noo ani să-ntorcea,
 +a /:Tot în franghie-l găsa...¹ :/ ://
 Cu mila că să-ndura,
 Și-unde mi-l ierta cu milă
 Țărîna din ștreang că-m' cură
 Numai cîte-o frimitură...
 De-atunci blestemu de naș
 +a /:În lume n-are lăcași, :/
 Iar blestemu di la tată
 Ca cîn' zace piatra-n apă,
 Și blestemu di la mumă
 /:Ca lovitura de ciumă... :/
 Mai zî, nașule, amin,
 Că ne fu cîntec deplinî,
 /:Vă fac și-altu, mai bătrîni, :/
 /:Mai dați cîti-un pahar de vinî, :/
 Vă fac și-altu, mai bătrîni!...

Florea Pucă
 Bîrca — Dolj
 29 VI 1959

mg. 1585 f
 AL. I. AMZULESCU, O. BÎRLEA

201(229) CONSTANTIN BRÎNCOVEANU

A

Frunzuliță d-avrămeasă,
 Asculta', masă
 frumoasă,
 Să vă cîn' d-un cîntecelî
 /:S-ascultaț' cu drag la ieli! :/
 Că nu ie vriun lucru mare,
 Numai cîntec d-ascultare,
 /:Dă₂ bere
 și de mîncare-i₂... :/
 Dumneavoastr-oți asculta, mî
 Prea frumos că vom cînta;
 Iar dă nu ne-oți asculta,

¹ Repetarea versurilor cîntate astfel: + 1, + 2, 1 / : 2 : /

Oam cînta
ce-om mai putea,
De dumneavoastr-oam scăpa !... *mă*
B Foitică trei migdale,
Mi-a venit Dunărea mare
/:Și de mare,
mărgin' n-are... :/
Pe luciu Dunării,
Tare vine și-m' sosăște
Di-un caic negru, zmolit,
Cu catargu de argint,
Cu postav verde-nvălit,
Ce n-am văzut
de cîn' sîntî
Pe fața cestui pămîntî...
Dar în caic cine-m' șade?
Șade Aga Bălăceanu
Cu Costandin Brîncoveanu,
Crede-n Dumnezeu, sărmanu,
/:Cu trei fecioraj' de domnî, :/
/:Sîn' frumoși ca niște flori; :/
C *păi* Cu Ghierghina țiganca, *mă*
Care zlujnică ierea,
Le purta
socoteala
Cu zahăr și cu cafea... *mă*
/:Caicu, Doamne, mergea :/...
La un ostrov să oprea,
Brîncoveanu că-m' zicea: *mă*
— Bălăcene dumneata,
,,
Ia obsearvă dumneata:
,,
Frunzuliță mărgărit,
Caicu mi s-a oprit!
păi Bălăceanu că-m' vedea *mă*
Caicu un' să oprea,
La Brîncoveanu-m' venea,
Din guriță că-i spunea: *mă*
— Caicu mi s-a oprit
La un ostrov, la un prundî,
Pe pămîntu turcului,
Turcului,
hainului!
D Brîncoveanu ce-m' făcea?
Cu Bălăceanu-m' vorbea,
Trei rogojîni că-m' lua,

— Nu mă dau în legea ta,	
Capu meu la mîna ta,	
Mi l-oai tăia	
cînd oi vrea!	<i>mă</i>
Dar călîu ce-m' făcea?	„
La copilași să ducea,	„
Semn sultanu că-i făcea,	
P-ăl mai mare că-l lua,	
La buștean că mi-l ducea,	<i>mă</i>
Frumosăl că-l apleca,	
Capu pă buștean punea,	
Cu paloșu că mi-j' da	
Pînă gîtu că-i tăia,	<i>mă</i>
Brîncoveanu că-m' ofta:	„
/:— Doamne, fie-n voia ta!	:/„2
Dar sultanu că-m' striga:	„
— Brîncovene, dom' creștinî,	
Dom' creștin	
și dom' hainî,	
Trei copilași mi-ai avut,	
/:Dîn ₂ trei, unu l-ai pierdut ₂ ,	:/
Lasă-z' legea creștinească	
Și de-te-n legea turcească,	
Ăștea doi ca să-ț' trăiască!	
— Și p-ăj' doi dă mi-oi tăia,	<i>mă</i>
Și pă mine-asemenea,	
Nu mă dau în legea ta!	<i>mă</i>
Iar călîu ce făcea?	„
La-'l mijlociu să ducea	„
Și frumos mi-l apuca,	
Pă buștean că mi-l așăza,	
Frumos capu că-i tăia,	<i>mă</i>
Dar sultanu mai striga:	„
— Brîncovene, dom' creștinî,	
Tu trei copii mi-ai avutî,	
Dîn trei, doi că mi-ai pierdut,	
Do'r cu unu mi-ai rămas,	
Dă-i cu viață și regazi!	
— Și p-ăsta dă l-oaț' tăia,	<i>mă</i>
Și pă mine-alătura,	
Nu mă dau în legea ta!	<i>mă</i>
Ăl mai mic că rămînea,	
Iel, Doamne, să pitula,	
După Ghierghina să da	

F

Do'r ş-oa lungi viaţa...	mă
Dar călîu ce făcea?	"
După iel că mi-şi fugea,	"
Cu mîna că mi-l prindea,	
Cu paloşu mi-l minţa	
Pîn' la buştean mi-l ducea,	mă
Frumoşel mi-l aşăza,	"
Brîncoveanu lăcrăma	
Şi din gură că zîcea:	
— Doamne, fie-n voia ta!	mă
Frumos capu că-i tăia,	"
Trupu pîn curte fugea	
Şi de lemne să lovea,	
Dă mi te lua groaza,	mă
Brîncoveanu că-m' ofta...	"
<i>păi</i> — Brîncovene dumneata,	"
Trei copilaşi mi-ai avutî,	
Pă cîte-trei i-ai pierdut	
Şi tu, frate, mi-ai rămas	
Cu viaţă şi cu regazi!	
Brîncoveanu-i răspundea:	
— Măi sultane dumneata,	
Dac-ai fi la mîna mea	
Cum sînt io la mîna ta,	
/:Dă piele te-aj dăspica	:/ mă ₁
/:Şi cu paie te-aşi umplea!	:/
Iar sultanu ce-m' făcea?	
La iniceri comanda,	
Pă Brîncoveanu-l lua,	
Dă piele că-l dăspica	
Şi cu paie că-l umplea:	
— Asta ieste pielea ta!	mă
Şi v-am zîs, boieri, amini,	
Mai daţi cu-ale pleoj' dă vin,	
Mi-a fos' cîntecu dăplinî;	
Nici ăsta nu v-o plăcea,	
Vreo trei sute v-oi cînta	
C-aşa-m' este datina	
Dă la Maica Precesta	
Şi de la sfîntu Cristos,	
Că ne ţîne de folosî...	

Ștefan-vodă cel vestit,
 Cum nu s-a mai pomenit,
 Trei divanuri mi-a urzit,
 Toți boierii mi-a venit,
 Toți boierii țării,
 Țării Moldoviei,
 Numai Bucă n-a venit,
 Numai Bucă n-a sosit.
 — Bucăleț, slugă bătrână,
 Ce mi-a fost chiar dreaptă mină,
 Slugă dreaptă
 Și-nțăleaptă,
 Nu știu, tare-a sărăcit,
 Galbeni mulți ori c-a făcut,
 A domni ori a poftit
 La divan de n-a venit?!
 Pînă vorba mi-o sfîrșea,
 Iată Bucă că-mi sosea,
 La divan el că intra,
 Ștefan-vodă că-i grăia:
 — Ale, Bucă, slugă dreaptă,
 Slugă dreaptă
 Și-nțăleaptă,
 Ori tu tare-ai sărăcit,
 Ori mulți galbeni ai făcut,
 A domni ori mi-ai poftit
 La divan de n-ai venit?
 Bucă-atunci la domn privea
 Și din gură îi grăia:
 — Alei, doamne, domn vestit,
 Tare eu n-am sărăcit,
 Nici mulți galbeni n-am făcut,
 Nici a domni n-am poftit;
 Mie, doamne, mi-a venit
 Vremea de căsătorit,
 Ceea ce-am și-ndeplinit.
 Socrul meu mi-a dăruit
 O iapă și-un mînz rotat.
 Iapa, lupii mi-au mîncat.
 Cînd vestea că mi-a venit,
 La herghelie-am pornit,
 Mînzîșoru-n car l-am pus
 Și acasă l-am adus.
 Binișor că l-am crescut,
 Cal de vrîstă l-am făcut,
 Ia să-l vezi, doamne, să-l vezi,
 Să-l vezi și să nu mă crezi:
 La iesle șede legat,
 Înșeuat și-ncăpăstrat,

Parcă-i un porumb rotat!
 Ștefan-vodă-l auzea,
 Puse-n gînd ca să i-l ia.
 După Bucă el pleca;
 La grajdi tocmai cînd intra,
 Mare-ntunerice era.
 Dar și Bucă ce făcea?
 Drept la mînz că să ducea,
 La ureche îi șoptea:
 — Alei, mînzîșorul meu,
 Tu, ce ești un pui de leu,
Eu pe tine te-am crescut,
 Cal de vrîstă te-am făcut,
 Domnul vrea să mi te ia
 Ca să-mi rupă inima.
 La tine cînd a veni,
 La tine cînd a privi,
 Din urechi să ciuciulești,
 Din coadă să-mbătățești,
 Din picioare să-mi lovești,
 Mare taină ca să-mi faci
 Și cu glasu-ți tu să taci.
 La domnul să-mi năvălești,
 De piept să mi-l forfecești,
 Și dacă el s-a spăria
 De cujban l-om dezbrăca,
 De cujban
 Și de caftan,
 Ce i-i dat de-mpărăție
 Cu el să stea în domnie!
 Domnul la el se ducea,
 Mînzîșorul ce făcea?
 Din urechi el ciuciulea
 Și din coadă-mbătoșa,
 Cu piciorușul bătea,
 Mare taină că făcea.
 Domnu-atunci la el privea,
 Cu mîna mi-l netezea,
 Calul la el năvălea
 Și de piept mi-l forfeca.
 Bucă din gură-i grăia:
 — Ștefan-vodă, domn vestit
 Cum nu s-a mai pomenit,
 Calul nu te-a cunoscut
 Să-l încaleci de n-a vrut.
 Leapădă, doamne, cujbanul,
 Mai leapădă și caftanul,
 Să mă-mbrac, doamne, cu ele
 Ca cu mîndre priminele;

Pe el oi încăleca,
 Miros de haine-a lua
 Și așa l-oi înșela
 Să te poți încăleca!
 Hainele le dezbrăca,
 Bucă mi se îmbrăca,
 Sabia mi-o încingea,
 Pe cal el încăleca:
 — Să-ți arăt, doamne, umbletul
 Ce ți-i drag ca sufletul!
 Începu a se primbla,
 Calu-n buiestru umbla,
 La Ștefan-vodă mergea.
 Basma el i-o așternea,
 De galbeni el i-o umplea

[Dobrogea]

Și din gură îi grăia:
 — Rămîi, doamne, sănătos
 Ca un trandafir frumos!
 La mină că m-ai avut
 Și din mînă m-ai pierdut.
 Nici n-ai cal să mă gonească,
 Nici voinici ca să-ndrăznească!
 Ștefan-vodă îl privea
 Și din gură îi grăia:
 — Alei, Bucă-Bucăleț,
 Om viclean și îndrăzneț,
 De te-oi prinde
 Orișunde,
 Amar te-oi mai socoti
 Și cu capu-mi vei plăti!

Burada, 139

203(234) MARCU

Sus, la țara Streiului,
 În cetatea Marcului,
 Marcu bea și mai mînca
 Și cu muma-i s-ospăta,
 Dar afar-un călăreț,
 Cu cal negru și păr creț,
 Aducînd în mînă-o carte,
 La fereastră-ncepe-a bate:
 — Măi Marcule, îi striga,
 Bocalul de l-ai lăsa,
 Vin', ia cartea de-o citește
 Și te poartă bărbătește!
 Marcu cartea o primea,
 Cu mirare o privea
 Și-apoi cartea-o deschidea,
 Mumei sale o cetea:
 — Filip de la Buda scrie
 Că pe mine-i cu mînie,
 Și, de el m-a căpăta,
 Lancea-n mine o-a-mplînta,
 Cu cuțit m-a despica
 Și-n frînturi m-a dimica
 Și la cîni mă va-arunca
 Și că cîinii m-or mînca!
 — Măi fecior, măi voinicel,
 Du-te, zî-i lui Filipel
 Că mă poate aștepta,
 Eu cu el mă voi lupta!
 Muma,-n haine de mătasă,
 Mai îmbla, mai sta prin casă,

Necăjită, supărată,
 Ca și zîua cea-nnorată.
 — Mamă, mămulița mea
 (Marcu-atuncea îi zicea),
 Nu mai cugeta nimic,
 Să mă crezi că sînt voinic,
 Nu mă tem eu nici de doi,
 Fost-am eu și prin război!
 — Marcule, feciorul meu,
 Cum să nu mă-ngrijesc eu?
 Că de cînd eu te-am născut
 Bucurie n-am avut!
 — Mamă, mămulița mea,
 Taci tu, nu te supăra,
 Că n-oi bea, nici n-oi mînca,
 Ci de loc voi-ncăleca
 Și cu Filip față-oi da
 Și-n minut l-oi dimica!
 Marcu-atunci afar-ieșea
 Și în staul se ducea,
 Calul galben îl scotea,
 Frînele pe el punea
 Și cu șeaua-l înșela,
 Cătră Buda el pleca.
 Mumă-sa îl săruta
 Și-i zîcea cînd lăcrăma:
 — Știu că nu te-oi mai vedea,
 Filip că te va tăia!
 Marcu-n Buda a intrat

Și pe noapte s-a băgat
 La un birt cît mai vestit,
 Ca să-l știe c-a venit.
 — Nevăstuță, adă-mi vin,
 Setea mare să mi-o-alin,
 Vin de-l roșu cu pelin,
 Că-ți dau galbenul deplin!
 Filip iute-a auzit
 Marcu că a și sosit,
 Și-ntr-o clipă s-a armat,
 La fereastră s-a-arătat
 Și la Marcu s-a uitat.
 Marcu-nluntru se prîmbla
 Și bocale perînda,
 Sabia-i ca foc sclișea
 Și la brîu îi zurăia,
 Și de-afar' i se grăia:
 — Alelei, măi Marcule,
 Te-mbătași ca un mascure,
 Nu bea vinul bun, cînește,
 Ieși la mine, bărbătește!
 — Bună scara, măi tu, frate,
 Azi răspunzi pentru păcate,
 Că mi-ai scris, mă-i căpăta,
 Lancea-n mine-o vei-implînta,

Cu cuțit mă-i despica
 Și-n frînturi mă-i dimica
 Și la cîni mă-i arunca
 Și că cîinii m-or mînca.
 Vină-n casă, omenește,
 Nu sta sub ferești, lotrește,
 Că afară de-oi veni
 Știu că bine nu ți-a fi!
 Marcu-atunci afar-ieșea
 Și mînios la el pășea,
 Și cînd paloșu-ntorcea:
 — Măi mișele, îi zîcea,
 Te-am ținut frate de cruce,
 Dară ești cîne de curte!
 Și pe Filip atîngea
 Cît și barba îi rădea,
 Sîngele de împrôșca,
 La pămînt de mi-l culca:
 — Na, mai scrie, zî ce-i vrea,
 Știu, de-acuma vei tăcea!
 Cînd acasă se-ntorcea,
 Arma lui Filip ducea,
 Ca să vadă mumă-sa
 Că de Filip nu-i păsa...

„culeasă de pe lîngă Cluj în Ardeal și Arad“

Marienescii, I, 40

204 ȚARUL MURAD ȘI RADU VOIVODA

Ascultați, fraților, la mine
 Să vă cînt o istorie,
 Să vă cînt un cîntecel
 De cînd eram mitiutel!
 Pe cîmpul Solunului,
 Da' și cu-al Stambulului,
 Multă ordie mi-e-ntinsă,
 De viziri mi-este cuprinsă.
 Da-n fruntea vizirilor,
 Mare fală-agalilor,
 Țarul Murat cel bătrîn,
 N-are barbă, ca un spîn,
 Oastea, vezi, și-o rînduia,
 Pe creștini, zo, mi-i robea,
 Multe războaie-mi făcea,
 Pîn' la Dii el mi-ajungea,
 Pe Sîrbia-o pustia,
 Bugăria iar așa;
 O dorea pe Vlahia,

Da' și pe Moldavia!
 Cînd la Dunăre mi-ajunge,
 Pontoanele mi le-ntinde;
 Radul voievod l-aștepta,
 Din gură-așa-i cuvînta:
 — Ce cați tu, măria-ta,
 Aci pe moșia mea?
 N-ai destulă-mpărăție
 Dă rîvnești și la Vlahie,
 Vreai pe noi să ne robești,
 Copii, neveste răpești,
 Să ni-i duci în Țaligrad
 Făr' de milă și păcat?
 Biruri grele să ne-njugi,
 Numai asta n-ai s-ajungi!
 Decît robie turcească,
 Noi vrem moarte vitejească!
 — Măi Radule, fii cuminte,
 Cu-a mea oaste nu te prinde!

Cine-n cale mie-a stat,
 În pământ s-a îngropat;
 Stai, și nu fii tu nebun
 Că-ți prefac țara în scrum!
 — Deie-ți Domnu sănătate,
 Să luptăm pe dreptate,
 Că rumânu e voinic,
 Nu se teme de pierit!
 Oștile mi să-nfrunta,
 Sînge mult mi se vărsa;
 Cînd fu soarele-n chindie,
 Sîngele pîn' la călcîie;
 Da' cînd fu la scăpătat,
 Radu-n luptă cu Murat;
 Cam pe la mijloc de noapte,
 Pierde oastea jumătate.
 Da' cînd fu pe la cocoș,
 Vine-o babă cocoloș
 Și lui Radu-așa-i spunea,
 Frumos bine-l sfătuia:
 — Radule, măria-ta,
 Ascultă la mine-ncoa':
 Sulițe-n pământ înfigeți
 Și cu crengi le cuprindeți;
 Caii turcilor s-o-nfige
 Și corajul tu le-oi frînge!
 Multe sulițe-nfigea
 Cu vîrfu pîn' în rămurea,
 Și cum Murat mi-alerga
 Caii-n suliți să-nfigea.
 Țarul Murat cel fălos
 Îmi pleca cu capu-n jos
 Și fugea cît îmi putea,
 Abia Dunărea-o trecea...
 Cum să facă, cum să dreagă,
 Pe Radu el să mi-l piardă?
 Și cum sta și se gîndea,
 Iacă-o cartie-i scria:
 „Radule, viteaz mare,
 Nu-ți fie cu supărare,
 Vino pîn' la Țaligrad,
 În sarai te fac-mpărat;
 Țaligradu jumătate,
 Da-mpărăția a tria parte,
 Ți le dăruiesc pe toate
 Da' fă-ți cale-n astă parte!”
 „Țar Murate împărate,
 S-ai mertic de sănătate,
 Cît e-n lume dreptate
 Nu ne temem nici de moarte!
 Nu e Radul voievod

Un fricos și un neghiob,
 S-ajungă la turci un rob!
 Păstrează-ți tu Țaligradu,
 Lasă-n pace tu pe Radu,
 Rămîi cu-a ta-mpărăție,
 Noi, stăpîni pe cea Vlahie,
 Da' prieteni cu Sîrbie
 Și cu toată Bugărie!”
 Lui Murat al mînios
 Îi pică cartia jos
 Și-l trimeasă el pe Ali
 Cu multe frumoase daruri
 Pe Radu să-l dăruiască,
 Fuga să-mprietenească.
 Și-ntr-o joi de dimineată,
 Făr' de rouă, făr' de ceață,
 Pe cîmpul cu colălie
 Vine viteazul Alie.
 Da' Radu de mi-l vedea
 Așa din cerdac vorbea:
 — Bre Ali, voinic viteaz,
 De-ai venit cu vrun năcaz,
 Noi în săbii ne-om lupta,
 Luptă dreptă-om purta.
 De-ai venit cu voie bună,
 'Aide, în palate-mi tună
 Să bem vin de Odobești,
 Ești la Radu-n București,
 Să facem o veselie
 S-audă la-mpărăție,
 Să trăim, frate, pe pace
 C-așa e pe dreptate!
 Da' turcu, arap viteaz,
 Pitula al său necaz
 Și lui Radu-așa-i vorbea:
 — Ascultă la vorba mea:
 N-am venit să ne luptăm,
 Și-am venit să ne-ospătăm;
 Nu sînt eu voinic în stare,
 Te știu că tu ești mai tare!
 Și-ncepea de chefuia,
 Da' pa'are cin' le-umplea?
 Episcop venit din Dii,
 Le da vin de mermeziu,
 Le da și de Odobești,
 Numai voia le-o-implinești...
 El pe Radu-l îmbăta,
 Pe sub masă îmi cădea.
 Dară Ali ce-mi făcea?
 Mi-l lega, mi-l ferega,
 El pe cal mi-l arunca
 Și-l trecea chiar Dunărea.

Mi-ajungea la Țaligrad,
 Țaligradu, mare grad.
 Murat țaru de-l vedea
 Da ordinu a-l tăia:
 — Voi cinci sute de gelați,
 Geaba ciorba mi-o mîncați
 Pe Radu de nu-l tăiați.
 Capu-n țăpă-i alinați!
 Gelații mi-l buldușea.
 La Bosfora mi-l ducea
 Gata capu a-i tăia,
 Numa-n lanțuri mi-l ținea.
 Cînd fu gata a-l tăia,
 Radu lui Murat vorbea:
 — Lele, mărite-mpărate,
 Facă-ți Domnu multă parte
 De mertic de sănătate.
 Am făcut multe păcate!
 Adu-un popă creștinesc,
 Vreau la el mă spovedesc;
 Cu sabia mea cea grea
 Vreau capu a mi-l tăia.
 C-arc vro sută ocale,
 Taie numai carne moale!...
 Murat dacă mi-auzea
 Așa la agali vorbea:
 — Să mergeți la București
 I-ale mari case domnești,
 Sabia grea să i-o-aduceți.
 Dunărea-n grabă o treceți!
 Ali găvaji mi-aduna.
 Iară Dunărea-o trecea,
 Sabia grea i-o-aducea.
 Frumos popa-l spovedea.
 Apoi Murat supărat
 De pe tron tare-a strigat:
 — Voi, cinci sute de gelați,
 Capu lui Radu-i tăiați!
 Și cum stau și să trudea,
 Sabia nici că-mi putea
 Di la pămînt a urnea,
 Dară pașa îmi turba!
 Atunci Radu de-mi vedea
 Lui pașa așa-i vorbea:
 — Dezlegați-mi mîna stîngă,
 Copilașii o să-mi plîngă,
 Să v-ajut s-o ridicați,
 Cu ea capu să-mi tăiați!
 Mîna stîngă-i dezlega,
 Lanțuri grele zîngănea;
 Cum ridica sabia,
 Începea la turci tăia.

Și-ncălecă și pi-un 'at,
 De-l văzu împărat Murat
 P'în călăi cum se-nvîrtea,
 Capetili le-asvîrlea,
 Și pe toți el mi-i tăia,
 Numai Murat rămînea,
 Așa din gură-i vorbea:
 — Radule, baș ești viteaz,
 Îți mor turcii de năcaz:
 Nu ești, frate, de pierit.
 Ești încă de văcuit!
 Du-te-n țara-ți sănătos,
 Ca un trandafir frumos,
 Stăpînește-ți țara-n pace
 Că turcu n-are ce-ți face!
 Își lua sabia cea grea
 Și-mi pleca-n Rumânia.
 Ș-așa pe drum cum mergea,
 Gînduri multe-l prididea:
 "Ce-ar fi să trec la Timoc,
 La cel hain episcop?
 Bine, vezi, m-a ospătat,
 Pe mîna la turc m-a dat.
 Să merg eu să-i mulțămesc,
 Datoria să-mi plătesc;..."
 Pe ceri eriau stele mii,
 Dară Radu sta în Dii;
 Nici nu bea, nici nu mînca,
 În 'aiduc să îmbrăca
 Și mergea la episcop,
 Pe ceal negru de Timoc;
 Barbă neagră pînă-n brîu,
 Cu curmeiu-ncins la brîu,
 La mînăstire-mi mergea,
 Așa la episcop vorbea:
 — Ce mă rog, sfinția-ta,
 Fii bun a mă spovedea
 Că am, părinte, păcate,
 Numa-n mine sînt păstrate.
 'Aiducind pi la colnice,
 Negustorii ca să-mi pice,
 Tot avutul eu le-am luat,
 Da' capetili le-am tăiat.
 Și-am venit mă spovedesc,
 Păcatele-mi ispășesc,
 Că ce-oi cere eu îți fac
 Numai să scap de păcat,
 Că mulți oameni am legat
 Cu curpenu-nfășurat;
 Numai oasăle-nșirate
 Stau p'în codri atîrnate,
 Prea multe grele păcate!...

Sima Prunari
Zlocutea (R.S.F. Yugoslavia)
[1937–1939]

Sandu-Timoc, Cîntece bătîrînesti. 143

+ Fie cît dă mititel
 + C-am s-ascu' cu dra' la iel
 + Că sîn' tînăr voinicel!
 + Iară mîndra că-i spunea,
 + Dîn guriță că 'icea:
 + — Aleo, Ghiță dumneata,
 + I-oi începea

d-a cînta,
 + Drumu la glas că mi-oi da,
 + Văi adînci c-o răsuna,
 + Livez' verz' mi s-o-ncurca,
 + Ape mari s-o turbura,
 + Munții s-o cutremura,
 + Braz' mărun' s-or legăna,
 + Glasu mieu că s-o ducea
 + To' la Gruia, Zavai-Gruia,
 + Arampașă dă haiduci,
 + Ceată patruză' și cinci,
 + Cinzăj', nene, fără cinci.
 + Iel pă glas m-o-nțelegea,
 + Paloșu-n mîn-o lua
 + Și pă cal c-o-ncălica,
 + Drumulețu ș-o lua,
 + O lua cîmpu

d-a lungu,
 + Cu pădur'le d-a curmejișu ;
 + O umbla,

o întreba,
 + Pînă peste noi c-or da.
 + Ție capu ți-or tăia
 + Că i-am fost ibomnicea
 + Dă cînd eram mititea,
 + Dîn braz' dă la maică-mea ;
 + Și mi-a fost ibomnicel
 + Dă cînd erea mititel,
 + Făceam dragoste cu iel!...

B

m Dară Ghiță-i răspundea,

ă Din guriță că-i zicea:

— Alelei, mîndruța mea,.

ă Cîntă-m', mîndro, nu te teme

e Pînă mă vezi în picere,

C-aste dalbe mîini curmate

Sîn' cu sîrmă-nfășurate

/:De la dește pîn' la coate, :/

Mi-așteaptă cu zi, cu 'noapte,

/:Și n-are cu cin' să bate! :./

C

Acum mîndra mi-auzea,

Începea

d-a mi-și cînta,

Lăsa glasul femeiescî
 Şi cuvinte haiduceşti,
 Drumu glasului că-i da,
 Văi adînci că răsuna,
 Livez' verz' mi sâ-ncurca,
 Ape mari sâ turbura,
 Toz' munţii sâ cutremura,
 /:Brazi mărûn' sâ legăna,
 Glasu iei că sâ ducea
 To' la Gruia, Sava-Gruia,
 Gruia pă glas mi-o-nţelega,
 Paloşi în mînă lua
 Şi pă cal că-ncălica,
 Drumuleţu că-j' lua.
 Lua cîmpu
 d-a lungu,
 Pădur'le d-a curmejişu,
 Tot îmbla,
 tot întreba,
 Pînă peste Ghiţă-n da.
 Cîn' pă Ghiţă mi-l gâsa,
 Începea
 d-a-l judeca
 Şi mai mul' mi-l ispitea
 Şi tod mereu l-înceerca
 Să vază ce minte-avea,
 Din guriţă că-i zîcea:
 — Aleo, Ghiţă dumneata,
 Cine naiba te-a ştiut
 Cîn' cu mîndra mea te-ai logodit,
 Şi cine mi te-a aflat
 Cîn' cu ea te-ai cununat?
 Dă-m', frate, pă mîndra ta
 Că e ibomniceaua mea
 Dă cînd erea mititea,
 Făceam dragoste cu ea;
 Şi i-am fost ibomnicel
 Dă cînd eream mititel!
 Dară Ghiţă-i răspundea,
 Din guriţă că 'icea:
 — Aleo, Gruio dumneata,
 Io pă mîndra
 nu ţi-oi da,
 C-asta
 iese mîndra mea
 Dă mi-a dat-o soacră-mea
 Dă cînd erea
 mititea

D

+ Să fac-io casă cu ia
+ Cum face toată lumea !
+ Iar din gură Gruia că-i zîcea,
+ Tod mereu că-l încerca :
+ — Aleo, Ghiță dumneata,
+ Dă-m', mă frate, paloșu tău !
+ Dară Ghiță-i răspundea :
+ — Paloșu meu nu ți l-oi da,
+ Țăsta ie paloșu mieu
+ Dă m-a-nzestra' socrî-mieu
+ Să apere capu mieu,
+ Capu mieu ș-al mîndrii mele
+ Celor făcători dă rele !

Iar din gură că-i zicea,
Tot pă Ghiță-l încerca :
— Dar, măi Ghiță dumneata,
Să-m' dai tu căluțul tău !

m Dară Ghiță-i răspundea :
— Io calu mio nu l-oi da,

+măi+ C-ăsta ie căluțu mieu
+ Dă m-a-nzestra' socrî-mio
+ Ca să poarte corpu mio,
+ Corpu mio ș-al mîndrii mele !
+ Atunj' Gruia că 'icea :
+ — Bine, Ghiță dumneata,
+ Ce vrei tu, măi, acuma :
+ Or' la săbii să ne tăiem,
+ Or' la luptă să ne luptăm ?
+ Car' pă care ne-on răzbi,
+ Mîndrii to' d-un bărbățal i-om fi !
+ Dară Ghiță-i răspundea :
+ — Aleo, Gruio dumneata,
+ 'Ai la luptă dreaptă

ș-înțeleaptă,

+ Că ie dă la Dumnezău lăsată ;
+ Că dacă la săbii ne-on tăia
+ Or' io mai înainte-oi da,
+ Țiie capu Ț-oi tăia,
+ Nu să vede vitejîia mea ;
+ Or' tu mai nainte-oi da,
+ Mie capu mi-oi tăia,
+ Nu să vede vitejia.

Ai la luptă dreaptă

ș-înțeleaptă

+ Că-i dă la Dumnezeu lăsată !
 + *măi* + La luptă să lua
 + Ş-amîndoi că să lupta.
 + Dă dimineaţă pîn' la prînz
 + Le fusă lupta cam cu rîs ;
 + Iar dîn prînz pînă nimiaz
 + Fusă luptă cu năcaz ;
 + Dîn nimiaz pînă-n chindie
 + Fusă luptă cu mînie
 + Şi să mîncau dîn cînie ;
 + Dîn chindie pînă-n seară
 + Chiar capu că şi-l mîncară...
 + Dară Ghiţă ce-m' făcea ?
 + Ca să-şi încerce pă mîndra
 + Să vază, mai ţine la iel cumva,
 + [Din guri...] iel ce-m' făcea ?
 + Mîna stîng-o aducea,
 + Brîneţu şi-l zloboza,
 Să făcea

să-mpiedica
 + În genuchie că-n' cădea,
 Din guriţă că-i zîcea :
 — Să'i mîndruţă,

să'i drăguţă,
 Să-i dă-n' sumete brînu
 Că-m' pune lotru capu !
 Dar femeia, ca femeia,
 Poale lun' şi mînte scurtă,
 Femeie nepricepută
 Şi de mînte neajunsă,
 Ia

din gură că striga :
 + — Lasă, Ghiţă dumneata,
 + Car' pă care v-oz' răzbi
 + To' d-un bărbăţal mi-o fi !
 Atunj' Ghiţă dă-m' vedea
 Căj' mîndra la iel nu mai ţinea
 Mîna dreaptă mi-o aducea,
 Brîneţu şi-l sumeţa

/:Şi pe Gruia

mi-l loua,
 To' mi-l mîntă femeieşte
 Şi-l aducea voiniceşte
 /:Şi mi-l trîntea haiduceşte.
 Cîn' cu iel în pămînt că-m' da,

mă :/

:/

E

e Pină-n briu mi-l îngropa,
 Paloj din teacă trăgea,
 Căpăţina i-o tăia.
 +măi+ Dar cîn' mîndra că-m' vedea,
 + Tot cu Ghiţă rămînea,
 + Greşită că să sîmţa,
 + La iel, frate, să ducea,
 + 'Naintea lui că-ngenuchea
 + Şi-ncepea,
 dă-l săruta.
 + — Iartă-n', Ghiţă, greşala,
 + Nu ne mai făcea p-asta
 + Cîtă minte c-oi avea!
 + Dară Ghiţă că 'icea:
 + — Alelei, mîndruţa mea,
 + Hai acasă,
 facem masă,
 + Futu-z' mintea-n cur dă proastă
 + Şi dă mare ticăloasă!
 + Iel dă mină c-o lua
 + Ş-acasă că să ducea.
 + Acas' cu ea
 să ducea,
 + 'N bătătură mi-o scotea,
 + Capu mîndrii i-l tăia,
 + Vir' la copită-l făcea.
 + Țiţile că le tăia
 + Ş-în disaji că le punea,
 + Pă cal frumoz le-aşăza
 + Şi la soacră-sa pleca.
 + Cîn' la soacră-sa mi-ajungea,
 + Soacră-sa că mi-l vedea,
 + Din guriţă că 'icea:
 + — Ale, Ghiţă dumneata,
 + Unde ieste mîndra ta
 + Care ieste fata mea,
 + Dă Ț-a dat-o maică-mea
 + Să faci tu casă cu ea
 + Cum face toată lumea?
 + Iel din gură că-i spunea:
 + — Ai-vai, fa mamă socră-mea,
 + Nu ştii tu, frate, ceva?
 + Astă vară, vara mare,
 + Io mul' fîn că mi-am cosît,

+ Copiz' dă fin că mi-am făcut,
 + La toate vîrf că mi-a ajuns,
 + Numa' una mi-a rămas;
 + Capu mîndrii i-am tăiat,
 + Vîr' la copită i-am fapt.
 + Măicuță, dă nu mă crezi,
 + 'Ai acasă tu dă vezi!
 + Iar din gură că 'icea:
 + — D-aba bine, mamă soacră,
 + N-ai nițicai varză acră
 + Să-z' dau d-o bucată grasă?
 + Mîna-n disaj' că-m' băga,
 + Tițișoara i-o scotea,
 + Soacră-sii că i-o-arăta.
 + Și soacră-sa că 'icea:
 + — Bine, Ghiță dumneata,
 + Cum ai tăiat țîța ta
 + Care te-ai culca' cu ea
 + Dîn copilăria ta?!
 + Și Ghiță că-i răspundea:
 + — Ba, ba, ba, soacră-meă, ba,
 + Asta nu ie țîța mea
 + Dă m-am jucat io cu ea
 + Din copilăria mea;
 + Ie o țîță dă căța,
 + A vru' să joace păgîn cu ea,
 + Să-n spurce mie legea!...

Vasile Tetin
 Ciuperceni (Tr. Măgurele) — Teleorman
 17 VII 1962

m. g. 2192
 O. BÎRLEA

206(272) ȘOIMĂNEL

Pe deluț, pe delușel
 Merge-un tinăr voinicel
 C-o pruncuță după el.
 Voinicul mergea călare
 Și pruncuța pe picioare.
 Pruncuța din grai grăia:
 — Șoimănele, mila mea,
 Fă tu bine și mă ia
 Pînă ce-s mai tinerea,
 Că dac-oi îmbătrîni
 Fața mi s-a veștezi,

Ochii mi-or împăngeni
 Și părul mi-a cărunți,
 La nime n-oi trebui!
 — Alelei, tu, mîndra mea,
 Eu pe tine te-oi lua
 Dacă tu mie mi-i da
 Piept rotund de-mbrățișat,
 Buze moi de sărutat!
 — Șoimănele, mila mea,
 Eu d-acelea nu ți-oi da
 Căci mă tem de Dumnezeu

Că m-a pedepsit prea rău.
 Ba doar m-a și pedepsit
 Să n-am loc de odihnit,
 Căci de caut spre-ăst izvor
 Dor m-ajunge după dor,
 De-arunc ochii pe vâlcele
 Inima-mi să scaldă-n jele.
 Dorul nu-i dor de drăguță,
 Ci e dor după măicuță;
 Jalea-i pentru surorele,
 Pentru-a mele zile grele!
 Dusu-s-au cît s-au mai dus
 Pe pârîu la deal, în sus,
 Și-n cale s-au întîlnit
 Cu un tinerel voinic,
 Nici prea mare, nici prea gros,
 Cum e omul mai frumos.
 Șoimănel la el privea
 Și din grai așa-i zicea:
 — Bună vremea, măi voinice,
 D-unde ești, ce cați p-aice?
 — Să trăiți, voi călători,
 Eu sînt tata florilor,
 Frumosul frumoșilor,
 Vitejehul munților
 Din țara tălharilor.
 Eu p-aici am rătăcit
 De mult dor, de mult iubit
 Dup-o pruncă tinerea,
 Frumoasă numai ca ea,
 Nici prea naltă, nici prea mică,
 Cum e mîndra mai voinică.
 Și pe tin' te-aș întreba:
 Nu cumva aceasta-i ea?
 — Ce grăiești tu, măi fătăte?
 Nu mi-i face nedreptate
 Să-mi iai mîndra frumușea,
 Care m-am iubit cu ea?
 — Ba o iau, zău, și o duc
 Peste lunca cu bulbuc,
 Peste valea cu bujor,
 Peste lunca cea cu dor,
 Unde iarba-i șovîrcoasă
 Și viața drăgostoasă!
 — Și eu jur pe legea mea
 Că nicicînd n-o fi a ta!
 — Dacă nu vrei să mi-o dai,
 Caută-n luptă să te dai!
 Luptă mare se-nceșta,
 Dar Șoimănel nu se da
 Nice mort, nici împușcat,
 Nici de paloș dimicat,

Ci-nvîrtea sabia sa,
 Capul lotrului ciunta
 Și-apoi pe braț mi-l punea
 Și d-a dura mi-l dădea
 Peste valea cu bujorul,
 Peste sîlha cea cu dorul,
 Unde iarba-i șovîrcoasă
 Și viața drăgostoasă.
 Și d-aci iar au plecat
 Peste codrul aburat,
 Dar în vîrfurile muntelui,
 La fîntîna corbului,
 Întîlniră trei voinici
 Culegînd flori d-arșenici.
 Șoimănel stă și să uită
 Și din gură le cuvîntă:
 — Bună vremea, trei voinici,
 Ce lucrați singuri p-aici?
 — Ce lucrăm, nu-i grija ta,
 Dar una te-am întreba:
 Nu ne vinzi tu pruncuța?
 Că ne place la umblat
 Și de rîsu-i dezmiardat;
 Ne plac ochisorii ei,
 Că-s destul de frumușei;
 Ne plac a ei buzișoare,
 Că-s destul de rumenioare.
 Spune, vinzi-o, măi fătăte,
 Că de nu, 'aid' la luptate
 Și-apoi știm c-o fi dreptate!
 Șoimănel stă și să uită
 Și din gură le cuvîntă:
 — Eu puicuța nu mi-oi vinde
 Chiar cerul de s-ar aprinde,
 Ci v-oi vinde murgul meu,
 Că-i din neam de paraleu,
 Ori v-oi vinde mîorele
 Ce pasc vara prin vâlcele,
 Ori v-oi vinde oi cornute
 Ce cîntă vara pe munte!
 — Noi d-acelea n-om lua.
 Făr' numai pe mîndra ta!
 — Și eu mîndra nu v-oi da
 Pînă capul sus mi-o sta!
 Ascultați voi, trei voinici,
 Faceți-mi drumul p-aici
 Să mă duc la maică-mea
 Să-și vadă pe noru-sa,
 Că v-oi da mii bărbăcași
 Ce pasc vara prin buhași,
 V-oi da miei și cîrlănițe
 Ce pasc vara-n poienițe!

— Noi d-acelea n-om lua,
 Ci-om lua pe mîndra ta!
 — Alelei, dar, trei voinici,
 Dacă e să mor aici,
 Lăsați-mă ca să scriu
 Carte mamii, la Sîbiu,
 Să plătească slujbă-n sat
 Că și eu m-am înșurat
 Sus, în casa cucului,
 La fîntîna corbului!
 Voinicii pace-i dădea,
 Șoimănel cartea scria
 Și cînd cartea-mpătura
 Voinicii iar întreba:
 — Dai-ne mîndra, ori ba?
 — Nu vi-o dau, că e a mea
 Și m-ar durea inima!

Voinicii să supărau
 Și din grai așa ziceau:
 — Șoimănele,
 Voinicele,
 De n-oi dai, ești mort aici,
 În poiana cu bulbuci!
 Și acestea cînd ziceau,
 Pe Șoiman ei îl prindeau,
 Dar Șoiman nu se lăsa,
 Ci în luptă se-nceșta,
 Pe toți trei mi-i arunca:
 Unu-n deal și altu-n vale,
 Unul mort, jos, lîngă cale;
 Și-apoi mîndra și-o lua
 Și cu dinsa se ducea
 La iubită maică-sa.
 Să-și vadă pe noru-sa.

Coșbuc — Bistrița-Năsăud

Bugnariv, 50

207(160) STOINICEL VITEAZUL

Ce s-aude? Ce s-aude?
 Pin' la mine ce pătrunde?
 O-i sunet de clopoșele,
 Ori-i glas de turturele?
 Nici e glas de turturele,
 Nici sunet de clopoșele,
 Ci i mîndru voinicel,
 Voinicelul Stoinicel,
 Cu mîndruța după el.
 Și-i ieși fișpanu-n cale:
 — Stoinicele, Stoinicele,
 De vrei bine să-ți mai fie,
 Dă-mi tu mîndrulița mie!
 Dar Stoinicel că rîdea
 Și glumind că răspundea:
 — Fișpane, măria-ta,
 Eu mîndruța nu ți-oi da
 Pînă capu sus mi-a sta,
 Că mîndruța-i frumoasa,
 Făcută pe seama mea!
 Și zice fișpanu-asa:
 — Nu te tare supăra,
 Dar să-mi dai pușcuța mie
 De vrei bine să-ți mai fie!
 Dar Stoinicel iar rîdea

Și la fișpan răspundea:
 — Eu pușcuța nu-ți voi da
 Pînă m-oi putea lupta,
 Că i-am jurat pe oșele
 Să scot capul mîndrei mele!
 Și fișpanul se mira
 Și cătră voinic zicea:
 — Stoinicele, Stoinicele,
 Nu te tot mînca-n măsele,
 Dă-mi barămi paripul mie
 De vrei bine să-ți mai fie!
 Stoinicel în dinți crișca
 Și cătră fișpan zicea:
 — Domnule, măria-ta,
 Eu paripul nu-ți voi da,
 C-am jurat în coama lui,
 Că-i din țara turcului;
 Și-am jurat pe sănătate
 Să mă scoată de la moarte!
 Pandurii bine-auziră
 Și aproape că veniră,
 Și ei își făcură plan
 Să vină lîngă fișpan,
 Să prindă pe Stoinicel
 Și mîndruța d-îngă el.
 Stoinicel, ca un viteaz,

Nu da la panduri răgaz,
C-o dată sare pe cal,
Bagă mîna-n buzunar,
Fluieră una frumos
Și țipă galbini pe jos.
Pandurii tot culegea,
Stoinicel capuri tăia,
Și mai fluieră o dată,
Să vină și a lui ceată,
Cea prin codru-mprăștiată;
Apoi, dacă s-astringea,

Stoinicel porunci dedea:
— Cei mai iuți, pe dinainte,
De dați la fișpan plăcinte;
Cei mai moi,
Pe dinapoi,
Mînați domnii ca pe oi.
Să nu le mai vină-n minte,
Că codruțul nu-i domnesc,
Că codruțu-i românesc
Și potecu-i voinicesc!

Bucium — Alba

Reteganu, 30

208(302) NICOLCEA

Coboară,
Cine-mi coboară
Pe culmița dealului,
Dealul Almăjanului,
La fîntîna fagului?
Căpitanul Dalapin
Cu frate-so Nicolcea,
Nicolcea
Arambașa,
Arambașa hoților
Și stăpînul codrilor,
Și cu cînzeci de voinici,
De voinici
D-ăi tomocici,
Rași la berbe,
Groși la cefe,
Cu mustețe-n vârvărice,
Cum stă bine la voinici,
Tot cu flinte d-ale lungi
Și cu țăvile de-argint,
Ce n-am văzut de cînd sînt!
Iar Nicolcea ce-mi lucra?
În degete-mi fișcinea,
Toți voinicii se strîngea
Și din gură le grăia:
— Măi voinici
D-ăi tomocici,
Rași la berbe,
Groși la cefe,
Cu mustețe-n vârvărice,
Cum stă bine la voinici,

Cotați locu de-ntăriți
Și-n șîlboc să ne păziți!
Cătră nuroria sa¹
Nicolcea îmi cuvînta:
— Hai, tu, doamnă jupîneasă,
Să ne faci de cină-aleasă
Nouă și la cei voinici,
Că-s voinici dă-i tomocici!
Și cînd doamna auzea,
În călcîne se-ntorcea
Și de cină că-mi făcea,
Și măsaietele-așternea
Și de cină le punea,
Lingurile că le da.
Dar Nicolcea ce făcea?
Lingura-n mîină lua
Și din gură îmi grăia:
— Frate, frate
Dalapine,
Spune-mi mie
În cin' te-ncrezi:
Au în mine,
Au în tine,
Au în arme ce-s pe mine,
Au în cincizeci de voinici,
De voinici d-ăi tomocici?
Dalapin îi răspundea:
— Nici în tine,
Nici în mine,
Nici în arme ce-s pe tine,
Nici în cincizeci de voinici,

¹ Citește: *doamnăsa*.

De voinici d-ăi tomocici,
 Ci io mă-ncred
 În albă doamna mea!
 Când Nicolcea auzea,
 Lingura că și-o zvîrlea
 Unde cîinii se culca,
 Și-n degete fișconea,
 Toți voinicii s-aduna:
 — Măi voinici
 D-ăi tomocici,
 Voi luați
 De cinați
 Și cu vin vă adăpați,
 Păn' la ziuă vă odihniți,
 Fără grijă să durmiți,
 Eu singur șîlboc voi sta!
 Toți voinicii asculta,
 Toți voinicii se culca.
 Dar cînd fu la miez de noapte,
 De dușmanii dorm de moarte,
 Vine hoțul d-Almăjan,
 Că e mîndru și viclean,
 Și la doamna se ducea,
 Cu piciorul o cîntea,
 Ea capul și-l ridica,
 El din cap semne-i făcea.
 Pe poteca pitulată,
 La poiana făr' de iarbă,
 La fîntîna făr' de apă,
 Amîndoi se-mbrătoșa,
 Frumos ei se săruta
 Ș-amîndoi că se ducea,
 Iar Nicolcea tot vedea.
 Când de ziuă se făcea,
 Dalapin doamna-și striga,
 Dar nime nu răspundea.
 Dalapin atunci zicea:
 — Măi tu, frate Nicolceo,
 Albă doamn-ai văzut-o
 Încotro ea mi-a plecat?
 Spune-mi drept ș-adevărat,
 Că io-n tine mă încred,
 Și în tine,
 Și în mine,
 Și în arme ce-s pe tine,
 Și în cincizeci de voinici,
 De voinici d-ăi tomocici;
 Că muierea-i mare drac,
 Mare drac împelițat,
 Că omul o mărițește,
 Ea pe min' mă năpustește!
 Nicolcea îi răspundea:

— Frățioare Dalapine,
 Io ție cu drept ți-oi spune:
 Du-te iute,
 Tot mai iute
 Pe poteca pitulată,
 La poiana făr' de iarbă,
 La fîntîna făr' de apă...
 Dalapin se ridica,
 Repede se îmbrăca,
 După doamna lui pleca.
 Iar Nicolcea ce lucra?
 În degete fișconea,
 Toți voinicii se scula,
 Că Nicolcea porunceă:
 — Sus, voinici
 D-ăi tomocici,
 Armele vi le-mbrăcați,
 Bine grijă să luați,
 După mine să-mi plecați,
 Voinicește vă purtați;
 La poiana făr' de iarbă,
 La fîntîna făr' de apă,
 Dușmanul să-l ajungem,
 Noi pe el să-l prindem,
 Viu, întreg, nevătămat,
 Cum e bun de judecat!
 Voinicii porneau,
 Poiana ocoleau.
 Dar Dalapin ce lucra?
 El la margine ședea,
 La dușman nu se ducea,
 Că mare frică purta.
 Iar în mijloc de poaină,
 Fără frică, fără teamă,
 Ședea hoțul d-Almăjan.
 Că e mîndru și viclean,
 Și pe doamna mi-o ținea,
 Pe genunchi o dezmierda,
 Cu vin alb o adăpa,
 În gură o săruta.
 Dar Nicolcea cuvînta:
 — Frățioare Dalapine,
 Dacă te încrezi în tine,
 Almăjanului vorbește
 Și degrabă-i pruncește
 Că pe doamna să ți-o dea!
 Dalapin așa striga:
 — Hei, voinice d-Almăjan,
 Că ești mîndru și viclean,
 Tu pe doamna mi-ai furat,
 Că ești hoț și blăstemat!

Almăjanu-i răspundea:
 — Vin' la mine,
 Dalapine.
 Să-ți arăt iute și bine
 Cum cântelarea-ai lăsat
 De urlă muștele-n ea,
 Stai, că io ți-oi arăta!
 Almăjanul se scula,
 La Dalapin se ducea
 Și la luptă se lua.
 Doamna la ei se uita,
 Almăjanul se-ncorda
 Și-n pământ
 Până-n genunchi
 Pe Dalapin mi-l băga.
 Dalapin se încorda,
 Almăjan nici nu clintea.
 Dalapin așa grăia:
 — Albă doamnă jupîneasă,
 Jupîneasă mea aleasă,
 Vină, vină de-mi ajută,
 Că dușmanul azi mă-mbucă!
 Dar doamna așa-i grăia:

— Dați nainte, dragii mei,
 Dați nainte, voinicei,
 Care-ți birui,
 Acela m-o stăpîni!
 Cînd Nicolcea auzea,
 În degete fișcinea,
 Toți voinici s-arăta.
 Iar doamna ce mai făcea?
 Mîna pe sucne punea
 Și la fugă mi se da;
 Iar voinicii mi-o prindea
 Și pe ea, și p-Almăjan,
 Că e mîndru și viclean,
 P-amîndoi că mi-i lega,
 Judecata le făcea,
 Capetele le tăia.
 Și Nicolcea rămînea
 În codru cu ceata sa,
 Iar Dalapin se ducea,
 În cântelare intra
 Și-apoi el se prensura,
 Fată mare îmi lua.

Ilic Saberca
 Prilipeț — Caraș-Severin
 1891

Hodos, 83
 ISIDOR SABERCA

209(295) TREI ZAPCII ȘI TREI BEȘLII

- A /:Foaie verde sălcioară, :/
 La Gheorghită poposeară
 Cîn' fu vineri dîn desară,
 La Gheorghită poposeară
 /:Trei zapcii
 și₁ trei beșlii :/
 Și-un tînăr dă moldoveanî,
 Mult e-a năibii și dușman
 Și la inimă 'icleanî...
 B Dar Gheorghită nimerea,
 Caii dîn mîini îi lua,
 Grajd dă piatră mi-i băga,
 Fîn și orz le răvârșă,
 Le răvârșă fîn cu flori
 /:Cuosît după sărbători. :/
 C Foaie verde-o garofiță,
 +mă₂ +b/:Mi-are Ghiorghie-o mîndruliță
 +b Albă ca ș-o garofiță,
 +b Stă ochi negri să te-nghiță :/
 + Și buzile să te mință...

D
Dar Gheorghiță că zîcea,
El de-o mîndruliță-avea:
— Ia vedrița din dreapta
/:Și ibricu din stînga, :/
Apă rece-oi aducea
Și-n palme că ne-oi torna,
Pă ochi negri ne-om spăla!

E +măi + Mîndrulița ce făcea?
+ Luo vadra din dreapta
+ Și ibricu din stînga,
+ Apă rece c-aducea
+ Și-n palme că le torna,
+ Pă ochi negri să spăla.
+ Veni rînd la moldovean,
+ Moldoveanu ce făcea?
+ Apă-n gură că oprea,
+ Pă rochiță mi-o stropea,
+ Pă papuce mi-o călca

Fb i_2 +a/:Și-n gură mi-o săruta. :/
Dar Gheorghiță ce zîcea?
+b/:— Iată, futu-i mumă-sa,
+b Vezi ce 'uoț dă muoldoveanî₁,
+păi₂ +b S-o sărute pă mîndra
+b Dă colea,
dîn fața mea ; :/
+ Dacă-i fusă lui așa
+ Dă ce n-o dusă-n bașcea,
+ Facă-și dragoste cu ea,
+ Bage-o-n ochii mîne-sa,
+păi + S-o sărute-n fața mea?!
Gb +a/:N-am un cușit, m-aș tăia
+a Și pă mine, și pă ea,
+a Să să ducă pomina :/
Că s-a tăia' d-un voinicî
/:Pentr-un lucru dă nimic!... :/
H Foaie verde-o garofiță,
+măi₂ +b/:Mi-are Ghiorghe-o sluguliță, :/
+ 'Mbrăcat într-o șubuliță
+ Și mi-l cheamă Ioniță,
+ Și dîn gură că-i zîcea:
+ — Mă Ioniță dumneata,
+ Tu la cal că te-oi ducea,
+ Calu dîn grajd l-oi scotea,
+ Cu țăsala l-oi țăsăla
+ To' dă mălura finului
+ Și dă prafu grajdului,
Foaie verde ca lipanu
C-oi să-m' împușc moldoveanu
Și-oi să-nstreinez Ardealu,
Să pribegesc Tel'ormanu!

- [*i* Ioniță să ducea,
Calu din grajd i-l scotea,
Fîn și orz, mă, lui că-i da,
Cu grădeaua mi-l grădea,
Cu țășala-l țășela
- + *măi* + To' dă mălura finului
+ Și dă prafu grajdului.
+ Da' Gheorghită ce făcea?
+ Unde flinta că-m' lua
+ Și la moldovean pleca
+ Unde moldovean dormea,
+ Cu flinta că mi-l ochea,
+ Da' unde că mi-l lovea?
La gura zăbunului,
Cam la capu pieptului,
Unde-i păs voinicului.
+ Moldoveanu ce făcea?
+ Varsă la sînge-nchiegat
+ Cu boșogi amestecatî.
J Da' Ghiorghită ce făcea?
/:Călușelu că mi-l loa, :/
K Călușelului spunea:
— Murgule, coamă rotată,
+b/:Mai scapă-m' capu o dată
+b Să te vād la Leana-n poartă, :/
+ Să beau cinci oca dă vin
+ Și freo doo dă pelin,
+ Să mă curăț dă veninî!
L Dar cîn' fu-n vale la podî,
+ *măi*₂ +b/:Murgu să făcu nerodî₁ :/
+ Și nu vru să dea pă pod,
+ Sări-n tină,
—n cea mocirlă,
+ Și-n noroi
pînă-n cotoi.
M Iar Gheorghită că-i zîcea: *mă*
— Murguleț, coamă rotată,
/:Mai scapă-m' capu o dată :/
+ *bă* + Să te vād la Leana-n poartă,
+ Să beau cinci oca dă vin
+ Și freo doauă dă pelin,
+ Să mă curăț dă venin!...

Colo-n coasta dealului,
 La marginea satului,
 Este-o casă micutea,
 Oare cine șede-n ea?
 Șede mîndra mîndrelor,
 Crăișoara stelelor!
 Într-o zi de primăvară
 Iată c-a ieșit afară
 Să culeagă flori frumoase,
 Flori de cele ce miroase,
 Să le ducă Nițului,
 Nițului voinicului,
 De la turma satului,
 Drept în coasta dealului.
 Fata-ncetișor mergea,
 Și cum floarea o rupea
 La inimă o punca
 Și la Nițu se gîndea:
 „Nițule,
 Bădițule,
 Dorul tău e dor nebun,
 Nu-mi dă pace nicidecum!...“
 Florile le-a sărutat
 Și lui Nițu i le-a dat:
 — Nițule, bădițul meu,
 Aste flori ți le dau eu;
 De-i vedea c-or veșteji,
 Bădițo, bine să știi
 Pețitori că mi-or veni,
 Pețitori
 Pe cai ușori,
 Și-or intra la noi în casă
 Și m-or cere de mireasă!
 Zice Nițu către ea:
 — Rafilă, aleasa mea,
 Florile eu le-oi griji;
 De-oi vedea c-or veșteji,
 Oi părăsi oile,
 Oile și florile,
 Și m-oi duce-n dorul tău
 Și te-oi scoate de la rău!
 Colo-n coasta dealului,
 La marginea satului,
 La o casă micutea
 O căruță se oprea
 Și doi inși se coborea.
 Ș-o cerură de mireasă
 Pe Rafila cea frumoasă.
 — Rafilă, copila mea,

Zise maica către ea,
 Să-ți alegi din ăștia doi,
 Că bogați-s amîndoi,
 Au ciopoară de boi mari
 Ș-o erghel d-armăsari,
 Mai au case zugrăvite,
 Pe dinluntru aurite!
 — Maico, măiculița mea,
 Nu-mi face inima rea,
 Io nu-i vreau pe ăștia doi,
 Fie bogați amîndoi,
 Că de Nițu mult mi-i dor,
 Fără el, mai bine mor!
 Maică-să din grai grăia:
 — Rafilă, copila mea,
 Dorul tău nu s-a-implini
 Chiar acuma de-i muri!
 Unul trebui' să-ți alegi
 Și cu-acela să te legi!
 Colo-n coasta dealului,
 La marginea satului,
 În cea casă micutea
 Oare ce mi se vedea?
 Nuntă mare și voioasă,
 Oaspeți mulți în jur de masă,
 Că Rafila e mireasă.
 Ochii ei nu mai lucea,
 Lacrimile 'i curgea,
 Junele o mîngăia:
 — Rafilă, aleasa mea,
 Io îți jur pe Dumnezeu
 Că ți-oi fi alesul tău,
 Și-i veni la mine-acasă
 Și-i trăi ca o crăiasă,
 Slujitori, căruță, cai,
 Cîte-ți trebui', toate ai!
 Soarele dac-au apus,
 Oaspeții cu toți s-au dus.
 Rafila, mîndră mireasă,
 Nu se depărta de-acasă.
 Mumă-sa mi-o tot mîna,
 Junele o tot chema:
 — Hai, Rafilă, nu glumi,
 Vezi căruța, că-i aci!
 Cînd era s-o pună sus,
 Venea Nițu ce-o fost dus:
 — Ian stai, frate,
 Stai, fătăte,
 De iubești pe mîndra mea,

Vin' cu mine-a te lupta,
 Și de-i fi biruitor,
 Fi-veți voi viețuitori,
 Dar de te-oi birui eu
 Să te ierte Dumnezeu!
 Se luptară până-n sară.
 Atunci Nițu-l apuca
 Și în brațe mi-l strîngea,
 Oasele de-i sfărîma
 Și Rafilii îi grăia:

— Vin', Rafilă, mîndra mea,
 Vino la bădițul tău
 Care te-a scos de la rău!
 Colo-n coasta dealului,
 La marginea satului,
 Este-o casă micutea,
 Acolo cine-mi ședea
 Și la rău nu mai gîndea?
 Ședea Nițul cel aflat,
 Cu Rafila cununat...

Sofron Velceanu
 Văliug — Caraș-Severin

Hodoș, 138
 IOSIF VELCEANU

211(280) GEORGE A LU MOLIN

Sărac George-a lu' Molin,
 Cum l-or pus domnii la chin,
 Și pe iel, și mîndra lui!
 Mîndra din grai îi grăia:
 — Fă tu, George, ce vîi face
 Și pune cu domnii pace,
 Că mie mi s-o urît
 Pimniți negre măturînd,
 Fere reci zdrîncănînd!
 Da' George cînd d-auzea
 La fereast'ă să d-uita,
 Dor din țara lui vedea.
 — Căpitane Negoită,
 Scoate-mi robii din timiță,
 Că io slujesc și mi-s vina,
 Mîndra-mi slujește, nu-i vina!
 Domnii să prinseră d-a rîde:
 — Cine, George, te-o învățat,
 De fapte Ț-ai arătat?
 De nouă ani și jumătate
 N-ai spus faptele toate!
 — D-o mîndră că m-o-nvățat,
 Că io slujesc și mi-s vina,
 Și ia slujește, nu-i vina!
 Dar mîndra i-o slobozeau,
 Lui George sudu-i făceau.
 La ferias'tă să uita,
 Mîndra slobodă-o vedea.
 La ferias'tă mi-o chema:
 — Du-mi-te, mîndruță,-acas',
 Ie pușchița sub cotrîntă

Și piștoale subsuoare,
 Umple sînu de fișaguri
 Și iar mînci de șăreturi
 Și vină, mîndruță,-aici!
 Ia bine-l d-asculta
 Și d-acas' mi să ducea.
 Ie pușchița sub cotrîntă
 Și piștoale subsuoare,
 Umple sînu de fișaguri
 Și iar mînci de șăreturi.
 Cînd ziuă mi să făcea,
 Mîndra la George-ș' iera.
 Hoheriu ochiu-i lega.
 — Ia stăi, stăi, hoheriule,
 Nu-i lega vederile,
 Moșii bune o avut,
 Tăte bine le-o vîndut,
 Dar cu banii ce-o făcut?
 De George s-apropia,
 Mică briceguță-i da,
 Tăte sforile tăia
 Și jos iel mi-ș' pica.
 La mîndra mi să ducea,
 Ie pușchița de sub cotrîntă
 Ș-o umplea, ș-o slobozea
 Și din gură așa-m' grăia:
 — Căpitane Negoită,
 Mai remîni cu sănătate,
 Că de mine n-avuși parte!
 — Du-te, George, sănătos,
 Că la mînă tu mi-ai fost,
 Vrednic de tine n-am fost!

Maria Popescu
 Cliciova — Timiș
 1898

Popovici, 78

G L O S A R

alcătuit de I. IONICĂ

Glosarul cuprinde, în general, cuvinte sau sensuri mai puțin folosite în mod obișnuit; în mare parte ele sînt înregistrate de dicționarele uzuale ale limbii române (DA, CADE, TDRG, Scriban, DM, DLR, DEX) sau de unele glosare regionale.

În cuvîntul titlu, se dau formele refăcute (substantivele la nominativ singular, verbele la infinitiv etc.). După cuvîntul titlu și după indicațiile gramaticale, am considerat necesar să facem, uneori, mențiuni ca *reg.*, *pron.*, *reg.*, *înv.*, *pop.* etc.

Atunci cînd contextul sau explicațiile din dicționare nu au fost suficiente pentru lămurirea unui cuvînt sau a unui sens, am făcut mențiunea (*probabil*) la începutul explicației date. În cîteva cazuri, sensurile au rămas neprecizate; pentru orientarea cititorului, în aceste situații, am dat un scurt citat.

La sfîrșitul fiecărui articol din glosar, se face trimitere la numărul piesei din volum.

Aba, interj. (înv.) — exclamație care exprimă mirarea: 13, 52, 63.

abura, vb. (rar, despre vînt) — a adia: 8 II 2, 84.

aburat, adj. — din care ies aburi, acoperit cu aburi: 206.

acioaie, s.f. — nume populare pentru diferite metale sau aliaje; în text: *cerdac de acioaie* „(cerdac) învelit cu metal, cu alamă lucioasă”: 70.

aciuca, vb. — (probabil) a se năpusti, a tăbări asupra cuiva: 35.

adăsta, vb. — a aștepta: 22, 34, 51, 66, 68, 168, 181.

adevăra, vb. — a adevăra: 24, 40.

adimant, s.n. — diamant: 29 II.

a fedri, interj. — formă alterată a interj. *aferim* (turcism înv.): bine! bravo! : 4.

afion, s.n. — plantă cu proprietăți narcotice, mac de grădină: 111.

agá (pl. *agále*), s.f. (înv.) — ofițer din armata otomană: 39, 63, 64, 66, 68, 124, 168, 204.

aghipeși, s.m.pl. — draci: 20; var. *agipeși*: 66.

agipeș, vezi *aghipeși*.

ai, s.m. pl. (înv. și reg.) — ani: 20, 24, 44, 57, 69, 159.

alat, s.n. — odgon, funie groasă cu care se leagă corăbiile: 46.

albeală, s.f. (pop.) — fard, pudră: 69.

aligni, vb. — (despre vînt) a adia: 195.

aliman, (sens neprecizat) — (probabil) o formă contaminată între *alior* și *liþan*: *Ş-am zis verde, de-aliman*: 186.

alina, vb. — a atirna, a anina; în text (despre mină): a scrinti: 15.

amăjui, vb. — a fermeca, a adormi, a amăgi: 20.

ameliþa, vb. — a ameninþa: 103.

amînar, s.n. — amnar: 6, 56.

amîndrel, s.n. — diminutiv de la *amnar*: 8.

apsăna, s.f. — închisoare, arest: 65.

arabagiu, vezi *harabagiu*.

arambaþa, vezi *harambaþa*.

aramþaşd, vezi *harambaþa*.

ardmaþ, s.m. (inv.) — armaþ, slujbaþ cu însărcinări administrative, judiciare: 12.

arđni, vb. — a hrăni: 24.

arđu, s.n. — areu, alior, laptele cucului: 170.

arderea, (sens neprecizat): *Lele verde arderea*: 38.

ardovea (pl. *ardovele*), s.f. (reg.) — hîrdău, ciubăr: 24.

arghelar, vezi *arghelegiu*.

arghelegiu, s.m. (reg.) — herghellegiu: 63; var. *arghelar*: 30.

arman, s.m. — armean: 149.

armînt, s.n. (inv.) — arme, armament: 56.

aromi, vb. — a aþipi, a adormi: 185.

arsît, adj. (reg.) — afurisit, blestemat: 103.

arþenici s.m. — plantă ornamentală din Orient: 206.

arþuit, adj. — (sens neprecizat): *Mi sã vede-o cãþciorea / Mititicã, mititea, / Arþuitã cu arþa, / Bãrduitã cu barda*: 38.

arura, vb. — (probabil) a uda, a stropi cu apã: *Asta este nor de ploaie / Cã vine fãcutã droaie, / Şi pe noi ne-o arura, / Mai nîmi' nu ne-o fãcea*: 29 I.

arvune, s.m. (inv.) — arbore neidentificat mai îndeaproape, probabil arþar stufos cu frunza ca de platan: 76.

ascher, s.n. (inv.) — armată turcească: 64.

asnale, vezi *hazna*.

asmăfui, s.m. — hasmaþuchi, plantă cu flori albe, plăcut mirositoare: 122.

astal, s.n. (reg.) — masă: 21, 64, 66.

astrînge, vb. (reg.) — a stringe, a aduna: 166.

astruca, vb. (inv. şi reg.) — a acoperi, a înmormînta: 1, 6, 29 II.

astrucat, adj. — acoperit: 83.

at, vezi *hat*.

avîndturd, s.f. — adunătură: 147.

avlie, s.f. (reg.) — curte: 64.

aurămeaşd, s.f. — plantă de cîmp, veninariþă: 170, 201.

azna, vezi *hazna*.

aznale, vezi *hazna*.

azndluþd, s.f. — diminutiv de la *hazna*: 28.

Bachea — interj. (turc.) — ian' vezi!: *Bachea, bachea, ghiavolu*: 41, 42.

bahamet, vezi *bahmet*.

bahmet, s.m. (inv.) — cal tătăresc, mic şi foarte iute: 75; var. *bahamet*: 1, 172, 198.

bai-han, s.m. — han, căpetenie a tătărilor: 63.

bală, (s.f.) (pop.) — monstru, dihanie: 4, 88, 194.

balercă, s.f. (reg.) — butoiaþ: 156.

balmanghiol, vezi *baþ-manghiol*.

bandă, s.f. — trupă de lăutari, taraf: 65.

basamace, s.n. pl. — (probabil) lovituri zdărene, cum e basamacul de tare: 79.

baș, adv. (reg.) — chiar, tocmai: 20, 21, 24, 62, 66, 68, 84, 204.

bașbuzuc, s.m. — ostaș voluntar din trupele otomane neregulate, care trăia din jaf: 68; var. *bazbuzuc*: 56.

bașcea, s.f. (reg.) — grădină, bagcea: 209; var. *băștea*: 20, 23, 69; var. *boșcea*: 46.

baș-manghiol, s.m. (inv.) — ștrengar de frunte, isteț: 87; var. *bal-manghiol*: 14.

bazbuzuc, vezi *bașbuzuc*.

bădan, s.n. (reg.) — puțină mare: 68.

băldurească, adj. — în text: *potera băldurească*, derivat de la numele propriu *Bălduran*, potera căpitanului Bălduran: 100.

bândăgiu, s.m. — membru al unui taraf de lăutari: 65.

bărbînoc, s.m. — bărbănoc, plantă cu frunzele totdeauna verzi și cu flori albastre, merișor, sas-chiu: 162.

bărdăcel, s.n. — diminutiv de la *bardă*, toporaș: 100.

bășcui, vb. refl. — a se separa, a se despărți: 25.

băștea, vezi *bașcea*.

bechean, s.m. — becher, hurlac; ștrengar: 76.

begnic, adj. — biet, sărman, bednic: 35.

bei, s.m. (inv.) — titlu dat de turci domnilor țărilor românești: 39, 53.

bel, adj. — băl, alb la față, bălai: 26.

beșleagă, s.m. (inv.) — căpitan de beșlii: 47, 57.

beșliu, s.m. (inv.) — soldat (turc) de cavalerie, care făcea serviciul de curier domnesc sau de jandarm: 51, 63, 209.

bic, s.m. — taur: 37.

bidiuiu, s.m. — cal tânăr, iute și frumos: 49, 68, 133.

birișesc, adj. — de *biriș*, privitor la *biriș*, argat, slugă: 10.

bivolilocel, s.m. — diminutiv de la *bivol*: 50.

bicldgel, vezi *bıldgel*.

bıldgel, s.n. — diminutiv de la *bıllagă*, butoiăș: 28; var. *bicldgel*: 45, 46.

blagă, s.f. (reg.) — avere, bogăție: 10, 11, 27, 38, 62, 68, 83, 84, 166, 189.

boala rea, s.f. (pop.) — epilepsie, boala copiilor: 65.

bocal, s.n. (reg.) — pocal, ulcică: 168, 191, 203.

bogasîn, s.n. (inv.) — stofă sau pinză fină adusă din Orient, întrebuintată mai ales pentru căptușeli, bogasiu: 46.

boiestrînd, vezi *butiestrînd*.

bold, s.n. (reg.) — fluierul piciorului; (p. ext.) picior: 11.

boldeicuță, s.f. — diminutiv de la *boldeică*, cățelușă: 13, 99.

bolînd, adj. (reg.) — nebun, smintit, nerod: 33, 61; var. *bolund*: 116; *bolun*: 38.

bolun, vezi *bolînd*.

bolundă, vezi *bolînd*.

borfoșel, adj. — diminutiv de la *borfoș*: 171.

boșcea, vezi *bașcea*.

bafturi, s.n. pl. — (probabil) tafturi, chingi cu care se strînge șaua sau pătura pe cal: 173.

brădănel, s.m. — diminutiv de la *brad*: 113.

brîndări, s.f. pl. — briie, cingători: 86.

brîneș, s.n. — cingătoare, brăcinar: 205.

broști, vb. (sens neprecizat): *Unde broaște să broștesc, / Colanii să colănesc*: 2.

brumale, s.f. pl. — țiței de fier la ușă, balamale: 64.

boușită, adj. — răscolită, răvășită: 189.

buaz, s.n. (inv.) — strimtoare de apă, golf, buhaz: 64.

bubat, s.m. (reg.) — vărsat, variolă: 41.

- bubdăl*, s.n. — diminutiv de la *bubat*, vărsat: 64.
- bugean*, adj. — (despre cal) (probabil) gras și gros: 56.
- buiestru*, (în locuț. vb. *a umbla în buiestru*) — (despre cal) a umbla călcind deodată cu amândouă picioarele din aceeași parte: 202.
- buiestrind* — gerunziul de la *a buiestra*, a merge în buiestru: 171; var. *boiestrind*: 11; *îmbuiestrind*: 83.
- bulbuc*, s.m. — plantă ranunculacee cu flori galbene, mirositoare: 206.
- bulibăși*, vb. refl. — a deveni *bulibașd*, comandant al unui buluc (în special de seimeni): 63.
- bumbăci*, vb. — a vătui; a stilci în bătai pe cineva: 82.
- burculișd*, s.f. — diminutiv de la *burcd*, bundă lungă și largă, îmblănită: 64.
- burfdi*, vb. (reg.) — a scotoci, a cotrobăi: 31.
- buși*, s.f. pl. — formă alterată din pl. *burci*, cergi, pături groase din care erau făcute corturile: 198.
- bușneac*, s.n. — nor de fum gros: 65.
- butcă*, s.f. (inv.) — caleașcă: 85, 99.
- butoare*, s.f. pl. (reg.) — găurile fluierului, făcute cu sfredelul: 26.
- ▮Cabanișd*, s.f. (inv.) — manta scumpă, purtată de domnitor sau de boieri la solemnități: 191.
- cadind*, s.f. — sclavă din haremurile turcești; (p. ext.) soție a unui turc: 39, 47, 52, 63, 64, 124, 171.
- cadriu*, s.m. (inv.) — judecător la turci: 29 I.
- caic*, s.n. — luntre ușoară, lungă și îngustă, încoroaiată la capete: 46, 47, 52, 201.
- caifas*, s.n. (inv.) — cafas, cerdac, cameră deschisă în catul de sus al unei case, de unde se privea afară: 15.
- cantale*, s.f. pl. — oală de metal, un fel de cană mare: 155.
- caplan*, s.m. (inv.) — corp de miliție turcească: 79.
- cartal*, s.m. (reg.) — vultur: 79.
- casap*, s.m. (reg.) — măcelar; om crud: 46.
- catand*, s.f. (reg.) — soldat, ostaș: 102, 122, 140.
- cașeon*, s.m. — poreclă dată grecilor: 128.
- cazacliu*, s.m. (inv.) — negustor cazac care făcea negoț cu vinuri, blănuri etc., între Moldova și Ucraina: 87.
- cădîr*, adj. (reg.) — în stare, capabil: 68.
- căftănie*, s.f. (ironic) — boierie: 42.
- cădimăcam*, s.m. (inv.) — locuitor al domnului sau al diferiților demnitari (turci): 7; var. *cădimăcan*: 88.
- cădimăcan*, vezi *cădimăcam*.
- cămgia*, s.f. (reg.) — cămgie, biciușcă cu plesne la virf: 10.
- căneală*, s.f. — vopsea de cănit, fard: 84.
- căpici*, s.n. — căpăstru: 29 II.
- cărdgea*, s.f. — (despre tutun) soi bun de tutun: 20.
- căla*, vb. — a privi: 8 II 1.
- căzlar*, s.m. — eunuc, paznic al haremului sultanului: 49.
- cealma*, s.f. (pl. *cealmale*, *celmi*) — turban: 17, 39; var. *celmea*: 47, 67; *ciaumaua*, art.: 79.
- ceardac*, vezi *cerdac*.
- ceașie*, s.f. — funcție de ceaș: 74.
- ceburî*, s.f. pl. — ghebă, manta țărănească lungă, împodobită cu găitane: 196.
- cechie*, s.f. — briceag, cuțit cu plăsele de lemn: 86.
- cecină*, s.f. (pron. reg.) — cetină: 166.
- celar*, s.n. — încăpere, cămară: 34.
- celmea*, vezi *cealma*.
- cender*, s.m. (pron. reg.) — jandarm: 162.
- cerdac*, s.n. — foișor folosit ca punct de observație: 8 II 3, 9, 11, 27, 29 I, 33, 70, 169, 183, 204; var. *ceardac*: 32, 155; *ciardac*: 29 II, 29 III.

cerni, vb. refl. — a se înnegri: 41.
cernit, adj. — îndoliat, care poartă doliu: 69.
chelbeșită, adj. — gălbejită: 193.
chelciug, s.n. (inv. și reg.) — cheltuială, bani de cheltuială, chelșug: 7, 29 I, 29 II, 88.
chepeneag, s.n. — haină boierească, de paradă, strinsă pe trup: 32.
chesăle, s.f. pl. (inv.) — chisele, pungi (de bani): 84.
chibăl, s.n. (reg.) — măsură de capacitate egală cu 4 mierțe: 161.
chimer, s.n. — chimir, șerpar: 156.
chipoș, adj. — om bine făcut, arătos, cu înfățișare măreață: 87.
chiși — (sens neprecizat): *Și să pui mind la chiși / Și tu, taichii, să te cinși*: 31.
chită, s.f. (pron. reg.) — pită, piine: 3.
chiti, vb. — a ochi; a lovi, a nimeri: 10.
chitii, s.f. pl. — tichii: 28, 40.
chiudră, s.f. — chipiu înalt folosit înainte vreme în anumite unități militare: 139, 155, 196;
 var. *civîră*: 151, 152.
ciardac, vezi *cerdac*.
ciaumaua, vezi *celma*.
cic, s.n. (reg.) — partea ascuțită sau lunguiață a unui obiect; capăt, vîrf, tic: 11.
cilibiu, adj. (inv.) — frumos, grațios, fin: 38.
cimiraș, s.n. — diminutiv de la *chimir*: 196.
cincărel, adj. — de cinci ani: 75.
cin, s.n. — luntre mică, barcă: 51.
ciochină, s.f. — partea dinapoi a șei, de care se poate agăța ceva: 86, 90, 170, 185.
ciohodar, s.n. (inv.) — slujbaş cu diferite atribuțiuni pe lângă domnitor, cămăraș: 41, 42.
ciolpan, s.n. (pop.) — trunchi de arbore fără crengi, rămas în pămînt; copac bătrîn: 63, 91,
 102, 140.
cioltar, s.n. (inv.) — pătură de postav împodobită, care se pune sub șa: 70, 74, 86.
ciorcă lată, s.f. — stofă de culoare stacojie: 49.
ciormăni, vb. — a ciopîrți: 64, 168.
citioară, s.f. — diminutiv de la *ciutură* (citură): 172.
ciungit, adj. — ciung, retezat, tăiat: 163.
ciupară, s.f. — (sens neprecizat): *La cea rară de şușară, / La cea mică de ciupară*: 11.
civîră, vezi *chivără*.
cîineri, adj. pl. — dușmani, vrăjmași: 156.
cînta, vb. (refl.) (reg.) — a (se) jeli, a (se) boci: 31, 157, 168.
cîrni, vb. — a reteza, a tăia: 27.
cîrpă, s.f. — năframă, basma: 144, 147, 176.
cîrpălab, s.m. — picălab, stringător de biruri, perceptor: 72.
cîstirii — formă contrasă a numeralului hotărît colectiv *cîteștrei*: 69.
cișliga, vb. — a ciștiga: 109, 150, 151.
clăbăf, s.n. (reg.) — căciulă: 8 II 3.
clean, s.n. — plean, pradă de război: 80.
clocotici, s.m. — clocotiș, plantă cu flori galbene și cu pete albăstirii, care crește pe stînci: 145.
cloncan, s.m. — corb: 102.
cocon, s.m. (inv. și reg.) — copil, prunc: 3, 7, 85.
coconaș, s.m. — diminutiv de la *cocon*: 4.
cocoși, s.m. pl. (în expr. (*pînă*) *la cocoși*) — (pină) la cîntatul cocoșilor, la miezul nopții: 23, 204.
cojnicioară, s.f. — coș mic, corfă: 85.
*colan*¹, s.n. — cingătoare femeiască, briu, cordon: 2, 48.
*colan*², s.m. (sens neprecizat) — (probabil) *colun*, măgar sălbatic: *Unde broaște să broștesc, /*
Colanii să colănesc: 2.
colăni, vb. refl. — (sens neprecizat): *Colanii să colănesc / Și șarpîi mi să șărpesc*: 2.

coletie, s.f. — colilie, plantă de cîmp cu peri lungi, albi și pufoși: 6.
colgiu, s.m. (inv.) — receptor, stringător de biruri; paznic de drumuri, străjer, jandarm: 68.
colnic, s.n. — colină, deal mic; drum, cărare: 6, 56, 64, 88, 99, 117, 122, 127, 174, 178, 205
colnicel, s.n. — diminutiv de la *colnic*, deal mic: 100, 103.
comănac, s.n. — acoperămint al capului, purtat odinioară de bărbați: 68, 92 II, 100, 147; var. *coimănac*: 88.
coimănac, vezi *comănac*.
comînda, vb. — a face comîndul, a îngriji de sufletul unui răposat: 142.
conac, s.n. — 1°. prinz: 74; 2°. curte boierească: 64, 103.
conăci, vb. — a minca de prinz, a oferi un conac, un prinz: 68.
conțeș, s.n. (reg.) — manta boierească îmblănită: 88.
coprele (sg. *coprea*), s.f. pl. (reg.) — prăjini lungi, măciuci: 16.
copuz, s.n. (inv.) — cobuz, instrument cu coarde, de forma unei cobze: 46.
corbaci, s.n. — girbaci, bici: 64.
coricove, s.f. pl. (reg.) — mere pădurețe: 68.
corlată, s.f. — poliță în jurul cuptorului sau al vetrei focului: 100.
cornici, s.m. — cel care ține coarnele plugului, la arat: 50.
cornure, s.n. — colț, ungher: 162.
cosac, s.m. — pește de apă dulce înrudit cu crapul: 52.
costrei, s.m. — plantă de cîmp tiritoare, cu flori purpurii: 19.
cota, vb. (reg.) — a căuta: 208.
cotei, s.m. — ciine de talie mică, cu picioarele scurte: 95.
cotrință, s.f. — catrință: 211.
covaci, s.m. (reg.) — fierar: 10, 65.
covăcel, s.m. — diminutiv de la *covaci*, fierar: 11.
craiarlic, s.n. — crailic, purtare de crai: 93.
cremeniță, s.f. — diminutiv de la *cremene*: 6.
creminar, s.n. — pungă în care se ține cremenea: 56.
crozînd, s.f. — sarcină de lemne sau de vreascuri pe care o poartă cineva în spărare: 183.
crumpen, s.m. (reg.) — formă alterată din *curpen*, vrej: 88.
crunța, vb. (inv.) — a creșta, a însingera: 64.
cubădri, vb. (pron. reg.) — a cobori: 68.
cucăi, vb. (reg.) — a moșăi de somn, a dormita: 64, 69, 168.
cucioardă, s.f. — diminutiv de la *cucie*, trăsura ușoară, pe arcuri: 76.
cuhnie, s.f. — bucătărie: 53.
cujban, s.n. — un fel de haină domnească: 202.
cumpeioardă, vezi *cumpioardă*.
cumpeoară, vezi *cumpioară*.
cumpioară, s.f. — diminutiv de la *cumpăndă*, (aluziv) spinzurătoare: 88, 200; var. *cumpeicară*: 63; *cumpeoară*: 89.
cure, vb. (inv. și reg.) — a alerga: 8, 8 II 3, 11, 32, 33, 61, 62.
curm, s.n. — curmei, capăt de frînghie: 16, 87.
curmat, adj. — (despre mîini) cu îndoituri, cu cute la încheieturi: 205.
curmei, s.n. — capăt de frînghie: 53, 204.
cutropi, vb. — a acoperi, a cuprinde din toate părțile: 169.

D
Danga (pl. *dangale*), s.f. — semn făcut cu fierul roșu pe pielea cailor sau a vitelor, pentru a le identifica: 84, 172.
darăpuri, s.n. pl. — alice: 91.
dastonie, s.f. — datină, obicei: 198.
dălog, s.m. — dirlog, ștreangul legat de căpăstru, pe care îl ține în mînă cel care duce calul de aproape: 96, 154.

dămischie, adj. (inv.) — (despre sabie) de Damasc, din oțel tare: 40; var. *dimischiiu*: 40.
dăoagă, s.f. (pron. reg.) — doagă: 24, 99.
dărabe, *dărăburi*, s.n. pl. — fărime, bucăți: 11, 166.
dărăpăna, vb. — a smulge părul din cap (de jale, de desperare): 13, 52.
degiughean, adj. — (probabil) derivat din *jugan*, cal castrat: 56.
deliasă, adj. — de deliu, voinicească: 85.
demnica, vezi *dimica*.
derea, s.f. (reg.) — vilcea, vale: 25, 28, 42, 88.
dermut, adj. — (sens neprecizat): *Pe stele dermute / Și mult mai mărunte*: 130.
desfăimat, adj. — descoperit, dezvelit: 181.
dezbinuri, s.n. pl. — indemnuri, ghionturi: 75.
dezământat, adj. — dezbrăcat, cu înfățișare dezordonată, neglijentă: 82.
dian, adj. — din Dii, din Vidin: 87.
diecel, s.m. — diminutiv de la *diac*; în text: învățcel, ucenic: 27.
dimica, vb. — a tăia în bucăți, a sfirteca: 203; var. reg. *demnica*: 162; *gimica*: 31.
dimicat, adj. — sfirtecat: 206.
dimischiu, vezi *dămischie*.
dirit, s.n. — diră, urmă: 200.
dirjală, s.f. — prăjină, bită, ciomag: 88.
djerid, s.n. (inv.) — gerid, sulită scurtă folosită în jocul turcesc numit halcă: 49.
dobori, vb. (reg.) — a cobori: 8 II 1.
domăi, vb. refl. (reg.) — a sta de vorbă, a se slătui, a pune la cale: 17.
dordolină, vezi *durdulină*.
drevoare, s.f. pl. — diminutiv de la *dreavă*—pl. *dreve*, vergea de fier la fereastra temniței: 93.
dripi, vb. (inv. și reg.) — a bătători, a bătuci: 62.
droaie, s.f. (în expr. *vine făcută droaie*) — (despre ploaie) vine potop, în rafale, ploaie mare: 29 I.
drumuit, adj. — umblat pe drumuri, ostenit: 26.
dubăra, vb. — a cobori: 22, 64, 68, 169.
dudăi, vb. (reg.) — a tuna, a bubui: 19.
dugăi, s.f. pl. — dughene, circiumi: 99.
duhan, s.n. (reg.) — tutun: 189.
dulămiță, s.f. — diminutiv de la *dulamă*, haină țărănească lungă și îmblănită: 45.
dumba, s.n. (inv.) — ponton făcut din luntre; luntre mare: 46.
dura, interj. — imită zgomotul unui obiect care se rostogolește: 29 I, 37.
duralii, vezi *turaliu*.
durdă, s.f. (inv.) — pușcă, flintă: 48, 68, 91, 94, 102, 106, 129, 130, 153, 196.
durdulină, s.f. — diminutiv de la *durdă*, pușcă, flintă: 118; var. *dordolină*: 114.
durlac, vezi *durlan*.
durlan, s.m. (reg.) — flăcău, băiețandru: 171; var. *durlac*: 27 II.
durupa, vb. — a dărîma, a doborî, a învinge: 4, 91.
dvor, s.n. (reg.) — curte, bățătură, obor: 21.
Efta, vb. refl. (reg.) — a se afla, a se găsi, a se da la iveală: 18.
epîngea, vezi *îpingea*.
erghelie, s.f. — herghelie: 210.
Fapt, vb. part. trecut (inv.) — făcut: 39, 40, 76, 169, 199, 205.
făgădău, s.n. — circiumar, hangiu: 155.
făgăraș, s.m. (reg.) — temnicer, jandarm: 65.
fărboc, s.n. (reg.) — cruce la căruță: 10.
felder, vezi *felderă*.
felderă, s.m. (reg.) — măsură de capacitate pentru cereale, echivalînd cu 20 de litri: 29 II; var. *felder*: 161; *ferderă*: 29 II.

felia, vb. — a face felii, a tăia: 85.
ferderă, vezi *felderă*.
filalea — formă alterată din *fir lălea*: 25.
filigea, s.f. (inv.) — felegean, ceașcă (turcească) de cafea neagră, fără toartă, fixată într-un suport: 51.
firmănaș, s.n. — diminutiv de la *firman*, ordin emis de sultan: 63.
fișag, s.n. (reg.) — cartuș: 211.
fișconi, vb. — a fluiera din degete: 31.
fișpan, s.n. — prefect în vechea administrație austro-ungară: 207.
fiuș, s.m. — diminutiv de la *fiu*: 8 II 1.
flintă, s.f. — pușcă lungă, haiducească: 63, 88, 100, 106, 133, 155, 156, 209.
flintuliță, s.f. — diminutiv de la *flintă*: 163.
fluștura, vb. — a flutura: 8 II 3, 200.
focșorel, s.n. — diminutiv de la *foc*: 89.
folomoc, s.n. (reg.) — mototol, șomoioș (de paie, de fin etc.): 26.
frățurei, s.m. pl. — diminutiv de la *frați*: 161.
frînc, s.m. (inv.) — nume generic (popular) pentru occidentalii latini: 14, 17.
frungioară, s.f. — diminutiv de la *frunză*: 88.
fur, s.m. (inv.) — hoț, tilhar: 16, 87, 171.
furcare, s.f. — frigare: 167.
furmă, vezi *furnă*.
furnă, s.f. (reg.) cuptor: 24, 65; var. *furmă*: 36.

Gaie, s.f. — pasăre răpitoare din familia șoimilor: 85.
galion, s.n. (inv.) — corabie mare de transportat mărfuri: 17, 46.
găbui, vb. (reg.) — a afla, a inhăța, a pune mina pe cineva: 56.
gărie, s.f. — (probabil) mulțime de oameni: *Negru-vodă că-mi avea / O livadă foarte mare, / Ce n-avea încă hotare / Și el gărie scotea / Să cosească livada*: 25.
gărvan, s.m. (reg.) — cioroi: 91.
găvaj, s.m. (reg.) — poteraș, paznic; gealat: 169, 204.
găvăna, vb. — a îndoi, a deveni găvănat: 100.
găvănat, adj. — scobit, ca un găvan: 39, 46, 198.
gealap, vezi *gealat*.
geamăn, formă alterată din *geane*, mulțime de oameni, lume: *Visai un roi de albine / Geamăn să puse pe mine*: 72.
gealat, s.m. (inv.) — călău, gide: 204; var. *gealap*: 54.
georgumel, (sens neprecizat): *Turculeșu-al miștel, / Răvârsat dă bubățâl, / Știe carte georgumel, / Fecioru lui Ciupăgel*: 64.
ghebreă, s.f. — cîrpă sau perie de șters sau de frecat caii, gebrea: 29 I.
ghiaur, s.m. — nume de batjocură dat de turci popoarelor creștine: 79.
ghindar, s.m. — specie de pește mărunt: 7.
ghiozdac, s.n. (inv.) — tașcă, pungă mare pentru bani: 6.
ghiul¹, s.n. (inv.) — scul: 91.
ghiul² (pl. *giuluri*), s.n. (inv.) — mulțime, cîrd: 73; var. pl. *ghiuldumuri*: 72.
ghiuldumuri, vezi *ghiul*.
ghizdei, s.n. — plantă de nutreț cu florile galbene, asemănătoare cu trifoiul: 128, 173; var. *vizdei*: 29 I 86.
giddă, s.f. — lance, sulită: 22.
gimica, vezi *dimica*.
gîde, s.m. — călău: 104.
gîrlici, s.n. — intrarea bordeiului, folosit în trecut ca locuință: 99.
gîrniță, s.f. — varietate de stejar: 28.

glonşa, vb. — a împuşca, a umple cu gloanţe: 162.

gode, adv. interogativ (reg.) — oare: 8 I.

golumb, s.m. (reg.) — porumbel: 8 II 1.

gonitoare, s.f. (reg.) — viştea între doi şi trei ani: 158.

gosta, vb. refl. (reg.) — a se ospăta, a petrece: 8 II 3, 31, 33; var. *gosti*: 32.

gosti, vezi *gosta*.

gostie, s.f. (reg.) — petrecere, ospetie: 11.

govie, s.f. (reg.) — mireasă: 8 II 3.

govioard, s.f. (reg.) — diminutiv de la *govie*, mireasă: 8 II 3.

grădea, s.f. — nuia, vergea: 209.

greoane, s.f. (reg.) — gravidă, însărcinată: 21.

gros, s.m. — temniţă, închisoare: 114, 151.

gugă, s.f. — om negru, uricios; sperietoare, momie: 11.

Haidalic, s.n. (reg.) — cadalic, odalic, tirlă de vite cu tot ce ţine de ea: 88.

haidumac, s.m. (inv.) — tilhar, căpetenie de hoţi: 194.

hală, s.f. — monstru, dihanie: 5.

halcă, s.f. (inv.) — joc oriental în care călăreţii aruncau din galop (printr-un cerc) o sulică numită djerid: 49.

hamger, vezi *hanger*.

hanger, s.n. — pumnal mare, încovoiat, care se purta la briu: 102; var. *hamger*: 75, 187; *hingher*: 163.

hap (în expr. *hap în cap*) — (probabil) cu hapca, cu de-a sila, cu forţa: 1, 3; var. *hop în cap*: 27 II.

harabagiu, s.m. — căruţaş cu plată: 40, 114.

harambaşa, s.m. (inv.) — căpitan de hoţi sau de haiduci: 166; var. *arambaşa*: 191, 208; *arampaş*: 205; *ulubaş*: 41.

hareşteu, s.n. (reg.) — heleşteu, iaz cu peşte: 198.

harang, s.n. (reg.) — clopot: 165.

hat, s.m. (reg.) — armăsar, cal frumos: 28, 91, 173; var. *at*: 204.

hatind, s.f. (reg.) — iapă, perechea *hatului*: 199.

hazna (pl. *haznale*), s.f. — vistierie; ladă în care se păstrau banii sau alte bunuri: 39, 63, 181; var. *azna* (pl. *aznale*): 46, 74, 90.

hărtişel, s.m. — diminutiv de la *hat*, minz: 103.

hiruţ, s.n. (reg.) — diminutiv de la *hir*, veste, ştire: 161.

hingher, vezi *hanger*.

hîrîţi, vb. refl. — a se hărăţi, a se hărţui: 187.

hoalbă, s.f. — halbă: 27.

hofer, s.m. (reg.) — călău, gide: 211.

hojma, adv. (reg.) — mereu, într-una: 151.

hop, vezi *hap în cap*.

husoş, s.m. (reg.) — veche monedă de argint ungurească: 161.

Iagăr, s.m. (reg.) — vinător: 60.

ianadol, s.m. — turc din Anatolia: 64.

iarbă, s.f. — praf de puşcă: 96, 122.

ibîncă (pl. *ibînci*), s.f. — pătură care se aşterne pe spinarea cailor: 45, 185; var. *iebîncă*: 103 (pl. *iebînci*: 171).

ibrişin, s.n. — fir de mătase răsucită, de diferite culori, folosit la cusut, la brodat: 46.

iclean, adj. (pron. reg.) — viclean: 191.

icuşar, s.m. (inv.) — monedă turcească de argint sau de aur, cu circulaţie în ţările româneşti, icosar: 79.

iebîncă, vezi *ibîncă*.

iebînci, vezi *ibîncă*.

iegărie, s.f. (reg.) — vinătoare: 60.
ielecel, s.n. (reg.) — diminutiv de la *ilic*, *ilicel*: 1.
iepîngea, vezi *ipîngea*.
ieपुरi, vb. — a vîna (ieपुरi): 68.
ieपुरit, s.n. — vinătoare de iepuri: 68.
iescușă, s.f. — diminutiv de la *iască*: 6.
ieșculișă, s.f. — diminutiv de la *iască*: 8.
ieșipejoare, s.f. pl. — (probabil) lespejoare, bucăți de sare de forma unei lespezi: 193.
iețegan, s.n. (inv.) — iatagan, sabie scurtă, încovoiată, cu două tășuri: 99.
ilic, s.n. (reg.) — pieptar țărănesc fără mineci: 156.
inicer, s.m. — soldat din infanteria turcească, ienicer: 201.
inigea, s.f. (inv.) — tutun turcesc tăiat mărunt: 46.
iminei, s.m. pl. (inv.) — pantofi cu virful ascuțit, purtați odinioară: 193, 196; var. *inimii*: 28, 40, var. sg. *inimeu*: 96; *inimele*: 128.
inimele, vezi *iminei*.
inimeu, vezi *iminei*.
inimii, vezi *iminei*.
iollaș, vezi *optaș*.
iortoman, vezi *ortoman*.
ipîngea (pl. *ipîngele*), s.f. — manta de dimie sau de postav, cu glugă și împodobită cu găitane: 182; var. *iepîngea*: 28, 74, 96; *ipîngea*: 1, 72.
ipîngea, vezi *ipîngea*.
irmilic, s.m. — monedă turcească de aur: 150.
iscosît, adj. — iscusit, înțelept, priceput, abil: 38, 41.
itean, s.m., adj. — formă alterată din *litan*: 56.
ișă, s.f. (reg.) — iție, măsură de capacitate pentru lichide, egală cu o fele(3/4 dintr-un litru): 35.
iutișoare, adj. pl. — diminutiv de la *iuși*, agere: 144.
iuzluc, s.n. (inv.) — monedă turcească de argint, valorind o sută de parale: 49.
izda, vb. (reg.) — a preda, a vinde: 68.
îmbăirată, adj. — legată cu băicri: 49.
îmbuiestra, vb. — a face (un cal) să meargă în buiestru: 86.
îmbuiestru, adj. — (despre cal) care merge în buiestru: 103, 185.
împăivăna, vb. (reg.) — a împiedica calul legînd cu o frînghie unul din picioarele dinainte de un picior dinapoi: 8 II 2.
împăivănată, adj. (reg.) — împiedicată: 8 II 2.
împărșeală, s.f. — pomană: 85.
împononată, adj. (reg.) — împodobită peste măsură, împopoțonată: 8 II 2.
îmbuiestrînd, vezi *buieștrînd*: 83.
înceluit, adj. (reg.) — înșelat, ademenit: 41, 171.
înciocălat, (reg.) — adunat, strîns la un loc, întovărășit: 50.
încredința, vb. (reg.) — a (se) logodi: 26.
încroajna, vb. refl. (reg.) — a lua crosne în spinare, a căra în spate: 19, 171.
înghermici, vb. — (sens neprecizat): *Turma n-ai înghermicit*: 195.
înhîrzobate, adj. (reg.) — (despre opinci) încrețite: 49.
înscurta, vb. — a reteza, a tăia cu paloșul: 29 I.
învîrteajă, vezi *virteajă*.

Jăcmănit, s.n. — jaf, jefuire: 34.
jălovi, vb. — a lovi, a jefui, a prăda: 151.
jidov, s.m. (reg.) — personaj legendar, uriaș: 19.

jib, adv. (reg.) — zdravăn, virtos: 162.

jugan, s.m. (reg.) — cal castrat: 172, 175.

jugădior, s.n. (reg.) — diminutiv de la *jugan*, cal castrat: 172.

Laie, adj. — (despre lina oii) neagră sau neagră amestecată cu albă: 185.

latin, s.m. (inv.) — eretic, necredincios: 29.IV; var. *lătîn*: 29 III, 62; *lectin*: 15.

laură, s.f. — avere, bogăție: 100.

lăcrămeasă, s.f. — (probabil) o formă contaminată între *lăcrămioară* și *aurămeasă*: 25.

lăișă, vezi *leișă*.

lătîn, vezi *latin*.

lectin, vezi *latin*.

lectinesc, adj. — de *lectin*, care aparține unui *lectin*, necredincios: 99.

legădior, s.n. — diminutiv de la *leagăn*: 85.

legătuință, s.f. — legămint: 33.

leișă, s.f. — veche monedă de valoare mică (egală cu 20 de parale): 49, 194; var. *lăișă*: 119.

lemeri, vb. (pron. reg.) — a nimeri: 18.

levint (pl. *levinți*), adj. (inv.) — viteaz, voinic; darnic, generos: 87; var. pl. *leviți*: 143; *levrinți*: 54, 89; *lezvrinți*: 90.

leviți, vezi *levint*.

levrinți, vezi *levint*.

lezvrinți, vezi *levint*.

libovi, vb. — a iubi, a petrece, a se veseli: 153; var. *lipovi*: 1.

limbă, s.f. (inv.) — popor, neam: 1.

lipovi, vezi *libovi*.

litănanți, s.m. pl. — locotenenți: 162.

litean, s.m., adj. — păgin, calificativ disprețuitor dat de creștinii ortodocși popoarelor de altă lege: 75; var. *itean*: 56.

livan, s.n. — liman, țărm: 126.

loc (în locuț. adv. *de loc*) — imediat, pe loc: 8, 64, 73.

logor — (sens neprecizat): *Buzduganu-n mînd lua, / La ciochind-l așeza / Și la logor că ieșea*: 64.

lotru, s.m. (inv. și reg.) — hoț, tilhar: 87, 113, 167, 190, 191, 205, 206.

lotrește, adv. — hoțeste: 203.

lozbă, s.f. (reg.) — bucată lungă de lemn, despicată dintr-un trunchi de copac: 56.

lovit, adj. (pron. reg.) — lovit: 115.

luce, adj. — lucitoare, strălucitoare: 8, 8 II 3, 29 III.

luică, s.f. (reg.) — leagăn: 21. 22.

*luj*i (sg. *lud*), s.m. (reg.) — prunci, copii: 29 II.

lulăi, vb. — a lălăi, a cînta: 8 II 2.

lumăra, vb. (pron. reg.) — a număra: 74.

lumini, s.f. pl. (pop.) — luminări: 27.

Majă, s.f. (reg.) — unitate de măsură pentru greutate, de o sută de ocale: 10.

magafînă, vezi *magazină*.

magazină, s.f. (reg.) — magazie: 65; var. *magafînă*: 65; *măgda*: 22.

ma'la, s.f. (pron. reg.) — mahala; cătun al satului: 99; var. *mă'la*: 168.

malotea, s.f. (inv. și reg.) — scurtă femeiască îmblănită, largă în partea de jos (și cu guler de blană): 182.

mancă, s.f. (reg.) — doică: 57.

marghiol, adj. (inv. și reg.) — deștept, isteț: 18, 42.

marmagiu, vezi *nărîmziu*.

marmazii, vezi *nărîmziu*.

marmuziu, vezi *nărîmziu*.

mascure, s.m. (reg.) — porc (castrat): 203.
mașcat, adv. (reg.) — mare, gros: 109.
mațuri, vb. refl. — a deveni matur: 34.
mazdrac, s.n. — lance sau sulită lungă; (p. ext.) măciucă ghintuită: 73, 200.
mazdrea, s.f. — cuțitoaie folosită la cioplit, mezdreală: 42.
măgăza, vezi *magazind*.
mălurd, s.f. — boală a griului și a altor păioase, cauzată de o ciupercă: 209.
mă'la, vezi *ma'la*.
mămuz, s.n. — (probabil) instrument de tăiat, un fel de cuțit: 64.
mămuzel, s.n. — diminutiv de la *mămuz*: 24.
mărmurel, s.n. — diminutiv de la *marmură*: 83.
mărsai, s.n. (reg.) — față de masă: 208.
mecet, s.n. (inv.) — casă de cult pentru mahomedani, mai mică decît o geamie: 39.
merdăzie, s.f. — livadă de meri: 20.
mermeziu, vezi *nărmăziu*.
merniță, s.f. — (probabil) unitate de măsură, mierță: 31.
mertic, s.n. (inv. și reg.) — noroc, fericire: 65, 204.
meși, s.m. pl. — un fel de cizmulite din piele subțire: 88.
mișdenaș, adv. (reg.) — îndată, numaidecît: 164.
mințeuță, s.f. (reg.) — diminutiv de la *minție*, manta imblănită: 161.
miraz, s.n. (inv.) — mirare, minunăție: 5, 14.
mirie, s.f. (inv. și reg.) — bir, impozit: 73.
mischie, adj. (inv.) — de culoarea oțelului, cenușiu-vinăt: 29 II.
mişchiu, s.n. (inv.) — oțel tare, întrebuițat în special pentru ascuțitul sabiei: 6; var. *mişchiu*: 70.
mişchiu, vezi *mişchiu*.
milcomiș, adv. — pe furiș, pe nesimțite, fără zgomot: 8 II 1.
mîndră, s.m. — cioban care dă oile la strungă: 98.
mîrlac, s.m. (inv.) — stilp de lemn folosit ca material de construcție: 73, 83.
mîrlan, s.m. (reg.) — motan, cotoi: 68.
mirzac, s.m. — nobil tătar, căpetenie de ceată ostășească: 75, 78, 83, 198.
mirzacești, adj. pl. — de mirzac, aparținînd unui mirzac: 75.
mirzaciță, s.f. — soție de mirzac: 75.
mojdrean, s.m. — specie de frasin: 74.
molac, s.m. (turc. inv.) — mola, preot musulman, judecător superior cadiului: 45.
molifdău, adj. — voinic, înalt: 5.
moșircan, vezi *moșircan*.
moșilcan, vezi *moșircan*.
moșircan, s.m. — mocirțan, om de la munte, muntean: 74; var. *moșilcan*: 5; var. *moșircan*: 170.
munundă, s.f. — podoabă făcută din mărgelile, monede etc., purtată de fete pe cap, cunună: 2.
mușiță, s.f. — muscă mare, verde; streche: 5.

Năddi, vb. refl. (reg.) — a băga de seamă, a pricepe, a înțelege: 9, 32.
năduli, vb. (inv. și reg.) — a năvăli, a se năpusti: 9.
năpîrcele, s.f. pl. — diminutiv de la *năpîrcă*: 2.
năramz, s.m. (inv.) — portocal: 14.
nărdmzat, vezi *nărmăzat*.
nărmăzat, adj. — de culoarea năramzei, roșu-portocaliu: 71, 198; var. *nărdmzat*: 75.
nărmăziu, adj. — de culoarea năramzei, roșu portocaliu: 28, 40, 54; var. *marmagiu*: 142; var. pl. *marmazii*: 40; var. *marmuziu*: 88; *mermeziu*: 168, 204.
năstrapă, s.f. (reg.) — cană, potir, cupă: 45, 49, 52.
neam, adv. (reg.) — de loc, cituși de puțin: 128.
nemeșoaie, s.f. (reg.) — soție de nemeș, nobil ungur: 166.

nestrășinată, adj. — (despre o căciulă) fără margini: 45.
nicorete, s.m. — nicorete, ciupercă comestibilă cu pălăria galbenă, cărnoasă: 113.
nisipită, adj. (reg.) — (despre cămașă) brodată cu un punct de broderie mărunț: 8 II 1.
noji, vb. — a aduna, a agonisi: 99.
nororea, s.f. — noră: 8 II 3.

Obînc, s.n. — obline, partea dinaintea a șeii: 96.
oblici, vb. — a descoperi, a afla, a prinde de veste: 44.
obloc, s.n. — oboroc, măsură pentru cereale: 172.
oblu, adj. — drept: 14.
oborî, vb. — a doborî: 161.
ocheand, s.f. — ochean (instrument optic): 49.
ochi, vb. — a zări, a observa: 11.
ocișdile, adj. pl. — ochesele, oacheșe: 196.
ocol, s.n. (reg.) — curte, ogradă: 83.
ocuni, vb. (reg.) — a ocoli: 29 II.
ocupi, vb. (reg.) — a da de lucru, a deranja: 31.
odaie, s.f. (inv. și reg.) — așezare gospodărească izolată de sat; tirlă de vite: 52.
odolean, s.m. — plantă cu flori trandafirii sau albe, care crește prin fîcete sau prin locuri umede: 144, 149.
odrîzli, vb. — a lăstări, a da mlădițe: 200.
ogoiăș, — (probabil) din vb. *a ogoi*, (reg.) a da tircoale, a incercui: 68.
oimac, s.m. — (probabil) *omag*, numele unor specii de plante erbacee otrăvitoare: 62.
olac, s.m. (inv.) — căruță de poștă, poștalion, diligență: 51; var. *oleac*: 16.
oleac, vezi *olac*.
opacind, s.f. (reg.) — lopată, vislă scurtă: 41, 46.
optaș, s.m. — (probabil) ortaș, membru al unei cete de haiduci: 87; var. *ioltaș*: 87.
ordie, s.f. (inv.) — hoardă, oaste turcească sau tătarească; mulțime mare de oameni, gloată: 204; var. *urdie*: 78, 80.
ortac, s.m. (reg.) — tovarăș, asociat: 30, 167, 168.
ortoman, adj. — bogat; viteaz: 56, 70, 175; var. *iortoman*: 185.
ortomănească, adj. — de *ortoman*, bogată: 3.
ostoite, adj. pl. — istovite, obosite: 53.
ostrădăl, s.m. — plantă cu flori galbene, care crește prin bălți și prin ape stătătoare: 55.
otrocoale, s.f. pl. (reg.) — rotocoale: 83.
ovod, s.n. — nărav: 161.

Pafta, s.f. — cataramă sau cingătoare din plăci de metal legate între ele cu lănțișoare sau fixate cu țințe: 45.

pag, s.m. și adj. — cal negru sau roșcat cu pete albe: 56; var. *peag*: 170, 171.
pană, s.f. (pop.) — podoabă pentru pălărie, făcută din flori: 23.
paivan, s.n. (reg.) — pripon: 8 II 2.
pală, s.f. — un fel de paloș: 53.
pandara, s.f. — meteahnă, cusur: 99.
panfîr, s.m. (inv.) — soldat din cavalerie îmbrăcat în zale: 145; var. *panfur*: 63.
panfur, vezi *panfîr*.
pardaf, s.n. — răfuială, jaf (din răzbunare): 130.
pariu, s.m. (reg.) — cal mic, iute și sprinten, parip: 207.
patroane, s.n. pl. (reg.) — cartușe: 103.
păducel, s.m. — arbust spinos din familia rozaceelor: 54.
păfuga, vb. (reg.) — a pune pe fugă, a fugări: 26.

păstrăghior, s.m. — diminutiv de la *păstrăv*: 41.
pătrărel, adj. — de patru ani: 75.
peag, vezi *pag*.
peguleț, s.m. și adj. — diminutiv de la *pag* (*peag*): 170.
pentac, s. — (sens neprecizat) (probabil) o formă alterată pentru *iatac*: *Stau la masă su' pentac / Și beau vin pe rămășag*: 38.
perdea, s.f. — adăpost pentru oi, la cîmp: 154, 193.
peric, (în expr. *de peric*) — în primejdie: 25.
petac, vezi *pitac*.
piaș, s.n. (reg.) — piață: 10.
picicura, vb. — a pișca, a ciupi: 8 II 3.
pincinior, adj. — pîntenog, cu pete albe pe picioare: 33.
piscan, s.m. — pisc, vîrf: 88.
pilac, s.m. — monedă mică de argint, cu circulație în țările românești, patacă: 156; var. *petac*: 92 II.
pingar, s.m. — pîrgar, vătășel la primărie în vechea administrație: 80.
pirnaic, s.f. (reg.) — oală mare de pămînt folosită în gospodăria țărănească pentru gătit sau pentru păstrat alimente: 185.
plaiurea, — formă contaminată, din necesități de rimă, din *aiurea* și *plai*: 41, 42: *D-aiurea p'în plaiurea*.
pleocată, s.f. — pocladă, pătură pusă sub șaua calului: 87.
poamă de vie, s.f. (reg.) — struguri: 56.
pocerneală, s.f. — negriciune, pocitanie: 64.
podăraș, s.m. — diminutiv de la *podar*: 96.
podrum, s.n. (reg.) — pivniță: 27, 168.
poșil, s.n. — cureaua hamurilor care trece pe sub coada calului: 40, 73, 74, 170, 173.
poșilaș, s.n. — diminutiv de la *poșil*: 29 I, 45.
pogace, s.f. (reg.) — turtă de mălai coaptă în cuptor: 167.
pogonici, s.m. — băiețandru, argat care mină boii înjugați la plug: 50.
pojar, s.n. (inv.) — incendiu, foc: 8.
polciță, s.f. (reg.) — diminutiv de la *polcă*, haină femeiască de stofă, croită pe talie, care se poartă la țară: 155.
poloveac, s.n. (pop.) — căldare mare de aramă: 90.
pomeni, vb. refl. — a se trezi (din somn): 8 II 2, 9.
pomnățile, s.f. pl. — diminutiv de la *pomneată*, bucată de pinză albă avînd la capăt un ban, iar la altul o luminare, care se dă de pomană după înmormîntare: 100.
ponton, s.n. — pod plutitor: 204.
poșilnic, s.m. — plantă erbacee cu tulpină scurtă, cu două frunze mari în formă de rinichi și cu o floare roșie închisă: 50, 68.
porcăraș, s.m. — diminutiv de la *porcar*: 8 II 1.
poteră, s.f. (inv.) — ceată de oameni înarmați sau detașament de arnăuți ai stăpînirii: 100.
povolnic, s.m. (inv. și reg.) — povodnic, cal purtat de căpăstru: 171.
prah, s.n. (pron. reg.) — praf: 116.
prau, s.n. (pron. reg.) — praf: 103.
prat, s.n. — pajiște, ceair: 26.
prăstol, s.n. — masa din mijlocul altarului pe care se țin obiectele necesare ofierii liturghiei, pristol: 177.
preluce, s.f. (reg.) — poiană mică într-o pădure: 162.
premăraș, s.m. — diminutiv de la *primar*: 184.
presura, vb. refl. — a se însura din nou: 208.
presălat, adj. — prevăzut cu prășele: 88.
presăr, s.n. — cureaua (compusă din alte trei curele) de la pieptul calului de călărie, presăn: 74, 86.

prijoni, vb. — a sprijini, a întâmpina, a ține contra: 103; var. *prijuni*: 22, 169.
prijuni, vezi *prijoni*.
prisliță, s.f. (reg.) — furcă de tors: 8 II 2.
pristav, s.n. (inv.) — ordin, poruncă: 40, 45.
priveghiui, vb. — a priveghea, a păzi: 91.
prînzare, s.f. — prînz, hrană: *Mai bine răcira racilor / Și prînzarea peștilor*: 47.
prîsnele, s.f. pl. — (probabil) ținte: 163.
proască, s. (in expr. *a face proască*) — a risipi, a decima, a nimici: 138.
proklet, s.m. — blestemat, ticălos: 4, 25.
profes, s.m. — trimis al împăratului pentru a aduce dările în natură, strinse de pîrcălab: 73.
provaș, s.n. — lanț în care se leagă ogarii ca să nu sperie vinatul: 5.
pușcări, vb. — a împușca: 9.

R
Raclă, s.f. (reg.) — coșciug, sicriu: 156.
rateș, s.n. (reg. și inv.) — han așezat la o șosea principală: 144.
răciră, s.f. — în text: hrana racilor: 47.
răiaci, s.m. pl. — locuitori ai unei raiale turcești: 64.
rămas, s.n. (reg.) — rămășag, prinsoare: 8 II 2.
rămășa, vb. refl. — a pune rămășag, a se întrece: 23; var. *rdmăși*: 8 II 2, 65.
rămăși, vezi *rămășa*.
rătez, vezi *retez*.
războlit, adj. (pop.) — bolnav, suferind: 198.
răzbuna, vb. refl. (pop.) — (despre vreme) a se îndrepta: 5.
răzî, vb. — în text: a străbate, a colinda: 26.
recă, s.f. (reg.) — riu, pîriu: 68.
refenea, s.f. — petrecere: 28, 136.
rentorna, vezi *renturna*.
renturna, vb. — a se întoarce: 26; var. *rentorna*: 30.
retez, s.n. (in expr. *la retezul pârului*) — în locul unde se taie pârul, la ceafă: 100, 103; var. *rătez*: 163.
reveni, vb. — a deveni reavăn, a umezi: 52.
ristov, s.n. — hrisov, act domnesc servind ca titlu de proprietate sau de privilegii: 3, 6.
rișneață, adj. — (despre gheață) lucie, netedă: 14, 198.
rițe, s.f. pl. — ruble: 141.
rotilat, adv. — încovoiat, adus, îndoit: 162.
rozolie, s.f. (reg.) — un fel de rachiu îndulcit cu miere: 27.
rug, s.m. — tulpina tiritoare a unor plante: 103.
rumeneală, s.f. — fard, suliman, dresuri: 69, 84.
runcănel, adj. — rucărel (despre oi; cu sens neprecizat, probabil) oacheș: 105.
rusculiță, s.f. — fată cu pârul roșcat: 72, 83.

S
Saia, s.f., (inv.) — un fel de manta țărănească: 49, 110.
sal, s.n. — plută mare: 171.
samasalic — formulă de salut turcească, salamalec: 56.
sandale, s.f. pl. — luntre lungă pentru transportul mărfurilor: 46.
sapă, s.f. — crupa calului: 6.
sarai, s.n. — serai, palat al sultanului sau al marilor demnitari turci: 49, 53, 204.
saxana, s.f. (inv.) — sarcină, povară pe care o duce un cal în spinare: 87.
sădîlă, s.f. (reg.) — unealtă cu ajutorul căreia se fac gropi pentru răsăditul viței de vie; în text: prăjină folosită la vislit: 14.
sălic, s.n. (reg.) — sticlă: 27.
săndic, s.n. (reg.) — coșciug, sicriu: 65.
sângir, vezi *singir*.

sărdar, s.m. (inv.) — serdar, comandant de oaste (mai ales de călărim); boier de rang mijlociu: 99.

sărită, s.f. — săritură: 6, 85.

săvai, savai, adv. (inv.) — chiar, tocmai: 2, 8, 15, 25, 46, 50, 70, 73, 74, 83, 86, 90, 93, 98, 140, 205.

săxănat, adj. — încărcat, împovărat: 205.

scăluțe, s.f. pl. — (sens neprecizat): *Ziua numără la sfaști, / La sfaști și la părăluțe, / Să plătim la scăluțe*: 183.

scherbeli, vb. — a scormoni, a scotoci: 99.

schierbînta, vb. (pron. reg.) — a infierbînta: 15.

scrădi, vb. refl. — a deveni scrum, a se scoroji: 76.

scumpie, s.f. — arbust cu flori verzi-gălbui, a cărui coajă se folosește în vopsitorie și tăbăcărie: 6, 68.

scuți, s.m. pl. — sloi de gheață, țurțur: 1.

sfașt, s.m. — veche monedă austriacă de argint: 119, 183, 194; var. *sfaștic*: 31.

sfașcui, vb. — a sfichiui: 163.

sfaștic, vezi *sfașt*.

sfaștui, vb. — a sta de vorbă, a pune la cale, a relata: 88.

sichiraș, s.m. (reg.) — slugă, servitor: 15.

singir, s.n. (inv.) — lanț de legat robii; șir de oameni legați cu un lanț: 74; var. *săngir*: 22.

singiraș, s.n. — diminutiv de la *singir*: 74.

sipel, s.n. — cufăr de lemn, cu capac boltit și ferecat cu cercuri de fier, în care se păstrează obiecte de valoare: 3.

sipică, s.f. — plantă cu flori gălbui, care crește prin livezi și locuri nisipoase: 14.

sipici, s.m. pl. (inv.) — cipici; ghetete fine; pantofi: 128.

siruș, s.n. (pron. reg.) — firuș, diminutiv de la *fir*: 115.

sirep, adj. — (despre cai) iute, vijelios, greu de stăpinit: 39.

Sila-Samodiva, nume propriu — zeiță răutăcioasă, zeița morții: 2.

sihlă, s.f. — sihlă, pădure deasă cu copaci tineri: 206.

sîndii, s.m. pl. — (probabil) trimis al sultanului, slujbaş otoman: 45.

sîngeap, s.n. (reg.) — cinzeacă: 111.

sîngeraș, s.n. — diminutiv de la *singir*: 24.

sîsînel, s.n. (inv.) — pușcă ghintuită: 103.

slăbie, s.f. — slăbiciune, bătrînețe: 27.

slomni, vb. (reg.) — a rosti, a îngăima: 199.

sobă, s.f. (reg.) — cameră, încăpere: 21, 24, 65.

socac, s.n. (reg.) — uliță: 64.

sohon, s.n. — sovon, vâl purtat de mireasă: 29 II.

sohor, s.n. — formă alterată pentru *sovon*, vâl purtat de mireasă: 15.

solgăbirău, s.n. (inv.) — funcționar din fosta administrație austro-ungară, pretor: 162.

somna, vb. — a dormi: 29 II, 103, 168.

soție, s.f. (pop.) — seamăn, pereche, soț: 68, 84, 157.

sovîrf, s.m. — plantă aromatică, cu flori roșii-purpurii, folosită la vopsitul linii și al ouălor: 171.

spadiu, s.m. (inv.) — spahiu, soldat din cavaleria turcească: 41, 42.

sparge, vb. — a învinge, a birui (în război): 9.

spojar, s.n. (sens neprecizat, probabil) iarbă verde: 45.

sporici, vezi *sporiș*.

sporiș, s.m. — plantă cu flori mici liliachii, dispuse în spice lungi: 4; var. *sporici*: 99.

spreme, vb. (reg.) — a pregăti, a găti: 83.

stambolă, s.f. (reg.) — baniță: 150.

staroște, s.f. (probabil) formă alterată pentru *staniște* (loc răcoros unde se odihnesc vitele la amiază): 175.

slavă, s.f. (reg.) — herghelie: 170.

stei, s.n. — stincă: 18.

stilpeți, s.m. pl. — stilpi, picioare: 42; var. *stulpezi*: 8 II 3.

stoboșat, vezi *stogoșat*.

stogoșat, adj. — țuguiaț, de forma unui stog: 54, 87, 90; var. *stoboșat*: 193.

stravăț, s. — (sens neprecizat): *La umbră de stravăț verde*: 197.

străfigat, adj. — (despre un cal) strănut, cu o pată albă pe bot: 25.

străgălie, s.f. — disc de fier care se pune între roată și capul osiei: 77.

strămut, vezi *strănut*.

strănut, adj. — (despre un cal) cu o pată albă pe bot: 172; var. *strdmnut*: 83.

streajă, s.f. — paznic, strajă: 122; var. *strdj*: 53.

stredie, s.f. — strede, miera care se scurge de la sine din faguri: 74, 86.

strefiga, vb. (reg.) — a strănuta; (despre cal) a necheza: 87.

stricni, vb. — a produce junghiuri, a junghia, a înțepa: 32.

stulpezi, vezi *stilpeți*.

sucnă, s.f. — fustă groasă țărănească: 35, 208.

suduma, vb. — a dărîma, a surpa: 18.

sulișor, s.m. — diminutiv de la *sul*: 68.

sunîș, s.n. — sunet, foșnet: 4.

surcela, vb. — a strînge surcele: 42.

suric, s. — (sens neprecizat): *Banii io că i-am băgat, / În suric io i-am băgat, / Surica io voi tăia*: 191.

Șaștînd, s.f. — luntre largă și scurtă: 90.

șârpi, vb. refl. — (sens neprecizat): *Unde broaște să broștesc, / Colanii să colănesc / Și șârpîi mi să șârpesc*: 2.

șchilă, s.f. (reg.) — port mic la un fluviu, schelă: 46.

șeculiță, s.f. — diminutiv de la *șaică*, barcă: 27 II.

șerpoane, s.f. (pron. reg.) — șerpoaică: 10.

șicuit, adj. — împodobit, poleit cu foițe de aur: 47.

șilboc, s.n. (reg.) — santinelă, strajă: 191; var. *șilboc*: 208.

șilboc, vezi *șilboc*.

șîneag, s.m. (inv. și reg.) — unitate de măsură egală cu aproximativ 50 kg: 32.

șoavă, s.f. (reg.) — pasăre răpitoare mică, gaie: 196.

șofei, s.m. (reg.) — ciubăr, hîrdău: 191.

șoimăni, vb. (reg.) — a schilodi, a poci: 15.

șovîrcoasă, adj. — (despre iarbă) amestecată cu *șovar* (rogoz, papură): 206.

șprafcă (în locuț. vb. *a face șprafca în ceva*) — a da iama, a jefui: 80.

ștrejui, vb. — a face de strajă, a păzi: 91.

șurligaie, s.f. — pasăre răpitoare, vinturel, gaie: 21, 88.

șușară, s.f. — pădure de goruni cu rariști: 11.

Tabor-ceaderi, s.m. (reg.) — jandarm: 162.

taftă, s.f. — taftă, țesătură de mătase lucioasă: 198.

taftar (pl. *tafturi*), s.n. — chingă cu care se strînge șaua sau pătura pe cal: 45, 70.

tain, s.n. — mincare, hrană; porție de nutreț; rație: 56.

talaniță, vezi *tălaniță*.

talaz, s.n. — val mare stîrnit de furtună: 46.

taler, s.m. (inv.) — monedă (austriacă) de argint, care a circulat și în țările românești: 161.

tambură, s.f. — vechi instrument muzical, un fel de mandolină cu gîtlung: 51.

tapangele, s.f. pl. (reg.) — un fel de curele late pe care le purtau haiducii pe piept: 128.

- taxadite*, adj. — (despre o fată) cu coadele împletite sau legate cu bani: 88.
- tăbări*, vb. — a poposi, a face tabără: 11, 80.
- tăbărite*, adj. pl. — oprite pentru popas: 15.
- tălăniță*, s.f. (inv.) — femeie de moravuri ușoare: 45, 85; var. *talaniță*: 28.
- tău*, s.n. (reg.) — lac, baltă, iezer: 162.
- tăvăliș*, adv. — tiriș: 99.
- telegar*, s.m. — cal tânăr, voinic (folosit la trăsura): 99.
- timiță*, s.f. — pivniță; închisoare, temniță: 211.
- tiriplic*, s.n. (inv.) — fir de mătase sau de bumbac răsucit, folosit la brodat sau la împletit: 79.
- tizvește*, adv. — (sens neprecizat: probabil) zdravăn, temeinic: *Că-l legase cam tizvește*: 172.
- tîrsînd*, s.f. — sfoară, împletitură de păr de cal sau de capră: 106, 172.
- tohoc*, s.n. — ogrinji, rămășițe de nutreț: 86.
- tomocici*, adj. pl. — tomnatici: 208.
- trăgăna*, vb. (reg.) — a cînta alene, a doini: 162.
- tretin*, adj. — de trei ani: 75, 81.
- tretină*, adj. — de trei ani: 56, 75, 81.
- trîmbuită*, adj. — făcută trimbă, sul: 8 II 3.
- toacă*, s.f. — țigvă, țeasta capului: 88.
- tron*, s.n. (reg.) — coșciug, sicriu: 1, 86, 122.
- tufan*, s.m. — stejar: 27 II.
- tuğlă*, s.f. pl. — țiglă, cărămidă: 24.
- tuli*, vb. — a cobori; a fugi: 17.
- tumtc*, adv. — tocmai: 12, 22, 68.
- tuna*, vb. (reg.) — a intra: 23, 44, 166, 168, 204.
- turalii*, adj., pl. (inv.) — care poartă emblema (turaua) sultanului: 128.
- turnuri*, s.f. pl. — zorzoane, podoabe la șa: 40.
- turuiac* (pl. *turuieci*), s.m. — tureac, carimb de cizmă: 100.
- turvina*, vb. (reg.) — a sta de vorbă, a discuta: 32.
- Țară*, s.f. (inv.) — popor de rînd; oameni, lume: 32.
- țivi*, vb. (reg.) — a țipa, a striga: 140.
- țîpa*, vb. (reg.) — a arunca, a azvirli: 61, 162.
- țohoane*, s.n. pl. — formă alterată din *sovoane*, vâl de mireasă: 2.
- țulug*, s.m. (reg.) — moț, ciuf: 185.
- Ucet*, s.n. — (probabil) muget, zgomotul apei curgătoare: 5.
- uidi*, vb. (reg.) — a rămîne: 20, 22, 24, 36, 64, 65, 67, 68, 84, 204.
- ulubașa*, vezi *harambașă*.
- umbruiaste*, s.f., pl. — formă alterată pentru *în buiestru*, mers al calului prin care acesta calcă deodată cu ambele picioare din aceeași parte: 85; var. *unguiastre*: 6.
- unguiastre*, vezi *umbruiastre*.
- urbugui*, vb. (reg.) — a orbecăi, a bijbii pe întuneric: 67.
- ureza*, vb. (reg.) — a hureza, a chioti, a da chiot: 8 II 3.
- urdie*, vezi *ordie*.
- urloi*, s.n. — burlan: 5.
- uștioare*, s.n. pl. — ușori, părțile laterale ale tocului ușii sau ferestrei: 22.
- Vac*, s.n. (reg.) — timp îndelungat, viață: 22.
- varvaric*, s.m. (în expr. *mustăți în varvaric*) — mustăți lungi și răsucite în sus: 54, 89; var. *văr-văric*: 9, 208.
- văcui*, vb. (reg.) — a trăi mult, a petrece veacul: 22, 204.
- vărvăric*, vezi *varvaric*.

vdr-djal, s.n. — (probabil) loc unde staționează apa provenită din revărsări sau loc de vărsare a unei ape curgătoare: 55.

vđtrai, s.m. — (probabil) om de vatră, slujitor: 52.

vđtrđiaș, s.m. — diminutiv de la *vđtrai*, slujitor: 171.

velence, s.f. pl. — levinte, voinice, viteze: 41.

venetici, s.m. pl. (inv.) — monedă venețiană de aur, care a circulat și în țările românești: 46; var. *vinetici*: 79.

vinetici, vezi *venetici*.

viorint, vezi *vivorit*.

vivorit, adj. — (despre vint) viforos, viforit: 67; var. *viorint*: 29 IV.

vizdei, vezi *ghizdei*.

vizdă, s.f. — ciine de vinătoare: 5.

virteajd (sg. *virtej*), s.n. pl. — (probabil) parte la harnașamentul calului: 29 I; var. *invirtajd*: 170.

voiscă, s.f. (reg.) — oaste, armată: 67.

vrisni, vb. refl. — a se întărita, a se așța: 8.

vristui, vb. refl. — a se opinti: 53.

Zpciu, s.m. (inv.) — cirmuitor al unei plăși, subordonat ispravnicului: 209.

zdbdzi, vb. (pron. reg.) — a zăbovi: 115.

zdbun, s.n. (reg.) — haină țărănească: 46, 68, 99; var. *zobon*: 110.

zdbunel, s.n. — diminutiv de la *zdbun*: 1.

zdgirndă, s.f. — sedilă, strecurătoare, 98.

zdmătoc, s.n. — samatoc, vin tras de pe drojdie: 24.

zdpisc, s.n. — (probabil) pisc, virf: 68.

zdrar, s.m. — cioban care mulge oile, mulgător: 193.

zdrzdlie, s.f. (reg.) — livadă de zarzări: 20.

zđuita, vb. (refl.) (reg.) — a privi, a se uita: 29 I, 29 III, 36, 64, 68, 86, 91; var. *zoita*: 58.

zbanș (pl. *zbanșuri*), s.n. — verigă, legătură de fier cu care se string piesele la car: 4.

zernoaică, s.f. — (sens neprecizat; probabil) ființă fantastică: *Unde fat' zmeioaicele / Și s-adun' zernoaicele / Și s-adap' leoaicele*: 75.

zguguli, vb. — (probabil) a se holba, a se uita insistent: 36.

zimșiori, s.m. pl. — diminutiv de la *zimș*, bani cu zimți: 194.

zini, vb. (pron. reg.) — a veni: 115.

zmultă, adj. arh. — smulsă: 88.

zoita, vezi *zđuita*.

zobon, vezi *zdbun*.

TABLA DE MATERII

<i>Cuvînt înainte</i> (Mihai POP)	5
<i>Introducere</i>	9
<i>Notă asupra ediției</i>	15
Modelul funcțional al eposului eroic românesc.....	18
Modelul actanțial al eposului eroic românesc	34
Structura baladei familiale	49
 CATALOGUL SUBIECTELOR NARATIVE ȘI AL VARIANTELOR	 57
Bibliografia volumelor și broșurilor	168
Indice alfabetic de tipuri și titluri de variante.....	175
MOTIV-INDEX (Inventar alfabetic de momente funcționale și elemente motivice relevante — narative și descriptive)	186
 CORPUS DE TEXTE POETICE	 237
1 (4) Crivățu puternicu	239
2 (10) Bogdan-Dimian	242
3 (8) Scorpia	245
4 (9) Trei frați cu nouă zmei	249
5 (6) Iovan Iorgovan	253
6 (7) Șarpele	257
7 (11) Vidros	262
8.I (12.I) Gruia lui Novac și zîna	267
8.II.1 (12.II.1) Novac porcărașu	269
8.II.2 (12.II.2) Însuratul lui Gruia	270
8.II.3 (12.II.3) Novac și zîna	271
9 (13) Însurătoarea lui Gruia cu fata sălbatică	274
10 (15) Gruia lui Novac	275
11 (14) Novac și Dîrvij	278
12 (16) Ceal copil de turc	280
13 (19) Mizilca	281
14 (20) Cea fată de frînc	289
15 (21) Lectinul bogat	292

16 (22)	Voinicul adormit	296
17 (24)	Domn' Ștefan Opriș	298
18 (17)	Trei lebede	299
19 (18)	Sfinta Vineri	301
20 (30)	Ardiu-crâișor	303
21	Ciocirlanul	308
22	Arian al mic	312
23 (31)	Ghiol Dumitru și Soarele	317
24 (33)	Gruicea	319
25 (34)	Deli-Marcu. Fratele lui Negru-vodă	322
26 (35)	Andronim și Filana sau Piatra dracului	324
27.I (37.I)	Gruia lui Novac	327
27.II (37.II)	Gruită	331
28 (38)	Novac. Lidva circumărița	333
29.I (39)	Novac. Fata Cadiului	339
29.II	Însurătoarea lui Gruia cu fata împăratului	344
29.III (42)	Însurătoarea lui Gruia al lui Novac	349
29.IV	Gruia lui Novac	350
30(40)	Gruia a lui Novac	351
31 (41)	Vitejia lui Novac și a lui Gruia	352
32 (43)	Novac vinde pe Gruia	353
33 (44)	Turcul și Novăceștii	355
34 (45)	Novac și Balaban	358
35 (46)	Novăciască	360
36	Baba Novac	361
37 (47)	Doicin	363
38 (48)	Marcu viteazu	368
39 (49)	Iancul Mare	371
40 (50)	Pătru haiducu	372
41 (51)	Tănislav	377
42 (52)	Badu circiumaru	383
43 (55)	Banu	388
44 (56)	Marcu	393
45 (82)	Tinăr moldovean	395
46 (53)	Chira-Chiralina	399
47 (54)	Ilincuța Șandrului	406
48 (66)	Corbac	410
49 (67)	Serb-Sărac	411
50	Fecioraș de sirb	413
51	Brăilenii	414
52 (70)	Niculca	415
53	Stan al lui Stăvrui	417
54	Goia	418
55	Dragu	421
56 (71)	Gheorghită Zătreanu	422
57 (72)	A lui Șoimănel	427
58 (78)	Ana Ardeleana	428
59 (80)	Manuilă și Mustafa	429
60 (86)	Marcu iagărul	430
61 (84)	Marcu	432
62 (83)	Sora și fratele	434
63 (58)	Stoian-bulibașa	434

64 (86)	Vidu țăreanu	436
65 (168)	Rădoiță	441
66	Goescu	445
67 (169)	Aiduc Velcu	447
68 (167)	Stoian Stingă haiducul	448
69 (87)	Pădru di la Izvor	454
70 (59)	Copilaș Roman	456
71 (68)	Cerchez.....	458
72 (62)	Șiret cirpălabu.....	459
73 (61)	Vișina	460
74 (63)	Tinerel moldovean	465
75 (64)	Román Grue Grozovanul.....	470
76	Buica becheanu	473
77	Cîntecul lui Bîbea Cucu	475
78	Barbă haiducul	475
79	Dumitru dobrogeanu	477
80 (133)	Velea viteazul	481
81 (65)	A Gruului	481
82 (79)	Vîzercan și porumbul.....	482
83 (85)	Cîntecu lu' Isirim bogatu	483
84	Radu și tătarii	484
85 (88)	Corbea	486
86 (89)	Toma d-a lu' Moș	494
87 (90)	Miu zglobiu	501
88 (91)	Miu haiducu.....	506
89 (93)	Golea	514
90 (92)	Baba Sirba	518
91 (94)	Voica Bălaca	521
92.I(105)	Petre Busuioc	529
92.II(105)	Busuioc haiducul	529
93 (114)	Petrică cel frumos	531
94 (95)	Bogatul și săracul	536
95.I(96.I)	Țăranul și ciociul	537
95.II(96.II)	Cînd era la '63	538
96 (97)	Iancu Jianu	540
97 (98)	Tunsu	542
98 (99)	Gheorghilaș	542
99(100)	Ion ăl Mare	544
100 (101)	Radu Anghel	550
101 (161)	Radu mamii, Radule	556
102 (102)	Burulean	558
103 (115)	Muscu	559
104	Petrișor a lu' Sfîrtoc.....	564
105 (103)	A lu Bolboceanu	565
106 (104)	Botea	566
107	Cîntecul lui Băhnă.....	567
108 (107)	Ion Pietraru	568
109 (108)	[Dragoș]	568
110 (109)	[Vasile Codău]	569
111 (156)	Pantelimon	569
112	În pădure la Guranda	570
113 (110)	Darie și Bujor	571

114 (137)	[Vasile cel Mare]	573
115 (111)	Horea lui Pinte	573
116 (112)	Horea lui Vili	575
117	Dobre haiducu	575
118	Stingă haiducu	576
119	Voinea și Coțofeanca	577
120	Cintecul lui Petrescu	579
121	Petre Vilcean	580
122	Dragu	580
123	Burcea	581
124 (118)	[Radu Groșanu]	582
125 (119)	[Codreanu]	583
126 (120)	[Coman]	583
127 (117)	Cintecul lui Păun haiducul	584
128 (121)	Cernea	585
129	Manea	587
130	Fulga și Budac	589
131 (122)	Căpitanu	590
132	Pătru-logofătu	591
133 (123)	Răducanu	592
134	Coman haiducul	593
135 (125)	Petru haiducul	593
136 (124)	La circiuma din pădure	593
137	[Șogor]	594
138	Voicu	594
139	Terente	595
140 (126)	Gruian	595
141	[Stancu Lupu]	596
142 (128)	Nedea voinicul	597
143 (129)	Coste	598
144 (130)	Cintecul lui Iorgovan	598
145 (131)	Iancul	599
146 (132)	Lupul haiducul	599
147 (134)	Stanciu	600
148 (135)	Răscolman	600
149 (136)	Bugean	601
150 (140)	Frunzdi verdi d-o răciti	601
151 (142)	A lui Mnihaiță	603
152 (143)	A lui Costin	605
153 (144)	Călinaș și Arsinel	607
154 (145)	A Voicului	608
155	Gheorghilaș	609
156 (152)	Balada lui Florea haiducul	610
157 (153)	Voicu	612
158 (154)	La curțile Vilcului	612
159 (155)	[Mihai]	613
160	[Ion a Solcanului]	613
161 (157)	Pribegii la podu Veneției	613
162	Tomoiaș	614
163 (159)	Cetan	616
164	Haiducul Niculiță	617
165 (162)	Budiu	619

166 (163)	Harambaşa Hântilă	619
167	Luca	620
168 (170)	Haiducul Neacşu şi frate-su Lupu.....	620
169	Creţu haiducul	623
170 (171)	Codrean	626
171 (172)	Cirlăioru	630
172 (173)	Stan din Bărăgan	634
173 (174)	Ghimiş	637
174 (176)	Zbangă haiducul.....	640
175 (177)	Cintecul lui Săcală	640
176 (190)	Dăian	641
177 (184)	[Zdrelea]	643
178	Cintecul lui Mărunţelu	643
179 (182)	Creţu	644
180 (183)	Alde Nae din Vădeni	645
181	Păun	646
182	Cintecul lui Albulescu	647
183	Cintecul lui Niţă al Lupului	648
184	Beţigaş	649
185	Iortoman	650
186	Gherghişan	651
187 (186)	Ghiorghe, Cosma şi Maştei	652
188 (187)	Pirlici	653
189 (193)	[Hoţii şi popa din Broşteni]	654
190 (195)	Todorică şi Florica	654
191 (194)	A lui Iosim Iotrul	655
192 (197)	Colo sus, pe munte verde	657
193 (199)	Costea	658
194 (200)	Potincu haiducul	663
195 (201)	Şaicu	665
196 (202)	Voinicu şi Ianuş Unguru	666
197	Ionaşcu	667
198 (214)	Radu Calomfirescu.....	669
199	Căpitanul Nica	674
200 (227)	Aga Bălăceanu	679
201 (229)	Constantin Brincoveanu	683
202 (224)	Bucă-Bucăleţ	688
203 (234)	Marcu	689
204	Țarul Murad şi Radu voivoda	690
205 (286)	Ghiţă Cătănuţă	693
206 (272)	Şoimănel	699
207 (160)	Stoinicel viteazul	701
208 (302)	Nicolcea	702
209 (295)	Trei zapcii şi trei beşlii	704
210 (281)	Rafila	707
211 (280)	George al lui Molin	708
<i>Glosar</i> (alcătuit de Ion Ionică)		709
<i>Tabla de materii</i>		729

Redactor: DOINA POPESCU
Tehnoredactor: MELUȘ TUREAC

Bun de tipar 24.XI.1981.

Format 16/70×100. Coli de tipar 46.

C.Z. pentru biblioteci mari: 398.224 (498)

C.Z. pentru biblioteci mici: 398.2 (498)

Tiparul executat sub comanda
nr. 385 la
Intreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918”,
str. Grigore Alexandrescu nr. 89-97
București,
Republica Socialistă România

Lei 36